* ترجمة الشارح سودی افنـدی *

موحی الیه بوسنوی الاصلدر قائد توفیق ایله تحصیل علم وکمال ایچون دور ممالك وکالای ملکه یه مالك اولدقدن صکره دار السلطنهده طریق سعادت رفیق تدریسه بعد الدخول وظیفهٔ قناعت ایله قناعت * وعهد قدیمده جنتمکان سلطان احمدخان اول طاب ثراه حضرتلرینك جامع شریفلری محلنه مشرف ابراهیم پاشای قدیمه منسوب اولوب بندکان خاص پادشاهی یه مأوای تعلم وتربیه اولان سرایده خواجه‌لك خدمتنه مواظبت اوزره ایکن بیك بش‌ینه سی حدودنده انتقال ایتمشیدی * اشبو گلستان شرحندن بشقه مثنوی شریف ودیوان حافظ وبوستانی شرح ایدوب کافیه وشافیه یه ترجمه‌لری واردر قاضی میرحسین میبدینك هدایة الحکمه شرحی اوزرینه حاشیهٔ مشهوره سی واثار سائره سی اولان مصلح الدین لاری مرحوم دیار بکرده مفتی ومدرس ایکن تحصیلی هنکامنده وارد وب لسان فارسی یی اندن اخذ ایتمشیدی یعنی لارینك تلمیذی ایدی علیهم الرحمة والغفران

باپایهٔ صدارت اناطولی حالا نقیب الاشراف عصمت بك افندی زاده عارف حکمت بك افندی حضرتلرینك اشبو شرح لطیفه ستایش بلیغانه‌لریدر

زهی لوح تصاویر معـانی — کز ولال عجب ارژنك مانی
دروکنجیده درهای دقایق — که در معنی شده بحر حقـایق
دهد بوی بلاغت کلستانش — بر عرفان برارد بوستانش
بیاض کاغدش صبح مزایا — سیه رنك مدادش شام معنـا
دلیلش کشته چون برهان قاطع — ظریفـا نرا بود تبیـان نافع
هنرمندان ازین تألیف سودی — عجب نبود اکر یابنـد سودی

زاسعد طالعش چون یافت سعدی
منور کشـته از وی قبر سعـدی

١١٤٣

* فهرس مجمل *

باب اول درسيرت پادشاهان ۷۰
باب دوم دراخلاق درويشان ۱۸۹
باب سوم درفضيلت قناعت ۲۶۹
باب چهارم درفوائد خاموشى ۳۲۷
باب پنجم درعشق وجوانى ۳۳۷
باب ششم درضعف و پيرى ۳۸۸
باب هفتم درتأثير تربيت ۴۰۱
جدل سعدى بامدعى دربيان توانكرى ودرويشى ۴۲۷
باب هشتم اداب صحبت ۴۵۰
خاتمة الكتاب ۵۱۰

ذهنده حاصل وقائم اولان معنى امر واحد اولوب قنغى لغتله افاده اولنسه اصلا متغير اولمديغنه بناء مدارافادهٔ معنى اولان اعراب وذات وحدثه دلالت ايدن اسم وفعل ايله حروف معانى هرلسانده جارى اولمغله اشبوطبع وتمثيلنه همت بلند رتبت شاهانه ايله موفق اولديغمز كلستان عباره سنك اعرابى يعنى جملهٔ فعليه واسميه ومبتدا وخبر ومعانى حروف ايله بناسنى يعنى مصادر ومشتقات وجوامدينى شارحى سودى مرحوم ذكر ايدوب وعلامت اعرابى اولان اضافت معنويه نك دخى بانواعها سراپا بياننى ومفعوللرك صريح وغير صريحلرينى التزام ايتمش ايسه ده
تعريف واقسام وغرضلرينه تصدى بيورمديغندن تتميا للفائده
قلم شكسته رقم اسعد حقير ايله اشارته جسارت
اولنمشدى

* تعريف الاضافة واقسامها *

معلوم اوله كه اضافت ايكى نوعدر برينه اضافت لفظيه واضافت غيرمحضه ديكرينه اضافت معنويه واضافت محضه ديرلر * اضافت لفظيه مجرد تخفيف كلام ايچون اولوب مثلا (حسن وجهه) (والضارب زيدا) تركيبلرينى اصلا معنالرينه تغير كليه رك تخفيف ايچون بالاضافه (حسن الوجه) (والضارب زيد) سبكنه تبديل ايدرلر * واشبو اضافت لفظيه لسان فارسيده اولميوب لسان عربى يه مخصوصدر * اما اضافت معنويه اوچ قسم اوزره اولوب (اولكيسى) اضافت بيانيه (ايكنجيسى) اضافت لاميه (اوچنجيسى) اضافت ظرفيه در * اكر مضاف مضاف اليهك جنسى يعنى مضاف اليهى وغيرى يى شامل واصلى اولور ايسه ومضاف اليه دخى كذلك مضافى وغيرى يى شامل برجنس اولور ايسه اضافت بمعنى من در كه اكا اضافت بيانيه ديرلر (خاتم فضة) كبى كه تقديرى خاتم من فضة در اشته مضاف اولان خاتم برجنسدر كه مضاف اليهى اولان فضه دن وغيرى نسنه دن دخى اولور * كذلك مضاف اليه اولان فضه دن هم خاتم وهم غيرى نسنه ياپيلور * واكر مضاف اليه مضافك جنسى اولمز ايسه كرك ايسه مضاف اليه مضافه مباين اولسون (غلام زيد) (ورأس عمرو) كبى كرك ايسه اخص مطلق اولسون (يوم الاحد) كبى كرك ايسه مضافك اصلى اولمديغى حالده من وجه اعم اولسون (فضة خاتمك) كبى اضافت بمعنى لامدر كه اكا اضافت لاميه ديرلر (غلام زيد) كبى تقديرى غلام لزيددر * واكر مضاف اليه مضافك ظرفى اولور ايسه اضافت بمعنى فى در كه اكا اضافت ظرفيه ديرلر (ضرب اليوم) كبى كه ضرب واقع فى اليوم تقديرنده در * لكن اضافت ظرفيه كلام عربيده قليل اولديغندن اكثر نحاة اضافت لاميه ده داخلدر ديرلر وجمهور اسلاف

نحو

نحويين عندنده اضافت لاميه دن غيرى تعبير اولميوب حتى اضافت بمعنى فى تعبيرى مخترعات ابن حاجبدن اولمسنه بعض متأخرين ذاهب اولمشلر ايسه ده صاحب كشاف (الد الخصام) تفسيرنده اضافت بمعنى فى يه اشارت ايتمسيله رد اولنمشدر * ودخى معلوم اوله كه مضافله مضاف اليه بيننده اكثر اختصاص كامل اولوب وبعضا لادنى ملابسة دخى اضافت اولنور * مثلا آخرك ملكنده اولان دارى مستأجرك برمدت استيجارى ملابسه سيله دارى وزماندن بحث ايدن كسنه نك كندويى حاوى اولمق اعتباريله زمانى وطريق عامده كيدن كسنه نك مشيى اعتباريله طريقى ديو مجازا نفسنه اضافه ايتديكى كبى بونلرك جمله سى فارسيده دخى جاريدر

* الغرض من الاضافة *

ودخى معلوم اوله كه اكر براسم معرفه يه مضاف اولور ايسه تعريف كسب ايدر (غلام زيد) مثالنده غلام زيده مضاف اولوب تعريف كسب ايتديكى كبى * زيرا غلام دينلدكده فقط كوله جنسى اكلاشيلوب كيمك اولديغى فهم اولنماز لكن معرفه يعنى معلوم اولان زيده مضاف اولدقده تعريف كسب ايدوب زيدك كوله سى اولديغى معلوم اولور * واكر نكره يه مضاف اولور ايسه تخصيص كسب ايدر (غلام رجل) تركيبنده اولديغى كبى زيرا غلام رجله مضاف اولمازدن اول رجل ايچون ياخود مرأه ايچون اولمق محتمل ايدى رجله مضاف اولنجه تخصيص كسب ايدوب وتخصيص شركتى تقليل ايتمكله مرأه ايچون اولديغى ساقط اولور * اما اضافت بيانيه دن غرض مضافك نوعنى بياندر مثلا (خاتم) قنغى نوعدن اولديغى يعنى آلتوندن ويا كمشدن وياسائر معدنياتدن اولديغى بيان مراد اولندقده خاتم فضة دينلكله كمشدن اولديغى معلوم اولوب سائرلرى ساقط اولور * ودخى معلوم اوله كه اضافت بيانيه ايله اضافت لاميه نك بينلرنده فرق بودركه * اكر مضاف اليهك مضاف اوزرينه حملى صحيح اولور يعنى مضاف مبتدا ومضاف اليه خبر اولمغه صالح اولور ايسه اضافت بيانيه اولور مثلا (خاتم فضة) اضافتنده فضه نك رفعيله (الخاتم فضة) صحيح اولديغى كبى * واكر حمل مذكور صحيح اولمز ايسه يعنى مضاف مبتدا ومضاف اليه خبر اولمق صحيح اولمديغى صورتده اضافت لاميه اولور مثلا (غلام زيد) تركيبنده زيدك رفعيله (الغلام زيد) صحيح اولمديغى كبى

❊ تتمه ❊

ودخى لسان عذب البيان عربيده صفتك موصوفنه وبالعكس يعنى موصوفك صفتنه اضافتلرى عندالبصريين ضعف اوزره اولوب فاما عندالكوفيين جائز ولسان فارسيده صفتك موصوفنه اضافتى خود شايعدر (نرم سوهان) كبى كه اصلى سوهان نرم در وموصوفك صفتنه اضافتى ايسه واقعدر (مرد كريم) كبى * لكن كرك لغت معتبرهٔ فارسيه دن شرفنامه صاحبنك * درفارسى اخر موصوف ومضاف مكسور بود فاما چون صفت از موصوف مقدم شود اخر موصوف موقوف باشد * قولنجه (وكرك اسحق خواجه سى احمد افندى مرحومك مقدمة الادب ترجمه سى (اقصى الارب) نام كتاب فاخرك مقدمهٔ ثانيه سنده * لسان فارسيده اعرابات ثلثه اجرا اولنمغله هر فارسى كلمه نك اخرى ساكن قرائت اولنوب فقط اوچ موضعده كه (مضاف) و(موصوف) و(معطوف عليه) در علامت وضع اولنمشدركه بركلمه بركلمه يه مضاف اولدقده مضافك علامتى جردر يعنى مضافك اخرى هاء رسمى اولمديغى صورتده مجرور اولور (جان من) كبى واكر هاء رسمى اولور ايسه كتابتده هايى اثبات ايدوب تلفظده اندن بدل همزهٔ مكسوره ايله ادا ايدرلر (كردهٔ من) كبى واكر بركلمه ضميره مضاف اولور ايسه كاهى مضافك آخرنده جرظاهر اولور كاهى ظاهر اولماز مثلا (كردنش) و(كرد نشان) و(كردن ايشان)

وقف هذا الكتاب المسمى بشرح كلستان للسودي الحاج
ابراهيم المعروف بحافظ الكتب الثاني في كتبخانه
محمد راغب پاشا رحمة الله عليه وعلى الواقف
ما يشاء وقفا صحيحا بشرط ان لا يخرج
حسبة لله تعالى
وذلك في سنة ١٢٥٠

١١٤٣

١١٥١

RAĞIP P.
Ka. N.
1140

Sayı: 990

دیرلر ودخی برکلمه برکلمه یه صفت واقع اولسه موصوفك آخرینی مجرور ایدرلر مضافده تقدیر اولندیغی وجه اوزره (روی زیبا) و(خانندهٔ دانا) کبی ودخی برکلمه برکلمه نك اوزرینه عطف اولنسه اکرمعطوف علیهك آخرینك حرکه یه تحملی وارایسه اخرینی مضموم ایدوب وضمه یه علامت اولسون ایچون معطوف علیه ومعطوف میانه ضمه جنسندن واو رسم ایدرلر که کتابده اکرچه موجوددر لکن قرائت اولنماز (من وتو) و(پدر ومادر) کبی واکر حرکه یه تحملی اولماز ایسه مثلا معطوف علیهك آخری (الف) یا (واو) یا(هاء رسمی) اولسه واو رسمیٔ مذکوره ضمه حرکت ویررلر مثلا (پا وسر) و (تو ومن) و (خاننده ودانسته) کبی وذکری مرور ایدن مواضع ثلثه‌دن غیری مواضعده البته کلمهٔ فارسیه نك اخری ساکن اولور* دیو بسط ایلدیکی اشبو قول فوائد اول منطوقنجه صفتك موصوفنه اضافتی دیمك مجرد موصوفك اخری مجرور اولمغله اضافته شبیه اولمه سندن عبارتدر فاحفظه * و فارسیده براضافت دخی واردرکه اکا اضافت تشبیه دیرلرکه مشبه بهی مشبهه مضاف ایلمکدر و بو اضافت عربیه‌ده دخی واردر

❁ احوال مفاعیل ❁

معلوم اوله که مفعول به ایکی قسم اوزره‌در بری مفعول به صریح ودیکری مفعول به غیر صریحدر اکر کرك کلام عربی و کرك سبك فارسیده برفعلك مفعولی بهه تجاوزی
حرف واسطه سیله اولمز ایسه اول مفعول مفعول به
صریح واکر حرف واسطه سیله
اولور ایسه مفعول به غیر
صریحدر

اکرنسخه‌ده اشبودیباجه‌طی اولنمسدرونسخهٔ مصنفدن استنساخ اولنمش اولد یغی مصرح اولوب مأخذترتیب وطبع اولان نسخه‌ده دیباجهٔ مذکوره یازلمش ایسه‌ده (اکمل العلماء وافضل الفضلاء فقره‌لری یرنده افضل خلایق واکمل اخلاق واکرم عرب وعجم علی الاطلاق فقره‌لری یازلمش و اول فقره‌لر اهل دانشه معلوم اولدیغی اوزره قابل تأویل اولمدیغی حیثیتله اویغونسز اولدیغندن طی اولنوب یرلرینه ذکر اولنان (اکمل العلماء وافضل الفضلاء فقره‌لری طبع اولنمشدر طی اولنان فقره‌لر نسخهٔ دیکرده کوریلورسه اصلاح اولنمق اقتضا ایلدیکنی اخطار ایچون بومحله اشعار اولندی

للطابع الفقیر اسعد

* بسم الله الرحمن الرحیم *

الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی خصوصا علی رسوله محمد المصطفی الذی وصفه فی کتابه الکریم وقرآنه العظیم فقال وهو اصدق القائلین وما ارسلناك الا رحمة للعالمین وعلی آله النجباء الاذکیاء الکرام واصحابه النجباء الازکیاء العظام * وبعد * معلوم اوله که بو صحایفك منقشی وبو اوراقك مرقشی احقرالعباد سودی نامراد ایدر که برکون ایچن اوقانده واشرف ساعانده احب محبین واخلص مخلصین اولکه انواع علوم‌له آراسته واصناف فنون ایله پیراسته ایدی اخلاق سنیه ایله تحلی واطوار سیئه دن تخلی اکمل العلماء وافضل الفضلاء احسان وعطاده بی همال وسماحت وسخاده بی مثال جود وکرمده شبهن کورمشدر روزکار دوایه‌ده لی بونه چرخ دوار شیخ حرم مدینهٔ منوره عمرافندی سقی الله ثراه وجعل الجنة مثواه خانهٔ شکسته‌یه کلدی پس الکلام یجر الکلام وینساق الی المرام حسبنجه کتاب کلستان که اعجوبهٔ اهل خیال ونمونهٔ سحر حلال ونوباوهٔ بوستان بیان وتذکرهٔ دوستان زمان ونزهنکاه اولوا الالباب وقبله کاه طلاب در تذکر اولنمشدی ایتدی که نه اولیدی بو مخدرهٔ صاحب جمالك ونوعروس حجلهٔ خیالك پردهٔ اقناعنی وحجاب امتناعنی رفع ایدر ترکی عبارتله برشرح اولیدی تا کیم مشکلاتی بیان ومعضلاتی عیان اولوب عباراتی معلوم واستعمالاتی مفهوم قانونی مضبوط واسلوبی مربوط دوشیدی ایدیکه بعنایت یزدان وهمت یاران بوقضیه‌نك حصولی یارانی التفاته موصولدر همانده اول یار موافق ومحب صادق وعدالکریم دین وخلفه شین دیوب لباس التماس اتکنی محکم طوتوب قرار یوللرین سد وبهانه سوزلرین رد قیلدی اکرچه کیم ترکی عبارت ظرافتدن دور لکن المأمور معذور وهم فارسی لغاتی شرحه ترکی عبارت ملایم ومناسب بلکه لازم وواجبدر همان ارباب عرفاندن متوقع واصحاب احساندن متضرع اولدرکه بو بندهٔ کمترك وذرهٔ احقرك هرعیب وقصورین ونقصان وفتورین که کوره‌لر سهو قلمه راجع بیلوب اصلاحی احسانلرندن دریغ بیورمیه‌لر والله الموفق الی سبیل الرشاد وهو رؤف بالعباد وهو حسبی ونعم الوکیل

حضرت

(حضرت شیخ بسمله ذکرندن صکره حدیث شریفه اقتدا ایدوب حمد خدایی معنی ذکر ایلدی ویبوردی * منت خدایرا * زیرا حقیقت حمد ذات باریناك صفات کمالیه سنی مشتمل کلام ذکر ایلمکدر (لفظ حمدی ویا بعض مشتقاتنی بخصوصه ذکر ایلمك واجب دکل (نته که حاشیهٔ مطالعه‌ده جنید بغدادیدن روایت ایدوب بیورر (حقیقة الحمد اظهار الصفات الکمالیة یعنی حقیقت حمد حا ومیم ودالی مشتمل الفاظی ذکر ایلمك دکلدر (حاصلی لفظ حمده ومشتقاتنه مخصوص دکلدر حقیقت حمد بلکه هر کلام که خدانك صفات کمالنه دلالت ایدر حقیقت حمد اولدرکرکسه عربی دلله اولسون وکرکسه غیریله (منت نایله وتاسز مصدردر من یمن دن یعنی نصر بابنك مضاعفندن توبیخله تنبیه‌ده مستعمل در (من توبیخ اولدرکه بکسنه‌یه برنسنه اعطا ایلیه سن صکره اذا وجفا ایچون باشنه قققه سن پس بو منت عقلا وشرعا مذمومدر (نته که قرانده بو منتك نهینده آیت کریمه وارد اولمشدر قوله تعالی لا تبطلوا صدقاتکم بالمن والاذی (ومن تنبیه اولدرکه سود ککه بعض نسنه انعام ایلیه سن صکره تحنن طریقیله یعنی محبت ومودت جهتندن ایلدیکك عطایی تعدید ایلیه سن که محبتك اولدیغنه متنبه اولمغیچون وبو منت عقلا وشرعا مقبولدر نته که آیت کریمه بوکه دلالت ایدر قوله تعالی بل الله یمن علیکم (پس ذات باری‌یه ایکی طریقله بله منت اثبات ایلمك اعتراف واقرار طریقیله در یعنی بونجه نعم جلیله که بزه اعطا ایلمشدر وهردم وهر ساعت اعطا ایدر اکر بزه منت ایلسه لایق وسزا واردر دیمکدر اخبار طریقیله دکلدر یعنی بو اثبات واعتراف طریقیله در اخبار طریقیله دکلدر یعنی بزه منت ایلدی ویا ایلر دیمك دکلدر پس بو اعتراف محض شکر وثنادر (خدای یایله ویاسز ایکی معنی بیننده مشترکدر بریسی ذات باری‌یه اسمدر عربیده الله کبی غیره اطلاقی جائز دکلدر وبریسیده صاحب ورب معناسنه‌در کدخدا وخانه خدا کبی صاحب خانه دیمکدر بونده یا ساکن اوقونمق لازمدر (معلوم اوله که هرکلمه‌نك که آخری الف ویا واو اوالسه انده بونلردن صکره بریا مقرردر نهایت حالت اضافتده اثباتی لازمدر کرکسه اول کلمه صفته مضاف اولسون بوی دلاویز کبی کرکسه غیری‌یه مضاف اولسون بوی نافه کبی فاحفظ (را بونده لام جاره کبی تخصیص افاده ایدر (المنة لله کبی یعنی منت اللهکدر ومنته اول حقیق وحریدر مذکور اعتراف طریقیله منت اللهه دیمك دکلدر زیرا منان اولدر وبز ممنون علیهز (پس منت آنکدر بیزه بزم اکا دکل (معلوم اوله که مسعود رومینك آداب بخشنده متنتك اولی المنة لواهب العقل در (پس انده جاری اولان مباحث ومناقشات بونده جاریدر اما طالب تحصیل فارسی اولنه مناسب وملایم اولمدیغیچون ترك اولندی * عز * فعل ماضی مفرد مذکر غائب صیغه‌سیدر لغتده بولنمان نسنه‌یه دیرلر (اما بونك کبی یرلرده بی مثل وبی مانند معناسنی تضمین ایدرلر معنای استمرار مراددر یعنی دائما عزیزدر دیمك اولور * و * واو حرف عطفدر قیاس بونده واوله همزه بیننده مضموم اوقنمقدر اما عربی کبی مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر * جل * عز کبی فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر لغتده عظیم دیمکدر اما بونك کبی یرلرده متعالی معناسنی ویررلر اولی بودرکه عزیه عطف تفسیری اعتبار اولنه بو ایکی جملهٔ فعلیه معنی جهتندن خدایه صفت واقع اولمشدر * که * حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل که بوراده اداتدر ماقبلنی مابعدینه ارتباط ایچوندر دیین نه بی ربط ایلدیکنی تعیین ایلمك قلت تأملدن ناشیدر * طاعتش * طاعت مصدردر طاع یطوع دن (یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن انقیاد معناسنه ضمیره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر خدایه راجعدر خدایه طاعت وانقیاد دیمکدر * موجب * اسم فاعلدر افعال بابندن بونك کبی یرلرده سبب معناسنه‌در مابعدینه اضافتی اسم فاعلك

زدلامی وشمعی

مطلب

مطلب

اشبو عز وجل فقره‌سی عربیه‌در وبو مقوله فقرهٔ عربیه‌لر فارسی وترکی انشا خلالنده اتیان اولنور لسان آخر اراسنه کلمکله اعراب وبناسنه خلل کلمز شارحك مع الفارق اوله‌رق فارسی‌یه قیاسله عز وجل میاننده اولان واوعاطفه بونده قیاس واوایله همزه بیننده مضموم اوقونمقدر اما عربی کبی مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر دیمه‌سی جای استغرابدر فتدبر

لطابع الفقیر اسعد

مفعولنه اضافتیدر (ومضاف بودلده مکسورالاخراولور * قربتست * قربت قرب یقرب یعنی
حسن یحسن بابندن مصدردر قرب که تقیض بعددر یقینلك معناسنه (سین وتا ادات خبر
دراست الفك فتحیله ادات رابطه در دیین الفی همزهٔ مجتلبه اولدیغنی بلمزیمش (طاعت
مبتدأ وموجب خبری (محصول ترکیب) انجلاین خداکه اکا طاعت وانقیاد ایلك یقینلکه
سببدر زیرا قرأنده واسجد واقترب بیورمشدر (منه سنده شین ضمیرك اصلی اش درماقبلنك
همزه ایله آنکیچون آخرنده هااولان کلمه یه داخل اولسه همزه ثابت اولور بنده اش کبی دین همزهٔ
مجتلبه ایله همزهٔ اصلیه یی تشخیص ایلمزایمش * و بشکر اندرش مزید نعمت * واوسابقا مذکور
اولان کبی در قیاسده واستعمالده لکن بونك کبی یرلرده ماقبلی مابعدینه وصل اولسه واوتلفظا ولنماز
(بلکه ماقبلنده حرفك مضموم اوقمسنه علتدر انجق فنامل (وبا حرف ظرفدر عربیده فی کبی
(وشکر برفعلدرکه منعمه انعام ایچون تعظیم معناسنی ویرر (شکرك وحمدك ومدحك تفصیلیله
معنالرینه مطلع اولمق استین حاشیهٔ مطالعه وار در مراجعت ایلسون (اندر با متضمن اولان
معنای ظرفیتی تأکید ایدر بو اسلوب کلام عجمده اکثر من ان یحصی و اشهر من ان یخفی در
(نته که بو کتابده مواضع متعدده ده وارد اولسه کرکدر انشاالله تعالی (با بونده زائد در تحسین
لفظ ایچون کلمشدر دینلر مذکور تقریردن بی خبر ایمشلر (شین ضمیری ینه خدایه راجعدر (مزید
میمك فتحیله مصدرمیمی در زیاده معناسنه میمك ضمیله افعال بابندن مصدرمیمی اولمسنی تجویز ایلین
عندی سویلمش (مزید زاد یزید دن یعنی ضرب بابنك اجوف یائیسندن لازمله متعدی بیننده
مشترکدر بونده لازم واقعدر نعمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر (وینه سین وتا یعنی
ادات خبرمقدردر زیراقاعده درکه فقرهٔ اولاده براداتی ذکر ایلسه لر فقرهٔ ثانیه ده حذف ایدوب
تقدیر ایدرلر (و بوادات خبرمعنی جهتندن شین ضمیره مقیددر (و بوفقره اولی یه معطوفدر (ومزید
مؤخر مبتدا (وبشکر مقدم خبری وجائزدرکه مزید طرفنك فاعلی اوله (درشکرش مزید نعمت
ثابتست تقدیرنده اوله (حاصلی جملهٔ اسمیه جملهٔ اسمیه یه معطوفدر یاظرفیه اسمیه یه (محصول ترکیب)
اللهك شکرنده اولمق ازدیاد نعمته سببدر نته کیم خدا کلام مجیدنده بیورر (وائن شکرتم لازید نکم
(حاصلی خدانك ویردیکی نعمته شاکر اولمق جلب نعمت جدید ایلر * هرنفسی * هرکل افرادی
معناسنه در (نفس حیات صاحبلرینك جوفنه داخل و خارج اولان هوادر عجمجه دم دیرلر
وترکجه صولق (ویاحرف وحدتدر هر برنفس دیمکدر (که حرف رابط صفتدر که ارتباط ایچوندر
دیو اطلاق ایلین اجمال ایلمش * فرومیرود * فرو بونك کبی یرلرده اشاغلق معناسنی افاده
ایدراندر اما اکثرترا کیبده مستعملدر نته کیم وارد اولان محلده تعیین اولنور ان شاء الله
تعالی (فرونك اصلی فروددر تخفیفا حرف اخیر حذف اولنمشدر دین حرفله اسمی
فرق ایلمز ایمش (می ادات حالدر فعل مضارعده (اما ماضیده ادات حکایتدر (وکاه
اولورکه مضارعده یای استقبالیه معناسنی افاده ایدر (وکاه اولورکه مقام استمرارده مستعملدر
بونده کی کبی (رود فعل مضارع مفرد غائبدر رویدندن مشتقدر کیدر دیمکدر (معلوم اولا که
فارسیده مصادرك آخری نون اولور و نونك ماقبلی یا تا اولور ویا دال و دالك ماقبلی یا
اولورسه جمیع مشتقات عجم قیاسله اندن مخرج اولور (اما تالی مصدر ودالك ماقبلنده یااولمین
مصدردن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز بواسلوب ضبط اولنجه جمیع
مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ برنسنه سی سماعی اولماز نهایت فکره برمقدار ریاضت ویرمك
استر (محصول ترکیب) هر برنفس که اشاغی کیدر یعنی جوف حیوانه نزول ایدر * ممد
حیاتست * ممد میم اولك ضمی وثانینك کسری و دال مشدده ایله افعال بابندن اسم

ردلامعی
رد سروری

رد کافی وابن سید علی وسروری وشمعی
رد ابن سیدعلی وسروری

مطلب

قاعده
کلام مسجعده فقره کلام موزونده مصراع مقامنده در وسجع ایکی فقره نك اجتماعندن عبارتدر منه

ردلامعی

رد کافی

مطلب

مطلب

فاعلدر

فاعلدر قوت ویریجی معناسنه حیاته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (حیات
دیریلکدر (مصحفده الف واوشکلنده یازیلور (اما غیری یرلرده الف کندی صورتنده
یازیلور (وسین وتا ادات خبردر سابقا ذکر اولنان کبی (ممد حیات دیمك حیاته عون وقوت
ویریجی دیمکدر (حاصلی امداد حیات ایدر دیمکدر * وچون برمی آید مفرح ذات * واو
حرف عطفدر استعمالی سابقا بیان اولندی (وچون ادات تعلیلدر ترکیده وفارسیده مستعمل
لفظدر (نهایتی ترکیده که لفظیله مستعملدر چونکه دیرلر (بر بونده حرف استعلادر (آید
فعل مضارعدر آیدندن کلور دیمکدر فاعلی نفسه راجع تحتنده ضمیردر (آید آمدن
لفظندن فعل مضارعدر دیین مذکور قاعده دن آکاه دکل ایمش (برحرفیله خروج معناسی
متضمندر چقار دیمکدر (مفرح اسم فاعلدر تفعیل بابندن سویندریجی معناسنه ذاته اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (ذات بونده شیئك عینی وحقیقتیدر وینه ادات
خبرمقدردر (محصول ترکیب) وچون که مذکور نفس جوف حیواندن خارج اوله یعنی
چقه ذاته فرح وسرور ویرر (معلوم اوله که هوانك داخلنه تنها نفس وخارجنه تنها نفس
بیوردیغی مجاز مرسل طریقیله در (یعنی کلی ذکر ایدوب جزئی مراد ایلمك اعتباریله در
(والا نفس مجموع داخل وخارج اولان هوادر ومذکور اولان خواصیدر (نتکه بوندنصکره
کلن فقره ده تعیین بیورر (وداخلی خارج اوزره تقدیم ایلدی (زیرا حین تنفسده خارج
اولان هوا داخلك عینیدر بدون العکس (حضرت شیخ امداد حیاتی هوای داخله وتفریح
ذاتی خارجه نسبتنده شول مناسبتی رعایت ایلدیکه کویاکه هواخارجدن کاوب جوف حیوانی یه
دخولیله حیاته مدد وقوت ویردی ونزولیله جوف حیوانی یه ثقلت وتضییق وقلق واضطراب
ویردی (پس خروجی سببیله قلق واضطراب دفع اولمغله ذاته خفت حاصل اولدی که مورث
فرح ونشاط در * پس درهرنفسی دونعمت موجودست * پس بونك کبی یرلرده شرطك
جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (درحرف ظرف (نفسی یاحرف وحدت (دو واورسمیله
ایکی دیمکدر (نعمت معروف (موجودظاهر (محصول ترکیب) وقتا که هوای داخل وخارجك
وضعی مذکور اولان کبی اولدیسه امدی هر بر نفسده ایکی نعمت بولندی زیرا امداد حیات
برنعمت وتفریح ذات برنعمت اولدی وبوایکی وصفك بریسی مندفع اولسه ذاته هلاك لازم اولور
* وبرهرنعمتی شکری واجب * بونده ده بر حرف استعلادر (نعمتی یاسی حرف وحدت
(وشکری یاسی حرف تنکیر اولمق اولیدر وحدتدن (محصول ترکیب) چونکه هر برنفسده
ایکی نعمت موجود بولندی پس هر برنعمته شکر واجب اولدی * بیت * ازدست وزبان که
برآید * کزعهدهٔ شکرش بدرآید * از بونده من ابتدائیه معناسنه حرفدر (دست فارسیده ال
معناسنه در (واو حرف عطف (زبان زانك فتحی وضمیله وبانك بدلی فائله دلدر لسان
معناسنه (که یه اضافتی لامیه در (وکه بونده ذات ذوی العقوله دلالت ایدر اسمدر کیم معناسنه
(الف حرف رابطه اولان که متعدد در ان شاء الله تعالی هر بری محلنده بیان اولنور (برآید
بوترکیب حصول معناسنی متضمندر حاصل اولور دیمکدر (بونده دست ذکری مورد شکرك
عمومنه اشارت ایچوندر یعنی شکر لسانله وجوارحله اولور دیمکدر (کز اصلنده که از ایدی که
حرف بیان (عهده عینك ضمی وهانك سکونیله حق معناسنده مستعملدر آخرنده تا های
رسمی شکلنده یازلمغله اضافت اجلیچون بر همزهٔ مجتلبه داخل اولدی (شکره اضافتی
وشکرك ضمیره اضافتی لامیه لردر (شین ضمیر مذکور خدایه راجعدر (بدرآید با حرف
صله (درقپو در باب معناسنه بدرآید قپویه کلور دیمکدر بونده کله معناسنه در

ردلامعی

مطلب

حضرت شیخ بو فقره ده مجموع هوای داخل وخارج برنفس اولدیغنی تعیین بیوردی منه

خروجدن کنایه‌در (محصول بیت) کیمك الندن و دلندن کلور یعنی کیم قادر درکه
خدانك شکری حقندن وعهده‌سندن کله (یعنی کمسه خدانك شکرینی کما ینبغی ادا ایده‌مز
مراد استفهام انکاریدر بو بیتله استشهاد ایلدی حقیقت شکری کیمسه ادا ایلمکه قادر
اولمدیغنه زیرا هر نفسه ایکی شکر لازم اولیجق سائر نعمتلره نه قدر شکر لازم در
* اعملوا آل داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور * اعملوا فعل امر جمع مذکر مخاطب در
(آل بونده اتباع واشیاع معناسنه در (داود انبیاء بنی اسرائیلدن برنبینك اسمیدر
سلیمان پیغمبرك باباسیدر (حضرت زبور اکا نازل اولمشدر (آل منادای مضافدر انکیچون
منصوبدر (وداود مضاف الیه‌در جری فتحه‌له‌در غیر منصرف اولدیغیچون (شکرا منصوبدر
حالیتله (ویا مفعول له اولمغله (ویا مصدر لغله (واو حرف ابتدا ویا حرف حال (قلیل
آز دیمکدر مقدم خبردر (من حرف جر قلیله متعلقدر (عباد عبدك جمعیدر سیوطی
عقود جمان شرحنده یکرمی درلو جمعی ایراد ایلمش امابو مقامده ذکری مناسب دکل (یا ضمیر
متکلم وحده‌در (شکور مبالغه ایله شاکر معناسنه‌در و مؤخر مبتدا بعضیلر دیدیلرکه
بو آیت آل داوده دینیلن حکایه‌در (یعنی بز آل داوده امر ایلدك ودیدك ای آل داود خدایه
عمل وطاعت ایلك شاکر اولدیغکز حالده ویا شکرانه ایچون ویا عمل و شکر ایلك شکر
ایلمکله حال بوکه بنم مبالغه ایله شکر ایدر قوللرم ازدر یعنی شاکر قوللرم کیثردر اما مبالغه طریقیله
شاکر قوللرم قلیلدر لکن حقیقتله شاکر قوللرم نادردر والنادر کالمعدوم در
(زیرا حقیقتله شکر اعضاسندن هر عضوی نه ایچون خلق اولندیسه اکا صرف ایلمکه دیرلر
مثلا کوزی وقولغی ودلی خیرلی ایشی کورمکه وایشتمکه وسویلمکه خلق ایلمشدر خالق
(پس بو وجهله شاکر حکم عدمده در (حضرت شیخ بیت سابقك مضمونینی مؤکد
برقطعه ایراد ایدر * قطعه * بنده همان به که زتقصیر خویش * عذر بدرگاه خدای آورد
(قطعه لغتده برپاره دیمکدر (اما اصطلاح شعراده برنظمه دیرلرکه مطلعی اولمیه (بنده قولدر
عبد معناسنه بونده مبتدا واقعدر (پس برادات صله یعنی را تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر (همان
بو لفظی بعضیلری مفرد اعتبار ایلدیلر وکلمه‌سی تحسین لفظ وتزیین کلام ایچوندر دیدیلر
وبعضیلر مرکبدر هم ایله آندن دیدیلر (هم ادات تأکید وآن اسم اشارت استعماله وطبعه
بوملایمدر (به بای عربینك کسری وهای اصلیه ایله یك معناسنه‌در عربجه اولی دیمکدر بوراده
ایو معناسنه‌در نیك لفظنه مرادف دینلر غفلت ایلمشلر (که حرف بیان (ز کسر ایله حرف ابتدادر
من معناسنه ازدن مخففدر (تقصیر تفعیل بابندن مصدردر لغتده قصلتمق معناسنه‌در اما بونك
کبی یرلرده اکسکلکدن کنایه‌در (خویش واو رسمیدر یعنی کتابت اولنور اما تلفظ اولنماز
نهایتی خانك کسری منمه روملو اوقنور رسم واوه رعایت ایچون خواجه واستخوان وخواب
وخواست وخویشتن واولریده بو قبیلدندر (عذر معروفدر فارسیجه پوزش دیرلر کشی
اکسکلکین دیلمکه دیرلر آورد فعلنك مقدم مفعول صریحیدر (آورد واوك فتحیله فعل
مضارع در آوریدندن بنه واوك فتحیله واوك ضمیله اوقیانلر فارسی بیلمزایمش (بدرگاه باحرف
صله (در قپودر باب معناسنه (وگاه کاف عجمیله ادات ظرفیه‌در زمانده ومکانده مستعمل
لفظدر قپویری دیمکدر اما تعظیم ایدوب قپواوکیله تعبیر ایدرلر عربیده جنابله تعبیر ایلدکلری
کبی (معلوم اوله که الفدن وواودن و یادن صکره ها اصلیه واقع اولسه بونلرك حذفی جائزدر
(مثلا) (کاه) (وکه) (وکوه) (وکه) (ودیه) (وده) دیرلر (خدایه اضافتی لامیه‌در ومفعول
غیر صریحدر آوردك که فعل مضارع مفرد غائبدر آوریدندن وخبر مبتداء مذکوردر بونده

قطعه
یکدر اول بنده که تقصیرندن
عذری درگاه خدایه کتوره
یوخسه اولواغینه لایق انك
کیم نه قادردر ادایه کتوره

ردابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی

رد لامعی

ردابن سید علی
وسروری

مطلـــــــ

کتوره دیمکدر (آورد فعل مضارعدر آوردن لفظندن دیر اشتقاق احوالنی بیلمزایمش (محصول بیت)
قوله هم اول یکدر که کندینك عمل وشکری اکسکلکندن اللهك درگاهنه عذر کتوره (یعنی عمل
وشکری قصورینه اقرار واعتراف ایدوب خدایه اعتذار وعجز کوستره تصویر معناده همان صکره
اول لفظی ایراد ایدن زائد ایلمش * ورنه سزاوار خداوندیش * کس نتواند که بجای آورد * ورنه اکرنه دن
مخففدرکه عربیده والا معناسنه در (سزاوار سزیدندن مشتق لایق معناسنه‌در اصلنده سزا
لایق دیمکدر (و وار ادات نسبتدر لی معناسنه بحسب ترکیب لایقلی دیمکدر بر مضاف محذوفدر
تقدیری وعمل سزاواردرکه اوزدك مقدم مفعولیدر خداونده اضافتی لامیه‌در (خداوند صاحب
ومالك معناسنه اسمدر (وکاه اولور که عظمت وکبریا صاحبی معناسنده استعمال اولنور تعالی
(ویا حرف مصدردر ضرورت وزن ایچون فتحله اوقنور شین ضمیر خدایه راجعدر (کس مبتدا کیمسه
دیمکدر (وما بعدی خبری (نتواند نون مفتوحه حرف نفی‌در نفی حکم قصد اولنان یرده مابعدینه
متصل یازیلور بونده کی کبی (که حرف بیان نتواندر (بجای باحرف صله (جای بونده محل
معناسنه‌در (یعنی براور دك مقدم مفعول غیر صریحیدر (محصول بیت) قوله اول
یکدرکه خدایه عجز وتقصیر خدمت اظهار ایلیه یوخسه خدانك صاحبیت ومالکیتنه لایقلی عمل
وطاعتی (یعنی اکا لایق وشایسته عملی ادایه کیمسه قادر دکلدر که یرینه کتوره (حاصلی خدانك
عظمت وکبریاسنه لایقلی عملی کیمسه ادا ایده‌مز (وکرنه ده حرف نفیك یاننده بونده مفتوحدر
(وکاه اولورکه مکسور اولور وکرنه من همان خاکم که هستم (های رسمیله نون نافیه‌یی مکسور اوقومغه
حکم قلت تأملدن کلور بلکه مکسور اوقونان نون نافیه یایله یازیلور واوقنورنی دیرلر مثلا وجای
اسم خاصدر (وزمین اسم عامدر دیین ایو جد تشخیص ایده‌مامش زیرا جای مطلق مکان
معناسنه‌در وزمین ارض معناسنه نهایتی زمین کل وجای جزء حکمنده‌در انسان وناطق کبی
* باران رحمت بی حسابش همه را رسیده * باران صفت مشبهه‌در منقول اسمدر یغموره دیرلر
زیرا باریدن یغمقدر (پس بو مناسبتله یغموره اسم اولدی رحمت اسرککدر (بی ادات
سلبدر جوامده مخصوص (حساب مصدردر نصر بابندن بونده صایی معناسنه‌در اما
علم بابندن اولنجه افعال قلوبدن اولور ظن معناسنه ومصدرلری بو صیغه اوزره کلز
بارانك رحمته (ورحمتك بی حسابه اضافتلری بیانیه‌در (وشینه اضافتی لامیه‌در (بی حساب
لفظی رحمتك باران رحمتك وصفیدر دیین غریب تردید بیورمش (همه جمع معناسنه اسمدر
(ورا حرف صله‌در (رسیده ایرشمش دیمکدر اسم مفعولدر رسیدندن دینلر ملاحظه سز
سویلمشلر (زیرا اسم مفعول اولدرکه نائب عن الفاعل مسند اوله (بوایسه فاعلنه مسند در
(پس اسم مفعول اولمغه قابل دکل (نهایتی صیغه‌ده اسم مفعول ایله مشترکدر (امدی
بونك کبی صیغه‌لره ماضیدن قسم دیو اطلاق ایلسك وجهدن خالی دکل (محصول ترکیب)
خدانك حسابسز ونهایتسز رحمتی یغموری (یعنی رحمتی جمیع کائناته ایرشمش حاصلی
جمیع کائنات رحمتی دریاسنه مستغرقدر * وخوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده * واو حرف
عطفدر (خوان بونده واو رسمیله سفره وسینی وهر نسنه که ایچنده طعام یرلر اکا دیرلر نعمت
معروفدر (دریغ لفظ مشترکدر حسرت ودرد بینیله کونی لمث (یعنی قسغنمق بینده بونده
معنای اخیر مراددر (شینه اضافت لامیه‌در (معلوم اوله که ضمائره اضافت جمیع زمانده
لامیه‌در (وخوانك نعمته اضافتی لامیه‌در مجازا (وبی دریغه بیانیه (جا بونده یردر ارض
معناسنه یا قافیه رعایتیچون حذف اولندی (کشیده بونده اسم مفعولدر چکلمش معناسنه
(محصول ترکیب) دخی خدانك دریغسز نعمتی سفره‌سی جمیع یره یعنی هر یره چکلمشدر (یعنی

ردلامعی

ردشمعی وکافی

ردابن سیدی علی
رد سروری

علم بابندن اولنجه مصدرلری
اوچ وجه اوزره کلور محسبة
ومحسبة وحسابا سهو
رد کافی

ردلامعی وسروری

تمام دنیاده جمیع اشیایه نعمتی واصل وحاصل در (بو ایکی فقره ذوالقافیتین واقع اولمش
برقافیه سی همه را وهمه جادر (و برقافیه سی رسیده وکشیده در ❊ پردهٔ ناموس بند کان بکناه
فاحش نه درد ❊ پرده معروف (ناموس عربیدر عرض و وقار معناسنه (بند کان آخرنده — مطلـــ
هاء رسمی اولان اسمه الف ونون جمع (ویا حرف مصدر یعنی یای مصدر لاحق اولسه
هاء رسمی کاف عجمیه یه مبدل اولور (بندکان وبندکی کبی (پردهٔ ناموس اضافتی بیانیه در
(وبندکانه اضافت لامیه (بکناه باحرف سبب (وکناه کاف عجمینك ضمیله یازق دیمکدر
الفله والفسز لغتدر فاحش صفت مشبهه در شول یرامزه دیرلر که حدندن تجاوز ایلیه کناه
فاحش اضافتی بیانیه در (ندرد دالك وراتك فتحیله فعل نفی مستقبل در یرتمز معناسنه (راده
تشدید تحریفات عوامدندر زیرا اغتلرنده تشدید یوقدر (نته که رشید الدین وطواط
عروضنده بیورمشدر وخرم وفرخله سؤال ایراد ایدوب تشدید غلبهٔ استعمالدن ناشیدر دیو
جواب ویرمشدر لکن ضرورت وزن ایچون بعض حروفده تشدید اثبات ایدرلر و علی
الخصوص که راده ومیمده (محصول ترکیب) خدا قوللرینك عرض وناموسی پرده سنی یرامز
کناه سببیله یرتمز (یعنی آشکاره وتنهالرنده اشلدکلری معاصی سببیله بونلری رسوای ایلمز
(حاصلی قبیح ایشلرینی اظهار ایدوب قوللرینی روسیاه ایلمز ❊ ووظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد
❊ وظیفـه انسانه هرکون تعیین وتقدیر اولنان طعامه ویارزقه دیرلر برکلمه نك که آخرنده — مطلـــ
هاء رسمی ویاهاء رسمی حکمنده اولان ها اولسه غمزه وحمزه ووظیفه کبی حالت اضافتده
آخرنده برهمزهٔ مجتلبه اثبات ایدرلر بونده کی کبی (روزی یاء اصلیه اولنجه رزق معناسنه در
(پس عامل خاصه اضافتی قبیلندن اولور (اما یاحرف نسبت اولنجه ویا وحدت اولماز
علی کل حال اضافتی بیانیه در (بعضلر یاحرف نسبتدر دیدیلر پس اضافت ینه بیانیه اولور — ردلامی
جائزدر که روزیده کی یاعربی اوله نسبت ایچون دیین تأملسزسویلمش زیرا عربیده یای نسبی
مشدد اولور اندن غیری دیلده مخفف اولور (بخطای منکر (با حرف سبب وخطا نقیض
صوابدر (یعنی معصیت منکر کاف مفتوحه اولنجه اسم مفعولدر افعال باندن یرامز وچرکن
دیمکدر (یعنی نامشروع پس اضافت بیانیه اولور (اما بعضلر کاف مکسور اوقیدیلر
اسم فاعل شکلنده (پس اضافت لامیه اولور لکن بوقولده صفا یوقدر وسوق کلامه ده
ملایم دکل مکرکیم آخرنده بریای وحدت تقدیر اولنه خلاف قیاس اوزره (نبرد بانك ضمیله
وراتك فتحیله فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بریدندن کسمز یعنی قطع ایلمز دیمکدر (وراده
تشدید غلبهٔ استعمالدن خلاف قیاس اوزره ثابتدر حاصلی تحریفات عوامیه دندر فارسی
بلیلر تشدیدیله اوقماز (محصول ترکیب) دخی خداقوللرینك یرامز وچرکن خطاسی سببیله
رزقلری وظیفه سنی (ویاروزه منسوب وظیفـه سنی یعنی وظیفهٔ یومیـه سنی قطع ایلمز
(حاصلی صبوردر دنیاده قوللرینی جرایم صغایر وکبایر سببیله تعذیب ایلمز اما — مطلـــ
آخرتده کفاری مطلقا ومؤمنلرك بعض عاصیلرینی تعذیب ایدوب بعضیسنی عفو ایدر
(معلوم اوله که شیخك بوکتابده دأب وعادتی بودر که کلام منثورینی کلام منظومله تقریر
وتنویر ایدر نته که بونده بویله ایدر ❊ قطعه ❊ ای کریمی که ازخزانهٔ غیب ❊ کبر وترسا وظیفه
خورداری ❊ ای حرف ندا (وکریم منادی ویا حرف وحدت ای برکریم دیمك اولور ویا
منادی مقدر اوله ویا خطاب خالص معناسند اوله تقدیری ای خدا کریمسن دیمك اوله بونده
یاخطاب ایچوندر وحدتی متضمن وکریمده اولان یاخطاب فردیه در دینلر عندی سویلمشلر — ردلامی وشمعی رد سروری
زیرا فارسیده دیدکلری کبی یایوقدر (منادی محذوف وکریمی یای خطابله اکاصفتدر دیین

رشیدالدین وطواط سلطان محمد آتسزك مصاحبی واستادی اولمشدر شعرای علمادندر سکاکی نیجه یرلرده ابیاتی استشهاد طریقیله کتورمشدر ﷲ

خطا

خطا سویلمش (زیرا بوتقدیرجه منادی کریمه مضاف اولمق اقتضا ایدر (ای خدای کریمی
تقدیرنده (پس بووجهله یائك معناسی اولماز (که حرف رابط صفت (خزانه خانك کسریله
خزینه معناسنه در جمعی خزائن کلور غیبه اضافتی بیانیه در (وهمزهٔ مجتلبه اضافت ایچون
کلمشدر بومصراع مصراع ثانی یه مرهوندر (کبر آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی در (وترسا
بته طپان کافردر (وظیفه خور وصف ترکیبی در وظیفه ییجی معناسنه (خوردن واو رسمیله
روم ضمیله اوقمق کرك الفله والفسز لغتدر قافیه اجلندن بونده خامفتوح اوقمق — دشمعی
کرك دیین روم ضمه معناسندن غافل ایمش که خانی مفتوح اوقدی قافیـه ضرورتنـه
تخصیص ایلدی (داری فعل مضارع مفرد مخاطبدر داریدندن مشتقدر بحسب لغت
طوترسن دیمکدر (اما استعمالده وارلغله تعبیر ایدرلر مثلا مالدار دوکابدارد دیرلر مالی وکتابی
وار دیمجك یرده داری داشتن لفظندن مشتقدر دیین قانون اشتقاقدن آکاه دکل ایمش — ردلامی
(محصول بیت) ای کریم که یاخود ای خدا کریمسن که غیب خزینه سندن کبر وترسایی
وظیفه ییجی طوترسن یعنی کبر وترسایه وظیفه ییدیررسن حاصلی کبر وترسا مشرك ایکن
وظیفه لرینی قطع ایلمزسن قنده قالورکه مؤمنلرك ❊ دوستان را کجا کنی محروم تو که بادشمنان
نظرداری ❊ دوستان الف ونونله جمع اولدی ذوی العقولدن اولدیغیچون سین ساکن
اوقمق کرك کسریله اوقمق خطادر دوستانك آخرنده برتاء خطاب تقدیر ایدرلر دوستانت
تقدیرنده (را ادات مفعولدر (کجا قنده دیمکدر عربیده این کبی (کنی فعل مضارع مفرد
مخاطب در کنیدندن ایلرسن دیمکدر (دوستان مفعول به اول (ومحروم مفعول ثانی (وکجا
مفعول فیه (تو واورسمیله کنی ده یای خطابی تأکید ایدر (که حرف بیان (با حرف صله
(دشمنان نقیض دوستاندر (داری فعلنك مفعول غیر صریحیدر (ونظر صریحی مصراع
اول استفهام انکاری یی متضمندر (محصول بیت) ای کریم خدا دوستلریکی باران رحمتکدن
وخوان نعمتکدن قنده محروم ایدرسن (یعنی ایلمزسن سن که کبر وترسا کبی مشرکلره نظر
طوتارسن (یعنی سنك که بونجلاین دشمنلره نظرك وار بس مؤمن وموحد دوستلریکی قنده
محروم ایدرسین حاشا ثم حاشا ❊ فراش باد صبا را کفته تافرش زمردین بکسترد ❊ (فراش مبالغیله
اسم فاعلدر دوشیجی معناسنه (باد مطلقا یلدر عربجه ریح درلر (صبا کونایله کیجه برابر
اولدقده مشرق جانبندن اسن یله دیرلر اضافتلری بیانیه در (حاصلی اضافت العام الی الخاصدر
ایکی اضافت بیله (را ادات مفعولدر (کفته بونده ماضیدن قسمدر سباق وسیاق کلام مقتضاسیله
اسم مفعول دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی علی الخصوص که اسم مفعول در وقائلی اللهدر — رد لامی وسروری وشمعی
دین غریب سویلمش (تا بونده حرف غرض وتعلیلدر حتی معناسنه (فرش عربیدر دوشنن نسنه یه
دیرلر (زمردین زمرد زانك ومیمك وراتك ضمه لریله وراتك تشدیدیله زیاده خاصه لی بریشل طاشدر
برکسه یی زهرلی حیوان صوقسه ویا زهر ویرلمش اولسه اندن ایکی ارپه اغرلنجه سحق ایدوب
ایچورسه لر باذن الله تعالی شفا بولور (وصرع اولاشمش کیمسه انی کوترسه هرکز اکا صرع — مطلـــ
اولاشمیه ویلان وعقرب اندن قچارلر (واوغلان طوغرمقده برعورت زحمت چکسه صاغ
اویلوغنه انی بغلسه لر اسان طوغره (ویلان انی کورسه فوری کور اولور (دخی نیجه
خاصه لری وار زبرجد ایله برجنسدر (یاحرف نسبتدر (ونون حرف تأکید نسبتدر زمرده
منسوب فرش دیمکدر خضروادن کنایتدر (یعنی نباتات (بکسترد بای مکسوره فعل مضارعه — مطلـــ
داخل اولسه استقباله تخصیص ایدر (نتکه می حاله تخصیص ایدر (وکاه اولور که بری
برینك مقامنده مستعملدر (وکاه اولور که هربریسی مقام استمرارده استعمال اولنور (وکاه

اولور كه عربی محض تاكيد ايچون كلور (كسترد كاف عجمينك ضميله وتانك فتحه‌سيله فعل
مضارعدر كستريدندن بونده دوشيه ديمكدر فاعلی فراشدر (محصول تركيب) فراش
باد صبايه خدا قدرتيله سويلش تازمرده منسوب فرشی دوشيه (يعنی يربو زينی يشل نباتات
ايله ستر ايده (حاصلی يربو زينی يشل چاير وچمنله تزيين ايليه ❊ ودايهٔ ابر بهارست
رافرموده تا بنات نباترا در مهد زمين پرود ❊ (دايه اطفال امزرن عورتدر كه تركيجه اكا
طيا ديرلر بو خدمته اكثر جواری جنسنی تعيين ايدرلر عربجه مرضعه ديرلر ابره اضافتی
بيانيه در (ابر بولوتدر (بهاری بهار ايلك يازدر (ويا حرف نسبتدر (ورا ادات مفعول
(فرموده ماضيدن قسمدر فاعلی خدادر بيورمش ديمكدر (بنات بنتك جمعيدر قزاوغلنجقلر
ديمكدر بناته اضافتی بيانيه در (نبات ياش اوته ديرلر عربيدر (رادات مفعولدر (درحرف
ظرفدر فی معناسنه (مهد بشكه ديرلر فارسيجه كهواره ديرلر (زمين يردر ارض معناسنه مهدك زمينه
اضافتی بيانيه در (پرورد بای عجمينك وواو ورانك فتحه‌لريله فعل مضارعدر پروريدندن بونده
بسليه ديمكدر (حضرت شيخ تازه نباتاتی اطفاله وبهاری بولودی اطفالی تربيه ايدن دايه‌يه تشبيه
ايلمش (محصول تركيب) دخی خدای تعالی بهار بولودی دايه سنه بيورمش تا نباتات اطفالنی
يربشكنده بسليوب تربيه ايليه (يعنی باران ياغديروب قبش شد تندن مرده نباتی احيا
ايليه ❊ ودرختانرا بخلعت نوروزی قبای سبزورق دربركرده ❊ واو حرف عطفدر
ودرختان فراشه معطوفدر درخت يرده طوران اغجه ديرلر اكثر ياش اغجده استعمال
ايدرلر قورودقدن ويا كسلدكدن صكره چوب ديرلر (الف ونونله جمعی شاذدر (زيرا الف
ونونله جمع ذوی العقوله مخصوصدر غيرذوی العقول هايله جمع اولور (كلها وسنبلها
كبی (را بونده حرف تخصيصدر درختلرك ديمكدر اشجاره ودرخته دينلر رانك تخصيص
ايچون اولدوغندن اكاه اولمامشلردر (بخلعت بابونده تركيده ديو ديمكله تعبير معناسنه در
بوبابه فارسيده موثوق به اولان اعجامك حرف مقابله وبدل ديدی نتكه بوستانك دوردنجی
بابنده فقيهی كهن جامه حكايه سنده بربيتده واقعدر (بيت) دلائل قوی بايدو معنوی ❊
نه رگهای گردن بحجت قوی ❊ بحجت بدل حجت ديمكدر (خلعت خانك كسريله فاخر لباسه
ديرلر نوروزه اضافتی بيانيه در نوروز كنش برج حمله نقل ايلديكی كونه ديرلر نتكه برج ميزانه
نقل ايلديكی كونه مهرجان ديرلر رانك سكونيله حاصلی نوروز بهارك ومهرجان كوزك
ابتداسيدر (يعنی اول كونيدر (يا حرف نسبت (قباقفتان ديمكدر ويا اضافت ايچون كلمشدر
(زيرا بركلمه نك كه اخری حروف علتك بريسی اوله حالت اضافتده بريا اثبات ايدرلر
قبای سبز كبی وبوی خوش وجاجی كعبه كبی (سبزه اضافتی بيانيه در يشل قفتان
ديمكدر ورقه اضافتده بويله در (ورق واوك ورانك فتحه‌لريله يپراق معناسنه در (در
بونده حرف صله در (وبرحرف استعلا (وكرده ماضيدن قسم فاعلی ينه خدادر بونده
درختانی اعيان ناسه واوراقی خلعتهای نوروزی يه تشبيه بيورمش (محصول تركيب)
دخی درختلرك اوزرينه نوروزه منسوب خلعت ديو يشل يپراق قفتانی ايلمش يعنی نوروز خلعتی
ديو درختلرك اوزرينه يشيل يپراق قفتان كيدرمش بو تلميح اعجامك جلال الدين ملكشاه
ابن الب ارسلان زماندن بری سلاطين اركان دولته واعيان حضرته روز نوروزده خلعتلر باغشليوب
حبور وسرور ايلدكلرينه وهركس علی قدره تازه لباسلر كيوب ذوق وصفا ايلدكلرينه حاصلی اعجام
بوكونه اعياددن زياده اعتبار ايده كلمشلر بخلعت نوروزينك معناسنی برای خلعت نوروزی ديين واشجاره
نوروزلق خلعتيله دين اصابت ايلمامشلردر (منه سنده سبز لفظی ورق لفظنه مضاف اولمق جائز

علم بديعده بنات ونبات كبی
الفاظه مجنس خطی ديرلر يعنی
نقطه‌ده مختلف اولان
الفاظه تمن وثمن كبی
منه

ردشمعی ولامعی

بوتلميح ان شاء الله تعالی
اشاغيده ديباجه ايچنده
ذكر وبيان اولنه جقدر
منه

ردلامعی وشمعی
ردشمعی

دكلدر

دكلدر دين اضافت احوالندن اكاه دكل ايمش * واطفال شاخ رابقدوم موسم ربيع كلاه شكوفه
برسرنهاده * بو جمله درختانه معطوفدر (اطفال طفلك جمعيدر يدی ياشنه دك اوغلنجغه
طفل درلر اندن صكره صبی درلر شاخه اضافتی بيانيه در (شاخ داله وبداغه درلر
(وراحرف تخصيصدر شاخ طفللرينك ديمكدر (بقدوم باحرف سبب (وقدوم مصدر در
دخول وزنی اوزرينه علم بابندن موسمه اضافتی لاميه در (موسم جمع اوله جق معين زمانه
ديرلر (نتكه موسم الحاج ديرلر حاجلك جمع اوله جق معين زمانته (اما بونده زمان معناسنه در
(نهايتی ربيعه اضافتله تخصيص كسب ايلمش (ربيعدن مراد ربيع ازمنه در ربيع اشهر
دكلدر (يعنی ايلك يازه ربيع ديرلر (كلاه بركه ديرلر شكوفه يه اضافتی بيانيه در (شكوفه
مطلقا چچكدر (برحرف استعلا (سرباشدر رأس معناسنه (نهاده قومش ماضيدن قسمدر
سابقلر كبی (محصول تركيب) دخی خدای تعالی شاخ طفللرينك ايلك ياز كلمك سببيله شكوفه
كلاهنی باشی اوزره قومش (يعنی فصل بهار كلمك سببيله عالم كل وكلستان اولمش خدانك
قدرتيله (معلوم اوله كه كفته وفرموده وكرده ونهاده كلمه‌لرينه اسم مفعول معناسنی ويروب
قائم مقام فاعلنه اسناد قابلدر (يعنی قبل خدادن دينلمش وبيورلمش وايلنمش وقونمش ديه وز
(لكن سباق وسياقه اول انسبدر فتأمل (بودرت فقره بوكتابك براعت واستهلالنی متضمندر
(يعنی فصل بهارده تصنيف اولديغنه اشارتدر * وعصارهٔ نايی بقدرتش شهد فائق شده *
(عصاره عينك ضميله صقندويه ديرلر (يعنی برنسنه يی صقمقدن حاصل اولان شيئه ديرلر
(نتكه زيتونی صقمقدن زيت ياغی حاصل اولور (نای لفظ مشتركدر قامشله بوغاز بوغرتلغی
بيننده كه عربجه اكا حلقوم ديرلر حای مهمله نك ضميله (مثلا حيوانانك جكرله بوغازدن
چقان نسنه (ويا جائزدر كه حرف نسبت اوله (وجائزدر كه حرف وحدت اوله (يعنی قامشه
منسوب صقندی ويا بوغزه منسوب صقندی ويابردرلو بوغزك صقندوسی (بقدرتش با
حرف مصاحبت (قدرت اصلنده مصدر در كدرت وزنی اوزره اما بونك كبی يرلرده اللهك
قضاسی وحكم ازليسی مراددر (شين ضمير خدايه راجعدر (شهد عربيده شينك ضمی وفتحی
لغتدر اما عجم فتح شينله استعمال ايدر حاصلی كوج باله ديرلر (پس نايدن شكرقمشی مراد
اولورسه شهددن مجازا شكر مراد اولور ويا قطر نبات امانايدن حلقوم مراد اولورسه شهددن
كوج بال مراد اولور وحلقوم آری بوغازی زيرا بال اريسی انواع ازهار واشجار واصناف
اوراق واثماری طولانوب هر برندن عسله ماده اولمغه قابل نسنه ايله شكمنی پرايدوب وپته كه
كلوب شكمنده اولان مادهٔ عسلی نفسنی عصر ايلمكله (يعنی صقمغله استفراغ ايلر واول پتكده
ترتيب ايلديكی خانه لری ممتلی ايدر (پس) قدرت خدايله ازاجق زمانده شهد فائق اولور
ظهيرفاريابی بومعنايه اشارت بيورمش * بيت * بدان غرض كه دهن خوش كنی زغايت حرص
نشتهٔ مترصد كه قی كند زنبور (فائق فاق يفوق دن يعنی نصر بابنك اجوف واويسندن اسم
فاعل درعالی معناسنه (فاق علی اقرانه ديرلر چن بركيمسه شرف وكمالده اقرانی اوزره زياده اولسه
وانلره غالب اولسه (شده ماضيدن قسمدر شدندن يعنی اولمق صيرورت معناسنه (محصول تركيب)
نايه منسوب صقندی ويا بردرلی نايك صقندوسی خدانك قدرتيله شهد فائق اولمش ايكی
معنی ايله يعنی شكر اوله كوره وعسل ثانی يه كوره * ونخم خرما بتربيتش نخل باسق كشته * نخم
بونده چكردكدر خرمايه اضافتی لاميه در (خرما معروف (بتربيتش با حرف مصاحبت
تربيت مصدر در تفعيل بابندن برنسنه يی بسلمك شين خدايه راجعدر (نخل بونده خرما
اغاجيدر (باسق اوزون ديمكدر (كشته ماضيدن قسمدر اولمش ديمكدر صيرورت معناسنه

مطلب

ردلامعی

قطر ايكی قسمدر كه شكر
قامشندن چقار اعلا سنه
قطر نبات درلر كه رومده
عسل مصفی حكمنده در
وبريسی قطر اسود در كه
رومده بكمز حكمنده در منه
پتك بای عجمی وكاف عربيله
قوانه درلر منه

مطلـــــــــ

معلوم ایله که کشدن وکردیدن کاف عجمیله اصل لغتده دونمك معناسنه در یعنی کیدرکن دونمك
ومولویلر کبی دونمك وبرسوزدن دونمك وعربه کبی دونمك ودولاب کبی دونمك (پس انقلاب
وصیرورت معنالری بونلردن مأخوذدر فتأمل (شده یی (وکشته یی اسم مفعول طوتانلر معنی جانبنه

رد لامعی وسروری

ناظر دکللردیمش (محصول ترکیب) دخی خدانك تربیه سیله خرما چکردکی اوزون خرما آغجی
اولمش خرما اغجی تخصیص بالذکر ایلدی زیراندن اوزون اول دکلی اغج اولماز * قطعه *
* ابر وبادومه وخورشید وفلك درکارند * تاتونانی بکف آری و بغفلت نخوری * ابر بولت (باد
یل (مه ماه دن مخفف آیدر قمر معناسنه (خورشید کونش یالکز خورده دیرلر شید دیرلر (فلك
کوك (در حرف ظرف (کار ایشدر فعل معناسنه (نون ودال ساکنه بونك کبی یرلرده ادات
جمعدر یعنی سین وتانك جمعیدر مفرد مراد اولسه کارست دیردك فتأمل (تا حرف تعلیل (تو
سن دیمکدر انت معناسنه (نان اتمك (ویا حرف وحدت (بکف باحرف صله (کف لفظ فارسیده ایه

کف فانك تشدیدیله ینه ایه معناسنه عربیدر فارسیده دخی بومعنا یه مستعملدر شارحك فارسی به حصری مسامحه لودر للطابع الفقیر اسعد

معناسنه یعنی ال ایاسی عربجه راحه دیرلر اری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آرید ندن مخففدر
آوریدندن که مضارعی آورد کلور فتأمل (وآ وحرف عطف یای ساکنه دنصکره کلدوکیچون
وآو ایله همزه یننده تلفظ اولنور نتکه عزوجل ده بو یله ایدی ٤ (بغفلت با حرف مصاحبت غفلت

ردلامعی

معروف نخوری نون حرف نفی حکمدر انکیچون متصل یازیلور (خوری واو رسمیله فعل
مضارع مفرد مخاطب در یعنی سین دیمکدر بعضلر نخوری یای استقبالیه ایله استفهام انکاری اولمغه
قابل دیدیلر اما بو قوله التفات اولنماز هر کیمدن صادر اولورسه (محصول بیت) ابر وبادومه وخورشید
وفلك ایشده درلر (یعنی هر بریسی بر ایشده وخدمتده ثابتدر (حاصلی هر بری بر خدمته تعیین

٤ فیه مافیه للطابع

اولنمشدر تا کم سن بر اتمك اله کتوره سین واول اتمکی غفلتله یمیه سین اتمك اله کتورمکدن مراد کسب
وتحصیلدر (یعنی خدا بونلری سکا خدمتکار تعیین ایلمشدر تا کیم سن بو واسطه ایله خدایه عبادت
وطاعت ایلیه سین * همه از بهر تو سرکشته وفرمان بردار * شرط انصاف نباشد که تو فرمان
نبری * بهر بانك فتحی وهانك سکونیله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه لازم الاضافه اولان الفاظدندر
سرکشته وصف ترکیبی اقسامندندر (بحسب لغت باشی دونمش دیمکدر اما استعمالده متحیر و بی
قرار معناسنه در (فرمان برداره وصف ترکیبیدر برداریدندن لغتده قالدرمق معناسنه در برداشتن
کبی اما استعمالده کوتورمکله تعبیر ایدرلر بیورق قالدریجی (یعنی کوتوزیجی وطوتیجی معناسنه
(برداری برداشتن دن و بردندن اخذ ایدنلر خطای فاحش ایلدیلر (شرط انصاف شرط معروف

ردلامعی وکافی وشمعی

ردشمعی

شرط لفظی فارسیده اکثر محلده لایق معناسنه مستعملدر دین اکثر عندیات سو یلمکله مقیددر
(وانصاف عدالت دیمکدر واضافت لامیه در (نباشد فعل نفی مستقبل در باشیدیدن دکل اولماز
معناسنه (که حرف بیان (فرمان اسمدر بویرق معناسه (نبری فعل نفی استقبال مفرد مخاطب در

ردابن سیدی علی ولامعی وشمعی

بریدندن ایلمتك معناسنه بردندن دینلر احوال اشتقاقی بیلمزلر یمش (محصول بیت) بیت اولدقمذکورا
ولان اشیانك جمیعی سنکیچون سرکشته ودائم فرمان پذیردر وخدمتکده بی وقرار و بی ثباتدر (یعنی
خدا بونلری سکا خدمتکار ایلمشدر که سن آنك خدمتنده ثابت وقائم اولاسین (پس شرط انصاف
دکلدر که سن بویرق طوتمیوب فرمان پذیر اولمیاسین (حاصلی افلاکی کواکبله وارضی حیوانات و
نباتات ومعادنله سکا طفیل خلق ایلمشدر (ایمدی بو معنای عظیم نعمت بیلوب خالقك امرینه امتثال
ایدوب مأمور کله عامل اولمق کرکسین (فرمان بردار ترکیبنده برتحسین لفظ ایچون کلمشدر دین لغت

ردشمعی وکافی

احوالندن آکاه دکل ایمش (وقتا که حضرت شیخ ذکر تحمیده وتحریض عبادت وترغیب شکر
وتنبیه عجز وقصور واعلام تقدیر ارزاق و بیان طریق توکل وتبیین عجایب قدرة اللهدن فارغ
اولدیسه الطاف حقك ذکری بیانده تصلیه یه شروع ایدوب بیورر که * درخبرست

مطلـــــــــ

بو مقدم خبردر مؤخر مبتدایه که هرکه که یکی در * ازسرور کائنات ومفخر موجودات ورحمت عالمیان
وصفوت آدمیان وتتمهٔ دور زمان محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام * سرور اولو معناسنه در
(کائنات بونك کبی یرلرده مخلوقات معناسنه در (مفخر اصلنده مصدر میمی در (اما بونك کبی
یرلرده شول ذاته دیرلر که آنك ایله فخر ایدرلر ایعنی نازلنورلر (موجودات دنیاده موجود اولان
اشیادن عبارتدر عالمیان قیاس بودر که یا حرف نسبت اوله (والف ونون ادات جمع اوله

ردابن سیدعلی وسروری

(پس حروف ثلثه ادات جمعدر دینلر عندی سو یلمشلر (عالمیان اهل عالم دیمکدر (صفوت
صادده حرکات ثلثه جائزدر مادامکه تایله در اماتادن معرا اولسه فتحه ایله در انجق خالص
معناسنه (آدمیان ده عالمیان کبی در (یا حرف نسبت اولمه ده اما نصاب صبیانده آدمی
انسی وانسان مردم دیمشدر (یعنی آدمی یی وانسی یی انسانه مرادف طوتمشدر (پس بونده
ظاهر اولور که یا اصلی اوله والعلم عندالله (تتمه مصدر در تفعیل بابندن شول نسنه یه دیرلر که
برشی آنکله تمام اوله نتکه دائرهٔ نبوت وجود شریفلریله تمام اولمشدر که (لانبی بعدی)
بیورمشدر (دور زمان یعنی دائرهٔ زمان واضافتی بیانیه در اما اضافات خمس لامیه لردر
فتامل (محمد مصطفی ماسبقه عطف بیاندر (محصول ترکیب) حدیثده وارد وثابت اولمشدر
کائناتك اولوسندن وموجوداتك مفخرندن واهل عالمك رحمتندن وآدم اوغللرینك صافی
وخالص وکزیده سندن ودور زمانك تتمه سندن که بو مذکور القابله ملقب محمد مصطفادر علیه
الصلوة والسلام * بیت * شفیع مطاع نبی کریم * قسیم جسیم بسیم وسیم * (بیت لغتده اوه
دیرلر اما اصطلاحده ایکی مصراعدن مرکب نظمه دیرلر کرك آخرلری متوافق اولسون
کرکسه اولماسون (ومصراع لغتده قپوقنادینه دیرلر اما اصطلاحده یارم بیته دیرلر
(پس بونده بیت یرینه شعر یازانلر معنای بیتدن آکاه دکللر یمش (شفیع صاحب شفاعتدر
دیمك اوله (ویا مقبول الشفاعه فعیل بمعنی فاعلدر ویا مفعول (مطاع اسم مفعولدر

در سروری وشمعی

افعال بابندن اطاعت اولنمشدر (یعنی انس وجن اکا اطاعت ایلمش وامرینه مطیع اولمشدر
(نبی اصلی نبیٔ در فعیل بمعنی فاعلدر نبأینبأ دن (یعنی ضرب بابنك مهموز اللامندن همزه یا یه
دونوب ادغام اولنمشدر جمعی انباء و ابناء کلور فعلاء وزنی اوزره شرفاء وکرماء کبی مخبر
معناسنه (یعنی خدادن قوللرینه خبر ویریجی وخبر کتوریجی معناسنه وجائزدر که نبوة ونباوتدن
اوله (یعنی بوکسك یرده لر کبی پس نبینك معناسی مشرف علی الناس دیمکدر (زیرا شرف رفعتد
دیرلر مذکور معنالغویدر (اما اصطلاحده فتوحات مکی بیورر (نبی شول ذات شریفه وعنصر

مطلـــــــــ

لطیفه دیرلر که اکا بطریق الوحی من عندالله برشریعت نازل اوله که اول شریعت انك خدایه
تعبدینك کیفیتی بیانی متضمن اوله اکر اول شریعتله غیره مبعوث اولورسه رسول دیرلر
تم کلامه (کریم ایو دیمکدر نقیض لئیم درکه معناسی الچقدر اما اصطلاحده سمیح یعنی جومرده
دیرلر که اخلاق مرضیه واطوار سنیه ایلسه محلی ومزین اوله (قسیم قسامتدن اولورسه حسن
الوجه معناسنه فعیل بمعنی فاعلدر اما قسمدن اولورسه فعیل بمعنی فاعل در ینه قسمت ایدیجی
معناسنه (یعنی دنیاده علوم ومعرفتی وحکمتی امتی یننده وآخرتده رحمتی وشفاعتی تقسیم ایدیجیدر
(جسیم لغتده ایری کوده لی مجسم معناسنه در (امابونده مراد عظیم القدر والمرتبه در دیدیلر که اول
حضرتك شول معجزه سنه اشارتدر که اعتدال قامتله ایکن هرنه کلو اوزون بو یلی وکوده لی کیمسنك
یاننده واقع اولسه اندن عالی و بلند وجسیم کورینوردی انبیادن هیچ بریسی جسامت بدنله

ردشراح

موصوف دکلدر دینلر عجب بو قدر ییك انبیانك جمیعنی بیلدیلر میکه بو حکمه جزم ایلدیلر هله طول
قامتی حضرت آدم علیه السلام اسناد ایلك مشهوردر امانی ده الله بیلور و پیغمبری انجق

بسیم کولج یوزلی معناسنه در یعنی خندان رو ی متبسم معناسنه اولمقده جائزدر و بیورمشلردر که
بن لطیفه ایدیجی یم اما طوغریدن غیری نسنه سویلمازم (و بعضیلر روایت ایلدیکه شویله محکم
کولردی که مبارک ازودیشلری کورینوردی (وسیم وسمه دندر که علامته دیرلر (یعنی مبارک
ارقدلری مهرنبوتله نشانلنمش ایدی ویانورنبوتله مبارک النک تنویرندن کنایت اوله که علامت
صدق رسالتدر نتکه کتابلرده یازرکه نورنبوت حضرت آدمک آلنندن حضرت شیثه واندن
سائر انبیایه نقل ایدرک حضرته واصل اولدی (وسیم حسن الوجه معناسنه در (مصراع ثانیده
واقع اولان الفاظ تجنیس مطرف اسلوبی اوزره در (یعنی اول حرفندن غیری حرفلری بر در (نتکه
علم وقلم وسلم بویله در (معلوم اوله که بو الفاظ تکرر خبر قبیلندندر (یعنی هو شفیع مطاع نبی کریم آه
مطلب
حاصلی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بو اوصافله موصوف و بو القابله ملقبدر * بیت * چه غم
دیوار امت راکه باشد چون تو پشتیبان * چه باک ازموج بحر آنراکه باشد نوح کشتیبان * چه جیم
عجمینک کسری وهاء رسمیله نه دیمکدر ذوی العقولک غیرنده مستعمل لفظدر (دیوار معروفدر
عربجه جدار دیرلر امته اضافتی بیانیه در (را ادات صله در بامعناسنه (که حرف بیان (ویا حرف
تعلیل (باشد فعل مضارع مفرد غائبدر باشیدندن بونده اوله معناسنه در (چون واو رسمیله
ادات تشبیه در (پشتیبان پشت ارقه در (ویا قحمه در ضرورت قافیه ایچون یای نسبت اولمقده
قابلدر بعض تأویل ایله (وبان ادات فاعل درجی معناسنه نتکه دربان قپوجی وشتربان
دوه جی یه دیرلر ترکیده بعضی بنالرده بشتون دد کلریدر بحسب لغت ارقه صاقلیجی در اما
بونک کبی یرلرده ظهیر وسند مراد در (باک ایمک (یعنی قیرمق عربجه مبالات دیرلر اما ابالی
دیرلر قیرم دیجک یرده (موج دکز طلازی عربجه در بحره اضافتی لامیه در (آن اسم اشارتدر
ردلامعی
مقدر کسه تقدیری انکس رادر (را ادات صله در باکبی (که حرف رابط صفت (کشتیبان کشتی
یای اصلیله کمیه دیرلر عرب سفینه دیر (وبان ادات فاعلدر سابق کبی کمیجی دیمکدر عربجه ملاح
دیرلر ایکی صیغه ده بان ادات نسبتدر دین غفلت ایلمدی (محصول بیت) نه غم امت دیوار ینه
یعنی امته استفهام انکاریدر یعنی امتکه غم یوق زیرا سنک کبی سند وظهیری واردر دکز موجندنده
نه باک اول کیمسیه که حضرت نوح کبی کمیجیسی اوله (حاصلی برامتک که سنک کبی مسندی وشفاعتکری
اوله اول کیمسنه جهنم عذابندن نه قورقار یعنی قورقمز نتکه نوح پیغمبر کمیجیسی اولان کیمسه اصلا
طوفان موجندن باک یلمز یعنی پرواچکمز * نظم * بلغ العلی بکماله * کشف الدجی بجماله * بو نظم
اصطلاحلرنده مجزو شول بحره
بحر کاملک اوچنجی عروض وضربندندر (یعنی عروض وضربی مجزو در یعنی هر مصراعی ایکی
دیرلر که هر مصرا عندن بر
متفاعلن کلور الا دردنجی مصراعک اولی مضمر کلور یعنی مستفعلن (بلغ فعل ماضی مفرد مذکر
جزؤ یر طرح اولمش اوله
غائبدر فاعلی تحتنده مستتر ضمیر محمده راجع ایرشدی دیمکدر علی عینک ضمی ولامک فتحیله مفردله جمع
سعد
بیننده مشترک صیغه در مفرد اولنجه شرف ورفعت معناسنه در تقدیرا منصوب مفعولیدر بلغنک اما
اضمار اصطلاحلرنده ایکنجی
جمع اولنجه علیانک جمعی اولور عینک ضمی ولامک سکونیله که اعلانک مؤنثیدر (پس بو تقدیرجه
حرفی متحرک ایسه اسکان
برموصوف تقدیر اولنور مراتب ودرجات علی دیمکدر (علی الفله یازلسه مفرد اولور رفعت معناسنه
ایلمکه دیرلر مثلا متفاعلندن
کلور (عینک فتحی وضمی جائزدر دین الفله یازلسه وعینک فتحی جائزدر دیدوکنده نظر واردر دکافی
فانی ساکن ایدوب یرینه
تأمل (بکماله با حرف جر معنای سببیتی متضمن بلغ یه متعلق وضمیر مجرور محمده راجعدر (کشف فعل
مستفعلن کتورورلر سعد
ماضی مفرد مذکر غائب اچدی دیمکدر (دجی دالک ضمی وجیمک فتحی ایله مفرد وجمع بیننده مشترک
لفظدر مفرد اولنجه شدت ظلمت معناسنه اولور جمع اولنجه دجیه نک جمعی اولور بجه قراکلقلری
یعنی کفر ظلمتی وکیجه لری قراکلغرینی آجدی بجماله بکماله کبی دراعرابده وتعلقده (محصول بیت)
حضرت محمد علیه الصلوة والسلام کمالیله درجات ومراتب علایه ایرشدی یعنی سر خلقة انبیا اولمق

مراتبنه واصل اولدی کفر ظلماتنی ده جمال ایمان واسلامله کشف ایلدی دیمکدر * حسنت
جمیع خصاله * صلوا علیه وآله * حسنت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه کوزل اولدی دیمکدر جمیع
هپ دیمکدر (خصال خای معجمه نک کسریله خصلتک جمعیدر خلق وخوی معناسنه در
(حسنت فعلی جمیعه اسناد خصاله اضافته تأنیث خبر ایلمک اعتباریله در زیرا کل جمع مؤنثدر
وعلی الخصوص که جمیع لفظندن معنای جمعیت ملحوظ در ضمیر بنه محمده راجعدر (صلوا فعل
امر جمع مذکر خاطبدر صلوات کتورک دیمکدر (علیه جار ومجرور صلوا یه متعلقدر (وآله ضمیر
مجروره معطوفدر بر حرف جر تقدیریله (ویا علماء کوفه مذهبی اوزره در که انلر عادهٔ جارسز عطفی
تجویز ایدرلر (محصول بیت) حضرت محمدک صلی الله علیه وسلم جمیع اخلاق واطوری کوزلدر
زیرا حضرت قرآنده انک علی خلق عظیم بیورمشدر (پس بویله ارجمنده صلوات کتورک
انه واصحابنه دخی زیرا بیورمشدر اذا صلیتمونی فعمموا لامعی چلبی صلوا فعل ماضی جمع مذکر
غائبدر دیمش اما معناسنی صلوات کتورک دیمش پس بویله خطا یا کاتبینک سهو قلمندندر
ویا امثال ذلک والا لامعی اول مقامده دکلدر که اندن بویله خطا قصد ایله صادر اوله پس بو خط
ردشمعی وکافی
بی ذات لامعی به اثبات واسناد ایلمک مرتبه سنی تشخیص ایلمامکدن کلور * هر که یکی
از بندکان کنهکار پریشان روزکار دست انابت بامید اجابت بدرکاه حق جل وعلا برد رد * که
بونده حرف رابط مبتدا بالخبردر زیرا درخبرست مقدم خبر وهر که مؤخر مبتدا هر بونده
احاطهٔ افراد ایچون اولان کل معناسنه در (وکه کاف عجمینک فتحیله کامدن مخففدر وقت
معناسنه در (وکه حرف بیان هر وقتکه دیمکدر (یکی بریسی دیمکدر امالک یاسز بر دیمکدر (بندکان
بنده نک جمعیدر قوللر دیمکدر بو جمعک سابق قاعده سی بیان اولنمشدر (کنهکار کسه کناهدن
ردابن سید علی
مخفف وکار کاف عجمیله ادات فاعلدر جی معناسنه ستمکار وجفا کار کبی بو کافلری عربی طونلر
وسروری وکافی
عجمی طوتغون طبع ایمش که هیچ دماغلرنده فارسی لذتی (بوغیمش (پریشان روزکار وصف ترکیبی
اقسامندندر پریشان وپراکنده کاف عجمیله طاغنق دیمکدر (روزکار خلاف قیاس اوزره ایام وزمان
ردلامعی
معناسنه در پریشان روزکاری ترکیب توصیفی طوتان فارسی بی غریب بیلور دیمش پریشان روزکاردن
مراد احوال واطواری پریشان دیمکدر واضافتلری بیانیه لردر پریشان روزکارک معناسی پریشان
ردشمعی
روزکارلی وپریشان لفظی روزکار لفظنه مضاف اولمقده جائزدر دیدیکی ایکی تقدیرنده بله خطا
ایلمش (دست انابت ده بویله در یعنی بیانیه (انابت افعال بابیدن مصدردر رجوع معناسنه
یعنی ایلدیکی کناهدن پشیمان اولوب توبه ورجوع ایلی (بامید اجابت با حرف مصاحبت امید
اومودر رجا معناسنه که اولور که ضرورت وزن ایچون بر تشدیدمیمه ویررلر پس تشدیدی وتخفیفی
ردشمعی
جائزدر دین اهمال ایلمش (اجابه اضافتی مصدرک مفعولنه اضافتی قبیلندندر قبول اولمق امیدیله
ردلامعی
(بدرکاه با حرف صله ویا حرف ظرفدر درکاه جناب کبی قپواوکی دیمکدر اکرچه اصلنده قپو یری
وشمعی
دیمکدر نتکه سابقا مفصل بیان اولندی (حق ایرنک کبی برلر خدا معناسنه در (جل وعلا عطف
تفسیری قبیلندندر (برد فعل مضارعدر بردار یدندن بونده قالدیره دیمکدر (محصول ترکیب) هرکاه
که احوالی پریشان کنهکار قوللردن بریسی توبه واستغفار الینی یعنی توبه واستغفار ایچون قبول اولمق
امیدیله خدادر کاهنه الینی قالدره * ایزد تعالی دروی نظر نکند * ایزد همزه نک وزانک کسریله
خدا معناسنه در تکری دیمکدر (در حرف صله در با معناسنه (وی واوک فتحیله ضمیر غائبدر اوکبی هو
وهی معناسنه نظر نکندک مفعول صریحیدر ودروی غیر صریحی (نکند فعل نفی مستقبلدر بلمز
معناسنه تحصیل علوم ومعارف ایچون سیاحتم زماننده کلستانک بو مقامنی استشکال ایدوب
اکابر علماء اعجام ومشایخ کبارلرینه عرض ایلوب دیردم بو کلام شریف انی کوستر که معصیت

ایلین قوللرك اولکی وایکنجی توبه واستغفاری خدا قتنده مقبول اولمیه پس حضرت ادم وحوا
وحضرت اود وبعض انبیا واولیا بوحکمك تحتنده مندرجمی دکلمی اکر دیرسنکه مندرجد اندراجی
ندن معلوم بیورلردی که بوایکی فعل (یعنی نظرنکند واعراض کند معنای شرطیی متضمندر
یعنی اکر نظرنکند واکر اعراض کند (وتوبه اوچه دك اولدیغنك سری بودر که اولکی وایکنجی
توبه قبول اولمازسه اوچنجی توبه البته مقبول اولور دیو جواب ویررلردی (پس بو یله اولنجه اشکال
مطلب
قالماز ومعنی مستقیم اولورفتأمل (معلوم اوله که کلستانك قدیم نسخه‌لرنده که هرکه که یکی از بندکان
واقعدر واکثرنده که یکی دوشمش اما رابطه سزیکی ندرتله واقعدر (پس قدیم نسخه‌لره مخالف
یازنلر معنای مستقیمه مخالف یازمشلر فتدبر (کار کاف عجمیله ادات مبالغه در صیغهٔ ماضینك
رد ابن سیدی علی وسروری
وسروری وشمعی وکافی
آخرینه لاحق اولور مبالغهٔ فاعل معناسنه پرورد کار کبی رب معناسنه وافرید کار کبی خلاق
معنا سنه وکاه اولورکه امر صیغه سی اخرینه لاحق اولور امرز کارکبی غفور وغفار معنا سنه
ردلامعی
وامو زکار کبی کثیر التعلم و کثیر التعلیم معنا سنه دیین زیاده خطا سو یلمش زیرا کار اسمه
مخصوص لفظدر فعله هرکز داخل اولماز (وبو ذکر ایلدیکی الفاظ اسماء مصادردر افعال
دکلدر (و ویردیکی معنایدنده اسمیتلری معلو مدر (بردارد لفظنده بر حرف استعلا (ودار دی
ردابن سیدی علی
و شمعی
داشتن‌دن اولوب یوقاری طوتمق معناسنی ویرنلر معنای لغوی لری استاددن ایوجه طوتما مشلر
* بازش بخواند * باز بوندیه ینه معناسنه در (وشین ضمیر بندهٔ کنهکاره راجعدر (بخواند
فعل امر مفرد غائب یعنی طلب مغفرت وغفران ایلیه * بازاعراض کند * یعنی ایزد تعالی
اعراض کند حاصلی اعراض ایدرسه دیمکدر * بازش بتضرع وزاری بخواند * تضرع وزاری
عطف تفسیرلر در (زاری بونده ایکلدی معناسنه در (یعنی ینه عبد مذنب تضرع وزار یلکله
دعوت عفو ومغفرت ایلیه (بعضیلر ایکی بخواند فعل مضارعلر در دیلر (اما اولی بودرکه
بخواند ایکی یرده بیله امر غائب صیغه‌لری اوله (زیرا صیغه‌ده فعل مضارعله امر غائب مشترکلردر
* حق سبحانه وتعالی کوید * یعنی خدای تعالی دیه یعنی تضرعله دعوت توبه ایدنجـه
خدادیه * یا ملائکتی قداستحییت من عبدی ولیس له رب غیری * (یا حرف ندا ملائکه تائله
وتاسز لغتدر ملکك جمعیدر فرشته‌لر معناسنه (قد بونده حرف تحقیقدر (استحییت فعل ماضی
نفس متکلم وحده‌در استفعال بابندن اوتاندم دیمکدر (من حرف جر استحییت فعلنـه متعلق
(عبد قولدر بنده معناسنه (ویا ضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه‌در (ولیس واو حرف حال
لیس فعلدر افعال ناقصه‌دن (غیری تقدیرا مرفوع اسمی وظرف فاعلیله محلا منصوب خبری
(محصول ترکیب) خدای تعالی دیه ای بنم فرشته لرم تحقیق قولمدن اوتاندم حال بوکه آنك
مطلب
بندن غیری افندیسی یوق * فقد غفرت له * تحقیق بن آنی یارلغادم دیمکدر (معـلوم اوله که
حیا عیب وذم قورقوسندن انسانه عارض اولان تغیر وانکساردر (پس خدا حقنده حیا عبدی
نا امید ایلمکی ترك ایلمکدن مجازدر (یعنی بن قولمی نومید ایلمزم حاصلی عقوبته مستحق اولمش
ایکن ترك عقوبت ایلدم دیمکدر * دعوتش را اجابت کردم وحاجتش برآوردم * دعوتش
ردشمعی
شین ضمیری ینه بنده‌یه راجعدر ایکی فقره‌ده بیله (برآوردم حاصل ایلدم دیمکدر یوقاری کتوردم
مطلب
دیمك دکلدر معلوم اوله که میم ضمیر فعل اخرینه لاحق اولسه ضمیر مرفوع معناسنه‌در بونده‌کی کبی
* که از بسیاری دعا وزاری بنده شرم همی دارم * که حرف تعلیل بسیار چوق معناسنه‌در
(ویا حرف مصدردر وهمزهٔ مجتلبه اضافت ایچون کلمشدر (زاری ده ده بویله در (شرم اسمدر
حیا معناسـنه (همی هاء تأکیدایله ادات حالدر اکثر نسخه‌ده همی شرم دارم دوشمش
وبعضیده یا زیلن کبی واقع اولمش (محصول ترکیب) دعوتنی قبول ایلـدم وحاجتنی

رد ابن سید علی
ولامعی
حاصل ایلدم زیرا قولك چوقلق دعا وزاریلغندن اوتانرم * بیت * کرم بین ولطف خداوندکار *
کنه بنده کردست واو شرمسار * کرم بینك مقدم مفعولیدر (و بین فعل امردر بینیدندن دیدندن
دکل بعضلر ظن ایلدیکی کبی (لطف کرمه معطوفدر ضرورت وزن ایچون ارالری مفصول اولدی
کرم ایلکه ولطف ملایمته دیرلر واضافتی لامیه در (خداوند وخداوندکار افنـدی معناسنه
وبزرکوارده دیرلر (کنه کاهدن مخففدر کردستك مقدم مفعولیدر کردستك اصلی کرده‌است‌در
ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه حذف اولنمشدر زیرا ادات خبر فعله داخل اولماز
(پس کرده بونده ماضی‌دن قسمدر ایلمش معناسنه (واو حرف حال (او ضمیر غائب درهو وهی معناسنه
(شرمسار سار بونك کبی یرلرده مبالغه افاده ایدر صفت مشبهه کبی اوتانغن معناسنه (محصول بیت)
خدانك کرم ولطفنی کور که قول کناه ایلمشدر حال بوکه اول شرمسار در (نتکه یحیی
بن معاذ رازیدن روایت اولنور که اثنای وعظده بیوردمشکه سبحان من یذنب العبـد و
ویستحیی هو * عاکفان کعبهٔ جلالش بتقصیر عبادت معترفند که ماعبدناك حق عبادتك *
(عاکف ملازم ومقیم معناسنه‌در والف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم اوزره (کعبه الله
وی جلاله اضافتی بیانیه در (وجلال عظمت معناسنه در وشین خدایه راجعدر
(بتقصیر با حرف صله وتقصیر تفعیل بابندن مصدر در اکسکلك معناسنه (عبادته اضافتی
لامیه در (یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (معترفند اقرار ایدیجیلردر (که
حرف بیان اعتراف (ما حرف نفی (عبدنا فعـل ماضی متکلم مع الغیردر (کاف ضمیر منصوب
متصل (حق عبادتك اصلنده عبادة حقـا ایدی (پس صفتی موصوف اوزره تقدیم ایدوب
مضـاف قلدیلر مبالغـهٔ امدی اضافت صفت الی الموصوفدر (وکاف خطاب ضمیر
مجرور متصلدر (محصول ترکیب) خدانك عظمتی کعبـه سنه ملازم وناظر اولنلر عبادتلری
اکسکلکنه مقر ومعترفلردر که یارب بز سکا کرچك عبادتله عبادت ایده مدك دیو (یعنی سنك
اولو لغکه لایق وشایسته قوللق ایده مدك دیمکدر * وواصفان حلیهٔ جمالش بتحیر منسوب که
ماعرفناك حق معرفتك * واصفان اسم فاعل ضرب بابنك مثالندن وصف ایدیجیلر دیمکدر
الف ونون ادات جمعدر (حلیه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنـه اضافتی قبیلندندر وجماله
اضافت بیانیه (حلیه زینته دیرلر (یعنی بزك بتحیر (با حرف صله (تحیر تفعل بابندن مصدردر
متحیر اولمق (حاصلی حیرته دوشمك (منسوب اسم مفعولدر (که حرف بیان تحیردر (ما حرف
نفی (عرفنا فعل ماضی نفس متکلم مع الغیر (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعولی (حق معرفتك
حق عبادتك کبی اعرابده (محصول ترکیب) دخی خدانك کوزللکی بزکنی یعنی کوزللکنی
وصف ایدیجیلر حیرته منسوبلردر (یعنی متحیر اولوب سویلیجیلردر که بزسنی سکا لایق وسزاوار
بیلمکی ایله بله مدك (حاصلی سنی سکا لایق بیلمکیله بیلن ینـه سن سین (بشرده بوقدرت
یوقدر نتکه ابن سینای حکیم دیر * اعتصام الوری بمعرفتـك * عجز الواصفون عن
صفتـك * تب علینا فاننـا بشر * ماعرفناك حق معرفتك * قطعه * کـر کسی
رد لامعی
وصف اوزمن پرسد * بی دل ازبی نشان چه کوید باز * (کر حرف شرطدر اکردن مخففدر
(کس کیمسه دیمکدر کشی دیین کسی بیلمزیمش زیرا کشی‌یه کاکا دیرلر کافر عرینده‌در
(ویا حرف وحدت (وصف اوا اضافتی مصدرك مفعولنـه در (ز زاء مفرده ازدن
مخففدر من معناسنه (من میمك فتحیله بن دیمکدر انا معناسنه (پرسد فعل مضارعدر پرسیدندن
صوره دیمکدر (بی دل رو مردلرنده عاشقه دیرلر (بونك کبی یرلرده واله وحیران مراد در
(بی نشان معروف (چه نه دیمکدر ادات استفهامدر (کوید فعل مضارعدر کو یدندن نه دیه

ونه سویلیه دیمکدر (یازلفظ مشترکدر اسمله فعل بیننده؛ اسم اولنجه ینه نیجـه معنی
بیننده مشترکدر (اما اسلوب عجمه منـاسب وملایم اولان اولدرکه بونده ادات تأکیـد
اوله (اکرچه تکلفله دخی وکیرو واچق معنالرینی ویرمکه قابلدر فتأمل (محصول بیت)
اکر بر کیمسه خـدانك وصفنی بندن صوررسه (یعنی بکا حقیقتله خدایی وصف ایله دیرسه
عاشق واله وحیران جانان بی نشاندن نه خبر سویلیـه ونه نشان ویره (یعنی کما ینبغی ذات
شریفنی وصف ایده مز * عاشقان کشتکان معشوقند * برنیاید زکشتکان اواز* (کشتکان
کشته نك جمعید رهاء رسمی کاف عجمیه ایله ابدال اولنمشدر دیلمشلر دیمکدر (معشوق معروف

مطلـــــب

ونون ودال ادات جمع معنی جهتندن کشتکانه مقید در (برنیاید بحسب لغـت یوقاری کلمز
دیمکدر (اما استعمـالده چقماز دیمکدر (معلوم اوله که برکلمه نك که اولنده همزه اولسه بای
استقبالیه ویامیم ناهیه ویانون نافیه اولنه واصل اولسـه همزه یایه ابدال اولور (بیا ومیـا (و
وبیاید(ونیاید کبی فاحفظ (اواز واوز ایله وزاسز مشهورلغتدر عربجه صورت دیرلر (محصول بیت)
(معناجهتندن بیت اولك مضمونی تأکید ایدوب بیوررعاشقلر معشوقك مقتوللریدر (پس
مقتوللردن اواز چقماز که انی وصف ایده لر (یعنی وصفنه قادر دکلر معشوقند کبی لرده نون ودالك

ردلامعی وسروری

ماقبلند بر همزهٔ اصلیه تقدیر ایدنلر زائد تقدیر ایلمشلر * یکی ازصاحب دلان سر بجیب مراقبه
فروبرده بود ودربحر مکاشفه مستغرق شده * صاحب دل اهل قلب دیمکدر اولیـاء الله دن
عبارتدر ودیدیلر که صاحب دلدن مراد حضرت شیخ کندیلریدر (سر فروبرده نك مفعول
صریحیدر (وبجیب غیرصریحی (جیب یقایه دیرلر وفارسیجه کریبان دیرلر مراقبه یه اضافتی
بیانیه در (مراقبه خدادن فیضه طالب وراغب اولمغه دیرلر (فروبرده بود بحسب لغت اشاغه
ایلتمش ایدی دیمکدر (اما اصطلاحده باشین یقایه چکمکدن عبارتدر (نته که اهـل حال اولان
صوفیلرك عادتیدر (فروبرده ماضیدن قسمدر (وبود حکایت حال ماضی (در حرف صله (بحر
دریا (مکاشفه احوال غیبه اطلاعه دیرلر واضافت بیانیه در (مستغرق اسم مفعولدر استغـال
بابندن غرق اولمش دیمکدر(شده ماضیدن قسمدر اولمش دیمکدر صیرورت معناسنه (محصول ترکیب)
صاحب دل مشایخدن بریسی باشنی مراقبه یقاسنه ایلتمش ایدی عادتلری اوزره دخی مکاشفه
دریاسنه مستغرق اولمش ایدی (یعنی عالم کشف دریاسنه طالمش ایدی *آن کاه که ازآن حالت
بازآمد یکی ازاصحـاب بطریق انبساط کفت ازان بوستان که تو بودی ماراچه تحفهٔ کرامت
آوردی * انکاه آن اسم اشارتدر (وکاه کاف عجمیله وقت معناسنه در (که حرف بیان بعض
نسخه ده انکاه که یرینه چون واقع اولمشدر (ازان حالتدن مراد عالم مکاشفه در (بازآمد کرو
کلدی (یعنی عالم صحوه کلدی (حاصلی اول عالم مکاشـفه دن بو عالمه کلدی (یکی یایله بری
دیمکدر (اما یاسز بر دیمکدر (اصحابدن مراد بونك کبی یرلرده مریدلردر (بطریق با حرف
مصاحبت (وطریق یولدر (انبساط انفعال بابندن مصدردر بونده کستاخانه دیمکدر(ملاطفه

رد شمعی وکافی

ومزاح طریقیله دینلر محله مناسب سویلامشلر (زیرا مرید شیخندن کرامت دیلمك کستاخلقدر
علی الخصوص که مزاح طریقیله (کفت فاعلی یکی ازاصحابدر(بوستان واوله عجمی واوسز
عربیدر(که حرف رابط صفت (تو بودی یعنی اول بوستاندن که سن انده ایدك مستغرق
اولدیغی عالم مکاشفه دن تعبیردر (مارا ما بز دیمکدر نحن معناسنه (را حرف صله در بامعناسنه
(تحفه ارمغان کرامته اضافتی بیـانیه در وهمزه اضافت ایچون کلمشدر نه کرامت تحفه سن
دیمکدر(بعضیلر اضـافتی تجویز ایلادیلر ومعناسنی نه کرامت ارمغـانی کتوردك دیمکدر دیدی
(آوردی واوك فتحیله فعل ماضیدر کتوردك دیمکدر واوك ضمیله اوقینانلر بکلش اوقیدیلر

رد ابن سیدعلی وسروری

(محصول ترکیب) اول وقت که اول صاحب دل عالم مکاشفه دن واستغراقدن عالم صحوه کلدی
مریدلردن بریسی کستاخانه سویلدی اول بوستاندن که سن انده ایدك بزه نه تحفه ارمغـان
کتوردك (یعنی کرامات وعطایادن بزه نه کرامت کتوردك * کفت *صاحب دل دیدی*بخاطر
داشتم که چون بدرخت کل برسم دامنی پرکنم هدیهٔ اصحاب را * بخاطر (با حرف ظرف ورخاطر
کوکله دوشن نسنه وبرمیم متکلم مقدردر داشتم قرینه سیله (داشتم فعل ماضی متکلم وحده در
(که حرف بیـان یعنی خاطرده طوتدوغنی بیان ایدر (چون ادات تعلیلدر چونکه معناسنه
(بدرخت با حرف صله ودرخت دالك کسریله ورانك فتحی وخانك سکونیله اغـج دیمکدر

رد لامعی

کله اضافتی لامیـه در مجازا (برسم با حرف استقبال حرف زائد دیین زائد سویلمش (رسم
رانك وسینك فتحه لریله فعل مضـارع متکلم وحده در (دامن اتکدر (ویا حرف وحدت (پر
طلو معناسنه در (کنم فعل مضارع متکلم وحده در کنید ندن کردن مصدرندن اخذ ایلبنی
مواخذه کرك (پرکنم طولدورم دیمکدر (هدیه هانك فتحی ودالك کسری ویای مشدده ودالك
سکونی ویای مخففله لغتدر بونده ارمغان مراددر اصحابه اضافتی لامیه در (ورا حرف تخصیص
(محصول ترکیب) صاحب دل مریدکستاخنه دیدی که خاطرمده ونیتمده طوتدم ایدی که چون
درخت کله واصل اولام یعنی عالم مکاشفه ده اسرار الهیه یه واصل اولم اول کلدن براتکی پر
ایلیم اصحاب واحبابه ارمغان ایچون یعنی اول عالمده بکا کشف وفتح اولان معانی واسرار الهیه دن
بو عالمده اصحـاب واحبابه کشف وبیان ایلمسی جائز اولانی شرح وایضـاح ایدم یعنی قصدم
بوایدیکه بکا کشف اولان اسرارك کشف وبیـانی ممکن اولانی یاراندن دریغ ایلمیوب سویلیم
*چون برسیدم بوی کلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت * چون حرف تعلیل (برسیدم
با حرف تأکید (رسیدم فعل ماضی متکلم وحده در رسید ندن ایرشـدم دیمکدر (بوی کل
اضافتی لامیه در میم معناده مسته مقیددر (چنان چون ایله اندن مرکبدر ترکیبله واو دوشمشدر
انجلین دیمکدر (مست کرد مست ایلدی یعنی مدهوش وحیران ایلدی دیمکدر (که حرف بیـان
چنان مست کرد در (دامن اتکدر دامان ده دیرلر میم معناده دسته مقید در (برفت فاعلی
ضمیر دامن در (محصول ترکیب) چونکه درخت کله واصل اولدم بوی کل بنی شویله مست
ومدهوش وواله وحیران ایلدی که دامن الدن کتدی (یعنی بکا برحال اولدیکه کل دکل دامن بله
یادمدن کتدی (حاصلی بکا وصلت میسر اولدی (اما اندن خبرویرمکه مالك دکلم (زیرا بنی بندن
الدیلر حضرت شیخ بونده وصولندن خبرویردی *(قطعه)*ای مرغ سحر عشق زپروانه بیاموز*
کان سوخته راجان شد واواز نیامد * ای حرف ندا (مرغ سحر منادی واضافتی لامیه در ادنا
ملابسه ایله مراد بلبلدر دیمشلر (زیرا اسحـارده اکثر نالان اولدر شعرا دلنـده مرغ سحرا کا
دیرلر که (عشق عینك کسری وشینك سکونیـله مصدر در علم بابنـدن تعاریف کثیره ایله
معرفدر (لکن اشهر تعاریفی افراط محبتدر (پروانه بونده کلبکدر که کندوبی آتش شمعه اورر
(بیـاموز با حرف تأکیـد (آموز فعـل امر مفرد مخاطبدر آموزیدندن آموختن دن دکل
(کان که حرف تعلیل (ان اشـارتدر پروانه یه (سوخته کویتمش دیمکدر ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکلدر بعضلر ظن ایلدیکی کبی (را حرف تخصیص (جان مبتـدا ، وشد خبری

ردابن سیدعلی ولامعی وسروری وشمعی

روح حیوانی یه جان دیرلر وانسـانی یه روان شد بونده رفت معناسـنه در کتدی دیمکدر
(واو حرف حال (نیامـد همزه یایه مبدل اولمشدر یاء استقبالدن ونون نافیه دن صـکره
بر یاز یاده ایدرلر دیین بوابدالدن غافـل ایمش (محصول بیت) ای بلبـل نالان عشق جانانی

ردلامعی

پروانه دن اوکرن واندن تحصیل ایله زیرا اول پروانهٔ سوختـه نك آتش عشق جانا نله جانی

کتدی واندن آواز و فریاد وفغان کلدی (یعنی عشق جانانله یاندی وکل اولدی حال بوکه اندن کیمسه ناله وانین ایشتمدی (حضرت شیخ پروانه‌یی عاشقه وصادقه و بلبلی دعوای بی‌معنی ایلین مدعی‌یه تشبیه ایلمش * این مدعیان در طلبش بی خبر آنند * کان را که خبر شد خبری بازنیامد * این اسم اشارتدر مدعیانه (مدعی اسم فاعلدر افتعال بابندن اصلی مدتعی ایدی قبل تاء افتعال دال واقع اولدی دال حرفدر حروف مجهوره دن وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهماده تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون تایی داله قلب ایدوب دالی داله ادغام ایلدیلر مدعی اولدی ماضیسی ومضارعی وسائر مشتقاتی بویله اعلال ایدرلر (فتأمل مدعی دعواسنده صادق اولمیانه دیرلر (الف ونون ادات جمعدر نتکه مکرر بیان اولندی (در حرف ظرف (طلبش شین ضمیر خدایه راجعدر (بی ادات سلبدر اسمای جوامده مخصوص (خبران خبرك جمعیدر شمدی ذکر اولنان کبی (اصلی بی خبران اند در همزه وصلله ساقط اولمشدر دیین سوزینك اصلی یوقدر زیرا بوهمزه حرف مجتلبه در اصلی دکلدر (کان که حرف تعلیل (ان اسم اشارتدر مقدرکسه (تقدیری که انکس را که در (را حرف صله در بامعناسنه (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت (شد بونده اولدی دیمکدر صار معناسنه (خبری یا حرف وحدت (ویا حرف تنکیر (باز بونده کرو معناسنه اولمغه قابلدر وجائزدر که تأکید ایچونده اوله فارسی‌یی ارتق تتبع ایدنه معلومدر (محصول بیت) بو واصل ایز دیو دعوای مرد ایلین مدعیلر وکذابلر طلب وتحصیل عشق حقیقیده بی خبر و بی دانشدرلر (یعنی هنوز اسلوب طلب وطریق تحصیلنده بی خبرلردر (پس مقام وصول بونلره قنده میسر اولمق احتمالی وار (زیرا واصل اولوب خبردار اولاندن بردخی وخبر کلمدی (یعنی وصول خبردارلغندن بری خبر کلمدی (زیرا (من عرف الله کل لسانه) در (یاخود وصولندن ونه کندیدن خبر کلدی (حاصلی اسرار جانانه سنی شویله کتم ایدرکه کیمسه اندن برنسنه فهم ایلمز که اول واسطه ایله کندیی فهم ایلیه (اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری (بونلرك حقنده در * دیکر * و دیکر بونده بایله و یاسز لغتدر دخی معناسنه بونده برقطعه دخی دیمکدر یعنی قطعهٔ دیکر * ای برتراز خیال وقیاس وکمان و وهم * وزهرچه کفته اند شنیدیم وخوانده * ایم ای حرف ندا (بر حرف استعلا (وتر حرف تفضیل (برتر یوجه‌رك دیمکدر منادی واقع اولمش تقدیری ای برتر خدادر (از برتره متعلقدر خیال قوت مدرکهٔ باطنیه نك برسیدر (حقیقتیله خیالی و وهمی علم کلام وحکمت اوقیان بلور (زیرا بونلر حواس باطنیه دندر وبونلردن اول فنلرده بحث اولنور (قیاس برنسنه یی اورنلقدر (یعنی برنسنه یی برنسنه‌یه برابرلشدرمکه دیرلر (کمان کاف عجمینك ضمیله ظن معناسنه درکه برنسنه‌یی بیله‌ده طرف راجحه دیرلر (وهم ده خیال کبی قوت باطنیه نك بریسیدر وبرنسنه یی بیله ده طرف مرجوحه دیرلر ظنك نقیضیدر (و زهرچه واو حرف عطف مابعدینی ماقبلنده کی درت شیئه عطف ایدر (کفته ماضی‌دن قسمدر آخری هاء رسمی اولدوغیچون ادات جمعی همزهٔ مجتلبه ایله ایراد ایلدی (شنیدیم کفته اندی بیاندر تقدیری شنیده ایم در ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه ترك اولندی (وخوانده ایم بوترکه قرینه در (محصول بیت) ای بو مذکورلردن وجمیع سنك شاننکده اولان کفت وکودن اعلی ومنزه اولان الله بز بونلری ایشتمشز واوقشز (یعنی یتمش ایکی فرقه بل که جمیع ملل وادیانك حقکده سویلدکلرندن منزه خداسین (حاصلی حقیقتله سنی بیلن ینه ستسین سنك بلدیکك کبی سنی کیمسه بیلمز بعض نسخه ده شنید ایم واو عطفله واقعدر (پس

ردلامعی

ایشتدیکمزدن

ایشتدیکمزدن واوقدوغمزدن منزه‌سین دیمکدر * مجلس تمام کشت وباخر رسید عمر * ما همچنان در اول وصف تومانده ایم * مجلس اسم مکاندر تقدیری مجلس کفت وکودر (یعنی سنك ذات وصفاتکده اولان کفت وکو مجلسی (تمام معروف (کست فعل ماضیدر کشتندن بونده اولدی دیمکدر صار معناسنه نتکه نخل باسق کشت بیوردوغنده بیانی تفصیلا مرور ایلدی (واو حرف عطف (باخر با حرف صله (رسید فعل ماضیدر رسیدندن ایرشدی دیمکدر (همچنان هم ادات تأکید (چنان انجلین دیمکدر کذلك معناسنه (وصف نو مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مانده ایم ینه همزه حرف مجتلبه در قالمشز دیمکدر (محصول بیت) یارب سنك ذات وصفاتکده اولان بحث وکفت وکو وقیل وقال مجلسی تمام اولدی وبو بحث وقیل وقالده عمر آخره وپایانه ایرشدی وبز هنوز ابتداء مجلسده کبی سنك وصفك ابتداسنده قالمشز (حاصلی اولده لااله الاالله دیردك آخرده (لا اله الا الله دیرز (واولده قل هو الله احد دیردك (اخرده ده قل هو الله احد دیرز (واولده انما الله اله واحد دیردك (آخر عمریمزده ده آنی دیرز * محامد پادشاه اسلام خلد ملکه * محامد مبتداء محذوفه خبردر ومبتداء مؤخر تقدیر اولمق جائز یعنی ذکر محامد پادشاه اسلامست این مقدم تقدیر ایلمکده جائزدر برمضاف حذفیله ایکی صورتده بله تقدیری این ذکر محامد آه (محامدك مفردی محمدتدر (یعنی مصدر میمیدر علم بابندن بونده اوصاف جمیله معناسنه در (پادشاه اصلنده شاه پاد ایدی (شاه اولو معناسنه (و پاد حافظ موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندن ایدی صکره صفتی موصوف اوزرینه تقدیم ایدوب ینه صفتی موصوفه اضافت ایلیوب (پادشاه دیدیلر حافظ عظیم معناسنه (یعنی داور بزرك (اسلامه اضافتی لامیه در برمضاف تقدیریله (یعنی اهل اسلام (خلد فعل ماضی مبنی للمفعولدر تفعیل بابندن موقع دعاده واقع اولمشدر مؤبد اولسون دیمکدر (ملك بونده میمك ضمیله در مملکت وسلطنت بیننده مشترك لغتدر (خلد فعلنك نائب عن الفاعلیدر مملکتی وسلطنتی مؤبد اولسون دیمکدر میمك ضمیله وکسریله لغتدر دیین عجب دیمش ظاهر بودر که کسریله بو معنالرده مستعمل دکلدر * ذکر جمیل سعدی که در افواه عوام افتاده است وصیت سخنش که در بسیط زمین رفته * ذکر کسر ذاله دل ایله اکمغه دیرلر (وضم ذاله کوکل ایله اکمغه دیرلر (یعنی برنسنهٔ خاطره کتورمك (جمیل کوزل دیمکدر (عجم خوب دیر (سعدی حضرت مؤلفك مخلص شریفلریدر واسم لطیفی مصلح الدیندر (حضرت شیخك مناقبنده بیوررکه پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین شیخ روزبهان بقلیست کویندکه پدر حضرت شیخ سعدی خادم حضرت شیخ بوده است (وچون حضرت سعدی متولد شده است پدرش بخدمت شیخ آورده (وحضرت شیخ درو نظر فرموده وفرموده اندکه عشق رابخش کردیم بدوهم نصیبی دادیم (اما مرشد او شیخ شهاب الدین سهروردی بوده است قدس الله ارواحهم (بعضیلر ددیکه حضرت شیخ یوزیکرمی ییل یشادی (وبعضیلر یوز التی وبعضیلر یوز ایکی (والعلم عند الله (اما وفاتی التیوز طقسان برنده واقع اولمش (نتکه وفاتی تاریخندن فهم اولنور (قطعه) همای روح پاك شیخ سعدی * چو در پرواز شد از روی اخلاص * مه شوال بود وشام جمعه * که در دریای رحمت کشت غواص * یکی پرسیده سال فوت کفتم (زخاصان بود ازان تاریخ شد خاص (ذکر جمیل اضافتی بیانیه در وسعدی‌یه اضافتی لامیه در (که حرف رابط صفت (افواه جمع فم در (زیرا فمك اصلی فوه در (پس کثرت استعمالدن ها حذف اولنوب فوقالدی امدی واو طرفده ماقبلی مضموم اسم هودن غیری اسم بولنمدی ایسه واوی میمه ابدال ایلدیلر ایکیسیده حرف شفوی اولدوغیچون فم اولدی

رد لامعی

تاریخ وفات سعدی

پس تصغیر و یا جمع ایدنجه اصله رد ایدوب فویه وافواه دیدیلر اغزلر دیمکدر (عوام
جمع عامدر که نقیض خاص در نصر بابنك مضاعفندن اصلی عوام در فواعل وزنی
اوزره منتهای جموع وزنی اوزره خواصده بویله در بونده خلق عالم مراد در (افتاده است
ماضیدن قسمدر دوشمش دیمکدر اسم مفعول دکلدر (وصیت صادك کسریله ایلك ایلدا کلمه‌سی ردلامعی
خلق عالمده مشهور اوله (سخن وحسن ولسن قافیه‌سنده (سبنك ضمی وخانك فتحیله اوقنور
(اما بن وکن قافیه‌سنده سبنك فتحی وخانك ضمیله اوقنور (اماغیری یرلرده ایکیسیده جائزدر
صیت سخن اضافتی لامیه در (وشین ضمیر مذکور سعدی یه راجعدر (که حرف رابط صفت
(بسیط و بساط بانك فتحیله کیك یره (یعنی واسع یره دیرلر (بونده زمینه اضافتله یریوزی ردلامعی
مراد اولمشدر زمین یردر ارض معناسنه (رفته ماضیدن قسمدر کتمش دیمکدر اسم مفعول
دکلدر (ایکی فقره ده درلفظی باء صله معناسنه در ظرفیت معناسنی ویرنلر یاکلش کتمش
(محصول ترکیب) سعدینك کوزللکله مذکور اولماسی (یعنی اکلمه‌سی که عالم خلقنك اغزلرینه ردشمعی
دوشمشدر (یعنی انی هرکس که علم وکالله وفضل وعرفانله اکار (یعنی مقبول ومرغوب
عالمدر دخی آنك نثر ونظمینك صیت وصیحه‌سی حاصلی چاوی واوازی که تمام دنیایه
منتشر اولمش یعنی یایلمش (خصوصا کتاب کلستان * وقصب الحبیب حدیثش که
همچو شکر میخورند * قصب قافك وصادك فتحه‌لریله مطلقا قامشه دیرلر (قصب السبق
(وقصب السکر کبی (حبیبه اضافتله شکر قمشنه تخصیص ایلمشدر (زیرا قصب الحبیب
اولدرکه شکرقامشنی خرده طوغررلر یعنی ایکی بوغم اورتاسنی اوفاق اوفاق کسرلر اندنصکره
اول پاره‌لری تقشیر ایدرلر یعنی قبوغنی صویارلر و بر طباق ایچنه ترتیب وتزیین ایدرلر بویرلرده
یعنی استانبولده میوه‌یی سپدده ترتیب وتزیین ایلدکلری کبی اندنصکره اوزرینه کلاب
وبخور صویی سپرلر ودوستلر بری برینه ارسال ایدرلر پس بواسلوبده کوندریلن شکر
قامشنه (قصب الحبیب دیرلر اضافتی لامیه‌در (وحدیثه اضافتی بیانیه‌در (حدیثدن مراد کندینك
شیرین کلماتیدر (که حرف رابط صفت (هم ادات تأکید (وچو نونله ونو نسز ادات
تشبیه در مثل معناسنه (شکر شینك وکافك فتحه‌لریله مشهور در (اما سین مهمله نك ضمی
وکاف مشددك فتحیله عربیدر (میخورند فعل حال جمع غائب بونده استمرار مراددر یرلر دیمکدر
یمکدن مراد منتفع ومتلذذ اولورلر دیمکدر (محصول ترکیب) دخی سعدینك قصب الحبیب کبی
مقبول ومرغوب کلماتنی یعنی نظم ونثر سوزلرینی که حسن قبوللله قبول ایدوب انکله منتفع
ومتلذذ اولورلر (حاصلی سوزلریکه هرکسك قتنده معزز ومسلمدر (قصب الحبیب عبارتنده
اکثر شراحك مفصل ومطول مالایعنیسنه التفات اولنمسون که صداع ایراث ایدر * ورقعهٔ ردابن سید علی ولامعی وسروری وکافی
منشأتش که چون کاغذ زرمی برند * رقعه بونده یازیلن کاغذ پاره‌سنه دیرلر آخرنده تاء
مربوطه هاء رسمی شکلنده یازلمغله اضافت ایچون برهمزهٔ مجتلبه اثبات ایدرلر (منشأت
میمك ضمی ونونك سکونی وشینك فتحیله اسم مفعولدر افعال بابندن (یعنی انشاءلنشیءدن که
مهموز اللام درجمع مؤنث صیغه‌سیدر مکرمات وزنی اوزره (لغتده خلق وایجاد معناسنه‌در
(امابونده کندیدن صادر وپیدا اولان نظم ونثر سوزلریدر (شین یته سعدی یه راجعدر (که
حرف رابط صفت (چون نونله ادات تشبیه‌در (کاغذ کاف عربیله وغین معجمهٔ
مفتوحه ایله معروفدر زره اضافتی لامیه‌در ادنا ملابسه ایله (زر لفظ مشترکدر التونه وسکه‌لی
اقچه‌یه دیرلر (نتکه مشت زن حکایه‌سنده وغیری یرلرده کله جکدر ان شاء الله تعالی بونده‌ده اقچه
مراددر (زیراکاغذ زراولدرکه بر پادشاه برکیمسه‌یه احسان ایلمك استر (پس انه برامرشریف

ویردکه وار بو امری فلان یرك حاکمنه ایلت سکا فلان شهردن بو قدر اقچه دیوشمر سونلردیر
اول دخی اول کاغدی ایلدر اول حاکمه تسلیم ایدر اوداه امرشریفه امتثال ایدوب خانه دن
خانه‌یه ودکاندن دکانه بوقدر اقچه طرح ایدوب صاحب رقعه‌یه تسلیم ایدر ملالاری وملااحمد
قزوینی وملاحلیمی بیورردلردی که بوقانون الآن ایرانده معمول به در (میبرند فعل حال جمع
غائب بونده ینه استمرار مراددر ایلدرلر دیمکدر تقریر اولان وجه اوزره (محصول ترکیب) دخی
سعدینك نظم ونثر یازدیغی کاغد پاره‌لری که انی اقچه تحصیلی ایچون خط همایون وامرشریف
کبی معزز ومکرم طوتوب هرجانبه وهرمملکته ایلدرلر کاغد زردن مراد مذکوردر پس
شراحك خبط عشواایلدکلرینه اعتبار اولنمسون که ضلالتدر * برکمال فضل و بلاغت او حمل ردابن سیدعلی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
نتوان کرد * بر حرف استعلا (کمال لغتده تمام معناسنه‌در (یعنی مصدردر اوج بابدن کلور
نصر (وحسن (وعلم بابلرندن بونده مراد علم ومعرفتده تمام اولمقدر (فضل ارتقلقدر (یعنی
اقران وامثالندن علم ومعرفتدن ارتقلق معناسنه اکثر نسخه‌ده کمال فضله مضاف واقعدر
وبعضنده عطفله دوشمش (بلاغت بونده فصاحت معناسنه در (اما لغتده ایرشمك
معناسنه در فصاحت و بلاغتی حقیقتله بیلمك معانی کتابلرینی کورمکه موقوفدر (او ضمیر
غائب (سعدی‌یه راجعدر (حمل حانك فتحی ومیمك سکونیله حیوانات جنسنك قرننده اولان
یوکه واشجارك اوزرنده اولان حاصله دیرلر (اما بونك کبی یرلرده نسبت واضافت معناسنده
مستعملدر (نتوان نون حرف نفی (توان لغتده قوت وقدرت معناسنه‌در (اما بونك کبی یرلرده
عدم امکاندن عبارتدر (کرد بونك کبی یرلرده مصدر معناسنه‌در (زیرا توانده رایحهٔ استقبالیت
ملحوظدر (وقاعدهٔ مقرره‌درکه ماضی مستقبلدنصکره واقع اولسه مصدریت معناسنی افاده ایدر مطلـــب
(پس نتوان کردك معناسی ایلمك اولماز دیمکدر (معلوم اوله که ذکر جمیل مبتدا (ونتوان کرد
خبری ومابینلرنده اولان ذکر جمیلك صفتی ومعطوفاتیدر (وحمل نتوان کردك مفعول صریحی
وبرکمال غیرصریحی (محصول ترکیب) شیخ سعدینك مذکور احوال واوصافنی کندینك کمال وفضل
و بلاغته حمل ایلمك اولماز یعنی مذکور احوال واوصاف کندی ذاتنك استحقاقندن دکلدر (حضرت
شیخ سعدی کندینك ذکر جمیل ایله مشهور وکمال فضل و بلاغتله معرف وحسن تألیفات وتصنیفاتله
موصوف اولدیغی ذکر محامد پادشاهه مقدمه بیورمشدر * بل که خداوند جهان و قطب
دائرهٔ زمان قائم مقام سلیمان ناصر اهل ایمان شاهنشاه معظم اتابك اعظم مظفرالدین ابو بکر بن
سعدبن زنکی ظل الله فی ارضه رب ارضه عنه وارضی بعین عنایت نظر کرده است وتحسین بلیغ
فرموده وارادت صادق نموده لاجرم کافهٔ انام ازخواص وعوام بمحبت او کرایده اند که الناس
علی دین ملوکهم * (بل ادات اضرابدر لفظ عربیدر ترکیده مستعملدر (که حرف بیان
(خداوند بونده صاحب ومالك معناسنه اسمدر ومبتدا واقعدر (وبعین عنایت نظر کرده است
خبریدر غفلت اولنمیه (جهانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وقطب واو حرف عطفدر
بوفقره دن غیری کلن فقره لرده حرف عطف یوقدر (قطب پرکارایله دائرهٔ چزدککده دائره
اورته‌سنده پرکارك ایاغی طوران نقطه‌یه دیرلر ودکرمنك چرخنه متصل دمرکه دونر واوسط طاشی
دوندررا کاده قطب دیرلر وفلککده ایکی قطبی واردر بریسی تحت الارضدر که بویرلردن کورنمز
اکا قطب جنوبی دیرلر بریسیده فوق الارضدر که کورینور واکا قطب شمالی دیرلر دمورقازق
دیدکلری یلدز درقطب شمالیدر انکیچون انده طلوع وغروب اولماز ورجال غیبدن برینه که تصرف
عالم باذن الله تعالی اکا متعلقدر (یعنی مدار دائرهٔ عالمدر قطب دیرلر (وسلاطین اسلامیه‌یه قطب
تشبیه طریقیله اطلاق اولنور انتظام امور انام انك رأی وتدبیر وتصرفنه مفوض اولدیغیچون

(دائره‌یه اضافتی لامیه‌در ودائره‌نك زمانه اضافتی بیانیه‌دره (قائم مقام اضافتی اسم فاعلك اسم كانه
اضافتیدر (وسلیمانه اضافت لامیه‌در سلیمان پیغمبرك تخت كاهی شیراز اولدیغیچون مقامی اكا اضافت
ایلدی نتكه ان شاء الله تعالی محلنده تفصیلی كله جكدر (ناصر اهل ایمان اضافتلربده اسم فاعلك
مفعولنه ولامیه‌در (شاهنشاه اصلنده شاه شاهان ایدی پادشاهلر پادشاهی دیمكدر ملك الملوك
معناسنه بكلر بكی دیدكلری كبی صكره مضاف الیهی تقدیم ایدوب شاهانشاه دیدیلر پس الف
متوسطی حذف ایدوب شاهنشاه دیدیلر كاه اولور كه الف اخیریده حذف ایدوب شاهنشه
دیرلر وكاه اولور كه الف اولی وثانی بی حذف ایدوب شهنشاه دیرلر وكاه اولور كه جمیع الفاتی حذف مطلب
ایدوب شهنشه دیرلر فاحفظ (معظم اضافتی بیانیه‌در (اتابك لالا وجلالة الملك معناسنه‌در اتابكان
دیرلر برنیجه پادشاهلردر كه جد اعلالری اقسنغردر كه جلال الدین ملك شاه ابن الب ارسلان
سلجوقینك قوللرندن ایدی (پس جلال الدین مذكور اقسنغری محمد نام اوغلنه لالا وجلالة الملك
ایلدی جلال الدین ایمدی متوفی اولیجق مذكور سلطان محمد تخت سلطنته جلوس ایلدی ومذكور
اقسنغره غوطهٔ شامی یعنی دمشق وحلبی وبالجمله دیارعربی خانلق طریقیله ویردی وزنكی نام اوغلنه
دیار بكری ودیار ربیعه وآذربایجانی باباسنه كبی خانلق ایله ویردی الله امری ایله سلطان محمد چوق
یشامیوب متوفی اولدی ویرینه جلوس ایدر وارث سلطنتی قالمدی (پس اقسنغر وزنكی بن اقسنغر
خروج ایلدی وهر یره كه توجه ایلدیلر باذن الله تعالی فتح میسر اولدی تیمور وشاه اسمعیل كبی پس
اقسنغر متوفی اولیجق امور سلطنتده زنكی مستقل اولدی وزیاده ایو پادشاه اولدی وزنكینك
ایكی اوغلی وارایدی برینه سعد وبرینه زكریا دیرلردی سعده شیرازی وزكریایه خلخالی سنجاق
ویردی (پس زنكیدن صكره سعد پاشاه اولدی زیرا بیوك اوغلیدی وزكریا سنجاقده قالدی
وظهیر فاریابی بی یانه الدی وكندینه مداح ایلدی نتكه دیوانندن فهم اولنور (پس هلاكو ظهور
وخروج ایلدی وسعد بواغر عسكره تحمل ایده مدیكندن لاره وهرمزه فرار ایلدی بعده كه
هلاكو كندی سعد ینه یرینه كلدی وچوق معمر اولمیوب ابو بكر بن سعد پادشاه اولدی وكمال
اصفهانی بی یانه الوب تربیت ایلدی پس كمال بونك مدحنده برقصیده‌ده بیورر (نظم) قطب كردون
ظفر شاهنشه سنغر نسب   وارث تخت سلیمان خسرو جمشید فر   شاه ابو بكر بن سعد ان
كزدم جان بخش اوزنده شددرد امن اخر زمان عدل عمر   خسروانرا حلقهٔ حكم تو كشته كوشوار
شاه سنغر شاه رادیدار توكحل بصر (قزل ارسلانده انا بكاندندر بو تقریردن معلوم اولدیكه
زنكیدن صكره سعد اداغلی اوغلی جلوس ایلدی اندن صكره مظفر الدین ابو بكر كه
كلستانك نامنه تألیف وتصنیف اولنمشدر جلوس ایلدی كه شیخك مریدی ایمش پس
مظفر الدین لقبی وابو بكر كنیتی كه سعد اوغلی در وسعد زنكی اوغلی وابو بكر تبركا باباسی
ادینی اوغلنه دیمش (نتكه سلطان سلیمان مرحوم باباسی ادینی براوغلنه دیمش كه سلطان
مراد دام سلطنته آنك اوغلیدر (ظل كولكیه دیرلر (لفظة اللهه اضافتی لامیه در مجاز
اللهك كولكه سی دیمكدر (حضرت محمد مصطفادن علیه الصلوة والسلامدن روایت
اولنمشدركه (السلطان ظل الله فی الارض یأوی الیه كل مظلوم) (یعنی پادشاه یریوزنده اللهك
كولكه سیدر اكا صیغنور هر مظلوم (حاصلی هر كس كنش اسیجقندن كولكه یه پناه ایلتدیكی كبی
ظالملر شرندن مظلوملر پادشاهلره كذلك پناه ایدرلر (فی ارضه ارض یره دیرلر (وضمیر خدایه
راجعدر (رب منادی، حرف ندا مقدر یارب دیمكدر (اصلنده ربی ایدی كسر یله اكتفا ایدوب
یا حذف اولندی (ارض فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر (یارب راضی اول دیمكدر علم بابنك
ناقص واوی بسندن مصدری رضا ورضوان كلور (عنه ضمیر ابو بكره راجعدر جار ومجرور صغیهٔ امره

متعلقدر

متعلقدر (وارضه واو حرف عطف (ارض همزه‌نك فتحی وضادك كسریله افعال بابندن
فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر علامت جزم ایچون یا ساقط اولمشدر (اصلی ارضی یرضی ایدی
(وها ضمیر منصوب متصل ابو بكره راجعدر (معلوم اوله كه اسجاعده فقره‌لر آخری ساكن اوقنور
(پس بونده ایكی ضمیر یله ساكن اوقنور (وایكی ارضه تجنیس تام واقع اولمشدر (زیرا ضمیرلر
علی حدة كلمه‌لردر (وبو ایكی فقره‌نك اولكیسی اخباریه (وثانیسی انشائیه واقع اولمشدر (عین
بونده كوزدر چشم معناسنه (وعنایت عون وقصد معناسنه‌در واضافت بیانیه‌در (كرده استك
مفعول غیر صریحیدر (ونظر صریحیدر (وكرده ماضیدن قسمدر ایلمش دیمكدر (واو حرف عطف
(تحسین تفعیل بابندن مصدر در لغتده كوزللندرمكدر (اما بونك كبی یرلرده احسنت وافرین
دیمك معناسنه‌در (بلیغ مبالغه معناسنه‌در زیاده دیمكدر واضافت بیانیه‌در (فرموده ماضیدن
قسمدر اسم مفعول دكلدر بیورمش دیمكدر (واو حرف عطف (ارادت مصدردر افعال بابندن
ردلامعی
اصلی اروادا ایدی واو حرف علت متحرك ماقبلی حرف صحیح ساكن نقل حركت برماقبل ایتدك
واو متحرك فی الاصل ماقبلی مفتوح الان الفه قلب ایتدك ایكی الف جمع اولدی ایكی الفك برینی حذف
ایلدك وبدلنه تا ویردك ارادت اولدی الف اولی حذف ایلسك وزنی اقاله اولور وثانیسی حذف ایلسك
وزنی افعلة اولور فتامل (صادقه اضافتی بیانیه‌در كرچك ارادت دیمكدر پادشاهك كندییه حسن
افعلة یعنی الفك كسری وفانك فتحی وعینك سكونیله للطابع
ارادت وتسلیم ورضای صادق كوستردینه اشارتدر (حاصلی پادشاه حضرت شیخك مریدی ایمش
(نموده ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر كوسترمش دیمكدر (لاجرم لا ایله مستعمل لفظدر لابد
رد لامعی
ولامحالة كبی میمك فتحیله (یعنی بالضروری دیمكدر (كافه فانك تشدیدیله جمیع معناسنه‌در (انام
اضافتی لامیه‌در انام الفك فتحیله خلق معناسنه‌در جمیع خلق دیمكدر (از بونده من تبیین
معناسنه‌در (خواص خاصك جمعیدر (وعوام عامك جمعیدر ایكسیده نصر بابنك مضاعفندندر
(یعنی خلقك شریفلری ووضیعلری (بمحبت با حرف صله محبت میمك فتحیله معروف اوبه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اوضمیر سعدیه راجعدر (كرایده كاف عجمینك كسریله
ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر میلی الیلمش دیمكدر (كه حرف تعلیل (الناس لفظا مرفوع مبتدا
ردلامعی
آدم اوغللری دیمكدر (علی حرف جر مقدر كائنون لفظنه متعلقدر (دین بونده عادت وخوی
معناسنه‌در (ملوكه اضافتی لامیه‌در وضمیره اضافت كذلك (ملكك جمعیدر پادشاهلر دیمكدر
(ملوك ملكك جمعیدر بكلر بكی دیمكدر دیین عجب سویلمش (محصول تركیب) یعنی سعدینك
ردلامعی
مذكور اوصاف واحوالنی كندینك كمال فضل وبلاغتنه حمل ایلمك اولماز بلكه جهان پادشاهی
دخی دائرهٔ زمانك قطبی قائم مقام حضرت سلیمان نبی اهل ایمان واسلامك ناصری اعظم اتابك معظم
پادشاهلر پادشاهی (یعنی دنیا پادشاهلرینك اولوسی مظفر الدین ابو بكر بن سعد بن زنكی یریوزنده
اللهك كولكه سی یارب سن اندن راضی اول وانی ده راضی ایله (حاصلی مذكور اوصافله موصوف
والقابله ملقب خداوند جهان سعدیه عین عنایتله نظر ایلمشدر ومبالغه ایله افرین وتحسین
بیورمشدر وحسن اعتقاد وصدق وارادت كوسترمشدر پس شك یوق كه خواص وعوامدن
جمیع انام سعدینك محبتنه میل ایلمشلر (زیرا ناس پادشاهلرینك توره سی وعادتی اوزره‌در (یعنی
سلاطینك عادت وخلقینه تابعدر (حاصلی خلق انلك طور وطریقنه تقلید ایدكنلردر (پس زمان
پادشاهی سعدیه زیاده طالب وراغب اولدیغیچون جهان خلقیده اكا تقلید ایله سعدیه زیاده
طالب وراغبلردر * رباعی * درت مصراعدن مركب نظمه دیرلر كه مطلعی اوله ودردنجی
مصراعك قافیه سیله متفق اوله (وبحر هزج احزبدن اوله (پس بو كه مطلقا نظم وقطعه دینلر
وزن رباعیدن اكاه دكللر ایمش * زانكه كه ترا برمن مسكین نظرست * اثارم از افتاب مشهور ترست *
ردابن سید علی ولامعی وكافی

زانكه زای مفرده حرف ابتدادر منذ معناسنه (وآن اسم اشارتدر (كه كاهدن مخفف وقت معناسنه (كه حرف بيان (تراتودن مخفف ضمير مرفوع منفصل (ورا ادات تخصيصدر لام جاره معناسنه سنك ديمكدر (بربونده حرف صله در باء مفرده معناسنه (من بن ديمكدر انا معناسنه (مسكينه اضافتی بيانيه در (من دنونك كسری ضرورت وزن ايچوندر دين اضافات احوالندن اكاه دكل ايمش (مسكين بونك كبی يرلرده درويش وفقير معناسنه در (نظر معروف (وسين وتا ادات خبر (اثار اثرك جمعيدر نشان وعلامت ديمكدر (ميم ضمير متكلم وحده (ازك همزه سی وصلله ساقط اولمشدر (آفتاب الف ممدوده وفانك سكونيله كونشه ديرلر (آفتابك همزه سيده وصلله ساقط اولور (مشهور معروف (ترادات تفضيل (وسين وتا ينه معروف (محصول بيت) اول وقتدن بری كه سنك بن مسكينه نظر والتفاتك واقعدر (يعنی يكا حسن نظرك اوللدن بری بنم آثارم (يعنی تأليفات وتصنيفاتم (حاصلی نظم ونثرم آفتابدن مشهوررقدر (يعنی تمام دنياده شهرت بولمشدر * كرخرد همه عيبها بدين بنده درست * هرعيب كه سلطان بپسندد هنرست * كراصلنده كرچه در ضرورت وزن ايچون تخفيف قلندی (خرد رو‌م ضمه ايله بد ودد قافيه سنده مستعمل لفظدر بونده ادات تأكيددر (همه جميع وقاطبه معناسنه در (عيبها عيبك جمعيدر (ذوی العقولك غيری اولديغيچون ها ايله جمع اولدی (بدين باحرف ظرفدر فی معناسنه دال همزه دن بدل اولمش اصلنده (اين اسم اشارتدر بنده يه (در با متضمن اولديغی معنای ظرفيتی تأكيد ايدر (وسين وتا ينه معهود مصراع ثانی مصراع اولدن مستدركدر لكن تقديرنده هر كل افرادی معناسنه كل عيب ديمكدر بونده مبتدادر (كه حرف رابط صفت (سلطان مبتدا (بپسندد بابونده تأكيد افاده ايدر بو بايی ظرفاء عجم مكسور وغيريلری مضموم اوقورلر (پسندد باء عجمی مفتوحه ايله فعل مضارع مفرد غائبدر بكنه ديمكدر جملهٔ فعليه خبر سلطاندر وجملهٔ اسميه صفت هرعيبدر (هنز عيبك نقيضيدر وخبر هرعيبدر (محصول بيت) اكرچه كه جميع عيوب بو بنده ده حاصل وموجوددر (يعنی باشدن اياغه دك معيوبم (لكن هرعيبی كه پادشاه بكنور اول عيب هنزدر (حاصلی بن كه پادشاهك مقبولی ومرغوبی اولام هرعيبم كوزينه هنز كورينور (زيرا محب محبوبدن هنزدن غيری نسنه كورمز بيت * كرهنزی داری وهفتاد عيب * دوست نبيند بجزان يك هنز * قطعه * كلی خوشبوی درحمام روزی * رسيد ازدست محبوبی بدستم * كل كاف عجمينك كسريله لفتده مطلقا اچقدر اما بونده روم‌ده كاف عربيله كل ديدكلريدر كه استانبولده كفه كلی ديو صاتدقلريدر ظاهر بودر كه كاف عجميدن محرفدر (ويا حرف وحدتدر (خوشبوی وصف تركيبی در بونده كوزل وطاتلی معناسنه در (وبوی مطلقا قوقيدر كوزل وطاتلی قوقولی برباچق ديمكدر كل مبتدا وخوشبوی واورسميله صفتيدر (در حرف ظرف (حمام مشهور ميم ساكن اوقنمق كرك كه اضافت فهم اولنميه (روزی يا حرف وحدتدر بركون ديمكدر قياس حمامده يای وحدتله اولمق ايدی اما وزن تحمل ايلمد كيچون تقدير اولندی فتأمل (رسيد فعل ماضی مفرد غائب ايرشدی ديمكدر فاعلی كله راجع تحتنده ضميردر جملهٔ فعليه خبر مبتدادر (ازدست رسيده متعلقدر محبوبه اضافتی لاميه در (ويا حرف وحدت (بدستم با حرف صله رسيده متعلقدر (محصول بيت) بركون برحمامده بركوزل قوقولی برپاره كل برمحبوبك الندن اليمه ايرشدی (يعنی برمحبوب بركون برحمامده برمقدار كل صوندی (معلوم اوله كه روم‌ده كلی حمامده خاتون كشيلر صاچلرينه سوروب انكله باشلرينی وصاچلرينی شست وشوايدرلر (اما اعجامك ذكوريده حمامده محاسن وبدنلرينی انكله يورلر (نتكه بعض عرب بدنلرينی حنا ايله بويارلار

ردابن سيدعلی وسروری

* بدو كفتم كه مسكی ياعبيری * كه از بوی دلاويز تومستم * بدو با حرف صله ودال همزه دن بدلدر (واو ضمير غائب كله راجعدر (بدو كفتم فعلنه متعلقدر (كه حرف رابط مقول قولدر (مسك ميمك كسريله وسين مهمله نك سكونيله عربيدر وميمك ضمی وشين معجمه نك سكونيله عجميدر بونده ايكی وجهله بيله اوقومق جائزدر وبونك كبی يايه حرف خطاب ديه كلمشلر (اما اولی بودركه ضمير اوله حرف اولميه (يابونك كبی يرلرده حرف عطفدر عربيده ام واو كبی مقام ترديدده مستعملدر (عبير معروف (ويا ضمير خطاب وترديد اخبار وانشا طريقيله اولمق جائزدر (كه حرف تعليل (بوی دلاويز موصوفله صفتدن متركب توصيف تركيبی در (اما دلاويز وصف تركيبی در اويزيدن اويختن دن دكل بحسب لغت كوكل اصيجی ديمكدر (اما استعمالده كوكل متعلق ومائل ومفتون اولمقدن تعبيردر (تو يه اضافت لاميه در (مستم ضرورت وزن وقافيه ايچون مستم ديمشدر والا بحسب المقام مست شدم ايدی (يعنی اسرك اولدم معناسنه (محصول بيت) ترديد طريقيله اول كل خوشبويه بن ديدم سن مسكسن ياعنبرسن يعنی بو ايكينك بريسك البته ياخود مسكمسين يوخسه عبيرمسين ايكی صورتده بيله تجاهل طريقيله خطابدر زيرا سنك كوكلی كنديه ويا كوكلی كنديه متعلق ومفتون ايديجی بويكدن مست اولدم حاصلی سنك كوزل قوقوكه متعلق ومفتون اولدم * بكفتا من كل ناچيز بودم * ولكن مدتی باكل نشستم * بكفتا باحرف تأكيد ولفا اكثر سؤالی جوابدن فرق ايچون كلور تحسين كلام ايچونده كلور فاعلی مذكور كل خوشبويدر يعنی كل خوشبوی لسان حال ايله ديدی (كل ناچيز اضافتله يعنی بيانيه ايله (ناچيز لاشيء معناسنه در حاصلی بيقدر وبی اعتبار ديمكدر قياس كل خوشبويده ده اضافت ايدی اما نسخه لرهب بايله در (ولكن ادات استدراكدر اما معناسنه (مدت زمان ديمكدر (ويا حرف وحدت (با حرف مصاحبت (كل معروفدر كه عربيده ورد ديرلر واوك فتحيله (اما اضافتله هرچيكه كل ديرلر كل زنبق كبی مثلا (نشستم فعل ماضی متكلم وحده در (نشستن مصدرندن اوتردم ديمكدر مراد مقارنتدر (محصول بيت) كل خوشبوی جواب ويرديكه بن هيچ مرتبه سنده باچق ايدم يعنی سائر باچقلر كبی هيچ حيز واعتبارم يوغيدی (لكن برمدت كله مقارن اولوب آنكله همنشين اولدم (پس انك بوی دلاويزی بكا تأثير ايلدی كه بويله مقبول اولدم (حضرت شيخك بيورديغی بز بوسنه سرايندده مشاهده ايلمشز كه مذكور باچغی بر كوچك فوجی يه استانبولده بال فوجسی كبی قورلر (واكا كل ييراغنی يولوب دوكرلر (ونيجه زمان اول فوجيده كل ايله آميخته كلی دوكرلر اندن صكره پاره پاره قورودرلر ولازم اولدقجه حمامده خاتونلر استعمال ايدرلر * كمال همنشين درمن اثر كرد * وكرنه من همان خاكم كه هستم * شراحك بعضيسی كمال يرينه جمال يازمش (لكن كمال مقاميدر جمال دكل فتأمل (هم ادات صحبت وجمعيتدر (همنشين مجالس ومصاحب معناسنه در (درحرف صله در با معناسنه (اثر كرد تأثير ايلدی ديمكدر (كمال مبتدا وكرد خبری (واثر كردك مفعول صريحيدر (ودر من غير صريحی (وكرنه واكرنه دن مخففدر والا ديمكدر (اكثر نسخه لرده نه يرينه (نی واقعدر يايله (خاك طپراق (كه حرف بيان (هستم وارم ديمكدر (يعنی بن الان اولده اولان خاك ذليل وتراب حقيرم بونده كله خاك ديدی زيرا خاكه كل ديرلر (كل ارمنی ديرلر (خاك ارمنی ديجك يرده (محصول بيت) كل ناچيز الصحبة مؤثرة فحواسنجه ديركه بمله ممتزج ومخمر (يعنی سرشت اولان همنشين كلك كماليدر بكا تأثير ايدوب بو لطيف بويی ويرن (حاصلی بو بوی خوش همنشيندن مكتسب كمالدر بنده يوخسه بن بوعارضی بويدن اول نيجه كه خاك بی مقدار وتراب بی اعتبار ايدم ينه شمدی اندن قطع نظر

ابن سيدعلی وسروری

عبير امير وزنده كيزتلو شيئه دينور وبلكی چوق اوقه وصف اولور وزعفران علی قول انواع طيبدن يعنی كوزل قوقولو اجزادن مركب بر كونه تركيبه ديرلر تحفهٔ طبيه ده مرسومدر كذا فی اللغات

للطابع

رد ابن سيد علی ولامعی وسروری

خاك ذلیل وتراب حقیرم (حاصلی پادشاهك كمال التفاتی وحسن نظریدر بكا بو شرفی ویروب
مقبول عالم ایلین والابنم ذاتمده بو اوصافه واحواله استحقاق یوقدر (حضرت شیخ كسر نفس ایدوب
تواضع وتنزل بیورمش والا شیخك عظمتنه بو كتاب شاهد عدلدر قدس الله روحه * اللهم متع
المسلمین بطول حیاته * (اللهم دعاده مستعمل كلمه در ومیم مشدده حرف نداد ن عوضدر (اصلنده
یاالله ایدی بو جهتدندر كه حرف ندا ایله میم جمع اولماز بو كلمه نك تفصیلله استعمالاتنه وفتح اوزرینه
مبنی اولماسنه مطلع اولمق مراد ایلین مقامات حریرینك مطرزی شرحنك ابتداسنه نظر ایلسون
(متع فعل امر مفرد مذكر مخاطب در تفعیل بابندن فائده اندر دیمكدر بو لغت افعال بابنده ده
بو معناده مستعملدر متعه الله وامتعه الله دیرلر دعاده (یعنی الله تعالی انی فائده لندرسین دیمكدر
(المسلمین لفظا منصوب مفعول صریحیدر متعه نك نصبی یایله در مسلمك جمعیدر (بطول
باحرف تخصیصدر سببیتی متضمن در (طول طانك ضمیله مصدر دراوز ونلق معناسنه جار ومجرور
متعه یه متعلقدر (یعنی مفعول غیر صریحیدر (حیاته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر
حیات اوزنلغی دیمكدر (محصول تركیب) یارب سن مسلمانلری ابو بكرك عمری وحیاتی اوزنلغی
سببیله فائده اندر (زیرا عادلدر وخلق انك ظل حمایتنده آسوده حال ومرفه البالدر * وضاعف ثواب
جمیله وحسناته * واو حرف عطف (ضاعف عینك كسریله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
مفاعله بابندن امر سابقه معطوفدر درت فقره ده امر صیغه لری مقام دعاده واقعدر (یعنی
مراد دعادر قت قت ایله دیمكدر (ثواب عوض وجزا معناسنه در لفظا منصوب مفعول
ضاعفدر (جمیله تقدیری ثواب فعل جمیله در كوزل فعلنك ثوابنی وحسناته تقدیری ثواب
خیرات حسناته در حسنه نك جمعیدر (محصول تركیب) دخی یارب ابو بكرك خیرات حسنه سنك
وفعل جمیلنك ثوابنی قت قت ایله یعنی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) زمره سنه انی ادخال ایله
دیمكدر * وارفع درجة اودائه وولاته * بوده فعل امر در فتح بابندن قالدر دیمكدر (درجة بونده
درجه دن مرتبه ومنزل مراد در (اوداودیدك جمعدر احبا حبیبك جمعی اولدیغی كبی دوستلر
دیمكدر (ولات والینك جمعیدر حاكملر دیمكدر (معلوم اوله كه ثلاثی مجردك ناقصدن اسم فاعلك
برجمع مكسری بو منوال اوزره كلور (قاضینك قضاة ورامینك رماة وحامینك حماة كلدیكی
كبی (اصلی ولیة وقضیة ورمیة ایدی نصرة وزنی اوزره (پس یا متحرك وماقبلی مفتوح
اولدیغیچون الفه قلب ایلدیلر (ولاة وقضاة اولدی قانك فتحیله (پس قناة مثللی مفردلره
ملتبس اولمسون دیو فائی مضموم ایدوب ولاة وقضاة دیدیلر وزنلری فعلة وزنی اوزره در
(امدی فعاة وزنی اوزره كلور دیین ایله ظن ایلمش كه لام الفعل الفه قلب اولمغله لام الفعل
اولمقدن چقار (شویله ظن اولنور كه بو قائل اوزان تصریفیه دن اگاه دكل ایمش عفی الله — ردلامعی
عنه (محصول تركیب) دخی یارب حكامنك واحبابنك دولت وسعادتلری مرتبه لرینی رفع ایله
* یعنی عز وشرفلرینی زیاده ایله * ودمر علی اعدآئه وشناته * (دمر میمك كسریله تفعیل
بابندن فعل امر در قهر ایله دیمكدر (علی دمره متعلقدر (معلوم اوله كه بو فعل علی حرفیله
وعلی سز بر معنایه در (یعنی علی بونده منصوص اولدیغی معنایه دلالت ایلمز (اعدا عدونك
جمعیدر دوشمنلر دیمكدر (شناته ولاة كبیدر وزنده واعلالده مبغضلر معناسنه (بونك اصلی
مهموز اللامدر علم بابندن همزه طرفده ماقبلی مكسور اولدیغیچون یایه ابدال اولندی (پس حكم
ناقصه داخل اولوب اول اعلال ایله اعلال اولندی وشنات اولدی شینك ضمیله (محصول تركیب)
دخی یارب دشمنلرینی واكا بغض ایدنلری (یعنی عدولرینی قهر وهلاك ایله * بما تلی
فی القرآن من آیاته * (با حرف قسم (ما اسم موصول تقدیری بحق مادر (تلی فعل ماضی مفرد

مذكر

مذكر غائب مبنی للمفعول اصلی تلو ایدی واو طرفده ماقبلی مكسور اولدیغیچون یایه قلب اولندی
(فی حرف جر تلی فعلنه متعلق (قرآن وفرقان دخی ینجه اسم شریفی وار الله كلامنه دیرلر (من ماء
موصولی بیان ایدر (آیات آیتك جمعیدر آی ده جمعیدر نشانلر دیمكدر (اما اصطلاحده كلام
مجیددن بر مقداره دیرلر كه اهل قرآن سرخله حدودن تعیین وتبیین بیورمشلر (بعض نسخه ده
مانلی واقعدر باء قسمسز (پس ماء مصدریه ظرفیه اولور (محصول تركیب) (یارب مذكور
دعالریمزی قبول ایله شول قرآنده اوقنان آیتلر حقیچون (یاخود مادامكه قرآن آیتلری اوقنور
(یعنی قرآن آیتلری اوقندقجه ابو بكر حقنده بزم دعالریمزی قبول ایدوب ثابت ایله (مذكور
بش فقره بر قافیه ده واقعدر * اللهم امن بلده واحفظ ولده * آمن سابقلر كبی دعایی متضمن
امر در امن یؤمن دن (یعنی افعال بابندن (اصلنده ءامن ایدی اجتماع همزتین فی كلمة اول واحدة
واقع اولدی (یعنی بر كلمه نك اولنده ایكی همزه جمع اولدی اولكی متحرك وثانی ساكن ثانیی اولكنك
حركتی جنسنه قلب ایلدك امن اولدی امین ایله دیمكدر (بلد بانك ولامك فتحه لریله بلدة
دیرلر شهر معمور معناسنه جمعی بلاد كلور بانك كسریله (بلدان ده كلور بانك ضمیله (پس
بلد بلده نك جمعیدر دیین سهو ایلمش (واحفظ همزه وصلك كسری وفانك فتحیله امر — رد لامعی وكافی
مذكوردر علم بابندن صقله دیمكدر (ولد اوغله وقزه شاملدر (اما بونده اوغل مراد در
(محصول تركیب) یارب شهرینی آفات وعاهاتدن صقله (یعنی خراب اولمقدن امین ایله حاصلی
كندو یی امن وامانده حفظ ایله (زیرا مملكتك عمارتی انك وجود شریفیله در (دخی سعد نام
اوغلنی ده بلالردن صقله (زیرا الولد سر ابیه حسبنجه باباسی كبیدر عدل وكرم وانصافده
* نظم * لقد سعد الدنیا به دام سعده * وایده المولی بالویة النصر * (بو ایكی بیت حضرت
شیخك بحر طویلده ابو بكر مدحنده بر قصیده سندندر (لقد جواب قسم محذوفدر (سعد بو جوهر
حروف فتح وعلم بابنده مستعملدر (لیكن علم بابنده لازمله متعدی بیننده مشتركدر لازم اولنجه
اسم مفعولی فعیل وزنی اوزره كلور (سعد فهو سعید دیرلر (اما متعدی اولنجه سعد فهو
مسعود دیرلر (پس بونده اوج صورتی بله اجرا ایلك قابلدن (فتحدن اولنجه مصدری سعود
كلور یمن وبركت معناسنه (پس دنیا اوج صورتنه بله تقدیرا مرفوعدر (فاعل ونائب
عن الفاعل اولور (به حرف جر فعل سابقه متعلقدر (وضمیر ابو بكره راجعدر والده ارجاع ایلین — ردابن سیدی علی
سهو ایلمش (دام فعل ماضیدر نصر بابنك اجوف واویسندن موقع دعاده واقع اولمش دائم
اولسون دیمكدر (سعد سینك فتحی وعینك سكونیله ایهام طریقیله مذكور در (یعنی ابو بكرك
سعادتی دائم اولسون (وسعد ادلی اوغلی دائم اولسون دیمك اولور (اید دام فعلنه معطوفدر محكم
ایلسون معناسنه (ضمیرینه ابو بكره راجعدر (مولی تقدیرا مرفوع فاعلیدر ایدنك
(مولی افندی دیمكدر (با حرف جر ایده متعلقدر (الویه لوانك جمعدر سنجقلر
معناسنه افعلة وزنی اوزره نصر مصدردر واضافت بیانیه نصرت وظفر سنجقاری
دیمكدر (محصول بیت) خدا حقیچون تحقیق دنیا سعادت وعزت بولدی ویا سعید اولدی
ویا مسعود اولدی دیمكدر نیك بخت شد معناسنه (یعنی ابو بختلو اولدی ابو بكر سببیله سعادتی
وسعدی دائم وباقی اولسون (دخی خدا ابو بكری نصرت وظفر سنجقلریله مؤید ومحكم
ایلسون (یعنی هر نزه یه كیم لوا چوب عسكر چكرسه خدا ظهیر وناصری اولسون (حاصلی
حضرده وسفرده خدا یار ویاوری اولسون * كذلك تنشا لینة هو عرقها * وحسن نبات الارض
من كرم البذر * كذلك اسم اشارتدر ابو بكره (تنشا فعل مضارع مفرد مؤنث غائبه در
فتح بابندن بوی چكر واوزار دیمكدر آخرنده همزه تلیین ایدوب الفه قلب ایدرلر ضرورت

وزن ایچون حذف اولندی دینلر غلط ایلدیلر (لینهٔ بونده دال و بداق معناسنه درکه ابو بکر
اوغلندن یعنی ولدصلبی سندن کنایتدر تنشاء نك فاعلیدر (هو محلا مرفوع مبتدا ابو بکره راجعدر
(عرق عینك کسری ورانك سکونیله لغتده طمردر (امابونده کوك مراددر بیخ معناسنه وها الیندیه
راجعدر عرقها خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه صفت لینه در (وحسن کوزللك (نبـات یردن بتن
نسـنه ارضه اضافت لامیه در (من حرف جر حسنه و یا مقدر کائنه متعـلق (کرم بونده
ایلك معناسنه در بذره اضافتی لامیه در (بذر بانك فتحیله تخم معناسنه در (محصول بیت) ینه
ابو بکر کبی برنهال تازه بوی چکوب اوزامه ده در یعنی کند ینه مناسب ومشابه براوغلی بیو یوب
یتشمه ده درکه ابو بکر انك اصلی وکوکیدر (مصراع ثانی یی ارسال مثل ایدوب یورر یردن
بتن اوتك ایلوکی وکوزللوکی خود تخم ایلیکندندر (حاصلی پادشـاه اصیل وجنس اولدیغیچون
اوغلیده کندی کبیدر (معلوم اوله که حضرت شیخ پادشاهك مرشدی واوغلنك استـادی
ایمش شویله روایت اولنور والعهدة علی الراوی * ایزد تعالی وتقـدس خطهٔ پاك شیرازرا
بهیبت حاکمان عادلان وهمت عالمان عاملان تا زمان قیامت در امان سلامت نکه دارد * ایزد
اعجـامك ظرفاسندن همزه نك وزانك کسریله مسموعدر (اما روستایی و بعض جهله سندن
فتح زایله ده مسموعدر خدا معناسنه تکری دیمکدر (خطه خای معجمه نك کسری وطای مفتوحهٔ
مهمله نك تشدیدیله سنور معناسنه در پاکه اضافتی بیانیه در وشیرازه لامیه در (پاك لفظی شیراز
افقلنه مضاف اولمازدین معنی ایله نسبتی یوغیمش (شهر شیراز حضرت شیخك وخواجه
حافظك متولد اولد قلری بلده نك اسمیدر دیار عجمده بریله بونی زیاده مدح ایدرلر نتکه
شعرادن بریسی بیورر (بیت) چه مصر وچه شام وچه بر وچه بحر (همه روستا یندوشیرازشهر
(با حرف تخصیص معنای سببیتی متضمن (هیبت مهابت معنا سنه در یعنی جلال ومخـافت
اولولق وقورقی دیمکدر(حاکمانه اضافتی لامیه در (وعادلانه اضافت بیانیه در (و با مذکور باکبی در
(همت هانك کسری وفتحیله ارادت وقصد معناسنه در (عالمانه اضـافتی مصدرك فاعلنه در
(وعاملانه بیانیه در (تا انتهاء غایت ایچوندر زمان قیامت معروف (در حرف ظرف (امان
وامانت امین اولمق معناسنه در (سلامته اضافتی بیانیه در بعض نسخه لرده امان وسلامت
واو عاطفه ایله واقعدر عطف تفسیری شکلی واکل وجهه (امان برینـه لباس ذکر ایدنلر
ایکی یرده سهو ایلمشلر اول بوکه امان وزمان مجنس مطرفدر ثانیـا ایکی فقره ذوالقافیتین
واقعدر تأمل تدبر (نکهدار دنکه نکاهدن مخففدر(داشتن وداریدن مشتقاتیله مستعمل اولسه
حفظ وصیانت معناسنه در اماکردن وکنیدایله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معنـاسنه در
فتأمل (دارد فعل مضارعدر داریدندن موقع دعاده واقعدر حفظ ایلیه دیمکدر (محصول ترکیب)
خدای تعالی وتقدس شیرازك پاك سنورینی عادل حاکملر هیبتیله وعلمیله عامل عالملر همتیله قیامت
زمانه دك امن وسلامتده حفظ ایلیه * قطعه * ندانی که من در اقالیم غربت * چرا روز کاری
بکردم درنکی * معلوم اوله که بو قطعه اصلنده برقصیده در حضرت شیخك ابو بکر بن
سعد بن زنکی مدحنده هلاکونك بعضی احوالنی و دیار عجمه مستولی اولد یغنی انده ذکر
ایلمشدر وبعضی متصرفین ومتحرفین بومقامه الحاق ایلمشلر (ندانی ده نون حرف نفی در (ودانی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله بیلزمیسن دیمکدر خطاب عام طریقیله
(که حرف بیان (اقالیم اقلیمك جمعیـدر معلوم اوله که ربع مسکونی یدی یه تقسیم ایلمشلر
یعنی یدی حصه یه بولمشلر وهر حصه سنه اقلیم دیمشـلر (امدی حضرت شیخك اقلیمی
جمع ایلمسینك سری بودر که اکثر معموره ارضی سیر ایلمشـلردر (حکایت اولنور که

ردشمعی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

قرق ییل مقداری سیاحت ایلمشدر وممالك معموره یی کزمکدن مرادی برمرشده ایرشمك
ایمش (عاقبت بغدادده شیخ شهاب الدین سهروردی حضرتلرینه واصل اولوب انك
زلال فیض وافضالیله سیراب اولمش نتکه بوستانده بیورمشدر (بیت) مرا پیر داننده مرشد شهاب *
دواندرز فرمود وکشتی براب (غربت مصدر در کدرت وزنی اوزره ماضیسی ومضـارعی
ثلاثیدن مستعمل دکل بلکه افتعال وتفعلدن کلور اغترب وتغرب دیرلر (غربته اضافت بیانیه در
(چراجیمده فتح وکسرجائزدر کسره یه تخصیص ایلین تقصیر ایلمش (چه ایله رادن مرکبدر
(چه معروف (ورا ادات تعلیل (روزکار بونده زمان معناسنه در ویا حرف وحدت (بکردم
باحرف تاکید (درنك دالك کسری ورانك فتحیله اکلنمکه دیرلر عربیده مکث معناسنه ویا حرف
مصدر (محصول بیت) بیلزمیسین که بن غربت اللرنده نیچون برزمان مکث ایلدم یعنی اکلندم
(معلوم اوله که کاه اولورکه برمعنایی عربیده برلفظله تعبیر ایدرلر وغیری دیلـده ایکی لفظله
وکاه اولورکه امر بالعکس اولور * برون رفتم ازتنك ترکان که دیدم * جهان درهم افتاده چون موی
زنکی * (برون وبیرون بایله ویاسز طشره دیمکدر (تنك عار معناسنه در (ترکانه اضافت لامیه در
(مراد ترکاندن هلاکو عسکریدر که تمام عجمه ودیار عربه غزه یه دك مستولی اولدیلر نتکه تواریخ
الخانیده یازمشدر (پس حضرت شیخك انلرك عارندن وطنین ترك ایلمنك اصلی اولدرکه کافرلر ایدی
واهل اسلامه اذا وجفا اوزره ایدیلر پس الفرار مما لایطاق من سنن المرسلین دیو ترك دیار ایدوب
سیاح عالم اولور بوقضیه خلفادن مستعصم بالله زماننده اولمش وحضرت شیخك بوخصوصده
برقصیده سی واردرکه مطلعی بودر (بیت) آسمان راحق بودکر خون بکرید برزمین * در زوال ملك
مستعصم امیرالمؤمنین * حاصلی جنکیز خان وهلاکو خروجی تیمور وشاه اسمعیل فتنه سی کبی دکل
عظیم فتنه ایمش زیرا بونلر اهل قبله ایدی اما انلر کفره ایدی پس تنك ترکان بیوردیغی انلرك
نامعقول کافرانه اوضاعندن عبارتدر (درهم قرش مورش دیمکدر جهان عبارتی دلالت ایدرکه
تمام عالمی فتنه استیعاب ایلمش ایمش (موی قیل وصاچ معناسنه در (زنکدن بونده قرار مملکتی
مراد در (ویا حرف نسبت زنکه منسوب دیمکدر زنکده زنکبار ده دیرلر سیاهلر مملکتنه
(محصول بیت) شهر شیرازدن طشره کتدم یعنی ترك دیار ایدوب اغتراب ایلـدم اتراکك
جور وظلمندن که کوردم جهان خلقی بری برینه دوشمش یعنی قرش مورش وهرج ومرج اولمش
زنکی صاچی کبی حاصلی بردیاره که باغی تاتار دوشه اولده کافر اوله بالبـداهه معلومدر
اول دیارك حالی نه اولیسردر * همه ادمی زاده بودندلیکن * چوکرکان بخون خوارکی تیزچنکی *
* ادمی زاده ادم اوغلی دیمکدر ولدادم معناسنه (بودند حکایت حال ماضی یی مفیددر (لیکن
مصراع ثانی یه مرهوندر(کرکان کافی عجمینك ضمیله کرکك جمعیدر ایکی کاف عجمیله
قوردلر دیمکدر (بخون با حرف ظرف خون خوار وصف ترکیبی درخواریدن که مشترکدر
یمکله ایچمك بینده قان ایچیجی دیمکدر یاء مصدری لاحق اولمق سببیله هـاء رسمی
کاف عجمی یه مبدل اولمشدر باء ظرفیه ایله قان ایچیجیلکده دیمکدر خوارکی کافنی عربیدر
دینك قلمندن سهو ایله صادر اولمشدر (تیزچنك وصف ترکیبی درکسکین قینقلی معنـاسنه
(ویا حرف تنکیردر بونده ده بربوند مقدر در (چنکی یاسی حرف مصدر طوتلرمعنی جانبنـده
ناظر اولمامشلر (محصول بیت) مذکور عسکر تاتارهب اولاد ادم ایدی اما قان ایچیجیلکده
قوردلر کبی کسکین قینقلی ایدیلر چوکرکان مبتـدا وتیزچنك خبری یعنی صورتا انسان
وسیرتا یرتیجی حیوانات قبیلندن ایدیلر (بو بیتده تاتارك چیك ات ییدکلرینه فی الجملـه ایماوا ردر
وعلی الخصوص که کفره اوله (مصراع ثانینك معناسی قان ایچیجیلکده پنجه لری کسکینلکـده

مطلع

رد لامعی

ردلامعی

ردشمعی وکافی قینق طرنق دیمکدر للطابع

ردشمعی وکافی

قوردلر کبی ایدیلر دیین (وخونخوار لقده وپنچه سی کسکین او لمقده قوردلره بکزرلر ایدی دیین
حق معنایی ویرمامشلر * درون مردمی چون ملك نیك محضر * برون لشکری چون هزبران جنکی *
درون تقدیری درون شهر ایدی ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (مردمدن نوع
مردم مراد در (ویاحرف وحدت (ملك فرشته (نیك محضر وصف ترکیبیدر ایوخویلی معناسنه
(برون یعنی بیرون شهر لشکری (یاحرف وحدت (هزبرهانك کسری وزانك فتحی وبانك سکونیله
ارسلان دیمکدر اسد معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (جنك صواش (ویاحرف نسبت
(محصول بیت) اول زمانده شهرك ایچروسی فرشته کبی ایوخویلی ونیك سیرت مردم ایدی
وشهرك طشره سنده تاتار عسکری صواش ارسلانلری کبی ایدی یعنی شهر خلقی مظلوم
وعاجز وزبون ایدی وعسکر کفرهٔ تاتار ظالم وقاهر ودون ایدی حاصلی شهر خلقی بر رفرشته وانلرك
هر بری بر یرامز ایشده درون وبیرونی پادشاه عسکرینك هر برینه علی حدة صرف ایدوب
ظاهرلری جنك جو وباطنلری نیك خو معنالرینی قصد ایدنلرك دماغنه شرابات فارسیدن
برقطره طملامامش ایمش * چو بازآمدن کشور آسوده دیدم * پلنکان رها کرده خوی پلنکی * (باز
بونده کرو معناسنه در (کشور کاف عربینك کسریله اقلیم معناسنه در (آسوده الف ممدوده وسین
مضمومه ایله ماضیدن قسمدر دکلمش دیمکدر راحت معناسنه (پلنکان پلنك بای عجمینك ولامك
فتحه لریله قپلان دیدکلری یرتیجی حیواندر (رها کرده ینه ماضیدن قسمدر صالی ویرمش (یعنی ترك
ایلمش دیمکدر (خوی پلنکی اضافتی بیانیه در (ویا حرف مصدر (محصول بیت) چونکه اقلیم
غربتدن کرو شیرازه کلدم مملکت شیرازی آسوده حال ومرفه البال کوردم پلنکلر پلنکلك خلق وخوینی
ترك ایلمش (زیرا مرور ایامله اولا دهلا کواسلامه کلدی واعیان وارکانی هب مسلمان اولدیلر
حتی تبریز یاننده مراغه نام قصبه ده نصیرطوسی یه رصد کواکب ایلکه امر بیوردی وبوواسطه ایله
آنی کندی یه وزیر ایلدی وبالجمله انلردن ایو پادشاهلر ظهور ایلدی حتی سلمانك ممدوحی اولان
سلاطین الخانیه انلردندر وبوکون سمرقند پادشاهی عبدالله خان انلردندر وکفه خانلری
انلردندر امدی خوی پلنکی بی ترك ایلمش دیمکدن غرض اول خالت کفرده ایلدکلری ظلم وتعدی یی
ترك ایلمشلر دیمکدر بو تقریر معلوم اولدقدنصکره جمهور بلکه عموم شراح ایلدکلری عندیاته
التفات اولنمسونکه یقین افاده ایلمز * چنان بود در عهد اول که دیدم * جهان پر زآشوب وتشویش
وتنکی * عهد بونده زمان معناسنه در (اوله اضافتی بیانیه (که حرف بیان (دیدم مصراع ثانی یه
مرهوندر (اشوب بونده فتنه وقریشقلق معناسنه در (تشویش تفعیل بابندن مصدردر قریشقلق
دیمکدر اشوبه عطف تفسیری واقعدر (تنك بونده طار معناسنه در (ویا حرف مصدر طارلق
دیمکدر یعنی اول زمانده اولان مصیبت وبلادن تعبیر در (محصول بیت) مصراع ثانی اولی
بیان ایدوب دیر اول زمان اولده که کوردم انجلین ایدی جهان یعنی جهان طوپطلو فتنه
واشوب وبلا ومصیبت ایدی * چنین شد در ایام سلطان عادل * اتابك ابو بکر سعد بن زنکی *

رد ابن سید علی وسروری وکافی

ایامك سلطانه اضافتی لامیه در ادنی ملابسه ایله (وعادله بیانیه در (اتابك کاف عربیله لقب
(وابو بکر کنیت (سعددن ابن لفظی محذوفدر (زیرا لسانلرنده ابن لفظنی حذف ایلمك جاریدر
(محصول بیت) اول جهانك حالی دیدیکم کبی ایدی اما سلطان عادلك زماننده جهان زیاده
خوب اولدی که اول سلطان عادل اتابك ابو بکر بن سعد بن زنکی در * قطعه * اقلیم پارس راغم
از اسیب دهر نیست * تا برسرش بود چوتوی سایهٔ خدا * اقلیمدن بونده مملکت مراد در پارسه
اضافت لامیه (ورا حرف صله (ویا حرف تخصیص (آسیب لغتده یان باشی کلمکدر اما بونك کبی
یرلرده فتنه وآشوبدن عبارتدر دهره اضافتی لامیه در مجازا (نی ادات نفیدر وسین وتا ادات

ردابن سیدعلی ولامعی وسروری وشمعی وکافی

خبر

ردلامعی

خبر (نیست نه است تقدیرنده در دیین اصابت ایلمامش (تا ادات توقیتدر مادام معناسنه (برسرش
شین ضمیر اقلیمه راجعدر (بود بانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب تایله موقت اوله
دیمکدر (تو بی یاء اول نفس کلمه دندر وثانی حرف وحدت برسنك کبی دیمکدر (سایهٔ خدا لامیه در
ظل الله معناسنه (محصول بیت) پارس اقلیمنه غم یوق ویا پارس اقلیمنك غمی یوق دهرك
فتنه سندن یعنی روزکارك آلام وشدایدندن مادامکه انك باشی اوزرنده یعنی اوزرنده برسنك کبی سایهٔ
خدا اوله یعنی مادامکه اقلیم پارسك سنك کبی حاکم عادلی اوله اسباب وآشوب روزکاردن غم کورمز
وغصه چکمز معلوم اوله که چوتوبی نسخه سنی چوتوای نسخه سی اوزره ترجیح ایلدك فتأمل (ای
کسر همزه ایله حرف ندا در کاه اولور که همزه مفتوح اوقور دیین عندی سویلامش زیرا همزهٔ

رد ابن سید علی

ندایی مفتوح اوقق عربیده در چوتوبی ده یریا یازوب واوی مکسور اوقق کرك یای وحدت
اجلیچون دیین فارسییی استاددن کورمامش ایمش * امروز کس نشان ندهد در بسیط خاك *

رد ابن سید علی

مانند استان درت مأمن رضا * امروز معلوم اوله که روزه وشبه وبساله اسم اشارت قریب یعنی
این لفظی داخل اولسه کسر همزه یه دلالت ایلمین یا حذف اولنوب نون میمه ابدال اولنور (پس
امروز بوکون دیمکدر (کس مبتدأ کمسه دیمکدر (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب فاعلی تحتنده
کسه راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبرمبتدأدر (ونشان ندهدك مقدم مفعولی یعنی اولی (وامروز ظرف
زمانی (ودر بسیط خاك ظرف مکانی بونده بسیط خاکدن مراد یریوزیدر روی زمین معناسنه
اضافت لامیه در (مانند بکدش دیمکدر مشابه معناسنه آستانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتی قبیلندندر وآستانك دره ودرك نایه لامیه لردر مانند ندهدك مفعول ثانیسیدر (ومأمن رضا
بوندن بدل واضافت لامیه در (محصول بیت) یریوزنده بوکون کمسه نشان ویرمز سنك قپوك

بکدش بکزر معناسنه اسکی تورکجه در للطابع

ایشکنه بکزر رضا ایله امین اولاجق یر یعنی رضای قلب وصفای خاطر ایله کچنمکه مقام مأمن وجای
امین سنك قپوك اشکیدر نجق اکا بکزر بر دخی یوقدر حضرت شیخ پادشاهنی اطرا طریقیله مدح
ایلمش منه سنده درت تاسی کبی ضمیرك اصلی ات درهمزه ایله دیین همزهٔ مجتلبه اولدیغنی بلمزیمش

وسروری

* برتست پاس خاطر بیچارکان وشکر * براو برخدای جهان آفرین جزا * برتست بر حرف
استعلا (تست تو ایله سین وتادن مرکبدر سنك اوزریکه یعنی سنك اوزریکه لازم وواجبدر
مقدم خبردر (وپاس مؤخر مبتدأ پاسیدندن حفظ وصیانت معناسنه خاطره اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبیچارکانه اضافت لامیه در (واو حرف عطف وشکر مصراع
ثانی یه مرهون مبتدا (برما خبری وسین وتا مقدر در شکری بونده تعمیم ایلمك قابلدر یعنی خدایه
وپادشاهه (واوحرف عطف برخدای مقدم خبردر (وجزا مؤخر مبتدأ (جهان آفرینه
اضافتی بیانیه در جهان آفرین وصف ترکیبیدر آفریدندن جهان یرادیجی دیمکدر خلاق عالم
معناسنه (جزا بونده ثواب وعوض معناسنه در (محصول بیت) پادشاهه خطاب ایدوب بیورر
سنك اوزریکه بیچاره لرك خاطرین رعایت وصیانت ایلمك لازمدر وبو رعایت وصیانتك ایچون
سکا شکر ایلمك بز اوزریمزه واجبدر ویاسنك کبی بر عادل پادشاهی بزه حاکم ایلدکیچون خدایه
شکر بزم اوستمزه لازمدر دخی خلاق عالمه لایق وسزا واردرسنك فقرا وبیچاره لره ایلدیکك
رفق وعدالتك ایچون ثواب وعوض ویرمك حاصلی هم بزه عدالت وفقرا وبیچاره لره مرحمتك
ایچون سکا وخدایه شکر لازم وخدای جهان آفرینه اجر جمیل وثواب جزیل ویرمك لازمدر
بونده شکری خدایه قصر ایلین تقصیر ایلمش وخدای لفظنك جهان آفرینه اضافتنی تجویز ایلین

ردشمعی ردکافی

غریب ملاحظه یه مالك ایمش * یارب ز باد فتنه نکه دار خاك پارس * چندآنکه خاك را بود وبادرا
ابقا * یارب تخفیف ایله ضرورت وزن ایچون (بادفتنه اضافت بیانیه (نکه دار حفظ ایله دیمکدر

رخاك پارس لامیه ومفعول نکه داردر پارس باء عجمیله وفاایله لغتدر مملکت شیرازه دیرلر (چندان
اولقدر دیمکدر (که حرف بیان (خاك معروف (ورا ادات تخصیص بونده باددن مراد هوادر
یعنی کرهٔ هواخاکه معطوفدر تقدیری خاك راو بادر ابقابو دبقابودك فاعلیدر (محصول بیت) یاالله
پارس ترابنی فتنه یلندن یعنی فتنه دن حفظ وصیانت ایله اولقدر که کرهٔ خاك وهوانك بقاسی اوله
(یعنی کرهٔ خاك وهواثابت وپایدار اولدقجه حاصلی قیامته دك مصراع ثانینك معناسنی اولقدرکه
رد لامعی وشمعی وکافی
تپراغه و یله بقااوله دیین واول زمانه دکین که خاك و بقاده بقا اوله دیین ومادامکه خاك و باد باقی اوله
دیین حق ادابی ایده ممشلر فتأمل * سبب تألیف کتاب * یکشب تأمل ایام کذشته می کردم و برعمر تلف
کرده تاسف می خوردم وسنك سراچهٔ دل را بالماس اب دیده می سفتم واین بیتها مناسب حال خود
می کفتم * بو درت فقره بری برینه معطوف اولمغله متصل یازلدی اسلوب وصله داخل اولدیغیچون
تأمل (ایام اضافتی مصدرك مفعولنه در (کذشته ماضیدن قسمدر کچمش دیمکدر کذشته یه
اضافت بیانیه در (می کردم می حکایت حال ماضیدر ایلردم دیمکدر (واو حرف عطف (برصله در
باکبی (عمر تلف کرده تقدیری عمر تلف کردهٔ خود (عمرك تلف کرده یه اضافتی بیانیه در
(کرده ماضیدن قسمدر لغتده ایلمش دیمکدر اما بونده ایلدیکم معناسنه در (تأسف تفعل بابندن
مصدر در شدت حزنه یعنی غمه دیرلر ثلاثیسی اسف در همزه نك وسینك فتحه لریله (می
خوردمك مقدم مفعول صریحیدر (و برعمر غیر صریحیدر (می حکایت حال ماضیدر (خوردم
خاسنی روم ضمه ایله اوقق کرك که فقرهٔ اولینك قافیه سنه مطابق اوله (بعضیلر بونك کبی یرلرده
کرده یی کاف عجمیله اوقودیلر کردیدن دن مخفف (یعنی شده معناسنه صیرورت ایچون وحضرت
مولانا جامینك دریای ابراره نظیره لجة الاسرار وجنة الاحرار نام قصیده سندن بربیتیله استشهاد
ایلدی (بیت) هر کجابینی در کنجی و بردر حلقهٔ * حلقه مار حلقه کرده درد همان اژدرست *
(حلقه کرد یده معناسنه لیکن مدعاده سندده ده نظر وار (زیرا بعض نسخه لرده کرده برنده
کشته واقعدر (وکرده کاف عجمیله اولسه لابد بو اسلوب اوزره تخفیف بعضی الفاظده واقع
اولوردی فتأمل (سنك سراچه سنك معروف وسراچه تصغیر سرادر که سرایدن مخففدر یایله او
دیمکدر عربجه داردیرلر دله اضافتی بیانیه در وسنکك اضافتی لامیه در مجازا (ورا ادات مفعول
بالماس آب دیده باحرف استعانت (والماس برذوقیمت جوهردر که جمیع ضرب جواهری انکله
دلرلرنکه حضرت شیخك کلامی بو معنایه اشارت ایدر که سنك سراچهٔ دلی آنکله دزآبه اضافتی
مشبهه بهك مشبهه اضافتیدر حاصلی بیانیه در (ودیده یه اضافت لامیه در (می سفتم می حکایت حال
ردلامعی
ماضی افاده ایدر نکه مکرر تنبیه اولنمشدر (سفتم فعل ماضی نفس متکلم وحده دلردم دیمکدر دلدم
دیمك دکل (واو حرف عطف این اسم اشارتدر بیتلره (بیتها ها ادات جمعدر (مناسب اسم
فاعلدر مفاعله بابندن حاله اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخوده اضافت لامیه در
(خود بونده کندی معناسنه در (میکفتم بنه حکایت حال ماضی متکلم وحده سویلردم دیمکدر
مقول قول این بیتهادر ومناسب حال خود حالدر مقولدن (محصول فقرهٔ اربعه) برکیجه
کچمش ایامی فکر وملاحظه ایلردم دخی تلف وضایع ایلدیکم عمره غصه یردم دخی کوکل
خانه سنك طاشنی الماس کبی آب چشمله دلردم یعنی ضایع یره تلف ایلدیکم عمرمه نادم اولوب
(شویله اغلردم که قره طاش کبی پك کوکله رقت کلوب متأثر اولوردی وبو کلجك بیتلری
کندی حالمه مناسب وموافق سویلردم (فقرهٔ آخره نك معناسنی دخی بو کندی حالمه مناسب
ردشمعی
اولان بیتلری ایدرایدم دیین اسم اشارتی محلنه صرف ایلمامش بروجهله دخی معنابی تقریر ایدوب
دیرکه دخی بو بیتلری کندی حالمه مناسب ایدرایدم بو تقدیر اوزره بیتها لفظی مناسب لفظنه

مضاف اولمز دیمش (پس بو قیددن معلوم اولدی که اولکی تقریرنده بیتها لفظی مناسب
درشمعی
لفظنه مضاف ایدرمش اکربویله ایسه یرامزایدرمش * مثنوی * هر دم از عمر میرود نفسی
چون نکه می کنم نماند بسی * دم بونده ساعت و وقت معناسنه (نفسی ده یاحرف وحدتدر
ردکافی
(چون واو رسمیله ادات تعلیلدر چونکه معناسنه ادات شرطدر دیین اصابت ایلمامش
(نکه می کنم فعل حال متکلم وحده در نظر ایدم معناسنه (نماند فعل نفی مفرد غائب
ردشمعی
قالمادی دیمکدر جحد مطلقدر دیین جحد مطلقك معناسنی بلمزیمش (بسی یا یله و بسا الفله
ردابن سیدعلی ولامعی وسروری
وبس و بسار برمعنایه در چوق دیمکدر بسی بسانك اماله سیدر دیینلر عندی سویلمشلر و بسیده
رد دقایق الحقایق
یاحرف نسبتدر یکی ده کبی دیین دخی عندی سویلمش (نتکه موارد استعمالاتی تتبع ایدنه
معلومدر (محصول بیت) هران وهر زمان عمرمدن برنفس کیدر یعنی ساعت بساعت عمرم
اکسلوب آزلماده در چونکه بقیهٔ عمرمه نظر ایدم کورورم چوق قالمدی یعنی عمرك چوغی
کیدوب آزی قالمش کورورم بعضی نسخه ده می کنم یرینه می کنی واقعدر لیکن بونسخه اولی
ردلامعی وشمعی
واحرادر فتأمل (بونده چونی واو اصلیه ایله اعتبار ایدوب کیف معناسنه اولمسنی تجویز ایدنلر
زبونلریمش * ای که پنجاه رفت ودرخوابی * مکر این پنج روز دریابی * ای حرف ندا ومنادی محذوفدر
تقدیری ای انکه در (که حرف رابط صفت (پنجاه اللی دیمکدر اسماء اعداددندر (واو حرف عطف
(ویا حرف حال (ودر حرف ظرف (خواب واو رسمیله اویقو یه ودوشه دیرلر بونده غفلتدن
کنایتدر (ویا ضمیر خطابدر (مکر بونك کبی یرلرده تمنی معناسنه در بوایکه دیمکدر (پنج اسم عدد
بش دیمکدر (روز بونده ظروف زمانیه دندر ادات ظرف مقدردر تقدیری این پنج روزدر (دریابی
ردلامعی وشمعی وکافی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دریابیدندن دریافتندن دکل (محصول بیت) ای اول کیمسه که
عمرکدن اللی یاش کتدی دخی سن خواب غفلتده سین (مکر بو بش کونده اخرتکه لازم اولان
اسبابی تدارك ایلیه سین یعنی عمرك چوغی کیدوب ازی قالدی حال بوکه سن خواب غفلتدن
متنبه اولمازسین امدی اکاه اول اوله که باقی قلان برایکی کونده تلافی وتدارك مافات ایلیه سن
(حاصلی جوانلقده زاد اخرتی تحصیل ایده مدك (پس سعی جمیل ایله باشد که پیرلکده
ردلامغی
برحانت ایلیه سین دیمکدر (مکر ادات استثنادر الا معناسنه دیین معنی ویردیکی محالده مکر لفظنی
ذکر ایلمش الا لفظنی ذکر ایلمامش که معلوم اولیدی الا نجه یا قشر (مصراع ثانینك معناسنی
الا بو بش کون که دخی کتمدی ایریشه سن واکلیه سن یعنی حال نجه ایدوکنی اکلیوب اکا کوره
ردشمعی
تدارك ایده سین دیین بیتك مرادنه واصل اولمامش بوندن صکره بروجهله دخی معنی ویرمشکه
مکر بو بش کون که کچمدی ایریشوب اکار مبسین وبو معنالری ترزیق تأویلاتله تأویل
ایلمش که باقل دوشنده کورسه بیك کره استعاذه ایدر بردخی دوشمده کورمیه یم دیو (معلوم
اوله که بو بیت حضرت شیخك برقصیده سنك مطلعیدر که ابن سید علی ولامعی شرحلرنده تمامنی
ایراد ایلمشلر (وپنجاه دن مراد عمرك اکثری و پنجدن اقلی در * خجل آنکس که رفت وکار نساخت *
کوس رحلت زدند وبار نساخت * (خجل خانك فتحی وجیمك کسریله صفت مشبهه در علم
بابندن مصدری خجل کلور خانك جیمك فتحه لریله اوتانمقدن حاصل اولان حیرته ودهشته دیرلر
پس بونده خجلك معناسی اوتنمقدن متحیر ومدهوش دیمکدر (که حرف رابط صفت (نساخت
فعل نفی ماضی مفرد غائب لغتده یاپمدی دیمکدر اما استعمالده دوزوب قوشمادی یعنی حاصل ایلمدی
(کوس آلت لهودن برقسمدر که طبل بازشکلنده اولور (اما بیوك اولور شویله که یره اولدقده ایاغ
اوزره طورر کن چالارلر پادشاهه مخصوص سازدر امابزم پاشاهلرمزدن غیری سلاطینك خانلری بله
استعمال ایدرلر واول زمانده برعسکر ویاقافله کوچه جك وقتده چلرلر ایمش وبرزمان بونك

یرینه قافله کوچك وقتده جرس چالرلر ایمش (اما آل عثمان دورنده بونك کبی یرلرده بوری چالرلر (رحلته
اضافتی لامیه در (رحلت رانك کسری وحاء مهمله نك سکونیله ولامك فتحیله ارتحال معناسنه در
یعنی کوچمك (زدند فعل ماضی جمع غائبدر فاعلی کوسی چالان کیمسه لردر (واو حرف عطف ویا حرف
حال (بار بونده یوك معناسنه عربجه حمل دیرلر حاء مهمله نك کسری ومیمك سکونیله حانك فتحی
ردابن سيدعلی
ومیمك سکونیله دکل (محصول بیت) مصراع اول اخباره وانشایه متحملدر یعنی شرمنده
ومتحیر ومدهوشدر یعنی خودشرمنده ومدهوش اولسون دیمکدر اول کیمسه که دنیادن کندی وایشنی
دوزمدی یعنی دنیاده عمل خیر ایلمکسزین آخرته واردی (حاصلی دنیا مزرعه سنده دانهٔ خیرات
اکیوب کندی کوس رحلتی وارتحالی چالدیلر ویوکنی ویاپنی دوزمدی یعنی اجل کوسنی
چالدیلر حال بوکه اول تهیئهٔ اسباب آخرته مباشر اولمدی (حاصلی زاد آخرتی تدارك ایلمکسزین
کل دیدیلر پس بویله کیمسه شرمنده اولسون * خواب نوشین بامداد رحیل * بازدارد پیاده
راز سبیل * نوش باله وهر طاتلویه دیرلر (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت
اصل لغتده بویله در (اما شمدی طاتلی معناسنده مستعملدر شیرین کبی (بامداد وبام ایرته
معناسنه در (رحیل اسمدر یعنی کوچه نك اسمیدر (خواب نوشین بیانیه وما بعدنده اضافتلر
زدلامعی
زدشمعی ولامعی
لامیه لردر (بازدارد داریدندن فعل مضارع مفرد غائبدر داشتندن دکل بحسب الاستعمال
مانع اولور دیمکدر کرو طوتدیمك دکل (پیاده یایاغه دیرلر عربیده راجل دیمکدر (را ادات
مفعولدر (سبیل یوله دیرلر (محصول بیت) ارتحال صباحنك یعنی کوج ایرتسینك طاتلو
اویقوسی پیاده یی یولدن مانعدر یعنی یوله کتمه دن آلیقور (حاصلی لذائذ دنیویه یه توغل
وتهالك زاد راه آخرته اشتغاله مانع واسبابنه مباشرتی معوقدر * هر که آمد عمارتی نو ساخت * رفت
ومنزل بدیکری پرداخت * عمارت عینك کسریله اصلنده مصدردر نصر بابندن برنسنه یی
معمور ایلمك صکره بناده استعمال ایلدیلر (ویا حرف وحدت بعض نسخه ده یاسز اضافتله
واقعدر یعنی نوه (زیرا نو نونك فتحی وواو اصلیه ایله یکی دیمکدر عربجه جدید دیرلر (ساخت
فعل ماضی مفرد غائبدر دوزدی ویاپدی معناسنه بعض نسخه ده رفتدن صکره واو یازمز
(منزل پرداختك مفعول صریحیدر (وبدیکر غیر صریحی (با حرف صله (دیکر یایله غیری
معناسنه در (ویا حرف وحدت (پرداخت لفظ مشترکدر تمام ایلمکله بوشالتمق یعنی
تخلیه بیننده بونده غیریه یاپدی وتمام ایلدی دیمکدر (محصول بیت) هر کیمسه که دنیایه
کلدی بریکی بنا یاپدی وبرجدید عمارت پیدا ایلدی اول بانی آخرته نقل ایدوب یاپدیغی
عمارتی غیریه یاپدی یعنی غیری ایچون یاپمش اولدی زیرا لابد یرینه برکیمسه کلسه کرك
(پس کویا که حقیقتده اول کلنه یاپمش ایمش (معلوم اولا که تمام عالمك بانیلری بو سوزك
ردکافی
ماصدقیدر زیرا هیچ برکیمسه یاپدوغنده باقی قالماز بلکه اول کیدوب یرینه برغیری کیمسه
کلسه کرك پس کویا که آنکیچون یاپمش اولور بعض شارحلر پرداختی تسلیم ایلمك واصمارلمق
معناسنه اخذ ایلمش لکن بو لغتك معنالری سابقا مذکور اولاندر بو ذکر ایلدیکی دکل
* وان دکر پخت همچنین هوسی * وان عمارت بسر نبرد کسی * وان دیکر بپور دوغی
سابقا دیکری بپور دوغیدر (پخت فعل ماضی مفرد غائبدر (هم ادات تأکید (چنین بو بخلین
دیمکدر یعنی عمارت بنا ایلمکه اشارتدر (واین عمارت مراد دنیادر نبردك مقدم مفعول صریحیدرا وبسر
غیر صریحی (وبای بسر حرف صله (نبرد فعل نفی ماضی مفرد غائب ایلتمدی دیمکدر فاعلی کسی در
یای وحدتله (وجائزدر که این عمارت مبتدا اوله ونبرد خبری وکسی نبردك مفعول صریحی وبسر
اولکی کبی غیر صریحی (محصول بیت) اولکی بانینك عمارتنه کلن ده انك کبی هوس بشوردی

یعنی اولده مقتضای طبعی اوزره بعضی برینه بنا الحاق (حاصلی بعضی برینی یاپدی
(وبعضی برینی یقدی (نتکه عالمده مشاهددر (اما بو عمارتی هیچ برکسه نهایته و پایانه ایلتمدی
(یعنی هیچ کسه دنیاده باقی وخالد قالمدی ویا بو عمارت دنیا کیمسه یی نهایته ایلتمدی یعنی اولدرمیوب
مؤبد وباقی قومدی (حاصلی هر کسی فنایه ویردی (حقیقتده فاعل مطلق خدادر (جهانه
ردسروری وشمعی
وزمانه وغیریه اسنادی مجازیدر بیتك معناسنی اولکی تقریره قصر ایلین تقصیر ایلمش
* یارنا پایدار دوست مدار * دوستی را نشاید این غدار * (یار یولداش دیمکدر (ناپایدار نابونك کبی
یرلرده توصیف نفی افاده ایدر (پایدار وصف ترکیبیدر داریدندن بحسب لغت ایاق طوتیجی دیمکدر
اما استعمالده ثابت قدم معناسنه کلور (دوست معروف (مدار فعل نهی مفرد مخاطب (یار مفعول
اولی (ودوست ثانیسی (ناپایداره اضافت بیانیه در دوستی یا حرف مصدر را ادات مفعول نشاید فعل
ردابن سيد علی
ولامعی وسروری
نفی استقبال مفرد غائب شایدندن (شایستندن دکل این غدار مؤخر مبتدا ونشاید مقدم خبر
ودوستی را مفعول نشایددر غدار مبالغه ایله تارك وفایه دیرلر (محصول بیت) حضرت شیخ خطاب
عام طریقیله بیورر ثابت وباقی اولمیان یاری دوست دوتمه یعنی اکلنوب طورمین نسنه یی سومه
حاصلی فانی یه میل ومحبت ایله مقصود بودر که دنیا بی قرار وبی ثباتدر اکا ومزخرفاتنه کوکل
بغلیوب تعشق ایله مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا بو دنیا غداری دوستلغه لایق دکل بر محتاله در که
کیمسه نك عقد نکاحنده قرار ایلیوب تازه تازه کویه کولر اولدیرر * نیك وبد چون همی ببایدمرد *
خنك ان کس که کوی نیکی برد * نیك ایو دیمکدر (وبد یارامز (چون ادات تعلیل (همی
ادات تأکید (ببایدفعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (مرد مردن معناسنه درزیرا ماضی
مضارعه مقارن اولسه مصدر معناسنه درنتکه سابقا بیان اولندی ایدی پس ببایدمرد
ردلامعی وکافی
اولمسر دیمکدر (باید بایستندن مشتقدر بایستندن دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (خنك خانك
ونونك ضمی وکاف عربیله لفظ مشترکدر صوقله مبارك معناسی بیننده (آب خنك وهوای
خنك دیرلر صوق صو وصوق هوا دیمکدر بونده بختلو وسعادتلو معناسنه در عربیده طوبی
دیرلر (که حرف رابط صفت (کوی طوپدرکه عربجه کوره دیرلر (نیکی یا حرف مصدر
(برد بونده فعل ماضی مفرد غائب در ایلتدی دیمکدر کوی نیکی بیانیه در (محصول بیت) چونکه
انسانك نیك بختی وبدبختی اولمسر در (یعنی دنیاده هیچ کیمسه باقی قالمیوب اواوب کیدیسردر
دولتلو سعادتلو اول کیمسه درکه ایلك طوپنی دنیا میداننده ایلتمدی (یعنی دنیادن آخرته خیرات
وحسناتله کندی بونك اصلی بودرکه برطوپی برمیدانك اورتاسنه قورلر ومیدانه حدود تعیین
ایدرلر وبرقاج اوزون چوکانلی آتلی بوطوپی چالرلر برکیمسه که بوطوپی تعیین اولنان حدوددن
اخراج ایدرسه دولت انکدر که سائرینه غالب اولور ایمدی بونده کوی نیکیدن مراد خیرات
وحسناتدر بونده بعض شارحین فارسیده مصدرك انواعنی بیان صددنده اولمش بریسی کندی
صیغه سی اوزره کلندر دیمش (آمدن ورفتن کبی بری دخی ماضی صیغه سی اوزره درکه اکا مصدر
مرخم دیرلرکه ایکی قسمدر بری بوکه واو عاطفه ایله استعمال اولنور (کفت وشنفت کبی (کفتن
وشنفتن معناسنه درنتکه دیوان حافظده واقع اولمشدر (بیت) سخن عشق نه آنست که ایدبزبان
ساقیامیده وکوتاه کن این کفت وشنفت) (بویله دیمش اما خطا ایلمش (زیرا بونلر مصدر دکللردر
ردشمعی
اسملردر دیمه وایشتمه معناسنه بری دخی بوکه واو عاطفه ایله استعمال اولنمز (آمدشد
کبی که آمدن شدن معناسنه درنتکه جامینك یوسف وزلیخاسنده واقع اولمشدر (بیت) بزندان
تامهش خلوت نشین بود) (شد آمد سوی زندانش چنین بود) (بونده ده خطا ایلمش (زیرا بونلرده
ردشمعی
اسمدر کتمه کلمه معناسنه مصدر دکلدر (اوچنجی وجه امر حاضر صیغه سی اوزره استعمال اولنور

تك ودوكبی تكیدن ودویدن معناسنه نتكه دیوان شاهیده واقع اولمش (بیت عمری براه عشق
زسرساختم قدم (بارازروی ازتك ودومیكند مرا) بونده ده خطاایلمش (زیرا تك ودو یلمه یوپرمه
معناسنه اسملردر مصدردكللر * برك عیشی بكورخویش فرست * كس نیاردز پس زپیش فرست *
ردشمعی
(برك بانك فتحی ورانك سكونی و كاف عجمیله اسباب ویراق معناسنه در یول وسفر
یراغی كبی اغاج یپراغنه ده دیرلر (عیش عینك فتحیله دیرلكدر حیات معناسنه (ویا حرف
تنكیر (بكور با حرف صله كور كاف عجمینك ضمیله بونده قبر معناسنه در (خویش
واورسمی وروم كسری ایله بونده كندی معناسنه در (كورك خویشه اضافتده وعدم اضافتده
جائزدر (فرست فعل امر مفرد مخاطبدر فرستیدندن فرستادن دن دكل كوندر دیمكدر ارسال ایله
ردلامعی وسروری
معناسنه (نیارد فعل نفی مستقبل (آریدندن كه مخففدر (آوریدندن آوردندن دكل كتورمز دیمكدر
ردلامعی وسروری
(زپس زای مفرده ازدن مخففدر (پیش بونده اوك وایلرو معناسنه در عربیده قدام كبی
بعض نسخه ده توبس واقعدر (محصول بیت) حیات ابدی یراغنی قبریكه كوندر (یعنی
آخرتكه لازم اولان خیرات وحسنات واعمال صالحه ایلرو كوندر (حاصلی كندی الكله ارسال ایله
مشهور سوزدر نه ویررسك الكله اول بیله كیدر منكله معه
مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا كیمسه سندن صكره كتورمز سن ایلریدن كوندر (یعنی
سن صاغلغكده اخرتك قایر زیراسندن صكره اقارب ورثه سنی قایرمز * عمر برفست آفتاب تموز *
اندكی ماند وخواجه غره هنوز * عمر عینك ضمی ومیمك سكونیله در بونده یاش معناسنه عینك ومیمك
ضمی ایله ده لغتدر (قسمده عینك فتحیله مستعملدر مصدرده بویله كلور عمر یعمردن (یعنی علم بابندن
یشامق معناسنه (عمر مبتدا وبرف خبری تقدیری عمر چون برفست در مبالغه قصدیله ادات
تشبیه ترك اوندی برف قار در عربجه ثلج دیرلر (واو حرف عطف (ویا حرف حال (آفتاب
كنش در (تموزه اضافتی لامیه در ادنا ملابسه ایله (تموز تانك فتحی ومیم مضمومك تشدیدی وتخفیفیله
یای آیلرینك اوزته آینه دیرلر (نتكه بو بیتك ترتیبندن اكلنور (بیت) آذر ونیسان ایارست وحزیران
وتموز) (آب وایلول ودوتشرین ودوكانون وشباط) (آفتاب تموز مصراع ثانی یه مرهون مبتدا
(اندك ازدیمكدر (ویا حرف تنكیر (ماندك مقدم مفعولیدر (ماندنونك سكونیله لازمله متعدی
بیننده مشتركدر قالدی وقودی دیمكدر فعل ماضی مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آفتابه راجعدر
جملهٔ فعلیه خبر آفتابدر (واو حرف حال (خواجه خاده روم ضمه ایله وواو رسمیله بونك كبی یرلرده
تعظیمی واجب اولان عزیزلره ووزرایه دیرلر (خواجه مبتدا (وغره غینك كسری ورای مشددله
اسمدر غفلت معناسنه خبر مبتدادر (عجم عینی مفتوح اوقور میدا نك میمی مفتوح اوقدوغی كبی
هنوز الآن دیمكدر (محصول بیت) عمر انسان وحیوان قار در (یعنی تیز كچمكده قار كبی در
تیزاریمه ده وتموز آینك كنشی برف عمردن ازاجق قودی حال بوكه خواجه دخی غافلدر یعنی
آفتاب تموز قاری بنجه كه تیز اریدرسه مرور ایام وازمنه عمری انجلین ازالدر واكسلدر حال بوكه
عمر صاحبی دخی خواب غفلتده عمرك كچمه سندن خبری یوق (حاصلی عمری تیز كچمه ده
ردابن سیدعلی ولامعی
قاره تشبیه ایلمش تیز اریمه ده (بونده آفتابه برظرف تقدیر ایدوب در آفتاب تموز دیو وماند فعلنی
وسروری وشمعی
لازم معناسنه الوب از قالدی دینلر بیتك سرینه هیچ واقف اولمامشلر (وحاشیهٔ كتابنده ماند بونده
نهاد معناسنه دیین نه ماندی بلورمش ونه نهادی * ای تهی دست رفته در بازار * ترسمت پر
ردشمعی
نیاوری دستار * رای حرف ندا منادی محذوف (تقدیری ای مرد تهی دست (تهی بوش دیمكدر
خالی معناسنه (دستله وصف تركیبیدر الی بوش دیمكدر صفر الید معناسنه فقر ویوقلقدن كنایتدر
(رفته ماضیدن قسمدر كتمش دیمكدر (تهی دستك رفته یه عدم اضافتی واضافتی جائزدر
(در حرف صله در با معناسنه (بازار معروف (ترسم فعل مضارع متكلم وحده وتا ضمیر مرفوع معناسنه

قورقرم سن دیمكدر (پر باء عجمك ضمیله طولو دیمكدر عربجه ملان دیرلر اما باء عربیله براولمقده وار
نیاوری تأكید ایدر وبوتقدیرجه دستار دن مراد دلبند اولور تأمل (نیاوری فعل نفی استقبال
مفرد مخاطب كتورمز سین دیمكدر (دستار بونده دستمال معناسنه در (نیاورینك مفعول اولی
(وپر مفعول ثانیسی (محصول بیت) ای بازاره الی بوش كتمش كیمسه قورقارم كه دستمالكی طولو
كتورمزسین (یعنی ای صفر الید بازاره كیدن فقیر قورقرم سن بوش كیدوب بوش كله سین زیرا
بازار اهلی كیمسه رایكان نسنه ویرمز (حاصلی ای آخرت بازارینه خیرات وحسناتسز واعمال
صالحاتسز واران كیمسه قورقرم كه جنت نعمتلرندن محروم اولاسین (قورقرم دیدیكی انكچوندر كه
بوخصوصده كیمسه نك حقنده جزم یوقدر (زیرا اعمال موجب جنت دكلدر (بلكه مشیة اللهیه
منوطدر * هركه مزروع خود بخوردن بخوید * وقت خرمنش خوشه باید چید * (هركه
تقدیری هركس كه ایدی ضرورت وزن ایچون كس حذف اولندی (مزروع اسم مفعولدر زرع
یزرع دن یعنی فتح بابندن اكلمش دیمكدر (اما بونده اكن مراد در خوده اضافتی لامیه در
(بخورد باحرف تأكید وخورد فعل ماضی مفرد غائب یدی دیمكدر (بخوید باحرف
مصاحبت (وخوید واو رسمیله خویش وزنی اوزرینه فصیل كه ترجه اكا حصیل
دیرلر (یعنی تازه ایكن بچوب حیوانه یدردكلری اربه (وقت خرمن اضافتی لامیه در
ویا فی معناسنه در (نون ضرورت وزون ایچون ساكن اوقنمق كرك ضرورت
ردشمعی
قافیه ایچون دیین یكلش سویلمش (شین ضمیر مذكور كسه راجعدر (خوشه بونده بشاقدر
یعنی بغدای وغیرینك بشاغی كه عربجه سنبله دیرلر بایدك مقدم مفعولیدر چید (جیم عجمینك
كسریله فعل ماضی در مصدر معناسنه (زیرا مضارعه مقارندر دیوشرمك كرك دیمكدر
(محصول بیت) هركیمسه كه كندینك اكینی چكله ییدی یعنی فصیل ایكن ییدی اول كیمسه
خرمن زماننده باشق دیوشرمك كرك حاصلی هركیمسه كه جوانلق عالمنده خیرات وحسناته
واعمال صالحه یه عمرنی صرف ایلمیوب لهو ولعبله تضییع اوقات ایلدی پیرلك زماننده باری قادر
اولدیغی مرتبه اخرت یوانه سعی ایلمك كرك تا كه مالایدرك كله لایترك كله ایله عامل اولمش اوله * پند
سعدی بكوش جان بشنوره چنینست مرد باش برو * بو بیت قدیم نسخه لرده بولنمدی لیكن شارحلر
یازدیغیچون یازلدی (پندیای عجمینك فتحی وسكون نونله وعظ ونصیحت معناسنه در (سعدیه
اضافتی لامیه در (باحرف مصاحبت (وكوش كاف عجمینك ضمیله قولاغه دیرلر كه عربجه اذن وسامعه
دیرلر جانه اضافت بیانیه در روح حیوانی یه جان وانسانی یه روان دیرلر (بشنو بایله مؤكد فعل
ردلامعی
امر مفرد مخاطبدر شنویدندن شنیدندن دكل ایشت دیمكدر (پند بشنونك مفعولی صریحی وبكوش
غیر صریحی (ره راهدن مخفف یول دیمكدر مبتدا (وچنینست خبری اصلنده چون اینست در چون
ادات تشبیه واین اسم اشارتدر قریبه وسین وتا ادات خبر تركیب ایله چوندن واو رسمی واین دن همزه
حذف اولنوب چنینست اولدی بونجلیندر دیمكدر بولفظی چنین است همزهٔ مجتلبه ایله یازنلر
ردابن سید علی ولامعی
فارسی املادن اكاه دكللرمش (مرد ار دیمكدر رجل معناسنه (وباش فعل امر مفرد مخاطبدر
وسروری وشمعی وكافی
باشیدندن ار اول دیمكدر اكثر نسخه باشدن صكره واو عاطفه یازار باحرف تأكیدر (ورانك فتحیله
فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن كیت دیمكدر (محصول بیت) سعدینك پندینی جان قولغیله
ایشت یول بونجلیندر ار اول كیت یعنی بنم نصیحتم شریعته وحقیقته وطریقته موافق ومطابق
در كه بایش ویورقنده كیدرسك كیت * بعد از تامل این معنی مصلحت آندیدم كه در نشیمن
عزت نشینم ودامن صحبت فراخود چینم ودفتر از كفتهای پریشان بشویم ومن بعد پریشان
نكویم * بعد اردوصولك معناسنه در كه عجم پس لفظیله تعبیر ایدر (تأمل مصدر در تفعل بابندن

فكر وملاحظه معناسنه (اين معنى يه اضافتى مصدرك مفعولنه درمعلوم اولا كه هر كلمك كه اخر الف
اوله كركسه اول الف ياشكلنده يازاسون كركسه الف شكلنده عجم ماقبلنى مكسورايدر يايه منقلب
اولمق ايچون مثلا موسى وعيسى ومعنى يى يايله اقورلر (وكاه اولور كه اخرى يا اولان كلمه نك يانك ماقبلنى
مفتوح ايدرلر يا الفه منقلب اولماغيچون مثلا تمنى وترجى وتقاضى يى وتعدى يى تمنا وترجا وتقاضا
وتعدا اوقورلر فاحفظ (پس بونده معنايى ايكى وجهله اوقق جايزدر و بونده اين معنادن مراد ابيات
سابقه نك مضمونلريدر ديدمك آن مفعول اولى (ومصلحت مفعول ثانيسى (كه حرف بيان (نشيمن
نونك فتحى وكسريله اوترا جق يره ديرلر وهر حيوانك كيجه ياتاغنده مستعملدر عزلتـد اضافت
بيانيه در (عزلت فراغت وانقطاع معناسنه در نتكه العزلة عبادة بيورمشلر (يعنى خلقدن منقطع
اولمق عبادتدر (نشينم فعل مضارع متكلم وحده در نشينيدندن (واو حرف عطف (دامن (ودامان
اتكدر كه عربجه ذيل ديرلر صحبته اضافت لاميه در مجازا (فرا بونك كبى يرلرده باء صله معناسنه در
(خود كندى معناسنه در (چينم فعل مضارع متكلم وحده در چينيدندن بعض نسخه ده فراهم
دوشمس (واو حرف عطف (دفتر معروف ومضاف اليه محذوف تقديرى دفترز باندر (كفتها كفته نك
جمعيدر لغتده سويلنمش الفاظ وكلماته ديرلر امابونده سخنها معناسنه در سوزلر ديمكدر (پريشانه اضافت
بيانيه در لغتده طاغق ديمكدر امابونده كلام لغودن عبارتدر (بشويم با حرف استقبال بو بايى ظرفاى
عجم مكسور وبعض روستايلرى مضموم اوقورلر (پس منه سنده با مضموم اوقمق كرك ديين
روستايى طبع ايمش (شوييدندن شستن دن دكل (نكويم فعل نفى مستقبل دركوييدندن كفتن دن دكل
بو درت فقره واو عاطفه ايله كلديكيچون متصل يازلدى صنعت وصله دلالت ايلسون حاصلى
مذكور معنايى تأمل ايلكدن صكره مصلحت انى كوردمكه عزلت اوتوراغنده اوتورام وصحبت اتكنى
كندومه ديوشورم ودفترز بانى پريشان كلماتدن يويم ومن بعد پريشان سويلميم (يعنى دنيا
كلماتنى ترك ايدم (و) هركز رطب و يابس سويلميم * (بيت) * زبان بريده بكنجى نشسته صم بكم * به
از كسى كه نباشد زبانش اندر حكم * زبان معروف (بريده بانك ضميله اسم مفعولدر (بريدندن
كسلمش ديمكدر (زبان بريده وصف تركيبى (در دلى كسك معناسنه (يا حرف ظرف (كنج كاف
عربينك ضمى ونونك سكونيله مطلقا بوجغه ديرلر (يعنى طاشرا كى وايچريكى بوجغه ديرلر
اما پيغوله باى عجمينك فتحيله ايچ بوجغه ديرلر (صم صادك ضمى وميم مشدد له اصمك جمعيدر
حمرا حمرك جمعى اولديغى كبى نهايتى بو مضاعفدر صاغرلر ديمكدر (بكم ده بانك ضميله
ابكمك جمعيدر دلسزلر ديمكدر (كسى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (زبانش
شين ضمير كسه راجعدر (اندر ادات ظرفدر دركبى بلكه دراندردن مخففدر (حكم بونده امر
معناسنه در (محصول بيت) دلى كسك بر بوجقده اوترمش صاغرلر ودلسزلر يكدر بر كيمسه دن كه
دلى كنـدى حكمنده اولميه يعنى دلنه ضبطى اولميا بلكه كوكلنه كلنى دلنه كتوره يعنى
صاغرلغه ودلسزلكه اوروب خلقدن منقطع اولان كيمسه لر زبانى ضبطنده اولميان پريشان
ردسرورى
وزوائد كوكيمسه دن يكدر (بونده جمع صيغه لرينى ايراده ضرورت وزن ايچوندر ديين معناى بيته
واصل اولمامش واصملر وابكملر كبى بر بوجقده دلى كسلمش يعنى خاموش اوترمش كيمسه بو وجهله
دخى معنى قابلدر (مقطوع اللسان يعنى خاموش اولوب بر بوجقـده صم وبكم اوترمش كيمسه
ردشمعى
بوتقديرجه ادات تشبيه مقدر اعتبار اولنماز (وصم وبكم ذكر جمع وارادهٔ واحد قبيلندن اولور
غفلت اولنميه ديين كيمسـه ايكى تقريرنده بله حبط عشوا ايلمش (مضراع اولك معناسنده
ردكافى
ادات تشبيه محذوفدر يعنى دلسزلر وصاغرلر كبى بريده زبان بركوشه ده اوتران كيمسـه
يا خود ادات تشبيـه ملحوظ اولميه يعنى بريده زبان اولوب بركوشده ده صم بكم اوتران كيمسه

دفتر جعفر وزنده بربينه ضم ويپوند اولنمش نيجه اوراقى مشتمل نسخه يه دينور كركسه اوزرنده حساب يازلسون كركسه آخر نسنه دالنك كسرى دخى جائزدر كنا فى اللغات للطبايع
ردلامعى وشمعى

ردكافى
ديمك مراد اوله بوتقديرجه صم بكم ذكر جمع وارادهٔ واحد قبيلندن اولور ديين اولكى
كبى صم بكم عمى اصحابندن ايمش * تابكى از دوستان كه دركجاوه انيس من بودى ودر حجره
جليس من برسم قديم ازدر درآمد چندان كه نشاط وملاعبت كرد وبساط مداعبت كسترد
جوابش نكفتم وسرازانوى تعبد برنكرفتم رنجيده نكه كرد وكفت * تا انتهاء غايت
ايچوندر (يكى برسى (كه حرف رابط صفت (كجاوه وكجابه واو وبايله وكژاوه وكژابه ينه
بويله (زيرا واوله بانك تبادلى وتواخيسى وار محفه معناسنه كجاوه معرب كژاوه دركاف وزاء فارسيله
ردابن سيد على وسرورى
ديننلر بلمزلرايمش (زيرا كج ده كژده فارسيدر اكرى ديمكدر وكافلر عربيدر بهر حال كاف
ردكافى
عربينك فتحيله كژاوه دن معربدر ديين بو لغتـدن اكاه دكل ايمش (آوه آويختندن اشتقاق
ردردقايق الحقايق
ايلينك قلمى سهو ونسيان ايلمش (انيس فعيل بمعنى فاعلدر موانس معناسنـه مزاج وخويى
الشدرمق معناسنه (حجره معروف (جليس فعيل بمعنى فاعلدر همنشين معناسنه تقديرى جليس
من بودى ايدى فقرهٔ اولى ده ايراد ايلكله اكتفا اولندى (باحرف مصاحبت (رسم بونده عادت
ديمكدر قديمه اضافت بيانيه در (درقپو (درآمد ايچرو كردى يعنى قپودن ايچرو كردى (چندان
اواقدر ديمكدر (نشاط نونك فتحيله سرور يعنى شنلك نونك كسريله اولنجق ناشطك جمعيدر
(ملاعبت مفاعله بابندن مصدر در اويون يعنى بازى وحشرلق (بساط مفاعله بابندن مصدر
ثانيدر امابونده دوشك مراددر (مداعبت ينه مفاعله بابندن مصدردر مزاح واطيفه معناسنه
(كسترد فعل ماضى مفرد غائب دوشدى ديمكدر (جوابش شين ضمير يكى ازدوستانه راجعدر
(زانو دزدر عربجه ركبه ديرلر رانك ضميله تعبده اضافتى بيانيه در (تعبـد خدمت وقوللغه
ديرلر (برنكرفتم بحسب لغت يوقارى طوتمدم ديمكدر اما استعمالده قالدرمدم معناسنه در
(رنجيده بونك كبى هاء رسميلره هاء ترتب ديرلر انجوب ديمكدر ان شاء الله تعالى كلدوكى
يرلرده تنبيه اولنور (نكه كردنونك كسرى وكاف عجميله نظر ايلدى ديمكدر (محصول تركيب)
سابقا ذكر ايلديكم مصلحت اوزره اوادم يعنى خلقدن منقطع اولوب بربوجق اختيـار ايلدم
اول وقته دك كه دوستلردن بريسى كه حج يوانده بنله محفه دش اولوردى وديار غربتده هم حجره
محفه ميمك كسرى وحانك فتحى وفاء مشدد ايله معروف
وهمنشينم ايدى (حاصلى يار قديم ومحب حميم ايدى عادت سابق ايله يعنى بى تكلف لا ابالى
قپودن ايچرو كردى اولقـدر سرور وشاد مانلق ايلدى وشطارت ومباسطت كوستردى
يعنى بنى غمكين وحزين ظن ايدوب انواع ملاطفات واصناف مطايبات ايله بنى سويلتمك مراد
ايندى (زيرا بوزمانه دك بويله حالم واقع اولمامشيدى ويانمه كلدكجه بلا تكلف مصاحبتمله
مأنوس ايدى بوقدر احوال كه ايلدى اصلا اكا جواب ويرمدم وباشمى زانوى مراقبه دن
وركبهٔ تعبددن قالدرمدم يعنى انكله هيچ مقيد اولمدم وبوقدر حشرلغنه التفات ايلمدم بويله
اوليجق بكا انجوب نظر ايلدى وديدى (فقرهٔ اولى ده محنت وفقرهٔ ثانيده محبت لفظلرينى
زياده ايلينلر يانلدن ايلمشلر نشاطى ملاعبته مضاف ايدوب معناسنى اوالقدر كه ملاعبت
ردابن سيد على وسرورى وكافى
سرورينى ايلدى ديين جيجى نسخه لره مخالف يازمش (رنجيده اسم مفعولدر انجنمش ديمكدر
ردشمعى
ديين صيغه ده ومعنـاده اصابت ايلمامش ومعناسنده انجنمش اولدوغى حالده يعنى غضبله بكا
ردلامعى
نظر ايلدى ديين منطوق تركيبه مناسب معنى ويرمش زيرا بومرتبه غضب لازم دكل فتأمل
ردشمعى
* قطعه * كنونت كه امكان كفتار هست * بكواى برادر بلطف وخوشى * كنون كاف
عربينك ونونك ضميله شمدى ديمكدر الآن معناسنه اكنوندن مخففدر فتح همزه ايله (كه
حرف بيان (امكان افعال بابنـدن مصدر در قدرت معناسنه (كفتار اصلنده وصف تركيبيدر
آريدندن كه مخففدر آوريدندن كفت اسم مصدر در قول معناسنه قول كتوريجى ديمكدر

زد ابن سید علی و سروری مطلب

صکره مجموع مرکبی کلامده استعمال ایلدیلر پس اضافت مصدرك مفعولنه در (با حرف
تأکید (کو کاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر کویید ندن کفتن دکل (برادر اصل
لغتده بونك کبیلرده ذال معجمه ایلهدر لکن عموما استعمال داللهدر یعنی مهمله ایله نتکه رشید الدین
وطواط عروضنده تعیین بیورمشدر (قطعه) در زبان فارسی فرقی میان دال وذال) (یاد کیراز
من که این نزد افاضل مبهمست) (پیش از ودر لفظ مفرد کر صحیح ساکنست) (دال دان آن را
وباقی جمله ذال معجمست) (لطف لغتده یو مشقلقدر (اما بونك کبی یرلرده ایلك وملایمت
معناسنه در (خوش واو رسمیله لطفه عطف تفسیری شکلیدر سابقا اشارت اولندی که
بونك کبی خارك فتحه لری روم ضمه ایله اوقنور (ویا حرف مصدردر ایلك دیمکدر (محصول بیت)
شمدی که سنك کلامه وتکلمه قدرتك وطاقتك واردر (امدی ای برادر لطفله واحسان ایله
سویله یعنی لطف واحسان اید وب تکلمه ونطقه کل * که فردا چو پیك اجل در رسد *
بحکم ضرورت زبان درکشی * که حرف تعلیل (فردا ایرته ویارین معناسنه در عربجه
غدا دیرلر (چو ادات تعلیل (پیك معروف عربجه برید دیرلر فعیل وزنی اوزره (اجله اضافتی
بیانیه در (ویاخود لامیه در که حضرت عزرائیل مراد اوله ولکل وجه (در حرف تأکید
(رسد رانك وسینك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر رسیدندن بونده ایریشه دیمکدر
(با حرف مصاحبت (حکم بونك کبی یرلرده محض تأکید افاده ایدر (ضرورت معروف (در
حرف تأکید (کشی فعل مضارع مفرد مخاطب (زبان مفعول صریحی (وبحکم غیر صریحی
(محصول بیت) ای قرنداش لطف ایله سویله زیرا یارین که اجل پیکی ایریشه یعنی موت
وفوت که متعین اوله بالضروره دلکی تکلمدن چکرسن * یکی از متعلقان منش برحسب واقعه
مطلع کردانید که فلان عزم کرده است ونیت جزم که بقیهٔ عمر در دنیا معتکف نشیند وخاموشی
کزیند تونیز اکر توانی سر خویش کیر وراه مجانبت پیش کفتا بعزت عظیم وصحبت قدیم که
دم برنیارم وقدم برندارم مکر انکه که سخن کفته شود بر عادت مألوف وطریق معروف که
آزردن دوستان جهلست وکفارت یمین سهل * متعلقان الف ونونله جمع اولدی ذوی
العقوله صفت اولدوغیچون تقدیری از مردمان متعلقان (منش شین ضمیر یارقدیمه راجعدر
معناده کردانیده مقیددر (حسب حانك وسینك فتحیله اصل ومقدار معناسنه در (واقعه دن
مراد شیخك قصد عزلت وانقطاع عن صحبت خلقدر (کردانید فعل ماضی مفرد غائبدر
بونده ایلدی دیمکدر (که حرف بیان (فلان الفاظ کنایتدندر (بونده مراد حضرت شیخدر
(عزم قصد دیمکدر (نیت قصده عطف تفسیردر (جزم قطع معناسنه در (نیت جزم
شول نیتدر که انفساخ قبول ایلیه (که حرف بیان (بقیهٔ عمر اضافتی لامیه در (خاموش
اسم در ساکت معناسنه خوش وخامش وخمش ده دیرلر (کزیند فعل مضارع مفرد غائبدر
کزینیدندن کزیدندن دکل اختیار ایلیه دیمکدر (نیز دخی دیمکدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
قادر ایسك دیمکدر (سر لفظ مشترکدر بونده باش اولمق جائزدر یعنی باشك تدارکین کور
دیمکدر سودا وهوا معناسنه اولمقده قابلدر یعنی سوداء نفسانیکی وارزوی طبعکی طوت
ضبط ایله که پایمال حوادث نفس اولمیه سین (مجانبت بونده خلقدن عزلت وانقطاع
معناسنه در (پیش اولك معناسنه در تقدیری پیش کیر در فقرهٔ سابقه یه قیاس ایله
(کفتا اول یارقدیم دیدی (بعزت با حرف قسم (عظیم اولو دیمکدر اضافت لامیه در
اولو الله عزتیچون دیمکدر (صحبت قدیم عزت عظیمه معطوفدر یعنی ارامزده واقع اولان
قدیم صحبت ودوستلق حقیچون دیمکدر (که حرف بیان (دم نفس (برنیارم چقارمیم (یعنی

زد لامعی

نفس

نفس چقارمیم عدم حضور وقراردن کنایتدر نتکه ترکیده سولخم الایم دیرلر دکنمك
وارام معناسنه (قدم لغتده طاندر امابونده اایاق مراد در رجل معناسنه مجازا (برندارم لغتده
یوقاری طوتمایدر اما بونده قالدرمیم دیمکدر طوردوغی یردن کتمیمکدن کنایتدر (مکر ادات
استثنادر الا معناسنه (انکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان (کفته شود فارسیده اسم مفعول
افعال عامه نك بریله کلور کاه اولور که فعل عامی حذف اید وب ینه مفعولیت معناسنی
قصد ایدرلر (پس بونده معنی سویلنه دیمکدر (عادت مألوفدن مراد عادت معهوده در که
حضرت شیخله کندینك اراسنده واقع اولان مصاحبتدر (پس طریق معروف بونكله
عطف تفسیری شکلی اولور (که حرف تعلیل (ازردن لازمله متعدی بیننده مشترکدر
لازم اولنجه دوستان فاعلی اولور (پس مراد یا شیخك انجمنسی اوله ویامعهود دوستك
متعدی اولنجه دوستان مفعول اولورینه اشتراك اوزره لیکن سوق کلامه مناسب وملایم اولان
متعدی اولوب فاعلی شیخ اوله ومفعولی یارقدیم اوله فتامل (ازردن مبتدا (وجهلست خبری
(کفارت بونده اهل شرع هر کناهی ازاله ایچون تعیین وتقدیر ایلدیکی نسنه در (یمین بونده
اند معناسنه در فارسیجه سوکند دیرلر سینك وکاف عجمینك فتحه لریله (بو فقره معنای
شرطیی متضمندر (یعنی یمین ایلدیسه کفارتی سهلدر ویا یمین ایلیوب بلکه مشایخك
برخیره نیت وقصدی حکم یمینده ایسه ده کفارتی سهلدر که کفارت یمین اوچ کون اورج طوتمق
ویا اون کشینك قارنن طویورمقدر بو ایسه چوق مصلحت دکل (محصول ترکیب)
بنی متعلقلرمدن بریسی یارقدیمی اصل قضیه یه ومقدار واقعه یه مطلع ایلدی که شیخ قصد
وعزیمت ایلشدر دخی قطعی نیت طوتمشدر که انفساخه مجالی یوق که عمرك باقیسنی
دنیاده معتکف اوتوره وصمت وسکوت اختیار ایلیه سنده اکر قادر ایسك باشك قیدنی کور
(وهوای نفس وارزوی طبعدن کچ (وخلقدن انقطاع وعزلت اید وب تباعد وتجنب
طریقنی اوکوکه طوت (حاصلی خلقدن اختلاط وایتلافی قطع ایله (اول یارقدیم بوتقریری
ایشدوب وبو بیانی دکلدیکجه دیدی عظیم خدانك عزتی حقیچون وشیخله واقع اولان صحبت
قدیم حقیچون که ارام ایلمزم وبرنفس المزم وبرادم ادوب بوندن کتمزم الا اول وقت که سوز
سویلنیله عادت مألوف ومعهود وطریق معروف ومعلوم اوزره یعنی رسم قدیم اوزره مکالمه
ومصاحبت اولورسه فبها ونعمت (والا بنده همان شیخك یاننده اعتکاف ایدوب کندینك قننده
صامت وساکت اولوب خلقدن منقطع اولورم (زیرا دوستلری انجمتك ویادوستلرك انجمنسی جهلدر
ویمین ایلدیسه کفارتی سهلدر (کانه که شیخك بویله ایلمسنی حقنده نقیصه اکلر که بونجه الحاح
وابرام ایلر زیرا شیخ کبی برمفید فاضلك عزلتی قابل طالبلره زیان ایدر بو ایسه مرشدلره لایق
دکل نتکه بوندن صکره لمیتنی بیان ایدوب بیورر * وخلاف راه صوابست وعکس رأی
اولی الالباب ذوالفقار علی درنیام وزبان سعدی درکام * واو حرف عطف (ویا حرف حال
(خلاف نقیض صواب ایدر که طوغریدر (یعنی اویمامق (خلافك اضافتی لامیه در
(وراهك بیانیه (عکس معروف (رأی رانك فتحی وهمزه نك سکونیله فکر معناسنه در
(همزه نی الفه قلب ایلکده جائزدر (اولی حالت نصبی وجری یایله وحالت رفعی واوله در ذونك
جمعیدر خلاف قیاس اوزره زیرا قیاسی جمعی ذووندر حالت رفعده وذوین در نصب
وجرده ارباب واصحاب معناسنه (الباب لبك جمعیدر عقللر دیمکدر (پس اولو الالباب اصحاب
عقول دیمکدر (ذو صاحب معناسنه اسمدر اسماء ستهدن که حروفله اعراب اولور (فقار
فانك فتحیله اوکرغه کمکلری که واحدی (فقاره در امابونده ذوالفقار فانك فتحیله حضرت

محمد صلى الله تعالى عليه وسلم امام على رضى الله عنه حضرتلرينه هبه ايلديكى قلجدر
(خلاف مقدم خبر (وعكس اكا معطوف (وذو الفقار مؤخر مبتدا (نيام بونده قين درعربجه
غلاف ديرلر غينك كسريله (كام كاف عربيله لفظ مشتركدر مراده ودماغه وچكه يه ديرلر
بونده چكه مراد در (محصول تركيب) دخى صواب بولينك خلافيدر وياحال بوكه راه
صوابك خلافى ونقيضيدر وارباب عقولك عكسى حضرت امام علينك ذو الفقارى
قيننده اولمق (يعنى غلافدن چقمامق زيرا امام على حضرتى سل سيف ايلمسه بوقدر غزوات ايدوب
اندن اثار عجيبه واخبار غريبه كه نقل اولنور وجود بولمزدى (شيخك دخى لسانى دماغنده
قالوب صامت وساكت اولسه بوقدر معارف ومزايا مسطور اولميوب مستور قالوردى (پس
حضرت شيخ ارشاد ووعظدن خاموش اولمق نتيجه قابل طالبلره حرمان ايراث ايدر
(امدى تكلم ايلك كرك كه مريدان مستفيد ومستفيض اولالر (بعض نسخه ده (ونقض
عهد اولى الالباب واقعدر (نقض مصدر در ضرب بابندن بوزمق عهدى بوزمق ديمكدر
(كام بونده كاف عجميله دردينلر خطاى فاحش ايلمشلر (نته كه حضرت جامى نك كاف قافيه سنده
ربيتده واقعدر (بيت)(كسى كه كام درين بحر ميرتد پى كام) (بكام مى رسد آخر ولى بكام نهنك
وخواجه آصفى بيورر) (بيت)(بسى خود را درآب ديده چون ماهى وطن ديدم)(كه تا قلاب
زلفش را بكام خويشتن ديدم * قطعه * زبان درد هان اى خردمند چيست * كليد در كنج
صاحب هنر * بو بيت سؤال وجواب صنعتنى متضمندر (خرد خانك كسرى ورانك فتحيله
عقل معناسنه در (هوشده ديرلر (مند ادات نسبتدر لى معناسنه (دولتمند دولتلى ديمكدر
(كليد كاف عربينك فتحيله مفتاح معناسنه اما كسر كافله ده اوقورلر (نته كه تركيده قفله
كافك كسريله كليد ديرلر (كنج كاف عجمينك فتحيله خزينه يه ديرلر اضافتلر لاميه لردر (الكن
كليدك دره (ودرك كنجه اضافتلرى ياى بطنيله در ياى بطنى مضافك كسره سنك اشباعندن
متولد اولان يايه ديرلر (صاحب هنر وصف تركيبى اقسامندندر (محصول بيت) (اى خردمند
اغزده دل ندر بوسؤالدر (صاحب هنرك خزينه سى قپوسنك كليدى (يعنى مفتاحيدر بو جوابدر
چو در بسته باشد چه داند كسى * كه جوهر فروشست يا پيله ور * بسته باشد بغلو اوله ديمكدر
(داند فعل مضارع مفرد غائبدر (دانيدندن بيلور ديمكدر (كسى يا حرف وحدت (كه حرف بيان
(جوهر فروش وصف تركيبى در (فروشيدندن فروختن دن دكل جوهر صاتيجى ديمكدر
(پيلور چرچى يه ديرلر (محصول بيت) چونكه صاحب هنرك خزينه سى قپوسى بغلو اوله كيمسه
نه بيلور كه مذكور صاحب هنر جوهر صاتيجى ميدر يوخسه چرچيمى (يعنى مادام كه بركيمسه تكلم
ونطقه كلميه (عالم ميدر جاهلميدر كيمسه نك معلومى اولماز (پس هركسك علمى ومعرفتى كلامندن
معلومدر (پيله چرچى اسبانه ديرلر دين غلط ايلمش (زيرا پيله ايپكه وابرشيمه ديرلر طلق چرچى
اسبانه ديمزلر * قطعه * اگرچه پيش خردمند خامشى ادبست * بوقت مصلحت آن به كه
درسخن كوشى * (پيش خردمند لاميه (خامشى ياى مصدريه ايله مبتدا (وادبست خبرى (و پيش
خردمند ظرف مكانى (بوقت باحرف ظرف (وقت مصلحت لاميه در (درسخن (درحرف صله
كوشى كاف عربينك ضميله فعل مضارع مفرد مخاطبدر دوريشدسين (يعنى سعى ايده سين ديمكدر
(محصول بيت) اگرچه عاقل قتنده واوكنده اپسم اولمق (يعنى سكوت ايلمك ادبدر (حاصلى
معقولدر اما مصلحت وقتنده اول يكدر كه سوزه چالشه سين يعنى سكوت ممدوحدر (اما هر برده
دكل بلكه تكلم ايلمكدن ضرر ونقصان مترتب اولسه انده سكوت مذمومدر * دو چيز طيره
عقلست دم فرو بستن * بوقت گفتن وگفتن بوقت خاموشى * بو بيت بيت اوله نسبت ايله مقام

ردابن سيدعلى ولامعى وسرورى وكافى ودقايق الحقايق

مطلـــ

در لامعى

رد كافى

تعليلده

تعليلده واقعدر (چيز نسنه ديمكدر (طيره معلوم اولا كه فارسى دلده سكز حرف اولمز (قطعه)
هشت حرفست آن كه اندر فارسى نايد همى)(تا نياموزى نباشى اندرين معنى معاف) (بشنواز
من اين حروف وبادگير اى اهل دل (ثا وحا وصاد وضاد وطا وظا وعين وقاف) پس
سكز حرفك بريسى موجود اوله بودلده يا تحريفات عواميه دندر ويا غيرى دلدن منقول (پس
طيره نك اصلى تيره در لفظ مشتركدر غضبله بولانق معناسى بيننده (امدى التباس لازم كلمسون ديو
غضب معناسنه اولانى طايله يازديلر (بونده عقله اضافت مصدرك مفعولنه اضافتيدر وهمزه
مجتلبه اضافت ايچون كلمشدر (تقديرى سبب طيرۀ عقلدر (دم بونده نفس در (فرو فانك ضميله
بونك كبى يرلرده محض تأكيد ايچوندر نفس بغلامق ترك تكلمدن كنايه در كفتن قرينه سيله (بوقت
باحرف ظرف واضافت ظرفك مصدرينه در (واو حرف عطف كفتن مصدرينى دم فرو بستنه
عطف ايدر بوقت خاموشى اضافتى سابق كبيدر ويا حرف مصدر (محصول بيت) ايكى نسنه
عقلك غضبنه وبحضورلغنه سبب در (بريسى تكلم لازم اولدقده سكوت ايدوب خاموش اولمق
(وبريسى ساكت وخاموش اولاجق وقتده تكلم ايلك (حاصلى سويليه جك وقتده سويلمك
وسويلميجك وقتده سويلمك (زيرا ايكسندنده ندامت حاصل اولوركه سبب غضب عقلدر
(مصراع ثانينك معناسنده ايكى نسنه عقلى غضبه كتورجيدر ديوب (منه سنده طيره
بونده مصدر بمعنى فاعلدر دين عندى سويلمش (وطيره خفت معناسنه در دين
اثرنجه كتمش * فى الجمله زبان از مكالمۀ اودر كشيدن قوت نداشتم وروى از محاورۀ
او كردانيدن مروت ندانستم كه يار موافق بود ومحب صادق * مكالمۀ ومكالمه مصدر در
مفاعله بابندن سويلمك وسويلشمك مشاركت بين الاثنين در (وضمير غائب يار قديمه راجعدر
(اضافت مصدرك مفعولنه در (درحرف تأكيد (كشيدن چكمك زبان مقدم مفعوليدر (محاوره
ومحادثه برمعنايه در مصاحبت ديمكدر (كردانيدن بونده دوندرمك ديمكدر اعراض ايلمكدن
كنايه در (روى كردانيده نك مقدم مفعوليدر (فقرۀ اولىده كى كبى (كه حرف تعليل (محصول تركيب)
حاصل كلام يار قديمله سويلشمدن دلى چكمكه قوت طوتمادم (يعنى انكله مكالمه دن ساكت
اولوب سويلشمامكه قادر اولمادم (دخى انكله مصاحبت ايلمكدن يوزم دوندرمكه مروت بلمدم
حاصلى مصاحبتندن كليا اعراض ايلمكى معقول ومناسب كورمدم (زيرا يار موافقم ومحب
صادقم ايدى * بيت * چو جنگ آورى با كسى برستيز * كه ازوى گزيرت بود يا گريز * بو بيتى
برساله مزده كمال تحقيقله تحقيق ايلمشز مراد ايدن انده كورسون (چو ادات تعليل (جنگ آور
وصف تركيبى در (آوريدندن وياضمير خطاب چونكه جنك آورسين مراد حقيقتده جنك آورلك
دكلدر بلكه قصه دن حصه در (يعنى چونكه الكدن ايش كلور ديمكدر (باحرف مصاحبت
برستيزه متعلقدر ماقبلنه دكل (كسى يا حرف وحدت نوعيه (برحرف تأكيد (ستيز فعل امر مفرد
مخاطب اوتكولك (يعنى لج وعناد ايله ديمكدر (كه حرف رابط صفت (وى واوك فتحى ويانك سكونيله
اوكبى ضمير غائبدر هو معناسنه (گزير كاف عجمينك ضمى وزانك كسريله ضرورتسزلك معناسنه در
عربيده (بدكبى ادات نفى (يعنى نا داخل اوليجق ضرورت معناسنى افاده ايدر (نته كه حضرت
مولانا جامى قطعه ده ايكسينى بله جمع ايدوب بيورر (قطعه) على كه ناگزير تو باشد بدان گراى)
وآنرا كزان گزير بود جست وجو مكن) (وآنكه كه حاصل تو شود علم ناگزير) (غير از عمل بموجب
او از زو مكن) (ملا حضرتلرى اوغلنه نصيحت بيورر (برعلم كه سنك ضرورك يعنى سكا لازم
وضرورى اوله اكا ميل ايله اما اول علمى كه اندن ضرورك ولازمك اولميه جست وجو ايلمه يعنى
اكا طالب اولمه اندن صكره كه سكا علم ناگزير يعنى ضرورى علم حاصل اوله حاصلى علم ضرورى كه سكا

رد شمعى
رد كافى

حاصل اول علم نا کزیر ایله (یعنی موجبیله ومقتضاسیله عملدن غیری نسنه ارز وایلمه دیمکدر (بیت)
تو یی که درد وغمت بار نا کزیر منست) (جفا وهرچه رسد ازتو دلپذیر منست) یارنا کزیر ضرورتسز یار
دیمکدر نظامی مخزن الاسرارده بیورر (بیت) هست زیاری همه را نا کزیر (خاصه زیاری که بود دست
کیر) هرکسه بر یاردن ضروری در دیمکدر (حاصلی بو بیت مزالق الاقدام واقع اولدیغیچون مکرر
ابیات استشهاد ایراد ایلدك (اکرچه که عادتمز دکلدر (وتا ضمیر خطاب (بود فعل مضارع
مفرد غائب (کزیرك اوله دیمکدر (یاحرف عطفدر عربیده ام واوکبی کریز معطوفدر (کزیره
بونده اسم مصدر در قاچمه معناسنه نفرت دیمکدر (کریزیدن کریختن دن دکل (کریز رد لامعی
بونده کریختن معناسنه در دین اسم مصدری بلمزیمش (محصول بیت) چونکه جنك آورسین رد شمعی
یعنی صواش اریسین والکدن لج وعناد وجدال کلور برنوع کمسه ایله لج وعناد وجدال ایله که
اندن احتیاجسزلکك وضرورتسزلکك اوله (یعنی اکا هیچ بروجهله احتیاجك وضرورتك
اولمیه ویا اندن نفرتك وکریزك اوله (یعنی اندن قاچمك واعراضك اوله (اما بونکا کلن یارقدیم
بنم ضرورتلی وناکزیر ومحتاج الیه دوستم ومحبم ایدی واندن هیچ بروجهله کریز ونفرت واعراضم
یوق ایدی (بو بیت بوستانده کلور ومعناسی بونك بودر (پس معلوم اوله که عموما شراح بو بیتك رد ابن سید علی ولامعی
معناسنه واصل اولمامشلر وبعضیسی شویله اطناب کلام واکثار مقال ایلمش که مآل ونتیجه سی وسروری وشمعی وکافی
محض ژاژ باقل بلکه اندن دون وسافلدر تأمل تدبر * بحکم ضرورت سخن کفتیم وتفرج کنان
بیرون رفتیم * بحکم باحرف مصاحبت وحکم بونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر انجق بالضروری
دیمکدر (سخن کفتیم سوز سویلسدك ویا سویلدك (تفرج لغتده انکشافدر (یعنی آچلمق وغمدن
قورتلمقدر اما سیر محلنده مستعملدر بونده ده مرادسیردر (تفرج کنان اصلی تفرج کن در (یعنی
وصف ترکیبی در (والف ونون مبالغه معنالرینی افاده ایدر تفرج ایدرك دیمکدر (بیرون
طشره (یعنی شهردن طشره باغلر وباغچه لر جانبنه کتدك دیمکدر (محصول فقرتین) وقتا کیم
کلن دوست بنم یارنا کزیرم اولدیسه واکا هیچ بروجهله استغنا واندن اعراض معقول کورلمدیسه
بالضروره انکله مکالمه یه ومحاوره یه کلدك وسیر ایدرك طاشره باغلر وباغچه لر جانبنه کتدك
* درفصل ربیع که صولت برد آرمیده بود واوان دولت ورد رسیده * فصل لغتده ایرمقدر
اما بونك کبی یرلرده ییلك درت حصه سندن بر حصه سی مراددر بونده ربیعه اضافتله
تخصیص کسب ایلمش در (ربیع بهار زمانه دیرلر (پس فصل ربیع فصل بهار دیمکدر
ربیعه یا الحاق ایدوب وحدت نوعیه در دیین کمسه جمیع نسخه لره مخالف یاز دوغندن غیری ردشمعی
معنایی افساد ایدر (که حرف رابط صفت (صولت لغتده بر کمسه نك اوزرینه صیچرایوب
هجوم ایلمکه دیرلر امابونك کبی یرلرده شدت وسورتدن عبارتدر (برده اضافتی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (بردبانك فتحی ورانك سکونیله صوق معناسنه در که فارسیده سرما درلر
(ارمیده ارامیدن مخففدر دکلمش دیمکدر ساکن اولمش معناسنه ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکل (بود بونده حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر (اوان همزه نك مقصوره نك ردلامعی وسروری
فتحیله وقت معناسنه در (ورد واونك فتحی ورانك سکونیله عربجه کل معناسنه در (اوان دولت
ورد اضافتلری لامیه لردر (رسیده ایرشمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دکل ردلامعی
(محصول فقرتین) طاشره کتدیکمز زمان ربیع فصلنده ایدی که شدت سرما ساکن
اولمش وکلك دولتی وقتی ایرشمشیدی یعنی کل آچلمشیدی ورده دولت اثباتی اول
جهتدندر که کل چچکلرك سلطانیدر نتکه خواجه حافظ بیورمشدر (بیت) افسر سلطان
کل پیدا شد ازطرف چمن) (مقدمش یارب مبارك باد بر سرو وسمن) (حضرت شیخك بو کلامنده

نوعا مسامحه وار زیرا شدت شتا اواخر خرجسین واول بهارده ارام ایدوب ساکن اولور
وکل خود بهار فصلینك اواسطنده آچلور (شویله که کلز مانده بردك وسرمانك نام ونشانی
هرکز کیمسه خاطرینه خطور ایلمز قاتمل * بیت * پیراهن برك بر درختان * چون جامهٔ
عیدنیك بختان * پیراهن الفله والفسز کوکلکدر که عربجه قمیص دیرلر (برکه اضافت بیانیه در
پیراق کوکلکی دیمکدر (جامه قفتان عیده اضافتی لامیه در بیرام قفتانی دیمکدر (نیکبخت
وصف ترکیبیدر دولتلو معناسنه (الف ونون ادات جمعدر ایکی قافیه ده بله (نیکبختانه اضافت
لامیه در (محصول بیت) بهاری توصیف ایدوب بیورر اغجلر اوزره پیراق کوکلکی ارباب
دولتك بیرام لباسی کبی ایدی یعنی یکی وتازه اور سلنمش وصولمش دکل ایدی فقرا لباسی کبی
(حاصلی اسیجقدن وصوقدن پژمرده وذبول دکل ایدی دیمکدر * قطعه * اول ارد بهشت
ماه جلالی * بلبل کوینده در منابر قضبان * اول معروف (ارد بهشت ماهه اضافتی لامیه در
(وارد بهشت ماهك جلالی یه اضافتی بیانیه در (معلوم اولا که جمشید زمانه دك تاریخ اعتباری مغلطه
یوغیدی اما انك زمانده حکمانك زیاده سیله غلوسی وکثرتی ووفرتی وارایدی (پس جمشید
تخت سلطنته جلوس ایلدیکنده اول کونی تاریخ قودیلر اندن صکره هر عظیم الشان
پادشاه که تخت سلطنته جلوس ایلسه اول کونی وایی وییلی تاریخ ایدرلردی (یزدجرد بن
شهریار بن نوشیر روانه کلنجه که آخر ملوك عجمدر (پس انك جلوسنده تاریخ ایلدیلردی بلرکه اول
کون هجرة نبینك علیه الصلاة والسلام اون برنجی سنه سنك ربیع الاولنك یکرمی ایکنجی کونی ایدی
وبو تاریخ مستمر اولدی سلطان جلال الدین ملکشاه بن الب ارسلان سلجوقی تخت سلطنته
جلوس ایدنجه که اول کون هجرت مذکوره نك دورتیوز یتمش اش سنه سنك مبارك رمضانك
سکزنجی کونی ایدی واول کون شمس نصف نهارده رأس حمله داخل اولمش ایدی
(پس بعضی حکما اول کون مبارك باده وارمش ایدی جمله دن بری عمر خیام ایدی که اول
زمان رصد کواکب ایدوب صاحب زیج اولمش ایدی (پس پادشاه مجلسنده الکلام یجر الکلام
حسبنجه مصاحب ارصاد وازیاجه مؤدی اولدی وتواریخ قدمادن مصاحبت ایلدیلر
بوا اثناده عمر خیام بیوردی که نه ضرورت که بز قدما تواریخنه اعتبار ایده وز سعادتلو پادشاهك
بو کوندن جلوسنی تاریخ ایده لوم جمله سی بو سوزه قائل اولدیلر واول کونی واول ایی واول ییلی
تاریخ ایلدیلر واتفاق ایلدیلر که ایلرینك اسامیسنی یزدجردی ایلرینك اسامیسنی ایلیه لر
(وابتداء سنه فروردین ماهدن اوله (یعنی شمس رأس حمله داخل اولدوغی کون فروردین
ماهك اولی اوله واتفاق ایلدیلر که اول کونه شنلکلر وشادمانلقلر اوله شویله که سلطان
جلال الدین زمانده بو کونه رعایت سنه بسنه زیاده اولدی وصکره کلن سلاطین دخی
بو رعایت اوزره اولدیلر الی یومنا هذا (پس بو کونه رعایت والتفات رسوم اعجامدن اولدی
(غرابت بونده در که بعض مفتیلر فتوی ویرمش که نوروز کونده سیره واروب اول مغلطه
کونه تعظیم ایلین کافر اولور دیو اولر رعایتی وتعظیمی کفر اولان نوروز ومده
قزل یوررده کونیدر بو نوروز دکلدر (نتکه خلاصهٔ فتاواده بیورر * من اهدی
بیضة الی المجوس یوم النیروز کفر * ومجموع نوازلده بیورر که * اجتمع المجوس یوم
النیروز فقال مسلم سیرة حسنة وضعوها کفر * وبونلردن غیری کتابلرده بو اسلوب اوزره
فتوالر واقعدر که اکا بعضی کتب فارسیده نوروز خوارزمی دیرلر که اکا جمیع نصاری
اعتبار ایدوب رعایت ایدر بلکه عید اکبرلری اول کوندر یتیمة الفتاواده بو نوروزه
نیروز مجوس دیمشدر (اما مذکور نوروزی کفره یلمز مکر که اهل اسلامدن

اشیده لر (پس تاریخ یزدجردی آیلرینك اسامیسی بونلردر كه ذكر اولنور * نظم *
زفروردین چو بگذشتی مه‌ارد بهشت آید) (بمان خرداد وتیرانكه مردادت همی باید) (پس
از شهر یور واز مهر وابان آزرودی دان) (كه بربهمن جز اسفندار مز ماهی نیفزاید) (ایمدی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وكافی
بواعتبار اوزره اردبهشت فصل بهارك ایكنجی آییدر (پس جلاله اضافت ونسبتی اردبهشت
یزدجردیدن احتراز ایچوندر كه اول بوندن اون سكز كون مقدمدر (معلوم اوله كه اردبهشت
لفظنی ماهه اضافت ایدنلر خطای فاحش ایدرلر زیرا مذكور ایلرك اسملری ماهله مركبدر
(مثلا فروردین ماه (وارد بهشت ماه (ومرداد ماه دیرلر (مصراعك معناسنی اولوقت جلال
شاهنه منسوب اولان تاریخ قریه اوزره دیین خطا ایدوب اظهار جهل ایلمش (زیرا تاریخ قری
عربه مخصوصدر باقیسی هب شمسیٔ حقیقیدر (بلبل مبتدا كوینده خبری كوینده بونده مجازا
رد شمعی وكافی
نانده معناسنه در (منابر منبرك جمعیدر كسر میمله ضرب بابندن آلت ارتفاع دیمكدر مصدری
نبر كلور نونك فتحی وبانك سكونیله (قضبان قافك ضمی وكسری ایله قضیبك جمعیدر
بداقدر غصن معناسنه اما قافك فتحیله اوقورلر قضبانه موافق اولسون ضادك ما قبلی
مفتوح اولمه ده (محصول بیت) یارقدیمله سیره چقدوغمز زمان جلال الدینه منسوب
اردبهشت ماهك اولیدی بداقلر منبرلرنده بلبل كوینده ایدی * بركل سرخ ازنم افتاده لالی *
همچو عرق برعذار شاهد غضبان * (كل سرخ بیانیه در قزل كل دیمكدر (نم چه در كه
كیجه یغار (اوفتاده واوله واوسز لغتدر واوسز یازوب واویله ده لغتدر دیین معلومدر كه
رد سروری
ناموزون اوقورمش (لالی الف ممدوده ایله لؤلؤنك جمعیدر اینجولر دیمكدر (درعرق (عذاردن
بونده یكاق مراد در رخسار دیمكدر شاهده اضافتی لامیه در وغضبانه بیانیه (شاهد بونده
محبوب معناسنه در (وغضبان عطشان وزنی اوزره صفت مشبهه در غضبناك معناسنه یعنی
غضبلی دیمكدر (محصول بیت) قرمزی كلك اوزرینه چه‌دن انجولر دوشمش ایدی خشمناك
محبوبك عذارینه در دوشدوكی كبی (حاصلی سیره كتدوكمز زمان جلال الدین تاریخی حسابنجه
اردبهشت ماهك اولیدی كه بلبل منابر اغصانده مترنم وغزل سرا ایدی كل سرخك اوزرینه ده
چه‌دن انجولر دوشمیدی یعنی انجو كبی چه دوشمشیدی قاقش دلبرك یكاغنه عرق دوشدیكی كبی
(حاصلی قزل كلی غضبدن قزارمش محبوبك رخنه وكلی اوزره دوشمش نمی دخی اوزره عرق
قطره لرینه تشبیه ایلمش وبو تشبیه تشبیه مطلقدرلر زیرا كلی رخ جانانه ورخ جانانی كله ونمی
عرق جانانه وبالعكس تشبیه جائزدر * شب را ببوستان یكی از دوستان اتفاق مبیت افتاد * معلوم
اوله كه بو كتابك بومحلی اسكی نسخه‌لرده بویله واقعدر وفی الواقع بویله كرك تا كیم اشاغه ده
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وكافی
دیدمش ضمیرینی ارجاع ایلمده تردد واقع اولمیه یعنی مرجوع الیه یار قدیم اوله بلا تردد (پس
عموما شراح بو مقامدن غفلتله كچمشلر تأمل تدر (شب كیجه (ورا ادات مفعول (وبا حرف
ظرف (وبوستان واوله فارسی وواوسز عربیدر (یكی یه اضافتی لامیه در (از دوستان از
من تبیین كبی یكیٔ بیان ایدر دوستلردن برینك بوستاننده دیمكدر (اتفاق مصدر در افتعال
بابندن اصلی اوتفاق ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی (واو حرفدر حروف مجهوره دن
وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون واوی تایه قلب ایدوب
تابی تایه ادغام ایلدیلر (مبیت مصدر میمیدر بیتوتت معناسنه بات یبیت دن ضرب بابنك
بیتوتت كیجه لمك دیمكدر ×
اجوف یائیسندن افعال ناقصه دن كیجه واقع اولان مصادرده مستعملدر ظل كوندز واقع
اولانده كبی (بات زید عروسا) (وظل زید امیرا كبی (افتاد واقع اولدی دیمكدر (محصول تركیب)
كیجه یعنی سیره چقدغمز كونك كیجه سی دوستلردن برینك بوستاننده اتفاق كیجه لمك واقع

اولدی

اولدی (حاصلی سیره كتدیكمزده كیجه طشره‌ده قالمق اتفاقی بوغیدی لكن اتفاق
دوستلردن برینك بوستاننده اخشاملدق * موضعی خوش وخرم ودرختان دلكش درهم *
كیجه لدكلری بوستانی وصف ایدر (موضع اسم مكاندر جای معناسنه (ویا حرف وحدت
جایی دیمكدر (خوش كوزل (خرم خانك ضمی ورای مشددك فتحیله (تشدید غلبهٔ استعمالدن
ناشیدر نتكه خسرو بیورد (بیت) ای سراپای معدن خرمی) (جسم تو بردلم نهادكر) (بونده
خرمی‌ده تشدید یوقدر بلكه اصل اوزره مخفف كلمشدر نتكه سابقا بیان اولنمشدر (ایمدی
خرم لغتده شاد معناسنه در اما بونك كبی یرلرده آب وچمن وچیچكله آراسته وپیراسته مكان
مراددر (درختان دلكش بیانیه در (دلكش وصف تركیبیدر (كشیدندن كوكل چكیجی یعنی
كوكل الیجی معناسنه (درهم لغتده قرشمورش معناسنه در اما بونده اغجلرك صقلغندن ودالری
وبداقلری بری برینه قرشمقدن عبارتدر (محصول فقرتین) كیجه لدیكمز بوستانك بعض یری
چایر وچمن وآب روان ایله مشرف ومزین ایدی وبعض یری كوكل الیجی درخت میوه‌دن مملو
ومشحون ایدی (حاصلی اولكی فقره سی چمن زار اولان یرینی وصفدر (وایكنجی فقره سی
درختان میوه ایله پراولماسنی تعریفدر (درختانی درهم ایله توصیف اول جای لطیف حد ذاتنده
رد كافی
بركوهی مقام اولدوغنی افاده ایدر دیین درختانی اودون اغاجی ظن ایلمش عفی الله عنه
* كفتی كه خردهٔ مینا برخاكش ریخته وعقد ثریا از تاكش دراویخته * كفتی فعل ماضی
مفرد مخاطب شرط محذوفه جوابدر تقدیری اكر دیدی كفتی دیمكدر خطاب عام طریقیله
(كه حرف بیان (خرده اوواق دوك دیمكدر (مینا بونده یشیل صرچه درانك اوواغی دیمكدر
(برخاكش ضمیری موضعه راجعدر (ریخته اسم مفعولدر ریختندن دوكلمش دیمكدر (عقد
بونده بوغمدر (وثریا ثانك ضمی ورانك فتحیله اولكر یلدزینه دیرلر فارسیجه پروین وپرن
دیرلر اضافت بیانیه‌در (تارك رانك فتحیله دپه یه دیرلر یعنی هرنسنه نك دپه سنه ودوروغنه
دیرلر (وشین ضمیر درختانه راجعدر (دراویخته در حرف تأكید وآویخته اسم مفعولدر
اصلمش معناسنه (محصول فقرتین) لف ونشر مرتب طریقیله بیورر (اكرسن اول موضعی
ودرختانی كوریدك دیرایدك كه اول موضعك خاكی اوزره یشیل صرچه اوواغی دوكلمش
چمن انواع شكوفه ایله ملمع اولدوغنی لمعان وبرقانده یشیل صرچه یه تشبیه ایلمش واول
درختانك دپه سندن اولكر دیزیسی وبوغمی اصلمش وصارقش المانك وامرودك وكرازك
وغیرینك طوپ طوپ اولان چچكنی عقد ثریایه تشبیه ایلمش (خاكش ضمیرینی بوستانه ارجاع
رد شمعی
ایدوب بیان معناده اوراق درختانی ذكر ایلمك غریب تصرفدر (وفقرهٔ ثانیه ده دخی اولكر
ردسروری
بوغمی یعنی عقده بكزر ثریا اول درختلرك فرقندن اصلمشدر دیین تشبیهده اغراب ایلمش
رد شمعی وكافی
(فقرهٔ ثانیه ده تاركش بدلی تاكش دیدی فقرهٔ اولی ایله صنعت ترصیع اولوردی دینلر
معلومدر كه صنعت ترصیع نه اولدوغنی ونیجه اولدوغنی بلمزلرمش (بلكه خاك وتاك بیننده
رد كافی
تجنیس مطرف وریخته وآویخته بیننده سجع مطرف اولوردی (بو ایكی فقره نك بیاننده
اطناب مقال واكثار كلام ایده‌نك بنكی خیالاتنه التفات اولنمسون كه صداع ایراث ایدر * قطعه
* روضة ماء نهرها سلسال * دوحة سجع طیرها موزون * روضه لغتده چندر مرغزار
معناسنه اما بونده موضعی خوش بیوردوغیدر مبتداء محذوفه خبردر (تقدیری هی روضة در
ردلامعی
ماء صویه دیرلر آب معناسنه (ماء الف ممدوده ایله بوراده صو دیمكدر دیین اصطلاح قومی
فراموش ایلمش (زیرا الف ممدوده شول الفدركه زائد اوله واندنصكره همزه اوله كساء ورداء
الفی كبی (نهر نونك فتحی وهانك سكونیله بونده ارمق معناسنه در (مانك نهره ونهرك ضمیره

اضافتی لامیه‌لردر (وضمیر روضه یه راجعدر (سلسال سکیجی دیمکدر خوشکوار معناسنه یعنی مکیجی سینك کسری وصاغر دیدکاری کافك کسریله‌در للطابع
خفیفدر ثقیل دکلدر (حاصلی منهضم دیمکدر (ماء مبتدا وسلسال خبری وجملهٔ اسمیه صفت
روضه‌در (دوحه اولو اغاجه دیرلر اسم جنس اولوب قلیله وکثیره شامل اولدوغی جهتدن
ومقام حسبیله کثرت اشجار ایهام ایدر (بوده مبتداء محذوفه خبردر هی دوحهٔ دیمکدر (سجع
کوکرجنك وقرینك وغیری قوشلرك اوتمه سنه دیرلر امابونده طیره اضافت سببیله مطلق
اواز معناسنه تحریر اولنمشدر (طیر قوشه واوچغه دیرلر مشترك لفظلر واضافتلر سابق کبیدر
(موزون معروف (بونده ده سجع مبتدا وموزون خبری وجملهٔ اسمیه صفت دوحه در وضمیر
دوحه یه راجعدر هی روضهٔ ضمیرهی واردقلری بوستانه صرف ایدوب معناسنی یعنی اول
بوستان برباغچه در دیین محلنه صرف ایلامش وهی دوحهٔ معناسنده یعنی انده اولان درختانك رد کافی
هر بری بر دوحه‌در دید وکیده مقامه مناسب دکل (محصول بیت) ایکی فقره‌یی‌ده لف ونشر
مرتب طریقیله ذکر ایلدوکی کبی بو ایکی مصراعیده اول منوال اوزره یعنی روضه موضع
خوشدن عبارتدر ودوحه درختان دلکشدن امدی اول موضع برمرغزار ایدیکه ایرمغنك صویی
خفیف وسکیجی ایدی یعنی نقدر ایچسك ضرر ایلمزدی بلکه فوری هضم اولوردی حاصلی صویك
زیاده ایلو کندن کنایه‌در اول درختان دخی براغچلق ایدی که قوشلرینك اوازی یعنی ترنمات
ونغماتی لطیف وموزون ایدی حاصلی چمنزاری دلبر ودرختانی دلکش ایدی ایکی مصراعده
محذوف ضمیری موضعه صرف ایدوب محل اعتباریله روضه وحال اعتباریله دوحه دردیین
مذکور لف ونشردن اگاه دکل ایمش * ان پر از لالهای رنگارنگ * وین پر از میوه‌های گوناگون * رد شعی
ان اسم اشارتدر روضه‌یه (پرطلو (رنگارنگ رنك رنك دیمکدر (یعنی مختلف رنکلی لاله‌لردن طوپطلو
ایدی (وین اصلنده واین ایدی همزه وصل ایله ساقط اولدقده کسره‌سی واوه نقل اولندی (میوه
یمشه دیرلر (وها ادات جمعدر (گوناگون دورلو دورلو دیمکدر یعنی انواع میوه‌دن بونده بالقوة
تقدیر ایلمك کرك کیم کلامده تناقص لازم کلمیه فتامل (محصول بیت) اول روضه رنکارنك لاله‌لردن
مملو ایدی واول دوحه بالقوة دورلو دورلو میوه‌لردن طوپطلو ایدی حاصلی اغچلر اودون اغاجی دکل
میوه اغاجی ایدی * باد در سایهٔ درختانش * گسترانیده فرش بوقلمون * باد مبتدا (درختانش ضمیری
بوستانه راجع اولمق قابل ومیوه‌هایه راجع اولمق جائز روضه‌یه وموضعه ارجاع ایدنلر بی وجه
ایلمشلر گسترانیده الف ونون که ادات تعدیه‌در ضرورت وزن ایچون کلمشدر زیرا کسترده متعدیدر رد سروری وشمعی وکافی
ادات تعدیه‌یه احتیاجی یوقدر (وبونده ایکی مفعولده استمز که حرف تعدیه‌یه محتاج اوله خبر مبتدادر
باد دوشه مش دیمکدر (فرش دوشك نسنه‌یه دیرلر (بوقلمون بونده کلستانی کمخادیدکلری قماشدر
که هر نه جانبدن نظر ایلسك بردرلو کورینور حاصلی الوان مختلفه شکلن کوستر (زیرا باد
حرکت ایلدکجه میوه اغاجلرینك چچکی یشیل چمن اوزره دوکر وچمن اراسنده ده بتمش
انواع والوان شکوفه اولغاندر پس چمن بوقدر شکوفه ایله مملو اولنجه بالضروره بوقلمون شکل
اولور امدی فرشی حرکت باده اسناد بو جهتدندر بعض شارحین بر وجهله دخی تقریر بیورردیلر ردسروری
لیکن اول تقریر وجود شمسه مخصوصدر وبزم ذکر ایلدیکمز عامدر فتامل (محصول بیت)
اول بوستانك ویا اول میوه‌نك اغچلری سایه‌سنده باد بوقلمون شکل فرش دوشه مش تقریر
اولان وجه اوزره * بامدادان که خاطر باز امدن * بررأی نشستن غالب امد * بامداد وبامدادان صباح
وقتنه دیرلر (که حرف رابط صفت (خاطر بونده فکر معناسنده در رأی قرینه‌سیله اضافتی لامیه در
(باز امدن کروکلمك یعنی باغچه‌دن شهره واومزه کتمك فکری (بررأی نشستن اول کون باغچه‌ده
اوتورمق فکری اوزره (حاصلی بوکون باغچه‌ده اوتورالم می یوخسه شهره کیده لم می اورته‌سنده

متردد اولدم عاقبت کتمك فکری اوتورمق فکری اوزره غالب کلدی * دیدمش دامنی کل وریحان
وسنبل وضیمران فراهم اورده وعزیمت شهر کرده * دیدمش ضمیری یارقدیمه راجعدر (دامنی
یا حرف وحدت (ریحان فسلکن ضیمران ضادك فتحی ویانك سكونی ومیمك ضمیله سلطان برکی
ویك برکی دیدکلری بردرلو فسلکندر که عجم اکا یك بنی دیرلر بانك ضمیله (فراهم اورده دیوشرمش یعنی
جمع ایلمش (وعزیمت شهر مصدرك مفعولنه اضافتیدر شهره کتمکی نیت ایلمش (محصول ترکیب)
شهره کتمك فکری اوتومق فکری اوزرینه غالب کلیجك مصاحبی کوردمکه براتك انواع شکوفه
جمع ایلمش وشهره کتمکی قصد ایلمش (معلوم اولاکه کل وسنبل وریحان وضیمران زمانلری متخالفدر که
برزمانده جمع اولمزلر پس کلام تخییلی اوله ویا تغلیب قصد اولنه * کفتم کل بوستان را چنانکه دانی
بقایی نباشد وعهد گلستان را وفایی نه و حکما گفته اند هرچه نپاید دلبستگی را نشاید کل بوستان لامیه در
ورا ادات تخصیص (چنان که انچلین که دیمکدر (دانی فعل مضارع مخاطبدر دانیدندن بلورسین
رد شمعی دیمکدر بقا ثبات وقرار دیمکدر ویا حرف تنکیر حرف وحدت دکل (وعهد گلستان اضافتیده
ردشمعی لامیه در (ورا اینه حرف تخصیص وفایی یاسیده حرف تنکیردر حرف وحدت دکل (نه حرف نفی درنباشد
دیمکدر (وحکما یعنی اصحاب حکمت وارباب عقل (نپاید فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر
پایدندن (یعنی ثابت وقرار اولمین دیمکدر (یعنی اکلنمین وطورمین دلبستکی (دل کوکل (بستکی
یا حرف مصدر باغلیلق دیمکدر (ورا حرف صله در باء معناسنه (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب
لایق دکل دیمکدر (محصول ترکیب) دیدم بوستان کلینك شویله بلورسین بقاسی اولماز سریع
الزوالدر (وکلستان زماننکده وفاسی اولماز یعنی کلستانك وجودی واعتباری کل ایله‌در (پس
کل کیدنجه کویا که کلستان کتمش اولور زیرا دیکندن غیری نسنه قالماز وحکما وارباب عقل
(یعنی عقلا دیمشلردر هرنسنه که پایدار دکل (یعنی ثبوتی وقراری یوقدر کوکل بغلمغه لایق دکل
حاصلی ربط قلب وتعلق خاطره سزاوار دکل * کفتا پس طریق چیست * بن بویله دینجك
دوست دیدی (پس طریق ندر (یعنی باقی وثابت ندرکه اکا ربط قلب ایدوب کوکل اکلنجه‌سی
ایده لم * کفتم برای نزهت ناظران وفسحت خاطران کتاب گلستان توانم تصنیف کردن که
باد خزان را بر ورق او دست تطاول نباشد وگردش زمان عیش ربیعش را بطیش خریف
مبدل نکند * برای باء اصلیه ایله لاجل معناسنه در (نزهت نونك ضمی وزانك سکونی وهانك
فتحیله سرور وشادیلق معناسنه در (ناظران دن مراد اهل مطالعه در واضافت مصدرك
فاعلنه در (فسحت فانك ضمی وسینك سکونیله وسعت معناسنه در (خاطران الف ونونله جمع
اولدی شذوذا واضافت مذکور کبیدر (کتاب گلستان بیانیه در (گلستان لغتده گللکدر اما
بونده براعة الاستهلال طریقیله ذکر اولمشدر که بو کتابك اسمی اولاجقدر (توانم فعل مضارع
متکلم وحده در قادرم دیمکدر (کتاب مفعول اولی (وتصنیف مفعول ثانیسی وتوانم معنی جهتندن
کردن مصدرینه مقیددر (که حرف رابط صفت بادخزان لامیه در تقدیری باد فصل خزاندر
(ورا ادات تخصیص و (بر حرف استعلا و (با حرف صله در (ورق او لامیه در (دست تطاول
بیانیه در مراد ظلم وتعدیدر بو کتابده بو معنایه نیچه یرده کلور (کردش اسم مصدر در کردیدندن
وبو شینك ماقبلی دائما مکسور اولور نتکه ضمایرك ماقبلی مفتوح اولور الا ضرورت وزن
ایچون که ساکن اولور (زمانه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتی کبیدر (کردش زماندن مراد
فصول اربعه‌نك تعاقب وتوالیسیدر (عیش عینك فتحیله لغتده دیرلکدر اما بونده ذوق وصفا
مراددر (با حرف صله (طیش طانك فتحیله خفت وسبکسارلق معناسنده در (وخریف اضافت
مصدرك فاعلنه در تقدیری بطیش فصل خریفدر (کردش مبتدا (ونکند خبری (وعیش

نکندك مفعول صریحی و بطبش غیرصریحی ومبدل مفعول ثانیٔ صریحی (محصول ترکیب)
دیدمکه ناظرلرك واهل مطالعه نك سروری وشادلغیچون دخی قاریلرك خاطرلرینه انشاده
ومعرفتده وسعت ویرمك ایچون (یعنی اوقیان منشی واهل معرفت انشاده ومعرفتده کامل اولمغیچون
(کلستان کتابنی تصنیف ایلمکه قادرم که خزان یلینك انك یپراغنه تعدی و تجاوز الی اولمیه یعنی
ضرر ایدوب برك وبارینی دوککه قادراولمیه (یعنی دخی زمانك وفصولك تعاقب وتوالیسی انك
بهاری ذوق وصفاسنی خزان فصلنك خفتنه تبدیل ایده میه (یعنی برکتاب تألیف ایلمکه قادرمکه
فصل خزان وشتارك وبارنی دوکوب برهنه وعریان ایلمکه قادراولمیه دنیا کلستانلرینی ایلدکی کبی
ردشراح
* مثنوی * بچه کار آیدت زکل طبق * ازکلستان من ببرورقی * بچه باحرف صله (اید فعل مضارع
مفرد غائبدر ایدندن وتای خطاب ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (وزکل غیرصریحی وطبق
فاعلی ویاحرف وحدت طبقدن مراد اچلمش کلدر زیرا اچلمش کله ورد مطبق دیر عرب (پس
کلدن برطبق و برطبق کلدن دینلر بومعنا یه واصل اولمامش وهیچ تعرض ایلمیلرده کذلك
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
والاتعرض ایدرلردی (ببربای اولی بونك کبی یرلرده ظرفای عجم مکسور ور و ستایلری مضموم
اوقورلر (پس ضمه یه تخصیص روستایلقدر (و برفعل امردر بریدندن بانك فتحیله بردندن دکل (ورق
ردابن سیدعلی وسروری
رد ابن سید علی وسروری
یاحرف وحدت بونده ورقدن کاغدن بریپرقدر مراد یعنی برکاغد (محصول بیت) سنك نه ایشیکه
کلور یعنی نه کاریکه یارار برمطبق کل بنم کتاب کلستانمدن برکاغد مقداری خاطریکه آل
یعنی حفظ ایله که بیك کل طبقدن انفعدر خطاب عامدر * کل همین روز پنج وشش باشد *
وین کلستان همیشه خوش باشد * کل مبتدا (و باشد خبری (وروز ظرف زمان وپنج وششه
اضافت بیانیه در (وهمین انجق دیمکدر (همیشه دائم دیمکدر خوش واو رسمیله وروم ضمیله بونده
خوب ولطیف معناسنه درقافیه ایچون خامفتوح اوقنوردین خوب سویلمدی (محصول بیت)
رد ابن سید علی وسروری
بو بیت بیت اوله مقام تعلیلده واقعدر زیرا کل بش التی کون اولور انجق یعنی سریع الزوال
وقصیر عمردر اما کلستان دائماتر وتازه ولطیفدر حاصلی نه صولرونه قوررونه چورر * حالی که
من این سخن بکفتم دامن کل بریخت ودردامنم اویخت که الکریم اذا وعدوفا * حالی یاحرف حدت
برحالده (که من این سخن بکفتم بن بوسوزی سویلدم (دامن کل اضافتی لامیه در ادنا ملا بسه
ایله یعنی کل ایچنده اولمق اعتباریله پس دوکلن کلدراتك دکل بریخت باحرف تاکید (ریخت فعل
ماضی مفرد غائب دوکدی دیمکدر (دردامنم درحرف صله درباکبی (اویخت بونك یرلرده یاپشدی
معناسنه درنتکه کلسه کرك انشاالله تعالی غلام عجمی حکایه سنده که بدودست درسکان کشتی
اویخت یعنی ایکی الیله کمینك دومنه یاپشدی دیمکدر (الکریم مبتدا (اذاوعد زمان استقبال
ایچون ظرفدر معنای شرطی متضمن جملهٔ فعلیه یه مضاف اولور جمهور نحویین مذهبنده وکندیده
عامل جوابیدرکه وفافعلیدر وجملهٔ ظرفیه خبرمبتدادر (محصول ترکیب) همان که بن یارقدیمی
کلدن منع ایدوب کتاب کلستانی تصنیفه قدرت اظهار ایلدم کانه که تألیفنه وعده ایلمش اولدم
زیرا اندن منع و بوکه ترغیب وعد معناسنی متضمندر پس بوکه بنـاء الکریم اذاوعدوفا یوررر
* فصلی دودران چند روزاتفاق در بیاض افتاد * (فصلی یاحرف وحدت دو واور سمیله
ایکی دیمکدر برایکی فصل معنـاسنده ظاهر بونده فصلدن مراد بابدر زیرا بوکتابده فصلله
ملقب ومسمی نسنه یوقدر چندیچه (در حرف صله در بامعناسنه بیاضه دوشمکدن مراد تحریر
رد ابن سید علی وسروری
وکتابت اولدی دیمکدر اکرچه مسوده دن بیاضه چقمغه قرینـه یوقدر اماعدمنه ده یوقدر
ایکی سنه ده محالك تحملی وار (پس هر برینه حکم قرینه سزدر اکثرنسخه ده درهمان روز واقع در
لیکن مبالغه یه حمل اولنماسون دیو بونسخه یی اختیار ایلدك (محصول ترکیب) برایکی فصل اول

برقاج کونده اتفاق بیـاضه دوشدی یعنی تحریر اولدی ویامسوده دن بیاضه چقدی دیمك
اوله ویاهمان اول کون بویله اولدی * درحسن معاشرت وآداب محاورت * حسنك معاشرته
اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (آداب محاورت لامیه در محاورت مکالمه معناسنه در
(محصول ترکیب) فصل اول خلقله حسن زندکانه یی واسلوب اختلاطی وقانون مصاحبتی بلدرر
وایکنجی فصل آداب مصاحبت ومکالمه یی وطریق محاوره ومحادثه یی بلدرر بعضیلر دیدیلر اولکی
باب سـابع وایکنجی باب ثامن در * درلباسی که متکلما نرا بکار اید و مترسلانرا بلاغت افزاید *
درادات ظرف درظرف اولدن بدل افتاد فعلنه (لباس الفاظ وعبارتدن کنایتدر (ویاحرف
وحدت (که حرف رابط صفت (متکلماندن مراد فارسیجه سویلشنلردر (ورا ادات تخصیص
(بکار باحرف صله اید فعل مضارع مفرد غائبدر ایدندن کلور دیمکدر (مترسلاندن مراد
منشیلردر (افزاید فعل مضارع مفرد غائبدر ارتورر دیمکدر (محصول فقرتین) مذکور ایکی
فصل بر لباسده واقع اولدیکه متکلمان فارسینك ایشنه کلور یعنی اول ایکی فصلده واقع اولان
فوائد ولطایف برخوب الفاظ ولطیف عبارت ایله ادا اولدی که فارسی خوانلره لازم وطالب فرس
اولنلره مهمدر واهل ترسل وانشانك بلاغت وکمالنی زیاده ایدر * فی الجمله از کل بوستان بقیتی
موجود بود که کتاب کلستان بعون الملك المنان تمام شد * فی الجمله حاصل کلام (بقیتی باحرف
وحدت ویاتنکیر (محصول ترکیب) حاصل کلام بوستان کلندن دخی بقیه موجود ایدی که
کتاب کلستان ملك منان عونیله تمام اولدی یعنی اللهك عنایتیله تمام اولدی * وتمام آنکه شود
بحقیقت که پسندیده ایدر بارکاه شاه جهان پناه * اما کتاب کلستان حقیقتله اول وقت تمام
اولور که مقبول کله یعنی مقبول اوله جهان صغینیجی ویاجهانی صغندریجی پادشادر کاهنده
(سایهٔ کردکار اضافتی لامیه در کرکار کرد کاف عربیله کردندن مشتق اسمدرراتك ودالك سکونیله
وکار ادات فاعلدر یجی معناسنه ستمکار وجفاکار کبی پس بونك کبی یرلرده کرد کارفعال مطلق
ردلامعی
ردشمعی
معناسنه یعنی خدا (کافلری عجمیدر دیین بوخصوصده عجمیلك ایلمش وکاف عربینك کسری
ودالك ده دینلر بونك اصلنی بلمزلریمش * وپرتولطف پروردکار * رب معناسنه در پروردندن
(محصول ترکیب) سایهٔ خدادر وخدانك لطفی پرتویدر (یعنی اثر لطفیدر * ذخر زمان * زمانك
ذخیره سیدر یعنی خلقك سبب حیاتی وباعث معاشی ووسیلهٔ نظام وانتظامی در * کهف الامان *
(کهف مغاره معناسنه در بونك کبی یرلرده صغینجق دیمکدر ملتجا معناسنه در یعنی خلق اکا پناه ایلمکله
نوائب روزکاردن ومکاید دهردن امن وامان بولور * المؤید من السماء * مؤید محکم معناسنه در
یعنی سمادن تأیید ونصرت وظفر بولمشدر سمایه اسناد مجازیدر * المنصور علی الاعداء * دوشمنلری
اوزره نصرت وظفر بولمشدر یعنی دشمنلرینه غالبدر * عضد الدولة القاهرة * عضد عینك فتحی
وضادك ضمیله قولدر بازو معناسنه دولته اضافتی لامیه در وقاهره دولتك صفتی حاصلی دشمنلرینی
قهر وهلاك ایدیجی دولتك بازوسی یعنی معینی وظهیریدر که دولت وسلطنت انکله مستحکمدر
* سراج الملة الباهرة * سراج چراغ یعنی شمعك فتیله سنده یانان اتش بونده ضیا ونور
مراددر (ملتدن مراد دین اسلامدر (باهره زیاده روشن بهر القمر دیرلرچن نوری کواکبك
نورینه غالب اولسه یعنی دین اسلام که سائر ادیانه غالبدر انك ضیاسی ونوریدر دیمکدر بعض
نسخه لرده باهره یرنده زاهره دوشمش یلدریجی معناسنه * جمال الانام * جمال حسن معناسه در
یوزه جمال دیدکلری کوزللك انده ظاهر اولدوغیچوندر (انام خلق معنـاسنه در یعنی خلق
عالمك حسن وبهاسی یعنی حسن حاللری ورونق کارلری انك وجود پرجودیله در * مفخر الاسلام *
اهل اسلامك فخر ایدجکلری (یعنی انك جودیله فخر ایدرلر که بویله عاقل وعادل شاهزاده مز

وار دردیو * سعد بن اتابك الاعظم * بو القابله ملقب و بو اوصافله موصوف ابو بكرك
اوغلی سعددر (اتابك اعظمدن مراد ابو بكردر كه بوندنصكره انك اوصافنی ذكر ایلسه كرك
* شاهنشاه المعظم * شاهنشاه سابقا مفصل ذكر اولنمشدر ملك الملوك المعظم دیمكدر
* مالك رقاب الامم * مالك رقابه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (رقاب رقبه نك
جمعیدر بیونلر دیمكدر (امم امتك جمعیدر خلایق وطوایف مختلفه دیمكدر یعنی جمیع خلایقك
بیونلرینه مالكدر (حاصلی خلق عالم قوللریدر دیمكدر زیرا رقبه ایله جمیع بدندن تعبیر ایدرلر
* مولی ملوك العرب والعجم * مولی بونده افندی وصاحب معناسنه در (ملوك ملكك جمعیدر
پادشاهلر دیمكدر عربدن غیری یه عجم دیرلر مطلقا (یعنی عرب وعجم پادشاهلرینك افندیسیدر كه
جمیعی اكا سرفرو ایدوب انك محتاجلریدر (حاصلی جمله سی اكا التجا ایدرلر وجمیعنك ناصر و یاوریدر
* سلطان البر والبحر * بر و بحرك پادشاهیدر یعنی تمام دنیایه امری جاری و حكمی نافذدر
* وارث ملك سلیمان * ملك سلیمان شیراز در اما بونده سلطنت سلیمانه وارث دیمكدر بعید
دكلدر كه غلو طریقیله وحوش وطیورك حكمنه مالك اوله * مظفر الدین * ابو بكرك لقبی
* ابو بكر * كنیتی * بن سعد * انجلین ابو بكر كه سعدك اوغلی در و سعد زنكی اوغلی * ادام الله تعالی
اقبالهما * الله تعالی ابو بكرك واوغلی سعدك دولت ور فعتلرینی دائم ایلسون * وجعل الی
كل خیر مألهما * دخی الله تعالی هرخیره قلسون مرجع ومآبلرینی (بعض نسخه ده امالهما
دوشمش (امال الفك مدیله املك جمعیدر امیدلر دیمكدر یعنی الله تعالی حضرتلری امیدلرینی
خیراته ومیل ورغبتلرینی حسناته توجه ایلیه یعنی امیدلری خیر وتوجهلری عداته اوله * وبكرشمهٔ
لطف خداوندی مطالعه فرماید * واو حرف عطف و بو فقره پسندیده آید فقره
سنه معطوفدر (با حرف مصاحبت (كرشمه كاف عجمینك ورانك كسری وشین معجمه نك سكونیله
بونده كوز اوجیله بقمغه دیرلر (اما خراسان اهلی كاف عربی مفتوحه ورای مفتوحه ایله
اوقورلر (لطفه اضافت بیانیه در (خداونده اضافتده بویله در (و یا حرف نسبت (مطالعه
معروف (فرماید فعل مضارع مفرد غائبدر فرمایدندن فاعلی سابقا مذكور اولان
شاهزاده سعددر (محصول تركیب) كتاب كلستان حقیقتله اولوقت تمام اولور كه شاهزاده
سعدك دركاهنده مقبول ومعزز واقع اوله و كندینك شاهانه لطفی كرشمه سیله ونظر عاطفتیله
حاصلی كوشهٔ چشمله التفات ایدوب مطالعه بیوره (یعنی شاهزاده سعدك مقبولی اولورسه
تمام عالمك مقبولی اولور دیمكدر * قطعه * كر التفات خداوندیش بیار آید * نكار خانهٔ چینی
ونقش ارژنكیست * التفات افتعال بابندن مصدر در كیدركن باشنی اردینه دوندروب بقمغه
دیرلر اكثر آهو وجیران جنسنده مستعملدر (حتی نقل اولنور كه اكر جیران جنسی چاغركن كاه كاه
اردینه بقمسه هر كز اكا بر حیوان یتشمزدی (خداونده اضافتی مصدرك فاعلنه در (وشین
ضمیر ظاهر ومتبادر اولان كتاب كلستانه راجع اولمقدر بعضیلر سعده ارجاع ایلدیلر و بعضیلر
ذكری اقرب اولان ابو بكره والعلم عندالله (بیار آید باحرف استقبال (بیار آید فعل مستقبلدر آرایدندن
آراستندن دكل (نكار نونك كسری وكاف عجمیله اسمدر نقش معناسنه كوزللره نكار دیمك بوندن
مأخوذ در (خانه اوه دیرلر (نكار خانه نقش اوی دیمكدر دار النقش معناسنه وصف تركیبی دكل
(چینه اضافتی بیانیه در یای نسبیله (چین سرحد هندده بر عظیم شهرك اسمیدر تعریب ایدوب
صین دیرلر ونكار خانه سی بر عظیم كلیسادر كه اول مملكتده پیدا اولان اوستاد نقاشلرك
هر بری كندی استخراج ایلدیكی نقوش واشكال غریبه یی وتصاویر عجیبه یی انده
نقش ایلمشدر (ارژنك فتح همزه وسكون را ایله بر تصویر نامه در كه مانیٔ نقاش استخراج

ایلدیكی

رد ابن سید علی ولامعی وسروری
رد لامعی
رد لامعی

ایلدوكی تصاویرو نقوشی انده رسم وایلمشدر (یا حرف نسبت (وسین وتا ادات خبردر (محصول
بیت) اكر كتاب كلستانی شاه زادهٔ عالیشانك نظر شاهانه سی مزین ایدوب حسن قبول ایله
مقبولی وزیور التفاتیله وعین عنایتیله منظوری اولورسه نكار خانهٔ چین كبی مشهور ونقوش
مانی كبی تمام عالمده مسلم ومقبول اولور * امید هست كه روی ملال در نكشد * ازین سخن كه
كلستان نه جای دلتنكیست * امید هست مبتدا وخبر (كه حرف بیان (روی ملال بیانیه (در
حرف تاكید (زائد دینلربی وجه سویلمشلر) نكشد فعل نفی مستقبل فاعلی سعددر تقدیری
درهم نكشد در (ازین سخن جارّ در نكشده متعلق اوله (واشارت بیت اولك مضمونه اوله وكه
حرف تعلیل اوله وجائزدر كه كه حرف بیان اوله (وازین سخن مقام تعلیلده اولوب كلستان
نه جای دلتنكیست جمله سی مشار الیه اوله كلستان (ذكری بونده ایهام طریقیله در فتامل
جای دلتنكه اضافتی لامیه در دلتنك وصف تركیبی در كوكلی طار كیمسه ملول معناسنه
(و یا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبردر (محصول بیت) امید واردر كه شاهزاده بو كتابه
التفاتندن وبوكه نظر ومطالعه سندن بحضور اولوب یوزین بورترمیه یعنی ملالت وسآمت
كوسترمیه بوسوزدن و بوسببدن كه كلستان كتابی و یا بوستان كتابی طارلق كوستره جك
وملالت و بیحضورلق یری دكل بلكه ایكیسیده فرح بخش ودلكشا وسیرانكاه فرح فزادر
حاصلی ایكیسنه ده نظردن كوزه نور وقلبه سرور حاصلدر * علی الخصوص كه دیباجهٔ
همایونش * بنام سعد ابی بكر سعد بن زنكیست * علی الخصوص خصوصا دیمكدر
مقام تعلیلده واقعدر در نكشده مخصوص علتدر (كه حرف بیان (دیباجه لغتده یكاغه دیرلر
ایكی دیباجه ایكی یكاق دیمكدر كتابلرك اوللرینه دیباجه دیدكلری تشبیه طریقیله در كانه كه اولی
یوزیدر همایونه اضافتی بیانیه در مبارك دیمكدر (شین ضمیر كلستان كتابنه راجعدر (بنام باحرف
صله (سعد بونده ایهام طریقیله مذكوردر سعادت معناسیله شاهزاده سعدله مصدر مراد اولنجه نامك
اضافتی بیانیه اولور (وابی بكر سعدك لامیه (واسم مراد اولنجه نامك اضافتی لامیه اولور
وسعدك مقدر ابنه بیانیه (وابنك ابو بكره لامیه (ابو بكردن صكره ابن مقدردر (زیرا قاعده لریدر
بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك (محصول بیت) شاه زاده كلستانه نظردن ملول اولماز
زیرا كلستان ملالت وسآمت یری دكل خصوصا كه مبارك دیباجه سی سعد ابی بكرك نامنه دركه
اول ابو بكر بن سعد بن زنكی در دیباجه سی انك نامنه در دیمك مجاز مرسل طریقیله در ذكر جز
وارادهٔ كل قبیلندندر والا تمام كتاب انك نامنه در (نتكه حضرت مولانا جامی بیورر (بیت)
كلستان كرچه سعدی كرد ازین پیش) (بنام سعد بن زنكی تمامش) (بو بیتك ظاهری انی مشعر دركه
كلستان زنكی اوغلی سعد آدینه اوله لیكن كتابدن فهم اولان شاه زاده سعد آدینه اوله (پس
واسطه لرك حذفنه حمل ایلمك كرك نتكه بزم پادشاه لرمزه عثمان اوغلی دیرلر واسطه لری ترك ایلمكله
معلوم اولا كه اكثر شراح ذاهب اولدیلر كه كلستان سعد بن ابی بكر نامنه اوله و بعضیسی ابو بكر
ادنه دردیدی كتابك ترتیبندن فهم اولان قول بعضدر زیرا اول ذكر جمیل سعدی بیوردوغنده
ابو بكرك تعریفنی مراد ایدی وسعدی ایهام وتور طریقیله ذكر ایلدی وصكره اوغلنك
وصفنی پادشاه وصفنه توطئه طریقیله ذكر ایلدی واشاغه ده جدال سعدی ذیلنده ینه
مناسبتله ابو بكری وصف ایلدی لیكن بعید دكلدر كه ایكیسنكده نامنه در دینلسه و بوقوله
ظاهر اما نعده یوقدر والله اعلم * ذكر امیر كبیر فخر الدین ابو بكر بن ابی نصر * بوذكر كتاب
اوائلنده ذكر محامدكبی اعرابده ایكی وجهه متحملدر تأمل تدر * دیكر عروس فكر من از بی جمالی
سر برنیارد ودیدهٔ یأس از پشت پای خجالت برندارد * دیكر بونده دخی دیمكدر (عروس

ردابن سید علی
وسروری

کر دك اولمزدن اول اریله عورت بیننده مشترکدر صکره اره زوج وبعل وحلیل دیرلر وعورته زوجه وبعله وحلیله دیرز بونده کلن مراددر فکره اضافتی بیانیه در (ومنه لامیه (بی ادات سلب جمال حسن معناسنه در و یاحرف مصدر پس جمالی سلب ایدنجه چرکنلك معناسنی ویرر اکرچه نه کوزل ونه چرکین معناسنه ده دلالتی وار (برنیارد قالدرمزدیمکدر یوقاری کتورمزو یوقاری قالدرمزدیمك دکل (دیدهٔ یأس بیانیه امید سزلك یعنی قطع رجا معناسنه در (پشت ارقه پایه اضافتی لامیه در (خجالته اضافت بیانیه در (خجالت اوتنقدر شرمندکی معناسنه در (برندارد ینه قالدرمز دیمکدر (یوقاری طوتمز دیمك دکلدر (محصول فقرتین) دخی بنم فکرم کلنی کوزلسزلکدن باش قالدرمز یعنی کوزل اولمدوغی حجابندن باشنی اوکنه طوتوب کوکسنه بقار تنکه اوتنان کیمسه بویله ایدر ودخی فکرم کلنی امید سزلك کوزینی اوتنق ایاغی ارقاسندن قالدرمز یعنی صاحب نظر واهل بصر قبولندن ناامید اولوب کمال حجابندن وزیاده خجالتدن کوزنی ایاغی ارقاسنه دیکوب باشین قالدرمغه قادر اولماز (حاصلی حیرت ودهشتندن دائما باشنی اوکنه صالوب یورر * ودرزمرهٔ صاحب جمالان میجلی نشود مکرآنکه که متحلی کردد * زمره زای معجمه نك ضمی ومیمك سکونیله بلوك معناسنه در صاحب جمالانه اضافتی بیانیه در صاحب جمالان بونك کبیلر عربیده ترکیب اضافی در اما عجم اضافتدن قطع ایدوب وصف ترکیبی شکلی ایدر حسن صاحبلری بلوکنده دیمکدر متجلی اسم فاعلدر تفعل بابندن یعنی ناقص وآو یسندن عرض جمال ایلمکه دیرلر یعنی کوزللکن کوسترمکه (نشود فعل نفی مستقبل اولمز دیمکدر (مکرادات استثنادر الامعناسنه (انکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان متحلی کردد (متحلی اسم فاعلدر تفعل بابندن بزینجی اوله دیمکدر (محصول فقرتین) دخی بنم عروس فکرم صاحب جماللر زمره سنده عرض جمال ایدوب متجلی اولماز مکر اولوقت که متزین ومتحلی اوله یعنی فکرم کلنی کیسنه یه یوزین کوسترمز الا اولوقت که آراسته وپیراسته اوله * بزیور قبول امیر کبیر * باحرف مصاحبت (زیور زانك کسری ویانك سکونیله وواوك فتحی ایله زینت معناسنه اسمدر (قبوله اضافت بیانیه در (وقبولك امیره مصدرك فاعلنه وکبیره بیانیه یعنی اولوقت عرض جمال ایدر وحسن کمال کوسترر که امیر کبیرك زیور قبولیله وحلی نظریله وعین التفاتیله مزین وآراسته ومنظور وپیراسته اوله بوندن صکره امیر کبیرك اوصافنه شروع بیورر * عالم عادل * بیانیه * مؤید * اسم مفعولدر تفعیل بابندن یعنی خدادن قوت بولمش * مظفر * یعنی غالب ومنصور علی الاعداء مؤید مظفر اضافتی بیانیه در * ظهیر سریر سلطنت * ظهیر بونده معین معناسنه در (سریره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (سلطنته لامیه در (تخت سلطنت دیمکدر تخت سلطنتك معینی دیمکدر * مشیر تدبیر مملکت * مشیر اسم فاعلدر افعال بابندن تدبیره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (ومملکته مصدرك مفعولنه در (یعنی امور سلطنت وتدبیر مملکت آنك رأی وتدبیرینه منوط ومفوضدر بو القاب اول معنایی مشعردر که ممدوح وزیر تفویض اولا که رومده اکا وزیر اعظم وبیوك وزیر وباش وزیر دیرلر (وزیر تنفیذ اولمیه که سائر وزرا وبکلر بکیلردر تنکه مسالك الرشاد نام کتابده تحقیق ایلمش * کهف الفقراء * کهف مغاره معناسنه در بونده جای پناه فقرا دیمکدر * ملاذ الغرباء * ملاذ اسم مکاندر صغنجق یر دیمکدر فقرا وغربا فقیرك وغریبك جمعلریدر یعنی فعیل وزنی اوزره اسم فاعللرك جمعی بو وزن اوزره کلور حاصلی غربانك وفقرانك ملتجاسیدر * مربی الفضلاء * مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن مفعولنه مضاف یعنی علما وفضلایی تربیت ایدوب احوال معاشلری وانتظام حاللریله مقید اولوجیدر دیمکدر تنکه عاقبت اندیش صاحب سعادتلرك شانندندر علما وفضلایه رعایت ایلمك بونده مربی اسم مفعول تجویز ایلین منکور معنایه

رد شمعی

رد لامعی وشمعی

متحلی ومتحیل تجنیس خط صنعتیدر یعنی نقطه ده مختلفلردر سعد

رد شمعی

واصل

واصل اولمش * محب الاتقیاء * محب اسم فاعلدر افعال بابندن یعنی ضاعفدن بو بجی ودوست طوتیجی دیمکدر (اتقیا تقینك جمعیدر پرهیزکار وصالح واهل تقوی دیمکدر و اضافت اسم فاعلك مفعولنه در * افتخار آل فارس * افتخار افتعال بابندن مصدر در آل بونك کبی یرلرده اهل معناسنه مستعملدر افتخار آل اضافتی مصدرك فاعلنه در وفارسه اضافت لامیه در یعنی اقلیم شیرازك خلقی انك وجودیله افتخار ایدرلر که بویله وزیرمز واردر دیو * یمین الملك * یمین بونده لفظ مشترکدر قوتله ندیعنی قسم بیننده ملك میمك ضمی ولامك سکونیله مملکت وسلطنت بیننده مشترکدر اضافت لامیه در یعنی مملکت وسلطنتك ومذهب وملتك قوتی ونصرتی حاصلی بونلرانك وجودیله قوت ونصرت بولور یعنی بونلرك معین وناصریدر یاخود بونلر انك باشنه نداچوب وزیر باشیچون درلر رومده خنکار باشیچون دیدکلری کبی بعض نسخه ده یمن الملك یانك ضمی ومیمك سکونیله قوتلولق ومبارکلك معناسنه * ملك الخواص * ملك میمك فتحی ولامك کسری ایله پادشاه دیمکدر خواص خاصك جمعیدر ارکان دولت واعیان سلطنت دیمکدر یعنی بونك هر بری اوزره حکمی جاری وهر برینه امری نافذدر * فخر الدولة والدین * یعنی اصحاب دین وارباب دولت انك وجودیله افتخار ایدرلر زیرا دینك ناصری وارباب سلطنتك یاوریدر * غیاث الاسلام والمسلمین * غیاث مدده ایرشنه درلر فارسیجه فریادرس دیرلر پس اضافت اسم فاعلك مفعولنه در یعنی اهل اسلامك ومسلمینك ناصر ویاوری ومعین وظهیریدر * عمدة الملوك والسلاطین * عمده عینك ضمی ومیمك سکونیله معتمد علیه یعنی ملوك وسلاطین انك رأی وتدبیرینه اعتماد ایدوب اکا وثقلردر (یعنی تدبیر وتصرفنه قائللردر عمده یه کزیده وزبده معناسنی ویرن یاندن سویلش * ابو بکر بن ابی نصر * بو ابو بکر پادشاه ابو بکرك اقرباسندن ایمش واتابکیلرك عادتلرندن وزرایی کندو اقرباسندن ایلمك ایمش قاضی بیضاوی نظام تواریخنده بونك زیاده الطافی وخیرات ومبراتی وعلما وفضلایه ومشایخ عظامه تکریم وتعظیملرینی ذکر ایلدی * اطال الله عمره * اطال فعل ماضیدر افعال بابندن ولفظ الله فاعلی (وعمره مفعولی موقع دعاده واقع اولمش یعنی الله تعالی عمرینی وزون ایلسون دیمکدر * واجل قدره * اجل ده فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابنك مضاعفندن فاعلی تحتنده اللهه راجع ضمیردر (ومفعولی قدره در موقع دعاده واقعدر الله تعالی قدرنی معظم ایلسون دیمکدر * وشرح صدره * بو جمله ده دعائیه در صدردن مراد قلبدر ذکر محل واراده حال طریقیله یعنی خدا قلبنی منشرح ومسرور وسینه سنی علم لدنیله پرنور ایلسون * وضاعف اجره * ضاعف فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر اعرابی ما قبلنده اولان جمله لرکبیدر یعنی الله تعالی خیرات وحسناتی مضاعف یعنی قت قت ایلسون * که ممدوح آفاقست * که حرف تعلیلدر یعنی بو قدر خیر دعایه ومدح وثنایه استحقاقنه علت وبیاندر (ممدوحك آکا بره اضافتی اسم مفعولك قائم مقام فاعلنه اضافتیدر وآفاقه اضافت لامیه در (آفاق افقك جمعیدر همزه نك وفانك ضمیله (فاده سکونده لغتدر بونده اطراف مراددر یعنی اطراف عالم اکابرینك ممدوحیدر حاصلی اکابر دنیا واعیان عالم مداحی ودعاکوییدر * ومجمع مکارم اخلاق * مجمع اسم مکاندر فتح بابنده مکارم مکرمتك جمعیدر رانك ضمیله ایلکلر معناسنه (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ولامك سکون وضمیله اضافتلر لامیه لردر یعنی کوزل خویلر مجمعیدر حاصلی اخلاق واطواری کوزلدر * بیت * هر که درسایهٔ عنایت اوست * کنهش طاعتست ودشمن دوست * هر که اصلنده هر کس که در (کس ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدوغیچون حذف اولدی (سایهٔ عنایت بیانیه در (اوضمیری وزیره راجعدر کنهش ضمیری که یه راجعدر ومبتدادر وطاعت خبری (ودشمن تقدیری دشمنش در قرینه قائم اولدوغیچون حذف اولندی ینه مبتدا وخبردر (محصول بیت) بو بیتك مضمونی هر عیب که سلطان بپسندد هنرست مضمونه

ردلامعی

یعنی دشمن دوست مبتدا وخبردر سعد

ردسروری
ردشمعی

معینست
نسخه

رد ابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی وکافی

قریبدر یعنی هر کیمسه که وزیرك سایهٔ عنایتنده وظل حمایتنده اولوب لطفنه مظهر وعین رأفت
ورحمتیله منظور اوله حسن اتفاقی ویمن نظری سببیله خلق عالمك کوزلرنده هر عیبی هنز وکمال
وهر نقصانی شمس بی زوالدر وهرکس اکا چشم محبت ودیدهٔ مودتله نظر ایدوب محبوب القلوب
اواوب دشمنلر قتنده ونظرنده محبوب سالم عن العیوب اولور بیتده تحل الضدین صنعتی المدح
بما یشبه الذم دین غلط سویلدی (بیتك معناسنده فرضا اندن بر جرم صادر اولسه وزیرك خوفندن
کیمسه اکا سوز سویلمکه قادر اولمز واکرانك بر دشمنی اولسه اولدخی وزیرك خوفندن انکله
دوست اولور دین عندیات سویلمش *برهریکی ازسائر بندکان وحواشی خدمتی متعینست*
سائر بونده جمیع معناسنه در حواشی حاشیه نك جمعیدر خدمتکارلر ومتعلقات دیمکدر
(محصول ترکیب) سلاطین ووزرا واکا برناسك درکاهلرنده جمیع قوللرك وخدمتکارلرك اوزرلرینه
بر خدمت معیندر (یعنی هر برینك اوزرینه بر خدمت متعیندر (معینست عبارتی همزهٔ مجتلبه
ایله یازانلر املا بلمزلرمش *که اکر در ادای آن برخی تهاون وتکاسل روا دارند هر اینه در معرض
خطاب ایند ومحل عتاب *ادای آن اضافتی مصدرك مفعولنه در (آن خدمته اشارتدر (برخ بانك
فتحی ورانك سکونیله بعض دیمکدر ویا حرف وحدت بر مقدار دیمکدر (تهاون تفاعل بابندن
مصدر در برنسنه یی حقیر طوتمقدر تکاسلده تفاعل بابندن مصدر درکاهلك ایلمکه درلر
روا رانك فتحیله جواز معناسنه در اما بونده جائز دیمکدر (هر آینه البته دیمکدر (معرض میمك
کسریله شذوذا اسم مکان معناسنه اصلنده شول قفتاندر که جاریه یی انکله بیعه عرض ایدرلر اما جاریه
ایله بله صاتلماز بلکه عاریتله بله کوسترلر خطابه اضافت لامیه در (محل عتابده بویله دینه بر آیند
مقدر در (محصول ترکیب) اکر اول تعیین اولنان خدمتی ادا ایلمده
بر مقدار تهاون وتکاسلی جائز طوتارلر یعنی اول خدمتی حقارتله طوتوب انده اهمالی
جائز کوره البته معرض خطابه ومحل عتابه کلورلر (یعنی خدمتنده نیچون تقصیرات واهمالی
جائز کوردك دیوانی قاقرلر وآزار ایدرلر *مکر برین طائفهٔ درویشان که شکر نعمت بزرکان
واجبست برایشان وذکر جمیل ودعای خیر *مکر ادات استثنادر الا معناسنه (طائفهٔ درویشان
بیانیه در (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل (شکر نعمت اضافتی مصدرك مفعولنه در وبزرکانه
اضافت لامیه در (شکر مبتدا (واجبست خبریدر (برایشان واجبه متعلقدر (ذکر جمیل ودعای خیر
شکره معطوفدر واعرابی انجلاین در (محصول ترکیب) الا بودرویشلر طائفه سی اوزره بر خدمت
تعیین اولنمامش که اکابرك نعمتنه شکر ایلمك انلرك اوزرینه واجبدر (یعنی زمرهٔ درویشان مذکور
تکالیف وخدماتدن مخرج ومستثنالردر که بونلرك اوزرلرینه لازم وواجب ولی نعمتلرك انعام
واحسانلرینه شکر وسپاس وذکر جمیل ودعای خیردر (حاصلی بونلرك خدمتی بودر بوندن غیری
خدمتله مأمور ومکلف دکللردر *وادای چنین خدمتی در غیبت اولیترست که در حضور که
این بتصنع نزدیکست وآن از تکلف دور وباجابت مقرون *ادای چنین خدمت مصدرك مفعولنه
اضافتی قبیلندندر ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر ومبتدادر (در غیبت اولیترست خبری (که
حرف بیاندر (در حضور (در غیبته معطوفدر (اما معنی جهتندن مفضل علیه واقعدر (پس که
من تفضیلیه معناسنی متضمن اولور (که حرف تعلیل (این حضوره اشارتدر (با حرف صله (وتصنع
تفعل بابندن مصدردر (ریا معناسنه (این مبتدا (نزدیك یقین دیمکدر خبری (وبتصنع خبره متعلقدر
(وآن غیبته اشارتدر مبتدا (ودور خبری (واز تکلف خبره متعلقدر (تکلف کوکلده اولمیان معنایی
۲ اظهار ایلمکدر (وباجابت از تکلفه معطوفدر (ومقرونه متعلقدر (ومقرون عطفله خبر
بعد الخبردر (آن اسم اشارتنه (محصول ترکیب) درویشلر اوزرینه واجب اولان خدمتك اداسی

رد لامعی
ردکافی

ردسروری

حضورده (یعنی رو برو اولمقدن ایسه غیبتده اولمق اولیرقدر (زیرا بالمواجهه اولان شکر وثنا
ودعا ریایه قریبدر یعنی حقیقتده ریا قصد ایلمسه ده ایشیدن ریایه حمل ایدر اما اول غائبانه اولان
شکر وثنا ودعا تکلفدن دور (یعنی کوکلدن اولمیوب همان دل اوجندن اولمقدن بعیددر زیرا
قصدنی خدا بیلور انجق حاصلی غائبانه دعا وثنا عن صمیم القلب اولور بهر حال (پس ریا وجعله
حمل اولنماز (زیرا کوکلدندردخی غائبانه اولان دعا وثنا اجابت وقبوله موصول ومقروندر یعنی
ریادن وتصنعدن دور اولدوغی کبی اجابتده مقروندر حاصلی عند الله مستجابدر زیرا حدیث
شریفده واقعدر که ظهر غیبده صادر اولان دعا رد اولنماز *قطعه *پشت دوتای فلك راست
شد از خرمی *تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را *پشت ارقه تا بونده قات معناسنه در (پشت دوتا
اضافتی بیانیه در (ومبتدا (وفلکه اضافتی لامیه در (راست بونده طوغری دیمکدر (راست شد
طوغری اولدی (یعنی طوغرلدی دیمکدر خبر مبتدادر (خرمی یا حرف مصدر در شادلق معناسنه
تا ابتداء غایت ایچون ظرفدر عربیده منذ کبی (فرزند اوغل دیمکدر (زاد فعل ماضی مفرد غائب
لازم ومتعدی بیننده مشترکدر (بونده لازمدر طوغدی دیمکدر (مادرا نادر ام معناسنه (ایامه
اضافت بیانیه در (ورا ادات تخصیصدر مضاف الیه معناسنی افاده ایدر (زاد فعل لازم اولنجه
فاعلی تحتنده فرزنده راجع ضمیردر متعدی اولمقده قابلدر طوغرتدی معناسنه (پس فاعلی فلك
ومفعولی مادر ایام اولور (ورا بو تقدیرجه ادات مفعولدر فتأمل (محصول بیت) فلکك ایکی قات
ارقه سی طوغرلدی (یعنی منحنی قامت ایکن مستقیم قامت اولدی حاصلی بوکریلکی کتدی
ایام اناسنك سنك کبی اوغلی طوغالدن برو یاخود فلك ایام اناسنه سنك کبی اوغول طوغردالدن برو
بو تقدیرجه زاد زایانید معناسنه اولوب ایکی مفعول الور زیرا افلاکه ابا دیرلر طوقوز اتا معناسنه
وعناصر اربعه یه امهات دیرلر دورت انا معناسنه ومعدن ونبات وحیوانه اوغول دیرلر زاد لازم
اولدوغی تقدیرجه رانك زیاده سنه حکم ایلین غریب حکم ایلمش تا کیم مادر ایام ایچون سنجلاین
اوغلی طوغدی دیین حق اداسی ایلامش *حکمت محضست اکر لطف جهان آفرین *خاص
کند بندهٔ مصلحت عام را *حکمت محض بیانیه ومقدم جزای شرطدر واکر ادات شرط
(خاص کند فعل شرط (تقدیری اکر خاص کند لطف جهان آفرین بندهٔ مصلحت
عام را حکمت محضست (پس لطف فاعلی کنددر یعنی اسمی واضافتی لامیه در
(جهان آفرین وصف ترکیبی (بنده خبر کنددر (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مصلحت
خبر ثانیسیدر کندك (زیرا کند بونده جعل وتصییر معناسنه در (عامه اضافت
لامیه در (ورا لام جاره معناسنه در (محصول بیت) خدای جهان آفرینك لطف واحسانی
اکر بر بنده سنی عامهٔ ناسك مصالح ولوازمنی وامور ومهماتنی کورمك ایچون تخصیص وتعیین
ایدرسه ونظام وانتظام خلق عالمی انك وجود پرجود وکرمنه منسوب ومتعلق قیلورسه محض
حکمت وکمال قدرتدر (یعنی سلاطین ووزرا وحکام وقضاتی خدای ذو الجلال که مصالح
ولوازم بشریه یی کوروب تدبیر وتصرف ایلمکیچون تعیین وتخصیص بیورمشدر محض حکمت
وکمال رأفتدر (زیرا بویله اولمسه عقد نظام عالم محلول اولوب خلق عالمده ارام وقرار اولمیوب
ظلم وفساد حددن تجاوز ایدردی (اکرچه که اللهك قدرتی عالمه بر وجهله دخی نظام ویرمکه
ممکندر اما بونده زیاده حکمت وار (حکمت محض عبارتی خبر مقدم (واکر لطف جهان
آفرین عبارتی شرط (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام اجزای شرط وجملهٔ شرطیه مبتدای
مؤخر وبو تقدیرجه مدح شرطله مقید اولور دیین کیمسه نك اعرابدن هیچ حظی یوغیمش
ومحتملدر که لفظ اکر زائد اوله پس بو تقدیرجه لطف جهان آفرین مؤخر مبتدا وحکمت محض

ردسروری
ردشمعی

مقدم خبرا (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام را حکمت محضی بیان اوله دیین کیمسنك بواعرابی
اولکی اعرابدن اعجب واغرب بدر (بندهٔ ده همزه وحدت ایچوندر دیین اغرب غرایب سویلمش
* دولت جاوید یافت * هرکه نکونام زیست * کز عقبش ذکر خیر زنده کند نام را * دولت
جاوید بیانیه در جاوید وجاودان وجاویدان ابدی معناسنه در (یافت فعل ماضی مفرد غائب
بولدی دیمکدر (دولت مبتدا (ویافت خبری وجملهٔ اسمیه (هرکه نکونام زیست متضمن اولدیغی
شرطك جزاسیدر (هرکه اصلنده هرکس که ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم
اولدیغیچون کس حذف اولنوب که یرینه کلوب حرف ایکن اسم اولدی (نکونام وصف ترکیبیدر

ردکافی

ایو ادلو دیمکدر ترکیب توصیفی دکل (کز اصلنده که از ایدی (که حرف تعلیل (عقب
عینك فتحی وقافك کسریله بونده ارد وصوك معناسنه در (وشین ضمیر که یه راجعدر (ذکر خیر
بیانیه ومبتدا (زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه (کند خبر مبتدا وزنده مفعول اولی
(ونام مفعول ثانیسی تقدیری نامشدر ضرورت وزن وقافیه ایچون ضمیر ترك اولندی (ورا
ادات مفعول (محصول بیت) دنیاده هرکس که ایو ادلو دیرلدی (یعنی هر کیمسه که دنیاده
اد ایلمکیله چیقوب ایو اد چقاردی ابدی دولت وسعادت بولدی (زیرا انك اردندن یعنی آخرته
رحلت ایلدیکندنصکره ذکر خیر ویاد جمیل نامنی احیا ایدر (حاصلی حسن مناقب
وجمیل مآثر صحیفهٔ عالمده نامنی باقی ایدوب فراموش ایتدرمز (مصراع اولك معناسنی دولت
ابد بولدی هر کیمسه که ایو اد ویرلدی دیین معنای بیتی اولدرمش * وصف ترا کر کنند

ردلامعی

ورنه کنند اهل فضل * حاجت مشاطه نیست روی دلارام را * وصف ترا اضافتی مصدرك
مفعولنه در (ور واکردن مخففدر (کنند ونکنند اهلك فاعلیننده و وصفك مفعولیننده
تنازع ایدرلر (اهل فضل اضافتی لامیه در شرطلرك جزاسی محذوفدر (تقدیری برابرست
ونرا بوصف ایشان احتیاج نیست (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (حاجت مشاطه اضافتی
مصدرك فاعلنه در (مشاطه مبالغه ایله اسم فاعل مفرد مؤنثدر دوزکنجی خاتون (یعنی قزلرك وکلنلرك
یوزین یازوب وزلفلرین طرایوب وراستقلرین چکوب بزه ین عورتدر که فارسیجه اکازن پیرایه
کردیرلر بزکجی عورت دیمکدر (مشط میمك ضمی وشینك سکونیله طراغه دیرلر پس انلرك بوکارلری
طراغله حاصل اولدیغیچون مشاطه دیدیلر (حاجت مبتدا ونیست خبری (روی دلارام اضافتی
لامیه وبیانیه اولمغه ممکندر فتأمل (دلارام وصف ترکیبیدر ارامیدندن کوکل دکلندرجی
یعنی کوکله صبر وقرار ویریجی (ورا ادات تخصیص اضافت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)
اهل فضل وکمال سنك وصفکی یعنی سنی وصف کرکسه ك ایلیه لر و کرکسه ك ایلمیه لر سکا نسبت
برابردر زیرا سنك کیمسه نك وصف ومدحنه احتیاجك یوقدر (حاصلی سنده اولقدر محاسن
اطوار ومکارم اخلاق واردرکه وصافك وصفنه ومداحك مدحنه احتیاجك یوق (زیرا
روی دلارامك مشاطه یه احتیاجی یوقدرکه حسن خداداده هرنقدرکه زیب وزینت ویررلرسه
برزائد حسن افاده ایلمز (نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) کوهر پاك تواز مدحت ما مستغنیست
(فکر مشاطه چه با حسن خداداد کند (پس سنده شرف وجود وکرم ذات وسخاء وجود اولقدردرکه
وصاف ومداحلر هر نه مرتبه که مدحکده اطرا ایلسه لر عهده سندن کله مزلر وحق وصفی ادا ایده مزلر
* عذر تقصیر خدمت وموجب اختیار عزلت * بودو سابقکبی اعراب اولورفتأمل

اطرا اسد حده مبالغه یه درلر

(محصول ترکیب) خدمت وزیرده واقع اولان تقصیرك عذری وعزلت اختیار ایلمسنك سببنی
بیان ایدر * تقصیر وتقاعدی که در مواظبت خدمت بارکاه خداوندی می رود * تقصیر
تفعیل بابندن مصدر در بونده اکسکلك دیمکدر و بریای تنکیر ویای وحدت مقدردر

ردشمعی

تقاعدی قرینه یاسنك قرینه سیله یا وحدت ایچوندر مصدری او لمغه ده مجال واردر
دیین فکرسزسو یلمش فتأمل (تقاعد تفاعل بابندن مصدر در (بونده خلقدن منقطع
اولوب عزلت اختیار ایلمك معناسنه در (که حرف رابط صفت (مواظبت مفاعله بابندن
مصدر در ملازمت معناسنه خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در وبارکاهه اضافت لامیه در
(بار اجازت دیمکدر (وکاه بونده ادات ظرف مکاندر نمازکاه وسیرانکاه کبی اجازت
یری دیمکدر ملوك وامرا وحکام سرایلرینه دخول قپوجیلر اجازتنه موقوف اولدیغیچون
سرایلری قپولرینه مجازا بارکاه دیرلر (خداوندی یه اضافتی بیانیه در زیرا یا حرف نسبتدر
(می رود می بونك کبی یرلرده حرف استمرار در رود فعل مضارع مفرد مذکر غائب در
بونده واقع وصادر اولور دیمکدر بونده خداوندن وزیر مراددر (محصول ترکیب) حضرت
شیخ وزیرك خدمته کثرت تردد وملازمت ایلمدوکنك عذرینی بیان ایدوب بیورر شول
تقصیر وتقاعد که وزیرك بارکاهنك خدمتی ملازمتنده اولور یعنی مجلسلرینه ملازمت
ایلمدیکمك اصلی * بنابرآنست که طائفهٔ حکمای هند در فضائل بزرجمهر سخن می کفتند *
بنا بونده مصدر در مفعول معناسنه انك اوزره مبنی در دیمکدر (یعنی ترك ملازمت خدمت
وزیر ایلدیکم انك اوزره واقع وسبب وباعثی اولدر (که حرف بیان طائفه اسم جمعدر
بلوك معناسنه (وهمزه حرف توسل اضافت ایچون کلمش حکمایه اضافتی بیانیه در (حکما
جمع حکیمدر بونده عقلا مراد در هنده اضافتی لامیه در (در حرف ظرف فضائل فضلك
وفضیلتك جمعیدرکه نقصك ونقیصه نك نقیضیدر بزرجمهره اضافتی لامیه در (بزرج بانك
وزانك ضمه لریله اولو دیمکدر بزرکدن معرب (ومهر محبت معناسنه اصلندن وصف ترکیبی در
اولو محبتلی معناسنه صکره نوشیروان وزراسنك برینه علم خاص اولدی سخن می
کفتندك مقدم مفعول قولی (بونده می حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر سویلرلردی دیمکدر
(محصول ترکیب) ملازمت خدمت بارکاه وزیرده واقع اولان تقصیر وتقاعد اکا مبنی در که
هند حکماسی طائفه سی بزرجمهرك فضیلت وکمالی خصوصنده سوزسویلدیلر (یعنی انك عظمت
قدرینی ونباهت شاننی تذکار ایلدیلر معلوم اوله که بعض شراح دیمش که آخرنده هاء
رسمی اولان کلمه یه همزه لاحق اولسه وحدت افاده ایدر هریرده وبویرده طائفهٔ حکماء هند
عبارتی هند حکماسنك بربلوکی دیو تعبیر ایلدکلری خطای فاحش ایلمشلر زیرا وحدت ایچون

رد سروری وشمعی

منصوص اولان یادر وهمزه حرف توسلدر هریرده تحقیق بودر که بو محلده وحدت متحقق
ومعتبردر دیین خطاده انلرك اثرنجه کتمش زیرا بویله اولسه حکمانك اعرابدن هیچ محلی اولمزدی

رد کافی

وبومقوله همزه مجرد اضافته توسل ایچوندر هریرده وحدت شرط دکلدر مثلا کاهی خطاب
ایچونده کلوردیین کندویه برجدید خطا اثبات ایلمش زیرا همزه نك بومعنالردن خبری یوق

رد کافی

* آخر جزین عیش ند آنستند که در سخن کفتن بطیبست * یعنی درنك بسیاری کند * (آخر
عاقبت معناسنه در (جزین اصلنده جزاین ددوصله همزه دوشدی جز غیر دیمکدر جزین
بوندن غیر (عیش شین ضمیر بزرجمهره راجعدر (که حرف بیان بطی کچ کچ معناسنه در (درنك
دالك کسری ورانك فتحی ونونك سکونیله اکلنمك معناسنه می کند ه مقید در بسیار چوق
معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبت حکماء هند بزرجمهرك بوندن غیری عیبنی اکلمدیلر که
سوزسویلمده کچدر (یعنی ادای مرادده چوق اکلنور بطیبست لفظی بطی است یازان املادن

رد ابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی وکافی

اکاه دکل ایمش * مستمع بسی منتظر باید بودتا وی تقریر سخن کند * بسی یاء اصلیه ایله
چوق معناسنه در (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارند (تابونده انتهاء غایت

ایچوندر الی معناسنه (وی ضمیر غائبدر تقریر سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب)
مستمع اولان کیمسنه چوق منتظر اولمق کرکتا کیم اول سوزینی تقریر ایلیه ومرادینی ادا ایده (یعنی نه
معنایی که بیـان ایلمك مراداید نسه ملاحظه سز وتوقف سزادا ایلمزدی حاصلی سوء آلده
و جوآبده وتقریر کلام ومرامده تأمل سز سوز سویلمزدی بعض شراح طلاقت لسانی او لمامغه ردسروری
حمل ایلمش (یعنی دلی آغر ایدی تیز سویلمکه قادر دکل ایدی معناسنه لیکن سباق و سیاق کلام
بو ندن ابا ایدر (بسی به چوقلق معناسنی و یرنلرا کلنن بو درکیم یاسنی حرف مصدرا کلرمش وحرف
نسبتدر یکی ده اولان یا کبی دیوب دقایق الحقـایق سوزیله استشهـادایدوب دعواسنده ده ردشمعی
دایلنده ده حبط عشوا ایلمش* بزرجمهر بشنیدوکفت اندیشه کردن کـه چه کویم به از پشیمـانی ردکافی
خوردن که چرا کفتم * اندیشه فکر (کـه حرف بیان (پشیمانی یاحرف مصدر در ندامت
معناسنه پشیمانلق دیمکدر (محصول ترکیب) بزرجمهر قول حکمایی ایشتدی و دیدی نه سویلیم
دیو فکر ایلمك فکرسز سویلیوب بندن برنا معقول سوز صادر اولوب نیچون بویله سویلدم دیو
پشیمان اولمقـدن یکدر حاصلی فکر ایدوب معقول سویلمك فکرسز نامعقول سویلیوب ندامت
چکمکدن بیك کره یکدر معلوم اولاکه بو کلماتدن مقصود بسط معذرتدر که حضرت شیخ ممدوح
وزیرك ملازمتندن منقطع اولوب اختیار عزلت ایلدیکنه (یعنی سوز بودرکه کثرت تردد وملازمت
سبب اطناب کلام واکثار مقال اولورتکدیمشلر چوق سویلین چوق یا کلور اکر اهل مجلسه قاریشوب
صمت وسکوت اختیار اید رسم ثقلت ونفرت اظهارنه سبب اولور (پس السلامة فی الوحدة
قولیله عامل اوب کوشهٔ وحدتده وکنج سلامتده اختیار عزلت ایلمـك اولی واحرادر حاصلی
بوکلمات وزیرك عظمت شانی ومحفل ومجلسنه داخل اولان اهل فضل وکمالك تعظیم و تبجیلنی
متضمندر* مثنوی * سخندان پرورده پیرکهن * بیندیشد انکه بکوید سخن * سخن سیننك فتحی
وخانك ضمیله وسینك ضمی وخانك فتحیله ده لغتدر (پس اثانیٔ مضارع وابیاتده ایکی وجهله اوقومق
جائزدر اما قافیه ده واقع اولیجق برینه مخصوص اولور (سخندان وصف ترکیبیدر دانیدندن
دانستن دن دکل سوزبلیجی دیمکدر (پرورده یه اضافت بیانیه در (پیرکهن ده بویله در کهن ردشمعی
ده کاف البته مضمومدر اما ها مضموم ومفتوح اولمق جائزدر سخنك خاسنه تابعدر (پیرکهن
ماقبلنه صفت واندن بدل وعطف بیان اولمقده جائزتأمل تدر (محصول بیت) سوزبلیجی مربی
اسکی پیر فکر ایدر اندن صکره سوز سویلر (یعنی برسوزی فکر ایلمینجه سویلمز حاصلی فکرسز ردلامعی
سوزسو یلمز (پروردهیی پیره اضافت قصد ایدوب دالی سلکرك اوقومق کرك دیین هم لفظده خطا ردشمعی
ایلمش هم معناده مصراعا ولك معناسنی کهن پیرك مرباسی اولان سوز بلیجی دین اولکی کبی ردسروری
اضافت قصد ایلمش (بکوید فعل مضارعدر کفتن مصدرندن دین اشتقاقده سهوایلمش* مزن بی
تأمل بکفتاردم* نکو کوی وردیر کویی چه غم* مزن فعل نهی مفرد مخاطبدر زنیدن دن اورمه دیمکدر
(بکفتار باحرف صله (کفتار سوزه دیرلر (دم بونده نفسدر تکلم معناسنه (کوی فعل امر مفرد
مخاطبدر (وروا کردن مخفف ادات شرط (دیر کج (کویی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
(چه غم جواب شرط (محصول بیت) ملاحظه سز وتأملسز کلامه وکفتاره نفس اورمه
(یعنی فکرسز سوز سویلمه ایو سویله اکرکج سویلرسك نه غم (یعنی غم دکل حاصلی سوزك ایو
اولسون وهر نقدر که کج سویلرسك تفاوت ایلمز* بیندیش وانکه براور نفس* وزان پیش بس کن که
کویندبس* بندیش باحرف تأکید و یا همزه دن مبدلدر نتکه سابقا بیان اولندی (واندیش
فعل امر مفرد مخاطب فکرایله دیمکدر واو حرف عطف (انکه انکاهدن مخففدر بحسب لغت
اولوقتدن صکره دیمکدر اما استعمالده اندن صکره دیمکـدر (براور لغتده یوقاری کتور دیمکدر

اما

اما بونك کبی یرلرده چقار معنا سنه در (اوریدندن فعـل امر مفرد مخـاطبدر نفس مفعولی (واو
حرف عطف (زان اصلنده ازان ایدی همزهٔ وصل ایله ساقط اولمشـدر (پیش بای عجمینك
کسریله اول واولك معناسنه در (قبل وقدام کبی (بس بای عربینك فتحیله بونده یتر معناسنه در (کن
فعل امر مفرد مخاطبدر کنیدندن ایله دیمکدر (که حرف بیان (بس ینه یتر دیمکدر (محصول بیت)
اول فکر ایله اندن صکره نفس چقار (یعنی اندن صکره تکلم ایله (یعنی سویلیجك سوزی اول فکر ایله
اندن صکره سویله وسکا سامع اولنلر یتر سویله دك دیمزدن اول سن یتر ایله یعنی دکلیلرسکا ساکت
وخاموش اول دیمزدن اول سن ساکت وخاموش اول بو کلام شول کشیه کوره درکه رطب و یابس
سویلیجی زواید کوی اوله والا علوم ومعارف سویلیوب هر کلامندن بر پند وعبرت و بر نصیحت وحکمت
مستفاد اولان کیمسه هرنقدر چوق سویلسه اندن اوصانلمز زیرا هرسوزی صفا بخش وروح افزادر
بونده منه سنده کن شومعناسنه در دیین عندی سویلمش* بنطق آدمی بهترست از دواب * دواب ردشمعی
ازتو به کرنکویی صواب * یا حرف مصاحبت (ونطق بونده سوز معناسنه در (آدمی بونده انسان
معناسنه در (بهتر ادات تفضیلدر (دواب دابه نك جمعیدر بانك تشدیدیله لغتده یراوزنده یورو ینه
دیرلردی (صکره درت ایاقلی حیواناته استعمال ایلدیلر چار پایلر معناسنه (دواب ازتو عبارتنه
وصل اولمغله یانی تشدیدله اوقومق وتخفیفله جائزدر دواب ازتو به مقدم جزاسیدر مؤخر شرطك
(نکویی فعل مضارع مفرد مخاطب (صواب دقول قولیدر نقیض خلافدر طوغری معناسنه
(محصول بیت) نوع انسان سائر حیواناتدن نطقله یکرکدر یعنی تکلمله ممتازدر (پس اکر صواب
وخیرلی سویلمزسك حیوانات سندن یکدر (زیرا کلام لغودن کاه اولورکه فساد منبعث اولور (اما
سکوتدن نادر واقع اولورکه ضرر مترتب اوله حاصلی اولور اولمز سوزی سویلمکدن سکوت
اولیدر* فکیف درنظر اعیان خداوندی عزنصره که مجمع اهل دلست ومرکز علمای متبحر*
(فکیف خصوصا دیمکدر (نظر اعیان خداوندی لامیه لردر ویا حرف نسبتدر (عز فعل ماضی
مفرد مذکر غائب مقـام دعاده واقع اولمش نصرتی عزیز اولسون دیمکـدر مراد کندینك
عزتیدر (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل موصوف خداوند در (مجمع میم ثانینك فتحی
وکسریله اسم مکاندر مطلع ومطلع کبی (اهله اضافتی لامیه در (ودله اضافتده بویله در (مرکز
بونده مقام ومحل معناسنه در (علمایه اضافت لامیه در (متبحره اضافت بیانیه در متبحر دریك اوقومشد
دیرلر (محصول ترکیب) یعنی هر یرده سوزی اندیشه ایله سویلمك کرك (خصوصا وزیرك اعیانی وارکانی
نظرنده الله تعالی نصرتنی معزز ومکرم ایلسون انجلین وزیر که اهل دل عارفلر مجمعیدر (ومحل ومکان
علمای متبحر (یعنی علماء وفضلای راسخ وکامل مرکزیدر خداونددن مراد پادشاه و نصر ضمیر یده اکا ردلامعی
راجعدر دیمکده نظروار (نصر بونده مصدر بمعنی فاعلدر مرادوز یردیین عندی سویلمش (منه سنده رد شمعی
مجمع مصدر میمی دیین فکرسز سویلمش* اکردرسیاقت سخن دلیری کنم شوخی کرده باشم* سیاقت رد شمعی
کسر سینله مصدر در درایت وزنی اوزره سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر سوق کلام
دیمکدر (دلیری دالك ولامك کسریله بهادردیمکدرو یا حرف مصدر (شوخ بونده کستاخ معناسنه در
ویاحرف مصدر باشم فعل مضارع متکلم وحده در (محصول ترکیب) وزیر مذکورك مجلسنده اکر
سوق کلامده اظهار جراءت ایدوب بهادرلك ایدرسم کستاخلق ایلمش اولورم* و بضاعت مزجات
بحضرت عزیز اورده* و بضاعت سرمایه در اما بونده اسـباب ومتاع مراد در (مزجات میمك
ضمی وزانك سکونیله ازاجق بهالی نسنه اضافت بیانیه در (باحرف صله (حضرت عزیزدن یوسف
پیغمبر مراد در آیت کریمه یه تلمیحدر که حضرت یوسفك قرنداشلری یانه کلدکده (وجئنا ببضاعة
مزجاة) دیدیلر ماقبلی ومابعدیله تمام آیتدر اورده تقدیری اورده باشم دیمکـدر کتورمش اولورم

معناسند (محصول ترکیب) دخی قلیل بهالی متاعی حضرت عزیزه کتورمش اولورم یعنی هدیه
ایچون الحق بهالی قاش کتورمش اولورم حاصلی اکسکلك ایلمش اولورم * وشبه در بازار
جوهر یان جوی نیارد * شبه شینك وبانك فتحه لریله وهای اصلیه ایله پرنج که اندن یان
دیو بنلری یاپارلر واندن دوزیلن بونجق بونده بو مرادر (فارسیده های رسمی شکلنده اوقنور
(حمزه وغمزه هاسی کبی کثرت استعمالدن بویله اوقنور دیمکلك اصلی یوقدر (جوهریان جوهر
ردلامعی وکافی
معرب کوهردر و یاحرف نسبت (والف ونون ادات جمع (جو جیمك فتحیله ارپه در شعیر معناسنه
(ویا حرف وحدت (نیارد فعل نفی استقبال مفرد غائب کتورمز دیمکدر (محصول ترکیب) پرنج
بونجق جوهر فروشلر بازارنده بر ارپه جه قیمت کتورمز (یعنی وزیر مجلسنده اولان فضلانك
قتنده بنم سوزم جوهر فروشلر بازارنده اربه کبیدر (یعنی بی اعتبار وبی قیمتدر * وچراغ پیش
آفتاب پرتوی ندارد * چراغ شمعك فتیله سندن یانان آتشه دیرلر (پرتو باء عجمینك وتانك
فتحه لریله ضیا معناسنه در (محصول فقره) چراغ دخی آفتاب قتنده پرتو طوتمز (یعنی چراغك کنش
یاننده پرتوی وضیاسی اولماز * ومناره بلندی بر دامن کوه الوند پست نماید * مناره معروف بلنده
اضافت بیانیه در (دامن کوه اضافتی لامیه در کوه کاف عربینك ضمیله طاغدر جبل معناسنه (الوند
همزه نك فتحی ولامك سکونی وواوك فتحیله همدان طاغلرندن بر یوکسك طاغك اسمیدر اول
ولایتده ارتفاعله علم اولمغین انی تعیین ایلدی والا رومده طاغلر واردر که کوه الوندالره نسبت
بردپه جکدر (پست بای عجمینك فتحی وسکون سینله الحق دیمکدر (نماید فعل مضارع مفرد
ردابن سید علی ولامعی وسروری
غائبدر (نمایدندن نمودندن دکل کورینور دیمکدر فعل لازمدر (محصول ترکیب) دخی بلندمناره
کوه الوند اتکنده الحق کورینور (یعنی بر مناره هر نقدر که یوکسك اولسه اول طاغك
دبنده اولیجك الجق کورینور (حضرت شیخ تواضع بیوروب کسر نفس ایلدی واعیان
مجلس وزیری آفتابه وکوه الونده وکندی یی چراغ ومناره یه تشبیه ایلدی بونده وزیری کوهه
رد کافی
وارکان مجلسی دامن کوهه تشبیه ایلدی دیمکده نظر واردر * مثنوی * هرکه کردن
بدعوی افرازد * دشمن از هر طرف بر وتازد * هرکه هرکس که تقدیرنده در نکه سابقا
بیان اولندی (کردن بیوندر عربیده جید دیرلر (بدعوی باحرف مصاحبت (دعوی
واوك کسریله دعوی معناسنه در نکه سابقا معنی یا ننده کجدی (افرازد فعل مضارع
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی
مفرد غائبدر (افرازیدندن افراختن دندکل یوجلده دیمکدر فعل متعدیدر (کردن مفعول
صریحی (وبدعوی غیر صریحی (دشمن مبتدا (وتازد فعل مضارع مفرد غائب تازیدندن
تاختن دن دکل سکردر یعنی هجوم ایدر دیمکدر خبر مبتدا (محصول بیت) هرکس که دعوی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی
وزعمله وعجب وتکبرایله بوینی یوجلده یعنی تکبرلك وتجبرلك ایلیه (هرجانبدن دشمن اکا هجوم
ایلر حاصلی هرکس اکا خصومت ایلر بعض نسخه ده مصراع ثانی بویله واقع در
(خویشتن را بکردن اندازد) خویشتن تایله وخویش تا سز بر معنایه در کندی
دیمکدر (را ادات مفعول باحرف صله بونده استعلا معناسین افاده ایدر (اندازد فعل
رد شراح جمیعا
مضارع مفرد غائبدر (اندازیدندن انداختن دن دکلدر دیمکدر (محصول مصراع)
کندینی بوینی اوزرینه آتار یعنی خودبین وخود پسند مرادینه واصل اولماز بلکه تکبری وتجبری
سبب هلاکی (یعنی بوینی اوزلمسنه باعثدر * سعدی افتاده ایست آزاده * کس نیاید بجنك
افتاده * سعدی مبتدا افتاده خبری وهمزهٔ مجتلبه هاء رسمی ضرورتیچون کلمشدر
(ویاحرف وحدت (ازاده صفت افتاده در (وکس مبتدا (نیاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب
(بجنك باحرف صله (افتاده دوشمش ماضیدن قسمدر (محصول بیت) سعدی بر جنك

وجدا

وجدالدن ومعارضه ومناقضه دن آزاده وسالم بر دوشکون دردمنددر ودعوای علم وفضلدن
وخلقك قبول وردندن فارغ البال وآسوده حال بر نامراد درهرکسله درویشانه طور
ودرد مندانه وضعله چکنوب اغراض نفسانیه دن خلاص بولمشدر (پس بویله اولیجق کیمسه
دوشمشك ودوشکنك جنکنه کلمز یعنی اظهار عجز ومسکنت ایلینله کیمسه جنك وجدال
ایلمز اما مدعی وخود بین وخود پسند ایله هرکس معارضه ومقابله ومناقضه ایلر (حضرت
شیخ بونده کسر نفس ایدوب مسکنت وتذلل اظهار بیورمش نکه نثرسابقده اجمالا
بو معنایی ذکر بیورمش وبالجمله نثر ونظمده عرض نیستی وپستی ایلمش (افتاده ایست
رد سروری
عبارتندن صکره علی الارض دیین خلاف سویلمش (وزاده نك معناسنی فارغ دیینه اعتراض
رد سروری
ایدوب بیان معناده کندی فارغ لفظنی اخذ ایلینی مؤاخذه کرك ومصراع اولك
معناسنده سعدی بر دوشکون فقیر وحقیر در ودعوای تفضل ایلمکه لیاقت واستحقاقی یوقدر
رد کافی
دین مقصود سعدی یه افترا ایلمش * اول اندیشه وانکهی کفتار * پای بست آمدست پس دیوار *
وانکهی یاسی حرف اصلیدر (پای بست سکون یایله لغتده ایاق باغی دیمکدر بستن دن اما تمل
معناسنه مستعملدر که عربجه اساس دیرلر (امدست اصلنده امده است در های رسمیله ضرورت
وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه حذف اولنمش (پس بونده بعد معناسنه در اندن صکره دیمکدر
بو بیت سابقا بحر متقاربده واقع اولان مثنوی بیتلرینه مناسب وموافقدر (محصول بیت) کشی یه
اول فکر وتامل کرك اندن صکره کلامه شروع وتکلمه ونطقه مباشرت کرك زیرا بناده اول
تمل اندن صکره دیوار کلمش (حاصلی فکر وملاحظه تمل حکمنده وتکلم دیوار حکمنده در
(پس نیچه که بنانك تملسز ثبوت وقراری اولمز تأمل وملاحظه سز کلامك رونق واعتباری اولمز
یعنی فکرسز سوز تملسز بنا کبی ناپایدار وخلل پذیردر (بونده بست باء عجمیله در ترکیده الحق
رد سروری
دیمکدر دیین الحق قاچمشدر (بست باء عربیله فعل ماضیدر بغلدی دیمکدر پای لفظیله
ردلامعی
ترکیب اولمغین معنای مصدری مراددر (یعنی آیق بغلمق کلمشدر صکره دیوار دیین
ردابن سید علی وکافی
بورایی بوجه بغلمش بعضیلر بونده بی فائده اطناب کلام ایلمشلر * نخل بندم ولی نه در
بوستان * شاهدم من ولی نه در کنعان * نخل بند وصف ترکیبی دربندیدندن نخل بغلیجی
(نخل ترکیده تحریف ایدوب نقل دیدکلریدر کرکسه چچکدن وکرکسه بال مومندن اولسون
(ولی ادات استدراك (کنعان قدس مبارکله دمشق بیننده بریرك اسمیدر که حضرت
یوسف انده طوغوب نشو ونما بولمشدر (وحضرت یعقوب اول یرك قومنه تبلیغ احکام رسالت
ایلمشدر (محصول بیت) حضرت شیخ تواضع طریقیله بیورر که (بن نخل بندم اما بوستانده دکل
(یعنی بوستانده نخل بندلك ایده مم زیرا انده اولان نخل صنع یزدانی ومصنوع خدایدر که نخال
هر نقدر که استاد کامل وفننده ماهر وقادر اولسه اکا مشابه نخل احداث وپیدا ایده مز ومحبوبم بن
اما کنعانده دکل یعنی حضرت یوسف نبی علیه السلام اولان یرده محبوب دکلم (زیرا حسن
وبهاده هر نه قدر که سرامد وممتاز محبوب اولورسه حسن یوسفه نسبت ایله صورت دیواردر محصل
کلام هر نقدر که بن علوم وفنونده ماهر وکاملم اما حضرت وزیرك مجلسنده اولان علما وفضلا یه
ردابن سیدعلی وسروری وشمعی وکافی
نسبت طفل ابجد خوان دکلویم یعنی هر یرده علم وفضل ومعرفتدن دم اورمق ممکندر اما
بو مجلس سامیده علوم وفنوندن سوز سویلمکه قادر اولمایوب دمبسته قالورم (نخل بندی
یاء مصدریه ایله یازانلر اکثر نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری ناموزون یازمشلر (بعض شارحلر
دیمش که نخل بندی یاء مصدریه ایله وصف ترکیبیدر نخل بغلایجیلق یعنی نخل بغلایجیلق بیلورم اما
ردسروری
بوستانده دکلم که انواع شکوفه جمع ایدوب نقل بغلییدم (معلومدر که بو شارح بیتك مقصودنی

بلامش و بوتقریرندن معلومدرکه مصراع ثانیده برغریب وجهله شرح اینسه کرك * لقمان حکیم
راکفتند که حکمت از که آموختی کفت ازنابینایان * لقمان ایکیدر بریسی لقمان عادیدرکه
حضرت هودك زماننده ایدی وعلما نبوتنده اختلاف ایلدکاری لقمان بودر (اصح روایت
اولدرکه نبی اولمیه بلکه برفاضل حکیم ایدی انکچون حضرت شیخ لقمان حکیم بیوردی
بونك برقزی وارایمش زرقا نام که اوچ کونلك یولدن کوررمش نتکه بعض اشعار عربده
ومقامات حریریده وشروحنده بیان ایلمشلر (نابینایان کورلر دیمکدر (زیرا بینا صفت مشبهه در
بینیدندن کوره کن دیمکدر اما کوریجی معناسنی ویررلر (پس نا ادات سلبدر کورمیجیلر دیمکدر
معنای لازمیسی کورلردر (محصول ترکیب) لقمان حکیمه دیدیلرکه حکمتی کیمدن اوکرندك
دیدیکه کورلردن * که تاجای نبینند پای ننهند * که حرف بیان (تا ادات توقیت درمادام معناسنه
(نبینند بونده بلامك واکلامق معناسنه در (ننهند فعل نفی مستقبل جمع غائب قومازلر دیمکدر
(محصول ترکیب) کورلردن حکمت اوکرندکی تفسیر ایدر یعنی مادامکه اباق بصاجق یری عصایله
وغیری وجهله تدارك ایتمینجه ایاق قومازلر * قدم الخروج قبل الولوج * قدم فعل امر مفرد مخاطبدر

تدارك ایتمیهلر نسخه

تفعیل بابندن تقدیم ایله دیمکدر (خروج مصدردرنصر بابندن چقماق دیمکدر (ولوج مصدردر
دخول وزنی اوزره ضرب بابنك مثال واو یسندن انکچون واوی ساقط اولمشدر کیرمك معناسنه
(محصول ترکیب) بریره کیرملی اولسك اول چقمغی فکرایله اندنصکره کیر یعنی هرایشك اول صوکین
فکر وملاحظه ایله اندنصکره اکا مباشرت ایله (بونلر جمیعا حضرت شیخدن تواضع طریقیله
اظهار عجز ومسکنتدر * مصراع * مردیت بیازمای وانکه زن کن * مردیت یا حرف مصدر
(وتا ضمیر خطاب (یا ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنوردیین غافل ایمش (زیرا یای مصدریده
اصل سکوندر حرکت ضرورت وزن ایچوندر (اصلی مردی ات دردینلرده سهو ایلمشلر زیرا هیچ
بروجهله همزه مجتلبه یری دکل (با حرف تأکید (وازمای فعل امر مفرد مخاطبدر ازمایدندن

ردشمعی ولامعی
رد ابن سیدعلی وسروری
رد ابن سید علی ولامعی وسروری

ازمودندن دکل (زن کن اصطلاحلرنده اولان یعنی تأهل ایله دیمکدر (زنرانکاح کن ایله تفسیر ایدن
اصطلاحدن غافل ایمش (کن فعل امردر کنیدندن کردندن دکل (محصول مصراع)

ردلامعی

مردلکی اول امتحان وتجربه ایله اندنصکره تأهل وتزوج ایله یعنی اول کورکه رجولیتك
کامل میدر یعنی مبادا که عنین اولمیاسن (اندنصکره اولان بو مصراعك قدم الخروج قبل
الولوج ترکیبیله زیاده مناسبت وملایمتی وار (پس ملایمتی یوقدر دیین ارالرنده ملایمت اکلامش

ردشمعی

(ملایمت اکلمدقدنصکره محله مناسب اولان معنی بودرکه مردلکی صنه اندنصکره اورمق ایله
دیدوکی زیاده نامناسب ونا ملایم سویلمش (وبو ویردیکی معنی حد ذاتنده فاسد دکلدر دیین
صحیح وفاسدی فرق ایدر دکل ایمش (زن بونده زدن معناسنه امر حاضر صورتنده مصدردر

ردشمعی وکافی
ردشمعی وکافی

دیدیکی قبول ایلمك بوداله عدم وقوفدن وعدم تتبعدن کلور بلکه سلیقهٔ قصورندندر
* نظم * کرچه شاطر بود خروس بجنك * چه زند پیش باز روئین چنك * شاطر چابك وچالاك
معناسنه در (خروس معهود (با حرف ظرف (زند فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی خروسه
راجع تحتنده ضمیر (وچه مفعولی (پیش ظرف مکان باره اضافتی لامیه در (باز فارسی وبازی
بایله عربیدر (روئین توچلی دیمکدر (یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت (چنك جیم عجمیله
قوش قیناغنه ویرتجی حیواناتك پنجه سنه دیرلر (محصول بیت) کرچه جنس خروس بریرله
جنکده وصواشده شاطر وچویك اولور اما توچ قیناقلی طوغان قتنده نه چالار یعنی انکله
جنك ایدوب شاطرلك ایلمکه قادر دکلدر (حاصلی انك قاتنده مغلوب ومنهزمدر طوغانك

رد ابن سیدی علی ولامعی
وسروری وکافی وشمعی

ایاغی لونده وشدتده توجه تشبیه ایلمش زیرا او قوشاری یاپشدیغنه محکم یاپشور بو ایکی بیتك نظمنه

ردابن سیدعلی وسروی

قطعه ورباعی دینلرنه قطعه یی اکلرمش ونه رباعی یی (چه زندك تقدیرینی چه پنجه زند ایلین
وزندی کند معناسنه تأویل ایلین ایکی وجه ایله بله زائددر بعضیلر دیدیلرکه زندك مفعولی
مقدر برنسنه اعتبار اولنمق کرك مقامه مناسب بونده زند جرأت معناسنه در دیین عجب جری

رد سروری

ایمش * کربه شیرست درکرفتن موش * لیك موشست درمصاف پلنك * کربه کاف عجمینك
ضمیله جتك دیمکدر یعنی کدی (شیر بونده ارسلان معناسنه در کربه مبتدا وشیر خبری (کرفتن
موش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (موش کسکندر عربجه فاره دیرلر (لیك سکون کافله ادات
استدراك در (مصاف میمك ضمیله جنك وصواش معناسنه در (پلنك قپلان دید کلری یرتجی

مطلب

حیواندر (معلوم اوله که کلمه نك اخرنده واقع اولان کافك ماقبلنده نون ساکن اولسه اول کاف
البته عجمیدر (محصول بیت) کدی ارسلاندر موش طوتوب اولمه ده یعنی موشه نسبت کدی
ارسلاندر اما کدی موشدر پلنك جنکنده یعنی پلنکه نسبت کدی فاره کبیدر (حاصلی اشیا
بربرینه نسبت کیمی ضعیف وکیمی قویدر (حضرت شیخ بیوررکه بن مبتدیلره وضعیفلره نسبت
اهل علم وفضلم اما اکابر علما وفضلایه نسبت هیچ نسنه دکلم حاصلی کسرنفس ایدوب
تواضع بیوررقدس سره * اما باعتماد سعت اخلاق بزرکان که چشم ازعوایب زیردستان
بپوشند ودرافشای جرایم کهتران نکوشند * اما ادات استدراك (با حرف مصاحبت (اعتماد
مصدردر افتعال بابندن طایقمق دیمکدر سعته اضافتی مصدرك مفعولنه در (سعت اصلنده
سینك کسریله ایدی عدت کبی مثال واویدن پس حرف خلق ایچون سین مفتوح قلندی
نتکه صرف کابلرنده مبیندر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمیله (بزرکان بانك وزانك ضمه لریله
ورانك سکونیله اولولر دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر سعت اخلاق بزرکان اضافتلری
لامیه لردر (که حرف رابط صفت (عوایب جمع عیبدر اضافتی لامیه در (زیر زانك کسریله
الت معناسنه در (دستان دستك جمعیدر زیردستان کشینك الی التنده اولنلره دیرلر قول وخدمتکار
ورعیت کبیلره (بپوشند فعل مضارع جمع غائبدر اورترلر یعنی یومرلر (چشم مفعول صریحی
وازعوایب غیرصریحی (در حرف صله (افشا همزه نك کسریله مصدردر افعال بابندن فاش
ایلمك معناسنه جرایمه اضافت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جرایم جریمه نك جمعیدر کناه
معناسنه در (کهتران کاف عربینك کسری وهانك سکونیله وادات تفضیل ایله کهترك
جمعیدر کچی رکلر دیمکدر جرایمك اضافتی لامیه در (نکوشند فعل نفی استقبال جمع غائب
چالشمزلر دیمکدر (محصول فقرتین) اکرچه بنده علم ومعرفت وفضل یوق وفنون وکالده
اضعف مبتدیانم اما اولولرك اخلاقنك وسعتنه اعتماد ایله که زیردستلرینك عیوبندن کوزلرین
یومرلر دخی کچی رکلرك کناهلرین اظهار ایلمکده دورشمزلر یعنی ستر عیوب ایدرلر * کلمهٔ چند برسبیل
اختصار از نوادر وآثار وحکایات واشعار سیر ملوك ماضی درین کتاب درج کردیم وبرخی ازعمر
کرانمایه بروخرج * کلمهٔ (یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (چند نیچه (سبیل اختصار
طریق اختصار دیمکدر (نوادر نادرك جمعیدر لغتده بربوانانه دیرلر اما استعمالده عجیب وغریب
معناسنه د بونده شیرین حکایات وغریب کلمات مراددر (آثار اثرك جمعیدر صحابه سوزلرینه
وسلف صالحین کلماتنه دیرلر بعض نسخه لرده امثال واقعدر ضرب مثللر دیمکدر ضروب
امثال تقدیرنده دخی حکایات واشعار (سیر سینك کسریله ویانك فتحیله سیرتك جمعیدر
یوریش یعنی روش وطریقت معناسنه (ملوك ملکك جمعیدر پادشاهلر دیمکدر (درین کتاب
(در حرف صله اولدیغی تقدیرجه بوکتابه دیمکدر اما حرف ظرف اولدیغی تقدیرجه بوکتابده
دیمکدر (درج مصدردرنصر بابندن درجه کلوردیوشرمك دیمکدر (درج کردیم درج ایلدك

یعنی دیو شردك برخ بانك فتحیله بعض وبراز معناسنه در (ویا حرف وحدت (کرانمایه کاف
عجمینك کسریله اغر بهالی معناسنده استعمال ایدرلر زیرا کران لفظ مشترکدر بهالی واغر
یعنی ثقیل بینده (براو بر حرف استعلا واو ضمیر غائب کتابه راجعدر (خرج بونده صرف
معناسنه در کردیم بنه مقدردر (محصول فقرتین) مذکور اعتماده برنیچه کلمه اختصار طریقی
اوزره نوادر وآثار وامثالدن دخی حکایات واشعار وملوك سابق طریقه وقانون و روشلرندن
بوکتابده جمع ایلدك (دخی اغر بهالو عمرمزدن برمقدار یعنی براز تألیف و تصنیفنه صرف
ایلدك (حاصلی برقاچ کون عمرمزدن بونك جمع وتألیفنه خرج ایلدك که بوشکله کیردی
* موجب تصنیف کتاب کلستان این بود وبالله التوفیق * موجب اسم فاعلدر افعال بابندن
بونده سبب معناسنه در (تصنیفه اضافتی اسم فاعلك مصدره اضافتیدر وتصنیفك کتابه مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (توفیق تفعیل بابندن مصدردر لغتده اویدرمق دیمکدر اما اصطلاحده
الله تعالی قولك مرادنی کندی مرادینه اویدرمغه دیرلر (محصول ترکیب) اخلاق بزرکانك سعتنه
اعتماد کتاب کلستانك تصنیفنه سبب اولدی بو کتابك تکمیلنه توفیق الله تعالی یه مخصوصدر
* قطعه * بماند سالها این نظم وترتیب * زما هر ذره خاك افتاده جایی * بونده قطعه یرینه
نظم وشعر یازلر قلمدن سهو واقع اولمش (بماند فعل مضارع مفرد غائب در (ما نیدندن
ماندندن دکل قالور دیمکدر (سالها سالك جمعید رقیاس ایله سالیان ده کلور شذوذا
ظرف زماندر (این نظم فاعل بماندر (ترتیب تفعیل بابندن مصدردر (زما بماند فعلنه متعلقدر
تقدیری زخاك تن ماهر ذره جایی افتاده بماند در (افتاده بو دتقدیر ایلین بی فائده تقدیر ایلمش
(جایی یا حرف وحدت (افتاده ماضیدن قسم اوله ویا اسم مفعول بعضیلر زعمی اوزره
(وهاء رسمی تحرف ترتب اولقده جائزدر (محصول بیت) بوکتابك نظم ونثر وترتیبی
یعنی بوکتاب یللرله قالور بزم وجودمز خاکتدن هر ذره بریره دوشمش قالور ویادوشوب قالور
(حاصلی کتابمز انجلین قالور (خاك وجودمز بونجلین قالور (یعنی افتاده بر بماند
فعلنه مقیداولور معناده بعضلر مصراع ثانی یی اولکیدن حال طوترلر یعنی بزم خاك تمزك
هر ذره سی بریره دشمش اولدوغی حالده کتابمز انجلین قالور دیرلر (ذره اصلنده ذرهٔ خاکدر
اضافتله صکره ضرورت وزن ایچون همزهٔ اضافت حذف اولندی دیین عندی سویلمش
* غرض نقشیست کزما بازماند * که هستی را نمی یابم بقایی * غرض مبتدا (نقشیست خبری
بونده نقشدن مراد نشاندرتکه مشهوردر که عالمده بر نشان قودی دیرلر یا حرف وحدت (کز که
حرف بیان باز بونده کری وصکره معناسنه (در ماند فعل مضارع مفرد غائب در مانید ندن
ماندندن دکل (کماحرف تعلیل (هستی یای مصدریه ایله وارلق دیمکدر (را حرف تخصیص
(نمی یابم افعال قلوبدن نفی مستقبل متکلم وحده آکلامم دیمکدر (بقایی یا حرف تنکیر بقایی یاسی
حرف وحدت طوتان معنایه اطلاعی یوغیمش (محصول بیت) کتاب کلستانی سویلمکدن
غرض بر نشاندر که بزدن صکره یادکار قاله زیرا وجودك دخی وارلغك بقاسنی آکلامم (یعنی
عالمده کیمسه باقی دکلدر امدی بر نشان قومق کرکدر کیم کشی یی کنسد ودن صکره آکدره
* مکر صاحب دلی روزی برحمت * کند در کار درویشان دعایی * مکر بونده ادات تمنی در شاید
معناسنه دردین عندی سویلمش (دلی وروزی یالری حرف وحدت در با حرف مصاحبت معنای
سببیتی متضمن در رحمتدن مراد ترحم در (در حرف صله (کاردن مراد حقدر نتکه بعض نسخه لرده
واقعدر (دعایی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (بوبیت غرض نقشیست جمله سنه علت
ثانیه در یعنی مراد عالمده براثر و بر نشان قومقدر (اوله کیم بر صاحب دل برکون مرحمت

وشفقت

رد ابن سید علی ولامعی
ردشراح جمیعا
ردشمعی
ردسروری ردلامعی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری
رد شمعی
رد کافی

وشفقت سببیله بزدرویشلرك حقنده بردعا ایلیه (یعنی صاحب قلب اهل اللهدن بریسی
کتاب صاحبنه دعا ایلیه نتکه مصنفلره دعا ایده کلمشلردر رحمة الله تعالی علیهم اجمعین
* امعان نظر در ترتیب کتاب وتهذیب ابواب ایجاز سخن مصلحت دید * امعان مصدردر
افعال بابندن بونده دقت معناسنه در (نظره اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (تقدیری
امعان نظرمدر (تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر و تنقیح معناسنه (ابوابه اضافتی
مصدرك مفعولنه در (ایجاز افعال بابندن مصدردر (سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر
اختصار سخن دیمکدر (ایجاز سخن دیدك مفعول اولی (ومصلحت ثانیسی وفاعلی تحتنده
امعانه راجع ضمیردر (محصول ترکیب) بنم دقت نظرم کتابك دخی ابوابك تهذیبنده
وتنقیحنده سوزك اختصارینی مصلحت کوردی (یعنی سوز مختصر ومفید اولمغی لایق کوردی
(ترتیبدن مراد الان اولان ترتیب در که اول سلاطینی ذکر ایلدی اندن صکره درویشانی آه
(تهذیب ابوابدن مراد هر بابده مناسبی ذکر ایدوب خلاف نسنه یی اول بابده
ذکر ایلمامکدر (ایجازی ماقبلنه عطف ایدوب مصلحتدن صکره در آن لفظنی ایراد
ایدنلر صحیح نسخه لره مخالف بازد قلرندن غیری بی معنی سویلمشلر * تا مرین
روضهٔ رعنا وحدیقهٔ غلبا چون بهشت بهشت باب اتفاق افتاد ازین سبب
مختصر آمد تا ملالت نینجامد * تا ادات تعلیل مرادات تأکید (یعنی تحسین کلام ایچون
کلمش لفظدر ابن سید علی بونده کندی مطالعه سی بیانندن صکره بحر الغرایب کلامنی نقل
بیورمش وسروری مرادنی فهم ایلیوب دخل ایلمش حقابوکه بی تقریب دخل ایلمش (این
اسم اشارت (روضهٔ رعنادن مراد کوزل باغچه درا کرچه که لغتده روضه چمنه دیرلر (ورعنا ایکی
یوزلی کله که رومده اکا کل ناصری دیرلر حدیقه باغچه بونده روضه یه عطف تفسیری
دوشمش (غلباغین معجمه نك فتحیله والف ممدود ایله حمراء وزنی اوزره (اغلبنك مؤنثیدر اغجلرینك
داللری وبداقلری بری برینه کرشمش وقویولمش باغچه نك صفتیدر مجازمرسل طریقیله (بهشت
بانك فتحی وکسریله وهانك کسریله وشینك سکونیله جنت دیمکدر (بهشت با حرف صله (وهشت
هانك فتحی وشینك سکونیله سکز دیمکدر (تا حرف تعلیل (با حرف مصاحبت (ملالت لغتده
کوسمکدر اما بونده انجمك واضطراب معناسنه در (نینجامد فعل نفی استقبال مفرد غائب اخر
اولمیه دیمکدر (ازین سبب یعنی امعان نظرم ایجاز سخنی مصلحت کوردوکی سببندن دیمکدر
(محصول ترکیب) امعان نظرم سوزك اختصارنی مصلحت کوردی تا بو رعنا روضه وغلبا حدیقه
سکز جنت کبی سکز بابده واقع اولدی (یعنی سکز بابه مختصر اولدی تاکیم ملالت وبی حضورلق
ایله ختم اولمیه یعنی تطویل کلام ایدوب کتابمی بویودوب چوغلتمادم تاکیم آخر اولنجه اوصانمیام
(بهشت بابك معناسنی سکز بابله دیین بای حرف مصاحبت اعتبارنده نظروار بونده ملالتی
قاریلره صرف ایدوب قاریلر اوصانمیه معناسنی قصد ایدن مراد مصنفی خلافنه صرف
ایلمش * باب اول در سیرت پادشاهان * اولکی باب پادشاهلرك عادت وقانونلری بیاننده در
* باب دوم در اخلاق درویشان * دوم دالك وواوك ضمه لریله ایکنجی دیمکدر بومیمك ماقبلی دائما
مضموم اوقنور عربیده ثانی وثالث ورابع دید وکلری کبی بونده دوم وسیوم وچهارم دیرلر
(محصول ترکیب) ایکنجی باب درویشلرك اخلاق ور وشلری بیاننده در * باب سوم در فضیلت
قناعت * اوچنجی باب فضیلت قناعتی بلدررر * باب چهارم در فوائد خاموشی * دردنجی
باب اسم اولمق فائده لرینی بلدررر * باب پنجم در عشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق
بیاننده در * باب ششم در ضعف وپیری * التنجی باب ضعیفی وپیرلکی بلدررر * باب هفتم

امعان نظر مبتدا مصلحت دید خبری
رد سروری وکافی
نتیجامدده همزه یایه قلب اولمش تنکه مکرر بیان اولندی
رد کافی
رد کافی

در تأثیر تربیت * یدنجی باب تربیت تأثیراتلکك بیاننده در * باب هشتم در آداب صحبت
سکزنجی باب خلقله اختلاط ومصاحبت ایلمکك آداب واسلوبنی بیلدیرر * تاریخ کتاب
* دران مدت که مارا وقت خوش بود * زهجرت شش صدو پنجاه شش بود * مدت بونده
زمان معناسنه در (که حرف رابط صفت (مارا حرف را بونده ادات تخصیص در (خوش واو
رسمیله وروم ضمه ایله ایو دیمکدر نتکه سابقا مرور ایلدی (شش صد التیوز دیمکدر ترکیب
تعدادی قیلنلندر (واو حرف عطف (پنجاه وپنجه اللی دیمکدر (محصول بیت) اول زمان که
بزم وقتمز خوش ایدی یعنی حیاتده اولوب بو کتابی سویلدیکمز زمان هجرت نبینك علیه الصلاة والسلام
التیوز اللی التنجی سنه سی ایدی خوش لفظی شش افظنه موافقت ایچون خانك فتحیله تلفظ اولنوردیین
روم ضمه دن غافل ایمش * مرادما نصیحت بود کفتیم حوالت باخدا کردیم ورفتیم * مرادما لامیه در
بزم مرادمز دیمکدر (حوالت حانك فتحیله اسم مصدردر احاله معناسنه ویا تفویض معناسنه اوله
تا حرف مصدر در فارسیده بویله تالر اوزون یازیلوردولت وسعادت تالری کبی تاء ضمیر خطاب
طوتانلر فکرسز سویلشلر (با خدا با حرف صله (محصول بیت) بزم بو کتابی سویلمکدن مرادیمز
نصیحت ایدی سویلدك کتابی وممدوحمز پادشاه وشاهزاده یی وبو کتابی اوقیوب وبازانی خدایه اصمرادق
وکتدك یعنی بزی دعادن اونتمسونلر دیمکدر (نصیحت بوددن صکره واو یازنلردماغنده لذت فارسی
بوغمش * باب اول درسیرت پادشاهان حکایت * پادشاهی راشنیدم که بکشتن اسیری اشارت
کرد بیچاره درآن حالت نومیدی بزبانی که داشت ملك راد شنام داد کرفت وسقط کفتن *
(پادشاهی را یاحرف وحدت ورا حرف مفعول شنیدمك مقدم مفعولی (که حرف بیان
(بکشتن با حرف صله اسیره اضافت مصدرك مفعولنه در ویاحرف وحدت واسیردن مراد
محبوس ویادشمن اسیرلرندن بری اوله اشارت کردك مقدم مفعولیدر وفاعلی پادشاه بیچاره
یعنی اسیر (درآن حالت نومیدی بیانیه یعنی کیمسه دن شفاعت وترحم کورمیوب جاندن
قطع امید حالتنده (بزبانی که داشت با حرف مصاحبت ویا حرف وحدت (که حرف
رابط صفت (داشت فعل ماضی مفرد غائب بحسب لغت طوتدی دیمکدر اما بونده
حکایت حال ماضی مراد در یعنی طوتاردی زباندن مراد لغتدر نتکه عربی دل وترکی
دل دیرلر یعنی کندینك دلی نه ایسه مراد اغزنده اولان دل دکلدر نتکه بعضلر ظن ایلدی
(ملك را را ادات مفعول یعنی مذکور پادشاهه (دشنام دادن کرفت بحسب لغت دشنام
ویرمك طوتدی یعنی سوکش ویرمك اما استعمالده سوکمکه باشلدی دیمکدر زیرا دشنام دادن
ودهیدن وبونلرك مشتقاتیله مستعملدر وکرفتن وکیریدن وبونلرك مشتقاتی بونك کبی
یرلرده شروع ومباشرت معناسنه در پس (معنای ترکیب) پادشاهی سوکمکه باشلدی وسقط
سبنك وقافك فتحه لریله الحق فاشه دیرلر اما بونك کبی یرلرده نا معقول وناسزا کلماتدن
عبارتدر (کفتن وبوندن صکره برکرفت تقدیر اولنور یعنی ناسزا سویلمکه باشلدی
* که * حرف تعلیل * کفته اند هرکه دست ازجان بشوید هرچه دردل داردبکوید *
هرکه تقدیری هرکس که نته که سابقا بیان اولندی (بشوید باحرف تاکید وشوید فعل
مضارع مفرد غائبدر شویدندن شستن دن دکل یویه دیمکدر دست مفعول صریحی
وازجان غیر صریحی (دار دفعل مضارع مفرد غائبدر داریدندن هرچه مفعول صریحی
(ودردل غیر صریحی ومجموعی بکویدك مقول قولی هرچه بکویدك مقدم مفعولیدر
دینلر اصابت ایلامشلر (محصول فقرتین) هرکیمسه که الینی جاندن یویه یعنی
جاندن ناامید اوله یعنی حیاتدن قطع رجا ایلیه هرنسنه که کوکلنده طوترانی سویلرحاصلی

رد کافی

ردلامعی وشمعی

رد کافی

بکشتن اسیری اشارت کردك مقدم مفعولی اوله سعد

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

کوکلنه

کوکلنه کلنی دیلنه کتوررارلرنده بوایکی فقره ضرب مثلدر * بیت * اذا یئس الانسان
طال لسانه * کسنور مغلوب یصول علی الکلب * اذا بونده زمان استقبال ایچون ظرفدر
معنای شرطی متضمن (یئس فعل ماضی مفرد مذکر غائب علم بابندن ناامید اولسه دیمکدر
فعل شرط فاعلیله جملهٔ شرطیه در (انسان لفظا مرفوع فاعلی در (طال فعل ماضی مفرد
مذکر غائبدر حسن بابندن اوزادی دیمکدر اجوف واویدر اسان لفظا مرفوع فاعلی در
وضمیر محلا مجرور مضاف الیه انسانه راجع جملهٔ جزائیه نك اعرابدن محلی یوق مجموع
شرطیه وجزائیه نکده بویله در زیرا ابتداء کلامده واقعدر (کسنور کاف حرف جر مقدر
کائنه متعلق (سنور سینك کسری ونون مشددهنك فتحیله بلور وزنی اوزه کدی یه دیرلر
جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدای محذوفدر (تقدیر کلام کسنور
مغلوب لفظا مجرور مضاف الیه سنور در موصوفك صفتنه اضافتی قیلنلندر (یصول
فعل مضارع مفرد مذکر غائب نصر بابنك اجوف واویسندن فاعلی سنوره راجع تحتنده
ضمیر در جمله ایدر دیمکدر (علی الکلب جار مجروریله یصول فعلنه متعلق جملهٔ فعلیه
اعرابدن محلا مجرور صفت سنور در (محصول بیت) چون انسان مأیوس وناامید اولسه
دیلی اوزار یعنی هرنکه دانه کلسه بی پروا سویلر حاصلی فحش وقباحت سویلمه دن قورقماز
مغلوب کدی کبی که ایته هجوم وحمله ایدر (یعنی کوررکه ایت آنی هلاك ایلمك استر) پس
ایته نیجه سیله یاپشور * بیت * وقت ضرورت چونماند کریز * دست بکیرد سرشمشیرتیز *
وقت ضرورت اضافتی فی معناسنه در (چو ادات تعلیل (نماند فعل نفی استقبالدر ماندندن
قالمیه دیمکدر (کریز کاف عجمینك کسریله اسم مصدر در کریزیدندن کریختندن دکل
قچمیه دیمکدر (دست مبتدا (وبکیرد فعل مستقبل کیریدندن کرفتندن دکل طوتار دیمکدر
خبر مبتدا در (سر مفعول بکیرد در (شمشیره اضافتی لامیه در (شبنده فتحه ده کسره ده
جائزدر (تیزه اضافتی بیانیه در (محصول بیت) ضرورت وقتنده چونکه قاچاغه مجال قالمیه یعنی
قاچوب خلاص اولمغه که قدرت قالمیه ال کسکین قلیجك اوجنی (یعنی یلمانی طوتار حاصلی
ال کسکین قلیجه یاپشور دیمکدر (پس دستش مقابل بکیرد سرشمشیرتیز رادیین واول کسه دشمنك
کسکین قلیجی طرفنه النی طوتار دیین والیله کسکین قلیجك اوجنی طوتار بوتقدیرجه دست
لفظی بدست تقدیرنده اولور دیین بیتك معنای منطوقیسندن غفلت ایلمشلر * ملك پرسید که
چه می کوید * پادشاه اسیرك سوزینی ایشیدنجه یانده اولان وزیرلره سؤال ایلدیکه اسیر نه سویلر
* یکی از وزراء نیك محضر کفت * نیك محضر ایو خویلو یعنی ایو خویلی وزیرلردن بریسی دیدی
* ای خداوند می کوید والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس * ای پادشاه سویلرکه (یعنی بو آیتك
مضمونی سویلر (کاظمین جمع کاظمدر یودقونیجی دیمکدر (غیظ غینك فتحیله غضب دیمکدر
کاظمینك مفعولیدر (عافین جمع عافیدر عفوایدیجی (یعنی کشینك کناهندن کچیجی حقندن
کلمکه قادرایکن (عن الناس عافینه متعلق در بو تلمیحدر آل عمران سوره سنده (وسارعوا الی مغفرة
من ربکم) آیت کریمه سنه یعنی مذکور صفتلرایله اولان جنت مذکور اهل تقوانکدر دخی غضبی
یودقنجیلر کدر دخی ناسك کناهلرندن کچنلر کدر حقندن کلمکه قادر ایکن حاصل کلام پادشاهم
فضیلت عفووکرم بابنده وارداولان بو آیت کریمه مقتضاسنجه استدعای لطف وعنایت وتمنای
مرحمت وشفقت ایلر دیمکدر * ملك رابروی رحم امد * ملك رازا ادات تخصیص ویا حرف
صله ملکك ویاملکه دیمکدر (بر واول اسیرك اوزرینه ویااول اسیره رحمی کلدی (یعنی انی اسیرکدی
* وازسرخون درکذشت * سر بونك کبی یرلرده جهت وسودا معناسنده مستعملدر

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وشمعی

نیك محضر غائب اولان
کیمسه نك حقنده ایو سویلینه
دیرلر حاصلی هرکسی خیرایله
ذکرایدن کیمسه یه صفتدر
عرب حسن المحضر در
سعد

(درکذشت درحرف تأکید (یعنی پادشاه وزیردن بوسوزی ایشیدنجه اسیری اسرکدی وثانی
اوجندن وهوسندن کچدی (یعنی قتلندن فراغت ایلدی بونده سرودر لفظلری زائددر
دینلرزائد سویلنشلر و بعید دکلدر که تقدیر کلام ازسرخون وا وله دین سرك معنالرین بلمزیمش ردابن سیدعلی
* وزیردیکر که ضداو بود * برغیری وزیرکه نیك محضر وزیرك ضدی ونقیضی ایدی
* کفت ابنای جنس مارا نشاید در حضرت پادشاهان جز براستی سخن کفتن * ابنا ابنك
جمعیدر (یعنی اوغللر (ابنای جنس اقران وامثالده مستعملدر (مارا بزم دیمکدر (نشاید فعل
نفی استقبال لایق دکل دیمکدر (حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه در (جزغیر
دیمکدر (براستی با حرف مصاحبت (راست طوغری وکرچك معناسنه در (و یاحرف مصدر
طوغریلق ایله دیمکدر (سخن کفتن سوز سویلك (یعنی نیك محضر وزیرك ضدی اولان
وزیر دیدی بزم جنسمز اوغللرینه لایق دکلدر پادشاهلر حضورنده طوغریدن وکرچکدن
غیری سوز سویلك یعنی پادشاهلر حضورنده کرچکدن غیری سوز سویلمك کرك
* این ملك راد شنام داد و ناسز کفت * این بواسیر (ملك را پادشاهه (دشنام داد یعنی
سوکدی سابقا دشنامك استعمالنی بیان ایلدك تکراره حاجت یوقدر (ناسزا نالایق یعنی لایق
اولمیان سوزی سویلدی بعض نسخه‌ده این خود و بعضنده این مرد واقع اولمشدر * ملك
روی ازین سخن درهم کشید وکفت * درهم کشید بورتاردی دیمکدر پادشاه وزیر بدمحضرك
بوسوزندن یوزنی بورتاردی ودیدی * مراان دروغ وی پسندیده ترآمد ازین راست که
توکفتی * دروغ دالك ورانك ضمه لریله یلاندر کذب معناسنه (ویه اضافتی لامیه‌در (پسندیده
اسم مفعولدر بکنلمش (یعنی مقبول دیمکدر (وترتانك فتحیله ادات تفضیلدر بکنلمشرق دیمکدر
(محصول ترکیب) پادشاه دیدی که بکا آنك یلان سوزی مقبولرق کلدی بو کرچکدن که سن
سویلدك * که انار وی درمصلحتی بود واین رابنا برخبث * (که حرف تعلیل (روی بونده
وجه وظاهر معناسنه در (درحرف صله (مصلحتی (یاحرف وحدت (بود ایدی دیمکدر (واین را
بوسن دیدیکك (بنا بونده مبنا معناسنه در (خبث مصدردر خباثت معناسنه (یعنی مردارلق
(یعنی آنك یلانی سنك کرچککدن بکا یکرکدر (زیرا آنك یلاننك یوزی وظاهری برخیرلی
مصلحت‌ده ایدی که هم بنی قتل نفسدن تخلیص وهم براسیری مقتول اولمقدن آزاد ایلمکدر اما بوسنك
کرچکك روبی وصورتی خباثته درکه هم بنی قتله اغرادر وهم بربی کناهی قتله اغوا بی‌کناه قیدی انکچوندرکه
وهم بکاسنی سوکدی دیمکده ده قباحت وار (پس کانه که بنی سن سوکمش سین (زیرا بن اندن شتم ظاهرا کناهی معلوم دکل ٭
سوزینی اکلمادم ایدی علی الخصوص که بروزیرنیك محضری بکا غمز ایلدك * وحکما کفته
اندکه دروغ مصلحت آمیزبه ازراست فتنه انکیز * (که حرف بیان (دروغ مصلحت آمیز
اضافتی بیانیه در (مصلحت آمیز وصف ترکیبیدر (آمیز بدندن آمیختن دن دکل رد ابن سید علی
(راست فتنه انکیزده بیانیه در (فتنه انکیز وصف ترکیبیدر انکیز بدندن آنکیختندن وسروری
دکل (محصول فقرتین) وحکما وعقلا دیمشلردرکه مصلحت قرشدریجی وبتریجی رد ابن سید علی
یالان فتنه قوپاریجی کرچکدن یکدر زیرا مصلحتده صلح وفتنه‌ده فساد وار * بیت * هرکه شاه وسروری
آن کند که او کوید * حیف باشد که جز نکو کوید * آن کندك مقدم مفعولیدر (که حرف
رابط صفت (اوضمیری کیه راجعدر (محصول بیت) هر اول کیسه که شاه انك دیدیکنی ایلیه
(یعنی شاه انك سوزنی طوتار حیف وظلمدر که اول کیسه شاهه او سوزدن غیری سوز سویلیه
زیرا هم پادشاهی و بالادن وهم کندینی بلادن قورتارر * حکمت * برطاق ایوان فریدون
نوشته بود * بونده طاق کمردر (ایوان اصلنده همزه نك کسریله‌در (اما عجم فتح همزه ایله

اوقورکوشك معناسنه (فریدون قدیم زمان پادشاهلرندن برپادشاهدرکه اکثر ربع مسکون
تحت تصرفنده ایدی باباسنه آبتین دیرلر دیکه ضحاك ماری نی اولدروب اومزنده بتن یلانلره
بینی سنی یدردی زیرا هر اومزنده الله تعالینك امریله کندی کوده سندن بر یلان بتمش ایدی
وهر بارکه اچ اولسه‌لر تك طورمیوب یوزینه و باشنه چارپارلر ایدی وهیچ نسنه یمزلر ایدی
الا آدم بینی سنی بوجهتدن هرکون ایکی ادم هلاك ایدوب انلره بینی سنی یدررلر ایدی صکره
برعاقل وزیری ظهور ایلدی وحکما ایله مشورت ایلدیکه ادم بینی سندن بدل برنسنه پیدا
ایده‌لرکه بوقدر آدم هلاك اولمیه دیو (پس کچی اوغلاغنك بینی سنی بدل بولوب کونده برانسان
وبرکچی بینی سنی قارشدروب یدررلر ایدی که ساکن اولورلر ایدی صکره فریدون یتشوب یکید
اولنجه خلق اوزرینه جمع اولوب ضحاك ناپاکی قتل ایلدی و بوضحاك نوح طوفانندن
بیك ییل صکره ظهور ایلدی ومذکور آبتین طهمورث دیو بند نسلندن ایدی زیاده تفصیلین
مراد ایدن فردوسی شاهنامه‌سنه مراجعت ایلسون دیرلرکه اول مرکبی آته صچرادوب قاز
پیدا ایدن فریدوندر ودیرلرکه بشیوزییل سلطنت سوردی واول مناصب ومراتب ترتیبنی
ویرن اولدر والعهدة علی الراوی * مثنوی * جهان ای برادر نماند بکس * دل اندر جهان
آفرین بند وبس * نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (بکس باحرف صله (اندر
بونده ادات صله در با معناسنه (جهان آفرین وصف ترکیبیدر آفریدندن جهان یرادیجی
معناسنه (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن بستندن دکل واو دن صکره بس کلسه انجق ردابن سیدعلی
دیمکدر فقط معناسنه (محصول بیت) ای برادر جهان کیسه یه باقی قالماز یعنی دنیاده کیسه مطا ___
باقی قالماز پس بویله اولنجه کوکلکی جهان یرادیجی الاهه بغله انجق زیرا باقی ودائم اولدر
باقیسی فانیدر (حاصلی محبته وتعلق قلبه خدادن غیری لایق دکلدر * مکن تکیه برملك دنیا و پشت *
که بسیار کس چون تو پرورد وکشت * مکن فعل نهی مفرد مخاطبدر (تکیه تقدیری تکیه مکن در
زیرا تکیه کردن طایفقدر یعنی ترکیبله مستعملدر (ملك دنیا لامیه در سلطنت دنیا دیمکدر
یاخود عز وجاه ومال ومنال مراداوله (پشت تکیه یه معطوفدر تقدیری پشت مکندر ارقه‌لنمه
دیمکدر عطف تفسیری شکلیدر (که حرف تعلیل (بسیارکس پروردنك مقدم مفعولی وفاعلی دنیا
(وچون تو ماقبلنه ومابعدنه قید اولمق قابلدر فتأمل (کشت پرورده معطوفدر (محصول بیت)
ملك دنیایه اعتماد واستظهار ایله زیرا چوق سنك کبی کیسه یی بسلدی واولدردی یعنی چوق
کیسه یی سنك کبی تربیت ورعایت ایدوب هلاك ایلدی (بیت) چرخ مردم خوار اکر
روزی دو مردم پرورست) (نیست از شفقت مکر پرورده اولاغرست * چو آهنك رفتن کند
جان پاك * چه برتخت مردن چه برروی خاك * چو ادات تعلیلدر چونکه معناسنه (آهنك
الف ممدود ایله بونده قصد معناسنه در (رفتنه اضافتی مصدرك مصدره اضافتی قبیلندندر (جان
پاك بیانیه (وکندك فاعلی (محصول بیت) چونکه جان پاك بدندن کتمك یعنی چقماق قصدین
ایلیه یعنی که فوت وموت مقرر اوله پادشاهلر کبی تخت وسریر اوزره اولمك نه فقرا کبی بوریا
وروی خاك اوزره اولمك نه (حاصلی اجله نسبت اکابرانه وفقیرانه اولمك برابردر بلکه فقرانك
موتی اخفدر زیرا موت الفقراء راحة درکه اوزرنده اغلروایکلر بولنماز وملك ومال وعز وجاه
حسرتی چکمز * حکایت * یکی از ملوك خراسان سلطان محمود سبکتکین رابخواب دید
بعد ازوفات او بصد سال * خراسان برمملکتك اسمیدر که تخت سلطنتی هری درهراتده رد شمعی
دیرلر (خراسان شهر اسمیدر دیین بلمزایمش (سلطان محمود برمشهور پادشاهدرکه
فردوسی شاه نامه‌یی آنك نامنه دیمشدر (سبکتکین باباسنك نامیدر کاف اول عربی وثانی فارسیدر

وارالرنده کی تامفتوح ومضموم اوقنــور (تقدیری ابن سبکتکین در بین العلمین واقع اولان ابن انغلنی حذف ایلك لغتلرنده شایعدر (بخواب باحرف ظرف (وخــواب بونده دوش معناسنه‌در (بصد باحرف زائد (یعنی خراسان پادشاهلرندن بریسی سلطان محمود غزنوی یی دوشنده کوردی، اولدکدن صکره یوز ییل یعنی فوتنـدن یوز ییل کچدکدن صکره بصد سالك معناسی یوزنجی ییلده دیمن عندی سویلش * که جمله وجود او ریختـه بود وخاك شده * که حرف بیان (جمله وجوده مضاف اولیجق بیانیه اولور مضاف اولمامقده جائز (اوضمیری محموده راجع در ریخته اسم مفعول دوکلش دیمکدر (بود ایدی معناسنه ادات زمانیه‌در (وخاك شده خاك اولمش ایدی یعنی بود مقدر در یعنی جمیع اعضاسی چوریـوب طپراق اولمشیدی * مکرچشمـان او که همچنان در چشم خانه همی کردید ونظر می کرد * (مکرادات استثنا رالامعناسنه (چشمان الف ونون ایله جمعی شاذ در (اوضمیری سلطان محمـوده راجعدر (که حرف بیان همچنان کذلك معناسنه در یعنی حال حیاتنـده کبی در چشم خانه کوزاونده (همی کردید چکزینوردی ونظر ایدردی یعنی هر یری چـوریوب طپراق اولمش ایدی الا کوزلری چوریوب طپراق اولمامش ایدی که حال حیاتنده کبی کوزخانه سنده چکزینوردی دخی نظر ایدردی * سائر حکما * سائر بونده جمیع معناسنه‌در * ازتأویل آن * اولدوشك عبارتندن * عاجز ماندند * عاجز قالدیلر یعنی تأویلنه قادر اولمدیلر * مکردرویشی * لا بردرویش تأویلنده عاجز قالمادی * که خدمت بجای آورد * که خدمتی یعنی مذکور دوشك تعبیرینی برینه کتوردی حاصلی اصلی ایله بیان ایلدی * وکفت * دخی دیدی * هنوز نکرانست که ملکش بادیکرانست * هنـوز الان (نکران صفت مشبهه در امابونك کبی یرلرده اسم فاعل معناسنی ویررلر یعنی ناظر (که حرف تعلیل (ملك میمك ضمیله بونده سلطنت معناسنه در (وشین ضمیر محموده راجعـدر (با بونك کبی یرلرده ظرفیت افاده ایدر (دیکر آن غیریلر دیمکدر یعنی سلطان محمود الان ناظر ونکران در زیرا ملکی وسـلطنتی غیری کیمسنه‌لرده در (حاصلی پادشاهلغندن حسرت ایله آیرلدیغیچـون یندکوزی انده در قطعه * بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند * کز هستیش بروی زمین بر نشـان نماند * بس بای عربینك فتحیله چوق دیمکدر (بسیار معناسنه‌در (نامور میمك سکونیـله ناملو یعنی آدلو زیرا ور نسبت معناسنی افاده ایدر (زور ورکبی زوراودیمکدر بعضیلر دیدیلر که نام آوردن دن مخففدر علی کل حال مشهور ونامدار دیمکدر لیکـن بویله دینلره اعتراض قابلدر که همزهٔ ممدوده‌یی حذف ایلمك معهود دکلدر اکرچه که دقایق الحقایق صاحبی الف ممدودك حذفنـه نیچه یرده حکم ایلمش لیکن دعواسی مسلم دکل (بزیر باحرف صـله ویاحرف زائد (زیرالت معناسنه درعربیده تحت دیرلر زمینه اضافتی لامیه در (دفن کرده اندك مفعول ثانیسی واولی بس نامور وغیر صریحی بزیر زمین (کز اصلنده که ازدر (که حرف بیان (هستی وارلق ووجود دن عبارتدر ویاحرف مصدر (وشین ضمیر ناموره راجعدر (بروی زمین باحرف ظرف واضافتی لامیه در (زمین یردر ارض معناسنه در (بربانك معناسنی تأکید ایدر وجائزدر که برعلی معناسنه اوله ویا ادات تأکید اوله بویله اولمق اولی در بانك مطلق زیاده سـنه حکم ایلین زائد حکم ایلمش (نشان علامت (نمـاند فعل نفی ماضی قالمادی دیمکدر (حاصلی چوق مشهور ونامدار کیمسه‌یی یر التنه دفن ایلدیلر که آنك وارلغندن یریوزنده نام ونشـان قالمدی (یعنی خیرات وحسناتدن کندوبی آکدرر دنیاده برنسـنه‌سی قالمادی (بونده بس بسادن مخففدر دیمن عندی سویلمش (بس بونده زیاده معناسنه در دینـده بویله در

ردشمعی

دوش تأویلی عبارتیله صحیحدر اما تعبیر ایله مشهوردر سعد

تعبیر ایله مشهور ایسه ده نص جلیلده (وما نحن بتأویل الاحلام بعالمین بیورلمشدر حضرت سعدی تعبیر قرآنه اقتدا ایلمشدر

للطابع الفقیر اسعد

رد سروری

رد ابن سید علی

ردشمعی

زدشمعی

برونك

برویك باسنك زیاده سنه حکم ایدنلر زائد حکم ایلمشلر (بربونده قطعا معناسنه‌در دیدنك قطعا سوزینی دکلك جائزدکلدر * وان پیرلاشه را که سپردند زیر خاك * خاکش چنان بخورد کز واستخوان نماند * واو حرف عطف (آن پیر لاشه اشارتدر محموده (لاشـه ترکیجه لش معنـاسنه در (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (سـپردند فعل ماضی جمع غائب بونده تسلیم ایلدیلر دیمکدر (خاکش ضمیری پیرلاشه‌یه راجعدر (کز وا که حرف بیان واوضمیری ینه پیره راجعدر (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وخانك رومضمه‌یه فتحیله وواورسمیله کمکدر یعنی سکك (محصول بیت دخی اول لاشه قوجه‌یی یعنی محمودی که یرالتنه تسلیم ودفن ایلدیلر خاك انی شویله ییدی که اندن کمك بله قالمادی (یعنی مرور ایامله طپراق اولدی (پیر بونده سست وضعیف معناسنه در (ولاشه جسم معناسنه دیین عندی سویلمش (ولاشه لاشی دن مخففدر دینده اثرنجه کتمش * زنده است نام فرخ نوشروان بخیر کرچه بسی کذشت که نوشیروان نماند * زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه بونك کبی یرلرده هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه کتابت اولنمامقدر قاعده (لکن شراح جمیعا کتابت ایلدکلریچون کتابت ایلدك نادانلر خطا مزه حمل ایلمسونلر دیو (نام فرخ بیانیه‌در نام مبارك دیمکدر بحر الغرائبده فرخ قوتلو ومبارك دیمش (ابن سید علی قوتلویی عطف تفسیر اکلامـوب قوتلویی قوی معناسنه یعنی قوتلو واوك تشـدیدیله اکلامش خطا اکمش (نوشروانه اضافتی لامیه در بونـده رانك تشدیدیله مشهوردر (نوشیروانده جائزدر تخفیفله (نوشین روانده جمعا انوشیروانـدن مقطعـدر بخیر زنده‌یه متعلقدر (بسی چوق دیمکدر (یعنی چوق زمان (کذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی دیمکدر (محصول بیت) نوشروانك مبارك آدی خیر ایله دیریدر (یعنی عالمده خیر ایله اکلور اکرچه چوق زمان کچدی که نوشروان قالمادی (یعنی فوت اولدی (نماند لفظنی فوت اولدی معناسنده استعماللری شایعدر ترکیده ده بعض یرلرده فوت اولدی دیجك یرده قالمدی دیرلر (پس دنیاده قالمدی دین بو استعمالی بلمزایمش که دنیاده لفظنی تقدیر ایلمش (بعض تواریخده یازمشلر که سلاطین ماضیه‌ده انوشیروان کبی عادل ومنصف پادشاه کلمامش قرق سکز ییل مقداری سلطنت سوردی قرقنجی ییل حضرت محمد علیه الصلاة والسلام ظهوره کلدی واندن صکره سکز ییل یاشادی وحضرت پیغمبر علیه الصلاة والسلام انك سلطنتی زماننده دنیایه کلمسیله فخر ایلمشدر انك کبی مناقب ومأثری چوق پادشاه کلمامشدر * خیری کن ای فلان وغنیمت شمار عمر * زان پیشترکه بانك برآید فلان نماند * خیری یاحرف وحدت ویاخود حرف تنکیر (کن فعل امر مفرد مخاطب ایله دیمکدر (فلان الفاظ کنایه دندر (یعنی انسان تسمیه اولنان اسملردن کنایتدر (بونده منادی واقع اولمش (واوحرف عطف (شمار فعل امر مفرد مخاطب (عمر مفعول اولی (وغنیمت مفعول ثانیسی (زان ازاندن مخففدر (بانك آواز معناسـنه در (برآید چقار دیمکدر یوقاری کله دیین غلط سویلمش بوایکی بیتده نماندك معنای لازمیسی اولدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (محصول بیت) ای فلان دنیاده صاغ اولوب دیری ایکن خیر ایله وعمری وحیاتی غنیمت بیل اول کوندن اول که آوازچقا که فلان قالمدی (یعنی اولدی (حاصلی خلق سنك ایچون فوت اولدی دیمکدن اول دنیاده خیرات وحسنات ایله * حکایت * ملك زادهٔ راشنیدم که کوتاه بود وحقیر ودیکر برادرانش بلند وخوب روی * ملك زادهٔ پادشاه زاده دیمکدر (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول (کوتاه النله والقسز قصه دیمکدر قصیر معناسنه (بلند یوکسك بونده بویلو معناسی مراد در (خوب روی وصف ترکیبی در کوزل یوزلی معناسنه (محصول ترکیب) بر پادشاه زاده‌یی ایشتدم که قصه بویلو ایدی ونظرده وکوزلرده حقیر وکندیدن غیری قرداشلری بویلو وکوزل

ردشمعی
رد ابن سید علی وسروری

رد کافی
ردشمعی

ردشمعی وکافی

شارح مرحوم بو مقامده کلمسیله فخر ایلمشدر تعبیرنده اکرچه ناسخدن سهو کلدیسه عظیم خطا ایتمشدر بونده ایفای حق تعبیر کلمسیله فخر بیند کلدیکنی بیان بیورمشلر دیمك ایله اول ذات رسالت سماتلری فخر عالم ایکن مجوسك زماننده کلدکله فخر ینه دیمکدر شارحك باعث خطاسی ولدت فی زمن الملك العادل خبریدر ظن اولنوراشبو خبرك صحتنی ایسه حاکم نیسابوری هدم ایتمشدر حدیث صحیح اولدیغی تقدیرجه مشرکه عادل اطلاقی اسمیله تعریف قیلندرکه نوشیروان عادل ایله مشهور ومسمی اولمش ایدی یوخسه توصیف دکلدر یاخود (فاغنت عنهم آلهتهم) نص جلیلنده اولدیغی کبی که آلهتهم ای ما کان عندهم آلهة ایله مفسردر انوشروانك عدل ایله اتصافنی اعتقاد ایدن معتقدینك اعتقادی اوزره اطلاق اولنمش اوله تأویلین مذکورین مقاصد الحسنه ده بیان کرده امام سخاوی‌در للطابع الفقیر اسعد

ردشمعی

یوزلو ایدی (یعنی هیچ برخصوصده کندی یه بکزمزلردی (برادرانش خوب روی تعبیرنده
بعضیلرکندی قبح لکدوزشت روی ایدی دیمشلر اما حقیرلفظی زشت روی اولماسنی مستلزم دکل
فتأمل) * باری پدرش بکراهیت واستخفاف در وی نظرکرد *(بار بونده کره معناسنه در
(ویاحرف وحدت برکره دیمکدر (بکراهیت باحرف مصاحبت(کراهیت تخفیف یایله مصدردر
کره‌دن (یعنی علم بابندن چرکنلك معناسنه (استخفاف استفعال بابندن مصدردر بونده حقارت
معناسی مراددر (در حرف صله‌در با معناسنه (وی ضمیری پسرکوتاهه راجعدر (نظرکردك
فاعلی پدربدر (محصول ترکیب) (برکره باباسی قرداشلری یاننده بوکا حقارت نظریله باقدی
پسر بفراست دریافت * باحرف مصاحبت (فراست زیرکلك در (دریافت فعل ماضی
مفرد غائبدر افعال قلوبان اکلدی معناسنه (معلوم اوله که یافت در حرفیله مستعمل اولنجه مطلب
افعال قلوبدن اولور تفطن معناسنه (اما حرف درسز مستعمل اولنجه بولمق قدر وجدان معناسنه
فاحفظ) (پسر پدرینك اکا حقارت نظریله باقدیغنی اکلدی (یعنی باباسی بونك خوار وحقیر
اولدیغنه متعلق برنسنه سویلدی (اکن قلبندن کچوردی کانه که کوکلندن نه اولیدی که بوده
قرداشلری کبی اولیدی دیمك کلمش (پس پسر عاقل وزکی اولدوغندن باباسنك ضمیرنی اکلادی
*وکفت ای پدر کوتاه خرد مندبه از نادان بلند*دخی پسر حقیر دیدی ای پدر عقللی کوتاه جاهل
بلنددن یکدر * نه هرچه بقامت مهتر بقیمت بهتر* اویله دکلدر که قامتده اولورق اولان قیمت
وبهاده یکرك وارتقرق اوله کورمزمی سین که * الشاة نظیفة والفیل جیفة * بوایکی فقره نك
هربریسی بر مبتدا وخبردن مرکبدر (شاة قیوندر (نظیفه پاك وطاهر معناسنه در (فیل معرب
بیلدر معروف (جیفة مردار معناسنه‌در بوایکی جمله ماقبلنده ایکی جمله یه علتدر (بلکه تنویر
وتوضیحدر (یعنی قیون کوچکدر اما طاهردر وفیل بیوکدر اما مرداردر *بیت * اقل جبال الارض
طور وانه* لاعظم عندالله قدرا ومنزلا * (اقل لغتده اسم تفضیلدر ازرك معناسنه اما بونده
اصغر مراد در کوچکرك دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (جبال جبلك جمعیدر طاغلر دیمکدر
لفظا مجرور مضاف الیه‌در (ارض ده بویله‌در (طور لفظا مرفوع خبر مبتدادر سریان دلنده
وعرب دلنده طور طاغه دیرلر (اما بونده مراد طور سینین درکه مدینده بر جبلك اسمیدرکه
حضرت موسی پیغمبر علیه السلام انده الله تعالی کلامنی استماع ایلدی (وانه واو حرف حال
ان اسمیله که طوره راجع ضمیر در مصراع ثانی یه مرهوندر (لاعظم لام حرف تأکید (واعظم
لفظا مرفوع خبر ان در (وان اسمیله وخبریله محلا منصوب حالدر طوردن (عند اعظمه متعلق
مضافدر لفظة اللهه (قدرا منصوبدر تمیز لکله (ومنزلا اکا معطوف (محصول بیت) بو بیت
تنویر ایدر ماقبلنده مذکور اولان فارسی وعربی جمله‌لری (یعنی یریوزنده اولان طاغلرك کوچکرکی
طور سینین در (حال بوکه الله تعالی قتنده قدر ومرتبه جهتندن سائر طاغلردن اولو رقدر (زیرا
الله تعالی قرآنده انکله قسم ایلمشدر برایکی یرده (وحضرت موسی ایله تکلم واکا تجلی انده واقع
اولمشدر (پس شاه زاده دیرکه بنده کوچکم اما پرهنرم * قطعه * آن شنیدیکه لاغرد آنا *
کفت روزی بابله فربه * لاغرد آنا بیانیه ومصراع ثانی یه مرهون(روزی یاحرف وحدت
یاحرف صله (وابله احمق (فربه فانك فتحیله وراءنك سکونیله وبانك کسری وهای اصلیه ایله
سمز دیمکدر (محصول بیت) اول سوزی ایشتدکمی که آرق عالم برکون برسمز ابلهه دیدی (یعنی
نه دیدوکنی ایشتدکمی استفهام مراددر* اسب تازی اکرضعیف بود* همچنان ازطویلهٔ خربه* ردشمعی
اسب تازی عربی آت (زیرا تازی عربی دیمکدر عرب دیمك دکل (همچنان ضعیفلکله بله دیمکدر
(طویله معروف وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (خر حاردر به یك دیمکدر (محصول بیت)

مقول

مقول قول بو بیتده عربی آت اکرضعیفده اولورسه بویله ایکن برطویله مرکبدن یکدر وقبول
بوایکی بیتك قافیه‌سنده راوبالزوم مالایلزم واقع اولمش وها حرف روی (حاصلی قافیه معموله‌در
تجزی طریقیله تأمل تدر (طویلهٔ ده همزه حرف وحدتدر دینلر غلط سویلمشلر * پدر بخندید رد سروری وشمعی وکافی
وارکان دولت بپسندیدند وبرادران بجان برنجیدند * (محصول ترکیب) پسر حقیرمذکور نثر ونظمی
اوقینجه باباسی ذوقندن کولدی وارکان دولت (یعنی انده حاضر اولان اکابر بکندیلر وقرداشلری
جان وکوکلدن انجندیلر بجان دیمك جان وکوکلدن دیمکدر * نظم * تامرد سخن نکفته باشد *
عیب وهنرش نهفته باشد * تاحرف توقیت مادام معناسنه (مرد مبتدا (نکفته نون حرف
(نفی کفته ماضیدن قسمدر سویلمش حرف نفی ایله سویلمامش دیمکدر فاعلی تحتنده
مرده راجع ضمیر در (سخن مقدم مفعولیدر (باشد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر
فاعلی تحتنده مرده راجع ضمیردر (عیب مبتدا (هنر اکا معطوف (شین ضمیر مرده
راجعدر (نهفته ماضیدن قسم مفرد غائب کزلو دیمکدر فاعلی تحتنده عیب
وهنره تنازع طریقیله راجع ضمیردر (باشد کده فاعلی بویله‌در (محصول بیت) مادام که
کشی سوز سویلمامش اوله عیب وهنری نهفته ومخفی اولور (حاصلی کشینك علمی
ومعرفتی کلماتندن اکلنور نتکه دیباجه ده زبان در دهان یننده کچدی * دربیشه کمان
مبرکه خالیست * شاید که پلنك خفته باشد * بیشه بای عربینك کسریله لفظ عربیدر
عجمجه میشه دیرلر وترکیجه مشه معروفدر (کمان مبرك مقدم مفعولیدر (که
حرف بیان (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (شاید لایق وجائز معناسنه‌در (که
حرف بیان (پلنك بای عجمینك فتحیله قپلان دیمکدر (خفته یاتمش واویومش دیمکدر
(محصول بیت) هر مشه‌یی خالی وتهی ظن ایلمه یعنی برتیجی حیواندن بوش صانمه جائزکه
ایچنده پلنك یاتمش وایومش اوله (بعض نسخه ده بیشه برینه پیسه دوشمش بای عجمی
وسین مهمله ایله الاجه معناسنه (وکه خالیست برینه نهالی دوشمش نونك فتحی وکسریله
قپلان دریسی شکلنده اولان قالیچه معناسنه(پس پلنك مضاف اوقنور اضافت بیانیه ایله
(محصول بیت) هر الاجه‌یی کمان اتمه نهالیدر یعنی هر الاجه‌یی نهالی صانمه جائزدرکه یاتمش
وایومش قپلان اوله اول کوردکك الاجه (معنای اوله کوره پلنکك اضافتنی تجویز ایلین ردکافی وشمعی
بی فائده تجویز ایلمش (بو ایکی بیتی رباعی دیو بازان اوزان شعردن هیچ خبردار دکل ایمش رد سروری وشمعی
* شنیدمکه درآن مدت ملك را دشمنی صعب روی نمود * دشمنی یاحرف وحدت (وصعب
صادك فتحی وعینك سکونیله صرب معناسنه در (یعنی شدید روی نمودك مقدم مفعولیدر
(یعنی ایشتدم که اول مدتده که پسر حقیر بو کلماتی ایلدی پادشاهه برصرب دشمن
یوز کوستردی (یعنی برقوی خصم ظاهر اولدی (بونده نمود ماضیدر نمایدن معناسنه دیین رد ابن سید علی
لغت عجمدن خبردار دکل ایمش (وصعب روی وصف ترکیبیدر (شدید الخصومه دیمکدر رد ابن سید علی
دیین زیاده کج یوریمش * چون دو لشکر روی بهم آوردند اول کسی که اسب در میدان
جهانیدان پسر بود وکفت * (لشکر معروف عربیسی عسکر در عین وسین مهمله ایله
(روی آوردندك مفعول صریحی (وبهم غیر صریحی (کسی یاحرف وحدت (که حرف
رابط صفت (اسب جهانیدك مقدم مفعولی (ودرمیدان ظرف مکانی (جهانیدده الف ونون
حرف تعدیه در (زیرا جهید فعل ماضی مفرد غائبدر صچرادی معناسنه (وجهانید ردشمعی
صچراتدی دیمکدر (جهانید جیم عربیك فتحیله در رجیم عجمیله درد یین بلمز ایمش (اول
مبتدا (وآن پسر بود خبری (محصول ترکیب) چونکه ایکی عسکر بری برینه یوزکتوردیلر

(یعنی روبروا ولدیلر (حاصلی مقابل اولدیلر اول بر کیمسه که صواش میدانندە آتین
صیچراتدی اول پسر ایدی ودیدی (یعنی بو قطعه‌یی اوقودی * قطعه * آن نه من باشم که
روز جنك بینی پشت من * آن منم کاندرمیان خاك وخون بینی سری * حرف نفی معنی جهتندە
باشم فعلنه مقید در (تقدیری آن من نه باشم در ویا من آن نباشم در فعلدن منفصل اولمغله
هاء رسمیله یازلدی (روزجنك لامیه (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بینیدندن کورر سین
دیمکدر خطاب عام طریقیله (پشت من لامیه (کاندر اصلنده که اندردر ضرورت وزن ایچون
متصل اولدی (میان خاك لامیه‌در یای بطنی ایله (خون خاکه معطوف (سری یا حرف
وحدت (محصول بیت) پسر دیدی بن اول کیمسه دکلم که صواش کوننده بنم ارقم
کوره سین (یعنی فرار دکلم بلکه بن اول کیمسه یم که خاك وخون بیننده برباش کورر سین
(یعنی اول کوردکك باش بنم باشمدر (حاصلی میدان کوننده دشمنله صواش ایدوب کله سین

ردکافی

خاك وخون میاننده غلطان ایدنم فرار ایدنلردن دکلم (بعض شراح سری لفظنی
یعنی رأسی دیمکله تفسیر ایلمش ظاهر بودرکه یای ضمیر متکلم ظن ایلمش والا رأسا دیمك کرك ایدی
(پس یعنی رأسی یاسندن وحدت معناسنی اخذ ایلمك زیاده بعیددر (فتأمل * کان که جنك
ارد بخون خویش بازی می کند * روز میدان وآن که بکریزد بخون لشکری * (کان که
حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر مقدر کسه تقدیری کان کس که در (بازی اویونه دیرلر
(روز میدان بازی میکنده (وجنك آرده (وبکریزده ظرف اولمغه قابلدر (لشکری
یا حرف وحدت (محصول بیت) بن قاچوب فرار ایدنلردن دکلم زیرا اول
کیمسه که صواش کتورر (یعنی صواش ایدر کندی قانیله اویون ایدر
یعنی کندی قانیله اوینار میدان کوننده اما اول کیمسه که میدان جنکندن فرار برلشکرك
قانیله اوینار (حاصلی جنك پیدا ایدن کندیه قیار اما فرار تمام عسکره قیار زیرا انك
قچمه سیله تمام عسکره انهزام لازم کلور رمنه سنده بخون لشکری‌یی بکریزده تعلیق ایلین غریب

ردشمعی

ملاحظه‌یه مالك وقادر ایمش * این بکفت وبرسپاه دشمن زد وتنی چند از مردان کار دیده
بینداخت * یعنی بو بیتلری سویلدی وکندینی دشمن لشکرینه اوردی یعنی دشمنه برکزدن
حمله وهجوم ایلدی وایش وصواش کورمش ارلردن برنیجه تنی یعنی شخصی یقدی ا حاصلی

ردابن سید علی

برنیجه بهادر ارقتل ایلدی (بعضیلر وبرسپاه دشمن زدك تقدیری وبرسپاه دشمن شمشیر زد
دیمشلر لیکن مرادمذکوردر بودکلدر فتدبر * چون پیش پدر آمد زمین خدمت ببوسید وکفت *
بو ایشلردنصکره چونکه باباسی یاننه کلدی خدمت یرینی اوپدی ودیدی یعنی طریق ادبی
باباسی اوکنده رعایت ایدوب بو قطعه‌یی سویلدی * قطعه * ای که شخص منت حقیر نمود *
تادرشتی هنر نپنداری * ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای کسیدر (که حرف رابط
صفت (شخصدن مراد وجوددر (منت تا ضمیر خطاب (نمود فعل لازم کورندی دیمکدر (تا
ادات تنبیه آکاه اول صاقین دیمکدر (درشت ایری دیمکدر جسامتدن کنایتدر (نپنداری
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب پندار پدندن پنداشتندن دکل ظن ایلمیه‌سن دیمکدر (محصول بیت)

رد ابن سیدعلی وسروری

ای شول کیمسه که بنم شخصم و وجودم سکا حقیر کورندی غافل اولمه کوده ایریلکنی هنر ظن
ایلمیه سن یعنی هرایری کوده‌لی اهل هنر اولماز وهر کوچك کوده‌لی بی‌هنر اولماز (حاصلی شجاعت
وبسالت داد حقدر جسامته وعدم جسامته کوره دکلدر (بیتك اولنده که کلمه‌سی منادی اعتبار

ردسروری

ایدوب معناسنی ای کیمسه بنم شخصم سکا حقیر کورندی دیمك استقامت معنادن آکاه دکل ایمش
(بو بیت حکایه اولنده باباسی کندیه حقارت نظریله باقدیغنه ناظردر (درشتی بونده غلظت

وخشونت

شارح مرحوم بو مقامده
من دخل دخل بتزینه
دوشمشدر زیرا کافینك
عربی العباره شرحنده رأسی
ایله تفسیری سری منکر
ایسه ده تعظیم ایچون معرف
تنکیر اولنمشدر دیمك اولدیغنی
بیاندرکه مآلده بو کلامی قائل
اولان کندی باشنی مراد ایدر
بو صورتده شارحك پس یعنی
رأسی یاسندن الخ قولی
ابعددر زیرا تفسیر اولان
رأسی یاسندن وحدت معناسنی
کیم المندر هله فتأمل کلامی
ایله تنبهی علیهنه چیقه یور
للطابع الفقیر اسعد

رد سروری

وخشونت معناسنه اخذ ایلین غلظت ایلمش * اسب لاغرمیان بکار آید * روز میدان
نه کاو پرواری * اسب لاغرمیان اضافتله توصیف ترکیبیدر (ولاغرمیان وصف ترکیبیدر
اورته ارق آت یعنی نه قتی سمز ونه قتی ارق زیرا قتی سمز اولنجه اغراغندن حرکت ایده‌مز
وقتی ارق اولنجه ضعفندن قلدایمز پس نه قتی سمز کرك ونه قتی ارق (بکار با حرف صله
(وکار ایهام طریقیله مذکوردر زیرا ایشه وصواشه شامللدر نتکه مردان کاردیده ده کچدی
(بکار آید مصراع ثانی‌یه مرهوندر (روز میداندن مراد صواش کونیدر التزاما (کاو صغردرکه
عربجه بقر دیرلر (پرواری یاء نسبی ایله بسلی معناسنه در یعنی ذبح ایلمك ایچون بسلدکلری
حیوان اضافتی بیانیه در (محصول بیت) اورته ارق آت میدان کوننده ایشه وصواشه
کلور یعنی یارار بسلی سمز صغر یارامز (حاصلی جنك اتلری نه قتی سمز کرك ونه قتی ارق

ردابن سیدعلی

اسب لاغرمیانك معناسنی یعنی درمیان میدان دیین غریب فارسی بلورایمش طیب الله انفاسه
وبلی ارق آت ایشه کلور میدان کوننده وجولان کوننده اینجه بللی آت ایشه یارار دینلر

رد سروری وشمعی
رد کافی

عندیات سویلشلر عفی الله عنهما یعنی کورمزمیسنکه اینجه بللی اولوب صورتا ضعیف کورینن
ات دیین امثالی اثرنجه یوریمشدر * آورده اند که سپاه دشمن بسیار بود واینان اندك طائفهٔ

رد سروری وشمعی

آهنك کریز کردند * طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (آهنك قصد (کریز
اسم مصدردر کریزیدندن کریختندن دکل قاچمه معناسنه (محصول ترکیب) روایت ایلشلردرکه
دشمنك عسکری چوق وبونلر از ایدی بونك عسکرندن بربلوکی قاچمق یعنی فرار قصدین
ایلدیلر * پسر نعرهٔ بزد وکفت ای مردان بکوشید تا جامهٔ زنان نپوشید * یعنی پسر بونلرك
قاچمغه قصدین کورنجه برنعره اوردی یعنی حیقردی ودیدی ای صواش ارلری جالشك
یعنی صواشدن قاچماك تا کیم عورتلر لباسن کیمیه سز زیرا قاچمق ارلره عیبدر (بعض نسخه ده
تا برینه یا دوشمش التنده ایکی نقطه ایله (ونپوشید برینه نو نله بپوشید دوشمش بایله یعنی
یاکوشش ایلك ویا عورتلر لباسنی کیك (تا جامهٔ زنان نپوشید اشارتدر شول قصه‌یه که جنك محلنده
قچانه زن لباسنی کیدروب تشهیر ایلدکلرینه * سواران را بکفتن او تهور زیادت کشت ویکبار حمله
کردند شنیدمکه هم دران روز بردشمن ظفر یافتند * سواران جمع سواردر اتلولر دیمکدر (ورا ادات
تخصیص آتلولرك دیمکدر (بکفتن او با حرف سبب واضافتی مصدرك فاعلنه در (تهور تفعل
بابندن مصدردر بی پروا برشیئه دخوله دیرلر بونده مراد هجوم واقدامدر (با حرف تأکید (یکبار
دفعة (یعنی براوغوردن ظفر غلبه معناسنه در (محصول ترکیب) آتلیلرك پسرك سویلمسی سببیله
تهوری زیاده اولدی (وبراوغوردن حمله وهجوم ایلدیلر (ایشتدم که همان اول کون دشمن
اوزرینه ظفر بولدیلر (یعنی انلره غلبه ایلدیلر * ملك سر وچشمش ببوسید ودر کنار کرفت
وهرروز نظر پیش کرد تا ولی عهد خویش * (در کنار کرفت قوچدی دیمکدر دراغوش کرد
دیمکدر (تا حتی معناسنه در (ولی بونده حاکم معناسنه در (وعهد زمان دیمکدر (خویش
کندی دیمکدر وبوندن صکره برکرد مقدردر حاصلی پسر بوقدر هنرلر ایلدکدن صکره
پادشاه باشنی وکوزنی اوپدی ودخی آنی قوچدی وهرکون نظر والتفاتی اکا زیاده ایلدی

رد ابن سیدعلی
رد سروری وشمعی
ردشمعی

حتی کندی زمانك حاکمی ایلدی حاصلی صاغلغنده یرینی اکا تعیین ایلدی (در کنار کرفتك
معناسنی دراغوش کردیك دست دیین بیکدست قیدینی زائد ایلمش وبو عبارت وصلتدن
کنایتدردین عندی سویلمش وقوجاغنده طوتدی دین‌ده حق اداینی ایلمامش (ولی عهد
خویش کردك معناسنی کندیدن صکره پادشاهلق اول پسره مفوض اوله دیین ولی عهدك
معناسنی بلمزیمش * برادران حسد بردند وزهر در طعامش کردند خواهرش از غرفه بدید ودریچه

فبه مافیه
للطابع

برهم زد پسر در یافت ودست ازطعام باز کشید وکفت محالست که هنرمندان بمیرند و بی هنران
جای ایشان کیرند * خواهر واور سمیله قز قرداش وایکی شین ضمیر پسره راجعدر (غرفه
غین بجه نك ضمیله ورانك سكوئیله چارداق دیمکدر (دریچه پنجره در بونده کچنك مراددر
(یعنی پنجره قپاقـلری (برهم زد بری برینه اوردی پسر فهم ایلسون دیو (محصول ترکیب)
پادشاهك پسره زیاده نظر والتفاتیچون قرداشلری حسد ایلدیلر (یعنی ایلدیلروانی اولدرمك
ایچون یمکنه زهرقاتدیلر قزقرداشی بوحالی چاردقدن کوردی و پنجره قپاقلرینی بر برینه اوردی
(پسر اکلدی والینی طعامدن چکدی و دیدی محالدر که اهل هنر اولنلر اوله لر وهنرسزلر
آنلرك یرینی طوته لر حکایت اولندن بورایه کلنجه شویله معلوم اولدیکه مذکور پسر هم شجیع
وهم فهیم وزکی اوله * بیت * کس نیاید بزیر سایهٔ بوم * ورهمای ازجهان شود معدوم * بزیر
باحرف صله (زیرالت معناسنه در که عربجه تحت دیرلر (سایه کولکه (بوم بونده بیقوش دیدکلری — مطا
شأمتله مشهور طیردر اضافتلر لامیه لردر (وروا کردن مخففدر (همای یمن و مبارکلکله مشهور
قوشدر که هر کیمسه یه که کولکه سی دوشسه پادشاه اولور ویا زیاده اولو دولتلو بوندن غیری
چوق خاصه سی یازارلر بر خاصه سیده بودر که هواده یمردلر ویوریسی هواده چتاروچقدیغی
کبی اوچار (محصول بیت) بیقوش کولکه سی آلتنه کیمسه کلمز اکرجهانده هما قوشی یوق
اولورسه ده (یعنی بن اولور سمده سلطنت سزلك اوزریکزده قرار ایلمز * پدررا ازین حالت
اکاهی دادند برادرانش رابخواند وکوشمالی بواجبی داد * (پدررا تقدیری پدرش رادر قرینه
قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی (اکاهی (یاحرف مصدر (دادند فعل ماضی جمع غائب معنای
لازمسی دویوردیلردر (کوشمال لغتده قولق اورمقدر اما اصطلاحده تأدیب معناسنه در
(یاحرف وحدت ویاتنکیر (بواجبی تقدیری بقول ونصیحت واجبی (یاحرف تنکیر حاصلی باباسنه
بوحالتدن آکاهلق ویردیلر (یعنی پادشاهه بوزهر قصه سنی اعلام ایلدیلر قرداشلرینی دعوت
ایلدی وهر برینه طریق وجوبله پند ونصیحت وروب تأدیب ایلدی * پس هر یکی را — قیاس مرضیه دراما نسخه لرده مرضی واقعدر منه
اذاطراف بلاد حصهٔ مرضی معین کرد تا فتنه بنشست ونزاع برخاست * (بلاد بانك كسریله
بلدك جمعی در شهر دیمکدر (مرضی اسم مفعول در رضی یرضی دن (یعنی علم بابنك ناقص واوی یسندن
(تاحرف تعلیل نزاع مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (برخاست قالقدی (یعنی رفع اولدی کتدی
(محصول ترکیب) باباری هر برینی تأدیب تام ایلدکدن صکره هر برینه اطراف بلاددن راضی
اوله جق مقداری حصه تعیین ایلدی تاکیم فتنه اوتوردی (یعنی یاتدی ورفع اولدی ونزاع — فتنه اوتوردی ونزاع قالقدی دیمسنده لطیف اداوار فتأمل منه
قالقدی (یعنی رفع اولدی کتدی * وکفته اند ده درویش در کلیمی بخسبند ودو پادشاه در
اقلیمی نکنجند * (کلیم كاف عجمینك كسریله ترکیجه كاف عربك كسریله کلیم دیدکلری
دوشنه جك بساط اتخاذ ایلنه جك متعلرندن کاف عربیله مسموعدر (بخسبند فعل مستقبل جمع غائب
یاتورلر واویورلر دیمکدر (نکنجدده فعل نفی مستقبل مفرد غائب صغمز دیمکدر (محصول ترکیب)
(اون درویش بر کلیمده یاتورلر واویورلر اما ایکی پادشاه اقالیم سبعه دن بر اقلیمده صغمزلر * قطعه
* نیم نانی کر خورد مرد خدای * بذل درویشان کند نیمی دکر * نیم یارم دیمکدر نصف
معناسنه (نانی یاحرف وحدت (مردخدا اهل الله معناسنه در (بذل درویشان مصدرك مفعولنه
اضافتی در (کندك فاعلی تحتنده مردخدایه راجع ضمیردر (نیمی یاحرف وحدت (محصول بیت)
اکر خدا دوستی یارم اتمك یرایسه درویشلره وفقرایه بذل وعطا ایدر اول بریاریسی یعنی
یاریسنك یاریسی حاصلی آلنه کیره نك یاریسی مقصود اتمکی یالکز یمز دیمکدر وجائزدر که — معلوم اوله که نیمی دکرده اختلاف ایلدیلر فتأمل منه
نیمی دیکردن مراد آلنه کیرن نمك یولداشی اولان نیم اوله (معلوم اوله که نیم نانه مضاف اولمق

لازمدر فتدبر * ملك اقلیمی بکیرد پادشاه * همچنان دربند اقلیمی دکر * ملك اقلیم لامیه در
اقلیمك حکومت وسلطنتی معناسنه (ویا حرف وحدت (محصول بیت) پادشاه براقلیمك ملکنی
الور ضبط ایدر انکله قانع اولمیوب ینه انجلین براقلیمك ملکنی فتح ایدوب تصرفنه المق قید
وهواسنده در حاصلی هر پادشاه بولسه تمام دنیایی فتح ایدوب تصرفنه الوردی حاصلی درویش
ربع نانله قانع اولور اما پادشاه ربع مسکونله انجق قناعت ایدر * حکایت * طائفهٔ دزدان
عرب بر سر کوهی نشسته بودند ومنفذ کاروان بسته * طائفهٔ دزدان عرب اضافتلری
بیانیه در (کوهی یاحرف وحدت (منفذ اسم مکاندر نفذ ینفذدن یعنی نصر بابندن کیچه جك
یر دیمکدر حاصلی عرب حرامیلرك طائفه سی برطاغك باشنده اوتورمشلر ایدی وکاروانك کچه جك یرینی
بغلامشلر ایدی یعنی یولی کسمشلر ایدی (طائفهٔ همزه سنی حرف وحدت طوتانلر ایکی وجهله — ردسروری وشمعی
خطا ایلمشلر بری بودر که وحدت مقامی دکل زیرا بویله اولسه دزدانك اعرابدن محلی اولمازدی
وثانیا وحدت ایچون منصوص اولان یادر همزه دکل * ورعیت بلدان ازمکاید ایشان مرعوب
ولشکر سلطان مغلوب * رعیت بلدان لامیه در (بلدان بانك ضمیله بلدك جمعیدر شهرلر دیمکدر
(مکاید مکیدتك جمعیدر که مصدر میمیدر مکر معناسنه کیدك جمعیدر دیین خلاف سویلمش — ردسروری وشمعی
(مرعوب اسم مفعولدر رعبدن رانك ضمیله قورقش دیمکدر (حاصل ترکیب) دخی مذکور
دزدانك حیله ومکرلرندن شهرلرك رعایاسی قورقش و پادشاه عسکری مغلوب ایدی * بحکم
آن که ملاذی منیع ازقلهٔ کوهی بدست آورده بودند وملجاء وماوای خود ساخته * بحکم باحرف
مصاحبت وحکم بونك کبی یرلرده سبب وعلت معناسنه در (ملاذ اسم مکاندر صغنجق یر دیمکدر
(ویاحرف وحدت (منیع محکم معناسنه در (قله طاغ باشی قنه ده دیرلر (کوهی یاحرف وحدت
(بدست باحرف صله (آورده ماضیدن قسم مفرد غائب کتورمش دیمکدر (بودند ادات
جمع زمانه یه کتورمشلر ایدی دیمکدر (ملجاء وماوی بونده ایکیسی برمعنایه در صغنجق یر یعنی مقام
ومکان (ساخته ایلمش ینه ماضیدن قسم مفرد غائب ایلمش دیمکدر تقدیری ساخته بودنددر
(محصول ترکیب) سلطانك لشکری اول سببدن مغلوب ایدیکه محکم صغنجق بر یر طاغ
باشندن اله کتورمشلر ایدی وکندیلره مقام ومنزل ایلمشلر ایدی حاصلی برطاغك صرب برنده
اولورلر دیکه انلره ظفر بولمق مشکل ایدی * مدبران ممالك آن طرف در دفع مضرت ایشان
مشورت کردند * مدبران جمع مدبر در اهل تدبیر معناسنه (ممالك جمع مملکت اضافتلر لامیه لردر
(دردفع مضرت اضافتی مصدرك مفعولنه در (مضرت میمك فتحیله وتشدید رایله ضرر معناسنه
مصدر میمیدر ایشانه اضافتی لامیه در (مشورت میمك فتحیله وشینك سکونی وواوك فتحیله
دانشقلق دیمکدر میمك فتحی وشینك ضمی وواوك سکونیله ده لغتدر شوراده دیرلر شینك ضمیله
حاصلی اول طرف مملکتلرك مدبرلری دزدان عربك ضررلرینی دفع ایلمکده دانشقلق
ایلدیلر * که اکر این طائفه برین نسق روزکاری مداومت نمایند مقاومت با ایشان ممتنع
کردد * نسق نونك وسینك فتحه لریله لغتده نظم معناسنه در اما بونده اسلوب مراددر
(روزکاری یاحرف وحدت (مداومت مفاعله بابندن مصدر در دوام معناسنه حاصلی
ملازمت دیمکدر (مقاومته مفاعله بابندن مصدر در مقابله دیمکدر (با مع معناسنه حرفدر
(کردد فعل مضارع مفرد غائبدر کردیدندن انتقال معناسنه یعنی انلر ایله مقابله
وجنك ایلمك امکاندن امتناعه منتقل اولور (محصول ترکیب) مشورتلری بو اولدیکه اکر بو طائفه
بو اسلوب اوزره برزمان ثبوت ودوام کوسترلرسه بونلر ایله مقابله ومقاتله ممتنع اولور حاصلی
مشکل اولور زیرا وار دقجه زیاده اولورلر وهریرده که برمفسد وار ایسه بونلره ضم اولور

* مثنوی * درختی که اکنون کرفتست پای * بنیروی شخصی برآید زجای * پایدن مراد
کوکدر (با حرف مصاحبت (نیروی نونك کسریله قوته دیرلر (شخصه اضافتی لامیه در
(ویا حرف وحدت (برآید بونده چقار معناسنه در (زجای تقدیری زجا یشدر ضرورت
وزن وقافیه ایچون شین حذف اولنمدی (محصول بیت) براغاچ که شمدی یعنی تازه کوك
طوتمشدر حاصلی یکی دیکلمشدر برشخصك قوتیله یرندن چقار وقوپار یعنی جزئی نسنه ایله
چقار (بعض نسخه ده شخصی یرنده مردی واقعدر (برآیدك معناسنی یوقاری کلور دیین
ردشمعی — ردسروری
حق ادایی ایده ممش) نیروی نونك فتحیله در دیین لغت کتابلرینه مخالف سویلمش * ورش همچنان
روزکاری هلی * بکردونش ازبیخ برنکسلی * ورش اصلی واکرشدر ضرورت وزن ایچون
تخفیف قلندی (همچنان کذلك دیمکدر یعنی الآن اولدیغی کبی (هلی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر هلیدندن ترك ایلمك یعنی خالی اوزره قومق حاصلی اهمال ایلمك (با حرف مصاحبت
(کردون بونده قاکلی معناسنه درکه بعض مملکتده عربه یرنده استعمال ایدرلر که عربجه
عجله دیرلر عینك وجیمك فتحه لریله (ایکی شین ضمیر درخته راجعدر (بیخ بای عربینك کسری
وسکون یایله کوك دیمکدر (بر حرف تأکید (نکسلی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کسلیدندن
کافك ضمی وکسریله نغندر قرمق واوزمك معناسنه (محصول بیت) اما اکر معهود درختی برزمان
انجلین خالی اوزره قیوب اهمال ایدرسك انی کوکندن قاکلی ایله قوپاره مزسن یعنی قاکلی چکر
ایکی اوکوز قوتیله کوکندن اوزه مزسن دیمکدر (هلی فعلنی هشتن مصدرندن اشتقاق ایلین
ردابن سیدعلی وسروری — ردسروری
سهوایلمش (ونکسلی فعلنی کسختن مصدرندن اشتقاق ایلینده غلط ایلمش * سرچشمه شاید
کرفتن ببیل * چو پرشد نشاید کذشتن بپیل * سرچشمه لامیه بکار باشی دیمکدر (شاید بونده
ممکن معناسنه فعل مضارع مفرد غائبدر (با حرف مصاحبت (بیل دمور کورك که یوقاری
ولایتده انکله باغ وبستان بللرلر بعض نسخه ده بیل یرینه میل یازار طقیج معناسنه (پر بونده
چوق معناسنه در (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ممکن دکل معناسنه (با حرف مصاحبت
(پیل فیل دیمکدر که اندن معربدر (محصول بیت) بکار باشینی بیل ایله طوتمق وجریانندن
مانع اولماق ممکندر یعنی ازاجق نسنه ایله اقدن منع ایلمکه قابلدر اما چونکه صو چوق اوله
یعنی اقه اقه ایرکله وچوغله انی فیل ایله کچمك اولماز باخصوصکه فیل صو صغری کبی
زیاده یوزکچدر انکچون مصنف قدس سره فیلی تعیین ایلدی صو اقاغله بالحق چوغلوب
ردسروری
فیلله کچمك اولماز دیین مقامه مناسب سویلامش اکرچه که فیل بالحقده زبوندر دوه کبی
* سخن برین مقرر شد که یکی را بتجسس ایشان برکاشتند وفرصت نکاه داشتند تاوقتی که
برسر قومی رانده بودند وبقعه خالی مانده * سخن مبتدا (برین تقدیری برین اتفاق (مقرر شد
خبر مبتدا (که حرف بیان (بتجسس با حرف صله تجسس تفعل بابندن مصدردر جاسوسلق
ایلمکه دیرلر (بر حرف تأکید (کاشتند فعل ماضی جمع غائبدر کافك ضمیله حواله ایلدیلر
دیمکدر (نکاه داشتند حفظ ایلدیلر (تا انتهاء غایت ایچوندر (وقتی یا حرف وحدت (که برسر
قومی (بر حرف استعلا (سر تحسین لفظ ایچون (قومی یا حرف وحدت (بقعه پارهٔ اززمین
بونده مراد اولدقلری یردر (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (مانده لفظ مشترکدر لازم ایله
متعدی بیننده لازم اولنجه بقعه لری خالی قالمش دیمکدر (وبربود تقدیر اولنمق کرك
متعدی اولنجه بقعه لرینی خالی قومشلر دیمك اولور (وینه بود تقدیر اولنور بوتقدیرجه
(محصول ترکیب) سوز بواتفاق اوزره مقرر اولدیکه برکیمسه یی انلرك جاسوسلغنه
حواله ایلدیلر وفرصت زمانینی رعایت ایلدیلر یعنی حفظ ایلدیلر شول زمانه دك که

برطائفه

برطائفه نك اوزرینه سورمشلر ایدی وبقعه لری خالی قالمش ایدی ویابقعه لرینی خالی قومشلر ایدی
حاصلی برقومی غارت ایلمکه کیدوب یرلرینی تنها قومشلر ایدی (برسر قومی رانده بودندك
ردشمعی
معناسنی برقومك باشی اوزره سورمشلریدی دیین اداده قصور ایلمش منه سنده مانده بونده نهاده
ردشمعی
معناسنه در دیین ایکیسنك ماینینی فرق ایدرد کل ایمش تاوقتی که برسر قومی رانده بودندك معناسنی
تاشول زمانه دکین که اول حرامیلر برکون برکاربان باصمغه کتمشلر ایدی دیین کاربان قیدی
ردشمعی
نظمی درفتدیر * تنی چند ازمردان واقعه دیده وجنك آزموده رابفرستادند تادرشعب جبل پنهان
شدند شبانکاه که دزدان بازامدند سفر کرده وغارت اورده سلاح بکشادند وغنایم بنهادند
نخستین دشمنی که برسر ایشان تاخت خواب بود چندانکه پاسی ازشب بکذشت * تنی مراد
شخصدر (ویاحرف وحدت (واقعه دیده ایش کورمش معناسنه در تنبیه درکه بونك کبی ایشلره
مجرب اموردیده کیمسه لر ارسال ایلمك کرك (جنك ازموده ماقبلنه عطف تفسیری کبی در (ورا دات
مفعول ازموده راراسنی دیده دن صکره یازوب بونده حذف ایلمك ایدی قاعدهٔ سجع دیین خوب
رد سروری
سویلمامش زیرا سجعه مانع دکل کرکسه بونك کبی روابط اولکی فقره نك اخرنده یازلسون
وکرکسه ایکنجی واوچنجی وغیری بنك نهایتی اولکی فقره نك اخرنده وقوعی ارتقدر فدبر باحرف
تأکید (فرستادند فعل ماضی جمع غائبدر کوندردیلر دیمکدر ارسال ایلدیلر معناسنه (تاحرف
تعلیل شعب شینك کسری وعینك سکونیله طاغ ایچنده اولان یوله دیرلر جبله اضافتی لامیه در
شعب جبلك معناسی بیانده حرامیلر کذرکاهی اولان یوللرینه دیین کذرکاه اداسی یرنده دکل
رد کافی
فتدیر (سفر کرده ده (وغارت اورده ده هاء رسمیلو حرف ترتبدر سفر ایدوب وغارت کتوروب دیمکدر
(سلاح سینك کسریله یاراق معناسنه در قلج وغیریسی کبی (غنایم غنیمتك جمعیدر طویلمق معناسنه
(نخستین یاء نسبت ونون تاکیدایله اولکی دیمکدر زیرا نخست نونك وخانك ضمه لریله وسینك
سکونیله اول دیمکدر (دشمنی یاحرف تنکیر ویاحرف وحدت (بر حرف استعلا (وسر تحسین لفظ
ایچون کلمش (تاخت فعل ماضی مفرد غائب چاپدی (یعنی ایلغار ایلدی (خواب بونده اویقو
معناسنه در (پاس بعض معناسنه در (ویاحرف وحدت (محصول ترکیب) واقعه کورمش
وجنك صنامش ارلردن برنیچه شخص ارسال ایلدیلر تاکیم اولدقلری طاغ بولنده پنهان اولدیلر
کیجه که حرامیلر کروکلدیلر سفر ایدوب وغارت کتوروب یراقلرین بللرندن اچدیلر (یعنی
چوزدیلر وطویلوغی قودیلر اولکی دشمن که اوزرلرینه ایلغار ایلدی اویقو ایدی یعنی یورغون
کلوب اویودیلر اول قدرکه کیجه دن برمقدار کچدی * بیت * قرص خورشید در سیاهی رفت *
یونس اندر دهان ماهی رفت * قرص خورشید بونده مراد کونش چورکیدر یعنی جرم
شمس (سیاهی یاء مصدریله قرا کولق دیمکدر (رفت کتدی دیمکدر بعض نسخه ده رفت یرینه
شد واقعدر معنی بردر (یونس یعنی یونس پیغمبر علیه السلام (اندر ادات صله (ماهی باء اصلیه ایله بالق
دیمکدر اضافتی لامیه در بیتده ادات تشبیه مضمردر (محصول بیت) دزدان خوابه طالدی
کانه که قرص خورشید ظلماته کتدی (حضرت یونس ده دهان ماهی یه کتدی اویقویه زیاده
طالوب منغمس اولدقلرندن کنایتدر حاصلی شدت خوابدن تعبیردر * مردان دلاوران ازکین
بدر جستند ودست همه تر ایکان بر کتف بستند * کمین کاف عربینك فتحی ومیمك
کسریله پوصویه دیرلر (بدر باء صله ایله طاشره دیمکدر (جستند فعل ماضی جمع غائب صچرادیلر
دیمکدر (دست همه لامیه در (ورادات تخصیص (یکان یکان یانك فتحی وکسریله وکاف
عجمیله برر برر دیمکدر عربیده احاد دیرلر همزه نك ضمیله (بر بونده حرف صله در (کتف کاف
عربینك فتحی وتانك کسری ایله وسکونیله یغرن معناسنه در وفارسیجه شانه دیرلر بونده مراد

ارددر (بستند فعل ماضی جمع غائب ارد ینه بغلد یلردیمکدر (محصول ترکیب) دزدآن که
قوبی او یقو یه طالدیلر بهادرارلر یوسودن طاشره صحرادیلر و برد براللرینی اردلرینه بغلدیلر
* بامد ادان بدرکاه ملك حاضر اوردند همه رابکشتن اشارت فرمود * (محصول ترکیب)
ایرتسی پادشاه در کاهنه جمیعنی احضار ایلدیلر جمیعنك قتلنه اشارت بیوردی * اتفاق
دران میان جوانی بود که میوۀ عنفوان شبابش نمور سیده وسبزۀ کلستان عذارش نو دمیده *
اتفاق اصلنده اوتفاق ایدی واو حرفدر حروف مجهوردن وتا حرفدر حروف
مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تایی تایه ادغام ایلدیلر اتفاق
اولدی والف نون تنویندن مبدلدر (دران میان اول ورته ده (یعنی انلرك اراسنده (جوانی یا
حرف وحدت (که حرف رابط صفت (میوه یمش وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (عنفوآن اول
معناسنه در (شباب بونده یکتلك دیمکدر وشین ضمیر جوانه راجعدر (نو نونك فتحیله یکی دیمکدر جدید
معناسنه در (رسیده ماضیدن قسم مفرد غائب ایرشمش (بود لفظی مقدر در (سبزه سینك فتحی
وهاء رسمیله چمن معناسنه درواما هاء سز یشل رنك معناسنه در (کلستانه وکلستانك عذاره اضافتلری
لامیه لر در (عذار بونك کبی یرلرده صقل بتن یره دیرلر (دمیده ماضیدن قسم مفرد غائب بونده
بتمش دیمکدر (ینه بر بود مقدر در (محصول فقرتین) اتفاق اول حرامیلرك اراسنده برجوان وار ایدی که
آنك تازه یکتلکی میوه سی یکی ایرشمش ایدی حاصلی جوانلغنك اولی ایدی (یعنی تازه جوان ایدی
دخی عذاری کلستاننك سبزه سی یکی بتمشیدی (یعنی خطی تازه کلمش ایدی * یکی از وزرا پای
تخت ملك بوسه داد وروی شفاعت برزمین نهاد وکفت این پسر همچنان از باغ
زندکانی برنخورده واز ریعان جوانی تمتع نیافته توقع بکرم اخلاق خداوندی انست که بخشیدن
خون او بر بنده منت نهی * پای تختدن مراد سریرایاغیدر (بوسه داد بحسب لغت بوسه
ویردی دیمکدر اما اوپدی معناسنده مستعملدر معلوم اوله که بعض الفاظ عجم دادن ودهیدن
وبونلرك مشتقاتیله مستعملدر بوسه داد ودشنام دادی کبی (روی شفاعت بیانیه در (همچنان
انجلین (یعنی یولداشلری اولان حرامیلر کبی الان معناسنده مستعملدر بونده ده جائزدر که الان
معناسنه اوله (باغ زندکانی بیانیه (زنده دیری دیمکدر (والف ونون زائد ادات جمع بشکلنده
اولدیغیچون هاء رسمی کاف عجمیه یه ابدال اولمش (ویا حرف مصدر در (زندکانی وزندکانه
بر معنایه در دیرلك دیمکدر (بر بونده میوه در یمش معناسنه (ریعان رانك فتحی ویانك سکونیله
اول معناسنه در (عرب ریعان الشباب دیر اول جوانی معناسنه (تمتع تفعل بابندن مصدر در
انتفاع معناسنه (یعنی فائده لنمك (نیافته فعل نفی ماضی یعنی ماضیدن قسم مفرد غائب بولمامش
معناسنه (توقع رجا دیمکدر امید معناسنه (بکرم با حرف مصاحبت (ویا حرف صله مِن معناسی
متضمندر توقعه متعلق (اخلاقه اضافتی لامیه در خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی
وسکونیله خداونده اضافتی بیانیه در (توقع مبتدأ (وآنست خبری (که حرف بیان (بخشیدن
(با حرف صله (خونه اضافتی مصدرك مفعولنه در (واو ضمیرینه لامیه در (بر بنده تقدیری
براین بنده در (منت نهد منت نهدك مفعول صریحی (وبخشیدن (وبر بنده غیری صریحی
(محصول ترکیب) وزرادن بریسی پادشك تختنك ایاغنی اوپدی (یعنی تعظیم وتبجیل ایلدی
وشفاعت یوزینی یره قودی ودیدی بو اوغلان اول یولداشلری کبی الان دیرلك باغندن
میوه یمه مشدر (یعنی هنوز کنج یاشلیدر (دخی جوانلق اولندن متمتع اولمامشدر حاصلی یکتلکینه
طویمامشدر (یعنی دخی کنجدر پادشاهك کرم اخلاقندن امید اولدر که بونك قانین باغشلملغنی
بو بنده نك اوزرینه منت قویه (یعنی امیدم اولدر که کرم ایمکدن بونی عفو ایلیه سین بونده

مطلب

ر یعانی ریع معناسنه اولوب حاصل دیمکله تعبیر ایدنلر خطا ایلمشلر (توقع بکرم اخلاق
خداوندی آنستك معناسی خداونده منسوب اولان اخلاق حمیده دخی کرم ایله تمام امید
ورجام اولدر دین اخلاق حمیده دخی کرم ایله دیدیکنده ابهام ایلمش (بخشیدن خون
او معناسنی اول جوانك قانی باغشلمغله دیین باء صله معناسندن بی خبر ایمش * ملك روی
ازین سخن درهم کشید وموافق رأی بلندش نیامد وکفت * (روی درهم کشیدك معناسی یوزنی
پور تاردی وبورشدردی دیمکدر (موافق رأی اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وبلنده اضافتی
بیانیه در (یعنی پادشاه وزیرك مذکور کلامندن یوزنی پورتادی (ورأی بلندینه موافق کلمدی ودیدی
(بعض نسخه ده بلند یرینه جهان بین دوشمش وموافق رأی بلندش فقره سی ما قبلنده
فقره یه مقام تعلیلده در دیین واو عاطفه نك وجودینه ملتفت اولمامش قندبر * بیت * پرتو نیکان
نکیرد هرکه بنیادش بدست * تربیت نا اهل را چون کرد کان برکنبد ست * پرتو ضیا واثر
معناسنه در (نیکانه اضافتی لامیه در پرتو مبتدا (ونکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب کیریدندن
طوتماز دیمکدر خبر مبتدا در (هرکه اصلنده هرکس که در نکته سابقا مفصل بیان اولندی (بنیاد
بنا معناسنه در بونده اصل ونسل مراددر (شین ضمیر که یه راجعدر (نا اهل را نا حرف نفی اهلیتی نفی
وسلب ایدر (ورا ادات صله در با معناسنه نا اهله دیمکدر یعنی ناجنسه وبد اصله دیمکدر (چون واو
رسمیله ادات تشبیه در (کردکان اکثرا عجام ایکی کافیله عجمی اوقودیلر واولکسنی مکسور وبعضیلر
ثانیسی عربی وبعضیلر عکسنجه قوز دیمکدر که عربجه جوز دیرلر جیمك فتحیله (بر حرف استعلا
(کنبد کاف عجمك ضمیله قبه معناسنه در تعریب ایدوب جنبذ دیرلر جیمك وبانك ضمه لریله
(محصول بیت) ایولر پرتوینی طوتماز یعنی قبول ایلمز هر کیمسه که سرشت وخلقتی یارامزدر حاصلی
ایولردن نور وفر آلوب متأثر اولماز (مصراع ثانی مصراع اولك تنویر وتوضیحی ایچون کلمشدر (یعنی
نا اهل وناجنسه تربیه ایلمك قبه اوزره قوز قومق کبیدر یعنی قبه اوزره قوز قرار ایلمدیکی کبی
بد اصله تربیه تأثیر ایلمز * نسل وتبار اینان منقطع کردن اولیترست وبیخ وبنیاد ایشان برآوردن
بهتر که آتش نشاندن واخکر کذاشتن وافعی کشتن وبچه نکاه داشتن کار خردمندان نیست *
نسل معروف ترکیجه دول دیرلر (تبارتانك فتحیله بونده قوم وقبیله مراددر (اینانه اضافتی لامیه در
(این اسم اشارتدر قریبه (الف ونون ادات جمعدر ذوی العقولدن اولدیغیچون (منقطع انفعال
بابندن اسم فاعلدر فعل ثلاثی یه مطاوعدر قطعته فانقطع کسلدی دیمکدر بونك کبی یرلرده اسم
فاعل اسم مفعول معناسنه در کسلمش دیمکدر (کردن ایلمك یعنی کسلمش ایلمك حاصلی کسلمك دیمکدر
(اولیتر ایکی ادات تفضیلدن مرکب اسمدر اولکیسی عربیدر که اصلنده لامك فتحیله درلامی مکسور
اوقومق دأب عجمدر پس بونده ترتأکید ایچون کلمشدر الحق (بیخ باء عربینك کسریله کوکدر
(بنیاد اصل معناسنه در (ایشانه اضافتی لامیه در (حضرت شیخ تفنن قصد ایدوب قریبدن
بعیده انتقال بیوردی (برآوردن بونده چقارمقدر قلع وقمع معناسنه بیخ وبنیاد مقدم مفعولیدر
نتکه نسل وتبار منقطع کردنك مقدم مفعولیدر (بهتر یکرك دیمکدر وینه برسین وتا مقدردر
(که حرف تعلیل (آتش نشاندنك مقدم مفعولیدر نشاندن لفظ مشترکدر آتشله مستعمل
اولسه سوندرمك معناسنه در اما درخته مستعمل اولسه دیکمك معناسنه در عربجه غرس
دیرلر غینك فتحیله طاشله ده استعمال بو یله درواما انسانده اقعاد واجلاس معناسنده وبر کیمسه یی
بر مصلحت اوزره نصب ایلمکه دیرلر بعض شراح اصلنده نصب معناسنه در وبونده اطفا
معناسنه در دیمش وبعضیسی نصب معناسیله اطفانك مناسبتی چندان واضح دکلدر اما
اجلاس معناسیله مناسبتی واضحدر دیمش ظاهر بودر که معنای اشتراکدن ایکیسیده آکاه

ردسروری وشمعی وکافی

ردشمعی

ردشمعی

ردکافی

بعضیلر دیدیلر که کردکانك
اصلی کرده در کاف عجمك
کسریله وکاف عجم های
رسمیدن بدلدر

ردسروری وکافی

اولمامش فتأمل (اخکر کاف عربینك فتحیله کوز دیمکدر قور معناسنه (کذاشتن ترك ایلمك (وافعی
عینك فتحیله عربیدر انکرك یلانه دیرلر اما عجم کسر عینله اوقور تتکه سائرلرینی بویله ایدرا (بچه بای
عربینك فتحی وجیم عجمی ایله یوری جوجه ده جوژده دیرلر (کار خردمندان لامیه در ومبتدا (ونیست
خبری (محصول ترکیب) بیت سابقله بو ترکیب مقول ملکدر. بیورر که بونلرك اصل ونسلنی
منقطع ایلمك اولی‌ر کدر وبونلرك کوکنی ودیبنی یرندن اوزوب چقارمق یکرکدر ژیرا آتشی
سویندروب قورینی الیقویوب اهمال ایلمك ویلانی اولدروب یوروسنی اولدرمیوب صقلمق وبسلمك
عاقللر ایشی دکلدر بعض نسخه ده نشاندن یرینه کشتن بازار ینه لفظ مشترکدر اولدرمکله
آتش سویندرمك بینده پادشاه بیوردیغنك حاصلی ونتیجه سی بودرکه جمیعنی قتل ایدوب
هیچ برینی ترك ایلمامك کرك (معلوم اوله که آتشدن وافعیدن صکره را یازمق وبچه دن صکره

رد ابن سیدعلی وسروری وکافی

رهمزه ایله شین ضمیر یازمق صحیح نسخه لره مخالفتدر * قطعه * ابر اکر آب زندکی بارد *
هرکز از شاخ بید بر نخوری * ابر بلوط (زندکی دیرلکدر حیات معناسنه (بارد فعل مضارع مفرد غائبدر
لازمله متعدی بینده مشترك بونده متعدیدر یاغدرر معناسنه (شاخ دال وبداق دیمکدر بیده اضافتی
لامیه در (بید باء عربینك کسریله سکوت اغاجنه دیرلر (بر بونده یمش معناسنه در (نخوری
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب یمزسین دیمکدر (ابر مبتدأ وجملهٔ شرطیه خبرو بارد فعل شرط وآب
زندکی مقدم مفعولی وفاعلی تحتنده ابره راجع ضمیر ونخوری جزاء شرط (وبر مفعول صریحی
(واز شاخ غیر صریحی (محصول بیت) بولوت اکر آب حیات یاغدیررایسه ده هرکز سکوت

ردسروری
رد ابن سیدعلی

دالندن میوه یمزسین بونده بارد مجازا یاراند معناسنه در دیین معنای اشترا کدن غافل ایمش
(بعید دکلدر که دنیله از ابر اکر آب زندکی بارد دیین احتیاجسز تکلفه دوشمش (واصلنده فعل
لازمدر یاغمق معناسنه اما بونده یاغدرمق معنا بی مقصوددر دیین معنای اشترا کدن آکاه دکل

رد کافی

ایمش * بافرومایه روزکار مبر * کزنی بوریا شکر نخوری * با حرف صله ویاخود حرف
مصاحبت (فرومایه الچق اصللو (یعنی بد اصل ناجنس دیمکدر (روزکار بونده ازمان واوقات
معناسنه در (مبر فعل نهی مفرد مخاطب ایلتمه معنای لازمیسی صرف ایله دیمکدر (کز که
حرف تعلیل (نی قامش بوریایه اضافتی لامیه در (بوریا بردرلو حصیردر قارغو قامشندن
طوقنور اناطولیده ودیار عربده فقرا استعمال ایدرلر زیرا مشهور ومعروف حصیردن اوجوزدر
(شکر نخورینك مفعول صریحی (واز نی غیر صریحی (محصول بیت) الچق اصللو ناجنس
کیمسه یه روزکار ایلتمه یعنی تربیه سنه اوقات وایام صرف ایله وآنکله روزکار کچورمه زیرا
بوریا قمشندن شکر یمزسین حاصلی بد اصل ناجنسه سعی وکوشش صرف ایدوب اندن صلاح
ورشد توقع ایلمك همان نی بوریادن شکر تحصیلی رجا ایلمك کبیدر. * وزیر این سخن
بشنید طوعا وکوها بپسندید وبرحسن رأی ملك آفرین خواند وکفت آنچه خداوند دام
ملکه فرمود عین حقیقتست که اکر در سلك صحبت آن بدان تربیت یافتی یکی از ایشان شدی
اما بنده امیدوارست که بصحبت صالحان تربیت پذیرد وخوی خردمندان کیرد که هنوز
طفلست وسیرت بغی وعناد آن کروه در نهاد وی متمکن نشده است * طوعا وکرها تمیز اکله
منصوب مصدرلردر (یعنی دیلر دیلمز قادسیجه خواه وناخواه دیرلر حاصلی ظاهرا
مقر ومنقاد اولدی اما باطننا کریه کوردی دام ملکه جملهٔ معترضه علم بدیعده دعائی مشتمل
جملهٔ معترضه یه حشو ملیح دیرلر (که حرف تعلیل (سلك دیزیه ودرزی ایپلکنه ادرلر صحبته
اضافتی بیانیه در (بدان برامانلر دیمکدر (یافتی حکایت حال ماضی بولیدی دیمکدر (شدیده
بویله در (امیدوار امیدلو دیمکدر زیرا وار ادات نسبتدر (که حرف بیان (بصحبت با حرف

سبب (پذیرد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غلامه راجع ضمیردر (کیرد فعل
مضارعدر سابق کبی (که حرف تعلیل (هنوز الآن دیمکدر (بغی تعدی معناسنه در (عناد
سرکشلك (آن کروهدن مراد دزدآن عربدر (نهاد خلقت وطبیعت دیمکدر (متمکن ثابت
دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر شفیع چونکه پادشاهدن مذکور کلامی ایشتدی ظاهرا طاعتله
وباطننا کراهتله بکندی وپادشاهك حسن رأی وتدبیرینه آفرین اوقدی یعنی تحسین
ایلدی دخی دیدی اول نسنه‌یی که پادشاه ملکی دائم اولسون بیوردی عین حقیقتدر زیرا اکر
بو اوغلان اول یرامزلرك مصاحبتی دیزیسنده وانلرك صراسنده تربیت بولیدی بیوردیغکز کبی
انلرك بری اولوردی امابن قوللك امید ایدر که صلحاء مصاحبتی سببیله تربیت قبول ایلیه وعقلا
خوینی طوته (زیرا الآن تازه اوغلاندر واول حرامیلر بلوکنك بغی وعناد طریق وروشی
طبیعتنده ثابت اولوب قرار طوتمامشدر (بونده طفل بیوردیغی مجاز طریقیله درزیرا یوقارده
نوخط جوان بیورمشیدی (پس ایکی کلام تعارض ایدر ایمدی طفل بیوردیغی تازه اکله
تعبیر ایلمك کرك که تناقض اولمیه (از ایشان شدی فقره سنك اولنه واو عاطفه ایراد ایلین

ردشمعی
رد ابن سیدعلی وسروری
وشمعی وکافی

شرطی جزاسز قومشدر (وحقیقتستی همزهٔ مجلتبه ایله یازانلر املاده خطا ایلمش (عین
حقیقتستدن صکره حرف تعلیلی یعنی که حرفنی ترك ایدنلر مقصوده واصل اولمامشلر * ودر
حدیثست (که ما من مولود الا وقد یولد علی فطرة الاسلام ثم ابواه یهودانه وینصرانه
ویمجسانه * (واو حرف حالدر (در حرف ظرف (حدیثست تقدیریدر درحدیث وارد وثابتست
(که حرف بیان ورود (ما حرف نفی (من حرف صله بریره متعلق دکل (مولود اسم مفعولدر
طوغمش معناسنه بونده ولد مراددر (الا حرف استثنا (واو حرف حال (قد حرف تحقیق (یولد
فعل مضارع مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول (علی حرف جر یولدیه متعلق (فطرة مجروردر علی ایله
معناسی خلقتدر اسلامه اضافتی لامیه در (ثم حرف عطف (ابواه تثنیهٔ ابدر تغلیب طریقیله
(یعنی ابی امه تغلیب ایلمش لفظا مرفوع مبتدأ (ضمیر محلا مجرور مضاف الیه مولوده
راجع (یهودانه مولوده راجع ضمیرله فعل مضارع تثنیهٔ مذکر غائب مبنی للفاعلدر
تفعیل بابندن الف ضمیری ابوانه راجعدر یهودی ایدرلر (وینصرانه یهودانه کبیدر
هرخصوصده نصرانی ایدرلر دیمکدر (نصران شامده برکویك اسمیدر بودین اول اول کویك
خلقندن ظهور ایلدیکیچون اکا نسبت ایدوب نصرانی دیدیلر (ویمجسانه سابقلر کبیدر بابده

مطلـــــب

وصیغه ده مجوسی آتشه طپانه دیرلر فارسیجه کبر دیرلر کاف عجمك فتحیله (یعنی مجوسی
ایدرلر دیمکدر (محصول معنی) موالیددن بر مولود طوغماز الا خلقت اسلام اوزرینه (یعنی
دین اسلامه قابل وایمانه مستعد خلق اولور شویله که کندی حالی اوزره قالوب خلاف
دین اسلامه برکیمسه یه مقارن اولمازسه مؤمن موحد قالور (پس باباسی واناسی انی یهودی
ایدرلر یهودیلر ایسه ونصرانی ایدرلر نصرانیلر ایسه ومجوسی ایدرلر مجوسیلر ایسه وزیرك
بو حدیثی سوقندن فهم اولنور که مذکور پسر طفل اوله لیکن حکایه نك اولی جوانلکنی
کوستررعلی کل حال حکایه تعارضدن سالم اولماز الا تجوزه ارتکاب ایله معلوم اوله که وزیر
کلامنی حدیث شریف ایله تأیید ایلدیکی کبی بو ایکی بیتله تأیید ایدر * قطعه * بابدان یار
کشت همسر لوط * خاندان نبوتش کم شد * با حرف صله (یا حرف مصاحبت (بدان بدك
جمعیدر یارامزلر دیمکدر یار یولداش (کشت فعل ماضی مفرد غائب اولدی دیمکدر (همسر
بونده باشدش دیمکدر (حضرت لوطه اضافتله خانونی مراد اولور (خاندان اهل بیت معناسنه در
نبوته اضافتی لامیه در (شین ضمیر حضرت لوطه راجعدر یعنی حضرت لوطك پیغمبرلك

خاندانی و اهل بیتی (کم شد کاف عجمك ضمیله یتدی یعنی ضلالته دوشدی (محصول بیت)
حضرت لوطك خاتونی یارامزلره یاخود یارامزلره یار اولدی یعنی یارامزلره قوشلدیغیچون
حضرت لوطك اهل بیتی کم اولدی یعنی ضایع اولدی (حضرت شیخ دیمك استر که مذکوره
خاتون حضرت لوطك همسریکن و حرم نبوت اولمشیکن یعنی منبع هدایت اولان نبوته
اضافتله شرف بولمش خاندان عظیم الشان ایکن ضلالت اهلنه قوشلماغله ضاله اولدی
(غرض یارامزلره مصاحبت اید وب بدکارلرله یار اولمانك طبیعت انسانیه‌ده قوت تأثیرین
بیاندر (نبوتش ضمیرینی همسره ارجاع اید وب معناسنی اول خاتونك نبوتی خاندانی ضایع
اولدی دیین خاتونه نبوت اثبات ایلمش بوخود جائز دکل * سك اصحاب کهف روزی
ردشمعی
چند * پی نیکان کرفت و مردم شد * (سك سینك فتحی وکاف عجمیله کلب دیمکدر یعنی
ایت (اصحابه اضافتی لامیه در (وکهفه کذلك (مغاره یه کهف دیرلر (اصحابك کهفه
اضافتی ادنی ملابسه ایله در (بونجه ییللر انده یاتوب انده کم اولدقلریچوندر (روزی
(یا حرف وحدت (چند جیم عجمك فتحیله نیچه دیمکدر (پی بونده بای عجمك فتحیله ایز وارد
معناسنده در نیکانه اضافتی لامیه در (نیکان نونك کسریله وکاف عجمیله نیکك جمعیدر ایولر
دیمکدر (کرفت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر فاعلی تحتنده ضمیر سکه راجعدر
مردم بونده انسان دیمکدر (محصول بیت) اصحاب کهفك سکی برنیچه کون ایولرازین
وآردین طوتدی یعنی ایولره اویدی ومردم یعنی انسان مرتبه سنه واصل اولدیکه انسانله
جنته‌بله کیرسه کرك نتکه مشکوة انوارده بیوردرکه (عجل ابراهیم (وکبش اسمعیل (وناقهٔ
صالح (وبقرهٔ موسی (وحوت یونس (وحمار عزیر (ونملهٔ سلیمان (وهدهد بلقیس (وکلب
اصحاب کهف (وناقهٔ محمد وعلیهم الصلوة والسلام بونلر جمیعا قوچ صورتنده جنته داخل اولورلر
(پس بونده سك قیامتده آدم صورتنده متمثل اولوب جنته کیرسه کرك دیین عندی
ردشمعی وکافی
ردشمعی
سویلمش (مردم بونده مفرددر مرد معناسنه دین مردمی بیلمزایمش (حضرت لوطك
زوجه‌سی حکایه سی واصحاب کهف قصه‌سی کتب تفاسیرده وشروح احادیث شریفه‌ده مفصل
یازلدیغیچون بونده بیانی ترك اولندی * این بکفت وطائفهٔ از ندماء ملك با وبشفاعت
یارشدند تا ملك از سر خون او در کذشت وکفت بخشیدم اکرچه مصلحت ندیدم *
این بکفتك فاعلی وقائلی وزیر شفیعدر (طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(ندما ظاهر بودرکه بونده ندما مصاحبلر معناسنه اوله اما لغتلرده بو جمع بولنمدی
بلکه ندیم باده مصاحبنه دیمشلر وجمعی ندام کلور کسر نونله دیمشلر (ملکه اضافتی
لامیه (با حرف مصاحبت (او وزیره راجعدر (بشفاعت (با حرف ظرف (یار بولداش
بونده قرین مراد در (تا حرف تعلیل (سرخون او سابقا تحقیق وبیان اولندی یعنی قانی
هوا وهوس سود اسندن (در حرف تأکید (کذشت کچدی (بخشیدم فعل ماضی
متکلم وحده بغشلدم دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر شفیع بو حدیث شریفی وبو ایکی بیتی
اوقودی وپادشاه مصاحبلرندن برطائفه انکله شفاعتده یار اولدیلر تا کیم پادشاه اوغلانك قانی
دوکك هواسندن کچدی دخی دیدی قانی سکا بغشلدم اکرچه لایق ومناسب کورمدم * رباعی *
* دانی که چه کفت زال بارستم کرد * دشمن نتوان حقیر وبیچاره شمرد * دانی فعل مضارع
مفرد مخاطبدر استفهامی متضمن (که حرف بیان (زال بونده رستم داستانك باباسی مراددر
(کرد کاف عجمك ضمیله بهادر دیمکدر اضافتی بیانیه در (دشمن شمردك مفعول اولی (وحقیر
مفعول ثانیسی (بیچاره حقیره معطوف (شمرد بونده مصدر معناسنه در (زیرا نتوانده رابطهٔ

استقبالیت ملحوظدر صایمق دیمکدر * دیدیم بسی آب زسر چشمهٔ خرد * چون بیشتر آمد
شتر بار ببرد * سرچشمه بکار باشی دیمکدر (خرد خانك ضمی ورانك سکونیله اوواق دیمکدر
ازاجق معناسنه (شتر دوه (بار بونده یوکدر حمل معناسنه کسر حایله (محصول رباعی)
خطاب عام طریقیله بیوررر بلورمیسین رستمك باباسی زال بهلوان و بهادر رستمه نه دیدی
بوندن صکره اوچ مصراع مقول زالدر یعنی دشمنی حقیر وبیچاره صایمق اولماز حاصلی زبون
اعتقاد ایلمك اولماز (بو بیت مقام تعلیلده در زیرا چوق کوردك که اوواجق وازاجق بکار
باشندن صوچونکه زیاده کلدی دوه‌یی یوکیله کوتردی یعنی کاه اولور که دشمن قوتلنور
رد ابن سیدعلی
رد ابن سیدعلی وسروری
واندن سز مدیکك ایشلر ظهور ایدر (رباعی یرینه قطعه یازان بلمزایمش (رستم کرد کاف
عربیله دینلر خطا ایلشلر * فی الجمله وزیر پسر را بخانه برد وباز ونعمت بپرورد واستاد وادیب
بتربیتش نصب کرد تا حسن خطاب ورد جواب وسائر آداب ملوکش بیاموختند تا در نظر
همکنان پسندیده آمد باری وزیر از شمائل واخلاق در حضرت ملك شمهٔ می کفت که
تربیت عاقلان در وی اثر کرده است وجهل قدیم از جبلت او بدر برده ملك را ازین سخن
تبسم آمد وکفت * بیت * عاقبت کرك زاده کرك شود * کرچه باآدمی بزرك شود * فی الجمله
حاصل کلام بعض نسخه‌ده استاد وادیب واوعطفله واقعدر (فی الحقیقه بیاموختند وعاقلان
کلمه‌لرینه مناسب بودر وسجعده بونی اقتضا ایدر فتأمل (بپروردك ونصب کردك فاعلی وزیر
مذکوردر (کردند یازانلر فاعل ملاحظه سنی ایلامشلر وسجعدن غافل اولمشلر (ادیب
ردسروری وشمعی
ردسروری وشمعی
فعیل بمعنی فاعلدر ادب تعلیم ایدیجی کیمسه ادیبدن صکره را یازانلر موجود نسخه‌لره مخالف یازمشلر
(تا حرف تعلیل (حسن خطاب یعنی هرکسه لطف وحسنله تکلم وخطاب ایلمکی (ورد جواب
یعنی رد جوابی حسن ولطفله حاصلی وجه معقول ایله جوابی رد ایلمکی (سائر بونده جمیع
معناسنه در (آداب ملوك لامیه در پادشاهلره لایق ادبلر دیمکدر (شین پسره راجعدر (تا
حرف تعلیلدر حتی معناسنه (همکنان هانك فتحی وکاف عجمینك کسریله لفظ مشترکدر
جمیع واقران وامثال بیننده حاصلی اسم جمعدر (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله (واخلاق
خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله عطف تفسیری قبیلندندر خویلر دیمکدر
(حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه در (شمه بونده ازاجق معناسنه در (ویا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل همزه‌یی حرف وحدتدر دیین بلمزایمش (که حرف رابط مقول قولدر (تربیت
ردشمعی
عاقلان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (در حرف ظرف (ویاخود حرف صله (وی ضمیر پسردر
(تربیت عاقلان مبتدا (اثر کرده است خبری (جبلت خلقت معناسنه در (بدر برده
لغتده طشره ایلتمش دیمکدر اما مراد اخراج وازاله در (ملك را بونده را حرف صله در
(تبسم کلمسمك (حاصلی خنده کلدی وبو بیتی اوقودی (کرك ایکی کاف عجمیدر (واولکیسی
مضمومدر وراساکن (باآدمی انسان ایله دیمکدر (بزرك بانك وزانك ضمه‌لریله ورانك سکونی
وکاف عجمیله اولو وبیوك معناسنه در (بزرك شود بیوك اولور وبیور (محصول کلام)
وزیر اوغلنی اوینه ایلتدی ونازو نعمتله بسلدی واستاد وادیبی اوغلانك تربیه سنه نصب
ایلدی تاکیم حسن خطابی ورد جوابی اکا تعلیم ایتدیلر وجمیع سلاطین آدابی وارکانی
اکا اوکرتدیلر حتی جمیع اقران وامثال نظرنده مقبول کلدی (سوق کلام اول معنایی
افهام ایدرکه وزیر اوغلانی اوغل ایدنمش اوله که انکله بوقدر تقید ایلمش (برکره وزیر
انك شمائل واخلاقندن پادشاه حضورلرنده برمقدارین سویلدیکه عقلا تربیه سی اکا
تأثیر ایلمشدر وجهل قدیمی آنك خلقت وطبیعتندن چقرمش پادشاهه بوسوزدن کلسمك

كلدی و دیدی عاقبت قورد انیکی قورد اولور اكرچه كه انسانله بیور (یعنی قورد انیکی انسان
انده ده بیورسه برتجلكی ترك ایلمزا كه تربیت عاقلان مابعدیله وزیرك مقول قوانه داخل
ردكافی
اولیوب بلكه حضرت شیخ وزیرك مقصودنی بیان ایراد ایلمك ایچون كتورمشدر دین كلامك
روحنه واصل اولمامش فتأمل * سالی دوبرین برآمد طائفهٔ اوباش محله دراو پیوسند وعقد
مرافقت بستند تابوقت فرصت وزیر راباد وپسرش بكشت ونعمت بی قیاس برداشت ودرمغارهٔ
دزدان بجای پدر بنشست وعاصی شد ملك دست تحیر بدندان كرفت وكفت * سالی یا حرف
وحدت (برین بوتربیت ورعایت اوزرینه كلدی یعنی بوحال اوزره برایكی ییل كچدی (طائفهٔ
ردكافی
همزه اضافت ایچون كلمش (وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (اوباشدن بونده لوندلر مراددر
(اوباشه اضافت بیانیه در (محله یه اضافت لامیه در (در حرف صله اوضمیری پسره راجعدر
پیوسند اولاشدوقاوشدیلر حاصلی انكله مختلط اولدیلر عقد عینك كسریله بوغمق (مرافقته اضافتی
هر بی اغنلرده اوباش الناس الاخلاط دیمش یعنی ناسك درتنهسی اوشابده دیرلر
بیانیه در (تابونده حتی معناسنه در (بوقت فرصت باحرف ظرف واضافت لامیه در (محصول تركیب)
برایكی ییل بوحال مذكور اوزره كچدی وزیرك محله سی لوندلری اوغلانه قرشدی وانكله الشدیلر دخی
بواداشلق عقدنی باغلدیلر یعنی اتفاق ایلدیلر (تافرصت وقتنده وزیری ایكی اوغلیله قتل ایلدی
وبی حد وبی قیاس نعمت قالدردی وحرامیلر مغاره سنده باباسی یرنده اوتوردی وعاصی اولدی
سوق كلامدن فهم اولان بودركه مذكور پسر سردارلری اوغلی اوله پادشاه ایشیدیجك
حیرت الینی دندانیله طوتدی (یعنی الینی حیرتندن ایصردی ودیدی * قطعه * شمشیر نیك
ازاهن بدچون كند كسی * ناكس بتربیت نشودای حكیم كس * شمشیر شینك فتحی وكسریله
قلج نیكه اضافت بیانیه در ایو قلیج (كنندك مفعول صریحیدر (وازاهن غیرصریحیدر (بده
اضافتده بیانیه در یرامز دمردن دیمكدر (چون واو اصلیه ایله استفهام انكاری یی مفید در
(كسی یای وحدتله فاعل كند در (ناكس اپلحق دنی الاصل دیمكدر (بتربیت باحرف سبب (نشود
فعل نفی مستقبل شویدندن اولماز دیمكدر اسمی تحتنده ناكسه راجع ضمیر وخبری كسدر (وای
حكیم معترضه (محصول بیت) پادشاه حیرتدن الینی ایصردی ودیدی ایو قلیجی یرامازدمردن
نیجه ایدر بركیمسه یعنی برنسنه نك اصلی یرامازاوله انی بركیمسه نیجه ایوایدر ایمدی ای عاقل ناكس
ودنی الاصل تربیتله كس اولماز حاصلی اصلی یرامز تربیتله ایو اولماز نشودی شدندن اشتقاق
رد سروری
ایلین مصادر احوالندن غافل اولورمش * باران كه در لطافت طبعش خلاف نیست * در باغ
لاله روید ودر شوره بوم خس * باران یغمور (كه حرف رابط صفت (لطافت طبع لامیه
شین بارانه راجعدر (خلاف ظرفك فاعلیدر (در باغ رویدك ظرفیدر (ولاله مفعولی اكرمتعدی
اعتبار اولنورسه تضمین طریقیله ولازم اعتبار اولنورسه (لاله مبتدأ (وروید خبری
(وررویدك صله سی برمقدر نسنه اولور مثلا ازسیبش وازوكبی (درشوره در باغه معطوفدر
(بوم یردر زمین معناسنه (پس شوره بوم چورق یردیمكدر كه انده اوت بتمز (خس خانك فتحی ایله
چورچوب معناسنه در (محصول بیت) باران كه انك لطفله طبعنده خلاف یوقدر (یعنی هر یرده
طنلی یاغر هیچ بریرده كرك یغماز بویله ایكن باغده لاله بتورر (وشوره یرده چورچوب
بتورر یاخود انك سببیله باغده لاله بتر وچورق یرده خار وخس حاصلی هر برك نیه
استعدادی وار ایسه انی بتورر معلوم اوله كه سید علی زاده ظاهر بودر كه روید رویاند معناسنه در
اشتراك ویا مجاز طریقیله دیدوكنه سروری اعتراض ایلمش لیكن اعتراضی قانون مناظره
اوزره دكلدر فتامل (وشوره بوم چورق یردید وكنه ده دخل ایلمش كه مفرد ظن ایلمش دیوحال
بوكه تفسیرندن هیچ بروجهله افرادا كلا نمز زیرا عربی تفسیرنده ارض ذات ملح دیمش وتركیده

چورق یرپس دخلی یرنده دكل ولفظ شوره مضا فدر بومه لیكن همزه ضرورت وزن ایچون
حذف اولندی دید وكیده فاسددر زیرا اصلی بوم شوره ایدی اضا فتله صكره اضافتدن قطع
ردسروری
ایدوب تركیب مزجی ایلدیلر پس بالفعل اضافت دعواسی باطلدر (رویدی رستندن اشتقاق
رد كافی
ایلین اشتقاق احوالنی بلمزیمش * دیكر * زمین شوره سنبل برنیارد * دروتخم عمل ضایع مكردان * رد شمعی
زمین شوره بیانیه دربوم شوره كبی نتكه ذكر اولندی زمین مبتدا (برنیادر فعل نفی استقبال مفرد
غائب لغتده بوقاری كتورمز دیمكدر اما بونده حاصل ایلمز وبتورمز دیمكدر خبر مبتدادر
(وسنبل مقدم مفعولیدر وضمیری زمین شوره یه راجعدر (تخم عمل بیانیه در (مكردان فعل نهی
مفرد مخاطب ایله دیمكدر تخم عمل مفعول اولی (وضایع مفعول ثانیسی (محصول بیت) چورق
بر هركز سنبل كتورمز (پس زمین شوره ده تخم عملكی ضایع ایلمه یعنی سنبل بتورمكیچون اكاسعی
ردشمعی وكافی
وكوشش ایلمه كه بی فائده در تخم عمل عبارتلرینی واو عاطفه ایله ایراد ایلین معنایه واصل دكل
ایمش * نكویی بابدان كردن چنانست * كه بد كردن بجای نیك مردان * نكویی یا حرف
مصدر ایلك دیمكدر (بابدان باحرف صله كردنك نكویی مفعول صریحی (وبابدان غیرصریحی
چنانست مصراع ثانی یه مرهوندر (كه حرف بیان بدكردنك مفعول صریحی وبجای غیرصریحی
جای عهده وحق معناسنه اولنجه باحرف ظرف اولور اما مقحم اولنجه باحرف صله در واضافتی
لامیه در (نیك مرد تركیب مزجیدر اصلنده تركیب اضافی ایدی یعنی مردنیك صكره اضافتی
فسخ ایدوب تركیب مزجی ایلدیلر كه قانونلری بودر (مردان الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت) یرامزلره ایلك ایلمك ایولره یارامزلق ایلمك كبیدر یعنی ایكسیده یرامزدر حاصلی
یارامزلره رعایت وتعظیم ایلمك ایولره اهانت وتحقیر ایلمك كبیدر نامعقوللقده یاخود مراد بو اوله كه
یرامزلره رعایتك عوضی اهانتدر وایولره اهانتك عوضی رعایتدر زیرا بدن بد كلور هرنقدر كه
ایلك ایلسك ونیكدن نیك كلور هرنقدر یارامزلق ایلسك والله اعلم * حكایت * سرهنك
زادهٔ رابر درسرای اغلمش دیدم كه عقل وكیاستی وفهم وفراستی زائد الوصف داشت هم
ازعهد خردی آثار بزركی در ناصیهٔ او پیدا * سرهنك چاوش وچری باشی لغتلرده بوایكی
ردسروری وكافی
كیمسه یه تعیین ایلمش پس نیچه كیمسه یه تعمیم ایلین یاندن تعمیم ایلمش (زادهٔ ده یاحرف وحدت
وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول (برظرفیت افاده ایدر (در سرای اضافتی لامیه در (اغلمشه
اضافتده بویله در (اغلمش همزه نك ولامك ضمی وغینك سكونی ومیمك كسریله جنكیز خان
ردسروری وشمعی
نسلندن برپادشاهك اسمیدر پس ایكی ضمه ایله دینلر ابهام ایلمشلر (كه حرف رابط صفت
كیاست زیركلك ویاحرف تنكیر (فراست عطف تفسیری كبیدر (ویاحرف تنكیر (زائد الوصف
وصفدن بیرون (عهدخردی لامیه (عهد زمان وخرد اوواق بونده كوچك مراددر ویاحرف
مصدر (آثار اثرك جمعیدر بونده نشانلر مراد (دربزركی یه اضافت لامیه در (ویاحرف مصدر (ناصیه
لغتده الین اوزرنده اولان صاچه دیرلر بونده الین مراددر (یعنی پیشانی پید الایح واضح دیمكدر
(محصول تركیب) سلطان اغلمش قپوسنده برسرهنك زاده كوردم كه عقلی وزیركلكی وفهم
وفراستی وصفدن زیاده ایدی یعنی بو اوصافی تقریر وتعبیردن ووصف وبیاندن بیرون ایدی
اوواقلغی زماننده دخی اولولق آثاری ودولت وسعادت نشانلری الننده ظاهر وهویدا وباهر ونمایان
ایدی یعنی عظیم الشان اولاجغی كوچكلوكندن معلوم ایدی * بیت * بالای سرش زهوشمندی *
می تافت ستارهٔ بلندی * بالابونده اوست معناسنه در عربجه فوق دیرلر سره اضافتی لامیه درشین
ضمیر سرهنك زاده یه راجعدر (راحرف ابتدا (هوش اوص در (یعنی عقل (منداد آت نسبت یاحرف
مصدر می تافت حكایت حال ماضی بلدرری یعنی تابان ودرخشان اولوردی دیمكدر (زهوشمندی

بو فعله متعلقدر (ستاره فاعل میناقتدر بلندی یه اضافتی بیانیه در (بلندیوجه دیمکدر رفعت معناسنه
(محصول بیت) سرهنك زاده نك باشی اوزره اوصلولغندن رفعت کوکبی تابان ودرخشان ایدی یعنی
کوچکلکندن صاحب عز وسعادت اوله جغنه سیماسی دلالت ایدر دی (حاصلی جبیننده آثار سعادت
ودولت نجمی لامع ورخشان ایدی بالای سرش اولنده در تقدیر ایدوب در بالای سرش دیدین فارسی
بلمزایمش زهوشمندی ستاره یی بیاندر دیین ابو بیان ایلمامش * فی الجمله مقبول نظر حضرت سلطان
آمد که جمال صورت وکمال معنی داشت * که حرف تعلیل (جمال کوزللکدر حسن کبی صورتدن
مراد شکلدر یعنی روی (ومعنادن اخلاق واطوار یعنی امور باطنی (داشت لغتده طوتدی دیمکدر
اما استعمالده وارلقدن عبارتدر (محصول ترکیب) حاصل کلام مذکور جوان نظر سلطانك
مقبولی کلدی یعنی پادشاهك مقبولی اولدی زیرا شکلی وصورتی کوزل وکمال اخلاق
واطواری وار ایدی حاصلی ظاهری وباطنی معمور ایدی زیرا هم حسن صورته وهم کمال سیرته
مالك ایدی * وحکما کفته اند توانکری بهنرست نه بمال وبزرکی بعقلست نه بسال * توان
مطلق قوتدر (وکر کاف عجمك فتحیله کار دن مخففدر ادات فاعل جی معناسنه توان ایله
ترکیب اولنمغله غنی معناسنی افاده ایدر که ترکیجه بای دیرلر (ویا حرف مصدر در (با حرف
مصاحبت (وهنر صنعت وصنعتده مهارته دیرلر اما استعمالده عیبه مقابلدر که عربجه منقبت
دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه لریله مقابلی مثلبتدر عیب معناسنه (بزرك اولو (ویا حرف مصدر
اولولق دیمکدر بونده عظمت ونباهت شان مراددر (محصول ترکیب) وحکما وعقلا دیمشلردر که
غنیلق وبایلق هنر ایله در یعنی معرفت وکمال ایله در مال ایله واسباب دنیویه ایله دکلدر
واولولق وبیوکلك عقل ایله در ییل ایله دکل یعنی سن وسال ایله وچوق یشامق ایله دکل
یعنی عقلا نظرنده عاقل وکامل جوان نادان پیر سالخورده دن معزز ومکرمدر حاصلی
عقل وکمال اولمایجه چوق یشامق فائده ایلمز دیمکدر * ابنای جنس او بر وحسد بردند وبخیانتی
متهم کردند ودر کشتن او سعی بی فائده نمودند * ابنای جنسدن مراد سائر چاوش زاده لردر
(با حرف مصاحبت (خیانت معروف (ویا حرف وحدت یاسز ایراد ایدلر جمیع نسخه لره
مخالف یازمشلر (کشتن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) اول سرهنك
زاده نك ابنای جنسی اکا حسد ایلدیلر یعنی پادشاهك منظور نظری ومقبول خاطری
اولدیغنی قسقندیلر وبر خیانتله انی متهم ایلدیلر وقتلنده بی فائده سعی کوستردیلر اما
کارکر اولمادی مصراع * دشمن چه کند چو مهربان باشد دوست * مهر محبت (وبان
ادات فاعلدر جی معناسنه (محصول مصراع) دشمن نه ایلیکه قادردر چونکه دوست اهل
محبت وشفقت اوله یعنی برکیمسه که برکیمسه یی دوست ویار ایدینه دشمن بیك درلو اغوا ایدرسه
دوستلغی بوزماز * ملك پرسید که موجب خصمی ایشان در حق تو چیست کفت در سایهٔ
دولت خداوندی همکنانرا راضی کردم مکر حسود را که راضی نمیشود الا بزوال نعمت من * که
حرف بیان (موجب بونده سبب معناسنه در اضافتی لامیه در (خصم بونده دشمندر (ویا
حرف مصدر (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (سایهٔ دولت بیانیه در
(خداوندی یه اضافتده بویله در (یا حرف نسبت (همکنان جمیع (را ادات مفعول (مکر
ادات استثنا (حسود را را ادات مفعول (که حرف تعلیل (الا حرف استثنا (با حرف مصاحبت
(زوال مصدر در زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واوی یسندن کتمك معناسنه (نعمته
اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) پادشاه بونك

ردابن سید علی رد کافی

شاهدی
نه جاه ایله در نه مال ایله در
بکم اولولق کال ایله در

ردسروری وکافی

خصوصنده بد خواهلرك ایلدکلری مکر وحیله یه مطلع اولیجق بو که سؤال ایلدیکه انلرك
سنك حقکده خصومتلرینك سببی ندر یعنی عداوتلرینه باعث ندر پسر دیدیکه پادشاهك
سایهٔ دولتنده جمیع قپو قولنی راضی ایلدم الا حسودی که راضی اولماز الا بنم نعمتمك
زوالیله یعنی مرادلری بنی باب سعادتکزدن مهجور ونعمتکزدن دور ایلمکدر * دولت
واقبال خداوندی باد * دولت واقبال بونك کبی یرلرده عطف تفسیری قبیلندندر
(خداونده اضافتی لامیه در (ویا حرف نسبتدر (باد موقع دعاده فعل امر غائب صیغه سیدر
یعنی پادشاهك دولت واقبالی اولسون دیمکدر صحیح نسخه لر بویله واقعدر تقدیری دائم ویا باقی
وثابت ویا جاویددر (پس بو الفاظك بریسنی کتابتده اثبات ایدنلر صحیح نسخه لره مخالفت ایلمشلر
وحقا که پسر الا بزوال نعمت من دیدیسه لازم اولدی پادشاهك دعاسیله تعقیب ایلمکه اکرچه که
رومده عادت ابتدای کلامده دعا ایلمکدر (مثلا سلطانم صاغ اولسون دیرلر اندن صکره تکلمه
ابتدا ایدرلر * قطعه * توانم آنکه نیازارم اندرون کسی * حسود راچه کنم کوز خود برنج
درست * توانم فعل مضارع متکلم وحده توانیدندن قادرم دیمکدر (ان اسم اشارتدر (وبر را
مقدردر تقدیری توانم آن رادر (که حرف بیان (نیازارم فعل نفی استقبال متکلم وحده بونده
متعدیدر انجتیم دیمکدر لازمده کلور انجنیم معناسنه (اندروندن مراد خاطر در جوف دیین
اصابت ایلمامش (کسی یه اضافت لامیه در (حسودرا را ادات مفعول (کنم فعل مضارع
متکلم وحده در کنیدندن بونده ایلیم دیمکدر تقدیری چه چاره کنمدر (حسود کنمك مقدم مفعول
اولی (وچه مفعول ثانیسی (کو که حرف تعلیل (واو ضمیری حسوده راجعدر (خود بونده
روم ضمه ایله وواو رسمیله کندی معناسنه در (برنج با حرف ظرف رنج رانك فتحیله زحمته دیرلر (با
درمتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (بایه زائد دینلر زائد دیمشلر (درست سین وتا ادات
خبردر همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر همزه یی زائد یازمشلر (محصول بیت) قادرم اکا که کیمسه نك
خاطرینی پریشان ودلنی رنجیده ایلیم یعنی هیچ بر وجهله کیمسه یی آزار ایلیم اما حسوده
نه چاره ونه درمان ایده یمکه اول کندودن رنج وبلاده در یعنی حسد ممتنع الازاله بر ذاتی
وجبلی مرضدر آنی اندن رفع ایدوب ازاله سنه قادر دکلم * بمیر تا برهی ای حسود کین رنجیست
* که از مشقت آن جز بمرك نتوان رست * بمیر با حرف تأکید میر فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر عربجه مت دیرلر (تا حرف تعلیل (برهی با حرف استقبال رهی رانك فتحیله فعل
مضارع مفرد مخاطبدر بونده قورتلاسن دیمکدر (کین اصلنده که این در (که حرف تعلیل
واین اسم اشارتدر حسده (رنجیست با حرف وحدت (که حرف رابط صفت (مشقت آن
اضافتی لامیه در ورنجه اشارتدر (بمرك با حرف مصاحبت مرك موت معناسنه در (رست
بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده بوی استقبالیت واردر (محصول بیت) ای حسود اول
تاکیم مرض حسددن خلاص بولاسن زیرا بو حقد وحسد برالمدر که انك مشقتندن موتدن
غیری علاجله خلاص بولمق ممکن دکل یعنی حقد وحسد بر مرضدر که چاره ودرمانی موت
وفوتدر زیرا امر ذاتی وجبلیدر * قطعه * شور بختان بارزو خواهند * مقبلانرا زوال نعمت
وجاه * شور بخت بونده بد بخت معناسنه در اصلنده قرشمورش طالعلو دیمکدر (الف ونون
ادات جمعدر (شور بختان مبتدا (وخواهند فعل مضارع جمع غائب خبر مبتدا استرلر ودیلرلر
(وبارزو با حرف مصاحبت وارزو الف ممدود ایله شوق واشتیاق معناسنه در خواهنده
متعلق یعنی مفعول غیر صریحدر (مقبلان اصحاب اقبال معناسنه در (والف ونون ادات
جمعدر (ورا ادات تخصیص (زوال خواهندك مفعول صریحیدر ونعمته اضافتی مصدرك

رد سروری وشمعی وکافی

رد سروری

رد ابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

فاعلنه اضافتيدر (وجاه نعمته معطوف جاه منصب معناسنه در (محصول بيت) بد بخت
و بركشته طالع اولنلر اهل اقبال ودولتك ارزو وا‌ نياقله نعمت وجاهلرينك زوالن استرلر يعنى
كندولرى كبى تمام عالمى شور بخت و بى نعمت وجاه اولدقلرين استرلر (بيت) اى نجاتى استريمش
يـقلانى بيقلان آنكيچون هپ كوزللر بى وفا اولسون ديرين * كر نبيند بروز شبپره چشم *
چشمهٔ آفتاب راچه كناه * نبيند فعل نفى استقبال مفرد غائبدر بينيدندن اكر كورمزسه ديمكدر
(روز باحرف ظرف روز بونده كوندز معناسنه دركه عربجه نهارديرلر (شبپره اصلنده وصف تركيبيدر
شباه پريدندن كيجه اوچوجى معناسنه صكره براسه جنسنه اسم اولدى پس چشم ايله وصف
تركيبى اولدى كيجه كوروب كوندز كورمين كيسه يه براسه كوزلى ديمكدر چشمهٔ آفتاب بونده عين الشمس
معنا سنه دركونش چشمه سى اضافت بيانيه در (را حرف اختصاص (چه كناه تقديرى چه كناهست
(محصول بيت) اكر براسه كوزلى اولان كيسه كوندوز كورمزسه آفتاب چشمه سنك نه كناهى وار
(يعنى اول شخصك كوندز كورمدوكى آفتابك قصورندن دكلدر بلكه كنديسنك اول مرضندندر
(بونك تقديرنى چشم شبپره ايلين وصف تركيبى دن آكاه اولمدوغندن تركيب اضافى يه
ردابن سيدعلى
ارتكاب ايلمش (واكر روزده شبره نك كوزى كورميه ديينده اثرنجه كتمش (مصراع ثانينك
رد شمعى
معناسنى آفتاب چشمه سنك نه كناهى وار (زيرا بوقباحت شمسدن دكلدر بلكه ياراسه نك
رد شمعى
كندوسندندر دين مصراع اولده ايلدوكى خطايى تأييد وتأكيد ايلمش (بعض شراح
شبپره عبارتنك اصلى شبپرنده در ديمش (و بعضيلر ردايدوب شبپره اصل وضع اوزره لغتدر ديمش
رد ابن سيد على وسروري وكافى
(و بعضيسى حق بودركه شب پرنده دن مأخوذ اولمغه مانع يوقدر ديمش (ليكن حق بودركه
اوچى بيله اصابت ايلمامش (زيرا اصلنده پرندهٔ شب در سائر مشتقاتدن اولان تركيبلر كبى
(شبپره چشمك معناسنى اى عينه دين معلوم مدركه ابكى اولكيلر كبى وصف تركيبيدن آكاه
اولمامش * راست خواهى هزار چشم چنان * كور بهتركه آفتاب سياه * راست بونده
رد سروري
كرچك وطوغرى معناسنه در (خواهى فعل مضارع مفرد مخاطبدر ديلرسك معناسنه
(يعنى معناى شرطى متضمن درجواب حق بودر ديمكدر (هزار بيك ديمكدر عربجه
(للف ديرلر لامك سكونيله اسم عدد در مبتدا واقع اولمش (چشم چنان موصوفك صفته
اضافتى قبيلندندر ومميز هزار (كور مبتداى ثانى (بهتر خبرى و جملهٔ اسميه خبر مبتداى
اولدر كه من تفضيليه معناسنى متضمندر (آفتاب مبتدا (وسياه خبرى (محصول بيت)
طوغريسين دايوب كرچكين استرسك بيك براسه كوزلينك كبى كوراولمق يكركدر قرص
آفتاب سياه اولمقدن زيرا برفانچ شبپره كوزلى كيسه اعمى اولمندن عالمه ضرر مترتب اولمز
اما آفتاب سياه اولمقدن تمام عالمى ظلمت قپلار (اكرخواهى كه هزار چشم چنان يعنى شبپره
چشمى كبى كوراولمق يكركدر آفتاب سياه اولمقدن راست ديلرسك (پس راست خواهى
معنى جهتنده شرط محذوفه جوابدر دين تطويل كلام ايلمش بلا فائده زيرا معنى ديد يكمز
رد ابن سيد على
كبيدر بويله دكل سن صحيح ديلرسك بيك براسه كوزى كبى كوز كور اولمق اوليدر آفتاب سياه
اولمقدن دين مقصود بيته واصل اولمامش بيتك معناسنك تحقيقنده اولمقوله بيك دانه
رد سروري
چشم اعمى و نابينا اولمق يكدر آفتاب بى نور وضيا اولمقدن دين اولمقوله بيك دانه چشم
عبارتنده ابهام ايلمش * حكايت * يكى از ملوك عجم حكايت كنند كه دست تطاول
رد كافى
بمال رعيت دراز كرده بود وجور واذيت اغاز * كه حرف بيان (دست تطاول بيانيه تعدى
وظلم اليني ديمكدر باحرف صله (مال رعيت لاميه (درازكرده بود اوزاتمش ايدى (دراز
دالك فتحى وكسريله اوزون ديمكدر بونده دست تعديدن عبارتدر (اذيت فتح همزه

وكسر

وكسر ذال وتشديد ياايله رعيت وزنى اوزره انجتمك ديمكدر ايذا معناسنه (اغازدن صكره
بركرده بود تقديراولنوركه اولكى فقره يه مطابق اوله (محصول تركيب) عجم پادشاهلرندن
برينى حكايت ايدرلركه تعدى وظلم اليني مال رعيته اوزاتمش ايدى وجور وجفا وايذايه
باشلمش ايدى * خلق ازمكائد ظلمش درجهان برفتند واز كربت جورش راه غربت كرفتند *
خلقدن مراد سلطنتى التنده اولان قومدر (مكائد مساجد وزنى اوزره جمع مكيده در
رد ابن سيدعلى وسروري وكافى وشمعى
جمع كيد دينلر اصابت ايلمديلر (ظلمه اضافتى بيانيه در (در حرف صله (جهان عالم (برفتند
بونده طاغلديلر ديمكدر (كربت كافك ضميله لغتده غم وغصه ديمكدر (اما بونده شدت
معناسنه در جوره اضافت لاميه در (شين ضميرى يكى را ازملوك عجمه راجعدر راه غربت لاميه
(محصول تركيب) حكمى وامرى التنده اولان خلق ظلمنك مكر وحيله لرندن عالمه طاغلوب
كتديلر دخى جور وجفاسى شدت والمندن ترك اوطان ايدوب غربت بولين طوتمشلر يعنى
ديار غربت اختيار ايتمشلر ايدى * چون رعيت كم شد ارتفاع ولايت نقصان پذيرفت وخزينه
تهى ماند ودشمنان ازهرطرف زور آوردند * چون ادات تعليل (كم كاف عربينك فتحيله
اكسك معناسنه در كاف عجمك ضميله دين معنابى كم ايلمش (ارتفاع افتعال بابندن مصدردر
محصول معناسنه ولايته اضافتى لاميه در مراد مملكتدر (نقصان نونك ضميله مصدردر
رد سروري
غفران وزنى اوزره (پذيرفت باى عجمك فتحيله فعل ماضى مفرد غائب قبول ايلدى ديمكدر
(تهى تانك فتحى وكسريله وهانك كسريله خالى معناسنه در يعنى بوش (ماند
فعل ماضى مفرد غائب قالدى ديمكدر (محصول تركيب) چونكه رعيت اكسلدى محصول
مملكت نقصان قبول ايلدى خزينه دخى بوش قالدى دشمنلرده هرجانبدن زور كتورديلر
(يعنى هرجانبدن غلبه وهجوم كوسترديلر زيرا محصول رعايادن وتجاردن حاصل اولور
بونلر ايسه ظلمندن غيرى مملكته فرار ايلديلر ايدى پس محصولى كيدن آلسون * قطعه *
هركه فريادرسى روز مصيبت خواهد * كودر ايام سلامت بجوانمردى كوش * فريادرس
وصف تركيبيدر رسيدندن بركيسه نك مدينه ايريشجيه ديرلر (وياحرف تنكير ياحرف وحدت
روز مصيبت اضافتى فى معناسنه در (خواهد فعل ماضى مفرد غائب فاعلى هركه ده كه يه راجع
تحتنده ضمير (ومفعولى فريادرس (وظرف زمانى روز مصيبتدر (كو خطاب عام (در حرف
تأكيد (ايام سلامت اضافتى فى معناسنه در (باحرف صله (جوانمرد سخى معناسنه وصف
تركيبيدر (ويا حرف مصدر (كوش فعل امر مفرد مخاطبدر سعى ايله يعنى دورش ديمكدر
(محصول بيت) هركيسه كه مصيبت كوننده يعنى باشنه برايش دوشوب برحاله اوغرادوغنده
مددينه وفريادنه ايريشيجى بركيسه استرسن اول كيسه يه دى ذوق وصفا وسلامت ورفاهيت
ايامنده سخا وكرم وخلقله حسن معامله يه سعى وكوشش ايله يعنى وقت ضرورتده يار وياور
ومعين ومعاون ديلين كيسه يه سويله فراغت وحضور زماننده هركسه عزت وحرمت اوزره
اول تاكيم سكا احتياج وقتنده هركس فريادرس ومغيث اوله فريادرسى ياسنى حرف مصدر
رد سر ورى
دين ظن ايلمشدر جوان مرد رجل شاب معناسنه ده كلور دين عندى سويلمش * بندهٔ
ردسروري
حلقه بكوش ارننوازاى برود * لطف كن لطف كه بيكانه شود حلقه بكوش * بندهٔ حلقه
بكوش اضافتى بيانيه در (زيرا حلقه بكوش وصف تركيبيدر قولاغى حلقه لى ديمكدر (معلوم
اوله كه رسوم اعجامدندر زرخريده عبيدينك قولغنه حلقه كچورمك تاكيم رهى لردن
ممتاز اوله يعنى يومش اوغلانلرندن كه رومده اكادر اوغلانى درلر فرق اوله ديو
(ار اكردن مخففدر ادات شرط (ننوازى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب (نوازيدندن نونده

ردسروری

فتحه ده ضمده جائزدر اوخشامزسك دیمكدر (برود فعل مستقبل مفرد غائبدر (رویدندن كیدر
دیمكدر (نوازی نواختندن اشتقاق ایلین بلمزیمش ورودی رفتن دن اشتقاق ایلین بلمزیمش
(لطف كن فعلنك قدم مفعولیدر وتكرار تأكید لفظی قبیلندندر (وینه لطف تائیدن صكره
بركن مقدر در (وكن فعل امر مفرد مخاطبدر كنیدندن ایله دیمكدر (كه حرف تعلیل (بیكانه باء
عربینك كسری وكاف عجمیله یاد معناسنه در یعنی آشنا اولین كیمسه (شود فعل مضارعدر یعنی
فعل مفرد غائب شویدندن اوله دیمكدر اسمی تحتنده بیكانه یه راجع ضمیر وخبری خلقه بكوش
(وبیكانه مبتدأ ومابعدی خبری (محصول بیت) خلقه بكوش قوالكی یعنی عبد مملوككی
اكر اوخشامزسك یعنی رعایت ایلمیوب جفا ایدرسك قاپودن كیدر یعنی فرار ایدر
حاصلی جوره تحمل ایده میوب سنی ترك ایدوب كیدر (پس امدی لطف ایله یعنی تعظیم
وتبجیل ایله كه بیكانه خلقه بكوشك اوله حاصلی ایلك اوزره اولكه هركس سكا بنده اوله
حضرت شیخ بیتده محتمل الضدین صنعتنی رعایت ایلمش تأمل تدر * روزی در مجلس اوكتاب
شاهنامه همی حواندند در زوال مملكت ضحاك وعهد فریدون * روزی یا حرف وحدت
اوضمیری پادشاه مذكوره راجعدر بونده كتاب شاهنامه دن مراد ظاهرا فردوسینك
شاهنامه سی اوله زیرا بواسمله مشهور اولدر انكیچون اضافتله ذكر ایلمدی (همی خواندند
اوقورلردی دیمكدر حكایت طریقیله (در حرف ظرف زوال مصدر در ذهاب وزنی اوزره
زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن (مملكته اضافتی مصدرك فاعلنه در
(وضحاك اضافتی لامیه در ضحاك وفریدون قصه لری سابقده مفصل بیان اولندی
(محصول تركیب) بركون مذكور پادشاهك مجلسنده شاهنامه كتابی اوقنوردی ضحاكك
مملكتی زوالی خصوصنده یعنی انك كبی قهار وقوتلی پادشاهك مملكت وسلطنتنه زوال نیجه
كلدی وفریدون بریتیم بی كس شاه زاده ایكن نه وجهله پادشاه اولدی دیو شاهنامه نك بوراسی
اوقنوردی * وزیر ملك را پرسید كه فریدون كنج وملك وحشم نداشت بروپادشاهی چه كونه مقرر
شد * حشم حانك وشینك فتحه لریله خدام معناسنه در اما بونده امام نووی شرح
مسلم حدیثنده بیوردیغی مراد در (حشم الرجل من تعصب له وخدمه من یخدمه وتعصب له
(یعنی كشینك حشمی شول كیمسه در كه كشی یه تعصب ایلیه واولمتعصبه خدمت ایلیه اول كشی یه
خدمت ایلین وكشی یه تعصب ایلیه (فریدون ضحاكك حشمیدر كه ضحاكه تعصب ایلدی
وفریدونه خدمت ایلدی ضحاكه خدمت ایلین وضحاكه تعصبده ایلدی زیرا ضحاك اومرنده
بتن ایكی یلانه بینبسنی یدرمك ایچون كونده ایكی كیمسه هلاك ایدردی اول جهتدن هركس
خوف ایدوب مملكتندن فرار ایدردی (وفریدون بن آبتین قولتوغنه صغنوردی وضحاكه عدو
اولوردی بوجهتدن یانه جم غفیر جمع اولدی وجمیعا ضحاكه دشمن اولدیلر (پس بركون
علی الغفله ایلغار ایدوب باصوب باشین كسدیلر وفریدون تختنه چقوب پادشاه اولدی مذكور
تواریخده یازیلانك مجملیدر تفصیلین مراد ایدینن حمدی مستوفی تاریخنه وشاهنامۀ فردوسی یه
مراجعت ایلسون (محصول كلام) وزیری پادشاه ظالمه سؤال ایلدیكه فریدون بریتیم
وبی كس شاهزاده ایدی خزینه وملك وحشمی وخدامی یوق ایدی اوزرینه پادشاهلق نیجه مقرر
اولدی وضحاك كبی صاحب عظمت وقدرت پادشاهه نه وجهله ظفر بولدی * كفت آنچنانكه
شنیدی خلقی بروبتعصب كرد آمدند وتقویت كردند پادشاهی یافت * خلقی یا حرف وحدت
نوعیه در بر بلوك خلق دیمكدر (بر حرف استعلا اوضمیری فریدونه راجعدر (با حرف
مصاحبت (تعصب معروف (كرد آمدند كاف عجمینك كسریله جمع اولدیلر دیمكدر (تقویت

تفعیل بابنك ناقص واویسندن مصدر در قوت ویرمك معناسنه (پادشاهی (یا حرف مصدر
(محصول تركیب) پادشاه دیدی انجلین كه كتابدن بو مجلسده ایشتدك ویا بوندن غیری یرده ایشتدك
دیمك اوله بر بلوك خلق انك اوزرینه تعصب طریقیله جمع اولدیلر وتقویت ایلدیلر (پس
پادشاهلق بولدی حاصلی بو وجهله پادشاه اولدی پادشاهك انچنان كه شنیدی عبارتندن
مفهوم اولان اولدركه وزیرك سؤالی تجاهل طریقیله اوله (تأمل تدر * وزیر كفت چون كرد آمدن
خلق موجب پادشاهیست تو خلق را چرا پریشان میكنی مكر سر پادشاهی نداری *
چون ادات تعلیل (كرد آمدن دالك سكونیله جمع اولمق معناسنه در (خلقه اضافتی لامیه در
موجب پادشاهی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف مصدر (خلق را ادات مفعول
(خلق میكنبنك مفعول اولی (وپریشان مفعول ثانیسی (ومیكنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
مكر بونده كانه معناسنه در (سر سودا وهوس وآرزو معناسنه اسمدر (مكر پادشاهلق باشك
یوقدر دین باشدن خطا ایلمش (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب طوتمازسین (یعنی سنك
یوقدر دیمكدر (محصول تركیب) پادشاهه وزیر دیدی چونكه خلقك جمع اولماسی پادشاهلغه
وسلطنته سببدر سن خلقی نیچون پریشان ایدرسین مكر پادشاهلق سوداك یوقیدر یعنی اكر
سنده سلطنت سوداسی اولسه ظلم وجور ایله خلقی اوركدوب مملكتدن قاچرمزدك * بیت
* همان به كه لشكر بجان پروری * كه سلطان بلشكر كند سروری * پروری فعل مضارع
مفرد مخاطب لشكر مفعول صریحی (وبجان غیر صریحی (كه حرف تعلیل (سلطان
مبتدا ومابعدی خبری (سروری یا حرف مصدر (محصول بیت) هم اول یكدر كه
لشكری جانله بسلیه سین (یعنی كمال رعایتله تربیه ایلیه سین زیرا پادشاه لشكریله سرورلك
وپادشاهلق ایدر (پس چونكه بقای سلطنت اجتماع عسكر واتفاق رعایا ایله در انلری
جان وكوكلدن رعایت اوزره طوتوب ممكن اولدیغی دكلی حرمت وعزت ایلمك كرك * كفت
موجب كرد آمدن سپاه ورعیت چیست * پادشاه وزیره دیدیكه سپاه ورعیتك جمعیتنه سبب
ندر * كفت پادشاه را عدل باید تا بر و كرد آیند ورحمت تا در سایۀ دولتش ایمن نشینند وترا
این هر دو نیست * محصول تركیب) وزیر دیدیكه پادشاهه عدل وكرم كرك تا كیم اوزرینه عسكر
ورعیت جمع اوله لر ورحمت وشفقت كرك تا كیم سایۀ دولتنده امین واسوده اولوب بی غم
وغصه مملكتنده قرار ایدوب حضور ایده لر سنده ایسه مذكورك ایكیسی بیله یوق (پس اوسنكده
سلطنت نیجه قرار ایدر حاصلی سنك جور وظلمك برحده وارمشدر كه سلطنت الدن كتمكه قریب
اولمشدر * مثنوی * نكند جور پیشه سلطانی * كه نیاید ز كرك چوپانی * نكند فعل نفی مستقبل
مفرد غائب (جور پیشه وصف تركیبی اسم نكندندر جور پیشه جور صنعتلی معناسی لازمیسی
ظالمدر (سلطانی یا حرف مصدر در (وسلطانی خبر نكند در (كه حرف تعلیل (نیاید فعل نفی
مستقبل كلمز دیمكدر كرك ایكی كاف عجمیله قورد دیمكدر (چوپان جیم وبای عجمیله تركیده جیم
عجمی وبای عربیله چوبان دیدكلریدر عربجه راعی دیرلر (ویا حرف مصدر چوبانلق دیمكدر
(محصول بیت) جور پیشه اولان كیمسه پادشاهلق ایلمز (یعنی ظالم پادشاهلق ایده مز زیرا قورددن
چوبانلق كلمز حاصلی ظالم كیمسه نك پادشاهلغی قوردك چوبانلغی كبیدر زیرا قوردك قیون بر تمه ده
اختیاری یوقدر كذلك ظالمك رعیت ابقتده اختیاری یوقدر (بعض شراح نكندی نشود
وجوری اكا اسم وپیشۀ سلطانی یی اضافتله اكا خبر وسلطانینك یاسنی حرف وحدت طوتوب تصویر
معناده یعنی جور پیشۀ سلطانی نشود دیمش صكره كذا سمعت وفیه تكلف استعمال كند فی معنی
شود مجاز ادیمش صكره دیمش كه اومولور كه نكندن جور ایپشه سلطانی با حرف وحدت اولمق

ردسروری

اعتباریله ومعناسنی پادشاهلردن بر پادشاه جورپیشه ایلمز دیمش و یجوز ان یقال دیوب اعراب
ایدوب دیرکه جورپیشه وصف ترکیبی در نکندك فاعلی وسلطانی یاء مصدریه ایله مفعولی
ومعناسنی سلطنت ایدهمز اول کیمسه که صنعتی جور اوله دیمش بونك کبی ترزیقاتی صواب ایراد
ایلمامك ایدی لیکن اختلاف طبایع وتفاوت اذهان ومراتب اذعانی بیان ایلمك ایچون ذکر اولندی
* پادشاهی که طرح ظلم افکند * پای دیوار ملك خویش بکند * پادشاهی یا حرف وحدت
(که حرف رابط صفت (طرح بونده قانون واساس معناسنهدر پس ظلمه اضافت بیانیه اولور
(افکند فعل ماضی مفرد غائب فاعلی مذکور پادشاهدر (و طرح ظلم مقدم مفعولی (پای بونده
اساس معناسنهدر که ترکیجه تمل دیرلر (دیواره اضافتی لامیهدر (وملکه اضافتی بیانیهدر (وخویشه
لامیه (بکند باء تاکید ایله فعل ماضی مفرد غائبدر قازدی وقوپاردی یعنی قلع وقمع ایلدی
(حاصلی ییقدی وخراب ایلدی دیمکدر (پادشاه مبتدا بکند خبری (وپای بکندك مقدم مفعولی
(محصول بیت) بر پادشاه که ظلم رسم وقانونی خلق عالمه صاله یعنی مملکتی خلقنه ظلمی عادت
ایلیه کندی مملکتی ویا سلطنتی دیوارینك اساس وتملنی خراب ایلدی زیرا ظلمله سلطنت
ثابت وقائم اولماز (بعض شراح طرح عوارض وصالغون معناسنهدر واضافتی بیانیهدر
دیمش وبعضیسی تعرض ایدوب بیانیه اولمق لازم دکلدر دیوب معناسنی ظلمی خلق عالمه
طرح ایلیه دیمش بوندن اول طرح رسم واساس در دیمشدر پس بو ایکی کلامی بیننده تعارض
واقع اولدی زیرا ظلمی خلق عالمه طرح ایلیه مصدر معناسیدر (پس مصدرك مفعولنه
اضافتی قبیلندن اولور (مصراع اولك معناسنی بر پادشاه که ظلم تملنی براقدی یعنی ظلمه
بنیاد ایلدی دیو بنیاد ایدهمش (ومصراع ثانینك معناسنی حقیقتده اول پادشاه کندو
سلطنتی دیوارینك اپاغنی قازدی دیدکیده بی بنیاد در * ملك راپند وزیر ناصح موافق طبع نیامد
بند فرمود وبزندان فرستاد * یعنی وزیر ناصحك نصح وپندی پادشاه ظالمك طبعنه موافق
ومطابق کلمدی زیرا ظلم وجور اوزره مخلوق ایدی پس وزیرك کلامی رأی باطلنه موافق
کلمدیکندن بحضور اولدی (ویاخود وزیر بویله سخت ودرشت سویلدیکندن بحضور
اوله (زیرا اکابرك کوکلی نازك اولغاندر (پس وزیره قیدوبند بیوردی وانی زندانه کوندردی
یعنی حبس ایلدی * بسی برنیامد که بنی عم سلطان بمنازعت برخاستند وبمقاومت لشکر اراستند
وملك پدر خواستند * بسی چوق (برنیامد بونده چوق کچمدی یعنی چوق زمان مرور ایلدی
(که حرف بیان (بنی اصلنده بنین ایدی اوغللر دیمکدر نون اضافت سببی ایله دوشدی (بنینك
عمه وعمك سلطانه اضافتی لامیهلردر (بمنازعت با حرف صله ویا حرف مصاحبت (برخاستنده
متعلق (منازعت مفاعله بابندن مصدردر (برخاستند بر حرف تأکید (وخاستند فعل ماضی
جمع غائب قالقدیلر (بمقاومت با حرف صله (اراستنده متعلق مقاومتده مصدردر مقابله ومقاتله
معناسنه اراستندك مفعول غیر صریحی (ولشکر صریحی (اراستند فعل ماضی جمع غائبدر بزهدیلر
یعنی حاضر ومهیا ایلدیلر (ملك پدر لامیه (خواستندك مقدم مفعولیدر استدیلر ودلدلر دیمکدر
(محصول ترکیب) وزیر حبسندن صکره چوق زمان کچمدیکه پادشاه جائرك عمی اوغللری
منازعته ونزاعه قالقدیلر وپادشاه جافینك مقاتله ومقابلهسیچون لشکر یارقلدیلر یعنی حاضر
ومهیا ایلدیلر واندن بابالرینك مملکتنی طلب ایلدیلر * قومی که از دست تطاول او بجان آمده
بود وپریشان شده برایشان کرد آمدند وتقویت کردند تاملك از تصرفش بدر رفت * قومی
یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (دست تطاول بیانیه (بجان آمده جاندن بیزار اولمشلر
(ایشاندن مراد بنی عمدر (تقویت مصدردر تفعیل بابندن قوت ویرمك معناسنه (تا حرف

Margin notes beside lines 14 and 17 of page ۹۸: ردکافی — ردشمعی

تعلیل (محصول ترکیب) بر قوم که پادشاه جائرك ظلم وتعدیسی الندن جاندن بیزار اولوب
ترك دیار ایدوب غربت اختیار ایلمشلر ایدی وهر طرفه طاغلمشلر ایدی بنی عم اوزرینه جمع
اولدی واکا نصرت وقوت ویردیلر (حاصلی اکا معین وظهیر اولدیلر تا ملك وسلطنت
تصرفندن چیقدی یعنی مملکتی الندن الدیلر * وبرآنان مقرر کشت * وعمی زادهلر اوزرینه
مقرر اولدیلر * قطعه * پادشاهی کو روا دارد ستم بر زیردست * دوستدارش روز سختی دشمن
زور آورست * کو اصلنده که او ایدی (که حرف رابط صفت (واو ضمیر غائب پادشاهه
راجع (روا رانك فتحیله جائز معناسنهدر (ستم سینك کسریله ظلم دیمکدر (زیردست وصف
ترکیبیدر کشینك الی التنده اولانه دیرلر رعایا وخدام کبی (دوستدارده وصف ترکیبیدر محب
معناسنه (شین ضمیره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (روز سختی اضافتی
فی معناسنهدر (ویا حرف مصدردر شدت کوننده دیمکدر (دشمن زور آور ترکیب توصیفی
وزور آور وصف ترکیبی آوریدندن زورکتوریجی یعنی قوی وغالب دیمکدر (محصول بیت)
بر پادشاه که الی التنده اولنلره ظلمی جائز طوته یعنی جائز کوره انك محبی شدت واضطراب
کوننده قوی وغالب دشمنیدر یعنی انك دوستی شدت وضرورت حالتنده محکم وشدید خصمی
وعدوسیدر حاصلی هوادار ومحبلری دشمنی اولور * بارعیت صلح کن وزجنك خصم ایمن نشین *
زانکه شاهنشاه عادل را رعیت لشکرست * با حرف مصاحبت (جنك خصم اضافتی مصدرك
فاعلنه ویا مفعولنهدر (ایمن کسر همزه ایله بی پروا وامین معناسنده مستعملدر (زان ادات تعلیلدر
لاجل معناسنه (که حرف بیان (شاهنشاه عادل بیانیهدر (رعیت مبتدا ولشکر خبری
(محصول بیت) رعیتله صلح ایله (یعنی رعیتی ارضا وخوشنود ایله وخصمك جنك وجدالندن
فارغ وبی پروا اوتور (زیرا عادل پادشاهك رعیتی لشکردر (یعنی محلی دوشنجه رعیت لشکرلك
ایدر (حاصلی عدالتی سببیله لازم کلدکده پادشاه اوسننه دونوب لشکر وناصر ویاور اولورلر
ودشمنه جواب ویروب پادشاهی محاربه قیدندن آزاد ایدرلر * حکایت * پادشاهی با غلام عجمی
در کشتی نشسته بود غلام دیکر دریا ندیده بود ومحنت کشتی نیازموده کریه وزاری اغاز کرد
ولرزه براندامش افتاد چندانکه ملاطفت کردند آرام نکرفت * با حرف مصاحبت (غلام
قول (عجمی به اضافت بیانیهدر دل بلمینه عجمی دیرلر (ویا حرف نسبت حرف وحدت ردسروری وشمعی وکافی
طوتانلر اصابت ایلمدیلر (کشتی کاف عربك فتحی ویاء اصلیه ایله کمیدر سفینه معناسنه (قیاس
عجمیده وکشتیده یالرندن صکره بر یاء وحدت ایراد ایلمك ایدی اما بو مقام بر یا ذکریله
مشهوردر (غلام مبتدا (دیکر داخی دیمکدر (دریا مفعول ندیده بود (وجمله خبر مبتدادر
(محنت دریایه معطوف (کشتی یه اضافتی لامیهدر (نیازموده فعل نفی استقبال صنامش یعنی
تجربه ایلمامش (کریه اسم مصدردر اغلمه معناسنه (زاری یاء اصلیه ایله اسم مصدردر ایکلدی
معناسنه یاء مصدر دینلر اصابت ایلمامش (آغاز کرد باشلدی دیمکدر (لرزه لامك فتحیله اسمدر ردسروری
دترمه معناسنه عربجه رعشه دیرلر (اندامدن بونده اعضا مراددر (ملاطفت ملایمت معناسنهدر
(آرام بونده قرار معناسنهدر (محصول ترکیب) بر پادشاه عجمی قول ایله (یعنی دل بلمز کوله ایله
کمی یه کروب اوتورمش ایدی (غلام بوندن غیری دریا کورمش ایدی وکشتینك بلا ومحنتی
صنامش ایدی یعنی بوندن اول کمی یه کرمش ایدی پس اغلمغه وایکلمکه باشلدی یعنی فریاد
وفغانه باشلدی (واندامنه لرزه ورعشه دوشدی یا بوغلق خوفندن ویادکز طوتمقدن اولقدر که
بو که ملاطفت وملایمت ایلدیلر قرار وآرام طوتمدی حاصلی دترمهسنی وفریاد وفغانی کسمدی
(یاء وحدتله اولسه بر پادشاه بر عجمی قول ایله بر کشتیده اوترمش ایدی (یعنی دریا سفری ایچون

برکشتی یه کرمش ایدی دیملک اولوردی (برپادشاه احوال بلمز برعجمی غلامله که کندینك
محبوبی ایدی دیوب خاشیهٔ کتابنده غلام عرب وعجمده محبوب معناسنده استعمالی زیاده شایعدر
ومحلده اکاقرینه در دین عندیات سویلمه‌ده عجب ماهردر (وبرپادشاه خاطری مربوط اولان
بردیل بلمز عجمی غلام خدمتکار ایله کمی یه کیرمشلریدی دینده اثرنجه کتمش زیرا ترکیبدن ربط
خاطرفهم اولنماز * ملك راعیش ازومنغص شد * (رادات تخصیص (عیش عینك فتحیله
درلکدر حیات معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن صاد مهمله ایله مکدر دیمکدر
حاصلی غلام بویله اولدیغندن پادشاهك عیش وصفاسی اندن مکدر اولدی (یعنی زیاده
متألم اولدی * چاره نمی دانستند * اهل کشتی بوغلامك اضطرابنی وپادشاهك الم وکدرنی
دفع ایلمکه چاره بلمدیلر حاصلی غلامك بی قرارلغنی دفع ایده مدیلرکه پادشاهك الم وکدری
مندفع اوله (چاره ده برهمزه یازوب وحدت ایچون طوتنلر زائد یازمشلر وزائد سویلمشلر
* حکیمی درآن کشتی بود کفت اکرفرمایی من اوراخاموش کنم پادشاه کفت غایت لطف
باشد * حکیمی یاحرف وحدت مراد یا اهل حکمت اوله ویا عاقل ودانا برکیمسه (غایت لطف
لامیه‌در کمال لطف دیمکدر حاصلی کشتیده بله برحکیم وارایدی پادشاهه دیدی اکر بیورسك
بن انی خاموش ایده یم یعنی کریه وزاریسنی واضطراب وبی قرارلغنی دفع ایده‌یم پادشاه دیدیکه
غایتله لطفدر * حکیم فرمود تاغلام رابدریاانداختند باری چند غوطه خورد مویش بکرفتند
وسوی کشتی آوردند بهردودست دردنبال کشتی اویخت چون برآمد بکوشهٔ بنشست وقرار
یافت * تاحرف تعلیلدر (غلام را رادات مفعول (انداختندك مفعول صریحی (وبدریا غیرصریحی
وباحرف صله (باری یاحرف وحدت (چند نیچه دیمکدر (غوطه غینك فتحیله صویه طالمق
معناسنه‌در (خورد بونده ایچدی معناسنه در غوطه‌یه اسنادی مجازیدر زیرا ایچدیکی دکز
صویدر یعنی هرغوطه ایلدکجه بوغازینه دکز صویی کدیسر اول اعتبارایله غوطه ایچدی دیر
حاصلی سببه اسناد مجاز مرسل قبیلندندر (مویش بکرفتند اوغلانك صاچنی طوتدیلر
(بهردودست ایکی الیله بله دیمکدر (دربونده حرف صله در بامعناسنه (دنبال بونده کمی دومنیدر
بعضی نسخه ده دنبال برینه سکان دوشمش عمان وزنی اوزره دومن معناسنه بعض شراح جمع
ساکن دیمش ظاهر کیده ساکن اولنلر مراد در اکر بویله ایسه خطای فاحش ایلمش (تأمل
تدر (آویخت بونك کبی برلرده یاپشدی دیمکدر (آویخت فعل ماضی مجهولدر دیمش
ابن سیدعلی وسروری افترا ایدوب فعل ماضی معلوم دیدی دیمش وبووجهله تعرض ایلمش
لکن ایکیسی بیله اصابت ایلمامش (زیرا اویخت بونده یاپشدی معناسنه در اصلدی معناسنه
دکل فتأمل (برآمد چقدی یعنی کمی اوزرینه (بکوشهٔ با حرف ظرف (وکوشه بوجق ویا
حرف وحدت وهمزه حرف توسل (محصول ترکیب) حکیم بیوردی تاکیم غلامی دریایه
آتدیلر برنیجه غوطه ایچدی یعنی برنیجه کره دریایه طالدی وچیقدی (پس صاچین طوتدیلر
وکمی جانبنه یعنی یانه کتوردیلر ایکی الیله بیله دومنه یاپشدی چونکه کمینك اوستنه
چقدی برکوشه ده اوتوردی وتسکین وقرار بولدی حاصلی اولکی کریه وزاریسی وفریاد
وفغانی مندفع اولدی * ملك راپسندیده امد کفت درین چه حکمتست * یعنی پادشاهه
حکیمك وضع عاقلانه سی وتدبیر حکیمانه سی مقبول کلدی وحکیمه سؤال ایلدیکه بوتدبیرکده
حکمت ندردیو * کفت اول محنت غرق شدن نچشیده بود قدر سلامتی نمی دانست همچنین
قدر عافیت کسی داند که بمصیبت کرفتاراید * قدر سلامت لامیه در ویاحرف تنکیر (بعض
نسخه ده سلامت کشتی واقعدر (همچنین کذلك دیمکدر (یعنی غلام عجمی کبی (قدر عافیت لامیه

ردشمعی ردکافی

ردشمعی وکافی

ردسروری

بونده عافیتدن صحت مراد در (کسی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (با حرف صله
مصیبت اسم فاعل مفرد مؤنث غائبه درافعال بابندن امابونك کبی یرلرده روزکاردن
ایریشن محنت وبلایه دیرلر * بعض نسخه لرده بمصیبتی یای وحدتله واقعدر (محصول ترکیب)
حکیم دیدی اول بوعجمی غرق اولمق محنتنی طاتمامش ایدی (پس صحت قدرنی بلمز ایدی
شمدیکه غرق اولمق لذتنی طاندی واولمه دن خلاص بولدی کیده صحت وعافیتله
اوتورمغی عظیم نعمت بلدی ینه بونجلین سلامت وعافیت قدرنی برکیمسه بلورکه برمصیبته
کرفتار اولمش اولا (بعض شراح همچنین عبارتنی مابعدیله شیخه تخصیص ایلدیلر
قصه‌دن حصه اعتباریله لکن تتمهٔ قول حکیم اولمق انسبدر (همچنین قدر عافیت کسی داندقولنی
ای من یعرف قدر العافیة دیو تفسیر ایلین تقشیر ایلمش * قطعه * ای سیرتارانان جوین خوش
نماید * معشوق منست آن که بنزدیك توزشتست * ای حرف ندا منادی محذوفدر (تقدیری
ای شخص سیر دیمکدر (سیر سینك کسری ویاء مجهوله ایله طوق دیمکدر که عربجه شبعان
دیرلر عجم لغتنده واوویا معروفه ومجهوله اعتبار اولنور (معروف اولدرکه واو ساکنك ماقبلنده
اولان ضمه‌یی ویاء ساکنك ماقبلنده اولان کسره‌یی تمام اشباع ایلیه‌سین (ومجهول اولدرکه تمام
اشباع ایلیه سین (ترا سکا دیمکدر (نان جوین بیانیه (جوجیمك فتحیله ارپه‌در که عربجه
(شعیر دیرلر شینك فتحی وعینك کسریله ویا (حرف نسبت (ونون حرف تأکید ارپه
اتمکی دیمکدر (ننماید فعل نفی مستقبل نماید ندن کورنمز دیمکدر (معشوق منست اضافتی
لامیه‌در (آن که تقدیری آن کس که در نتکه مکرر بیان اولندی (زشت زانك کسریله چرکین
دیمکدر قبیح معناسنه (محصول بیت) ای شول کیمسه که طوقسین (یعنی بنم کبی آچ دکلسین سکا
ارپه اتمکی خوش کورنمز یعنی طوقلغکدن ارپه اتمکنی بکنمزسین لیکن بنم معشوق ومحبوبمدر
اولکیمسه که سنك قتکده چرکیندر یعنی سکا خوش کلمین بکا خوش کلور حاصلی سکا ارپه اتمکی
طوقلغکدن مقبول دکلدر (امابن که اچ ومحتاجم بنم مسلممدر * حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف
* از دوزخیان پرس که اعراف بهشتست * حوران حورانك ضمیله احورك وحوراءنك
جمعیدر حمراحمر وحمراءنك جمعی اولدیغی کبی اماعجم مفرد مقامنده استعمال ایدوب ادات
جمع ادخال ایدوب حوران دیدیلر بهشتی‌یه اضافتی بیانیه‌در یاحرف نسبتدر (وراادات صله (دوزخ
دالك ضمی وزالك فتحیله طامودر یعنی (جهنم اعراف جنتله جهنم اراسنده بردیوارك اسمیدر
(دوزخیان دوزخینك جمعیدر اهل دوزخ معناسنه (وپرس فعل امر مفرد مخاطب سؤال ایله
دیمکدر (که حرف بیان (اعراف بهشتست مبتدأ وخبر (محصول بیت) جنت حوریلرینه اعراف که
جنتله جهنم بیننده در دوزخدر یعنی اهل جنته نسبت اعراف دوزخدر اما اهل دوزخه سؤال
ایله که اعراف جنتدر حاصلی احوال عالم جمیعا امور اضافیدر مثلا آدم واردر که تاوق اتینی
بکنمیوب بلدرجین وکوکرجین اتینی استر (اما ادم واردر که کاواتی یانده قوزی اتیدر لباسده
وسائرنسنه ده بوکا نسبتدر * بیت * فرقست میان ان که یارش دربر * با ان که دوچشم
انتظارش بردر * فرقست مقدم خبر (میان مؤخر مبتدا (ان مضاف الیه درلامیه ایله (که حرف
رابط صفت (یارش ضمیر آنه راجعدر (درحرف ظرف (وبربان معناسنه در (یعنی عنده سینه‌ده
اولمق احتمالی وار (بافرقه متعلقدر (ان که اصلنده ان کس که در (چشم انتظار بیانیه شین
ضمیرانك مشار الیهی اولان کسه راجعدر (برحرف استعلا (درقپودر باب معناسنه
(محصول بیت) فرق وتفاوت واردر اولکیمسه نك اراسنده که یار ودلداری یانده بلکه سینه‌سنده
اوله اولکیمسه ایله که ایکی چشم انتظاری قپوده درکه جانان کلورمی کلمزمی یعنی عین وصالده

ردسروری

ردسروری

مطا____

اولان كيمسه ايله محض هجرانده اولان كيمسه ينده فرق عظيم وار زيرا اول جنت وصالده
وبودوزخ هجران وحرمانده در * حكايت * هرمز تاجدارا كفتند وزيران پدر راچه خطا
ديدى كه بند فرمودى * (هرمز هانك وميمك ضمه لربله ورانك سكونيله نوشروان عادلك
اوغليدر (تاجدار ديديكى انكچوندركه مرصع التون تاجى اول اول كيدى نتكه خلفاى
عباسيه ده منتصر بالله اول كيدى (واندن اول دلبند كيرلر ايدى (محصول تركيب) هرمز
تاجداره سؤال ايلديلركه باباكك وزراسنك نه خطاسنى كوردك كه حبس بيوردك مكر كيم تخت
سلطنته جلوس ايدنجه باباسى وزيرلرينى حبس ايلمش ايمش * كفت خطايى معلوم نكردم وليكن
ديدم كه مهابت من دردل ايشان بى كرانست و بر عهد من اعتماد كلى ندارند * خطايى
ياحرف وحدت وياتنكير (مهابت ميمك فتحيله بونده خوف معناسنه در (كران كاف
عربك فتحيله حد وغايت ديمكدر (عهد لفظ مشتركدر پيمان وزمان بينده (محصول تركيب)
هرمز جواب ويروب ديدى كه بونلردن برخطا معلوم ايلمدم اما كوردم كه بنم خوفم
كوكللرنده بى حد وغايتدر وبنم پيمانمه كلى اعتمادلرى يوقدر * ترسيدم كه از بيم كزند خويش
قصد هلاك من كنند پس قول حكمارا كار بستم كه كفته اند * كه حرف بيان (بيم قورقودر
خوف معناسنه (كزند كاف عجمك ضميله ضرر معناسنه در اضافتلر لاميه لردر (قصد هلاك
مصدرك مفعولنه اضافتى درومنه لاميه در (حكمارا را حرف تخصيص (محصول تركيب) هرمز ديركه
بونلر بويله اولدقلرندن قورقدمكه كندولرينك ضررلرى خوفندن بنم هلاكمه قصد ايليه لر
(پس حكمانك قولنى ايش بغلادم (يعنى قوللريله عمل ايلدمكه ديمشلردر * قطعه * از آن كز تو
ترسد بترس اى حكيم * وكر با چو او صد برايى بجنك * ازان يعنى ازآن كس ديمكدر (كز كه
حرف رابط صفت (ترسد تانك وسينك فتحه لريله ورانك سكونيله فعل مضارع مفرد غائبدر
فاعلى تحتنده اتك مشار اليهى اولان كسه راجعدر (بترس با حرف تأكيد (ترس تانك فتحيله فعل
امر مفرد مخاطبدر (وكر واكر دن مخفف در (با حرف مصاحبت (چو ادات تشبيه او ضميرى
انك مشار اليهى اولان كسه راجعدر (صد يوزدر (چوا وعبارتنه قيددر (بعضيلر احتمال
بعيد ايله برايى فعلنه قيد طوتمشلر (بر حرف تأكيد (ايى فعل مضارع مفرد مخاطب (برآيى بونده
چقشرسك معناسنه در (بجنك با حرف صله ويا حرف ظرف (محصول بيت) اول كيمسه دنكه
اول سندن قورقر يعنى سندن خوف وخشيت ايدن كيمسه دن قورق واكر يوز آنك كبى ايله
جنكده چقشرسك يعنى يوز آنك كبى ايله جنك ايلمكه قادر ايسك (حاصلى صوا شده
يوز آنك كبى كيمسه يه غالب ايسكده سندن خوف ايدندن خوف ايله زيرا جائزدركه زور و قوتله
سكا ظفر بوليوب حيله ومكر ايله ظفر بوله (مصراع اولك معناسنى اكر يوز انجلين
ايله جنكده يوقارى كلورسك دين يوقارى كلمامش (وفرضا بو انجلين كيمسه ايله جنكده غالب
اولور سكده دين اثرنجه كتمش * نبينى كه چون كربه عاجز شود * برارد بچنكال چشم پلنك *
نبينى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب استفهام انكارى يى متضمن (بيندندن مشتق كورمز مبسين
ديمكدر (كه حرف بيان (چون حرف تعليل (كربه چتك كه عربجه هره وسنور ديرلر
يعنى كدى مبتدا شود فعل مضارع مفرد غائب اسمى تحتنده كربه يه راجع ضمير (وعاجز خبرى
وجملهٔ فعليه يه خبر مبتدادر (برارد فعل مضارع مفرد غائب فاعلى ينه كربه يه راجع تحتنده
ضمير چقارر ديمكدر (با حرف مصاحبت (چنكال جيم عجمك فتحيله يرتجى حيوانك قينغى يعنى
پنچه سى (چشم پلنك لاميه در (وبراردك مفعول صريحى (وبچنكال غير صريحى
وجملهٔ فعليه جواب تعليلدر تدبر (محصول بيت) كورمز مسين چونكه كربه عاجز اوله وخلاص

مطلب — (margin, beside line 4)
ردشمعى
ردكافى

اولمغه مجال بوليه چشم پلنكى پنچه سيله اخراج ايدر (حاصلى جان قورتارميه جغن بلنجه پلنك
هر نقدركه كندويه غالب ايسه ده بورنته وصورتنه يابشور * ازآن مار برپاى راعى زند * كه ترسد
سرش رابكوبد بسنك * ازآن ادات تعليل لاجل معناسنه (مار يلان (بر بونده حرف صله در
(پاى راعى لاميه در (راعى فتح بايله اسم فاعلدر يعنى رعى يرعى دن ناقص يائيسندن (زند
لغتده اورر ديمكدر امابونده مراد لدغدر يعنى صوقق (كه حرف بيان ازآن در (سرش را را ادات
مفعول (بكوبد كاف عربك ضمى وبانك فتحيله كوبيدندن باء عربيله دوكك معناسنه
بونك كبى يرلرده ازمك مراد در فعل استقبال مفرد غائب ازر ديمكدر (با حرف مصاحبت (سرش
بكوبدك مقدم مفعول صريحى (وبسنك غير صريحى (محصول بيت) انكچون يلان
چوبانك اياغن صوقر يعنى اياغن انكچون ايصيرركه قورقاركه باشنى طاشله ازه ديو يعنى
چوبانك طاشله باشنى ازه جكين بيلور اول جهتدن اياغنى صوقار حاصلى اولنى هلاك
ايلمزدن اول بن آنى هلاك ايليه يم ديو اياغن ايصرر هرمز بويله ديرجائزدركه وزرا
بندن قورقدقلرندن هلاكمه قصد ايليه لر بن انلرى خود هلاك ايلمدم
نهايتى حبس ايلدم (كوبدى كوفتندن اخذ ايدنلر غلط ايلشلر * حكايت * يكى
ازملوك عرب رنجور بود در حالت پيرى واميد اززندكانى قطع كرده * بعض نسخه ده
عرب يرينه عجم واقعدر (رنجور رانك فتحيله مريض معناسنه در مستعمل اوغلانجقلره
تحريف ايدوب رنجل ديد كلرى بوندندر (زندكانى سابقا بوعبارتى بيان ايلمش ايدك ديرلك
مراد در حيات معناسنه (محصول تركيب) عرب پادشاهلرندن بريسى مريض اولمش ايدى
پيرلك حالتنده يعنى پيرلك وقتنده وحياتندن اميدينى قطع ايلمش ايدى حاصلى اوله جكين
بلمش ايدى ينه بربود مقدر دركرده دن صكره * ناكاه سوارى ازدر درآمد و بشارت آورد كه
فلان قلعه را بدولت خداوندى كشاديم ودشمنان اسير شدند وسپاه ورعيت آن طرف بجملكى
مطيع فرمان كشتند * سوارى يا حرف وحدت (بشارت بانك كسريله وضميله مشتلق اسميدر
(كه حرف بيان (بجملكى جميعا ديمكدر (محصول تركيب) پادشاهك مذكور حالى واشتداد
مرضى وقتنده ناكاه قپودن براتلو كلدى ومژده كتوردىكه فلان قلعه يى پادشاهك دولتنده
فتح ايلدك ودشمنلر اسير اولديلر واول جانبك سپاه ورعيتى جميعا مطيع فرمان اولديلر ديدى
* چون اين سخن بشنيد نفسى سرد برآورد وكفت اين مژده مرانيست دشمنانم راست يعنى
وارثان مملكت * بعض نسخه ده دشمنانم راست يرينه دشمنان مراست واقعدر معنى بردر دشمنلريمكدر
ديمكدر (زيرا سين وتا ادات خبردر ايكى اداده بله (محصول تركيب) چونكه پادشاه كلن سوارك
مژده سنى وكلامنى دكلدى برصوق نفس كتوردى يعنى برآه سرد ايلدى وديدى بومژده
بكا دكل دشمنلريمه در يعنى مملكت وسلطنت وارثلرينه دركه بنم اولدوكيم ديلرلركه پادشاهلق
انلره دكه ديو * قطعه * درين اميد بسر شد دريغ عمر عزيز * كه آنچه در دلمست از درم
فراز آيد * بسر با حرف صله (وسر نهايت وغايت معناسنه در (عمر عزيز موصوفك صفتنه
اضافتيدر بهر حال بيانيه در (كه حرف بيان (در دلمست در حرف ظرف دلمست دلمده در
(ازدرم در قپو وميم معناده فرازه مقيددر فرازم آيد تقديرنده در يعنى بكا حاصل وميسر اوله
ديمكدر (فراز قپوده قپمق معناسنده مستعملدر اما بونده حصول معناسنه در (محصول بيت)
بو اميد ده يعنى مصراع ثانى بيان ايلديكى اميدنده نهايته وغايته واردى حيف ودريغ عمر عزيز
(يعنى عمرم بو ارزو وهوسده آخر اولدى حيف ودريغ كه اول ارزو ورجا كه كوكلمده در قپودن
ايچرو كله يعنى حاصل وميسر اوله (حاصلى كوكلم ديلكى حاصل اولمق اميدنده عمرم دوكندى

رد ابن سيد على
وسرورى وشمعى
(margin, beside the line beginning "نهايتى حبس ايلدم")

يعنى وارثان مملكت جائزدركه
پادشاهك كلامى اوله
وجائزدركه حضرت شيخك
اوله ندبر — (margin, beside the line beginning "* چون اين سخن")

ردسروری
ردسروری
رد کافی

(بونده شدی صیرورت ایچون یعنی اولدی معناسنه طوتان خطا ایلمش (و بسر شدك معناسنی
تمام شد له بیان ایلیکی رد ایدن مردوددر (و بو عبارتی تم دیمکله تفسیر ایلمسی ناتمامدر (وتمام شد له
تفسیر ایلیه نك کلامنده استدراك وار دیمسی مستدرکدر (وعمر عزیز اضافتی موصوفك
صفتنه دربیانیه دکلدر دیین بی وجه سویلمش * امید بسته بر آمد ولی چه فائده زانك *
امید نیست که عمر کذشته باز آید * امید بسته بیانیه در (بر آمد حاصل اولدی (ولی ادات
استدراك (زانك كافك سکونیله ادات تعلیلدر (که عمر کذشته بیانیه (باز آید عودت ایلیه دیمکدر
(محصول بیت) کوکلمده بغلو اولان امید حاصل اولوب وجود بولدی (یعنی نیجه ییللر رجا واز و
ایلدیکم مرادات حصول بولدی اما نه فائده حصول بولماسنده انکیچون که رجا وامید یوقدر که کچن
عمر عودت ایلیه یعنی مرادات وار زولرهپ حاصل اولدی لیکن کچن عمر عودت ایدوب حاصل اولماز
(حاصلی کچن عمری تحصیل ایلمکه چاره یوق * قطعه * کوس رحلت بکوفت دست اجل
* ای دو چشمم وداع سر بکنید * کوس رحلت بیانیه در ویالامیه مجازا (کوس طبل بازشکلنده
برسازدر حرب وقتنده و بیراملرده وامور عظیمه ده چالنور ایری اولور شویله که اپاغ اوزره
طورر کن و یادوه اوزره چالنور (بکوفت فعل ماضی مفرد غائب لغتده دوکدی دیمکدر اما
مراد چالدیدر (دست اجل اضافتیده مذکور کبیدر (وداع واوك فتحیله تودیع معناسنه
اسمدر سلام تسلیم کلام تکلیم معناسنه اولدوغی کبی (سره اضافتی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بکنید (با حرف تأکید (کنید فعل امر جمع مخاطب وداع مقدم
مفعولیدر (محصول بیت) آخرت کوسنی چالدی اجل دستی (یعنی اولرم وقتی کلدی
آخرته سفر ایلمك لازم کلدی زیرا اول زمانلرده کوچمك وقتنده کوس چالارلردی
اما بو زمانده صورنای چالارلر (پس زمان سابق عادتنه اشارتدر (نتکه بر زمان جرس
یعنی چاك چالارلردی (خواجه حافظ بیوردوغی کبی (ای ایکی کوزم باشمه وداع ایلك
زیرا خاکه کروب بر بریکزدن جدا اولبسرسز (ایمدی) بربریکزله شمدیدن وداع ایلك
* ای کف دست وساعد وبازو * همه تودیع یکدیکر بکنید * کف الك ایه سنه وتابانه دیرلر
کف پای کبی دسته اضافتی لامیه در (مراد پنجه در (ساعد عینك کسریله بلکه دیرلر بازو
دیرسکدن یوقارو اوموزه دك قرجه له دیرلر (تودیع یکدیکر مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(و بکنیدك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای ال ایه سی وای ساعد وای بازو جمیعکز بری
بریکزله تودیع ایلك زیرا خاك التنده بری بریکزدن آیریلوب چوریسکز کرك ایمدی
شمدیدن بری بریکزله وداع ایلك * برمن اوفتاده دشمن کام * آخر ای دوستان کذر بکنید *
برحرف استعلا (منك اوفتاده یه اضافتی بیانیه در (اوفتاده وآوله لغتدر افتاده کبی (دشمن کام
وصف ترکیبی اقسامندندر دشمن مرادلی دیمکدر (یعنی دشمنك مرادنجه حاصلی دشمنك
دیلدوکی کبی دشمنك دیلدوکی خودموت وفوتدر (آخر فارسیده تقریر وتأکید افاده ایدر
انجق نتکه خواجه حافظك (بوی نافه کاخر) بیتنك شرحنده مفصل ذکر ایدوب تحقیق
ایلمشز مراد ایدینلر اول رساله مزه مراجعت ایلسونلر (کذر اسم مصدر در کذریدندن
کچمه واوغرامه معناسنه (کذر بکنیدك مفعول صریحی (و برمن غیر صریحی (تقدیری
برمن کذر بکنید در (محصول بیت) دشمنك مرادنجه بن افتاده نك اوزرینه یعنی دشمنك
استدوکی ودیلدوکی کبی بن دشمنك اوزرینه البته ای دوستلر کذر ایلك بو عبارت ایکی
معنایه متحملدر یعنی بنی عیادة ایلك ویا قبرمی زیارت ایلك دیمك اوله بعض نسخهده
بو بیتك مصراع اولی (برمن افتاده مرك دشمن کام) یازمش وابن سید علی بزم

یازدیغمز

ردشراح جمیعا

یازدیغمز کبی یازمش لیکن معناسنی تحقیق ایده مامش ونسائی ترکیبنده خطا ایلدکلری کبی
معناسنده ده خطا ایلمشلر علی الخصوص کافی اولقدر ریاوه رسو یلمش که استماعی صداع
دکل جنون ایراث ایدر * روزکارم بشد بنادانی * من نکردم شما حذر بکنید * روزکار زمان
وایام معناسنه در نکاه اولورکه عمردن کنایت ایدرلر بونده ده بویله در مبتدا وبشد خبری
(بشد برفت معناسنه در (بنادانی بشده متعلق با حرف مصاحبت (نادان جاهل (و یا حرف
مصدر (من مبتدا نکردم فعل نفی ماضی متکلم وحده مفعولی بر مقدر حذردر که مذکور
حذر آنی بیان وتفسیر ایلر جمله فعلیه خبر مبتدادر (مذکور حذر مفعول بکنید در
(محصول بیت) بنم ایام عمرم واوقات حیاتم جهالله ونادانلغله کچدی یعنی عمرمی
هوا وهوسله وآرزوی نفسله کچوردم یعنی عذاب وعقاب آخرتدن حذر ایدوب
زاد آخرتله تقید ایلیوب غفلت ایلدم ایمدی سزه نصیحت اولسون که اول باقی ایچون
بو فانیده زاد اعمال صالحه کسب ایلك که غفلت واهمال ایتدیکمز ندامت وشرمندهلك ویرر
* حکایت * سالی بربالین تربت یحیی پیغمبر علیه السلام معتکف بودم در جامع دمشق *
سالی یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (بالین (وبالش یصدغه دیرلر که عرب وساده دیر
واوك کسریله تربتدن مراد قبر شریفلریدر مراد باشی اوجیدر بالینك تربه یه وتربه نك
یحیایه اضافتلری لامیه لردر (معتکف ملازم معناسنه در (بودم فعل اولنجه اولدم
دیمکدر روادات اولنجه ایدم دیمك اولور (جامع دمشق اضافتی لامیه در که مراد جامع
بنی امیه در دمشق اصلنده دالك کسری ومیمك فتحیله در اما شهرت ایکیسنك کسریله در
(محصول ترکیب) بر ییل شامده بنی امیه جامعنده حضرت یحیی پیغمبرك علیه السلام مقبره
سنك باشی اوجنده معتکف اولدم ویا معتکف ایدم بو ترکیب تمام سنه معتکف اولدیغی
ویرمز نهایتی سنیندن برسنه معتکف ایمش یا تمام سنه ویا برمقدارینی بالینك تربته
اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر دیین معلومدرکه تربه یی بالینه تشبیه ایلمش لیکن
مراد سابقا مذکور اولانلر بودکلدر (یحیی پیغمبر علیه السلامك تربه سنی یاصدندم دیمکدر
دیدیکی سابقا ذکر ایلدیکی تشبیهی تعیین ایلمش لیکن مردوددر بوده جائزدرکه سر مرقد
منورلرنده اولان حجره ادعاء بالین اطلاق ایدوب بطریق الاستعاره قبر ایچون بالین اثبات ایدوب
باشی اوجنده دیمك مراد اوله (بوده معلوم اوله که قبر شریفلرینك باشی وایاغی اوجنده حجر
بو قدر همان شویله مسنم برقبردر یشیل صوفله مستور (وبعضیلر دیدیلر که بالش وبالین
عبارتلری عتبه بابه اطلاق اولنورکه قپونك ایشیکی مراد در بوتقدیرجه تربه دن مراد قبر شریفی
محتوی اولان محوطه وبقعه اولور نقل قول بعضده باطلدر (زیرا قبر شریفلری اول زمانده
کشاده ایمش یعنی جامع اورته سنده اطرافی اچق برقبر ایمش (وآل عثمان بکلربکیلرندن لطفی نام
بکلربکی که شامده متوفی اولوب دکز جامعی قربنده مدفوندر استانبولدن سرو اغاجی کتوردوب
اوزرینی پارمقلی برمقصوره ایلمش (معلوم اوله که دعا کویك سیاحتی زماننده بو قدر قبور که زیارت
ایلدم حضرتك قبری کبی بلند قبر کورمدم بنده که طوال ناسدنم بنم قامتمدن یوکسکدر * یکی
از ملوك عرب که به بی انصافی موصوف بود اتفاق بزیارت آمد ونماز کرد وحاجت خواست * که
حرف رابط صفت (بزیارت آمد با حرف صله (ونماز کرد یعنی نماز قلدی (محصول ترکیب)
عرب پادشاهلرندن بریسی که انصافسزلقله موصوف ایدی زیارته کلدی ونماز ادا ایلدی
وحاجت دیلدی نتکه زیارت قبورده عادتدر * بیت * درویش وغنی بنده این خاك درند *
وآنان که غنی ترند محتاج ترند * بنده نك این لفظنه اضافتی لامیه در (خاك دره ده بویله در

رد کافی

رد کافی

مسنم تفعیل بابندن اسم مفعولدر اورکولنمش دیمکدر للطامع
رد کافی

محوطه تفعیل بابندن اسم مفعولدر حائط دنکه دیواره دیرلر اطرافنه دیوار چکلمش نسنه یه دیرلر منه
دکز جامعی شامده برجامعدر که اورته سندن یعنی حرمی اورته سندن بارمق اقر که فقرا اندن اثوابن یورغاتله مقبول یردر استانبولده کاغدخانه کبی اول زمانده وقف جانبندن اثواب یوبانه صابون ویررلرمش اما شمدی ویرمزلر منه

رنون ودال ادات خبردر (وانان اصلنده وآنان در الف ممدودایله وصلله همزه ساقط اولمشدر
(که حرف رابط صفت (و یا حرف بیان (تر ادات تفضیل (ونون ودال ادات جمع یعنی سین
وتا که مفرد لك اداتخبریدر انك جمعیدر (محصول بیت) فقیر وغنی انبیا واولیا قپوسی طپراغینك
مطیع ومنقاد بنده لریدر وانلرکه غنی رقدر یعنی صاحب جاه ومنصبدر بوخاك دره محتاجرقدر
زیرا انلرك نیجه دورلی مرادات وارزولری وار (خاك دردن مراد اول خاکده مدفون اولا ندر
ذکر محل وارادهٔ حال قبیلند ندر (نهایتی خاكدر یوردیغی تأدب طریقیله در (خاکدن مراد
اول بابك خد متکارلریدر دیمکده نظروار* آن که روی بمن کرد وکفت از انجا که همت ردشمعی وکافی
درویشانست وصدق معاملهٔ ایشان خاطری همراه من کنید* انکه انکاهدن مخففدراندن صکره
دیمکدر یعنی نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدکدن صکره (روی تقدیری رو یشدر
قرینه قائم اولدیغیچون شین حذف اولندی (بمن با حرف صله یوزین بکا ایلدی یعنی بکا
توجه ایلدی دیمکدر (از انجا اول مقام ومرتبه دن دیمکدر (زیرا جابونك کبی یرلرده محل ومکان
معناسنه در (همت هانك فتحی وکسریله لغتدر اهتمام معناسنه (درویشانه اضافتی لامیه در
(صدق معامله (یعنی معاملهٔ صادقه که انده ریا وسمعه اولمیه دیمکدر خدا ایله معامله لری مراد در
(خاطری یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر (همراه یولداش (زیراهم ادات جمعدر (هم خانه
خانه دش وهم حجره حجره دش دیمکدر بونده رفیق معناسنه در (پس منه اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتی قبیلند ندر (کنید فعل امر جمع مخاطب ایلك دیمکدر تعظیم طریقیله (همراه
مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) ملك بی انصاف نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدکدن صکره
دیدی اول مقامدن که درویشلرك همتی مقامیدر (یعنی اهل اللهك برمرتبه سی واردر
اول مرتبه دن هرنیه که همت ایلیه لر باذن الله حصول بولور (صدق معامله ده بومعنا یه در یعنی
خدا ایله برمعاملهٔ صادقه لری واردر که اول معاملهٔ صادقه مرتبه سندن هرنکه مراد ایدرلرسه
اللهك امریله ظهوره کلور (حاصلی واصل الی الله اولنلر هرنکه مراد ایدرلرسه میسر اولور
(نهایتی اراده لری خدانك ارادتنه موقوفدر (پس مذکور مرتبه دن بکا برخاطر توجهنی
وکوکل همتنی همراه ایله (یعنی بنی کوکلدن چقارمه (حاصلی بنی دعادن اونتمه دیمکدر
(از انجانك معناسنی از درون دل وجان دیین عندی سویلمش (زیرا بوعبارتدن مستفاد رد ابن سید علی
اولماز (بعضیلر دیمشلر که بوتقدیرجه خاطری قیدی مستدرك اولور بویله دیین مستدرك
سویلمش (زیرا خاطردن مراد توجه خاطردر (حاصلی طلب دعادر (بعضیلر دیمشکه جادن مراد ردسروری
فیض وفضل خدادر (زیرا همتلری خداد ندر کند یلردن د کلدر بومعنی کرچه صحیحدر (اما ردسروری
بوعبارتدن مستفاد دکلدر فتأمل بعضلر ازان روی وازان سبب وازان جهت معناسنه دردیمش رد کافی
بوده بوعبارتدن مستفاد اولماز* که از دشمن صعب اندیشناکم* که حرف تعلیل (دشمن صعب
بیانیه (اندیشناکم ناك بونك کبی یرلرده نسبت معناسنی افاده ایدر (غضبناك وترسناك وبرشناك کبی
بونده ترسناك معناسنه در (اما لغتده فکرلی معناسنه در (حاصلی سندن همت دیلدیکم انکچوندر که
صرپ دشمندن خوف وبیم اوزره یم* کفتم بر رعیت ضعیف رحمت کن تا از دشمن قوی زحمت نبینی
(رعیت ضعیف بیانیه (رحمت کن فعلنك مقدم مفعولیدر (کن کافك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر
کنیدندن ایله دیمکدر تا حرف تعلیل (دشمن قوی بیانیه (زحمت نبینی نك مقدم مفعولیدر (نبینی
فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر بینیدندن کورمیه سین دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ
بیورر وقتاکیم ملك بی انصاف بندن همت رجا ایلدیسه بن اکا دیدم ضعیف رعیته مرحمت ایله
تاکیم قوی دشمندن زحمت کورمیه سین (یعنی رعایایی اسرکه الله تعالی سنی اسرکه سین ودشمندن

امین

امین و سالم ایلسون (رحمت و زحمت تجنیس خطدر* نظم* بیازوان توانا و قوت وسر
دست* خطاست پنجهٔ مسکین ناتوان بشکست* (بیازوان باحرف مصاحبت (بشکسته
متعلق (بازوان بازونك جمعیدر قوی مراددر (توانا یه اضافتی بیانیه در (قوت بازوانه معطوفدر
سره اضافتی وسرك دسته لامیه لردر (بونده سردستدن پنجه مراددر (خطاست مقدم خبر (پنجه نك
مسکینه اضافتی لامیه در (وناتوانه بیانیه (پنجه بشکستك مقدم مفعولیدر (بشکست بونده مصدر
معناسنه در اول جهتدن فاعل استمز و مبتدا اولمغه قابلدر (محصول بیت) زورلی بازولرله و پنجه
قوتیله مسکین ناتوانك پنجه سنی صیمق یعنی قرمق خطادر (یعنی سلطنت زور وقهر ایله رعایای
مسکینك پنجه سین بورمق (یعنی جور وجفا وظلم ایلمك خطادر* بترسد آنکه بر افتادکان نبخشاید
که کرز پای در آید کسش نکیرد دست* بترسد فعل امر مفرد غائب فعل مضارع مفرد غائبله مشترکدر
تثنیه لرده بویله در جمعلرده (پس فعل مضارعدر امر معناسنه دینلر مشترك صیغه اولدیغن
بیلمزلر ایمش (آنکه تقدیری آنکس که درتنه که مکرر بیان اولندی (بر حرف استعلا افتادکان مساکین ردشمعی وکافی
وضعفا (نبخشاید فعل نفی مستقبل (بخشایدندن اسرکه مز دیمکدر (که حرف بیان (ویا حرف تعلیل
(زپای در آیده متعلقدر که فعل شرطدر (کس مبتدا (نکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طوتماز
دیمکدر خبر مبتدادر جملهٔ اسمیه جزاء شرط واقعدر (تقدیری کس دستش نکیرددر (محصول بیت)
قورقسون شول کیمسه که ضعفا ومساکینه رحم ایلمز (یعنی فقرایه ظلم ایلین خوف ایلسونکه آیقدن
دوشوب زله ولغزش واقع اولورسه (یعنی روزکاردن باشنه برمصیبت کلورسه کیمسه الینی طوتماز
حاصلی کیمسه اکا دستکیر ومعین وظهیر اولماز (پس قورقوب فقرایه ظلم ایلمسون بعض نسخه لرده
نترسد واقعدر فعل نفی مستقبل استفهامی متضمن قورقازمی دیمکدر (یعنی البته قورقق کرکدر
دیمکدر* هر آن که تخم بدی کشت وچشم نیکی داشت* دماغ بیهده پخت وخیال باطل بست*
(تخم بدی بیانیه تخم معروف (بدیرامز (ویا حرف مصدر یرامزلق تخمی دیمکدر (کشت فعل ماضی
مفرد غائب کشتن دن اکدی دیمکدر (واو حرف عطف (چشم نیکی لامیه در (چشم بونده رجا
معناسنه (نیکی یا حرف مصدر ایلك دیمکدر (داشت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر
(دماغ دالك کسریله ترجمه دامق دیدکلریدر بونده فکر مراددر ذکر محل وارادهٔ حال قبیلندندر
(بیهده وبیهوده بی فائده وباطل معناسنه در (خیال باطل بیانیه در (دماغ پختك مفعولی
(وخیال بستنك (محصول بیت) هر اول کیمسه که یرامزلق تخمنی اکدی وایلك امیدنی طوتدی
(یعنی فقرا ومساکینه ظلم ایدوب وفلاح وایلك مکافاتنی رجا ایلدی فکر فاسد بشوردی وتصور
باطل بغلدی (زیرا سیئاته حسنات جزا اولماز بلکه سیئاته سیئات وحسناته حسناتدر (کشت فعلنی
کاشتن دن اخذ ایلین غفلت ایلمش (من کاشتن بمعنی افشاندن دینی تخطیه ایلین تعصب ایلمش ردابن سیدعلی
زیرا مرادی تصویر معنادر بیان ترادف دکلدر* زکوش پنبه برون آر وداد خلق بده* وکرتومی ردسروری
ندهی دادروز دادی هست* (کوش کاف عجمینك ضمیله قولاق دیمکدر (پنبه بای اول عجمیدر
حرکات ثلثه ایله پاموق معناسنه (برون طاشره دیمکدر (آر فعل امر مفرد مخاطب کتور دیمکدر
آریدندن که مخففدر آوریدندن بحسب لغت طاشره کتور دیمکدر اما مراد چقار دیمکدر (داد
بونده اسمدر عدل معناسنه (خلقه اضافتی مصدرك مفعولنه در (بده باحرف تأکید (وده دالك
کسریله وهاء اصلیه ایله ویر دیمکدر (دهیدندن لیکن مصدرنده ومضارعنده واسم فاعلنده دالك
فتحی مشهوردر (داد بدهك مقدم مفعولیدر (می ندهی تقدیری نمی دهی درضرورة ورن ایچون
نون تأخیر اولندی اکر سن ویرمزسك دیمکدر فعل مضارع مخاطبدر (داد مفعولیدر عدل معناسنه
(روز دادی لامیه در (ویا حرف وحدت (ویاخود حرف تنکیر (محصول بیت) ملك بی انصافه

ویاهرظالمه خطاب ایدوب بیور رقولغکدن غفلت پنبه‌سنی چقار وخلقك عدل وانصافنی ویر
یعنی الك التنده اولنلره عدالت ایله وانصاف کوستر واکرسن داد وعدل ویرمزسك یعنی عدل
وانصاف ایلمزسك عدل کونی وار درکه انده هرکسك بلکه هرحیوانك انتقامنی الوب انتصاف
ایدرلر حاصلی دنیاده ظلم ایدرسك آخرتده جزاسین کوررسین (می ندهیده می وزن ایچون تقدیم
اولدی دین حق اداین ایلمامش (نون تأخیر اولدی وزن ایچون دیمك کرك ایدی (بو نظمك اولنده
رباعی یازنلر اقسام نظمی غریب بیلورلر یمش (اکر تو می ندهیده داد برینه دان یازوب
امردر دانسندن دیین ایکی وجهله خطا ایلمش فقدبر (ور وزدادی برینه روز دادنی دیدیکی
اغربدر ویا مصدری مصدره داخل اولدیغی کورلش وایشدلمش دکلدر * مثنوی *

رد ابن سید علی
ردسروری وشمعی
رد ابن سید علی
رد ابن سید علی

بنی آدم اعضای یکدیکرند * که درآفرینش زیك کوهرند * بنی اصلنده بنین ایدی اضافتله
نون ساقط اولمشدر ادمدن بونده مراد حضرت ادمدر (اعضا عضوك جمعدر (یکدیکره
اضافتی لامیه‌در ونون ودال ادات جمعدر خبردر (که حرف تعلیل (افرینش اسم مصدر در
افرینیدندن یرادلمش معناسنه عربجه خلقت وفطرت دیرلر (کوهر کاف عجمك فتحیله
معروف تعریب ایدوب جوهر دیرلر (نون ودال ینه ادات جمع خبردر (محصول بیت)
حضرت آدم اوغلاری بری برینك اعضاسیدر یعنی بری برینك جسدی حکمنده در (زیرا
خلقتده وفطرتده برکوهردندرلر (یعنی جمله‌سی براتادن وراناددندر که حضرت آدم وحوادر
بعض نسخه‌ده مصراع ثانی (که دراصل فطرت زیك جوهرنده) واقعدر وبعض شراح

ردسروری

بوسخه‌یی اختیار ایلمش وبعضیسی بونسخه‌یی اختیار ایلدیکنه تعصب طریقیله اعتراض
ایلمش لیکن اعتراضی موجه دکلدر بعض شراح جوهردن مراد نطفهٔ حضرت آدمدر دیمش
بویله اولسه بعید دکلدر مجازا نطفه‌یه جوهر دیمش اولور بعضیلر دخل ایلدیلر که نطفه‌یه

ردسروری

جوهر دیمك صحیح دکلدر دیو لیکن دخلی مدخولدر * چوعضوی بدردآورد روزکار * دیکر
عضوها را نماند قرار * چو ادات تعلیل (عضوی یاحرف وحدت (بدرد با حرف صله
(درد آغری‌یه دیرلر عربجه الم دیرلر (پس درده مرض دیین لغت معناسنی سویلامش

ردسروری

(روزکار اوردك فاعلیدر وعضوی مفعول صریحی (وبدرد غیرصریحی (عضوهاها ادات
جمع ورا حرف تخصیص (نماند ایکی نونك فتحیله فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر (مانیدندن
قالماز دیمکدر (قرار فاعلی ارام وسکون دیمکدر (محصول بیت) چونکه روزکار برعضوی وجع
وفجعه (یعنی المه کتوره حاصلی دردناك ایلیه غیراعضانك ارام وقراری قالماز (یعنی اول
دردناك عضوك المی سائر اعضایه تأثیر ایدر (پس چونکه بنی آدم برجوهردن خلق اولوب
بری برینك اقرباسی حکمنده اولدیسه برینه برالم وبلا کلیجك جمیعی متألم ومتأثر اولمق کرك
(بدردك باسنه حرف زائد دیین زائد سویلمش * توکز محنت دیکران بی غمی * نشاید که نامت

ردشمعی

نهند آدمی * کز اصلنده که ازایدی (که حرف بیان (محنت دیکران لامیه یای بطنیله
(غمی یاضمیرخطاب (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (که حرف بیان نامت
تا ضمیرخطاب آدك دیمکدر (نهند فعل مضارع جمع غائب نهیدندن قورلر دیمکدر
(آدمی یانسبه انسان معناسنه‌در (محصول بیت) سنکه غیریلر محنتندن بی غمسین (یعنی سائرقرداشلرك المو
وبلاسندن بی پرواسین حاصلی انلرك دردندن بی دردوغمسین وانلری آجیمازسین لایق دکلدر که
آدکی ادمی قویالر (یعنی سکا انسان دیمك لایق دکل (زیرا انسانیت ومردمالك بلاوالمه کرفتارلری
قایروب انلر ایچون غم وغصه چکمکدر * حکایت * درویشی مستجاب الدعوه در بغداد بدیدامد *
(درویشی یاحرف وحدت (مستجاب اسم مفعولدر استفعال بابندن مقبول معناسنه دعوته

اضافتی

اضافتی قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (دعوت بونده دعا معناسنه‌در (یعنی دعاسی مقبول دیمکدر
(بغداد عرب دال ثانی‌یی معجمه اوقور براسمیده زوراء درزانك فتحی وواوك سکونیله سلامده
دیرلر (پدید فصحاء عجم باء عجمیله اوقور اما رومیلر باء عربیله آشکاره معناسنه (محصول ترکیب)
بغداده دعاسی مقبول بردرویش ظاهر اولدی (بدید آمدك معناسی ظاهر اولدی دیمکدر
* حجاج یوسف بخواندش وکفت دعاء خیربرمن کن کفت خدا جانش بستان * حجاج لغتده
مبالغه ایله حجتلشیجی اما بونده برشخصك اسمیدرکه ظلمده نامداردر عدالتده نوشروان نامدار
اولدیغی کبی (معاویه نسلندن مروان بن حکمك اوغلی که عبدالملك ایدی انك خانی وبکلربکیسی
مقامنده برظالم ایدی حضرت کعبه‌یی منجنیقلر قوروب یقدی وینه یاپدی الآن اولان یاپی
آنکدر قصه‌لری بی‌حد وبی نهایه‌در (بریسی بودرکه حکومتی وولایتی زماننده یکك التیوز کره یك
یعنی یك کره یك والتیوز کره یك مسلمان قتل ایلمش وحبسنده اون سکز یك مسلمان هلاك
اولمش حجارسد کیله ترسی ازدروب محبوسلره ایچررمش وتمام خلافتی وحکومتی دورت یل

مطلب

برآی ایمش (کذافی تاریخ الخلفاء) باباسنك اسمی یوسف ایمش (تقدیرکلام حجاج بن یوسف‌در
بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك دأب اعجامدندر (بخواندش باحرف تأکید (خواند
واو رسمی وروم ضمه ایله فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده حجاجه راجع ضمیر ومفعولی
درویشه راجع شین‌در (کفت حجاج درویشه دیدی (دعاء خیربرمن کن بر بونده باء صله
معناسنه‌در استعلا ایچون دکلدرکه دعاء علیه لازم کله اولسده خود ضرر ایلمز (زیرا اول
قاعده عربه مخصوصدر عجمده معتبردکل بکا خیردعا ایله دیمکدر (کفت درویش دیدی
(جانش شین حجاجه راجعدر (بستان باحرف تأکید ستان سینك کسریله ال دیمکدر ستانیدندن
امر مخاطبدر ستاندن دیین اصابت ایلمامش (محصول ترکیب) حجاج بن یوسف مذکور

ردسروری

درویشی یانته دعوت ایلدی ودیدی بکا برخیردعا ایله درویشده یاربی جانن ال دیدی
* کفت از بهرخدا! این چه دعاست کفت دعای خیرست ترا وجمله مسلمانرا * از بهرخدا
الله ایچون دیمکدر (محصول ترکیب) حجاج درویشك بویله دعاسنی استغراب واستعجاب
ایدوب دیدی الله ایچون بونه دعادرکه بنم حقمده ایلدك یعنی بویله دعا ایشدلمش دکل (درویش
دیدی بوخیردعادر سکا وجمیعی مسلمانلره تاکیم سن اولمکله ظلم وکناه کسبندن خلاص بولاسین
ومسلمانلر سنك شر وفسادکدن خلاص بولالر حاصلی ایکی جانبه بله بودعاده نفع وار
* مثنوی * ای زبردست زیردست ازار * کرم تاکی بماند این بازار * ای حرف ندا مناداسی
محذوف تقدیری ای مرد زبردست‌در (زبردست وصف ترکیبیدر الی اوستون معناسنه
بلکه الی اوستلی دیمکدر (زیرا زبر زانك وبانك فتحه‌لریله اوست معناسنه‌در که عرب
فوق دیر زیردسته اضافتی بیانیه‌در (زیردست ده وصف ترکیبیدر الی آلتلی معناسنه
مغلوبدن کنایه‌در (زیرا زیر زانك کسریله آلت معناسنه‌در که عربجه تحت دیرلر (ازار
زیردسته‌له بروصف ترکیبی دخی اولمش اما معناسی زیردسته مقید در کرم لغتده
اسیجق دیمکدر بونده قرغن مراد درتا الی معناسنه درکی چن دیمکدر عربجه متی دیرلر
اسماء منقوصه دندر تاکی چقانه دنك دیمکدر (این بازاره اشارتدر (محصول بیت) ای الی
التنده کیلری انجیدیجی الی اوستلی (یعنی ای زبونلری ومغلوبلری ازار ایدیجی زورلی وکوچلی
(حاصلی ای فقرا ومساکینی انجیدوب انلره ظلم وجفا ایدیجی جوار ظالم سنك ظلم وجفاك
بازاری چقانه دك قزغون قاله (یعنی سنك فقرا ومساکینه جور وجفاك نه زمانه دك ممتد اولوب
باقی قالور البته برکون نهایت وپایان بولور (حاصلی بومنصب ودولته برکون زوال کلور ایمدی

جاهکه مغرور اولمه * بچه کار آیدت جهانداری * مردنت به که مردم آزاری * بچه با حرف صله
(آید فعل مضارع مفرد غائب (تا ضمیر منصوب معناسنه مفعولی (جهاندار وصف ترکیبیدر
جهان طوتیجی یعنی صاحب سلطنت وحکومت معناسنه (ویا حرف مصدر جهاندارلق
دیمکدر (مردنت تا ضمیر مجرور معناسنه مضاف الیه درکه ضمیر خطابدر (که بونده من تفضیلیه
معناسنه در (مردم آزار وصف ترکیبیدر آزاریدندن مردم انجیدیجی معناسنه (ویا حرف مصدر
(محصول بیت) زیردسته خطاب ایدوب بیورر جهاندارلق وسلطنت سنك نه ایشکه کلور
یعنی پادشاهلق نکه کرك حاصلی سلطنته لایق وسزاوار دکلسن زیرا ظالم بی باکسن پس سنك اولمك
یکدر مردم ازارلقدن یعنی صاغ اولوب خلقه جور وظلم ایلمکدن اولمك یعنی مونك یکدر که
هم سن مأثم ومظالم کسبندن خلاص بولورسن وخلق عالم جور وظلمکدن خلاص بولور
(بعضیلر که حرفنی حرف تعلیل اعتبار ایدوب یائی ضمیر خطاب طوتمش ومعناسنی زیرا مردم
انجیدیجی سن دیمش (لیکن یاء مصدریله یاء خطاب برقافیه ده جمع اولمق عیبدر (و بعضیلر ازاری
ردسروری وشمعی
رد ابن سید علی
فعل مضارع مخاطب دیمش ینه عیوب قافیه دن سالم اولماز * حکایت * یکی ازملوك بی انصاف
پارسایی را پرسید که از عباد تها کدام فاضلترست * پارسا باء عجمله عابده دیرلر (ویا حرف
وحدت (ورا ادات مفعول (پرسید باء عجمك ضمیله ورانك سکونی وسینك کسریله فعل ماضی
مفرد غائب صوردی دیمکدر (که حرف بیان (کدام کاف عربك ضمیله قانقی دیمکدر (فاضلتر
افضل معناسنه در (محصول ترکیب) انصافسز وظالم پادشاهلردن بریسی برعابده صوردیکه
مرنسخه
عبادتلردن قنقی عبادت افضلدرکه اکا مقید اولوب مشغول اوله یم (عبادتهادن صکره مرا
رد ابن سید علی وسروری
عبارتی ایراد ایدنلر زائد ایلمشلر زیرا سؤال عموم اوزره وارد اولمشدر * کفت تراخواب نیم روز *
ترا سکا دیمکدر (خواب بونده اویقو معناسنه در (نیمه اضافتی لامیه در (نیم لفظنی روزه وشبه
وساله مقارن اولان یرلرده مضاف قلمامق مشهوردر (لیکن قیاس مضاف قلمقدر شول یرده کیم
نصف مراد اوله (مثلا نیم نان یارم اتمك دیمکدر (ونیم سبب یارم المه دیمکدر پس قیاس اضافتله
نصف نهار
نسخه .
اوقومقدر ومراد یارم کون اوله نصف یوم معناسنه (پس نیم روزدن قیلوله وقتنی اراده ایلمکه
هیچ وجهله مساغ یوقدر وازل ظالمی اویوتمقدن خلقی ظلم وتعدیسندن اراحت ایلمك مراد
اولنجه (قیلوله (وقیلوله (وحیلوله بو معنایه نسبت برابردر علی کل حال بونده یارم کون مراد در
(نتکه نیم نانی کرخورد مرد خدا بتنده درور ایلدی نصف نان مراد در (و بو معنی اضافتسز
رد جمیع شراح
مستفاد اولماز نتکه عقل سلیم وطبع مستقیمه واضحدر (پس عابد پادشاه جائزه درکه سکا
اویله زماننده ك اویومق احسن عباداتندر که اول حالده کسب مأثم ایلمزسن وکیسه
اوزرینه جور وظلمك جاری اولماز که انك سببیله آخرتده معذب اولاسن فتدبر * تادر آن
یك نفس خلق را نیازآری * تا حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر (یك نفسه ویا مذکور خوابه
(نیازآری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ازار ایلیه سن یعنی انجیمیه سن (محصول ترکیب) عابد
دیرکه سکا نصف یوم نوم افضلدر تا کیم اویودیغك برساعتده خلقی ازار ایلمیه سن یعنی خلق خدا
سندن امن وامان اوزره اولالر یاخود تاکیم اویودیغك حالده برنفس وبرساعت خلقی ازار ایلمیه سن
یعنی اویودیغکده خلق برنفس سنك جور وظلمکدن ازاد اولهلر (اکثر نسخهلرده یك عبارتی
یوقدر و بعضنده نفس دوشمش و بعضنده ساعت یکنفس بیور دخی قلت زماندن کنایتدر
نتکه خواجه حافظ (تفسیر این دوحرف ست بیور مشدر قلت الفاظ وکثرت معانیدن کنایتدر
* قطعه * ظالمی راخفته دیدم نیم روز * کفتم این فتنه است خوابش برده به * ظالمی یاحرف
وحدت (ورا ادات مفعول (خفته لفظ مشترکدر یاتمش واویومش بیننده ماضیدن قسمدر

بونده

بونده اویومش معناسنه در (نیم روز اضافت لامیه در یارم کون یعنی کونك یاریسی حاصلی زوال
وقتنده ك (این اشارتدر ظالمه ومبتدا (فتنه است خبری (خواب مبتدا (وشین ضمیر ظالمه
راجعدر معنی جهتنده (برده نك مفعولیدر ضرورت وزن ایچون تقدیم قلنمشدر تقدیری
اورا خواب برده به در (برده به خبر مبتدادر (محصول بیت) برظالمی نصف النهار اویومش کوردم دیدم
بوظالم برفتنه در فتنه نك اویودیغی یکدر یعنی اویومش اولسی یکدر زیرا یاتمش واویومش
فتنه یی اویارانه لعنت وارد اولمش پس بو ظالمی خواب المش وایلتمش اولمق یکدر حاصلی
خوابده اولسی محض خیردر * انکه خوابش بهتراز بیداریست * انچنان بدزندکانی مرده به *
انکه یعنی آن کس که (که حرف رابط صفت (وخواب مبتدا (وشین ضمیر آنك مشار الیهی اولان کسه
راجعدر (وبهتر خبر مبتدا (از من تفضیلیه معناسنه در (بیدار اویانق دیمکدر صفت مشبهه در
عربجه یقظان دیرلر (یا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبر (انچنان آن اسم اشارتدر (چنان ادات
تشبیه (بدزندکانی وصف ترکیبی یارامازدیرلکلی دیمکدر کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (والف
ونون شذوذ ادا داخل اولمشدر زیرا زندکی وزندکانی یاء مصدریله برمعنایه در (مرده تقدیری مرده شدن
یعنی مرده اولمق یکدر (محصول بیت) اولکمسه که اویقوسی بیدارلغندن یکدر (یعنی اویوماسی
اویانقلغندن یکدر (پس انجلین بدزندکانه یعنی یارامزدرلکلی کیمسه مرده اولمق یکدر حاصلی
ردشمعی
مماتی حیاتندن یکدر (انجلین یارماز نامعقول دیرلکدن اولمش اولمق یکدر دیین عندی سویلمش
* حکایت * یکی را از ملوك شنیدم که شبی درعشرت روز کرده بود ودر پایان مستی
می کفت * که حرف بیان (شبی یاحرف وحدت (درحرف ظرف (عشرت لغتده اختلاط
معناسنه اسمدر اما بونده ذوق وصفادن عبارتدر (کرده بود ماضیدن قسمدر ایلمشیدی
دیمکدر جعل وتصییر معناسنی متضمن اولدیغیچون ایکی مفعول الور اولکیسی شب وثانیسی روزدر
(پایان باء عجمیله غایت ونهایت دیمکدر (مستی به اضافتی لامیه در (می کفت حکایت حال ماضی
سویلردی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسنی ایشتدمکه کیجه یی عشرت وصفاده کون
ایلمشیدی (یعنی صباحه دك باده ذوقنه مشغول اولوب اویومش ایدی کیجه یی کون ایلمك
اویومامقدن کنایتدر یعنی ایچکیده احیاء لیل ایلمشیدی (ومستلك آخرنده سویلردی یعنی
بو بیتی اوقوردی * بیت * مارا بجهان خوشتر ازین یکدم نیست * کزنیك وبداندیشه واز کس
غم نیست * مارا راحرف صله ویاحرف تخصیص بزه ویا بزم دیمکدر (بجهان باحرف ظرف
(ازحرف ابتدا (این اسم اشارتدر برمقدردم لفظنه ویامذکور یکدمه وبوندن صکره بردم تقدیر
اولنوب مبتدا قلنه (ونیست خبری (کزاصلی که ازایدی که حرف تعلیل (نیك ایو (وبد
یرامز اندیشه بونده غم وغصه وخوف والم ونشویش معناسنه در (محصول بیت) بزه ویابزم جهانده
بوبردمدن خوشرق ویکرك بردم یوقدر زیرا ایدن ویرامزدن برواهمز وغم وغصه وخوفمز
یوقدر یعنی کیفیت باده ایله برحالته وارمشزکه دنیا وما فیها کوزمزه چوپجه کورنمز حاصلی باده
کیفیتنك برحالتی واردرکیم کدایی پادشاه ایدر نتکه شاعر بیورر (بیت) برعالمه وارمشدرر
ارباب خرابات) (کیم دوشده دخی کورمزانی اهل کرامات) (اندیشه یی نیك وبدله وصف ترکیبی
رد شمعی
اعتبار ایدوب زیرا ایو فکرلیدن ویرامز فکرلیدن وکیمسه دن غم یوقدر دیین هنوز وصف ترکیبی
لذتنی طاتمامش * درویشی برهنه بیرون بسرما خفته بود وکفت * درویشی یاحرف وحدت
(برهنه بانك فتحی وضمیله وهانك سکونیله چپلاقدر عریان معناسنه (بیرون طاشره ده دیمکدر
ظروف مکاندندر (بسرما باحرف ظرف سرما صوق دیمکدر سینك فتحی ورانك سکونیله
(خفته بونده یاتمش معناسنه (در بوادات زمانیه در ایدی معناسنه (محصول ترکیب) پادشاه

مذ کور بیتی اوقودیغی حینده برعریان درویش طاشره‌ده صوقده یاتوردی بیتی ایشدیجک
دیدی (ای سر ماهم صوغه وهم زمانه دیرلر دیبن افترا ایلمش (زمانه زمستان دیرلر * بیت *
ای آن که باقبال تودر عالم نیست * کیرم که غمت نیست غم ماهم نیست * ای آن که ای آن کمن که
تقدیرنده در (باقبال با حرف تخصیص اقبال دولت معناسنه‌در توبه اضافتی لامیه در (کیرم فعل
مضارع متکلم وحده‌در کیریدندن طوتایم (یعنی فرض وقیاس ایده‌یم (که حرف بیان (غمت نیست
کندوکه مخصوص غمك یوق (غم ما اضافتی لامیه دز یای بطنیله ینه تخصیص افاده ایدر
(هم بونده عطف وجمعیت معناسنی افاده ایدر استفهام انکار یله (محصول بیت) ای شول
عشرت وذوق ایلین پادشاه که سنك دولت واقبالکله عالمده بر فرد یوقدر یعنی سن واصل
اولدیغك ذوق وصفایه کیمسه واصل دکل فرض ایده‌یم که کندوکه مخصوص غمك یوقدر بزه
مخصوص غمکده یوقمی یعنی فقرا ومساکینك غمین چکمزمیسین حاصلی بزم ایچون غم چکمك
کرکسین زیرا آخرتده سلاطیندن رعایا وفقرا ومساکین احوالی نقیر وقطمیر تفتیش وتفحص
اولسه کرك مصراع ثانینك معناسی طوتالم که غمك یوقدر بزمده یوقدر (پس سنکله برابرز بی غم
اولمقده دیین اکرچه بوعبارت بومعنایه متحملدر اما مقام بومعنادن کلی ابا ایدر فتأمل بو بیتده
غم وهم اعتباری لطفدن خالی دکلدر زیرا عربیده هم میمك تشدیدیله غم معناسنه‌در (معلوم اوله که
بوایکی بیتك اجتماعندن بر رباعی حاصل اولور * ملك را این کلام خوش آمد صرهٔ هزار دینار از
روزن بیرون داشت وکفت ای درویش دامن بدار کفت دامن از کجا آرم که جامه ندارم * ملك را
پادشاهه دیمکدر کلامدن مراد اوقدیغی بیتدر (صره صادك ضمی وراء مشدده کیسه معناسنه‌در
هزاره اضافتی لامیه در (روزن بونده پنجره معناسنه‌در (جامه ندارم جامم یوق دیمکدر (محصول ترکیب)
پادشاهه درویشك اوقدیغی بیت خوش کلدی (یعنی حظ ایلدی بیك آلتون صره پنجره‌دن
طاشره طوتدی (ودیدی ای درویش اتکك طوت (یعنی اتکك آچ (درویش دیدی که اتکی
قندن کتوره‌یم که قفتانم یوق (یعنی قفتان اولمق کرك که دامن اوله * پادشاه را برضعف حال
اورحمت زیادت کشت خلعتی برآن مزید کرد وبیرون فرستاد * (پادشاه را را ادات تخصیص
(ضعف حال لامیه‌در (یعنی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (کشت بونده صار معناسنه‌در اولدی
دیمکدر (خلعتی یا حرف وحدت برقفتان دیمکدر (برآن اول صره اوزرینه (مزید مصدر میمی در
زیاده معناسنه (بیرون طاشره‌یه (فرستاد فعل ماضی مفرد غائب (فرستادن کوندردی (یعنی
ارسال ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك درویشك ضعف حالنه رحمتی زیاده اولدی
واول صره اوزرینه برخلعت زیاده ایلدی وطاشره ارسال ایلدی * درویش آن نقد اباندك مدت
بخورد وتلف کرد وباز آمد (محصول ترکیب) (درویش صرهٔ هزار دیناری از اجق زمانده یدی
وتلف ایلدی وکرو پادشاه حضورینه کلدی * بیت * قرار برکف آزادکان نکیرد مال * نه صبر در
دل عاشق نه آب درغربال * (قرار مبتدا (آزادکان دن مراد قیود دنیا ایله مقید اولمیانلردر
نکیرد فعل نفی مستقبل طوتمز دیمکدر (مال فاعلی (برکف ده اکا متعلقدر جملهٔ فعلیه خبر
مبتدادر (غربال غین معجمه‌نك کسریله ترکیجه قالبردید کلریدر (بعضیلراندن تحریف اولنمش
دیدیلر (وبعضیلر محرف اولدیغنه دلیل یوقدر دیدیلر علی کل حال ایکسینکده دلیلی یوق لکن
تحریفنه حکم اولنسه ترکیده انکچون موضوع اولمش لفظ بولنمامق لازم کلوردی بوایسه خلاف
قیاسدر (پس عدم تحریفنه حکم قیاسی وتحریفنه تحکم (محصول بیت) حضرت شیخ مذکور
درویش کبی آزاده‌لر خصوصنده بیوررر دنیا قیودیله مقید اولمیان فقرا اوجنده مال قرار طوتماز
یعنی کسبیله مقید اولمدقلری کبی حفظیله ده تقیید ایلمزلر (کذلك عاشق کوکلنده صبر قرار ایلمز

ردسروری

رد ابن سید علی وکافی

یعنی

(یعنی عاشق بی صبر و بی قرار اولور صوده غربالده قرار ایلمز (حاصلی اهل فنا النده مال دل
عاشقده صبر وغربالده آب کبیدر قرار طوتماده (حاصلی سریع الزوال وتیز کذرا ندر بونلرك
جمعی * در حالتی که ملك را پروای او نبود * (در حالتی بازآمده متعلقدر (حاصلی درویش
بر حالتده کلدی که پادشاهك انکله مقید اولاجق پرواسی یوق ایدی (یعنی اکا التفات زمانی
دکل ایدی بلکه فکری امور سلطنته ومهمات عالمه مصروف ایدی اول ملاقاتنده اولان ذوق
وشوق وحبور وسروری یوغیدی * حالش بکفتند بهم برآمد وروی ازوی درهم کشید * حالش
ضمیری درویشه راجعدر (بهم برآمد پادشاه منقبض ومنفعل اولدی بی وقت کلدکیچون
(وروی ازوی درهم کشید (دخی پادشاه یوزونی اندن بورشدردی (یعنی بورتاردی (حاصلی
درویشك حالنی پادشاهه اعلام ایلدیلر پادشاهده قرشمورش اولدی (یعنی منقبض ومنفعل اولدی
واکا انجندکندن یوزون بورشدردی (حاصلی عبوس الوجه اولدی * واز ینجا کفته اند اصحاب
فطنت وخبرت که ازحدت وسورت پادشاهان برحذر باید بود که غالب همت ایشان برمعضلات
امور مملکت متعلق باشد وتحمل ازدحام عوام نکنند * (ازین جا ازین ده ایکی اعتبار واربری مطلب
ازحرف ابتدا (واین اسم اشارتدر جا لفظنه (وجادن مراد محل ومقام اوله (بری ازین ادات
تشبیه اوله نتکه بوکتابده واقعدر (ازین مه پارهٔ عابد فریبی) بونك کبی برمهپاره دیمکدر
فتأمل (پس بونده بومقامدن ویا بونك کبی مقامدن دیمکدر (اصحاب فطنت لامیه (فطنت
فانك کسری وطانك سکونیله مصدر در فهم وزیركلك معناسنه بولغت ایکی بابدن مستعملدر
نصر وعلم بابلرندن (خبرت نصر بابندن کسر خایله مصدر در خبر یخبر خبرا ضم خایله وخبرة
کسر خایله پس خبرت خانك ضمی وکسریله دیبن ضمه‌یی بابندن سویلمش (وخبرت خبیراق معناسنه‌در رد کافی
دیبن اصل لغتدن آکاه دکل ایمش (زیرا خبرت تجربه وامتحان معناسنه‌در (که حرف رابط قول قولدر ردشمعی
(حدت حانك کسری ودالك تشدیدیله کسکنلك بونده یاوزلق مراددر (سورت سینك فتحی
وسکون واوایله بونده خشم وغضب معناسنه‌در (پادشاهان اضافتی لامیه‌در (حذر حاء مهمله‌نك
وذال معجمه‌نك فتحه‌لریله علم بابندن مصدر در صاقنمق معناسنه (باید فعل مضارع مفرد غائبدر
بایستن کرك اولمق معناسنه (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر انکیچون
فاعل اقتضا ایلمز (که حرف تعلیل (غالب تقدیری غالب اوقاتدر (همت ایشان لامیه در
پادشاهلرك همتی دیمکدر (برمعضلات با حرف صله (معضلات وزنده ومعناده مشکلات کبیدر
اموره اضافتی وامورك مملکته لامیه‌لردر بونده امور احوال معناسنه‌در (متعلق برمعضلاتك
صله سیدر (غالب مبتدا (وهمت ثانی (ومتعلق باشد خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (وتحمل
متعلقه معطوفدر (وازدحامه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (وعوامه اضافت لامیه‌در تحمل
مبتدا ونکنند خبری (محصول ترکیب) بومحل ومقامدن ویا بومحل ومقام کبیدن (یعنی
سلاطین مختلف الاحوال ومتغیر الاطوار اولدقلرندن اصحاب فطنت وخبرت سویلمشلردر که
پادشاهلرك حدت وسورتندن یعنی غضب وخشمندن حذر اوزره اولمق کرك (زیرا غالب
واکثر اوقات انلرك همتی ونظرلری مشکلات امور مملکته متعلق اولور وازدحام عوامه تحمل
ایلمزلر (حاصلی ناسك غلوسندن مضطرب اولورلر * مثنوی * حرامش بود نعمت پادشاه
* که هنکام فرصت ندارد نکاه * حرامش شین ضمیر مصراع ثانی اولنده مقدر آن کسه راجعدر
اضمار قبل الذکر طریقیله تقدیری آنکس که‌در (بود بانك ضمی وفتحیله وواوك فتحیله فعل مضارعدر
بودندن کینونت معناسنه اولمق دیمکدر (بودندن اشتقاق ایلین غلط ایلمش (نعمت پادشاه ردسروری
لامیه‌در (که حرف رابط صفت (هنکام وقت معناسنه‌در فرصته اضافتی لامیه‌در (ندارت مطلب

مطلب

فعل نفی استقبال مفرد غائب طوتماز دیمکدر (نکاه بونده حفظ معناسنه در معلوم اوله که نکاه
لفظی داشتن وداریدن مصدر یله ومشتقاتیله مستعمل اولسه حفظ معناسنه در اما کردن
وکنیدن مصدر یله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه در یعنی باقق (محصول بیت)
اول کسه پادشاهك نعمتی حرامدر ویا حرام اولور ویا حرام اولسونکه زمان فرصتی
رعایت وصیانت ایلمیه یعنی احوالدن خبردار اولمیوب هرزمانی بربیله * مجال سخن تانبینی زپیش
* ببیهوده کفتن مبر قدر خویش * مجال بونده محل معناسنه در (سخنه اضافتی لامیه در (تا
حرف توقیتدر مادام معناسنه (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر بینید ندن مادامکه
کورمیه سین دیمکدر (زپیش نبینی یه متعلقدر بیهوده یه تعلیق ایلین خطاء فاحش ایلمش
ردشمعی
(با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (کفتن مصدر ینه متعلق (وبیهوده زائد وباطل معناسنه در
(مبر میمك وبانك فتحه لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر برید ندن بردندن دینلر بلمزیمش ایلتمه
ردابن سید علی وسروری
دیمکدر یعنی ضایع ایلمه (قدر خویش لامیه در (محصول بیت) سوز محلنی مادامکه سو یلمزدن
اول کورمیه سن یعنی قبل التکلم سوزك فرصتنی وکلامك محلنی کورمکسزین بیهوده
وباطل سوز سو یلمکله کندی مقدارکی ضایع ایلمه وحرمتکه نقصان ویرمه زیرا بی محل سوز
سو یلمك حرمتسزلکه سببدر * کفت رآیـد این کدای شوخ مبذر را که چندین نعمت باندك
مدت برانداخت نداند که خزینهٔ بیت المال لقمهٔ مساکینست نه طعمهٔ اخوان شیاطین * برآنید
فعل امر جمع مخاطبدر رانید ندن سوریکز دیمکدر راند ندن اشتقاق ایلینلر غلط ایلمشلر
ردابن سید علی وسرور
(کدا بونده دیلنجی معناسنه در (شوخه اضافتی بیانیه در (شوخ بونده کستاخ وبی ادب وبی شرم
معناسنه در (مبذره اضافتی بیانیه در تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (که
حرف تعلیل (ویا حرف رابط صفت (باندك با حرف ظرف (اندك از دیمکدر قلیل
معناسنه (مدت زمان دیمکدر (بر حرف تأکید (انداخت فعل ماضی مفرد غائب آتدی
یعنی تلف ایلدی (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بلمز دیمکدر (ویا استفهام طریقیله
بلمزمی دیمك اوله (که حرف بیان (خزینهٔ بیت المال لامیه در (لقمهٔ مساکین ده بویله در
(خزینه مبتدا ولقمه خبری (نه حرف نفی (طعمه طانك ضمیله وسکون عینله مطعوم معناسنه
یینیلن نسنه که فارسیجه خوارش دیرلر (اخوانه اضافتی واخوانك شیاطینه لامیه لردر (اخوان
کسر همزه ایله قرداشلر معناسنه در (محصول ترکیب) وقتاکیم پادشاهه مذکور کدانك
احوالنی عرض ایلدیلرایسه دیدیکیم سورك بو کستاخ ادبسز مسرف جراری بوندن کتسونکه
بوقدر نعمت ومالی ازاجق زمانده تلف ایدوب یابانه اتدی یعنی اسراف ایله ضایع ایلدی بلمزکه
ویابلمزمیکه خزینهٔ بیت المال فقرا ومساکین لقمه سیدر یعنی بونلره نفقه اولمغیچون ودفع احتیاج
ایچون ویریلور لقمهٔ اخوان شیاطین دکلدر یعنی مسرفلره ومتلفلره اسراف واتلافیچون ویرلمز
حاصلی خزینهٔ بیت المال محتاجلرك حقیدر مبذرینك حق دکلدر (مبذری شوخه عطف ایدنلر
ردابن سید علی وسروری وکافی
صحیح نسخه لره مخالفت ایلدکارندن غیری لذت کلامدن بی خبرایمشلر وشوخدنصکره چشم
ردشمعی
لفظنی زیاده ایدن زائد ایلمش ونعمتدن صکره مال لفظنی زیاده ایدنلر صحیح نسخه لره مخالفت
ردشمعی وکافی
ایلمشلر براند آخت دن صکره وتلف کرد ترکیبنی عطف ایدنلر یا نندن ایلمشلر (نداند عبارتی
ردسروری وشمعی وکافی
ترك ایدنلر صحیح عبارتی ترك ایلمشلر * بیت * ابلهی کوروز روشن شمع کافوری نهد
رد کافی
زود بینی کش بشب روغن نباشد در چراغ * ابلهی ابله صفت مشبهه در احمق معناسنه در
ویا حرف وحدت کواصلنده که اودر (که حرف رابط صفت وضمیر ابلهه راجعدر (روز روشن
بیانیه در وظرف زماندر آیدین کونده دیمکدر (شمع کافوری بیانیه در شمع عربیده شبنك

فتحی

فتحی ومیمك کسریله بال مومنه دیرلر اما عجم میمك سکونیله اوقورینه بو معنایه (صکره تعمیم ایلدیلر
(پس کافوری قید احترازیدر یای نسبیله آق بال مومنه دیرلر (نهد فعل مضارع مفرد غائبدر
نهیدندن نونك فتحی وکسریله لغتدر قومق معناسنه قومقدن مراد یاقمقدر (زود تیز
دیمکدر یعنی یقین زمانده (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کوررسین دیمکدر (کش کافك
فتحی وکسریله لغتدر اصلی که در کافك کسریله لیکن شین ضمیر ایله ترکیب اولنجه قیاس
فتحه تخصیص ایلمك ایدی زیرا ضمایرك ماقبلی بو دیلده مفتوح اوقنور الا ضرورت
وزن ایچون ساکن اوقنور اما بعضیلر شذوذاکش اوقورلر اصلی کسری رعایتله شین معنی
جهتندن چراغه مقیدر چراغش تقدیرنده بشب با حرف ظرف نباشده متعلق (روغن رانك
ضمی وغینك فتحیله ایچ یاغندن غیری یاغه دیرلر اما ایچ یاغنه پیه دیرلر پای عجمك کسریله
(نباشد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولماز دیمکدر چراغ فتیله ده یانان آتشك اسمیدر
اما بونده شمعدن مراد در ذکر حال وارادهٔ محل طریقیله (محصول بیت) برابله که آیدین
کونده یعنی کوبه کوندز شمع کافوری یقار یقین زمانده کوررسین که چراغدانده یاغ اولماز
یعنی ایچ یاغی ویا بزریاغی یاقاغه قادر اولماز قنده قالدی که زیت یاغی وشیرلغان یاغی حاصلی
بویله اسراف ایلین احمق آز زمانده شویله مفلس وفقیر اوله که الك اوجوز اولان یاغی
یاقغه قادر اولماز دیمکدر بعض نسخه لرده نیاشد یرینه نماند کلمش وشراحك بعضیسی آنی
مختار ابن سید علی
اختیار ایلمش وبعضیسی بو مختاره دخل ایلمش که ترکیبدن ابلهك روغن یاقدیغی مفهوم
ومعترض شمعی
دکلدر که چراغنده روغن قالمیه دینله وبعضیسی امعان نظر ایلمیوب مختاره معاون اولمش
ومعاون مختار کافی
وخیلی اکثار کلام ایلمش لیکن طریق مکابره یه سلوك ایلمش فتأمل (کشك کافنی کسره یه
تخصیص ایلین سمت شذوذه ذاهب اولمش * یکی از وزرای ناصح کفت ای خداوند
ردشمعی
مصلحت آن می بینم که چنین کسانرا وجه کفاف بتفاریق مجری دارند تادر نفقه اسراف
نکنند * بعض نسخه ده ناصح یرنده نیك محضر واقعدر لیکن ناصح اولیدر (وبعضنده ان می
بینم یرینه آنست دوشمش * وبعضیلر بونسخه یی اختیار ایلمش * وبعضیلر اختیارینه اعتراض
مختار ابن سید علی
ایلمش لیکن اعتراضی مکابره در (وجه جهت وخرجلق (کفاف کافك فتحی وکسریله رزقه
ومعترض سروری
وازیغه دیرلر (باحرف مصاحبت (تفاریق تفریقك جمیدر ایری ایری یعنی کون بکون ویاهفته
بهفته ویاماه بماه دیمکدر مجری اسم مفعولدر افعال بابندن معین معناسنه (حتی بعض
نسخه لرده عطف تفسیری طریقیله کلمش (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاه سورك
شوندن شوجراری دینجه ناصح وزرانك بری پادشاهه دیدی ای پاشاه مصلحت انی کورمکه
بونجلین مسرف ومتلفارك وجه معیشت لرینی وجهت کفافلرینی دفعة الینه ویرمیه لر بلکه
متفرق ازاز رویره لر یعنی کون بکون وياهفته بهفته ویاماه بماه تعیین ایده لرتاکیم نفقه ده اسراف
ایلمیه لر * اما انچه فرمودی از زجر ومنع مناسب سیرت ارباب همت نیست یکی را بلطف
امیدوار کردانیدن و باز بنومیدی خسته خاطر کردن * امادات استدراکدر مصلحت می
بینم دن زجر ومنع عطف تفسیریدر سورمك وکیدرمك معناسنه سابقا پادشاهك سورك
دید وکنه اشارتدر (امیدوار امیدلی دیمکدر امید وامید تخفیف وتشدیدایله لغتدر دیین لغو
سو یلمش (زیرالغت عجمده تشدید ضرورت وزن ایچون کلور نتکه سابقا بیان اولندی (کردانیدن
ردشمعی
بونده ایلمك معناسنه در دوندرمك دیین خطا ایلمش (با حرف مصاحبت (ونومیدی نونك
فتحیله ونا امیدی مأیوس معناسنه در یای مصدریه ایله امیدسزلك دیمکدر (محصول ترکیب)
پادشاهم مصلحت بنم سو یلدیکمدر اما زجر ومنع که بیوردیکوز یعنی اول درویشی سورك شوندن

لکن معتبرات لغات فارسیه دن
شرفنامه ده (ارّه معروف که
ازاره تخفیف نیز نامند) دیوب
ضرورت وزنه دائر برقید
یوقدر وبعض لغت معتبره ده
دخی امید تخفیف وتشدید ایله
مروی لغتدر دیوب ضرورت
لاقردیسی یوقدر (فتدبر)
للطابع

شوندن بیور دیغکز ارباب همتك اخلاقنه واصحاب کرمك شانلرینه مناسب ولایق دکلدر
بریسنی برکره لطف واحسانله امیدوار ایدوب تکرار امیدسز لکله خسته خاطر و پریشان
درون ایلمك حاصلی سنك کبی صاحب لطف وکرم پادشاهلره سزاوار وملایم دکلدر برفقیری
برکره احسانله مسرور صکره زجر ومنعله مأیوس ومغموم ایلمك (الله تعالی رحمت ایلسون
بویله وزیرلره * بیت * بروی خود در اطماع بازنتوان کرد * چو بازشد بدرشتی فراز نتوان کرد *
بروی (باحرف صله نتوان کرده متعلق (روی خود لامیه در (اطماع ده لامیه در (اطماع افعال
بابندن مصدر دربر کیمسه یی طمعه دوشرمك (باز (نتوان کرد ترکیبله فتح معناسنه در یعنی اچق
کرد بونده کردن معناسنه در (نتوان کرد اکثر یرلرده عدم امکاندن کنایتدر اما بونده عدم جوازدن
عبارتدر (جوادات تعلیل بازشد اچلدی دیمکدر بنای مفعول معناسنه (بدرشتی باسببیتی متضمن
حرف مصاحبت (درشت دالك وراءنك ضمه لریله ایری دیمکدر که عربجه خشن دیرلر صفت
مشبهه در مقابلی نرم در (و یاحرف مصدر در (فراز فانك فتحی وکسریله بونده بند و اغلاق
معناسنه در (نتوان کرد ینه سابق کبی در (محصول بیت) کشی کندی یوزینه یعنی کندینه
اطماع قپوسنی یعنی خلق کندینك لطف واحساننه طمعه دوشرمك بابنی اچامق کرك
حاصلی خلق کندینك جود وکرمنه طمعکار ایلامك کرك اما چونکه باب اطماع مفتوح اولدی
یعنی چونکه خلق کندینك سخا و کرمنه طامع و امیدوار ایلدی خشونت وجفا ایله اول بابی
سد ایلمك جایز دکلدر (حاصلی خلق اولدن لطف واحسانه معتاد وامیدوار ایلمامك کرك
اما ایلدکدن صکره زجر ومنعله خسته خاطر و پریشان درون ایلمامك کرك بازایکی مصرعده
بله مفتوح معناسنه در دیمکده نظر وار (فرازی کسرفایه تخصیص ایدوب ایکی معنایه کلور
بری یوکسك و بری یوقش معناسنه وکاه اولور که انکله منع واغلاقدن کنایت اولور دینلر
کسریه تخصیصده ویوکسك دیمکده ومنعدن کنایتدر دیمه لرنده افترا ایلمشلر (ومصراع زدابن سیدعلی وسروری
اولك معناسنی کندو یوزوکه امیدلو امید قپوسنی کوجله اچق ممکن دکلدر یعنی سندن بلارضاء وشمعی وکافی
برنسنه الملق ممکن دکلدر مکر سن احسان ایده سین دیین بریلق یول معنای بیتدن ایراق کتمش ردابن سیدعلی وسروری
فراز بونده بسته ومغلق معناسنه در دیین قتی مغلق سویلمش (نتوان کرد عبارتی ایتمکه ردشمعی
مجال یوقدر ممکن دکلدر دیمکدر دیین ناممکن سویلمش (نتوان کرد عبارتنده ابن سیدعلی ردکافی
مبالغه وارد یمش وسروری معنای مبالغه یی انکار ایلمش لیکن انکاری منکردر * قطعه * ردکافی
کس نبیند که تشنکان حجاز * بلب آب شور کرد آیند * که حرف بیان حجاز دن مراد مکه وحج
اولمغه قابلدر نتکه بوکتابده نیجه یرده ایکیسندن حجازله تعبیر بیورمش (باحرف صله لب بونده
کنار معناسنه در ابه اضافتی لامیه در (وشوره بیانیه (شور دن بونده توزلی وکرك مراددر (کرد کاف
عجمك کسریله وراءنك سکونیله لغتده دکرمی واطراف معناسنه در (و بعض لفظك ترکیبله جمعیت
معناسنه ده کلور مثلا کرد آمد دیرلر جمع اولدی معناسنه وکرد آید دیرلر جمع اولور معناسند
(محصول بیت) کیمسه کورمز که حجاز تشنه لری یعنی کعبه یولینك صوسوزلری آجی صو کنارینه
جمع اولورلر یعنی شور صو کنارینه جمع اولدقلرنی کیمسه کورمشدر هر نقدرکه
تشنه ومتعطش اولورلرسه ده * هرکجا چشمهٔ بود شیرین * مردم ومرغ ومور کرد آیند *
چشمه بکار معناسنه در و یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل بود فعل مضارع مفرد غائب
اولور دیمکدر شیرین طاتلی دیمکدر (مورقرنجه (محصول بیت) هر یرده که برطاتلی بکار اوله اوزرینه
مردم ومرغ ومور جمع اولورلر حضرت شیخ وزیر جانبندن پادشاهه خطاب ایدوب بیوررکه
دل پادشاهم سز ماء معین وچشمهٔ شیرین حکمنده سز لایق اولان اولدر که احسان وکرمکه تشنه دل

فقرا ابجود کدن وسحاب لطفندن سیراب اولوب برفردی مظهر حرمان و اقع اولمیه
بلکه هرکس علی قدر حاله سخاء کرمکدن فیض یاب اوله * بیت * مرغ جایی پرد که چینه بود *
* نه بجایی رود که چه نبود * بعض نسخه ده پردیرینه رود واقعدر (جایی یاحرف وحدت (پر دباء
عجمك وراءنك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائب اوچار دیمکدر (مرغ مبتدا وپرد خبری (که حرف
بیان ویارابط صفت (چینه جیم عجمك کسریله قوش یمنه دیرلر (نه حرف نفی معناده رود ه
مقیددر نرود تقدیرنده فعل نفی غائب کتمز دیمکدر (بجایی باحرف صله نروده متعلق (و یاحرف
وحدت (که سابق کبیدر (چه جیم ضرورت وزن ایچون برمقدار مداولور که تلفظده بریا متولد
اولور که مصراع اولده چینه بود له تجنیس مرکب اولور مذکور یایی کتابتده اثبات ایدوب ردشمعی وکافی
چی یازنلر ضرایر شعردن بی خبرایمشلر (محصول بیت) مرغ بریره اوچار که انده قوش یمی اوله یعنی
دیره جك دانه اوله بریره کتمز که هیچ نسنه اولمیه یعنی چینه اولمیان یره اوچوب کتمز (چی لفظی
چه کبی نسنه معناسنه در دیین ظاهردرکه یایله و یا سز لغت طوتارمش بوندن صکره ردکافی
اخرنده کی یا ضرورت وزن ایچون اشباع اتمکدن حاصل اولور دیدیکی نوع تناقص شکلیدر
منه سنده چی چیز معناسنه در یایله دیین ترادف شکلین اعتبارنده سهو ایلمش * حکایت * یکی ردشمعی
از پادشاهان پیشین در رعایت مملکت سستی کردی ولشکر بسختی داشتی چون دشمن صعب
روی نمود همه پشت بدادند * پادشاهان پیش اضافتی بیانیه در (پیش اولك (و یاحرف نسبت (ونون
حرف تاکید نسبتدر اولکی دیمکدر (رعایت مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر برمضاف تقدیریله
اهل مملکت دیمکدر (سستی سست سین اولك ضمی وثانینك سکونیله کوشك معناسنه در
(امابونك کبی یرلرده اهمال و تغافلدن کنایتدر و یاسی حرف مصدردر (کردی یاحرف حکایت
شکرد رعایتـه معطوفدر (بعض نسخه ده لشکردن صکره برا یازمش علامت مفعول (بسختی
باحرف مصاحبت داشتی یه متعلق (سخت سینك فتحی وخانك سکونیله قتی معناسنه در (و یاحرف
مصدر (داشتی یاحرف حکایة طوتاردی دیمکدر (چون ادات تعلیل (دشمن صعب بیانیه روی
نمودك مقدم مفعولیدر (همه ادات تأکیدر عربیده جمیع کبی (پشت باء عجمك ضمیله ارقه
دیمکدر (بدادندك مقدم مفعولیدر ارقه ویردیلر دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ
بیوررکه بزم شمدیکی زمانه مز پادشاهلرندن اول بر پادشاه اهالیء مملکت رعایتنده تقصیر وتغافل
واهمال ایدردی واشکری شدت ومحنتله طوتاردی یعنی علوفه لرینی و ییلقلرینی وسائر رسوم
ولوازمنی ویرمزدی (حاصلی ذلیل وزبون طوتاردی پس چونکه صعب دشمن بوکه ظاهر وهویدا
اولوب یوز کوستردی یعنی بونکله جنك ایلمکه کلدی جمیع عسکر ارقه ویروب بوندن اعراض ایلدیلر
سلاطین عثمانیه دن یلدرم خان بایزیددن اعراض ایلدکلری کبی شراحك بریسی یکی لفظنی مبتدا ردسروری
و پادشاهانی اکه بیان وپیشین عبارتنی صفت پادشاهان طوتوب خبر مبتدا ذکرینی اهمال ایلمش
ظاهردرکه خبری سستی کردیدر (دررعایت مملکت اولانده که حرفنی کتابت ایلین عجب نه معنی ملاحظه ردشمعی
ایلدی کردی عبارتنك معاسنی ایلدی وداشتینك طوتدی دینلریله حکایه معناسنی رعایت ایلممشلر ردشمعی وکافی
* بیت * چو دارند کنج از سپاهی دریغ * دریغ آیدش دست بردن بتیغ * دارندك فاعلی سلاطین
وحکامدر (کنج بونده مالدر خزینه معناسنه ده کلور (دریغ بونده اسرکمك وقصغنمق
معناسنه در (دریغ ثانی حیف معناسنه در (آیدش شین ضمیر سپاهی یه راجعدر (دست بردنك
مقدم مفعولیدر ایلتمکدن مراد صونمق واوزاتمقدر (بتیغ باحرف صله (محصول بیت) چونکه
سلاطین وحکام سپاه ولشکردن خزینه ومالی اسرکرلر (یعنی امساك ایدوب رعایتلرنده تقصیر
ایدرلر سپاه وعسکره ده لازم کلدکده قلیجه ال اورمق یعنی جنك ایلمك حیف ودریغ کلور ایکی

ردابن سید علی وشمعی
ردسروری و کافی
ردجمیع شراح

(دربغی بیله حیف معناسنه طوتنلر غلط ایلمشلر (اولکی در یغی منعله شرح ایدنلرده
معنای مطابقیله شرح ایلمشلر * یکی راازانان که غدر کردند بامنش دوستی بود * یکی را
را حرف تخصیص رابی ترك ایدنلربی وجه ترك ایلمشلر (انان جمع اندر (کهٔ اسم اشارتدر
(که حرف رابط صفت (غدر غین معجمه نك فتحی ورانك سکونیله ترك وفا معناسنه در (با
حرف مصاحبت (منش شین ضمیر یکی یه راجعدر (دوستی یا حرف مصدر (محصول ترکیب)
اول ترك وفا ایدنلردن برینك كه بنمله دوستلغی وار ایدی * ملامتش کردم وکفتم دونست
وناسپاس وسفله حق ناشناس كه باندك تغیر حال از مخدوم قدیم خود بر کردد وحقوق نعمت
سالیان درنوردد * ملامتش ضمیر یکی یه راجعدر بعض نسخه ده ضمیر بولنمادی او لمامسی
اولی در اول اشنام اولنی لوم وسرزنش ایلدم (دون الحق معناسنه در یعنی یراماز (پس ضد
فوق دیین الحق قاچمش (ناسپاس کفران نعمت معناسنه در سفله ضم وکسر سینله الحقدر
ردسروری
دون معناسنه (حق ناشناس (وناحق شناس طوز اتمك حقنی بلمز کفران نعمت معناسنه (حاصلی
مذکور الفاظ متقارب المعانیدر (که اصلنده آن که در (که حرف رابط صفت (باندك باسببیتی
متضمن حرف مصاحبت (بر کرد ده متعلق (تغیر حال لامیه (بعض نسخه ده باندك مایه تغیراه
(مایه ماده وسرمایه معناسنه در (از مخدوم قدیم بر کردده متعلق بیانیه در (بر کردد دونه یعنی
ردسروری
یوز ین چویره حاصلی اعراض ایلیه یرجع ایله تفسیر ایلین بو کلمه نك معناسنی بلمزایمش (حقوق نعمت
لامیه در (سالیانه اضافتده بویله در (یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمعدر شذوذ
طریقیله (در حرف تأکید (نوردد نونك فتحی وضمی وواوك ودال اولینك فتحه لریله فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی برکردد کده بونکده یکی یه راجع ضمیردر (محصول ترکیب) بنمله
دوستلغی اولان قاچقینك برینی لوم وسرزنش ایلدم ودیدم الحقدر ودنی وکفران نعمت
وطوز اتمك بلمز وناشا کردر اولکه ازاجق سرمایه تغیر حال سببیله کندی مخدوم قدیمندن
روکردان اولوب اندن اعراض ایلیه ونیجه ییللق حقوق نعمتی طی ایدوب ضایع ایلیه وکفران
نعمت طریقنه ذاهب وسالك اوله * کفت اکر بکویم معذور داری * لوم ایلدیکم سپاهی
دیدی (اکر بو قضیه نك اصلنی بیان وترك وفاماجراسن عیان ایلرسم بنی معذور طوتوب
البته لوم ایلمزسن * شاید که اسبم بی جو بود ونمدزین درکرو وسلطان که بزر باسپاهی بخیلی
کند باو بجان جوانمردی نتوان کرد * شاید فعل مضارع مفرد غائبدر شایدندن استفهام
انکاری طریقیله لایقمیدر دیمکدر فاعلی این حاله راجع تحتنده ضمیردر (که حرف بیان (اسب
فتح همزه وسکون سینله وباء عربیله ات دیمکدر فرس معناسنه (جو جیمك فتحیله اربه دیمکدر
(نمدزین لامیه در (نمد مطلقا کچه یه دیرلر (وزین زانك کسریله اکر معناسنه در که عربجه سرج
دیرلر (نمدزین دن مراد اکر کچه سیدر که زمان سابقده تکلتی اولمازایمش بلکه بر کچه بی قات قات
ایدوب اکر التنه تکلتی یرینه قورلرایمش ومنزله وارنجه الوب کلم وزیلی یرینه التنه دوشرلرایمش
پس سپاهی دیرکه مناسبمیدر که اکر کچه سی که التمه دوشنوردم رهنده اوله (کرو کاف عجمك
کسری ورانك فتحیله رهند دیرلر (که حرف رابط صفت (بزر با حرف ظرف زر بونك کبی
یرلرده مطلقا اقچه معناسنه در (با حرف صله (سپاهی یاحرف نسبت عسکری دیمکدر (بخیلی
یا حرف مصدر (کند فعل مضارع مفرد غائب بونده ایلیه دیمکدر (با حرف صله (واو ضمیری
سلطانه راجعدر (جوانمرد لفظ مشترکدر بهادرله سخی وکریم بینده (ویا حرف مصدر (پس
بهادر معناسنه اولورسه بجانك باسی حرف مصاحبت اولور اما جود وسخا معناسنه اولورسه
حرف صله در والکل وجهه (نتوان کرد ایلك اولماز دیمکدر عدم جوازدن کنایتدر (محصول ترکیب)

معهود کریخته یوررلایقمیدر که آتم اربه سز واوتلقسز اچ وذلیل وز بون اوله والتمه دوشندیکیم
اکر کچه سی بر مقدار دین ایچون مرهون وپادشاه که خزینه ومال خصوصنده عسکره بخل
وامساك ایدوب وظیفه لرینی وبخششلرینی وسائر رسوم ولوازمنی محلنده ویرمیه اکا جان ودلیله
بهادرلك وفدا ییلك ایلمك اولماز ویااتك یولنه جان بذل وفدا ایلمك اولماز حاصلی اتك اوغورینه
جان وباش ویرمك جائز دکل (نمد زین اضافتله اکر کچه سیدر دالك سکونیله تکلتی معناسنه در
رد جمیع شراح
دینلر لفظده ومعناده خطا ایلمشلر (شاید که اسبم بی جو بود عبارتنی کلام اخباری یه حمل
ایدوب احتمالات بعیده ایله تأویل ایدوب اکثار کلام واطناب مقال ایدن ایشی وکوجی اولمدیغندن
رد کافی
بولدیغن سویلرایمش * بیت * زر بده مرد سپاهی را تاسر بنهد * وکرش زرندهی سر بنهد
درعالم * زر بونك کبی یرلرده اقچه یه والتونه شاملدر سکه لی اولدقلری تقدیرجه (باحرف تأکید
رد ابن سید علی
(وده دالك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر ویر دیمکدر دهید ندن دادندن دکل (زر بدهك
مفعول اولی (ومرد مفعول ثانیسی ار دیمکدر بهادر معناسنه ترکیده ده کاه بهادره ار دیرلر حتی
ارلك ایلدی دیرز بهادرلك معناسنه (سپاهی یه اضافتی بیانیه در (ورا ادات مفعول (تا
حرف تعلیل (سر بنهدك مقدم مفعولیدر (وکرش اصلنده واکرشدر ضرورت وزن ایچون تخفیف
قلندی شین ضمیر سپاهی یه راجعدر زرندهینك مقدم مفعولیدر (ندهی فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر
(سر بنهدك مفعول صریحی (ودرعالم غیر صریحی در حرف صله در (محصول بیت) بهادر سپاهی یه
التون واقچه ومال واسباب وآت دخی طون ویر (حاصلی التفات ورعایت ایله تا کیم سکا انقیاد و مطیع
اولوب قپوك بکلیه ولازم کلیجك یولکه واغوریکه جان وباش فدا ایلیه (حاصلی رعایت ایله که سکا
مخصوص اوله واکر مرد سپاهی یه مال واسباب ویرمزسك قپوك بکلمز (وسنی قیوب باشین
الوب ترك دیار ایدر دیمکدر روزمره لرنده سر در عالم نهاد درلر باشین الوب کتدی
وسردر عالم بنهد باشین الوب کیدر دینجك یرده (حاصلی ترك دیار ایتمکدن کنایتدر (بنهد یرینه
رد سروری
بایله ننهد یازان نونله عجب طبع سقیم ایمش (وبو بله یازانلرك افسانه سیله تقید ایلین غریب
رد کافی
قوی دماغه مالك ایمش الله قوت ویره * بیت * اذا شبع الکمی یصول بطشا * وحاوی البطن بحر وافر
یبطش بالفرار * شبع فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن طویسه (کمی بهادره دیرلر
شجیع کبی (شبع نك لفظا مرفوع فاعلیدر (اصلی کمیی در ادغام اولمغله کمی اولدی (یصول
فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر هجوم وحمله ایدر دیمکدر جزاء شرطدر (بطشا یصول نك
مفعول مطلقیدر (قعدت جلوسا کبی (حاوی اسم فاعلدر لفیف مقروندن خالی معناسنه (یعنی
بوش بطن لفظا مجرور مضاف الیه قرن دیمکدر (شکم معناسنه (یبطش فعل مضارع مفرد مذکر
غائبدر ضرب بابندن (یصول معناسنه حمله وهجوم ایدر دیمکدر (باحرف مصاحبت (یبطش یه
متعلقدر (فرار کسر فایله قاچمقدر کریز معناسنه (محصول بیت) چنکم دلاور ار طوق اولسه یعنی
آج اولمسه (حاصلی غنی اولسه فقیر اولمسه عدویه شدتله یاپشور (وز یاده هجوم وحمله ایدر
اما قرنی بوش اولسه یعنی آج اولسه حاصلی فقیر ومفلس اولسه عدویه پك یاپشماز (بلکه همان
باشین قورتارمغه مقید اولور انجق (حاصلی محکم صواش ایده مز (زیرا اسبابی ویاتی یراغی
یرنده دکل (فرار ایله حمله وهجوم ایدر دیمکدن مراد کاه کارزار وهنکام پیکارده دشمنه جان و
کوکلدن وارماز (زیرا نه آتنه اعتمادی وار ونه یراغنه (مصراع ثانیده اسم فاعل یرینه مفاعله
بابندن فعل ماضی ایراد ایلین وبطن لفظنی اکا مرفوع فاعل طوتوب اذا حاوی البطن تقدیرند
ردشمعی
کندی زعمیله تقدیر ایلمش زیرا بولغت مفاعله ده مستعمل دکل مصراع ثانینك معناسنی چنان
بهادرك قرنی اج اولسه قاچمغه محکم طوتار یعنی قدرتی اولماسه جنکه اصلا طاقت کتورمیوب

فرارایدر دیین معنای حقیقتدن فرارایلمش * حکایت * یکی از وزرا معزول شد و بحلقهٔ
درویشان درآمد و برکت صحبت ایشان در وی اثر کرد وجمعیت خاطرش دست داد *
(با حرف صله (وحلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسانده مستعملدر ولامك فتحیله غیرده
درویشانه اضافتی لامیه در (برکتدن بونده مراد مبارك كلك در یمن معناسنه صحبته اضافتی لامیه در
وصحبتك ایشانه مصدرك مفعولنه ویافاعلنه اضافتیدر (در حرف صله (ووی واوك فتحیله
وزیره راجع ضمیر غائبدر (محصول ترکیب) وزیرلردن بریسی معزول اولدی ودرویشلر حلقه سنه
یعنی مجلسنه داخل اولدی وانلرك مصاحبتی برکتی اکا تأثیرایلدی وجمعیت خاطرده اکا ال ویردی
(یعنی دنیا جیفه سنه التفاتدن خلاص واکا تعلق وتلبسدن آزاد اولدی * ملك بار دیکر
برو دل خوش کرد وعمل فرمود قبول نکرد وکفت معزولی به که مشغولی * (برواصلنده براوایدی
وصلله همزه ساقط اولمشدر (برحرف استعلا (ویاحرف صله (واوضمیری وزیره راجعدر (دل کردك
مفعول اولی (وخوش مفعول ثانیسی (تقدیری داش خوش کرد در شین ملکه راجع اولور
(وعمل یعنی عمل وزارت (معزولی یاحرف مصدر (كه من تفضیلیه معناسنه در (مشغولی یاحرف
مصدر (محصول ترکیب) پادشاه وزیر اوزرینه ویا وزیره بردخی کوکلنی خوش ایلدی (یعنی
کدورت غضب وتیره کی خشمی کیدوب وزیره صاف دل اولوب ینه وزارت عملنی وخدمتنی
بیوردی (یعنی تکلیف ایلدی (وزیر قبول ایلدی ودیدی معزوللق مشغوللقدن یکدر (یعنی
زخارف دنیا ایله آلوده وقیودیله پریشان حال ومتشتت البال اولمقدن کوشهٔ فراغت اختیار ایدوب
قیودوتفرقددن آزاده وآلام وبلیاتندن آسوده اولمق اولی واحرادر * رباعی * آنان که بکنج عافیت
بنشستند * دندان سك ودهان مردم بستند * (آنان آنك جمعیدر انلر دیمکدر (که حرف رابط صفت
(بکنج باحرف ظرف (کنج کاف عربك فتحیله بوجاقدر که عرب زاویه در (عافیته اضافتی بیانیه در
(عافیت الله تعالی قولندن بلایی دفع ایلمکه دیرلر (دندان دیشه دیرلر که عربجه سن دیرلر سینك
کسریله ونونك تشدیدیله (سکه اضافتی لامیه در (سك سینك فتحی وکاف عجمله کلب دیمکدر
(دهان الفله والفسز آغزه دیرلر (محصول بیت) شونلر که عافیت وفراغت کوشه سنده
اوتوردیلر (یعنی خلقدن منقطع اولوب کنج عزلت اختیار ایلمشلردر (دندان کلب عقور
موذی ناسك شرورندن کنایتدر دهان مردم بدکو بستند بغلدیلر (یعنی کوشهٔ
تقاعد اختیار ایدنلر خلقك موذیلرندن وغیبت کو وبدکو مردمدن خلاص اولوب سالم اولدیلر
عافیت یرینه قناعت یازانلر ناموزون یازوب خطا ایلدی * کاغذ بدریدند وقلم بشکستند *
وزدست وزبان حرف کیران رستند * کاغذ کاف عربی وغین مفتوح معجمه وذال معجمه ایله
مشهور عربجه قرطاس دیرلر (بدریدندك مقدم مفعولیدر (باحرف تأکید (دریدند فعل ماضی
جمع غائبدر یرتدیلر دیمکدر (قلم معروف بشکستندك مقدم مفعولیدر (زبان حرف کیران
لامیه (حرف کیر وصف ترکیبیدر کسنبنك عیبنی ونقصاننی طوتیجی دیمکدر الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت) عافیت بوجاغنده اوتورانلر کاغد ودفتری پاره لیوب قلمی شکست ایلدیلر یعنی
عالم ظاهرده جمیع عوایق وعلائق دنیه ویه بی ترك ایدوب دنیا ومافیهادن ال چکوب فارغ البال
وآسوده حال اوتوردیلر حاصلی هرنسنه دن آزاده وسالم اولوب حضور ایلدیلر دخی بدکویلر وعیب
بینلر النددن ودیلندن قورتلدیلر یعنی کوشهٔ فراغت اختیار ایلمکله عیب بین وغیبت کویلر شر
وحسدندن خلاص بولدیلر حضرت شیخك بیوردیغی نادر واقع اولور زیرا خلقك دیلندن انبیا
واولیا بیله خلاص بولمازدکل که عباد وزهاد * ملك کفت هراینه ماراخردمندی کافی باید که
تدبیر مملکت راشاید * هرانیه البته (خردمندی یاحرف وحدت کافی بونده مقبول معناسنه در

مشتت پریشان دیمکدر تفعیل بابندن اسم فاعلدر منه

ردابن سید علی

عجم بسند دیرباء عربیله (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف رابط
صفت (تدبیر مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ورا ادات مفعول (شاید فعل مضارع مفرد
غائبدر شایندندن (محصول ترکیب) پادشاه دیدی البته بزه برعاقل ومقبول وزیرك کرك که تدبیر
مملکته لایق اوله یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته شایسته وسزاوار برعاقل ودانا وصدر
وزارته مستحق برمرد کارازما کرك * کفت نشان خردمند کافی انست که بچنین کارهاتن در
ندهد * خردمند کافی بیانیه (که حرف بیان (بچنین باحرف صله (تندن مراد وجودی وذاتیدر
(در حرف تأکید (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب ویرمیه دیمکدر یعنی بویله ایشلره کیرمیه
دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر پادشاهه دیدی خردمند کافینك نشانی وعلامتی اولدر که بویله
ایشلره کندینی ویرمیه یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته اختیاریله داخل اولمیه حاصلی عاقل
ودانا اولدر که بونجلین ایشلره قارشمیه وکندینی بویله دشوار مصالحه اختیاریله کرفتار ایلمیه
* بیت * همای برهمه مرغان آزان شرف دارد * که استخوان خوردوجانور نیازارد * همای
برطیر معروفك اسمیدر که سابقا بعض خواصی بیان اولدی ایدی (آزان ادات تعلیلدر لاجل معناسنه
(شرف رفعت معناسنه در (دارد فعل مضارع مفرد غائب واراقدن عبارتدر (که حرف تعلیل ویا
حرف بیانی (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وواو رسمیله کمك معناسنه (جانور جان
روح حیوانی (وور ادات نسبتدر جانلی دیمکدر (جانور نونك سکونیله اوقنور (نیازارد فعل نفی
استقبال مفرد غائب لازم ومتعدی کلور بونده متعدیدر انجتمز معناسنه (محصول بیت) مرغ
همای انکچون جمیع طیورك اوزرینه شرف طوتار یعنی انکچون شرفی وار دیمکدر که
استخوان یير وجانلی حیوانلری انجتمز سائر ذوات مخالب کبی حاصلی سائر قانقلی یرتجی جنسی
طوغان کبی شاهین کبی طیورك بعضی شکار ایدر وانکله معاش ایدر اما هما استخوان ایله قانع
اولوب جانلی جنسنی ازار ایلمز استخوان ایله قناعتنده اختلاف ایلدیلر کیمی دیدیکه یره قریب
اینزوکك کوردوکی یرده منقاریله قپار وهوایه ایلد وب اکل ایدر زیرا ایقلری یوقدر که یرده
یوروییه سائر حیوانات کبی وکیمی دیدیکه ینان استخوانك توتونیله قناعت ایدر وبعضیلر
دیدیلر که منقارنده برخاصه وارکوکی منقارنه الدقده متفتت اولور (یعنی طاغیلور (والعهدة
علی الراوی شویله روایت اولنورکه همانك دیریسی اله کیرمز بلکه صحرای خطا وختنده ودشت
قبچاقده وهندستان اطرافنده اولوسنی بولورلر تحصیل زماننده شام شریفده برعجم بازر کاننده
کوردم شکر رنك اولور مثلا صقصغان شکر رنك اولسه همایه بکزردی * مثل * سیاه کوش
را کفتند ترا ملازمت صحبت شیر بچه وجه اختیار افتاد کفت تا فضلهٔ صیدش میخورم وازشر دشمنان در
پناه صولتش زندکانی می کنم * سیاه کوش قره قولاق دیدکلری حیواندر که ارسلانه ملازمت ایلر
ایکی قولاغی بله سیاهدر پارس دکلی اولور (رادات مفعولدر (ملازمت صحبت شیرا ولکی اضافت
مصدرك مفعولنه در وایکنجی لامیه در ویا اولکی کبی (تاحرف تعلیل (فضله ارتغه یعنی زیاده
قلانه دیرلر صیده اضافتی لامیه در (شین ضمیر شیره راجعدر (میخورم ییم دیمکدر (پناه اسمدر
صغنه جق معناسنه صولته اضافتی بیانیه در پناهیدن معناسنه در اسم مصدر دردیو واضافتی لامیه در
دین مجازه ارتکاب ایلمش بلاضرورت (زندکانی درلکدر حیات معناسنه (محصول ترکیب)
(قره قولاغه دیدیلر سکا ارسلانك صحبتنه ملازمت نه وجهله اختیار واقع اولدی قره قولاق
دیدی تاکیم شکار ایلدیکی حیوانك کندیدن باقی قلاننی ییم ودوشمنلر شرندن انك صولت وشدتی
صغینه جاغنده کچنوب دیرلك ایلیم بومثلی حضرت شیخ پادشاهله وزیره نسبت ایراد ایلمش
* کفتند کنون که بظل حمایتش درآمدی وبشکر نعمتش اعتراف کردی چرا نزدیکتر نیایی

ردسروری

تابحلقهٔ خاصانت درآوردواز بندکان مخلصت شمارد * كه حرف (بيان باحرف صله (ظل ظانك
كسرى ولامك تشديديله كولكه‌در (حمايت حفظه ديرلر اضافتى بيانيه‌در (شين شيره راجعدر
(درآمدى درحرف تأكيد (وباحرف صله (شكر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (نزديك
نونك فتحيله يقين ديمكدر قريب معناسنه (تاحرف تعليل (باحرف صله (حلقهٔ خاصان اضافتى
بيانيه (درحرف تحسين كلام (آورد واوك ورانك فتحه لريله كتوره ديمكدر اوريدندن اوردندن
دين غلط سويلش (بندكان مخلص بيانيه) محصول تركيب) قره قولاغد ديديلر شمديكه ظل حمايتنه
داخل اولدك و شكر نعمتنه اعتراف ايلدك نچون شيره يقينزق كلمزسين تاكه سنى خاصلر مجلسنه
ادخال ايده ومخلص بنده لردن عد ايليه يعنى بويله ايكن سبب ندر كه بوسعادت ودولته وصول
ممكن ايكن هركزيانه تقرب ايلميوب ايراقدن سيرانجبسين * كفت همچنان از بطش اوايمن
نيستم *همچنان انجلين ديمكدر كذلك معناسنه يعنى شيرك اخلص بنده لرندن وشاكر نعمتندن ايكن
صولت وشدتندن و بطش وغضبندن مأمون و بى باك دكلم جائزدر كه بركون قهر وخشمنه مظهر
دوشوب بنى هلاك ايليه على الخصوص كه اج اوله *بيت *اكر صدسال كبر اتش فروزد* اكر يكدم
درو افتد بسوزد * كبر كاف عجمك فتحيله آتش پرسته ديرلر عرب مجوسى ديرجمعى مجوس كاور
(فروزد فانك ورانك ضمه لريله وزانك فتحيله افروزيدن ياالكاندرمق يعنى ياقق معناسنه همزه ايله
وهمزه سزلغتدر (بسوزد باحرف تأكيد (سوزد فعل مضارع مفرد غائب لازمله متعدى بيننده
مشتركدر لازم اولنجه فاعلى كبردر متعدى اولنجه فاعلى اتش ومفعولى كبر اولور (محصول بيت)
اكر يوز ييل كبر معبودمدر ديو اتشه دائما تعظيم وتبجيل ايدوب اتشكده يه اودونلر دوكوب برنفس
سويندرمسه فائده ايلمز زيرا اكر برنفس اتشك ايچنه دوشرسه يانار وياخود اتش انى يقار يعنى
اتشه تعظيم ايلدى ديوانى اسركه مزپس سلاطينده بويله‌در مثلا يوز ييل خدمتنده پروانه اولوب
يانسك وياقلسك ادنى رنجش خاطر سببيله سكا قيار * افتدكه نديم حضرت سلطان زر يابد
وباشدكه سر برود * افتد واقع اولور ديمكدر (نديم بونده مصاحب معناسنه‌در (سر برودك
تقديرى سرش برود در (محصول تركيب) واقع اولوركه پادشاه حضرتنك نديمى التون واقچه
واثواب وآت طون بولور (يعنى كاه اولوركه جود وكرمنه ولطف واحسانه مقارن اولور وكاه
اولوركه باشى كيدر (يعنى مظهر قهر وغضب اولور وباشدن چقار * وحكما كفتند انداز تلون
طبع پادشاهان برحذر بايد بودكه كاه بسلامى برنجند وكاه بدشنامى خلعت دهند * تلون تفعل
بابندن مصدردر دراو دراو صور واشكاله كيرمكدر (محصول تركيب) وحكما وعقلا ديمشلردر
پادشاهلرك طبعى تلونندن حذر اوزره اولمق كرك (يعنى مختلف احواللرندن وتغير مزاج
واطوارلرندن اجتناب ايلمك كركه كاه اولوركه برسلام سببيله رنجيده خاطر و پريشان درون
اولورلر وكاه اولوركه بردشنام سببيله خلعت ونعمت احسان ايدرلر حاصلى مزاجلرينى اكلامق
كرك * وكفته اندظرافت بسيار هنر نديمانست وعيب حكيمان * محصول تركيب) دخى حكما
وعقلا ديمشلركه چوق ظرافت وحشرلق مضحكلرك ومسخره لرك هنريدر (يعنى انلره مخصوص
كاردر اما عقلا وحكما وعلما قتنده زياده شوخلق وشاطرلق زياده عيب ومحض نقصاندر ليكن
احيانا ظرافت ونزاكت وكشاده طبع ودرون اولمق عيو بدن معدود دكل بلكه دائما عبوس الوجه
وغمناك شكلى اولمق محل طعن ومقام تشنيع اولور وفى الحقيقه مذموم حالدر * بيت *
تو برسر قدرخويشتن باش ووقار * بازى وظرافت بنديمان بكذار * تونك ضمى تمام اشباع ايلمك
كرك كه واو ملفوظ اولوب شعر موزون اوله (سر بونده سودا وهوا معناسنه‌در (قدر مقدار معناسنه‌در
تقديرى برسر حفظ قدردر (وقار قدره معطوف (بازى (وظرافت بكذارك مفعول صريحلريدر

نزديك نونك فتحى وزانك سكونى ودالك كسريله‌در معه

ردسرورى

(وبنديمان غير صريحى (باحرف تأكيد (كذار كاف عجمك ضميله فعل امر مفرد
مخاطب قوديمكدر يعنى ترك ايله (محصول بيت) سن كندى قدرك حفظى سوداسنده
ووقارك صباتى هواسنده اول يعنى مقداركى ووقاركى رعايت اوزره اول واويونى
وظرافتى ومسخريه ونزاكتى نديملره قو يعنى انلره حواله يله زيرا بوكار انلره سزاواردر *حكايت *
* يكى از رفيقان شكايت روزكار نامساعد بنزديك من آورد كه كفاف اندك دارم وعيال بسيار *
رفيقان رفيقك جمعيدر يولداشلر ديمكدر (شكايت روزكار لاميد (ونامساعده اضافت بيانيه
(باحرف صله (نزديك قت معناسنه‌درعندكبى (منه اضافتى لاميه‌در (آورد فعل ماضى مفرد غائب
فاعلى يكيدر (كه حرف بيان (كفاف كافك فتحيله رزق ديمكدر (اندك آز ديمكدر قليل
معناسنه (عيال عينك كسريله فقرا ديمكدر جمع عيلدر عينك فتحى وياءنك كسريله جياد جيدك
جمعى اولديغى كبى ايلر ديمكدر (عيال فرزند ودختره تخصيص ايلمين بيلمزيمش
(محصول تركيب) حضرت شيخ بيورر رفيقلردن برى روزكار نامساعدك شكايتنى بنم قتمه
كتوردى يعنى بكا زمان غدارك وايام مكارك عدم موافقتندن شكايت ايلديكه قوت وزادم از
وعيال وخورندم چوقدر ديو عيال كثبنك اوزرينه نفقه‌سى لازم اولانه ديرلر *وطاقت بارفاقه
ندارم* اضافتلر لاميه لردر (باريوكدر (فاقه فقر وحاجته ديرلر (يعنى فقر واحتياج يوكنه طاقتم
يوقدر يعنى فقره طاقت كتوره مزم * بارها بردلم آمد كه باقليم دكر روم تادر هرصورت كه
زندكانى كنم كسى رابرنيك وبد من اطلاع نباشد * باربونده كره معناسنه‌در (وها ادات
جمعدر معلوم اوله كه بوادات جمعك ماقبلى ساكن اوقنور مكر كه جمع اولان كلمه‌نك آخرى هاء
رسمى اوله (لاله كبى (ژاله كبى (پس اولوقت متحرك اوقنور (لالها وژالها ديرلر (پس بارهاده
رانك فتحيله‌در ديين مذكور قاعده‌يه مخالف سويلمش (كه حرف بيان (باحرف صله (اقليم
ديباجه‌ده مفصل بيان اولندى (دكره اضافتى بيانيه‌در بعضى نسخه‌ده باقليمى ياى وحدتله
واقعدر ايكيسيده جائزدر (روم رانك و واوك فتحه لريله فعل مضارع متكلم وحده رررويدندن بونده
كيدم ديمكدر (تاحرف تعليل (كه حرف بيان (زندكانى دالك فتحيله بونده معاش معناسنه‌در
ديرلك ديمكدر (كسى ياحرف وحدت و (را ادات تخصيص (برحرف استعلا (بدمن لاميه‌در
(اطلاع نباشد اطلاعى اولميه ديمكدر (محصول تركيب) رفيق ديركه كراته كوكلمه كلديكه غيرى
اقليمه كيدم يعنى ترك ديار ايدم تاهر صورتده كيم معاش ايدم هيچ بركيمسه‌نك بنم ايومه ويراممزه
اطلاعى اولميه يعنى ايوى كچنورم يرامزمى كيمسه بلميه حاصلى هرنه وجهله كچنورسم حالمه كيمسه
مطلع اولميه * بيت * پس كرسنه خفت وكس ندانست كه كيست *بس جان بلب آمد كه بروكس
نكريست * كرسنه بونده كاف عجمك ضمى ورانك سكونى وسينك كسريله آچ ديمكدر عربجه
جوعان ديرلر تقدير كلام بس كس كرسنه آه (خفت فعل ماضى مفرد غائب ياتدى واويودى بيننده
مشترك صيغه‌در (كه كيست كه حرف بيان (كيست كيمدر ديمكدر معلوم اوله كه چه وكه عبارتلرى
ادات خبر اولان سين وتايه متصل اولسه هاء رسمى يايه تبديل اولور فاحفظ (بس جان تقديرى پس
كس راجان اه (بلب باحرف صله (لب طوداق كه حرف بيان (برحرف استعلا وضميرى مذكور كسه
راجعدر (نكريست فعل نفى ماضى مفرد غائبدر كريستندن اغلمدى ديمكدر (محصول بيت)
ديار غربتده واقليم آخرده چوق كيمسه آچ ياندى وايودى وهيچ بركيمسه بلمديكه بو آچ ياتوب
اويويان كيمدر وكيمك اوغليدر وچوق كيمسه‌نك جانى طوداغه كلدى واوزرنده كيمسه اغلمدى
(يعنى ديار غربتده چوق كمسه تسليم روح ايلدى وهيچ كمسه اوزرينه ماتم چكوب اغلمدى
حضرت شيخك بو بيتى ديار غربتده اولان غربانك احوالنى بيان ايدر فى الواقع بيوردقلرى كبيدر

رد شمعى

رد ابن سيد على

مطلـــــ

* بازازشماتت اعدامی اندیشم که بطعنه در قفای من بخندند وسعی مرادر حق عیال بر عدم مروت حمل کنند وکویند * شماتت دوشمن دوشمنك بلاسنه وحزننه سونمکه دیرلر (پس اعدا تجرید طریقیله ذکر اولمش (اندیشم فعل مضارع متکلم وحده‌در فکر وخوف ایدرم دیمکدر (که حرف تعلیل ویا حرف بیان (با حرف مصاحبت (طعن لغتده نیزه ایله اورمغه دیرلر امابونك کبی یرلرده دخل وتعرض معناسنه‌در وآخرنده هاء رسمی شکلی علامت نقلدر عربیدن عجمی یه (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر (منه اضافتی لامیه‌در (سعی مرا مصدرك فاعلنه اضافتیدر (عدم مروت لامیه (محصول ترکیب) دیارغربتده باشم آلوب کیتمك استرم یه دشمنلرك سونمه‌سندن اوشنورم که طعن وتشنیعله اردمده کولرلر و بنم عیالم حقنده سعیمی عدم مروتمه حمل ایدرلر حاصلی ترك دیار ایلمك خاطرمدن کچر لیکن شماتت اعدادن وطعن دشمناندن اندیشه ایدرمکه ضعف غیرتمه وعدم حمیتمه حمل ایدوب سویلرلر * قطعه * ببین آن بی حمیت را که هرکز * نخواهد دید روی نیك بختی * با حرف تأکید (بین فعل امر مفرد مخاطب بینیدندن کور دیمکدر بعض نسخه‌ده مبین دوشمش فعل نهی مفرد مخاطب کورمه دیمکدر (بی حمیت بی عار و بی غیرت دیمکدر (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل (نخواهد دید کورمیسر دیمکدر (دید بوندہ دیدن معناسنه‌در (روی مفعول نخواهد اضافتی لامیدر (نیك بخت وصف ترکیبیدر ایی بختلی یعنی دولتلی (یا حرف مصدر در دولتلیلك دیمکدر (محصول بیت) اول عارسز وغیرتسز نامردی کور که هرکز دولت وسعادت یوزینی کورمیسردر ویا کورمیجکدر (نخواهد دیدك معناسنی کورمسه‌کرکدر دینلر حق ادایی ایده‌ممشلر (مبین اولیجاق دیمك اولور اول بی عار و بی غیرت نامردی هرکز کورمه یعنی یوزونی کوروب التفات ایده‌جك نامرد دکلدر (ببین امردر دیدندن دیین اصابت ایلامش مذکور بیتك معناء مطابقیسی مسطورا ولاندر (پس نخواهد دیدك معناسنی دعاء علیهه حمل ایدوب کورمسون دیین لزوم مالایلزم بیورمشلر مبین نسخه سنی اختیار ایده‌نه بی جهت دخل وتعرض ایدن کندی مدخول ومعترضدر * تن آسانی کزیند خویشتن را * زن و فرزند بکذارد بسختی * تن آسان وصف ترکیبی صاحب حضور وراحت دیمکدر (ویا حرف مصدر (کزیند کاف عجمك ضمیله کزیدندن فعل مضارع مفرد غائب اختیار ایدر کزیدندن دیین اصابت ایلامش (خویشتن واو رسمی وروم ضمه ایله کندی دیمکدر (ورا ادات مفعول کزیندك تن آسانی مفعول اولی وخویشتن مفعول ثانیسی (بکذارد فعل مضارع مفرد غائب قور کیدر دیمکدر (زن وفرزند مفعول صریحی (وبسختی غیرصریحی (وباحرف ظرف (وباحرف الصاق (ویا حرف مصدر (محصول بیت) کوراول بی عار نامردی ویا کورمه هرکز که کندی نفسنه حضور وراحت اختیار ایدر وعورت واوغلانی شدت فقر وفاقه‌ده قور یعنی کندی باشین الوب ترك دیار ایلدی واهل وعیالنی بلا ومحنت وفلاکتده قورکیدر حاصلی کندی طالب حضور وصفا اولوب کیدر واولاد وانسابنی فقر وفاقه‌ده قور (بیت ثانی بیت اوله مقام تعلیلده واقع اولمشدر فتأمل * ودرعلم محاسبه چنان که معلومست چیزی دانم * یعنی دخی علم محاسبه‌ده انجلین معلومکزدر برنسنه بلورم (یعنی علم دفتر وفن ارقامده واسلوب کتابتده علومکزدر که برمقدار وقوفم واردر * اکر بجاه شما جهتی معین کردد که موجب جمعیت خاطر باشد بقیهٔ عمر ازعهدهٔ شکران نتوانم بیرون آمدن * اکر حرف شرط (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (جاه قدر ومنصب ومنزلت (شمایه اضافتی لامیه در (جهتی یا حرف وحدت (کردد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (که حرف رابط صفت (موجب جمعیت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (جمعیت خاطره مصدرك فاعلنه‌در (باشد فعل مضارع مفرد

ردسروری و کافی

ردسروری
رد کافی
ردسروری

ردسروری

غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (بقیهٔ عمر لامیه‌در (عهدهٔ شکر حق شکر دیمکدر آن لفظنه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (بیرون طشره (محصول ترکیب) اکر سزك دولت وسعادتکز سببیله بر جهت معین اوله که موجب جمعیت خاطر اوله عمریمك بقیه سنده انك شکری حقنده طشره چقمغه قادر دکلم (یعنی اکر سزك قدر ومرتبه کز سببیله جمعیت خاطر اولاجق برخدمت ودفتر ومحاسبه یه متعلق برجهت تعیین بیوریلرسه اولنجه اول احسانکزك شکرین ادا ایلمکه قادر اولمازین * کفتم ای یار عمل پادشاه دوطرف دارد امیدنان و بیم جان وخلاف رأی خردمندانست بدین امید در آن بیم افتادن * (محصول ترکیب) رفیقه دیدم ای یار پادشاه عملینك ایکی جانبی وار (بریسی اتمك امیدی یعنی نعمت دنیا (وبریسی جان قورقوسی یعنی غضب و قهر سلطانه مظهر دوشمك (وعقلا رأی وتدبیرینك خلافیدر بو منصب ور یاست امیدیله جان قورقوسنه دوشمك یعنی ورطهٔ هلاکه وخطر جان پاکه دوشمك * قطعه * کس نیاید بخانهٔ درویش * که خراج زمین وباغ بده * با حرف صله (خانهٔ درویش لامیه (که حرف بیان (خراج زمین لامیه (بده فعل امر مفرد مخاطب ویر دیمکدر (محصول بیت) درویشك خانه سنه کیمسه کلمز که یرك وباغك خراجنی ویردیو (حاصلی یرك مقاطعه سنی وارضك خراج وعشرینی وباغ وباغچه نك حضروات حقنی درویشدن کیمسه استمز زیرا اول بونلره مالك اولماز یوخسه مالك اولسه اندنده استرلردی * یا بتشویش وغصه راضی شو * یا جکر بند پیش زاغ بنه * یا جائزدر که حرف ابتدا اوله عربیده اما کبی کسر همزه ایله ومخاطب رفیق اوله (یعنی یا تشویش وغصهٔ فقر وفاقه یه راضی وانکله قانع اول ویاسلاطین خدمتی اختیار ایدوب قتل قبول ایله لاشه کی زاغ وزغن طعمه ایلسون (ویا حرف عطف اوله مابعدنی خر آجه عطف ایلیه انسب بویله اولمقدر (جکر بند بوکرکه ربرآدیده کرده درکاف عجمك ضمیله وعربجه کلیه دیرلر کاف عربیك ضمی ولامك سکونیله (محصول بیت) خانهٔ درویشه کیمسه کلمز که تشویش وغصه یه راضی اول (یعنی اهل دنیا کبی غم وغصه چکوب بلیه یه صابر اولوب راضی اول یا بوکرکی زاغ اوکنه قوبوکرکی زاغ اوکنه قومق محنت و بلیهٔ دنیایی جکمکدن عبارتدر حاصلی درویشه وتارك دنیایه خانه سی اولدیغی تقدیرجه کیمسه قپوسی اوکنه کلوب عوارض وکوربجی وعزب اقچه سین تقاضی ایلیوب انواع عقوبات واصناف بلیات تکلیف ایلمز (اما اهل ضیعه وعقار دائما محنت و بلا چکوب تشویش وغصه والمدن خالی دکل وطونیجه بغدآی اتمکی ییمز حاصلی درویش بومذکوراتله مکلف دکل بو بیتده رفیق مخاطب طوتوب یا فقروفاقه یعنی فقرجهتندن تشویش وغصه یه راضی اول ویا کندوکی مخاطره ومهلکه یه القا ایدوب مقتول بیل دینلر رفیقی تخصیص بلا مخصص ایلد کلرندن غیری سباقه وسیاقه ملایم دکل فتامل * کفت این سخن موافق حال من نکفتی وجواب سوال من نیاوردی نشنیدهٔ که کفته اند هر که خیانت ورزدد ستش ازحساب بلرزد * موافق حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه‌در (جواب سؤالده بویله در (ورزد فعل مضارعدر ورزیدندن برنسنه یی اعتبار ایدوب سعی وکوشش ایلمکه دیرلر (بلرزد باحرف تأکید (لرزد فعل مضارع مفرد غائب (محصول ترکیب) رفیق دیدی بوسوزی بنم حالمه موافق سویلمدك و بنم سؤالمه جواب مطابق و مناسب کتورمدك زیرا بن سکادعوای استقامت ایده رین وسن بنی اهل خیانت عقوباتیله تخویف وتحذیر ایدرسین ایشتمامش مبسین بوضرب مثلی که هرکس که خیانت ایلر الی حسابدن دترر یعنی خیانتی وستمامتی ظهور ایلردیو خوفندن الی رعشه طوتار * بیت * راستی موجب رضای خداست * کس ندیدم که کم شد از ره راست * راستی یا حرف مصدر

ردشمعی و کافی

ردشمعی

(موجب رضای اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وخدایه اضافت لامیه در (کس ندید مك مقدم
مفعولیدر (محصول بیت) استقامت خدانك رضاسنی موجبدر کیمسه‌یی کورمدم طوغری
یولدن ضایع وهالك اولدی یعنی طریق مستقیمه سالك اولان کم اولدیغنی کورمدك (کم شدك
معناسی یتندی دیمکدر ازدی دیمك دکلدر (پس ضل فعلیله تفسیرایدنلر ازمشلر * وحکما کفته ردابن سیدعلی وسروری
اند چهار کس از چهار کس بجان برنجند حرامی ازسلطان ودزد از پاسبان وفاسق ازغماز
وروسبی از محتسب وانرا که حساب پاکست ازمحاسبه چه باکست * (محصول ترکیب) وحکما
دیمشلردر درت کیمسه درت کیمسه‌دن جان وکوکلدن انجنورلر (حرامی پادشاهدن زیرا انی آله
کتورنجه یاچنکله ییکدر رویاقازوغه (واوغری پاسباندن زیرا انی طوتان اولدر وحاکمه ایلدوب
سیاست ایتدورن اول (وفاسق غمازدن انجنور زیرا انی صوباشی‌یه طوتدرر (وروسبی محتسبدن
انجنور زیرا محصنه ایسه قتل لازم کلور ودکل ایسه یوزدره معلوم اوله که عجمده مناهی شرعه
متعلق اولان احوال محتسبلر کورر (شارب خمر وزانی وتارك صلوة وبونلردن غیری احوال محتسب
عهدسنده در ومحتسب صلحای وعلمادن اولورمش (واول کیمسه‌نك که حسابی پاکدر محاسبه‌دن
اکا نه باکدر حاصلی بن مستقیم کیمدن نه پروام وار دیمکدر * قطعه * مکن فراخ روی درعمل
اکر خواهی * که وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنك * فراخ فانك فتحی وکسریله کیك
دیمکدر واسع معناسنه فراخ رورانك فتحیله وصف ترکیبیدر (روید ندن رفتن دندکل (ویاحرف ردسروری
مصدردر (درعمل فراخ رو ینك ظرفیدر (اکرخواهی مصراع ثانی‌یه مرهوندر (که حرف بیان
وقت رفع لامیه در (وقت عزل دیمکدر تویه اضافت مصدرك مفعولنه در (باشد فعل مضارع
مفرد غائب بونده اوله دیمکدر (مجال فاعلی (یعنی اسمی اسم مکاندر جولانکاه معناسنه محل
حرکت دیمکدر (دشمنه اضافتی لامیه در (تنك طار دیمکدر عربجه ضیق دیرلر (باشد فعلنك
خبریدر (محصول بیت) عملده ایکن فراخ رولك ایلمه یعنی هر ایشده اعتدال‌ایله حرکت ایله
اکر خلقله معامله ده واکر تعیین اولنان خدمتده حاصلی نه کیمسه‌یه تحقیر وتعذیب
اوزره اول ونه خیانت وسقامت ایله دلرسك که عزلك زماننده مجال مقال دشمن تنك
وهنکام تفتیش وتفحصده پای اعتراضی لنك اوله حاصلی منصبده ایکن هر کارك عدالت
واستقامت اوزره اولسون دیمکدر (بیتك معناسنی منصبده وعملده اولدیغك حالده حد
اعتدالدن تجاوز ایدوب مسرف ومبذر اولمه دین معنی جهتنده اسراف ایلمش * تو پاك باش ردسروری
ومدار ای برادر از کس باك * زنند جامهٔ ناپاك کازران برسنك * تو مبتدا وپاك باش خبری
(باش فعل امر مفرد مخاطبدر باشیدندن سن پاك اول دیمکدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطبدر
داریدندن طوتمه دیمکدر (باك باء عربیله ایمنك دیمکدر بونده خوف معناسنه در (جامهٔ ناپاك بیانیه
(کازران کاف عجمیله وزای مضمومله بز چرپیجیلره دیرلر بونده مطلقا اثواب یویان مراد در
جامه شولر وغیر یلرکبی مفردی کازر درعربجه قصار دیرلر مبالغه صیغه‌سیله (محصول بیت)
خطاب عام طریقیله یورر ای برادر سن پاك ومستقیم اول یعنی هر ایشده راست رو وپاك
رو اول وهیچ کیمسه‌دن خوف وخشیت ایلمه که طوغری اولانه برکیمسه زبان درازلك ایده‌مز
زیرا ناپاك لباسی کازرلر طاشه اوررلر پاك ایلمك ایچون حاصلی کارنده پاك اولان اعدادن
واغیاردن ومکر وحیله لرندن ازاده وسالمدر امانا پاك وخائن هر کسدن پرواجکر * کفتم حکایت
ان روباه مناسب حال تست که دیدندش کریزان وافتان وخیزان کسی کفتش چه افتست که
موجب چندین مخافتست کفت شنیدمکه شتر را بسخره می کیرند * روباه دلکو وروبه الفك
حذفیله ده لغتدر معلوم اوله که هرکلمه نك که اخرنده الفدن وواو ویادن صکره هاء اصلی

اولسه بو حروفك اثباتی واسقاطی جائزدر مثلا روباه ورو به ودیه وده وانبوه وانبه دیرلر
فاحفظ (حکایت مبتدا آن مضاف الیه (وروباه مشارالیه (مناسب خبر مبتدا حاله اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر وتویه لامیه در (که حرف بیان (دیدند فعل ماضی جمع غائب (شین ضمیر منصوب
متصل معناسنه مفعول اولی (وکریزان کاف عجمك وراء مهمله نك کسریله صفت مشبهه در
کریزندن قاچاغن دیمکدر (افتان دوشکن دیمکدر افتیدندن (خیزان قالقاغن دیمکدر خیزیدندن
بو اوچ صفت روباهکدر (کریختن (وافتادن وخاستن دن مشتق دین احوال اشتقاقدن بی بهره ردابن سیدعلی وسروری
ایمش (کسی یاحرف وحدت (کفتش شین روباهه راجعدر (آفت بلایه دیرلر (که حرف بیان ویا
حرف رابط صفت (موجب چندین اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مخافت مصدر میمی در
خوف معناسنه چندینك مشارالیهی (کفت روباه دیدی که حرف بیان (شتر ادوه‌یی دیمکدر (باحرف
صله ویاحرف مصاحبت (سخره سین مهمله نك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله اجرتسز
استخدام ایلدکلری مثلا نسنه اولاغ اتلری وسائرنسنه که مفت قوللنورلر (می کیرند فعل مضارع
جمع غائب طوترلر دیمکدر (محصول ترکیب) رفیقه دیدمکه اول تلکینك حکایتی که اولنور
سنك حالکه مناسبدر که انی کوردیلر قاچاغن ودوشکن وقالقاغن یعنی دوشه دوره‌سکه
سکه طور میوب فرار برکیمسه اکا دیدی نه بلادر که بوقدر خوفه سببدر یعنی نه افت پیدا اولدی
ونه حادثه ظهور ایلدیکه بوقدر خوفه وخشیته واضطرار وفراره باعث اولدی روباه دیدیکه
ایشتدم که دوه‌یی سخره‌یه طوترلر جائزدرکه بنی ده طوته‌لر قورقوسندن دوشه طوره قاچوب
کیدرم سخره لفظی عربی اولدیغنی انکار ایدنی انکار ایده‌رز * کفتند ای سفیه شتر را باتوچه ردسروری
مناسبتست وترا با اوچه مشابهت * روباهه دیدیلر ای سفیه یعنی ای خفیف العقل شترك
سنکله نه مناسبتی وار وسنك اکا نه مشابهتك حاصلی ارا کزده ذره دکلی نسبت یوقدر که
بویله وهم وبیهوده دوشرسین * کفت خاموش که اکرحسودان بغرض کویند که این شترست
وکرفتار ایم کراغم تخلیص من باشد تاتفتیش حال من کند وتاتریاق ازعراق اورده شود مار کزیده
مرده شود * کرا کاف عربینك کسریله اسمدر کیم معناسنه (ورادات تخصیص کیمك دیمکدر
غم تخلیص لامیه (ومنه اضافت مصدرك مفعولنه در (تا حرف تعلیل غم تخلیصه قیددر
(تفتیش حال مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومنه لامیه (تا بونده حتی والی معناسنه در
(تریاق معروف عراق ایکی دربری عراق عرب که بغداد ودربری عراق عجم که اصفهاندر
مرحوم ومغفور سلطان سلیمان ایکیسنی بیله بریلده دولاشدیغیچون اول سفره عراقین سفری
دیرلر وبغدادی اول سنه ده فتح ایلمشدر (پس معلوم اوله که حضرت شیخك عراقدن مقصودی
ظاهرا بغداددر که اول زمان خلفا پای تختی ایدی وزیاده معمور ایدی (اورده شود کتورلمش
اوله دیمکدر (مار کزیده وصف ترکیبی درتقدیری مردم مار کزیده در کاف عجمك فتحی
وزانك کسریله لغتده اصرمقدر اما بونده صوقش معناسنه در مار کزیده عربجه ملدوغ
دیرلر زیرا لدغ لامك فتحیله چیان ویلان صوقمه دیرلر (مرده شود اولمش اولور (محصول ترکیب)
روباه بویله دینه دیدی اپسم اولك که سویلدیککز سوز زائددر اکر حسودلر غرضله
دیه‌لر که بو شتردر وکرفتار کلم یعنی حسودلر سوزینه اعتماد ایدوب بنی جبر وقهریله کرفتار
ایدرلرسه بنی قورترمغه کیمك غمی اولور که بنم حالمی تفتیش ایلیه وبنم روباه اولوب شتر
اولمدیغمی بلدره وبنی قورتاره وعراقدن تریاق کتورنجه یلان صوقش کیمسه اولمش
اولور یعنی اول زمانه توقف ایلمز ایمدی بکا ده مصلحت بودرکه کرفتار اولمامغه کوشش
ایلیم والا بن روباهلغم اثبات ایدنجه تمام اولورایشم * وترا همچنان فضلست ودیانت

اما حسودان در کمیند ومدعیــان کوشه نشین اکر انچه حسن سیرت تست بخلاف ان تقریر
کنند ودر معرض خطاب پادشاه آیی ومحل عتاب افتی در آن حالت کرا مجال مقالت باشــد
مصلحت آن می بینم که ملك قناعت حراست کنی وترك ریاست کویی که عاقلان کفته اند *
(بعض نسخه ده همچنان برینه همچنین دوشمش یعنی انجلین کــه بن بیلورم ویا بونجلین
بن بلورم حاصلی بلدیکم کبی (کین کاف عربك فتحیله پوسودیمکدر ونون ودال ادات جمعدر (حسن
سیرت مصدرك فاعلنه اضافتیدر وتسته اضافت لامیه (معرض بونك کبی یرلرده محل معناسنه در
شذوذا (زیرا معرض شول لباسه دیرلر که جاریه یه عاریة صاتمق ایچون کیدررلر که کوزل کورینه
پس معرض میمك کسری وراننك فتحیله مشهوردر اما صحیح میمك فتحی وراننك کسریله در
(رد کافی) دین عندی سویلمش (عتاب ازارلمق وقاقمق معنــاسنه در (مقالتده تا اثباتی حالت تاسیچوندر
(ملك قناعت بیانیه در (حراست حفظ معناسنه مصدر در (ترك ریاست مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (کویی فعل مضارع مخاطبدر یعنی دلدن وز باندن ریاستی ترك ایلدم دیه سین
حاصلی ریاست هواسندن کلیا کیچه سین (محصــول ترکیب) حضرت شیخ رفیقه بیوردی
روباه شتر اولمدیغی مقرر ومحققدرکه هیچ کلامنده ریب یوقدر سنکده انجلین که بن بیلورم
ویا بونجلین که بن بیلورم حقیقت حال فی نفس الامر دیانت وتقواك وفضیلت واستقامتك
کمال مرتبه درهرنه خدمتکه سکا تعیین اولسه کماینبغی حقندن کلورسین اما حسودلر پوسوده درلر
یعنی درونده حسد ایدوب ظاهرده سنکله دوست صورتنده معامله ایدرلر ومدعیــلر
یعنی سنك واقع اولدیغك خدمتده اســتقامت وپرهیزك خلافنی دعوی ایدنلر کوشه
نشینلردر یعنی ایصال مضرته قاصد. وهفوات وزلات ایرشدرمکه مقید ومترصد اکر اولکه سنك
حسن سیرتکدرانك خلافنی تقریر ایدرلرسه یعنی اتفــاق ایدوب پادشاهه سنك استغنا متکی
سقامت وصداقتکی خیــانت تقریر وبیان ایدرلرسه وپادشاهك معرض خطابنه کله سین
ومحــل عتابنه دوشه سین یعنی مقهور ومعاتب اولاسین اول حالده سنك حقکنده معقول
ومقبول سوز سویلمکه کیمك قدرتی وطــاقتی اولور (پس مصلحت انی کوررم که ملك قناعتی
حفظ وحراست ایلیــه سین تاکیم دشمنان بد خواهان سکا هیچ بروجهله طعن وتعرضه ظفر
بولمیه لر ودخی ترك ریاستی وجاه ومنصبی وهوا وارزوسنی کوکلکدن کلیــا قلع وقمع ایدوب
اخراج ایلیه سین که عقلا وحکما بیورمشلر * بیت * بدریا در منافع بی شمارست * اکرخواهی
سلامت درکنارست * بدریا باحرف ظرف (دریا دکز (دربا متضمن اولدیغی ظرفیت
معناسنی تاکید ایدر (منافع جمع منفعت فوائد دیمکدر (بی شمار بی حساب معناسنه در (خواهی
فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط دیلرسك دیمکدر (سلامت مفعولی (در حرف ظرف
(کنار معروف سین وتا ادات خبردر (کنارست جزای شرطدر (محصول بیت) دریاده
منافــع وفوائد بی حد وبی شماردر اما اکر سلامت وعافیت استرسك کنارده در یعنی
سلاطین خدمتی دریا سفرینه بکزر هم نفع جلیل وهم خطر عظیمی وار (در حرف صله در
(رد ابن سید علی) (ردشمعی) دبین معنــایه واصل دکلش ویا زائدر دیین کذلك * رفیق این سخن بشنید بهم برآمد وروی
درهم کشید وسخنهای رنجش آمیز کفتن کرفت که این چه عقــل وکفایتست وفهم ودرایت
وقول حکما درست آمد که کفته اند دوستان در زندان بکار آیند که برسفره همه دشمنان دوست
نمایند * بعض نسخه ده رفیق چون این سخن بشنید واقعدر (این سخن دن مرادر وباه قصه سیدراه
بیتله بیله (بهم برآمد منقبض ومکدر اولدی دیمکدر (وروی درهم کشید دخی یوزونی بورتردی
یعنی عبوس الوجه اولدی حاصلی غضبه کلدی (وسخنهای رنجش آمیز بیــانیه در (رنجش آمیز

وصف ترکیبدر انجش قرشدریجی یعنی درد والم ویریجی (کفتن کرفت سویلمك طوتدی یعنی
سویلمکه باشلدی (که حرف رابط مقول وقول (کفــایت عقلك عطف تفسیری واقع اولمش
تکه خواجه حافظ کفایتله عقلدن تعبیر ایلمش (مصراع) جانا کدام سنك دل بی کفایتست)
(رد بعض) بی عقل وبی ادراك دیمکدر (پس خواجه نك بو بیتنده کی عقلی کفایته اضافت ایلین بی کفایت ایمش
(بیت) من وانکار شراب این چه حکایت باشد) (غالبا این قدرم عقــل وکفایت باشــد)
(درایت ادراك معنــاسنه در (درست دالك ورانك ضمه لریله وسکون سین ایله لفظ مشترکدر
کرچکله بتون بینــده بونده کرچك دیمکدر صحیح معناسنه اکرچه عرب بتونه ده صحیح دیر
(دوستان درزندان بکار آیند تقدیری دوستان آنانند که درزندان بکارآیند (که حرف تعلیـــل
(بر حرف استعلا (سفره معروف (همه جمله دیمکدر (محصول ترکیب) رفیق چونکه بنــدن
مذکور کلامی استمــاع ایلدی منقبض ومکدر اولدی ویوزین بورشدردی یعنی عبوس الوجه
اولدی دخی خاطر پریش ورنجش آمیز کلمــات سویلمکه باشلدیکه بونه عقــل وادراکدر
ونه فهم وفراستدر وحکما وعقلا قولی کرچك کلمشدر که دیمشلر دوست انلردر که دوسته
زندانده بولنه لر یعنی بوك دمنده وفلاکت زمانده دوست ایچون سعی جمیل وکوشش جزیل
ایلیه لر حاصلی دوست اولدر که کشینك باشنه ایش دوشدکده اوسنده دونه (زیرا سفره ونعمت
اوستنده ومنصب ودولت وقتنــده جمیع دشمنلر دوست شکلنده کورینورلر ومحبت ومودت
اظهار ایدوب تقرب کوسترلر * قطعه * دوست مشمار انکه درنعمت زند * لاف یاری وبرادر
(ردابن سیدعلی وسروری) خواندکی * مشمار فعــل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی عد ایله شماریدن شمردندن دکل
(دوست مفعول اولی (وان بررا تقدیریله مفعول ثانیسی ازا تقــدیرنده (که حرف رابط صفت
(درنعمت زند مصراع ثانی یه مرهوندر (زند فعل مضارع مفرد غائبدر زیدندن (لاف یاری
بیانیه (ویا حرف مصدر (برادر یاری یه معطوف (برادر خواندکی روزمره لرنده قرداش اوقوشمق
معناسنه در کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (محصول بیت) دوست عد ایله اول کیمسه یی که
خوان ونعمت وجاه ودولت زمانده دوستلق ویارلق لافنی وقرداش اوقوشمق چکه سنی اوره
(یعنی سنکله قرداش اوقوشه وقرداشــکم دیو لاف اوره انی کرچکدن دوست بیله * دوست
آن دانم که کیرد دست دوست * در پریشان حالی ودرماندکی * دانم فعل مضارع مفرد متکلم
دانیدندن بیلورم دیمکدر (دوست مفعول اولی (وآن بررا تقدیریله مفعول ثانیسی (که حرف بیان
(کیرد فعل مضارعدر مفرد غائب دوته دیمکدر (دست مفعولی دوسته اضافتی لامیه در (در
حرف ظرف کیرده متعلق (پریشان حال وصف ترکیبی (ویا حرف مصدر (واو حرف عطف
(درمانده عاجز دیمکدر (وکاف عجم هاء رسمیــدن بدلدر (ویا حرف مصدر (محصول بیت)
کرچکدن صادق دوست اول کیمسه یی بیلورمکه پریشانلق دمنده وبیچاره لك واضطراب
زمانده دوسته یار وباور اولوب دستکیر اوله * دیدمکه متغیر می شود ونصیحت من بغرض میشنود
بنزدیك صاحب دیوان رفتم بسابقهٔ معرفتی که میان مابود صورت حالش بکفتم تا بکاری
مختصرش نصب کردند * منشود فعل مضارع مفرد غائب ایشیدر دیمکدر شنویدندن (با
حرف صله (نزدیك قت معناسنه در عند دیمکدر (صاحبه اضافتی لامیه (وصاحبك دیوانه ده
بویله در (صاحب دیواندن وزیر مرادر (بسابقه با حرف سبب (رفتم فعلنه متعلق تقــدیری
رفتم بسبب معرفت ســابقه در برمضاف تقدیریله صکره حذف ایدوب مثلیله بیــان ایلدیلر
(بسابقه یه همزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (معرفتی یاسی حرف وحدت (که حرف
رابط صفت (میان مالامیه (صورت حال لامیه (وشین رفیقه راجعدر (تا حرف تعلیل (بکاری

(باحرف صله (ویا حرف وحدت (مختصر بونده جزؤی دیمکدر (محصول ترکیب) کوردمکه رفیق
سوزمدن متغیر وبی حضور اولور وبنم اکا نصیحت وپندمی کوش رضا ایله استماع ایلیوب غرض ایله
ایشیدر بالضروری وزیر یانــه واردم بر اشنالق سابقه سی سببیله که ما بینمزده وار ایدی
جواب سؤال مقدر در سؤال کلدیدیکه اهل الله اهل دنیا یانه وارغان دکلدر یاسن نیچون واردك
جواب بسابقـهٔ اه وزیره صورت حالنی وخصوص آمالنی تقریر ایلدم وقابلیت واهلیتنی بیان
ایلدم تا انی برجزؤی ایشه وخدمته نصب وتعیـین ایلدیلر حاصلی بنم شفاعت وشـهادتم
سببـیله وزیر انك حقنده حسن اعتقاد ایدوب برمختصر مصلحت اوزرینه انی نصب ایلدی
* چنـد روزبرین برآمد لطف طبعش بدیدند وحسن تدبیرش راپسندیدند کارش از ان
درکذشت وبمرتبهٔ برترازان متمکن کشت وهمچنین نجم سعادتش درترقی بود تا باوج ارادت رسید
ومقرب حضرت سلطان شد ومشار الیه بالبنان ومعتمد علیه عنـد الاعیان برسلامت حالش
شاد مانی کردم وکفتم * محصول ترکیب) برنیجه کون بو حال اوزره کلدی وکچدی (یعنی مذکور
کار مختصر خدمتده برقاچ کون مرور ایلدی لطف طبعنی ولیاقت واستعدادنی کوردیلر
وحسن تدبیرنی پسند ایلدیلر ایشی یعنی حالی وشانی ومنصب وجاهی اولکی مرتبه دن کچدی
واولکی مرتبه دن یوجه رك برمرتبه ده متمکن وثابت اولدی بونجلین نجم سـعادتی ترقیده
اولدی تا کیم اوج ارادته یعنی استیوب دلدیکی مرتبه لرك اعلاسنه وکوکلی دلدیکی مناصبك
غایت ونهایتنه ایرشدی وپادشاهك مقرب ومقبولی اولدی دخی مشار الیه بالبنان اولدی یعنی
برمغله کوسـتریلور اولدی حاصلی انکشت نمای عالم اولدی (بنان ذکـر ایدوب انکشت
اراده ایلمك مجاز مرسل قبیلندندر (یعنی ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله زیرا بنان پرمق اوجنه
دیرلر دخی رفیق اکابر واعیان ناس قتنده معتمد علیه اولدی یعنی ارکان دولت واعیان سلطنت
یانده موثوق به ومرجع الیه اولدی بناندن واعیاندن صکره برشد تقدیر اولنمق کرك فتأمل (بو یله
اولنجه سلامت حالنه شاد مانلق ایلدم ودیدم * بیت * ز کار بسته میندیش ودل شکسته مدار *
که آب چشمهٔ حیوان درون تاریکست * کار بسته بیانیه (میندیش فعل نهی مفرد مخـاطب
اندیشه وغم چکمه دیمکدر (ودل تقدیری دلت رادر (شکسته صنق دیمکدر (مدار فعـل نهی
مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (دل مفعول اولی (وشکسته ثانیسی (که حرف تعلیـل (آب چشمه
لامیه در (وحیوانه اضافتی بیانیه در (یانك سکونی ضرورت وزن ایچوندر (درون ایچ وایچرو
دیمکدر (تاریکه اضافتی لامیه در (تاریك قرا کو و یا ایله قرا کولق دیمکدر یعنی یا حرف مصدردر
وسین وتا ادات خـبر (محصول بیت) بغلنمش ایشدن بیحضور اولوب غم چکمه یعنی حصول
مرامك برقاج کون عقدهٔ تأخیره دوشوب برزمان روزکار ال ویرمیوب صعوبت حال وعکس رجا
وآمال کوستردیسه غم چکمه وکوکلکی شکسته طوتمه حاصلی منکسر البال اولمه زیرا آب چشمهٔ
حیوان قرا کولق ایچنـده در یعنی حضرت حضر قرا کولق زحمتنی ومشقتنی بیلکه ظلمتده کم
اولمق خوفنی چکمینجه آب حیات نصیب اولمدی ایمدی سنده ای رفیق روزکارك برمقدار
شدت فقر وفاقه سـین چکدك عاقبت دولت عظیم ونعمت جسیمه واصل اولدك مذکور بیتی
عمومه صرف ایلمکده قابلدر * بیت * الا لاتحزنن اخا البلیه * فللرحمان الطاف حفیه * الا حرف
استفتاح ویا حرف تنبیه (لا حرف نهی (لاتحزنن فعل نهی مفرد مخاطب مؤکد بالنون الثقیله در
علم بابندن البته محزون ومغموم اولمه دیمکدر (اخا اسمدر اسماء ستهدن مضاف اولدقده نصبی
الفله اولور بونده منادای مضاف واقعدر تقدیری یا اخا البلیه یانك فتحی ولامك کـسریله
بلا معنـاسنه در اخا البلیه صاحب البلیـه دیمکدر حاصلی بلایه ملازم وملابس دیمکدر

یانك اسکانیله حیوان تلفظی حسب القـاعده یانك الفه ابدالندن تحفظه مبنی دراشبو حیوان جولان کبی حرکهٔ لفظی مسمـاسنك حرکه سنه تنبیهی اشعار ایچوندر خلاصه یانك سکونی دخی لغتدر
للطابع

نتکه جنکه ممـارس اولانه اخوالحرب دیرلر اب واملهده بو یله دیرلر مثـلا ابو الاخبار وام
الاخبـار دیرلر (فا حرف تعلیل (ولام اولی حرف جر برفعـل عامه متعلق (ولام ثانیه حرف
تعریفدر که همزه سی وصله ساقط اولمشدر بونك کبی یرلرده رحماندن مراد خدادر وبو صفت مطلب
خدای تعالی حضرتندن غیری یه اطلاق اولنماز فاحفظ جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع
مقدم خبر (والطاف لطفك جمعی لفظا مرفوع موخر مبتدا (خفیه صفت الطافدر ضرورت
وزن ایچون اخری ساکن اولوب اعرابی تقدیری اولور (معلوم اوله که کتب تعلیمیهده رحمان
الفله یازلمق کرك (محصول بیت) بو بیتك مضمونی بیت سابقك مضموننه مناسب وملایمدر
بیورر که ای بلا قرداشی (یعنی بلا وجفـای روزکاره مبتلا کیمسه البته محزون اولمه زیرا
خدای تعالینك مخفی لطف وعنایتلری واردر یعنی سن عدیکك یردن بر باب سـعادت ودولت
فتح اولور حاصلی جفایه صبر ایدن ابر وفایه * بیت * منشین ترش از کردش ایام که صبر * تلخست
ولیکن برشیرین دارد * منشین فعل نهی مفرد مخاطب نشینیدندن نشستندن دکل (ترش تالك ردسروری
وراك ضمه لریله اکشی دیمکدر رانك سکونیله ده لغتدر (تقدیری ترش رویدر ضرورت وزن
ایچون حذف اولندی (کردش کاف عجمك فتحیله وراك سکونیله اسم مصدردر (کردیدندن
دونش دیمکدر معلوم اوله که اسم مصدر شینك ماقبلی مکسور اولور جمع زمانده (ایامه اضافتی مطلب
لامیه در (که حرف تعلیـل (صبر بانك سکونیله مبتدا ومصراع ثانی یه مرهون معناسی بونده
ایهام طریقیله مذکـوردر زیرا بانك کسریله صبر دیدکاری اوتکده کاهی بانی ساکن ایدرلر
(تلخست خبر مبتدادر (بر بونده میوه دریمش معناسنه (شیرینه اضافتی بیانیه در (دارد فعـل
مضـارع مفرد غائب طوتر یعنی برشیرینی وارد یمکدر فاعلی صبره راجع ضمیردر (محصول بیت)
کردش ایام وتصاریف روزکار وتقلیب احوالدن ترش روی وعبوس انوجـه اوتورمه یعنی
دور وسیر فلك کج رفتاردن منقبض ومنفعل اولمه صابر اول زیرا که محنت وشدت روزکاره صبر
ایتمك کرچه صعب ودشواردر ولیکن آخر الامر فائده سی ظاهر وثمره سی لایح اولوب عسر یسره
وغموم وهموم سرور وحبوره مبدل اولمسی مقرردر نتکه مذکور نبات ذاتنده اجیدر اما منفعتی
چوقدر اجیلغنه تحمل ایلین (کل مر دواء حسبنجه علاج پذیر اولور بو بیتك مضمونیده بیتین
سابقینـه مناسب وملایمدر * دران مدت مرا با جمع یاران اتفاق سفر مکه افتاد چون از زیارت
مکه بازآمدم دو منزلم استقبال کرد ظاهر حالش رادیدم پریشان ودر هیأت درویشان کفتم حال
چیست کفت چنانکه تو کفتی طائفهٔ حسد بردند وبخیانتم منسوب کردند وملك در کشف حقیقت
آن استقصا نفرمود ویاران قدیم ودوستان رحیم از کلمهٔ حق خاموش شـدند وصحبت دیرینه
فراموش کردند * دران مدت یعنی رفیق مرتبهٔ علیایه واصل اولدیغی مدت (مرا بکا دیمکدر
(با مع معناسنه (جمع یاران لامیه (اتفاق سکون قافله اتفاقا معناسنه (سفر مکه لامیه (افتـاد
دوشدی یعنی واقـع اولدی (دو منزلم استقبال کردمیم معنـاده استقباله مقیدر (هیأت بونده
صورت معناسنه در (طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل طـائفه مبتدا (حسد بردند
خـبری حسد ایلتدیلر یعنی حسد ایلدیلر دیمکدر (بخیانت باحرف صله (میم معناده منسوبه
مقیدر (کشف حقیقت مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (وآنه اضافت لامیه اشارتدر (خیـانته
منسوبه (یعنی نسبت خیانتك حقیقتنی کشف خصوصنده (استقصا برنسنه یی حقیقتیله تفتیش
ایدوب بیلمکه دیرلر (نفرمود بیورمدی یعنی بنی حقیقتله تفتیش ایلمـدی (یاران قدیم بیانیه در
(دوستان رحیمده بو یله در بعض نسخه ده رحیم یرینه حمیم واقعدر (کلمهٔ حقدن مراد حق سوزدر
(صحبت دیرینه بیانیه (فراموش کردند اونتدیلر (محصول ترکیب) اول زمانکه رفیق پایهٔ علیایه

واصل اولدی (بكا بر بلوك يارانله اتفاقا مكه يه سفر واقع اولدی چونكه مكه زيارتندن ينه
كلدم ايكی منزل مقداری بنی قرشولدی (ظاهر حالی پريشان وفقرا شكلنده ودر ويشان
صورتنده كوردم اكا ديدمكه حال ندر وبو صورته كيرمنك سببی نه (ديديكه سن ديديكك كبی بر بلوك
اصحاب حسد وارباب غرض بكا حسد ايدوب خصومت ايلديلر وبنی خيانتله متهم ايتديلر
وپادشاه دخی اول خصوصده وكشف حقيقتده تفتيش وتفحص بيورمدی تا كيم محسود اولوب
استقامتم اكا معلوم اوليدی دخی نيچه زماندن بری ياران مشفق ومهربان كچينن احباب حقيقت
حاله واصل ايكن حق سوزی سويلمكدن خاموش اولوب سكوت ايلديلر واسكی صحبت
واختلاطی فراموش ايلديلر* قطعه* بصنع خدا چون كسی اوفتاد* همه عالمش پای
برسر نهند* باحرف مصاحبت (صنع خدا لاميه امر خدا ديمكدر (چون ادات تعليل (كسی
ياحرف وحدت (اوفتا دوا ايله دوشدی يعنی منصبدن ودولتدن دوشدی حاصلی دوشه
ويا دوشسه ديمكدر (عالمش ضميری كسی يه راجعدر (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر ديمكدر
(پای مفعول صريحی (وبرسر غير صريحی (محصول بيت) الله امريله بر كيمسه كه دولتدن ومنصبدن
دوشسه جميع عالم اياغنی باشی اوزره قور يعنی هر كشی انی چيكنر حاصلی هر كس قادر اولديغی
دكلی انی پايمال ايدر قديم نسخه لرده بو بيت بويله واقعدر ليكن اكثر شراح بونی يازمش* نبينی كه
پيش خداوند جاه* ستايش كنان دست بر برنهند* نبينی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام
انكاری يی متضمن كورمزمبسين يعنی كوررسين (كه حرف بيان (پيش خداوند جاه اضافتلری لاميه لردر
منصب صاحبنك اوكنده ديمكدر (ستايش اسم مصدردر ستايدندن اوكش ديمكدر (كنان الف ونون
جائزدر كه ادات جمع اوله يعنی شنايش كن وصف تركيبی اوله وستايش كنان جمعی وجائزدر كه
ادات صفت اوله ستايش ايدرك معناسنه (دست نهندك مفعول (صريحی وبر برغير صريحی اولكی
برحرف استعلا ايكنجی سبنه معناسنه در (محصول بيت) كورمزمبسين كه خداوند جاه ومنصب
اوكنده ستايش ايديجيلر ويا ستايش ايدرك الن كوكسی اوزره قورلر (حاصلی خلق عالم باريجك
الله ديه رك قرشوسنده اياق اوزره طروب اللرين كوكسنه قورلر* چو بينند كا قبال دستش كرفت*
ستايش كنان دست بر برنهند* چو ادات تعليل (بينند فعل مضارع جمع غائب بينيدندن
(كه حرف بيان (اقبال دولت ديمكدر مبتدا واقعدر (دستش كرفتك مقدم مفعولی وخبر مبتدادر
(شين كسی يه راجعدر (محصول بيت) چونكه كوره لر كه دولت واقبال وبخت وسعادت
اكا معين وياور اوله (يعنی شويلكه كوره لر كه جاه ومنصب وعزت ورفعت صاحبی اوله ستايش
ايدرك اللرين سينه لری اوزره قورلر (بو بيت مذكور نسخه ده بويله واقعدر* بيت* وكرروزكارش
درآردزپای* همه عالمش پای برسر نهند* روزكارش شين ضمير خداوند جاهه راجعدر (درآرد (در
حرف تاكيد آرد فعل مضارع مفرد غائبدر آريدندن كه مخففدر آوريدندن كتوره ديمكدر
(زپای آرده متعلقدر اياقدن كتورمكدن مراد تحقير وتذليلدر (محصول بيت) واكر خداوند جاهی
روزكار اياقدن يقارسه يعنی منصبدن دوشروب ذليل وحقير ايدرسه جميع عالم تحقيرا باشنه
آيق قورلر يعنی پايمال ايدر* فی الجمله بانواع عقوبت كرفتار بودم تادرين هفته كه مژدۀ
سلامتئ حجاج برسيد از بند كرانم خلاص كردند وملك موروثم خاص* فی الجمله حاصل كلام
(باحرف صله (انواع نوعك جمعيدر درلی درلی ديمكدر (عقوبته اضافتی لاميه (كرفتار
اصلنده وصف تركيبی در ونده مبتلا ديمكدر (بودم جائزدر كه فعل ماضی متكلم وحده اوله
اولدم معناسنه وجائزدر كه ادات زمانيه اوله ايدم معناسنه ولكل وجهة (تا انتهاء غايت ايچوندر
الی معناسنه (درين هفته بوهفته ده (كه حرف رابط (صفت (مژده مشتلق وهمزه اضافت

مطلـــ ايچون كلمشدر كه لاميه در (سلامتی ياحرف مصدر مصادر عربيه ياء مصدر لاحق اولمق جائزدر
امّا كندی مصدرلرينه لحوقی شايع دكل (زيرا عرب مصدرلری حكم جامده در يانلرنده
مطلـــ ومصدريتی ظاهر وروشن دكل (حجاجه اضافتی لاميه در (حجاج حاجی جمعيدر اصلی حاجج
ايدی مضاعفدر نصر بابندن (پس ايكنجی جيمی ماقبلی مكسور اولوب طرفده اولديغيچون
يايه قلب ايلديلر تقضی البازی كبی (برسيد ايرشدی ديمكدر (بند كران يانيه ميم معناده خلاصه
مقيددر ضمير منصوب متصل معناسنه بنی خلاص ايلديلر ديمكدر (وملك ميمك كسريله
بونده مال واسباب يعنی متملكات معناسنه در (موروثه اضافتی بيانيه در يعنی ارثله انتقال ايلين ملكم
ديمكدر خاص ايلديلر بونده بركردند تقدير اولنور (محصول تركيب) حاصلی كلام انواع شكنجه يه
مبتلا اولدم تابو هفته ده كه حجاجك سلامتی مژده سی شهريمزه كلدی وايرشدی آغر قيد وبندن
بنی اطلاق ايلديلر وملك موروثم يعنی اولدن ارثله انتقال ايلين مال وملكمی غصب ايدوب
ظلمله المدن آلديلر ومال ميری يه خاص ايدوب ضبط ايلديلر حاصلی ما ملكم وبرمكله باشمی
كوجيله قورتردم* كفتم ان نوبت اشارت من قبول نكردی كه عمل پادشاه چون سفر درياست
سودمند وخطرناك ياكنج بركيری يادر طلسم بميری* اشارت من لاميه يعنی مصدرك
فاعلنه اضافتيدر نكر دينك اشارت مفعول اولی (وقبول مفعول ثانيسی اشارتمی قبول ايلمدك
ديمكدر (كه حرف بيان (عمل پادشاه لاميه در يعنی خدمت پادشاه (چون ادات تشبيه (سفر دريا
لاميه (سودمند سود فائده (ومند ادات نسبت فائده لی ديمكدر (خطر بونك كبی يرلرده خوف
معناسنه در (وناك ادات نسبت زهرناك زهرلی ديمكدر (يا كنج بر كيری يعنی بامال صاحبی اولورسين
بركيری فعل مضارع مخاطبدر كيريدندن قالدررسين ديمكدر تحصيلندن عبارتدر (يادر طلسم بميری
طلسم دفينه يی حفظ ايلين شكل بميری باحرف تأكيد (ميری فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسين
ديمكدر حضرت شيخ سفر دريايی پادشاهك خدمتنه مشبه به ايدر فائده ده وخطرده
(محصول تركيب) پادشاه خدمتنه طالب اولديغك وقت بنم رمز واشارتمله نصح وپنديمی
سمع قبول ايله استماع ايدوب قبول ايلمدك زيرا بنم كلامم سكا بويله اولاجغك اشارت ايلمش ايديكه
پادشاه خدمتی درياسفری كبيدر هم فائده لی وهم قورقنج ياوافر مال قالدررسين يعنی
تحصيل ايدرسين ويا طلسمده اولورسين مراد قصه دن حصه دركرچكدن حاصلی كاه اولور كه
بركيمسه درياسفرين ايدوب مال فراوان تحصيل ايدر وكاه اولور كه كيمسی پاره لنوب غرق اولور
پادشاه خدمتيده بويله در كاه اولور كه بركيمسه اعلی مناصبه واصل اولوب كلی خزينه يه مالك اولور
وكاه اولور كه پادشاه غضبنه مظهر ود وشوب باشدن چقار (پس يادر طلسم بميری ديمكدن
مرادی بو ايكی معنادر (يعنی كيمسی پاره لنوب غرق اولمق وپادشاه خشمنه مظهر ود وشوب
ردشمی و كافی هلاك اولمقدر (حقيقتده طلسمده اولمك دكلدر بعضيلر ظن ايلدكلری كبی* بيت* يازر
بهردو دست كند خواجه در كنار* ياموج روزی افكندش مرده بركنار* ياعربيده امای ابتدائيه
معناسنه در (بهر باحرف مصاحبت (وهر ادات تأكيد تقديری بدودستدر (كند فعل مضارع
مفرد غائب ايلر ديمكدر (خواجه فاعلی مراد سفر دريا ايلين كيمسه در بازركان اولسون غيری
اولسون ليكن مقصود تجارتدر (دركنار لغتده قوچقدر اما بونده كندی يه ضم ايدوب احاطه دن
كنايتدر حاصلی مالك اولور ديمكدر (ياحرف عطف مابعدنی زره عطف ايدر (موج دكز
طالازی (روزی ياحرف وحدت (افكند همزه نك وكاف عربينك ونونك فتحيله وفانك سكونيله
فعل مضارع مفرد غائبدر براغور ديمكدر (مرده اولی يعنی ميت (بركار برحرف صله (كنار قرا
معناسنه در (محصول بيت) دريا سفرين اختيار ايلين خواجه يا صاغ وسالم سفردن مال

فر آوان تحصيل ايدوب كلور يعنى دولتى مساعد اولوب دريادن ساحل نجاته دوشوب
مال فراوان صاحبى اولور و يا بركون موج انى اولى يعنى ميت كناره براغور حاصلى طلاز
بونى سوره سوره كناره اتار تكه صولرك حالى بويله دريعنى سفر دريا كاه سودمند وكاه
ردشمعی زيانكاردر خواجه دن كشيله تعبير ايلاين بى وجه ايلمش * مصلحت نديدم از ين بيش ريش درونش
خراشيدن ونمك پاشيدن * بيش زياده معناسنه در (ريش ياره در درونه اضافتى لاميه در
(درونش شين رفيقه راجعدر (خراشيدن خانك كسريله مصدردر طرملامق (نمك توزدر
(پاشيدن با عجميله صاچمق ديمكدر يعنى سرپمك (محصول تركيب) مصلحت ومعقول كورمدم
ذكر ايلديكم نثر ونظم مضمونندن زياده كلامله ولسان ازارله درونى ريشنى خراش ايدوب
يعنى يوركى دردنى تازه ليوب يارەسنه توز سرپمكى (ريش درونى خراش ايلمكدن مراد دردن تازه لمكدر
* بدين دو بيت اختصار كردم وكفتم * بو ايكى بيتله كلامى مختصر قلدم وديدم * قطعه *
ندانستى كه بينى بند برپاى * چو در كوشت نيايد پند مردم * ندانستى فعل نفى ماضى مفرد مخاطب
استفهام انكارى يى متضمن بيلمديك يعنى بلوردك (كه حرف بيان (بينى فعل مضارع مفرد
مخاطب كورسين ديمكدر بند بونده دوشق دريعنى بوقاغى (برىونده ادات ظرفدر (چو ادات
تعليل و در حرف صله (كوش كاف عجمك ضميله قولق ديمكدر عربجه اذن ديرلر همزه نك
وذالك ضمى ونونك سكونيله (نا غير خطابدر رفيقه (نيايد كلمدى مراد كيرمدى ديمكدر (پند مردم
لاميه در مردمله حضرت شيخ نفسندن كنايت بيورمش (محصول بيت) ايا عكده بوقاغى
كورجكك بيلمكيدى چونكه مردمك نصيحتى قولاغكه كيرمدى يعنى خلقك نصيحتى
قولاغكه كيرمديكندن بويله اولاجغك بيلمكيدى يعنى بيلدك ايدى امامقيد اولمادك استفهام
ردكافی انكارى بو قاعده انكار واقع ايچوندر نيچون بلمدك ديمكدر دين عندى سو يلمش زيرا انكار واقع
مراد اولان يرده چرا لفظيله استعمال اولنور عربيده لم حرفيله مستعمل الديغى كبى اما استفهام
بونك كبى يرده اوقو يشدن چقار قرينه ايله تكه تتبع ايدنه معلوم در فقد برجانب عربيده لفظ
ردكافی اذا شرط ايچون وظرفيت ايچون اولديغى كبى فارسيده دخى چون لفظى شرط ايچون وظرفيت
ايچون اولمق جائزدر وبو محلده ظرفيت معناسى انسبدر دين ايكى لفظك تحقيقنده اصابت
ايلامش زيرا اذا معناى شرطه دلالتى ضمنيدر وضعى معناى ظرفيت ايچوندر وچون لفظى ادات
تعليلدر نه شرطه دلالت ايدر ونه ظرفيته فتأمل * ديكرره كر ندارى طاقت نيش * مكن
انكشت در سوراخ كژدم * ديكرره (ره راهدن مخففدر بريول دخى يعنى بر كره دخى ديمكدر
معنى جهتنده مصراع ثانى يه مصروفدر (ندارى فعل نفى حال مفرد مخاطب فعل شرط
اكر طوتمازسك ديمكدر (طاقت نيش مصدرك مفعولنه اضافتى درا نيش نونك كسريله عقربك
وارينك وسائر لادغ حيوانك صوقديغى عضوه ديرلركه تركيجه اكينه ديرلر (انكشت همزه نك فتحى
وكاف عجمك ضميله برمغه ديرلر (سوراخ سينك ضمى وخاى معجمه ايله دلكدر عرب بخش دير
بانك ضمى وخاء معجمه نك سكونيله ثقب ده دير ثاء مثلثه وسكون قافله (كژدم كاف عربك فتحى
وزانك سكونى ودال مهمله نانك ضميله عقرب ديمكدر (محصول بيت) بر دخى اكر نيشه
طاقت وقدرت طوتمازسك يعنى سنى زهرلى حيوان صوقد يغنه تحملك يوغيسه پرمغكى
عقرب دلكنه ايله يعنى صوقه زيرا البته صوقايجه اولماز حاصلى خاصه سيدركه نى ترك ايلمز
ايمدى سنده سلاطين وحكام جفاسنه تحمل ايده مزسك بردخى يانلرينه اوغرامه كه بركره دادينى
ردشمعی كوردك بردخى تجربه يه احتياج قالمادى (نيش دخى صوقندى معناسنه در دين عندى سو يلمش
* حكايت * تنى چند در صحبت من بودند ظاهر حال ايشان بصلاح اراسته * تندن مراد

شخصدر (يا حرف وحدت (چند نيچه ديمكدر (تنى چند برنيچه تن معناسنه در (صحبت من لاميه در
بعض نسخه ده من برينه مادوشمش بزم صحبتمزده ديمكدر (بودند ادات زمانيه جمعيدر ايديلر
ديمكدر (ظاهر حال اسم فاعلك فاعلنه اضافتيدر (وايشانه اضافت لاميه در بصلاح با حرف
مصاحبت اراسته يه معلق اراسته اسم مفعولدر بزنمش ديمكدر (محصول تركيب) درويشاندن
برنيچه كيمسه بنم صحبتمده ايديلر يعنى مريدلرم ايديلر ظاهر حاللرى صلاحله بزنمشيدى حاصلى
اهل صلاح وتقوى ايديلر اراسته دن صكره بود تقدير اولنور * يكى از بزركان درحق اين طائفه
حسن ظن بليغ داشت وادرارى معين كرده بود * حسن ظن بليغ حسن ظن مصدرك فاعلنه
اضافتيدر (وبليغه اضافت بيانيه در (داشت حكايت حال ماضى درطوتردى ديمكدر وارلقدن
عبارتدر (ادرار كسر همزه ايله افعال بابندن وظيفه معناسنه در (ويا حرف وحدت (كرده بودك
مفعول اولى (ومعين مفعول ثانيسى زيرا كرده ده جعل وتصيير معناسى ملحوظدر (بود ادات زمانيه
(محصول تركيب) اكابردن بريسى بوطائفه نك حقنده مبالغه ايله كوزل ظن طوتردى يعنى بونلرك
حقنده زياده كوزل ظنى وارايدى زيرا ظاهرلرى صلاح وتقوى ايله پيراسته ايدى وبونلره
حاللرينه كوره بر مقدار وظيفه تعيين ايلمش ايدى * مكر يكى از يشان حركتى كرد نا مناسب حال
درويشان ظن آن شخص فاسد شد وبازار اينان كاسد * مكر بونده كانه معناسنه در (حركتى
(يا حرف وحدت (نا حرف توصيف نفى (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (ودرويشانه
لاميه (ظن آن لاميه ومبتدا (وشخص مشار اليهى (فاسد شد خبر مبتدا وجمله اسميه جواب
شرط محذوف (بازار اينان لاميه ومبتدا وكاسد خبرى وجمله اسميه سابقه يه معطوف وبرشد
مقدردر نكته مكر راشارت اولندى كاسد شد ديمكدن مراد اول صاحب دولتك حسن التفاتندن
دوشديلر ووظيفه لرى قطع اولدى وحاللرى مكدر اولدى (محصول تركيب) مكر بنم صحبتمده
اولانلرك بريسندن درويشلر حالنه نا مناسب بر حركت صادر اولدى حاصلى بر مخالف ايش
اشلدى پس بونلرك حقنده اول شخصك ظنى فاسد اولدى وبو فساد سببيله بودرويشلرك بازارى
كساده دوشدى يعنى اول صاحب دولتك حسن التفاتندن دور وادرار معيندن مهجور اولديلر
* خواستم تا بطريقى كفاف ياران را مستخلص كنم * خواستم فعل ماضى متكلم واحد (تا حرف
تعليل (با حرف مصاحبت (طريقى يا حرف وحدت (كفاف كافك فتحيله آزق ورزق معناسنه در
يارانه اضافتى لاميه در (ورا ادات تخصيص (كنمك كفاف مفعول اولى ومستخلص ثانيسى مستخلص
اسم مفعولدر استفعال بابندن (محصول تركيب) ديلدم تا برطريقله مذكور فقرانك كفافنى تخليص ايليم
يعنى بر تدبير وتدارك ايدوب اول صاحب دولته فقرانك وظيفه لرين ينه تعيين ايتدرم * آهنك خدمتش
كردم در بانم رها نكرد وجفا كرد معذورش داشتم بحكم آن كه كفته اند * آهنك بونده قصد
معناسنه در خدمته اضافتى مصدرك مفعولنه در (وكردمك مقدم مفعوليدر (دربان قپوجى زيرا در
قپودر (وبان ادات فاعل جى معناسنه در (ميم معناده (نكردك مفعول اولى (ورها مفعول ثانيسى
ودربان مبتدا ونكرد خبرى (نكرد رها ايلدى (يعنى صاليويرمدى وجفا ايلدى (معذورش شين دربانه
راجعدر (محصول تركيب) اول دولتلينك خدمته وارمق قصد ايلدم يعنى ملاقات مراد ايلدم
قپوسنه واردقده بواب ايچرى كرمكه اجازت ورخصت ويرمدى وبكا جفاده ايلدى تكه
بو كلابك عادتلريدر امانى معذور طوتدم زيرا بر بلوك مسلمانك مصلحتنه خير نيتله زحمت اختيار
ايدوب وارمش ايدم پس بو جهتدن هيچ بحضور اولمادم وبواب ناساز كارك غلظتنى معذور
طوتدم اول معنايله واول سببله كه عقلا وعلما بو بابده سوز سويلمشلر * قطعه * درمير ووزير
وسلطان را * بى وسيلت مكرد پيرامن * درمير لاميه در (وزير ميره معطوف (وسلطان وزيره

(ورا حرف تخصیص (معناده دره مقید ومصراع اول مصراع ثانی‌یه مرهون (مکرد فعل
نهی مفرد مخاطب دونمه وچکرنمه معناسنه در حاصلی طولنمه دیمکدر (پیرامن اطراف
معناسنه در (پیرامونده دیرلر (محصول بیت) بك و وزیر و پادشاه قپوسنك وسیله سز
اطرافنی طولنمه یعنی ایچرو داخل اولایم دیسك وسیله سزیانه اوغرامه که میسر دکل * مك
ودربان چو یافتند غریب * این کریبانش کیرد آن دامن * سك ایتدر (دربان قپوجی (چو حرف
تعلیل (یافتند فعل ماضی جمع غائب بولدیلر دیمکدر (سك ودربان مبتدا ومصراع ثانی خبری
(غریب یافتندك مفعولی وفاعلی تحتنده سك ودربانه راجع ضمیردر (معلوم اوله که فارسیده وترکیده مظلـ
تثنیه ایچون فعل وضع اولنمامش بلکه تثنیه وجمع صیغه‌ده مشترکلردر فاحفظ (این دربانه اشارتدر
(وآن سکه لف ونشر طریقیله (کریبان کاف عجمك ورانك کسره‌لریله یقایه دیرلر (نون
ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور (دامن ودامان اتکه دیرلر (محصول بیت) سك کرنده ایله
بواب طائفه‌سی بیننده مناسبت وجهت جامعه وار خاصه‌لری بودر که برغریب وفقیر شکلنده
کیمسه بولدقده بواب یقاسنه یاپشور وکلب دامانه حاصلی بالطبع ایکیسیده موذیدر * چندان که
مقربان حضرت آن بزرك برحال من واقف شدند باکرامم درآوردند وبرترمقامی معین کردند اما
بتواضع فروترنشستم * چندان اولقدر دیمکدر همان معناسنه (که حرف بیان (مقربان مقربك
جمعیدر یقینلر دیمکدر یعنی مخصوص ادملری معناسنه (حضرته اضافتی لامیه در (وانه اضافتده
بویله در (بزرك بانك وزانك ضمه‌لری ورانك سکونیله اولو دیمکدر بونده مذکور دولتلی مراددر
(برحرف صله (حال من لامیه در (باکرامم باحرف مصاحبت درآوردنده متعلق اکرام افعال
بابندن مصدردر بونده تعظیم مراد درمیم ضمیر معنی جهتنده ضمیر منصوب متصل آوردندك
مفعول صریحی (و باکرام غیرصریحی در (آوردند ایچری کتوردیلر (برتر یوجه‌رك (مقامی یاحرف
وحدت (اماحرف استدراك (باحرف مصاحبت (نشسته متعلق (تواضع الخلق کوسترمکه دیرلر
زیرا وضیع مقابل رفیعدر الحق معناسنه (فروتر مقابل برتردر اشاغرق دیمکدر (نشستم اوتوردم
(محصول ترکیب) اولقدر که یعنی همانکه اول دولتلینك مخصوص ومقرب ادملری بنم حالمه
واقف اولدیلر وسعدی اولدیغمی بلدیلر بنی تعظیم وتبجیل ایله ایچری صاحب دولتك یاننه
کتوردیلر وبریوجه‌رك مقام تعیین ایلدیلر یعنی صدر مجلسده جلوسی تکلیف ایلدیلر حاصلی
بکا اعزاز واکرام ایلدیلر امابن تواضع ایدوب اول بیوردقلری مقامدن اشاغرق یره اوتوردم
ودیدم (چندانك معناسنی اول زمانه‌دك قپوده بوابله خصومت وغوغاده اولدم دیین واولقدر که ردشمعی وکافی
یعنی دربانك جفاسیله قپوده توقفم اولدقلو ممتد اولدی وشول مرتبه‌یه وار دیکه دین حضرت
شیخه بوادالردن غلظت شان لازم اولدیغن بیلمشلر عفی الله عنهما * بیت * بکذار که بندهٔ کمینم *
تادر صف بندکان نشینم * بکذار فعل امر مفرد مخاطب قودیمکدر مصراع ثانی‌یه مرهوندر (که حرف
بیان (ویاحرف تعلیل (بندهٔ کمین بیانیه (کمین یاحرف نسبت (ونون حرف تأکیدا کسکلی دیمکدر
کاه اولور که برهای تخصیص ادخال ایدوب کمینه دیرلر بونده ده جائزدر که هاء رسمی همزهٔ مجتلبه
ایله حذف وایصال طریقیله ترك اولنه ضرورت وزن ایچون (تاحرف تعلیل (صف بندکان لامیه
صف نعال دیمکدر فاضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (محصول بیت) بنی کندی حالمه
قوینله مقیداولمه زیرا که بن عبدکترین ودرویش حقیر وفقیرم ایمدی قوبنی تاکیم صف نعال
ومقام رذالده اوتورایم حاصلی تکلیف بیوردیغکز مقام فقرا مقامی دکل کبرا مقامیدر بن ایسه
افقر واحقرناسم * کفت * او صاحب دولت بندن بو بیتی ایشیدیجك دیدی * مصراع * الله الله
چه‌جای این سخنست * الله الله بونده تعجب افاده ایدر (یعنی نه عجب سویلدیکز بوکلامك

نه محلیدر

نه محلیدر بویله نیچون بیوررسز یعنی سز بویله دیمجك مقامده دکلسز (بونده الله الله معناسنی ردسروری
لله تعالی دین عجب سویلشکه محل تعجبدر * بیت * کربرسر وچشم من نشینی * نازت بکشم
که نازنینی * نشینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوتوررسك دیمکدر فعل شرط واقعدر (که حرف
تعلیل (نازنینی ایکی نون ارالرنده یایله حروف نسبتدر اولکی نون شذوذا داخلدر و یاء اخیر ضمیر
خطابدر (محصول بیت) اکر بنم باشم وکوزم اوزره اوتوررسك ناز واستغناکی چکرمکه قتی نازایسین
(ناز استغنا معناسنه در یعنی هرنقدر که صدر مجلسده اوطورمیوب استغنا ایدوب پایان مجلسده
اوتوردك ایسه استغناکی چکرز وبزده یانکده واروب اوتورز (زیرا مقبولمز ونازلیمزسك
بهرحال بز سکا تابعز * فی الجمله بنشستم واز هر دری سخن پیوستم تا حدیث زلت یاران
در میان آمد کفتم * فی الجمله حاصل کلام (بنشستم مذکور صف نعالده ویا تکلیف مظلـ
بیوردقلری مقامده اوطوردم (واز هر دری یاحرف وحدت فارسیده درعربیده باب کبی کاه اولور که
اسلوب ونوع وکونه معناسنده استعمال اولنور بونده بویله در (یعنی هرسمتدن وهرنوعدن
سوز سویلدم یعنی دفعهٔ وار دیغم قضیه‌یی اورته‌یه کتورمدم بلکه مناسبتله هربابدن سوزی
سوزه وقصه‌یی قصه‌یه ایصال ایلدم (پیوستم فعل متعدیدر اولاشدردم (تابونده حرف تعلیل در طایرنمق سورجمکك
حتی معناسنه (زلت زانك فتحیله ولامك تشدیدیله طایرنمق یعنی یاپلقده وغیرده طایرنمق لغزیدن مرادفیدر للطبع
معناسنه (یارانه اضافت لامیه در (در حرف صله (میان اورته دیمکدر (محصول ترکیب)
محصل کلام اوطوردم وهربابدن مناسبتله سوق کلام ایلدم بیان ایلدیکمز کبی تاکیم الکلام یجر
الکلام حسبنجه تقریب دوشوب یارانك ایلدکلری تقصیر وخطا ارایه کلوب مذکور اولدی
پس فرصت بولوب عرض حال وبیان مافی البال شروع ایدوب دیدم * قطعه * چه جرم دید
خداوند سابق الانعام * که بنده در نظر خویش خوارمی دارد * حضرت شیخك سوق کلامی
نظمله بیوردیغندن حاصلی سباق وسیاق کلامی دلالت ایدر که مذکور صاحب دولت ارباب
نظمدن اوله (جرم جیمك ضمی ورانك سکونیله کناه دیمکدر عربیدر (خداوندك سابق الانعامه
اضافتی بیانیه در (وسابق صفة جرت علی غیر من هی له در (اصلی سابق انعامه در که سابقك
انعام فاعلیدر صکره ضمیری حذف ایدوب بدلنه الف ولام ویروب فاعلنه مضاف ایدوب
سابق الانعام دیدیلر فتدبر (انعام ولطفی سابق اولان خداوند دیمکدر (که حرف بیان (بنده
تقدیری بنده را در (نظر خویش لامیه (میدارد بنده مفعول اولی (وخوار مفعول ثانیسی
(محصول بیت) انعام واحسانی سابق خداوند نه کناه کوردیکه بنده سنی نظر شریفنده
خوار وحقیر طوتار جائزدر که بنده‌دن حضرت شیخ کندینی مراد ایلیه (زیرا فقراسنه حقارت
وهوان معنی جهتندن کندینه راجعدر (دیمك استر که سابقا فقرا حقنده انعام واحسانی جاری
اولان دولتمند وسعادتمند بو بنده‌دن نه مقوله جرم کوردیکه بنده‌یه حقارتله نظر ایدوب
وخوار وذلیل کوروب فقرانك جهت معاشلری قطع بیورلدی وجائزدر که بنده لفظیله مقصر
ومجرم اولان درویش مراد اوله یعنی اول بنده‌لردن صادر اولان سهو وخطا اول مرتبه‌ده
دکلدر که مجرد اولقدر تقصیر سببیله جمله درویشانی تحقیر ایدوب اسباب معاشلرین قطع
ایلمکه باعث اوله (بونده خداوندی صاحب لفظیله تفسیر ایلین تقشیر ایلمش (وسابق الانعام ردشمعی
لفظی خداوندك صفتیدر اضافت درست دکلدر دیین عجبا خداوندی نیجه اوقورمش که ردکافی
اضافت درست اولمیه * خدا یراست مسلم بزرکواری ولطف * که جرم بیند ونان برقرار
می دارد * خدایرا ادات صله تقدیری خدیرا مسلمت دربو عبارت مقدم خبردر (وبزرکواری
یاء مصدریه ایله عظیم الشان ونبیه القدر حاصلی عظمت وکبریا صاحبی دیمکدر یعنی اولواق

مؤخر مبتدا لطف بونده جود وسخا وکرم معناسنه‌در (که حرف تعلیل ویا حرف رابط صفت
(جرم بیندك مقدم مفعولیدر (ونان میداردك مفعول صریحی (وبرقرار غیر صریحی
(محصول بیت) عظمت وکبریا ولطف وعطا خدایه مسلمدر یعنی اکا مخصوصدر زیرا عبادك
هردم وهر ساعت نیجه درلو خطایا وجرایمنی کورر وبیلور ایکن نان ونعمتلرینی برقرار
وثابت علی الدوام طوتار نتکه کتاب اولنده (ووظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد) بیورمشیدی
پس شرط مروت ومقتضای علو همت اولدر که آدمیلك وانسانیت دعواسین ایدن صاحب
سعادتلر (تخلقوا باخلاق الله) ایله عمل ایدوب فقرا ودرویشانك مقتضای بشریت اوزره
واقع اولان تقصیرات وزلات سبب اعراض وباعث عدم التفات اولمیوب هر ایشلری حسبةً لله اوله
ریا وسمعه ایچون اولمیه * حاکم را این سخن پسندیده آمد واسباب معاش یاران فرمود تا بر قاعدهٔ
ماضی مهیا دارند ومؤنت ایام تعطیل وفا کنند * اسباب معاش یاران اضافتلری لامیه‌لردر
(تا حرف تعلیل (مهیا اسم مفعولدر تفعیل بابندن حاضرلنمش ویراقلنمش دیمکدر (مؤنت زحمت
ومشقت دیمکدر (ایامه اضافتی وایامك تعطیله لامیه‌لردر (محصول ترکیب) حاکمه بو ایکی بیت
مقبول کلدی وفقرانك اسباب معاشلرین وادرار معهودلرینه تعیین ایدوب بیوردی تا کیم اولکی
اسلوب وقاعده اوزره حاضر ومهیا ایده‌لر دخی ایام تعطیلك زحمت ومشقتنی وفا ایده‌لر یعنی برقاچ کون
مقطوع اولان وظیفه‌لرین بیله ویره‌لر * شکر نعمت بکفتم وزمین خدمت ببوسیدم وعذر جسارت
بخواستم ودر حالت بیرون آمدن این سخن بکفتم * شکر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبکفتمك
مقول قولیدر (زمین خدمت بیانیه‌در (وببوسیدمك مقدم مفعولی) وعذر جسارت لامیه (جسارت
جیم عربینك فتحیله جرأت معناسنه‌در وترکیب اضافیدر (بخواستمك مقدم مفعولی (حالت
بیرون آمدن بیانیه (محصول ترکیب) نعمتنه شکر دیدم یعنی ممنون اولوب حاکمه شکر وثنا ایلدم
وتواضع ایدوب زمین خدمتی بوس ایلدم حاصلی مسکنت اظهار ایلدم وبهادرلق
وکستاخلق ایلدککه کلوب مبارك باشکزی اغرتدق دیو عذر دیلدم وچیقوب کیتملو اولیجك
بو سوزی سویلدم یعنی بو قطعه‌یی اوقودم * قطعه * چو کعبه قبلهٔ حاجت شد از دیار بعید *
روند خلق بدیدارش از بسی فرسنك * کعبه مکه شهرنده اولان بیت الله‌دیرلر (قبلهٔ
حاجت لامیه (از من معناسنه حرف ابتدادر (دیار لغتده دارك جمعیدر اولر دیمکدر اما مملکت
معناسنه مستعملدر (بعیده اضافت بیانیه‌در (از دیار بعید مصراع ثانی‌یه مرهوندر (روند فعل
مضارع جمع غائبدر رویدندن کیدرلر دیمکدر (خلق فاعلی (با حرف صله (دیدار اصلنده
وصف ترکیبی در دید کتوریجی یعنی کورمه کتوریجی صکره یوزه دوز بارنده استعمال
ایلدیلر نتکه بو کا بده ایکی معنایله کلور ان شاء الله تعالی بونده زیارت معناسنه در (بسی
یای اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (فرسنك فارسیدر عربیسی فرسخدر اون
ایکی بیك ادم یره دیرلر (محصول بیت) چونکه کعبهٔ مکرمه قبلهٔ حاجت اولوب دعالر قبول
اولاجق مقام اولدی خلق عالم بعید یاردن نیجه فرسخ یوللردن قطع مسافه ایدوب
زحمت ومشقت چکوب زیارتنه کیدرلر لفظ دیدار دیدندن مشتق اسم مصدر در دیدن
معناسنه رفتار رفتن معناسنه اولدیغی کبی دیین نه دیداری بیلورمش ونه رفتاری زیرا ایکیسیده ردسروری
اصلنده وصف ترکیبی در نهایتی ترکیبلری خفیدر * ترا تحمل امثال ما بباید کرد * که هیچ
کس نزند بر درخت بی برسنك * ترا سکا دیمکدر (تحمل امثال مصدرك مفعولنه اضافتیدر
ومایه اضافت لامیه‌در (بباید فعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (کرد مصدر معناسنه‌در
زیرا مضارعه مقارندر (که حرف تعلیل (هیج کس هیچ بر کمسه دیمکدر (نزند فعل نفی مستقبل

بی

بی حرف سلب (بر بمعنی میوه معناسنه (محصول بیت) سکا ای صاحب دولت لایق وسزاوار
اولدرکه بزم کبی فقرا وارباب حاجاتك تضرعلرینه تحمل ایلیه‌سین وحصول مرادلری
ایچون واقع اولان کستاخانه الحاح وابراملرین معذور طوته‌سین زیرا میوه‌سز درخته هیچ کیمسه
طاش آتمز یعنی لطف وجودیکزه اعتقادلری اولماسه سزه بوقدر زحمت ویرمزلردی پس دولتلك
شانی ومردملك نشانی اولدرکه فقرانك حاجاتن روا کوره‌سین (بیت) کرم قیل کسمه لطف اشبو بیت فضولینکدر للضایع
والتفاتك بی نوالردن) (الکدن کلدیکی خیری دریغ ایتمه کدالردن * حکایت * ملك زاده‌
کنج فراوان از پدر میراث یافت دست کرم برکشاد وداد سخاوت بداد ونعمت بی قیاس
بر سپاه ورعیت بریخت * زادهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدتدر
دیین غلط سویلمش (کنج بونده خزینه معناسنه در (فراوان فانك کسریله چوق دیمکدر ردشمعی
اضافت بیانیه در (از پدر تقدیری از پدر شدر قرینه قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی
(یافت فعل ماضی مفرد غائب بولدی دیمکدر فاعلی تحتنده ملك زاده‌یه راجع ضمیر در
ومفعول اولی (کنج وثانیسی میراث (وغیر صریحی از پدر در (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر که
ملك زاده‌در (دست کرم بیانیه در (وبر کشادك مقدم مفعولی (بر حرف تأکید (وکشاد فعل ماضی
مفرد غائب آچدی دیمکدر فاعلی تحتنده ملك زاده‌یه راجع ضمیر در وجملهٔ فعلیه شرط
محذوفه جوابدر فتدبر (داد سخاوت لامیه (بداد با حرف تأکید (داد ویردی یعنی سخاوته عدالت
ویردی (حاصلی اسراف ایلیوب سخا وکرمی عدل ایله ایلدی (دادسخاوت بداد مقدم
مفعولیدر (وفاعلی سابق کبی (وایکی داد بیننده تجنیس تام صنعتی واقعدر (دست کرم برکشاد
داد سخاوت بداد) واو عاطفه سز موزون بر مصراع اولور بحر منسرحدن فتأمل (نعمت
بی قیاس بیانیه در (اورانسز نعمت دیمکدر (بریخت با حرف تأکید (ریخت فعل ماضی
مفرد غائب دوکدی دیمکدر فاعلی سابق کبیدر ومفعول صریحی نعمت (وغیر صریحی بر سپاه
ورعیتدر (وجملهٔ فعلیه ما قبلنه جمله معطوفه در (محصول ترکیب) بر پادشاه زاده باباسی
میراثندن چوق خزینه بولدی یعنی باباسندن ارث طریقیله کندویه چوق مال دکدی پس
بولنه اولیجق سخا وکرم الینی اچدی یعنی جوانمردلك ایلدی وسخاوت وکرمه عدالت
ویردی یعنی غلط بخش وکج عطا اولوب اسراف ایلدی بلکه جود وکرمی محلنده ایلدی
وسپاه ورعایا اوزرینه اوزرانسز نعمت ومال دوکدی یعنی بونلره وافر انعام واحسان ایلدی
بزم زمانمزده سلطان محمد بن سلطان مراد ایلدیکی کبی * قطعه * نیاساید مشام از طبلهٔ
عود * بر آتش نه که چون عنبر بیوید * نیاساید فعل نفی استقبال مفرد غائب
آسایش ایلمز وراحت اولماز دیمکدر بونده معطر ومبخر اولماز دیمکدر اسایدندن
مشتقدر اسودندن دکل (مشام فاعلی ککزده قوقی الان یره دیرلر یعنی قوت شامه موضعی
(طبلهٔ عود اضافتی لامیه در ادنی ملابسه ایله زیرا عربده وعجمده مبخرات ومعطراتی (مثلا رد ابن سید علی وسروری
عود وصندل وعنبر وسائرلرینی طبله‌لره ترتیب ایدوب صاتارلر نتکه استانبولده میوه‌یی
وغیریسنی طبله‌لرده صاتارلر (پس بونده همزه وحدت ایچوندر دینلر ایکی وجهله خطا
ایلدیلر (بریسی اولدرکه همزه فارسیده وحدت ایچون کلز بلکه وحدته منصوص یادر رد سروری وکافی
(وبریسیده اولدرکه اضافتدن مقطوع اولسه عودك اعرابدن محلی اولمازدی نتکه عقل سلیم
وطبع مستقیم اربابنه معلومدر فتأمل (بر آتش بر حرف استعلا (نه نونك کسریله وهاء اصلیه ایله
فعل امر مفرد مخاطب قو دیمکدر نهیدندن نهادندن دکل (مفعول صریحی مقدر عود رد ابن سید علی وسروری
وغیر صریحی بر آتشدر (که حرف تعلیل (چون ادات تشبیه (عنبر معدنی نامعلوم قوقی

رد ابن سیدعلی وسروری

و برنلردن بر نوعدر مسك كبی (بوید باحرف تأكید (بوید فعل مضارع مفرد غائبدر
بو نده لازمدر قوقه دیمكدر لازمی (یعنی معنای لازمیسی قوقی ویره فاعلی عود در (پس
متعدی اولمسنی تجویز ایدوب مشامی فاعلی اعتبار ایدن مشامنده بوی لذت فارسی بوغمش
(محصول بیت) مشام طبلهٔ عود دن محظوظ ومعطر اولماز (یعنی عود طبله ده طوردیغی یرده
قوقی ویرمز پس ایمدی آتش اوزره قوكه عنبركبی قوقه یعنی اندن قوقی چیقه (ایمدی قصه دن
حصه بو درکه اموال ونقود مقارن بذل وجود اولمسه بی سود وناممحود دریانمیوب طبله ده
طوران عود كبی * بزرکی بایدت بخشندکی کن * که دانه تا نیفشانی نروید * بزرکی یاحرف مصدر
اولولوق دیمكدر (باید فعل مضارع مفرد غائب معنای شرطی متضمن کرکسه دیمكدر (وتا
ضمیر منصوب متصل مفعولی (بخشنده اسم فاعل بغشلیجی معناسنه (وکاف عجم هاء رسمیدن
بدلدر (ویا حرف مصدر بغشلا یجیلق دیمكدر (کن کاف عربك ضمیله فعل امر مفرد
مخاطبدر کنیدندن ایله دیمكدر (بخشندکی کن جواب شرط مقدردر (که حرف تعلیل (دانه
حبه دیمكدر (تا حرف توقیت مادام معناسنه (نیفشانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب صاچیه سین
(نروید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بتمز دیمكدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر
اکر سکا اولولق کرك ایسه (یعنی دولت وعزت ورفعت استرسك همیشه عطا وجود وبذل
موجود ایله تا که خلق بندهٔ احسانك وشاکر نعمت فراوانك اولسون زیرا مادامکه تخم ودانه
صاچوب اکیه سین اندن نسنه بتمز (حاصلی عظمت ورفعت احسان وکرم ایله در امساك زرودرم ایله
دکلدر (مصراع ثانی مصراع اوله مقام تعلیلده واقعدر * یکی از جلسای بی تدبیر نصیحتش
آغاز کرد که ملوك پیشین این نعمت را بسعی اندوخته اند وبرای مصلحت نهاده * جلسا
جیمك ضمی ولامك فتحیله جالسك وجلیسك جمعیدر (بی تدبیره اضافت بیانیه در (آغاز کرد
شروع ایلدی (که حرف بیان (ملوك پیشین بیانیه (بسعی با حرف مصاحبت (اندوخته
ماضیدن قسم مفرد غائب (اند ادات جمع قزانمشلردر یعنی کسب ایدوب ادخار ایلمشلر
دیمكدر (برای باء مفتوحهٔ اصلیه ایله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه (مصلحت اضافت لامیه در
تخصیص ایچون (نهاده ماضیدن قسم تقدیری نهاده اند در قومشلردر یعنی حفظ ایلمشلر
دیمكدر (محصول ترکیب) مذکور شاه زاده یه بی تدبیر مصاحبلرك بریسی نصیحته شروع
ایدوب ایتدی اولکی پادشاهلر (یعنی آبا واجدادك بوقدر اموال وخزاینی زحمت ومشقتله جمع
ایدوب قومشلر ومهم مصلحت ایچون صاقلمشلر یعنی برکون لازم اوله دیو حفظ ایلمشلر پس سنك
اوزریکه دخی ضبط وصیانتی لازمدر * دست ازین حرکت کوتاه کن که واقعهادر پیشست ودشمنان
در پس نباید که در وقت حاجت درمانی * دست (کن فعلنك مفعول اولی (وکوتاه ثانیسی (وازین
حرکت غیر صریحی (کوتاه کاف عربك ضمیله قصه دیمكدر (که حرف تعلیل (واقعها واقعه نك
جمعیدر معلوم اوله که هر کلمه نك که فارسیده آخری هاء رسمی اوله ویا عربی کلمه اوله که آخرنده

مطلب

هاء رسمی شکلنده ها اوله که تلفظ اولنمیه (واقعه وقلعه ورقعه وحقه وشقه وغیریلری ها ایله
جمع اولدقده هاء رسمی ومرتبه سنده اولان ها کتابت اولنماز واقعها وحقها کبی فاحفظ (در پیشست
اوکده در (ودشمنان درپس ارتده دیمكدر (واقعها مبتدا (ودر پیش خبری (ودشمنان مبتدا
ودرپس خبری (نباید فعل نفی استقبال مفرد غائب کرکمز یعنی لایق دکل (بایدندن بایستندن دکل

رد ابن سیدعلی وسروری

(دروقت حاجت درحرف ظرف واضافت لامیه (درمانی فعل مضارع مفرد مخاطب عاجز قله سن
دیمكدر درله مصدر اولنجه معنی بویله اولور درمانیدندن مشتقدر درماندندن دکل (محصول ترکیب)

رد ابن سیدعلی وسروری

جلیس بی تدبیرك تتمهٔ مقول قولیدر شاه زاده یه دیرکه الیکی بو حرکتدن کوتاه ایله یعنی بو اسراف

واتلافدن کچ وفارغ اول که ایلریده واقعه لر وار یعنی نیجه درلو حوادث ظهور ایلك احتمالی وار
ودشمنلر ارد کده پوسیده در فرصت اسیری اولوب سنك حالکه ناظر ومقید در اولمیه که
وقت حاجتده عاجز وفرومانده قاله سین برجانبدن اعدا مستولی اولدقده خزینه قتندن
عسکر جمعنه مالك اولمیا سین مملکت الدن کیده وایتدیکك اسرافلره ندامت چکه سین

عامی اقت میمك تشدیدیله در لیکن بعجم تخفیف ایله اوقور

* قطعه * اکر کنجی کنی بر عامیان بخش * رسد هر کتخدا یی را برنجی * کنج بونده خزینه
معناسنه در (ویا حرف وحدت (کنی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر اکر
ایلرسك دیمكدر (بر حرف استعلا (عامیان عامینك جمعیدر عامهٔ ناس معناسنه (بخش حصه
وقسم معناسنه در (رسد فعل مضارع مفرد غائب (کتخدا صاحب خانه یعنی هر خانه یه ایریشور
(یا حرف وحدت (ورا حرف صله (برنج لفظ مشترکدر عربدن غیری دلده (ویاحرف وحدت
(محصول بیت) اکر تحت تصرفکده ومماللك سلطنتکده اولان عوام ناسه خزینه یی تقسیم
ایلسك خانه دن خانه یه بر برنج ایریشور انجق یعنی برنج مقداری کومش ویاجمیعی خزینه کی
برنجه صرف ایدوب عامه یه توزیع ایلسك هر برینك حصه سنه بردانه دوشر انجق یعنی شئ
قلیل اولوب هیچ کس اندن منتفع وبهره مند اولمازسنك اموال وخزائنندن ایر لدیغك
قالور انجق جود وکرمله وبذل درمله خلق طبور مق میسر دکل درپس پادشاهلق اولدر که
سن خلقدن الوب جمع ایلیه سین دیمكدر * چرانستانی از هریك جوی سیم * که کرد آید
ترا هر روز کنجی * چرا عربیده لمه معناسند در نیچون دیمكدر (نستانی فعل نفی استقبال مفرد
مخاطب نیچون المازسین دیمكدر (از هریك یعنی هر عامیدن ویا هر کتخدادن (جو جیمك
فتحیله وواو اصلیه ایله اریه در (ویاحرف وحدت (سیم کومش یعنی برشعیر مقداری کومش (که حرف
تعلیل (کرد اید جمع اوله (ترا سکا هر روز هر کون دیمكدر (کنجی یاحرف وحدت بر خزینه دیمكدر
(محصول بیت) نیچون عامینك ویا کتخدانك هر برندن براریه مقداری کومش الوب جمع
ایلزسین تاکیم هر کون سکا بر خزینه جمع اوله یعنی بذل موجود ایلمکدن هم سکا ضرر مترتب
اولور وهم انلر اول قدر مستفید اولماز لیکن هر برینه برشئ قلیل تعیین ایدوب سن انلردن
جلب ایلسك هم انلره چوقلق ضرر اولماز وهم سکا نفع عظیم وکلی خزینه حاصل اولور
دیمكدر (بعض شراح از هریك عبارتن رعایانك هر برندن دیو تفسیر ایلمش) وبعضیسی
آنی رد ایدوب بو محلده رعایایه تخصیصك وجهی یوقدر بلکه رعایانك وسپاهك جمله سندن
دیمكدر مقدما بر سپاه ورعیت بربخت دیدیکی اکا شاهد در دیمش (مخفی دکلدر که سپاهه
اولان بذل وجود محل اعتراض اولان اسرافدن دکلدر (وسپاهه صالغن صالوب انلردن
جلب مال ایلك جمیع زمانده جائز کورلمامشدر (سوق کلامك دخی اول معنایه مساعده سی
یوقدر جدا شارح اولك کلامی صحیحدر (عجبدر که شارح معترض سابقا مذکور اولان

شارح اول ابن سیدعلی

شارح معترض سروری

برسپاه ورعیت عبارتیله عمومه استدلال ایدوب بو مقامده بر عامیان بخش عبارتنك خصوص
عوامه دلالتندن غفلت ایلمشدر فتأمل (معلوم اوله که قوافیده واقع اولان الفاظك حرف

مطلب

اخیر اصلیسنه روی اصطلاح ایدرلر وماقبلنده حرف صحیح ساکنه حرف قید دیرلر اولده اون حرفه
مخصوصدر که بریسی نوندر پس مادامکه حرف روی ساکندر قیدك ماقبلنده اولان حرکتك
اختلافی جائز دکلدر اما روی حرف وصل کلمك سببیله متحرك اولسه اختلافی جائزدرتکه
کمال اصفهانینك بو رباعیسنده واقعدر (رباعی) کر سوز توام یکنفس آهسته شود)
ازدود دلم راه نفس بسته شود) در دیده از آن آب همی کردانم (تا هر چه نه نقش تست ازو
شسته شود) روی یه متصل اولان حرفه حرف وصل دیرلر بو رباعیده هاء رسمی کبی فندبر

پس برنج کنج لفظنه قافیه اولمغه مذکور اولان قافیه‌ده ایمدی بو محلده یانك لحوقیله حاصل
ردکافی اولان طول سببیله عمدن سالم اولمشدر دینفی قافیه‌یه مطلع دکل ایمش * ملكزاده روی
از ین سخن درهم کشید که موافق رأیش نیامد وکفت خدای عز و جل مرا مالك این
مملکت کرد آنید نست تا بخورم وبخشم نه پاسبانم که نکه دارم * درهم کشید عبارتنك معناسی
مکرر بیان اولدی (که حرف تعلیل (موافق طبع اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شین ملكزاده‌یه
راجعدر بعض نسخه‌ده موافق رایش واقعدر (مرا بنی دیمکدر (مالك این مملکت اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (کرد انیده ایلمش دیمکدر کردیدندن (الف ونون ادات تعدیه‌در
(تا حرف تعلیل (پاسبان سینك سکونیله عسس معناسنه‌در (که حرف بیان (نکه دارم
صاقلیم (یعنی حفظ ایدم سابقا نکاه لفظنك استعمالی مفصل بیان اولمشدر (محصول ترکیب)
ملك زاده جلیس بی تدبیرك بو سوزندن (یعنی پند و وعظندن یوزینی بورتاردی (حاصلی
بیحضور اولدی زیرا بو نصیحت رأی وطبعنه موافق کلمدی (دخی دیدی الله تعالی بنی بو مملکته
مالك و پادشاه ایلمشدر تاکیم امساك ایلیوب کندم یم وخلقه بذل واحسان وانعام ایلیم (پاسبان
دکلم که پیبوب واجیبوب وکیسه‌یه ویرمیوب طلسم کبی اوستنده دزیوب صاقلیم (موافق طبعش
ردشمعی نیامدندن صکره (مر اورا زجر فرمود بازان جمیع نسخه‌لرده مخالف یازمش * بیت * قارون هلاك
شد که چهل خانه کنج داشت * نوشین روان نمرد که نام نکو کذاشت * (قارون حضرت موسی
علیه السلامك عمی اوغلیدی و قز قرنداشین طوتردی بعضی تفسیرلرده قصه‌سی مفصلدر
وسروری شرحنده برمقدارین یازمشدر مراد ایدینن اکا مراجعت ایلسون (که حرف علت
(چهل جیم عجمك وهانك کسره‌لریله قرق دیمکدر اربعین معناسنه کاه اولور که هاسنی حذف
ایدوب چل دیرلر جیم عجمك کسریله (خانه او در بیت معناسنه (کنج بونده مال معناسنه‌در (داشت
بونك کبی یرلرده می داشت تقدیرنده‌در (یعنی حکایت حال ماضی طوتاردی (یعنی انك وار یدی معلوم
اوله که قارون حضرت موسی علیه السلامك عمی اوغلیدی وقزقرنداشنك اری ایدی (وقتا که
خدای تعالی موسی‌یه توراتی التون صو ییله یازدیو بیوردیسه حضرت موسی دیدی یاربی بن
فیه تصحیح للطابع التونه مالك دکلم قنده بولایم که انکله سنك کتابکی یازام (پس الله تعالی اکا علم کیمیایی تعلیم ایلدی
وقارون اول زمان غایتله فقیر ایدی واهل عیال وزیاده عبادته ملازم وکیجه قائم وکوندز صائم ایدی
(پس موسی اکا مرحمت ایدوب علم کیمیایی تعلیم ایلدی حتی بو طریقله زیاده چوق ماله مالك اولدی
شویله که خزینه‌لرینك مفاتیحنی یوز دوه چکردی و برز وایتده یتمش دوه (مجاهد دیرکه هر بر
مفتاحك وزنی بردرهم ایدی و برز وایتده نصف درهم وهر بر مفتاحله یتمش قپو آچیلوردی (پس
وقتا کیم قارون مالك جمعنه مشغول اولدیسه نوافل وعباداتی کلیا ترك ایلدی اندن صکره الله تعالی
موسی‌یه بیوردیکه اندن مالك زکاتنی استیه واردی قارون مالنك زکاتنی حساب ایلدی کوردیکه
فتی چوق مال کتمك لازم کلور (پس زکاتنی ویرمدی وکندیله بك قول و بیك جاریه آتلا نوردی
جمیعنك اکرلری ورختلری آلتون ایدی ولباسلری کذلك وقتا کیم موسی زکات ویرمسنی الحاح
وابرام ایلدیسه قارون دیدی ایرته شهر خلقنی جمع ایدوب سنکله مناظره ومباحثه ایدرین اکر
بحث وحجتده سن بکا غالب اولورسك مالمك زکاتنی ویره‌ین والاویرمم دیدی واول وقت بنی اسرائیل
اراسنده زیاده کوزل برزانیه عورت وار ایدی قارون آنی چغرتدی واکا دیدی ایرته بن بنی اسرائیلی
جمع ایلسم کرك اکرسن موسی‌یه فسقله شهادت ایدوب بکا زنا ایلدی و بن اندن یوکلی یم دیرسك سکا
بو قدر مال ویره‌ین دیدی (پس عورت سوزین قول ایدوب ایلیم دیدی ایرته اولیجق قارون
بنی اسرائیلی کندی اوینه دعوت ایدوب جمع ایلدی اندن صکره حضرت موسی‌یی دعوت ایلدی

موسی‌ده کلدی اندن صکره بنی اسرائیل ایتدی یاموسی بزه وعظ ایله حضرت موسی وعظه
شروع ایدوب اثنای کلامده بیوردی بر کیمسه که مال محفوظی سرقه ایلسه الینی کسرم و بر کیمسه که
یول کسوب قطاع طریق اولسه باشین کسرم و بر کیمسه که زنا ایلسه آنی طاشله‌دیه‌لرم دیدی بو کره
قارون ایاق اوزره طوروب دیدی بو دیدکلرکی سن ایلرسك سنك اوزریکه حکم نیجه جاریدر دیدی
حضرت موسی بیوردیکه اکر بن دیدکلریمی اشلرسم بنم اوزریمه حکم توراتده الله تعالی
بیوردیغی کبی‌در اندن صکره قارون دیدی سن بو عورته زنا ایلمش سین واقرار ایدرکه سندن
یوکلی‌در دیو واشارت ایلدی (قارون عورته قالق یوقاری سویله دیدی (پس الله تعالی عورتك
قلبنه خوف وخشیت دوشردی ولساتی کذبدن صدقه دوندردی ودیدی حضرت موسی
قارونك دیدکندن مبرا ومنزهدر و بکا قارون بو قدر مال وعده ایلدی و بکا تعلیم ایلدی که موسی‌یه
بر بهتان افترا ایدم دیو بن ایسه اللهدن قورقارم نبی‌سنه وکلیمنه بریارامز نسنه افترا ایدم اندن صکره
حضرت موسی غضبه کلوب ایتدی یاعدو الله نه مراد ایلدك بو افترا ایله بکا اندن صکره
حضرت موسی مجلسدن طاشره کتدی والله تعالی‌یه سجده ایلدی ومناجات ایلدی وقاروندن
شکایت ایلدی (پس حضرت جبریل امین کلدی ودیدی یاموسی الله تعالی سکا سلام ایدر
و بیورر که کره ارض سنك امریکه مأمور ایلدم هر نه بیوررسك سنك امریکه مطیعدر قارونك هلاکنده
اندن صکره موسی دوندی قارونه کلدی وکوردی که بر التون تخت اوزرنده اوتورر دیبادن دوشکلره
ویصدقلره طیانمش (پس موسی عصاسنی یره اوردی (وسر برینه یره کیر دیدی
اول ساعت سریری یره باتدی قارونده سریردن صیچرایوب قچایم دیدی موساده یره امر ایلدی
یوت شونی دیدی فوری دیزلرینه دك یره باتدی (پس موسایه تضرعه باشلدی هیچ تضرعنه
التفات ایلمیوب یوت دیدی اندن صکره یرقارونی وقومنی واوینی یوتدی روایت اولنور که الله تعالی
موسی‌یه وحی ایلدی که یاموسی قارون سکا درت کره امان یاموسی دیدی وامان ویرمدك عزتم
وجلالم حقیچون اکر بندن برکره امان دیلسه البته بن اکا خسفدن امان و یرردم اندن صکره
بنی اسرائیل اراسنه کفت وکو دوشدیکه موسی قارونی یره باتوردی اموال وخزاینی کندی‌یه قاله دیو
اندن صکره حضرت موسی الله تعالی‌یه تضرع ایلدی که مالیده یره باتسون (پس خدای
تعالی مالنده یره باتوردی (فخسفنا به و بداره الارض) بو قصه‌یه دالدر معلوم اوله که حضرت شیخك
مرادی کثرتن بیاندر چهله حصر دکلدر زیرا یازدقلری یرده شویله مبالغه ایدرلر که (چهل خانه
بیوردیغی عشر عشیری اولماز (نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب (که حرف تعلیل (نام نکو بیانیه
(کذاشت کاف عجمك ضمیله فعل ماضی مفرد غائب قودی (یعنی کندیدن صکره قالدی
(محصول بیت) قارون هلاك اولدی زیرا حددن زیاده مالی وخزینه‌سی وار ایدی یعنی کثرت
مال هلاکنه سبب اولدی نتکه قصه سندن فهم اولور اما نوشیروان اولمدی زیرا عالمده عدل
وداد ایله ایوادقودی یعنی اوصافی دللرده مذکور و مشهوردر (پس کویا که هنوز زنده و باقیدر
مصراع اولك معناسی قارون هلاك اولدی حال بو که قرق او کنج وخزینه طوتدی دین
وقارونك قرق خانه طلوسی مالی وخزینه‌سی واریکن فائده ایتمیوب هلاك اولدی دین مراد
ردشراح جمیعا مصنفه واصل اولمامشلر زیرا مساق کلام امساك مال سبب هلاك اولدیغنی بیاندر بو قدر مالی
وارایکن اولدی دیمك مراد کلدر (زیرا موسی آندن مالك زکاتی طلب ایلیجك حساب ایلدی
کوردیکه چوق مال کیدر (پس قیامدی عافیت مالیده کندیده یره باتدی (کذاشت لفظنی
ردشمعی منه سنده نهاد لفظیله تفسیر ایلین تقشیر ایلمش * حکایت * اورده اند که نوشروان عادل را در
شکارکاهی صیدی کباب کردندی نمك نبود غلامی بروستا فرستاند تا نمك اورد نوشروان

کفت نمك بقیمت بستــان تارسمی نکردد وده خراب نشود * آورده اند لغتــده کتورمشلر
دیمکدر (اما اصطلاحده روایت ایلمشلر دیمکدر (درحرف ظرف (شکارکاه ظرف مکان آویری
دیمکدر (و یاحرف وحدت (صیدشکار (یعنی آو (و یاحرف وحدت (کردندی یاحکایت حال ماضی
افاده ایدر ایلرلردی دیمکدر صیــد مفعول اولی و کباب مفعول ثانیسی (نمك نونك ومیمك فتحه لریله
توز دیمکدر عربجه ملح دیرلر میمك کسری و لامك سکونیــله (غلامی یاحرف وحدت (بروستا
(باحرف صله روستا کویه دیرلر ده معناسنه (فرستادند فعل ماضی جمع غائب کوندردیلر دیمکدر
(غلام مفعول صریحی (و بروستا غیر صریحی (تاحرف تعلیل (بیاورد فعل مضارع مفرد غائب
کتوره دیمکدر نمك مقدم مفعولی تاکیم توز دیمکدر (بقیمت باحرف مصاحبت (قیمت بها معناسنه در
بستان فعل امر مفرد مخاطب صاتون آل دیمکدر ستانیدندن (نمك مفعول صریحی (و بقیمت غیر
صریحی (تاحرف تعلیل (رسم بونده عادت معناسنه در و یاحرف تنکیر (نکردد فعل نفی مستقبل
اولمیــه دیمکدر (کردیدندن صیرورت معناسنه کاف عجمك (فتحیله ده مبتدا (وخراب مبتداء
ثانی (ونشود فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده ده راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبر خرابدر
وجملهٔ اسمیه خبرده در (محصول ترکیب) (روایت ایلمشلردر که نوشیروان عادله بر کون بر صید کاهده
کندی حضورنده برشکاری کباب ایلرلردی اتفاقا توز حاضر بولنمدی یعنی اول حالده یانلرنده
توز بولنمادی براوغلانی کویه کوندردیلر تاکیم توز کتوره نوشیروان اول وار ان آدمه دیدی توزی
مفت ومجانا المه بهاایله آل تاکیم بوندنصکره رسم وعادت وقانون و بدعت اولمیه پادشاهلر وحکام
صید کاهده کباب و یاطعام بشورمك لازم کلدکجه توزی رایکان المق وکویك خرابلغنه سبب
اولمیه * کفتند ازین قدرچه خلل زاید کفت بنیاد ظلم درجهان اول اندك بوده است وهر که
آمد برومزید کردتابدین غایت رسید * خلل لغتده کدك معناسنه در (یعنی رخنه امابونك کبی یرلرده
نقصان معناسنــه در (زاید فعل مضارع مفرد غائبدر (زاییدندن طوغار دیمکدر (یعنی حادث
وظاهر اولور معناسنه (بنیاد بونده ابتدا معناسنه در (ظلمه اضافتی لامیه در (بوده ادات زمانیه (وسین
(وتاادات خبر (اندك بوده است آز ایمشدر دیمك اولور (برحرف استعلا (واو ضمیری بنیاد ظلمه
راجعدر (مزید مصدر میمی در زیاده معناسنه (تاحرف تعلیل (بدین باحرف صله دال
همزه دن بدلدر اصلنده این ایدی نتکه سابقا بیــان اولندی ایدی (غایت بونده حد معناسنه در
(محصول ترکیب) نوشیروانك یانــنده حاضر اولنلر دیدیلرکه بوقدر بدعتدن نه کلور خلل
ونقصان حادث اولور و بومقــدار جزئی تعدی برمعمور کویك خراب اولماسنه ندن باعث
اولور (نوشیروان دیدی ظلمك بنیادی جهانده اول ازجقمش وهرکیمسه که سلاطین
وحکامدن کلدی اول بنیادك اوزرینــه زیاده ایلدی تاکیم بوحده ایرشدی و بوغایته واردی
و دنیا ظلمیله دولدی (معلوم اوله که فقها خلفاء راشدیندن صکره کلن سلاطینه عادل
اطلاقنــدن منع ایلمشلر حتی بعض فتاواده کفرینه حکم ایلمشلر مکر کیم عادل عدوادن مأخوذ
اوله اهل اسلام پادشاهلری یکن اما نوشیروان کافر ایکن اکا عادل اطلاقنــده اتفاق وار
* قطعه * اکرز باغ رعیت ملك خورد سیبی * برآورند غلامان او درخت از بیخ * باغ رعیت
لامیه (خورد فعــل مضارع مفرد غائب فعل شرط (سیب الما عربجه تفاح دیرلر تانك ضمی
وفانك تشدیدیله (و یاحرف وحدت (براورند بونده چقارلر دیمکدر (غلامان قوللر وخدمتکارلر
معناسنه در (او ضمیری ملکه راجعدر (بیخ باء عربینك کسریله اغاجك وغیرینــك کوکنه
دیرلر (محصول بیت) اکر رعیتــك باغ و باغچه سندن پادشاه غصب وتعدی طریقیــله بر الما
بیك جائز کورزسه قوللری وخدمتکارلری اول المانك اغاجنی کوکندن چقاررلر یعنی اول باغی

بونك جوابی مرور ایتمشدر للطابع

خراب ایدرلر * به پنج بیضه که سلطان ستم روا دارد * زنند لشکریانش هزار مرغ بسیخ *
بیضه بانك فتحیله یمورطه (که حرف بیان (ستم سینك کسری وتانك فتحیــله ظلم معناسنه در
(روا رانك فتحیــله بونده جائز دیمکدر (دارد طوته یعنی جائز طوته (زنند فعــل مضارع جمع
غائب اوررلر (لشــکریان یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع لشکریلر دیمکــدر (هزار
بیك دیمکدر الف معناسنه در (مرغ لغتده هرقوشه دیرلر اما بونده تاوق مراد در مرغ خانکی
معناسنه غلبهٔ استعمالله مرغ تاوغه دیرلر عربجه دجاجه دیرلر (سیخ کباب دموری که ترکیجه
سوغلی دیرلر (محصول بیت) بش یمورطه جه ظلمی که پادشاه جائز کوره یعنی بش عدد یمورطه
مقــداری طمع ایدوب غصبله السه انك عسکری وسپاهی بیك طاوغی شیشه صانجوب کباب
ایدرلر یعنی پادشاهك اول مقــدار ظلمی عسکره کلی ظلمه اجازت اولور * بیت * نماند ستمکار
بد روزکار * بماند بروالعنت پایدار * نماند فعــل نفی مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (ستمکار
ظالم دیمکدر (زیرا کار کاف عجمله ادات فاعلدر جی معناسنه نتکه سابقا مفصل بیان اولندی ایدی
نماندك فاعلیدر (بدروزکاره اضافتی بیانیه در (بد روزکار وصف ترکیبیدر (بونده روزکار زمان
معنــاسنه در یارامز زمانلی دیمکدر یرامازلق کندی یه نسبتــدر روزکاره نسبت دکل (بماند
قالور فاعلی لعنتدر (پایداره اضافتی بیانیــه در (محصول بیت) ظالم بد عهد و بد زمان قالماز
یعنی برکون دنیادن کوچوب کیدر باقی قالمــاز البته ولکن انك اوزرنده لعنت ثابت وباقی
ومؤبد وبرقرار قالور حاصلی قبایح واوصافن هرکیم ایشیدرســه اکا نفرین وبد دعا ایدر
(ستمکاری وصف ترکیبیــدر دیینلر خطا ایلشلر (فارسیده موصوف صفتنه مضاف اولمق جائز
دکل دیینلر میــدان فرسك فارسلرندن دکل ایمش * حکایت * عاملی راشنیده که خانهٔ رعیت
خراب کردی تاخزینهٔ سلطان آبادان کند بی خبر ازقول حکما که کفته اند هرکــه خدای
تعــالی را بیازارد تادل خلقی بدست آرد خدای تعــالی همــان خلق را بروی کارد تادمار
ازروزکارش برارد * عاملی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (خانهٔ رعیت
لامیه (کردی یاحرف حکایت (کردینك خانه مفعول اولی (وخراب مفعول ثانیسی (تاحرف تعلیل
(خزینهٔ سلطان لامیه (آبادان الف ممدود ایله معمور معناسنه در (کندك خزینــه مفعول اولی
(وابادان مفعول ثانیسی (بی خبر ازقول حکما حالدر کندك فاعلندن (که حرف بیان (هرکه
اصلنده هرکس که ایدی نتکه مرارا بیان اولندی (تعالی را را ادات مفعول (بیازارد فعــل
مستقبل مفرد غائب بونده انجیده دیمکدر (تا حرف تعلیــل (دل خلق لامیه (و یاحرف وحدت
(وخلق مخلوق معنــاسنه در (بدست باحرف صله (آردك دل خلق مفعول صریحی (وبدست
غیر صریحی (همان همله آندن مرکب اولمق جائز مفرد اولقــده جائز (خلق را را ادات
مفعول (بر حرف استعلا (وی ضمــیر غائب عامله راجع (کارد کاف عجمك ضمیله حواله ومسلط
ایدر دیمکــدر (خلق مفعول صریحی و بروی غیر صریحی (تا حرف تعلیــل (دمار لفظ
مشترکدر عربله عجم بینده عربی اولنجه هلاك معناسنه درو عجمی اولنجه بنه مشترکدر اصل و کوکله
انتقام بینده (برآرد بونده چقاره دیمکدر (دمار مفعول صریحی (وازروزکار غیر صریحی
تقــدیر کلام دمارش ازروزکار برارد در (محصول ترکیب) برظالم عاملی ایشتدمکه پادشاهك
خزینــه سنی معمور وابادان ایلمك ایچون رعایانك خانه لرینی ظلمله خراب و یباب ایدردی حکما
وعقلا قولندن بی خبر اولدیغی جهتندن بویله ایدردیکه دیمشلردرهر کیمسه که الله تعالینك سخط
وغضبنه سبب اوله بر مخــلوقك کوکلنی اله کتورمکیچون الله تعالی هم اول مخلوقی یعنی کوکلنی
اله کتورمکه سعی ایلدیکی مخلوقی اوزرینــه مسلط وحواله ایدر تاکیم روزکاردن اصلنی

رد ابن سیدعلی وسروری ردکافی

بعض نسخه ده (هر که خلق خدای تعالی را) واقع اولمشدر اشبو نسخه یه کوره کنایه تأویلنه حاجت یوقدر للطابع

وکوکنی چقاره یعنی انی هلاك ایلیه (معلوم اوله که خدای تعالینك خصوصنده آزار واذی وجفا ممنع ومحالدر بلکه رضاء شریفنه نسبت مخالفت سببیله مستوجب عذاب وعقوبت اولمقدن کنایتدر * بیت * آتش سوزان نکند باسپند * انچه کنددود دل مستمند * اتش سوزان بیانیه در (سوزان صفت مشبهه در یقفان دیمکدر سوزیدندن بونك کبی یرلرده یاقیجی ویاندریجی معناسنه در (با حرف صله (وسپند سینك کسری وباء عجمك فتحیله یوزرلك دید کلری نباتدر یاوز کوزدکمك ایچون یقارلر (باسپند نکنده متعلق (انچه کندك مقدم مفعولیدر (نکندك مفعولیدر دیین فکرسز سویلمش (دوددل لامیه (وکندك فاعلی (مستمند مست میمك ضمی و سینك سکونیله لفظ مشترکدر شکایت وغم وغصه ونحافت بینده یعنی ضعیف ونحیف اولمق (ومند ادات نسبتدر دردمند دردلی دیمکدر (پس مستمند غملو وغصه لو. ونحیف دیمکدر (محصول بیت) یاقیجی اتش سپنده اول حالی واول کاری ایلمز که برفقیرك دود دلی وانکسار قلبی ایلر یعنی برمسکین مظلوم کوکلدن چکدیکی آهی وبددعاسی ایلدیکی تأثیری اتش سوزان سپنده ایلمز (حضرت شیخ سپندی تخصیص بالذکر ایلدیکنك نکته سی اولدرکه اتشه یاندغنده چتردیسی سائر یانان نباتاندن وجوه ایله زیاده در (بعض شراح دیمش خفی اولمیه که بعض دیارده یوزرلك وفرت اوزره اولوب اغستوس زماننده شدت حرارتدن برحالت واستعداد پیدا ایدرکه برصحرانك براوجندن جزئی اتش طوقنسه طرفة العینده بالتمام یانوب کول اولور (حضرت شیخ بو بیتله اکا اشارت وسرعت تأثیردن کنایت ایتمشدر (سپندی تخصیص بالذکر ایتدیکنك وجهی بودر دیمش خفی دکلدرکه جمیع نباتات قورودقدنصکره بواستعدادی بولور فتدبر (سوزان ملتهبله بیان ایلینلر غلط ایلمشلر * لطیفه * کویند سرور جملهٔ حیوانات شیرست وکمترین جانوران خر وباتفاق خرد مندان خر باربربه از شیرمردم در * سرور رئیس معناسنه در ومبتدا (جمله یه وحیواناته اضافتلر لامیه لردر (شیرست خبرمبتدا (شیر بونده یاء مجهوله ایله ارسلان معناسنه در (کم اکسك بونده الحق دیمکدر (وتر ادات تفضیل (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (جانورانه اضافت صنتك موصوفنه اضافتیدر (جانور نونك سکونیله جانلی دیمکدر (زیرا ور واوك فتحیله ادات نسبتدر (والف ونون ادات جمع (باحرف مصاحبت کلجك خبره متعلق (اتفاق خرد مندان مصدرك فاعلنه اضافتیدر عقلا اتفاقیله دیمکدر (خر باربربیانیه (باربر وصف ترکیبیدر بریدندن بانك فتحیله ایلتمك معناسنه (بار بونده یوکدر (باربر یوك کتوریجی یعنی یوك چکیجی (بری بردندن اخذ ایدن احوال اشتقاقدن کلیا غافل ایمش (خر باربرمبتدا (به یك دیمکدر (که من تفضیلیه معناسنه در بعض نسخه ده که یرینه از واقعدر (شیرمردم در بیانیه وخبرمبتدا (ومردم در وصف ترکیبیدر دریدندن دالك فتحیله زیرادالنده فتحه وکسره جائزدر (محصول ترکیب) دیرلر که جمیع حیواناتك سروری ورئیسی وباشی وسرداری ارسلاندر وجانلیلرك الك الچاقراغی خردر زیرا خر غایتله احمق وابله در وعقلا اتفاقیله یوك چکیجی خر آدم پرتیجی شیردن بهتر ومقبولتر ومرغوبتردر زیرا نیجه اموره استخدامی قابلدر * مثنوی * مسکین خر اکرچه بی تمیزست * چون بارهمی کشد عزیزست * مسکین خر اصلنده خرمسکین ایدی موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندن یعنی بیانیه ضرورت وزن ایچون اضافتدن فك اولدی (تمیز اصلنده تمییزدر تفعیل بابندن مصدر لیکن انجام یاء مصدرك حذفیله استعمال ایدر (چون ادات تعلیل (همی ها حرف تأکید (ومی بونك کبی یرلرده ادات استمراردر (کشد فعل مضارع مفرد غائبدر کشیدندن چکردیمکدر (مسکین خر مبتدا ومابعدی خبری وبارهمی کشدك

رد ابن سید علی

ای صبا مشتی سپندی برسر آتش زن
کی پرست بار حال صاحب دانشمند را

ردکافی

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری وکافی

مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه معلل عزیزدر (محصول بیت) خرمسکین اکرچه کیم ادراکدن محروم وفهم ودرایتدن دور وتمییز وتشخیصدن مهجور اما چونکه یوك چکر وضرورت حالتده مرکوبدر عزیزدر یعنی بویله بی تمیز وادراك ایکن بعض جهتدن استخدامه قابل اولدیغیچون ارسلاندن اعز واکرمدر * کاوان وخران بار بردار * به زاد میان مردم آزار * کاوان مبتدا (وخران اکا معطوف (بار برداره اضافت بیانیه در (بار بردار وصف ترکیبیدر برداریدندن بانك فتحیله بحسب لغت یوك قالدریجی دیمکدر اما کوتوریجی مرادر (به یك (زاء مفرده بونده من تفضیلیه معناسنه در (آدمیان وصله همزه ساقط اولمشدر (مردم ازاره اضافت بیانیه در (مردم ازار وصف ترکیبی درازاریدندن مردم انجدیجی یعنی موذی مصراع ثانی خبرمبتدادر (محصول بیت) یوك چکیجی کاولر وخرلر خلق انجدوب موذیلق ایدن ظالم ادم اوغلانلرندن یکدر یعنی بارکش حمارلر وکردون کش کاولر دلازار وخاطرشکن بنی آدمدن یکدر (زیرا انجه فائده لری وار وهیچ ضررلری یوقدر (خرانی باربرداره واد میانی مردم ازاره اضافت ایلین یعنی اضافتلرین تجویز ایلین فارسیده باشقه برصاحب مذهب ایمش (حضرت شیخ مذکور لطیفه یی جملهٔ معترضه طریقیله ذکر ایلدکدن صکره ینه اصل حکایه یه شروع ایدوب بیورر * ملك راطرفی ازذمایم اخلاق او معلوم شد بشکنجه کشیدش وبانواع عقوبت بکشت * ملك را رااداتی مفعول (طرف طانك ورانك فتحه لریله بونده بعض معناسنه در (ویاحرف وحدت (ذمایم ذمیمه نك جمعیدر مذمومه معناسنه در (اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده اخلاق ذمیمه ایدی بیانیه ایدی شمدی لامیه در (بشکنجه باحرف صله (وشکنجه عذاب معناسنه در (کشیدش فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده ملکه راجع ضمیر (وشین ضمیر عامل ظالمه راجعدر (باحرف مصاحبت (انواع عقوبت لامیه در (بکشت دپلدی (محصول ترکیب) پادشاهه برمقدار عامل جائرك اخلاق ذمیمه لرندن معلوم اولدی (یعنی خلق عالمه ایلدیکی جفا وظلمی اکلدی آنی اشکنجه یه چکدی وانواع عقوبت واصناف عذابله انی هلاك ایلدی * قطعه * حاصل نشود رضای سلطان * تاخاطربندکان نجویی * رضای سلطان لامیه ومبتدا (وحاصل نشود مقدم خبر (تا حرف توقیت (خاطر بندکان لامیه (ونجوییدنك مقدم مفعولی (ونجویی فعل مضارع مفرد مخاطبدر جوییدندن جستن دن دینلر غلط سویلمش (زیرا جستندن فعل ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز (معلوم اوله که فارسیده مصادرك اواخری نوندر (ونونك ماقبلی تادر ویادالدر (ودالك ماقبلی یا اولورسه جمیع مشتقات اندن اخذ اولنور قیاس مطردله (اما اوایکی صورتده اولان مصادردن (یعنی تالی مصدردن وشول داللی مصدردن که ماقبلی یا اولمیه (مثلا شدن وبودن کبی انلردن ماضیله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز بواسلوب بی ضبط ایدنجه جمیع مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ نسنه سی سماعی اولماز (نهایتی فکره برمقدار ریاضت ویرمك کرك فتدبر (محصول بیت) پادشاهك رضاسی حاصل اولماز (یعنی پادشاه سندن راضی وخشنود اولماز تاکیم مادام که قوللرینك وفقرا ورعایاسنك خاطرلرین استمینجه یعنی خاطرلرین رعایت ایدوب اله کتورمینجه زیرا مقرردر که مادامکه فقرانك خاطرلرین رعایت ایلیه سین ورعیت پرور اولمیه سین وداد کستر اولوب خلقه عدل کوسترمیه سین البته پادشاهدن راضی اولماز (پس رضای پادشاهی وعطای شهنشاهی یه مظهر اولمق بهر تقدیر رعایا وفقرایه عدل ودادایله میسر اولور * خواهی که خدای بر تو بخشد * باخلق خدای کن نکویی * خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای شرطی متضمن دیلرمیسین دیمکدر (که حرف بیان (خدای مبتدا (بر حرف استعلا (بخشد فعل مضارع مفرد

کردون فلکی
ردکافی

رد ابن سید علی وشمعی وکافی

مطلب
در بیان مشتقات از مصادر

غائب فاعلی خدایه راجع تحتنده ضمیر وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر وجملهٔ اسمیه مفعول خواهی‌در
با حرف صله (خلق خدا لامیه خلق بونك کبی یرلرده مخلوق معناسنه‌در (نکویی یاء اولی اصلیه (و یاء
ثانی مصدریه دریائك دیمکدر (محصول بیت) استرمیسین که الله تعالی سکا رحمت وغفران ایلیه
(یعنی خدای تعالی سکا مرحمت ومغفرت ایلدیکن دیلرسك خدانك مخلوقنه اگرانسان واگر
مطلب
غیریدر ایلك ایله (یعنی سن مخلوقاتی اسرکه که الله تعالی سنی اسرکه سون (معلوم اوله که بخشیدن
مصدری مشترکدر بغشلامغله اسرکك بینده وایکی معنانك بیله مضارعی بخشد کلور بونده
اسرکك معناسنه‌در که بخشودن وبخشاییدنله مرادفدر نتکه خیام بر رباعیده ذکر ایلمش (رباعی)
یارب تو کریمی وکریمی کرمست) عاصی زچه‌رو برونز باغ ارمست) (آمرزش اگر بطاعتست نیست
کرم (درمعصیتم اگر بخشی کرمست) اگر بخشی اگر رحمت وغفران ایدرسك دیمکدر (پس بیت
سابقك شرحنده ذکر ایلدیکمز قاعده اوزره بخشد بخشیدن مصدرندن مشتقدر بخشودن مصدرندن
مشتق اولمق احتمالی یوقدر زیرا دالك ماقبلنده یایوقدر وبخشاییدندن مضارع بخشاید کلور
ردشراح عموما
بخشد کلمز (پس شراح عموما بخشد بخشودن مصدرندن دردید کاری الخش خطا ایادندر فتدبر
* یکی از ستم دیدکان بر و بکذشت وکفت * ستم دیده وصف ترکیبی درظلم کورمش (یعنی مظلوم
(بر و بر حرف استعلا (واو ضمیری عامل مقتوله راجعدر (بکذشت کچدی (یعنی یانندن مرورایلدی
ودیدی (محصول ترکیب) مظلوم ملرك بریسی عامل مقتولك اوستنه اوغرادی وحال مستقبحنه
نظر ایدوب دیدی * قطعه * نه هر که قوت باز و ومنصبی دارد * بسلطنت بخورد مال مردمان
بکذاف * نه حرف نفی مصراع ثانیده (بخورد فعلنه ناظردر (هرکه اصلنده هرکس که ایدی
نته که مرارامر ورا یلدی (قوت باز و لامیه (منصبی یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (باحرف
مصاحبت (سلطنت قهر وغلبه (یعنی تسلط معناسنه (بخورد فعل مضارع مفرد غائب ییه دیمکدر
(مال مردمان لامیه (باحرف مصاحبت (کذاف کاف عجمك ضمی وزای معجمه ایله مفت وایلق یره
دیمکدر (یعنی بیهوده وضایع یره (محصول بیت) اویله دکلدر که هر کیمسه‌نك که قوت باز و
وقوت قاهره سی وقوت منصبی وپایه منصبی اوله قهر وغلبه ایله وتسلطله خلق عالمك مالنی
اخذ ایلیه (رایکان ومفت وبی وجه وضایع یره اکل ایلیه (حاصلی بومعنی میسر دکلدر البته برکون
هضم ایده میوب بورنندن کلور (یعنی بلاسین وجفاوجزاسین چکر البته * توان بحلق فرو بردن
استخوان درشت * ولی شکم بدرد چون بکیرد اندرناف * توان امکان وقدرت معناسنه اسمدر
فرو بردنه مقید (باحرف تأکید (وحلق حاء مهمله نك فتحی وسکون لامله بوغز درکاو معناسنه
فرو بردن لفظ مرکبدر فرو ایله بردندن یوتمق معناسنه که عربجه بلع دیرلر بانك فتحی ولامك
سکونیله (استخوان واو رسمیله کمکدر عربجه عظم دیرلر عینك فتحی وظانك سکونیله (درشت
دالك ورانك ضمه‌لریله وشینك سکونیله بونده ایری معناسنه در ایکی معنی ایله (یعنی یوك ویومشغه
مقابل که عربجه اکا حشن دیرلر حانك فتحی وشینك کسریله (ولی ادات استدراك (شکم شینك
کسری وکافك فتحیله قرن دیمکدر که عربجه بطن دیرلر بانك فتحیله (باحرف تأکید (درد
دالك فتحه وکسره لغتدر ورانك فتحیله یرتار دیمکدر عربجه (خرق دیرلر خاء معجمه نك فتحیله
(چون ادات تعلیل (باحرف تأکید (کیرد فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتله
دیمك اولور (ناف کوبکدر عربجه سره دیرلر (محصول بیت) بوغازایری وبیوك کمکی یوتمغه
قادردر (یعنی یوتمسی ممکندر (اماقرنی یرتار کوبکده طوتلوب قالنجه (یعنی روده‌یه چوب کتمیجه
شکمه ضرر ایدر وجائزدرکه بحلق باسی از معناسنه اوله (وفرو بردندن ترکیب معناسی مراد اوله
یعنی اشاغه ایلتمك بچورمك معناسنه (پس محصول بیت) ایری کموکی بوغزدن بچورمك ممکندر

اما کوبکده طوتلوب اشاغه کتمیجه قرنی یرتار (یعنی صاحبنی هلاك ایدر * حکایت *
مردم آزار براحکایت کنند که سنکی برسر صالحی زد درویش را مجال انتقام نبود سنك راباخود نکاه
می داشت تاوقتی که ملك برآن لشکری خشم کرفت ودرچاهش کرد * مردم آزار وصف ترکیبی‌در
آزاریدندن (ویاحرف وحدت (وراحرف مفعولیت (سنکی یاحرف وحدت (سرصالحی لامیه
(یاحرف وحدت (درویش مراد مذکور صالحدر (ورا حرف تخصیص (مجال انتقام لامیه (نبود
رد شمعی
یوق ایدی (سنك راراادات مفعول (نکه‌می داشت حفظ ایدردی (حفظ ایتدی دین معنای
منطوقی ویرمش (تا انتهاء غایت ایچوندر (وقتی یاحرف وحدت (که حرف بیان (ویارابط صفت
(ملك مبتدا (لشکری یاحرف نسبت (خشم خانك فتحی وسکون شین ایله غضب دیمکدر (کرفت
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده ملکه راجع ضمیر ومفعول صریحی خشم وغیر صریحی
برآن لشکری وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (درچاه درزندان دیمکدر (وشین ضمیر مردم آزاره
راجعدر (محصول ترکیب) بر انسان انجدیجی موذی‌یی حکایت ایدرلرکه بر صالحك باشنه
برطاش اوردی درویش صالحك انتقامه مجالی یوق ایدی (زیرا پادشاه قوللی ایدیکیجون قوت قاهره
صاحبی ایدی پس اندن کین آلامدی طاشی کندیله صاقلردی (یعنی باشنه اوردیغی طاشی
حفظ ایدردی شول وقته دك که پادشاه اول مردم آزار لشکرینه خشم ایدوب قویی‌یه صالنجه
یعنی زندانه حبس ایدنجه * درویش درآمد وآن سنك برسرش انداخت کفت توکیستی
واین سنك برسرمن چرا زدی کفت من فلانم واین سنك همان سنکست که درفلان تاریخ برسرمن
زدی کفت چندین مدت کجا بودی کفت از جاهت اندیشه می کردم اکنون که درچاهت دیدم
فرصت غنیمت شمردم * درآمد ایچری کردی (یعنی زندانه کردی (محصول ترکیب) درویش
صالح زندانه کردی واول حفظ ایلدیکی طاشی ظالمك باشنه اتدی (یعنی اوردی ظالم دیدی
سن کیمسین وبوطاشی باشمه نیچون اوردك درویش دیدی کیم بن اول فلانم که باشمه طاش اوردك
وبوطاش اول طاشدر که فلان تاریخده بنم باشمه اوردك مردم آزار دیدی بوقدر مدت وزمان
قنده ایدك درویش دیدی سنك منصبك وقوت قاهرکدن خوف ایدردم شمدی که سنی چاه
وزندانده بولدم فرصتی غنیمت بلدمکه عقلاء دیمشلردر * مثنوی * ناسزایی را چو بینی بختیار *
عاقلان تسلیم کرد نداختیار * ناحرف توصیف نفی (سزا لایق (ناسزا لایقسز (ویاحرف وحدت
(ورا ادات مفعول (چوحرف تعلیل (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بینیدندن بونده کوره‌سین
دیمکدر (بختیار وصف ترکیبی اقسامندندر بخت دولتدر ویار قرین ومصاحبدر یعنی دولت
کندییه یار دیمکدر (عاقلان مبتدا وتسلیم کرد ندك مفعول اولی واختیار مفعول ثانیسی وجملهٔ
فعلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) برنااهل وناعقول ونامقبول کیمسه‌یی که بختیار ودولتمند
وسعادتمند کوره‌سین یعنی دولت اکا یار وهروجهله قوی الاقتدار کوره‌سین عقلا انجلاین
ناسزا وناهمواره مقابله ایلیوب وانکله مجادله ایلیوب اکا تسلیم اولمغی وسرفرو ایلمکی
اختیار ایلدیلر (قصه‌دن حصه یعنی عاقللر بویله ایلدیلرسنده عاقل ایسك اکا تسلیم ورضایی
رد ابن سیدعلی وسروری وشمعی
اختیار ایله مصراع ثانینك معناسی عاقللر اول ناسزایه اختیارلرینی تسلیم ایلدیلر دینلر
ناسزا سویلمشلر * چون نداری ناخن درنده تیز * با بدان آن به که کم کیری ستیز * چون حرف
تعلیل (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب چونکه طوتمازسین یعنی چونکه سنك یوقدر
دیمکدر (ناخن خانك ضمیله طرنقدر درنده‌یه اضافتی بیانیه‌در درنده اسم فاعلدر دریدندن
دالده فتحه وکسره جائزدر وراده تشدید ضرورت وزن ایچوندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر
نتکه سابقا مفصل بیان اولندی تیز یای مجهوله ایله کسکین دیمکدر (باحرف مصاحبت

(بدان بدك جمعدر يا را مزلر ديمكدر (آن اسم اشارتدر بر مقدره مثلا حال وشان كبي برنسنه يه (كه
حرف بيان (كم كاف عربك فتحيله لغتده آكسك ديمكدر اما بونك كبي يرلر ده ترك كليدن عبارتدر
يعني هيچ ايليامك معنا سنه (كيرى فعل مضارع مفرد مخاطب طوتميه سين يعنى هيچ طوتميه سين
(ستيز سينك وتانك كسره لريله اسمدر عناد معنا سنه (كم كيرينك مفعول صريحى (وبابدان غير
صريحى (محصول بيت) چونكه كسكين برتيجى طرناغك يوقدر يعنى خصمله معارضه يه
ومجادله يه حاصلى مقاومته ومقابله يه قادر دكلسين اول يكدركه يارا مزلرله هيچ ستيز وعناد
ايليه سين يعنى ظلمه وبدكارلرله هيچ خصومت وعداوت اوزره اوليا سين (مصراع
ثانينك معناسنى اول يك كه يارا مزلرله وبا معقوللرله ستيز وعنادى آز طوته سين دين وظالم
وبدكارلرله چوقلق خصومت ومجادله ايتميه سين دين كم سوبلشلر زيرا بونده كم محض
ردشمعى وكافى
عدمدن عبارتدر فتد بر * هركه با پولاد بازو پنجه كرد * ساعد سيمين خودرا رنجه كرد * هركه
تقديرى هركسكه در نتكه مكرر بيان اولندى (با حرف مصاحبت (پولاد باى عجميله چلك دمره
ديرلر تعريب ايدوب فايله فولاد ديرلر عربجه ذكر ديرلر ذالك وكافك فتحه لريله (پولاد بازو
وصف تركيبيدر چلك بازولى ديمكدر كمال قوتدن كنايتدر (پنجه هاى رسمى بونك كبي يرلرده
تخصيص افاده ايدر زيرا هر بشه پنج ديرلر صكره ها يله بش پرمغه تخصيص ايلديلر پنجه كردك
مفعول صريحى وبا پولاد غير صريحى (ساعد عينك كسريله بلكدر سيمينه اضافتى بيانيه در
(ياحرف نسبت ونون حرف تاكيد در خوده اضافت لاميه در (وراحرف تخصيص (رنجه رنج
رانك فتحيله المم ديمكدر وهاء رسمى نسبت وتخصيص معناسنى افاده ايدر دلى والملى
ديمكدر (ساعد (كردك مفعول اولى (ورنجه مفعول ثانيسى (محصول بيت) هركيمسه كه پولاد
بازوليله يعنى قوللى قوتليله پنجه ايلدى يعنى طوتدى حاصلى زورلى شخص ايله خصومتدن
كنايتدر كنديك كومش كبي نازك وبياض بلكنى رنجيده ودردناك ايلدى يعنى كندى مقدارين
بليوب اولورايله خصومت ايلين البته بحضور اولور ديمكدر * باش تا دستش ببندد روزكار *
پس بكام دوستان مغزش برار * باش روزمره لرنده صبر ايله ديمكدر نتكه ديوان شاهيده
واقعدر (بيت) تو در دل ميرسى مهمان چه جاى صبر وعقل وجان) (زمانى باش كز
نامحرمان خالى كنم جارا) پس بونده حاضر باش وخاموش باش دين وحالك اوزره اول دين
ردابن سيدى على وسرورى
مذكور اصطلاحدن غافل ايمش (تا انتهاء غايت ايچوندر الى معناسنه (دستش ضميرى
پولاد بازويه راجعدر (ببندد فعل مستقبل باغليه ديمكدر (روزكار فاعلى (ودست مقدم
مفعولى پس بونده ادات تعقيبدر اندن صكره معنا سنه (بكام دوستان لاميه (بادن بونك كبي
يرلرده تركيده جه ديمكله تعبير اولنور دوستلرك مرادنجه ديمكدر (مغز ميمك فتحى وغينك
سكونيله بينى وايلك وفندق وفستق وبادم كبي نك ايچنه ديرلر (شين ضمير سابق كبيدر (برار
فعل امر مفرد مخاطب چقار ديمكدر (مركبدر برايله اردنكه فعل امردر اريدندن كتور معناسنه
(محصول بيت) صبرايله تاكيم مذكور پولاد بازونك يعنى قوى وزورلى ظالمك روزكار زوركارانى بغليه
يعنى منصب ومرتبه دن انى دوشورب خوار وذليل ايدنجه حاصلى روزكار ينه كذارانى منكوب
ايدنجه صبر ايله اندن صكره دوستلرك مرادنجه دپه سندن بينيسنى چقار كوكلكدن پچن كبي
اندن صكره انتقامك الوب حقندن كل (بيت خطاب عام طريقيله سوق اولمشدر * حكايت *
يكى را از ملوك مرضى هائل بودكه اعادهٔ ذكران موجه نبود طائفهٔ حكماء يونان متفق شدند كه
مرين دردرا دوايى نيست مكر زهرهٔ آدمى كه بچندين صفت موصوف بود * مرضى يا حرف
وحدت (هائل قورقنج (كه حرف رابط صفت (اعادهٔ ذكر مصدرك مصدره اضافتيدر

اعاده

(اعاده افعال بابندن مصدردر اجوف واويدن لغتده دوندرمكدر اما بونك كبي يرلرده تكرار
مراددر بوتركيبده حضرت شيخه اعتراض ايلمشلركه مرض هائل بركره ذكر اولمديكه
اعاده سى موجه اولميه والفظ هائل ذكرندن بركراهت اكلمديكه تكرارى مستنكر اوله (ذكرك
آنه اضافتى لاميه در (طائفهٔ حكماء يونان اضافتلرى بيانيه ولاميه در لف ونشر طريقيله
(يونان مملكت قرامانه ديرلركه حكماء اقدمين اندن ظهور ايلمشدركه اسكندر بن دارانك يريدر
(كه حرف بيان (مرين دردرا مرانك دلالت ايلديكى معنايى مفعوليتى تأكيد ايدر تحسين
لفظ ايچون زائد دكلدر (دوايى يا حرف تنكير (مكر ادات استثنا (زهره اودكه جكرك يانندده
ردشمعى
اولور عربجه مراره ديرلر (زهره نك آخرنده هاء رسمى بونك كبي يرلرده تخصيص افاده ايدر
زيرا زهر آغودر آغويه منسوب ديمكدر كاه اولور مجال معناسنده (ترك اودى يوق ديرعجم
زهره ندارد دير نتكه شاعر بيورر (بيت) زهره ندارمكه ببوسم لبت) (تير وكمان دارد
ابروى تو) بعض شراح اود معناسنده اولان زهره يى عربيده وفارسيده مستعمل اولان الفاظ
ردابن سيد على
مشتركه دن ظن ايدوب غلط ايلمش ولغات عربيه ده مستعمل اولديغنى مختار صحاحدن نقل
ايدوب افترا ايلمش كه انده بو بحثدن نام ونشان يوقدر (آدمه اضافتى لاميه در (ويا حرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (بچندين با حرف مصاحبت چندين بونده الفاظ كنايه دندر عدد غير معين
مراددر (بود فعل مضارع مفرد غائب بونده اوله ديمكدر (محصول تركيب) پادشاهلردن
برينك برقورقنج مرضى وار ايديكه ذكرينى دوندرمك يعنى انى تكرار دله كتور وب اكمق
موجه ومعقول دكلدر طائفهٔ حكماء يونان متفق اولديلر وسوزلرين بركديرديلركه بو مرضه
هيچ علاج ودوا يوقدر الا برآدم اوديكه اول آدم نيجه صفتله موصوف اوله وصفتلرين بيان
ايلديلر * ملك بفرمود طلب كردند دهقان پسرى يافتند بدان صفت كه حكما كفته اند *
(دهقان كويلى واكنجى معناسنه در (پسرى يا وحدت كويلى واكنجى اوغلنى ديمكدر حاصلى زراعتدن
براوغلان ديمكدر (محصول تركيب) پادشاه بيوردى طلب ايلديلر بركويلى واكنجى اوغلانى
بولديلر اول صفتلرله كه حكما ديمشلردر * ملك پدر ومادرش بخواند وبنعمت بيكران
خوشنود كردانيد وقاضى فتوى داد كه خون يكى از رعيت ريختن براى سلامتئ نفس پادشاه
روا باشد * سلامتى ده يا حرف مصدر در وهمزه اضافت ايچون كلمش (محصول تركيب)
پادشاه دهقان پسرك اتاسى واناسنى دعوت ايدوب بى حد وبى قياس نعمتله خوشنود ايلدى
يعنى راضى ومتسلى ايلدى وقاضى فتوى ويرديكه پادشاه زمانك صحت وعافيتيچون رعايادن
برينك قانين دوكوب هلاك ايلمك شرعا جائزدر ديو * جلاد قصد كشتنش كرد پسر روى
بسوى آسمان كرد وبخنديد * يعنى جلاد اوغلنى قتل ايلمك قصد ايلدى اوغلان يوزونى
آسمان جانبنه ايلدى وكولدى حاصلى حياتدن نا اميد اولوب يوزونى كوكه دوندروب تعجبدن
كولدى * ملك كفت درين حالت چه جاى خنده است * پادشاه اوغلانه سؤال ايدوب ديدى
بو حالتده يعنى قتل حالنده نه كولمه نك يريدر زيرا بو شاشوب مبهوت اولاجق محلدر
* پسر كفت ناز فرزندان بر پدر ومادر باشد ودعوى پيش قاضى برند وداد از پادشاهان
خواهند اكنون پدر ومادر بعلت حطام دنيا مرا بخون درسپردند وقاضى بكشتنم فتوى
داد وسلطان صحت خويش درهلاك من بيند بجز خداى تعالى پناهى ندارم (محصول تركيب)
اوغلان ايتدى اولادك نازلرى پدر ومادرلرينه در يعنى انلر رحيم وشفيق اولدقلريچون
ناز وشيوه لرين چكرلر وشرعله دعواسى اولانلر بهر تقدير قاضى به مرافعه اولولر يعنى
عدل وانصافله اجراى حق ايدوب دفع ظلم ايتمكى اهل شرعدن رجا ايدرلر وعدل ودادى

ودفع ظلم و بیدادی پادشاهلردن تمنی ایدوب اغیاردن جفا کورسه‌لر انلره پناه ایلدرلر بونلرك جمیعی
نم حقمده برطرف ویوق یره وجودم تلف اولماسنی محقق بیلوب بو کار بو العجبی استغراب ایدوب کولوم
شمدیکی حالده ایسه پدر ومادرم متاع واسباب دنیا ایچون (یعنی نعمت دنیایه طمع ایدوب نم قتله
رضا ویردیلر وقاضی قتله فتوی ویروب هلاکمه حکم ایلدی و پادشاه کندی صحت وجودنی نم
هلاکمده اکلیوب باعث حیاتی نم قتلمده بیلور پس بونلرك جمله سندن مأیوس اولوب حق تعالی
جنابندن غیری امیدگاهم وملجاء و پناهم قالمادی اول سببدن تعجب ایدوب خنده ایلرم * بیت *
پیش که براورم زدستت فریاد * هم پیش ازدست تو میخواهم داد * پیش بونده اوك وقت معنالرینه
اولمق جائز (وکه اسمدر کیم معناسنه (براورم چقارم وکتورم دیمکدر (زدستت تا ضمیر خطاب (فریاد
براورمك مفعول صریحی (وزدستت غیر صریحی (هم ادات تأکید (پیش تو لامیه (دست توده
بویله در (میخواهم فعل مضارع متکلم وحده در (داد مفعول صریحی (وازدست تو غیر صریحی
(محصول بیت) حضرت شیخ پسرك جانبندن پادشاهه تضرع بیورر یعنی سنك الکدن کیمه فریاد
ایده‌یم وکیمك اوکنه و یانینه واروب شکایت ایدوب حالم اغلایام حاصلی سنك الکدن کیمه داد
ونالش وفریاد ایدوب شکایت ایده‌یم ینه سنك الکدن سکا شکایت ایدوب سنك انصافکه راضی
اولوب عدل ودادی ینه سندن توقع ایدرم * سلطان رادل ازین سخن بهم برآمد و آب در دیده
بکرد آید و گفت هلاك من اولیترست از خون بی گناهی ریختن سر و چشمش ببوسید و در کنار
کرفت و نعمت بی کران بخشید و آزاد کرد گویند که ملك هم دران هفته شفا یافت * (محصول ترکیب)
پادشاهك کوکلی بو سوزدن متأثر اولوب مرحمت و شفقتی غالب اولدی وکوزلری یاشله
طولدی ونامرادك حال پرملالنه کریان اولدی ودیدیکه بربیکناه مظلومك ناحق یره قانی
دوککدن بن بو مرضدن شفا بولمایوب هلاك اولمام یکدر انك هلاکیله کان عافیتدن چیقدم
وبرفقیرك مماتیله حاصل اولان حیاتدن ال چکدم واول هوایی کوکلدن چقاردم اوغلانك باشین
وکوزین اوپدی وانی قوچدی حاصلی پادشاه پسرك کلامندن متنبه اولوب بیچاره یه تسلیه واستمالت
ایدوب یوزین کوزین اوپوب قوچدی ونیجه ۳ نعمت ومال احسان ایدوب آزاد ایلدی درلرکه
پادشاه همان اول هفته ده اللهك عون وعنایتیله شفاخانهٔ خدادن صحت بولوب مرضهائلدن
خلاص اولوب کورمامش کبی اولدی (بعض شراح ازخون بی گناهی ریختن تقدیر کلام از ریختن
خون بی گناهیدر دیمش و بعضیلر رد ایدوب بو تقدیری پسند ایلمامشدر ایکن پسند ایلمامسی
ناپسندر * قطعه * همچنان در فکر آن بینم که گفت * پیلبانی برلب دریای نیل * همچنان بونده
الآن معناسنه در (یعنی هنوز (فکر آن لامیه در (که حرف رابط صفت (پیلبان فیلجی دیمکدر
زیرا پیل فیلدر (یعنی اندن معربدر (و بان ادات فاعلدر جی معناسنه (لب بونده کنار معناسنه در
(دریایه اضافتی لامیه در (ونیله بیانیه (نیل ارماغنه دریا اطلاقی انکچوندرکه دیار عربده اندن
عظیم صو یوقدر والا حقیقتده طونه ارماغی اندن اعظمدر ایکن عربستانده اولمامغله ٤ بحر دیمزلر
(محصول بیت) دریای نیلك کنارنده برفیلجی سویلدیکی بیت هنوز خاطرمده در که هرگز فکرمدن
کتمامشدر اول بیت بو قطعه نك بیت ثانیسیدر یعنی * زیر پایت گرندانی حال مور * همچو حال
تست زیر پای پیل * زیر پای لامیه (وتا ضمیر خطاب خطاب عام طریقیله (ندانی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب فعل شرط اکر بیلمزسك دیمکدر (حال مورده لامیه در (وندانینك مفعولی وزیر پایت ظرف
مکانی (همچو ادات تشبیه (حال تست لامیه در (زیر پای پیل ایکی اضافت یله لامیه‌لر در
(محصول بیت) ایاغك التنده قرنجه‌نك حالی معلومك دکل ایسه وبیلمك استرسك همان سنك
حالك کبیدر فیلك ایاغی التنده (یعنی کندوکی فیلك ایاغی التنده فرض ایلسك نه حالده اوله جغنك

۳ بیخد نسخه
زدابن سیدعلی ردسروری

٤ ظن فقیرانه مدکوره بحر اولملیدر دیرلر
للطابع

معلومدر

معلومدر ایمدی مور ضعیفکده حالی سنك ایاغك التنده چاق اویله در ایمدی ضعیفلره
مرحمت ایله که قویلر یاغی التنه دوشوب پایمال حوادث اولمیه‌سین (پیلبانی وسکبانی
ودربانی وغیریلری وصف ترکیبی دینلر وصف ترکیبیدن آگاه دکللر ایمش (وبان
ادات نسبتدر دیین ادات فاعلله ادات نسبتی فرق ایلمز ایمش (پیلبانی برلب دریای نیلك
معناسی برفیلجی نیل دریاسنك کناری قتنده دیین اداده قصور ایلمش فتأمل * حکایت *

ردابن سیدعلی وسرروری
ردسروری
ردشمعی

یکی از بندگان عمرو لیث گریخته بود کسان در عقبش رفتند وبازآوردند وزیررا باوی
غرضی بود اشارت بکشتن او کرد تا دیگر بندگان چنین حرکت نکنند بنده پیش عمرو
سر برزمین نهاد و گفت * عمرولیث تقدیری عمرو بن لیث در (علمین بیننده واقع اولان ابن لفظنی
حذف ایلمك بودلده شایعدر (گریخته بود قاچمش ایدی (کسان جمع کس در (عقب عینك
وقافك فتحه‌لریله آرد معناسنه در (وزیررا را ادات تخصیص وزیرك دیمکدر (باحرف صله (وی
ضمیر غائب بنده یه راجع (غرضی یاحرف وحدت (باحرف صله (کشتن اومصدرك مفعولنه
اضافتیدر (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) (عمرو بن لیث دیدکلری پادشاهك برقولی قاچمش ایدی
برقاچ کیمسه آردنجه کیدوب طوتوب کروکتوردیلر (ووزیرك اکا غرضی وار ایدی پادشاهه آنی
قتل ایلمکه القا واشارت ایلدی تا کیم سائر بنده‌لره موجب عبرت اولوب انلردن بریسی بویله
ناشایسته حرکتی تجویز ایلمیه اول بندهٔ مستمند بیچاره وزیرك کندی حقنده پرامز قصدنی کوریجك
پادشاهه اوکنده یره باش قیوب دیدی * بیت * هرچه رود برسرم چون تو پسندی رواست *
بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست * هر کل افرادی معناسنه در (چه نه دیمکدر شیئدن
عبارتدر هرشیئ که دیمکدر مبتدا واقعدر (رود فعل مضارع مفرد غائب کیدر (یعنی چکر دیمکدر
(برحرف استعلا روده متعلق (چون ادات تعلیل ادات شرط دکل (پسندی بای عجمك فتحیله

ردسروری

فعل مضارع مفرد مخاطب بکنور ولایق کوررسین دیمکدر (رواجائز دیمکدر (وسین وتا ادات خبر
ومجموع مرکب خبر مبتدادر (بنده مبتدا (چه کندك مفعول اولی (ودعوی مفعول ثانیسی وجمله
خبر مبتدا (حکم سکون میمله مبتدا (وخداوند افندی دیمکدر (ورا ادات تخصیص (وسین وتا
ادات خبر (ومجموع مرکب خبر مبتدا در (تقدیر کلام خداوند راست ایدی دین قاعدهٔ فرسدن

ردشمعی

آگاه دکل ایمش (محصول بیت) بندهٔ آبق عمروه خطاب ایدوب دیر هرنه حال وهرنه سرگذشت
وعقوبت که باشمدن کچرسه چونکه سن آنی مستحسن وجائز کوررسین لایق وسزاوار در
وهیچ برکیمسه‌نك چون وچرایه ومخالفته قدرتی وامکانی یوقدر بنده نه دعوی ایدر ونه سوزی وار
یعنی نیه قادر ونیه مالکدر حکم پادشاهکدر هرنه دیلرسه انی ایدر وهرنه که امر ایدرسه کیمسه
معارضه ومناقشه یه مالك دکل (شراحك بری خداوند راستك تقدیری بخداوند مفوضست
دیمکدر دیمش (وبرشارح دیمش که خداوند راست خبردر تقدیره احتیاجی یوقدر (وبرشارح تقدیره
احتیاج واردیو شارح اول جانبندن شارح ثانی یه معارض اولمش وزیاده تطویل کلام واطناب

شارح مقدر ابن سیدعلی
وشارح رادسروری
وشارح ناصرکافی

مقال ایلمش که ذکری صداع ایراث ایدر (اما حق بودرکه معارضه سی بیهوده در سوز شارح
ثانینکدر * امام موجب آن که پروردهٔ نعمت این خاندانم نخواهم که در قیامت بخون من گرفتار آیی
اگر این بنده بخواهی کشت باری بتأویل شرع بکش تا در قیامت مؤاخذه نباشی * (باحرف
مصاحبت (موجب جیمك فتحیله بونده سبب معناسنه در (آنه اضافتی لامیه در (که حرف بیان
(پروردهٔ نعمت اسم مفعولك قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (واینه اضافت لامیه در (وخاندان
مشارالیه (نخواهم فعل نفی استقبال متکلم وحده (که حرف بیان (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن
(خون من لامیه (گرفتار بونده مؤاخذه معناسنه در (آیی فعل مضارع مفرد مخاطب

كرفتار كلهسين (يعني مؤاخذه اولهسين ديمكدر (بخواهي فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
(كشت بونده كشتن معناسنهدر (با رى باء اصليه ايله ادات توسل در اولى واحرابى اختيار
معناسنه نته كه خواجه سلمان بيورر (بيت) (دل اكر بار كشد بار نكارى بارى) وركسى يار
كزيند چوتو يارى بارى (باحرف مصاحبت (تأويل شرع لاميه (بكش فعل امر مفرد مخاطب
ديه له ديمكدر (تاحرف تعليل (مؤاخذه مفاعله بابندن اسم مفعولدر معذب ومعاقب معناسنه
مصادرده مؤاخذه بركيمسه بى ايشلديكى كناه ايچون طوتمغه ديرلرديمش (محصول تركيب) بندهٔ
كريخته بيتى اوقودقدن صكره پادشاهه استدراك طريقيله بيورر (پادشاهم هرنه كه بكا ايلسك
قادرسين و كيمسهنك بوخصوصده قيل وقاله مجالى يوق اما بوخاندانك نعمتيله مربى اولوب
ولى نعمتم اولمق سببيله استمزمكه قيامتده بنم قانم ايچون معذب ومعاقب اولاسين (يعنى
ناحق يره ظلمله قانم دوكمك سببيله روز جزاده معذب اولديغك لايق كورمزم (زيرا
اباقت عبد شرعا موجب قتل دكلدر (بعض شراح بخون من باسنى حرف صله اعتبار ايدوب
حرف سببيت ومصاحبت معناسنى طوته نه اعتراض ايلمش لكن بى وجه در * ملك كفت تأويل ردكافی
چه كونه كنم كفت اجازت فرماى تامن وزير را بكشم آنكه بقصاص ومرا بفرماى كشتن
تابحق كشته باشى ملك بخنديد و وزير را كفت چه مصلحت مى بينى كفت اى خداوند بصدقهٔ
كور پدرت اين حرامزاده را آزاد كن تامراهم در بلا نيفكند كناه ازمنست كه قول حكما را
معتبر نداشتم كه كفته اند * (محصول تركيب) پادشاه ديدى نيجه تأويل ايده ين ونه وجهله
صورت شرعه قويا ين بنده ديدى اجازت بيور ناكيم بن وزيرى قتل ايده ين اندن صكره انك
قصاصيله بنم قتلمه حكم بيور تاكيم شرعله قتل ايلمش اولهسين وو بالدن سالم اولهسين پادشاهه
بوسوز خوش كلدى وبى اختيار كولدى و وزيره ديدى بوسوزه نه ديرسين ونه معقول كوررسين
وبو دعواده جوابك ندر بندهنك قوليله عمل ايده لم مى ديو لطيفه ايلدى (وزير ديدى
پادشاهم باباك قبرى صدقه سنه يعنى باباك روحيچون بوحرام زاده يى ازاد ايله تاكيم بنى ده
بلايه دوشرميه صوچ بندندركه عقلا سوزيله عمل ايلمدمكه بويله عيار حرام زاده يى لازم
دكل ايكن كندبمه خصم ايدوب باشمه بلا كتوره يازدم زيرا عقلا ديمشلر * قطعه *
چو كردى باكلوخ انداز پيكار * سر خود را بنادانى شكستى * چو ادات تعليل (كردى
فعل ماضى مفرد مخاطب ايلدك ديمكدر (باحرف مصاحبت (كلوخ كافك عربك ضميله كسكه
ديرلر بعض عجم فتح كاف عربيله اوقور (كلوخ انداز وصف تركيبيدر اندازيدندن كسك
آتيجى ديمكدر تيرانداز كبى اوق آتيجى ديمكدر (حاصلى بونلرى شول يرده استعمال ايدرلر كه
انديغى يره دوشميه (پيكار باء عجمك فتحى وكاف عربيله صواشه ديرلر حرب وجنك معناسنه
و بعضيلر باء عربك كسرى وكاف عجمله اوقورلر (سرخود لاميه در باء بطنله (ورا ادات صميق قرمق ديمكدر للطابع
تخصيص (باء حرف مصاحبت (نادان جاهل (ويا حرف مصدر نادانلغله يعنى جاهللكله
(شكستى فعل ماضى مفرد مخاطب صيدك ديمكدر (محصول بيت) چونكه استاد ماهر كلوخ انداز
وسنك انداز ايله جنك وحرب ايلدك شك يوق كه جهالت ونادانلغله كندى باشك
صيدك زيرا فنده ماهردر هرنره يه كيم استرسه اورر چون لفظنه ادات شرط معناسنى ويرن ردسروری
بوفنده مهارتى يوغيمش * چوتير انداختى درروى دشمن * حذركن كاندر اوماجش نشستى *
چو ادات تعليلدر سابق كبى (انداختى فعل ماضى مفرد مخاطب اتدك ديمكدر (تير مفعول
اولى (ودرروى ثانيسى (در حرف صله در با معناسنه (دشمنه اضافتى لاميه (حذر كن حذر
ايله يعنى صاقن (كاندر (كه حرف تعليل (ندر ادات ظرفيه (اوماج همزهنك ضميله

اوق نشانى كه عرب هدف وترك پوته دير آماجده ديرلر الف ممدود ايله (شين ضمير دشمنه
راجعدر (نشستى فعل ماضى مفرد مخاطب اوتوردك ديمكدر (محصول بيت) چونكه دشمن
يوزينه ومواجههسنه اوق اتدك (يعنى انى تيركله اوروب هلاك ايلمك قصد ايلدك حذر ايله كه
سنده انك نشانكاهنده اوتوردك (يعنى سنك تيرك اكا وارديغى تقديرجه انكده تيرى بهرتقدير
سكا واصل اولور (پس وزير قصهدن حصه ايدوب بيورر كشى خصمنى بيلمك كرك هرنه ايسه كه
جائزدر كه سن ضرر يتشدرمك مراد ايدنديكك كيمسه اول سندن اول سكا ضرر ايرشدره
* حكايت * ملك زوزن را خواجهٔ بود كريم النفس ونيك محضر كه همكنان را در مواجهه
خدمت كردى ودر غيبت نكويى كفتى * ملك كاف مكسوردر اضافت ايچون (زوزن ايكى زانك
فتحيله وارالرنده سكون واو ايله برشهرك اسميدر كه معلقات شارحى امام زوزنى وتلخيص شارحى
زوزنى اول شهردندر (پس ملك زوزن اضافتى لاميهدر تخصيص افاده ايدر (ورا حرف تخصيص
زوزن پادشاهنك ديمكدر (خواجه وزيره ودفترداره اطلاق ايدرلر بونده دفتردار مراد در
وآخرنده (ياحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پس عجمده وكبل خرجه واول مقوله خدمتلرده
اولانه ديرلر دين عندى سويلمش (بود ادات زمانيه ايدى ديمكدر (كريم النفس تركيب اضافى ردكافی
نيك نفس معناسنه (حاصلى بد نفس وبد خو دكل ايدى نيك محضر عطف تفسيرى شكليدر
حسن الخلق يعنى كوزل خويلى ايدى چركين خويلو دكل ايدى (كه حرف رابط صفت (همكنان
هانك فتحى وميمك سكونى وكاف عجمك كسريله جميع معناسنه اسمدر همهنك جمعيدر دين
عندى سويلمش (را ادات مفعول (در حرف ظرف (مواجهه بونده حضور معناسنه در ردشمعی
كه مقابلى غيبتدر (كردى فعل حكايت ماضى ايدردى ديمكدر (همكنان مفعول اولى (وخدمت
مفعول ثانيسى (ودر غيبت در مواجهه يه معطوف (نكويى ياحرف مصدر (كفتى فعل حكايت
حال ماضى در كردى كبى (وهمكنان مفعول اولى ونكويى مفعول ثانيسى ودر مواجهه ودر غيبت ظرف
مكانلردر (محصول تركيب) زوزن پادشاهنك بركريم النفس وخوشخوى دفتردارى وارايديكه
هركسك مواجههسنده وحضورنده خدمت ايدردى وغيبتنده هركسك ايلكنى سويلردى
حاصلى افعال واقوالندن تمام خلق راضى وشاكر ايدى * اتفاقا ازوى حركتى در نظر ملك ناپسنديده
آمد مصادره كرد وعقوبت فرمود سرهنكان ملك بسوابق نعمت او معترف بودند و بشكر آن
مرتهن پس درمدت توكيل اورفق وملاطفت كردندى وزجر ومعاتبت روا نداشتندى * اتفاقا
بالاتفاق ديمكدر (وى ضمير غائب خواجهيه راجعدر (ناپسنديده نامطبوع (مصادره مفاعله
بابندن مصدردر ناحق يره بركيمسهنك مالين المغه ديرلر (عقوبت بونده اشكنجه معناسنهدر
(سرهنكان الف ونون ادات جمعدر بونده چاوشلر ديمكدر (ملكه اضافتى لاميه در (باحرف
صله (سوابق سابقهنك جمعيدر (نعمته اضافتى صفتك موصوفنه اضافتيدر (تقديرى بنعم
سوابقدر (اوخواجهيه راجعدر (معترف مقر معناسنهدر (باينه حرف صله (شكران لاميه (مرتهن
اسم مفعولدر افتعال بابندن ليكن صحاحده مرتهن اخذ الرهن ديمش (پس مناسب اسم فاعل
اولمقدر فتدبر (بودند مقدر در قرينهٔ سابقه ايله يعنى اوزرلرنده نعم سابقهسى چوق ايدى شويله كه
شكرى عهدهسندن كله مزلردى (پس بويله اولنجه مدت زمان معناسنه (وتوكيله اضافتى
مصدره اضافتدر (واو ضميرينه مصدرك مفعولنه اضافتيدر (رفق رانك كسريله وفانك سكونيله
ملايمت يعنى يومشقلق (وملاطفت عطف تفسيرى (كردنديك رفق مفعولى (ودرمدت ظرف
زمانى زجر زانك فتحيله سورمك وازارلامق معناسنهدر (معاتبت مفاعله بابندن مصدر در ماقبلنه
عطف تفسيريدر (روا جائز معناسنه در (نداشتندى ياحرف حكايه نداشتنديك زجر مفعول

اولى (وزوا ثانيسى زجرنى جائز طوتمزلردى ديمكدر (محصول تركيب) اتفاقا مذكور خواجه دن
پادشاه نظرنده برنامطبوع ونامقبول حركت صادر اولدى آنك مالنى الدى واكا اشكنجه بيوردى
پادشاهك اوزرينه حواله اولان چاوشلرى خواجه نك دولت واقبالى ومنصبى زماننده كوردكلرى
احسان وكرمنه معترف ومقرلر ايدى يعنى برمرتبه لطفنى كورمشلر ايديكه فراموش ايلمكه ممكن
دكل ايدى واول احسان وكرمنه ونعمت سابقه سنه مرتهنلر ايدى يعنى شكرينك عهده سندن
كله مملر ايدى كانه كه شكرينه مرهونلر ايدى حاصلى نعمتنك ممنونلر يدى پس انك اوزرينه موكل
وحواله اولدقلرى مدتده اكا رفق وملاطفت ايلرلردى وزجر ومعاتبتى جائز طوتمزلردى حاصلى
رعايت ايدرلردى وجور وجفايى لايق كورمزلردى* قطعه* صلح بادشمن اگرخواهى هر كه
كه ترا* درقفا عيب كند درنظرش تحسين كن* خواهى فعل شرط ديلرسك ديمكدر صلح مفعول
صريحى (و بادشمن غير صريحى (هر كه هر كاهدن مخففدر (كه حرف بيان (تراسكا ديمكدر (قفا كسه
كندك عيب مقدم مفعوليدر (قفا ظرف مكان كنكده تحسين مقدم مفعوليدر (نظر ظرف مكانى
(وشين ضمير دشمنه راجعدر (محصول بيت) اگر دشمنله صلح ايدوب بارشمق استرسك وانى كندوكه
دوست ايدوب مكرندن سالم اولهيم ديرسك هر باركه اول سنك ارد كده عيب ومذمتك وقدح
وغيبتك ايليه سن انك نظرنده وحضور ومواجهه سنده تلطف ايدوب هر وضعنى تحسين
ومدح ايله هر نه دكلو سنك دل و بد خوى اولورسه البته باذن الله تعالى عداوتى صداقته مبدل
اولور معلوم اوله كه خواهى فعلنك يامى سكونله يعنى سكتله اوقنور اما حين تقطيعده يايه كسره
حركت ويرهلر* سخن آخر بدهن مى كذر دموذ يرا* سخنش تلخ نخواهى دهنش شيرين كن*
سخن مبتدا اخر لفظ فارسيدر تأكيد وتقرير ايچون كلور انجق (بدهن بابونك كبى يرلرده از
معناسنه در (از دهن تقديرنده (مى كذرده متعلقدر (موذى اسم فاعلدر افعال بابندن اذا ايديجى
جفاكار معناسنه (ورا ادات تخصيص موذينك ديمكدر (ميكذرده متعلق وجملهٔ فعليه خبر مبتدا
(سخنش شين ضمير موذى يه راجعدر (تلخ آجى ديمكدر (نخواهى فعل نفى استقبال معناى شرطى
متضمن اگر ديلمزسك ديمكدر (سخن مفعول اولى وتلخ مفعول ثانيسى (دهنش شيننه موذى يه راجعدر
كنك دهن مفعول اولى (وشيرين مفعول ثانيسى (محصول بيت) البته بدكوى و بد زبان موذينك
اغزندن سنك حقكده سوز چكر وچقار يعنى سنك حقكده سوز سويلمكه قادردكلدر البته سويلر
امدى آجى سوزينى ايشتمامك استرسك اغزينى طاتلى ايله يعنى مدارا ايدوب رعايت ايله تا كيم
حقكده بدكوى و بدزبان اولماسون حاصلى موذينك بدكو يلقده اختيارى يوقدر همان نه ايلرسك
ايله انكله مدارا اوزره اول معلوم اوله كه بو ايكى بيت اصل حكايه يه جوقلق چسبان دكلدر
(مصراع اولك معناسنى يعنى سخن تو اخر بدهن موذى ميكذرد دين شارح اگر مرادى سخن تودن
سنك سويلديكك سوز ايسه نتكه بعض شراح بونك توجيهنده يعنى نه سويلرسك آخر موذينك دهاننه
واصل اولور ديمش بو ترزيق محضدر بونى كومرچيز ديوآنه سويلمزوا گر مراد سخن تودن سكا موذى
البته سوز سويلر ديمك ايسه شارح معترض وموجه بو كلامى اكليوب بى تقريب دخل ايلمشلر
بعض شارح يعنى تحقيق موذى اغزنده كلام اجرا ايلمكه قادر درسوزده اغزندن جارى اولور
و بو معنى مصراع ثانينك معناسنه مناسبدر ديمش ليكن زياده نامناسب سويلمش (و بعض شارح
ديمش كه آخر موذينك سوزى سكا دهن وسيله سيله كذر ايلر يعنى سكا اذاسى اغزندن چقان
سوز ايله درسار اعضا ايله دكلدر (بوده اغزندن چقان سوزك معناسنى بلمزيمش و بعضيسى سوز
بهر تقدير موذى و بد زبانك دهاننه جريان ايدر غيرى كذر كاهى يوقدر ديمش بوده ترزيق
سويلمه ده سابقلره پيرو ولك ايلمش عفى الله عنهم* انچه مضمون خطاب ملك بود ازعهدهٔ بعضى

شارح اول ابن سيدعلى
شارح معترض سرورى
شارح موجه كافى
ردسرورى

ردشمعى
ردكافى

بيرون

بيرون آمدن وبقيتى در زندان بماند* انچه مبتدا اول نسنه كه ديمكدر مضمون بونده معنى ديمكدر
(خطابه اضافتى لاميه در خطابدن بونده مراد امردر (ملكه اضافتده لاميه در (عهده حق
معناسنه در (وهمزه اضافت ايچون كلمشدر (بعضى ده يا حرف تنكيردر (ازعهدهٔ بعضى بيرون
آمده متعلقدر يعنى بعضى نك حقندن طشره كلمكدن مراد ادا ايلمكدر جملهٔ فعليه خبر مبتدادر
(بقيتى با حرف سبب (و يا حرف تنكير (محصول تركيب) مذكور خواجه امر ملك مقتضاسنجه
مصادره ومطالبه اولنان مالك برمقدارين تدارك ايدوب تسليم ايلدى و باقى قلان برمقدارك
اداسندن عاجز قالوب عهده سندن كلمه مدكيچون زندانده محبوس قالدى* يكى از ملوك ان نواحى
درخفيه پيغامش فرستاد كه ملوك ان طرف قدر چنان بزركوارى ندانستند و بى عزتى كردند*
نواحى ناحيه نك جمعيدر طرف معناسنه (خفيه خانك ضمى وفانك سكونيله كزلين ديمكدر
(پيغام وپيام وپيغم وپيم خبر معناسنه در (فرستاد فعل ماضى مفرد غائب كوندردى ديمكدر
(فاعلى تحتنده يكى ازملو كه راجع ضمير در (كه حرف بيان (ملوك ان طرف لاميه ومبتدا (قدر
چنان لاميه (بزركوار بزرك بانك وزانك ضمه لريله در ورانك وكافك سكونيله اولور عظيم معناسه
(وواو نسبت وتخصيص معناسنى افاده ايدر عظيم الشان و نبيه القدر ديمكدر (ويا حرف وحدت
(ندانستند فعل نفى ماضى جمع غائب بيلمديلر ديمكدر قدر چنان مقدم مفعولى وجملهٔ فعليه خبر
مبتدادر (وبى عزتى كردنده متعلق وجملهٔ فعليه ندانستنده معطوف (محصول تركيب)
خواجه زندانده ايكن اول اطرافده اولان سلاطينك برى مخفى خبر كوندردى كه اول جانبك
سلاطينى سنك كبى واجب الاحترام وجليل القدر صاحب دولتك قدرين بلمديلر وحرمتسزلك
وعزتسزلك ايلديلر* اگر خاطر عزيز فلان احسن الله عواقبه بجانب ما التفات كندور
رعايت خاطرش هرچه تمامتر سعى كرده شود كه اعيان اين مملكت بديدار او مفتخرند وجواب
مكتوب را منتظر* خاطر عزيز بيانيه (وفلانه اضافت لاميه (احسن الله عواقبه جملهٔ دعائيه
معترضه واقع اولمش اعرابدن محلى اولماز (عواقب عاقبتك جمع مكسرى منتهاى جموعندر
(فواعل وزنى اوزره (خواجه يه دعاءله در الله تعالى عاقبتلرين كوكچك ايلسون (يعنى عاقبتلرين
خير ايلسون (باحرف صله (جانب ما لاميه (التفات كندك مفعول صريحى (وبجانب
غير صريحى (رعايت خاطر مصدرك مفعولنه اضافتيدر (هرچه تمامتر هرنسنه كه تمام وكمال
مرتبه در سعى اولنه (كه حرف تعليل (اعيان اين لاميه ومبتدا (مملكت مشار اليه (با حرف صله
مفتخرنده متعلق (ديدار لفظ مشتركدر يوزايله كورمك بينده بونده ايكى وجه بله جائزدر
مفتخر اسم فاعلدر افتعال بابندن (ونون ودال ادات جمعدر (بديدار او مفتخرند خبر مبتدادر
(وجواب مكتوب لاميه (ورا حرف تخصيص منتظرك جواب مفعوليدر (محصول تركيب)
اگر فلان كسك خاطر عزيزى (يعنى خواجهٔ مذكورك الله تعالى عاقبتلرين خير ايلسون بزم
جانبمزه التفات ايلرسه (يعنى بو ديارى قدم شريفى مشرف ايدرسه (حاصلى بزه كلورسه
خاطرينى رعايت ايلمه ده وعزت وحرمتده هرنكه اتم واوفر رعايتدر انك خصوصنده سعى واقدام
اولنه (زيرا بو مملكتك اكابر واعيانى ديدارينه مفتقر وجمال پركمالنى كورمكله مفتخرلردر وجواب
مكتوبمزه منتظرلر مذكور مكتوبده خواجه يى غائب يرينه تنزيل ايلمد كلرندن بعض شراح
مكتوب بالذات خواجه يه اولميوب بعض هوادارلرينه اوله ديو زعم ايلمش ليكن وهم ايلمش
زيرا اكابر واعيان ناسه تعظيم قصد اولندقده غائب منزلنه تنزيل ايدرلر* خواجه برين
وقوف يافت وازخطر انديشيد جوابى مختصر چنان كه مصلحت ديد برظهر ورق نوشت وروان
كرد يكى ازمتعلقان ملك برين واقعه مطلع شد وملك را اعلام كرد وكفت فلان را كه حبس فرموده

ردكافى

باملوك نواحی مراسلت دارد * برین اشارتدر مضمون مکتوبه (خطر بونده ضرر و فساد
معناسنه در (اندیشید فعل ماضی مفرد غائب قورقدی دیمکدر (جوابی یاحرف وحدت
(مختصر صفت جوابدر (چنان انجلین دیمکدر (که حرف رابط صفت (دیدك مصلحت مقدم مفعولی
(برحرف استعلا (ظهر ورق لامیه مکتوب ارقاسنه دیمکدر (نوشتك مفعول غیرصریحی در
(وجواب صریحی (چنان که مصلحت دید معترضه روان کردك مقدم مفعولیدر (متعلقان
جمع متعلقدر ملکه اضافتی لامیه ملکك خواصندن بریسی دیمکدر (برین و اقعه یعنی مکتوب
قصه سنه (مطلع طانك تشدیدیله افتعال بابندن اسم فاعل در اکاه اولدی (فلان را الفاظ
کنایه دندر ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (ملوك نواحی لامیه
(مراسلت مفاعله بابندن مصدردر مکتوبلشمك معناسنه (محصول ترکیب) خواجه مضمون
مکتوبه وقوف بولدی یعنی مکتوبدن قصدنه اید وکن بیلدی وضرر وفساددن قورقدی
یعنی بوسر نهانی بیلنوب پادشاهدن کندی یه ضرر و خطرایریشه دیو خوف ایلدی (پس
کندی معقول و مناسب کوردکی وجه اوزره کلن مکتوبك ارقاسنه برمختصر جواب یازدی
وکوندردی (پادشاهك متعلقات وتوابعندن بریسی بوحاله واقف اولدی بعضیلر مصاحبلرندن
ردشمعی
بریسی دیمش مصاحب اولمق لازم دکل اتباعدن بریسی دیمکدر کرکسه مصاحب و کرکسه
غیریسی (وپادشاهه اعلام ایلدی ودیدی فلان کیمسه یی که حبس بیورمشسین اطراف
پادشاهلریله مراسله سی وار یعنی کزلی مکتوبلشور * ملك بهم برآمد و کشف این خبر فرمود
قاصدرا بکر فتند ورساله رابخواندند نوشته بود که حسن ظن بزرکان بیش از فضیلت بنده است
وتشریف قبولی که فرموده اندبنده را امکان اجابت آن نیست * ملك مبتدا بهم برامد خبری
(وکشف این خبر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرمود بیوردی (قاصد اصطلاحلرنده
پیکه دیرلر وعرب برید دیر بانك فتحیله (ورا ادات مفعول (بکر فتند باحرف تأکید (ومدخولی
فعل ماضی جمع غائبدر طوتدیلر معناسنه (ورساله مکتوبه دیرلر (ورا ادات مفعول (بخواندند فعل
ماضی جمع غائب (نوشته بود یازمش ایدی دیمکدر (که حرف بیان (حسن ظن بیانیه و بزرکانه
اضافت لامیه (بیش باء عربك کسریله آرتقدر زیاده معناسنه (فضیلت علمده وکالده ارتقلغه
دیرلر (بندهیه اضافت لامیهدر (وتشریف قبول مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف وحدت
وتشریف مبتدا (که حرف رابط صفت (فرموده اند بیورمشلردر (بنده رارا ادات صله
(امکان اجابت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (واجابتك انه ده بویله در (امکان مبتدا ونیست
خبری وجملهٔ اسمیه خبرتشریفدر (محصول ترکیب) پادشاه غمازك غمزندن بیحضور اولدی یعنی
منقبض ومضطرب اولدی (وبوخبرك کشفنی بیوردی (یعنی بوخبرك صحتی بیلمك وقاصد وحامل
مکتوب بولنمق کرکدر دیدی (پس قاصدی (یعنی حامل مکتوبی طوتدیلر وملکك حضورینه
کتوردیلر (وکاغذی اوقودیلر (رساله ده خواجه یازمش ایدی (ویا مکتوبده یازلمش ایدی
(یعنی ظهر مکتوبده یازمش ایدی که صاحب سعادتلرك بو بنده نك حقنده حسن ظنی
فضیلتدن زیاده در (یعنی ظن ایلدکلری فضل وکمال که اول سببله رغبت و التفاته لایق
تشریف بونك کبی یرلرده احسان دیمکدر
اولام (بنده ده اول حالت یوقدر (وخدمتلرینی قبول تشریفنی که بیورمشلردر بنده نك
انی قبول ایلمك امکانی یوقدر (یعنی حضور شریفلریله مشرف اولمق قبولنی که بیورمشلردر
(حاصلی بزمله اولمق شرفیله متشرف اولمغی قبول ایله بیورلمشدر بندهیه اول تکلیفی اجابت
واول فرمانه اطاعت ایلمکه مجال وقدرت یوقدر * بحکم آن که پروردهٔ نعمت این خاندانم و باندك
مایهٔ تغیر خاطر با ولی نعمت خود بیوفایی نتوان کرد که کفته اند * باحرف مصاحبت (وحکم

بونك کبی یرلرده سبب معناسنه در (که حرف بیان (پروردهٔ نعمت این اضافتلری لامیه درلر (خاندآن
اینك مشار الیهی (ومیم ضمیر متکلم (واوحرف حال (وباحرف مصاحبت (اندك آز دیمکدر
قلیل معناسنه (مایه بونده اصل وسبب معناسنه در (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (تغیره وخاطره
اضافتلری لامیه لردر (بعضی اعجام مایه نك اضافتنه قائل دکلدر (فی الواقع مضاف اولمامق
اصلدر (لیکن اکثر خلق اضافتله استعمال ایدرلر اول جهتدن اضافتنه ذاهب اولدق فتدبر
(وکلستانك سکز نجی بابده اضافتسز واقع درتکه بو بیتده اویله در (بیت)الا ای انشنوی مدح
سخن کوی (که اندك مایه نفعی از تودارد) باحرف صله (ولی فعیل فاعل معناسنه در (ونعمته
اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر صاحب نعمت دیمکدر (وخوده اضافت
لامیه در (بی حرف سلب (وفایی یاسی حرف مصدردر (کرد بونده کردن معناسنه در زیرا نتوانده
بوی مضارعت وار (محصول ترکیب) بیوریلن تشریفی قبول ایلمك ممکن دکل اول سببله که بوخاندانك
نعمتنك پرورده سی ومربی سیم (وجزئی تغیرخاطر سببیله کندینك ولی نعمته وصاحب دولتنه
وفاسزلك ایلمك جائز ومعقول دکلدر زیرا حکما وعقلا دیمشلردر * بیت * آنرا که بجای تست
هردم کرمی * عذرش بنه ارکند بعمری ستمی * آنرا که تقدیری آن کس را که در (بجای باحرف صله
(وجای مقعمدر ضرورت وزن ایچون (بونك کبی یرلرده جایه حق معناسنی و برنلر افترا ایلمشلر
ردشمعی وکافی
(جایك تسته اضافتی لامیه در (هردم هرساعت دیمکدر کرم ایلك دیمکدر (ویاحرف وحدت نوعیه
(عذرش ضمیر آن کسه راجعدر (بنه باحرف تأکید (ونه نونك کسری وهاء اصلیه ایله قودیمکدر
(عذرش بنه انی معذور طوت دیمکدر (ارادات شرط اکردن مخفف در باحرف ظرف (وعمر
بونك کبی یرلرده زمان معناسنه در (ویاحرف وحدت (حرف تنکیر وابهام دیین عندی سو یلمش (ستم
ردکافی
ظلم (ویاحرف وحدت فردیه (محصول ترکیب) اولکیمسه نك که سکا هردم وهرساعت برنوع
کرم واحسانی وار در (یعنی دائما سکا لطف واحسانی واصل اوله انی معذور طوت وخاطرك پریشان
طوتمه اکر سکا برزمانده برجفا ایدرسه حاصلی نیچه لطف واحسان کوردیکك کیمسه نك برجفاسی
سببیله انده ر وکردان اولوب ترك وفاسین ایلمه بعض نسخه ده عذرش بند برینه نازش بکش
دوشمش و بعضبنسده عیش مکن واقعدر بعض شراح جای بونده مکان معناسنه در دیمش
ردسروری
یعنی کرمی سنك یروکه اولنجه سکا نیچه اولمق کرك یعنی سکا زیاده اولمق کرك دیمش بوندن
معلومدر که بوکیمسه بومیدانك فارسلرندن دکلدر * ملك را حق شناسی او پسند آمد نعمت
وخلعت بخشید وعذرخواست که خطا کردم وترا بی کناه بیازردم کفت ای خداوند بنده درین
حالت شمارا کناهی نمی بیند بلکه تقدیر خدای تعالی چنین بود که مرین بنده را مکروهی برسد
پس بدست تو اولیتر که سوابق نعمت برین بنده داری وایادی منت * ملك زارا حرف صله (حق
شناس وصف ترکیبیدر حق بلیجی واکلایجی معناسنه (ویاحرف مصدر کسره اویه اضافت ایچون
کلمشدر بعض نسخه ده ملك را سیرت حق شناسی او واقعدر (پسند مقبول معناسنه اسمدر
(وعذر خواستك مقدم مفعولی (که حرف بیان (عذر بی کناه کناهسز دیمکدر (بیازردم فعل
ماضی متکلم وحده سنی کناهسز انجتدم (کفت خواجه دیدی ای پادشاه (شمارا رادات
تخصیص سزنك دیمکدر (کناهی یاحرف تنکیر (نمی بیند فعل نفی استقبال مفرد غائب سیزك کناهکز
کورمز بعض نسخهٔ نمی بینم دوشمش متکلم وحده صیغه سنده کورمم دیمکدر (بلکه ادات
اضراب (تقدیر خدای تعالی مصدرك فاعلینه اضافتیدر (چنین بود بویله ایدی (که حرف بیان
(مرادات تأکید یعنی را متضمن اولدیغی معنایی تأکید ایدر (مکروهی یا حرف وحدت
مکروهدن بونده شدت والم مراددر (برسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مکروهه راجع

ضمیردر (پس فای جزائیه معناسنه در (باحرف ظرف دست تولائیه (كه حرف تعلیل (سوابق
سابقه‌نك جمعیدر نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده نعم سوابقدر (داری فعل
مضارع مفرد مخاطب لغتده طوتارسین دیمكدر اما استعمالده وارلقدن كنایتدر ایادی ایدینك
جمعیدر وایدی یدك جمعی حاصلی منتهای جموعدندر منته اضافتی لامیه‌در (محصول تركیب)
پادشاهه خواجه‌نك حق شناسلغی سیرتی ووفادارلغی طریق مقبول ومطبوع كلدی یعنی بكندی
وانصاف ایلدی خواجه‌یه نعمت وخلعت باغشلدی واندن عذر دیلدیكه خطا ایلدم وسنی
بی‌كناه ناحق یره انجتدم خواجه ایتدی ای پادشاه بنده كز بوخصوصده سزك كناهكز بلمم
وبوحالتده سزدن كناه اكلامم حاصلی بونده سزك كناهكز یوقدر بلكه خدای تعالینك تقدیری
بو یله ایدیكه بو بنده‌یه برمكروه ایریشه یعنی باشمه بر بلا كله پس بومصیبت وبلاسنك الكدن
اولمق اولیدر زیرا بو بنده‌نك اوزرنده نیچه نعم سوابقك وانعامات متواترك واردر ومنت لایق
وسزا وار اوزرمده ایادی واحساناتك وار حاصلی قت قت نعمتك كورمشم پس بزلنك
وتحقیرك بكا چوق كورنمز وحكما وعلما دیمشلر * مثنوی * كركزندت رسد زخلق مرنج * كه نه
راحت رسد زخلق نه رنج * كزند كاف عجمك ضمی وزانك فتحیله ضرر معناسنه اسمدر (رسد رانك
وسینك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب زخلق رسده ومرنجه متلق اولمق قابلدر (واكل وجهه
(كه حرف تعلیل (نه حرف نفی معناده رسده مقیددر (رنج رانك فتحی وسكون نونله دردوالم دیمكدر
(محصول بیت) اكرسكا خلقدن ضرروزیان ایریشورسه انجنمه ویا اكرسكا ضرر ایریشورسه خلقدن
انجنمه زیرا خلقدن كیمسه‌یه نه راحت ایریشور ونه زحمت ومشقت بلكه هب خدادندر نتكه بیت ثانی
بیورر * ازخدادان خلاف دشمن ودوست * كه دل هردو در تصرف اوست * دان فعل امر مفرد
مخاطبدر دانیدندن دانستندر دكل بیل واكله دیمكدر (خلاف دشمن مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(دوست دشمنه معطوفدر (وخلاف مفاعله بابندن مصدر ثانیدر دوستك ودشمنك سنكله مخالفتی
(زیرا بعض امورده كشبنك دوستیده كندی‌یه مخالفت ایدر یاخود معنی بویله اوله دوست
ودشمن سنك خصوصكده متخالف اولدقلرینی یعنی دوست صداقت ودشمن عداوت اوزره
اولدقلرینی خدادن بیل زید وعمرودن بیلمه علی كل حال دوسته وفاق عبارتی مضاف تقدیر
ایلمكه احتیاج یوق (كه حرف تعلیل (دل هردو لامیه‌در یاء بطنیله (تصرف اوست مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) دوستك ودشمنك مخالفتی خدادن بیل (یعنی سكا دوستی
محب وصادق ودشمنی عدو ومخالف ایلین خدادر (زیرا ایكیسنك بیله كوكللری خدانك حكمنده
ونصرفنده در (یعنی جمیعی امور ظاهرا وباطنا خدانك النده در دیلدیكی كبی تصرف ایدر
* كرچه تیراز كمان همی كذرد * ازكماندار بیند اهل خرد * همی ها حرف تأكیددر (می كذرد
فعل مضارع مفرد غائب بونده چقار كیدر دیمكدر (كماندار وصف تركیبیدر یای طوتیجی دیمكدر
امامرادتیراندازدر (بیند فعل مضارع مفرد غائب كورر دیمكدر بینیدندن (اهل خرد لامیه‌در
(محصول بیت) اكرچه ظاهرا اوق یایدن چقاركیدر اما اهل عقل وبینش كماندار وتیراندازدن
بیلور یعنی ظاهرا یایدن چقار اما حقیقتده تیری آتان تیرانداز در وكمان اراده بر واسطه وآلتدر
انجق افعال عباده بو یله در ظاهرا هر فعل زید وعمرودن صادر اولور اما اول فعلی انلردن
اصدار ایدن خالق اشیادركه افعال عبادی خلق ایدن اولدر وزید وعمرو اراده آلات
ملاحظه‌در انجق * حكایت * یكی ازملوك عرب متعلقان دیوان رافرمود كه مرسوم فلان را
چندان كه هست مضاعف كنید كه ملازم دركاهست ومترصد فرمان وسائر خدمتكاران
بلهو ولعب مشغولند ودرادای خدمت متهاون صاحب دلی بشنید وكفت علو درجات بندكان

بدركاه

ردشمعی

رد كافی

خواجه نشنت
نه هوا ونه كان ونه كانكش انجق
ایر دیرن منزلنه تیری ندای یاحق

بدركاه حق جل وعلا همین مثال دارد * متعلقان دیوان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ورا
ادات مفعول (كه حرف بیان (مرسوم بونده وظیفه دیمكدر (فلان الفاظ كنایه دندر فلان
بنده دیمكدر (مضاعف اسم مفعولدر مفاعله بابندن ایكی اول قدر دیمكدر (كه حرف تعلیل
(ملازم دركاه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مترصد فرمانده بویله در (سائر خدمتكاران
سائر بونده باقی دیمكدر (لهو لامك فتحیله وسكون هایله اویون معناسنه در (لعب لامك فتحی
وعینك كسریله مرادف لهودر (ادای خدمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر خدمتی ادا ایلمه
دیمكدر (متهاون اسم فاعلدر سست معناسنه (درجات درجه‌نك جمعیدر یوكسك یره چقماغه
بصمقلره دیرلر نتكه انجق یره اینمكه دركات دیرلر دركه‌نك جمعی (بندكانه اضافتی لامیه در
(محصول تركیب) عرب پادشاهلرندن بریسی دیوانه متعلق اولان اركان واعیانه امر ایلدیكه
فلان قولك وظیفه سنی نقدر ایسه براول قدر دخی ایلك زیرا دائما آستانه مزه ملازمت وخدمت
دیوانمزه مداومت ومواظبت ایلر وهرنه یوزدنكه امریمز وارد اولورسه احسن وجهله یرینه
كتوروب اداء خدمت ایلمكه ناظر وحاضر ومترقبدر وباقی خدمتكارلر لهو ولعبه وهواء
نفسلرینه مشغوللردر واداء خدمتده كاهل وسست یعنی تهاون وتكاسل اوزره دیرلر اهل دل
اولیادن بریسی پادشاهك بوكلامنی استماع ایدوب دیدی الله تعالی قوللرینك دركاه حقده
علو درجاتی ورفعت مقاماتی بوكا ماندر یعنی عبادت وطاعته ملازم اولنلرك مراتبی رفیع
وپایه لری منیعدر واهمال وتقصیر اوزره اولنلرك ایشلری خدانك لطفنه قالمشدر (فیغفر
لمن یشاء ویعذب من یشاء والله علی كل شیء قدیر * نظم * دو بامدادا كرآید كسی بخدمت شاه *
سوم هرآینه دروی كند بلطف نكاه * بامدادا رته دیمكدر یعنی ایكی صباح (كسی یا حرف وحدت
(یاحرف صله (خدمت شاه اضافتی لامیه‌در (سوم سینك كسری وواوك ضمیله اوچنجی دیمكدر
نتكه بابلرده بیان اولدی ایدی (هرآینه البتده دیمكدر برلفظدر (در حرف صله در با معناسنه در
وی ضمیر غائب كسی‌یه راجعدر (كند كندك فاعلی بخشنده شاهه راجع ضمیردر (با حرف مصاحبت
(لطف مصدردر ملایمت معناسنه (نكاه نظر دیمكدر (كندك مفعول صریحی (ودروی وبلطف
غیرصریحلری (محصول بیت) ایكی صباح اكربر كیمسه پادشاه خدمتنه كلسه ومرتبه ملازمت
ومداومتده بولنسه اوچنجی صباح اول كیمسه‌یه بهر حال لطف وشفقتله نظر والتفات ایلر
* امید هست پرستندكان مخلص را * كه نا امید نكردند زآستان آله * امید مبتدا (وهست
خبر (پرستنده اسم فاعلدر عابد معناسنه وكاف عجم هاء رسمیدن بدلدر والف ونون ادات جمع
مخلصه اضافتی بیانیه در (ورا ادات تخصیص (مصراع اول مصراع ثانی‌یه مرهوندر (كه
حرف بیان (نا امید مأیوس مبتدا (نكردند خبری فعل نفی استقبال جمع غائب لفظ مشتركدر
اولماق ودونمك بینده (كردیدندن مشتق كاف عجمیله (زاء مفرده (ازدن مخففدر (نكردنده
متعلق (آستان آله لامیه (محصول بیت) خالص ومخلص عابد وزاهدلرك امیدی واردر یا معنی
بویله اوله (خالص ومخلص عابدلر ایچون امید واردر (یعنی امید دركه دركاه كبریادن محروم ونا امید
وخائب وخاسر اولمیه‌لر ویا رجوع وعودت ایلیه‌لر بلكه نظر عنایت حقه مظهر دوشوب منظور
خدا اوله‌لر (حاصلی دنیا پادشاهلرینه ملازمت ایدنلر احسانلرینه امید وار اولنجه (پس جناب
حقه خلوص طویت ایله عبادت وطاعت ایدنلر امید وار اولملری اولی واحرادر بو ایكی بیتی رباعی
دیو یازانلر اسلوب شعردن عجب بی بهره ایمشلر (ونكردندی عودت ورجوعه تخصیص ایدنلر
تقصیر ایلمشلر * مثنوی * مهتری در قبول فرمانست * ترك فرمان دلیل حرمانست * مهتر مه
اولویه دیرلر (وترادات تفضیل اولورق دیمكدر ویاحرف مصدر (قبول فرمان مصدرك مفعولنه

ردشراح جمیعا

ردسروری وشمعی وكافی

اضافتیدر (ترك فرمان بنه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دلیل حرمان اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (مهتری مبتدا ومابعدی خبری (وترك فرمان مبتدا (ودلیل حرمان خبری
(محصول بیت) اولولق ودولت وسعادت بو یرق قبول ایلمه ده در (یعنی امره امتثال ایدوب عبودیت
شرطنی یرینه کتورمکده در اما بو یریغی ترك ایلمك (یعنی امره اطاعت ایلمیوب ترك فرمان
دلیل حرمان ونشان خسران وسبب خذلاندر * هرکه سیمای راستان دارد * سرخدمت
برآستان دارت * هرکه هرکس که تقدیرنده (سیما سینك کسریله علامت ونشان معناسنه در
راستانه اضافتی لامیه در طوغریلر سیماسی دیمکدر (دارد طوتار وارلقدن کنایتدر (نتکه
مکرر بیان اولندی (سرخدمت بیانیه در (بر حرف استعلا (آستان (وآستانه اشك دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه نك که مستقیم وسعادتلیلرك نشانی اوله (یعنی دائما استقامت طریقی اوزره اوله
حاصلی (دولتلی باشی اولان کیمسه سرخدمتی افندیسنك آستانی اوزره اولور (طوتار دیمکدن
مراد افندیسنك خدمتنده اولور واندن ایرلماز دیمکدر * حکایت * ظالمی را حکایت کنند که
هیزم درویشان خریدی بحیف وتوانگران دادی بطرح صاحب دلی برو بگذشت وگفت * ظالمی
یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (هیزم هانك کسریله وزانك ضمیله (وهیمه هانك
کسری ومیمك فتحیله اودونه دیرلر عربجه حطب دیرلر در ویشانه اضافت لامیه در (خریدی
یاحرف حکایه صاتون الوردی دیمکدر (هیزم مفعول صریحی (وبحیف غیر صریحی (حیف بونده
ظلم معناسنه در (توانگر بونده کوجلی دیمکدر (یعنی غنی والف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول
دادی نك مقدم مفعول صریحی (وبطرح غیر صریحی (دادینك یاسی حرف حکایه در
(وطرحدن مراد صالغوندر (برو براو تقدیرنده در (محصول ترکیب) برظالمی حکایت ایدرلر که
فقرانك اودونی کوجله اوجوز بهایله صاتون الوردی واغنیایه جبریله صالغین طریقیله صاتردی
(حاصلی فقرایه واغنیایه ظلم ایدردی (زیرا انلردن اوجوز الوردی وبونلره پهالی صاتردی
برصاحب دل برکون یانندن کچدی ودیدی * بیت * ماری توکه هرکرا بینی بزنی * یابوم که
هرکجا نشینی بکنی * ماری تو اخباره ٣ وانشایه تحملی وار پس برینه قصر ایدنلر تقصیر ایلمشلر
(ماری یاسی ضمیر خطابدر حرف وحدت دین اصابت ایلمامش (که حرف تعلیل ویاحرف بیان
هرکرا هرکیمی دیمکدر (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بینیدندن کوررسین دیمکدر
(بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر زنیدندن اوررسین دیمکدر (یاحرف عطفدر اومعناسنه (بوم
بایقوش دیدکاری طیردر (تقدیری یابومی (توکه ینه سابق کبیدر (هرکجا هرقنده دیمکدر (نشینی
فعل مضارع مخاطبدر نشنیدندن اوتررسین دیمکدر (بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کنیدندن
که مشترکدر قازمق وقوپرمق وبولمق بیننده بونده تخریبدن کنایتدر حاصلی کاف عربك
فتحیله ونونك کسریله در کندندن مشتقدر دینلر احوال اشتقاقدن آگاه دکل ایمشلر (محصول بیت)
سن یلان سین ویاسن یلانمی سین که هرکیمی که کوررسین صوقرسین ویابایقوش سین
ویابایقوشمی سین که هرنه یرده اوتررسین یعنی هرقنده که قونارسین خراب ایدرسین ایکی
مصراعك تقدیرنده ادات تشبیه ایرادایدن بی وجه ایلمش * قطعه * زورت اربیش میرود باما *
باخداوند غیب دان نرود * زورزانك ضمیله قوت معناسنه در وتا ضمیر خطاب (بیش باء عربك
کسریله ارتق دیمکدر زیاده معناسنه (می رود فعل مضارع مفرد غائب لفظ مشترکدر کتمك
وواقع اولمق بیننده (باحرف صله (مابز دیمکدر نحن معناسنه (باینه حرف صله در (خداوند
غیب دان بیانیه در (غیب دان وصف ترکیبیدر عالم الغیب معناسنه (نرود فعل نفی استقبال مفرد
غائب کتمز وواقع اولماز دیمکدر اشتراك اوزره (محصول بیت) اکرزورك (یعنی قوت

ردسروری

رد ابن سید علی وسروری
وشمعی وکافی
٣ انشادن مراد استفهام
انکاری در
منه

رد ابن سید علی
وسروری وکافی

ردکافی

قاهره لك بزه زیاده واقع اولوب تجاوز ایدرسه (یعنی فرض وقیاس ایده لوم کیم امرك وحکمك وظلم
وحیفك بزم اوسمزه وحقمزده نافذ وجاریدر و بزده بالضروره تحمل ایدوب دفع ومنعنه قادر
دکلوز لیکن عالم الغیب اولان خداونده امرك جاری وحکمك نافذ وجور وظلمك ساری ومتجاوز
دکلدر البته غیرت حق بوظلمه وبوتعدی یه تحمل ایلمز برکون سنی اخذایدر * زورمندی مکن
براهل زمین * تا دعایی برآسمان نرود * زورمند (منددات نسبتدر زورلی دیمکدر (ویا
حرف مصدر (مکن فعل نهی مفرد مخاطب ایلمه دیمکدر (برحرف صله (اهل زمین لامیه (تا حرف
تعلیل (دعایی یاحرف تنکیر وابهام (برحرف صله (آسمان سینك سکونیله فلك معناسنه در
(نرود کتمیه وواقع اولمیه دیمکدر (محصول بیت) اهل زمینه (یعنی یریوزنده اولانلره قوت قاهره
اظهار ایدوب ظالملق وجفاکارلق ایلمه تاکیم آسمانه دعا کتمیه یعنی کیمسه سکا بد دعا ایلمیه زیرا
مظلومك بد دعاسی ظالمه البته تأثیر ایدر (دعایی یاسی حرف وحدت طوتنلر اذت معنادن آگاه
دکللرایمش * ظالم ازین سخن برنجید وروی ازو درهم کشید وبرو التفاتی نکرد اخذته العزة
بالاثم * ازین سخندن مراد ابیات مذکوره در (برحرف صله (واوضمیری صاحب دله راجعدر
(التفاتی یاحرف تنکیر (اخذته فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه وضمیر غائب مفعول صریحی (اخنس بن
شریف نام منافقه راجعدر (والعزة لفظا مرفوع فاعلیدر اخذتك (باعلی معناسنه حرفدر (اثم
کسر همزه وسکون ثای مثلث ایله کناه معناسنه در بونده اخذته جملته معناسنه در (وعزت
تکبر وغیرت جاهلیه معناسنه در مذکور اخنس منافقیندن بردلی طاتلی شخص ایدی هربارکه
حضرت محمد علیه الصلاة والسلامه ملاقی اولسه مسلمانم وسنی سورم دیو دعوی ایدردی لیکن برموذی
منافق ایدی چوق فسادلر ایدردی حتی بعض مسلمینك اکینن یناردی وچوق زیانلر ایدردی
(پس اللهدن قورق بویله ایلمه دینلدکده غرور وتکبر آنی کناه اوزره طوتردی یعنی عنادا فسادی
ارتق ایدردی آیت کریمه نك حقیقتله خواسنه مطلع اولمق استین تفسیرلره مراجعت ایلسون
حق تعالینك عزتی انی طوتدی کناهی سببیله دین عندی سویلیوب خطا ایلمش فتدبر
(محصول ترکیب) صاحب دلك مذکور کلماتندن ظالم بیحضور اولدی واندن اعراض کوستروب
یوزین بورتاردی یعنی عبوس الوجه اولدی واکاهیچ التفات ایلمدی زیاده تکبر وغرورندن
* تاشبی که آتش ازمطبخ درانبار هیزمش افتاد وسائر املاکش بسوخت واز بستر نرم برخا کستر
کرمش نشاند * تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (شبی یاحرف وحدت (آتش مبتدا
(مطبخ اسم مکاندر فتح بایندن یمك پشوره جك یر دیمکدر (درحرف صله بامع معناسنه (انبار
معروف هیزمه اضافتی لامیه در (شین ظالمه راجعدر (سائر بونده جمیع معناسنه در باقی معناسنه در
تحملی وار (املاکه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر املاك ملکك جمعیدر میمك کسری
ولامك سکونیله (باحرف تأکید (وسوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننده مشترکدر
بونده ایکیسنه ده تحمل وار لیکن افتاده ونشانده نسبت متعدی اولور فتأمل (بستر بای عجمك
کسری وسکون سینله دوشك دیمکدر (نرمه اضافتی بیانیه در (خاکستر کاف عربك کسریله
وسکون سینله کل درعربجه رماد دیرلر رانك فتحیله (کرمه اضافتی بیانیه در (وشین یندظالمه
راجعدر (نشاند فعل ماضی مفرد غائب اوچ فعلك فاعللری تحتنده مستکن ظالمه راجعدر
(محصول ترکیب) ظالم مذکور خلقله بومعامله یی ایدردی بر کیجه دك که مطبخدن آتش اودون
انبارینه دوشدی وجمیع املاکنی ویا اودوندن غیری املاکنی بله یاقدی ویاندردی دخی یومشق
دوشکدن انی اسیجق کوله اوتورتدی یعنی عزتدن وحضوردن ذلت وهوانه دوشدی حاصلی
اسباب واملاك باغلغله خوار وحقیر اولدی سائری بونده بقیه معناسنه اخذ ایلین سروری یه تقلید

ردسروری وشمعی وکافی

رد شمعی

رد کافی

ایلمش لیکن فیه مافیه * اتفاقا همان صاحب دل برو بگذشت شنیدش که بایاران همی کفت ندانم که
این آتش ازکجادر سرای من افتاد کفت ازد وددل درویشان * بوکتابده هر یرده که صاحب دل
عبارتی مذکوردر حضرت شیخ کندی مرادردیرلر والعلم عندالله تعالی (محصول ترکیب) اتفاقا همان
مذکور صاحب دل ظالمك یانندن کچدی یعنی اولدیغی یره اوغرادی ایشتدی که ظالم یارانـنه
سویلردی بیلمزکه بوآتش بنم سرایمه قندن دوشدی وبو مصیبت بکا نره دن کلدی مذکور
صاحب دل حریفه دیدی بو آتش سنك سرایکـه فقرانك دود دلندن دوشدی یعنی فقرایه
ایلدیکك ظلم وجفا سببیله بو مصیبته اوغرادك وانلرك بد دعاسی وآه سوزناکی ایله خانمانك
یانوب بی نام ونشان اولدی تا شیی بونده واقع اولان بگذشته مربوط ومتعلقدر دین وهم ایلمش
فنأ دل * قطعه * حذر کن زدود درونهای ریش * که ریش درون عاقبت سرکند * ردکافی
(حذر کن حانك وذالك فتحه لریله صاقن دیمکـدر (دود درونها اضافتی لامیه در وریشه
اضـافت بیانیه در بونده ریش یاره لی دیمکدر مجروح معناسنه (که حرف تعلیل (ریش
درون لامیه در دروندن بونده قلب مراد در یاره لی یورك ومجروح دل (سرکند باش ایلر
یعنی اوج ویرر حاصلی تأثیر ایدر دیمکدر (محصول بیت) مجروح کوکللر تو تونندن حذر ایله
یعنی شکسته خاطرلر آهندن وبد دعاسندن احتراز ایله حاصـلی کیمسه نك بد دعاسین المه
زیرا عاقبت ریش دل اوج ویرر یعنی سنده اثرین اظهار ایدر حاصلی سنی مجروح وپریشان ایدر
(درونهای ریشك تقدیرینی ریش درونها در دیین تقدیره خلل ویرمش (درونهای ریش رد ابن سید علی
وصف ترکیبیدر دیین ترکیب اضافیله وصف ترکیبی یی خوب فرق ایدرمش (بعض شراح رد سروری
بعضنك کلامنی نقل ایلدکدن صکره بو تکلفاتی ارتکاب اصل معنایه عدم اطلاعدن ناشیدر ردکافی
دیمش قیاس بو تکلفاته دیمك ایدی نتکه جوهری ارتکاب الذنوب اتیانها بیورمش (ذنوبه رد ابن سید علی
کلمك دیمکدر ذنوبی کلمك دیمك دکلدر فتدبر (بعض شراح سرکندك معناسنی ریش دون
عاقبت اوکلور وآنك اوکلمسی موذینك هلاك اولماسیله اولـور دیمش یرامز توجیه دکل اما
استعماللرینه مطابق اولسه * بهم برمکن تاتوانی دلی * که آهی جهانی بهم برکـند * بهم برمکن
قرش مورش ایله دیمکدر یعنی بیحضور وپریشان ایله (دلی یاحرف وحدت (که حرف تعلیل (آهی
یاحرف وحدت وجهانی یاحرف تنکیر (بهم برکند قرش مورش ایدر یعنی زیروزبر ایدر (محصول بیت)
مادامکه قادرسین برکوکلی پریشان وبی حضور ورنجیده ایلمه یعنی کوکل یقمه یرامز ظلم ومك برآهی
جهانی بری برینه اورر یعنی عالمی خراب ایدر * حکمت * برتاج کیخسرو نوشته بود * کیخسرو
سیاوشك اوغلیدر وسیاوش افراسیاب اوغلیدر تفصیلی شاهنـامه لرده مسطور ومذکوردر
(نوشته بود یازلمش ایدی یازیلن بوقطعه در * قطعه * چه سالهای فراوان وعمرهای دراز *
که خلق برسرما برزمین بخواهد رفت * چه بونك کبی یرلرده مبالغه افاده ایدرنتکه خواجه
حافظ (چه خون افتـاد در دلها) بیورمش یعنی مبالغه خون دیمکدر (سـالهای فراوان
بیانیه در فراوان چوق دیمکدر (عمرهای درازده بویله در (عمر بونك کبی یرلرده زمان ومدت
معناسنه تضمین قلنور (که حرف بیان (خلق مبتدا (برحرف (استعلا سرما لامیه (برحرف استعلا
زمین یر درارض معناسنه (بخواهد فعـل مضارع مفرد غائب رفت بونده رفتن معناسنه زیرا
مضارعه مقـارندر برسرما وبرزمین بخواهد رفـته متعلقدر وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر
(محصول بیت) نه چوق ییللر ونه اوزون مدتلر وزمانلر که خلـق عالم بریوزنده بزم باشمز اوزره
یکچوب کتسه لر کرك یعنی بز اولوب ومقبره مزی یاصوب چکنسه لر کرك (بونده چه چندان
معناسـنه در دینلر فارسی یی چندان بیلزلر یمش * چنان که دست بدست آمدست ملك بما * رد ابن سید علی وسروری

بدستهای دیکر همچنین بخواهد رفت * چنان آنچلین دیمکدر (که حرف بیان (دست بدست
الدن اله دیمکدر عربجه یدا بید دیمکدر (آمدست اصلنده آمده است ایدی حذف وایصالله
آمدست اولدی ضرورت وزن ایچون (ملك میمك ضمیله مملکت وسلطنت معناسنه در (بما باحرف
صله ملك آمده استك فاعلی در وبما مفعولی (بدستهای با حرف صله (ودستهای دیکر بیانیه
وبالامیه ایکی اعتبارایله غیری اللره ویا غیرینك اللرینه همچنین بونچلین دیمکدر (بخواهد رفت
یده رفتن دیمکدر (محصول بیت) مملکت وسلطنت نیچـه که الدن اله بزه کلدیسه یعنی ملوك
سالفه وسلاطین ماضیه دن نیچه که سلطنت بزه انتقال ایدوب کلمشدر غیریلرك اللرینه
بونچلین کتسه کرك یعنی دولتلر کیمسه یه باقی دکل والا بوزمان پادشاهلری دولت وسلطنتی
قنده بولورلردی مقصود بوقطعه دن بودرکه عالمـك زیاده فناسنی وعدم بقاسنی ملاحظه ایدنلر
جوروظلمه راغب ودنیانك مال وملکنه طالب اولمـاز * حکایت * یکی درصنعت کشتی بسر آمده
بود سیصد وشصت بند فاخر درین علم دآنستی وهرروز بنوعی کشتی کرفتی * صنعت کشتی بیانیه
کشتی یاء اصلیه ایله کورش معناسنه در (بسر آمده حده وغایته کلمش یعنی سرآمد وبی نظیر
اولمش ایدی (سیصد اوچیوز دیمکدر (واو حرف عطف (شصت التمش دیمکـدر سبنله ده
لغتدر (بند فاخر بیانیه بند باء عربك فتحیله اول صنعتك هر براوبونـه بند دیرلر فاخردن مراد
معتبر ومقبول دیمکدر (درین علم یعنی درین صنعت دیمکـدر (دانستی حکایت حال ماضیدر
بیلوردی دیمکدر (با حرف مصاحبت (نوعی یا حرف وحدت (کشتی کورش (کرفتی یا حرف
حکایه طوتردی دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی کورش صنعتنده حد وغایتـه ایرشمش ایدی
یعنی اول فنـده ماهر وسرآمد وبی نظیر اولمش ایدی اوچیوز التمش مقبول ومعتـبر اویون
بیلورایدی بوصنعتدن وهرکون بردرلو اویون ایله کورش طوترایدی حاصلی برسنه ده هرکون
کورش طوتسـه برکون کوستردیکی فنی برکون دخی کوسترمکه قادرایدی وهرکورش طوتدیغنده
برغیری هنز عرض ایلمکه مالك ایدی دیمکدر * مکرکوشهٔ خاطرش باجمـال یکی ازشاکردان
میلی داشت سیصد وپنجـاه ونه بندش در آموخت مکریك بندکه درتعلیم آن دفع انداختی *
مکر بونك کبی یرلرده کانه واتفاق معناسنه در (کوشه لغتده بوجاقدر اما بونك کبی یرلرده همان
خاطر کندی مراد در اضافت بیانیه طریقیـله (باحرف صله (جمال یکی لامیه (از حرف بیان
(شاکرد معروف (والف ونون ادات جمعدر (میلی یا حرف تنکیر (داشت طوتدی یعنی ایلدی
(پنجاه باء عجمك فتحیـله وسکون نونله اللی دیمکدر (نه نونك ضمی وهاء اصلیـه ایله طقوز
دیمکدر حاصلی اللی طقوز دیمکدر (بندش ضمیر شاکرده راجعدر (درحرف تأکید (آموخت
فعـل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بینده مشترکدر بونده متعدی واقعدر فاعلی تحتنـده
استاده راجع ضمـیردر ومفعولی سیصد معطوفاتیله (وبند تمییز عدد در (مکر ادات استثنـا
(یك بند مستثنا (که حرف رابط صفت (درحرف ظرف (تعلیم آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(دفع مصدردر کدرمك معنـاسنه (انداختی انداخت لغتده آتدی دیمکدر اما بونك کبی یرلرده
ایلمك معناسنه تضمین اولنمشدر (ویا حرف حکایه در بعض نسخه ده وتهاون کردی واقعـدر
یعنی اهمال ایدوب تکاسل ایدردی دیمکـدر (محصول ترکیب) اتفـاق مذکور کشتی کیرك
خاطری کوشه سی شاکردلرندن برینـك جمالنه میل طوتدی یعنی مائل اولدی حاصلی محبت
ایلدی واکا همتی وتعلیم وتربیتی غـیریلردن زیاده اولدی اوچیوز اللی طقوز بندی بوفنـدن
اکا تعـلیم ایلدی حاصلی بیلدیکی فنوندن برینی اوکرتمدی غیریلرینی جمیعـا اوکرندی یعنی
بر بندك تعلیمنده اهمال کوستروب انی تعلیمـده دفع ایدردی واوکرتمزدی حاصلی براو یونی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

اوکزتمده تعلل وبهانه کوستردی زیرا بیلوردی باشنه کلجکنی (آموخت یرینه آموزانیدیا زوب آموزانیدن متعدیدر دیوب اما آموزید آموزیدندن لازمدر آموختن کبی دینلره دانستن لغتنی اوکرتملیدر که غلط سویلیه لر * پسر در صنعت وقوت بسرآمد وکسی را با او امکان مقاومت نبودی تا بحدی که پیش سلطان گفت استاد را فضیلتی که برمنست ازروی بزرکی وحق تربیتست والا بقوت ازو کمتر نیستم وبصنعت با او برابرم * پسردن مرادمذ کورشاکرددر (بسرآمد حده وغایتـه کلدی یعنی صنعتـده وقوتده کماله ایریشوب سرآمد اقران اولدی (کسی یا حرف وحدت (ورا ادات تخصیص (با حرف مصاحبت (او ضمیری پسره راجعدر (امکان مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (مقاومت بونده قارشو قومقدر یعنی بوفنـده بوکا کیمسه قارشوقویوب طورمزدی (تاانتهاء غایت ایچوندر (بحدی با حرف صله (ویاحرف وحدت (که حرف بیـان (پیش سلطان لامیـه (کفت پسر دیدی (استـاد را را حرف تخصیص (فضیلت زیاده لك (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (روی بزرکی لامیه در (حق تربیت یته بویله در (والا ادات استثـنا (بقوت با حرف ظرف ویا حرف مصاحبت (ازو استاددن (کمتر اکسکرك وازرق (بصنعت بقوت کبیدر (با حرف مصاحبت (او استاده راجعدر (محصول ترکیب) پسر صنعت وقوتده حد وغایته ایرشدی یعنی فننـده وزورده کامل وسرآمد اولدی وهیچ برکیمسه نك انکله مقابله وقارشی قومـاغه امکان ومجـالی یوغیدی حاصلی فایق الاقران وغالب الامثال اولدی برحده دك که برکون پادشاه اوکنـده دعوای مرد تفرد فی الفن ایدوب دیدی استـا دمك بنم اوزریمه فضیلتی ورجحانی ومزیتی اولوقی بوزندن واستادم اولوب بکا فن کشتی یی تعـلیم ایلدیکی جهتدندر حاصلی اوستمده حق تعلیمی اولدیغندندر والا قوتده اندن اکسك دکلم وصنعتده انکله برابرم یعنی بوفنده هرنکه اول بیلور ایسه بنـده بیلورم وانکله طوتشمغه قادرم * ملك را این ترك ادب ازوی پسند یده نیامد بفرمود تا مصارعت کنند مقامی متسع معین کردند ارکان دولت واعیان حضرت حاضر شدند پسرچون پیل مست در آمد بصـدمتی که اکر کوه آهنین بودی ازجای برکنـدی استـاد دانست که جوان ازو بقوت برترست بدان بند غریب که ازوی نهان داشته بود باوی درآویخت جوان دفع آن ندانست استاد بدودست ازرمین برداشت وبربالای سر برد وبرزمین زدغریو ازخلق برخاست * ملك را را ادات صله (ترك ادب مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ازوی یعنی پسردن (پسندیده مقبول (تا حرف تعلیل (مصارعت مفاعله بابندن مصدردر کورشمك معناسنه (مقامی یاحرف وحدت (متسع اسم فاعلدر افتعـال بابندن واسع دیمکدر یعنی برککش یر (معین بونده مصدرمیمیدر تعیین معناسنه (چون ادات تشبیـه (پیل مست بیانیه (باحرف مصاحبت (صدمت لغتده کوده ایله وجسد ایله برنسنه یه طوقنمقدر اما بونده هیبت وجلادت وعظمت مراد در (یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (کوه آهنین بیانیـه در (آهن دمور (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید دموره منسوب یعنی دموردن طاغ (برکنـدی (بر حرف تأکید (وکندی کاف عربك فتحیـله ویاء حکایه ایله قوپاردی دیمکدر (بند غریب بیانیه (که حرف رابط صفت (نهان کزلی دیمکدر (با حرف صله (وی پسره راجعـدر (آویخت یاپشدی دیمکدر (نتکه غلام عجمی قصه سنده بدودست درسکان کشتی درآویخت دید یکنده یاپشدی دیمکدر بونده ده اویله در (قیاس بدو دستش ایدی شین ضمیرله لیکن اکثرنسخ ضمیرسز واقعدر فتدبر (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جوان مبتـدا ندانست خبری دفع آن مفعولی (محصول ترکیب) پادشـاهه پسردن مذکور ترك ادب مقبول ومطبوع

یعنی اختیـار اولدیغی جهتدندر
منه

کلمدی (حاصلی استادی حقنـده مذکورمدعاسنی بکنمدی پادشـاه بیوردی کورشه لر یعنی امر ایلدی تاکیم استاد وشاکرد کورش طوته لر بربیوك میـدان وبرواسع مکان تعیین ایلدیلر ارکان دولت واعیـان حضرت ملك حاضر اولوب کلدیلر اوغلان مست فیل کبی میـدانه کیردی برهیبت ومهابتله که اکر دموردن طاغ اولسه یرندن قوپارایدی استاد بلدیکه جوان اندن قوتده اعلادر اول بند غریبله وفن عجیبله که پسردن کزلر ایدی یعنی اندن اول بنـدی نهان طوتارایدی اوغلانه اول بند له یاپشدی جوان اول بندی دفع ایلمکه بیلمدی ودفعنـه مالك اولمدی استاد پسری ایکی الیله یردن قالدردی وباشی اوزرینـه ایلتدی ویره اوردی خلقدن غریو وفریاد وفغان قالقدی نتکه عادتدر * ملك فرمود تا اسـتاد را خلعت ونعمت دادند وپسررا زجر وملامت کرد که باپرورندهٔ خویش دعویٔ مقاومت کردی وبسر نبردی کفت ای خداوند استاد بزور وقوت برمن دست نیافت بلکه درعلم کشتی دقیقهٔ مانده بود که ازمن دریغ همی داشت امروز بدان دقیقه برمن دست یافت اسـتاد کفت ازبهرچنین روز نکه می داشتم که حکما کفته اند دوست را چندان قوت مده که اکردشمنی کند بتواند * زجر بونده قاقیمق وازارلمق معناسنه در (باحرف مصاحبت (پرورنده اسم فاعلدر مربی معناسنه (خویشه اضافت لامیه در (دعویٔ مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بسر نبردی باشه ایلتمدك (برمن دست نیافت بنم اوزریمه غالب اولمدی دیمکدر (دقیقه دن مراد براویون وبربندر (دریغ همی داشت اسرکردی وقصقنوردی دیمکدر (ودست را را ادات مفعول (چندان اولقدر دیمکدر (مده ك دوست مفعول اولی (وقوت مفعول ثانیسی (که حرف بیان (دشمنی (یاحرف مصدر (تواند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دوسته راجع ضمیردر (محصول ترکیب) پادشاه بیوردیکه استاده خلعت ونعمت ویردیلر وپسری زجر وملامت ایلدیلر که استادك وولی نعمتکله دعوای مقاومت ومقابله ایلدك ویاباشه چقره مدك وسوزیکی اثباته قادراولمدك دیو پسر دیدی ای خداوند استاد زوریله وقوتیله بکا غالب اولوب اوزریمه ال بولمادی بلکه علم کشتی ده بردقیقه قالمش ایدی یعنی بوفنده براویون قالمش ایدیکه همیشه انی بندن دریغ طوتردی بوکون اول دقیقه ایله بکا غالب اولدی وظفر بولدی استاد دیدی اول دقیقه یی بوکجلین برکون ایچون صاقلردم که حکما وعقلا دیمشلردر که دوستکه اولقدر قوت وقدرت ویرمه که اکر دشمنلك ایلملی اولوب کفران نعمت مسلکنه سالك اولورسه سکا ظفر بولمغه قادراولمیه یعنی عداوته فرصت بوله میه عداوت قصد ایدرسه * نشنیدهٔ که چه کفت آن که ازپروردهٔ خود جفادید * تتمهٔ قول استاد دریکه ایشتمامش سین که نه دیدی (اول که کندی بسلمه سندن جفاوجور کوردی یعنی بسلمه سندن انجنن نه دیدیکنی ایشتمدکمی (یعنی بوقطعه نك مضمونی ایشتمدکمی * قطعه * یاوفاخود نبود درعالم * یامکر کس درین زمانه نکرد * یابونده ابتداء کلامده واقع اولان اما معناسنه در (خود واورسمیله اسمله ادات تأکید یننده مشترکدر (بونده اداتدر اکرچه تکلفله کندی معناسنه اسم اولمقده قابلدر (نبود اولمدی ویوقدر معناسنه در (یاحرف عطف (مکر کا نه معناسنه وادات تأکید اولمق جائز واستثنا ایچون الامعناسنه اولمقده جائز (کس مبتدا (نکرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا (ودرین زمانه ظرف زمان (محصول بیت) یاعالمده هرکز وفا یوقدر (یعنی دنیاده وفا وحقیقت دیدکلری هیچ یوقدر وهرکز اولمامش (حاصلی برفرددن وفا وحقیقت وجوده کلمامش یاخود زمان سابقده سادهدلك وبونلك زمانده وار ایمش (اما بوزمانده هیچ برکیمسه کیمسه یه اظهار وابراز ایلمدی (حاصلی مهرو وفاوحقیقت یادنیای دنی یه هرکز کلمامش ویا برزمان وار ایمش (اما بوزمانده عنقا وکیمیا کبی موجود الاسم ومعدوم الجسمـدر * کس نیاموخت

علم تیر ازمن * که مرا عاقبت نشانه نکرد * کس مبتدا (ونیاموخت فعل نفی ماضی (علم تیر
لامیه ومفعول صریح نیاموختدر (وازمن غیرصریح وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (که حرف بیان
مرانی دیمکدر (نکردك مفعول اولی (ونشانه مفعول ثانیسی (نکرد فعل نفی (محصول بیت) کیمسه
بندن اوق علمنی اوکرنمدی یعنی تیرانداز لق علمنی تعلم ایلمدی که عاقبت بنی نشان تیر ایلمدی،
یعنی هر کیمه کیم تیراندازلق فنی تعلیم ایلمدمسه عاقبت بنی نشان تیر وهدف سهام ایلمك قصد ایلمدی
بلکه ایلدی قصه‌دن حصه یعنی هر کیمه کیم بر لطف وکرم واحسان ایلدمسه اندن بکا اساءت
وشر وضرر ایرشدی دیمکدرتکه حضرت بیوشمدر (اتق شر من احسنت الیه) بوندن کثیرا وقوع
حدیث شریف اولماز قندبر * حکایت * درویشی مجرد در کوشهٔ صحرایی نشسته بود

مذکور بیت بر عربی بیتك
ترجمه سیدر که اولی بودر
(اعلمه الرمایة) لیکن عربی
بلاین شرح ایلمیجه ذوق
ایلمدیکی ایچون یازلمدی
منه

پادشاهی بر وبگذشت درویش از انجا که فراغ ملك قناعتست سر برنیاورد والتفات نکرد
وپادشاه از انجا که سطوت سلطنت بهم برآمد وگفت این طائفهٔ خرقه پوشان برمثال حیوانند *
درویشی یا حرف وحدت (مجرد اسم مفعولدر تفعیل بابندن (کوشهٔ صحرا لامیه‌در (وبا حرف
وحدت (پادشاهی یا حرف وحدت (ازانجا اول مقام ومرتبه‌دن دیمکدر (که حرف رابط صفت
(فراغ ملك لامیه وقناعته اضافت بیانیه (سر برنیاوردك مفعولی (والتفات نکردك مفعول صریحی
وغیرصریحی محذوف باوتقدیرنده در (که بنه سابق کبیدر (سطوت سینك فتحی وطانك سکونیله
قهر وغلبه معناسنه مصدر در نصر بابندن (سلطنته اضافتی لامیه‌در (طائفهٔ خرقه پوشان
بیانیه (خرقه پوش وصف ترکیبی در خرقه کیجی معناسنه (یعنی یمالی قفتان کیجی والف ونون ادات
جمع (برمثال حیوانند اضافتی لامیه‌در (محصول ترکیب) بر درویش (یعنی بر سالك مجاهد بر کوشهٔ
صحراده خلقدن منقطع اولوب عزلت کزین وتنهانشین اولمش ایدی اتفاقا درویش اولدیغی
مقامه بر پادشاه اوغرادی اول کوشه‌ده درویشی کوردی مکر درویش عالم مراقبه‌یه وارمش ایمش
(پس درویش اول مقامدن که فراغ ملك قناعتدر (یعنی ملك قناعت عالم وعالمیاندن فراغت
بال ویردیکی جهتدن مراقبه‌دن باشین قالدرمدی (وپادشاه وتوابعنه هیچ التفات ایلمدی (وپادشاه
اول مقام وجهتدن که سلطنت قهر وغلبه سیدر یعنی سلطنت قهر وغلبه سی جهتدن
حاصلی پادشاهلق قهارلق اولدیغی جهتدن منقبض وبیحضور اولدی یعنی رنجیده خاطر اولدی
ودیدی یعنی یانده اولنلره سویلدی که بو خرقه پوشلر طائفه سی یعنی صوفیون طائفه‌سی
وعباپوش زمره سی امثال حیواناتدر که مقادیر ناس بیلمزلر وشاه وکدایی برابر کورد لر از انجایی ازان

ردشمعی وکافی
ردشمعی

سبب معناسنه اخذ ایدنلر لغته واصطلاحه مخالف سویلمشلر (ازان مقام وازان جهت معناسنی ازان
سبب ظن ایلمشلر وسطوت سلطنتی قوت سلطنتله شرح ایلین ضعیف سویلمش * وزیر گفت
پادشاه روی زمین برتو گذر کرد چرا خدمت نکردی وشرط ادب بجای نیاوردی گفت
بگو ملك را توقع خدمت از کسی دار که توقع نعمت از تو دارد ودیگر بدان که ملوك از بهر
پاس رعیتند نه رعایا از بهر طاعت ملوك * مذکور پادشاه بویله دیجك وزیر کلدی درویش
مجرده دیدی ای درویش (پادشاه روی زمین اضافتلری لامیه لردر یریوزینك پادشاهی دیمکدر
کذر اسم مصدر در کذر یدندن اوغرامه معناسنه (کرد فعلیله اوغرادی دیمکدر (خدمت نکردی
خدمتدن مراد بونده تعظیمدر ایچون تعظیم ایلمدك دیمکدر شرط ادب لامیه در (بجای باحرف
صله (وجای محل معناسنه در (نیاوردی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کتورمدك دیمکدر
(گفت درویش وزیره دیدی (بگو ملك را را حرف مفعول ملکه سویله دیمکدر (توقع تفعل
بابندن مصدر در امید معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (کسی یا حرف وحدت
دار فعل امر مفرد مخاطبدر (دار یدندن طوت دیمکدر (که حرف رابط صفت توقع نعمت

توقع

توقع خدمت کبی دراعرابده دارد فعل مضارع مفرد غائب طوتر دیمکدر (واو حرف عطف
(دیگر دخی (بدان درویش وزیره خطاب ایدوب دیر بیل واکله (که حرف بیان (بهر ادات
تعلیل درلاجل معناسنه پاسه اضافتی لامیه در (پاس باء عجمیله اسمدر حفظ معناسنه
پاسیدندن مشتق قورومق معناسنه رعیته اضافتی مصدرك مفعولنه در (ونون ودال ادات
جمعدر ملوك اعتباریله (نه حرف نفی (رعایا رانك فتحیله رعیتك جمعیدر معلوم اوله که ناقصدن

مطا

فعیلة وزنی اوزره کلن اسم فعالا وزنی اوزرینه جمع اولور (مثلا قضیة وهدیة وثنیة جمعلری
قضایا وهدایا وثنایا کلور فانك فتحه لریله قندبر (طاعت ملوك مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(محصول ترکیب) وزیر پادشاهدن مذکور مصاحبتی ایشیدنجه دیدی ای درویش یریوزینك
پادشاهی سنك اوستکه اوغرادی نیچون تعظیم ایدوب خدمت ایلمدك وشرط ادبی یرینه

ثنایا اوك دیشلرینه دیرلر
ایکی دیش الت چکه سندن
وایکی دیش اوست چکه سندن
منه

کتورمدك (درویش وزیره دیدی پادشاهه سویله ودی ای پادشاه خدمت امیدینی بر کیمسه دن
طوتکه اول سندن نعمت امیدینی طوتاردخی ای وزیر بیلکه پادشاهلر عیتی حفظ وصیانت
ایچوندر رعایا سلاطینه خدمت ایچون دکلدر * قطعه * پادشاه پاسبان درویشست * گرچه
نعمت بفر دولت اوست * پادشاه مبتدا (پاسبان بان ادات فاعلدر جی معناسنه قوروجی
دیمکدر حافظ معناسنه (درویشه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبر مبتدادر
(نعمت مبتدا (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (فر بونده قوت معناسنه در وتشدید ضرورت
وزن ایچوندر دولته اضافتی لامیه در (واوست لفظنده ده بویله در (بفر مابعدیله خبر مبتدادر
(محصول بیت) پادشاه درویشك (یعنی فقرا ورعایانك پاسبانیدر یعنی ظلمه‌نك شرندن حافظ
وحامیدر اکرچه نعمت وحضور فقرا ورعایا پادشاهك دولتی قوتیله در یعنی سایهٔ حمایتنده
آسوده حال ومرفه البال کچنورلر * گوسفند از برای چوپان نیست * بلکه چوپان برای
خدمت اوست * گوسفند کاف عجمك ضمی وواو وسینك سکونی وفانك فتحیله قویونه دیرلر
عربجه غنم دیرلر غینك ونونك فتحه لریله فارینه بایله ده لغتدر (برای یای اصلیه ایله ادات
تعلیل وتخصیصدر (چوپان جیم وبای عجمیله معروف (گوسفند مبتدا (برای چوپان لامیه
(ونیست خبر مبتدادر (بل حرف اضراب (که حرف بیان (چوپان مبتدا (برای خدمت اوست
لامیه لر وخبر مبتدا (محصول بیت) بیت اولی توضیح وتنویر ایدوب بیورر قویون چوپانه خدمت
ایچون دکلدر بلکه چوپان قویونه خدمت ایچوندر نهایتی سونبله ویا یاغیله منتفع اولور
یعنی انکله فائده لنور * قطعهٔ اخری * یکی امروز کامران بینی * دیگری را دل از مجاهده ریش *
یکی تقدیری یکی رادر (دیگر یا قرینه سیله بینینك مفعول اولیدر (امروز ظرف زمان (کامران
وصف ترکیبی در را نیدندن مراد سوریجی دیمکدر مفعول ثانیدر (بینی فعل مضارع مفرد
مخاطب کوررسین دیمکدر (دیگری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول بر مقدر بینینك مفعول اولی
ودل مفعول ثانیسی (از مجاهده مفعول غیرصریحی وریش صریحی (محصول بیت) دنیاده
برشخصی بکون کامران وکامبین کوررسین (یعنی عیش وعشرت وذوق وصفاده بر مراد
وخوشحال ومسرور ومرفه البال کوررسین وبر غیریسنی ویا غیریسنك یورکینی مجاهده
ودردوالمدن مجروح کوررسین (یعنی دنیانك حالی بویله در کیم کیمی ناز ونعمتده وکیمی
هوان وذلتده در * روزکی چند باش تا بخورد * خاك مغز سر خیال اندیش * روزکی (کاف حرف
تصغیر (ویا حرف وحدت (چندنیجه دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطب صبر ایله دیمکدر تا حرف
تعلیل (ویا حرف غایت (بخورد فعل مضارع مفرد غائب تاکیم یه خاك فاعلی (مغز بینی وایلك
سره اضافتی لامیه در (وخیال اندیشه لامیه ویا بیانیه ایکی اعتبار ایله (خیال اندیش وصف ترکیبیدر

تركيبي در انديشيدندن (محصول بيت) برنيجه كونجكز صبرايله تاكيم طپراق خيال انديشك
باشنك بينى سنى يه وياخيال انديش باشك بينى سنى يه يعنى برقاج كون چوريوب طپراق اولنجه
صبرايله * فرق شاهى وبندكى برخاست * چون قضاى نوشته آمد پيش * فرق شاهى مصدرك
فاعلنه اضافتيدر (بندكى معطوفدر شاهى يه (برخاست قالقدى ورفع اولدى (چون ادات تعليل
قضا حكم ازلى نوشته يه اضافتى بيانيه (پيش بونده اوك ديمكدر (محصول بيت) پادشاهلق وبنده لك
فرقى قالقدى (يعنى ارالرنده تميز وتشخيص قالمدى (چونكه خدانك قضاى نوشته سى اوكلرينه
كلدى (يعنى ايكسنكده موت مقدرى كلكله مابينلرنده تفاوت وتغاير قالميوب برابر اولديلر * اركسى
خاك مرده باز كند * نشناسد توانكر از درويش * كسى يا حرف وحدت (خاك مرده لاميه در
مجازا خاك مرده دن مراد قبريدر (باز كند كافك فتحيله اولنجه قزه ديمكدر پس بازتأكيد ايچون
كلمش اولور (وكافك ضميله اولنجه مجموع مركب آچه ديمك اولور (نشناسد فعل نفى استقبال
اكلامز وتشخيص ايلمز ديمكدر (توانكر مفعول صريحى (واز درويش غير صريحى
(محصول بيت) اكر بر كيمسه مرده نك مقبره سنى آچسه (يعنى قازسه غنى يى فقيردن تشخيص وتميز
ايلمز (يعنى طپراغه كرد كدن صكره ايكسنك ارآسنى (يعنى مابينلرينى فارق اولان مقبره ياپسيله
كفنلردر كه پادشاهك وبعض اغنيانك مقبره سنى طاشله ويا كرمدله ويا كرچله ياپرلروا وستنه
انيچه كفنلر صررلر اما بودرويشك بوحاللرى اولمز ليكن لاشه لرى برابر اولورلر بعض نسخه ده
* بالله ان خاك مرده باز كند * نشناسد توانكر از درويش * جمع صيغه لريله (باز كند فعلنى
ضمه يه تخصيص ايلين اوج جهتدن خطا ايلمش (ضمه يه تخصيصده وكردندن اشتقاقنده وفتح
كافى ترجيح ايلينه دخل ايلمه سنده (كند كاف عربينك فتحيله كندندن فعل مضارع مفرددر
دينن حكم اشتقاقده خطا ايلمش زيرا كند كاف عربينك فتحيله كنيدندن مشتقدر (نتكه
سابقا قاعدهٔ اشتقاق بيان اولنمش ايدى باز كندك معناسى كاف عربينك ضميله اولديغى
تقديرجه آچه يعنى كشف ايليه ديمكدر كروايلبه دينن حق ادايه مالك دكل ايمش * ملك را كفتار
درويش استوار آمد كفت ازمن چيز بخواه كفت آن ميخواهم كه ديكر زحمت من ندهى كفت مرا
پندى بده كفت * كفتار بونده كلام معناسنه در (استوار همزه نك ضمى وسينك سكونى وتانك
ضميله محكم ديمكدر (زحمت من مصدرك مفعولنه اضافتى در (ندهى فعل نفى مستقبل مفرد
مخاطب (محصول تركيب) پادشاهه درويشك كلامى محكم يعنى مؤثر كلدى درويشه ديدى
بندن برنسنه استه درويش ديدى انى استرم كه دخى بكا زحمت ويرميه سين پادشاه ديدى بكا
بر نصيحت وير درويش ديدى * بيت * درياب كنون كه نعمتت هست بدست * كين دولت
وملك ميرود دست بدست * درياب فعل امر مفرد مخاطبدر (دريابيدندن (دريافتن دن
دينن (ويافتن دن دينن حرف درسز اصابت ايلامشلر لفظ مشتركدر ا كلامغله تدارك بيننده
ايله ديمكدر (ايرشمك واكلامق وطويمق معناسنه در دينن اكسك سويلمش (فهم ايله
دينده كذلك (كنون شمدى ديمكدر (كه حرف بيان (وبا حرف تعليل (نعمتت تاى خطاب
معنى جهتنده دسته مقيددر (بدستت تقديرنده (كين (كه حرف تعليل (واين اسم اشارتدر
دولته (ملك ميمك ضميله سلطنت ومملكت معناسنه در (ميرود فعل مضارع مفرد غائب فاعلى
دولت وملكه راجع تحتنده ضمير در على سبيل البدل (دست بدست تقديرى (از دست
بدست در الدن اله ديمكدر (محصول بيت) شمدى آخرته لازم اولان احوالى تدارك ايدوب
قاير كه الكده نعمت ودولت وار (يعنى فرصت الده ايكن فوت ايلمه كه صونره پشيمانلق اصى ايلمز
زيرا بو نعمت وملك ودولت الدن اله كيدر (يعنى سندن اول اولنلرك النده قلماديغى كبى سنكده

ردسرورى
فتح كافى مرجح ابن سيدعلى در
ردشمعى

ردشمعى

رد ابن سيد على
رد سرورى
رد ابن سيدعلى
وسرورى

الكده قالماز * حكايت * يكى ازوزرا پيش ذوالنون مصرى رفت وهمت خواست كه روز وشب
بخدمت سلطان مشغولم وبخيرش اميدوار وازعقوبتش ترسان ذوالنون بكريست وكفت
اكر من ازخداى تعالى چنين ترسيدمى كه تو ازسلطان از جملهٔ صديقان بودمى * پيش
بونده قت معناسنه در (ذوالنون ديمكله دنياده ايكى كيمسه مشهوردر (بريسى انبيادندر كه حضرت
يونس پيغمبردر عليه السلام (وبريسى ده اوليادندر كه ذوالنون مصرى حضرتلريدر (ذوالنونى مشايخ
تذكره لرنده طبقهٔ اولى ده يازارلر واسم شريفى ثوبان در (وكنيتى ابو الفيض در (ولقبى ذوالنون
(وذوالنون لقبيله ملقب اولمه سنده وجه تفصيله محتاجدر انكچون ترك ايلدك (ترسيدمى وبودمى
يالرى حكايت ايچوندر (محصول تركيب) وزيرلردن بريسى ذوالنون مصرينك يانه واردى وهمت
ديلدى كه كيجه وكوندز پادشاهك خدمتنه مشغولم ودخى خير وحسناتنه اميدوارم (يعنى اميدليم
وعقوبت وعذابندن قورقارم ذوالنون بوسوزى ايشديجك اغلدى وديدى بن اللهدن
بويله قورقايدم كه سن پادشاهدن قورقرسين صديقلرك بريسى اولوردم * قطعه * كرنبودى
اميد راحت ورنج * پاى درويش برفلك بودى * نبودى فعل نفى ماضى (ويا حرف حكايه
(اميد راحت اضافتى مصدرك مفعولنه در (رنج راحته معطوفدر برمضاف تقديريله (يعنى
بيم رنج (پاى درويش لاميه (درويشدن مراد عابد وزاهددر (بر حرف استعلا (فلك
معروف (بودى فعل ماضى حكايت حال (محصول بيت) اكر راحت ونعمت اميدى
اولميايدى يعنى جنتده راحت وحضور اميدى اولميايدى وجهنمده عذاب وعقاب قورقوسى
اولميايدى يعنى اكر عباد وزهاد نيت وخلوص طويتله مجرد خدانك عبادتنه وطاعتنه
استحقاق ايچون وذاتنك تعظيم وتبجيل واجلاله ليقيچون عبادت ايلسه لر درويشك اياغى
فلك اوزره اولوردى يعنى مذكور شرطله عباد وزهاد خدايه عبادت وطاعت ايلسه لر
ملائك مقربين كبى عرش عظيمده سير ايدرلردى حاصلى مقبول خدا اولورلردى يعنى مراتب
عاليه يه واصل اولورلردى * وروز براز خدا بترسيدى * همچنان كز ملك ملك بودى * وراصلى
واكر ايدى ضرورت وزن ايچون تخفيف قلندى (بترسيدى با حرف تأكيد (ويا حرف حكايت
قورقيدى ديمكدر مصراع اول ثانى يه مرهوندر (همچنان انجلين ديمكدر (كز ملك اصلى
كه از ملك در ضرورت وزن ايچون تخفيف قلندى (ملك بودى ملك اولوردى (يعنى ملك كبى
مكرم ومعزز اولوردى (زيرا ملائكه خدادن زياده قورقاركه دائما نظرنده وحضورنده در
(واكر وزير پادشاهدن قورقديغى كبى خدادن قورقيدى ملك كبى معزز ومكرم ومبجل
اولوردى (حاصلى حضرت عيسى كبى عوايق وعلايق دنيادن پاك ومجرد اولوب فلكه
عروج ايدوب ملك مرتبه سن بولوردى (وربينه كريازانلر شرطى شرطه عطف ملاحظه سن
ايلامشلر بعض شراح بو بيتك مصراع ثانيسنى (چوملك برفلك ملك بودى) يازوب لامك كسريله
اولكيده وفتحيله ثانيسنده واكر قافيه رعايتى اولميايدى ايكنجيده كسر لامك وجهى واريدى
ديمش (واكثر صحيح نسخه لرده مذكور مصراعك بدلى همچنان كز ملك ملك بودى اولكينك
كسرى وثانينك فتحيله ديمش صحيح نسخه لرده اولانى ترك ايدوب غير صحيحى يازماسى غرابتندر
بونك صحتنى بيلوب اكه اعتراف ايلدكدن صكره * حكايت * پادشاهى بكشتن بى كناهى فرمان
داد كفت اى ملك بموجب خشمى كه ترا برمنست آزار خود مجوى كفت چه كونه كفت اين
عقوبت بيك نفس برمن برآيد وبزه ان برتو جاويد بماند * پادشاهى يا حرف وحدت (بكشتن
با حرف صله (بى كناهه اضافتى لاميه در برمضاف تقديريله شخصى بى كناه ديمكدر (حاصلى
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (ويا حرف وحدت (فرمان داد فرمان ويردى يعنى بيوردى

ردشراح جميعا

رد ابن سيد على

(كفت بی كناه ديدی (با حرف مصاحبت (مو جبده فتح جيم و كسر جيمده جائز در فتحله
مقتضا معناسنه وكسريله سبب معناسنه فندبر (خشمه اضافتی لاميه در (ويا حرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (ترا سنك ديمكدر (آزار خود مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مجوی
فعل نهی مخاطب جوييدندن ديله ديمكدر (چه كونه نوجهله ونه كبی ديمكدر
(عقوبت بونده عذاب معناسنه در (بيك با حرف ظرف (نفس كندی معناسنه وساعت
معناسنه اولمق جائز (برآيد حاصل اولور ديمكدر يعنی تيز كچر (وبزه آن اضافتی لاميه در (بزه
باء عربينك فتحيله كناه معناسنه در (جاويد ابدی حاصلی باقی ودائم (بماند فعل مضارع
مفرد غائب قالور ديمكدر مانيدندن مشتقدر ماندندن دينلر غلط ايلمشلر (محصول تركيب) رد ابن سيد علی وسروری
بر پادشاه بر بی كناه مظلومی قتل بيوردی اول مظلوم ديدی ای پادشاه بنم اوزريمه اولان
خشم وغضبك سببيله ومقتضاسيله (حاصلی بنی قتل ايلمكله كنديكی انجيدوب آزار ايله
زيرا حدت نفس مقتضاسيله بنی هلاك ايدرسين ليكن سن بندن زياده زحمت وضرر چكرسين
پادشاه ديدی سنی قتل ايلمكله بن نوجهله متضرر اولورم (مظلوم ديدی بكا ايده جكك
عذاب وعقوبت بنم اوزرمدن برانده وبرنفسده تمام اولور (يعنی برنفسده انك المندن قورتلورين
اما انك كناهی ابدالآباد سنك اوزركده قالور زيرا قتله مستوجب دكلم كه بنی قتل ايلمكله سن
آخرتده معذب اولماسن * رباعی * دوران بقا چوباد صحرا بكذشت * تلخی وخوشی وزشت
وزيبا بكذشت * دوران بقالاميه زمان بقاديمكدر (يعنی زمان حيات زيرا بقادن مراد حياتدر (چو
ادات تشبيهدر (باد صحرا لاميه صحرايه تخصيص ضرورت وزن وقافيه ايچوندر والا باد مطلقا
سريع المروردر صحرايه وعمرانه نسبتی برابردر (بكذشت با حرف تأكيد (كذشت فعل ماضی مفرد
غائب كچدی ديمكدر بونك كبی يرلرده اولاجغی اولمش يرينه تنزيل ايدوب ماضی فعليله تعبير
ايدرلر نتكه قرآن عظيمده مواضع عديده ده خصوصا قيامت احوالنده واقعدر (پس بونده
بكذرد معناسنی ويروب بو مقوله مواضعده معنای ماضی معتبر دكلدر ديو وكچدی دينلره
دخل ايدن بی وجه سويلمش (تلخی يا حرف مصدر (خوشی ده بويله در مراد خوشيدن رد كافی
لذتدر (زشت چركين (زيبا لغتده پراشقدر اما بونده خوب معناسنه در ضرورت
وزن وقافيه ايچون زيبا ديمش (محصول بيت) زمان حيات بی ثبات باد صحرا كبی
سرعتله كچدی يعنی باقی قالمادی (حاصلی عمر هرنه قدركه ممدود ومطول ايسه ده دوكنمسی
مقرردر پس كچمش حكمنده در (ايمدی دنياده لذت ولذتسزلك وكوزل و چركين هرنه ايسه
كچدی كتدی باقی قالمادی (ياء مصدريلر ضرورت وزن ايچوندر والا زشت وزيبا يه
نسبت يالازم دكل (يعنی آجی وطتلو و چركين وكوزل دنيادن كچوب كتدی باقی قالمادی
* پنداشت ستمكر كه ستم برما كرد * در كردن او بماند وبرما بكذشت * پنداشت ظن ايلدی
(ستمكر ستم ظلم (وكر كاف عجمك فتحيله وكاردن مخفف ادات فاعلدر جی معناسنه ستمجی
يعنی ظلمجی معناسنه (كه حرف بيان (بر حرف صله (كردن بيون ضميره اضافتی لاميه در
(بماند فعل ماضی قالدی ديمكدر (برما ازما ديمكدر (محصول بيت) ظالم ظن ايلديكه بزه ظلم
ايلدی يعنی خيال ايلديكه جور وجفايی بزه ايدوب كندی حضور وصفا سوردی ليكن
خبری يوق كه بزدن برانده كچوب كتدی وكناه ومظلمه سی ابدی كنديسنك بوننده قالدی زيرا
دنياده بدنام اولوب آخرتده عذابن چكر العياذ بالله من غضب الله * ملك را نصيحت
او سودمند آمد واز سر خون او دركذشت وعذر خواست * پادشاهه بی كناهك نصح وپندی
فائده لی كلدی يعنی تأثير ايلدی وانك قتلی سوداسندن كچدی يعنی قتلدن عفو ايلدی وعذر

ديلديكه سنی ناحق يره قتل ايدوب اولو كناهه ارتكاب ايده يوردمكه اخرتم اوينی يقايوردم
زيرا قتل نفسی بغير حق ايده يوردم ديدی حاصلی لطف واحسانله خاطرين تسلی ايلدی
* حكايت * وزرای نوشيروان در مهمی از مصالح مملكت انديشه ميكردند وهريكی بروفق
دانش خود رأيی ميزد ملك نيز همچنين انديشه ميكرد بزرجمهررا رأی ملك اختيار افتاد
وزيران در سر كفتندش رأی ملك را چه مزيت ديدی بر فكر چندين حكيم كفت بموجب
آن كه انجام كار معلوم نيست ورأی همكنان در مشيت خداست كه صواب آيد يا خطا پس
موافقت رأی ملك اوليترست تا اكر خلاف صواب آيد بعلت متابعت او از معاتبت او ايمن باشيم *
(مهم بونده ضروری معناسنه در (ويا حرف وحدت (مصالح مصلحتك جمعيدر (مملكته
اضافتی لاميه در (انديشه فكر معناسنه در (ميكردند حكايت حال ماضيدر ايلرلردی ديمكدر
(وفق مصدر در موافق معناسنه (دانشه اضافتی (وخوده لاميه لردر (رأيی يا حرف وحدت
(ميزد فعل حكايت ماضی اورردی ديمكدر (نيز دخی معناسنه در (همچنين وزرا كبی ديمكدر
(ميكرد فعل حكايت ماضی ايدردی ديمكدر فاعلی ملكدر (بزرجمهررا را ادات صله (رأی ملك
لاميه در (افتاد دوشدی يعنی واقع اولدی معناسنه فعل ماضی مفرد غائبدر (معلوم اوله كه مطلـ
می ايله مصدر فعل ماضيلر حكايت حال ماضی يه دلالت ايدر پس بونلره ماضی خالص
معناسنی ويرنلرمی حرفنك معناسنی ضايع ايلمشلر (وزيران مبتدادر (سر يعنی خفية (كفتندش ردشمعی وكافی
ضمير بزرجمهره راجع وفعلك فاعلی وزرا وجملهٔ فعليه خبر مبتدا در (رأی ملك را را ادات
تخصيص ملك رأيينك ديمكدر (مزيت ميمك فتحی وزانك كسری وياء مشدده نك فتحيله مطلـ
فضيلت يعنی ارتقلق معناسنه در بو بر مصدر در كه فعلی يوقدر يعنی مستعمل دكلدر (كفت
بزرجمهر ديدی (با حرف مصاحبت (موجب جيمك كسريله سبب ديمكدر وفتحيله مقتضی
معناسنه در (آن لفظنه اضافتی لاميه (كه حرف بيان (انجام اخر وصول معناسنه در (كاره
اضافت لاميه در (انجام مبتدا ونيست خبری (ورأی مبتدا همكنانه اضافت لاميه در (همكنان
هانك فتحی وميمك سكونی وكاف عجمينك كسريله جميع معناسنه اسمدر (مشيت ارادت معناسنه
مصدر در (يعنی مصدر ميمی اللهه اضافتی لاميه در جملهٔ ظرفيه خبر مبتدا (كه حرف بيان
(صواب طوغری (وخطا اكری پس شرطك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در
(موافقت رأی ملك لاميه لر ومبتداء كلام (اوليترست خبری (تا حرف تعليل (خلاف صواب
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (با حرف مصاحبت (علت متابعت لاميه (معاتبت او مصدرك
فاعلنه اضافتيدر (ايمن همزه نك وميمك كسريله ويا لرنده سكون يا ايله امين معناسنه در (باشيم
فعل مضارع متكلم مع الغير در باشيدندن بونده اولاوز ديمكدر (محصول تركيب) نوشيروانك
وزيرلری امور مملكت ومصالح دولت خصوصنده بر مهم امرده وضروری حالده تدبير ومشاورت
ايدرلردی وهربری كندی بلديكی اوزره بر رأی وتدبير ايدردی پادشاهده بونلر كبی
بر رأی وتدبير ايدردی بزرجمهره پادشاهك رأی وتدبيری مختار واقع اولدی يعنی
انك رأينی ترجيح ايلدی سائر وزيرلرك رأی وتدبيرينه وزيرلر بزرجمهره خفية ديديلر
پادشاه رأی وتدبيرينك فضيلتنی ومزيتنی كوردك بوقدر حكيمك فكر وتدبيری اوزره
بزرجمهر ديدی اول سببيله ترجيح ايلدم پادشاه فكرينی كه ايشك صوكی معلوم دكلدر
وجميعنك فكر وتدبيری الله تعالينك ارادت ومشيتنده دركه صوابمی كله ويا خطامی يعنی
جميع تدبير وتصرف خدانك ارادتنه مفوضدر صوابميدر خطاميدر اندن غيری كيمسه بلمز
پس پادشاهك رأی وتدبيرينه موافقت ايلمك اولیدر تاكيم اكر راه صوابه مخالف كلورسه اكا

متابعت سبیله معاتبندن وخشم وغضبندن امین اولاوز * مثنوی * خلاف رأی سلطان رأی جستن * بخون خویش باشد دست شستن * خلاف رأی سلطان اضافتلری لامیه‌لردر (رأی جستن مصدرینك مقدم مفعولیدر (بخون باحرف مصاحبت (خون خویش لامیه در (وشستن مصدرینك مفعول غیر صریحیدر (ودست صریحی (محصول بیت) پادشاهك رأی وتدبیرنه مخالف تدبیراستمك یعنی انك ایلدیکی تدبیره مخالف تدبیره طالب اولمق کندی قانیله ال یومقدر یعنی پادشاهه مخالفت ایلك کندی جانندن و باشندن کچمکدر زیرا اولوالامره اطاعت لازمدر * اکر خود روز را کوید شبست این * ببباید کفتن اینك ماه وپروین * خود ادات تأکید (روزرا را ادات مفعول کویدك مفعول اولی (وشبست ثانیسی (واین اسم اشارتدر شبه (با حرف استقبال (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر بابیدندن بایستندن دینلر خطا ایلمشلر (اینك اشته دیمکدر (پروین اولکر یلدزینه دیرلر (محصول بیت) اکر پادشاه فرضا روز روشنه بوکیجه در کوندز دکلدر دیرسه اکا موافقت ایدوب کلامنی تصدیق وتأیید ایدوب کرچکدر بیوردیغکز حقیقت حال اشته آی واشته اولکر کورینوب آشکاره طورر دیمك کرك (ظاهر بودرکه حضرت شیخك بیوردیغی ظلمه وجوره متعلق سوز اولمدیغی یرده در والا ظلمه متعلق سوزده تصدیق ظلم صریحدر * حکایت * شیادی کیسوان برتافت که من علویم وباقافلهٔ حجاز بشهردر آمد که ازحج می آیم وقصیدهٔ پیش ملك برد که من کفته ام * بونده نعمتش دادواکرام کرد ونوازش بی کران فرمود ترکیبی زیاده ایلین زائد سویلش که هیچ برنسخه ده بو موجود دکل * یکی از ندمای ملك دران سال از سفر آمده بود کفت من اورا درعید اضحی در بصره دیدم حاجی چه کونه باشد ودیکری کفت پدرش نصرانی بود درملاطیه علوی چه کونه باشد وشعرش در دیوان انوری یافتند ملك فرمود تابزنندش ونفی کنند که چندین دروغ چرا کفتی کفت ای خداوند روی زمین سخنی دیکر بکویم اکر راست نباشد بهرعقوبت که فرمایی سزا وارم کفت آن چیست کفت * شیادشینك فتحیله زراق معناسنه در ننکه بوستانده بیورمش (بیت) کره برسر بند احسان‌مزن) (که این زرق وشیدست وآن مکروفن) قصه خوانلره ده شیاددیرلر پس بو برلفظدرکه رومده وعجمده مستعملدر دیو مجمل قویان ظاهر بودرکه معناسنی بلسه مهمل قومزدی وغیری یه دخل ایلمزدی (شیاد کذاب معناسنه‌در امابونده نخسند وظریف معناسنه در دیین نخسند افترا ایلمش (کیسو صاچ بلوکی (برتافت اوردی دیمکدر امیرلر صاچلرینی اوردیکی کبی (که حرف بیان (علوی یاحرف نسبت علی یه منسوب دیمکدر (حاصلی امام علی اولادنه دیرلر (قصیدهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پیش بونده قت معناسنه در (عید اضحی قربان بیرامنه دیرلر (ملاطیه سیواسدن آمد یولنده برشهرك اسمیدر (انوری شعراء متقدمیندن برمشهور زورلی شاعرك مخلصیدر اولولیغنه دیوانی دلالت ایدر (محصول ترکیب) برشیاد صاچلرینی اوردی امیرلر کبی که بن علویم یعنی امیرم دیو وحجاز قافله سیله شهره کیردیکه حجدن کلورین دیو وپادشاهه برقصیده صوندیکه بن سویلدم دیو اتفاقا اول اثناده پادشاهك ندماسندن بریسی یعنی مصاحبلرندن بریسی اول ییل سفردن کلمش ایدی دیدیکه بن بو شیادی قربان بیرامنده بصره شهرنده کوردم حاجی نیجه اولور وحجاجله بله شهره کیرمکدن حج نیجه ثابت اولور وبرمصاحبی دخی دیدیکه ملاطیه شهرنده باباسی برنصرانی ایدی یعنی برنصرانینك اوغلیدر پس علوی نیجه اولور وحقنده شرف نوجهله ثابت اولور وصوندیغی شعرینی دیوان انوریده بولدیلر (حاصلی اوچ جهتدن

ردابن‌سیدعلی وسروری

ردسروری

ردسروری
ردشمعی

کذبی ظاهر اولدی پادشاه بیوردیکه انی اوره‌لر وشهردن سوره‌لرکه بوقدر یلانی نیچون سویلدك دیو (شیاد دیدیکه ای یریوزینك پادشاهی برسوزدخی سویلیه‌ین اکر کرچك اولمازسه هرعقوبت وجفا که بیوررسین لایق وسزا وارم پادشاه بیوردی اول سوزندر شیاد دیدی * قطعه * غریبی کرت ماست پیش آورد * دوپیمانه آبست ویك چمچه دوغ * غریبی یا حرف وحدت (کرت تا ضمیر خطاب (ماست سین وتانك سکونیله یوغرت دیمکدر (پیمانه اولچك چمچه ترکیچه چمچق دیدکلریدرکه بوزاجیلر استعمال ایدرلر کیچه دینلر افترا ایلدیلر (محصول بیت) برغریب یعنی برمرد غریب اکر حضوریکه وقتکه یوغرت کتوررسه ایکی پیمانه‌سی صو وبرچمچه‌سی ایراندر یعنی کتوردیکی یوغرت مزوردر صافی یوغرت دکلدر حاصلی کتوردیکی نفسنده صوایله ایراندر پس یوغرت کتوردم دیو کذب ایلمش اولوریا نندرکه عادتا اکا زجر وعتاب وعقوبت اولماز وبکااولور * کرازبنده لغوی شنیدی مرنج * جهان دیده بسیار کوید دروغ * لغولامك فتحی وسکون غینله کلام باطله دیرلر (ویاحرف وحدت (مرنج فعل نهی مفرد مخاطبدر رنجیدندن انجنمه دیمکدر فعل لازمدر جهان‌دیده وصف ترکیبی‌در سیاح معناسنه در (دروغ کذب معناسنه در(محصول بیت) پادشاهم یوغرت کتوره‌نك کذبندن انجنمزسین پس بن بنده‌دن ده برنامعقول فعل وبربهتان قول ایشتدکسه بحضور اولوب بکا عتاب وعقاب ایلیوب معذوربیور زیرا جهان دیده وهرزه کرد هرجایی اولان کیمسه چوق کذب ایدر ایمدی اکا اعتبار ایدوب جفا وجور ایلمامك کرك * ملك بخندید وکفت ازین راستر سخن درعمر خود نکفته بفرمود تا آنچه مأمول اوست مهیادارند * عمر خود لامیه در نکفتهٔ ده یا ضمیر خطاب وهمزه حرف توسل همزه خطاب ایچوندر دیین خطا به قابل دکل ایمش (تا حرف تعلیل (مأمول اسم مفعولدر نصر بابندن امید لنمش دیمکدر یعنی امید ایلدیکی نسنه (مهیا حاضر دیمکدر (دراند فعل مضارع جمع غائب طوتارلر یعنی ایلیه‌لر (محصول ترکیب)پادشاه بوایکی بیتك مضموننه کولدی ودیدی بوندن کرچکرك سوزی تمام عمرکده دیمامش سین پس پادشاه بیوردی تاهرنه که امید ایلدیسه یعنی اتدن وطوندن واقچه والتوندن حاصلی دلدیکی نه ایسه آنی حاضر ایدوب ویردیلر وحاجتن بتوردیلر تاکیم خوش دل اوله * حکایت * آورده اند که یکی ازوزرا بزیردستان رحمت آوردی وصلاح همکنان جستی اتفاقا بخطاب ملك کرفتار آمد همکنان در موجب استخلاص او سعی کردند وموکلان بروی درمعاقبتش ملاطفت کردندی وبزرکان دیکر درسیرت نیك او بپادشاه کفتند تا ملك از سر خطای او درکذشت صاحب‌دلی برین حال اطلاع یافت وکفت * اورده اندر وایت ایلمشلر یعنی راویلر روایت ایلمشلر (زیردست وصف ترکیبی در والف ونون ادات جمعدر یعنی رعایا وفقرا والی التنده اولان کیمسه‌لر (آوردی یاحرف حکایت (صلاح همکنان لامیه جمیعنك ایلکنی وفائده سنی دیمکدر (جستی ینه یا حرف حکایت استردی (موجب کسر جیمله سبب دیمکدر (استخلاصه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وضمیره اضافت مصدرك مفعولنه در موکلان کافك فتحیله موکلك جمعیدر اسم مفعولدر تفعیل بابندن (والف ونون ادات جمعدر معاقبت مفاعله بابندن مصدردر بونك کبی یرلرده شکنجه وعقوبت معناسنه در (ملاطفته مفاعله بابندن مصدر در ملایمت معناسنه در (کردندی یاحرف حکایت ایلرلردی دیمکدر (وبزرکان دیکر بیانیه (محصول ترکیب) روایت ایلمشلردر که وزیرلردن بریسی الی التنده اولان رعایا وفقرایه ترحم کتورردی یعنی ایدردی وجمیعنك ایلکنی استیوب دیلردی حاصلی هرکسله دوستلق ایدردی اتفاقا پادشاهك

رد ابن سید علی وسروری وکافی

رد شمعی

خطابنه کرفتار ومبتدا (کلدی (یعنی برخصوصده پادشاه مذکور وزیره انجنوب حبس وعقوبت
بیوردی جمیع اعیان وارکان آنك استخلاصنه سعی ایلدیلر (یعنی سبب خلاصنه کوشش
ایلدیلر واوزرینه موکل اولنلر عفو بت وعذابنده ملاطفت ایدرلردی یعنی ملایمت
کوستررلردی (زیرا جمیعی آنك احسان دیده لر یدی پس اکا عفو بث ایلمکده مساهله اوزره
اولوب لطفله معامله ایدرلردی وغیری اولولر یعنی دفتردارلر ونشانجیلر واغالر وبکلر و پاشالر
آنك خوب سیرت وروشی خصوصنده پادشاهه سویلدیلر (حاصلی هروجهله مدح وثناسنی
وایلك جهتندن دعاسنی ایلدیلر (تا کیم سوزلری پادشاهك کوکلنه تأثیر ایدوب صوچندن
کچدی (یعنی خطاسنی عفو ایلدی برصاحب دل بوحاله اطلاع بولدی (یعنی بومعامله یه مطلع
اولدی ودیدی (صاحب دلدن بونده مراد حضرت شیخ کند یدر دید یلر * قطعه * تادل
دوستان بدست آری * بوستان پدر فروخته به * تا حرف تعلیل (دل دوستان لامیه (بدست
باحرف صله (آری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بوستان پدر لامیه در مراد پدردن ارثله انتقال
ایدن بوستاندر ویا بالفعل پدرك الندە اولان بوستان مراد اوله زیرا لفظ عامدر ایکی وجهه
بیله تحملی وار ایکن حقیقتده بوستان مراد دکلدر بلکه ماملکدر یعنی سنك وپدرك ماملکنی
بیع ایدوب دوستلره بذل وصرف ایله دیمکدر (فروخته اسم مفعولدر صاتلمش معناسنه (به بانك کسری
وهای اصلیه ایله ایك دیمکدر حسن لفظیله شرح ایلین چرکین سویلمش (محصول بیت) تا کیم دوستلرك
کوکلنی اله کتوره سین (یعنی احبا کوکللرینی اله کتوروب تسلیه ایلمك ایچون پدرك بوستانی
صاتمش اولدیغك یکدر (ویاپدرك بوستانی صاتلمش اولدیغی یکدر قصه دن حصه در (حاصلی
احباب قلوبنی رعایت وتسلی ایلمك ایچون پدرك وسنك ماملکنی بذل وصرف ایله یوللرینه
* پختن دیك نیکخواهان را * هرچه رخت سراست سوخته به * پختن دیك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (دیك یاء مجهولك کسریله وکاف عجمیله چولمك دیمکدر که عرب قدرد یر قافك
کسری وسکون داله کاف عربیله دینلر غلط سویلشلر (نیکخواه وصف ترکیبی در ایلك
دیلیجی دیمکدر دوست معناسنه (الف ونون ادات جمعدر (ورا ادات مفعول (ودیکك
اضافتی لامیه در (رختدن بونده جائزدر که مطلقا اسباب مراد اوله (ویانقدن بذل وصرف
مراد اوله (یعنی بیع ایدوب دوستلر یولنه نثار ایلمك اولادر (یعنی صاتلوب دوستلر مصالح
ومهماتنه تلف ایلمك احسندر ایلمامکدن (بومعنی اوجه واصوبدر فتدبر (سرآیه اضافتی لامیه در
اصلی سرای دریاضرورت وزن ایچون حذف اولنمش (محصول بیت) مخلص وخیرخواه
دوستلره قزان قینادوب طعام بشور مکیچون هرنه که اولك اسباب ومتاعیدر یانمش اولمسی
یکدر (یعنی هرنه که رخت خانه در دوستلر یولنه صرف وبذل اولمق اولادر (زیرا احباب یولنه
مصروف اولان اسباب ومتاع ومال ومنال اسرافدن معدود دکلدر که بر کون نفعی وفائده سی
اولمیه البته ظهور ایدر (نتکه مذکور وزیر نمونه در (مصراع اولك معناسی دوستلرك چولمکنی
قینادوب ایچنده کی بشورمکیچون دینه دخل ایلین کندی مدخولدر (زیرا کندی چولمکی
بشورمکیچون دیو تعبیر ایلمش * بابداندیش هم نکویی کن * دهن سك بلقمه دوخته به * باحرف
صله (بداندیش وصف ترکیبی در دشمن معناسنه (دهن سك لامیه (بلقمه باحرف مصاحبت
لقمه معروف (دوختن لفظ مشترکدر دکمك ومیخلمق بیننده (محصول بیت) بداندیشه ده یعنی
دشمنکه ده ایلك ایله یعنی اندن احسان وکرمکی دریغ ایلمه زیرا ایتك اغزینی لقمه ایله طوتمش
اولدیغك یکدر (یاخود ایتك اغزی لقمه ایله دیکلمش ومیخلنمش اولمسی یکدر (ضرب مثلدر
ایتك اغزنی کمك طوتدیرلر (حاصلی حسن خلق وکرم واحسان آدمه دشمنلرینده دوست

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

اثواب اولی للطابع

رد سروری

ایدر

ایدر دیمکدر دشمنی وبداندیشی کلبه تشبیه ایلمش (زیرا ایکیسنده موذیدر میخلمقدن دیکمکدن
مراد اغزین طوتوب یارامز سویلتمامکدر * حکایت * یکی از پسران هارون الرشید پیش پدر آمد
خشمناك که فلان سرهنك زاده مرا دشنام داد بمادر هارون ارکان دولت را کفت جزای این چه
باشد یکی اشارت بکشتن کرد ودیکری بزبان بریدن ودیکری بمصادره ونفی هارون کفت ای پسر
کرم آنست که عفو کنی واکر نتوانی تونیز دشنام مادرش ده نه چندان که انتقام ازحد کذرد آنکاه
ظلم ازطرف ما باشد * هارون الرشید خلفای عباسیه نك التنجی خلیفه سیدر کنیتی ابو جعفردر
تاریخ نبویه نك یوز یتمشنده سریر خلافته جلوس ایلدی (معلوم اوله که کتب عربیه ده ثلاثینك
اسم فاعل وزنی اوزره اولان اعلام طاهر وناظر کبی وفاعول وزنی اوزره اولنلر الفسز یازیلور
هرون کبی (وفارسی وترکیده الفله (خشمناك (نالک ادات نسبتدر (که حرف بیان (محصول ترکیب)
هارون الرشیدك اوغللرینك بریسی باباسی قتنه خشم وغضبله کلدی که فلان سرهنك زاده انامه شتم
ویردی (یعنی سوکدی هارون الرشید ارکان دولتنه سؤال ایلدیکه بونك جزاسی ندر (یعنی
خلیفه زمانك خاتوننه شتم ایلینك جزاسی نیجه اولمق کرك (ارکان دولتك بریسی قتلنه اشارت
ایلدی (یعنی قتل لازمدر وبرغیریسی دلن کسمك کرکدر دیدی (وبریسی مصادره ایدوب (یعنی
وافر مالنی الوب نفی بلد ایلمك کرك دیدی هارون دیدی ای اوغل کرم واطف اولدر که انتقامله
مقید اولمیوب کناهندن کچوب عفو ایلیه سین (زیرا انتقام للعهد لایقدر واکر کناهندن کچوب
عفوه قادر دکل ایسك سنده انك اناسنه شتم ایله اما اول قدر سوکه که انتقام حددن تجاوز ایلیه
یعنی اول سکا سودوکی دکلو سوك زیاده سوکه که زیاده سوکدوکك تقدیرجه کناه وظلم بزم
جانبمزدن اولور پس عدالتدن تجاوز ایدر ودعوای انتقام انك حقی اولور ملك زوزن حکایه سنده
مصادره یی وشیاد حکایه سنده نفی بلدی شرح ایلدکدن صکره بونده ایکیسنده تکرار شرح ایلینه
دخل ایلین بی وجه دخل ایلمش زیرا التکرار حسن در * قطعه * نه مرد است آن بنزدیك خردمند
* که باپیل دمان پیکار جوید * پیل دمان بیانیه در (دمان دمیدندن صفت مشبهه در کوکرمش
ویاوزلنمش دیمکدر (جوید بونده استمك معناسنه دکلدر (بلکه ایلمك معناسنه در (زیرا پیکار
جو وجنك جوصواش ارینه (یعنی بهادره دیرلر پس پیکار جوید صواشه وجنکه قادر اولور
دیمکدر (حاصلی قوت وقدرتدن کنایتدر (ایمدی جنك ایلمك استیه دین مذکور اصطلاحی بیلمز
ایمش (محصول بیت) عاقل قتنده ارد کلدر اول کیمسه که کوکرمش فیلله جنك ایلمکه قادر اوله یعنی
شویله بهادر اوله که فیلله جنك ایلمکه مالك اوله علی الخصوص که فیلك خشمی وغضبی وقتنده
* بلی مردان کسست ازروی تحقیق * که چون خشم آیدش باطل نکوید * (محصول بیت) بلی تحقیق
یوزندن مرد اولدر که چون خشم وغضبی کله باطل ولغو کلمات ایلمیه (حاصلی پیل دمان
وببر بیابانله جنك وصواشه مالك اولوب انلرك حقندن کلمك یعنی انلره غالب اولمق چندان
هنز دکل عقلا قتنده بلکه کمال هنز وزیاده ارلك اولدر که خشم وغضبی کلدیکی حینده باطل
وبیهوده سوز سویلمیه * مثنوی * یکی را زشت خویی داد دشنام * تحمل کرد وکفت
ای نیك فرجام * زشت خو وصف ترکیبی در (وباحرف وحدت ویا اصلیه ویا مصدریه
دردیمن معلومدر که بو بینك معناسنه واصل اولمامش (نیك فرجام وصف ترکیبیدر آخری
وعاقبتی خیرلی معناسنه فرجامك معناسی عاقبت اولد یعنی انکار ایدن زائد انکار ایلمش
(محصول بیت) بریسنه بریرامز وچرکین خویلی برکیمسه دشنام وبردی یعنی شتم ایلدی
حاصلی سوکدی اول سوکلن کیمسه ده شتمنه تحمل ایلدی ودیدی ای آخری وعاقبتی خیرلی
کیمسه (نیك فرجام وصف ترکیبی اولدوغنی بیلمیلر نسنه بیلمزمش * بترزانم که خواهی

مطا

رد سروری

ردسروری

ردسروری

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

كفتن آنى * كه دانم عيب من چون من ندانى * بتر لفظنده بعضيلر تفصيل ايدوب بد تردن مخففدر ديديلر و بعضيلر ديديلر كه مخفف دكل بلكه اول معنايه بركلمه‌در والله اعلم (زانم اصلنده ازانم‌در (كه حرف بيان (خواهى فعل مضارع مفرد مخاطب (آنى آن اسم اشارت (و يا ضمير خطاب (كه حرف تعليل (عيب من لاميه (چون ادات تشبيه (ندانى فعل مضارع مفرد مخاطب بلمزسين ديمكدر (محصول بيت) بن اندن بترمكه سن بكا اولسون ديجك سين (حاصلى هر قباحت كه بكا اسناد ايدوب اولسون ديجك سين بن اندن بترم يعنى هر ديجككدن بترم (زيرا بلورمكه عيبى بندن ابى بلمزسين (حاصلى بنى كابنغى سوكك استرسين عيبلريمى بندن اوكرن اندن صكره مرادجه سوك * حكايت * باطائفهٔ بزركان دركشتى بودم زورقى در پى ما غرق شد ودو برادر دركرد ابى در افتادند يكى از بزركان ملاح را كفت بكيران هردو برادر را تا تراصد دينار بدهم ملاح تا يكى خلاص كرد ديكرى هلاك شد كفتم عمرش نمانده بود ازان سبب دركرفتن او تأخير افتاد ملاح بخنديد و كفت آنچه تو كفتى يقينست وديكر خاطر من برهانيدن اين بيشتر بود بسبب آن كه وقتى در بيابان مانده بودم اين مرا براشتر نشاند واز دست آن ديكر تازيانه خورده بودم در طفلى كفتم صدق الله العظيم كه من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها * با حرف مصاحبت (طائفهٔ بزركان اضافتى بيانيه‌در (زورق زانك ورانك فتحه‌لريله وسكون واوله صندل معناسنه‌در (ويا حرف وحدت (در پى ما لاميه (كرداب كاف عجمك كسرى وسكون را ايله صوچولكى كه عربجه اكا دردور ديرلر ايكى دالك ضمه‌لريله يعنى صو چكزينن يركه انده غرق اولمق خوفى اوله (ملاح لغتده كشتيبان‌در يعنى كميجى اما بونك كبى يرلرده رئيس مراددر (كى صاحبى دين غلط سويلمش (بكير فعل امر مفرد مخاطبدر كيريدندن كرفتندن دينلر غلط سويلديلر (تا حرف تعليل (صد دينار يوز التون ديمكدر هر بر يچون يوز التون دين عندى سويلمش (تا حرف تعليل (خاطر من لاميه (با حرف صله (رهانيدن مصدردر قورتارمق معناسنه (الف ونون ادات تعديه‌در زيرا اصلى رهيدن‌در (اشتر همزه‌نك وتانك ضمى وشينك سكونيله دوه‌يه ديرلر همزه‌نك حذفيله ده لغتدر شتر ديرلر شينك وتانك ضمه‌لريله (نشاند فعل ماضى مفرد غائب بونده بيكدردى ديمكدر (تازيانه زانك كسريله قامچى ديمكدر (طفلى يا حرف مصدر اوغلانجقلق ديمكدر (من اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (عمل فعل ماضى مفرد مذكر غائب فاعلى تحتنده منه راجع ضميردر (صالحا لفظا منصوب مفعوليدر جملهٔ فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر اسم موصولك (فلنفسه فا معناى شرطيتى متضمن اولان اسم موصولك خبرينه داخل اولمشدر زيرا صله سى جملهٔ فعليه‌در (لام حرف جر مقدر كان‌يه ويا كائنه‌يه متعلق (نفس روحه وجانه وجسمه ديرلر بونده ذات مراددر (ضمير محلا مجرور مضاف اليه جملهٔ ظرفيه محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسميه بونك كبى يرلرده مقول قول خدادر (ومن سابق كبى مبتدا (اساء فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن اصلى اسوء ايدى اعلال سببيله اساء اولدى وزنى افعلدر اساء نقيض احسن‌در يارامزلق ايلدى ديمكدر (فا ينه سابق كبيدر (وضمير مؤنث نفسه راجعدر جار مجرور ايله سابق كبى يافعله ويا اسم فاعله متعلقدر وخبر مبتدادر (محصول تركيب) (يعنى هر كس نه اشلرسه كندى‌يه‌در اكر خير واكر شر حاصلى عمل صالح ايشلريسه ده كنديه‌در واكر عمل فاسد ايشلرسه ده كنديه‌در (محصول تركيب) حكايه حضرت شيخ سياح عالم ايكن كورديكى وقايع وحوادثدن برينى ايراد ايدوب بيورر (اكابر ناسله بركيده ايدم بزم اردمزده برصندل غرق اولدى واول زورقده اولان خلقك ارا سنده ايكى قرداش بركردابه دوشديلر دولتلولردن

ردسروری
ردابن سید علی وسروری
ردسروری

بريسى رئيسه ديدى اول ايكى قرداشى طوت (يعنى خلاص ايله تاسكا يوز التون ويره‌يم ملاح ايكى قرداشك بريسنى خلاص ايدنجه اول بريسى هلاك اولدى (يعنى غرق اولدى شيخ ديركه ملاحه ديدم بقيهٔ عمرى قالمادى اول سببدن انى تخليص ايلمه‌سنده تأخير وتقصير واقع اولدى (يعنى بونى خلاص ايلمكه مقيد اولدك وانى اهمال ايلدك ملاح كولدى وديدى سن ديديكك مقرر ومحققدر ودخى بنم خاطرم بونى خلاص ايدوب قورتارمغه اندن زياده ايدى اول سببله كه بروقت بيابان وبريه‌ده پياده يوريلوب قالمشيدم وبونى دوه‌يه بيكدردى واول برينك الندن طفل ايكن قامچى يمش ايدم اول سببدن قلبمده عقده قالمشيديكه استخلاصنه متوجه اولمادم حضرت شيخ بيورر بوسوزى ايشيدنجه ديدم الله تعالى كلام قديمنده بيورديغى بونده ظاهر اولديكه بيورمشدر من عمل الآيه * قطعه * تا توانى درون كس مخراش * كاندرين راه خارها باشد * تا حرف توقيت (توانى فعل مضارع مفرد مخاطب (درون كس لاميه مراد خاطردر (مخراش فعل نهى مفرد مخاطب طرمالمه ديمكدر يعنى رنجيده خاطر ايلمه (كه حرف تعليل (راهدن مراد كشنبك حياتنده واقع اولان احوالدر (خارها ديكنلر ديمكدر (محصول بيت) مادامكه قادرسين كيمسه‌نك خاطرين پريشان ورنجيده ايلمه (يعنى ممكن اولديغى دكلو هركسك كوكلين اله كتوروب خاطرين رعايت ايله زيرا عمر وحيات يولنده نيجه درلو ديكنلر (يعنى مشكلات ومعضلات وار حاصلى انسانك باشنه چوق ايش كلور (پس خلقله شويله معامله ايتمك كرك كيم باشكه برحال كلجك هر كس سنك يولكه جان وباش فدا ايليه بويولده ديكنلر وار ديمكدن مراد يعنى سن كيمسه‌نك كوكلن خراش ايدرسك سنك كوكلكده ايدرلر (حاصلى كما تدين تدان وكما تكيل تكال فتدبر * كار درويش مستمند برار * كه ترانيز كارها باشد * مصراع اولده اضافتلر لاميه‌لردر (برآر حاصل ايله ديمكدر (كه حرف تعليل (ترا سنك ديمكدر سكا ديمك دكلدر (نيز دخى ديمكدر (كارها ايشلر ديمكدر (محصول بيت) درويش وفقير مستمند وبيچاره‌نكده مصلحتنده بولوك (يعنى انكده كارنده معاونت ومظاهرت ايله زيرا سنكده نيجه درلو مصالح ومهماتك واقع اولور پس غيريلرده سنك مصالحكده بولنوب مهماتك ادا ايليسونلر ويا خدا ايليه ديمك اوله (معلوم اوله كه بو حكايه وزير شفيقك حكايه‌سنه متصل يازلمق كرك ايديكه بو بابه فى الجمله مناسبتى اوليدى فتدبر * حكايت * دو برادر بودنديكى خدمت سلطان كردى وديكرى بسعى بازوان نان خوردى بارى اين توانكر درويش را كفت چرا خدمت سلطان نمى كنى تا از مشقت كار كردن برهى كفت تو چرا كار نكنى تا از مذلت خدمت رهايى يابى كه حكما كفته اند نان خود خوردن ونشستن به كه كمر زرين بستن وبخدمت ايستادن * با حرف مصاحبت (سعى بازوان مصدرك فاعلنه اضافتيدر (بازوانده الف ونون ادات جمعدر بازولر ديمكدر (بارى يا حرف وحدت بركره ديمكدر (خدمت سلطان مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مشقت كار كردن اضافتيده بويله‌در (برهى فعل مضارع مفرد مخاطب قورتله سين ديمكدر (مذلت خدمت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (رهايى يا حرف مصدر رهايى خلاص معناسنه‌در (يابى فعل مضارع مفرد مخاطب بولاسين ديمكدر يابيدندن (كه حرف تعليل ويا حرف بيان (نان خود لاميه (وخوردنك مقدم مفعولى (به يك ديمكدر نتكه مكرر بيان اولندى (پس حسن دين حسنه احسنى فرق ايدر دكل ايمش (كه من تفضيليه معناسنه‌در يعنى از (كمر زرين بيانيه (بستنك مقدم مفعوليدر (بخدمت با حرف ظرف (ايستادن اياغ اوره طورمق ديمكدر (محصول تركيب) برزمان ايكى قرداش واريدى بريسى پادشاهه خدمت ايدردى وبريسى بازولرى سعيله يعنى كديمنى وعرق جبينيله اتمك ييوب تعيش ايدرى حاصلى

رد شمعى
ردسروری

ار باب کسبدن ایدی بر کره بوغنی قرداش درویش قرداشه دیدی نیچون پادشاهه خدمت
ایلمزسین تا ایش اشلمك مشقت والمندن قورتلوب خلاص بولاسین درویش قرداش دیدی
سن نیچون ایش اشلمزسین تاخدمت ذاتدن خلاص بولاسین یعنی مخلوق قپوسنه خدمت ایلمك
ابتذالندن قورتلاسین که حکما دیمشلر کندی اتمکین ییوب اوتورمق یعنی حضور ایلمك یکدر
التون قوشاق قوشانوب مخلوق خدمتنده طورمقدن یعنی کندك کبی برمخلوقك خدمتنده
اولمقدن * بیت * بدست آهك تفته کردن خمیر * به از دست برسبنه پیش امیر * آهك الف
ممدودایله وهانك فتحیله وکاف عجمله آلجی وکرج بونده کرج مراددر (تفته قرینه سیله تفته یه
اضافتی بیانیه‌در قیزمش کرج دیمکدر (کردن خمیر تقدیری خمیر کردندر ضرورت وزن ایچون
تقدیم وتأخیراولندی یعنی قزمش کرج یوغرمق یعنی قرشدرمق (پیش امیرلامیه (محصول بیت)
ال ایله قزمش کرجی خمیر ایلمك یعنی قرشدروب یوغرمق یك وپادشاه اوکنده الی سبنه
اوزره قویوب طورمقدن یکدر یعنی اکابر خدمتنده ال قاوشدروب اباغ اوزره طورمقدن
قزمش کرجی ال ایله قرشدروب یوغرمق یکدر (آهك کاف عربیله در دینلر بلمزلر یمش
(وآهن وزنی اوزره برقرمزی صوادرکه ترکیجه اکا آلجی دیرلر دیین هم اونده خطا ایلمش
وهم کندنده زیرا بونده آهك تفته‌دن مراد سونمش طاش کرجدر علی کل حال بونده آهکی
الجی یه تخصیص ایدنلر بیندن مقصوده واصل اولمامشلر (مصراع ثانیسی به از دست بردست
پیش امیریازانلرنادر واقع اولانی اختیار ایلمشلر بعض نسخه‌ده آهن تفته واقع اولمش مبالغه
طریقیله قزمش دمور دیمکدر (دست بردست نسخه سنی دست برسبنه نسخه سنه ترجیح
ایلاین نادری مشهوره ترجیح ایلمش تفته یه اسیجق معناسنی ویرن قتی صوق سویلمش * قطعه *
عمرکرانمایه درین صرف شد * تاچه خورم صیف وچه پوشم شتا * عمرکرانمایه بیانیه (کرانمایه
وصف ترکیبیدر (کران کاف عجمك کسریله لفظ مشترکدر اغر وقیمتلی یننده بونده قیمتلی
معناسنه‌در (ومایه اصل معناسنه‌در پس معناسی اغر اصللی دیمکدر معنای لازمیسی قیمتلی
دیمکدر پس معنای مطابقیسنی قیمتلی دین وچوق قیمتلی واغر بهالی دینلر معنای لازمنی
ویرمشلر (درین اسم اشارتدر برمقدر فکره مصروفدرکه مصراع ثانی انی بیان ایدر(تابونك کبی
برلرده عجبا معناسنه‌در نتکه دیوان حافظ شرحنده مکرر بیان اولمشدر (صیف صاد مهمله نك
فتحی ویانك سکونیله یازمعناسنه در (وشتا شینك کسریله قیش معناسنه در (محصول بیت)
عمرکرانمایه بو فکرده صرف اولدی عجبا یازین نه ییرم وقیشین نه کیرم دیو یعنی فکر معاش
قیدندن بردم آسوده وفارغ اولمادم وتفرقهٔ خرج وقیود کسوه ولباسدن برنفس خلاص بولمادم
(درین لفظنك مشار الیهی مصراع ثانینك مضمونیدر دینلر مشار الیهی اکلامامشلر
* ای شکم خیره بنانی بساز * تانکنی پشت بخدمت دوتا * شکم شینك کسری وکافك فتحیله
قارن دیمکدر (خیره خاء معجمه نك کسریله الجق وزبون معناسنه در نتکه خیره رای دیرلر فاسد
فکرلی کیمسه یه (بنانی با حرف مصاحبت (ویا حرف وحدت (بساز با حرف تأکیددر (وساز
فعل امر مفرد مخاطبدر سازیدندن قانع اول دیمکدر (تا حرف تعلیل (نکنی فعل نفی مستقبل
مفرد مخاطب ایلمیه سین دیمکدر (پشت مفعول اول صریحی (بخدمت با حرف ظرف ویا
حرف مصاحبت مفعول غیرصریحی (دوتا ایکی قات دیمکدر نتکه دیباجه‌ده پشت دوتای
فلکده بیان اولدی ایدی (دوتا نکنینك مفعول ثانیٔ صریحیدر (محصول بیت) ای فاسد شکم
براتمکله قانع اول وحیوانات کبی اکل وشرب وآب وعلف قیدینه دوشمه تا کیم اکابر ملازمتنده
وملوك وسلاطین خدمتنده ارقکی ایکی قات ایلیوب پادشاه عالم اوله سین (زیرا القناعة کنز

ردابن سید علی وسروری
ردابن سیدعلی
ردابن سیدعلی
وسروری وشمعی
ردسروری وکافی
رد کافی
رد سروری
ردابن سیدعلی
ردسروری وشمعی وکافی
ردسروری وکافی

لایفنی در (خیره نك معناسی لجوج وبداندیش دیدکدن صکره خیره چشمی (وخیره دستی بوکا
ضم ایدوب قامشمش واو یوشمش معنالرینی ذکر ایدن صدددن کلیا خارج اولمش (ولجوج
ومعاند ونادان وبد اندیشله تفسیر ایدوب بومحلده حریص وغیر قانع معناسی مراددر دیین
اکثار کلام ایلمش بلا فائده (وخیره لجوج وغیر قانع معناسنه دردیین محلده مناسب سوز
سویلمامش * حکایت * کسی پیش نوشیروان عادل مژده آورد که خدای عز وجل فلان دشمنت
رابرد آشت کفت هیچ شنیدیکه مرافروکذاشت * برد آشت قالدردی (یعنی دنیادن رفع ایلدی
حاصلی اولدردی دیمکدر (هیچ شنیدی استفهام معناسنی متضمندر هیچ ایشتدکمی دیمکدر
(فروکذاشت ترك ایلدی واهمال ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) برکیمسه نوشیروان عادل
قتنه کلوب مژده کتوردیکه الله تعالی فلان دشمنکی قالدردی (یعنی دنیادن کوتوردی (نوشیروان
بوخبری ایشیدیجك کلان کیمسه یه دیدیکه هیچ کیمسه دن ایشتدکمی که بنی ترك ایدوب باقی ومؤبد
قودیغنی (یعنی اصلده خبرلی بشارت بوایدیکه بنی امانت ایلیوب دنیاده باقی قویایدی والا
اول بوکون کتدیسه بزیارین کیدرز نهایتی برایکی کون اول بزدن اول کتمش اولور یابو که
نه مشتلق کرك ونه سرور وحبور * بیت * مرا بمرك عدو جای شادمانی نیست * که زندکانیٔ ما
نیزجاودانی نیست * مرا بکا دیمکدر (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (مرك عدو لامیه
(جای بونده محل معناسنه‌در (شاد مان صفت مشبهه‌در (ویاحرف مصدر واضافت لامیه در
محل مسرت وسرور دیمکدر (که حرف تعلیل (زندکانی یاحرف مصدر (مایه اضافتی لامیه‌در
(جاودانی یا حرف نسبت بعض نسخه ده مرا بمرك عدو یرینه اکر بمرد عدو دوشمش
(محصول بیت) بکا دشمنك مرکی وهلاکی سببیله سرور وشاد مانلق محلی یوقدر (یعنی
دشمن اولمکله مسرور اولاجق یردکل زیرا بزم حیاتمزدخی باقی ومؤبد وثابت دکلدر (یعنی
عدونك اولومیله مسرور اولمازز زیرا بزده عالمده ثابت وپایدار دکل ایز (حاصلی اول بوکون
اولدیسه بزمده یارین ویابرکون اولمز مقرردر * حکایت * کروهی ازحکما در بارکاه کسری
درمصلحتی سخن میکفتند بزرجمهر خاموش بود کفتند چرا درین بحث باما سخن نکویی
کفت وزرا امثال اطبا اند وطبیب داروندهد جز سقیم را پس چون بینم که رای شما برنهج
صوابست مرا دران سخن کفتن حکمت نباشد * کروه کاف عجمی ضمیله بلوك معناسنه در
(ویا حرف وحدت (بارکاهدن بونده مراد سرای ودیوانخانه‌در (کسری عرب کافنك
فتحی وکسریله وسکون سین وفتح رایله اوقور (اما عجم کسررا ایله دیرلر کسری عجم پادشاهلرینك
لقبی در (نتکه رومك قیصر (وحبشه نك نجاشی (ومصرك فرعون (وخاقان چین وفغفورك
لقبی در (کسری خسروك معربیدر جمعی اکاسره کلور (خلاف قیاس اوزره (زیراقیاس
کسرون دیمك ایدی رانك فتحیله عیسون وموسون دیدکلری کبی سینك فتحیله (کذا فی مختار
الصحاح (محصول ترکیب) کسری بارکاهنده حکمادن بربلوکی برمصلحت خصوصنده سوز
سویلشورلردی بزرجمهر که کسرینك وزیر اعظمی ایدی اسم اوردی وبونلرك تدبیرومشاوره
سنه داخل دکل ایدی یعنی بونلرله مشاوره ده بله دکل ایدی حکما دیدیلر که نیچون بوخصوصده
بزمله مشاوره وتدبیره داخل اولمزسین بزرجمهر دیدی وزرا طبیبلر مثللودر وطبیب دوا ویرمز
مریضدن غیری یه پس چون کوردم که سزك رأی وتدبیریکز طریق مستقیم اوزره دربکا انده
سوز سویلك حکمت اولماز * مثنوی * چوکاری بی فضول من برآید * مرا دروی سخن کفتن
نشاید * کاری یاحرف وحدت (فضول من لامیه‌در (فضول فانك وضادك ضمه‌لریله عجم مصدر
معناسنه استعمال ایدر ارتقلق وزیاده لك معناسنه (اما صحاحده بو بابده بو وزن اوزره مصدر

رد ابن سید علی
رد کافی
ردسروری وشمعی
رد ابن سید علی
ردسروری وشمعی

شاد مانده دال ساکندر
وهر برده مانك ماقبلی ساکن
اوقنور تدبر سعد

کتورمش (محصول بیت) چونکه برایش بنم زیاده لغمسز و ارتقلغسز حاصل اوله یعنی برایش
که بن قریشوب قاتلق سز حاصل اوله بکا اول ایشده سوز سویلك لایق دکل زیرا تحصیل
حاصل لازم کلور (فضوله بریا ادخال ایدوب آدنی یاء مصدر دیدیلر زیاده فضوللق ایلمشلر در که
هضمه قابل دکل تأمل‌تدر * وکر بینم که نابینا وچاهست * اکرخاموش بنشینم کناهست * که
حرف بیان (نابینا اعمی یعنی کوره دیرلر (چاه چیم عجمله قویی معناسنه‌در (محصول بیت)
فاماشویله که بریرده قویی اوله وبر اعمی کیمسه اول محلده بولنوب قویدن بی خبر اولوب
دوشمك احتمالی اوله وبنده بوحالی کورم اکر نابینایی طریق سلامته دلالت ایلیوب اهمال ایدوب
طنمازسم کنهکار اولورم زیرا اول حینده سکوتم تلف نفسه سبب اولور (قصه‌دن حصه بودر که
اکرسزك رأی وتدبیرده خطیا کزا کلاسم البته سویلردم سکوت ایلمزدم دیمکدر * حکایت *
هارون الرشیدرا چون ملك مصر مسلم شد کفت بخلاف ان طاغی که بغرور ملك مصر دعوی
خدایی کرد نبخشم این مملکت را مکر بکمترین بند کان * بخلاف باحرف صله (خلاف بویله
یرلرده رغم وکورلك معناسنه‌در (آن طاغیه اضافتی لامیه‌در (طاغی ازغون دیمکدر (که
حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (غرور ملك لامیه در (ومصره اضافت بیانیه (و یالامیه
(دعوی خدایی مصدرك مفعولنه اضافتی در (ویاحرف مصدر (نبخشم فعل نفی مستقبل
متکلم وحده بغشلامیم دیمکدر (مکر ادات استثنادر الا معناسنه (باحرف صله (کمترین ترادات
تفضیل ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (بند کانه اضافت لامیه‌در (محصول ترکیب)
چونکه هارون الرشیده ملك مصر مسلم اولدی یعنی خلافته و سلطنتنه داخل اوندیکه اول
ازغونك یعنی فرعونك رغمنه و کورلکنه که مصر سلطنتی غروری سببیله تکریلق دعواسنی
ایلدی مملکت مصری بغشلیم الا قولریمك غایتله دنی سنه یعنی الحقر غنه * سیاهی داشت
کودن نام اوحصیب ملك مصرر ابوی ارزانی داشت * سیاهی یاحرف وحدت (داشت طوتاردی
یعنی کندینك وارایدی (کودن کاف عربك ودالك فتحه‌لریله لغت عربده بمرانته دیرلر
تشبیه واستعاره طریقیله احمق کیمسه‌یه کودن دیرلر (نام او لامیه (حصیب حانك ضمی
وصادك فتحیله صورت تصغیرده (بوی باحرف صله (ارزانی لایق (داشت طوتدی یعنی
کوردی (محصول ترکیب) هارونك برقره عربی وارایدیکه آدی حصیب ایدی مملکت مصری
اکا لایق کوروب حاکملکنی اکا ویردی * کویند عقل وکفایت او بحدی بود که طائفهٔ
حراث مصر شکایت آوردند که پنبه کاشته بودیم برکار نیل باران بی وقت آمد تلف شد کفت
پشم بایستی کاشتن صاحب دلی بشنید و کفت * عقل وکفایت عطف تفسیری شکلیدر
بعض نسخه‌ده کفایت یرینه کیاست دوشمش زیرکلك معناسنه (بحدی با حرف ظرف
(ویا حرف وحدت (که حرف بیان (طائفهٔ حراث اضافت بیانیه در همزه‌یی اضافت ایچون
کلمش دیدیلر اولکی بلدکلری خطالری اوزره ذاهب اولمشلر (حراث جمع حارثدر نصار وزنی
اوزره اکنجیلر دیمکدر زراعده دیرلر مصره اضافت لامیه در (که حرف بیان (پنبه باء عجمك
اوچ حرکتیله وسکون نونله پمق معناسنه در (کاشته بودیم اکمش ایدك دیمکدر (کاشتن
مصدرندن مشتق (برحرف استعلا (کاز معروف (نیل واضافت لامیه مصر ایرماغی (باران بی
وقت امد تلف شد (ظاهر بوندن مرادیلك طغیانیدر والا مصرده اولقدر یغمور یاغمز که
اکنلری افنا ایلیه (پشم باء عجمك فتحیله وسکون شینله یوکه دیرلر (بایستی باحرف حکایه‌در
(بایستن کرك اولمق (کاشتن اکمك (محصول ترکیب) روایت ایدرلر که عقل وکفایتی وفهم
وفراستی برحدده وبرمرتبه‌ده ایدیکه یعنی برطبقه‌ده ناقص العقل ونادان واحمق ایدیکه مصرك

ردشراح جمیعا

دعویده همزه اضافت ایچوندر
دیین عندی سویلش زیرا
هرکز اضافت همزه اقتضا
ایلمز مکر که کلمه‌نك اخرنده ها
رسمی اوله انده‌ده همزه عین
ہترا شکلنده یازیلور بین بین
اوقنور بونده خودیانك کسریله
اوقنور لیکن کاه اولور که
ضرورت وزن ایچون بالفعل
یازیلن یایی ساکن اوقویوب
اضافت ایچون بریادخی اثبات
ایدرلر بونجلین دعویی مثلا
نتکه باب ثانیده کلور (بیت)
در ازپی شب ازمژکان من
پرس) (که‌یك دم خواب در
چشمم نه کشتست ***

ردشمعی وکافی
زیرا اضافت ایچون کلن یادر
همزه دکلدر ***

اشبومنه‌لرده تناقض کوربنور
للطابع

اکنجی

اکنجی طائفه‌سی شکایت کتوردیلر که نیل کارنده یاموق اکمش ایدك یغمور وقتسز کلدی یعنی
نیل وقتسز طاشدی وپنبه مزفاسد وتباه اولوب هب تلف اولدی بوشکایتدن مقصودلری بوکیم
آفت سماویدن نقصان وخسران کوردك بوییل بزدن پنبه جهتندن عشر و خراج طلب ایلمك
دیمکدر حصیب دیدی یوك اکمك کرك ایدیکز که یغمور ضرر ایلمیوب زیان کورمیدیکز یعنی شویله
احمق ونادان ایدیکه یوکده پنبه کبی اکلور وبچیلور صانوردی پس بر صاحب دل بوسوزینی
ایشیدوب دیدی جائزدر که صاحب دلدن شیخ کندی مراد اوله وایشتمه سی الدن روایت
طریقیله اوله * مثنوی * اکرروزی بدانش درفزودی * زنادان تنك روزی ترنبودی * روزی
یاء اصلیه ایله رزق معناسنه‌در (باحرف مصاحبت (ودانش اسم مصدردر علم معناسنه ترکیجه
بیلش دیمکدر (در حرف تأکید (فزودی حکایت حال ماضی ارتایدی (تنك لغتده طار
دیمکدر اما بونك کبی یرلرده قلتدن عبارتدر (تر ادات تفضیلدر معناده تنکه مقیددر تنکتر
دیمکدر (نبودی یا حرف حکایه در (محصول بیت) اکر ارزاق واموال وجاه وجلال عقل
ودانش مقدارنجه ارتوب زیاده اولیدی یعنی هرکسك رزقی عقلنه وفهمنه کوره اولیدی
جاهلدن رزقی ومالی ازرق وطاررزق کیمسه اولمازدی یعنی جهله افقرناسدن اولوردی لیکن
ارادت خدا ایله بویله دکل بلکه خدا * بنادانان چنان روزی رساند * که صدداناد ران حیران
بماند * با حرف صله (نادانان الف ونون ادات جمعدر (رساند الف ونون ادات تعدیه در
ایرشدرر دیمکدر اصلنده رسد ایدی ایریشور معناسنه (که حرف بیان (دانا صفت مشبهه‌در
علیم معناسنه (درآن یعنی رزق ایرشدرمه‌ده (صددانا مبتدای اول حیران مبتدای ثانی (بماند
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده حیرانه راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبر حیراندر (وجملهٔ
اسمیه خبرصددر (وجملهٔ صغرا وکبرانك اعرابدن محلی یوق جمله ابتدائیه (محصول بیت) نادانلره
خدا انجلین رزق ومال ویرر که یوز عاقل ودانا اول رزق ومال وجاه وجلال ویرمه‌سنده حیران
وسرکردان ومدهوش قالور عربیده بومضمونی ایراد ایلمشلر لیکن عربی بیتلین شرح اولمانیجه
خط ایلدکی ایچون ترك ایلدك * مثنوی * بخت ودولت بکاردانی نیست * جزبتأیید اسمانی
نیست * یاحرف مصاحبت (کاردان وصف ترکیبی درایش بلیجی دیمکدر (یاحرف مصدر
(یاحرف مصاحبت (تأیید تفعیل بابندن مصدردر لغتده محکم ایلمکدر (امابونك کبی یرلرده
مراد توفیق ربانی ولطف واحسان صمدانیدر (آسمانه اسناد مجازیدر زیرا فاعل حقیقی خلاق
عالمدر (آسمانی یاسی حرف نسبتدر (محصول بیت) بخت ودولت وسعادت ورفعت ایش
بلیجیلکله ومبصرلغله دکلدر بلکه توفیق ربانی وتأیید صمدانیدن غیریله دکلدر (حاصلی
بخت ودولت قوت علم ومعرفت وکماله مبسر دکلدر بلکه فقر وغنا ویرمك خلاق عالمك
ارادتنه منوطدر انجق * اوفتادست درجهان بسیار * بی تمیز ارجمند عاقل خوار * اوفتادست
اصلنده اوفتاده است در حذف وایصال طریقیله هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه‌یی ترك ایلدی
(زیرا سین وتا ادات خبردر فعله داخل اولماز اسمه مخصوصدر (تمیز اصلنده تمییزدر ایکی
یا ایله اما عجم عین الفعل یاسنك حذفیله استعمال ایدر (ارج قیمت ومقدار معناسنه در (ومند
ادات نسبت معنای لازمیسی معزز ومکرم دیمکدر معناسی مقدار صاحبیله تفسیر ایدوب
معزز ومکرم معناسنه کلدیکنی انکار ایلین فرزندارجمند معناسنی بیلمز ایمش (ارجند سکون
جیمله (جیمك ضمیله در دیین خطا سویلمش (زیرا مند لفظنك ما قبلی دائما ساکن اولور
(خوار واورسمیله ذلیل وحقیر معناسنه‌در مصراع اول ثانی‌یه مرهوندر (محصول بیت)
دنیاده چوق واقع اولمشدر بی عقل وبی تمیز یعنی تشخیص وتمیزه مالك اولمیان معزز ومکرم

ردسروری
ردابن سیدعلی وشمعی

اولمق وعاقل وعالم خوار وذليل اولمق عالمده بوچوق واقع اولمشدر * كيميا كر بغصه مرده
ورنج * ابله اندر خرابه يافته كنج * كيميا كاف عربك كسريله علوم حيله نك بريسيدر كه
بعضى حيله ايله التوندن غيرى معدنياتى التون ايدرلر (وكر ادات فاعلدر جى معناسنه كيمياجى ديمكدر
(يعنى اول فن چالشن ديمكدر (با حرف مصاحبت (غصه غم اما اصلنده يمك ييركن بوغزده
طوران لقمه در (رنج الم معناسنه (ابله همزه نك ولامك فتحه لريله احمق معناسنه در
(خرابه ويرانه معناسنه در (كنج بونده دفينه معناسنه در (محصول بيت) كيميا كر (يعنى
اول عمله سعى وكوشش ايلين كيمه غم وغصه ورنج ومحنت والمله مفلس اولوب كتمش
وفقر وفلاكتله اولمش وبتمش (اما ابله وجاهل هيچ الم وزحمت چكمكسزين وطالب وراغب
دكل ايكن ويرانه ده كنج ودفينه بولمق واقع اولمش * حكايت * يكى را از ملوك كنيزك
چينى آورده بودند خواست كه در حالت مستى باوى جمع آيد دختر ممانعت كرد ملك
در خشم شد ومر اورا از بندكان بسياهى بخشيد كه لب زبرينش از پرهٔ بينى در كذشته
بود وزيرينش بكريبان فروهشته هيكلى بود كه صخره جنى از طلعتش برميدى وعين القطر
از بغلش بكنديدى * كنيزك وكنيز جاريه يه ديرلر (چينى يه اضافت بيانيه (در خشم
خانك فتحى وسكون شيله غضب ديمكدر (شد بونده رفت معناسنه در (مر ادات تأكيد (يعنى
رانك مضمونى تأكيد ايدر (لب زيرين بيانيه (پرهٔ بينى بورون قلغى ديمكدر (زيرينش زيرينه
معطوف (بكريبان با انتهاء غايت ايچوندر الى معناسنه (فرو فانك ضميله ادات تأكيد (هشته
بونده صارقش معناسنه در (هيكل بونده هيئت معناسنه در (ويا حرف وحدت (كه حرف بيان
(صخره جنى صادك فتحى وخانك سكونيله سليمان پيغمبرك مهرينى سرقه ايلين عفريت در
ديديلر كه زياده بد شكل وچركين قيافت ايمش كه سائر عفريتلر اندن اوركر ايمش (طلعت بونده
يوز معناسنه در (رميدى حكايت حال ماضى اوركردى ديمكدر (قطر قافك كسرى وطانك
سكونيله بونده قطران معناسنه در (پس عين القطر قطران بكارى ديمكدر (بغل بانك وغين
معجمه نك فتحه لريله قولتق معناسنه در كه عربجه ابط ديرلر همزه نك وبانك كسره لريله (با حرف
تأكيد (كنديدى كاف عجمك فتحيله يمك يارامز قوقق كه عربجه اكا نتن ديرلر حضرت شيخ
قره نك اوصافنده مبالغه بيورر (محصول تركيب) پادشاهلردن برينه چين ولايتندن جاريه كتورمشلر ايدى
پادشاه استديكه مستانه لك حالتنده انكله مجامعت ايليه جاريه منع ايلدى يعنى ال ويرمدى
ورضا كوسترمدى پادشاه غضب ايلدى واني قوللرندن برقره قولنه بغشلديكه اوست طوداغى
بورنينك قلاغندن آشمش ايدى والت طوداغى بقاسنه دك صارقشيدى بر بد شكل ايديكه
صخره جنى بويله بد شكل وبد قيافت ايكن يوزين كورسه اوركوب قاچاردى وقطران بكارى
قولتوغندن قوقاردى يعنى شكلى بد وكند بغلى بدتر ايدى * بيت * تو كويى تا قيامت زشت
رويى * بروختمست وبر يوسف نكويى * كويى شرط محذوفه جوابدر (يعنى قره نك شكلنى
كوريدك ديدك فعل مضارع مفرد مخاطبدر كوييدندن (تا حرف انتهاء غايت (زشت رويه
وصف تركيبى در (ويا حرف مصدر چركين يوزلولك ديمكدر (بر حرف استعلا (واو ضميرى
قره يه راجعدر انك اوزرينه تمامدر ديمكدر (نكويى ياء مصدريه ايله ايلك ديمكدر (محصول بيت)
سن ديدك قيامته دك چركين يوزلولك يعنى بو چركينلكى انك اوزرينه مختومدر يعنى اكا ختمدر
حاصلى چركنلك اندن اوته اولماز وحضرت يوسف اوزره كوزللك يعنى حضرت يوسف
عليه السلام حسنى بى حد وبى پايان اولديغى كبى بونك قبحى كذلك بى حد وبى غايتدر * قطعه *
شخصى نه چنان كريه منظر * كز زشتيش اوخبر توان داد * شخصى يا حرف وحدت (كريه بونده

مكروه معناسنه در (منظر بونده شكل معناسنه در (كريه منظر وصف تركيبيدر بد شكل ومكروه
هيئات معناسنه (كز اصلى كه ازايدى (كه حرف بيان (زشتى يا حرف مصدر (واو يه اضافتى لاميه در
(داد بونده دادن معناسنه در (محصول بيت) بر شخص ايدى اما اويله بد شكل وكريه هيئات
دكل ايديكه انك چركنلكندن وزشت رولغندن خبر ويرمك ممكن اوليدى يعنى چركنلكى فوق
الحد ايديكه قابل تعبير دكلدر * واسكه بغلش نعوذ بالله * مردار با آفتاب مرداد * واو
حرف عطف (كه كافدن مخففدر (مرداردن لاشه وجيفه مراددر (با حرف ظرف
(آفتاب مرداد لاميه در تقديرى ماه مرداد ويا مرداد ماه ايدى ضرورت وزن ايچون حذف
وايصال اولدى (مرداد تاريخ جلالى حسابى اوزره شهور صيفيه نك اورته آيك اسميدر كه
اول آيده لاشه لر وجيفه لر زياده بد قوقار خصوصا كيم عربلرك يعنى قره لرك قولتقلرى
(محصول بيت) قره نك شكلى وصورتى معلوم اولدقدن صكره قولتغى نعوذ بالله آفتاب مرداد
ماهده لاشه وجيفه كبى ايدى يعنى قتى بد قوقاردى شويله كه هيچ بروجهله قوقوسنه تحمل اولنمازدى
استعاذه بو جهتدندر * سياه را در ان مدت نفس طالب بود وشهوت غالب مهرش بجنبيد
ومهرش برد آشت با مدادان ملك كنيزك راجست ونيافت ماجرا كفتند خشم كرفت وبفرمود
تا سياه را با كنيزك دست وپا استوار ببندند واز بام جوسق بخندق در اندازند يكى از وزراى
نيك محضر روى شفاعت برزمين نهاد وكفت سياه را درين خطايى نيست بلكه سائر بندكان
وخدمتكاران بخشش وانعام خداوندى معتادند كفت اكر در مفاوضهٔ اوشبى تأخير كردى
چه شدى كفت اى خداوند نشنيدهٔ كه كفته اند * سياه را را حرف تخصيص سياهك
ديمكدر (مهر ميمك كسريله محبت معناسنه در (بجنبيد دپرشدردى ديمكدر (مهر ميمك
ضميله بكارتدن عبارتدر مهرين قالدردى يعنى بكارتن ازاله ايلدى (با مدادان ايرته ديمكدر
(بام طام اوستى (معلوم اوله كه يوقارى ولايتك اولرينك اوستى دوزدر (يعنى مسطحدر اكا
عجم بام ديرلر (جوسق جيم عربك وسينك فتحه لريله برج اوزره اولان كوشك در قصر معناسنه
واضافت لاميه در (با حرف صله (وخندق معروف (در حرف تأكيد (اندازند فعل مضارع
جمع غائب (ويا فعل امر جمع غائب حاصلى ايكيسنده صيغه ده مشتركلردر آتالر ويا آتسونلر
ديمكدر (خطايى يا حرف تنكير (بل ادات اضراب (كه حرف تعليل (سائر جميع وباقى معنالرنده
مستعملدر (مفاوضه لغتده مشاركت معناسنه در اما بونده مجامعت معناسنه در (او يه اضافت
مصدرك مفعولنه در (كردى يا حرف حكايه (شديده بويله در (محصول تركيب) انفاقا
سياهك اول مدتده نفس خبيثى طالب وشهوت وطوقانى وارزوسى غالب ايدى جاريه يه مهر ومحبتى
حركته كلوب اختيارى الدن كتمدى ومهرينى قالدردى يعنى قزلغنى الدى ايرتسى كه پادشاه
شراب كيفيتندن آيلوب عقله كلدى جاريه يى استدى وبولمادى كيجه واقع اولان ماجرايى
سويلديلر غضبه كلدى وبيوردى تا سياهك جاريه ايله بله النى واياغنى محكم بغليدلر وبرج اوزرنده
اولان كوشكدن حصارك خندقنه اتالر ويا اتسونلر بويله اولنجه ايى خويلى وزيرلردن بريسى
شفاعت يوزينى يره قودى يعنى پادشاهه تعظيم ايلدى وديدى پادشاهم سياهك بوخصوصده
خطاسى يوقدر بلكه سائر قوللر وخدمتكارلر سعادتلو پادشاهك انعام واحسانه معتادلردر
سياه بيچاره ده بونى معتاد اولان بخششلره قياس ايدوب استرداد احتمالنى خاطرينه كتورميوب
خنكار ويردى ديو مالكانه تصرف ايلمشدر (پادشاه وزيردن بو مصاحبتى ايشيدنجك ديدى
اكر بر كيجه مجامعتنى تأخير ايلسه نه اولوردى وزير ديدى اى پادشاه مسموعكز اولمادمى حكما
وعقلا ديدكلرى * قطعه * تشنهٔ سوخته در چشمهٔ روشن چو رسيد * تو مپندار كه از پيل

دمان اندیشد * بعض نسخه‌ده روشن یرینه حیوان واقعدر (تشنه صوسرسوخته یه اضافتی
بیانیه‌در (وهمزه حرف توسل (ویاء بطنی اضافت ایچون کلمشدر (درحرف صله (چشمهٔ روشن
بیانیه‌در (وعین بتراشکلی که عربیده وفارسیده همزه‌دن بدل کتابت اولنور بونك کبی برلرده اضافته
دلالت ایدر لیکن خالص همزه تلفظ اونماز بلکه یائله بین بین تلفظ اولنور (پس بونده ایکی مطلـ
یرده بله همزه اضافت ایچون کلمش دیین اضافتی انکار ایدوب همزه صفتله موصوفی ربط ردشمعی وکافی
ایچون کلمشدر دیین ذکر اولان تحقیق وتدقیقه واصل اولمامشلر (تو مبتدا (مپندار فعل نهی
مفرد مخاطبدر پنداریدندن ظن ایله دیمکدر ما بعدیله خبر مبتدا در (که حرف بیان (پیل دمان
بیانیه در کوکره‌مش وغضبه کلمش فیل تکه پسرهار ونده کچدی (اندیشد فعل مضارع
مفرد غائب قورقه دیمکدر (محصول بیت) نار درون ایله سوزان اولان تشنه وعطشان چونکه
صافی صو چشمه سنه ویا آب حیات بکارینه ایرشدی یعنی واصل اوله سن ظن ایله اولوقت
هیبتلی وکوکره‌مش فیلدن خوف ایدوب پرواجکه بلکه خاطرینه بله کلمز انده فیل وارسلان
وقپلان اولدیغی * ملحد کرسنه درخانهٔ خالی پرخوان * عقل باور نکند کز رمضان اندیشد*
ملحد اسم فاعلدر الحد یلحددن (یعنی افعال بابندن طریق شریعتدن خارج اولوب حشره
ونشره منکر اولان ظالمه دیرلر (کرسنه بونده کاف عجمك ضمی ورانك سکونی وسینك کسریله
آچ معناسنه درکه عربجه جایع دیرلر کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله‌ده مطلـ
لغتدر فاحفظ (در حرف ظرف (خانهٔ خالی بیانیه (پر باء عجمك ضمیله طلومعناسنه‌در عربجه
ملآن دیرلر (خوان بونده نعمت وطعام معناسنه در (ملحد مبتداء اول وعقل مبتداء ثانی در (باور
باء عربیله وواوك فتحیله کرد ویاکند لفظیله مستعملدر ویابعض مشتقاتیله نفی واثبات طریقیله
تصدیق معناسنه در بونده نه کند فعلیله مستعملدر که فعل نفی مستقبلدر ایلمز معناسنه تصدیق ایلمز
دیمکدر ما بعدیله خبر مبتداء ثانی وجملهٔ اسمیه خبر اول ومبتداء اول خبریله جملهٔ مستأنفه فتدبر (کز که
حرف بیان (رمضان معروف (اندیشد فعل مضارع مفرد غائبدر فکر ایدر دیمکدر (محصول بیت)
اچ ملحد خالی اوده یعنی تنها خانه ده که کیسه حانته مطلع اولمیه وخانه نعمت وطعامدن
ملآن اوله یعنی پر اوله عقل تصدیق ایلمزکه رمضان فکرین ایدوب طعامدن ال صونمیه یعنی
رمضان فکرین ایدوب طعام یماسنی عقل اینانمز البته اچ اولنجه ییر (پر لفظنی باء عجمیله
برظن ایدوب باء عربینك فتحیله وخوانه مضاف قلان (وخوانی سفره معناسنه اخذ ایلین عجب رد کافی
متصرف ایمش (وخالی لفظنی پرخوانه مضاف قلان نه خوب موزون ایمش (وپری باء عربك
فتحی ورانك سکونیله تجویز ایلین غلط سویلمه مذکورلرك اثرنجه کتمش عفی الله عنهم * ملك را ردسروری
این لطیفه خوش آمد وکفت سیاه را بتو بخشیدم کنیزك را چه کنم کفت کنیزك را بسیاه بخش که
نیم خوردهٔ اوهم اوراشاید * سیاه را رااداة مفعول (بتو با حرف صله (بخشیدم بو لفظ ایکی معنایی
متضمندر (بری وزیره بغشلمق یعنی تملیك ایلمك (وبری اکا صوچین بغشلمق (کنیزك را رااداة
مفعول جاریه‌یی دیمکدر (بسیاه با حرف صله سیاهه دیمکدر (بخش فعل امر مفرد مخاطب
بغشله (نیم خورده برکیسه‌نك یعنی انسانك ویاحیوانك ییدیکندن ویااچدیکندن ارتنه دیرلر که
عربجه اکا سؤر دیرلر (اویه اضافت لامیه در (اورا اکا دیمکدر (شاید فعل مضارع مفرد
غائب لایق معناسنه در (محصول ترکیب) پادشاهه وزیرك مذکور لطیفه سی خوش کلدی
ودیدی سیاهی سکا بغشلدم ایکی معنایله یاجاریه‌یی نیجه ایده لیم وزیر دیدی پادشاهم جاریه‌یی
سیاهه بغشله که انك نیم خورده سی یعنی ارتوغیدر که ینه اکا لایقدر شمدنصکره سزلك
حرمکزه وسز انکله متمتع اولمق جائز دکلدر بو فکرلر کلیا خاطریکزدن چقماق کرك * قطعه *

هرکز اورا بدوستی مپسند * که رود جای ناپسندیده * اورا انی دیمکدر اضمار قبل الذکر
واقعدر (مرجع الیهی مصراع ثانی اولنده مقدر آن کس اوله یاخود اورا آن کس را تقدیرنده
اوله پس طریق اضمار اولماز (با حرف صله (دوستی یا حرف مصدر (مپسند فعل نهی مفرد
مخاطب بکنمه ولایق کورمه (که حرف رابط صفت (جای ناپسندیده بیانیه (محصول بیت)
هرکز اول کیسه‌یی دوستلغه بکنمه ولایق کورمه که نامعقول ونامقبول یره واره یعنی اکر
محبوبك ومطلوبك واکر غیریسی که اراذل نشین واراذل پرست اوله انی دوست اتخاذ ایلمه
وکندی یار ویاورم دیوا کا اعتبار قلمه بعض شراح جائزدر که مپسند لفظی مفعول معناسنه اوله
یعنی مرضی ومقبول اولماسون دیو لکن فسادی زیاده واضحدر فتدبر * تشنه را دل نخواهد
آب زلال * نیم خورده دهان کندیده * تشنه را را اداة تخصیص تشنه‌نك دیمکدر
(نخواهد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده دله راجع ضمیردر ومفعولی (آب زلال
اضافت بیانیه ایله زلال طاتلی صویه دیرلر پس بونده زلال وصفنده اطناب ایلین مطنب ایمش ردکافی
(نیم خورد ونیم خورده برمعنایه‌در که سابقا ذکر اولدی ایدی ترکیب مزجی قبیلندندر (دهانه
اضافتی لامیه‌در (وکندیده‌یه بیانیه‌در (مصراع ثانی آب زلالدن حال واقع اولمش (محصول بیت)
تشنه‌نك کوکلی آب زلالی استمز واکا مائل اولماز قوقش اغزك ارتغی وسؤری اولدیغی حالده
اول آب زلال یعنی هرنقدر که کیسه تشنه ایسه‌ده اغزی قوقمش کیسه‌نك ارتغن وفضله سن
ایچمز حضرت شیخ بو بیتی مبالغه طریقیله سوق ایلمش والا قوقمش اغزلی برصودن ایچیلکله
اول صو متغیر اولماز وحلال ایکن حرامده اولماز (وجائزدر که تشنه انك اغزینك قوقوسنده
بیلمیه وبیلیجك اکراه لازم کلمیه واقعا اکراه نه‌دن لازم کلور وخلقك چوغنك اغزی قوقار
وینه بلورکن بری برینك سؤرنی ییر وایچر بعض شراح نیم خوردهٔ هاء رسمیله وهمزه ایله
یازوب اکثر نسخه‌لره بوشکلی اسناد ایدوب افترا ایلمش حال بوکه بو نسخه‌یی کندی شرحندن رد کافی
غیری یرده کورمدك بو قدر تتبعمز وار ایکن * قطعه * دست سلطان دکر کجا بیند * چون بسرکین
در اوفتاد ترنج * دست سلطان لامیه (کجا قنده دیمکدر استفهام انکاریدر (بیند فعل مضارع رد کافی
مفرد غائبدر بینیدندن قنده کورر یعنی کورمز (چون اداة تعلیل اداة شرط دیین اصابت
ایلامش (با حرف صله (سرکین سینك فتحی وکسریله ورانك سکونی وکاف عجمك کسریله
حیوانات ترسی وکره سی تعریب ایدوب سرقین دیرلر (در حرف تأکید (اوفتاد واواصلیه ایله دوشدی
دیمکدر (ترنج معروف اوفتادك فاعلیدر وملاحظه‌ده مصراع ثانی مصراع اولدن مقدمدر
زیرا علت معلولدن مقدمدر (پس تقدیر کلام چون بسرکین در اوفتاد ترنج دست سلطان رد ابن سیدعلی وسروری
دکر کجا بیند در (بویله اولنجه بیند واوفتاد ترنج ده تنازع ایدر دیمکه احتیاج اولماز بیندك
فاعلی ترنجه راجع ضمیردر فتدبر (بعض نسخه‌ده بیند یرینه یابد واقع اولمش معناسی سهلدر
(محصول بیت) قازورات ومهملات ایچنه دوشن ترنج بردخی پادشاه النی قنده کورر ونه‌ده بولور
(یعنی ترسه وکره‌یه دوشن ترنج هرکز پادشاه النی کورمدیکی وپادشاه انی النه المدیغی کبی
(حاصلی پادشاهه لایق اولمدیغی کبی سیاهك ارتغی اولان کنیزك دخی پادشاهك نظر شریفنه
وفراش لطیفنه هرکز لایق ومناسب دکل قصه‌دن حصه در فتأمل * تشنه را دل کجا نخواهد آب *
کوزه بکذشته بردهان سلنج * آبدن مراد مذکور آب زلالدر ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (کوزه کاف عربك ضمیله وهاء رسمیله فارسیدر وهاسز کوز عربیدر بردغه دیرلر (بکذشته
ماضیدن قسمدر کچمش دیمکدر (بر حرف استعلا (دهان سلنج بیانیه سلنج سینك ولامك ضمه‌لریله
ونونك سکونیله دودقده یالامه دیدکلری مرضدر غایتله اغرغان اولور (مصراع اولده

استفهام انکاری وار (محصول بیت) بر کوزه که آغزی بلا مه کیمسنك آغزندن کیجه یعنی سلنج
اغزلی کیمسه که اول کوزه دن صوایچه تشنه نك کوکلی اول کوزه دن صویه قنده طالب اولور یعنی
هر نقدر صوسز اولورسه ده کوکلی اندن صوایچمکه مائل اولماز زیرا طبعی اندن اکراه ایدر (بو بیت
حضرت شیخك اولدغنده نظروار زیراتر کیبنده ترکیك واد آسنده ضعف حاصل وعلی الخصوص
که بعض متونده موجود دکل بو بیتك شرحند مکروهی ارتکاب ایلمز دیین اد آده خلاف صحیحه
ارتکاب ایلمش فتأمل * حکایت * اسکندر رومی را کفتند که دیاره شرق ومغرب بچه کرفتی که
ملوك پیشین را خزاین وملك وعمر ولشکر بیش ازین بود وچنین فتحی میسر نشد کفت بعون الله تعالی
هر مملکتی که کرفتم رعیتش نیازردم ونام پادشاهان جز بنیکویی نبردم * اسکندر مشهور بر پادشاهك
اسمیدر که علما نبوتنده اختلاف ایلدیلر (اصح قول بودر که نبی دکل ایمش (لیکن بر صالح وعابد
ومتدین حکیم کامل ایدی که علمی ارسطالیس دن الدی (ابن فیلقوس رومی دیمکله مشهوردر
(بعضیلر سلسلهٔ اجدادینی حضرت نوحك اوغلی یافثه ایصال ایلدیلر (وبعضیلر حضرت
ابراهیم پیغمبره علیه السلام (وذو القرنین لقبیله ملقب اولمسنده نیجه وجه یازمشلر (لیکن بو یرمقام
استیفاسی دکل امدی اسکندره دیدیلر (که حرف بیان (دیار دن بونده مملکت مراددر (کرفتی
فعل ماضی مفرد مخاطبدر (که حرف تعلیل (ملوك پیشین بیانیه (جز غیر معناسنه در (با حرف
مصاحبت (نیکویی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) اسکندر رومی یه دیدیلر که مشرق
ومغرب دیارینی نوجهله ضبط ایدوب تحت تصرفکه کتوروب مسخر قلدك که ایلروکی پادشاهلرك
خزینه لری وسلطنتی وعمر ولشکری سندن زیاده ایدی حال بو که بو فتح وتسخیر میسر اولمادی
که سکا میسر اولدی اسکندر دیدی خدای تعالینك عونیله هر مملکتی که فتح وتسخیر ایلدم رعیتنی
انجتمدم ونام سلاطین ماضیه یی ایلکدن غیریله اکمادم یعنی جمیعنی خیر ایله ذکر ایلدم که الله تعالی بکا
جمیعنه اعطا ایلدیکنی اعطا ایلدی * بیت * بزرکش نخوانند اهل خرد * که نام بزرکان بزشتی
برد * بزرکش شین اضمار قبل الذکر طریقیله (مصراع ثانینك اولنده مقدران کسه راجعدر
تقدیری انکس را که در (نخوانند اوقومازلر (یعنی دیمزلر (اهل خرد لامیه (وفاعلی نخوانند در (که
حرف رابط صفت (نام بزرکان لامیه در یاء بطنیله (بزرکاندن بونده اکابر مراد در (با حرف
مصاحبت (زشتی یا حرف مصدردر چرکنلك دیمکدر (برد فعل مضارع مفرد غائبدر (بریدندن
بردندن دکل (محصول بیت) اهل عقل وفراست اول کشی یی بزرك وکبیر اوقومازلر (یعنی
اکا اولو کیمسه دیمزلر که اکابرك نامنی زشتلغله اکار (حاصلی اکابرناسی چرکنلکیله ذکر ایده نی
عقلا اراذل ناسدن عد ایدرلر * قطعه * این همه هیچست چون می بکذرد * بخت وتخت
وامر ونهی کیر ودار * این همه مبتدا ومصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (هیچست خبر مبتدا
(چون حرف تعلیل (می حرف تاکید زیرامی حاله وباستقباله دلالت ایدر بوایسه استقبال
مقامیدر (بکذرد فعل مضارع مفرد غائب وفاعلی این همه یه راجع تحتنده ضمیر (وبعضیلر
مصراع ثانیده معدود اولانلر فاعلدر دیدی (لیکن فیه نظر (کیر ودار (ودار وکیر واو عطله
ایکیسی بله صواش معناسنده مستعملدر (کیر کیریدندن (ودار داریدندن مشتقدر (کرفتن دن
وداشتن دن دیین احوال اشتقاقدن کلیا غافل ایمش فتدبر (محصول بیت) جمیع امور
دنیا یعنی بخت وتخت ودولت وسلطنت وامر ونهی وحکم وحکومت وعسکر چکوب اورمه
وطوتمه وفتح مما لك هیچ نسنه دکلدر چونکه آخری فانی وکذاران در حکم عدمده در پس
عاقل اولان بو نلره کوکل بندایدوب عقد قلب ایلمز بعض شراح کیر ودار طمطراق وطنطنه
وصاولت یورت معناسنه دربونك استعمالی بو درغفلت اولنمیه دیمش معلوم اولا که کندی

ردكافی
خدای
نسخه

نخواندفعلی اهل
خرده اسنادمسامحه
طریقیله درفتدبر
سهد

ردكافی

بو

بو استعمالدن کلیا غافل ایمش فتدبر * نام نیك رفتکان ضایع مکن * تابماند نام نیکت پایدار * نام
نیك بیانیه ورفتکانه اضافت لامیه نام نیك مکنك مفعول اولی وضایع ثانیسی (تا حرف تعلیل (بماند فعل
مضارع مفرد غائب قاله دیمکدر نام نیك بیانیه (وبماندك فاعل (پایدار وصف ترکیبی در (دآریدندن
ثابت وبرقرار معناسنه در اعرابدن بماندك خبری واقع اولمشدر (محصول بیت) کچمشلرك یعنی
موتانك ایی آدینی ضایع ایلمه یعنی ادلرنی خیرایله ذکرایله اذکروا موتاکم بالخیر فحواسنجه تا کیم
عالمده سنکده ایی آدك ثابت وپایدار وبرقرار قاله یعنی تاکیم سنده صحیفهٔ روزکارده خیرایله مذکور
اولاسین * باب دوم در اخلاق درویشان * حکایت * یکی از بزرکان پارسایی را کفت که چه
کویی در حق فلان عابد که دیکران در حق او بطعنه سخنها کفته اند کفت در ظاهرش عیب
نمی بینم ودر باطنش غیب نمی دانم * دوم دالك وواوك ضمه لریله ایکنجی دیمکدر (اخلاق خلقك
جمعیدر (خا مضموم ولام مضموم وساکن اولمق جائزدر (درویشانه اضافت لامیه در
درویشاندن مراد اهل سلوك صوفیلردر (پارسا باء عجمیله عابد وزاهده دیرلر (ویا
حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (فلان الفاظ کنایه دندر (که حرف تعلیل
(با حرف مصاحبت (طعنه ها تصرفات اعجامدندر زیرا بونك اصلی طعندر طانك فتحی
وعینك سکونیله مصدردر نصر بابندن مصدری طعانده کلور طانك فتحیله (کفت مسؤل عنه
اولان پارسا دیدی (در حرف ظرف درایکی یرده بله (باطن ظاهر مقابلیدر (محصول ترکیب)
اکابردن بریسی برزاهده صور دیکه فلان عابدك حقنده نه دیرسین زیرا سندن غیریلر انك
حقنده طعنله سوزلر سویلمشلرکه زهد وصلاحه منافی ایشلری واردر دیو پس سن نه دیرسین
انك حقنده (پارسا جواب ویردیکه ظاهرنده عیب کورمم وباطننده غیب بلمم یعنی ظاهرنده
وباطننده برقصور ونقصانته مطلع دکلم زیرا مؤمنه لایق اولان بودرکه ظاهر حالنه ناظر
اولوب احوال دروننی صلاحه حمل ایدوب سوء ظن اوزره اولمیه * قطعه * هر کرا جامه
پارسا بینی * پارسادان ونیك مردانکار * هر کراهر کیمسه یی دیمکدر حرف رابطه یی ضرورت
وزن ایچون کتورممش (جامه پارسا پارسا جامه وصف ترکیبی اقسامندندر زاهد وعابد
لباسلی دیمکدر (بینی نك هر کرا مفعول اولی وجامه پارسا ثانیسی (پارسادان انك مقدم مفعولی
(نیك مرد ترکیب مزجیدر اصلنده مرد نیك ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون مزج ایلدیلر
انکارك مقدم مفعولیدر (انکار فعل امر مفرد مخاطبدر افعال قلوبدن ظن ایله دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه یی که عابد وزاهد لباسلی کوره سین انی زاهد وعابد بیل وایی آدم
ظن ایله یعنی انی صالح بیل وایی کیمسه در دیو اعتقاد ایله (حاصلی صلحا لباسنده اولانه مادامکه
شریعت مطهره یه مخالف برحالی معلوم اولمیه حسن ظن لازمدر (مصراع اولك معناسنی
هر کیمکه پارسا جامه سیله کوره سین دیین اداده قصور ایلمش فتأمل (هر کرا راسنی لام جاره
معناسنه طوتان غلط ایلمش (جامه اصلنده جامهٔ ایدی همزهٔ اضافتله صکره همزه ضرورت
وزن ایچون ساقط اولدی دیین بیتك مضمونك بانه اوغرامامش (وانکار انکاشتن وانکاریدندن
امر در دیوب وبالکز انکاریدندن مشتقدر دیینه اعتراض ایدن کندی معترض واقع اولمش
(جامه پارسا خواجه سرا کبیدر وسیلهٔ اضافت اولان همزه محذوفدر دیین مقصود بیته
واصل اولمامش منه سنده جامه پارسایه جامه پارسا تقدیرنده در دیین بومیدانك فارسلرندن
دکلدر * ورندانی که در نهادش چیست * محتسب را درون خانه چه کار * ور اصلنده
واکردر (ندانی فعل نفی مستقبل (که حرف بیان (در حرف ظرف (نهاد نونك کسریله طبع
وخلقت معناسنه در (محتسب دیار عجمده امر معروف نهی منکر ایلین محتسبدر اول دخی

ردكافی

ردشمعی وكافی
رد سروری
رد سروری
رد كافی
ردشمعی

ازهد واورع علمادن اولاغندر (را حرف تخصيص در لام جاره معناسنه (درون ایچ معناسنه در
(خانه یه اضافتی فی معناسنه در (محصول بيت) واکر پارساجامه لينك قلبنده ودروننده نه وار
ایدیکن (یعنی خیردن وشردن نه حال اوزره در بلمزسك نسنه لازم کلمز (یعنی سکا احوال
درونه اطلاع لازم دکل زیرا محتسبك اوایچنده نه ایشی وار (یعنی محتسبك امرمعروف ونهی
منکرده وظیفه سی فساد ومنکری ظاهر اولانی اخذ ایلمکدر احوالی مستور اولانه تعرض
ایلمکه مرخص دکلدر زیرا فقها بیورمشلردر (الفسق الخفی لايسقط العدالة) یعنی برکیمسه که
فسقنی اخفا ايليوب اشاعت ایلمیه تا کا ظالم دیمزز * حکایت * درویشی رادیدم که سربر
آستان کعبه نهاده می نالیدومی کفت یا غفور ویا رحیم تودانی که ازظلوم وجهول چه آید که
تراشاید * درویشی (یا حرف وحدت (را ادات مفعول (که حرف بيان (آستان کعبه
لاميه کعبه نك ایشیکی دیمکدر (کعبه مکه شهرنده اولان تکری اویدر (نهاده هاء رسمی
حرف ترتبدر قيوب دیمکدر (می نالید حکایت حال ماضی ایکلردی دیمکدر (می کفت ده
بویله در سویلردی دیمکدر (یا حرف ندا (غفور مبالغه ایله اسم فاعلدر غایتله یارلغایجی معناسنه
(رحيم بو ده مبالغه ایله اسم فاعلدر زیاده اسرکیجی دیمکدر (ظلوم ده مبالغه ایله ظالم
(جهول مبالغه ایله جاهل دیمکدر (چه آید نه کلور (یعنی نه حاصل اولور دیمکدر (که
حرف بيان (ترا سکا دیمکدر (شاید فعل مضارع مفرد غائب بونده یارایه (یعنی لایق
اوله معناسنه در (محصول ترکیب) بردرویشی کوردم که باشنی کعبه اشکینه قيوب ایکلردی
وسویلردی یاغفور ویارحيم سن بلورسن که ظلوم وجهولدن نه کلور ونه حاصل اولور که
سکا لایق اوله یعنی بن سکا لایق طاعت وعبادت کتورمکه قادردکلم معلوم اوله که عموما شراح — ردشراح جمیعا
نهاده لفظندن صکره (بودوروی درزمین می مالید) ترکیبنی زیاده ایتدیلر لیکن کتابك عرضنی بوزمشلر
زیرا کعبه نك اشیکی یردن یوقار وآدم بويجه وار یعنی یوکسك واقعدر (پس باشنی اشیکه
قودقدن صکره یوزین یره سورتمك هرکزمتصور دکلدر زیرا مانعة الجمعدر ایکیسی برآنده — عجبا ایکیسی برآنده اولمق لازمیدر للطابع
وبرساعتده اولمق میسر دکلدر (استاندن مراد جدار کعبه دردیبن براستعلا ایچون اولدیغنی ملاحظه
ایلمزیمش زیرا جداری اوزره باش قومق سطحنه عروجله میسردر اول ایسه ممکن دکلدر
فتدبر * قطعه * عذرتقصیرخدمت اوردم * که ندارم بطاعت استظهار * عذرك تقصيره — ردسروری
(وتقصيرك خدمته اضافتلری لاميه لردر (وعذر آوردمك مفعوليدر (که حرف تعليل (بطاعت
ندارمك مفعول غيرصريحی (استظهار استفعال بابندن مصدردر ارقه لنمق معناسنه مفعول
صريحی (محصول بيت) یارب سنك ذات پاککه لایق خدمت عبادت وطاعت کتوره میوب
بلکه خدمتکده واقع اولان قصور ونقصانك عذرینی کتوردم زیراعبادت وطاعتمه اعتمادم
یوق وعمل موجب جنت اولمادیغن بلورم پس اعتمادم محض لطف وکرمکه در * عاصیان
ازکناه توبه کنند * عارفان ازعبادت استغفار * عاصيان الف ونون ادات جمع در مجرمان
معناسنه در یعنی کناهکارلر (عارفان الف ونون ادات جمعدر اهل عرفان اولان الله
دوستلری ازعبادت تقدیری ازتقصیر ویاازنقصان عبادتدر برمضاف تقديريله (محصول بيت)
عاصيلر ومجرملر کناهلرندن توبه ایدرلر اما اهل عرفان تقصير ونقصان عبادتلرندن استغفار
ایدرلر یعنی عبادتلرنده اولان قصورلرین بلوب عبادتلرین عین معصيت عدايدوب استغفار ایدرلر
* عابدان جزای طاعت خواهند وبازرکانان بهای بضاعت ومن بنده امیداورده ام نه طاعت
وبدریوزه آمده ام نه بتجارت اصنع بی ماانت اهله ولاتفعل بی ماانااهله * فارسيجه مذکور
درت فقره (وعربجه ایکی فقره تتمهٔ قول درویش در (عابدان الف ونون ادات جمعدر

ومبتدادر (جزای طاعت لاميه (وخواهندك مفعولی وجملهٔ فعليه خبرمبتدادر (بازرکانان
بونك اصل مفردی بازاره دربازاره مخصوص معناسنه زیراهاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصيص
افاده ایدر (پس الف ونونله جمع اولمق سببيله (هاء رسمی یی کاف عجمیه یه ابدال ایلدیلر
بازارکان اولدی (زانك فتحيله بعده کثرت استعمال ایله الف حذف اولوب راساکن قلندی بازرکان
اولدی (پس بو عبارته تعبير بومقدار یول بولیجق کثرت استعمال ایله حکم مفرده واروب تکرار
بردخی جمع ایدوب بازرکانان دیدیلر (معلوم اوله که حضرت مولاناجامی سبحة الابرارنام کتابنده
عقد هفتمده الفی ورانك فتحه سنی اثبات ایدوب یاء نسبتله الف ونونی جمع ایلمش (بيت) ایك
بازاره کیان دیده ورند) (صدازين حنس بيك جونخرند (وحضرت شیخ بوستانده بازارکان عبارتنی
مقام مفردده ذکر بیورمش (بيت) شهنشه که بازارکان رابخست) (درخير برشهر واسکر بيست)
(ایمدی بونده بازرکان زانك فتحيله اوقنمق کرك فتأمل (بضاعت لغتده تجارته برمقدار مال
ارسال ایلمکه دیرلر (مثلا برتاجره برمقدار مال ویررسین که کندی مالی یانجه سنك مالکی
سنکچون قوللانه (امابونده مطلقا اسباب ومتاع مراددر (با حرف صله (دریوزه دالك فتحی
ورانك سکونيله جرایلمکه ودیلنمکه دیرلر تحریف ایدوب عوام دروازه دیرلر (اصنع فعل امر مفرد
مذکر مخاطب افعل معناسنه یعنی اشله (بی باحرف صله ویاضمير متکلم بکا دیمکدر (ما اسم موصولدر
الذی معناسنه (اصنعك مفعول صريحی وبی غیرصريحی (انت ضمير مرفوع منفصل محلا
مرفوع مبتدا سن دیمکدر (اهل بونده لایق وسزاوار معناسنه در لفظا مرفوع خبر مبتدادر
وضمير مجرور مایه راجعدر وجملهٔ اسميه نك اعرابدن محلی یوق مانك صله سیدر (لاتفعل
فعل نهی مفرد مذکر مخاطب اشلمه دیمکدر (بی سابق کبیدر (انااهله انت اهله کبیدر بعض
نسخه ده بی یرینه بنا دوشمش بزه دیمکدر (محصول ترکیب) عابدلر ایلدکلری عبادتك ثواب
وجزاسین استرلر واول امیدایله طاعت ایدرلر وبازرکانلر اسباب ومتاعلرینك بهاسین استرلر
کیسه یه مفت نسنه ویرمزلر اما بن عبد عاصی درکاهکه امید خالصله ولطف وکرمکه
اعتمادایله کلدم عبادت وطاعتم یوق کیم مقابلنده عوض جنت وجزای کوثر رجا ایدم ودخی
تهی دست مجرد جره ودریوزه یه کلمشم بضاعت وسرمایم یوق وتجارته کلمدمکه قيمت وبها
استیم پس بکا سن سکالایق اولانی اشله که مغفرت ومرحمتدر که عاصی بندك سندن انی رجا
ایدر وبکا بن لایق ومستحق اولدیغمی اشلمه که عذاب وعقابدر زیرا سندن لطف واحسان
رجاسيله قپوکه کلمشم * بيت * کر کشی ورجرم بخشی روی وسربر آستانم * بنده را
فرمان نباشد هرچه فرمایی برانم * کشی ضم کاف عربيله فعل مضارع مفرد مخاطب
قتل ایدرسك دیمکدر (کشيدندن کشتندن دکل (جرم جيم عربينك ضمی وسکون را ایله — ردسروری
کناه معناسنه در (بخشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بخشیدندن لفظ مشترکدر باغشلمغله
عفو ایلمك بینده بونده ایکیسنه ده تحمل وار (روی وسر تقديری زویم وسرمدر (آستانم میمی
معنی جهتنده بونلره مصروفدر (بنده را را حرف تخصيصدر لام جاره معناسنه بنده نك
دیمکدر (فرمان اسمدر بویرق معناسنه (فرمایی فعل مضارع مفرد مخاطب بیوررسین دیمکدر
(بر حرف استعلا (آن اسم اشارتدر چه یه (میم ضمير متکلم (محصول بيت) اکر بنی قتل ایدرسك
کناهلرم ایچون واکر کناهلرم بغشلیوب عفو ومغفرت ایدرسك هرنکه ایلرسك یوزم وباشم
آستان کرم واحسانکده در (حاصلی هرنه کیم بکا اشلرسك تسليم ورضا اوزره یم روکردان
وسرکش دکلم بن بندهٔ عاصينك ومجرم قاصينك فرمانی وبویروغی اولماز یعنی هیچ نسنه
سویلمکه مالك وقادر دکلم هرنه کیم سن بیوررسك اول بویروغك وامرك اوزرینه یم (حاصلی

هرنه کیم ایدرسك امریکه تابع ومنقادم * قطعه * بردرکعبه سائلی دیدم * که همی کفت ومی
کرستی حوش * بر حرف ظرف (درکعبه لامیه (سائلی یا حرف وحدت (که حرف بیان
(ها حرف تأکید (ومی حرف حکایه در ایکی فعلده بله (اصلی کریستیدر رادن صکره یا ایله
یا ضرورت وزن ایچون ساقط اولدی (خوش واو رسمیله وخاده روم ضمه ایله بونده مبالغه
معناسنی افاده ایدر محکم اغلردی دیمکدر (محصول بیت) کعبه قپوسنده خدادن سائل
بر درویش کوردم که سویلردی ومحکم اغلردی یعنی جان وکوکلدن دردایله کریه ایدردی
* من نکویم که طاعتم بپذیر * قلم عفو بر کناهم کش * با حرف تأکید پذیر باء عجمله فعل امر مفرد
مخاطب قبول ایله دیمکدر (قلم عفو بیانیه (کش کافك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر چك دیمکدر
(محصول بیت) بو بیت اولده همی کفتك مقولیدر یعنی یارب بن دیمزمکه عبادت وطاعتم
قبول ایله حاصلی جزا وثوابه مستحق عملم یوقدر بیلورم بلکه لطف وفضلکه وعنایت وکرمکه
امید وارم انجق پس عفو وصفح قلمنی کناهمه چك یعنی صحایف سیئاتمدن جرایم صغایر
وکبایرمی اخراج ایله تاکیم مجرمین ایله حشر اولمیایم حاصلی سکا لایق اولمین عملارمدن
کلیا کچ * حکایت * عبد القادر کیلانی درحرم کعبه روی برحصانهاده همی کفت ای خداوند
بجشای واکر مستوجب عقوبتم درقیامت مرانابینا برانکیز تادر روی نیکان شرمسارم نشوم *
کیلانی یا حرف نسبت (کیلان کاف عجمك کسریله مملکت اسمیدر اصلنده کیلان دیرلردر
معتبر اولان رشت ولاهجاندر عبد القادر کیلانی رشتندر مشایخ عظام واولیاء کرامدن
مناقب شتی وکرامات علیا صاحبی برعزیزدر اولیا اراسنده زیاده شهرتی وار (حرم کعبه
لامیه (حصا حاء مهمله نك فتحیله جمع حصاتدر که کعبه حرمنده دوکیلن خرده جاقل طاشلریدر که
فارسیجه سنکریزه دیرلر بو شرل خرده طاشلردر که بیرام کونلرنده مناده اتارلر اول طاشلری
خدام کعبه جمع ایدوب حرمه دوکرلر (نهاده ها حرف رتبدر قویوب دیمکدر بوهایی شرحنده
بازمیان معنای ترتیبی بلزایمش ویازوب قومش معناسنی ویرنده کذلك (بجشای فعل امر مفرد رد سروری وشمعی
مخاطب اسرکه دیمکدر (مستوجب عقوبت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر لایق عقوبت
دیمکدر (نابینا نا حرف نفی یعنی حرف توصیف نفی (بینا صفت مشبهه در (نابینا اعمی دیمکدر
(بر حرف تأکید انکیز فعل امر مفرد مخاطبدر انکیزیدن انکیختندن دکل (تا حرف تعلیل رد ابن سید علی وسروری
(روی نیکاندن مراد نظر ومواجهۀ نیکاندر (شرمسار میك سکونیله صفت مشبهه در تخجل
معناسنه (نشوم فعل نفی استقبال اولمیام دیمکدر (محصول ترکیب) عبد القادر کیلانی حرم
کعبه ده یوزینی طاش دوکندیسی اوزرینه قویوب سویلردی یعنی مناجات ایدردیکه یارب
رحمت وعفو ایله واکر عذابه لایق ومستحق ایسم یعنی عقوبت مقر ایسه باری قیامتده بنی
اعمی حشر ایله تاکیم مقبول قوللرك نظرنده ومواجهه سنده تخجل وشرمسار اولمیام * قطعه *
روی برخاك عجز می کویم * هرسحر که کهبادمی آید * روی مقدر نهاده نك مقدم مفعولیدر
تقدیری روی برخاك عجز نهاده می کویم در (هرسحر که ظرف می کویم در (محصول بیت)
یوزیمی خاك عجز ومذلته قویوب سویلرم هرسحر وقتنده که باد سحرکاه هبوب ایلیه یعنی اسه
* ای که هرکز فرامشت نکنم * هیچت ازبنده یادمی آید * ای حرف ندا منادی محذوف
تقدیری ای جانانمدر (که حرف رابط صفت (فرامش اصلی فراموشدر واو ضرورت
وزن ایچون حذف اولندی بوداده ضمیرك ماقبلی مفتوح اولمق قاعده اولدیغیچون تاء خطابك
ماقبلی مفتوح قلندی حرکت فتح اخف اولدیغیچون دینلر عندی سویلش (هیچت تا ضمیر رد سروری
خطاب تقدیری هیچ تا در (یاد اکقدر (محصول بیت) بو بیت میکویمك مقولیدر یعنی

ای جانانکه بن سنی هرکز فراموش ایدوب اونتمام یعنی هیچ یادمدن کتمزسین عجبا بو بنده دن
سکا هرکز یاد یعنی اکق کلورمی یعنی عجبا سنده بنده کی هیچ یاد ایدوب اکارمیسین حاصلی
بن سنك هیچ خاطریکه کلورمیم (بادسحردن مراد بادصبادر زیرا عشاق دلفکارك خبر وپیامنی
وسلام وکلامنی ایصال واظهار شوق وغرامنی جانان قتنده ایلین اولدرانکیچون اکا برید عاشقان
وپیك مشتاقان دیرلر بریده باد صباده دیرلر * حکایت * دزدی درخانۀ پارسایی درآمد
چندان که طلب کرد چیزی نیافت دلتنك شد پارسا را خبر شد کلیمی که برآن خفته بود در
ره کذر دزد انداخت تامحروم نکردد * دزدی یا حرف وحدت (در حرف صله (خانۀ پارسا
لامیه (ویا حرف وحدت (درآمد کیردی دیمکدر (دلتنك وتنك دل وصف ترکیبیدر بیحضور
معناسنه (پارسارا را ادات مفعول (کلیمی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (خفته
یاتمش واویمش دیمکدر (ره کذر رانك فتحی وهانك سکونی وکاف عجمك ضمیله کچید یرینه
دیرلر ترکیب مزجیدر (آنداخت اتدی دیمکدر (تا حرف تعلیل (نکردد اولمیه ویا دونمیه
(محصول ترکیب) بر اوغری بر عابدك خانه سنه کیردی برنسنه اوغرلمق ایچون اول قدر که
اوڭ ایچنده براله جق نسنه ارادی بولمدی بیحضور اولدی عابده خبر اولدی یعنی اوینه
اوغری کیردیکی معلومی اولدی برکلیم که اوزرنده یاتمشیدی ودزدك کچدینه اتدی تاکیم محروم
اولمیه ویا دونمیه * قطعه * شنیدم که مردان راه خدا * دل دشمنان را نکردند تنك *
(مردان راه خدا لامیه لردر (دل دشمنانده بویله در (ونکردندڭ مفعول اولی (وتنك ثانیسی
(محصول بیت) اشتدمکه خدا یولینك مردلری ورجال الله یعنی مردان طریق حق دشمنلرین بله
دلتنك وپریشان خاطر ایلمدیلر بلکه عدولرینکده خاطرلرین رعایت ایلدیلر * تراکی میسر
شوداین مقام * که بادوستانت خلافست وجنك * ترا سکا دیمکدر (کی نچین دیمکدر وقتدن
سؤالدر (که حرف بیان (محصول بیت) سکا نچین میسر اولور بومقام یعنی دشمنلرك خاطرلرینی
رعایت ایلمك مقامی که دوستلرکله جنك وجدال ونزاع وخصومت ایدرسین یعنی سن که
دوستلرکله بدمعاش وبدزندکانیسین پس دشمنلرکله نچین حسن زندکانی وصفای معاشرت
اوزره اولورسین * مودت اهل صفا چه در روی وچه درقفانه چنان که از پست عیب کیرند
وپیشت بمیرند * مودت محبت معناسنه در (اهله اضافتی واهلك صفایه لامیه لردر (نه چنان
اویله دکلدر دیمکدر (که حرف بیان (پس آرد معناسنه در (واز بونده ادات ظرفدر (پست
تقدیرنده (کیرندڭ ظرف مکانی (وعیب مفعولی (کیرند فعل مضارع جمع غائب کیریدندن
طوتارلر دیمکدر (پیش اوڭ وقت معناسنه در (وتا خطاب ایچوندر (میرند فعل مضارع جمع
غائبدر میریدندن اوله لر (محصول ترکیب) اهل صفا وذوقك محبت ومودتی حضورده وغیبتده
یعنی اوکده وارد که برابردر متفاوت دکلدر انلرك حالی اویله دکلدر که اردکده وغیبتکده
عیب ونقصانك طوتالر ویانکده وحضورکده محبت ورأفت اظهار ایدوب یولکده اولمك
دعواسنی ایده لر حاصلی حضورکده وغیبتکده صافی درونلردر * بیت * در برابر چو کوسفند
سلیم * درقفا همچو کرك مردم خوار * کوسفند قیون (کرك مردم خوار اضافتی بیانیه در
(مردم خوار وصف ترکیبیدر آدم ییجی معناسنه (محصول بیت) یعنی اهل صفانك نقیضلری
برابرکده وحضورکده قیون کبی سلیم وحلیم کوسترلر کندیلرینی اما اردکده وغیبتکده آدم
ییجی قورد کبیدر یعنی اهل نفاقك حاللری بویله در اما اهل صفا واصحاب وفاده بوحال یوقدر
بلکه ظاهرلری وباطنلری معمور ودرون وبیرونلری طیب وطاهر حضورکده نیجه ایسه
غیبتکده همان اویله در اردکجه بردرلو واوککجه بردرلو دکلر بلکه اردکده واوککده برابردرلر

* بیت * هر که عیب دیگران پیش تو آورد شمرد * بیکمان عیب تو پیش دگران خواهد برد *
عیب دگران لامیه (وآورد وشمردك مقدم مفعولی (وپیش تو لامیه (وایکیسنك ظرف مکانی
(عیب تو لامیه ومفعول خواهد برد (پیش دگران لامیه وظرف مکانی برد مصدر معناسنه در
(محصول بیت) هر کیمسه که غیریلرك عیوب ومثالبنی سنك حضورکه کتوروب تعداد
ایده یعنی بربر سویلیه بی شك وریب سنك دخی عیوب ونقایصکی غیریلره نقل اید وب
سویلسه کرك حاصلی برامز کیمسه لر هرکسی ذم وقدح ایله ده در بوزییك احسان ایلسك
فائده ایتمز زیرا بد نهاددر ایلك بلمز بلکه ایلك قنده یرامز لقدر * حکایت * تنی چندا ز روندکان
متفق سیاحت بودند وشریك رنج وراحت خواستم که مرافقت کنم موافقت نکردند * تنی
یا حرف وحدت (روندکان رونده نك جمعیدر سیاحلر دیمکدر (متفق سیاحت اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (سیاحت سینك کسریله مصدر در ضرب بابندن یریوزنده یوریوب
کیتمکه دیرلر (شریك رنج اضافت فی معناسنه در تقدیری شریك در رنجد ر رنجده والمده
شریك دیمکدر (راحت رنجه معطوف بنه بودند مقدردر (مرافقت مفاعله بابندن مصدردر
یولداشلق (موافقتده مفاعله بابندن مصدر در اویمق معناسنه (محصول ترکیب) سیاحلردن
برنیچه کیمسه سیاحته متفق ایدیلر یعنی سیاحت ایلمکه اتفاق ایلمشلر ایدی ورنج وراحتده
شریك اولمشلر ایدی یعنی روزکارك کرم وسردین وراحت و دردین بیله چکلم دیو قول وقرار
ایلمشلر ایدی شیخ بیورر دیلدمکه بونلره یولداشلق ایدم یعنی دنیایی بله کزمك مراد ایدندم
لکن بوخصوصده بکا موافقت ایلمدیلر یعنی یولداشلغه قبول ایلمدیلر * کفتم از کرم واخلاق
بزرکان بدیعست روی از مصاحبت مسکینان تافتن وفائدۀ دریغ داشتن که من درنفس خویش
این قدر قوت وقدرت می شناسم که درخدمت مردان یارشاطر باشم نه بار خاطر * اخلاق بزرکان
لامیه در (بعض نسخه ده کرم اخلاقه مضاف واقعدر بدیع عجیب وغریب معناسنه در
بونده بعید وجور معناسنه در (مصاحبت مسکینان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تافتن لغتده
دوندرمك و بوکك معناسنه در اما بونك کبی یرلرده اعراض معناسنه در (فائده داشتنك مفعول
اولی (و دریغ ثانیسی (که حرف تعلیل (نفس خویش لامیه خویش واو رسمیله کندی
معناسنه در (می شناسم فعل مضارع متکلم وحده اکارم دیمکدر (که حرف بیان (خدمت مردان
لامیه (یارشاطر بیانیه (یار یولداش (شاطر ایاغنه چویك خدمتکار (بارخاطر لامیه (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر رونده لرینی مرافقته قبول ایلمینجه دیدمکه اولولرك کرملرندن واخلاق
جمیده لرندن زیاده بعیددر مسکینان وفقیرلرك مصاحبتندن اعراض ایلمك وانلردن فائده یی
دریغ طوتمق زیرا بن کندی نفسمده وعقلمده بومقدار قوت وقدرت ادراك واحساس ایدرمکه
یارانك خدمتنده یارشاطر اولام بارخاطر اولمیام حاصلی هروجهله بندن حظ ایلرسکز اکلرم
بو قدر اعراض بیورمك * بیت * ان لم اکن راکب المواشی * اسعی لکم حامل الغواشی *
ان ولم ایکیسیده حروف جازمه دندر حتی بعض علما مابعدنده کلن فعل مضارعده عامل
اولمرنده اختلاف ایلدیلر کیمسی عامل اولان ان در وکیمسی لم در دیدی (اکن اصلنده اکون
ایدی جزمله واو دوشدی فعل مضارع متکلم وحده صیغه سیدر اسمی تحتنده متکلم ضمیری
انا مستتر وخبری راکبدر مواشی یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مواشی ماشیه نك
جمعیدر بونده بنت طواری مراددر آت کبی وقتر کبی (اسعی فعل مضارع متکلم وحده در
مجزوم اولمدیغندن معلومدر که (اکن ده عامل اولان لم دران دکل (لکم اسعی یه متعلقدر (حامل
لفظا منصوب حالدر اسعی نك فاعلندن (غواشی یه اضافتی سابق کبیدر (غواشی غاشیه نك

جمعیدر اکر قلفنه دیرلر (محصول بیت) اکر طواره سوار اولمازسم یعنی سزکله مصاحب
ویاران وراکب وهمعنان اولمغه قابلیت ولیاقتم اولمازسه غاشیه داریکز اولوب خدمتکز ایدرك
کیدرم (یعنی مصاحبکز اولمیزسم خدمتکاریکز اولمغه لیاقت واستحقاق اکلرز کندیمزده
(سعی یوریمکه دیرلر بونده سعی کوشش معناسنه اخذ ایلین لغته ابی سعی ایلامش * یکی ازان میان ردشمی
کفت ازین که شنیدی دلتنك مدار که درین روزها دزدی بصورت درویشان درآمد
وخود را در سلك صحبت ما منتظم کرد * ازان میان ارالرندن دیمکدر (دل مدارك مفعول اولی
(وتنك ثانیسی (که حرف تعلیل (روزها روزك جمعیدر کونلر دیمکدر (با حرف ظرف
(صورت درویشان لامیه (خودرا را ادات مفعول (وخود کردك مفعول اولی (ومنتظم
مفعول ثانیسی (درسلك در حرف صله سلك دیزی ودیزی ایپلکی صحبته اضافتی بیانیه ومایه
لامیه در سلك کردك مفعول صریحی (محصول ترکیب) بن مذکور سوزلری سویلیجك
بریسی ارالرندن دیدی بو سوزدیکه ایشتدك کوکلکی تنك طوتمه یعنی تنکدل اولمه وخاطرك
بیحضور طوتمه زیرا سنی یولداشلغه قبول ایلمیوب سنکله مرافقت ایلمدیکمزك اصلی بودرکه
بوکونلرده براوغری صورت درویشانده بزه داخل اولدی یعنی بزه یولداش اولدی وکندینی
بزم صحبتمز دیزیسنه دیزدی یعنی بزمله هم صحبت وهم عشرت اولدی * بیت * چه دانند مردم که
درجامه کیست * نویسنده داند که درنامه چیست * مردم اسم جمعدر که فعل جمعه فاعل اولمغه
قابلدر (که حرف بیان (در حرف ظرف (جامه لباس (کیست هاء رسمی یایه تبدیل اولمشدر
(نویسنده اسم فاعل (که حرف بیان (نامه مکتوبه دیرلر که عرب صحیفه دیر بعض نسخه ده
خامه دوشمش قلم معناسنه (محصول بیت) خلق عالم نه بیلورکه لباس ایچنده کیمدر یعنی صالح
وطالح ظاهر الباسدن معلوم اولماز زیرا نیچه صالح وزاهد وعابد تستر حال ایچون عوام
شکلنده کزر ونیچه طالح وفاسق وفاجر زی زهاد وعباد وصلحا ایله متلبسدر فسق وفجورینی
اخفا ایچون حاصلی کیمسه نك حالی لباسندن معلوم اولماز نتکه مخفی یازیلن مکتوبك ایچنده
نه وار ایدیکین کاتب بیلور انجق یعنی یازان کاتب بیلور ایچنده نه وار ونه یوق انجق بهرحال مخفی
کاری خدا بیلور فقط * ازانجا که سلامت حال درویشانست کمان فضولش نبردند ویاری
قبولش کردند * ازآنجا اول مقام ومرتبه دن واول جهتدن (که حرف بیان (سلامت حال
درویشان لامیه لردر (سلامت حالدن مراد صافی درون وبی غرض وبی علت اولمالرندن
کنایه در (کمان فضول لامیه در ظن فاسد و وهم باطل معناسنه در یعنی لباس فقراده اولدیغیچون
انی باطل وفاسد اعتقاد ایلمدیلر وانی یار ویاور اعتقاد ایدوب مرافقته قبول ایلدیلر (محصول ترکیب)
اول مقام ومرتبه دنکه درویشلر صافی درون وپاك ضمیرلر در وهرکسه حسن حالله معتقد
اولندقلری جهتدن اول کیمسه یه یارامزدر دیو اعتقاد ایلمدیلر وحقنده سوء ظن ایلمدیلر حاصلی
زی صلحاده اولدیغیچون کندینی صالح وعارف اکلادیلر ومصاحبتلرینه انی اختیار ایلدیلر
* مثنوی * ظاهر حال عارفان دلقست * این قدر بس که روی درخلقست * ظاهر حال
لامیه ومبتدا (عارفانه اضافت لامیه عارف بالله دیمکدر (یعنی من عرف نفسه فقد عرف ربه
دیدکلریدر (دلق دالك فتحی ولامك سکونیله فقرا خرقه سی خبر مبتدادر (این ظاهر حال
عارفان دلق اولمغه اشارتدر (قدر مقدار معناسنه در (بس یتر دیمکدر کافی معناسنه (که
حرف بیان (روی بونده ظاهر معناسنه در یعنی غیبته مقابل حضور دیمکدر نتکه مرور
ایلدیکه (چه در روی وچه درقفا) در حرف صله (ویا حرف مصاحبت (وخلق معروف
(محصول بیت) بو بیت ماسبقه حکم تعلیلده واقعدر (یعنی یاران مذکور دزدك زی صلحا

ولباس عارفینده اولماسیله اکتفا ایدوب یولداشلغه قبول ایلدیلر وبونك احوال درونـنه
اطلاع وباطنی استکشافله مقید اولمدیلر زیرا عارفینك ظاهرحالی خرقهٔ صوفیه‌در وبومقدار
کفایت ایدر ظاهرلرینك خلقله اختلاطنه یعنی ظاهرلری خلقه وباطنلری حقه اولمغه
بومقدار کفایت ایدر زیرا باطنلرینه اطلاع میسر دکل انی خلاق عالم بیلور انجق (پس
یارانده انك لباس صوفیانه سنه اعتبار ایدوب انی عارفیندن ظن ایلدیلر ویاران ومصاحب
ایندیلر بوبیتی اکلیوب انواع تصرفات ایلیلر بی فائده تکثیر کلام واطناب مقال ایلمشلر که
هضمه قابل دکل عفی الله عنهم * درعمل کوش وهرچه خواهی پوش * تاج برسرنه وعلم
بردوش * در حرف صله کوشد متعلق (هرچه خواهینك مقدم مفعولیدر ومجموعی پوشك
(نه فعل امر مفرد مخاطبدر قو دیمکدر (علم معطوفدر تاجه (وعلمدن مراد دیار عربك وعجمك
دیلنجیلری اوموزینه قویوب انکله جرایلدکلری علمدر (محصول بیت) عمله سعی وکوشش ایله
وهرنه لباس کیرسك کی یعنی عمل صالحه تقید ایله وهرنه استرسك کی تك همان حرام اولماسون
حریر والتونلی اسباب کبی کرکسه باشکه پادشاهلر تاجنی قو (یعنی پادشاها نه تاج ولباس کی
کرکسه کدایانه زیرا اوموزه علم قومقدن مراد کذالك ایلمکدر نتکه عرب وعجم کدالرینك
دأبیدر (بوبیتك معناسنده ده بعض شراح اولقدر یاوه‌لر سویلمشلرکه بالضروره صداع ایراث ایدر
* زاهدی در پلاس پوشی نیست * زاهد پاك باش واطلس پوش * زاهدی یا حرف مصدر
(پلاس لغتده دوه‌نك سمری التنه اوردقلری چوالدرکه عربجه حلس دیرلر اما بونك کبی یرلرده
اسکی بسکی لباسدرکه فقرا کیر (پلاس پوش وصف ترکیبیدر خرقه پوش کبی پوشیدندن
بونده کیمك دیمکدر پلاس کیجی دیمکدر (یا حرف مصدردر (زاهد پاك بیانیه (باش فعل امر مفرد
مخاطب (اطلس بونده معهود قوماشدر (پوش فعل امر مفرد مخاطب کی دیمکدر عربجه
البس دیرلر (محصول بیت) زاهدلك اسکی بسکی کیجیلك دکلدر یعنی فقرا خرقه‌لری
کیمکله دکلدر زاهدلك زاهد پاك اول یعنی کرچکدن زاهد وعابد اول دخی اطلس وکمخا
ودیبا وسراسرکی یعنی زهد وتقوی نه لباس فاخرله اولور نه غیر فاخرله (حاصلی صوفیلق
مجرد کهنه پلاس وصوفیانه لباس کیمکله دکلدر بلکه افندیله معامله در حضرت شیخك
مرادی حرام لباس کیمکه اغرا دکلدر بلکه مرادی لباس فاخر زهد وتقوایه مانع دکل
مادامکه اکا کوکلده تعلق اولمیه (حاصلی افندکله معاملك درست اولدقدن صکره لباس
فاخر وغیر فاخر برابر اولور نتکه نفحات انسده حضرت مولانا جامی شاه شجاع کرمانیدن
نقل بیورر که صاحب ولایات وکرامات ایکن قوماش کیردی واولاد سلاطیندن ایدی
* ترك دنیا وشهوتست وهوس * پارسایی نه ترك جامه وبس * ترك دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(شهوت وهوس دنیایه معطوفدر (ترك خبر مقدمدر (پارسایی مؤخر مبتدا (ویا حرف مصدر
(نه حرف نفی (ترك جامه اضافتی سابق کبیدر (وبس واو ایله انجق دیمکدر فقط معناسنه
(محصول بیت) زاهد وعابدلك وصوفیلق دنیایی ولذات نفسانیی وهوا وهوسی ترك ایلمکدر
مجرد لباس فاخر وتبدیل شکل ظاهر ایلمك دکلدر یعنی صوفیلق انجق لباس فاخر کیممکله
دکلدر (وبس لفظنده‌کی واو ضرورت وزن ایچون کلشدر دیین بوکلمه نك استعمالندن آکاه
دکل ایمش * درکراغند مرد باید بود * برمخنث سلاح جنك چه سود * کراغند وکراکند
وقراکند کاف عربك وقافك فتحه‌لریله وزاء معجمه ونونك ماقبلنده کاف معجمه یعنی ایکی
لغتده بیله کاف ثانی عجمیدر اما اولکیسی عربیدر . قزاکندی بعضیلر زاء عربله اوقودیلر
حاصلی اوچی بیله زرهه وجبه وجوشنه دیرلر (بود مصدر معناسنه‌در (مخنث بونده قورقاق

رد شمعی وکافی

رد سروری وشمعی وکافی

رد سروری وکافی لفف ونشر طریقیله

معناسنه در نتکه رومیلر تحریف ایدوب مخنت دیر ایکی نقطه ایله (سلاح جنك لامیه در
(محصول بیت) درع وجبه وجوشن ایچنده مرد بهادر ودلیر بی پروا کرك والا مخنث
ونامردلکه‌نك اوزرنده آلت حرب وسلاح جنك نه فائده ویررحقندن کلمیجه (قصه‌دن
حصه بودر کیم درویشلر لباسنی کیجك اول لباسك مقتضاسنی ویرمك کرك والا ترك ایلك کرك
* فی الجمله روزی تاشب رفته بودیم وشبانکه بپای حصاری خفته دزدبی توفیق ابریق رفیق
برداشت که بطهارت می روم اوخود بغارت می رفت * فی الجمله محصل کلام (روزی یا
حرف وحدت (تا انتهاء غایت ایچوندر (شبانکه اخشام وقتی دیمکدر (صبحکه صباح وقتی
اولدیغی کبی (با حرف ظرف (پای حصار لامیه حصار دیبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (خفته
یاتمش واویمش بینده مشترکدر یته بودیم مقدردر (دزدبی توفیق بیانیه بی دولت وبدبخت
دیمکدر (ابریق رفیق لامیه یولداشك ابریقنی (برداشت قالدردی دیمکدر (که حرف بیان
(ویا حرف تعلیل (بطهارت با حرف صله طهارته دیمکدر (اوضمیری مذکور دزدبی توفیقه
راجعدر (خود ادات تأکید (بغارت با یته حرف صله (غارت یغما (می رفت کیدرمش
دیمکدر (محصول ترکیب) محصل کلام برکون اخشامدك کتمش ایدك واخشام وقتی برحصارك
دیبنده یاتمش ایدك دزد بدبخت وبی دولت یارانك برینك ابریقنی قالدردیکه طهارته کیدرم دیو
اول نامرد مکر غارته ویغمایه کیدرایمش (روزی تاشب برینه روزی وشب یازان معنی جانبنه
ناظر دکلمش * بیت * پارسا بین که خرقه دربرکرد * جامهٔ کعبه راجل خرکرد * پارسا بینك
مقدم مفعولیدر (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت (خرقه کردك مفعول صریحی
(ودربر غیرصریحی (در حرف صله (وبر اوست معناسنه اسمدر اوسنه ایلدی دیمکدر
کیمکدن کنایتدر (جامهٔ کعبه لامیه یاء بطنیله (ورا ادات مفعول (جل خر لامیه در که یاء بطنیله
جامه کردك مفعول اولی وجل خر مفعول ثانیسی (جل اصلنده جیمك ضمی ولامك تشدیدیله در
ضرورت وزن ایچون تخفیف قلنمشدر معناسی معلوم (محصول بیت) عابد وزاهدی کور که
خرقهٔ صوفیانی ولباس عارفانی اکنه الدی وکیدی مکه اورتوسنی خره جل ایلدی (یعنی
بویله بدبخت وبدکردار خرقهٔ صوفیانی کیمك همان کعبه اورتوسنی خره جل ایلمکدر
(مصراع اولك معناسنی پارسایی کورکه اوزرنده خرقه ایلدی دیین معنایه ایی لباس کیدرمش
* چندان که از نظر درویشان غائب کشت ببرجی بررفت ودرجی بدزدید تاروز روشن شد ان
تاریك دل مبلغی راه رفته بود ورفیقان بی کناه خفته بامدادان همه را بقلعه بردند وبزندان
کردند ازان تاریخ ترك صحبت کفتیم وطریق عزلت کرفتیم که السلامة فی الوحدة * ببرجی با
حرف صله برجدن مراد حصار بورجیدر (ویا حرف وحدت بربرجه دیمکدر (بررفت
چیقدی دیمکدر عروج معناسنه (ببرجی ازحصار لفظنی متن یازانلر زائد ایلمشلر (درج جوهر
حقه سی (ویا حرف وحدت (انجی حقه سنه تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (بدزدید
اوغورلادی دیمکدر تاء انتهاء غایت ایچون الی معناسنه (روز روشن شد صباح اولنجه دیمکدر
بونده شدی مصدر صورتنده شدن یازانلر عجب نه معنی ملاحظه ایلدیلر (تاریك دل کوکلی
قرا دیمکدر (تاریك دل برینه آن در تاریك یازانلر متنی تحریف ایلمشلر (مبلغی برخیلی دیمکدر
(رفیقان بی کناه بیانیه (خفته یاتمش واویمش دیمکدر (وبزندان با حرف صله (کردند ایلدیلر
یعنی حبس ایلدیلر (تاریخ تفعیل بابندن مصدردر وقت تعیین ایلمکه دیرلر توریخده دیرلر
همزه‌نك برینه واو ایله ارخت وورخت برمعنایه در برنسنه‌نك وقتنی تعریف وتعیین ایلمکه
دیرلر اما بونده وقت مراددر (ترك صحبت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتیم فعل ماضی

رد ابن سید علی وسروری

ردشمعی

ردابن سیدعلی وسروری وکافی
ردابن سید علی

ردابن سیدعلی وسروری وکافی
ردابن سیدعلی
وسروری وکافی

متکلم مع الغیر (یعنی یارانله اتفاق ایلدك وسویلشدك دیمکدر (طریق عزلت لامیه
ویابیانیه در که حرف تعلیل (السلامة (زیرا سلامة وحضور (فی الوحده تنهالقده ویالکزلقده در
دیمکدر (محصول ترکیب) اولقدر که درویشلرك نظرندن غائب اولدی یعنی همان که
حضورلرندن ونظرلرندن ناپیدا اولدی بر برجه چیقدی وبرجواهر حقه سنی اوغرلدی معلوم
اوله که درج کرچه جواهر حقه سنه دیرلر وخاتونلرك زینت اثوابنه که ظرف اولان نسنه یه ده
دیرلر که رومده اکافیرجق دیو اطلاق ایدرلر لیکن بونده اهمال اوزره مذکوردر یعنی ایچنده
نه وار ایدوکی معلوم دکل بوده غریب قصه در کیم حصاره نیجه کیردی وحقه طوردیغی یری
نیجه بیلدی بو کتابك بومقامی ترددن خالی دکل روز روشن اولنجه یعنی صباح اغرنجه اول قره
کوکلی خیلی یر کتمشیدی یعنی خیلی مسافه قطع ایلمشیدی وبی کاه یولداشلر کندی حاللرنده
غافل یاتمشلر ایدی ایرته سی جمیعی قلعه یه ایلتدیلر وزندانه حبس ایلدیلر اول زماندن بری
برکیمسه ایله هم صحبت اولوب اختلاط سمتین کسدك وهیچ کیمسه ایله الفت ومرافقت ایلیلم
دیو قول وقرار ایلدك وخلقدن انقطاع وعزلت طریقنی طوتدق زیرا سلامت وحدتده در
یعنی خلقله مناسبتی والفتی قطع ایلمك حضور وصفایه سببدر حاصلی خلقله اشنالق باش
اغریسیدر* قطعه *چواز قومی یکی بی دانشی کرد * نه که را منزلت ماند نه مه را * قومی
یا حرف وحدت (بی حرف سلب (دانش اسم مصدر در علم معناسنه بیلش دیمکدر (ویا
حرف مصدر (بی دانشی نادانلق دیمکدر (که کاف عربك کسری وهاء اصلیه ایله
کیچی دیمکدر (ومه میمك کسری وهاء اصلیه ایله اولو معناسنه در (ورا لر ادات مفعول (منزلت
بونده قدر ومرتبه دیمکدر (که ومه ماندك مفعول اوللری (ومنزلت ثانیسی (محصول بیت)
چونکه برقومدن بریسی نادانلق وجاهللك ایلیه (حاصلی ناشایسته ایش اشلیه اول قومك
نه کبیرینه حرمت ورعایت قالور ونه صغیرینه (یعنی برینك کناهی جمیعنه سرایت ایدر نتکه
تعیین ادرار حکایه سنده سابق اولدی* نمی بینی که کاوی در علف زار* بیالاید همه کاوان ده را*
نمی بینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن کورمزمی سین دیمکدر (که حرف بیان
(کاو کاف عجمله صغر دیمکدر عربجه بقر دیرلر (ویا حرف وحدت (علف طوار اوتلایجق
نسنه (زار ادات مدخولنك وفرتنی افاده ایدر کلزار ولاله زار کبی کل لك ولاله لك دیمکدر بونده
علف زارا کنلکه وچایرلکه عامدر (بیالاید فعل مضارع مفرد غائب بولاشدرر دیمکدر معنای
مطابقیسی بودر معنای لازمیسی انجتدرر دیمکدر (همه ادات تأکید (کاوان الف ونون
ادات جمعدر (ده اضافت لامیه در اصلی دیه ایدی لیکن یا مزاستعمالی زیاده در اصلنده کوی
وکند معناسنه در (ورا ادات تخصیص (محصول بیت) استفهام طریقیله بیورر کورمزمیسنکه
برکاو اکنلکده ویاچایرلقده کویك جمیع کاو ینی که آلوده ایدر یاجقیقتده آلوده ایدر تازه اوتی
چوق یمك سببیله یامجازا آلوده ایدر یعنی اول برکاو زیان ایلمکله جمیعی یاکوتك یرلرو یاقریرقلری
کسیلور نتکه نیجه کره مشاهده اولمشدر حاصلی زیانکارلغی بریسی ایلر واول سببله غیریلره
جفا وبلا ایریشور قصه دن حصه بودر که ارامزدن بریسی قباحت ایلمکله جمیعمز زندانه
کیروب نیجه عذاب وعقاب چکدك (که کهتر معناسنه در بلکه اندن مخففدر دیینجی کهترلك
ایلمش (ماند ماندندن مشتقدر دینلر احوال اشتقاقده قتی کروده قالمشلر (مه مهتر معناسنه در
بلکه اندن مقصور در دیین سابقده ایکی وجهله کهترلك ایلمش فتأمل (علف زاری تارلایه
تخصیص ایلینلر تخصیص بلامخصص ایلمشلر اسم مکانی سائر اسم مکانلره قیاس ایدوب معلف دیین
یاتندن سویلمش زیرا بونك اسم مکانی معلف کلور میمك کسری وعینك سکونی ولامك فتحیله آری ده

اکرچه بعض کیمسه قیرجغی
بویدان معناسنده استعمال
ایدرلر یعنی قوقوجنسی
طوراجق یرکرکسه قوطی
اولسون کرکسه حقه اولسون
منه

یعنی کوچك
للطابع

رد ابن سید علی
رد ابن سیدعلی وسروری
رد ابن سیدعلی وسروری وکافی
رد سروری وکافی
رد سروری

کلور

کلور اصلی آروی در فتدبر (آخورده اتلرا وکنده تکنه شکلنده برنسنه یاپارلر اوتلغی وصمانی
واریه یی انك ایچندن ییر (علف زار معناسنه دکلدر ظن ایلدیکی کبی بونك ایچون سیدعلی زاده
علف زاری مرعا ایله تعبیر ایلمش (بیالاید معنای مطابقیسی ترکیجه بولشدرر دیوب معنای لازمیسی
اذا وجفا ایدر دیینه تعرض ایدن کندی متعرضدر زیرا مقام لزوم ومطابقتدن اعمدر
* کفتم منت خدا یرا عز وجل که از فوائد درویشان محروم نماندم اکرچه از صحبت
ایشان وحید شدم وبدین حکایت مستفید کستم وامثال مرا در همه عمر این نصیحت
بکار آید * که حرف رابط صفت (ویاحرف بیان (فوائد فائده نك جمعیدر (درویشانه اضافت
لامیه در (صحبت ایشان لامیه در (وحید یالکز دیمکدر تنها معناسنه بعض نسخه ده وحید
یرینه فرید دوشمر (مستفید اسم فاعلدر استفعال بابندن فائده لنجی دیمکدر (امثال مثلك
جمعیدر بکدش دیمکدر (مرایه اضافت لامیه در (ورا ادات تخصیص بنم کبی سیاحلرك (همه
ادات تأکید عمری تأکیدایدر (باحرف صله (امثال مرا آیدك مفعول صریحی (وبکار
غیرصریحی (ودر همه عمر ظرف زمانی (محصول ترکیب) اول درویشدن بوسوزی ایشیدنجه
دیدم شکر اللهه که درویشلرك ملاقاتی برکسندن محروم قالمادم بلکه فوائد عظیمه لرندن فائده مند
اولدم اکرچه شرف مصاحبتلرندن وسعادت مرافقتلرندن تنها دوشدم یعنی کرچه سزکله
مصاحب ومرافق اولمدم اماسزدن منتفع اولدم حاصلی بواشند یکم حکایتله بکا چوق
فائده حاصل اولدی وبونصیحت بنم کبیلرك تمام عمرنده ایشینه کلور یعنی بونصیحتی
ایشیدن کمال مرتبه منتصح اولور وبدین حکایت اولنده واو یرنده امابازان جمیع نسخه لره
مخالف یازمشلر * مثنوی *یك ناتراشیده درمجلسی *برنجد دل هوشمندان بسی * بیك باحرف
مصاحبت سببیتی متضمن (ناحرف نفی (تراشیده لغتده یونلمش وناتراشیده یونلمادق دیمکدر
(حاصلی ناساز وناهموار دن کنایتدر (مجلسی یا حرف وحدتدر (برنجد باحرف تأکید
(رنجد فعل مضارع مفرد غائب بونده فعل لازم در اما متعدیه کلور (دل فاعلی (هوشمندانه
اضافت لامیه در عاقلان دیمکدر (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمکدر (محصول بیت) برمجلسده
برناساز وناهموار کیمسه سببیله عقلا وفضلانك کوکللری چوق رنجیده اولوب خاطرلری
زیاده پریشان اولور بسی لفظنی هوشمندانه قید ظن ایلین بی هوش ایمش * اکر برکه پرکنند
از کلاب * سکی دروی افتد کند منجلاب * برکه بانك ضمی ورانك سکونیله کوله دیرلر
وعربجه حوض وغدیر دیرلر (سکی یاحرف وحدت وی ضمیری برکه یه راجعدر کلاب ایله
پراولمق اعتباریله (افتد معنای شرطی متضمن فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده سکه
راجع ضمیردر (کند فعل مضارع مفرد غائب (کنید ندن مشتق فاعلی تحتنده سکه راجع
ضمیردر (کرد یدندن دیین خطا ایلمش (منجلاب میمك وجیمك ضمه لریله وسکون نونله
مردار وناپاك صویه دیرلر (محصول بیت) اکر برحوضی کلابدن پر ایلسلر برایت ایچنه
دوشرسه مردار ایدر قصه دن حصه بودر که بریارامز نیجه اینك آدینی بازامز ایدر (برکه یه
متصل اولان همزه وحدت ایچوندر دیین اسکی خطاسی از وره مصر اولمش * حکایت *
زاهدی مهمان پادشاهی بود چون برسفره بنشستند کمتر ازان خورد که ارادت او بود وچون
بنماز برخاستند بیشتر ازان کرد که عادت او بود تاظن صلاحیت درحق او زیادت کنند *
زاهدی یا حرف وحدت (مهمان میمك کسری وهانك سکونیله قونق معناسنه در (پادشاهه
اضافت لامیه در (ویا حرف وحدت (بود ادات زمانیه ویا فعل ماضی (چون حرف تعلیل
(برحرف استعلا سفره اوسننده یمك یدکلری نسنه (بنشستند باحرف تأکید (نشستند فعل ماضی

رد سروری

رد ابن سید علی
وسروری وکافی

رد سروری وشمعی

در شمعی

رد شمعی

جمع غائب اوتور دیلر دیمکدر (کتر کم اکسك (وتر ادات تفضیل اکسکرك دیمکدر (خورد
فعل ماضی مفرد غائب ییدی دیمکدر (که حرف بیان (ارادت افعال بابندن مصدر در دیلك
معناسنه (اوضمیرینه اضافت لامیه‌در (بود ادات زمانیه (بنمار باحرف صله (برخاستند قالقدیلر
برخاستندن مشتقدر اورو طورمق معناسنه (بیش باء عربك کسریله زیاده دیمکدر (وتر ادات
تفضیل زیاده‌رك دیمکدر (که حرف بیان (عادت او لامیه (تا حرف تعلیل (ظن صلاحیت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (صلاحیت یاسی مخففدر مشدد یازان خفت ایلمش (حق او لامیه
(زیادت بونك کبی تالر عربیده کردیاز یلورااما عجم اوزون یازار (محصول ترکیب) برزاهد بر پادشاهك
قونغی ایدی ویاقونغی اولدی چونکه سفره‌یه اوتوردیلر اشتهاسی اولدیغی دکلو ییدی یعنی
استدیکی دکلو ییدی بلکه استدیکندن اکسکرك ییدی حاصلی قرنن طیو رمیوب اچ
قالدی وچونکه نمازه قالقدیلر نمازی عادتندن زیاده قیلدی یعنی معتاد اولان وظیفه‌سندن
زیاده‌رك قیلدی بونجه ریایی خلق انك حقنده زهد وصلاح وریاضت و پرهیز اعتقادینی زیاده
ایلیه‌لر دیوایدردی * بیت * ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی * کین‌ره که تومیروی بترکستانست *
(ترسم فعل مضارع متکلم وحده‌در ترسیدندن قورقرم دیمکدر (نرسی فعل مضارع منفی یعنی
نفی مستقبل (باحرف صله (کعبه خانهٔ خدا (اعراب صحرالرده وبرو بیابانده قونر وکوچر برطائفه‌در
حاصلی اسم جنسدر عربك جمعی دکلدر یاسی حرف نسبتدر (کین که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر
رهد (که حرف بیان (می‌روی فعل مضارع مفرد مخاطب کیدرسین دیمکدر (باحرف صله ترکستان
جیحون ایرمغندن اکاریسنه ترکستان دیرلر (محصول بیت) ای اعرابی قورقرین که کعبهٔ
مقصوده واصل اولمیه سین حاصل کلام مرادك کعبه سنه وصول بولمیه‌سین زیرا بو یول که
سن کیدرسین سنی ترکستانه ایلدر یعنی مراد که سنی ایصال ایلمز حاصلی زاهد رزق وریایله
حقه واصل اولمیاز بلکه کتدکجه بعدی ارتار وکندینه جاننه ایلدیکی جفا قالور انجق یعنی
حطب دوزخ اولور ایلدیکی ریاسبیله * چون بمقام خویش بازامد سفره خواست تاتناول
کندپسری داشت صاحب فراست کفت ای پدر در دعوت سلطان چیزی نه‌خوردی کفت در
نظر ایشان چیزی نخوردم که بکار اید کفت نماز راهم قضا کن که چیزی نکردی که بکار اید *
تا حرف تعلیل (تناول اکل طعام معناسنه‌در (پسری یاحرف وحدت (صاحب فراست اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (فراست بونده زکاوت وطبیعت معناسنه‌در (دعوت سلطان مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (چیزی یاحرف وحدت (نخوردی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای
استفهامی متضمن ییدکمی دیمکدر (نظر ایشان لامیه (که حرف بیان (کفت پسر دیدی
(محصول ترکیب) چونکه زاهد مرایی دعوت سلطاندن ینه کندی مقامنه کلدی سفره
دلدیکه طعام اکل ایلیه برصاحب فراست وزکاوت فرزندی وآرایدی دیدی ای پدر پادشاه
دعوت وضیافتنده برنسنه ییدکمی زاهد دیکه انلرك نظرنده برنسنه ییدم که کفایت ایلیه
حاصلی اکابر واعیان نظرنده طونیجه نسنه ییدم بلکه اچ قالدم پسر دیدی که نمازیده قضا ایله
زیرا برنسنه ایلدك که کفرته یارایه (یعنی ظاهر بودر که اکل طعامده ایلدیکك ریایی ادای
صلوتده‌ده ایلمش سین ایمدی انی ده قضا ایله که انده ایلدیکك ریایله قلدیغك نماز حقه یارامز
* قطعه * ای هنرها نهاده بر کف دست * عیبها برکرفته زیربغل * ای حرف ندا (مناداسی
مقدر (هنر صنعته وصنعتده مهارته دیرلر حاصلی شخصی مقبول ایلین نسنه (عربیده منقبت
دیرلر (وها ادات جمعدر (نهاده هاء رسمی بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور (معناسی قویوب
دیمکدر (کف دست لامیه‌در الك ایاسی دیمکدر (هنرها نهاده نك مفعول صریحی (و برکف

ردشمعی

کردیاز یلن تایه‌نای مربوطه دیرلر واوزون یازیلنه مطوله دیرلر سعد

غیر صریحی

غیر صریحی (عیبها برکرفته نك مفعول اولی (زیربغل لامیه ومفعول ثانیسی (زیرالت
معناسنه در جهات سته دندر عربیده تحت دیرلر (بغل قولتق در عربیده ابط دیرلر
همزه نك وبانك کسره‌لریله سکون بایله ده لغتدر (محصول بیت) ای هنرلریکی الك ایاسنه
قویوب عیبلریکی قولتوغك التنه الوب کزاین کیسه (کیسه معناده منادادر یعنی ای هنرلریکی
اظهار ایدوب عیبلریکی سترایدن کیسه * تاچه‌خواهی خریدن ای مغرور * روز در ماندکی
بسیم دغل * تا حرف تعجب در عجبا معناسنه (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین
دیمکدر (خریدن خانك ورانك کسره‌لریله مصدردر صاتون المق معناسنه (ای حرف ندامنادی
محذوف تقدیری ای مرد مغروردر (مغرور بونده غافل معناسنه‌در (روز درماندکی لامیه‌در
کاف عجم هار سمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر روز عجز دیمکدر (باحرف مقابله (سیم دغل
بیانیه (دغل قلب وفاسد وپچمز اقچه نادره معناسنه (محصول بیت) مغروره خطاب ایدوب
بیورر عجبانه السك کرك ای مغرور یعنی نه صاتون السك کرك عجز کوننده قلب کومش ایله
حاصلی ریایله اولان عمل فاسد وکاسددر ومردود ومطروددر پس خداقنده حیرا عتبارده
دکلدر که مقابلنده ثواب وجزابسر اوله یعنی ریایله اولان عمله خدای تعالی الداغماز ایمدی
بویله عمله اعتماد ایدوب جنت امیدایله * حکایت * یادد ارم که درعهد طفولیت متعبد بودم
وشب خیز ومولع زهد و پرهیز * یاددارم خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان (عهد بونده زمان
معناسنه در اضافتی لامیه در (طفولیت صباوت یعنی اوغلنجقلق زمانی دیمکدر (متعبد
اسم فاعلدر تفعل بابندن عبادتله مقیداولیجی دیمکدر (شب خیز کیجه قالقیجی یعنی متهجد
(ومولع افعال بابندن اسم مفعولدر حریص معناسنه بومعناده بولغت اسم مفعول وزنی اوزره
مستعملدر (زهد و پرهیز عطف تفسیری شکلیدر (محصول ترکیب) هنوز یادمده در
فراموش ایلمامشم که صباوت زماننده متعبد ومتزهد ایدم یعنی عبادت وطاعته مشغول ایدم
وکیجه تهجده قالقیجی وزهد و پرهیزه حریص حاصلی ایشیم صوفیجه سنه ایدی * شبی در خدمت
پدر نشسته بودم وهمه شب دیده بهم نبستد ومصحف عزیز در کنار کرفته وطائفهٔ کردما خفته
پدر را کفتم ازینان یکی سر برنمی دارد که دوکانه بکذارد چنان خفته اند که کویی مرده اند
کفت جان پدر تونیز اکر بخفتی به که در پوستین خلق افتی * شبی در خدمت پدر یاء وحدتله
برکیجه پدرك خدمتنده دیمکدر (دیده بونده کوزدر (بهم بری برینه (نبسته بغلامادم معنای
لازمی کوز یومامدم دیمکدر حاصلی ترك نومدن کنایتدر (در کنار قوجاقده دیمکدر (کرفته
طوتمشیدم بوسجعلرك جمیعنده بودم لفظی مقدردر (وطائفهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف
توسل (کرد بونده اطراف معناسنه‌در (مایه اضافتی لامیه‌در (خفته بونده اویومش دیمکدر
(پدررا را حرف صله (ازینان بونلردن یعنی اطرافمزده یتانلردن (سر برنمی دارد باشن قالدرمز
(دوکانه ایکی رکعت دیمکدر (بکذارد ادا ایلیه (چنان انجلین (که حرف بیان (کویی
فعل مضارع مفرد مخاطب (کفت پدر دیدی (جان پدر منادی حرف ندا محذوفدر (نیز دخی
دیمکدر (بخفتی با حرف تأکید (وخفتی فعل ماضی مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر (به که
حرف بیان (پوستین لغتده کورك در اما اصطلاحده مساوی وغیبت معناسنه در (افتی
فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط واقعدر (محصول ترکیب) برکیجه پدر عزیزمك
حضور شریفنده اوتوردم ایدی یعنی احیاء لیل ایلدم دیمکدر (معلوم اوله که حضرت شیخك
مناقبنده یازمشلردر (که پیرنظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین شیخ روزبها نست
کویند پدر حضرت شیخ سعدی یعنی شیخ عبد الله خادم حضرت شیخ بوده است وچون

دوکانه ایکی رکعت نمازدن کنایتدر نتکه بعض نسخه‌لرده دورکعت واقعدر سعد

حضرت شیخ سعدی متولد شده بخدمت شیخ آورده وحضرت نظرفرموده اند وفرموده اند که
عشق رابخش کردیم بدوهم نصیبی دادیم (امام مرشد اوشیخ شهاب الدین سهرور دیست
قدس الله ارواحهم (وتمام کیجـه صباحه دك کوزم یومادم واویقویوزین کورمدم ومصحف
شریفی الدن قومایوب تلاوت ایدردم حاصلی صباحه دك یانمده ایدی وبر بلوك طائفه یعنی
اوجاغی اطرافنده خواب غفلتـده یاتوب اویورلردی پدرمه دیدم بونلردن بریسی باشـین
قالدرمز که ایکی رکعت نماز ادا ایلیـه شویله اویمشلر کویا که اولمشلردر (یعنی خواب غفلته
شویله مستـغرقلردر کویا که موتادر (پدر بوسوزی بنـدن ایشیدیجك دیدی ای جان پدر
سنده اکر اویو یایدك چوق یك ایدیکه خلقك غیبت ومساویسین ایلیه سین یعنی خلقـك
معتایب ومثالبن سویلمکدن اویومغك یکیدی زیرا انلرا کرچه خواب غفلته مستغرقلردر
وعبـادتده مقصرلردر لیکن اول حینده کسب معصیتدن خالی وسالملردر اماسن اکرچه
عبـادت وطاعتده سین لیکن غیبت ومساوی سببیله ضایع یره زحمت چکرسین که بونك سببیله
عملك مبرور دکل * قطعه * نبیند مدعی جزخویشتن را * که دارد پردهٔ پندار در پیش * نبیند
فعـل نفی مستقبل مفرد غائب (مدعی افتعال بابندن اسم فاعلدر یلان یره برنسنه دعوی ایدن
بونده مراد خود بین وخود پسنددر (جزغیری (خویشتن خاده روم کسره ایله وواو رسمی ایله
کندی دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف تعلیل (پردهٔ پندار بیانیه (پندار ظن معناسنه در
(محصول بیت) خود بین مدعی دنیاده کندیدن غیری یی کورمز یعنی همان کنـدی طاعت
وعبـادتی کورر انجق زیرا اوکنده زعم وپندار وعجب واستکبـار پرده سی غیریلری کورمکه
مانعدر وحاللرینـه اطلاعی دافع * کرش چشم خدا بینی بخشند * نبیند هیچ کس عاجزتر
ازخویش * کرش کر حرف شرط وضمیر مدعی یه راجعـدر (چشم خدا بین بیـانیه (خدابین
وصف ترکیبیدر خدادن غیری یی فانیٔ مطلق کورن کوزدیمکدر (ویاحرف مصدر (بخشند
فعل مستقبل جمع غائب بغشلیه لردیمکدر (نبیند فعل نفی مستقبل مفرد غائب کورمز دیمکدر
(هیچ کس مفعول اول صریحی (عاجزتر مفعول ثانیٔ صریحی (ازخویش مفعول غیرصریحی
(محصول بیت) اکر مدعی یه جناب کبریادن عنـایت وهدایت اولوب چشم خدا بین عطا
ایلسه لر حقایق اشیـایی کاهی کورمکه وبلکه موفق اولوب خلق عالمده کندیدن عاجزرك
وحقیررك هیچ برکیمسه کورمزدی وکندی حالین بلوب اصلا انانیت ووجوددن لاف اورمزدی
حاصلی زبان بریده قالوردی وهیچ کیمسه یه دخل وتعرض ایلمزدی بو بیتده نسخه لر مختلفدر
لیکن اصح نسخـه یازدیغمزدر * حکایت * بزرکی رادر محفلی همی ستودند ودراوصاف جمیلش
مبالغه می نمودند سر براورد وکفت من آنم که من دانم * بزرکی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول
(محفل اسم مکاندر مجمع معناسنه زیرا حفل کثرت معناسنه در ضرب بابندن (ویا حرف وحدت
(ها حرف تأکـید (ومی حکایت حال ماضی افاده ایدر (ستودند فعـل ماضی جمع غائب
اوکرلردی دیمکدر یعنی مدح ایدرلردی (اوصاف جمیل بیانیه (سربرآورد باشین قالدردی یعنی
محفلده حاضر ایدی مذکور اوصاف ومدحاتی ایشیدیجك باشین قالدردی ودیدی (من آنم
بن اول کیمسه یم (که حرف بیان (من دانم بن بیلورم (محصول ترکیب) براولو کیمسه یی مواجهه
برمجمعده اوکوب مدح ایدرلردی واوصاف جمیلنده واخلاق حمیدنده مبالغه کوسترلردی مذکور
عزیز مبالغه لری ایشیدیجه باشنی قالدردی ودیدی بن اول کسم که بن بلورم یعنی سز بنم حقمده
هرنقدر که مبالغه ایدرسکز فائده سی یوقدر زیرا اوزحالمی بن سزدن ایی بلورم سز بیوردیغکز
مبالغه در بنم حقمده بنـده انلردن نسنه یوقدر * بیت * کفیت اذی یامن تعد محاسنی *

مدعی لغتده یالکز شارحك
ذکرایتدیکی اشبو معنایه
منحصر دکلدر فتدبر
للعذابع

علانیتی هذا ولم تدر باطنی * کفیت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقص یائیسندن
مبنی للمفعول بسنده وکافسین دیمکدر (اذی مصـدر دراذی یأذی دن حسب بابنـدن
مهموز الفاء معتل اللام جفا معناسـنه در بونده تمیز لکله منصوبدر کفیت فاعلندن (یاحرف
ندا (من اسم موصول منـادی (تعد فعل مضارع مذکر مخـاطب فاعلی تحتنده انت مستتر
(محاسن حسنك جمعیدر خلاف قیاس اوزره مساجد وزنی اوزرینـه مفعول تعددر وجملهٔ
فعلیـه نك اعرابدن محلی یوق موصولك صله سیدر ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیـه
محاسندر (تعدیی یایله یازوب تایله یازانلر خلاف ظاهره حمل ایلمشلردین خلاف ظاهره ذاهب
اولمشلر (نتکه یامن بدا جمالك دن ظاهردر (علانیه اشکاره دیمکدر (ویاضمیر متکلم محلا مجرور
مضاف الیه در (وعلانیـه محلا مرفوع مقدم خبر ویامبتدا (هذا مؤخر مبتدا ویا خبر مبتدا
(ولم تدر فعـل جحد مطلق لم ترم کبی دری یدری دن ضرب بابنـك ناقص یائیسندن بیلمدك
دیمکدر مصدری درایت کلور (باطن فاعل وزنی اوزره کزلی دیمکدر لم تدرینـك مفعولیدر
(ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضـاف الیه (محصول بیت) ای بنم محاسن وهنرلریمی بوزیمه
قرشو بربرذکر وتعداد ایدن وقرشمده مدح وثنا واوصـاف جمیله مه مشغول اولان بوجهتدن
بکا جفا واذا ایلمکده کافیسین زیرا بونك وراسنـده قباحت وار که نفسمده عجب وغرور وبر که
حق دن دور وطریق استقامتدن مهجور اولمامه باعث اولور علی کل حال بکا بوجهتدن ضرر
کلی مترتبدر وبوسنك سویلدیکك بنم ظاهر حالمدر ومطلع اولدیغك بنم اشکاره وضعمدر
اما باطنمی بیلمدك وبیلمزسین زیرا خلقك احوال باطنه خلاق مطلع وعالمدر انجق * قطعه *
شخصم بچشم عالمیـان خوب منظر ست * وزخبث باطنم سرخجلت فتاده پیش * شخصمدن
مراد نظره کلن وجودیدر (باحرف صله (چشم عالمیان لامیه (یا حرف نسبت (والف ونون
ادات جمع عالمه منسوب خلقك کوزینه دیمکدر (منظر اسم مکاندر نظرگاه معناسنه (خبث
باطن لامیه (خبث خانك ضمی وبانك سکونیله مصدردر مردارلق معناسنـه (میم متکلم معناده
خجلته مقیددر (سرخجلت بیانیه (ویامیم پیشه مقیددر (پیشم تقدیرنده (ویابومیم قرینه سیله
پیشه بومیم تقدیر اولنه (محصول بیت) بنم وجودم وشخصم خلق عالمك کوزینه خوب
سیرانکاهدر یعنی ظاهرم نظرلرینـه خوب کورینور اما باطنم خباثتندن ودرونم قبـاحتندن
شرمنده لك باشنی قالدروب کیمسه یوزینه بقامم بلکه خجالتمدن باشم اوکومه دوشمش (سرخجلت
اضافتی مجازیدر زیرا خجلتك باشی وایاغی اولماز مقصود خجلتدن باشم اوکومه دوشمش دیمکدر
نتکم اوتانن کیمسه خجالتدن باشنی اوکونه صارقیدر * طاوس رابنقش ونکاری که هست خلق *
تحسین کنند واوخجل ازپای زشت خویش * طـاوس معروف حیـواندر (وراحرف صله
(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (نقش ونکار عطف تفسیری (ویاحرف وحدت نوعیـه
(که حرف رابط صفت (خلـق مصراع ثانی یه مرهوندر (کنندك طـاوس مفعول اول
صریحی (وتحسین ثانیسی (وبنقش غیرصریحی اوضمیری طاوسه راجعدر (خجل صفت
مشبهه در اوتانغن معناسنـه (پای زشت بیانیـه (وخویشه اضافتی لامیه در (محصول بیت)
طاوسه بردرلو نقش ونکار سببیله که انده واردر خلق تحسین ایدرلر اما اول کندی زشت ایاغندن
شرمسـارد رقصه دن حصه بودر کیم ممدوح عزیز بیوررکه بنم علم ومعرفت وکماله اراسته
وپیراسـته اولدیغم ظـاهرا سکا خوش کلور وبنی زیاده مدح واطرا ایدرسین اما بنم باطنم
ظاهرمه اویماز پس اول جهتدن زیاده شرمنده یم حاصلی عیوب درونمدن زیاده محجوبم که
ظاهریمه اویماز * حکایت * یکی ازصلحای جبل لبنان که مقامات اودر دیار عرب مذکور

ردسروری

اطرامدحده مبالغه یه درلر
مح

بودو كرامات اوشهور * صلحای جبل لبنان (صلحانك جبله اضافتی لامیه‌در (ولبنانه بیانیه
(لبنان طرابلسله شام بیننده بر طاغك اسمیدر عثمان وزنی اوزره (كه حرف رابط صفت
(مقاماتدن بونده مراتب مراددر كه طریق مشایخده مستعملدر (محصول تركیب) جبل لبنان
صلحاسندن بریسی كه دیارعربده مقامات ومراتبی مذكوروكراماتی مشهورایدی * بجامع دمشق درامد
وبركار بركهٔ كلاسه طهارت می كرد پایش بلغزید وبحوض درافتاد وبمشقت بسیار ازانجا
خلاص یافت چون ازنماز بپرداختند یكی از اصحاب گفت مرامشكلی هست شیخ گفت آن
چیست گفت یاد دارم كه برروی دریای مغرب می رفتی وقدمت ترنمی شد وامروز درین یك
قامت آب ازهلاكت چیزی نمانده بود درین چه حكمتست * با حرف صله (جامع دمشق
لامیه درمراد جامع بنی امیه دركیم اصلنده كلیسا ایمش صكره معاویه زماننده نصف شرقیسی

مطلب

صحابه نصارادن الوب مسجد ایدرلر الآن محرابلری طورر واول محرابه محراب صحابه دیرلر
صكره ولیدبن عبد الملك نصارایه بعض كنیسه ویروب واول نصفی دخی الوب مجموعنی براولو
جامع ایلدی پس مذكورجامع شریفی ترمیم وتطیین ایلدكده كرچ جامعك قربنده دیوار
جامعه متصل برده ییغلورمش یعنی جمع اولورمش آنكیچون اول یره كلاسه دیدیلر میانغه
صیغه سی اوزره ارض كلاسه نقدیرنده زیرا كلس كرجه وآلچی یه دیرلر صكره نورالدین
محمودبن زنكی مذكوركلاسه ده سنه خمس وخمسین وخمسمائه ده برمدرسه بنیاد ایلدی واول

كلس كاف عربك كسری وسكون لامله كرجه وآلچی یه دیرلر مصحح

مدرسه نك اسمی الآن كلاسه‌در ارض كلاسه ده مبنی اولدیغیچون ائمهٔ شافعیه یه مشروطدر
(اما بوزمانده انده بانی بناسندن نام ونشان یوقدر زیرا سنه سبعین وخمسمائه ده آتشه یاندی
اكا متصل جامع شریفك برمناره سیله كه اكا مأذنة العروس دیرلر پس نیجه زمان بویله قالدی
صكره سلطان صلاح الدین شامه پادشاه اولدقده بناسنه امر بیوردی لیكن حجره لرینی شویله
كوچك ایلدیلر كه برآدمدن غیری صغماز (ایمدی مذكور بركه مذكوركلاسه نك اورته سنده در
جامع شریفه چقاربركوچك قپسنك قرشوسنده ودركلكی بربوچق آدم بوینجه وارپس
جامع بنی امیه دیدكلری نصارادن اول الوب جامع ایدن انلر اولدیغیچوندر (بركاربركهٔ كلاسه

ردشمعی

بركهٔ كلاسه نك كنارنده دیمكدر كناری قتنده دیمك دكلدر (طهارت می كرد طهارت ایدردی
(پایش شین ضمیرصالحه راجعدر (بلغزید باء تأكید ایله طیرندی دیمكدر فعل ماضی مفرد غائبدر

تركیده طیرندی سورجدی دیمكدر للطابع

لغزیدندن (باحرف صله (حوضدن مراد مذكوربركه در (با حرف مصاحبت (مشقت بسیار
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (چون حرف تعلیل (ازنماز نمازدن دیمكدر (بپرداختند باء
تأكیدایله فارغ وخالی اولدیلر (یكی از اصحاب مریدلردن بری (گفت دیدی یعنی صوردی
(مرا بنم دیمكدر (مشكلی یا حرف وحدت (شیخ گفت دیدی (آن اشارتدر مشكله (گفت
مرید دیدی (یاددارم خاطرمده دركه (یك قامت آب برآدم بویی صو دیمكدر بعض نسخه ده
قامت یرینه قله واقعدرقافك ضمی ولامك تشدیدیله بربیوك دستی یه دیرلركه ایكیوزاللی بطمان صو
اله بونده صویك قلتندن كنایتدر (هلاكت تا ضمیرخطابدر (ازهلاكت چیزی نمانده بودك
معناسنی غیرازهلاكت تقدیرایدن معنایی هلاك ایتمش وكلی هلاكك بولندی واندن برجزء
وبرپاره اصلا قالمدی دیین عجب معنی تصورایلمش (محصول تركیب) مذكورصالح جامع دمشقه

ردابن سیدعلی وسروری

یعنی جامع بنی امیه یه داخل اولدی وكلاسه حوضنك كنارنده ابدست الوردی اللهك حكمتیله
ایاغی طیرندی وحوضه دوشدی وچوق مشقت ومحنتله بوغلمقدن كوجله خلاص بولدی
چونكه نمازدن فارغ اولدیلر عزیزك مریدلرندن بریسی عزیزه خطاب ایدوب بیوردی بنم
برمشكلم وار شیخ بیوردیكه اول مشكل ندر مرید دیدیكه یادمده دركه سن دریای مغرب

یوزنده

یوزنده كیدردك واياغك ياش اولمازدی یعنی اصلا نمزدی وبوكون بوبرآدم بویی صوده هلاك كدن
نسنه قالمامشیدی حاصلی غرق اوله یازدك * سربجیب تفكرفروبرد وپس ازتأمل بسیار
سربرآورد وگفت نشنیدهٔ * نشنیدهٔ همزه سنی خطاب ایچون طوتان بونی كیمسه‌دن نه كورمش

ردشمعی

ونه ایشتمش * كه سید عالم محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم گفت (لی مع الله وقت لایسعنی
فیه ملك مقرب ولانبی مرسل) ونه گفت علی الدوام * باحرف صله (جیب جیمك فتحیله یقه یه
دیرلر تفكره اضافتی بیانیه در (فروبرد بحسب لغت اشاغه ایلتدی دیمكدر اما استعمالده
ایندیردی دیمكدر مراد فكره طالدی دیمكدر (تأمل بسیار بیانیه (سربرآورد اولكی سر (فرو
بردك مفعول صریحیدر (وبجیب غیرصریحیدر (وایكنجی سر (برآوردك مفعولی (لام
حرف جر (ویا ضمیرمتكلم محلا مجرور لامله متعلقدر مقدر حاصل كلمه سنه (كه مقدم خبریدر
مؤخر مبتدانك كه وقت در (مع میمك وعینك فتحه لریله زمان مصاحبت ومقارنتك ومكانلرینك
اسمیدر محلنه كوره اضافت وظرفیته ملازم مذكورحا صله متعلق جملا له اضافتله مجرور در
تقدیر كلام خدایله بنم بروقتم واردر دیمكدر (لایسعنی فعل نفی استقبال مفرد مذكرغائب حجب
بابندن اصلی یوسع در واو بین یاء وكسرة واقع اولدیغیچون حذف اولدی صكره حرف
حلق ایچون سین مفتوح قلندی وزنی اصله نسبت یفعل در كسرعینله (اما فرعه نسبت
یعل در فتح عینله (ونون حرف وقایه ویاضمیرمتكلم محلا منصوب مفعولیدر وجملهٔ فعلیه محلا
مرفوع صفتیدر وقتك (یعنی بكالایق ومناسب دكل ویابكا مجامع ومقارن دكل (ملك فرشته لفظا
مرفوع فاعل لایسعدر (مقرب تفعیل بابندن اسم مفعولدر لفظا مرفوع صفت ملكدر (واو
حرف عطف (ولا حرف نفی (ونبی ملكه معطوف تقدیری لا یسعنی نبی در (مرسل لفظا مرفوع
صفت نبی در (مرسل شول پیغمبره دیرلركه خلق برتازه دینه دعوت ایلیه كه جانب خدادن بركتابی اوله
(حضرت محمد (وعیسی (وموسی (وداودكبی صلوات الله علی نبینا وعلیهم (واوحرف عطف (نه
گفت حدیث شریف اولنده گفته معطوفدر (علی الدوام مقول نه گفت در (محصول تركیب)
عزیزك مریدی ایكی حالك بیننده اولان مخالفت ومغایرتك حكمتندن سؤال ایدنجه عزیز باشنی
فكریقه سنه ایلتدی یعنی فكره طالدی دیمكدر فكره یقه اثباتی مجاز ایله در وچوق تأملدن صكره
باشنی قالدیروب دیدی ایشتمامش مبسین كه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم دیدی
یعنی بیورمشكه بنم خدا ایله بروقتم واردر كه اول وقتده بكا ملك مقرب لایق ومناسب ویامجامع
ومقارن دكل پیغمبرمرسلده یعنی خدایه انلردن یقینرق اولورم حضرت پیغمبرعلیه السلام خدا ایله
بروقتم وار دیدی هروقت وهرساعت دیمدی حاصلی دائما حالم خدا ایله بویله‌در دیمدی زیرا اول
مقامه مقام محمود دیرلر نوع انسانه میسر دكل دیوسویلرلر لایسعنی فیه ملك مقرب ولانبی مرسلك

ردشمعی

معناسنی اویله وقت كه بكا وسعت ویرمز اولوقتده مقرب ملك ومرسل نبی دیین معنایه ایی وسعت
ویرمش * وقتی چنین كه فرمود بجبرائیل ومیكائیل نپرداختی ودیكروقت باحفصه وزینب
درساختی * وقتی یاحرف وحدت (چنین بونجلین دیمكدر (كه حرف بیان (بجبرائیل ومیكائیل
(باحرف صله ویاحرف مصاحبت (نپرداختی فعل نفی حكایت ماضی مقید ومشغول اولمازدی دیمكدر

ردشمعی

(یعنی بونلره ملتفت اولمازدی ومناسبت ایلمزدی (نپرداختنك معناسنی مقارنت ایلمزدی
دیین عندی سویلمش (باحرف مصاحبت (حفصه حضرتك خاتونی (وامام عمر حضرتنك
قزی هجرتدن ایكی سنه اول آنی تزوج ایلدی وامام عثمان خلافتنده مدینه ده وفات ایلدی
(زینب آدلی ایكی خاتونی اولمشدر اما بونده خزیمه قزی مراددر كه حضرتك حال حیاتنده وفات
ایلمشدر (درساختی قانع وراضی اولوردی فعل ماضی حكایت حال (یعنی بویله علومرتبه

صاحبی ایکن انلرك مصاحبتیله قانع و راضی ایمش (محصول ترکیب) بروقت بو نجاین ایدیکه حضرت پیوردی (یعنی جبرائل ومیکائل ایله مقید ومشغول اولمازدی (یعنی مرتبه‌سی انلردن اعلی ایدی انلرك مرتبه سنه تنزل ایلمزدی و بروقت دخی حفصه و زینب ایله قانع و راضی اولوب مصاحبت ایدر دی (یعنی انبیا و اولیانك ایکی حالی وار بری روحانیت و بری بشریت روحانیت حاللری خدا یله اولان حاللریدر و بشریت حاللری بشرله اولان حاللریدر
* که مشاهدت الابرار بین التجلی والاستارمی نمایدومی ربایذ * که حرف تعلیل (مشاهده مفاعله بابندن مصدردر بونده مشایخك سیر وتماشاسندن عبارتدر (ابرار برك و بارك جمعیدر صفت مشبهه لر درایلر دیمکدر مراد مقربین خدادر (تجلی تفعل بابندن مصدردر یائی رعایت ایچون لام مکسور اولمش معناسی ظهوردر (استار افتعال بابندن مصدردر کزلنمك دیمکدر (می نماید فعل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینوردیمکدر فاعلی خدادر (واو حرف عطف (می ربایدفعل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه قپار دیمکدر استاردن کنایتدر (یعنی کورنمامك نتکه می نماید تجلیدن کنایتدر یعنی کورنمك (محصول ترکیب) حضرت حبیب اللهك کاه حقله وکاه خلقله مناسبتی انکچوندرکه اولولرك وایلرك سیروتماشاسی (یعنی انبیا واولیانك حق مشاهده‌لری تجلی واستار بیننده در (یعنی بونلره کاهی جالن عرض ایدوب سیرایتدررو کاهی اخفا ایدوب کزلر حاصلی کاه کورینوروکاه کورنمز حدیث شریفنده مضمونی بودرفتدبر (می نمایندومی ربایند فعللرندن صکره قلوب اولیابی ذکر ایدن معلومدرکه مقصوده واصل اولمامش ومذکور فعللر مفرد اولمق کرك جمع صیغه سیله ایراد ایلینلر معنالریله جمع اوله ممثلر معنالرینی بردم کوسترلر وبردم قپارلر دیین وو برلر ینه آلورلر دیین ملاحظه سز ویرمشلر والمثلر * بیت * ردسروری
دیدار می نمایی و پرهیز میکنی * بازار خویش وآتش ماتیز میکنی * دیدار دن بونده یوزمراد در (می نمایی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دیدار مقدم مفعولی (و پرهیز میکنینك بومصراع ردسروری وشمعی وکافی
می نماینك ومی ربایینك معنالرینی متضمندر (بازار خویش لامیه ومیکنینك مفعول اولی (وآتش ما ردشمعی وکافی
معطوفدر اکا (وتیز مفعول ثانیسی (محصول بیت) بزه دیدارکی کوسترسین یعنی عرض جمال ایلرسین و پرهیز ایلرسین یعنی جمالکی کزلرسین حاصلی کاه تجلی ایدوب بزی دیدارکه مشتاق ایدرسین وکاه مستتر اولوب بزی واله وحیران ایدرسین بوندن مرادك کندو بازارو رونقکی کسکین ورایج ایدوب بزم آتش عشقمزی زیاده ایلمکدر حاصلی کاه متجلی وکاه مستتر اولمغله کندی آتش محبت وعشقکی قیزغن وبزم عشق وشوقمزی کسکین وزیاده ایلرسین خواجه حافظ بیورر (بیت) شیدا ازان شدم که نکارم چوماه نو (ابرونمود وجلوه کری کرد وروبیست)
* اشاهد من اهوی بغیر وسیلة * فیلحقنی شأن اضل طریقا * اشاهد فعل مضارع متکلم وحده در مفاعله بابندن کورورم دیمکدر (من اسم موصول محلا منصوب مفعول اشاهد در (اهوی فعل مضارع متکلم وحده در علم بابندن تقدیری اهواه در اسم موصوله راجع ضمیر منصوب ضرورت وزن ایچون حذف اولمشدر ضرورتسزده حذفی جائزدر سودم دیمکدر (بغیر با حرف جر اشاهد یه متعلق (وسیله برنسنه یه اولاشمغه سببه دیرلر (فیلحقنی فا سببیتی وترتیبی متضمن حرف تعقیبدر (یلحق فعل مضارع مفرد غائبدر علم بابندن (نون حرف وقایه (ویا ضمیر متکلم محلا منصوب مفعول یلحقدر پس بکا اولاشور (شان لفظا مرفوع فاعل یلحقدر همزه‌یی الفه قلب ایلمکده جائز حال معناسنه‌در (اضل فعل مضارع متکلم وحده در ضرب بابنك مضاعفندن یتورورم یعنی کم ایدرم دیمکدر جملهٔ فعلیه صفت شاندر وموصوفه راجع ضمیر محذوفدر تقدیری اضل به در (طریقا لفظا منصوب مفعول اضل در (محصول بیت)

سودکی

بر بانك فتحیله صفت مشبهه‌در ایودیمکدر سهو

سودیکمی یعنی جانانمی وسیله سز وواسطه سز کورورم وسیر وتماشا ایدرم حاصلی آشکاره تماشالنورم پس بکا برحال وشان اولاشور یعنی برحال اولورکه بن اول مشاهده سببیله یولومی کم ایدرم کمال حیرت و دهشتدن حاصلی عرض جمال ایدوب بکا تجلی ایدنجه مدهوش اولوب کندیمی یتورورم * یؤجج نارا ثم یطفی برشة * لذاك ترانی محرقا وغریقا * یؤجج فعل مضارع مفرد غائب فاعلی بیت اولك مصراع اولنده منه راجع ضمیردر تفعیل بابندن (تأجیج اتش یالکلندرمق ایقادده دیرلر (نارا لفظا منصوب مفعولی (ثم حرف عطف ترتیب وتراخی افاده ایدر (یطفی فعل مضارع مفرد مذکر غائب افعال بابندن اصلنده مهموز اللامدر ضرورت وزن ایچون همزه یایه قلب اولندی سوندرر دیمکدر فاعلی تحتنده یؤجج فاعلی کبی منه راجع ضمیردر (با حرف جر اطفایه متعلق (رشه رانك فتحی وشینك تشدیدیله چسیه دیرلر مثلا یغمور چسیسی کبی (لذاك لام حرف جردر تعلیل ایچون (ذاك اسم اشارتدر تأجیج ناره واطفایه ترانی (ترا وفعل مضارع مفرد مخاطب اصلی ترآ ایدی همزه سماعا حذف اولمشدر (نون حرف وقایه (ویا ضمیر متکلم محلا منصوب مفعولی سن بنی کوررسین دیمکدر رؤیت عین مراد ایسه برمفعول ایله اکتفا اولنور ورؤیت قلب مراد اولورسه ایکی مفعول آلور سائر افعال قلوب کبی بونده ایکیسنه ده مساغ وار (محرقا افعال بابندن اسم مفعولدر (تری تبصر معناسنه اولورسه محرقا حالیتله منصوب اولور ترانی یاسندن اما فعل قلبی اولورسه محرقا مفعول ثانی اولور یانمش کوررسین ویانمش اولدیغم حالده کوررسین (وغریقا اعرابده محرقا کبیدر فعیل مفعول معناسنه‌در مغرق دیمکدر غرق اولمش معناسنه (محصول بیت) جانان اتش عشق ومحبتی تجلی سببیله ایقاد ایدوب یالکلندرر یعنی جمالنی کوسترمکله عشق آتشنی پیدا ایدر صکره استتار واختفا رشاشیله سویندرر حاصلی تأجیج نار تجلیدن کنایتدر ورشاشله اطفا تستر واختفادن یعنی کندینی جانان ازل عاشق ومحبنه کوسترر صکره کزلر (می نماید ومی رباید دیمکدر سابقا بیوردیغی کبی فتدبر (مصراع اولك معناسی فراقده بنی عشق آتشنه یقار صکره وصالی صوینك سرپندیسیله اول اتشی سویندرر دیین معنای بیتی سویندرمش (ومصراع اولك معناسی عشق نارینی ایقاد ایدر فراقدن برنوعله اندن صکره ماء وصالدن برشه ایله انی سویندرر دیین مذکور کبی معنای مصراعی سویندرمش ونار عشق جانان تأجیج ایدر اندن صکره وصالك ازاجق صوییله سویندرر دیین مذکورلر کبی تأجیج واطفاده زیاده ایهام بیورمش * حکایت منظومه * یکی پرسید ازان کم کرده فرزند * که ای روشن کهر پیرخرد مند * یکی یا حرف وحدت (پرسید فعل ماضی مفرد غائب صوردی دیمکدر (کم کرده کم ایلمش یعنی ییترمش (فرزند اوغل (که حرف بیان (روشن لغتده آیدین دیمکدر اما بونك کبی یرلرده واضح وصحیح وپاك معناسنه‌در (کهر کافك ضمی وهانك فتحیله کوهر معناسنه‌در بونده مراد اصل ونسب ونهاد ونژاددر (روشن کهر وصف ترکیبیدر پاکیزه اصل وصحیح النسب وعالی نژاد تقدیری مرد روشن کهردر (پیرخرد مند بیانیه وروشن کهردن بدل روشن کهرك معناسی لفظی کبی روشندر دیوب صافی وپاك کهرله تفسیر ایدنه اعتراض ایلین کندی معترض واقع اولمش (محصول بیت) بریسی اوغلنی ییترندن سؤال ایلدی یعنی حضرت یعقوب پیغمبردن علیه السلام که یوسفی ییترمش ایدی بویله دیوکه ای نبی پاك وپاکیزه اصل ونسب ای پیرخرد مند * زمصرش بوی پیراهن شنیدی * چرا درچاه کنعانش ندیدی * زمصرش شین ضمیر معناده پیراهنه مقیددر (وزاء مفرده ازدن مخففدر پس بویله دینه اعتراض ایدن کندی متعرضدر (بوی پیراهن لامیه (شنیدی فعل ماضی مفرد مخاطب ایشتدك یعنی طویدك

ردشمعی
ردابن سیدعلی
رد سروری
ردسروری
ردسروری

حاصلی شنیدن بونك کبی یرلرده طویمق معناسنه در منه

دیمکدر (شنیدن یعنی ایشتمك حاسهٔ سمعه مخصوص ایکن مجازا حاسهٔ شمده استعمالی چوقدر
نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) بوی بنفشه بشنو وزلف نکار کیر) بنکر برنك لاله وعزم
شراب کن) حاصلی قوقویی طویمقده استعمالی چوقدر ترکیده بو رنم قوقی طویماز دیرلر
(در حرف ظرف (چاه کنعان لامیه (چاه قویی وکنعان حضرت یعقوبك مملکتی وسرایندن
قویینك ایراقلغی ایکی فرسخ برمقداری انجق وار والآن مذکور چاه مستعملدر یاننده
برمسجد وار یولك اوستنده برکوچك کویك یاننده حاصلی شامدن قدس مبارکه واران یولك
اوستنده در (ایکی شین بیله یوسفه راجعدر که فرزندانندن عبارتدر (محصول بیت) حضرت
یعقوبه سائل دیرکه مصردن حضرت یوسفك کوکلکی قوقوسین طویدك نتکه مشهور
حکایه‌در یانیچون چاه کنعانده ایکن انی کورمدك یعنی کنعاندن مصر اون بش کونلك یول
ایراغ ایکن قوت شامه ایله پیراهنی بوینی احساس ایلدك یاقوت باصره ایله بوقدر قرب مسافه‌ده
انی نیچون کوره مدك * بکفت احوال مابرق جهانست * دمی پیدا ودیکردم نهانست * احوال ما
لامیه ومبتدادر (برق جهان ترکیب توصیفی وخبر مبتدادر (برق شمشکدر (وجهان جیم عربك
فتحیله صفت مشبهه‌در جهیدندن جیم عجمله اوقیان عندی اوقورمش جیمك کسریله جهان
اوقیانلر دنیا معناسنه ملاحظه سز اوقورلار یمش ادات تشبیه مقدردر (هم چو برق جهانست
تقدیرنده صیچراغن شمشك کبی دیمکدر جستن وجهیدنی قالقمغله شرح ایدنلر غلط ایلمشلر
(دمی یا حرف وحدت بردم وبرساعت دیمکدر (دمی مبتدا وپیدا خبری تقدیری پیدا ستدر
نهانست قرینه سیله (دیکردم ینه مبتدا (ونهانست خبری مصراع ثانی جائزدرکه برق جهانك
بیان ایلیه وجائزدرکه مذکور احوالی (محصول بیت) حضرت یعقوب سائله جواب ویروب
دیدی انبیا واولیانك معجزات وکرامات وخرق عادتلری برق جهان کبیدر یعنی استمرار ودوام
اوزره دکل حاصلی انبیادن ظهور معجزات واولیادن ظهور کشف وکرامات دائمی دکلدر بلکه
مفیض ازلدن افاضه ایدرسه مستفیض اولورلر والا فلا * کهی بر طارم اعلا نشینم *
کهی برپشت پای خود نبینم * کهی الف تخفیفا حذف اولندی (یا حرف وحدت بروقت
دیمکدر (بر حرف استعلا (طارم زاده حرکات ثلث ایله ترکیده درم دیدکاری ترکمان وکوچر
اویلر چکیله اوزندکاری اودر که فلکی اکا تشبیه ایدوب طارم دیرلر بونده ده مراد طارمدن
فلکدر (اعلایه اضافتی بیانیه در (بر حرف استعلا اولی بودرکه حرف صله اوله (پشت
ارقه (پایه وپایك خوده اضافتلری لامیه لردر (نبینم فعل نفی مستقبل بینیدندن (محصول بیت)
حضرت یعقوبك جانبندن بیورر کاه اولورکه فلك اعلاده وفوق سماده اوتوردم یعنی زمان
تجلیده کندیمی اعلای علیینده بولورم وکاه اولورکه ایاغمك ارقه سنی کورمم یعنی اسفل سافلینه
دوشرم حاصلی مصراع اول مقام سکردن خبر ویرر ومصراع ثانی مرتبهٔ صحودن که بشریت
عالمیدر (بعض شراح مصراع ثانینك معناسنده کاه اولورکه ایاغمك ارقه سی اوزرنده اولان
نسنه یی کورمم دیمش فی الواقع نسنه کورمشد بکزمز (طارمی قرا اودیمکله تفسیر ایلینلر
طارمی بیلمزیمش (زیرا قره او عرب صحرا نشینك واکرادك وبعض کوچر اولی ترکمانك اویدرکه
طولانی اولور چرکه اسلو بنده قره چالردن چادرلر (پس فلکله بونك هیچ وجهله مناسبتی
ومشابهتی یوقدر زیرا بو اوزوندرا کا برکلاری کبی (بعض شراح اعجامك بعض مقلدلرندن مصراع
ثانینك مکتوب نسخه سنه مخالف کلمات نقل ایلدیکنه اعتبار اولنماسون که نامعقولدر * اکر
درویش برحالی بماندی * سردست ازدو عالم برفشاندی * حالی یا حرف وحدت ظاهر برحالدن
مراد عالم کشف وتجلیدر (یعنی عالم سکردر (بماندی فعل حکایت حال ماضی سربونك کبی

ردشمعی

ردشمعی وکافی

ردشمعی وکافی

ردابن سیدی علی

رد سروری وشمعی وکافی

بغداد اطرافنده قونوب کوچن ترکمانك اولری قره اودر عرب صحرا نشینك کبی منه

ردکافی

برلرده

یرلرده اوج معناسنه در (دسته اضافتی لامیه در بونده سردستندن مراد برمقلردر لیکن
ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله نفس دست مراد در (بر حرف تأکید (فشاندی حکایت حال ماضی
مفرد غائب لغتنده سلکردی دیمکدر راما بونده ال چکوب فارغ البال اولمقدن کنایه‌در
(محصول بیت) اکر درویش سالك برحال اوزره قالیدی (یعنی احوال کشف وتجلی ممتد ومستمر
ودائم وباقی قالیدی (یعنی کاه کلوب کاه کتمسه ایکی عالمدن النی چکوب حضور ایدوب فارغ البال
اولوردی حاصلی احوال سکرد وام اوزره قرار ایدیدی ماسوادن منقطع اولوب دائما افندیسی
ایله معامله ده اولوردی * حکایت * درجامع بعلبك کلمهٔ چند بر طریق وعظمی کفتم باجاعتی
افسرده دل مرده راه ازعالم صورت بمعنی نبرده دیدم که نفسم درنمی کیرد واتش کرم من درهیزم تر
ایشان اثرنمی کند دریغ آمدم تربیت ستوران وآینه داری در محلهٔ کوران ولیکن درمعنی باز بود
وسلسلهٔ سخن دراز * جامع بعلبك بیوردیغی قصبه‌نك اورته سنده بربیوك جامعدرکه جمیع قصبه یی
آلور یعنی هپسی اکا صغار (خالدبن ولید بناسیدر دیرلر (وبعلبك شامك بری یاننده بربوچق کونلك
یولده برشیرین قصبه‌درکه اول ولایتده اندن اوجوزلق بریوق هر نسنه سی وفرت اوزره در
خصوصا صویی (کلمهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه‌یه حرف وحدت دیین حرف
وحدتی بلمزیمش (چندنیجه (با حرف صله (جماعتی یا حرف وحدت (افسرده طوکمش دیمکدر عربجه
منجمددیرلر جماعته صفتدر (دل مرده وصف ترکیبی در کوکلی اولمش معناسنه صفت بعد
الصفتیدر جماعتك (راه یول (عالم صورت بیانیه (بمعنی با حرف صله (نبرده فعل نفی ماضی دن
برقسمدر (راه مفعول صریحی (وازعالم وبمعنی غیر صریحلری (راهك اولنده واو حرف عطف
یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر وجماعته صفت ثالث اولدیغنی بلمامشلر (که حرف بیان
(نفس نونك وفانك فتحه‌لریله بونده سوزمراددر (یعنی نصیحت وپند (در حرف تاکید (نمی کیرد
فعل نفی استقبال مفرد غائب استعمالرنده تأثیر ایلمز دیمکدر (نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت)
دلم جز مهر مهرویان طریقی برنمی کیرد) (زهر در می دهم پندش ولیکن درنمی کیرد) آتش کرم
بیانیه (ومنه اضافت لامیه در (در حرف صله (هیزم تر بیانیه (هیزم اودون در (وتر یاش معناسنه
(ایشانه اضافت لامیه در (دریغ حیف معناسنه (آمدم بکا کلدی دیمکدر (تربیت ستوران
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (الف ونون ادات جمعدر (ستور طوار دیمکدر (یعنی بینلن
حیوان وقتر وغیریسی کبی (آینه دار وصف ترکیبی در (داریدندن آینه طوتیجی (معلوم اوله که
آینه دار وآینه کردان شول کیمسه یه دیرلر که بر آینه یی النه الوب کزدرر وملاقی اولد یغی کیمسه یه
صونار اولده برپاره آینه‌یه باقنور اندنصکره چقاروب النه براقچه ویابرقاچ منغر ویروب آینه یی النه
ایدر (بو وضع اکثر هند وعجم فقراسنکدر وآینه‌دن مراد دمشق آینه درکه دموردن صاپی اولور
وانلر آینه دیسه‌لر اول مراد در خواجه حافظ آینه داری مذکور معنایه قصد ایلمش بو بیتده
(بیت) دل سرا پردهٔ محبت اوست) (دیده آینه دار طلعت اوست) پس آینه داری آینه فروش
معناسنه اخذ ایدنلر وتفسیرنی کلیا اهمال ایدنلر معلومدرکه مذکور تقریردن بی نصیب ایمشلر
(ولیکن ادات استدراك (در معنی لامیه (باز بونده مفتوح دیمکدر (سلسلهٔ سخن بیانیه (سلسله
زنجیره دیرلر (سوزه اضافتی مجازایله‌در درازدالك کسریله وفتحیله اوزون دیمکدر (محصول ترکیب)
(بعلبك جامعنده وعظ طریقیله برنیچه کلمه سویلردم یعنی خلقه وعظ ایدردم حاصلی کندیلری
طوکمش وقلبلری اولمش برجماعته نصح وپند ایدردم عالم صورتدن جانب معنایه یول ایلتمامش حاصلی
عالم معنایه ومقصد اقصایه وصول بولمامش بربلوك قاصیلر ایدی کوردمکه نفسم وکلمات نفسم یعنی
وعظ دلپسندم وتذکیر دلپذیرم اول طاش یورکلیلره تأثیر ایلمز وبنم ایسیجق آتشم یعنی اتش کبی

رد شمعی

رد سروری وشمعی وکافی

مطلب

ردشراح جمیعا

سوزناك كلماتم انلرك ياش اودون كبي بارد طبيعتلرينه اثر ايلمز حاصلي اول حجر دللى بعلبك قومنه
نفس سوزناكم وپند آتشناكيم تأثير ايلمز پس بكا حيف كلدى حيواناته تربيه ايلمك وكوراره
محله سنده آيينه دارلق قلمق يعني وعظ ونصيحتدن فراغت ايلمك كلدى ايدى ليكن معنى قپوسى
آچق ايدى وسوز سلسله سى دراز يعني وعظ ونصيحتى ترك ايلمك يرى دكل ايدى زيرا بكا معنى
ال ويرمشيدى واوزون اوزاق سوزه باشلدم ايدى حاصلى زياده سوز كتورر ايدى * در بيان
اين آيت كه (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد * بوآيت كريمه نك بياننده ايديكه (نحن ضمير
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (اقرب اسم تفضيل يقين رك ديمكدر لفظا مرفوع خبر
مبتدادر (الى حرف جر (وها ضمير مجرور متصل جار ومجرور اقربك صله سيدر (من حرف
جر اقربه متعلق (حبل مجروزدر من حرفيله لغتده ايب معناسنه در بونده وريده اضافتى
بيانيه در (وريد واوك فتحيله يبون طمرينه ديرلر بونلر ايكى طمردر برى يبونك برجانبندن وبرى
برجانبندن حبل الوريدى قرب امكنده ضرب مثل ايدر عرب (محصول تركيب) وعظ ونصيحتم
بوآيت كريمه نك بياننده ايديكه بزانسانك هرحالنه اعلمز حبل وريدن اكا اقرب اولان كبي
يعني هرحالنه بز واقفز وبزدن ايى انك حالنى بيلور بوقدر * سخن بجايى رسانيده بودم كه
كفتم * يعني سوزى بريره ايرشدرمشيدم كه ديردم * قطعه * دوست نزديكتر از من بمنست *
وين عجبتر كه من ازوى دورم * دوست مبتدا (نزديكتر نزد يقين ديمكدر نزديكده بويله در
(وتر ادات تفضيل (وبمنست سين وتاسى معناده نزديكتره مقيد در حاصلى خبر مبتدا در
(ازمن بمن بندن بكا ديمكدر (وين اصلنده واين ايدى همزه ضرورت وزن ايچون حذف اولوب
كسره سى واوه نقل اولدى وياهمزه كسره سيله حذف اولوب واوك فتحى كسره يه مبدل اوله
مابعدنده ياء ساكنه ايچون واكل وجهة (محصول بيت) حضرت شيخ بوقطعه يى آيت
كريمه يه مناسب ذكر ايلمش دوست يعني جانان بندن بكا يقينرقدر اما بوزياده عجيب وغريبدر كه
بن اندن دورم يعني بن انك نورينه مستغرق وانك نورى بنده ساريدر اما عوايق دنيويه
وعلايق بدنيه بنى اول نوردن غافل قلوب دور ومهجور ايلمشدر * چه كنم باكه توان كفت كه او *
دركنار من ومن مهجورم * با حرف صله (وكه اسمدر كيم معناسنه (كفت مصدر معناسنه در
(كه حرف بيان (اوضميرى مذكور دوسته راجعدر ومصراع ثانى يه مرهوندر (در حرف ظرف
(كنار يان معناسنه در (منه اضافتى لاميه (واو حرف حال (ومن مبتدا (ومهجور خبرى
(محصول بيت) نيجه ايدوب نيليه يم كيمه ديمك اولور وكيمه اكلدوب اذعان ايتدرمك ممكندر كه
جانان بنم يانمده در وبن اندن دور ومهجورم * من از شراب اين سخن مست وفضله قدح
دردست * من مبتدا ومابعدى خبرى (منك اولنده واو عطف ايراد ايدنلرك معنى جانبنه
وصولى يوغيمش (فضله ارتغه وزياده يه ديرلر (قدحه اضافتى لاميه (محصول تركيب) ردسروری وکافی
بن آيت كريمه نك خواسندن ومذكور قطعه نك مضمونى شرابندن مست وبواسرارك كيفيتندن واله
وحيران ايدم واول جامك فضله سى واول باده نك بقيه سى هنوز المده ايدى يعنى كلامم مطول
ودور ودراز اولوب سوزيمى تمام ايدوب دوكتمدم ايدى * كه رونده ازكنار مجلس كذر كرد
ودور آخر درو اثر كرد نعره چنان زد كه ديكران بموافقت اودر خروش آمدند وخامان مجلس
درجوش كفتم سبحان الله دوران باخبر درحضور ونزديكان بى بصر دور * كه حرف بيان
(رونده اسم فاعل كيديجى ديمكدر يعنى يولجى (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(همزه يى حرف وحدت طوتان خطا ايلمش (كنار مجلس لاميه (كذر كرد كذر ايلدى يعنى
كچدى (دوراخر بيانيه مضاف اليه محذوف تقديرى دوراخر مجلس ديمكدر مجلسك ردشمعی وکافی

صوك

صوك دورى (درو اثر كرد اكا اثر ايلدى ديمكدر زيرا در بونده حرف صله در (نعره لغتده ككردن
يعنى خيشومدن چيقان صوته ديرلر اما بونك كبى يرلرده قتى جيغرمغه ديرلر (چنان انجلين
ديمكدر (كه حرف بيان (ديكران غيرلر (با حرف مصاحبت (موافقت اومصدرك مفعولنه
اضافتيدر (در حرف صله (خروش خاء معجمه نك وراءنك ضمه لريله اسمدر خروشيدندن
چوقرامق معناسنه (مثلا طنجره وياچوملك قينار كن قپاغن اوستنه قوسك اندن چقان
صوته چوقرامه ديرلر (وفارسيجه خروش (خامان خامك جمعيدر ناپخته لر ديمكدر (مجلسه
اضافت لاميه در مجازا (در حرف صله (جوش اسمدر (جوشيدندن قينامق معناسنه (سبحان
مقام تنزيه وتعجبده مستعمل لفظدر (بونده تعجب مراددر (جلاله يه اضافتى مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (دوران دورك جمعيدر ايراقلر ديمكدر (باخبره اضافت بيانيه ومبتدا (باحرف
مصاحبت (باخبر خبردار ديمكدر (در حرف ظرف (حضور بونده غيبت مقابلى در (نزديكان
دورانه معطوف (بى بصره اضافت بيانيه (ودور خبر نزديكاندر (تقدير كلام درحضورند
ودورندر ادات خبر قرينه قائم اولديغيچون حذف اولندى (محصول تركيب) سوزيمى
هنوز تمام اتمدين بر كچكنجى مجلس وعظك ياندن كذر ايلدى ومجلس وعظك صوك دورى
يعنى اخر مجلسده نقل اولنان كلمات اكا تاثير ايلدى انجلين بر نعره اوردى كه غيريلر انك
موافقتيله هاى وهوى وخروشه كلديلر ومجلس وعظده اولان خام وناپختهلرى جوشه وشوقه
كتوردى يعنى جمله سنه برحال غلبه ايلدى كه انكله بيله فرياد وفغان وهاى وهويه باشلديلر
بوحالتدن بن تعجب ايدوب سبحان الله ديدم ۳ نه عجب حالدر كه مسافه بعيده ده اولوب عارف ۳ نه خبر يب نسخه
بالله وخبردار واكاه اولنلر مجلسده حاضر كبى اوله بلكه حقيقتده حاضر اوله وقريب مجلس
وداخل صحبت اولان بى فهم وبى ادراكلر ظاهرده حاضر ايكن معنى عالمنده غائب ودور
وجدا ومهجور اوله لر اصلا متأثر اولميوب (لهم قلوب لايفقهون بها) فحواسنه ماصدق اوله لر
* قطعه * فهم سخن چون نكند مستمع * قوت طبع از متكلم مجوى * فهم سخن مصدرك
مفعولنه اضافتيدر (چون ادات تعليل (مستمع اسم فاعل (قوت طبع مصدرك فاعلنه
اضافتى در (مجوى فعل نهى مفرد مخاطب (جويدندن (جستن دن دينلر خطا ايلديلر ردابن سيدعلی وسروری
(محصول بيت) مخاطب وسامع متكلمك سوزينى فهم واذعان ايلمينجه متكلمدن قوت طبع
وشوق وتأثير توقع ايلمه يعنى مستمع كه سوزنى اكليه سوزه طاقتى اولماز وسوز سويليه جكى
كلمز حاصلى حسن تقريره وفصاحت بيانه مالك اولماز * فسحت ميدان ارادت بيار * تا بزند
مرد سخن كوى كوى * فسحت وسعت كبى مصدردر (ميدانه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (وارادته اضافت بيانيه در (بيار فعل امر مفرد مخاطب در آريدندن كه مخففدر ردسروری
آوريدندن (آوردندن فعل امردر ديين خطا ايلمش (فسحت بيارك مقدم مفعوليدر (تا حرف تعليل
(بزند فعل مضارع مفرد غائب اوره ديمكدر يعنى چاله (مرد سخن كوى بيانيه (سخن كوى وصف
تركيبى در كويدندن (كفتن دن دينلر خطا ايلمشلر (كوى كاف عجمك ضميله طوپ ديمكدر ردابن سيدعلی وسروری
بزندك مقدم مفعوليدر ومرد سخن كوى فاعلى (محصول بيت) ارادت ميداننه وسعت كتور
يعنى ميدان ارادتكى واسع ايله ارادتكى چوق وبيوك ايله تاكيم سوز سويليجى مرد كوى
سخنى مراد اوزره اوره يعنى استديكى كبى بسط كلامه قادر اوله حاصلى سن ارادتكى واسع ايله
تاكيم متكلم فصاحت وبلاغتله تكلمنى واسع ايليه * حكايت * شبى دربيابان مكه از غايت
بى خوابى پاى رفتنم نماند سر بنهادم وشتربان را كفتم دست از من بدار * شبى يا حرف وحدت
(در حرف ظرف (بيابان مكه يعنى برية مكه لاميه (غايت بيخوابى لاميه زياده اويقو سزلقدن

دیمكدر (پای رفتن بیانیه كتمك (یعنی یورومك ایاغی دیمكدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب
قالمدی دیمكدر عجزدن كنایتدر (سر بنهادمك مقدم مفعولی باشم قودم (یعنی برمقدار
استراحت ایچون باشمی یره قودم (شتربان شتر همزه نك حذفیله دوه در و بان ادات
فاعل دوه جی دیمكدر (را ادات مفعول (كفتمك مقدم مفعولی در (دست بدارك مقدم مفعول صریحی
(وازمن غیر صریحی درالك بندن طوت (یعنی قوبنی برمقدار بونده او یو یایم (محصول تركیب)
بركیجه مكه یولنده و بیابانده حاصلی بریه سنده زیاده اویقوسزلقدن حركته ویورومكه
مجالم قالمادی كتمك ایاغم قالمدی كال عجزدن كنایتدر والا كتمك الی وایاغی اولمز حاصلی
كلام مجازیدر بویله اولنجه باشمی یره قودم ودوه جی یه دیدم الك بندن چك برپاره استراحت
ایده یین* قطعه * پای مسكین پیاده چند رود * كز تحمل ستوه شد بختی* پای مسكین پیاده
(اصلنده پای پیادهٔ مسكین ایدی (پس ضرورت وزن ایچون صفتی موصوف اوزره تقدیم
ایدوب (پای مسكین پیاده دیدی (مسكین پیاده نك ایاغی دیمكدر مسكینی پایه صفت ایدوب
معناسنی بیچاره وقدرتسز ایاق پیاده نیجه بركیده دیین تراكیب عجمده عجب منصرف
ایمش (كز كه حرف تعلیل (وزا حرف ابتدا (تحمل تفعل بابندن مصدردر بونده یوك كوتورمك
وتعب ومشقته صبرایلمك معناسنه در (ستوه سینك ضمیله عاجز وفرمانده معناسنه در (بختی بانك ضمی
وخای معجمه نك سكونیله بسرك دوه دیمكدر (محصول بیت) مسكین ونامراد و بیچاره پیاده نك
ایاغی نیجه بركیدر یعنی نه دكلی یول یورمكه وقطع مسافه ایلمكه قادردر یعنی مالك دكل
زیراطی منازل وقطع مراحل ایلمكده بوراه پرمشقتده بسرك وتوانا دوه لر بی طاقت وبی مجال
اولدی یعنی یورلدی قالدی پس بشرك نه طاقتی واركه تحمل ایلیه مصراع ثانی بی جملهٔ حالیه
اعتبار ایدنلرك بو دلده بو حاللری یوغمش * تاشود جسم فربهی لاغر* لاغری مرده باشد
ازسختی * تا حرف غایت درالی معناسنه (شود فعل مضارع مفرد غائب افعال ناقصه دن یصیر
معناسنه (جسم اسمی (فربهه اضافتی لامیه (یا حرف وحدت (فربه فانك فتحی ورانك سكونی
وبانك كسریله وهای اصلیه ایله سمیز دیمكدر عربجه سمین دیرلر (ویا حرف وحدت لاغر شودك
خبریدر ارق دیمكدر عربجه غث دیرلر غینك فتحی وثای مثلثه له (لاغری یا حرف وحدت
ویا تنكیر بر لاغر (ویا مطلق لاغر (مرده باشد اولمش اولور (یعنی اولور (لاغری مبتدا ومرده باشد
خبری (وازسختی باشده متعلق خبری (محصول بیت) سفرلرك شداید والامی بدیهیاتدن اولدیغی
هركسك معلومی ومعهودیدر تعریفه احتیاج یوق وعلی الخصوص كه مكهٔ مكرمه سفری
نه مرتبه صعب وشدید اولدیغی كورن وچكن بیلور انجق ایمدی بو مبارك سفرده برسمیز حیوانك
تعب ومشقتدن جسمی لاغر یعنی الام وشدایده تحمل ایدوب ضعیف وزبون اولمق مرتبه سنه
وارنجه لاغر اولان حیوان محنت وفلاكتدن صاغ قالماز اولور وتوانالر بی مجال اولدقلری
محلده ناتوانلر طاقت كتوره میوب هلاك اولور * كفت ای برادر حرم در پیشست وحرامی درپس
اكر رفتی بردی واكر خفتی مردی * كفت شتربان دیدی (حرم یعنی حرم مكه (حرامی یعنی
دشمن (حرامی ذكری حرمله صنعت اشتقاقه داخل اولسون ایچوندر (بوصنعته جناس
مطلق دیین مطلقا افترا ایلمش (پیش (وپس ذكری صنعت تضاددر اكثر نسخه ده (در
پس برینه (ازپس واقع در (رفتی فعل ماضی مفرد مخاطبدر اكر كتدك یعنی
كتدكسه (حاصلی كتدیكك تقدیرجه دیمكدر (بردی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده
خلاص بولدك دیمكدر بویله یرده بو عبارت اصطلاحلرنده مفعول تقاضی ایلمز (ظفر بولدك ومراد كه
غالب اولدك معنالرنده استعمال ایدرلر (پس بونده جان و روح عبارتلرینی تقدیر ایدنلر

ردشمعی

شارح مرحومك توجیه شمعی یه اعتراضی مسلمدر لكن كندینك توجیه اولی دخی سوز كتوره جكی لدی التأمل معلوم اولور للطابع

ردشمعی وكافی

ردكافی

بو استعمالدن غافللر ایمش (خفتی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده اویودك دیمكدر (مردی یا ضمیر
خطابدر اولدك دیمكدر (معلوم اوله كه عربیده ادات شرط فعل ماضی یه داخل اولسه انی
استقباله نقل ایدر (اما فارسیده نقل ایلمامكده جائز پس بونده ایكی وجهله بیله مساغ وار
(محصول تركیب) شتربانه الك بندن چك برپاره استراحت ایده یین دیدیكجك شتربان دیدی ای برادر
حرم مكه اوكده در یعنی ایلروده دیمكدر زیرا بونده قرینه و بعدینه اشارت یوقدر اكرچه
تركیده اوك عبارتی نوعا قربه دلالت ایدر وحرامی وعد وكروده وارده در اكر كیدرسك
ویا كتدكسه خلاص بولورسین ویا بولدك یعنی مراد كه غالب اولدك واكر اویورسك
ویا اویویب قالدكسه اولورسین ویا اولدك حاصلی كیدرسك مراد كه ظفر بولورسین اویورسك
هلاك اولمكی مقرربیل * بیت * خوشست زیر مغیلان براه بادیه خفت * شب رحیل ولی
ترك جان بباید كفت * زیر مغیلان لامیه مغیلان كعبه یولنده یعنی بریه ده بردیكنلی اغاجك اسمیدر كه
دیكنلری اوزون وسیاه اولور و یوكلكی شفتالو اغاجی دكلو اولور بریه نك اودونی اولدر
(زیر مبتدا (وخوشست مقدم خبری (وبراه بادیه خفته متعلقدر (وخفت مصدر معناسنه در
(بادیه صحرا بونده بریه مرادر (شب رحیل لامیه (رحیل رحلتك اسمیدر كوچ معناسنه
(یعنی سفر اوزره كوچمه نك اسمیدر (ولی ادات استدراك (ترك جان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بباید با حرف تأكید (باید فعل مضارع مفرد غائب كرك دیمكدر (كفت مصدر معناسنه در
كه مضارعه مقارندر (محصول بیت) رحلت كیجه سی راه بریه ده مغیلان التنده یاتوب اویومق
لطیفدر وحضور وصفادر ولیكن جان تركن سویلمك كرك یعنی كچدم جاندن و باشدن واولورسم
اولیم دیمك مرتبه سنه وارمق كرك حاصلی هلاك اولوب اولمكی اختیار ایلمك كرك وجائزدر كه
بونده كفت مجازا كرد معناسنه اوله (معلوم اوله كه مغیلان التنده یاتمقدن مراد كولكه لنمكدر
بو معنی ایسه شبده ملحوظ دكل زیرا كیجه ده هر یر كولكه در اما كوندز اكرچه بعض یرلرده
قیاقولتقلریده كولكه در لیكن هریرده بولنماز ومغیلان اكثریرده بولنور علی كل حال بونده
مغیلان ذكری ترددن خالی دكل *حكایت* پارسایی رادیدم بر كنار دریا كه زخم پلنك
داشت وبهیچ دارو به نمی شد ومدتها در آن رنجور بود ودم بدم شكر خدای تعالی همی
كفت الحمد لله كه بمصیبتی كرفتارم نه بمعصیتی * پارسایی (یا حرف وحدت (ورا ادات
مفعول (برادات ظرف (كنار دریا لامیه (كه حرف بیان (زخم پلنك لامیه زخم یاره (وپلنك
قپلان (دار ورانك ضمیله دوا وعلاج دیمكدر به بونده ایو معناسنه در یعنی یاره سی اوكلمزدی
(رنجور مریضه دیرلر زیرا رنج المدر پس رنجور الم دار دیمكدر (كنج خزینه یه و كنجور خزینه داره
دیدكلری كبی (دم بدم ساعت بساعت یعنی هردم وهرساعت (شكر خدا مصدرك مفعولنه
اضافتیدر مصیبت آدمه كلن بلا والم (ومعصیت كناه وعصیان (ویالری وحدت وتنكیره قابلدر
(محصول تركیب) حضرت شیخ بیورر سیاحتم زماننده دریا كنارنده برعابد كوردم كه پلنك یاره سین
طوتردی یعنی آنی پلنك یاره لمشیدی، وهیچ بردوا ایله اوكلمزدی ودائما خدایه شكر سویلردیكه
الحمد لله كه مصیبته كرفتارم یعنی مبتلایم معصیته كرفتار دكلم یعنی نقدركه عذاب والم چكرسم بكا
كناه یازلماز دیو دائما خدایه شكر ایدردی * قطعه * كرمرا زار بكشتن دهد آن یار عزیز * تانكویی
كه دران دم غم جانم باشد * زار اسمدر ذلیل وحقیر معناسنه آنكه چون زار وذلیل وحقیر وزار دیرلر
عطف تفسیری طریقیله ایمدی زار ایكلیجی معناسنه در دینلر زارله زاری یی فرق ایلمامشلرنتكه
دقایق الحقایق مرغ زار ایله مرغزار بیانده ایكسنیده تحقیق ایده مامش لیكن متتبع اولان اكلار انجق
مقلد اكلامز تأمل تدبر (باحرف صله (كشتن مصدردر قتل معناسنه (دهد فعل شرط مفرد مضارع

اولكی مرغزار سكون غینله ایكنجی مرغ زار كسر غینله در للطابع

ردشراح جمیعا
مطلب

مغیلان اصلی ام غیلاندر لكن ناس اراسنده تحریف ایله مشهوردر
ردشیخ

جواب از طرف شیخ
مغیلان التنده یاتمق مجرد كولكه لنمك ایچون دكلدر كیجه ایچره اچقده خفته اولمدن برودت ماه وهوا یاخود ژاله و باراندن مهما امكن وقایه ایچون زیر مغیلانده یاتمق اولادر بو صورتده حضرت شیخك مغیلان ذكری یرنده در
للطابع الفقیر
اسعد

رد ابن سید علی وسروری وكافی
رد دقایق الحقایق

غائب آن فاعلی (ویارعزیز اضافت بیانیه ایله آنك مشار الیهی (ومراد هدك مفعول اول صریحی
وزار مفعول ثانیٔ (وبکشتن غیر صریحی زار لفظنی حال طوتنلر بی حال ایمشلر (دهدایکی
ردسروزی وکافی
ردسروری وکافی
مفعول الدیغنی انکار ایلینلر معنایه واصل دکللر یمش (تا حرف تنبیه (نکویی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (که حرف بیان (در حرف ظرف (آن اسم اشارت (دم نفس وساعت معناسنه در (غم جانم
لامیه (باشد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غم جانه راجع ضمیردر (محصول بیت) اکر اول
قوله (وزار مفعول ثانیٔ) اشبو عباره نسخهٔ متعدده ده کورلمش ایسه ده تأمله محتاجدر للطابع
یارعزیز یعنی جانانم بنی زار وذلیل قتل ایلکه و یرسه یعنی قتلمه فرمان و یرسه حاصلی بنی ذلت وحقارتله
قتل ایدرسه زنهار دیمیه سین که اولدمده واول وقتده جانم غمی اوله یعنی جان غمی واولمك قیغوسی
اوله حاصلی اولمدن پروا چکمم (مصراع اولك معناسی اکر بن ضعیفی قتل ایتمکه و یره دیین ضعیف
سو یلمش (ومصراع ثانینك تحقیقنده بو یله خیال ایتمه که اول حالده اولان ناله وانینم یاش و یرمك
المندن اوله دیین زار لفظنی ناله وانین معناسنه ظن ایلدیکی زیاده فاسددر (وانبنم جانم کتدوکندن
دکلدر دیین بیتك معناسی ایکلتمش *کویم از بندهٔ مسکین چه کنه صادر شد* که دل آزرده شد
ردشمعی
ردکافی
ردسرری
ازمن غم آنم باشم* بندهٔ مسکین بیانیه (کنه کناهدن مخففدر (که حرف بیان (دل آزرده وصف
ترکیبی اقسامندندر کو کلی انجمش دیمکدر (غم آن لامیه (محصول بیت) قتلم زمانده جان و باش
غمین چکمم بلکه دیرم بندهٔ مسکیندن نه کناه صادر اولدیکه بندن آزرده دل و پریشان خاطر
اولدی اول جانان بنده انك غمی اولور یعنی جانانك بنی قتل ایلمکه بندن مغبر البال و پریشان خاطر
اولدیغیچون در پس الم وغمم بو جهتندر یوخسه مقتول اولدیغمدن دکلدر حاصلی جانان بندن
پریشان خاطر اولدیغندن بیحضورم والا انك کشته‌سی اولمق حیات جاودانیدر بندن آزرده دل
و پریشان خاطر اولدی دیو ناله ایدرین دیین پریشان سو یلمش *حکایت* درویشی راضرورتی
ردکافی
پیش آمد کلیمی ازخانهٔ یاری بدزدید حاکم فرمود که دستش ببرند صاحب کلیم شفاعت کرد که
من اورا بحل کردم حاکم کفت بشفاعت تو حد شرع فرونکذارم کفت راست فرمودی اما هرکه
ازمال وقف چیزی بدزدد قطعش لازم نباید که الفقیر لایملك شیئا ولایملك هرچه درو یشانراست وقف
محتاجانست* درویشی رایا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (ضرورتی یا حرف وحدت (پیش
امد اوکنه کلدی یعنی واقع اولدی (کلیم کاف عربك ولامك کسره‌لریله انواع بساطدن
برنوع بساطك اسیدر که هرکسك معلومیدر کاف عجمك کسریله دیینلر عندی سو یلمشلر (ویا
ردشمعی وکافی
حرف وحدت (خانهٔ یار لامیه (ویا حرف وحدت (بدزدید اوغرلدی دیمکدر (که حرف بیان (ببرند
بای تأکید ایله فعل امر جمع غائب (دستش مقدم مفعولی (صاحب کلیم لامیه اضافتسزده استعمال ایدرلر
بونك کیبلری شفاعت کرد شفاعت ایلدی (که حرف بیان (بحل بانك فتحی وحاء مهمله نك کسری
وسکون لامله حلال معناسنه مستعمل لفظدر (باسببیتی متضمن حرف مصاحبت شفاعت تو لامیه (حد
شرعده بو یله در (فروادات تأکیددر بونك کبی یرلرده (نکذارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده ترك واهمال
ایلم دیمکدر راست فرمودی راست بونده کرچك معناسنه در کرچك بیوردك دیمکدر اما ادات استدراك
(که اصلنده هرکس که در حذف وایصال طریقیله کس ترك اولندی (مال وقف چیزی یا حرف وحدت
(بدزدد فعل مضارع مفرد غائب اوغرلیه دیمکدر (قطعش تقدیری قطع یدش در (که حرف تعلیل
الفقیر لفظا مرفوع مبتدا (لایملك فعل نفی مستقبل مفرد مذکر غائب مبنی للفاعل فاعلی تحتنده
مستتر فقیره راجع ضمیر (وشیئا لفظا منصوب مفعولی هیچ برشیئه مالك اولماز دیمکدر (ولایملك
مذکورکی در مبنی للمفعول قائم مقام فاعلی مذکورکیدر کیمسه‌یه مملوك اولماز دیمکدر (درو یشان
فقرا مرادر (ورا ادات تخصیص (وسین (وتا ادات خبردر درو یشلرك در دیمکدر (وقف محتاجانست
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (والف ونون ادات جمعدر (وسین وتا ادات خبر (محصول ترکیب)

بردرو یشك

بردرو یشك اوکنه بر ضرورت کلدی (یعنی احتیاجی واقع اولدی بر یارینك (یعنی کندی کبی
بردرو یش یولداشنك اوندن بر کلیم اوغرلدی حاکم یعنی قاضی بیوردی که الین کسه‌لر السارق
والسارقة) حکمیله و یله اولنجه صاحب کلیم شفاعت ایلدی که بن اکا حلال ایلدم ودعوی
ونزاع ایلمزم دیو (قاضی دیدیکه سنك شفاعتك سببیله اقامت حد شرعی ترك ایلمم بونك کبیلرده
رعایت خاطر مشروع دکلدر (البته شرعله لازم اولان حکمی اجرا ایدرم صاحب کلیم دیدی
کرچك بیوررسین اما هرکیمسه که وقف مالدن برنسنه اوغرلسه اکا قطع ید لازم کلمز زیرا فقیر
دنیاده نه برنسنه‌یه مالك اولور ونه کیمسه‌یه مملوك اولور هرنکه درو یشلرکدر اول فقرایه ومحتاجلره
وقفدر یعنی درو یشلردن اخذ اولنان نسنه فقرایه موجب عقوبت اولماز زیرا معناده کندی
حقلرین المش اولورلر (پس انلره نه قطع مترتب اولور ونه ضمان *حاکم دست ازو بداشت وکفت
جهان بر تو تنك آمده بود که دزدی نکردی الا ازخانهٔ چنین یاری کفت ای خداوند نشنیدهٔ که
کفته اند خانهٔ دوستان بروب ودرد شمنان مکوب* دست ازو بداشت اندن ال چکدی دیمکدر
(یعنی الین کسمکدن فراغت ایلدی (بر تو تنك امده بود داوسته طارمی کلدی دیمکدر استفهام طریقیله
(که حرف بیان الا ادات استثنا (خانهٔ دوستان لامیه ومقدم مفعول بروبدر که بای تأکید ایله
ردشراح جمیعا
ردشراح جمیعا
ردابن سیدعلی
فعل امر مفرد مخاطبدر روبیدندن (رفتن دن دینلر خطا ایلدیلر سو پور دیمکدر (دردشمنان لامیه
(مکوب فعل نهی مفرد مخاطبدر کوبیدندن کوفتن دن دینلر خطا ایلدیلر (دردشمنان مکوبك
مقدم مفعولیدر بای عجمله در (بای عربله دیین بیلمزیمش (محصول ترکیب) صاحب کلیم مذکور
تقریری ایدنجه حاکم سارقدن ال چکدی ودیدی جهان باشکه طارمی کلدی ایدی که اوغرلق
ایلمدك الا بو مجلسین بردرو یشدن (یعنی بو یله بر فقیرك خانه سندن سارق دیدی ای خداوند
ایشتمامش میسین که ضرب مثل طریقیله دیمشلر (یعنی اکا بر کلماتیدر (دوستلرك خانه‌سنی سو پور
(یعنی خانه سنده هرنه که المغه قابل ایسه الـتكلف چکمه ودوشمنلر قپوسنی قاقه (یعنی عرض
احتیاج ایلمك ایچون دق الباب ایله حاصلی دشمنه عرض احتیاج ایلمه *بیت* چون فرومانی بسختی تن
بعجز اندرمده *دشمنان راپوست برکن دوستان راپوستین* فرومانی ماندن ومانیدن مصدرلری
ومشتقاتی فرویله مستعمل اولسه عجز معناسنی افاده ایدر بونده کی کبی (یا ضمیر خطابدر عاجز
قاله سین دیمکدر (بسختی با حرف مصاحبت (سختی یای مصدر له شدت ومحنت معناسنه در (تن
بدن معناسنه در مراد بونده وجودی وکندیسیدر (بعجز با حرف صله ویا حرف ظرف (اندربالك
معناسنی تاکید ایدر (مده فعل نهی مفرد مخاطب و یرمه دیمکدر (بعض نسخه ده (منه دوشمش
قومه دیمکدر امامکن هیچ برنسخه ده موجود دکل دشمنان را را ادات تخصیص دشمنلرك دیمکدر پوست
دری دیمکدر (بر حرف تأکید (کن کاف عربك فتحیله قو پار دیمکدر بونده صوی معناسنه در
ردشمعی وکافی
(یعنی دریسنی یوز دیمکدر (برکن فعلنی کندندن اشتقاق ایلین بیلمزیمش (دوستا نرارا حرف
تخصیص دوستلرك دیمکدر (پوستین کورك دیمکدر برکنك مفعول اولی (وپوستین مفعول ثانیسی
(محصول بیت) چونکه شدت ومحنتله عاجز قاله سین تنکی ووجودکی (یعنی کندکی عجزه
و یرمه (یعنی کربت ومشقتله بی کارو بی نوا اوتورمه (بلکه فرصت بولورسك دشمنلرك دریسنی یوز
(ودوستلرك صرتندن کورکنی صوی حاصلی ضرورت وعجز ایله اوتورمه وکندینی محنت والمه دوشورمه
بلکه فرصت بولورسك دشمنك مالنی وجاننی قهرایله وجبرایله الامان و یرمه (اما ابتذال ایله عرض
حال واظهار حاجت کوسترمه لیکن دوستلرله هرنه معامله ایلرسك ودفع ضرورت ایچون عرض حال
واظهار عجز ایدرسك رخصت واجازت وار *حکایت* یکی از پادشاهان پارسایی را کفت هیچت ازما
یادمی آید کفت بلی هرکه که خدارا فراموش میکنم* هیچت تا ضمیر خطابدر (هیچ سکا دیمکدر

(ازما بزدن دیمکدر (یادمی آید اکنی کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمیسین (محصول ترکیب) بر پادشاه برصالحی کوردی ودیدی هیچ بزدن یادك کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمسین اولده بلی هرکه که خدابی فراموش ایدم سنی یادمه کتوررم بونك کبیلر تعلیق بالمحال قبیلندندر یعنی هرکز خاطرمه کلمز سین زیرابن برنفس ذکرخدادن خالی دکلم که سن یادمه کله سین * بیت * هرسو دودان کش زدرخویش براند * وان را که بخواند بدرکس ندواند * سو سینك ضمیله جانب دیمکدر (دود دالك وواوك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر دویدندن یلمك ویوپورمق معناسنه (آن فاعلیدر (کش که حرف بیان (وشین ضمیر جائزدر که خدایه راجع اوله قرینه قائم اولد یغیچون یعنی براندك فاعلی قرینه سیله وجائزدر که انك مقدرمشارالیهنه راجع اوله زیرا تقدیرکلام آن کس کش در اول کیمسه که انی دیمکدر (زدرخویش کندی قپوسندن (براند با حرف تأکید (آند سوره دیمکدر فعل مضارع مفرد غائب فاعلی خدادر (واومعنای استدراکی متضمن حرف عطفدر (آن را که اصلنده آن کس را که در حذف وایصال طریقیله (کس ترك اولندی (که حرف بیان (بخواند دعوت ایلیه یعنی مقبولی طوتوب معزز ومکرم درکاهی ایلیه (با حرف صله (درکس لامیه (ندواند فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی خدادر (الف ونون ادات تعدیه در یلدرمز دیمکدر (محصول بیت) هرجانبه یلربوپورر یعنی بی قرار وبی ارام اولوب هرجانبه تك وپو ایدر اول کیمسه که خدا انی کندی درکاه لطف وکرمندن طرد وطرح ایلیه یعنی خدانك مقبول ومعززی اولمیان زائد یره قپودن قپویه تك وپو ایدوب اسباب معاشی دربدر اولسندن اکلر وحصول مرام ومقاصدی اکابر قپولرینه ملازمتدن بلور العیاذ بالله تعالی اما اول کیمسه یی که خدا کندی یه دعوت ایلیه کیمسه نك قپوسنه انی یلدرمز یعنی یلمکه محتاج ایلمز زیرا انك مقبولی اولان غیری کیمسه یه محتاج اولماز واغیارك قپولرینه وارمز حاصلی پادشاه صورت ومعنی اولور وهرکس که محتاج اولور واول هیچ کسه محتاج اولماز معلوم اوله که صحیح نسخه لرده مصراع اول هرسو دود آن کش واقعدر شین ضمیرایله پس سین مهمله ایله یازانلر ضمیردن اکاه دکل ایمشلر

وسروری وکافی

* حکایت * یکی ازصالحان پادشاهی را بخواب دید در بهشت و پارسایی رادردوزخ پرسید که موجب درجات آن چیست وسبب درکات این چه که ما بخلاف این پند اشتیم کفتند آن پادشاه بمحبت درویشان در بهشتست واین پارسا بتقرب پادشاهان دردوزخ * با حرف ظرف (وخواب بونده دوشدر (پرسید مذکور صالح دوشنده سؤال ایلدی ویا اویاندقدن صکره بعض کیمسه لره صوردی (که حرف بیان (موجب درجات آن اسم فاعلك مفعولنه ولامیه اضافتلریدر (سبب درکات این اضافتلری لامیه لردر (درجات درجه نك جمعیدر یوکسك یره چقمغه بصامقلره دیرلر جنت مقامانده ده مستعملدر (ودرکات درکه نك جمعیدر یعنی الحق یره اینکه سبب اولان بصامقلره دیرلر مراتب دوزخده ده مستعملدر (که حرف تعلیل (مابز دیمکدر (بخلاف با حرف تأکید (اینه اضافت لامیه در (پنداشتمك مقدم مفعولیدر (کفتند صالحه جواب ویردیلر (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (محبت درویشان مصدرك مفعوانه اضافتیدر (تقرب تفعل بابندن مصدردر (پادشاهانه اضافتی سابق کبیدر (محصول ترکیب) برصالح دوشنده برپادشاهی جنتده وبرعابدی جهنمده کوردی سؤال ایلدیکه اول پادشاهك مقامات جنته موجبی ندر وبوزاهدك درکات جهنمه سببی ندر زیرا بز بونك خلافنی ظن ایدردك دیدیلرکه اول پادشاه فقرا ودرویشانه محبتی سببیله جنتده در واول پارسا سلاطین وامرایه تقربی سببیله دوزخده در * قطعه * دلقت بچه کارآید ومسحی ومرقع * خود را زعملهای

نکوهیده بری دار * دلق فقرا خرقه سی (وتا ضمیرخطاب (مسح میمك کسری وسین مهمله نك سکونیله پلاس معناسنه در یعنی اسکی بسکی (ویا حرف نسبت پلاسه منسوب لباس دیمکدر فقرا لباسی مراددر (مرقع تفعیل بابندن اسم مفعولدر نیچه پاره ایله یمالو خرقه هند فقراسی کیدیکی خرقه لرکبی (خود واورسمیله بونده کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول (عملهای نکوهیده بیانیه (نکوهیده نونك کسری وکاف عجمك ضمیله حقیر وذلیل معناسنه در (بری یانك سکونیله اصلنده بریء در همزه ایله فعیل وزنی اوزره لیکن عجم اکثر همزه نك حذفیله استعمال ایدر (دار فعل امرمفرد مخاطب (خود رابری دارك مفعول صریحی (وزعملها غیرصریحی (محصول بیت) دلق سنك نه ایشوکه کلور یعنی نه ایشوکه یرار حاصلی سکاندن نه فائده مسحیده یعنی مسحی کیمکده سکا فائده ایلمز مرقع خرقه دخی یعنی درویشلك وصوفیلك فقرالباسنه کرمکله اولماز همان کندیکی یرامز عمللردن بری وسالم وعاری طوت یعنی فقرالباسیله تنها صوفیلق اولماز بلکه کشی یی دوزخدن خلاص ایلین اعمال صالحه وافعال مبروره درصوفیلق کسوه سی دکل * حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش وکلاه تتری دار * باحرف صله (کلاه برکی بیانیه (برهبانك ورانك فتحه لریله وهای رسمیله قوزی یه دیرلر که عربجه حمل دیرلر حالك ومیمك فتحه لریله (امدی معلوم اوله که شروان وقره باغ وآرز بانجان وبالجمله اکثر اعجام قوزی دریسندن کلاه کیرلر واکا کلاه برکی دیرلر یاء نسبتله خواجکی وبندکی دیدکلری کبی (کاه اولور که تنها برکی ده دیرلر (اکثرمذکور کلاهی فقرا جنسی کید یکیچون بونده انی تخصیص بالذکر ایلدی (داشتن مصدر (وتا ضمیرخطاب (درویش صفت وصف ترکیبی در درویش صفتلی (یعنی درویش خویلی وصوفی قلنشلی دیمکدر (باش فعل امرمفرد مخاطب اول دیمکدر (کلاه تتری بیانیه (لغتلرده کلاه امیرانه ایله تفسیر ایلشلر اکابر علمای اعجامدنده مسموعمز بویله در (خصوصا نادره زمان واعجوبه دوران صاحب تصانیف رائقه ومالك قصائد مصنوعات فائقه افندیمز وولی نعمتمز واستادیمز (مولانا حلیمی شیروانی قدس الله تعالی روحه وجعل فی غرف الجنان فتوحه که شام شریفده توطن ایدوب ادنی وظیفه ایله قانع اولوب طلبه نك افاده سیله تقید ایلمش (بوبنده دعاکویلرینه کلستان تعلیم ایلدکده بویله افاده بیوردیلر وسائرطلبیه حین تعلیمده بویله افاده بیوررلردی که کلاه برکی مقابلنده واقع اولمغین اندن کلاه فقیرانه (وبوندن کلاه امیرانه مراددر که آنی تاتارخانلری ومیرزالری وسلطانلری کیرلر (اکثری سمور ووشقدن اولورمش (برکی کاف عربیله متاعدن برنوعدر که صوفیلر آنی عمامه برینه کیرلر دیین ایکی وجهله خطا ایلمش کافی عربی دیمه سنده ومتاعدن برنوعدر که صوفیلر آنی عمامه ایدرلر دیمه سنده (وکاف عربیله جنس قلنسوه دن برنوعدر دیینده ایکی وجهله خطا ایلمش کاف عربی دیمکده وقلنسوه یی دیمکده (وکلاه برکی برکونه کلاهدر که درویشلر کیرلر دیین تحقیق مقام ایده ممش (کلاه تتری دن مراد قلنسوه در که انی جندی وتاتار طائفه سی کیردیین خطا ایلمش (خراسانده کلاه برکی دیرلر قوزی دریسندن برجنس طاقیه اولور اکثردرویشان ومشایخ کیرلر (کاه اولور که اول کلاه اوزره لف عمامه ایدرلر دیینده ایکی وجهله قصور ایلمش (خراسانه تخصیصده واکثر درویشان ومشایخه زیرا اغنیای اعجام دخی کاه اولور که آنی کیرلر (برکی اصلنده تشدیدایله در لیکن کثرت استعمالله خصوصا بومحلده ضرورت شعرایچون مخفف اولمشدر دیین خفت ایلمش زیرا سابقا مکرر بیان اولدی که اصل لغتلرنده تشدید یوقدر (بعض شراح برکی ایکی فتحه ایله در دیمش (وبعضیسی اعتراض ایدوب ایکی فتحه حالت افراده مخصوصدر (اماحالت اضافتده کافه متصل اولان حرف مکسور

ردسروری

ردابن سیدعلی

ردسروری
ردشمعی
ردکافی

ردکافی
درکافی

استعمال اولنور دیمش سهو فاحش ایلمش زیرا ایکی حالتده بله ایکی فتحه ایله در (تتربونده ردکافی
کافر معناسنه درنتکه محل اکافرینه در و بومعنیده مبالغه واردر دیین اخفش خطا ایلمش ردشمعی
(زیرا بو کلامك خواسی درویش صنت اول وکافر شبقه سنی کی دیمکدر (بوایسه هر کزجائز
دکلدر زیرا بر کیمسه ارکان اسلامی رعایت ایلسه و باشنه کافرشبقه سنی کیسه و یابلندن زنار
صارقنسه اهل شرع انك کفرینه حکم ایدرلر که بونلر علامت تکذیب شعائر اسلامدر دیو (بونده
خود مبالغه طریقیله کندی دیدیکی کبی شعار کفری اظهاره رخصت و جواز کوسترمك
فهم اولنور العیاذ بالله تعالی * حکایت * پیادهٔ سر و پا برهنه با کاروان حجاز از کوفه بدر
آمد وهمراه ماشد خرامان همی رفت ومی کفت * پیادهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف
توسل همزه یه حرف وحدت دینلر معهود خطاری اوزره مصر اولمشلر زیرا اخرنده های رسمی ردسروری وشمعی
اولان کلمه لرده همزه حرف توسلدر فقط (وحدت معناسنی افاده ایلین یاء مقدرهٔ غیر مکتوبه
در (نهایتی متقدمین یائی هاء رسمیدن صکره کتابت ایدوب اظهار ایدرلردی (لیکن متأخرین
هاء رسمی اوزرینه برعین بتراشکلنی وضع ایدرلر که هم یایه وهم همزه یه دلالت ایدر (واول شکله همزه
دیدکلری مجازایله در (زیرا همزه نك حروف علتدن غیری شکلی یوقدر فتأمل (سر و پا برهنه
باشی واباغی چپلق (برهنه بانك فتحی وضمی ایله لغتدر چپلق دیمکدر (با حرف مصاحبت
(کاروان حجاز لامیه در (کوفه مشهور شهردر (لیکن بوزمانده جامعنك در و دیواری (وبعضی
تربه لرك جدرانی (وبعضنك یارم قبه سی وبعضنك ارتق وکینك اکسك خراب اولمشدر
(و باقیسی شویله مندرس اولمشدر که آثار بنادن ذره مقداری پیدا دکلدر (زیرا نجفك ادمیسی نجف حضرت امام علی مدفون اولدیغی قصبه نك اسمیدر که کوفه بر بچق میل پر مقداری نجفه قریبدر سعد
اساس وبنانك طاشنی وکرمدینی چقاروب یاپولرینه سورمشلر (پس شمدی یکحالده نه بنادن اثر وار
ونه اساسدن (وبالجمله عالمك فناسندن عبرت المق استین بغداد جانبنه کذر ایلیوب
کورسون که اول مشهور کوزل مملکت نیجه خراب و یباب اولوب یاتور (پس حضرت
شیخك بیوردیغی کوفه معمور ایکن در که اندن حضرت مکه یه اول زمان مستقل محمل
چقارمش (بوزمانده مصردن وشامدن ویمندن چقدیغی کبی (بدر آمد چقدی دیمکدر (همراه ما
لامیه بزم یولداشمز دیمکدر (خرامان صفت مشبهه در صالنارق دیمکدر (همی ها حرف
تأکید (محصول ترکیب) باشی واباغی چپلق بر پیاده کوفه شهرندن قافلهٔ حجاجله طاشره
چیقدی و بزمله همراه اولدی صالنی صالنی کیدردی و بو بیتلری اوقوردی * نظم * نه براشتر
بسوارم نه چو استر زیر بارم * نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم * بر حرف استعلا (بسوارم
باحرف تأکید (سوار اتلی دریاق مقابلی (چو حرف تشبیه (استر همزه نك فتحی وسینك سکونیله
قاتر دیمکدر عربجه بغل دیرلر بانك فتحی وغینك سکونیله بعض نسخه ده استر یرینه اشتر دوشمش
ظاهر تصحیف طریقیله در (زیر بار لامیه در یوك التنده دیمکدر (غلام شهریار لامیه در
(شهریار راء اولك سکونیله پادشاه دیمکدر (محصول بیت) نه دوه اوزرینه سوارم (یعنی راکب
دکلم نه استر کبی یوك التنده یم (یعنی راکب دکلسمده یوکده یوق (یعنی کیمسه نك یوکی التنده دکلم
رعیتك افندیسی یده دکلم یعنی صاحب رعیت وخدمه دکلم پادشاه قولیده دکلم
حاصلی نه حاکمم ونه محکوم بلکه دنیانك جمیع امورندن سالم وازاده یم * غم موجود و پریشانی
معدوم ندارم * نفسی میزنم آسوده وعمری بسر آرم * غم موجود بیانیه و یالامیه بالفعل موجود
غم ویا بالفعل موجودلك غمی (پریشانیٔ معدوم ده بیانیه و یالامیه در (ندارم ایکی ترکیب
اضافیه مصروفدر (نفسی یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر (می زنم اورورم (آسوده راحت
وحضور (عمری یا حرف وحدت و یا تنکیر (بسر باحرف صله (سر بونده نهایت و پایان

معناسنه در (آرم فعل مضارع متکلم وحده (عمر مفعول صریحی (و بسر غیر صریحی (محصول بیت)
غم موجودم و پریشانیٔ معدومم یوقدر (یعنی هرکز هیچ بر وجهله غمم یوقدر آسوده حال
ومرفه البال نفس اورورم (یعنی آسوده لکله وراحتلکله نجه نرم (حاصلی اوقات وازمانم حضور ایله
کچر و بو وجهله پایانه عمر ایلدرم (یعنی عمرمی صفا وحضوریله کچررم (حاصلی عمرمی نهایت
وپایانه بی غم وغصه ایلدرم (مذکور ایکی بیت بحر رمل مخبون اقسامندندر اما بحوریله اشنا اولمیان
بعض اولی ایکی بیت ظن ایدوب دیمش (خفی دکلدر که مصراع ثالثده سکته واردر اشعار قدماده ردکافی
چوقدر بی سکته اوقونسه نه خداون رعیت اوقونور دیمش حق بودر کیم ظن فاسد ایلمش
بوندن یوقاری اولماز معلوم اوله کیم بو بیتلرك تقطیعی بویله اولور (نه براشتر فعلاتن (بسوارم
فعلاتن (نه چواستر فعلاتن (زیر بارم فعلاتن (نه خداون فعلاتن (درعیت فعلاتن (نه غلام
فعلاتن (شهریارم فعلاتن (غم موجو فعلاتن (دوپریشا فعلاتن (نیٔ معدو فعلاتن (م ندارم
فعلاتن (نفسی می فعلاتن (زنم آسو فعلاتن (ده وعمری فعلاتن (بسر آرم فعلاتن بیت اولك
قافیه لرنده واقع اولان الفاظ سالم تقطیع اولنور باقیسی جمیعا مخبوندر (نفسی می زنم آسوده سالم یعنی فاعلاتن للمدایع
وعمری بسر آرم) بو مصراعیده تمام بیت ظن ایدوب شرحنی استیفاد نصکره دیمش
خفی اولمیه که اکرچه بو بیتك قافیه سی نظم سابقه موافقدر اما بحرلری متحد دکلدر (معلوم اوله که
بو کیمسه نه وزن بیلورمش نه بحر (بو مصراعك معناسنی برنفس و بر دم آسوده و بی قید اولدیغمی ردکافی
برعمر عدایدرم دیمکدر دیین معنایی پاك عدایده مش (پریشانیٔ ده همزه اضافت ایچون کلمشدر دیین ردسروری وکافی
قتی پریشان سویلمش (حاصلی بوایکی بیتك ترکیبنی جمیع شراح ناموزون یازدقلرندنصکره ردشمعی ردشمعی
معنالرینی هب غلط ویرمشلر تأمل ندر (وبعضیسی بونظمی رباعی وزننده فرق ایده میوب ردشراح جمیعا
نظم یازجق یرده رباعی یازار * اشترسواری کنش ای درویش کجا میروی باز کرد که بسختی
بمیری نشنید وقدم در بیابان نهاد و برفت چون بنخلهٔ محمود رسیدیم توانکر را اجل فرارسید ومرد
درویش ببالینش بیامد وکفت ما بسختی نمردیم وتو بر بختی بمردی * اشترسوار وصف ترکیبی در
دوه یه بینجی معناسنه (یعنی دوه راکبی (ویا حرف وحدت باز کرد (وکرد فعل امر مفرد مخاطبدر
کردیدندن دون دیمکدر (که حرف تعلیل (بسختی با حرف مصاحبت و یا حرف ظرف (ویا حرف
مصدر شدتله و یا شدتده دیمکدر (نهاد فعل ماضی مفرد غائب قودی دیمکدر (قدم مقدم مفعول
صریحی (ودر بیابان غیر صریحی (چون ادات تعلیل (باحرف صله (نخلهٔ محمود کوفه شهرندن
اوچنجی قونقده عین زرقانك منبعی (یعنی باشی اولان یرك اسمیدر که زبیده خاتون انده برمسجد
وبرعالی خان یاپمشدر واعلی برکه لر وحوضلر بنا ایلمشدر حجاج انده اوچ کون اوتراق ایدوب
حضور وصفا ایدرلر (رسیدیم فعل ماضی متکلم مع الغیر ایرشدك دیمکدر (توانکر غنی دیمکدر
مراد مذکور اشترسوار در (را ادات مفعول (فرا ادات تأکید (باحرف صله (بالین یصدق
وشین ضمیر توانکره راجعدر (بختی بانك ضمی وخانك سکونیله بسرك دوه یه دیرلر (محصول ترکیب)
مذکور درویشه براشترسوار دیدی ای درویش قنده کیدرسك استطاعتك یوغیکن نه سببدن
بو زحمتی اختیار ایدرسین سکا خود فرض دکلدر کرودون که بلا وشدتله اولورسین
حاصلی بو مبارك یول بر آغر یولدر تحمل ایده میوب هلاك اولورسین درویش سوزینی
دکلیوب بیابانه قدم قیوب آلدی یوریوویردی چونکه نخلهٔ محموده ایرشدك اشترسواره اجل
ایرشدی واولدی درویش یصدوغنه یعنی باشی اوجنه کلدی ودیدی بز فقیرلق ویاقلق
زحمت ومشقتیله اولمدك وسن بسرك دوه اوزره حضور وراحتده ایکن اولدك * بیت *
شخصی همه شب بر سر بیمار کریست * چون روز شد او بمرد و بیمار بزیست * شخصی

باحرف وحدت (سر بیمار لامیه در بیمار خسته‌یه دیرلر اصلنده وصف ترکیبیدر بیم کتوریجی
معناسنه صکره خسته‌یه اسم اولدی اکثر خسته‌لر اوله‌کن اولدیغیچون خسته‌یه بیمار دیدیلر
یعنی اولمك قورقوسنی کتوردیکیچون بیمار دیدیلر (کریست کاف عجمك ورانك کسرلریله فعل
ماضی مفرد غائب اغلدی دیمکدر (بیمار مبتدا (بزیست باء تأکید ایله خبری زانك کسریله فعل
ماضی مفرد غائب صغالدی ودیرلدی دیمکدر (محصول بیت) برشخص یعنی برکیمسه بتون کیجه
بر بیمارك باشی اوزرنده اغلدی حاصلی اولور ظن ایدوب خوفدن صباحه‌دك کریه و بکا ایلدی
چونکه صباح اولدی کیجه صباحه‌دك قورقی جهتندن کریان اولان اولدی و بیمار اولان
صغالدی ودیرلدی یعنی بوقصه دنیاده چوق واقع اولور اولمسندن قورقولان خسته صاغلوب
وطول امله نیجه ییل دخی صاغ اولورین دیین ناکهان اولمك * قطعه * ای بسا اسب تیزرو که
بماند * که خرلنك جان بمنزل برد * ای حرف ندا منادی محذوف ای یار دیمکدر (بسا چوق
ونیجه نیجه (اسب تیزرو بیانیه تیزرو وصف ترکیبیدر رویدندن تیز یوریجی دیمکدر (که
حرف بیان (بماند فعل ماضی مفرد غائب یوریلوب قالدی دیمکدر (که بونده حرف استدراکدر
(خرلنك بیانیه اغسق اشك دیمکدر (برد فعل ماضی مفرد غائب (جان مفعول صریحی
وبمنزل غیرصریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر که خرلنكدر بعض نسخه‌ده خرك لنك واقعدر
کاف تصغیر ایله (محصول بیت) ای یار نیجه نیجه یعنی چوق واقع اولمشدر که یوکرك
ویورغه آت یوکده یوریلوب دوردی وقالدی وخرلنك افتان وخیزان ضعف حالله اغسایرق
قطع منزل ایدوب مقصده جان التدی یعنی بوقضیه چوق واقع اولدی تیزرووده روکلمه‌سنی
رفتندن آلانلر غلط ایلشلر * بس که درخاك تندرستانرا * دفن کردند وزخم خورده نمرد * ردابن سیدعلی وسروری
بس چوق (که حرف بیان (درخاك در حرف صله (تندرست وصف ترکیبیدر صحیح البدن
معناسنه (الف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول مصراع ثانی‌یه مرهوندر (کردندك
تندرستان مفعول اولی ودفن ثانیسی (واو حرف حال (زخم خورده وصف ترکیبیدر ومبتدا
(نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا اولمدی دیمکدر (محصول بیت) چوق کره واقع
اولمش که صاغ وسالم تندرست اولان کیمسه‌لری اجلی کلوب خاکه دفن ایلدیلر یعنی ناکهان
صاغ وسالم ایکن اجلی کلوب واولوب خاکه تسلیم ایلدیلر و یاره اوروب زخم شدید ین کیمسه
اولیوب قورتلدی یعنی مجروح اولوب حیاتدن نا امید اولان کیمسه‌یه اجل کلیوب موتدن امان
بولوب یعنی اولمیوب قورتلدی باذن الله تعالی * حکایت * عابدی را پادشاهی طلب کرد
عابد اندیشید که داروبی بخورم تاضعیف شوم مکر اعتقاد درحق من زیاده کند آورده اند که
داروی قاتل بود بخوردو بمرد * که حرف بیان (داروبی یا حرف وحدت (تا حرف تعلیل
(مکر ادات تمنی (داروی قاتل بیانیه (بود ادات زمانیه (محصول ترکیب) برعابدی برپادشاه
طلب ایلدی یعنی کلسون کندوایله مشرف اولالم عابد فکر ایلدی یکه بردارو یعنی برمعجون اکل
ایده‌یم ویا برشربت نوش ایده‌یم تاضعیف اولایم اوله که بنم حقمده اعتقادنی زیاده ایلیه
یعنی بویله ایلمکله شاید که پادشاه بکا اعتقادینی زیاده ایلیه حاصلی بنی کرچکدن زاهد
ومرتاض خیال ایدوب کمال صلاحله حسن ظن اوزره اوله (روایت ایدرلر که اول دارودیو
تناول ایلدیکی مکر زهر قاتل وسم هلاهل ایمش همان ییدیکی کبی هلاك اولدی * قطعه *
آن که چون پسته دیدمش همه مغز * پوست بر پوست بود همچو پیاز * آنکه تقدیری آنکس که‌در
حذف وایصال طریقیله (آن که قالدی (چون ادات تشبیه (پسته باء عجمله وفتح
وکسر ایله لغتدر فستق دیمکدر لیکن مراد حلب فستغیدر (دیدمش شین ضمیر آن کسه

راجعدر (بعض نسخه‌ده (دیدیش دوشمش یای خطابله (دیدندن بونده مراد فعل قلبدر ظن
معناسنه (همه هب دیمکدر (مغز ینی وایلك وبادام وفندق وفستق کبیلرك ایچنه دیرلر (پوست
باء عجمك ضمیله حیوانات دریسنه وهر نسنه‌نك قبوغنه دیرلر (بونده قبق مراددر (بود بونده
ادات زمانیه‌در ایمش معناسنه (همچو ادات تشبیه (پیاز صوغن معناسنه‌در (محصول بیت)
اول کیمسه‌یی که فستق کبی هب ایچ ظن ایلدم زیرا فستغك ایچی صاغ اولدیغی تقدیرجه فندغك
ایچی کبیدر صاغ اولدیغی تقدیرجه یعنی ظاهرینه بقوب باطننی دخی معمور ظن ایدوب صلاح حالنه‌ا کا
معتقد اولدم اول اویله دکل ایمش بلکه اول کورد وکیم بری بری اوستنده قشر وقبق ایمش ایچنده هیچ
نسنه‌سی یوغیمش پیاز کبی یعنی بی معنی برقوری صورت ایمش * پارسایان روی در مخلوق * پشت
برقبله می کنند نماز * پارسایان جمع پارسادر عابدلر دیمکدر (رویه اضافت بیانیه (در مخلوق
در حرف صله (رویه مقید در (پشت ارقه (برقبله (بر حرف صله (محصول بیت) پارسایان
مبتدا ومصراع ثانی خبر واقع اولمش یعنی یوزی ونوجهی مخلوق جانبنه اولان عابدلر وزاهدلر
ارقالرینی قبله‌دن یکا ویروب نماز قلورلر حاصلی انلر بو حکمده درز یرا قلب که حقدن معرض
اوله قالب دخی قبله‌دن روکردان اولمش حکمنده‌در حاصلی عباداته قالب قلبه تابعدر
* بیت * چون بنده خدای خویش خواند * باید که بجز خدا نداند * چون ادات تعلیل
(خواند فعل مضارع مفرد غائب دعوت ایلیه دیمکدر (خدای خویش لامیه مقدم مفعولی
(باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان بجز باحرف زائد (جز غیر
معناسنه‌در (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بونده بلمیه دیمکدر (خدا مفعول صریحی (وبجز
غیر صریحی (محصول بیت) چونکه برقول خدای تعالی حضرتی کندینك معبودی بله
وربمدردیه کرك اولان ولایق وسزاوار اولان اولدر که خدا حضرتندن غیری بی بلمیه وماسوایه
کوکل بند ایتمیه خواندك فاعلی خدایه راجع ضمیردر ومفعولی بنده‌در دیین ظاهر ترکیبه مخالف ردابن سیدعلی
سویلمش * حکایت * کاروانی را در زمین یونان بزدند و نعمت بی قیاس بردند بازرکانان کریه
وزاری کردند وخدا ورسول شفیع آوردند فائده نداد * زمین یونان قرمان ولایتنه دیرلر (زاری
یای اصلیه ایله فریاد وفغان معناسنه‌در (محصول ترکیب) یونان مملکتنده برکاروانی حرامیلر
اوردیلر وبی حد وبی پایان نعمت ومال ایلتدیلر بازرکان طائفه‌سی کریه وفریاد وفغان ایلدیلر
وخدا ورسولی حرامیلره شفیع کتوردیلر یعنی چوق یلواروب نیاز ایلدیلر لیکن فائده ویرمدی
* بیت * چو پیروز شد دزد تیره روان * چه غم دارد از کریهٔ کاروان * پیروز باء عجمك
کسریله مظفر وغالب معناسنه (دزد تیره روان بیانیه (تیره روان وصف ترکیبی قره جانلی
دیمکدر (زیرا روان روح انسانی‌یه دیرلر قره جانلی اوغری معناسنه‌در (کریهٔ کاروان لامیه
(محصول بیت) چون که جانی قره دوزد یعنی بی رحم وسنکین دل اوغری مظفر وغالب
اولدی کاروانك کریه وزاریسندن نه غم طوتر یعنی نه غمی وارونه پرواچکر حاصلی فرصت ال
ویروب مال مردمه ظفر بولدقدن صکره بیك کره فریاد وفغان وتضرع وزاری قلسه‌لر
متأثر اولوب مرحمت ایلمزلر (تیره روان جمع تیره رودر یعنی وصف ترکیبی درشبرو معناسنه ردابن سیدعلی
دیین تیره روان ایمش و بوندن صکره غیرینك قولنی نقل ایدوب دیمش که تیره ظرفدر ود وآن
صفت مشبهه‌در رفتندن روان کبی رویدندن یعنی دزدی که رونده استدر تیره یعنی فی ظلمة ردابن سیدعلی
اللیل اصلی ونقلی فاسد اولدیغنده اشتباه یوقدر مصراع اولك معناسنی چون مظفر اولدی
جانی بولانق وجانی قراکو اوغری دیین بولانق سویلمش * لقمان حکیم درآن میان بود یکی از ردسروری
کاروانیان کفت کلمهٔ چند از حکمت وموعظت با اینان بکوی باشد که طرفی از مال مادست بدارند که

دریغ باشد که چندین نعمت ضایع کردد لقمان کفت دریغ باشد کلمهٔ حکمت با ایشان کفتن *
(کاروانیان کاروان اصلی کار باندر کارایش (وبان ادات فاعلدرجی معناسنه ایشجی دیمکدر
(بایله واوك بیننده تواخی وتبادل اولدیغی جهتدن واوایله ده (بایله ده مستعملدر (مثلا کاربان
سرآی (وکاروان سرآی دیرلر (ویاحرف نسبت (والف ونون ادات جمع (موعظت مصدر
میمیدر وعظ دیمکدر (طرفی یاحرف وحدت برمقدار دیمکدر (دست بدارند ال چکه لر دیمکدر
(محصول ترکیب) لقمان حکیم اول کاروان اراسنده ایمش کاروانیلرك بریسی لقمانه دیدی بونلره
حکمت وموعظه دن بر نیچه کلمه سویله اوله که برمقدار مالمزدن ال چکلر یعنی برمقدارین
بنه بزه ویره لر (طرف شرف وزنی اوزره بعض دیمکدر ال طوته لر یعنی ترك ایده لر دیمکدر زیرا
حیفدر که بوقدر نعمت ومال رایکان برضایع اوله والمزده سرمایه اولا جق برمقدار مبلغ قالمیه
لقمان دیدی حیفدر بویله ظالمله کلمهٔ حکمت وموعظت سویلمك زیرا بونلره سوز تأثیر ایلمز که
متأثر اولوب سیز مرحمت ایده لر * قطعه * آهنی را که موریانه بخورد * نتوان برداز و بصیقل زنك *
آهن دمور (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (موریانه دمور
قوردینه وپاسنه دیرلر (نتوان برد برد مصدر معناسنه در (از و (باحرف مصاحبت (صیقل فیعل
وزنی اوزره پاس اچیجی استاده دیرلر نصر بابندن مصدری صقل کلور صادك فتحی وقافك
سکونیله صقالده کلور صادك کسریله مصقله اسم آلت یعنی پاس آچیجی آلت (زنك زاء عربك
فتحیله پاس معناسنه در وبعضیلر تصحیف ایدوب زاء عجمیله اوقودیلر (محصول بیت)
بردموریکه موریانه ییمش اوله انك پاسنی صیقل سببیله کیدرمك اولماز زیرا پاس انك ماده سین
افساد وجوهرین افنا ایلمشدر (بونده موریانه نك ایکی معناسی اولمغه قابلدر اولیکی یه
تخصیص ایلین بلامخصص ایلمش بوتقریر بعض لغتلرك یازیشنه کوره در اما بعضیسی — ردابن سیدعلی
دیدیکه موریانه شول پاسه دیرلرکه دموری دلك دلك ایلیه که انی صیقل اچوب جلا ویرمکه
قادر اولمیه زیرا ماده سی فاسد وجوهری فانی اولمش اولور حضرت شیخك کلامنه ده ملایم
بودر اما زنك مطلق پاسدر * باسیه دل چه سود کفتن وعظ * نرود میخ آهنین درسنك *
باحرف صله (سیه دل وصف ترکیبی قره کوکللی دیمکدر سابقا تیره روان دیوب قره جانلی
مراد ایلدیکی کبی (کفتن وعظ مصدرك مفعولنه اضافتیدر (میخ آهنین بیانیه (آهنین یاحرف
نسبت ونون حرف تأکید (در حرف صله (سنك طاش (محصول بیت) قره کوکللی کیمسه یه
وعظ ونصیحت سوزینی سویلمك نه فائده ویرر یعنی فائده ویرمز (مصراع ثانی بی تعلیل
طریقیله ذکر ایدوب بیورر زیرا دمور میخ طاشه کیرمز یعنی بویله ظالمره نصح وپند
ایلمك طاشه دمور میخ قاقمقدر حاصلی پند پذیر اولوب متأثر اولمق احتمالی یوقدر * قطعه *
بروزکار سلامت شکستکان دریاب * که جبر خاطر مسکین بلا بکرداند * باحرف ظرف
(روزکار سلامت لامیه (شکستکان الف ونون ادات جمعدر دلخسته ومکسور خاطر اولان
فقرا مراددر (دریابك مقدم مفعولیدر (دریاب فعل امر مفرد مخاطب اکله وتدارك ایله دیمکدر
تقدیری حال شکستکان دریابدر (که حرف تعلیل (جبر جیمك فتحی وبانك سکونیله
برصنغی سیکلمکدر واول سیك تخته لرینه جبره دیرلر (خاطره اضافت مصدرك مفعولنه در
(ومسکینه لامیه (بلا بکرداندك مقدم مفعولیدر (با حرف تأکید (کرداند فعل مستقبل
مفرد غائب کردانیدن دوندرر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) صحت
وعافیت وسلامت ورفاهیت زمانده فقرای شکسته دل ودرویشان مکسور خاطرلری یوقلیوب
وبولوب تفقد وتدارك ایله یعنی احسان وصدقه وزکاتله خاطرلرینی تسلی ایله زیرا مسکین

وفقیرك خاطرلرینی تسلی ایدوب جبرایلمك بلایی رد ایلر یعنی صدقه وزکات مالی وجانی حفظ
ایدوب بلیاتی دفع ایدر * چو سائل از تو بزاری طلب کند چیزی * بده وکرنه ستمکر بزور
بستاند * چو حرف تعلیل (سائل دیلنجی (وبا حرف مصاحبت (زاری فریاد وفغان (چیزی
یا حرف وحدت (بده فعل امر مفرد مخاطب (وکرنه والا دیمکدر (ستمکر ظالم (باحرف مصاحبت
(زور بونده قوت وقدرت وقهر دیمکدر یعنی کوجله (بستاند فعل مضارع مفرد غائب
آلور دیمکدر (محصول بیت) چونکه سائل سندن تضرع وزاریلغله برنسنه استیه البته ویر
(واما السائل فلا تنهر) حسبنجه والا ویرمیوب خست ایدرسك ظالم سندن زورایله یعنی کوجله
الور مذکور کاروان خلقندن الدیغی کبی * حکایت * چندان که مرا شیخ اجل شمس الدین
ابو الفرج بن جوزی بترك سماع فرمودی وبخلوت وعزلت اشارت کردی عنفوان شبابم
غالب آمدی وهوا وهوس طالب ناچار بخلاف رأی مربی برفتمی واز سماع ومخالطت حظی
برکرفتمی چون نصیحت شیخم یاد آمدی کفتمی * چندان که اولقدر که دیمکدر (مرا بکا دیمکدر
(اجل تشدید لامله اصلی اجلل ایدی ادغام اولدی (شمس الدین لقب (ابو الفرج کنیت
(بن جوزی صفت (بترك با حرف صله (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (سماع
بونك کبی یرلرده ساز اوازینه وخواننده وکوینده اوازینه دیرلر نتکه حضرت شیخ بوستانده بیورر
(بیت) نه مطرب که آواز سم ستود) (سماعست اکر عشق داری وشور) بالبداهه معلومدر که بونده
آواز جنسنه سماع بیورمشدر فتأمل (پس از سماع ومخالطت حظی برکرفتمی) معناسنی سماع — ردکافی وشمعی
ایدردم دینلر معلوم اولدیکه سماعی بونده صوفیلرك رقصی معناسنه اخذ ایدرلر ایمش
اعدی معلومدر که سبحة الابرارك اونوزدوردنجی عقدینك مرادینه واصل اولمازلر ایمش
(عنفوان اول معناسند (شباب یکتلك یکتلك اولی دیمکدر (مرا بکا (غالب آمدی غالب کلوردی
(یا حرف حکایه (ناچار بالضروره (بخلاف با حرف صله (خلاف رأی مربی لامیه لردر
(مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن تربیه ایدیجی دیمکدر (مراد ابن جوزی حضرتلریدر
(برفتمی کیدردم یا حرف حکایه (مخالطتدن مراد خلقله اختلاطدر (حظی بر حرف تأکید
(کرفتمی طوتردم یا حرف حکایه (محصول ترکیب) اولقدر که بکا شیخ اعظم ابن جوزی
حضرتلریکه اول زمانده حضرت شیخك مربیسی ایمش (سماع ترکنی بیوردی دخی خلوت
وعزلته اشارت ایدردی (جوانلغمك اولی یعنی تازه لکی غالب کلوردی (وهوا وهوسم مقتضای
نفس اولان احوالی وارزوی خاطری طالب اولوردی (بالضروره مربینك رأیی خلافنجه
خلوت وعزلتدن کیدردم دخی سماع واختلاطدن حظ الوردم (چونکه شیخك نصح وپندی
یادمه کلوردی (یعنی چونکه نصیحتنی اکاردم دیردم (مذکور افعالك اواخرنده اولان یالر
حکایه ایچوندر نتکه هر برینه اشارت اولدی * بیت * قاضی ار یا ما نشیند برفشاند دست را *
محتسب کرمیخورد معذور دارد مست را * بو بیت کفتمی بیورردیغنك مقولیدر (ارا کردن
مخففدر (برفشاند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده قاضی یه راجع ضمیردر ال قار صاردی
دیمکدر نتکه خواننده وکوینده وساز یانجه ال اصولنی طوترلر ال سلکمك دینلر غلط ایلمشلر — ردسروری وکافی وشمعی
(محصول بیت) قاضی بزمله اوتورسه یعنی مجلسمزه داخل اولسه ذوق وشوقدن مجلسده
ال قارصاردی (حاصلی بزمله هم حال وهم رنك اولوردی (محتسب اکر باده ایچرسه مستلری
معذور طوتر (یعنی کندی باده نوش اولمغله احکام شرعی اجرا ایده مز (بو مصراع مصراع اوله
نسبت مقام تعلیلده وتمثیلده واقعدر (یعنی حضرت ابن جوزی اکر بزم مجلس ومحفلمزك
رونق وصفاسنی کوریدی وبیلیدی داخل مجلس اولوب بزمله همرنك وهم جنس اولوردی

هر نقدر که متورع وزاهد ایسه ده نتکه محتسب اورع نا سدن اولدیغی تقدیرجه باد ه مجلسند
داخل اواوب باده نوش اواسه می نوشلری معذور طوتردی * مصراع اولك معناسنده قاضی
ال سلکردی (یعنی سماع ایدردی دینلردست افشا ندن مرادی بیلمزلر یمش * سماعدن
دخی قندبر (محتسب بو محلده صو باشی معناسنده در دینلر محتسبی بیلمزلریمش * تاشبی بمجمع
قومی برسیدم ودران میان مطربی دیدم * تاانتهاء غایت ایچوندر الی معنا سنه (شبی یا حرف
وحدت (بمجمع با حرف صله (مجمع مجلس (قومی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) سماع
ونخا لطه‌دن حظ الورم بر کیجه یه دك که برقومك مجلسنه ایرشدم (یعنی اول کیجه یه‌دك بو یله
ایدردم (واول قومك اورته سنده بر مطرب کوردم مذکور بیتده بیوردیغی کبی *بیت* کو یی رك
جان می کسلد زخمهٔ سازش * ناخوشتر ازآواز هٔ مرك پدر آوازش * کو یی فعل مضارع مفرد
مخاطب دیر ایدك ویا دیدك دیمکدر (یعنی حاضر اولوب ایشیدسك دیر ایدك (رك رانك فتحی
وکاف عجمیله طمر معنا سنه در که عربیده عرق دیرلر (عینك کسری ورانك سکونیله (جانه
اضافتی لامیه ویا بیانیه در میکسلد می بونده حرف تأکید واقعدر (کسلد کاف عجمك
ضمی وکسریله (وسینك فتحی وکسریله کسلیدن مصدرندن فعل مضارع مفرد غائب
اوزر وقرر دیمکدر (مثلا ایپ ویا ایلك قرمق کبی (قطعله تعبیر ایدنلر خطا ایلدیلر (زخمهٔ ساز
چالدقلری اغج ویا کمك ویابو ینوز پاره‌سی که سازنده لر اکا تازیانه دیرلر (سازه اضافتی لامیه‌در
(شین ضمیر مطربه راجعدر نا ادات توصیف نفی (خوش واو رسمیله ایی دیمکدر (وترادات
تفضیل‌در ناخوشترك دیمکدر (اوازهٔ مرك پدر لامیه‌لردر (یعنی بر کیمسه‌یه بابالك اولدی دیو موحش
خبر ویرمك صداسندن اول مطربك صداسی جان کاه‌تر و بدتر ایدی (بو قضیه اکثره بناء در
والا نیچه ناخلف واردر که باسنك اولوسی خبرینه مژدکانه لر ویرر (محصول بیت) مذکور
مطربك خصوصنده بیورر اکر مذکور مطربك زخمهٔ سازینی ایشیدسك دیر ایدك که جان طمرنی
قرر واوزر سازینك زخمه‌سی شول مرتبه مزعج وموئلم ایدی (واوازی پدر اولوسی اوازندن
دخی ناخوش وموحش ایدی (حاصلی سازندلکی وکوینده لکی کمال مرتبه منفور وقبول طبعدن
زیاده دور ایدی زخمه یرینه نغمه یازانلر نغمه ایلملی در * کاهی انکشت حریفان ازو در کوش
وکاهی برلب که خاموش * (محصول ترکیب) مذکور مطربك زخمهٔ سازینی ونا ساز اوازنی
ایشتمیه‌لم دیو کاهی اهل لم مجلسك بر مقلری قولاغنده ایدی (وکاهی خاموش اول دیو لبنده ایدی
(حاصلی سکوت ایله دیو اشارت ایلرلردی * بیت *یهاج الی صوت الاغانی لطیبه * وانت مغن
ان سکت تطیب * یهاج فعل مضارع مبنی للمفعول اجوف یائی ضرب بابندن مصدری هیجان کاور
هانك ویانك فتحه‌لریله میل ورغبت معناسنه (الی حرف جر مجرو یله قائم مقام فاعلی یهاج دروجائز
در که کندی مصدر ینه مسند اوله صوت صادك فتحی وسکون واو ایله آواز معناسنه در اغانی یه اضافتی
لامیه‌در (اغانی منتهای جموعدن اغنیه‌نك جمعیدر همزه‌نك ضمی وغینك سکونیله وتشدید یا ایله (امانی
امنیه نك جمعی اولدیغی کبی امنیه ارزویه ومراده دیرلر (واغنیه غنا معناسنه در کسر غین والف
ممدود ایله ایر معناسنه که فارسیجه سرود دیرلر (لطیبه لام حرف تعلیل یهاج فعلنه متعلق وضمیر
مذکر صوته راجعدر (لطیبها یازانلر خطا یازدیلر (وانت واو حرف حال انت ضمیر مرفوع منفصل محلا
مرفوع مبتدا (مغنی اسم فاعل مفرد مذکر مخاطب تقدیرا مرفوع خبر مبتدا الام الفعلی اعلالله ساقط
اولمشدر (ان حرف شرط (سکت فعل شرط (تطیب فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط جمله
شرطیه اعرابدن محلا مرفوع صفت مغنی در (بعض نسخه‌ده نطیب دوشمش نون متکلمله و بعضنده
(یطیب دوشمش یای غیبتله فاعلی مقدرا ولان سکوت اولور (محصول بیت) مغنیلر صوتنه میل ورغبت

ردکافی وشمعی

ردشراح جمیعا

ردشراح جمیعا

ردسروری وکافی

اولنور

اولنور لطیف اولدیغیچون یعنی لطیف وخوب اولدیغی تقدیرجه روح اصواته مائل وراغب اولور
حال بو که سنده مغنیسن اکر ساکت اولسك زیاده طیبسین حاصلی سکوت ایتسك سکوتك موسقی
یرینه یکیر یاخود سکوت ایلسك بز طیب اولوب خوشحال اولورز یاخود سکوتك طیب اولور قندبر
* بیت *نبیند کسی در سماعت خوشی *مکر وقت رفتن که دم درکشی *نبیند فعل نفی مستقبل مفرد
غائب کورمز دیمکدر (کسی یاحرف وحدت (سماعت تاضمیر خطاب سماع بنه نغمه وصوت
معناسنه در (خوشی خاده روم ضمه ایله وواو رسمیله ویای مصدر ایله ایلك دیمکدر (مکر ادات
استثنا (وقت رفتن لامیه کتمك وقتی دیمکدر (دم نفس (در حرف تأکید (کشی فعل مضارع مفرد
مخاطب (محصول بیت) کیمسه سنك سماعکده ایلك کورمز یعنی سنك ساز وآوازکده برذوق
یوقدر که انده کیمسه صفا کسب ایلیه مکر کتمك وقتنده که نفسك چکه سین یعنی سکوت ایلیه سین
حاصلی مجلسدن کیدوب سکوت ایلیه سین هرکس مسرور اولور زیراسنك ناهموار سازکدن
وناساز وازکدن خلاص اولورلر بونده سماع صوت وآواز معناسنه اولدیغی زیاده بدیهیدر (پس سماعی
صوفیلر رقصی معناسنه واستماع ایتمك معناسنه اخذ ایدنلر بو معنایی بلمزیمش (خوشی خانك فتحیله
اوقنور کشی یه قافیه اولمغیچون دینلر روم ضمه‌دن آکاه دکللریمش (وقت رفتن معناسنی موت
معناسنه اخذ ایلین بیتك معناسنی فوت ایلمش بو بیتده دلالت واردر که اول ناساز بد آواز ناساز
وناهموار اولدیغندن غیری صوتنه مغرور اولوب دکه بلا ایله دکدیکنه زیرا ناسازلرك حالی
بویله‌در که چیغیر مقدن اوصانمز * مثنوی *چون در آواز آمد آن بربط سرای * کدخدارا کفتم
از بهر خدای * چون حرف تعلیل (در حرف صله در با معناسنه (بربط سرای وصف ترکیبیدر
قپوزله ایرلیجی یعنی قپوزچاله ویانیجه ایرلایه (بربط ایکی بانك فتحه‌لریله قپوزه دیرلر اما مشهور
باء ثانینك ضمیدر (سرای سینك فتحی وکسریله لغتدر ضمیله روستاییلر دلیدر (کدخدا کاف
عربك فتحیله اواسی صاحب خانه معناسنه (بهر ادات تخصیص (محصول بیت) چونکه اول قپوزجی
اوازه کلدی یعنی قپوز یا نیجه ایرلمغه باشلدی یعنی خواننده لك ایلمکه باشلدی اواسنه دیدم الله
ایچون * زیبقم در کوش کن تا نشنوم * یادرم بکشای تا بیرون روم * زیبق زانك کسری وبانك
فتحیله ژیوه یه دیرلر میم معناده کوشه مقیددر (تا حرف تعلیل یا حرف عطف (درم در قپو ومیم
ضمیر متکلم یعنی میم ضمیر منصوب متصل معناسنه در (تا حرف تعلیل (روم فعل مضارع متکلم وحده‌در
(محصول بیت) کتخدایه دیدم الله ایچون قولغمه ژیوه ایله یعنی قوی تا کیم صاغر اولوب
بو ناسازك اوازنی ایشتمیم زیرا قولغه ژیوه کیرنجه صاغر ایدر یا ایکا قپویی آچ تا کیم طاشره کیدم
یعنی بو ایکی ایشك برینی ایله دیو اوایسبنه یمین ویردم تا کیم مذکور بربط سرای ناسازی نه کوره‌یم
ونه ایشیده‌یم * فی الجمله پاس خاطر یاران را موافقت کردم وشبی بچندین مجاهده بروز اوردم *
پاس حفظ معناسنه در خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (و یارانه لامیه (شبی یا حرف وحدت و
یاحرف تنکیر (بروز باحرف صله (محصول ترکیب) حاصلی کلام یارانك خاطری ایچون اول کیجه یارانه
موافقت ایلدم وکیجه‌یی نیچه زحمت ومشقتله کونه کتوردم یعنی صباحه چیقردم *قطعه* مؤذن
بانك بی هنکام برداشت * نمی داند که چند از شب کذشتست * بانکدن مراد بونده تمجید ویا صباح
اذانیدر (برداشت قالدردی یعنی اوقودی (محصول بیت) مؤذن بانکی وقتسز قالدردی یعنی
اذانی وقتسز اوقودی بلمز که کیجه‌دن نقدر زمان وساعت کچمشدر * درازیٔ شب از مژکان
من پرس * که یکدم خواب در چشمم نکشتست *درازی یاحرف مصدر (شبه اضافتی لامیه (مژکان
من لامیه مژکان جمع مژه دردینی فارسی‌یی غریب تتبع ایلمش ایمش پرس بای عجمك ضمی ورانك سکونیله
فعل امر مفرد مخاطب صوردیمکدر سؤال ایله معناسنه (که حرف تعلیل (دم نفس وساعت معناسنه در

ردسروری

ردشمعی وکافی

ردشمعی وکافی

ردشمعی

شارح مرحومك لغتجه ویردیکی معنی یوانده‌در لکن شمعی مرحومك معناسی دخی رنکیندر ظن ایدرم زیرا اول ناساز فوت اولدیغنده خلق آواز کریهندن قورتله مز هر نقدر بر مجلسدن کتمد سیله انده اولنلر قورتلسه لر دخی بوندن بشقه دقت رفتنك فوت معناسنه اولدیغنه دم درکشی قرینه‌در للطابع

شارح مرحوم اشبو بیتده اولان درازی مضافنك اخرینه ضرورت وزن ایچون بریا کلور دیو بوقاروده هامشده اشارت ایتمشیکن کندو نسخه‌سندن یازیلان نسخه‌ده یازلموب همزه یازلمش نسخه سنده دخی بویله ایسه اصابت ایتمشدر (فتبصر) للطابع

(خواب او يقود يمكدر نكشتست فعل نفي ماضي مفرد غائب اولمامش وياجكزنمامش ديمكدر اشتراك اوزه
(محصول بيت) كيجه نك اوزونلغنى بنم كريكمدن سؤال ايله (يعنى كيجه اوزونلغنى مؤذن نه بلورر كه
صبـاحه دك پستر نا زده ياتور بلكه بنم مژ كانم ايى بيلور (زيرا بر نفس كوزومه او يقو كرممشدر
(يعنى كوز مده او يقو طولا نمشدر (حاصلى كوزم او يقو كورممشدر * بامدادان بحكم تبرك دستار
ازسر ودينار ازكر بكشـادم و پيش مغنى نهادم ودر كنـار رش كرفتم و بسى شكر كفتم ياران
ارادت من در حق او برخلاف عادت ديدند و برخفت عقـل من حمل كردند و نهفته
مى خنديدند يكى از يشان زبان تعرض دراز كرد و ملامت كردن اغاز كه اين حركت
مناسب حال خردمندان نكردى خرقهٔ مشـايخ بچنين مطربى دادى كه در همه عمرش
درمى در كف نبوده است وقراضهٔ در دف * با مدادان وبا مداد ايرته ديمكـدر (باحرف
مصاحبت (حكم تبرك لاميه (تبرك تفعل بابندن مصدر در تحفه وهديه معناسنه تبرك رسميله
واسلوبيله ديمكـدر (دستار دلبند (دينـار التون كر قوشق ديمكـدر (معلوم اوله كه
عربك وعجمك فقراسى نقدنى هرنه ايسه قوشاغنه بغلر (زيرا انلرك قوشاقلرى بزدن اولور (پس
دينار از كر بيورديغى بو معنايه كوره در (پس بو معنايى بلميوب كيسه وجيبمدن دينارى چيقردم
ديين خلاف سمته سلوك ايلمش (دستار ودينارى ياء وحدت ايله ايراد ايلين جميع نسخه‌لره مخالف
ايراد ايلديكندن غيرى معنـايه خلل ويرمشدر فتدبر (مغنيدن مراد مذكور مطربدر
(ارادت من مصدرك فاعلنه اضـافتيدر (برحرف صله (خلاف عادت لاميه عادتك خلافنجه
ديمكدر (خفت عقل مصدرك فاعلنه اضافتيدر (ومنه اضافت لاميه‌در (بعض نسخه‌لرده ونهفته
بخنديدند دوشمشدر (يعنى خفيه طريقيله بنى مزه لنوب كولشديلر (زبان تعرض بيانيه اغازدن
صكره بركرد مقدردر (كه حرف بيان (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (خرد مندانه
اضافت لاميه در بعض نسخه ده حال يرينه رأى دوشمش (حرقهٔ مشـايخ اين حركتدن
بدلدر وداد دينك مقدم مفعول صريحيدر (وبچنين غير صريحى (مطربى ياحرف وحدت
(دادى فعل ماضى مفرد مخاطب ويردك ديمكـدر (كه حرف رابط صفت ما بعدى مطربه
صفتدر (درم دالك كسرى ورانك فتحيله اقچه معناسنده‌در (كف آيه يعنى اوج (قراضه
التون خرده سى فارسيجه ريزهٔ زرديرلر (دف دالك فتحى وفانك تشديديله لفظ مشتركدر
عربله عجم بينـنده (تركيجه دمرى ديرلر دالك ضمى وميمك سكونيله ورانك كسريله
(محصـول تركيب) اول كيجه نك ايرته سى تبرك حكميله يعنى تحفه وهديه رسميله باشمدن
دستارى وقوشغمدن دينارى چيقروب مغنى اوكنه قودم وانى دركنار ايلدم يعنى قوچدم وچوق
شكر ايلدم (ياران بنم ارادتمى مغنى حقنده عادتمك خـلافنجه كورديلر (يعنى بو يله ايده كن
دكل ايدم (خصوصا بو نجلاين ناساز مغنى يه (وبو اوضاعمى خفت عقله حمل ايلديلر
وكزليجه (يعنى خفيه طريقيله بو حالمه كـولشديلر (پس بريسى ياراندن بكا تعرض وطعن
زبانى دراز ايلدى (حاصـلى بكا اعتراض ايلدى دخى بنى لوم وملامت ايلمكه باشلدى كه
وحركتى عقلا رأى وحالنه مناسب ايلمدك (مشـايخ خرقه سنى بو نجلاين برمطربه ويردك كه
جميع عمرنده النده واوجنده براقچه يه مالك اولمامشدر وبرقراضه يعنى
برالتون اوواغى دفنده كورممشدر حاصـلى كيسه اندن حظ ايدوب النه وآوجنه برحبه
ويرمش دكلـدر دستاره خرقهٔ مشايخ بيورديغى مجاز يدر (حضرت شيخك مبـارك
باشنده اولديغى اعتبار يله در بحكم تبرك اولنده بركه يازان ياندن يازرمش (درحق او
برينه درحق آن يازان اوايله آنك معنـالرينى بيلمزمش (حركتدن صكره را يازانلر جميع

ردكافى
ردشمعى

ردشمعى
ردشمعى

نسخه‌لره

نسخه‌لره مخالف يازمشلر (خرقهٔ مشايخ اولنده كه يازانلرده بويله ايلمشلر * مثنوى * مطربى
دوراز ين خجسته سراى * كس دوبارش نه ديده در يك جاى * مطربى مطرب اسم فاعلدر
افعال بابندن سوندريجى ديمكدر نفس ايى سازنده وكوينده دن مسه وراولديغيچون مطرب
ديديلر (ياحرف وحدت (دور تقديرى دور باددر (خجسته قوتلى ديمكدر مبـارك معناسنه
(كس تقديرى كه كس در (كه حرف رابط صفتدر ضرورت وزن ايچون ترك اولندى
وكس قالدى (دوبار ايكى كره ديمكـدر (نديده ماضى دن قسم كورممش ديمكدر (در حرف
ظرف (در يك جاى بريرده (دوراز ين خجسته سراى جملهٔ معترضه در كه بديعده حشو مليح ديرلر
صفتله موصوف بينـنه اعتراض ايلمش (محصـول بيت) برمطرب ايراغ اولسون بو مبارك
سرايدن بو معترضه سرايه نسبت دعا ءله در (ومطربه نسبت دعاء عليه در (كس دوبارش
دوبار ايكى كره ديمكـدر (وشين مطربه راجع در آنجلاين مطرب كه كيمسه آنى برمحفلده
وبر مجلسده ايكى كره كورممشدر (يعنى شويله ناساز وناهموار در كه بركره آنى ديكلين بردخى
مجلسنه اوغرامز (پس ايكى كره بريرده كورنمز بو تقرير مطرب مبتداى محذوفه
خبر ومصراع صفت اولديغى تقديرجه در وجائزدر كه مصراع ثانى حشو مليحه مقام تعليلده
اوله فتدبر (معلوم اوله كه حضرت شيخ بو ابياتى مذكور معترض جانبندن نقل بيورديغى بو صفتله
متصف برناسازه سن بوقدر تعظيم وتبجيل ايلمك ندن لازم كلور ديمك استر * راست چون بانكش
ازدهن برخاست * خلق راموى بربدن برخاست * راست كرچك يعنى بى شك وشبهه (چون
ادات تعليل (بانك كاف عجمله اواز معنـاسنده‌در (برخاست قالقدى يعنى صادر اولدى ديمكـدر
(خلق را حرف تخصيص خلقك ديمكـدر (محصول بيت) بى شك چونكه اوازى اغزندن
صادر اولدى خلقك يعنى اهل مجلسك بدننـده مويى قالقدى يعنى اورپردى صوتى زياده
مزعج اولديغندن جائزدر كه بونك كبى يرلرده برياء حكايه تقدير اولونه يعنى قالقاردى (راستك
معناسنى مستقيم دينلر مستقيم سو يلمامشلر وبراوغردن دين قتى اكرى كتمش (وتقـديرى موى
بربدن راست برخاست در دين بيتـك تركيبنه غريب تعقيد صالمش * مرغ ايوان زهول
او بپريد * مغزما برد وحلق خود بدريد * مرغ مطلقـا قوشدر (وايوان بونك كبى يرلرده
كوشكدر يعنى چارطاق (معلوم اوله كه قزلباش بد معاشـدن اول شيراز شهرينـك دأب
وعادتى بو ايمشكه كوشكلرينك علمى يرينـه اغچدن برقوش تراش ايدوب وضع ايدرلر ايمش
كيمى الطوطى وكيمى يشل وكيمى بيـاض وكيمى كبوتر وقومرى وطاوس وشاهين وغير يلرينى
وبو مرغانك ايچنى تجويف ايدرلر ايمش يعنى ايچلرينى قوغش ايدرلر ايمش واغزلرينـه برد
سپسى وضع ايدرلر ايمش پس هر باركه برباد حركت ايلسه بو حيوانلر دونوب بونلردن اصناف
اصوات صادر اولور ايمش (پس حضرت شيخ (مرغ ايوان زهول او بپريد) بيورديغى مبالغه
طريقيـله در يعنى اول ناساز مطربك مزعج وهولنـاك صداسندن مرغ ايوان جامد ايكن
اوركوب قاچدى ايمدى قياس ايله نه مرتبه مولم وموحش اوازاولمق كرك آوازى (هول قورقو
(بپريد باايله مؤكد فعل ماضى مفرد غائب اوچدى ديمكدر (مغز سابقا مفصل بيـان اولندى
نه يرده استعمال اولنديغى (حلق حانك فتحى ولامك سكونيله بوغازدر (خوده اضافتى لاميه‌در
(باحرف تأكيـد (دريد دالك فتحى وكسريله فعـل ماضى مفرد غائب (بردك ودريدك فاعلى
هر برينك تحتنـده مطربه راجع ضميردر (محصول بيت) مرغ ايوان اول مطرب ناسـازك آوازى
هولندن اوركوب اوچدى يعنى تحمل ايده مديكندن يرندن پران اولدى كندى بزم بينلر يمزى الدى
ايلتدى وكنـدى بوغازينى يرتدى حاصلى هم بزه جفا ايلدى وهم كنـدى يه (شراحك هيچ

رد سرورى وشمعى
ردكافى

رد ابن سيدعلى
وسرورى

ردشمعى
ردكافى

ردشراح جميعا

بریسی مرغ ابوانه تعرض ایلدیکندن معلومدر که جمیعنك مجهولی ایمش * کفتم مصلحت آنست که زبان تعرض کوتاه کنی که مرا کرامت اوظاهر شد کفت مرا بر کیفیت آن مطلع کردان تاهمکنان تقرب نمایم وبرمطایبهٔ که رفت استغفار کنیم کفتم بحکم آن که مرا شیخ بارها بترك سماع فرموده بود وموعظهای بلیغ کفته ودرسمع قبول من نیامد امشب مرا طالع میمون وبخت همایون بدین بقعه رهبری کرد تابدست این مطرب توبه کردم که دکر بار کرد سماع ومخالطت نکردم * زبان تعرض بیانیه (که حرف تعلیل (کرامت او لامیه (کفت متعرض دیدی (کیفیت یاء مشدد (وتا ادات مصدردر نیجەلك معناسنه (اینه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (کردان فعل امر مفرد مخاطب مطلع ایله دیمکدر (الف ونون ادات تأکیددر مصدری کردانیدن کلور (تا حرف تعلیل (همکنان جمیعمز دیمکدر (تقرب تفعل بابندن مصدردر (نمایمك مقدم مفعولیدر (مطایبه مفاعله بابندن مصدردر لطیفه وحشراق معناسنه (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (که حرف رابط صفت (کفتم حضرت شیخ متعرضه دیدم دیر (با حرف سبب (حکم بونك کبی یرلرده علت معناسنه در (آن لفظنه اضافتی مصدرك فاعلنه‌در (که حرف بیان (بارها ها ادات جمعدر کراتله دیمکدر (با حرف تأکید (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرموده بود بیورمشیدی (وموعظه میمك فتحی وعینك کسریله مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وها ادات جمعدو بلیغه اضافتی بیانیه (کفته یعنی کفته بود (واو حرف حال (در حرف صله (سمع قبول بیانیه (ومنه اضافتی لامیه (طالع میمون بیانیه مبارك طالع دیمکدر (واو حرف عطف (بخت همایون عطف تفسیری (با حرف صله (بقعه بانك ضمی وقافك سکونیله پارهٔ ارض معناسنه در یعنی یردن برپاره بونده مراد مذکور مطربله جمع اولد قلری خانه در (رهبر وصف ترکیبیدر قولاغوز معناسنه (ویا حرف مصدر قولاغوزلق دیمکدر (تا حرف تعلیل (با حرف ظرف (دست این لامیه (مطرب مشارالیه (که حرف تعلیل (دکر بار برکره دخی دیمکدر (کرد سماع لامیه (کرد کاف عجمك کسریله وسکون را ایله دکرمی، واطراف معناسنه در (مخالطت مفاعله بابندن مصدردر اختلاط معناسنه (نکردم کاف عجمیله فعل نفی استقبال متکلم وحده در کردیدندن دونمك وچکزنمك معناسنه (محصول ترکیب) متعرضه دیدم مصلحت اولدر که تعرض دیلنی کوتاه ایلیه‌سین یعنی دخل وطعن دیلنی بندن چکه سین زیرا بکا بونك کرامتی ظاهر اولدی (پس اول جهتدن بوکا بوقدر تعظیم ایلدم معترض دیدی بنی بونك کیفیتنه مطلع ایله یعنی بیوردیغك احوالی بکا اکلت تا کیم جمیعمز بوکا تقرب کوستره لم وبزدن صادر اولان مطایبه واطیفه یه استغفار ایده‌لم دیدم اول حکمله که بکا شیخ کرات ایله سماعی ترك ایلمکه بیورمشیدی ومبالغه ایله نصیحتلر سویلمش ایدی حال بوکه بنم قبولم قولاغینه کلمدی یعنی سوزین قولاغمه قومادم وقبول ایلمدم بوکیجه بکا مبارك طالعم وقوتلی بختم بوخانه‌یه قولاغوزلق ایلدی تا کیم بو مطربك الندە توبه ایلدم تا کیم بردخی سماع اطرافنده واختلاط چوره سنده چکزنمیم یعنی نه سماع دکلیم ونه کیمسه ایله اختلاط ایلیم * قطعه * آواز خوش از کام ودهان ولب شیرین * کر نغمه کند ورنکند دل بفریبد * آواز خوش بیانیه کوزل اواز دیمکدر (کام کاف عربیله دماغ واغزك ایچی (لب شیرین بیانیه شیرین اوچنه بله قیداولمقده قابلدر (نغمه کندك مقدم مفعولیدر (ور واکردن مخففدر (دل مقدم مفعولیدر بفریبدك کوکلی الدار دیمکدر (محصول بیت) کوزل آواز طتلی چکه‌دن وطتلی اغزدن وطتلی دودقدن کرکسه تغنی ایلسون کرکسه ایلمسون کوکلی کندی‌یه میل ایتدیرر یعنی اواز کوزل اولدقدن صکره نغماتسزده کوکلی جذب ایدر * ورپردهٔ عشاق وصفاهان وحجازست * از حنجره

مطلب

مطرب مکروه نزیبد * معلوم اوله که عشاق وزنکله راستك فرعلریدر بعض اهل فن فرعه پرده اطلاق ایلمش (اما صفاهان نه فرعدر نه پرده بلکه اصول اربعه‌نك اصل رابعیدر (حجاز دخی نه فرعدر ونه اصل بلکه ماباه وبوسلکك اوازیدر (پس حضرت شیخ اوجنه‌یله پرده بیوردیغی یا تغلیب طریقیله در ویا پرده یی مقام ونغمه معناسنه اعتبار ایلمش اوله (حنجره وحنجور حانك فتحیله حلقومدر یعنی بوغز (حنجرهٔ مطرب لامیه (ومکروهه اضافت بیانیه (نزیبد فعل نفی مستقبل مفرد غائب یراشمز دیمکدر (محصول بیت) کام ودهان ولب شیریندن صادر اولان اواز بویله در اما اکر نغمهٔ عشاق وصفاهان وحجاز ایسه ده مکروه وناساز مطربك حلقومندن زیبا دکلدر یعنی مقبول دکلدر بلکه دل خراشدر * حکایت * لقمان را کفتند ادب از که آموختی کفت از بی ادبان هرچه ازایشان در نظرم ناپسند آمد ازفعل آن پرهیز کردم * لقماندن مراد لقمان عادیدر که دیباجه‌ده ذکر اولندی (که بونده اسمدر کیم معناسنه (آموختی فعل ماضی مفرد مخاطب اوکرندك دیمکدر (بی ادبان الف ونون ادات جمعدر ادبسزلر دیمکدر مابعدی بی ادبانی بیان ایدر (هرچه ازایشان هرنه که انلردن (در نظرم در حرف ظرف نظرمده دیمکدر (ناحرف توصیف نفی پسند اسمدر مقبول معناسنه (فعل فانك فتحیله مصدردر اشلمك معناسنه اما فانك کسریله اسمدر ایش معناسنه (پرهیز بای عجمك فتحی ورانك سکونی وهانك کسریله صقنمق دیمکدر (محصول ترکیب) لقمانه دیدیلر ادبی کیمدن اوکرندك دیدی ادبسزلردن زیرا هرنسنه که انلردن نظرمده نامقبول کلدی انی اشلمکدن پرهیز ایلدم * قطعه * نکویند از سر بازیچه حرفی * کزان پندی نکیرد صاحب هوش * نکویند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونك کبی فعللرك کاه اولور که فاعلی خلق ویاناس ویاقوم تقدیرا اولنورنتکه عرب بیده ایدرلر (مصراع) یقولون لیلی بالعراق مریضة) یقولون فاعلی واو ضمیردر که مقدر مذکورلرك برینه راجعدر فتأمل (سر بونك کبی یرلرده جهت معناسنه در (بازیچه تصغیر بازیدر اویون معناسنه (پس بازیچه اویونجق دیمکدر اضافتی لامیه در یای بطنیله (حرفی یا حرف وحدت (نکویندك مفعول صریحیدر (واز سر غیری صریحی (کزان که حرف بیان وان اسم اشارتدر حرفه (پندی یا حرف وحدت ویا تنکیر (نکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (صاحب هوش یای بطنیله لامیه‌در ونکیردك فاعلیدر ممکندر که صاحب هوش نکویند ونکیرد فعللرینه تنازع طریقیله فاعل اوله دیبن معنی جهتنه نظر اولنمادیغندن غیری ایکی فعلك افراد وجمع جهتنده التفات ایلمزیمش (محصول بیت) لطیفله ومزاح جهتندن برسوز وبرحرف سویلمزلر که صاحب عقل اندن یعنی اول حرفدن برپند ونصیحت المیه حاصلی لعب وبازی طریقیله ده برسوزی خلق سویلرسه اهل ادراك اولان اندن منتصح اولور دیمکدر منتصح اسم فاعلدر افتعال بابندن نصیحت قبول ایلمك معناسنه اما تفعل بابندن متنصح ناصحلر تشبه معناسنه در پس بونده متنصح دینلر اصابت ایلمدیلر * وکر صد باب حکمت پیش نادان * بخوانند آیدش بازیچه در کوش * واو حرف حال (کر حرف شرط (باب حکمت لامیه (عدم اضافتی تجویز ایدنلر باب حکمتدن خبردار دکل ایمش (باب حکمت بخوانندك مقدم مفعولی وپیش نادان ظرف واضافتی لامیه (بخوانند فعل مستقبل جمع غائب فعل شرط اوقسه‌لر دیمکدر (آید جواب شرط وشین ضمیر نادانه راجعدر (اما معنی جهتندن کوشه مقید در تقدیری در کوش آید (در حرف صله (محصول بیت) اما حال وشان بویله در که اکر یوز ابواب وفصول حکمت نادان اوکنده اوقوسه‌لر قولغنه بازیچه کلور (یعنی اندن عبرت الوب منتصح اولماز (زیرا عقلی افسرده وطبعی پژمرده اولمش وقولغی غفلت پنبه‌سیله طوتلمش در * حکایت * (عابدی را حکایت کنند که شبی ده من طعام خوردی وتاسحر ختمی در نماز کردی صاحب دلی بشنید وکفت اکر نیم نانی بخوردی

ردابن سید علی

مطلب

رد سروری وشمعی

ردابن سید علی وسروری

و بخفتی بسـیار فاضلترا زان بودی* عابدی یا حرف وحدت ورا ادات مفعول (که حرف بیان
شبی یاحرف وحدت (تقدیری هرشبی در (وتاانتهاء غایت ایچوندر (ختمی یاحرف وحدت برختم
دیمکدر (کردی یاحرف حکایه (نیم نان لامیه (و یاحرف وحدت براتمکك نصفی دیمکدر (بخوردی
یاحرف حکایه ییـبدی دیمکدر (وبخفتی اویویدی (ازان یعنی اون بطمان طعام ییوب نماز ده
برختم قرأن ایلمکدن (فاضلتر ثوابلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) برعابدی حکایت ایدرلرکه
برکیجه ده اون بطمان طعام یردی وصباحه دك برختمله نماز قلوردی برصاحب دل بوحالتی ایشتدی
ودیدی اکر براتمکك نصفنی ییدی واو یو یایدی چوق مرتبه اندن خیرلیرق وثوابلیرق اولوردی
زیراهرنکه وارایسه آچلقده در * قطعه * اندرون از طعام خالی دار * تادرو نور معرفت بینی*
اندر وندن مرادشکم در (خالی بوش دیمکدر (تاحرف تعلیل در واصلنده دراو درهمزه ضرورت
وزن ایچون ساقط اولمشدر (ضمیرا ندرونه راجعدر (نورمعرفت بیانیه وبینبنك مقدم مفعولی
(وبینی فعل مضارع مفرد مخاطب بینیدندن کوره سین دیمکدر (محصول بیت) ایچروکی طعامدن
بوش طوت یعنی کندیکی آچ طوت تاکیم در ونکده معرفت نورینی کوره سین حاصلی تاکیم سکا
معرفة الله میسراوله * تهی ازحکمتی بعلت آن * که پری از طعام تابینی * تهی خالی دیمکدر حکمتی
یاسی ضمیر خطابدر (باحرف مصاحبت (علت آن لامیه (که حرف تعلیل (پری یا ضمیر حطاب
طلوسین دیمکدر (تاانتهای غایت ایچوندر (بینی یای اصلیه ایله بورن دیمکدرکه عرب انف دیر
(محصول بیت) اول علت واول سببله حکمت ومعرفت وکمالدن خالی وعاریسین که بورنکه دك
طعامدن مملوسین یعنی درونك طعامدن طو بطلی اولمق سببیله نورمعرفت وحکمته انده یریوق
زیرا برظرف که برنسنه دن مملو اوله انده غیری نسـنه صغماز * حکایت * بخشایش الهی
کم شده را در مناهی چراغ توفیق فراراه داشت تابحلقهٔ اهل تحقیق درآمد بیمن صحبت درویشان
وصدق نفس ایشان ذمایم اخلاقش بحماید مبدل کشت ودست ازهوا وهوس کوتاه کرد
وزبان طاعنان درحق اودراز که همچنان برقاعدهٔ اولست وزهد وصلاحش نامعول * (بخشایش
اسم مصدردر بخشایندن (بخشودندن دینلر خطا ایدیلر (دانش دانستندن مشتق اولدیغی کبی ردابن سیدعلی وسروری
دیدکلریده فاسددر (زیرا دانش دانیدندن مستقدر دانستندن دکل (الهی یه اضافتی بیانیه در ردابن سید علی وسروری
ویاحرف نسبتدر (الهی صفت بخشایشدر دیین ظاهر بودرکه اضافته قائل دکلدر (کم رد شمعی
کاف عجمك ضمیله یتکدر یعنی ضایع (شدهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسـل همزه
حرف وحدتدر دیین زائد سویلمش (راادات تخصیص کم شده نك دیمکدر (درمناهی ظرف ردشمعی
کم شده در (مناهی منهینك جمعیدرکه اسم مفعولدر مرمی کبی (چراغ توفیق بیانیـه (فرا
فانك فتحیله ادات صله در (راهه مقید (داشـتك چراغ توفیق مفعول اولی (وفراراه
مفعول ثانیسی (فرا بونده فوق معناسنه در تحته مقابل دینلر فوق وتحتی وزبر و بالایی فرق ایدر
ردشمعی دکللرایمش (وفرابونده قریب معناسنه دردیین ترزیق سویله ده مذکورلره قریب ایمش (تاحرف ردابن سیدعلی وسروری
تعلیل (باحرف صله (حلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسان دائره سنده مستعملدر ولامك فتحیله
ضریسنده بونده مراد مجاسـدر مراد زمره دردیین حلقه نك معناسنی بلمزیمش (اهله اضافتی رد شمعی
واهلك تحقیقه لامیدلردر (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (یمن یانك ضمی ومیمك سکونیله برکت
معناسنه در مبارکلك دیمکدر (صحبته اضافتی (وصحبتك درویشانه لامیه لردر (صـدق نفس
ایشانده لامیه لر در (نفس ایکی فتحه ایله بونده سوز معناسـنه در یعنی انلرك کلمات طیبه لری
(ذمایم ذمیمه نك جمعیدر مذمومه معناسنه یعنی اخلاق مذمومه (باحرف صله (حماید حمیده نك
جمعیدر محموده معناسـنه یعنی اخلاق محموده (مبدل اسم مفعولدر تفعیل بابنـدن ذمایمك

اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر حمایده ده بویله تقدیراولنور (دست کردك مفعول اول
صریحی (وکوتاه ثانیسی وازهواغیرصریحی (زبان طاعنان لامیه دردرحرف ظرف (حق اولامیه در
(درازتقـدیری درازشد ویادرازکشت در (که حرف بیان (همچنان انجلین دیمکـدر (بر
حرف استعلا (قاعدهٔ اول لامیه (نا حرف توصیف نفی (معول اسم مفعولدر تفعیل بابنـدن
اعتمـاد سز دیمکدر بی معول دیین خطـا ایلمش زیرا بی اسماء جوامده و اسماء مصـادره
مخصوص صدر مشتقـاته داخل اولماز فقدبر (محصول ترکیب) خـدایه منسوب ترحم لطف ردشمعی
واحسان طرق مناهیده کم اولمش یعنی ضال اولمش برکیمسه نك یولنه توفیق وهدایت چراغنی
طوتدی یعنی طریق مستقیمه دلالت ایدوب انصاف ویردیکه جمیع مناهی ومعـاصیدن توبه
واستغفار ایلدی تاکیم اهل تحقیق مجلسنه داخل اولدی درویشلرك صحبتی برکتیله وانلرك مبارك
نفسلرینك صدقیله اخلاق ذمیمه سی اخلاق حمیـده یه مبدل اولدی والنی هواوهوسدن کوتاه
ایلدی یعنی جمیع نفسـانی آرزولردن کچدی اما اهل طعن حسودلرك زبانلری انك حقنـده
دراز اولمشیدیکه انجلین قاعدهٔ اول اوزره در یعنی اولکی کبی هوا وهوس وارزوی نفسانیسنی
سوروب کچورمه ده در وزهد وصلاحی وتقوی وفلاحی بی اعتبار وبی اعتماد در دیدیلر *بیت*
بعذر توبه توان رستن ازعذاب خدای * ولیکن می نتوان اززبان مردم رست * با حرف
مصاحبت (عذر توبه لامیه (عذاب خدای ده لامیه در (می نتوان تقدیری نمی نتواندر ضرورت
وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (زبان مردم لامیه (رست بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده
بوی مضارعت وار (محصول بیت) توبه عذریله وسببیله خدانك عذابنـدن خلاص بولمق
ممکندر اما زبان خلقدن خلاص بولمق ممکن دکلدر یعنی خلق البته هرکسی اغتیاب ایدر
کرکسه هواده اوچسه ودریاده یوریسه حاصلی بدکویلردلندن خلاص اولمق ممکن دکل
* طاقت جور زبانها نیاورد وشکایت پیش پیرطریقت بردشیخ بکریست وکفت شکر این
نعمت چه کونه کزاری که بهترآزانی که پندارندت* طاقت جورز بانها لامیه لردر (پیش پیرطریقتده
بویله در (باحرف تأکید (کریست کاف عجمك وراءنك کسریله اغلدی دیمکدر (شکراین نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (کزاری کاف عجمك ضمیله فعـل مضارع مفرد مخاطب ادا
ایدرسین دیمکدرزا برینه ذال یازانلر بولفظك املاسندن آکاه دکللرایمش (که حرف تعلیل (بهتر
یکرك (ازحرف ابتـدا (وآن اسم اشارت (ویاضمیر خطاب اندن یکرکسین دیمکـدر (که ردابن سیدعلی وسروری وشمعی
حرف بیان (پندارند فعـل مضارع جمع غائب (وتاضمیر خطاب سنی ظن ایدرلر دیمکـدر
(محصول ترکیب) مذکور مهتدی خلقك دیللری جور وجفاسنه طاقت کتوره مدی وطریقت
پیرینك یانده شکایت ایلتدی یعنی پیرینه شکوی ایلدی شیخ اغلدی ودیدی بونعمتك شکرینی
نیجه ادا ایدرسین که سنی ظن ایلدکلرندن یکرکسین حاصلی خلقك سنی ظن ایلدکلرندن
یك اولدیغك برنعمتدر بونعمتك شکرینی پس نیجه ادا ایدرسین * قطعه * چند کویی که بداندیش
وحسود * عیب جویان من مسکینند * کویی فعل مضارع مفرد مخـاطب نیجه سویلرسین
(که حرف بیان (بداندیش وصف ترکیبـدر یرامز صانیجی بدکمان معناسنه (حسود معروف
(عیب جو وصف ترکیبدر بحسب لغت عیب استیجی دیمکـدر اما مراد عیب ایچی معناسنه در
الف ونون ادات جمعدر (منه اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ومسکینه بیانیه در
یاء بطنیله (محصول بیت) نیجه برسویلرسین که دشمنله حسود بن مسکینه عیب ایدیجیـلردر
یعنی دائما بنم معایب ومثالبم سویلیجیلردر حاصلی بنی غیبت ومساوی ایدرلر* کربخون ریختنت
برخیزند * وربیدخواستنت بنشبنند * بخون باحرف صله (ریختن مصدردر دوکمك معناسنه

(وتاضمیرخطاب (برحرف تأکید (خیزد فعل مضارع جمع غائب خیزید ندن قالقار دیمکدر
مراد اتفاق ایلیه‌لر معناسنه‌در (ور واکر دیمکدر (بید با حرف صله (خواستن دیلمك یعنی
نسنه‌یی مراد ایدنمك (وتا بنه ضمیرخطاب (بنشینند فعل مضارع جمع غائبدر اوتورر‌لر دیمکدر
یعنی قصد ایده‌لر (محصول بیت) شیخ درویش شاکی به بیوردرا کر سنك قانك دوککه قالقار
یعنی اتفاق ایده‌لر یعنی سکا ظلم ایلمك مراد ایدینه‌لر واکر سنك برامزلغکی استمکه اوتوره لر یعنی
سنك برامزلغکی مراد ایتمکیچون جمع اولالر حاصلی هرخصوصده طرف خلافکده اولورلر سه
دیمکدر (ورایکی مصراعده بیله ادات شرط برینه (که یازانلر وایکی مصدرك اخرنده تاء خطاب
برینه میم متکلم یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازدقلرندن غیری عقل سلیمی وطبع مستقیمی اولان — ردسروری وشمعی
بیلورکه معنی جهتی زیاده رکیك اولور بوندن غیری صحیح متن یازانه اعتراض غرابتدندر
* نیك باشی و بدت کوید خلق * به که بد باشی ونیکت بیند * باشی فعل مضارع مفرد
مخاطب ایی اوله‌سین دیمکدر (وبدت تا ضمیر خطاب سکا یرامز دیمکدر (کویدك مقدم
مفعولیدر (وخلق فاعلی (نیکت تا ضمیرخطاب سنی ایی دیمکدر (بینندك مقدم مفعولیدر
(محصول بیت) سن ایی اوله سین ویا ایی اولسك وخلق سکا یرامز دیه‌لر ویا یرامز دیرلر سه
یکدرکه یرامز اوله سین و یرامز اولسك وسنی ایی کوره‌لر ویا ایی کورسه‌لر حاصلی سن ایی
اولوب خلق سنی یرامز ظن ایلدکلری سن یرامز اولوب خلق سنی ایی ظن ایلدکلرندن یکدر
(کوید فعلنی جمع صورتنده یازان احتیاجسز وزنه خلل ویرمش * ولیکن مرا بین که حسن
ظن همکنان درحق من بکمالست ومن درعین نقصان * (محصول ترکیب) شیخ مریدشاکی به دیر — ردابن سیدعلی وسروری وشمعی
سنك حالك لطیفدر اما بنی کورکه جمیعنك حسن ظنی بنم حقمده کمالله‌در ویا کمالده‌در اما
حال بوکه بن عین نقصانده‌یم (ومن درعین نقصان عبارتی مصنف کلامیدر دیین عجب
ناقص طبع ایمش عفی الله عنه * بیت * کرانها که می کفتمی کردمی * نکوسیرت و پارسا مردمی * — ردسروری
آنها اقوالدن عبارتدر (که حرف بیان (می کفتمی معلوم اوله که کفت فعلنك اولنده می — مطا
وآخرنده یاادات حکایه‌لردرعلی کل حال تکرر تأکیدافاده ایدر (کردمی یاحرف حکایت (نکوسیرت
وصف ترکیبیدر ایی خویلی دیمکدر (پارسا مرد تقدیری مرد پارسادر ضرورت وزن وقافیه
ایچون تقدیم وتأخیره ارتکاب قلندی (مردمی یاسی حرف حکایه‌در (محصول بیت) اکر اول
نسنه‌لرکه سویلردم یعنی خلقه پند یوزندن سویلدکلریمی ایلیدم یعنی عمله کتوریدم
ایی خویلی کیمسنه و مرد عابد وزاهد اولوردم حاصلی افعالم اقوالمه مطابق اولسه عباد
وزهاددن اولوردم (بو بیت مذکور شیخك جانبندندر مردمی یرینه بودمی یازانلر صحیح نسخه‌لره
مخالف یازدقلرندن غیری قافیه‌ده خطا ایلمشلر (پارسامردمی پارسامرد ایدم دیمکدر پس معناسی — ردابن سیدعلی وسروری
پارسا مرد بودمی دردیین بی وجه سویلمش * بیت عربی * انی لمستتر من عین جیرانی *
والله یعلم اسراری واعلانی * انی یا ضمیرمنصوب متصل محلامنصوب اسم ان (لمستتر لام حرف — ردشمعی
تأکید (مستتر اسم فاعل متکلم وحده‌در افتعال بابندن لفظا مرفوع خبر ان (من حرف جر
مستتره متعلق عین مجرور درمن ایله ومضافدر (جیرانه که جارك جمعیدر قوکشولر دیمکدر
اصلی جوران ایدی میزان کبی واو یایه اعلال اولدی (اسرار همزه‌نك فتحیله سرك جمعیدر
وکسریله مصدر در افعال بابندن کزلمك معناسنه (اعلانده بویله علن دن که آشکاره دیمکدر
(محصول بیت) بن تحقیق قوکشولر کوزندن کزلیم یعنی احوالمه واقف ومطلع دکللردر
اما خدای ذوالجلال بنم کزلیلرم وآشکاره‌لرم ویا کزلدیکیم وآشکاره ایلدیکیم یعنی احوال ظاهر
وباطنمه مطلعدر حاصلی علام الغیوبدر اکا نسبت کزلی یوق بلکه بزه کوره در * قطعه *

دربسته بروی خودزمردم * تاعیب نکسترند مارا * بوقطعه عربی بیتك ترجمه سی شکلیدر
دربسته‌نك مقدم مفعول صریحیدر (بروی خود وزمردم غیرصریحلری (بروی خود با حرف
صله واضافت لامیه دربسته‌دن تقدیری دربسته ام در ما قرینه سیله (تا حرف تعلیل (عیب
نکسترندك مقدم مفعولی (نکسترند فعل نفی استقبال جمع غائب دوشه میه‌لر یعنی مطلع اولوب
افشا ایلمیه‌لر دیمکدر (مارا را ادات تخصیص بزم دیمکدر (محصول بیت) اوستومزه ویوزومزه
خلق عالمدن قپویی باغلمشز یعنی مردمدن عیبمزی کزلمشز تاکیم عیبمزی دوشه میه‌لر یعنی
واقف اولوب فاش ایلیه‌لر * دربسته چه سود عالم الغیب * دانای نهان وآشکارا *
دربسته تقدیری دربسته شدندر (عالم الغیب اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ومصراع ثانی یه
مرهون مبتدا (دانای نهان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبرمبتدادر برسین وتا تقدیریله
نتکه خبرده قاعده در تقدیری دانای نهانستدر (آشکار انهانه معطوف آشکارا وآشکاره
وآشکار برمعنایه‌در کزلی مقابلی یعنی واضح (محصول بیت) قپو باغلو اولمق نه فائده که غائب
بیلیجی الله تعالی کزلی وآشکاره ایشلری بیلیجیدر یعنی اکا هیچ برنسنه کزلی یوق هپ آشکاره‌در
بلکه کزلی دیدیکمز بزه کوره‌در (عالم الغیب کندی مصراعنده مصروفدر دیین معناسنی کندی بیلور — ردشمعی
انجق * حکایت * کله کردم پیش یکی ازمشایخ که فلان درحق من کواهی داده است
بفساد کفت بصلاحش خجل کن * کله کاف عجمك کسریله شکایت دیمکدر (که حرف بیان
(کواه کاف عجمك ضمیله شاهد دیمکدر طانق معناسنه (ویاحرف مصدر (بفساد با حرف صله
(بصلاحش باحرف مصاحبت صلاح نقیض فساددر (خجل صفت مشبهه‌در اوتانغن معناسنه
(محصول ترکیب) مشایخدن برینك قتنده شکایت ایلدمکه فلان کیمسه بنم حقمده فساده شهادت
ویرمشدر دیدیکه صلاحله انی شرمنده ایله یعنی صلاح اوزره اول تاکیم حقکده فاسد سوزسویلمکه
قادراولمیه * نظم * تونیکوروش باش تابدسکال * بنقص توکفتن نیابد مجال * نیکوروش وصف
ترکیبیدر ایی یوریشلی معناسنه (روش اسم مصدردر یوریش معناسنه (باش فعل امرمفرد مخاطب
اول دیمکدر باشیدندن (تا حرف تعلیل (بدسکال وصف ترکیبیدر سکالیدندن سینك فتحی وکسریله
صیمق معناسنه (بدسکال یرامز صانجی دشمن معناسنه باحرف صله (نقص مصدردر نقصان معناسنه
توبه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (وکفتنك مقدم مفعولی (نیابد فعل نفی مستقبل فاعلی تحتنده
بدسکاله راجع ضمیر (ومجال مفعولی (محصول بیت) سن ایی یوریشلی اول تاکیم یرامز صانجی
دشمن سنك نقصانك سویلمکه مجال بولمیه (یعنی سن صلاح وتقوی اوزره اول تاکیم بداندیش سنك
ذمك ایلمکه ظفر بولمیه * چواهنك بربط بود مستقیم * کی ازدست مطرب خورد کوشمال * چو
ادات تعلیل (آهنك ایرلنغج وسازاوازی (بربط قبوزکبی چنن دیمکدر (خورد فعل مضارع مفرد غائب
بر دیمکدر اکل ایدر معناسنه (کوشمال وصف ترکیبیدر قولق اووجی معناسنه اما استعمالده قولق
بورمق معناسنه‌در (حاصلی تأدیبدن کنایت ایدرلر بونده بورغوبی بورمق معناسنه‌در
(محصول بیت) بوبیت سابقه مقام تعلیلده‌درچونکه قپوزك آوازی ودوزنی مستقیم اوله یعنی
پرده سی راست اوله مطرب الندن چنن کوشمال یر یعنی اوازی سازاولنجه مطرب بورغوسین بورماز
بوایکی بیته رباعی دیینلر احوال اوزاندن بی خبرایمش * حکایت * یکی را ازمشایخ شام پرسیدند که — ردابن سیدعلی وسروری وشمعی
حقیقت تصوف چیست کفت پیش ازین طائفه بودند درجهان پراکنده بصورت وبمعنی جمع
وامروز قومی اند بظاهر جمع وبباطن پریشان * طائفهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل
همزه یه حرف وحدت دیین غلط سویلمش (پراکنده کاف عجمك فتحیله طاغق دیمکدر (بصورت — ردشمعی
باحرف ظرف بمعنی باسیده بویله‌در (امروز بوکون دیمکدر (قومی یاحرف وحدت (وانداسنك

جمعیدر (بظاهر (وبباطن بالریده ظرف ایچوندر (پریشان پراکنده کبی طاغق معناسنه در
(محصول ترکیب) شام مشایخندن برینه سؤال ایلدیلرکه حقیقت تصوف ندر دیدی بوندن اول
جهانده برطائفه وارایمش صورتده پراکنده ومعناده جمع یعنی ظاهرلری زی عوامده وباطنلری
زهدوتقوی ایله اراسته ایدی حاصلی ظاهرلرن دوزوب قوشمغله مقید دکللرایمش امادرونلری
نورمعرفتله مملواولوب جمعیت خاطره مالکلرایمش (معلوم اوله که اك اول صوفیلر ایچون خانقاه
مطلــــــــ
بنیاد ایلین شام ولایتنده رمله شهرنده امرای نصارادن برامیردر تکه حضرت مولانا جامی
نفحات انسده تحقیق بیور مشدر (پس بونده طائفهٔ بودند در جهان پراکنده (پراکنده بی
در جهان لفظنه قید اکلیوب علتنی بیان ایدوب دیمش زیرا زمان سابقده صومعهٔ صوفیه
یوق ایدی بلکه اك اول رمله ده امرادن برامیر بنیاد ایلدی دیدین عجب کج رفتارایمش نعوذ
بالله * قطعه * چوهرساعت ازتو بجایی رودل * بتنهایی اندرصفایی نبینی * بجایی با
زدسروری
حرف صله (ویا حرف وحدت (با حرف ظرف (تنهایالکز (ویا حرف مصدر (اندر
معنای ظرفیتی تأکید ایدر یعنی بامتضمن اولدیغی ظرفیتی تکه مکررمرور ایلمشدر (صفایی یا
حرف تنکیر (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کورمزسین دیمکدر (محصول بیت) چونکه
هردم وهرساعت کوکلك سندن بریره کیده یعنی کوکلکی عوایق وعلایق دنیویه ایله
مشوش وپریشان ایلیه سین تنهالقده یعنی خلوت وعزلتده جمعیت خاطرسزلغله صفا کورمزسین
حاصلی سنك صفاك جمعیت خاطرله در کرکسه خلوتده اول کرکسه کثرتده * کرت مال
وجاهست وزرع وتجارت * چودل باخدایست خلوت نشینی * جاه منصب (زرع اکین
(خلوت نشین وصف ترکیبی (ویا ضمیرخطاب بوبیت بیت سابقی تنویرایدر (محصول بیت
اکرسنك مال ومنصبك وزراعت وتجارتك وارایسه یعنی ظاهرا بونلرله مقید ایسك چونکه
کوکلك خدایله درخلوت نشین سین یعنی هرنه که ایشلسك وهرنیه که مشغول اولسك
کوکلك خدایله اولنجه حاصلی ماسوایه تعلقك اولمایجه سکا ضرر ایلمز بلکه کثرتده وحدت
ایلرسین * حکایت * یاددارمکه شبی درکاروانی همه شب رفته بودیم وسحر درکناربیشهٔ
خفته شوریدهٔ که دران سفرهمراه مابودنعرهٔ بزد وراه بیابان کرفت ویکنفس ارام نیافت
چون روزشد کفتمش این چه حالتست کفت بلبلانرادیدم که بنالش درآمده بودند ازدرخت
وکبکان ازکوه وغوکان ازآب وبهایم ازبیشه اندیشه کردم که مروت نباشد همه درتسبیح
رفته ومن بغفلت خفته * یاد دارم یادمده در یعنی خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان
(شبی یا حرف وحدت (درکاروانی برکاروان ایچنده یعنی ارالرنده (بیشه عربیده مشه
معناسنه در عجم مبشه دیر (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه یی حرف
وحدتدر دیین غلط سویلمش (خفته یاتمش واویومش دیمکدر (شوریده عشقدن براثری
ردشمعی
اولان کیمسه یه دیرلر (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل برشوریده شخص دیمکدر (که حرف
رابط صفت (نعرهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل شوریده نك ونعره نك همزه لرنی
وحدت ایچون طوتن بی خبرایمش (نالش اسم مصدردر ایکلمش معناسنه یعنی فریاد وفغان
ردشمعی
(کبکان کبکك جمعیدر ککلك دیمکدر (غوکان غوکك جمعیدر قوربغه لر دیمکدر (بهایم
بهیمه نك جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه عربیدر (درتسبیح رفته تقدیری درتسبیح رفته باشنددر
یعنی تسبیحه طالمش وکتمش اوله لر (محصول ترکیب) یادمده درکه برکیجه بتون کیجه
برکاروانده کتمش ایدك وسحروقتنده برمشه کنارنده یاتمش واویمش ایدك برشوریده کیسنه که
اول سفرده بزمله یولداش ایدی برنعره اوردی وبیابان یولن طوتدی یعنی بیابانه کتدی وبرنفس

وبرساعت ارام وقرار ایلدی چونکه صباح اولدی اول شوریده یه دیدم بونه حالتدرکه سندن
ظاهراولدی شوریده ایتدی بلبللری کوردم ایدیکه آغاچلردن فریاد وفغانه کلمشلر ایدی یعنی
اسان حالله خدانك تسبیحنه مشغول اولمشلر ایدی وککلکلر طاغدن وقربغه لر صودن
وحیوانات مشه دن ذکرایلدمکه مروت دکلدر دوکلی اشیا خدانك تسبیحنه مشغول اوله لر وبن
خواب غفلتده اولام باخصوص که بن اکرم واشرف مخلوقات اولام وخدایه تعبد ومحبت
ایچون خلق اولام * قطعه * دوش مرغی بصبح می نالید * عقل وصبرم ببرد وطاقت وهوش *
دوش دون کیجه (مرغی یاحرف وحدت (بصبح باجائزدر که ظرف اوله وجائزدر که حرف انتها
اوله یعنی صباحه دك (محصول بیت) دون کیجه برمرغ صباح وقتنده ویاصباحه دك ایکلردی یعنی ناله
وفغان ایدردی (عقل وصبر وطاقت وهوشمی ایلتدی یعنی ناله سی بنی مدهوش ایلدی * یکی
مطلــــــ
ازدوستان مخلص را * مکراوازمن رسید بکوش * دوستان مخلص بیانیه وراحرف تخصیص (مکر
کانه معناسنه در (آوازمن لامیه (بکوش باحرف صله (محصول بیت) مخلص دوستلرك برینك
قولغنه مکربنم آوازم ایرشدی یعنی احبادن برینك کوشنه بنم فریاد وناله م واصل اولدی مراد
حضرت شیخدر * کفت باورنداشتم که ترا * بانك مرغی چنین کند مدهوش * معلوم اوله که
لفظ باور کردن وداشتن وبونلرك مشتقاتیله استعماله محتاجدرکه معنی افاده ایلیه (باورنداشتم
اینانمادم دیمکدر (که حرف بیان (تراسنی (بانك مرغ لامیه (ویا حرف وحدت (مدهوش متحیر
معناسنه در (محصول بیت) محب مخلص دیدی اینانمادمکه سنی برمرغك آوازی بونجلین مدهوش
ومتحیر ایلیه یعنی برقوش آوازی سنی بویله بی اختیار ایلیه که راه بیابانه دوشوب کیده سین تصدیق
ایدهم * کفتم این شرط آدمیت نیست * مرغ تسبیح خوان ومن خاموش * شرط آدمیت لامیه
آدمیتده یاوتاادات مصدردر (مرغ مبتدا (وتسبیح خوان وصف ترکیبی خبرمبتدا (واوحرف حال
(ومن مبتدا (وخاموش خبری تقدیرکلام مرغ تسبیح خوان باشد ومن خاموش باشم در
رد شمعی
(شرط فارسیده لایق معناسنه مستعملدردیین افترا ایلمش (محصول بیت) محب مخلصك جوابنده
بیوردر دیدم بوآدملق شرطی دکلدرکه مرغ تسبیح خوان اوله وبن خاموش اولام یعنی بن عبادت
وطاعت ایچون مخلوق اولوب تسبیح وتهلیلدن خالی اولام ومرغ بی عقل وادراك اولوب مسبح
اوله بوانسانیت شرطی دکلدر بوقطعه شیخك حسب حالیدر مذکور شوریده نك حسب حالی
رد شمعی
دکلدر دیین پس حضرت شیخ آنك حالنی بیان ایلدیکندن غافل ایمش دیمك اولور بوخود
فاسددر فتدبر * حکایت * وقتی درسفرحجاز طائفهٔ جوانان صاحب دل همدم من بودند
وهمقدم وقتها زمزمه کردندی وبیتی محققانه بکفتندی وعابدی درسبیل منکرحال درویشان
بود بیخبر ازدردایشان تابرسیدیم بنخیل بنی هلال کودکی سیاه ازحی عرب بدرآمد واوازی براورد که
مرغ ازهوا درآوردی اشترعابدرا دیدم که برقص درآمد وعابدرا بینداخت وراه بیابان کرفت کفتم
ای شیخ درحیوانی اثرکرد وترا اثرنمی کند * وقتی یاحرف وحدت (سفرحجاز لامیه مراد مکه در
(طائفهٔ جوانان بیانیه جوانلر بولوکی دیمکدر صاحبدل اضافتده بویله صاحبك دله اضافتیده
جائزعدم اضافتیده (همدم همنفس یعنی مصاحب (همقدم ایقداش یعنی یولداش (وقتها
جمع وقت کاه کاه دیمکدر (زمزمه کوك کورلمك اوازی بونده مراد مطلق اوازدر (ویاحرف تنکیر
(وهمزه حرف توسل (کردندی یا حرف حکایه ایلرلر ایدی دیمکدر (بیتی یا حرف وحدت
(چندنیجه دیمکدر (محققانه محقق اسم مفعولدر تفعیل بابندن والف ونون وهاء رسمی نسبت ولیاقت
معناسنی افاده ایدر حاصلی توحیدانه دیمکدر (بکفتندی یا حرف حکایه (عابدی یا حرف وحدت
(سبیل یول (منکرحال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (درویشانه اضافت لامیه در (دردایشان دنی

بو یله در (تاحرف انتها (باحرف صله (نخیل لغتده خرما اوزدکنه دیرلر اما بونده بر یرك اسمیدر که
کوفه دن اون اوچنجی منزلدر اندن مدینهٔ منوره یه درت قوناق قالور راصلنده نخیل یحیی بن بنی هلالدر
حذف وایصال طریقیله نخیل بنی هلال واقع اولمش نخیل یرینه حی یازان جمیع نسخه لره مخالف — رد شمعی
یازمش (کودك کاف عربینك ضمی وسکون واو ایله ودالك فتحی وکاف عرب ایله اوغلان
دیمکدر صبی معناسنه (ویاحرف وحدت (حی عرب لامیه عرب قبیله سی دیمکدر (بدر آمد چیقدی
دیمکـدر (آوازی یا حرف وحدت (برآورد چیقاردی دیمکـدر یعنی برصدا ایلدیکه (دراورد
ایندردی دیمکدر یعنی اوچار قوشی یره ایندردی (محصول ترکیب) بر وقت سفر حجازده صاحب
دل جوانلر بلوکی یعنی برقاچ صاحب دل جوان بنمله همدم وهمقدم ایدیلر یعنی مصاحب یولداشلرم
ایدیلر کاه کاه بوجوانلر زمزمه ایدرلردی یعنی تغنی وترنمات ایدرلردی وبرنیجه محققانه وتوحیدانه
بیتلر اوقورلردی درویشلرك حاللرینه منکر بولده برعابد وار ایدی انلرك دردندن بی خبر
یعنی اهل حال دکل ایدی بوحان اوزره یوله کیدردك نخیل بنی هلاله ایرشنجه برقره اوغلان
عرب قبیله سندن طشره چیقدی وبر آواز قالدردیکه قوشی هوادن ایندرردی یعنی برمؤثر
اوازکه طیوری یره دوشورردی حاصلی اوچاقدن آلیقوردی عابدك دوه سنی کوردمکه رقصه
کلدی وعابدی اوستندن یره دوشوردی وبیابان یولنی طوتدی یعنی صحرایه کـتدی
بویله اولنجـه دیدم ای شیخ برحیوانه خوب اواز تأثیر ایلدی وسکا تأثیر ایلمـدی یعنی بولده
بونده کلنجه بوقدر اصوات طیبه دکله دك وسکا هیچ تأثیر ایلمدی نه عجب شدید قلب ایمش سین
* نظم * دانی چه کفت مرا آن بلبل سحری * توخود چه آدمی کز عشق بی خبری * دانی
فعل مضارع مفرد مخاطب استفهامی متضمن (بلبل سحری بیانیه سحره منسوب بلبل دیمکدر
(تو واو حرف رسمیـدر اما بونده ضرورت وزن ایچون اصلی کبی اوقونور مدایله (خود ادات
تأکید (آدمی یاء اولی حرف نسبت وثانی ضمیر خطاب (کز که حرف بیـان (بی خبری یا
ضمیر خطـاب (محصول بیت) بیلورمیسین اول سحر بلبلی بکا نه دیدی یعنی بکا سویلدیکین
بیلورمیسین دیدی بکا سن نه آدمیسین که عشقدن بی خبرسین یعنی بکا بویله خطـاب ایلدی
حاصلی عشقدن بی بهره اولان انسان دکل دیمکـدر بعض نسخه ده مران دوشمش رادن صکره
الفسز دیدن کیمسه مسکین زیاده ناموزون ایمش * اشتر بشعر عرب درحالتست وطرب * — ردابن سیدعلی
کر ذوق نیست تراکج طبع جانوری * بشعر عرب با حرف مصاحبت واضافت لامیه (حالتدن
مراد شوق وذوقدر وطرب شنلك (کج کاف عربك فتحی وجیم عربیله اکری دیمکـدر کژده
دیرلر (کاف عربك فتحی وزاء عجمله پس کج سهوله واقعدر زیرا کج کرجه دیر دینلر ایکی وجهله — رد ابن سید علی وسروری
سهو ایلمشـلر بریسی کج کژه مرادف اولدیغنی بیلدکلری بریسـیده کج کرجدر دیدکلری
زیرا کرج کج در کاف عجمله عربله دکل حاصلی بونلر بومقـدار بضاعتله کلستان کبی کتابك
شرحنه اقدام ایلك زیاده جنونندر عفی الله عنهمـا (کج طبع وصف ترکیبیـدر اکری طبعلو
دیمکـدر (جانور جانلی دیمکدر (ویا ضمیر خطـاب (محصول بیت) اشتر عرب شعریله حالتت
وطربده در یعنی ذوق وشوق وصفاده در اکرسنك اشعـار واصوات طیبه دن ذوق وشوقك
یوغیسه اکری طبعلی جانورسین یعنی دوه دن دون ودنی برحیوانسین (معلوم اوله که دیار عربده
دوه جیلر سفرلرده دوه لر یانجه برنوع صوت ایدرلرکه اکا حدی دیرلر ودوه لر حدایی ایشتمکله — مطلـــب
زیاده سرعت وجلادتله یوررلر پس شیخك درحالتست وطرب بیوردیغی بوحاللرینه اشارتدر
(معلوم اوله که مذکور نظمك بحرینه بحر بسیط دیرلر که عربه مخصوصدر وعجم بو بحرده
شعر سویلمز لیکن حضرت شیخ التزام ایلمشدر که کلستانده جمیع بحوری اجرا ایلیه وبو بحرك

اصلی مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلندر لیکن بونده فاعلن مخبون مستعملـدر یعنی ایکنجی
ساکنی که الفدر محذوفدر پس تقطیعی بویله در (دانی چه کفت مستفعلن (تمرا فعلن (آن بلبلی
مستفعلن سحری فعلن وقس الباقی علیه بو بیتلره رباعی دینلر رباعی نه وجهله اولدیغنی بیانلر یمش — ردابن سیدعلی وسروری وشمعی
* بیت * شتررا چوشور وطرب در سرست * اکر آدمی را نباشد خرست * شتررا را ادات
تخصیص شترك (محصول بیت) چونکه شترك شور وطرب وار باشنده یعنی باشـنده سودا
وهوا وار اکر آدمینك اولمازسه خردر یعنی عشق وشوق اهلی اولمیـان خردر زیرا خر
اخس حیواناتدر * بیت * وعند هبوب الناشرات علی الحمی * تمیل غصون البان لا الحجر الصلد *
هبوب مصدردر دخول وزنی اوزره مضاعفدر یل اسمك معنـاسنه (ناشراته اضافتی لامیه در
(ناشرات ریاح معناسنه در یللر دیمکـدر (علی هبوبه متعلقدر (حمی حانك کسری ومیمك
فتحیله چایر که طواردن قورورلر تقـدیرا مجروردر علی ایله (تمیل فعـل مضارع مفرد
مؤنث غائبـه اجوف یائی ضرب بابندن میل ایدر یعنی صالنور (غصون غصنك جمعیدر
داللر وبدا قلر دیمکدر بانه اضـافتی لامیه در (بان صورقون اغاجی (لا حرف نفی (صلد صادك
فتحی ولامك سکونیله صفت مشبهه درقتی معناسنه صفت حجردر (محصول بیت) یللر قوری
وچایر اوزره اسدیکی حینده بان اغاجنك تازه داللری وفدانلری صالنور قتی طاش صالنمز
(حاصلی اصوات طیبه دن والحان نفیسه دن عقـل سلیم وطبع مستقیم صاحبی لذتلنور
یابس طبیعتلر دکل * مثنوی * بذکرش هرچه بینی در خروشست * دلی داند درین معنی که
کوشست * باحرف مصاحبت (ذکرذلك کسریله دل ایله اکمغه دیرلر (وضمیله کوکاله مصدرك
مفعولنه اضـافتی در (شین ضمیر دلده مذکور اولان خدایه راجعدر (خروش خانك وراتك
ضمه لریله لغتده چوقرامقدر اما بونده صیت وصدادن کنایتدر (دلی یا حرف وحدت (درحرف
ظرف واین اسم اشـارتدر خروشه ویاذکره (معنی داندك مفعولیدر (که حرف رابط صفت
(محصول بیت) هرنسـنه یی که عالمه کورر سین اللهك ذکریله خروش وجوشده در
یعنی جمیع اشیا ذکرینـه مشغولدر بوخروشده وذکرده معنـایی برکوکل بیلور که سرتاسر
قولقدر (حاصلی هرشیء خدانك ذکرینه مشغول اولدیغنی کوزی وقولاغی آچق اولنلر بیلور
انجق غافللر بومعنادن اکاه دکللر * نه بلبل برکلش تسبیح خوانیست * که هرخاری بتسبیحش
زبانیست * کلش شین خدایه ویابلبله راجعدر (تسبیح خوان وصف ترکیبی در (نعمت خوان
وعشر خوان کبی تسبیح اوقیجی دیمکدر (ویاحرف تنکیر که بونده معنای اضراب افاده ایدر
(خاری یا حرف وحدت (باحرف مصاحبت ویا حرف ظرف (زبانی یاحرف وحدت
(محصول بیت) یالکز بلبل کل اوزره خدانك تسبیح خوانی دکلدر بلکه هربر دیکن اللهك
تسبیحیله بردلدر حضرت شیخ خاری زبان بلبله تشبیه ایلمش (زیرا طیور جنسنك دیللری
سوریدر بلبل وکل وخارجمی مراعات نظیر قبیلندندر بونلرك اجتماعی صنایع شعریه
اقسامندندر یوب اسم صنعتی تعیین ایلین ظاهردرکه نه صنعت اولدیغنی بیلمز یمش * حکایت * — ردسروری
یکی را از ملوك مدت عمر سپری شد وقائم مقامی نداشت وصیت کرد که بامدادان نخستین
کسی که از در شهر درآید تاج پادشاهی برسروی نهید وتفویض مملکت بدو کنید *
سپری سینك وباء عجمك ضمه لریله وسینك کسری وباء عجمك فتحیله لغتدر دوکمك معناسنه
سپری شد دوکندی دیمکـدر اما تمام اولدی معناسنی ویررلر (قائم مقام لامیه در (ویاحرف
وحدت (نخستین یاحرف نسبت ونون حرف تأکید (کسی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(درایدا یجری کره دیمکدر (برحرف استعلا (سروی لامیه نهید فعل امر جمع مخاطب قولك

دیمکـدر وضع ایلك معنـاسنه بعض نسخه‌ده (نهند د.وشمش یا برینه نو نله (یعنی فعـل
امر جمع غائب صیغه سیله (ولکل وجه قوسو نلر دیمکدر (تفو یض مملکت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بد و (با و د یمکدر (همزه داله ابدال او لنمشدر کنید (و یا کنند نهید کبی ایکی
وجهه متحملدر (محصـول ترکیب) ملوکدن برینك مدت عمری دوکندی (یعنی عمری آخر
اولدی وقائم مقـامی یوغیدی (وصیت ایلدیکه اولدو کلك ایرتسی اول برکیمسه که شهر
قپوسندن ایچرو کیره پادشاهه منسوب تاجی آنك باشنه قوك ویاقوسونلر و مملکتی اکاتفویض
ایلك و یا ایلسونلر * اتفاقا اول کسی که ازدر شهر درآمد کدایی بود که درهمه عمر لقمه لقمه
اندوختی وخرقه برحرقه دوختی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت ملك رابجای آوردند
وملك وحزائن بد وارزانی داشتند درویش مدتی مملکت راند * کدایی یاحرف وحدت (که
حرف را بطصفت (اندوختی یا حرف حکایت قزا نوردی (یعنی دیلنوردی (خرقه برخرقه
یمه یمه اوزرینه (دوختی یاحرف حکایت دیکردی (یعنی د یلنجی جنسندن برکیمسه ایدی
(ارزنی لایق (داشتند طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (محصول ترکیب) تفاقا اول برکیمسه که شهرك
قپوسندن ایچرو کردی بردلنجی ایدیکه لقمه لقمه قزانوردی یعنی دیلنوردی و یمه یمه اوزره
دیکردی یعنی یماردی ارکان دولت واعیـان حضرت پادشاهك وصیتنی برینه کتوردیلر
وملك وخزینه لری اکا تسلیم وتفویض ایلدیلر درویش برزمان ملك سوردی * تابعضی ازامراء
دولت کردن ازطاعت او بپچانیدند وملوك دیاراز هر طرف منازعت برخاستند و بمقـاومت
لشکرآراستند فی الجمله سپاه ورعیت بهم برامدند وبرخی از بلاد از قبضهٔ تصرف او بدر
رفت * تا حرف انتها ویا حرف تعلیل (بعضی یا حرف وحدت (برخ بعض یعنی برقاچ
کیمسه (امرا امیرك جمعیدر یعنی بکلر دولته اضافتی لامیه‌در (کردن بیون (طاعت اطاعت معناسنه‌در
(بپچانیدند فعـل ماضی جمع غائب (الف ونون ادات تعـدیه در دوندر دیلر (بمنازعت
باحرف صله منازعت چکشمك (باینه حرف صله (مقاومت مقابله ومقاتله معناسنـه (بهم
برامدند قرشدیلر وبحضور ومضطر اولدیلر (حاصـلی اضطرابه دوشدیلر یاخود عاصی اولان
بکلرك سپاه ورعیتی جمع اولوب متفق اولدیلر (و برخی بعضی دیمکدر (بلاد بلدك جمعیدر
شهرلر دیمکدر (قبضهٔ تصرف بیانیه (قبضه بونده ال وآوج معناسنه‌در (اویه اضافت لامیه
(بدررفت چقـدی دیمکدر (محصول ترکیب) درویش سلطنت سوردی تا امرآء دولتـك
بعضیسی اکا اطاعتـدن بیون دوندرنجه و یاحتی امرآء دولتك بعضیسی اکا اطاعتدن
بیون دوندردیلر یعنی یوزچوردیلر بعض نسخه‌ده ازمتابعت اودشمش یعنی پادشاهلغه قبول
ایلیـوب عاصی اولدیلر وغیری ممالك پادشاهلری هر جانبـدن منازعه یه قالقدیلر ومقـابله
ومقاتله یه عسکر ترتیب ایلدیلر حاصـلی درویشله جنکه مهیا اولدیلر حاصل کلام اطراف
پادشاهلرینك سپاه وعسکری جمع ومتفق اولدیلر و یا کندینك سپاه ورعیتی یادعسکره تحمـل
ایده میوب مضطرب ومضطر اولدیلر و بعضی مملکت قبضهٔ تصرفندن چیقدی * درویش ازین
واقعه خسته خاطر همی بودتایکی ازدوستان قدیمش که درحالت درویشی قرین او بود ازسفر
بازامد واورادرچنان مرتبه دید وکفت منت خدای راعزوجل که بخت بلندت یاوری
کرد واقبال رهبری تاکلت ازخار وخارت ازپای برآمد وبدین پایه رسیدی * همی ها حرف
تأکید (تاحرف انتها (دوستان قدیم بیانیـه (که حرف رابط صفت (بخت بلند بیانیـه
(وتاضمیر خطاب (یاور یاردمجی دیمکدر معاون معناسنـه (ویاحرف مصدر (تاحرف تعلیل
(کلت ازخار کلك دیکندن چیقـدی (یعنی دیلنجیلك اضطرابنـدن سلطنت ذوقنه واصل

اولدك دیکندن ایاغکدن چقدی (یعنی هروجهله فراغت خاطر الویردی (محصول ترکیب)
درویش مذکور واقعـه‌دن خسته خاطر ایدی تاکیم قدیم دوستلرندن بریسی که درویشلك
حالتنده اکا قرین ویولداش ایدی سفردن کلدی وانی بومحلـلین مرتبـه‌ده کوردی و دیدی
منت خدانك عزوجل کـه بخت بلندك وطالع میمونك معیـن وظهیرك اولدی واقبـال
ودولت دلیلك تاکلك دیکندن ودیکن ایاغکدن چیقـدی یعنی فقیرلق ودیلنجیلك اضطرابندن
خلاص بولدك و بو عالی مرتبـه‌یه واصل اولدك (ان مع العسر یسرا) عسر زحمت ومشقته
دیلر (و یسرا سانلغه وحضوره یعنی تحقیـق عسرله یسر مقرردر (یعنی جفایه صبرایدن
ایرو وفایه (یعنی بوقدر که فقر چکدك اول واسطه ایله خداسنی غایت غنایه ایصال ایلدی * بیت *
شکوفه کاه شکفتست و کاه خوشیده * درخت وقت برهنست و کاه پوشیده * شکوفه مطلقا
چیچکلر (شکفتست اصلنده (شکفته است درضرورت وزن ایچون حذف وایصال واقع اولمشدر
اچلمش دیمکدر (خوشیده ماضیدن قسمدر قوریمش و بورشمش وصولمش دیمکدر (برهنست
بونده اصلنده برهنه است درحذف وایصال طریقیله برهنست اولدی (پوشیده اورتلمش (یعنی
یپراغیله مستور اولمش (درویش مذکوره تمثیل بیوررر (محصول بیت) چیچك کاه تازه اچلمش
اولور وکاه پژمرده وصولمش اولور یعنی کاه تازه وکاه پژمرده اولور اغجده کاه یپراقدن چپلق
اولور وکاه یپراقله مستور اولور سنده نیجه زمان فقر وفاقه چکدك ایسه منت خدایه که انك
سببیله سلطنته قدم بصدك (خوشیده اسم مفعولدر دیین مفعولیت وفاعلیت معناسنی ادراك ردسروری
ایلمزیمش (شکفته استك معناسنی اچمش دیکله تعبیر ایلین ایبچه اچامش * کفت ای برادر ردابن سیدعلی
تعزیتم کن که جای تهنیت نیست انکه که تو دیدی غم نانی داشتم وامروز تشویش جهانی *
تعزیه مصیبت وقتنده برکیمسـه‌یه صبر ویرمکدر (ثلاثیسی عزا کلور صبر معناسنه
(تهنیت مبارك باد معناسنه‌در (غم نانی لامیه (ویاحرف وحدت (تشویش جهان مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف تنـکیر (محصول ترکیب) درویش شاه رفیقنه دیدی ای یاربنی
تعزیه ایله زیرا تهنیت یری دکل اول وقت که سن بنی کوردك ایدی برانمك غمی چکردم انجق
یعنی بوغزم قیدی واریدی فقطا مابوکون دنیا غمی یعنی رعیت وعسکر وغیرینك قیودین چکرم
بعض نسخه‌ده جهان برینه جان دوشمش (جهانیده اولان یا وحدت ونسبت ایچـون اولق
جائزدردیین نسبت معناسنی بیلمزیمش * مثنوی * اکـردنیا نبـاشد دردمندیم * وکرباشد ردشمعی
بمهرش پای بندیم * دنیادن مرادا موال واثقال دنیادر (ذکر محل وارادهٔ حال طریقیله (بمهرش
باحرف صله (ومهر بونده محبت معناسنه‌در (وشین دنیایه راجعدر (پای بند ایاق باغنه‌دیرلر
(محصول بیت) اکردنیا اولمزسه فقر وفاقه جهتندن دردمنـد و بیچاره یز اما اکر اولورسه
محبته پای بندز یعنی ایاغمز بغلیدر حاصلی اولدیغی تقـدرجه مهر و محبتنده کرفتارز * بلایی
زین جهان اشوبتر نیست * که رنج خاطرست ارهست ورنیست * بلایی یاحرف وحدت (زین
ازیندن مخففدر (جهاندن مراد دنیادر مذکور معنایه اشوبتر مشوشرك وپریشانرك دیمکدر زیرا
اشفتن واشوبیدن قرشدرمق وپرنسه‌یی قورجلمق معنـاسنه در حاصلی تشویشدن عبارتدر
(که حرف تعلیل (رنج خاطر لامیه در الم خاطر معناسنه‌در (محصول بیت) بودنیادن مشوشرك
بربلا یوقدر یعنی دنیا تشویش وغصه دن عبارتدر زیرخاطرك المیدر اکر وار واکر یوق یعنی
وارلغیده رنج والمدر یوقلوغیده حاصلی وارلغی دنیاده خوف وبیم واخرتده حساب وعذاب و یوقلغی
ذلت وهوان (ار (اکردن مخففدر (ور (واکردن زاء مفرده ازدن مخفف اولدیغی کبی بوتخفیفه
انکار ایلین بودلده بهره سی یوق ایمش * قطعه * مطلب کرتوانکری خواهی * جزقناعت که ردسروی

دولتبست هنی *مطلب فعل نهی مفرد مخاطب طلب ایلمه یعنی استمه طلبیدندن مشتقدر عربی
الفاظده عجم تصرف ایلسه اکا معمول دیرلر (توان قوته دیرلر (وکر کاف عجمك فتحیله ادات
فاعلدر (ویاحرف مصدر خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقع اولمش (ومطاب
جزاسی (جز غیر معناسنه در ومطلبك مفعولی (که حرف تعلیل (دولتی یا حرف وحدت (هنی
فعیل فاعل معناسنه در منهضم دیمکدر (محصول بیت) اکر توانکرلك دیلرسك یعنی اکا برلك
استرسك قناعتدن غیری نسنه طلب ایلمه زیرا منهضم بر دولتدر حاصلی قناعتدن کوار ادولت وسعادت
اولماز * کرغنی زر بدامن افشاند * تانظر در ثواب اونکنی * غنی فعیلدر فاعل معناسنه
(غنی مبتدا (وافشاند فعل مضارع مفرد غائب خبری (وزر مفعول صریحی (وبدامن غیری صریحی
وجملهء سمیه شرطیه (تا حرف تنبیه (در حرف صله در بامعناسنه (ثواب اولامیه (واوضمیری غنی یه
(وزره راجع اولمق جائز (نکننك نظر مفعول صریحی (ودرثواب غیری صریحی (محصول بیت)
اکر غنی کیسه احسان ویاتصدق طریقیله التونی اتکیله بذل ایدوب نثار ایدرسه صاقن آنك
ثوابنه نظر والتفات ایلمیه سین یعنی غنینك ثواب قصدنه ویا اندن الدیغك زر ایله ثواب اشلمك
قصد ایلمکه حاصلی زرین قبول ایله هرنه وجهله ایسه * کز بزرکان شنیده ام بسیار *
صبر درویش به که بذل غنی * کز که حرف تعلیل بیت سابقه علتدر (وزاء مفرد از دن مخففدر
(بزرکان الف ونون ادات جمعدر اولو دیمکدر (صبر درویش مصدرك فاعلنه اضافتیدر (به
یك دیمکدر (که من تفضیلیه معناسنی افاده ایدر بذل غنیده مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(محصول بیت) غنینك اتکله مال نثار ایلدیکنه التفات ایلمه زیرا اکا بردن چوق اشتمشم که درویشك
صبری غنینك بذل ونثارندن یکدر زیرادر ویشه مال ایچون حساب وعذاب یوقدر * بیت * اکر بریان
کند بهرام کوری * نه چون پای ملخ باشد زموری * معلوم اوله که بهرام توار یخده یکیدر بریسی
بهرام چوبیندر که بر بهادر کیمسه ایمش بریسیده بهرام کوردر که برجبار پادشاه ایمش کور کاف عجمك
ضمیله قولانه دیرلر یعنی یبان اشکینه مذکور پادشاه شکارنی اکا تخصیص ایلدیکیچون انی
ملابسه ایله بهرام کور دیدیلر حاصلی اندن غیری نسنه اولمازدی حتی برکون شکارده بر کورك اردینه
دوشوب کتدی کوز برمغاریه کتدی بوده اردنجه اندن صکره معلوم اولمدی نیجه اولدیغی حتی
آنه سی سلحدار ایله چوقداری اشکنجه ده هلاك ایلدیکه او غلمی نیجه ایلدیکز دیو بهرامك
مذکور قصه سنه خیام اشارت ایدوب بیورر (رباعی) این قصر که بهرام درو جام کرفت
زآهو بچه کردورو به آرام کرفت (بهرامکه کورمی کرفتی همه عمر) (بنکر که چه کونه کور بهرام
کرفت) (کوری یا حرف وحدت (وکور کندك مفعول اولی (وبریان ثانیسی (وبهرام فاعلی (نه حرف
نفی (چون حرف تشبیه (پای ملخ لامیه (ملخ میمك ولامك فتحه لریله چکر که یه دیلر عرب جراد
دیر (موری یا حرف وحدت بر قرنجه دیمکدر (محصول بیت) اکر بهرام کور بر کوری
بریان ایدوب فقرایه بذل ایدرسه خدا قتنده برموردن چکر که ایاغی مقداری دکل زیرا موره
نسبت چکر که ایاغی چوقدر اما بهرامه نسبت بر کور چوق دکلدر حاصلی خدا قتنده اعتبار
فقر وصبره در غنایه وتکبره دکل * حکایت * یکی راد وستی بود که عمل دیوان کردی مدتی اتفاق
دیدنش نیفتاد کسی کفت که فلانرا دیرشد که ندیدی کفت من اورا نمی خواهم که بینم قضارا از کسان
او یکی حاضر بود کفت چه خطا کرده است که از دیدن او ملولی کفت خطایی نیست ولی دوست
دیوانی را وقتی توان دید که معزول باشد * که حرف رابط صفت (عمل دیوان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مدتی یا حرف وحدت (اتفاق افتعال بابندن مصدردر واضافتی مصدرك مصدره در
(وشین ضمیر دوست یوانی یه راجعدر (نیفتاد واقع اولمدی دیمکدر (دیرلغتده کچ معناسنده در

مطلب

امابونك

اما بونك کبی برلرده چوق زمان دیمکدر (که حرف بیان (ندیدی کورمدك دیمکدر (کفت فاعلی
یکیدر دیدی یعنی سویلدی (قضارا ناکهانی واتفاقی دیمکدر معناسنی قضای الهی به نظر
ایله دیین بی نظر وبی بصر ایمش (کسان اولامیه (دوست دیوانینك کیسه لرندن دیمکدر
(محصول بیت) برینك بر دوستی وار ایدیکه دیوانه خدمت ایدردی یعنی اهل دیوان ایدی
بر مدت وزمان کورمك اتفاق واقع اولمدی بر کیمسه دیدی چوق زمان اولدیکه فلان اهل دیوانی
کورمدك دیدیکه بن انی کورمك استمم یعنی کوره جکم کلمز ناکهانی اهل دیوانك کیسه لرندن بری
مجلسده حاضر ایدی دیدیکه نه خطا ایلمشدر که انی کورمکدن ملول وبیحضورسین دیدیکه
خطا یوقدر یعنی برخطا اشلمدی اما دیوانه متعلق دوستی بر وقت کورمك ممکندر که معزول
اوله زیرا مادام که عملده در مصالح دیوانه وخدمت انامه مشغول اولورلر ودوستلره مصاحبته
فرصت بولمیزلر حاصلی انی کورمك استمدیکیم بوجهتدندر غیری معنی ایچون دکلدر * قطعه *
در بزرکی ودار وکیر عمل * زآشنایان فراغتی دارند * بزرکی یا حرف مصدر (دار وکیرو کیرودار طوتمه
قاپمه معناسنه در (عمله اضافت لامیه در (فراغتی یا حرف تنکیر حرف مصدر طوتن بلمز یمش
(محصول بیت) اکابرلکده وعمل هنکامه وغوغاسنده یعنی شغل حالتنده آشنالردن فراغتلری
اولور یعنی آشنالری یاد ایلمزلر بلکه دنیا ذوقنه مشغول اولورلر * روز درماندکی ومعزولی * درددل
پیش دوستان آرند * در ظرف زمان مابعدینه اضافتی لامیه (درمانده وفرومانده عاجز
معناسنه در وکاف عجم های رسمیدن بدل (ویا حرف مصدر (معزولیده بویله در (درددل لامیه
(پیش دوستانده بویله در (آرند فعل مضارع جمع غائب (محصول بیت) عملدن اولدقلرنده بویله درلر
اما عاجزلق ومعزوللق کوننده کوکلری دردینی دوستلریانه ایلدرلر یعنی اظهار عجز وشکایت ایدرلر
حاصلی دردسرلرینی دوستلره عرض ایدرلر * حکایت * ابوهریره * صحابه دن برعزیزك کنیتی در اسمی
عبد الرحمن در ابوهریره دیمك کدیجك باباسی دیمکدر مکرم مرحوم کدی جنسنه مائل ایمش برکون
حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بونی کوردکه اتوابنده برنسنه کتوررد سؤال ایدر که یا عبد الرحمن نه
وار اتوابکده بیورر که کدیدر یارسول الله حضرت بیورر که (انت ابوهریرة) یعنی سن ابوهریره سین
کدی باباسی دیمکدر پس بواسمله مشهور اولدی وسوردی بواسمله چاغرلدیغی تبرکا زیرا اکا بواسمی
حضرت قودی ابوهریره حضرتی حضرت پیغمبردن بش بیك اوچیوز قرق حدیث شریف
روایت ایلمشدر * هرروز بخدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم آمدی کفت (یا اباهریره زرنی غبا تزدد حبا)
یعنی هرروز میاتامحبت زیاده کردد * زر زانك ضمی ورانك سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر ونون حرف
وقایه ویا ضمیر متکلم بنی زیارت ایله دیمکدر (غبا غینك کسریله کون آشری دیمکدر تمیز لغله
منصوبدر (تزدد فعل مضارع مفرد مخاطبدر افتعال بابندن جواب امر اولمغله مجزومدر زیاده
اوله سین دیمکدر (حبا حانك ضمیله محبت معناسنه در تمیزلکله منصوبدر (محصول حدیث شریف)
یا اباهریره بنی کاه کاه زیارت ایله محبت جهتندن زیاده اوله سین یعنی محبتك زیاده اوله حضرت
شیخ معناسین بیورر یعنی هرکون کلمه تا محبتك زیاده اوله * لطیفه * صاحب دلی را کفتند بدین
خوبی که آفتابست نشنیده ایم که کسی اورا کرفته باشد کفت از برای آنکه هرروزش می توان دید
مکر در زمستان که محجوبست ومحبوب (محصول ترکیب) بر صاحب دله دیدیلر بو کوزللکله که کنش
درهیچ ایشتمدمکه کیمسه انی سومش اوله یعنی اکا عاشق اولمش اوله صاحب دل دیدی انکیچونکه
هرکون کورمك اولور مکر قیشك که محجوب ومحبوبدر زیرا کثرة المشاهده قلة الحرمة مشهوردر
یعنی زمستانده کاه قار یاغوب وکاه بلوده کروب ناپدا اولدیغیچون مقبول ومحبوبدر (شمسك ضیادن
غیری اسباب حسندن نسنه سی یوقدر دین حسن صاحبلرینی کونشه تشبیه ایلدکلرندن

ردسروری

ردشمی

شارح مرحوم مرحوم یرینه
اول ذات شریف یا خود
مشارالیه یازسه صواب ایدی
للطابع

من المقامات
لا تزر من تحب فی کل شهر
غیر یوم ولا تزده علیه
فاجتلاء الهلال فی الشهر یوم
ثم لا تنظر العیون الیه

مرویات ابوهریره

ردسروری

آکاه دکل ایمش مسکین * قطعه * بدیداز مردم شدن عیب نیست * ولیکن نه چندآن که
کویند بس * با حرف صله (دیدار اصلنده وصف ترکیبیدر (ارندهٔ دید معناسنه در ترکیب
اضافیله صکره کاه یوزده وکاه زیارتده استعمال ایلدیلر بونده زیارت معناسنه در (مردمه اضافت
مصدرك مفعولنه در (شدن بونده رفتن معناسنه در (محصول بیت) مردمك زیارتنه وارمق
عیب دکلدر زیرا زیارت مستحبدر اما اول قدر چوق وارمه که یترکلدك دیه لر واحیانا
وآردیغك تقدیرجه چوق اوتورمه که اوتوردیغکدن ملول اولالر * اکرخویشتن راملامت کنی *
* ملامت نباید شنیدن زکس * خویشتن کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول (کنی نك مفعول
اولی وثانیسی ملامتدر (نباید شنیدن جواب شرط (وملامت مفعول صریحی (وزکس
غیرصریحی (محصول بیت) اکر کندی یکی لوم ایدرسك یعنی کند که پند ایدرسك
کیمسه دن لوم وپند ایشتمکه محتاج اولمازسین جواب شرطی محذوف اعتبار ایدنلرنه
شرطی بیلورلر ایمش ونه جزائی * حکایت * یکی رااز بزرکان باد مخالف در شکم پیچیدن

ردابن سیدعلی وسروری

کرفت وطاقت ضبط ان نداشت بی اختیار از وصادر شد کفت ای دوستان مرادرانچه
کردم اختیار نبود وبزهٔ برمن ننویسند وراحتی بمن رسید شمانیز بکرم معذور دارید * باد مخالف
بیانیه (پیچیدن بونده دولانمق وبورلمق دیمکدر (پیچیدن کرفت طولاندی و بورلدی
دیمکدر (وطاقت ضبط مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وآنه اضافت بنه مصدرك مفعولنه در
(وطاقت نداشتنك مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) اکابردن برینك قرننده مخالف یل
طولنمغه وبورلمغه باشلدی حاصلی قرنی ویورکی بوردی وضبطه طاقت طوتمدی یعنی
ضبط ایدهمدی بی اختیار اندن صادر اولدی دیدی ای دوستلر بنم ایلدیکمده اختیارم
یوغیدی یعنی بندن بی اختیار صادر اولدی و بوخصوصده بنم اوزریمه برکناهده یازمزلر
وبکا راحتده ایرشدی یعنی اول ناساز کتمکله بکا حضور قلب حاصل اولدی سزده کرمکزله
معذور طوتك (بعض نسخه ده بزهٔ آن دوشمش اضافتله * مثنوی * شکم زندان بادست ای
خردمند * ندارد هیچ عاقل باد دربند * شکم مبتدا (زندان بادلامیه وخبرمبتدا (ندارد ك
فاعلی هیچ عاقل در (وباد مفعول صریحی ودربند غیرصریحی (بندن مراد حبس
وزنداندر (محصول بیت) شکم بادك زندانیدر ای عاقل (پس برعاقل بادی بند وزندانده
طوتماز زیرا ثقلت وضرر ویرر * چوباد اندر شکم پیچد فروهل * که باد اندر شکم باریست
بردل * پیچدك باد مفعول صریحی (واندرشکم غیرصریحی (فرو ادات تأکیددر (هل
هانك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر هلید ندن صالیویرمك معناسنه (که حرف تعلیل
(باد مبتدا باریست خبری (بردل خبره متعلق (واندرشکم حالدر باددن ویا ضرورت
وزن ایچون اضافتدن مقطوع صفتی (محصول بیت) چونکه باد شکمده دولانه وبوروله
یعنی سکا اضطراب ویره صالیویر زیرا بادشکمده یورك اوزره یوکدر یعنی ثقلت ویرر حاصلی
اکر بادی واکرافشانی همان الم ویردکده کیدرمك کرك مکرکیم حجاب ایده جك کیمسه حاضر
اوله اکاده برچاره یه وبرتدارکه مقید اولمق کرك زیرا حکما تأخیرنه اذن ویرمزلر اکرچه که
حضرت شیخك بوحکایه سی صورت هزلده در لیکن محض نصیحتدر * بیت * حریف
ترش روی ناساز کار * چوخواهد شدن دست پیشش مدار * حریف اصطلاحلرنده باده
مصاحبنه دیرلر اما بونده مطلقا مقارن دیمکدر (ترش رویه اضافتی بیانیه در (ترش رو
وصف ترکیبیدر اکشی صورتلی معناسنه (نا ادات نفی (ساز کار موافق معناسنه در وناساز کار
ناموافق دیمکدر (چو حرف تعلیل (خواهد شدن کتمك استیه دیمکدر (دست مدارك

مفعولی

مفعول اولی (وپیش ثانیسی (ومدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (محصول بیت)
ناموافق اکشی صورتلی حریف چونکه کتمك استیه الیکی اوکونه طوتمه یعنی مانع اولمه
قوکتسون اللهه اصمرلدق حاصلی ناسازك صحبتی عذاب روحدر (مصراع) روح راصحبت
ناجنس عذابیست الیم * حکایت * ازصحبت یاران دمشقم ملالتی پدیدآمده بود سردر بیابان
قدس نهادم وبا حیوانات انس کرفتم تاوقتی که اسیر قید فرنك شدم در خندق طرابلس
باجهودانم بکار کل بداشتند تایکی از رؤسای حلب که سابقهٔ معرفتی میان مابود کذر کرد ومرا
بشناخت کفت این چه حالتست وچه کونه کذاری کفتم * صحبت یاران دمشق لامیه لردر
(ملامتی یا حرف وحدت نوعیه (پدید عجم باء عجمله اوقور ورومیلر باء عربله (در بیابان در
حرف صله با معناسنه (قدسه اضافت لامیه قدس مبارك مراد در (تا حرف انتها (بو حرف
آنی کوسترر که بیابانده برمدت اولمش اوله (وقتی یا حرف وحدت (که حرف بیان (اسیرقیدفرنك
لامیه لردر (خندق خانك فتحی ونونك سکونیله معروف (طرابلسه اضافتی لامیه (طرابلس
اق دکز کنارنده شام نواحیسنده برشهرك اسمیدر حصاریده وار شهری وحصاری
دریادن برمیل یراقدر لیکن لب دریاده جابجا برجلر وار که دریا جانبنی حفظ ایدر
(تایکی بوتاده انتهاایچوندر و بونده امتداد فهم اولنور (رؤسا رانك ضمی وهمزه وسینك
فتحه لریله رئیسك جمعیدر (حلبه اضافت لامیه در (که حرف رابط صفت (سابقهٔ یا حرف
وحدت (وهمزه حرف توسل تقدیری معرفت سابقه در بعض نسخه ده سابقهٔ معرفتی
واقعدر (میان ما لامیه (کذاری بونده کچنورسین دیمکدر (محصول ترکیب) دمشقده اولان
یارانك صحبتندن بکا برملال ظاهر اولدی باشمی قدس بیابانه قودم وحیواناتله انس طوتدم
شول وقته دك که فرنك قیدنه اسیر اولدم وطرابلس خندقنده بنی جهودلرله بالچق ایشنه
طوتدیلر شول وقته دك که حلب اکابرندن بریسی که انکله ارامزده معرفت سابقه وارایدی
ایش ایشلدیکمزیره اوغرادی وبنی بیلدی ودیدی بونه حالتدر ونیجه کچنورسین دیدم
* قطعه * همی کریختم از مردمان بکوه وبدشت * که ازخدای نبودم بدیکری پرداخت *
همی ها حرف تأکید (می کریختم حکایت حال ماضی متکلم وحده قچاردم دیمکدر
(مرد ماندن مراد انساندر (بکوه با حرف صله (که حرف تعلیل (نبودم میم معنی جهتنده
پرداخت کلمه سنه مقیددر پرداختم نبود تقدیرنده (محصول بیت) انساندن ومردماندن کوهه
وصحرایه قچاردم زیراخدادن غیریله مصاحبت ومقارنتم یوغیدی یعنی متقرب الی الله
اولدیغم ایچون مردمدن نفرت ایدوب کوه ودشته قچاردمکه صحبت ومقارنتم اکا مخصوص
اوله فقط حاصلی اغیار مانع تقرب وصحبتم اولماسون دیو اغیاردن قچاردم بعض شراح

ردابن سیدعلی وسروری

دیمش طاغه وصحرایه قچاردم خدادن غیره مقارن اولمیایم دیو لیکن معنای منطوقی بویله
دکلدر فتأمل (مصراع ثانینك معناسنی زیرا حق تعالی حضرتندن غیری برکیمسه ایله بکا
مصاحبت ومقارنت اولمدی دیین حق ادایه مالك اولمامش * قیاس کن که چه حالت بود

ردشمعی

درین ساعت * که درطویلهٔ نامردم بباید ساخت * که حرف بیان (درین ساعت بوساعتده
وبوحالده دیمکدر (که حرف تعلیل (طویلهٔ نامردم لامیه (میم متکلم معناده (بباید مقیددر
بکا کرك دیمکدر (ساخت بونده مصدر معناسنه در ماضی وقائع اولمق دیمکدر (محصول بیت)
قیاس ایلکه نه حالم وار بودمده وبو ساعتده که ناجنس ونامرد صراسنده وادیزیسنده
کچنمك واختلاط ایلمك کرك یعنی بربلوك جهودله طپراق وبالچق خدمتنده فرنکه اسیرا
اولان مسلمانك حالی نه اولدیغی معلومدر قیاس ایله صورمغه احتیاج سزحاصلی بونك کبی

محنت وعذاب بد همانندر تعریفه محتاج دکل * بیت * پای درزنجیر پیش دوستان * به که بابیکانکان در بوستان * بیکانکان کاف ثانی هاء رسمیدن بدل کلمشدر (والف ونون ادات جمعدر (محصول بیت) دوستلر قتنده اياق زنجیرده اولوب محبوس اولمق بیکانه لرله بوستانده اولوب ازاد اولمقدن یکدر حاصلی دوستلر قتنده محنتده اولمق بیکانه لر وناجنسلرله راحتده اولمقدن یکدر اگرچه که بیکانه لرله راحت مشکلدر * برحالت من رحم آورد وبده دینار از قید فرنگم خلاص کرد وباخود بحلب برد دختری داشت درعقد نکاح من آورد بکابین صد دینار چون مدتی برآمد دختر بدخوی بودوستیزه روی ونافرمان زبان درازی کردن گرفت وعیش مرامنغص داشتن چنان که گفته اند * دختری یا حرف وحدت (عقد نکاح بیانیه (کابین کاف عربیله عقد نکاح ومهر مؤجلدر بونده مراد اخیردر (بدخوی وصف ترکیبدر (ستیزه روی بوده اویله درمعاند دیمکدر (بعض نسخه ده نافرمان دوشمش غیرمطیع معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور رئیس بنم مذکورا بترحالمه رحم کتوردی واون دیناره بنی قید فرنکدن خلاص ایلدی وکندیله حلبه ایلتدی برقزی وارایدی انی بنم عقد نکاحمه کتوردی یعنی بکانکاح ایلدی یوزالتون مهره چونکه برمدت مرورایلدی دختر بدخوی وستیزه روی ایمش وغیرمنقاد ومطیع ایمش زبان دراز ایلمکه بشلدی وبنم عیش وصفامی مکدر قلمغه شویلکه دیمشلر * مثنوی * زن بد درسرای مردنکو * هم درین عالمست دوزخ او * زن بد بیانیه (سرای مردنکو لامیه وبیانیه در (دوزخ اولامیه ومؤخر مبتدا (درین عالم مقدم خبر (محصول بیت) ایی کشینك اونده یرامز عورت بوجهانده انك جهنمیدر یعنی یرامز عورت انك جهنمیدر ویا اول اوانك جهنمیدر * زینهار از قرین بد زنهار * وقنا ربنا عذاب النار * زینهار زانك کسری ویا ایله نونك سکونیله یاسزده لغتدر ومشترکدر ردع وتحذیر وامان بینده بونده تحذیر وامان معنالری ملایمدر (قرین بد بیانیه (واو حرف ابتدا (قنا قافك کسریله فعل امر متکلم مع غیره در وقی یقی دن یعنی لفیف مفروقدر ضرب بابندن بزی صاقله دیمکدر (ربنا تقدیری یاربنادر منادای مضافدر اول جهتدن منصوبدر (عذاب نزع خافضلغله منصوبدر تقدیری عن عذاب النار در (محصول بیت) زینهار یرامز یولداشدن زنهار (یعنی صاقن یرامز یولداشدن ویا امان یرامز یولداشدن یارب بزی صقله یرامز یولداشدن که عذاب ناراندن کنایه در (نته که حضرت امام علی کرم الله وجهه بیورر (دنیاده جهنم یرامز عورتدر (حضرت شیخك ده بونده مرادی کندینك بدخوی وستیزه روی ونافرمان خاتونیدر * یاری زبان تعنت دراز کرده همی گفت توان نیستی که پدر من ترا از قید فرنك بده دینار باز خرید گفتم بلی بده دینار بازخرید و بصد دینار بدست تو گرفتار کرد * یاری یا حرف وحدت (زبان تعنت بیانیه کشینك ذلت وحقارتی دیلمکه تعنت دیرلر (کرده بونك کبی یرلرده هاء رسمیه یه هاء ترتب دیرلر (دراز کرده اوزادوب دیمکدر (دراز ایلمش اولدیغی حالده دین مذکور ترتبدن آکاه دکل ایمش (همی گفت حکایت حال ماضیدر سویلردی دیمکدر (تو واو رسمیله (انت معناسنه در (آن اسم اشارتدر برمقدر کسه ویا شخصه وغیریسنه (تقدیری توان کسی نیستی دیمکدر سن اول شخص دکلمسین استفهام انکاری طریقیله (که حرف رابط صفت (پدر من لامیه (باز ادات تأکیددر (خرید فعل ماضی مفرد غائب صاتون الدی دیمکدر (بلی عربیده لامك فتحیله اوقنور (وفارسیده کسره ایله اود دیمکدر (فارسیده آری دیرلر (بده دینار با حرف مقابله اون التونه دیمکدر (بصد دیناره بویله در (بدست تو باحرف صله واضافت لامیه در (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر مذکوره خاتون برکره هوان وذلت زبانی درازایدوب سویلردی (سن اول کیمسه

لف ونشر طریقیله

ردشمعی

مطلب

دکلمسین که ابام سنی اون دیناره قید وحبس فرنکدن صاتون الدی (بلی دیدم کرچك اون دیناره صاتون الدی وسکا یوزدیناره کرفتار ایلدی * مثنوی * شنیدم گوسفندی را بزرگی * رهانید ازدهان ودست گرگی * گوسفند کاف عجمك ضمی وواو وسینك سکونی وفانك فتحی وفادن بدل بایله قیون دیمکدر (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (بزرگ بانك وزانك ضمه لریله ورانك سکونیله اولودیمکدر (رهانید فعل ماضی مفرد غائب الف ونون ادات تعدیه در قورتاردی (یعنی خلاص ایلدی (گرگ کاف عجمك ضمی ورانك سکونیله قورد دیمکدر عربیده مشهور آدی ذئبدر دخی نیجه آدی وار (محصول بیت) ایشتدمکه برقیونی براولو کیمسه برقوردك اغزندن والندن خلاص ایلدی * شبانگه کارد برحلقش بمالید * روان گوسفند از وی بنالید * شبانگه کیجه سی دیمکدر (کارد کاف عجمیله واوج ساکنله بچاقدر عربیجه سکین دیرلر (حلق حاء مهمله نك فتحی وسکون لامله بوغاز عجم گلو دیر کاف عجمله (بمالید فعل ماضی مفرد غائب لغتده اومقدر بونده سورتمك مراد در (حاصلی بوغزلادی دیمکدر (روان بونده جان معناسنه در زیرا روان روح انسانده مستعملدر وجان حیوانده (گوسفنده اضافتی یاء بطنیله در (محصول بیت) قیونی قورد پنجه سندن خلاص ایلین کیجه اول قیونك گلوسنه بچاق سورتدی (یعنی ذبح ایلدی ناپاك اهلسون دیو (زیرا قوردالندن چیقمشدر بویله ایدنجه جان گوسفند انك ذبحندن ناله ایلدی * که از چنگال گرگم دربودی * چو دیدم عاقبت گرگم تو بودی * چنگال قیناق معناسنه در (یعنی آوجی حیوانات پنجه سی اضافتی لامیه در (در حرف تأکید (ربودی راده فتح وضمله فعل ماضی مفرد مخاطب قاپدك دیمکدر (تو بودی سن ایدك ویاسن ایمش سین (محصول بیت) روان گوسفند ناله ایلدی که چنگال گرگدن بنی قپدك خلاص ایلدك چونکه نظر صالدم عاقبت قورد دم سن اولدك یعنی بنی خلاص ایدن وهلاك ایدن سن اولدك قصه دن حصه بودر که حضرت شیخی رئیس قید فرنکدن تخلیص ایلدی اما بویله بدخوی دخترینه گرفتار ایلدی * حکایت * یکی از پادشاهان عابدی را پرسید که اوقات عزیزت چه گونه میگذرد گفت همه شب در مناجات وسحر در دعاوحاجات وهمه روز دربند اخراجات ملك فرمود تاوجه کفاف اومعین دارند تابار عیال از دل او برخیزد * بند بونده قید معناسنه در (اخراجاتدن مراد اهله وعیاله نفقه وکسوه ایچون خرج تدارك ایلمکدر قلبدن خواطر اخراجی مراد دکل (تا حرف تعلیل (وجه بونده جهت معناسنه در (کفاف کافك فتحیله رزق وآزق معناسنه در (وجه کفاف بیانیه ویالامیه مجازا (اویه اضافتی لامیه (کفافی کسریله قید ایلین کافی دکل ایمش (بار عیال لامیه در مجازا باریوکدر اما بونده ثقلت مراد در (عیال عینك کسریله عیلك جمعیدر (عینك فتحی ویاء مکسورك تشدیدیله جیاد جیدك جمعی اولدیغی کبی (محصول ترکیب) برپادشاه برعابده صوردیکه عزیز وشریف وقتلرك نیجه بچر وحالك ندر دیدی (عابد دیدی بتون کیجه مناجاتده وسحر وقتی دعاوحاجاتده وبتون کون قیود اخراجات نفقات اهل وعیالده (یعنی بونلرك لوازمی قیدنده یم (پادشاه بیوردی تاکیم جهت معاش وکفافنی معین طوتالر (یعنی تعیین ایلیه لر تاکیم کوکلندن عیالی یوکی وثقلتی قالقه (یعنی قیود عیاله مقید اولمیوب عبادته مشغول اوله * مثنوی * ای گرفتار پای بند عیال * دگر آزادگی مبند خیال * گرفتار اصلنده وصف ترکیبی در تراکیب خفیه دن صکره مبتلا معناسنده استعمال ایلدیلر (پای بند ده اصلنده وصف ترکیبی در ایاق باغی معناسنده استعمال ایلدیلر بایی واوه قلب ایدوب (پایونده دیرلر (نتکه آتلر ایاغنه اوردقلرینه پیوند دیرلر (حاصلی ایاق باغی دیمکدر معناسی ایاغی بغلو دیمك (وگرفتاره عطف تفسیر یدر دیدین ایکی اداسنده بله خبط ایلمش (اضافتلر لامیه وبیانیه در (آزاده گرفتار مقابلی (صنعت تضاد در (ویا حرف مصدر (بعض نسخه ده

ردابن سیدعلی

ردشمعی

ق.

ردسروری

اف ونشر مرتب طریقیله

آسودكی دوشمش (مبند فعل نهی مفرد مخاطب (آزادكی مفعول اولی (وخيال ثانيسی (محصول بيت)
ای عيال آيق باغنه مبتلا اولان (يعنی اهل وعيال قيديله مقيد اولان كيمسه دخی آزادەلك وآسودەلك
خيالنی بغلمه (يعنی شمدنكر وسكا صفای عبادت و حضور قلب ميسر دكل * غم فرزند ونان
وجامه وقوت * بازت آردز سيردر ملكوت * ملكوت لغتده (ملك معناسنه در (ملكوت عراق ديرلر
ملك عراق معناسنه بونده مراد عالم ملكوتدر (يعنی عالم قدس (محصول بيت) اوغل غمی واتمك
ولباس ورزق غمی يعنی بونك كبی غملرسنی عالم ملكوت سيرندن آليقور يعنی اول عالمك سيرينه
مانع اولور زيرا خدايه وصوله ادنی نسنه مانع اولور بونلر خود كليا تدر مصراع ثانينك معناسی
عالم ملكوتده اولان سير ومشاهدەدن سنی كرو كتورردين ادايی ايی كتورمش ومصراع اولی
غم فرزند وبارجامه وقوت يازانلر جميع نسخه‌لره مخالف يازمشلر * همه روز اتفاق ميسازم *
كه بشب باخدای پردازم * ميسازم بونده ايلرم ديمكدر (كه حرف بيان (بشب با حرف ظرف (باخدای
تقديری باعبادت خدايدر (با حرف مصاحبت (پردازم فعل مضارع متكلم وحده مقيد اولام
ديمكدر (محصول بيت) بتون كون اتفاق ايدرم يعنی نيتمده وفكرمده طوتارم كه كيجه عبادت خدايله
مقيد اولايم ديو يعنی جناب عزته توجه ايدوب كوكلی ماسوادن خالی وسالم ايدم باخدای پردازم
معناسی خدايله اختلاط ايدم دين اختلاطه لايق دكل ايمش * شب چو عقد نماز می بندم * چه خورد
بامداد فرزندم * شب درشب تقدير ايدنلر زائد ايلمشلر (محصول بيت) بتون كون مذكور اتفاق اوزره
اولورم (اما چونكه كيجه عقد نماز بند ايدرم (يعنی تكبيرة الافتتاح ايدوب چون نمازه شروع ايدم
خاطرمه بو كلور كه ايرته اوغلنجقلرم نه يرديو (حاصلی غم فرزند ونان وجامه وقوت خاطرمده
صفای عبادته وخلوص طاعته مجال ويرمز علی كل حال سلوك حقده هيچ برجهتدن مانع راه
اولمامق كرك (مذكورلرك خودهر بريسی بر رمانعدر (جائزدركه چه خورد اولنه بر اتفاق تقدير
اولسه وجه‌دن خالی دكل * حكايت * يكی ازمتعبدان شام در بيشه سالها عبادت كردی وبرك
درختان خوردی پادشاه آن طرف بحكم زيارت بنزديك او رفت وكفت اكر مصلحت بينی درشهر
از برای تو مقامی سازيم كه فراغت عبادت ازين به ميسر شود وديكران ببركات انفاس شما مستفيد شوند
وبر اعمال صالح شما اقتدا كنند * متعبد تفعل بابندن اسم فاعلدر عبادت ايدیجی (يعنی خدايه
قوللق ايدیجی متنسك معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (شامه اضافتی لاميه‌در (بيشه مشه
معناسنه در (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برمشه ده ديمكدر (سالها يللر (كردی
يا حرف حكايت (برك درختان لاميه (خوردی يا حرف حكايت (بحكم با حرف مصاحبت (حكم
بونك كبی يرلرده علت وبهانه معناسنه در (زيارته اضافت لاميه‌در (مقامی يا حرف وحدت (كه
حرف تعليل ويا حرف رابط صفت (فراغت عبادت مصدرك فاعلنه اضافتيدر ويا مفعولنه
با حرف مصاحبت (بركات بركتك جمعيدر مباركلك معناسنه (انفاس نفسك جمعيدر (بونده مراد
كلماتدر (اعمال صالح بيانيه (وشمايه اضافت لاميه (اقتدا مصدر در افتعال بابندن برنسنه‌يه اويمق
مثلا امامه اويمق كبی (محصول تركيب (شام عابدلرندن بريسی برمبشه ده يللرله عبادت ايلردی
واغجلر يپراقلرينی طعام يرينه يردی اول جانبك پادشاهی زيارت سببيله عابدك يانينه واردی دخی ديدی
اكر مصلحت كورسك يعنی لايق كورسك شهرده سنك ايچون برمقام پيدا ايده‌يين كه
فراغ عبادت بوندن يك ميسر اولور وغيريلر دخی سزك مبارك نفسكزله مستفيد اولورلر
يعنی ارشاد وپنديكزله نيجه كيمسه مسترشد ومنتصح اولور حاصلی نيجه محب ومريد
پيدا ايدرسين دخی سزك اعمال صالحه كزه اقتدا ايدرلر يعنی اوراد واذكار وسائر عباداتده سزه
تابع اولورلر * زاهد اين سخن قبول نكرد اركان دولت كفتند پاس خاطر ملك را مصلحت آنست كه

ردشمعی
ردابن سيدعلی وسروری

ردسروی وشمعی
ردابن سيدعلی وسروری

چندروزی بشهر درايی وكيفيت مقام معلوم كنی پس اكر صفای وقت عزيزان از صحبت اغيار
كدورتی پذيرد اختيار باقيست آورده اندكه عابد بشهر درآمد بستان سرای خاص
ملك را از برای او پرداختند مقامی دلكشای وروان آسای * پاس باء عجمله حفظ معناسنه
اسمدر (خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (وملكه لاميه (ورا ادات تعليل (صفاء الف ممدوديله
مصدردر بولانقلق مقابلی (وقته اضافتی لاميه‌در مجازا (وعزيزانه لاميه مراد مذكور متعبددر ادات
جمع تعظيما كلمشدر (صحبت اغيار مصدرك فاعلنه ويا مفعولنه اضافتيدر (كدورتی يا حرف وحدت
(پذيرد فعل مضارع مفرد غائب قبول ايليه يا ايلرسه ديمكدر فاعلی تحتنده صفايه راجع
ضمير در معنی جهتنده فعل شرط واقعدر (اختيار مبتدا (وباقيست خبری وجمله اسميه
جواب شرط واقعدر (بستان سرای اصلنده سرای بستان ايدی بستانده اولان سرای
ديمكدر صكره اضافتدن قطع ايدوب تقديم وتأخيرايله تركيب مزجی ايدوب بستان سرای
ديديلر سرای بستان معناسنه (خاصه اضافت بيانيه (وملكه لاميه (ورا ادات تخصيص
(پرداختند فعل ماضی جمع غائب خالی ومهيا قلديلر ديمكدر (مقامی بستان سرايی بيان ايدر
(يا حرف وحدت (دلكشای وصف تركيبيدر كوكل آچيجی معناسنه كشايدندن (روان آسای ده
وصف تركيبيدر روح راحت اولاجق يرديمكدر آسايدندن (محصول تركيب) زاهد
پادشاهك بوسوزنی قبول ايلمدی اركان دولت ديديلر ملكك خاطرينك رعايتی ايچون مصلحت
اولدركه برنيچه كون شهره كله سين اكر عزيزلرك صفای وقتی صحبت اغياردن كدورت قبول
ايدرسه يعنی مكدر الاوقات اولورسه حاصلی ازدحام عوامدن خاطر شريف بی حضور
اولورسه اختياريكز باقيدر (روايت ايلمشلردركه عابد شهره كلدی پادشاهك خاص باغچه
سرايني انكيچون خالی قلديلر يعنی ايچنده اولان اثواب واثقالی قالدروب عابده تسليم ايلديلر
بر دلكشای وروان آسای مقام ايدی مذكور بستان سرای كه اوصافی بيتلردن فهم اولنور
* مثنوی * كل سرخش چو عارض خوبان * سنبلش همچو زلف محبوبان * كل سرخ
بيانيه (شين بستان سرايه راجعدر ادنی مناسبتيله اكرچه حقيقتده كل بستانده اولور
(چو ادات تشبيه (عارض اسم فاعل وزنی اوزره اصلنده صقله اسم ايدی صكره صقل بتن يره
اطلاق ايلديلر اما عجم عارضك وخاتمك وكافرك عين الفعلنی سعت كلامده مفتوح اوقورلر
(خوبانه اضافت لاميه در (كل سرخ مبتدا ومابعدی خبری (سنبلش مبتدا ومابعدی
خبری (محصول بيت) مذكور بستان سرايك كل سرخی محبوبلر عارضی كبی ايدی رنكده
وطراوتده سنبلی خوبلر زلفی كبی ايدی بويده ولونده * همچنان از نهيب برد عجوز *
شير ناخورده طفل دايه هنوز * هم ادات تأكيد (چنان انجلين عربيده كذلك ديرلر (نهيب
خوف وبيم معناسنه درقورقی ديمكدر (برد عجوز اضافت لاميه در (برد عجوز قيشك اخرنده
بهاره قرشو يدی كونك اسميدركه حضرت لوط قومنه يل قيامتی اول يدی كونده واقع
اولمش واول كونلردن عربجه هر برينك براسمی وار (قطعه) هست ايام عجوز ای سرور دانا
سه روز) (زاخره ماه شباط واول اذرچهار (صن ١ وصنبرست ٢ ووبر ٣ وعامرست ٤ ومؤتمر ٥)
(مطفیء الجمر ست ٦ ومكفی الظعن ٧ هفتم برشمار) شير بونده سوت معناسنه در (نا ادات توصيف نفی
(خورده بونده ايچمش ديمكدر ناخورده ايچممش (طفل تازه طوغمش اوغلنجق ويوری يعنی حيوانات
جنسنك اوشاغی (دايه‌يه اضافت لاميه‌در مجازا دايه اوغلنجقلر بسلين خاتون جنسنه ديرلر عربيده
ظئر ديرلر دايه‌يه اضافت تربيه جهتندندر (هنوز الآن ديمكدر (محصول بيت) كل وسنبلی
مذكور اوصافله اولديغی كبی برد عجوزك بيمندن الآن سوت ايچمامش طفل دايه‌در يعنی رنك

شارح مرحومك ذكر ايلديكی
خاء معجمه ايله ايسه يوزك معناسنه
اولوب تاسنك كسريله لغت
اولديغی مثللو فتحيله دخی
لغت فصيحه ومشهوره‌در
يوق طی قبيله سندن اولان
سخیء مشهورك اسمی ايسه
فی الحقيقه حاكم وزننده عين
الفعلی مكسور اولوب ديديكی
كبی عجم فتحيله اوقورلر لكن
اول اسم حاء مهمله ايله‌در
بوصورتده معجمه ايله ضبط
اولنمسی قلم ناسخدن سهوه
محمولدر فتدبر للطابع

وبو لری کمالده اولد یغی کبی طراوت و تازه لکلریده کمال مرتبه ایدی (بیتك نتیجه سنده یعنی
انك کل وسنبلی برد عجوزك خوفنـدن وشدتندن تمام اچلمامش ایدی اما اچلسه شیخ وصف
ایلدیکی کبی اولوردی دیین بیتـك معناسنی اینجه اچامش * بیت * وافانین علیها جلنار * ردشمعی
علقت بالشجر الاخضر نار * بحر رمل مسدس مخبون (افانین جمع افناندر که جمع فنـد ر
اغاچ داللری و فدانلری دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (علیها هـا محلا مجرور افانینه راجعـدر
(جلنار کلنارك کاف عجمك ضمیله معربیدر لیکن عرب لام مضمومك تشدیدیله استعمال ایدر بریه
انار ینك چیچکنه دیرلر ظرفك فاعلیدر وجملهٔ ظرفیه صفت افانیندر (علقت فعل ماضی مفرد مؤنث
غائبه در تفعیل بابندن مبنی للمفعول اصلدی دیمکدر یاپشمقدن کنایتدر تعلق ایلدی معناسنه (بالشجر
علقته متعـلق (الاخضر صفت شجردر یشل اغاچ دیمکـد ر (نار لفظا مرفوع قائم مقام
فاعلیدر علقت فعلنك جملهٔ فعلیـه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتـدا در وجملهٔ اسمیه نك
اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیـه (محصول بیت) کلنار تعلق ایلین افانین (حاصلی کلنار
داللری و بداقلری چیچکلیه کانه یشل اغاجه یاپشمش آتشدر (یعنی مذکـور مقـامك
شکوفه سنی (یعنی کل وسنبلنی وصف ایلدی (پس شمدی درختانك شکوفه سنی وصف ایدر
حاصلی انار اغاجنك چیچکی کویا که یشل اغاجه آتش یاپشمشدر انار اغاجنك چیچکنی آتشـه
تشبیه ایلمش (جلنار ونارك رالری ساکن اوقونور * ملك در حال کنیزکی خوب روی پیشش
فرستاد * نظم * ازین مه پارهٔ عابد فریبی * ملائك صورتی طاوس زیبی * معـلوم اوله که مطلب
فارسیده بعض مقامده ازین لفظی تشبیه معناسنده استعمـال ایدرلر نتکه وحید تبریزی تجنیس
خط بیننـده ایراد ایلمش (بیت) پری ندارد ای صنم بروشنی چنین جبین) (بشر دهد ازین
پسرکه به بو دز حور عین) ازین پسر بونك کبی پسر دیمکدر (مه پاره آی پاره سی دیمکـدر
(یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسـل (عابد فریب وصف ترکیبیدر عابد الدایجی معناسنه
فریبیدندن (و یاحرف وحدت (ملائك صورت وصف ترکیبیدر (و یا حرف وحدت (طاوس زیبنده
وصف ترکیبـدر (و یا حرف وحدت (محصول بیت) بو بیت بیت ثانی یه مرهوندر بونك کبی
بر عابد الدایجی بر ملائك صورتلی بر طاووس یراشقلی مه پاره ایدی یعنی بو صفتـلرله متصف
بر کوزل کنیزك ایدی * که بعد از دید نش صورت نه بنـدد * وجود پارسا یانرا شکیبی * که
حرف بیـان (دیدنش مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (وشین کنیزکه راجعدر (صورت نبندد ك
مقدم مفعولیـدر (وشکیب فاعلی (و یا حرف تنکیر (شکیب شبنك وکاف عربك کسره لریله
صبره دیرلر (وجود پارسایان لامیه پارسـای عابده دیرلر (والف ونون ادات جمعـدر (ورا ادات
تخصیص بو ابیاتك مضموننه شراح واصل اولمامشلر (محصول بیت) برمه پاره که انی کورمکدن صکره ردشراح جمیعا
عابدلر وجودینك صبر وشکیبی صورت بغلماز یعنی انی کورد کدن صکره عابد وزاهدلرك وجودنده
صبر وقرار قالماز حاصلی یوزینی کورنجه بی تاب وطاقت اولورلر دیمکدر بو نظمی رباعی دیو یازنلر رد شراح جمیعا
احوال شعره هیچ شعورلری یوغمش * همچنان در عقبش غلامی بدیع الجمال لطیف الاعتدال *
یعنی جاریه کبی جاریه اردنجه جمالی غریب یعنی حسنده بی نظیر اعتـدالی لطیف یعنی لطیف
ومعتدل بر قول ارسال ایلدی متعبده حاصلی بی مثل ومانند بر جاریه و بر غلام احسان ایلدی
* قطعه * هلك الناس حوله عطشا * وهو ساق یری ولا یسقی * هلك فعـل ماضی مفرد
مذکر غائب (الناس لفظا مرفوع فاعلی (حول ظرفیتله منصوبدر وضمیر غلامه راجعـدر
(عطشـا تمییزلکله منصوبدر هلك ناسه اسنادندن (وهو محلا مرفوع مبتدا (ساق تقـدیرا
مرفوع خبری وجملهٔ اسمیه محلا منصوب جملهٔ حالیة (یری فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر افعال

بابنده

بابندن فاعلی تحتنده ساقی یه راجع ضمیر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع صفتیدر ساقینك (لایسقی
جملهٔ فعلیه معطوفدر ماقبلنده جملهٔ فعـلیه یه وایکی فعلك مفعوللری محذوفدر تقـدیری
یریهم الکأس ولا یسقیهم الشراب (محصول بیت) ناس اول غلامك اطرافنده صوسزلق جهتندن
هلاك اولدی حال بوکه اول برساقیـدر ناسه کأسی کوستزر و یا کنـدی کورینور اما بونلره
شراب ایچرمز یعنی مرحمت ایدوب قاندرمز (یری افعال بابنـدن مبنی للفاعل اولوب مفعوللری ردسروری
محذوف اعتبـار اولمق اولادر مبنی للمفعول اولمقدن فتـدبر * دیده ازدید نش نکشتی سیر *
همچنان کز فرات مستسق * دیده مبتـدا (ازدید نش مصدر مفعولنه مضـافدر (وشین
غلامه راجعـدر (نکشتی یا حرف حکایه اولمزدی دیمکدر و فاعلی دیده یه راجع تحتنده ضمیر
(وسیر مفعول صریحی (وازدیدنش غیر صریحی (کز اصلنده که ازدر (فرات فانك ضمیـله
بونده طتلی صو مراددر (مستسق استفعال بابندن اسم فاعلدر استسقـا مرضنه مبتلا اولان
کیمسه (محصول بیت) کوز اول غلام نازنینی کورمکدن یعنی سیر وتماشـا ایلمکدن سیر اولمازدی
یعنی نقدر باقسه طویمزدی انجلینکه طتلی صودن مستسقی هر نقدر کدا ایچسه قانمز باخصوص که
کندینـه ضرری وار حاصلی کمال حسنندن کوز باقدقجه باقـدجقی کلور * عابد لقمهٔ لذیذ
خوردن کرفت وکسوهٔ لطیف پوشیدن وازفواکه ومشموم حلاوت وتمتع یافتن ودرجمال غلام
وکنیزك نظر کردن وخرد مندان کفته اند زلف خوبان زنجیر پای عقلست ودام مرغ زیرك * مطلب
لقمهٔ لذیذ بیانیـه (خوردن کرفت یمکه باشلدی بونك کبی عبارتلر بر ایشه شروعدن کنایـدر
بو نلرك آخرینـه وارنجه هر فقره ده بر کرفت تقـدیر اولنور و بو کرفتك ماقبلنده بر عادت لفظی ردابن سید علی
تقـدیر ایدن زائد ایلمش (فواکه فاکهه نك جمعیدر تازه میوه دیمکـدر (مشموم خوش قوقولی
نسـنه (حلاوت مصدردر لذت معنـاسنه (حلاوت یافتن کرفت یعنی لذتلنمکه باشلدی
(تمتع تفعل بابندن مصدر در لغتده متاعلنمك یعنی فائده لنمکدر اما بونده ذوقلنمك معناسنه در
جائزدر که حلاوت وتمتع فواکه ومشمومه لف ونشر مرتب طریقیله مصروف اوله وجائزدر که
ایکیسی بیله هر برینـه (در حرف صله (جمال غلام لامیه (خرد مندان مبتـدا (کفته اند
خبری جمـلهٔ اسمیه حالیه واقعـد ر (زلف خوبان لامیه ومبتـدا (زنجیر پای عقلست
لامیه لر وخبر مبتـدا (دام مرغ زیرك لامیه وبیـانیه در خبره معطوف (دام دوزاغه وآغه
دیرلر (محصول ترکیب) عابد لذیذ ولطیف لقمه یمکه باشـلدی وپاك ولطیف کسوه
کیمکه وفواکه ومشموماتدن حـلاوت وذوق بولمغه وغلاملة جاریه نك جمـال باکمالنه
نظر ایتمکه حال بو که عقلا دیمشلر محبوبلرك زلفی عقل ایاغنك زنجیریدر یعنی عقلی زنجیره چکر
دخی زیرك وچابك قوشك دوزاغی یعنی هر نقدر که بر کیمسه زیرك ودانا اولسه محبوب قصد ایدنجه
انی صیدایدر * بیت * درسر کارتو کردم دل ودین با همه دانش * مرغ زیرك بحقیقت منم امروز
تودامی * در حرف صله و یا حرف ظرف (سر بونده سودا وهوا معناسـنه در (کاره و کارك مطلب
تویه اضافتی لامیه لر درسنك ایشك سوداسنه و یا سوداسنده دیمکدر (کردم بونك کبی فعللرك
ماقبلنده بر صرف عبارتی تقدیر اولنور صرف کردم دیمکـدر (دل مفعولی (ودین اکا معطوف
(باحرف مصاحبت کردم فعلنه متعلق (دانش اسم مصدردر بلش معنـاسنه بونده مراد علمدر
(مرغ زیرك بیانیه ومبتدا (بحقیقت زیرکه متعلق (وباحرف مصاحبت و یا حرف ظرف (منم خبر
مبتدا (وامروز ظرف زمان (وتو مبتدا (ودامی یاء خطابیله خبری یانك وحدت ایچون اولماسنی تجویز
ایدنلر بی ذوق ایمشلر (محصول بیت) ای جانان سنك ایشك هوا وسوداسنده و یا سوداسنه صرف ردابن سیدعلی وسروری
ایلدم دل ودینمی جمیع علم ومعرفتمله یعنی مالملکمی سنك عشقك هواسنه بذل ایلدم (پس مرغ

زیرك بوكون بنم وبن دوزاغسنكه بنی ایكی ایاغمدن صید ایلدك * فی الجمله دولت وقت مجموعش
بزوال امد چنانكه كفته اند * دولت وقت لامیه ومجموعه اضافتی بیانیه (بزوال باحرف صله
حاصل كلام عابدك وقت مجموعنك دولتی زواله كلدی یعنی جمعیت وقتی وصفای خاطری زائل
اولوب كندی حاصلی دنیا ذوقی اولكی ذوقندن انی دور ایلدی شویلكه علما وعقلا دیمشلر
* قطعه * هر كه هست ازفقیه و پیر ومرید * وزربان آوران پاك نفس * كه بونده اسمدر كیم
معناسنه (ازحرف تبیین (فقیه بونده عالم معناسنه در (و پیرمرشد (زبان اوروصف تركیبدر فصیح
و بلیغ معناسنه بونده مراد واعظ وناصحدر (آور آوریدندن مشتقدر اوردندن مشتقدر دیین خطا ایلمش
الف ونون ادات جمعدر (پاك نفسه اضافتی بیانیه در (پاك نفس وصف تركیبدر بونده مؤثر سوزلی
خطا ایلمش شیخلر وناصحلر مرادر (محصول بیت) هر كیمسه كه واردر فقیه دن و پیردن ومریددن
و پاك ومؤثر نفسلی فصیح و بلیغ واعظلردن (زبان اورانی سخن دانا ایله شرح ایدن بلمزیمش * چون
بدنیای دون فرود امد * بعسل در بماند پای مكس * چون ادات تعلیل (بدنیا باحرف صله (دونه
اضافتی بیانیه در الحق دنیایه دیمكدر (فرود بونده داالله درامد تركیبله میل وتنزلدن عبارتدر
بعض مقامده اشاغه ایق معنالرنده ده مستعملدر (بونده اشاغه كلدی دینلر اشاغه دن سویلمشلر
(بعسل باحرف ظرف (ودر حرف تأكید نتكه مكرر مرور ایلدی (بماند فعل ماضی مفرد غائب
(پای مكس لامیه مصراع ثانی تمثیل وتشبیه طریقیله وارد اولمشدر (محصول بیت) مذكورلردن
هر بریسی چونكه الحق ودنی دنیایه میل ایدوب تنزل ایلدی یعنی اكا تعلق ایدوب تشبث ایلدی
انك لذتنه الدانوب قالدی عسلده مكس ایاغی قالدیغی كبی حاصلی دنیایی عسله واهل دنیایی
مكسه تشبیه ایلمش پس نیجه كه مكس عسله میل ایدوب كرفتار اولور اهل دنیاده حطامنه میل
ایدنجه انجلین كرفتار اولور (پای مكس یرینه همچو مكس یازنلر نسخه لره مخالف یازدقلرندن
غیری برمعین مألده چیقماز (مذكور قطعه دن صكره كلستانه خارجدن برقطعه الحاق ایدوب
شرح ایلین معتوه بونك كبی تصرفلری داخل معرفت ظن ایدر فهم اولنور بویله ایسه بئس الظن
و بئس الفهم * باری ملك بدیدن او رغبت كرد عابدرا دید ازهیئات نخستین بكر دیده وسرخ
وسفید كشتد وفربه شده وبر بالش دیبا تكیه زده وغلام پری پیكر بامروحهٔ پرطاوسی بالای
سرش ایستاده برسلامت حالش شادمانی كرد وازهر دری سخن كفتند تا ملك بانجام سخن كفت
من این دوطائفه را درجهان دوست میدارم علما وزهادرا وزیری فیلسوف جهان دیده حاضر
بود كفت ای ملك شرط دوستی انست كه باهر دوطائفه نكویی كبی علما رازر بده تادیكر بخوانند
وزهادرا چیزی مده تازاهد بمانند * بدیدن او باحرف صله واضافت مصدرك مفعولنه در (هیئات
بونده شكل وسیما معناسنه در (نخستینه اضافتی بیانیه در (بكر دیده دونمش یعنی اولكی شكلدن برشكله
دخی كرمش (بالش دیبا بیانیه (دیباشبب دید كاری قوماشدر (تكیه زده طیانمش دیمكدر لفظ تكیه
تركیبله مستعملدر (غلام پری پیكر بیانیه پیكر بای عجمك فتحی وسكون یا وفتح كافله صورت معناسنه در
(باحرف مصاحبت (مروحه میمك كسری وراءنك سكونیله وواو وحانك فتحه لریله اسم آلتدر
یلپره یه دیرلر بجم بادپیزن دیر (پرقنت و یلكدر دیمكدر (طاوسیه اضافتی بیانیه (یاحرف نسبت طاوسه
منسوب دیمكدر (بالای سرش لامیه باشی اوزره دیمكدر (ایستاده طورمش یعنی اباغ اوزره
(وازهر دری یاحرف وحدت هر بر بابدن وهر برفصلدن دیمكدر (تاملك تا بونده حتی معناسنه در
باحرف ظرف (انجام آخر دیمكدر سخنه اضافتی لامیه دروزیری یاحرف وحدت (فیلسوف بونده عاقل
ودانا معناسنه در (جهاندیده یه اضافتی بیانیه در (جهاندیده وصف تركیبدر جهان كورمش دیمكدر
مراد مجرب روزكاردر (نكویی یاحرف مصدر (تادیكر تاحرف تعلیل دیكر دخی یعنی زیاده دیمكدر

ردسروری

رد ابن سیدعلی

ردشراح جمیعا

ردشراح جمیعا

مطالعه اولنسه مآل
چیقه جغندن ماعدا
همچو مكس نسخه سنه
كوره قطعه نك اعرابنده
تكلف قالمار لكن شارحك
التزام ایلدیكی نسخه خیانت
پولیابر للطابع

(بخواننداوقویه لر یعنی علمده ترقی ایده لر (دیكر یرینه دیكران یازوب معناسنی تا نیم غیر یلرا اول
رعایتی كوروب دخی اوقویه لر دیین جمیع نسخه لره مخالف یازوب مقصوده واصل اولمامش
(محصول تركیب) بركره ملك عابدی كورمكه رغبت ایلدی عابدی كوردی اولكی شكل وسیمادن
دونمش وقزیلی قزل آغ آغی اولمش وسمرمش ودیبا یصدیغه طایمش و پری سیمالی جوان
طاوس توپلرندن معمول یلپزه ایله باشی اوزره طوروب یل صاوررپادشاه عابدك سلامت
حالنه وصفای ظاهرینه شادمانلق ایلدی یعنی ایی حالده بولدیغنه مسرور اولدی وهر بابدن
وهرجهتدن سوزسویلدی حتی پادشاه اخر كلامنده بیوردیكه بن بو ایكی طائفه یی جهانده
سوه رین (یعنی علما وزاهدلری برعاقل ودانا وزیر اول مجلسده حاضر ایدی دیدی ای پادشاه
محبتك ودوستلغك شرطی اولدر كه ایكی طائفه یه بله احسان واطف ایلیه سین علمایه التون واقچه
ویرتاعلمده ترقی ایلیه لر یعنی احسان سببیله علمه زیاده كوشش ایلیه لر وزاهدلره نسنه ویرمه تا كیم
زاهد قاله لر یعنی زهد وصلاحنه مانع اولمیه نتكه یانكده كی عابده مانع اولدی حاصلی زهد
وتقوالرینی دنیا لذتی افساد ایلمیه * بیت * نه زاهد را درم باید نه دینار * چو بستد زاهد
دیكر بدست آر * بستد فعل ماضی مفرد غائب (ستدندن فعل مضارع دیین زیاده غلط سویلمش
(چونكه الدی دیمكدر (زاهدی یاحرف وحدت (بدست باحرف صله (آر فعل امر مفرد مخاطبدر
آریدندن كتور دیمكدر (محصول بیت) زاهد اولان كیمسه یه نه اقچه كرك نه التون زیرا بونلر زاهدلكی
بوزار چونكه زاهد درم ودینار آلدی برغیری زاهد اله كتور زیرا بو درم ودینار قبض ایلمكله زاهدلكدن
خارج اولدی * قطعه * آنرا كه سیرت خوش وسر بست با خدای * بی نان وقف ولقمهٔ دریوزه
زاهدست انرا كه تقدیری انكس را كه در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (سیرت خوش بیانیه در
یای بطنیله (سر یست یاحرف وحدت و یاتنكیر (لقمهٔ دریوزه لامیه در (دریوزه جره دیرلر تحریف
ایدوب رومده دروازه دیرلر (محصول بیت) اول كیمسه نك كه كوزل خلق وحسن سیرتی والله ایله
برسری وار وقف اتمكسز ولقمهٔ جرسز زاهد در یعنی زاهد حقیقی اولنه فقرا اقمه سن یمك
لازم دكل هرنه برسه اكا ضرر ایلمز * انكشت خوب روی وبنا كوش دلفریب * بی كوشوار
وخاتم فیروزه شاهد شت * انكشت خوبروی لامیدر (انكشت برمق (خوبروی وصف
تركیبدر كوزل یوزلی دیمكدر (بنا كوش قولق توزی (دلفریبه اضافت بیانیه در (دلفریب
وصف تركیبدر فریبیدندن كوكل الدایجی دیمكدر (كوشوار كوپه (خاتم فیروزه بیانیه فیروزه
برجوهرك اسمیدر كه عجم (پیروزه دیر ظاهرا معربدر پیروزه دن (شاهد بونده محبوب معناسنه در
(محصول بیت) لف ونشر غیر مرتب طریقیله بیورر (خوبرویك انكشتی وكوكل الدایجی بناكوشی
كوپه سز بناكوشی وخاتم فیروزه سز انكشتی محبوب ومقبولدر یعنی بركوزلك خلقتی مقبول
اولدقدن صكره اسباب زینته هیچ احتیاجی اولماز حاصلی حسن ذاتی یه اسباب زینت لازم دكل
* قطعه * درویش نیك سیرت فرخنده رای را * نانرباط ولقمهٔ دریوزه كومباش * درویش نیك
سیرت بیانیه نیك سیرت وصف تركیبدر ایی خویلی دیمكدر (فرخنده رایه اضافته بیانیه در بعض
نسخه ده فرخنده یی واو عطفله ایراد ایلمش لیكن اسلوب عجمه مخالفدر (فرخنده رای وصف
تركیبدر مبارك فكرلی دیمكدر (ورا ادات مفعولدر باء صله معناسنه (نانرباط لامیه بونده رباطدن
مراد خانقاه وتكیه كبی یرلردر بومقامده رباطك مشترك معنالرینی ذكر ایدوب تطویل كلام
ایلین اطناب بی فائده ایلمش (لقمهٔ دریوزه لامیه (كو فعل امر مفرد مخاطب سویله دیمكدر
(مباش فعل نهی مفرد مخاطب اولمه دیمكدر (كومباشك معنای مطابقیسی اولما دی ودی اولمه
دیمكدر ومعنای التزامیسی دی اولمسون دیمكدر (كو فعلنی بعض یرده امر ونهی صیغه لریله

ردشمعی

ردسروری

بوتحریف مشهور دكلدر للطابع

رد سروری

استعمال شایعدر بینه کوره معناور یلور خطاب عام مراد در (محصول بیت) مبارك فکرلی ابو
خوبلی درویشه رباط اتمکی ودریوزه لقمه‌سی‌دی اولسون یعنی برکیسه‌نك که درویشلکی پاك
وصافی اوله اکا وقف ایمکی یمك لازم دکل مراد بودرکه درویشلك خانقاهلرده یاتوب فقرا
لباسین کیمکله دکلدر کومباشدن مراد سلدرهمان اولسون دیمکدر بس کوتأ کیدافاده ایدردین

ردسروری وردابن سیدعلی

بی ملاحظه سو یلش بونك کبی برلرده کومقحمدردین اثرنجه کتمش * خاتون خوب صورت و پاکیزه
روی را * نقش ونکار وخاتم فیروزه کومباش * خاتون خوب صورت بیانیه خوب صورت وصف
ترکیبیدر (پاکیزه پاك معناسنه‌در پاکیزه روی وصف ترکیبیدر بوایکی وصف ترکیبی عطف تفسیری
طریقیله وارداولمش (رادات مفعول‌در حرف صله معناسنه ویاحرف تخصیص (نقش ونکار
عطف تفسیری (خاتم تانك فتحیله یوزك دیمکدر (محصول بیت) خوب صورت و پاکیزه روی
خاتونه و یاخاتونك نقش ونکاری دخی خاتم فیروزه سی دی اوله و یااولسون یعنی خاتونکه رویی
خوب وچهره سی پاکیزه اوله اکا اسباب زینت اولسون یعنی لازم دکل زیرا اسباب زینت
خلقتده ناقص اولنه کوره در کاملك اسباب حسنه احتیاجی یوقدر * بیت * تام اهست
ودیکرم باید * کرنخواندز اهدم شاید * هست رابطه‌در است معناسنه (یعنی تا که مراچیزی

ردابن سیدعلی

دیکر جز خدای بایدست دیین عجب تصرفه مالك ایمش (تاحرف توقیت در مادام معناسنه
(مرابنم دیمکدر (هست وآردر دیمکدر (یعنی مادام که بنم برنسنم واردر هرنه اولورسه اولسون
(دیکر غیری (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (نخوانند فعل نفی مستقبل جمع
غائب اوقومیالر یعنی دیمیالر (زاهدم میم معناده نخوانسده مقیددر (ضمیر منصوب متصل
معناسنه (شاید فعل مضارع مفرد غائب لایق دیمکدر (محصول بیت) مادام که بنم برنسنم واردر
هرنه ایسه و برغیریسی که کرکم اوله یعنی بروآرایکن بردخی نسنه یه طالب اولم اکر بکا زاهد
دیمەلر لایقدر زیرا برنسنه‌نك تکرارنه طالب اولمق زاهدلکی منافیدر حاصلی زاهد اولدر که هیچ
برنسنه نك تکرارنه طالب اولمیوب بریله اکتفا ایلیه مصراع اولك معناسنی چن کیم برسدرمق

ردسروری ردشمعی

مقدارم اوله وغیری یه طالب اولم دیین معنای مصراعی سدایلمش ومادام که بنم قوت لایموت
مقداری نسنه‌به قدرتم واردر واندن غیری بکا کرك اوله دیین اثرنجه یوریمش * حکایت * مطابق
این سخن پادشاهی رامهمی پیش آمد کفت اکرانجام این حالت برمرا دمن باشد چندین درم
زاهدانرابدهم چون حاجتش برامد و وفای نذرش بموجب شرط لازم امدیکی را از بندکان
خاص کیسهٔ درم داد که بزاهدان تفرقه کند کویند غلام عاقل وهشیار بود همه روز بکردید
وشبانکه بازامد ودرمهسار ابوسه دآدو پیش ملك نهاد و کفت زاهد انها نیافتم کفت این چه
حکایتست انچه من دانم درین شهر چهارصد زاهدند کفت ای خداوند جهان انکه زاهدست
نمی ستاند وانکه می ستاند زاهد نیست ملك بخندید وندیمان را کفت چندان که مرادر حق
این طائفهٔ خداپرستان ارادتست واقرار این شوخ دیده راعداوتست وانکار وحق بجانب
اوست * مطابق این سخن اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (این سخن اشارتدر ابیات

مطلب

سابقه (یعنی بوحکایه انلرك مضمونـنه مطابق وموافقدر (مهمی یاحرف وحدت (انجام
این حالت لامیه (چندین بونده الفاظ کنایه دندر عدم تعیین دن عبارتدر (درم
دالك فتحی و کسریله ورانك فتحیله اقچه‌یه دیرلر (وفای نذر مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(باحرف مصاحبت (موجب اسم فاعل وزنی اوزره اولیجق سبب معناسنه‌در (واسم مفعول
وزنی اوزره اولیجق مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتی بو که کوره در (تفرقه مصدر در
تفعیل بابندن یاء مصدر حذف اولنوب بدلنه تاویرلشدر بو حذف وبدل سالمده سماعیدر

(امانقص ده قیاسی (بکردید چکزندی وطولاندی (وشبانکه کیجه سی (ندیمان مصاحبان
معناسنه (طائفهٔ خداپرستان بیانیه‌در (خداپرست وصف ترکیبیدر زاهد وعابد معناسنه والف ونون
ادات جمعدر (شوخ دیده اصطلا حلرنده کستاخ معناسنه‌در (ورا ادات تخصیص (وحق
واو حرف حال (وحق مبتدا با حرف ظرف (جانب اولامیه در (محصول ترکیب) بو حکایه
مذکور بیتلر مضمونـنه مطابقدر بر پادشاهك اوکنه بر مهم ایش کلدی یعنی برمهم
مصلحت واقع اولدی دیدی که اکر بو حالتك و بو مهمك عاقبت و پایانی بنم مرادم اوزره
اولورسه زهاده بو قدر اقچه ویره‌یم چونکه حاجتی حاصل اولدی ایلدیکی شرط موجبیله
نذر وفالازم کلدی خاص بنده‌لردن برینه برکیسه اقچه ویردی تاکیم زاهدلره تقسیم
ایده دیرلر که بنده عاقل ودانا ایدی بتون کون کزدی وچکزندی و کیجه سی کروکلدی
واقچه‌یی اوپدی و پادشاه اوکنه قودی و دیدی هیچ زاهد بولمادم پادشاه دیدی بونه حکایتدر
اول که بن بلورم بوشهرده دورییوز زاهد واربنده دیدی ای خداوند جهان اولکه زاهد در
المازو اولکه آلور زاهد دکلدر پادشاه کولدی و مصاحبلرینه دیدی اولقدر که بنم بوخدا
پرستلر طائفه سی حقنده ارادت واقرارم وآر بو کستاخك عداوت و انکاری وآرحال بو که
حق آنك جانبنده در زیرا سوزی حقدر * بیت * زاهد که درم کرفت ودینار * زاهدتر
ازو کسی بدست آر * که حرف رابط صفت (درم ودینار کرفتك مفعوللریدر (زاهدتر
زاهدرك دیمکدر (کسی یاحرف نسبت (بدست (باحرف صله آرالف ممدودایله فعل امر مفرد
مخاطبدر (اریدندن (اوریدندن دیین یابانه آورد چالمش (محصول بیت) زاهد که اقچه

ردابن سیدعلی

والتون قبض ایلدی یعنی قبول ایلدی اندن برزاهدرك کیسه اله کتور یعنی دنیایه مائل
اولان زاهدی ترك ایله ومائل اولمیانی اله کتور یعنی تحصیل ایله * حکایت * یکی از علمای
راسخ را پرسیدند که چه کویی درنان وقف کفت اکر از بهر جمعیت خاطر و فراغ عبادت
ستانند حلالست واکر مجموع از بهر نان نشیند حرام * علمای راسخ بیانیه (راسخ محکم
دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (درنان وقف تقدیری (درحق نان وقف در (ستانند
فعل مضارع جمع غائب فعل شرط واقعدر (حلالست جزای شرط (محصول ترکیب) علمای
راسخك بریسندن صوردیلر که نان وقفك حقنده نه دیرسین دیو دیدی اکر جمعیت خاطر و فراغ
عبادت ایچون الورلرسه حلالدر واکر جمع اولوب وقف اتمکیچون اوترلرسه حرامدر
* بیت * نان از برای کنج عبادت کرفته اند * صاحب دلان نه کنج عبادت برای نان *
کنج عبادت لامیه‌در مجازا (نان کرفته اندك مفعول صریحیدر (وازبرای غیر صریحی و صاحب
دلان فاعلی (محصول بیت) صاحب دللر اتمکی کنج عبادت ایچون المشلردر یعنی کوشهٔ
عبادتده عزلت ایدوب اوتوردقلری ایچون نان وقفی الوب یرلر صاحب دللر کنج عبادتی و کوشهٔ
عزلتی اتمك المغیچون ووقفك حقنی یمکیچون طوتمادیلر حاصلی وقفك اتمکنی کنج عبادت اختیار
ایلدکلری ایچون الورلر کنج عبادتی اتمك المق ایچون اختیار ایلمدیلر * حکایت * درویشی
بمقامی رسید که صاحب بقعهٔ کریم النفس بود طائفهٔ اهل فضل و بلاغت در صحبت
او هریکی بذلهٔ ولطیفهٔ چنانکه رسم ظریفان باشد همی کفتند درویش راه بیابان قطع
کرده بود وماندە شده وچیزی نه‌خورده یکی را ازان میان بطریق انبساط کفت تراهم چیزی
بباید کفت درویش کفت که مراچون دیکران فضل و بلاغت نیست وچیزی نخوانده ام
بیك بیت ازمن قناعت کنید همکنان برغبت کفتند بکوی کفت * (محصول ترکیب) بردرویش
برمقامه ایرشدی که صاحب مقام کریم النفس کیسه ایدی اهل فضل و بلاغت طائفه سی

آنك مجلسنده هر بريسى نته كه ظرفانك رسم وآيينيدر بر بذله و لطيفه سويلردى درويش راه بيابان
قطع ايلمش ايدى وقالمشدى ونسنه يممشدى ارالرندن بريسى حضرلق طريقيله ديدى سنده برنسنه
سويلمك كركسين درويش ديدى بنم سائرلركبى فضل و بلاغتم يوقدر و برنسنه اوقومامشم بندن
بربيتله قناعت ايلك جميع اهل مجلس ارادت ورغبتله سويله ديديلر درويش ديدى * بيت * من كرسنه در
برابرم سفرهٔ نان * هم چون عزبم بردر حمام زنان * من كرسنه مصراع اولك تقديرى من كرسندام
در برابر سفرهٔ نان در ضرورت وزن ايچون ميم تأخير اولندى وجائزدر كه ديه وزميم
ضرورت وزن ايچون كلمشدر ومعنى جهتنده اكا هيچ احتياج يوقدر (ومن كرسنه مبتدا اوله
و مصراع ثانى خبرى تأمل تدر (كرسنه بونده كاف عجمك ضمى ورانك سكونى وسينك
كسريله در آچ ديمكدر (جوعان معناسنه (سفرهٔ نان لاميه (عزب عينك وزانك فتحه لريله
اركن معناسنه در (در حمام زنان لاميه لردر (محصول بيت) اتمك سفره سى قرشوسنده
بن كرسنه عورتلر حمامى قپوسنده اركن كبى ام (يعنى اركن اولان كيمسنه عورتلر حمامى
قپوسنده نيجه كه تحسر چكرسه بن كرسنه اتمك سفره سى قرشوسنده انجلين تحسر چكرم
(وجائزدر كه من كرسنه مبتدا اوله وسفرهٔ نان مبتداء ثانى اوله (ودر برابرم خبر ثانى اوله وجملهٔ
اسميه حال اوله ومصراع ثانى خبر مبتداى اول اوله فتدبر * همه بپسنديدند وسفرهٔ پيش اوردند
صاحب دعوت كفت اى يار زمانى توقف كن كه پرستارانم كوفته بريان ميسازند درويش
سر براورد و كفت * پرستار قوللقجى ديمكدر اصلنده وصف تركيبى در آرندهٔ پرست معناسنه
طاپوق كتوريجى (يعنى طاپوجى صكره خدمتكار جنسنه اسم قلندى (الف ونون ادات
جمعدر اكثر جوارى جنسنه اطلاق ايدرلر (كوفته بى رومده بجق قيمه سندن ايدرلر اما انلر اول اتى
خورده خورده طوغرارلر صكره هاونه قويوب دوكرلر حقيقتده كوفته بو جنس اولان اته ديرلر
(بريان صوسز بشنات جنسنه ديرلر (ميسازند ايلرلر بجق قيمه سنه كوفته ديلر عجم كوفته نيه
ديدكلرين بيلزيمش (محصول تركيب) جميع اهل مجلس درويشك بيتنى بكنديلر وا وكنه سفره
كتورديلر صاحب دعوت ديدى اى يار برزمان توقف ايله كه قوللقجيلرم كوفته بريان ايدرلر درويش ردابن سيدعلی وسروری
باشين قالدردى وديدى * بيت * كوفته در سفرهٔ من كو مباش * كوفته را نان تهى كوفته است *
بيت اولنده اولان كوفته مذكور كوفته در ومصراع ثانى اولنده اسم مفعولدر دوكلمش معناسنه
(يعنى سفرشدايدو الامنى چكمش كرسنه كيمسه (را ادات صله (نان تهى بيانيه تهى بوش ديمكدر
مراد قاتقسز اتمكدر قافيه ده كى كوفته مذكور كوفته در (محصول بيت) كوفته بنم سفرمده
اولمسون دى يعنى بكا كوفته لازم دكل زيرا يول كوفته سنه قاتقسز اتمك كوفته در (حاصلى آچ
اولان كيمسه قورى اتمكك شكرين چقارر تك بولنسون * حكايت * مريدى كفت بيررا چه
كنم كه از خلايق برنجت اندرم از بسيارى كه بزيارتم همى آيند واوقات عزيزمرا از ترددايشان
تشويش حاصل مى شود كفت هر چه درويشانند ايشانرا وام بده وهر چه توانكرانند
ازيشان چيزى بخواه كه ديكر كرد تو نكردند * با حرف ظرف زحمت صقلمق وصقنشمق
معناسنه در (اندربا افاده ايلديكى معناى ظرفيتى تأكيد ايدر (بسيارى يا حرف مصدر (كه
حرف بيان بزيارتم با حرف صله (تردد تفعل بابندن مصدر در كلمه وكتمه معناسنه (ايشانه
اضافت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (هرچه بو كتابك بو مقامى بويله واقعدر جميع نسخه ده
اكرچه غير ذوى العقولده استعمالى اغلبدر (ليكن ذوى العقولده ده استعمال اولنور مطلب
عربيده ما كبى (وآمى يا حرف وحدت ويا تنكير (كه حرف تعليل كرد تو لاميه (نكردند فعل
نفى مستقبل جمع غائب (محصول تركيب) بر مريد بر پيره ديدى نيجه ايده يين كه خلايقدن زحمتده يم

زيارتمه چوق كلدكلرندن يعنى زيارتمه چوق كلدكلرندن زحمت چكرم واوقات عزيزمه انلرك
كلوب كتملرندن تشويش حاصل اولور يعنى كثرت ناسدن اوقاتم مضبوط دكل پيرديدى اول كه
درويشلردر انلره دين وير يعنى مديون ايله واولكه اغنيادر برنسنه انلردن استه كه بردخى سنك
اطرافكده چكرنميه لر ويانكه اوغراميه لر زيرا مديونلر اداى دين ايلمكه لازم كلسون ديو يانكه
كلمزلر واغنيا استديكك نسنه يى ويرمك لازم كلسون ديو قورقولرندن يانكه اوغرامزلر حاصلى ايكى
فرقه دن بيله بو وجهله خلاص بولورسين * بيت * كر كدا پيشرو اشكر اسلام بود *
كافر از بيم توقع برود تا در چين * كدادن بونده مراد دلنجيدر (پيشرو وصف تركيبيدر
اوكجه كيديجى ديمكدر (اشكره واسلامه اضافت لاميه لردر (كافر فاى عجم مفتوح اوقور (بيم توقع
لاميد (توقعدن مراد سؤال در (يعنى ديلنمك (برود فعل مضارع مفرد غائب كيدر ديمكدر
(اما مراد قچمقدر فرار معناسنه (در چين لاميه در (مراد سرحد چيندر (در حرف ظرف
يا معناسنه دين چين سويلمامش يعنى خطا ايلمش (محصول بيت) اكر كدا السكر اسلامك ردسروری وشمعی چینك برمعناسی كرچكدر معه
مقدمى اولورسه يعنى دلنجى وقولاغوزى اولورسه كافر ديلنمك قورقوسندن سرحد چينه دك
قچر يعنى بوكلن عسكر هب ديلنجيلردر بزى ديلنورلر ديو خوفندن طورمز قچار
پيشروده رولفظنى وبرود فعلنى رفتن مصدرندن احذايدنلر خطا ايلملر * حكايت * فقيهى ردابن سیدعلی وسروری
پدررا كفت هيچ ازين سخنان دلاويز متكلمان در من اثر نمى كند بعلت آن كه نمى بينم ايشانرا
كردارى موافق كفتار * فقيهى (يا حرف وحدت (پدررا يعنى پدرش را (از حرف
تأكيد (واين اسم اشارتدر سخنانه (و دلاويزه اضافت بيانيه در (دلاويز وصف تركيبيدر
(اويزيدندن كوكل تعلق ايديجى ديمكدر (متكلمانه اضافت لاميه در (متكلماندن مراد واعظلر
وناصحلردر (درمن در حرف صله در بامعناسنه (با حرف مصاحبت (علت سبب ديمكدر
(انه اضافت لاميه در (كه حرف بيان (ايشانرا را حرف تخصيص انلرك ديمكدر (كردار
اصلنده وصف تركيبيدر (كرد كه فعل معناسنه اسمدر آرايله كه آرنده دن مرخمدر (تقديرى
ارندهٔ كرد در كاف عربك فتحيله ايش كتوريجى معناسنه (صكره مجموع مركبى فعل
معناسنه اسم ايلديلر (ايمدى كردار كاف عربك فتحيله عمل ديمكدر (پس كافك كسريله
اوقوينلر بو لفظك حقيقتنه واصلى اولما مشلر (كفتارده كردار كبى وصف تركيبيدر تقديرى
ارندهٔ كفت در (كفت اسمدر قول معناسنه پس مجموع مركبى كلام معناسنه اسم ايلديلر
(محصول تركيب) برفقيه باباسنه ديدى هيچ بو واعظلرك وناصحلرك كوزل ادالرى وكوكل ردشراح جميعا
تعلق ايديجى سوزلرى بكا تاثير ايلمز اول سببله كه انلرك اقوالنه موافق اعمالنى كورمزم حاصلى
ايشلرى سوزلرينه اويمازيعنى خلقه كوزل پند ايدرلر اما كنديلر نصيحتلريله متنصح اولمازلر
* مثنوى * ترك دنيا بمردم اموزند * خويشتن سيم وغله اندوزند * ترك دنيا مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (بمردم با حرف صله (اموزندك ترك مفعول صريحى (وبمردم غير صريحى
(خويشتن واورسميله بونده كنديلر ديمكدر مبتدا واقعدر (غله حبوب جنسنده مستعملدر
(مثلا بغداى واريه وغير يسنده (اندوزندك سيم (وغله مقدم مفعوللريدر (وجملهٔ فعليه
خبر مبتدا در قزانورلر (يعنى كسب ايدرلر ديمكدر (محصول بيت) مذكور واعظ وناصحلر
دنياتركنى خلقه تعليم ايدرلر اما كنديلرى كشله غله كسب ايدرلر حاصلى خلقه سويلدكلرينى
كنديلر اشلمزلر بلكه عكسنى اشلرلر * عالمى را كه كفت باشد وبس * چون بكويد نكيرد
اندر كس * عالمى يا حرف وحدت (ورا حرف تخصيص (كفت بونده اسمدر قول معناسنه
(واوله مستعمل اولان (بس فقط معناسنه در انجق ديمكدر (نكيرد تأثير ايلمز ديمكدر فعل نفى

ردسروری
ردابن سیدعلی
ردشمعی

مستقبل مفرد غائب در (اندر ادات صله (در بامعنا سنه (در حرف صله در فی معناسنه دیین
سهو ایلمش (کیمسه نك قلبنـده تأثیر ایلمز دیین ظاهر و متباد راولدر که اندر حرفنی اندر ون
معنا سـنه اخذ ایلمش (کیمسه ده تأثیر ایلمز دین اندر حرف صله اولدیغندن اکاه دکل ایمش
(محصول بیت) بر عالمك که همان قولی اوله انجق یعنی قوانه کوره فعلی او لمیه یعنی قولیـله
عامل اولمیه چونکه خلقه نصیحت ایدوب سو یلر نصیحتی کیمسه یه تأثیر ایلمز * عالم انکس بود که
بدنکند * نه بکوید بخلق وخود نکند * (محصول بیت) عالم اول کیمسه در که یرامز ایش
اشلمیـه عالم اول دکلدر که خلقه سویلیه و کندی سویلد یکنی طوتمیه یعنی کندی نصیحتیله
منتصح اولمیه حاصلی عالم علمیله عامل اولاندر اولمیان دکلدر کما قال الله تعـالی (اتأمرون
الناس بالبر وتنسون انفسکم) * بیت * عالم که کامرانی وتن پروری کند * اوخویشتن کمست
کرا رهبری کند * کـه حرف بیان (کامر آن وصف ترکیبیدر راینـدندن راندندن
دکل مراد سوریجی دیمکدر ویا حرف مصدردر (تن پرورده وصف ترکیبیدر پروریدندن
بدنی بسلیجی دیمکدر (ویا حرف مصدر (اوعالمه راجعدر (خویشتن مبتدا (کمست خبری
(کرا که اسمدر کیم معناسـنه (ورا ادات مفعول (رهبر وصف ترکیبی در بریدندن قولغوز
معناسـنه (عربجه دایل وهادی دیرلر (محصول بیت) عالم که کامرانلق وتن پرورلك ایلیه
(یعنی حضور وصفای نفسانی ده وبدنی تربیه ایلمسیله مقیداوله اول کندیسی ضالدر یعنی یتمش
وضایع اولمشدر(پس کیمه هدایت ایدر(حاصلی کندی باشنه چاره سی یوق یاغیریسنه نه چاره سی
اوله * پدر کفت ای پسر بمجرد این خیال باطل نشاید روی از تربیت ناصحان برتافتن وراه بطالت
کرفتن وعلمارا بضلالات منسوب کردن ودرطلب عالم معصوم از فوائد علم محروم ماندن * مثل *
همچوان نابینایی که شبی در وحل افتاد وکفت ای مسلمانان چراغی فراراه من داريد زنی فاجره
بشنید وکفت توکه چراغ نبینی بچراغ چه بینی همچنین مجلس وعظ کلبهٔ بزاز انست آنجا تانقدی
ندهی بضاعتی نستانی واینجاتا ارادتی نیاری سعادتی نبری * خیال باطل بیا نیه (تربیت ناصحان
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (برتافتن دوندرمك (بعض نسخه ده (کردانیدن دوشمش مآل بردر
(طلب عالم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ومعصومه اضافت بیانیـه در (فوائد علم لامیه در
(هر بر فقره یه برنشاید تقدیرا ولنور(نابینا کوردیمکدر(و یا حرف وحدت ویاتنکیرکه حرف رابط صفت
(وحل واوك وحانك فتحه لریله صوق باچغه دیرلر (چراغی یا حرف وحدت (فرابونك کبی یرلرده
باء صله معناسنه در(فرا یقین دیمکدر دیین زیاده بعید کتمشدر (راه من لامیه (داريد فعل امر
جمع مخاطب طوتکز دیمکدر (زنی یاحرف وحدت (فاجره فاسقه دیمکدر(همچنین مجلس وعظ
بعض نسخه ده همین مجلس وعظ بومجلس وعظده دیمکدر (کلبه کاف عجمك ضمی ولامك سکونیله
بونده دکان معناسنه در (بزازان لفظنه اضافتی لامیه در (بزاز مبالغه ایله اسم فاعلدر (والف ونون
ادات جمعدر بزصاتیجیلر دیمکدر آنجا یعنی کلبهٔ بزازانده (وتا حرف توقیت(نقدی یاحرف وحدت
ویاتنکیر (بضاعتی یاسیده بو یله در (ندهی (ونستانی فعل نفی مستقبللردر (اینجا یعنی مجلس علمده
تاحرف توقیت(ارادت افعال بابندن مصدردراستك وطلب معناسنه در(ویاحرف تنکیر (سعادتی
یاسیده حرف تنکیردر (نیاری ونبری کبی فعل نفی مستقبللردر (محصول ترکیب) فقیهك پدری
اوغلندن بومقوله سوزی ایشید نجه دیدی (ای اوغل مجرد بو خیال باطل ایله (یعنی ادلهٔ عقلیه
ونقلیه سز همان بو ظن فاسد ایله لایق دکلدر ناصحلر تربیه سندن یوز دوندر وب انلرك مجلسندن
اعراض ایلمك وکلیا بطالت یولین طوتمق (یعنی بطال اوتورمق وعلما وناصحلری ضلالته نسبت ایلمك
وعالم معصوم طلبنده (یعنی عالم پاك وخالص طلبنده وعلم فائده لرندن محروم قالمق (یعنی علما علمیله

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی

عامل دکلدر دیو علم مجلسندن کلیا تقاعد ایلمك لایق دکل (شول نابینا کبی که بر کیجه باچغه دوشدی
یعنی سنك حالك اکا بکزر ودیدی ای مسلمانلر یولومه برچراغ طوتکز برفاسقه زن اعمانك بوسوزنی
ایشتدی ودیدی سن که چراغ کورمزسین چراغله نه کوررسین قصه دن حصه بودر که سنك که
علمایه حسن ظن واعتقاد خالصك یوقدر پس علمدن نه نور و ضیا کسب ایدر سك حاصلی علمایه
حسن ظنك کرکدر کیم علومیله مهتدی اولاسین ایمدی بومجلس وعظده بزازلر دکانی کبی در
مادامکه انده نقد ایلتمیه سین بر بضاعت آله مزسین و بونده مادامکه ارادت صادق ومحبت کامل
کتورمیه سین علم سعادتیله مسعود اولمازسین * قطعه * کفت عالم بکوش جان بشنو * ورنماند
بکفتنش کردار * کفت بونده قول معناسـنه اسمدر عالمه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(باحرف مصاحبت (کوش جان بیانیه (ور (واکردن مخففدر (نماند فعل نفی مستقبل مانیدندن
بکزمزسه دیمکدر مانستن دن دینلر خطا سویلدیلر (باحرف صله کفتن مصدر شین ضمیر عالمه
راجعدر (کردار کاف عربك فتحیـله عمل معناسنـه در(محصول بیت)عالمك قولنی جان قولغیله
ایشت اکر عملی قولنه بکزمزسه ده یعنی عالمك فعلی قولنه او یمازسه ده قولنی جانله استمـاع ایله
* باطلست آنکه مدعی کوید * خفتدرا خفته کی کند بیدار * مدعی بونده شول جاهلدر که عالم کچنور
یعنی دعوای علم ایدر لکن علمی یوق (محصول بیت) عالمك قولنی هرنیجه ایسه دکله اما
مدعینك وجاهلك سوزی وسـویلدیکی باطلدر زیرا او یومشی او یمش کبی اویارر یعنی
جاهلك کندی یه چاره سی یوقدر یاغیره نه چاره سی اولور وجائزدر که مدعیدن حکیم سنایی مراد
اوله وکویدك مقولی مصراع ثانی اوله زیرا حکیم سنایی عبرت نامه نام قصیده سنده بربیت ایراد
ایلمش که حضرت شیخ ذکر ایلدیکی مصراع ثانیسیدر (بیت) عالمست خفته است وتو خفته)
(خفته راخفته کی کند بیدار) یعلم الله شیخك مرادی بو اوله * مرد باید که کیرد اندر کوش
* ورنوشتست پند بردیوار * باید فعل مضارع مفرد غائب (که حرف بیان کیرد فعل مضارع مفرد
غائب طوته دیمکدر (اندر ادات ظرف قولغنده طوته یعنی خاطرینه آله (نوشتست اصلنده نوشته
استدر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (محصول بیت) مرد عاقل ودانا کرکدر کیم
قولغنده طوته یعنی قولغنه آله ومنتصح اوله واکر نصیحت دیوارده یازلمش ایسه دکل که عالم غیر
عاملدن حاصلی انسان اولدر که هر نه یردن اولورسه پند پذیر اوله (پندی دیوارده منقوشده
کوررسه عالم غیر عاملدن خود بطریق اولی * حکایت منظومه * صاحب دلی بمدرسه آمد زخانقاه
* بشکست عهد صحبت اهل طریق را * دلی یاحرف وحدت (باحرف صله مدرسه مبالغه ایله اسم
مکان(خانقاه معرب خانکاه درصوفیلر تکیه سی عهدك صحبته وصحبتك اهله واهلك طریقه اضافتلری
لامیه لردر(ورا ادات تخصیص (محصول بیت) برصاحب دل خانقاهدن مدرسه یه کلدی یعنی خدا
دوستلرندن بریسی صوفیلر طریقنی ترك ایدوب علما طریقنه داخل اولدی بو یله اید نجه اهل طریقك عهد
صحبتنی کسر ایلدی یعنی انلر ایله هم صحبت وهم جنس وهم پیشه اولمغی عهد ایلمشکن اول عهدی
شکست ایلدی * کفتم میان عالم وعابد چه فرق بود * تا اختیار کردی ازان این فریق را * تاحرف تعلیل
آن اهل طریقه مصروفدر واین اهل مدرسه یه فریق اسم جمعدر بلوك معناسنه (محصول بیت)
حضرت شیخ بیورر مذکور صاحب دله دیدم عالمله عابد بیننده فرق نه ایدی تاکیم اول طائفه دن
مدرسه قومنی اختیار ایلدك یعنی علما زمرسنی اختیار ایلمکه مرجح نه ایدی * کفت آن کلیم خویش
بدرمیبرد زموج * وین سعی میکند که بکیرد غریق را * کلیمدن وجودیدر مراد (خویشه اضافتی
لامیه در (بدر طاشره دیمکدر بعض نسخه ده بدر یرینـه برون دوشمش (ومیبرد یرینه می کند
دوشمش وسعی یرینه جهد واقعدر (غریق فعیل مفعول معناسنه در بوغیلن کیمسه (ورا ادات

ردشراح جیعا

مفعول (محصول بیت) صاحب دل دیدی اول اهل خانقاه کندی کلیمنی موجدن چقار رانجق یعنی
جهنم عذابندن کندینی قورتارر انجق اما اهل مدرسه جهدایلر که موجدن غریق بیله تخلیص ایلیه
یعنی کندینی خلاص ایلدکدن غیری عذاب دوزخه مستحق اولانی بله تخلیص ایلمکه سعی ایلر
حاصلی عالم پند یله خلقی مناهیدن منع ایدر زیرا طریق ضلالتی وهدایتی تعیین ایدر پس
بو وجهیله خلقه جنت یولنی کوستر ر * حکایت * یکی برسر راهی مست خفته بود وزمام اختیار
ازدست رفته عابدی برسر او کذر کرد ودر حالت مستقبح اونظر کرد جوان سر برآورد و کفت
واذا مروا باللغو مروا کراما * سرراه یول اوجی وسوقاق باشی (و یا حرف وحدت (خفته بونده
یاتمش معناسنه‌در (زمام زانك کسریله اویان دیزکنی (اختیاره اضافتی بیانیه‌در (ازدست رفته
تقدیری ازدستش ایدی و بربود مقدردر (عابدی یا حرف وحدت (برسراو لامیه انك باشی
اوزرندن (کذر کرد کچدی (حالت مستقبح بیانیه (اویه اضافتی لامیه واوحرف عطف (اذا ادات
شرط غیرجازم (مروا فعل ماضی جمع مذکر غائب (باللغو تقدیری باهل اللغودر (مروا جواب شرط
(کراما حالیتله منصوبدر جوابك فاعلندن مکرمین معناسنه (محصول ترکیب) بریسی بریول
اوجنده مست یاتمشیدی وزمام اختیاری الندن کتمشیدی برعابد انك باشی اوزرندن کذر ایلدی
ومستك حالت مستقبحنه نظر ایلدی چون جوان مست باشین قالدردی ودیدی قچنکم الله قوللری
براهل لغوك وصاحب کناهك یانندن کچسه‌لر نفسلرینه تکریم ایلدکلری حالده کچرلر یعنی انلرك
احوالندن اعراض ایلدکلری حالده و یانلرنده طورمدقلری حالده کچرلر حاصلی اهل لغوك چرکین
حالنه مقید اولمدقلری حالده کچرلر و یانلرنده اکلنمزلر * نظم * اذا رایت اثیما کن ساترا وحلیما *
اذا ادات شرط (رایت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب کورسك دیمکدر فعل شرط (اثیما مفعول
(رایت‌در فعیل بمعنی فاعلدر اثم یأثمدن یعنی علم بابندن مهموز الفاء کناهکار دیمکدر (کن فعل امر
مفرد مذکر مخاطب اول دیمکدر کان یکوندن یعنی نصر بابنك اجوف واوی یسندن اسمی تحتنده
مستترانت (ساترا لفظا منصوب خبری (وحلیما معطوفدر ساتره (محصول بیت) قچنکم
برکناهکاری کورسك کناهنی ساتر وکندیه حلیم اول یعنی انك حالنی تعییب وتقبیح ایلمه * یامن تقبح
لغوی لم لاتمر کریما * یا حرف ندا من اسم موصول منادی (تقبح فعل مضارع مفرد مذکر
مخاطب تفعیل بابندن چرکن کوررسك دیمکدر (لغوی تقدیرا منصوب مفعولیدر (تقبحنك جمله
فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك (لم لامك کسری ومیمك سکونیله اوقنور ضرورت
وزن ایچون اصلنده لم درمیمك فتحیله لاتمر فعل نفی استقبال مفرد مذکر مخاطب نیچون کچمزسین (کریما
منصوبدر حالیتله (محصول بیت) ای اول کیمسه که بنم یارامز وچیرکین ایشومی تقبیح وتعییب ایدرسین
نیچون یانمدن کرامتیله وایلکله کچمزسین یعنی نیچون یانمدن معز زومکرم کچمزسین حال بو که خدا
واذا مروا باللغو مروا کراما بیورمشدر * قطعه * متاب ای پارساروی از کنهکار * ببخشایندکی
ردشرح جیعا ردسروری دروی نظر کن * متاب فعل نهی مفرد مخاطب چورمه دیمکدر تابیدندن تافتن دن دینلر
خطا ایلمشلر (متابك روی مفعول صریحی (واز کنهکار غیر صریحی (با حرف مصاحبت
(بخشاینده اسم فاعلدر بخشاییدندن بخشودندن دیین سهو ایلمش اسرکمك یعنی ترحم
ایلمك کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (و یا حرف مصدر (در حرف صله در با معناسنه (وی
واوك فتحیله ضمیر غائبدر کنهکاره راجع (محصول بیت) ای عابد رویکی کنهکاردن چورمه
ترحم واطفله اکا نظرایله یعنی برمجرم کورسك اندن یوزیکی دوندرمه بلکه اکا لطف ورفقله
نظرایله * اکر من ناجوانمردم بکردار * تو برمن چون جوانمردان کذر کن * ناجوانمرد
جوانمرد سخی کشی یه وکریم کیمسه یه دیرلر وناجوانمرد نقیضنه (با حرف ظرف (کردار کاف

رد ابن سید علی وسروری فتحیله مطلق عمله دیرلر پس یرامز عمل دیین وایی عمل دیین زائد سویلمشلر (محصول بیت)
اکر بن عملده ناجوانمرد ایسم یعنی اکر افعال واعمالم بد ایسه سن بنم یانمدن جوانمردلرکبی
کذر ایله یعنی یانمدن کریملر وحلیملر کبی کچ و بوقطعه نك اولنده بیت یازانلر بیتی قطعه دن
ردشراح جیعا فرق ایلمزلر ایمش * حکایت * طائفهٔ رندان بانکار درویشی بدر آمدند وسخنان ناسزا
کفتند وبرنجایندند شکایت پیش پیرطریقت برد وکفت چنین حالتی رفت کفت ای فرزند خرقهٔ
درویشان جامهٔ رضاست هرکه درین کسوه تحمل نامرادی نکند مدعیست وخرقه بروی
حرام * طائفهٔ رندان بیانیه طائفهٔ همزه سنه حرف وحدت دیین ایکی وجهله خطا ایلمش
ردشمعی بریسی معنای اضافتی فهم ایلمدیکی بریسیده همزه‌یه حرف وحدت دیدیکیدر (با حرف صله
(انکار درویش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (و یا حرف وحدت (بدرآمدند خارج اولدیلر
یعنی انکارنه کلدیلر حاصلی حالنه منکر اولدیلر (سخنان ناسزا بیانیه (حالتی یا حرف وحدت
و یا تنکیر (رفت واقع وصادر اولدی دیمکدر (خرقهٔ درویشان لامیه (جامهٔ رضاده لامیه‌در
مجازا (تحمل نامرادی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نامرادی یرینه بی مرادی یازانلر ایله بی نك
استعماللرندن آکاه دکللرایمش (وخرقه بروی حرام یرینه نه درویش یازان صحیح نسخه‌لره
ردشراح جیعا ردابن سید علی وسروری مخالف یازمشلر (بعض نسخه‌ده بانکار یرینه بخلاف دوشمش خلافنجه دیمکدر (محصول ترکیب)
رندلر طائفه سی بر درویشك انکارنجه کلدیلر یعنی درویشلکنه انکار ایلدیلر حاصلی
درویشلکندن خارج ایش اشلدیلر وناسزا سوز سویلدیلر واینجتدیلر درویش عدم
تحملندن پیرطریقت اوکنه شکایت ایلتدی ودیدی بونجلین برحالت واقع اولدی پیر دیدی
ای اوغل درویشلر خرقه سی جامهٔ رضادر یعنی بو خرقه یی کین هر بلایه صابر کرکدر
هرکیمسه که بو کسوه‌ده نامرادلغه تحمل ایلمز مدعیدر یعنی اکا درویشلك دعواسی کذبدر
وانك اوزرینه خرقه حرامدر حاصلی فقرا خرقه سنه استحقاقی یوقدر بانکار درویشی
ردشمعی بدرآمدند معناسنی بردرویشه انکار ایله طشره کلدیلر دیین قتی ایراق کتمش * بیت *
دریای فراوان نشود تیره بسنك * عارف که برنجد تنك آبست هنوز * دریای فراوان
بیانیه چوق دریا دیمکدر عظمتدن کنایه‌در (تیره بولانق دیمکدر (تنك تانك فتحی ونونك ضمی
وکاف عربیله یوفقه دیمکدر (هنوز الآن دیمکدر (محصول بیت) اولو دریایه طاش اتمغله
تیره اولماز یعنی بولنماز پس عارفکه انجنور دخی اول یوفقه صودر دریا اولمغه قریب دکل
حاصلی دخی نهر صغیردر دکز دکل * قطعه * کرکزندت رسد تحمل کن * که بعفو از کناه
پاك شوی * کزند کاف عجمك ضمی وزانك فتحیله ضرر معناسنه‌در (که حرف تعلیل
(بعفو با حرف مصاحبت (محصول بیت) اکرسکا ضرر ایریشورسه برکیمسه‌دن تحمل ایله
مضطرب اولوب شکایت ایلمه زیرا عفوسیله کناهدن پاك اولورسونکه اکر انتقام قصد ایلسك
جائزدرکه حددن تجاوز ایدوب مجرم اولاسین علی کل حال تحمل محموددر * ای برادر چوعاقبت
خاکست * خاك شو پیش از آن که خاك شوی * (محصول بیت) ای برادر چونکه عاقبت
خاکدر یعنی فنا مقرردر خاك اول اندن اوکدین که خاك اولورسین یعنی اولوب خاك اولمزدن
اول خاك اول (حاصلی موتوا قبل ان تموتوا مقامنه واصل اول * حکایت منظومه *
این حکایت شنو که در بغداد * رایت و پرده را خلاف افتاد * شنو شینك کسری ونونك فتحیله
ردابن سیدعلی وسروری فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله شنویدندن شنیدندن دینلر خطا سویلدیلر (که حرف
بیان (بغداد مشهور شهرك اسمیدر عرب دال اخیری نقطه ایله اوقور (رایتدن مراد سنجاقدر که
ردشمعی علمده دیرلر (پرده دن مراد اوپرده سیدر قپو پرده سی دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (را ادات

تخصیص (محصول بیت) بوحکایتی ایشت که بغدآد شهرنده رایت وپرده نك خلافی واقع
اولدی یعنی بحث وجدالری واقع اولدی *رایت از کردرآه ورنج رکاب * کفت باپرده
ازطریق عتاب * کردرآه لامیه یول توزی (رنج رکابده بویله در اوزنکی زحمتی دیمکدر (زیرا
رایتك اغاجی اوزنکیه طیانسه ضبطی مشکل اولور (حاصلی اغاجینك اوجنه سنی رکابه
طیارلرکه ضبطی قابل اوله (اما بوزمانده قایشدن برنسنه (یعنی قبور پیدا آیدرکه کرك
اوك قشندن صارقدرلر وسنجاق اغاجینك ایاغنی اکا کچوررلر که ضبطی قابل اوله (عتاب
ازارلمقدر (محصول بیت) رایت یول توزی زحمتدن واوزنکی رنجندن پردهیه عتاب وخطاب
جهتندن دیدی * من وتوهرد وخواجه تاشانیم * بندهٔ بارکاه سلطانیم * ترکیده تحریف
ایدوب خواجه دش دیدکلریدر (یعنی ایکیمز برافندی قوللری یزسنکله (والف (ونون ادات
جمع (ویاومیم ادات تکلم (مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر (محصول بیت) رایت پردهیه
خطاب ایدوب دیرین سنکله خواجه دشلرز یعنی برافندیلی یز خواجه افندی معناسنه در
ساطسان بارکاهینك بندهلریوز یعنی ایکیمز برپادشاه قوللریوز * من زخدمت دمی نیا
سودم * کاه وبیکاه در سفر بودم * دم نفس وساعت (ویا حرف وحدت برنفس وبرساعت
دیمکدر (نیاسودم فعل نفی ماضی متکلم وحده (کاه وبیکاه وقتلی وقتسز دیمکدر (محصول بیت)
رایت دیرین خدمتدن برنفس وبرساعت اسایش ایلمدم یعنی دکلنمدم وقتلی وقتسز سفرده اولدم
* تونه رنج ازموده نه حصار * نه بیابان وبادکرد وغبار * رنج زحمت (آزمودهٔ ماضیدن
قسم مفرد مخاطب (یاضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل صنامش سن دیمکدر (حصار قلعه
معناسنهدر (حصار صنامقدن مراد اولدر که حصاره یورش ایلدکلری وقت سنجغی
ایلری چکرلر حصاره دکمك قصدیله (پس حصار ایچنده اولان خلق توفنك واوق
وطاش وغیریسی سنجغه اتارلرد وشر مکیچون (شویله اولور که بیچاره سنجق دلك دشك
اولور (ایمدی حصار صنامش سین دیمکدن غرض بومعنادر (یعنی بن بومحنتلری هب چکمشم
(بادکرد بوکتابك بومقامی بویله واقعدر (اما کردباد دیسه ده وزنه خلل ویرمزدی
غالبا تعلیم ایچوندرکه (معلوم اوله که بونك کبی تراکیب مزجیهنك اصلی اضافیدر (یعنی
کردبادك وکردابك اصلی بادکرد وابکرد ایمش دکرمی یل ودکرمی صو دیمکدر (صکره
کرد باد قصرغهیه وکرداب صوچولکنه دیدیلر (بونلری کافك فتحیله اوقیان بیلمزیمش
(محصول بیت) پردهیه دیرسن نه زحمت صنادك یعنی صنامدك ونه حصار صواشنی ونه بیابان ردشمی
کوردك ونه سکا قصرغه صارلدی ونه سنی بنم کبی توزباصدی حاصلی سن هیچ برمشقت
کورمدك * قدم من بسعی پیشترست * پس چراعزت تو بیشترست * قدم اباق (بسعی
(باحرف مصاحبت (پیشترایلری رك دیمکدر (پیشترك معناسی اشد تقدیما دیین غلط ادا ایلمش ردسروری
قندبر (عزت تولامیه دریاء بطنیله بیشترباء عربیله زیاده رك دیمکدر (محصول بیت)
بنم ایاغم سعی وکوششله ایلری رکدر زیرا سنجغی صواشده وحصار یوریشنده ایلری چکرلر
پس نیچون سنك عزت وحرمتك بندن زیاده رکدر * تو بربندکان مهرویی * با کنیز آن
یاسمن بویی * بربندکان لامیه (ومهرویه اضافت بیانیهدر (ومهروی وصف ترکیبیدر ای
یوزلی دیمکدر (ویاضمیر خطاب (باحرف مصاحبت (کنیز جاریه در کاف عربك فتحی ونونك
کسریله (والف ونون ادات جمعدر (یاسمن بویه اضافت بیانیهدر (یاسمن بو وصف ترکیبیدر
(یاسمن (ویا سمن برمعنایه در (ویاضمیر خطابدر (محصول بیت) بو بیت بیت سابقده مذکور
اولان عزتی بیان ایدر پردهیه دیرکه سن ای یوزلی قوللر ومحبوبلرقتنده سین یاسمین قفولی

جاریه لرله سین حاصلی ارکك ودیشی کوزللرله مصاحب ومقارنسین * من فتاده بدست
شاکردان * بسفر پای بندوسرکردان * فتاده تقدیری فتادهام در (باحرف صله (دست شاکردان
لامیه شاکرداندن مراد خدمتکار طائفه سیدر (بسفر (باحرف ظرف (پای بند وصف ترکیبیدر
ایاغی بغلی دیمکدر (سرکردان استعمال لرنده متحیر معناسنه در (اما بونده مراد یللرآنی تحریك
ایدوب انواع زحمتلر چکدکیدر (محصول بیت) رایت دیرکه بن قدرمی وقیمتمی بلمز
خدمتکارلر الینه دوشمشم یعنی انواع حقارت وهوان چکرم اللرنده سفرده ایاغم بغلی سرکردان
وسراسیمه کیدرم حاصلی هروجهله رنج والمدهیم * کفت من سربراستان دارم * نه چوتو
سربرآسمان دارم * (محصول بیت) پرده رایتدن بوقدر کلماتی ایشیدیجك جواب ویروب
دیدی بن باشمی آستانده طوتارم سنك کبی باشمی کوکده طوتمازم یعنی بنم بوحرمت وعزته
سبب یوزم یرده اولوب تکبر ایلدیکمدندر وخاك کبی تواضع ایلدکمدندر سنك کبی کبروغرور یله
باشم کوکلرده دکل زیرا من تواضع رفعه الله ومن تکبر وضعه الله در * هرکه بیهوده کردن
افرازد * خویشتن را بکردن اندازد * بیهوده زائد وباطل معناسنهدر (کردن افرازك
مقدم مفعولیدر (افرازد رفع ایلیه یعنی بوجلده حاصلی تکبر وتعظمدن کنایهدر (خویشتن
اندازدك مفعول صریحی وبکردن غیرصریحی افرازد (واندازد فعل مضارع مفرد غائبلردر
(اندآزد آتار دیمکدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر هرکیمسه که باطل وزائدیره تکبر وتعظم
ایلر کندینی بوینی اوزره براغور یعنی ایلدیکی تکبر وغرور کندوینی هلاك ایدر زیرا تکبر خدایه
لایق صفتدر انجق * حکایت * یکی ازصاحب دلان زورازمایی رادید که بهم برآمده ودرخشم
شده وکف بردهان اورده کفت این راچه حالتست کسی کفت فلان دشنامش داده آست کفت این
فرومایه هزار من سنك برمی دارد وطاقت سخنی نمی آرد * زورازمای وصف ترکیبیدر
(ازمایندن زور صنایجی دیمکدر آنلر زور بازه زور ازمادیرلر (را ادات مفعول در (بهم برآمده
قاقش وغضبه کلمش (ودرخشم شده خشمه وارمش دیمکدر (ماقبلنه عطف تفسیری واقعدر
(کف کوپوکدر (فلان تقدیری فلانشدر (دشنام داده است دشنام ویرمشدر (یعنی
سوکشدر (فرومایه الحق اصللی (یعنی بداصل دیمکدر (من نونك تشدیدیله بتمن دیمکدر (برمی
دارد قالدرر دیمکدر (طاقت سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف وحدت (نمی ارد
فعل نفی استقبال مفرد غائب استفهامی متضمن کتورمزمی دیمکدر (محصول ترکیب) صاحب
دللردن بریسی برزوربازی کوردی که قاقش وغضبه وارمش واغزینه کوپك کتورمش یعنی
کوپرمش صاحب دل دیدی بوکه نه حالت اولدی برکیمسه دیدیکه فلان کیمسه آنی سوکشدر
صاحب دل دیدی بوبداصل بیك بتمن طاش قالدرر وبرسوزه طاقت کتوره مزمی یعنی برسوز
کتورمزمی * قطعه * لاف سرپنجکی ودعوی مردی بکذار * عاجز نفس فرومایه چه مردی
چه زنی * لاف سرپنجه لامیهدر اصطلاحلرنده سرپنجه قوی یه وغالبه دیرلر (یاء مصدری
لاحق اولمق سببیله هاء رسمی کاف عجمی یه ابدال اولنمشدر قویلق لافنی دعوی مری مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف مصدر مردلك دعواسنی (بکذار باءك ضمی وکاف عجمك
سکونیله ترك ایله دیمکدر (عاجز نفس فرومایه لامیه ویا نیهدر (بوعبارتده اعجام اختلاف
ایلدیلر (بعضیلر دیدیلر عاجز منادادر تقدیری ای عاجزاه دیمکدر (وبعضیلر دیدیلر که
فرومایه ده یریاء خطاب مضمردر (تقدیری مرومایهٔ در (ولکل وجه (چه مردی چه زنی
یاالرضمیر خطابدر (بوعبارتلرك معناسی ارلکك وزنلکك بیننده فرق یوقدر دیمکدر (یعنی
بوایکی صفتك بیننده فرق یوقدر (محصول بیت) سرپنجهلك لافنی ومردلك دعواسنی ترك ایله

رد ابن سید علی

ای الحق نفسك عاجزی سنك اراككله زنلكك بیننده فرق یوقدر بلکه زنلكك غالبدر فرومایه‌ بی
عاجز صفت اعتبار ایلین فرومایه لك ایلمش * کرت ازدست برآید دهنی شیرین کن * مردی ان
نیست که مشتی بزنی بردهنی * کرت تاسی معنی جهتنده دسته مقیددر (از دستت دیمکدر (دهنی
(یاحرف وحدت (مردی یاحرف مصدر (مشتی یاحرف تنکیر (بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(دهنی یاحرف وحدت (محصول بیت) اکر الکدن کلورسه برآغز طتلی ایله یعنی بر کوکل
اله کتور که سندن شیرین دهن اولسون که سکا خیر دعا ایلسون بددعا ایلسون مردلك اول
دکلدر که براغزه مشت اوره سین یعنی بر کیسه‌نك خاطرین پریشان ودرونی بیحضور ایلیه
سین حاصلی مردلك برخاطر تسلی ایلکدر پریشان ایلمك دکلدر * قطعه * اکر خود بردرد پیشانئ
پیل * نه مردست آن که دروی مردمی نیست * خود ادات تأکید (برده بویله‌در (درد دالك
فتحی وکسریله ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب (پیشانئ پیل لامیه‌در (پیشانی باء عجمك
کسریله یاء اصلیه ایله الن دیمکدر (عرب جبهه دیر (آن که اصلنده ان کس که ایدی تسکه
مکرر بیان اولندی (وی مذکور کسه راجعدر (مردمی یاحرف مصدر (محصول بیت) اکر فیلك
اننده چاك ایلمکه قادر ایسه یعنی فیل ایله جنکه مالك ایسه ده مرد دکلدر اول کیسه انده
مرد ملك وانسانیت یوقدر یعنی شجاعتدن سخاوت وکرم معتبردر * بنی ادم سرشت ازخاك
دارد * اکرخاکی نباشد ادمی نیست * سرشت سینك ورانك کسری وشینك سکونیله اسم مصدر
خلقت معناسنه (فعل ماضی مجهول دیین مجهول سویلمش (خاکی یاحرف نسبت (محصول بیت)

ردسروری

بنی آدمك یعنی آدم اوغللرینك سرشتی وخلقتی خاکدندر زیرا حضرت آدم ترابدن خلق اولدی
پس بنی ادم خاکی اولمزسه آدمی دکلدر بلکه جنی وشیطانیدر علی کل حال تحمل وتواضع محموددر
* حکایت * بزرکی راپرسیدند که ازسیرت اخوان صفا کفت کمینه ان که مراد خاطر یاران برمصالح
خود مقدم دارد وحکما کفته‌اند برادر که در بند خویشست نه برادرست نه خویشست * بزرکی با
حرف وحدت (را ادات مفعول (سیرت خوی وخلق معناسنه در (اخوان اخك جمعیدر
قرداشلر دیمکدر (سیرت اخوان صفا لامیه‌لردر (کمینه کم اکسك (ویا حرف نسبت (ونون
وها ادات تأکید اکسکلی دیمکدر یعنی اشاغه مرتبه سی اخوان صفانك بومرتبه در
دیمکدر (آنکه یعنی آنکس که (مراد خاطر یاران لامیه‌لردر (مصالح خودده بویله‌در
(محصول ترکیب) براولویه صوردیلر اخوان صفا اخلاق واطواراندن یعنی صفا قرداشلری
کیملردر دیدیلر دیدیکه الك اکسکلیسی اولدر که یارانك کوکلی مرادینی کندی مصالحنی
اوزره مقدم طوته وحکما وعقلا دیمشلردر برادر که کندی مرادی وفائده سی قیدنده در
یعنی کندی نفسی هواسنه مقیددر اول حقیقتده نه برادر ونه خصمدر زیرا سائر ناسله سکا نسبت
انك تفاوتی هیچ یوقدر * بیت * همراه اکر شتاب کند همره تو نیست * دل درکسی مبند که
دلبستهٔ تو نیست * همراه یولداش (شتاب اسم مصدر درایوی معناسنه یعنی عجله (همره تو
لامیه (درکسی در حرف صله (ویاحرف وحدت (مبند فعل نهی مفرد مخاطب بغلمه دیمکدر
(که حرف رابط صفت (دلبسته وصف ترکیبی اقسامندندر (تو یه اضافتی لامیه‌در
(محصول بیت) یولداشك اکرایورسه سنك یولداشك دکل زیرا سکا مناسب وموافق
دکلدر ایمدی کوکلکی برکیمسه‌یه بغلمه که سنك دلبسته‌لك دکل یعنی کوکلنی سکا بغلمینه سن
اکا کوکلکی بغلمه حاصلی سکا مقید اولمیانه سن مقید اولمه * بیت * چون نبود خویش را
دیانت وتقوی * قطع رحم بهتر ازمودت قربی * خویش بونده خصم معناسنه‌در ورا
ادات تخصیص (قطع رحم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله‌نك

کسریله

کسریله قرابتدر خصملق معناسنه (مودت مصدر میمیدر محبت معناسنه (قربی یه اضافت
مصدرك مفعولنه در (قربی خصملق (محصول بیت) چونکه خصمك دیانت وتقواسی
اولمیه یعنی دیندار ومتقی اولمیه انکله خصملق محبتندن خصملق علاقه سنی قطع ایلك اولیدر
زیرا جائزدر که قرابت محبتی سببیله اکا تابع اولوب خلاف شرع مصلحته ارتکاب ایلیه سن
* یاد دارم که مدعی درین بیت برقول من اعتراض کرد وکفت حق جل وعلا در کتاب
مجید ازقطع رحم نهی کرده است وبمودت ذوی القربی فرموده وآنچه توکفتی مناقض آنست
کفتم غلط کردی موافق قرانست قال الله تعالی وان جاهداك علی ان تشرك بی مالیس لك به
علم فلاتطعهما * مدعی یا حرف وحدت (ان حرف شرط (جاهدا فعل ماضی تثنیهٔ مذکر
غائبدر مفاعله بابندن تثنیه الفی والدینه راجعدر (وکاف ضمیر منصوب متصل (علی جاهدایه
متعلق مفعول به غیر صریحیدر (ان تشرك تأویل مصدرده محلا مجرور وعلی ایله جار
مع المجرور ان تشرکه متعلقدر مفعول غیر صریحیدر (ما محلا منصوب مفعول صریحی
(لیس فعلدر افعال ناقصه‌دن (علم لفظا مرفوع اسمی (ولك محلا منصوب خبری (به
علمه متعلق (فلاتطعهما جملهٔ فعلیه جواب شرط (محصول ترکیب) خاطرمده در که
برمدعی بوبیتده بنم قولمه اعتراض ایلدی ودیدی خدای تعالی کتاب مجید نده قطع رحمدن
نهی ایلمشدر ومودت ذوی القربایه بیورمشدر واول که انی سن دیدك خدانك دیدیکنه
مناقضدر دیدمکه غلط ایلدك موافق قرآندر اکر سکا والدینك زحمت ویررلرسه بکا شریك
قوشمغه اول نسنه یکه سنك اکا علمك یوقدر یعنی شول نسنه یکه بکا شریك اولمغه استحقاقی
اولد یعنی بلمیه سین وانلر سکا تکلیف ایلسه انی بکا شریك ایلمکه صاقن انلره اطاعت ایلمه
* بیت * هزار خویش که بیکانه ازخدا باشد * فدای یك تن بیکانه کاشنا باشد * هزار خویش
مبتدا (که حرف رابط صفت (فدای یك تن بیکانه خبر مبتدا (که یه حرف رابط صفت
(محصول بیت) بیك خصم که خدادن بیکانه اوله یعنی خدایله اشنا اولوب تقرب الی الله ایلمه
ایمدی بونجلین بیك خصم بربیکانه تنه یعنی بربیکانه وجوده فدا اولسونکه خدایله اشنا اوله
یعنی تقرب الی الله ایلیه * حکایت منظومه * پیرمردی لطیف در بغداد * دخترش
رابکفش دوزی داد * پیرمردی یا حرف وحدت (یا حرف صله (وکفش دوز وصف
ترکیبیدر دوزیدندن بشمق دیکیجی یعنی بشمقجی (محصول بیت) برلطیف پیر مرد
بغداد ده قزینی بربشمقجی یه ویردی یعنی اکا نکاح ایلدی دوزی دوختن مصدرندن اخذ

رد ابن سید علی

ایلین خطا ایلمش * مردك سنکدل چنان بکزید * لب دخترکه خون ازو بچکید * مردك تصغیر
مرددر (سنکدله اضافتی بیانیه‌در سنکدل وصف ترکیبیدر طاش یورکلی دیمکدر (بکزید باحرف
تأکید (کزید فعل ماضی مفرد غائب ایصردی دیمکدر فاعلی تحتنده مرد که راجع ضمیر ومفعولی
(لب دختر اضافت لامیه ایله (که حرف بیان (بچکید باحرف تأکید چکید فعل ماضی مفرد غائب
طامدی دیمکدر (محصول بیت) طاش یورکلی ارجکز قزك دوداغنی انجلین ایصردیکه اندن
قان طامدی * بامدادان پدر چنان دیدش * پیش داماد رفت وپرسیدش * پیش بونده قت معناسنه‌در
داماد کویکو (محصول بیت) ایرته‌سی قزك باباسی قزی اوبله کوردی کویکونك قتنه واردی وا کا
صوردی * کای فرومایه این چه دندانست * چند خایی لبش نه انبانست * کای که حرف بیاندر
سؤالی وای حرف ندا منادا سی محذوف تقدیری ای مردك فرومایه دربد اصل دیمکدر خایی فعل مضارع
مفرد مخاطب چینرسین دیمکدر (لبش مفعولی (انبان همزه‌نك فتحی وسکون نونله لغتده طغارجغه
دیرلر امابونده دباغت اولمش دری مراد در مطلقا (محصول بیت) داماده صوردیکه ای الحق

اصللی بونه دیشدر نیجه جبرسین دوداغنی انبان دکلدر یعنی قزلك دوداغنی سختیانمی ظن ایلدك كه
بو یله چینه دك *بمزاحت نکفتم این کفتار *هزل بکذار وجداز و بردار* باحرف مصاحبت (مزاح
میمك ضمیله اسمدر لطیفه معناسنه ومیمك کسریله مفاعله بابندن مصدر ثانیدر (هزل لطیفه
مطلب
(وجد جیمك کسریله کرچکدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر که پشمقجیله دختر قصه سنی
بن سکا لطیفه ایله دیمدم خطاب عام طریقیله سن لطیفهٔ ترك ایله واندن کرچکی اخذ ایله
قالدرمقدن مراد اخذ ایلمکدر یعنی سکا لایق اولان اولدر که بو کلامدن هزلی ترك ایدوب
جدی اخذ ایلیه سین اول جدیوردیغی بو بیتك مضمونیدر * خوی بد درطبیعتی که نشست *
نرود جز بروز مرك ازدست *خوی بد بیانیه (طبیعتی یاحرف وحدت (که حرف بیان (محصول بیت)
برطبیعتده که یرامز خوی اوتوردی اجل کوننده غیری کونده الدن کتمز اول یرامازخوی و یاطبیعت
یعنی اولمکله انجق خلاص بولور اول یرامز خویدن اول طبیعت * حکایت * فقیهی دختری
داشت بغایت زشت روی وبجای زنان رسیده با وجود جهاز ونعمت کسی بمناکحت اورغبت
نمی نمود* فقیهی یا حرف وحدت (دختری یاسیده بو یله در (زشت روی وصف ترکیبی چرکن
یوزلی دیمکدر(جهاز جیمك فتحی وکسریله قیز وکلن وسفر اثوابنه دیرلر (باحرف صله (مناکحت
مفاعله بابندن مصدردر ونکاح مصدر ثانیسی عورتی اره ویرمکه دیرلر اویه اضافتی مصدرك
مفعولنه در (محصول ترکیب) برفقیهك برقزی وار ایدی غایتله چرکین یوزلی وعورتلر مرتبه سنه
ایرشمشیدی یعنی بالغه اولوب حیض کورمشیدی وافر جهاز ونعمت وجودیله هیچ برکیمسه
مناکحه سنه رغبت کوسترمزدی * بیت* زشت باشد دبیقی ودیبا* که بود برعروس نازیبا * دبیق
دالك فتحی و بانك کسریله مصر نواحیسنده برقصبه نك اسمیدر(ویا حرف نسبت پس دبیقی اول
قصبه ده اشلنن قوماشه دیرلر بغداد شهرنده اشلنن قوماشه بغدادی دیدکلری کبی (ودیبا
ترکیبه شبب دید کلری قوماشدر(که حرف رابط صفت (عروس کردك اولمزدن اول اره ده
وعورته ده دیرلر مثلا رجل عروس وامرأه عروس دیرلر (نا حرف توصیف نفی (زیبا یراشق(ونازیبا
یراشقسز (محصول بیت) دبیقی ودیبا قوماشلری چرکین اولور یراشقسز عورت اوزره اوله لر
یعنی چرکین عورت اوزره کوزل قوماشلر یراشمز * فی الجمله بحکم ضرورت باضریری عقد نکاحش
بستند آورده اند که در آن تاریخ حکیمی ازسرندیب پرسید که دیدهٔ نابینایان روشن کردی فقیه
را کفتند چراد امادت راعلاج نکنی ترسم که بینا شود و دخترم راطلاق دهد * باحرف صله
(ضریراعمایه دیرلر بونده حکیمدن مراد کحالدر(سرندیب هند دیارنده بریرك اسمیدر(محصول ترکیب)
حاصل کلام امر ضرورتله دختر زشت رویی براعمایه عقد نکاح ایلدیلر روایت ایلمشلردر که
اول تاریخده سرندیب طرفندن برحکیم کحال کلدی ایرشدیکه نابینالرك کوزلرینی روشن ایدر
یعنی کورلرك کوزلرینی اچاردی فقیهه دیدیلر نیچون که یکو که علاج ایلمزسین دیدی
قورقارمکه بینا اوله وقزمه طلاق ویره* ع *شوی زن زشت رویی نابینا به*شوی عورت اری
ازنه اضافتی لامیه در (وزشت رویه بیا نیه (شوی مبتدا (نابینابه خبری (محصول مصراع)
چرکین یوزلی عورتك اری نابینا اولمق یکدر که کوروب اندن اکرنمیه *حکایت* باد شاهی
بچشم حقارت در طائفهٔ در ویشان نظر کردی یکی از یشان بفراست در یافت وکفت ای ملك
مادرین دنیا بجیش از توکمتریم وبعیش از تو خوشتر وبمرك برابر وبقیامت بهتر (در طائفه
درحرف صله در با معنا سنه (در ویشا نه اضافت بیا نیه (نظر کردی یاحرف حکایه (دریافت
اکلدی دیمکدر (باحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (وجیش عسکردر (وبعیش باسیده بو یله
وبمرك (وبقیامت ده بو یله در (محصول ترکیب) برپاد شاه طائفهٔ در ویشانه حقارت کوزیله

نظر ایدردی درو یشلرك بریسی حقارت ایله نظرنی اکلدی ودیدی ای ملك بز بو جهانده عسکریله
ویاعسکر خصوصنده سندن اکسکز وعیش و صفاده سندن خوشرغز و موتده برابر
وقیامتده یکرك *مثنوی* اکر کشورکشای کامرانست وکردرویش حاجتمندنانست* کشور کشا
وصف ترکیبی در مملکت آچیجی دیمکدر و یاحرف وحدت (کشور کاف عربك کسری وسکون
شین وفتح واوله اقلیم معناسنه در (کامران ده وصف ترکیبی در (رانیدندن مراد سوریجی دیمکدر
(حاجتمند مندمیمك فتحیله ادات فاعلدر جی معنا سنه (یعنی حاجتلی دیمکدر (نانه اضافت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (محصول بیت) (بو بیت بیت آتی یه مرهوندر (اکر
برکشورکشا یعنی برفاتح مملکت پادشاه کامران ایسه (یعنی مراد بجه چنور سه واکردرویش بیچاره
نانه حاجتلی ایسه (یعنی محتاج نان ایسه *درآن ساعت که خواهداین وآن مرد *نخواهندازجهان
بیش از کفن برد* مرد بونده مصدر معناسنه در (زیرا مضارعه مقارندر (برده مصدر معناسنه در
(محصول بیت) اول ساعتده که درویش وپادشاه اولبسر در جهانده کفندن زیاده نسنه
ایلتمیسرلر در (یعنی قبره ایلدجکلری بر کفندر فقط *چورخت ازمملکت بربست خواهی*
کدایی بهترست از پادشاهی *مملکتدن مراد جهاندر (برحرف تأکید (بست بستن معناسنه در
قیاس خواهی بربست ایدی ضرورت وزن وقافیه ایچون بواسلوبه ارتکاب ایلدی (محصول بیت)
چونکه دنیا ملکندن اثواب آخرتی بغلیسرسین یعنی آخرته نقل ایلك استه یه سین کدالق
یکر کدر پادشاهلقدن زیرا پادشاهلرك نیجه درلو سؤال وجوابی ونیجه درلو حسابی اولور اما
کدالك بونجلبن اولماز * ظاهردرویش جامهٔ زنده است وموی سترده وحقیقت آن دل زنده
است ونفس مرده * زنده زای عجمله اسکی لباسده مستعملدر (موی سترده (مولانا حلیمی شیروانی
ومولانا) مصلح الدین لاری (ومولانا صبوحی بدخشی اضافت بیانیه ایله زنده یه عطف ایلدیلر
تقدیری) جامهٔ موی سترده در بوکدن طوقنان جامه دیمکدر عبا وکبه کبی مثلا (اما شراح
وصف ترکیبی طوتوب جامه یه عطف ایلدیلر وتجرددن کنایت ایلدیلر (محصول ترکیب) درویشك
ردشراح جميعا
ظاهری اسکی یملی قفتاندر وبوکدن طوقنمش جامه در (اما حقیقتی دلی زنده ونفسی مرده اولمقدر
* قطعه * نه آنکه بردردعوی نشبند از خلق * وکرخلاف کنندش بجنك برخیزد* نه آنکه
نثر سابقدن مستثنادر (یعنی ظاهردرویش مذکور اولاندر (بو بیتده ذکر ایلدیکی دکلدر
بربونك کبی برلرده ظرفیت معناسنی افاده ایدر (در دعوی بیانیه دعوی قپوسنده دیمکدر اسلوب
عجم دعوی ده واوك کسریله اوققدر (ازخلق نشبنده متعلقدر (ویاحرف تنکیر (وکر واکردن
مخففدر بونك برینه که کریازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری معناجهتی ترزیق اولور
ردشراح جميعا
(کنندش فعل مضارع جمع غائب وشین ضمیر اسم اشارتك مشار الیهنه راجعدر (بجنك باحرف صله
برخیزد فعل مضارع مفرد غائب قالقه یعنی قیام کوستره (محصول بیت) ظاهر درویش
اول دکلدر که خلقدن دعوی قپوسنده اوتوره یعنی خلقدن تقاعد ایدوب دعوای در ویشلك ایلیه
واکر مزاجنه مخالف وضع ایلرلرسه جنك وجداله قیام کوستره حاصلی درویش اول دکلدر که
دعوای مرد ایدوب خلقك جفاسنه تحمل ایلمیه از خلق عبارتی مصراع ثانی یه قید ایدوب
معناسنی خلقدن برنیجه کیمسنه اکر اکا مخالفت ایده لر تحمل ایتمیوب جنك وخصومت ایتمکه قالقه
دیین بیتك مراد نه ذره دکلی واصل اولمامش * اکرز کوه فروغلطد آسیاسنکی * نه عارفست
ردشمعی
که ازراه سنك برخیزد * بونده که کریازانلرو وکریازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر
ردشراح جميعا
(فرو برده آشاغه لق معناسنی افاده ایدرادات اولمق جائزادات تأکید اولمقده جائز (غلطد
فعل مضارع مفرد غائب بونده یوآلنه دیمکدر اصل لغت تایله درطاتادن بدل

اولمشدر (نتکه عربیده بعض یرلرده بدل اولور (زیرا لغتلرنده طایو قدر نتکه سابقا
برقطعه ایله بیان اولمشیدی (اسیا سنك ترکیب مزجی در اصلنده سنك آسیا ایدی اضافتله
(وباحرف وحدت (راه سنك لامیه (محصول بیت) اکر طاغدن برد کرمن طاشی بوالنورسه
عارف دکلدر که اول کیمسه که طاشك یولندن قالقه یعنی درویشده تسلیم ورضا اولقدر
کرکدر که هرنکه اوکنه کلورسه خدادن محض عطیه بیلك کرکدر حاصلی قضایه رضاو یروب
توکل ایدوب طورمق کرك * طریق درویشان ذکرست وشکر وخدمت وطاعت وایثار
وقناعت وتوحید وتوکل وتسلیم وتحمل * ذکردن مراد دیلکدن وکوکلدن الله آدینی
دوشرمکدر (وشکردن مرآد ویردیکی نعمته شاکراولوب شاکی اولمامقدر (وخدمتدن
مرادهرمؤمنك مهماامکن قوللوغن ایلمکدر (نتکه حضرت بهاءالدین نقشبند قدس سره بیورمشدر
(طریق ماخدمتست) طاعت خدمته عطف تفسیری مقامنده در (ایثار مابملکی بذلدر
(قناعت قلیل ایله اکتفا ایدوب قسمته رضا ویرمکدر (توحید خدایی برلمکدر (اولده اوچ
قسمدر (توحیدافعال وصفات وذاتدر (مشایخك هر برنده اقوالی وارلیکن بومقام استیفاسی دکل
توکل اللهه اعتماد ایدوب خلقك الندهکنه بقمامقدر (بونده‌ده نیجه قول وار (وتسلیم واظهار
عبودیت (تحمل دنیا آجیسن یودفوب یوزین وکوزین اکشتمامکدر * هرکه بدین صفتها
موصوفست بحقیقت درویشست اکرچه درقباست اما هرزه کوی بی نماز وهواپرست
هوس باز که روزها بشب ارد دربند شهوت وشبها بروز کند در خواب غفلت بخورد
هرچه درمیان ایدو بکوید هرچه برزبان ایدرند ستا کرچه درعباست * هرکه تقدیری هرکس
که ایدی (بدین دآل همزه دن مبدلدر (صفتها صفتك جمعیدر (قبا اوکی اچق قفتان
(هرزه کوی وصف ترکیبیدر (هرزه زائد وباطل معناسنه در (بعض نسخه‌ده (هرزه کرد
دوشمش (بی نمازه اضافتی بیانیه (وهواپرست وصف ترکیبیدر هوایه طابیجی (یعنی اهل هوا
وهوس (بازه اضافتی بیانیه‌در هوس اوینا دیجی (یعنی اهل هوس (که حرف رابط صفت
(روزهاروزك جمعیدر اسلوب عجم ازره (شبهاده بویله در (خواب غفلت بیانیه (رندبونده
مباحی وفاسق معناسنه در (محصول ترکیب) هرکیمسه که بو صفتلرله موصوفدر حقیقتده
درویشدر ولباس فاخرده ایسه‌ده اما هرزه کوی بی نماز وهواپرست هوس باز که کونلری
کیجه یه کتورر لذت دنیا قیدنده یعنی ایام واوقاتی شهوات دنیویه ده کچوره وکیجه لرینی
صباحه خواب غفلتده چقاره هرنکه اوزته یه واوکنه کله یه وهرنکه دلنه کله سویلیه رند
وفاسقدر عباده ایسه‌ده حاصلی درویشلك عمله کوره‌در لباسه کوره دکل * قطعه *
ای درونت برهنه ازتقوی * وزبرون جامۀ ریاداری * ای حرف ندا (منادی مصرا عك
آخرنده تقدیراولنور (دروندن مراد دلدر (وتاضمیر خطاب (برهنه بانك ضمی وفتحیله وفتح
رایله وسکون هایله چپلق دیمکدر عریان معناسنه (وزاصلنده وازدر (واو حرف حال (بعض
نسخه‌ده کز واقعدر (پس که حرف رابط صفت اولور (جامۀ ریا لامیه در مجازا (داری
طوتارسین دیمکدر (وآرلقدن کنایتدر (محصول بیت) ای درونی تقوادن چپلق اولان کیمسه
یعنی قلبی زهد وتقوادن خالی اولان کیمسه حال بوکه طشره‌دن جامۀ ریاك واردر یعنی ظاهرکی
ریا لباسیله بزه‌مش سین * پردۀ هفت رنك درمکذار * تو که درخانه بوریا داری * پردۀ هفت
رنك بیانیه یدی رنکلی (پرده‌ده اضافتی لامیه در (مکذار فعل مضارع نهی مفرد مخاطب
قومه دیمکدر (یعنی صارقتمه (بوریا بانك ضمی وراءك کسریله بردرلو حصیردر که قرغو
قامشندن اورلور (دیار عربده وشرق مملکتنده چوق اولور اوجوزاولدیغیچون فقرا استعمال

ایدر (اول برحصیرلر کبی دیوشرلمز (یعنی رومك ومصرك حصیرلری کبی (بلکه
همان تخته کبی دوشنور (محصول بیت) قپونك یدی رنکلی پرده سنی یعنی قپوکه یدی رنکلی
پرده آصمه سن که اوکده بوریا طوترسین یعنی سنك خانك که اثواب واثقالدن وفراشدن خالی
اولوب فقرکدن بوریاد وشمکه محتاج سین قپوکه یدی رنکلی چوخه‌دن ویاقاشدن دیکلمش
پرده صارقدوب اصمه باطنی تقوادن خالی اولوب ظاهری ریا اثوابیله مزین اولان کیمسۀ
ایچریسی اثوابدن وفراشدن خالی اولوب قپوسنه یدی رنکلی پرده اصلمش خانه یه تشبیه
ایلمش بوبیتده در لفظی زائد طوتن زائد سویلمش * حکایت منظومه * دیدم کل تازه چند
دسته * برکنبدی از کیاه بسته * کل تازه بیانیه (کنبد کاف عجمك ضمی ونونك
سکونیله وبانك فتحیله قبه معناسنه در عرب تعریب ایدوب (جنبذ دیرلر جیمك وبانك ضمه‌لریله
(ویاحرف وحدت (ازکیاه بسته یه متعلقدر (از بونده با معناسنه در (محصول بیت) برقبه نك
اوزرنده تازه اوتله بغلی برنیچه دسته تازه کل کوردم زیرا عادتدر کلستانده ایلك بولنمسه
برنوع اوزون اوتلق اولورکه کلری انکله بند ایدرلر پس از کیاه عبارتی کنبده قید
ایدوب معناسنی برقاچ دسته تازه کل کوردم اوتدن بریغن اوزره بغلنمش یعنی برمقدار کلی
برمقدار کیاه اوزره بغلنمش کوردم دیین معتوه بغلنملی سوزسویلمش * کفتم چه بود کیاه ناچیز
* تادرصف کل نشیند اونیز * چه بود عبارتنده استفهام تحقیری وار (یعنی نه شیدر کیاه
ناچیز (تا حرف تعلیل (صف کل لامیه (نیز دخی دیمکدرادات عطفدر (محصول بیت)
حضرت شیخ بیورر کلی اوتله بغلی کورنجه دیدم (بوتك کبی قضیه‌لر وقوعی اولماز بلکه
فرض وتخمین طریقیله در (یعنی دیدم کیاه ناچیز (یعنی لاشی کیاه نه نسنه‌در که اوده کل
صفنده اوتره (یعنی کل ایله همنشین ومصاحب اوله (حاصلی یابان اوتی کله مقارن اولمق
مناسب دکلدر مجموع بیتك معناسنده نه فائده‌یه یاراونه اعتباری واردر که لاشئ وحقیر اوت که
اول کیاه دخی کل صفنده اوتوره دیین عجب استقامت طبیعه مالك ایمش که بویله خوب
معناتصویرایلکه قادردر * بکریست کیاه وکفت خاموش * صحبت نکند کرم فراموش *
باحرف تأکید (کریست فعل ماضی مفرد غائب (کیاه فاعلی کفت کریسته معطوفدر
خاموش (کفت وفعل امر مفرد مخاطبدر اپسم اول دیمکدر (صحبت مبتدا نکندك کرم
مفعول اولی (وفراموش مفعول ثانیسی (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر که کیاه ییندن
مذکور کلماتی ایشیدنجه اغلدی وزبان حال ایله دیدی اپسم اول مصاحبت کرم واحسانی
فراموش ایلمز (یعنی مصاحبت ومقارنت کرم ولطفی اونتماز (حاصلی کرم واحسان اقتضاایدر
ایمدی بنده کل ایله برباغده اولدیغمزدندر که بوقدر کرم واحسانه مظهر دوشمشم ایمدی
صحبتی نکندك مقدم مفعولتی وکرمی فاعلی اعتبار ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلر
مصراع ثانینك اهل کرم سابقده اولان مصاحبتی ودوستلغی فراموش ایلمز دیین تصویر
معناده عجب متصرفدر * کرنیست جمال ورنك وبویم * آخرته کیاه باغ اویم * آخرفارسیدر
تقریروتاکید مقامنده استعمال ایدرلر (مصراع ثانی استفهام تقریریتی افاده ایدر (کیاه باغ
اضافتلری لامیه لردر (محصول بیت) کیاه دیرکه اکربنم کل کبی جمال ورنك وبویم یوغیسه
کلك باغینك کیاهی دکلیم مقرروایله یم ایمدی صحبت کرمی وفراموش ایلمز پس کلك میانه
صارلسم غریب دکلدر * من بندۀ حضرت کریمم * پروردۀ نعمت قدیمم * بندۀ حضرت
لامیه در (وکریمه اضافت بیانیه در (پروردۀ نعمت قدیم لامیه لردر (محصول بیت)
حضرت شیخك کل وکیاه ذکرندن مقصودی تمثیلدر یعنی کندیی کیاه وحضرت کریمی

ردسروری

ردشمعی

ردشمعی

ردان سیدعلی وسرروری
ردشمعی

کل مقامنه تنزیلدر دیر که بن کریمك بنده سیم نعمت قدیمك پرورده سی یم یعنی خدانك
قولی ونعمتنك پرورده سیم * کر بی هنرم وکر هنرمند * لطفست امیدم از خداوند *
(محصول بیت) اکر کیاه کبی بی هنر ایسم واکر کبی صاحب هنر ایسم خداوندن امیدم
لطف واحساندر یعنی هر حالده مأیوس دکلم * باانکه بضاعتی ندارم * سرمایهٔ طاعتی ندارم *
بضاعت سرمایه (ویا حرف وحدت (ویا حرف تنکیر (سرمایهٔ طاعت بیانیه (ویامذکور
کبی (محصول بیت) آنك برله که بضاعتم یوقدر یعنی باخصوص که بضاعته مالك دکلم
سرمایهٔ طاعته قادر دکلم که انکله برثواب اشترا ایدم مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر
* اوچاره کار بنده داند * چون هیچ وسیلتش نماند * او مبتدا (وداند خبری (چارهٔ کار بنده
لامیه درلر (وداندك مقدم مفعولی (محصول بیت) اول خداوند بنده سنك ایشنك چاره سنی
بلور یعنی ایشنه درمان نه اولدیغنی اول خداوند بلور چونکه بنده نك هیچ بروجهله وسیله سی
قالمیه یعنی هیچ شفیعی اولمدیغی تقدیرجه درمانی انك النده در * رسمست که مالکان تحریر
* ازاد کنند بندهٔ پیر * رسم عادت دیمکدر (که حرف بیان (مالکان تحریر اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (تحریر بونده ازاد ایلمك معناسنه مصدردر تفعیل بابندن حرایلمك معناسنه (بندهٔ پیر
بیانیه (وکنندك مفعول اولی (وازاد مفعول ثانیسی (محصول بیت) عادتدر که قول ازاد ایلکه مالك
اولانلر قوجه قولی ازاد ایدرلر * ای بارخدای کیتی آرای * بربندهٔ پیر خود ببخشای * ای حرف ندا
بارخدا افندی دیمکدر نتکه انوری بیورد (بیت) عالم مجد که بر بارخدایان ملکست) (مجددین
آن بسزا برملکان) بارخدای افندی دیمکدر بوده انوری نکدر (بیت) خواجهٔ کل جهان
آنکه خدایش کردست) (جاودان برهمه احرار جهان بارخدای) پس اصلنده باری ایدی
یا ایله ویاسی ضرورت وزن ایچون حذف اولندی دیین ظاهردر که بونی لفظ عربی ظن
ایلمش خالق معناسنه لیکن ظن فاسد ایلمش که بولفظ عجمیدر (کیتی آرایه اضافتی بیانیه در
(کیتی آرای وصف ترکیبیدر آرایندن جهان بزیجی دیمکدر (بر حرف استعلا (بندهٔ بیرخود
بیانیه ولامیه در (ببخشای فعل امر مفرد مخاطب بخشاییدندن امرکه یعنی ترحم ایله دیمکدر
(محصول بیت) ای کیتی بزیجی افندی یعنی ای عالمی مخلوقات ومصنوعاتله مزین ایدیجی
افندی کندی پیر قولکه ترحم ایله حاصلی پیر قوللری ازاد ایلمك عادتدر بنده سنك پیر قولکم
بنی جهنم عذابندن ازاد ایله * سعدی ره کعبهٔ رضا کیر * ای مرد خدا ره خدا کیر * سعدی
منادی حرف نداسی محذوف (ره کعبهٔ رضا لامیه وبیانیه در (کیر فعل امر مفرد مخاطب
طوت دیمکدر (مرد خدا لامیه (ره خداده بویله در ایکی مصراعده بیله ره لفظی کیر فعلنك
مفعوللریدر (محصول بیت) ای سعدی رضا کعبه سنك یولین طوت یعنی طریق رضایه
سالك اول حاصلی رضا او زره اول ای مرد خدا خدا یولین طوت یعنی خدایه لایق یوله
کیت که طریق انبیا واولیادر * بدبخت کسی که سر بتابد * زین در که درد کر نیابد * بدبخت
وصف ترکیبیدر (کسی یا حرف وحدت (سر بتابدك مقدم مفعولیدر (زین در بتابده
متعلقدر (که حرف تعلیل (دردیکر بیانیه ولامیه ایکی اعتبار ایله ونیابدك مقدم مفعولی
(محصول بیت) بدبخت بر کیمسه درکه باشنی بوقپودن چویره یعنی باب خدادن اعراض ایلیه
زیرا غیر قپویی ویاغیرینك قپوسنی بولماز حاصلی باب خدادن اعراض ایلیه بدبخت اولور
بربابه دخی مالك اولماز تابد تابیدندن مشتقدر یابد یابیدندن اولدیغی کبی تافتن ویافتندن
مشتقدر دینلر خطا ایلمشلر * حکایت * حکیمی را برسیدند که از شجاعت وسخاوت کدام
بهترست کفت آنرا که سخاوت هست شجاعت حاجت نیست * محصول ترکیب) برحکیمه

ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی وسروری

صوردیلرکه شجاعت وسخاوتدن قنقیسی یکرکدر یعنی قنقیسی افضلدر جواب ویردیکه
اول کیمسه نك که سخاوتی وار شجاعته حاجتی یوقدر * بیت * نوشنست بر کور بهرام کور *
که دست کرم به ز بازوی زور * نوشنست اصلنده نوشته است در ضرورت وزن ایچون
حذف وایصال اولدی پس هاء رسمیله همزه کتابت ایدوب صحتنه حکم ایدنلر سهو ایلمشلر
(کور کاف عجمك ضمیله قبر دیمکدر (بهرام کور سابقا مفصل بیان اولندی (که حرف
بیان (دست کرم بیانیه (بازوی زور لامیه در (محصول بیت) بهرام کورك قبرنده یازلمشدر که
کرم الی بازوی زوردن یکدر یعنی کرم واحسان صادر اولان ال زور صادر اولان بازودن
یکدر * قطعه * نماند حاتم طایی ولیك تا ابد * بماند نام بلندش بنیکویی مشهور * نماند
قالمدی یعنی اولدی دیمکدر (حاتم حاء مهمله ایله اسم فاعل وزنی اوزره برمشهور سخی عربك
اسمیدر لیکن عجم تانك فتحیله استعمال ایدر (طایی طی قبیله سنه منسوبدر خلاف قیاس اوزره
(ولیك ادات اضراب (تا حرف انتهی (با حرف صله (تا ابد غایت ونهایت معناسنه (نام بلند
بیانیه (شین ضمیر حاتمه راجعدر (با حرف مصاحبت (نیکو واو کتابت اولنور اما تلفظ اولنمز
ضرورت وزن ایچون یاء ثانیه حرف مصدردر (محصول بیت) حاتم طایی قالمدی اولدی اما
ابده دك یعنی انقراض عالمه دك نام بلندی ایلکله مشهور قالدی حاصلی آدی عالمده ایلك ایله داستان
قالدی * زکوة مال بدر کن که فضلهٔ رزرا * چو باغبان ببرد بیشتر دهد انکور * زکوة
معروف قرآنده الف واو شکلنده یازیلور اما سائر کتابلرده کندی شکلنده کتابت اولنسه
جائزدر (ماله اضافت لامیه در (با حرف صله در (بونده طاشره معناسنه در مجازا (که حرف
تعلیل (فضله زیاده یه دیرلر (ورز رانك فتحی وزاء معجمه ایله باغ چبوغی (ورا ادات مفعول (چو
حرف تعلیل (باغبان باغ بکجیسی مراد باغه تیمار ایدن کیمسه در (ببرد کسه مراد بوداه قدر
(انکور اوزم (محصول بیت) مالك زکاتنی طاشره ایله یعنی مالکدن اخراج ایله زیرا اصمه نك
فضله سنی چونکه باغبان کسه یعنی بودایه اوزومی زیاده رك ویرر کسلمه یکندن نتکه مجرب
قضیه در پس زکوة ظاهرا وصورتا نقصاندر اما حقیقتا زیاده در باغ چبوغی کبی
* باب سیوم در فضیلت قناعت * (قناعت مصدردر علم بابندن مالك اولدیغنه راضی اولمغه دیرلر
(اما فتح بابندن دیلنمکه دیرلر نتکه دیرلر (العبد حران قنع والحر عبد ان قنع * حکایت * خواهندهٔ
مغربی درصف بزازان حلب می کفت ای خداوندان نعمت اکر شمارا انصاف بودی ومارا قناعت
رسم سؤال از جهان برخاستی * خواهندهٔ مغربی بیانیه (ویا حرف نسبت (همزه یی وحدت ایچون
طوتوب معناسی برمغرب دیلنجیسی دیین غریب مغربیلك ایلمش (صف فانك تشدیدیله صره
معناسنه در مراد دوکان صره سیدر (بزازانه اضافت لامیه در (حلبده بویله در (حلب حانك
ولامك فتحه لریله دیار عربده برمعمور ومشهور شهردر (بزازان مبالغه ایله اسم فاعلدر بزصاتیجیلر
دیمکدر (مراد بزاستاندر (والف ونون ادات جمعدر (خداوندان نعمت یعنی اغنیا اصحاب نعمت
دیمکدر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شمارا را ادات تخصیص (انصاف عدالت دیمکدر
افعال بابندن مصدردر (رسم سؤال لامیه در عادت سؤال دیمکدر (بودی وبرخاستی یالری
حرف حکایه در (محصول ترکیب) مغرب دیلنجیسی حلب بزجیلری بازارنده سویلردی ای نعمت
اصحابی اغنیا اکر سزك انصافلر کوزاولیدی یعنی زکوة وصدقاتکزی بغیر سؤال ادا ایلسکز
وبزمده ویردیککزله قناعتمز اولیدی دیلنجیلك عادت وقانونی جهاندن قالقایدی یعنی مرفوع اولیدی
* قطعه * ای قناعت توانکرم کردان که ورای تو هیچ نعمت نیست * توانکر ادات فاعلدر
جی معناسنه توانکر غنی معناسنه در دیم معنی جهتنده کردان فعلنه مقیددر ضمیر منصوب متصل

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی

معناسنه کردان کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر بونده تصییر معناسنی افاده ایدر
ضمیر مفعول اولی وتوانکر ثانیسی بنی غنی ایله دیمکدر (که حرف تعلیل ورا اکاری دیمکدر تو یه اضافت
لامیه در (محصول بیت) قناعته مجازا خطاب ایدوب بیورر ای قناعت بنی غنی ایله زیراسندن اوته
واکاری هیچ نعمت یوقدر یعنی جمیع نعمتلرك منتهاسی سن سین * کنج صبر اختیار لقمانست *
هرکرا صبر نیست حکمت نیست * کنج کاف عربك ضمیله بوجقدر که عرب زاویه در وکاف عجمك
فتحیله خزینه معناسنه در بونده ایکیسنده مساغ وار صبره اضافت بیانیه در ومبتدا (اختیار لقمان
لامیه وخبر (محصول بیت) کنج صبر یعنی صبر بوجاغی ویا صبر خزینه سی لقمانك مختاریدر یعنی
حکیم مشرب کرکدر کنج صبر اختیار ایلیه (زیرا هر کیمسه نك که صبری یوقدر حکمتی یوقدر
(یعنی کنج صبر مختار لقماندر (پس هر کس که انك مختارینی اختیار ایلدی حکیم مشربدر
* حکایت * دو امیرزاده در مصر بودندیکی علم اموخت ودیکری مال اندوخت آن علامهٔ عصر شد
واین عزیز مصر کشت پس این توانکر بچشم حقارت در فقیه نظر کردی وکفتی من بسلطنت
رسیدم وتو همچنان در مسکنت بماندی کفت ای برادر شکر نعمت باری تعالی برمنست که میراث پیغمبران
یافتم یعنی علم وتو میراث فرعون وهامان یعنی ملك مصر * آموخت وانداخت بوایکی فعلده قیاس
یاء حکایه ایله اولق ایدی (بعض نسخه ده اندوختن صکره عاقبة لامر واقعدر (آن اسم اشارتدر
کاسب علم واین کاسب ماله (علامهٔ عصر لامیه در علامه مبالغه صیغه سیدر مذکر ومؤنثه صفت
اولور عصر زمانه دیرلر (عزیز مصر لامیه در (با حرف مصاحبت (چشم حقارت بیانیه (در
حرف صله (فقیه یعنی کاسب علم (فقیه یرینه فقیر یازان متن صحیحه مخالف یازمش (کردی وکفتی
یالری حرف حکایه در (با حرف صله (سلطنت پادشاهلقدر (همچنان اولکی کبی دیمکدر یعنی کسب
علمدن اول نیجه که مسکین ایدك بنه آنجلین مسکین سین دیمکدر (مسکنت مصدردر (شکر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر و باری یه اضافت لامیه در (باری عربیده خالق معناسنه در (یعنی
علم بو تفسیره مصنفکدر میراث فرعون لامیه (هامان وزیر فرعوندر دیرلر که فرعونك ربوبیته
اول اقرار واعتراف ایلین ودعوی الوهیتنی تصدیق ایلین هاماندر (یعنی ملك مصر بوده شیخکدر
(محصول ترکیب) مصرده ایکی بکزاده وار ایدی بریسی کسب علم ایدردی وبریسی کسب مال
عاقبت اول علامهٔ عصر اولدی وبو عزیز مصر یعنی حاکم مصر پس بو غنی قرداش عالم
قرداشنه حقارت کوزیله بقاردی ودیر ایدی بن سلطنته ایرشدم وسن اولکی کبی مسکنتده قالدك
عالم دیدی ای قرداش خدانك شکر نعمتی بنم اوزریمه درکه انبیا میراثنی بولدم که (العلماء
ورثة الانبیاء) وسن میراث فرعون وهامان که انلر بر زمان بو سلطنت سببیله دعوای
الوهیت ایدرلردی * مثنوی * من آن مورم که در پایم بمالند * نه زنبورم که از نیشم بنالند *
(که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (پایم میم معناده بمالند فعلنه مقید در ضمیر منصوب
متصل معناسنه (بمالند فعل مضارع جمع غائب اوزرلر دیمکدر یعنی چکنرلر (زنبور اری جنسنه
دیرلر (که حرف رابط صفت (نیش اول ایکنه درکه آری وغیریسی آنوکله صوقار نیش برینه
دست یازان اولی وانسبی بلزیمش با حرف تأکید (نالند فعل مضارع جمع غائب ایکلرلر دیمکدر
(محصول بیت) بن اول قرنجه یمکه بنی ایاقده چکنرلر یعنی اول حقیرمکه حقارتمدن بنی پایمال
ایدرلر اول آری دکلم که نیشمدن ایکلرلر (یعنی اول موذی دکلم که مظلوملر بندن فریاد وفغان
ایده لر * کجا خود شکر این نعمت کزارم * که زور مردم ازاری ندارم * خود ادات تأکید
(شکر این نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کزارم فعل مضارع متکلم وحده ادا ایدرم دیمکدر
بو معنایه اولان کزارم زایله یازیلور پس ذال ایله یازانلر بو ادابی بلمزلر ایمش * که حرف بیان نعمتی

بیان

ملك برادر فقیه براد ره اثر یوسف علیه السلامه اقتفا ایتدم دیو جواب ویرمش اولسه ایدی رنکین دوشردی لکن جهلنه بناء اشبو پاسخ لطائف راسخی تدارك ایده مامسی بنه علمك شرفنی تنویر ایدر لکن علم ایله مال جمع اولمق زهی سعادتدر
للطابع

ردابن سیدعلی

ردشمعی

ردسروری وشمعی

بیان ایدر (زور مردم ازار مصدرك مفعولنه اضافتیدر مردم ازار وصف ترکیبدر مردم انجیدیجی
دیمکدر ویا حرف مصدر (ندارم طوتمام (یعنی بنم یوقدر (محصول بیت) بو نعمتك شکرینی قنده
ادا ایده رم یعنی ادا ایده مزمکه مردم انجیدیجیلك زورم یوقدر یعنی کیمسه یه جفا واذا ایلمکه قادر
اولمدیغم برعظیم نعمتدر پس بو نعمتك شکرینی قنده ادا ایده بیلورم یعنی ایده مزم * حکایت *
درویشی راشنیدمکه در اتش فاقه میسوخت وخرقه برخرقه می دوخت وتسلئ خاطر خود بدین
بیت می کرد * آتش فاقه بیانیه فقر آتشی دیمکدر (خرقه بونده پاره معناسنه دراولکی خرقه یرینه
رقعه یازان یاندن یازمش (میسوخت ومیدوخت ومیکرد حکایت حال ماضیلردر (تسلی تفعل
بابندن مصدردر (خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وخوده لامیه (محصول ترکیب)
بر درویشی ایشتدمکه فقر آتشنه یناردی وپاره پاره اوزره دیکردی یعنی یماردی وکندی خاطرینی
بو بیتله تسلی ایدردی * بیت * بنان خشك قناعت کنیم وجامه دلق * که بار محنت خود به که بار
منت خلق * نان خشك بیانیه جامهٔ دلقده بویله (که حرف تعلیل (بار محنت خود بیانیه ولامیه در
(بار منت خلقده بویله در (محصول بیت) قوری اتمکله قناعت ایدرز ویا ایده لوم فعل مضارع
ویا فعل امر اوله دخی فقر اخرقه سیله یعنی لباس فاخر استمز زیرا کندی محنتمزی یوکی یکدر خلقك
منتی یوکندن یعنی خلقك نفایس ولباسی ایچون منت داری اولمقدن محنت دار فقر وفنا اولمق یکدر
* کسی کفتش چه نشینیکه فلان درین شهر طبع کریم داردو کرم عمیم میان بخدمت ازادکان
بسته وبر در دلها نشسته اکر بر صورت حال تو مطلع کردد پاس خاطر عزیزان منت دارد کفت
خاموشکه در نیستی مردن به که حاجت پیش کسی بردن که کفته اند * کسی یا حرف وحدت
(کفتش شین ضمیر درویشه راجعدر (که حرف تعلیل (فلان بونده شخص ذوی العقولدن کنایتدر
(کرم عمیم بیانیه در کرم عام معناسنه در (با حرف صله (خدمت ازادکان مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(دردلها لامیه در مجازا (صورت حال تو لامیه لردر (پاس باء عجمله حفظ معناسنه در (وخاطره
اضافتی مصدرك مفعولنه در (وعزیزانه لامیه (خاموش فعل امر مفرد مخاطب ایسم اول دیمکدر
که حرف تعلیل (نیستی یا حرف مصدردر یوقلق دیمکدر (که حرف تفضیلدر من معناسنه حاصلی
من تفضیلیه معناسنه در (حاجت بردنك مقدم مفعولیدر (وپیش ظرف مکانی وکسی یه اضافتی
لامیه در (ویا حرف وحدت (محصول ترکیب) برکیمسه درویشه دیدی نه اوتوررسنکه فلان کیمسه
بو شهرده طبع کریم وکرم عمیم صاحبیدر آزاده لر یعنی ایولر خدمتنه بل بغلمش اکرسنك صورت
حالنك مطلع اولورسه عزیزلر خاطرینی رعایت ایدر یعنی سز عزیزك خاطرینی رعایت ایلمکی
جانه منت بیلور درویش دیدی ایسم اول زیرا یوقلقده اولمك یکدر کیمسه اوکینه احتیاج ایلدوب
عرض ایلمکدن زیرا دیمشلردر * قطعه * هم رقعه دوختن به والزام کنج صبر * کز بهر جامهٔ
رقعه بر خواجکان نوشت * رقعه بونده یمه معناسنه در (دوختن مصدردر دیکمك معناسنه
(رقعه مقدم مفعولیدر (الزام کنج صبر مصدرك مفعولنه وبیانیه اضافتلریدر (الزام مصدردر
افعال بابندن برنسنه یی برنسنه یه یاپشدرمق بونده مراد کنج صبری نفسنه لازم ایلمکدر ویا کنج
صبره ملازم اولمقدر صبره کنج اضافتی استعاره طریقیله در زیرا صبرك بوجغی اولماز نهایتی
اوتوروب صبر ایلدیکی بوجغه مجازا کنج صبر دیرلر سائر یرنده بوکا قیاس ایله (الزام بونده اعتناق
معناسنه در دیمن مقامه مناسب سویلامش زیرا اعتناق قوجقدر که عجم دراغوشله تعبیر ایدر
اول ایسه التزامك معناسیدر الزامك دکل (کز من تفضیلیه معناسنه در بعض نسخه ده کز یرینه
از واقعدر اصح بویله اولمقدر اکرچه که اکثر نسخه ده کز واقعدر (بهر جامه لامیه (رقعه
بونده کاغد پاره سیدر که انده حسب حال ویا عرض حال یازوب اکابره صونرلر (بر خواجکان

ردشمعی

ردسروری

لامیه در اکابر قاتنه دیمکدر (نوشت بونده نوشتن معناسنه در (محصول بیت) یمه یمه اوزره
دکك ونفسه صبر بوجغی لازم ایلك یکدر جامه ایچون اکابر قاتنه رقعه وعرض حال یازمقدن
یعنی یمالی لباس کیوب بر بوجقـده صبر ایدوب اوتورمق خواجه لره لباس ایچون عرضحـال
یازمقـدن افضل واحرادر * حقا که باعقوبت دوزخ برابرست * رفتن بپای مردیٔ همسایه
در بهشت * حقا بولفظی عرب قسمده استعمال ایدر حرف نفی ایله مثلا حقـا لا آیك دیرلر
اما عجم صدق مقامنده استعمال ایدر حقیقت حال وحقیقت امر دیجك یرده قسم معناسیده
مراد اولسه تحملی وار (که حرف بیان (با حرف مصاحبت (عقوبت شکنجه معناسنه در
(دوزخه اضافت لامیه (باحرف مصاحبت (پای مرد اصطلاحلرنده شفیع ومعین معناسنه در
نتکه بوستانده بیورمشدر (بیت) یکی کفنش ای مجلس آرای مرد) (که بود اندرین مجلست
پای مرد) یاء مصدری لاحق اولمغله شفاعت معناسنی افاده ایدر نتکه اسانی دیوانده واقعدر
(بیت) خود کـرده ایم کارلسـانی درست وراست) (ازغیر پای مردیٔ همت ندیده ایم)
پس بونده پای مرد و پای مردم یازانلر مذکور اصطلاحـه واصل اولمامشلر (همسایه یه
اضافت لامیه در (در حرف صله در بامعناسنه (محصول بیت) حقیقت حالکه جهنم عذابیـله
برابردر قومشی شفاعتیـله ومعاونتیله جنته کتمك یعنی غیریلرك عون وعنایتیله حضوره وذوقه
واصل اولمق جهنم عذابنه مقارن اولمقدر * حکایت * یکی ازملوك عجم طبیبی حاذق بخدمت
مصطفی علیه الصلوة والسلام فرستاد سالی چند در دیار عرب بود کسی بتجربتی پیش او نیامد ومعالجتی
زوی درنخواست روزی پیش سید الانبیاء علیه الصلوة والسلام آمد وگله کرد که مرا برای معالجت
اصحاب فرستاده اند و درین مدت هیچکس بمن التفـات نکرد تا خدمتی که برین بنده معینست
بجای آرم رسول علیه الصلوة والسلام فرمود که این طائفه راطریقیست که تا اشتها غالب نشود چیزی
نخورند وهنوز که اشتها باقی باشد دست از طعام باز دارند حکیم کفت اینست موجب تندرستی
پس زمین خدمت ببوسید و برفت * حاذق ماهر دیمکـدر (کسی یا حرف وحدت (باحرف
مصاحبت (تجربتی یاحرف وحدت و یا تنکیر (معالجتی یاسیده بویله در (درنخواست در حرف
تأکید (روزی یاحرف وحدت (کله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (مرابی دیمکدر
(برآی معالجت اصحـاب (برآی یاء اصلیه ایله ادات تعلیل معـالجه یه اضافتی لامیه در واصحابه
مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (درین مدت یعنی بوقدر زمانده که بونده اوتوردم (هیچکس
هیچ کیمسه دیمکدر (تا حرف تعلیـل (حدمتی یاحرف وحدت (بجای آرم یرینـه کتورم یعنی
ادا ایدم دیمکدر (طریقیست یعنی قاعده (یاحرف وحدت (که تا حرف توقیت مادام معناسنه
(وهنوز که بو که حرفنی هنوز دن صکره یازمیوب باشـدن صکره یازان محاشـده یازمش
(بازدارند لغتده کروچکرلر دیمکـدر اما مراد ترك اکل ایدرلر دیمکـدر متون قدیمده برآرنده
دوشمش بازدارند بدلی پس برارند دینـه اعتراض ایلین کندی معترض واقعـدر زیرا ایکی
ادادن مقصود بردر (موجب جیمك کسریله سبب دیمکدر (تندرستی یه اضافت لامیه در (و یا
حرف مصدر (بازدارندك معنـاسنی کرو طوتارلر دیین معنـایی کرو طوتمش (محصول ترکیب)
عجم پادشاهلرندن بریسی بر حاذق طبیب حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك خدمتنـه
ارسال ایلدی برنیچه ییل دیار عربده اولدی کیمسه تجربه طریقیله اوکنه کلمدی یعنی اصحابدن
کیمسه بونی تجربه ایلمدیکه بونك بوفنـده برحذاقتی وارمیدر دیو و بوندن برمعـالجه ده طلب
ایلمدی برکون حضرت سرور کائنات علیه الصلوة والسلامك قاتنه کلدی وشکایت ایلدیکه
بنی معالجهٔ اصحـاب ایچون ارسال ایلدیلر و بوقدر مدت که دیار عربده اولدم هیچ کیمسه بکا

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی وردسروری

التفات ایلمدی تا برخدمت که بو بنده نك اوزرینه تعیین اولمشدر ادا ایلیم حضرت علیه الصلوة والسلام
بیوردیکه بوطائفهٔ اصحابك برقانونلری وار در مادامکه اشتهالری غالب اولمیه برنسنه ییمزلر
والآن اشتهـالری باقی ایکن اللرین طعـامدن چکرلر حکیم دیدی صحت وتندرستلك سبب
بومعنادراندن صکره زمین خدمتی اوبدی وکتدی * مثنوی * سخن آنکه کند حکیم آغاز *
یاسرانکشت سوی لقمه دراز * سخن کندك مفعول اولی (آغاز ابتدا دیمکدر ومفعول ثانیسیدر
(یاحرف عطفدر او وام معناسنه (انکشت برمقدر اما مراد ال در مجاز مرسل طریقیله (سرانکشت
برمق اوجی دیمکـدر بونك کبیلر اضافتلرده اوقونور وزن تحمل ایلدیکی یرده سرانکشت کندك
مفعول اولی (وسوی لقمـه لامیه ومفعول ثانیسیدر (ودراز ثالث (دراز دالك فتحی وکسریله
اوزون دیمکدر (محصول بیت) بوبیت لف ونشر طریقیله مابعـدنه مرهوندر بیورر که
حکیم سوزه اولوقت ابتدا ایدر یعنی سوز سویلکه اولوقت باشلر یالقمه جانبنه برمغین اولوقت
اوزادر یعنی طعام اکل ایلکه اول حینده ابتدا ایدر * که زنا کفتنش خلل زاید * یازنا خوردنش
بجان اید * که حرف بیان (نا کفتن سز یلمامك (وشین ضمیر حکیمه راجعدر (خلل بونده ضرر
معناسنه در (زاید فعل مضارع مفرد غائب (بونده طوغه دیمکدر (زاییدندن یعنی صادر اوله
(یاحرف عطف (ناخوردن ییمامك (شین نه حکیمه راجعدر (باحرف صله جانه کلمکدن مراد
مخمصه یه قریب اوله دیمکدر (محصول بیت) حکیم سوزه شول دمده ابتدا ایلر که سویلمامکدن
ضرر مترتب اوله ویمکه الین اولوقت اوزادر که ییمامکدن مضطرب اوله یعنی مخمصه یه
قریب اوله * لاجرم حکمتش بود کفتار * خوردنش تندرستی ارد بار * لاجرم لاشك ولاشبهه
دیمکدر (حکمتش شین معناده (کفتاره مقید در (کفتارش حکمت بود دیمك اولور مبتدا وخبر
طریقیـله (خوردنش مبتدا (ارد فعـل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده (خوردنه راجع
ضمیر در (وتندرستی مفعول اولی وبار ثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (بار حاصل ونتیجه
معناسنه در (محصول بیت) حکیم مذکور کبی اید نجه شك یوق که کفتـاری حکمت اولور
ویمه سی تندرستلکی حاصل ونتیجـه کتورر یعنی کلامی محض حکمت وطعام اکل ایلمه سی
محض صحت اولور * حکایت * یکی توبه بسیار کردی وباز بشکستی تا یکی از مشایخ بدو کفت
چنین می دارم که بسیار خوردن عادت داری وقید نفس راازموی باریکترست یعنی توبه ونفس
راچنین که تومی پروری زنجیر بکسلاند وایدر وزی که تا بدرد * یکی مبتدا (توبه کردینـك
مفعول اولی (وبسیار ثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (وجملهٔ اسمیه مستانفه در (توبهٔ
بسیاره اضافت ایدنلر بی وجه ایلمشلر (وبازشکستی تقدیری (توبه را بازشکستیدر (یالر حرف
حکایه در (تاجائزدر که حرف انتهـا اوله (الی معنا سنـه (وجائزدر که حرف تعلیل اوله
(قیـد نفس لامیه در نفسك یاغی دیمکدر (باریك (بای عربی ورانك کسریله اینجه دیمکدر
(وترادات تفضیل انجرك دیمکدر یعنی توبه حضرت شیخـك مذکور شیخك قید نفس قولنی
تفسیریدر (ونفس را چنین که تومی پروری واو حرف حال (نفس می پرورینك مقدم مفعولیدر
(ورا ادات مفعول (پروری فعل مضارع مفرد مخاطب (پروریدندن (زنجیرموی مناسبتیله
مذکوردر (بکسلاند باحرف تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وسینك فتحیله فعل مضارع
مفرد غائبدر (کسلیدندن قرار دیمکدر (وآید فعل مضارع مفرد غائبدر ایـدندن و فاعلی
(روز در با کون کلور (یعنی برکون اولور (که حرف بیان (ویاحرف صفت تراسنی دیمـکدر
(باحرف تأکید (دردد الك فتحی وکسریله (ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر یدندن
(محصول ترکیب) برکیمسه چوق توبه ایدردی وینه صیردی حتی مشایخك بری اکا دیدی شویله

ردسروری وشمعی

اکلرم که چوق یمك عادتکدر حال بو که نفس قید که توبه‌در قیلدن انجر کدر ونفسی
شونجلین که سن بسلرسین زنجر قرارو بر کون واقع اولور که سنی یرتار * بیت * یکی بچهٔ کرك
می پرورید * چو پرورده شد خواجه را بردرید * بچه بای عربی وجیم عجمیله انیکه دیرلر
یوری‌یه ده تشدید ضرورت وزن ایچون کلمشدر (کر که اضافتی لامیه در (می پرورید حکایت
حال ماضیدر بسلردی دیمکدر (چو حرف تعلیل (پرورده شدبسلندی دیمکدر زیرا اسم مفعول
انلرده افعال عامه‌نك بریله مقید اولغندر کاه اولور که قیدحذف اولنورقرینه قائم اولدیغی یرده
(پس بسلنمش اولدی دیدلربو تحقیقدن اکاد کل ایمش (خواجه‌دن مراد صاحبیدر (ورا
(ادآت مفعول (برحرف تأکید (درید فعل ماضی مفرد غائب یرتدی دیمکدر (محصول بیت) ردسروری وشمعی
برکیمسه قورانیکی بسلردی یعنی تربیه ایدردی چونکه تمام بسلندی یعنی بویودی صاحبنی
یرتدی یعنی هلاك ایلدی * حکایت * درسیرت اردشیر بابکان امده است * معلوم اوله که
شاهنامه‌ده مسطور اولان اردشیر ایکیدر (بریسی اردشیرین اسفندیارین کستاب شاه که
اسفندیار روبین تن دیمکله مشهوردر (برسیده اردشیر ساساندر که بابکانك قزی اوغلیدر
(زیرا بابکان قزینی ساسانه ویردی (واردشیراندن متولد اولدی (امدی بابکان قید احترازیدر
اردشیرین اسفندیاردن که اردشیر بابکانك یدنجی جد اعلاسیدر (بوده معلوم
اوله که حضرت سید الانبیا اول برپادشاهك فوتندن صکره وارث سلطنتی قالمسه
ساسانیلردن بریسنی الوب پادشاه ایدرلردی امام عمر رضی الله عنه خلافته‌دك حال بویله ایدی
اندن صکره بو قانون مرفوع اولدی فاحفظ * که حکیم عرب راپرسید که روزی چه مایه طعام
باید خورد کفت صد درم سنك کفایت می کند کفت این قدر چه قوت دهد کفت هذا
المقدار یحملك ومازاد علی ذلك فانت حامله یعنی این قدر ترا برپای همی دارد و هرچه
برین زیادت کنی تو حمال آنی * بابکانده بابك ده اردوان نام پادشاهك بکلرندن
برینك اسمیدر (پس بابکانی جمع ظن ایلین اصل قصهٔ بلمزایمش (حکیم لفظی یاء وحدتله ردشمعی
ارادایلین جمع نسخه‌لر مخالف یازدیغندن غیری معناسی بوقدر (روزی یعنی هر روز (مایه بونده ردشمعی
مقدار معناسنه‌در (درم درهم معناسنه‌در (صد درم سنك یوز درهم طاش وزنی دیمکدر
(قدر قافك ودالك فتحه‌لریله وسکون داله برمعنایه در (یعنی مقدار معناسنه‌در (هذا اسم اشارت
محلا مرفوع مبتداء (المقدار لفظا مرفوع نعتی ویا عطف بیانی (یحملك فعل مضارع مفرد
مذکر غائب فاعلی هذایه راجع تحتنده ضمیر (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعولی (وجملهٔ فعلیه محلا
مرفوع خبر مبتدادر (وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف عطف
ما الذی معناسنه اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (زاد فعل ماضی مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده
مایه راجع ضمیر (علی ذلك جار مع المجرور زادیه متعلقدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر
مانك (فانت فامبتدا اسم موصول اولدیغیچون خبره داخل اولمشدر (انت ضمیر مرفوع منفصل
محلا مرفوع مبتدا (حامل لفظا مرفوع خبر ضمیر محلا مجرور مضاف الیه جملهٔ اسمیه محلا مرفوع
خبر مبتدا اولدر که اسم موصولدر (و بو جمله‌نك اعرابدن محلی یوق معطوفدر جملهٔ اولی‌یه
حضرت شیخ بوعربی ترکیبی شرح ایدوب بیورر (یعنی این قدر بومقدار دیمکدر (همی
ها حرف تأکید (زیادت معلوم اوله که مصادر اواخرنده واقع اولان تالری عرب کرد یازار
واکا تاء مربوطه دیرلر (اما عجم کاه هاء رسمی شکلنده یازار واوقور (وکاه اوزون یازوب تا اوقور مطلب
دولت وسعادت تالری کبی وبو تایه تاء مطوله دیرلر فاحفظ (حمال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
ویا ضمیر خطاب (محصول ترکیب) اردشیر بابکانك اخلاق واطوارنده وارد اولمشدر

یعنی انك طریقنده مذکوردر که عرب حکیمنه صوردیکه کونده نه مقدار طعام یمك کرك حکیم دیدی
یوز درهم طاش آغری کفایت ایدر اردشیر دیدی بو قدر نه قوت ویرر یعنی بدنه بومقدار یترمی
حکیم دیدی بومقدار سنی کوترر و بومقداردن زیاده‌یی سن کتورر سین یعنی بومقدار طعام سنی
ایاق اوزره طوتار حاصلی قیام بدنه کافیدر وهرنه که بومقدار اوزره زیاده ایدرسك سن انك
حمالی سین دیمکدر * بیت * خوردن برای زیستن وذکر کردنست * تو معتقد که زیستن از بهر
خوردنست * خوردن مبتدا مابعدی خبری (برای ادات تعلیل (زیستنه اضافتی لامیه‌در (وذکر
کردنك) مقدم مفعولیدر (تو مبتدا (معتقد خبری افتعال بابندن اسم فاعلدر (که حرف بیان
(زیستن مصدردر دیرلمك معناسنه (بهر ادات تعلیل (خورده اضافتی لامیه‌در (محصول بیت)
(یمك یمك حیاتده اولوب ذکر حقه مشغول اولمق ایچوندر سن ایسه معتقد سین که حیاتده اولمق
یمك یمك ایچوندر (یعنی صاغ اولمق طعام اکل ایلمك ایچون اوله * حکایت * دو درویش خراسانی
ملازم صحبت یکدیکر سیاحت کردندی یکی ضعیف بود که بهر دو شب افطار کردی وآن دیکر
قوی که روزی سه بار خوردی قضارا بردر شهری بتهمت جاسوسی کرفتار آمدند بهر دو را
بخانهٔ کردند ودرش بکل برآوردند بعد از دو هفته معلوم شد که بی کناهند در بکشادند قوی را
دیدند مرده وضعیف جان سلامت بزده در ین عجب بماندند حکیمی کفت خلاف این عجب بودی که
ان یکی بسیار خوار بود طاقت بی نوایی نداشت هلاك شد وان دیکر خویشتن دار بود برعادت خود
صبر کرد وبسلامت بماند * خراسانی یا حرف نسبت (ملازم صحبت اسم فاعلك مصدره اضافتیدر
ملازم) اولنده که حرفی زیاده ایلین زائد ایلمش (و یکدیکره مصدرك مفعولنه در (سیاحت ردشمعی
سینك کسریله مصدر در ساح یسیح دن (یعنی ضرب بابنك اجوف یائیسندن کتمك دیمکدر
ذهاب معناسنه (کردندی یا حرف حکایه (بهر باحرف ظرف (وهر ادات تحسین (افطار
لغتده صومی اچمقدر (اما بونده مطلق اکل مراد در (افطاری یاء وحدتله ایراد ایلین زائد ایلمش ردشمعی
کردی (یا حرف حکایه‌در (قوی‌دن صکره بر بود مقدردر که حرف تعلیل (روز بونده خور دینك
ظرفیدر ویا حرف وحدت سه بار اوچ کره دیمکدر خوردی یا حرف حکایه قضارا ناکهانی
دیمکدر بعض نسخه ده اتفاقا دوشمشدر (در شهری لامیه و(یا حرف وحدت (با حرف مصاحبت
سببیتی متضمن (تهمت جاسوسی لامیه (ویا حرف مصدر (بخانه بعض نسخه ده درخانه دوشمش
(در حرف صله در بامعناسنه و(یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برخانه‌یه ایلدیلر (یعنی
حبس ایلدیلر (درش ضمیر خانه‌یه راجعدر (با حرف مصاحبت (بکل برآوردند بالچیله یاپدیلر
یعنی دیوارا وردیلر بو معنا برحرفیله مستعملدر (پس در حرفیله یازانلر بو استعمالدن آکاه دکل ایمشلر
(عجب بودی (که حرف تعلیل (بسیار خوار وصف ترکیبی درچوق ییجی معناسنه (طاقت بی نوایی ردابن سید علی وسروری
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نوا بونده التزاما آزق معناسنه‌در نوانك لغتلرده مذکور اولان
معنالرینی بونده جمع ایدوب محله مناسب وملایمنی تعیین ایلیوب نوایی زاد ایله تفسیر ایده‌نه
اعتراض ایدن کندی معترض اولمشدر یاسی حرف مصدر در (خویشتن دار وصف ترکیبی در
کندنی حفظ ایدیجی یعنی پرهیزکار که طعام اکل ایلمکله زیاده تقید ایلمزدی بلکه احتما اوزره ردسروری
اولوردی بسلامت با حرف ظرف ویا حرف مصاحبت (محصول ترکیب) ایکی خراسان درویشی بری
برینك صحبتنه ملازم اولوب سیاحت ایدرلردی یعنی متحد اولوب عالم سیرین ایدرلردی بریسی
ضعیف ایدیکه ایکی کیجه ده برافطار ایدردی واول بریسی قوی ایدیکه کونده اوچ کره یمك
یردی ناکهانی برشهرك قپوسنده جاسوسلق تهمتیله کرفتار اولدیلر ایکیسین بله برخانه‌یه حبس
ایدوب قپوسنی دیوار ایلدیلر یعنی طاشله ویا کرپیچ ایله اوردیلر ایکی هفته‌دن صکره معلوم

اولد یکه بی کناهلردر قپویی اچدیلر قوییی کوردیلر که اولمش وضعیف جاتی سلامته
ایلتمش یعنی اولمکدن خلاص بولمش خلق بوخصوصده عجبه قالدیلر یعنی تعجب ایلدیلر
برحکیم انده حاضر بولنوب دیدی بونك خلافی عجب ایدی یعنی ضعیف اولوب قوی سالم
قالسه زیرا اول بریسی اکول ایدی که کونده اوچ کره یردی پس اجلغه طاقت کتورمدی
هلاك اولدی واول بریسی کندینی اکل وشربدن حفظ ایدوب پرهیز ایدردی پس عادتی
اوزره آچلغه صبرایلدی وسلامتله قالدی * قطعه * چوکم خوردن طبیعت شد کسی را *
چوسختی پیشش اید سهل کیرد * طبیعت بونده عادت وخوی معناسنه در (سختی یاء
مصدریه ایله شدت معناسنه در (سهل اسان معناسنه در (محصول بیت) چونکه بر کیمسه یه
از یمك عادت وخوی اولدی یعنی چوق یمك یمامکه معتاد اولدی اوکسنه شدت کلنجه
اسان طوتار یعنی برنیجه کون طعام بولمسه ویامدت مدید حبس اولسه مذکورلر کبی چوق
زحمت چکمز * وکرتن پرورست اندر فراخی * چوتنکی بیند از سختی بمیرد * تن پرور وصف ترکیبدر
تن بسلیجی (یعنی چوق ییجی (فراخ کیك معناسنه در یعنی واسع (ویاحرف مصدر و وسعت
دیمکدر (تنکی نقیض فراخیدر (محصول بیت) واکر بر کیمسه وسعت و بوللقده تن پرور اولوب
اکول وییکه بی صبر و بی اختیار اولورسه چونکه طارلق و مضایقه کوره آچلق شدتندن یعنی
مخمصه دن اولور * حکایت * یکی از حکما پسرش را نهی کرد از بسیار خوردن که سیری
مردم را رنجور دارد کفت ای پدر کرسنکی بکشد نشنیده که ظریفان کفته اند بسیری مردن
به که کرسنکی بردن کفت اندازه نکه دار که قال الله تعالی کلوا واشربوا ولا تسرفوا * سیری
(یاحرف مصدر (رنجور مریض دیمکدر (کرسنه کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك
سکونیله اج دیمکدر که عربیده جوعان دیرلر (وکاف هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف
مصدر (باحرف مصاحبت (سیرسینك کسری و یاء مجهول ایله طوق دیمکدر که عرب
شبعان دیر (ویاحرف مصدر (به بك که حرف تفضیل (اندازه مقدار (نکه دار حفظ ایله (کلوا کافك
ولامك ضمه لریله فعل امر جمع مذکر مخاطب نصر بابنك مهموز الفاسندن اکل ایلك یعنی
بیك (واشربوا واو حرف عطف (اشربوا فعل امر جمع مذکر مخاطب علم بابندن ایچکز دیمکدر
(ولاتسرفوا فعل نهی جمع مذکر مخاطبدر افعال بابندن اسراف ایلك (یعنی ییمه ده وایچمه ده
حددن تجاوز ایلمك دیمکدر (محصول ترکیب) حکمادن بریسی اوغلنی چوق ییمکدن نهی
ایلدی که طوقلق شخصی مریض طوتر یعنی مریض ایدر اوغل دیدی ای بابا آچلق اولدرر
حاصلی طوقلقدن ادم مریض اولور اما اچلقدن اولور ایشتما مشمیسین که ظریفلر دیمشلر
طوقلقله اولمك یکدر آچلق چکمکدن باباسی دیدی ای اوغل اندازکی رعایت ایله یعنی نه قتی
طوق اول که امتلا اولوب مریض اوله سین نه قتی اچ که مخمصه واروب هلاك اوله سین زیرا
خدا قوللرینه بیورمشدر بیك وایچك اما اسراف ایلمك یعنی حد اعتدالی رعایت ایدوب حد دن
تجاوز ایلمك دیمکدر * بیت * نه چندان بخور کز دهانت برآید * نه چندان که از ضعف جانت
برآید * نه حرف نفی (معناده بخور امرینه مقید ر نهی معناسنه چندان مخور تقدیرنده در (کز
که حرف بیان (ویاحرف تعلیل (مصراع ثانیده نه چند اندن صکره برفعل تقدیر اولنور
(تقدیری چندان کرسنه مباش دیمکدر (که حرف تعلیل (محصول بیت) اولقدر چوق ییمه
که اغزکدن چیقه یعنی استفراغه محتاج اوله سین اولقدر دخی اچلق چکمه که ضعفدن جانك
چیقه یعنی حالت مخمصه یه وارمق مقداری اچ اولمه حاصلی آیت کریمه ایله عامل اول نتکه شاعر دیر
(بیت) کرچه خدا کفت کلوا واشربوا) (در عقبش کفت ولاتسرفوا) برایدك معناسنی یوقاری

کله دیمکله تعبیر ایلین استعمالدن خبردار دکل ایمش * قطعه * با آن که در وجود طعامست رد شمعی
حظ نفس * رنج آورد طعام که بیش از قدر بود * طعام مبتدا (وسین وتا معناده نفسه قید در
(وحظ نفس لامیه وخبر مبتدا (رنج اوردك مقدم مفعولیدر (وطعام فاعلی (که حرف رابط
صفت (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه در (قدر قافك ودالك فتحه لریله مقدار
معناسنه در (محصول بیت) آنك بریله که یعنی بویله ایکن حاصلی وجود حیوانده طعام
اکرچه که حظ نفسدر یعنی حظ نفس ایکن طعام مرض ایراث ایدر چونکه مقداردن
زیاده اوله حاصلی طعام بدنه نافع ایکن حد اعتدالدن زیاده اولنجه مرض کتورر * کر کلشکر
خوری بتکلف زیان کند * ورنان خشك دیر خوری کلشکر بود * کلشکر (وکل با شکر
(وکلبشکر شکرله کل مرباسنه در نزاستلایه نافعدر (زیرا مسهلدر (تکلفدن مراد طوقلقدر
(نان خشك بیانیه در قوری اتمك دیمکدر یعنی قتقسز (دیر کج دیمکدر بونده آچلقدن کنایه در
(محصول بیت) اکر طوقله کلبشکر ییرسك نافع محض ایکن زیان ایدر زیرا امتلا ایدر اکرچه
برمقدار شکمده مکثله اسهال ایدر اما قتقسز قوری تمکی اجله ییسك فائده ده کلشکر حکمن
ویرر حاصلی طوقله یمك ییمك ضرر محضدر اما اجله اعتدالله یمك نفع محضدر * حکایت *
رنجوری را کفتند دلت چه میخواهد کفت انچه دلم هیچ نخواهد * بعض نسخه ده (ان که
دلم چیزی نه خواهد مآل بردر (محصول ترکیب) بر مریضه دیدیلر کوکلك نه استر دیدی
کوکلم هیچ نسنه استمدوکن استر یعنی کوکلم هیچ برنسنه یه طالب وراغب اولمدیغن استر
حاصلی کوکلم نسنه استمیه جکن استر * بیت * معده چو پر کشت شکم درد خواست
* سود ندارد همه اسباب راست * معده میمك کسری وعینك سکونیله (ومیمك فتحی
وعینك کسریله ایکسیده بر معنایه لغتدر (عربده (حیوان جنسنك شیردان مقامنده در
انسانده (شکم معطوفدر معده یه (واو عاطفه سز اولمسنی تجویز ایدوب معنی سنی چونکه شکم
طعامله طولدی معده یه درد قالقدی (یعنی مرض حاصل اولدی دیین ترزیق معنی ویرمه ده ردشمعی
بی نظیردر (درد مبتدا (وخاست خبری درد قالقدی (یعنی ظاهر وهویدا اولدی (سود
مبتدا فائده دیمکدر (ندارد فعل نفی مستقبل طوتماز (یعنی ایلمز دیمکدر خبر مبتدادر (همه
ادات تأکید جمیع کبی (اسباب رآست بیانیه (اسباب ندارد ك فاعلیدر (راستدن مراد صحتدر
(یعنی صحیح اسباب (یعنی تجربهٔ صحیح ایله مجرب اسباب مراد اسباب معالجه در اسباب
معاش دیین بیتك فحواسنه ذره جه واصل اولمامش (غرابت بونده در که تجربهٔ صحیحه ایله ردسروری
مجرب اولان معالجه نفع ایلمز دینك کلامنه اعتراض ایلمش که مقامه مناسب دکل دیو
(اما کندی معترض اولدیغندن خبردار دکل عفی الله عنه (مصراع ثانی بر مقدر کلام اقتضا
ایدر ویا برپس لفظنی (محصول بیت) معده ایله شکم که ممتلی اولدی درد ورنج هویدا وظاهر
اولدی بویله اولنجه نفع ایلمز جمیع معالجات صحیحه وجائزدر که درد خاست جمله سنك اوانده
بر حرف عطف تقدیر اولنه پس مصراع ثانی بر مقدره محتاج اولماز بو تقدیرجه معنی معده ایله
شکم که ممتلی اولدی ودرد ورنج حاصل اولدی جمیع معالجات صحیحه ایله صحت پذیر اولماز
حضرت شیخك بیوردیغی مبالغه طریقیله در والا علاج که صحیح اوله البته مرضی
دفع ایدر حاصلی نافع اولور * حکایت * قصابی را در شهر واسط بر صوفیان درمی چند
کرد آمده بود هر روز مطالبت کردی و سخنهای با خشونت کفتی اصحاب از تعنت او خسته
خاطر بودند وجز از تحمل چاره نبود صاحب دلی ازان میان کفت نفس را وعده دادن بطعام
اسانترست که قصاب را بدرم * بعض نسخه ده (قصاب یرینه بقال دوشمش (و شراح انی

ردشراح جمیعا

اختیار ایلمشلر لیکن خطا ایلمشلر زیرا بوندن صکره مذکور قطعه نك قافیه سی فاسد اولور
زیرا بواب ایله بقال قافیه اولماز حال بو که قطعه ده مذکور اولان کوشت وقصابدر بقال
دکل (شهر واسط بغداد ایله بصره بیننده برشهردر که بغداد جانبندن کلن قلم اول دیارده
حاصل اولور انکیچون قلم واسطی دیرلر (لیکن شراح شهر واسطی ذکر ایلمامشلر ظاهر بودر که
بو کتابی چوق کورممشلر (کرد امده جمع اولمش دیمکدر (مطالبت تاسی اسلوب عجم اوزره
مطول کتابت اولنور (سخنهای باخشونت بیانیه درنا معقول کلمات دیمکدر (کردی و کفتی
یاری حکایت ایچوندر (اصحاب یعنی صوفیلر (تعنت تفعل بابندن مصدردر ذات دیمکدر
یعنی بر کیمسنك سورچوب یقلدوغن استمکدر (بونده مراد جفا و اذادر (صاحب دلدن
بونده مراد حضرت شیخ کندیدر وبو کتابده هریرده که صاحب دل بیوررکندیلر مراددر
دیمشلر والعلم عندالله (ازآن میان یعنی اصحاب ارالرندن (نفس راوعده (دادن بطعام
نفسه طعامله وعده ویرمك معناسی اولدرکه دیه سین ای نفس ان شاء الله صدقات
وزکوة کلدکده سکا اعلا نفایس یدیره یم دیو (محصول ترکیب) برقصابك شهر واسطده
صوفیلر اوزره برنیچه اقچه سی دین طریقیله جمع اولمشیدی وهر کون اقچه سین مطالبت
ایدردی و بونلره خشونتلی یعنی ایری یاری سوزلر سویلردی واصحاب انك تعنت وجفاسندن
خسته خاطر اولورلردی لیکن تحملدن غیریه چاره لری یوغیدی زیرا فقیرلر ایدی واداسنه
مالك دکللر ایدی اول جهتدن هرنه بلا ایسه چکرلر ایدی ارالرندن برصاحب دل دیدی
نفسه طعامله وعده ویرمك آسانرقدر قصابه اقچه ایله وعده ویرمکدن نتکه اداى دینه
مالك اولمیان مدیونلر وعده ویررلر (باخشونت برینه ناخوش یازانلر نسخه لره مخالف ناخوش
یازمشلر * قطعه * ترك احسان خواجه اولیتر * کاحتمال جفای بوابان * ترك احسان
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خواجه یه اضافت مصدرك فاعلنه در (ترك مبتدا (واولیتر خبری
(که من تفضیلیه معناسنه در (احتمال جفای بوابان ایکی اضافت بله مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(بوابان بواب نصار وزنی اوزره قپوجی دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (محصول بیت)
خواجه نك یعنی وزیرك وسائر اکابرك احسانی ترك ایلمك اولی رقدر قپوجیلرك اذا وجفاسین
چکمکدن * بتمنای کوشت مردن به * که تقاضای زشت قصابان * با حرف مصاحبت
(تمنای کوشت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تمنا تفعل بابندن مصدردر نونی مفتوح قلوب
یایی الفه قلب ایلمك تصرفات عجمندر (که حرف تفضیلی (تقاضا تفاعل بابندن مصدر در
(وضادی مفتوح قلوب یایی الفه قلب ایلمك تمنا کبیدر (زشته اضافت بیانیه در (وقصابانه
لامیه (قصاب مبالغه ایله اسم فاعلدر اتپاره لیجی دیمکدر مصدری قصب کلور قافك فتحی
وصادك سکونیله (محصول بیت) ات ارزوسیله اولمك یکدر قصابلرك چرکین تقاضالرندن
یعنی اذالرك چرکین تقاضالرین چکمکدن اتسزلك چکمك یکدر * حکایت * جوانمردی را
در جنك تاتار جراحتی هول رسید کسی کفتش فلان بازرکان نوش دارو دارد اکر بخواهی
شاید که قدری بدهد وکویند آن بازرکان ببخل معروف بود * جوانمرد سخی معناسنده
مستعمل لغتدر (پس جوانمرد همان جوان دیمکدر دیین نامردلك ایلمش (ویا حرف وحدت (را
حرف صله در بامعناسنه (تاتاردن مراد هولاکو تاتاریدر که کافرلر ایدی (جراحتی یا حرف
وحدت (هول هانك فتحیله قورقنج که عرب مخوف دیر جراحته صفتدر (نوش دارو بونده
فائده لو معناسنه در یعنی ایو مرهم (قدری قافك ودالك فتحه لریله ویاء وحدتله برمقدار دیمکدر
(وکویند واو حرف حال (محصول ترکیب) برسخی اره هولاکو تاتاری جنکنده برقورقنج یاره

یعنی چوق نسخه سنی کورممشلر منه

رد شراح جمیعا

رد ابن سید علی وسروری

یعنی من تفضیلیه معناسنه‌در دیمکدر منه

ردشمعی

ایرشدی یعنی جنکده یاره لندی بر کیمسه اکا دیدی فلان بازرکانك نوش داروسی وار یعنی نافع
مرهمی وار اکر دیلرسك جائزدر که برمقدار ویره ودیرلر که اول بازرکان بخل ایله معروف ایدی
* بیت * کر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب * تاقیامت روز روشن کس ندیدی درجهان *
بعضیلر بیته مطلع اولمادیغیچون درجهان یرینه جز بخواب یازمشلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف
یازمشلر (محصول بیت) اکر مذکور بازرکانك سفره سنده اتمك یرینه آفتاب اولیدی
قیامته دك کیمسه جهانده ایدینلی کون کورمزدی زیرا کیمسه یه سفره سین اچمزدی حاصلی
هیچ برکیمسه اتمکینك یوزین کورمزدی * جوانمرد کفت اکر نوش دارو خواهم دهد یا ندهد
واکر دهد منفعت کند یانکند بهرحال ازوچیزی خواستن زهر قاتلست * (محصول ترکیب)
جوانمرد دیدی اکر نوش دارو استیم ویره ویا ویرمیه واکر ویره فائده ویره ویا ویرمیه بهرحال
اندن برنسنه استمك زهر قاتلدر * بیت * هرچه از دونان بمنت خواستی * در تن افزودی
ازجان کاستی * دونان دونك جمعیدر الچاقلر دیمکدر (خواستی فعل ماضی مفرد مخاطب
دیلدك دیمکدر (افزودی لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر آرتدك دیمکدر
(کاستی ده بویله در ایکن بونده لازمدر اکسلدك دیمکدر نتکه عربیده نقص لازمله متعدی
بیننده مشترکدر (محصول بیت) هرنسنه که الچاقلردن منتله استدك اکرچه تنده ارتدك
اما جاندن اکسلدك یعنی تنکه اندن منفعت حاصل اولدی اما جانیکه نقصان محضدر
زیرا اول نسنه یی دیلمکله عرضکه کسر ویردك * وحکیمان کفته اند اکر آب حیات
فی المثل بآب روی فروشند دانا نخرد * فی المثل میمك وثانك فتحه لریله فرضیات وتقدیریاتدن
مستعملدر فرضا دیمکدر (با حرف مقابله (آب روی یوز صوییدر عرض معناسنه (فروشند
فعل مضارع جمع غائبدر صاتهلر ویا صاتسه (دانا عالم دیمکدر لیکن مراد عاقلدر التزاما
پس دانایی عاقل ایله تفسیر ایدنه دخل ایلین کندی مدخولدر (نخرد خانك فتحی وکسریله
فعل نفی مستقبل مفرد صاتون الماز دیمکدر (محصول ترکیب) وحکیملر دیمشلردر اکر آب حیاتی
مثلا یوز صوینه صاتارلرسه عاقل ودانا صاتون الماز * که مردن بعزت به از زندکانی بمذلت *
(که حرف تعلیل (بعزت مردنه متعلقدر (زندکانی کاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (والف ونون
تحسین کلام ایچون کلمشدر (ویا حرف مصدر (با حرف مصاحبت (مذلت مصدر میمیدر حقارت
معناسنه (محصول ترکیب) دانا آب حیاتی یوز صوینه الماز زیرا عزت ایله اولمك ذلت وحقارتله
زندکانیدن یکدر * بیت * اکر حنظل خوری ازدست خوشخوی * به ازشیرینی ازدست ترش روی *
حنظل حای مهمله ایله وظای معجمه ایله ابوجهل قرپوزینه دیرلر که بریه ده بتر قرپوز شکلنده اما
ایری اولماز بلکه همان یلاغج مقدارنده اولور زیاده آجیدر قرغه بوکن کبی لیکن اطبا بعض
علاجله آجیسین آلوب انکله بعض امراضه علاج ایدرلر (خوشخوی وترش روی رانك سکونیله
وصف ترکیبیدر ایی خویلی واکشی صورتلی دیمکدر (محصول بیت) اکر مثلا حنظل یرسك
خوش خوی اللدن ترش روی اللدن لذیذ وطتلو نسنه یمکدن یکدر نتکه شاعر دیمش (بیت) اکر
زهر یسه خوشدر یار اللدن (کرکز سکری اغیار اللدن) * حکایت * یکی ازعلما خورندهٔ بسیار
داشت وکفاف اندك بایکی ازبزرکان که حسن ظن بلیغ درحق اوداشت بکفت روی ازتوقع وی
درهم کشید وتعرض سؤال ازاهل ادب در نظرش ناپسند آمد * خورنده اسم فاعلدر یجی
معناسنه مراد اهلی وعیالیدر (خورندهٔ بسیاره مضاف ایدنلر معنی جانبنه ناظر دکللر ایمشلر (کفاف
بونده رزق معناسنه در (بایکی باحرف صله (ازبزرکان یکی یی بیان ایدر (که حرف رابط صفت
(حسن ظن مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وبلیغه بیانیه (حق او لامیه (روی درهم کشیدك مفعول

ردابن سید علی وسروری

ردسروری

حنظله عربجه ثمرة العلقم دیرلر منه

ردسروری وشمعی

صريحی (وارتوقع غيرصريحی (ويه اضافت مصدرك فاعلنه در توقع اميد معناسنه در بونده مراد
عرضحال وطلبدر (وی ضميری عالمه راجعدر (وداشت ودرهم كشيد فاعلی يكی از بزركاندر (تعرض
سؤال مصدرك مفعولنه اضافتيدر ديلمكه تعرض ديمكدر (نظرش شين ضميريكی يه راجعدر
(محصول تركيب) علمادن بريسنك اهل وعيالی چوق ايدی وكفافی آزا كابردن برينه كه انك
حقنده حسن ظن بلبغی وارايدی حالنی سويلدی يوزونی انك توقعندن بورشدردی يعنی
عبوس الوجه اولدی واهل ادبدن ديلمك عرض ايلك نظرنده نابسند كلدی حاصلی نامعقول
كلدی* قطعه * زبخت روی ترش كرده پيش يار عزيز* مروكه عيش برونيز تلخ كردانی*
روی كردەنك مفعول اول صريحی (وترش ثانيسی (وزبخت غيرصريحی (كردەده هاء رسمی
حرف تربيه‌درهاء ترتی بيلنلر كردهٔ مرودن حال طوتوب خطا ايلمشلر (پيش يار عزيز لاميه
وبيانيه‌در (پيش مروك مقدم مفعوليدر (مرو فعل نهی مفرد مخاطب رويدندن كتمه ديمكدر
(كه حرف تعليل (عيش عينك فتحيله بونده ديرلك مراد در (برو برحرف استعلا واو ضمير
غائب يارعزيزه راجعدر انك اوزرينه ديمكدر عرب عليه دير بونده معنی اكا ديمكدر (تلخ تانك
فتحی ولامك سكونيله آجی ديمكدر (نيز حرف عطف واوكبی ديدم كل تازه چند دسته حكايه سنده
كلمش ايدی وبعض شارح انده ذكرنی اهمال ايدوب بونده ذكرايدوب واو عطف معناسنه‌در
ديمش وبعض شارح انده اهمال ايدوب بونده ذكر ايلديكنی خطاسنه حمل ايدوب
زياده تعرضلر ايلمش لبكن حقيقت حاله نظر ايدنجه محل تعرض دكل فتأمل (كردانی فعل
مضارع مفرد مخاطبدر كردانيدندن ايلرسين ديمكدر (عيش مفعول اول صريحی وتلخ ثانيسی
وبرو غيرصريحی (محصول بيت) طالعكدن يوزك اكشدوب عزيز يارك اوكنه وارمه زيرا
اكاده ديراكی وصف ابی تلخ ايدرسين يعنی سنك بی حضور لغكدن اوله بی حضور اولور
* بحاجتی كه روی تازه روی وخندان رو* فرونبندد كار كشاده پيشانی * بحاجتی باحرف صله
(كه حرف بيان ويا رابط صفت (روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر رويدندن كيدرسين
ديمكدر (تازه روی وصف تركيبيدر تازه يوزلی ديمكدر كولج يوزلی معناسنه (خندان تازه رويه
معطوفدر خندان رونقديرنده يعنی كولج يوزلی ديمكدر (رو رانك فتحيله فعل امر مفرد
مخاطبدر رويدندن كيت ديمكدر تنازع طريقيله ايكی وصف تركيبی يه مصروفدر مصراع ثانی
مقام تعليلده واقعدر (فرو بونده ادات تأكيددر (نبندد فعل نفی مستقبل بناء مجهول معناسنه
باغلنماز ديمكدر (كار كشاده پيشانی يه مضافدر ياء بطنيله پس ياء بطنی يه حرف وحدت
دين ظاهر در كه يائی كاتبده اثبات ايلمش بويله ايدنجه خطا ايلمش كشاده پيشانی وصف
تركيبيدر اچق آلنلی ديمكدر النی اچق معناسنه (محصول بيت) برحاجته كه كدرسين تازه رو وخندان رو
كيت زيرا اچق آلنلينك ايشی باغلنماز يعنی ايشی فتح اولور منعقد اولماز خندانی بحال طوتانلر بحال
ايمشلرورفتن‌دن مشتقدردين ايو وارمش مصراع ثانينك معناسنی آلنلی آچلمش اولان كيسه‌نك
ايشی آشاغه باغلنمز دين قتی اشاغه‌دن سويلمش *آورده اندكه اندكی در وظيفهٔ او زيادت كرد
وبسياری ازارادت كم پس ازچند روزچون محبت معهود برقرارنديد كفت * آورده اند روايت
ايلمشلردر (كه حرف بيان (اندكی يا حرف تنكير (زيادت تااسلوب مجمدر مطول يازلمشدر (بسياری
ياسيده حرف تنكيردر (ارادت افعال بابندن مصدردر تامطول يازلمشدر زيادتكی محبت معهود
بيانيه (محصول تركيب) (روايت ايلمشلردر كه صاحب دولت وظيفه‌سنه ازاجق زياده ايلدی
وارادت) ومحبتدن چوق نقص ايلدی (يعنی ارادتنی ناقص ايلدی (وعالم نيجه كوندن صكره
چونكه معهود محبتی قرار اوزره كورمدی ديدی * بيت * بئس المطاعم حين الذل تكسبها

ردشراح جميعا

ردسروری

ردابن سيدعلی

ردابن سيد علی وسروری

ردشمعی

ردشمعی

القدرمنتصب والقدر مخفوض (بئس فعلدر افعال ذمدن (المطاعم معرف باللام فاعلی مفردی
مطعم) كلور (ميمك فتحی وطانك سكونی وعينك فتحيله يينلن نسنه‌نك اسميدر (مخصوص بالذم
محذوفدر (تقديری بئس المطاعم مطاعم (حين منصوبدر تكسبنك ظرفيله مضافدرذ له (تكسبها
فاعلی تحتده مخاطبدن كنايت ضمير (وها ضمير منصوب متصل مفعولی راجعدر مطاعمه (القدر
قافك كسريله چوملك لفظا مرفوع مبتدا (منتصب افتعال بابندن اسم فاعلدر وخبر مبتدا
انتصاب (لغتده ديكلوب طورمقدر (بونده مراد چوملك قينا تمقدر واو حرف عطف (قدر
قافك فتحی ودالك سكونيله مرتبه ورفعت ديمكدر لفظا مرفوع مبتدا (مخفوض اسم مفعول نقيض
مرفوعدر وخبر مبتدا (مصراع ثانی مصراع اوله نسبت مقام تعليلده در (محصول بيت)
نه يرامز ييجكلردرشول ييجكلر كه انلری ذل وهوان وقتنده كسب ايدرسين زيرا اكرچه چوملك
آتش كارنده طعامله مملوديكلوب قينار يعنی اكرچه ذل وهوانله مكسوبك ازدياد نعمته سببدر
اما مرتبه وحرمتك انتقاصنه باعثدر حاصلی ديلنجينك يوزی قاره وطورباسی طلو ديمكدر
* بيت * نانم افزودوابرويم كاست بی نوايی به‌از مذلت خواست نانم* مبتدا اتمكم ديمكدر افزود
فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بيننده مشتركدر بونده لازمدر آرتدی يعنی زياده اولدی
ديمكدر خبر مبتدادر آب رويم لاميه ومبتدا كاست كاف عربيله فعل ماضی مفرد غائب لازمله
متعدی بيننده مشتركدر بونده لازمدر اكسلدی معناسنه خبر مبتدادر بی نوايی آزقصرلق
وفقيرلق معناسنه در (مذلت خواست لاميه در (مذلت مصدر ميميدر حقارت (وخواست
فعل ماضيدر (خواستن معناسنه (يعنی ديلمك (محصول بيت) اتمكم زياده اولدی اما يوزم
صويی اكسلدی (پس نواسزلق يكدر ديلمك مذلت وهواندن (يعنی خلقه عرض حاجت ايدوب
عرض وناموسی تلف ايلمكدن نواسزلغه وفقريله چكمك اولی در * حكايت * درويشی را
ضرورتی پيش آمد كسی كفتش فلان نعمت بی قياس دارد اكر برحاجت تو واقف كردد هما نادر
قضای آن توقف رواندارد كفت من اورا ندانم كفت منت رهبری كنم دستش بكرفت تا بمنزل آن كس
درآورد درويش يكی راديد لب فروهشته وتند نشسته سخن نكفت وبازكشت كفتنش چه كردی
كفت عطای او بلقای او بخشيدم * درويشی وضرورتی يالری حرف وحدت (نعمت بی قياس
بيانيه (همانا كانه ومأمولدر ديمكدر (قضای آن مصدرك مفعولنه اضافتيدر منت بن سكا ديمكدر
رهبر (وصف تركيبيدر يريدندن قولاغوز معناسنه در (يا حرف مصدر (تا حرف غايت باحرف صله
منزل انكس لاميه در حرف تأكيد آورد كتوردی (فرو بونده حرفدر اشاغلق معناسنی
افاده ايدر هشته ماضيدن قسمدر لغتده صاليورمش معناسنه در اما فرو لفظيله صارقمق
معناسنی افاده ايدر لب مقدم مفعوليدر دوداغين صاقمش ديمكدر تند تانك ضمی ونونك سكونيله
لغتده اتی ديمكدر يعنی كسكين اما بونده عبوس الوجه اولمقدن كنايتدر باز كشت كرودوندی
عطای او مصدرك فاعلنه اضافتيدر (باحرف صله لقای او لاميه لقا يوزه وكورمكه ديرلر
بونده يوز مراد در (محصول تركيب) بر درويشك اوكنه برضرورت كلدی يعنی برضرورتی
واقع اولدی بر كيمسه اكا ديدی فلان كيمسه‌نك بی قياس نعمتی واروا كرسنك حاجتوكه واقف
اولورسه اميددر كه انی قضا واداايلمده توقفی روا طوتمز درويش ديدی بن انی بيلمم اول كيمسه
ديدی بن سكا قولاغوزلق ايدەيين درويشك الن طوتدی اول ايتديكی كمسه‌نك اوينه
دخال ايدنجه انی يه ديدی درويش برشخص كوردی دوداغن صارقتمش وغضبناك
وعبوس الوجه اوترمش هيچ سوز سويلميوب كرودوندی قولاغوز درويشه نيلدك ديدی
درويش ديدی انك عطا واحسانی لقاسنه يعنی صورتنه باغشلدم * قطعه *

* مبر حاجت بنزديك ترش روى * كه از خوى بدش فرسوده كردى * مبر فعل نهى مفرد
مخاطبدر بريدندن ايلتمه ديمكدر (حاجت مفعول صريحى (و بنزديك غير صريحى (با
حرف صله در (ترش رويه اضافت لاميه‌در ترش روى وصف تركيبيدر اكشى صورتلى معناسنه
(كه حرف تعليل (خوى بد بيانيه (وشين ضمير ترش رويه راجعدر (فرسوده لغتده آشنمش
معناسنه‌در ماضيدن قسمدر اما استعمالرنده اضطراب و بى حضورلق معناسنه‌در بونك كبى
صيغه‌لره اسم مفعول اطلاق ايدنلرك تتبعى يوغيمش (فرسودن ازمكدر دين خطا ايلمش زيرا ردسرورى
سودنك معناسيدر فرسودك دكل (كردى كاف عجمك فتحى وسكون را ايله فعل رد سرورى
مضارع مفرد مخاطب اولورسين ديمكدر صيرورت معناسنه مصدرى كرديدن كاور اصلنده
دونمكدر مولوى كبى ودكرمن كبى وعربه تكرلكى كبى ودولاب كبى وغيرى صكره انقلاب
معناسنده ده استعمال ايلديلر برحالدن برحاله دونمك معناسنه بوندندر كه اولمق معناسنده مطلب
استعمال ايلديلر فاحفظ (محصول بيت) اكشى صورتلينك يانينه حاجتك ايلتمه يعنى عبوس
الوجه اولنه عرض حاجت ايلمه زيرا چركين خويندن و بد مشربندن بى حضور ومضطرب
اولورسين يعنى حاجتك بتمز پس بى حضورلق لازم كلور * اكر كويى غم دل با كسى كوى *
كه از رويش بنقد آسوده كردى * كويى فعل مضارع مفرد مخاطب (غم دل لاميه
وكويينك مفعولى (با حرف صله (كسى يا حرف وحدت (با كسى كويك مقدم مفعوليدر
(كه حرف رابط صفت (بنقد الآن و بالفعل ديمكدر (آسوده ماضيدن قسمدر ديكلنمش
ديمكدر راحت معناسنه (محصول بيت) اكر كوكل غمنى سويلرسك بركيمسه‌يه سويله كه
كورليوزندن حالا و بالفعل آسوده وراحت اوله سين يعنى كوكل غمنى ديمك لازم اولنجه
بركيمسه‌يه سويله كه روى خنداندن مستريح وراحت پذير اوله سين (شارحك بريسى مصراع فرح فاك فتحى ورانك سكونيله صفت مشبهه در للطابع
ثانينك معناسنى كورليوزندن فرح ومستريح اوله‌سين ديمش وبريسى مستريح عبارتنى ترك
ايدوب تعصب طريقيله يالكز فرح عبارتنى اسناد ايدوب اعتراض ايلمش ليكن بوخصوصده رد سرورى
كندى معترضدر (ومصراع ثانينك معناسى كه انك يوزندن اول حالده آسوده ومسرور
دونه‌سين ديين معنايى بيانه دوندرمش * حكايت * خشك سالى در اسكندريه پديد آمد ردشمعى
چنانكه عنان طاقت خلق از دست رفته بود ودرهاى آسمان برزمين بسته وفرياد اهل
زمين باسمان پيوسته * خشك سال قورقلق يل يعنى قتلق (ويا حرف وحدت (حرف مصدر
دين يابس سويلمش (اسكندريه‌دن مراد مصرك اسكندريه‌سيدر (پديد عجم باء عجميله رد سرورى
اوقور وروميلر باء عربيله آشكاره ديمكدر (عنان طاقت خلق بيانيه ولاميه‌در (درهاى آسمان
لاميه در مجازا (محصول تركيب) اسكندريه‌ده برقورقلق يل ظاهر اولدى شويلكه خلقك
عنان طاقتى الدن كتمش ايدى زياده قتلقدن واچلقدن وكوك قپوسى يراوزره بغلنمش ايدى
يعنى يغمور يغمز ايدى ويريوزندن بركات قالقمش ايدى واهل زمينك فرياد وفغانى آسمانه
اولاشمش ايدى اچلقدن وقتلقدن (خلق برينه درويشان يازانلر نسخه‌لرى تتبع ايلمامشلر رد ابن سيد على وسرورى
* قطعه * نماند جانور ازوحش وطير وماهى ومور * كه برفلك نشد از بى‌نوايى افغانش *
جانور نونك سكونيله وواوك فتحيله جانلى ديمكدر زيرا (ور واوك فتحيله ادات نسبتدر (از
بونده حرف تبيين در (وحش انسانله دأنوس اولميان حيوان (كه حرف بيان (نشد بونده
نرفت معناسنه‌در (بى نوايى بى زادى وبى نعمتى ديمكدر (دودرويش خراسانى حكايه‌سنده
نوانك معناسنى بيان ايليوب بونده صحاح فرسدن نعمتله تفسير ايدنه تعرض ايلين بى وجه ردسرورى
تعرض ايلمش (افغانش شين ضمير جانوره راجعدر (محصول بيت) وحش وطير وماهى

ومورادن جانلى قالمديكه نواسزلقدن فلكه افغانى كتمدى يعنى كتدى نشدك فاعلى افغاندر
حاصلى جميع جانايلر محنت وعذابده ايدى قتلقدن * عجب كه دود دل خلق جمع مى نشود *
كه ابر كردد وسيلاب ديده بارانش * دود دل خلق لاميه‌لردر مجازا (مى نشود تقديرى
نمى شود در ضرورت وزن ايچون بويله اولدى (كه بونده حتى معناسنه در (كردد فعل
مضارع مفرد غائبدر كرديدندن كه اصلنده دونمك معناسنه در نتكه كردى فعلنده مفصل
بيان اولدى ايدى على كل حال صيرورت معناسنده استعمال نقل طريقيله در (سيلاب مركبدر
سيل ايله آبدن سيل عربيدر صو سيلى ديمكدر (ديده‌يه اضافتى استعاره طريقيله در (بارانش
شين ضمير ابره راجعدر (محصول بيت) عجبدر كه چوق اغليوب ياش دوكمكدن وآه وناله
ايتمكدن خلقك كوكلى توتى بولت اولوب كوزلرى سيلابى باران اولميه يعنى عجبدر كه
خلقك كوكلى توتى جمع اولميه كه بولت اوله وكوزلرى سيلابى اول بلودك يغمورى اوله دوتن نسخهٔ اصل
حاصلى بومحل تعجبدر زيرا حددن زياده آه وناله وكريه ايلديلر قتلق محنت وعذابندن
* درچنين سالى مخنثى دوراز دوستان كه سخن در وصف اوترك ادبست خاصه در حضرت
بزركان وبطريق اهمال زسر آن دركذشتن هم نشايد كه طائفهٔ برعجز كوينده حمل كنند پس
برين دو بيت اختصار كنيم كه اندكى دليل بسيارى بود ومشتى نمونهٔ خروارى * سالى يا
حرف وحدت (مخنثى يا حرف وحدت (مخنث تفعيل بابندن اسم مفعولدر بوكلمش ظاهر
بودركه پشت انساندن كنايتدر (دوراز دوستان دعاء‌له در دوستلردن ايراغ اوله ديمكدر
بو دعانك معناسنده كه حرفنى ايراد ايدن يعنى برمخنث كه دوستلردن ايراغ اولسون ديين
ادايه خلل ويرمش (كه حرف رابط صفت (سخن مبتدا (وصف او مصدرك مفعولنه ردشمعى
اضافتيدر (ترك ادب دخى بويله‌در وخبر مبتدادر (خاصه خصوصا ديمكدر نتكه نظامى
مخزن الاسرارده بيورر (بيت) هست زيارى همه را ناكريز) (خاصه زيارى كه بود دستكير)
تشديد ضرورت وزن ايچون كتمشدر (حضرت حضور معناسنه در (بزركانه اضافت
لاميه در (با حرف مصاحبت (طريق اهمال بيانيه (سرآن لاميه (سرجهت وسودا
معناسنه در (وآن اشارتدر وصف مخنثه (دركذشتن تجاوز ايلمك ديمكدر يعنى اهمال ايلمك
(نشايد لايق دكل (كه حرف تعليل (طائفهٔ يا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه‌يى
حرف وحدت ديين سابق اوزره ذاهب اولمش (عجز كوينده لاميه در (برعجز كوينده
حمل كوندنك مقدم مفعوليدر (برين بونده بدين معناسنه‌در نتكه بعض نسخه‌ده بويله واقعدر
(با حرف مصاحبت ويا حرف ظرف (كنيم فعل مضارع متكلم مع غيره ويا فعل امر متكلم
مع غيره در اختصار ايدرز ويا ايده‌لم ديمكدر (كه حرف تعليل (اندكى مبتدا (دليل بسيارى
لاميه در ومبتداء ثانى (بود فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتداء ثانى وجملهٔ اسميه خبر مبتداء اول رد شراح جميعا
وايكى يا حرف تنكير حرف مصدر (وحرف وحدت طوتانلر معنى جهتنه ناظر اولمامشلر (مشتى
يا حرف وحدت بونده براوچ ديمكدر (نمونه اورنك ديمكدر (وهمزه اضافت ايچون كلمشدر
(خروار اصلنده اشك يوكنه اسمدر صكره هريوكه اطلاق ايلديلر تحريف ايدوب توركيجه
خرار ديديلر شول معروف ظرفه (وبعضيلر ديديلر خرار غراردن غينى خايه تبديل ايلديلر
(يا حرف وحدتدر (حرف اصليه ديينلر عندى سويلمشلر نمونهٔ خروارى لاميه‌در (محصول تركيب) ردابن سيد على وسرورى
شو نجلين برقحط وغلاسنه‌ده برمخنث دوستلردن ايراغ اولسون كه انك وصفنده سوز سويلمك
ترك ادبدر خصوصا اكابر نظرنده وطريق اهمال‌له انك اوصافى ذكرندن تجاوز ايدوب
كچمكده لايق دكلدر زيرا بعض طائفه كوينده نك عجزينه حمل ايدرلر كه قادر اولمدى شانه

كوره وصف ایلمكه دیرلر پس بوایكی بیتله اختصار ایده‌لم كه ازاجق نسنه چوغك دلیلی
اولور وبر آوج نسنه براشك یوكندن اورنك اولور * قطعه * كر تتر بكشد آن مخنث را*
تتر براد كرنباید كشت * تتر تاتاردن مخففدر ضرورت وزن ایچون (بكشد بانك ضمی وسكون
كاف عربیله ضرورت وزن ایچون (تتری یا حرف تنكیر ورا ادات مفعول (دكر لفظ مشتركدر
دخی معناسیله غیری معناسی بیننده دكر كس دیمكدر (نباید كشت كشتن معناسنه در شراح
دكر برینه بده آن یازارلر لیكن صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر (محصول بیت) اكر اول مخنثی
ردشراح جمیعا
تاتار اولدررسه قتلنه تاتاری تعیین ایلدیكی انكیچوندركه اول زمان عرب وعجمك پادشاهی
هولاكو ایدی واول جمیع عسكریله كافر تاتارلر ایدی وتاتاری زیاده بی رحم وخونخوار اولور
علی الخصوص كه كافر اوله تتری دخی انك ایچون قتل ایلامك كرك ویاغیر كیمسه تتری
انی قتل ایلدیكی ایچون اولدرمك كرك حاصلی بویله مخنثی قتل ایدن تاتاری قصاص
ایلامك كرك * چند باشد چو جسر بغدادش * آب درزیر وآدمی بر پشت * جسر جیمك
كسری وسینك سكونیله كپلر اوزرینه قوریلن كوپریكه بغدادك كوپریسی بویله در
(وشین ضمیر مذكور مخنثه راجعدر (آب باشدك اسمی (ودرزیر خبری (آدمی آبه معطوفدر
(بر پشت درزیركیدر (محصول بیت) نیچه بدك بغداد كوپریسی كبی اوستندن آدم اتندن
صو كچه یعنی اوزرنده آدم التنده صو اوله آب درزیر فرجنك صولنمه سند ن كنایتدر
* چنین شخصی كه طرفی از نعت او شنیدی در آن سال نعمت بی كر آن داشب تنك دستانرا
سیم وزر دادی ومسافران را سفره نهادی كروهی در ویشان از جور فاقه بجان آمده
بودند آهنك دعوت او كردند ومشورت بمن آوردند سر از موافقت باز زدم و كفتم *
شخصی یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (نعت بونده وصف ویاصفت معناسنه در
(زیرا نعت مدحده مستعملدر (اویه اضافت لامیه در (نعمت بی كران بیانیه (تنك
دست وصف تركیبیدر بحسب لغت الی طار یعنی الی یوفقه فقردن كنایتدر والف ونون ادات
جمع ورا حرف صله (دادی یا حرف حكایه (نهادی یاسیده بویله‌در (كروه بلوك دیمكدر ویا حرف
وحدت (درویشان بدلدر كروهدن (جور فاقه لامیه‌در (بجان باحرف صله جانه كلدیلر انلرده
استعمالدر جاندن اوصاندیلر دیمكدر (آهنك دعوت او مصدرك مفعولنه ولامیه اضافتلریدر
بو كلامدن معلومدركه حضرت شیخك درویشلرنی دعوت ایلمش اوله (مشورت میمك وواوك
ورانك فتحه‌لریله وشینك سكونیله ومشورت میمك فتحی وشینك ضمی و واوك سكونیله وشوری
شینك ضمی ورانك فتحیله برمعنایه در طانشقلق دیمكدر (سراز موافقت باززدم باشمی انلره
موافقت ایلمكدن كرواوردم اعراض ایلمكدن كنایتدر (محصول تركیب) بونجلین برشخص كه نعتندن
برمقداری ایشتدك اول سنه ده نعمت بی نهایه سی وارایدی حاصلی اهل مكنت وقدرت ایدی
الی یوفقه اولنلره اقچه والتون ویرردی ومسافران وغربایه سفره قوردی یعنی ضیافت ایدردی
بربلوك درویشلر فقر جورندن جاندن اوصانمشلر ایدی آنك دعوت وضیافتنه قصد ایلدیلر
وبكا مشورت كتوردیلر یعنی بنمله مشاوره ایلدیلر انلره موافقتدن اعراض ایلدم ودیدم * قطعه *
نخورد شیر نیم خورده سك * ور بسختی بمیرد اندر غار * نخورد فعل نفی استقبال شیر فاعلی
(نیم خورده یمه واچمه‌دن بر كیمسه‌نك ویابرنسنه‌نك آرتغنه دیرلر فضله معناسنه‌كه عربجه
سؤر دیرلر (سكه اضافتی لامیه‌در اتك آرتغی دیمكدر (ور واو حرف حال ورای مفرده حرف شرط
اكردن مخففدر شراح واوسز اكر یازمشلر لیكن صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر (بسختی باحرف
رد شراح جمیعا
مصاحبت ویا ظرف (ویا حرف مصدر غار مغاره معناسنه‌در (محصول بیت) ارسلان ایت آرتغی

تتر وتتار تاتار كبی مخففاتلردر
تخفیفی ضرورت ایچون
اولمیوب كلام منثور
فصحاده دخی واقع ایكن شارح
مرحومك عباره سی بونی
ایهام ایدر فتدبر
للطابع

یمز حال بوكه مغاره‌ده شدت جوعله اولورسه‌ده * تن بیچارگی وكرسنكی * بنه ودست پیش سفله
مدار * تن مصراع ثانی اولنده (بنه فعلنك مقدم مفعولیدر باحرف صله (بیچارگی كاف های
رسمیدن بدل (ویا حرف مصدر بیچاره لكه دیمكدر (كرسنكی كاف عجمك ضمی ورانك سكونی
وسینك كسریله ویای مصدر ایله آجلق دیمكدر بوایكی لفظ بنه فعلنك مفعول غیر صریحلریدر
بنه باحرف تأكید ونه نونك كسری وهای اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطب قودیمكدر (واو حرف
عطف (ومدار معناده بنه فعلنه معطوفدر (ودست مفعولی (و پیش ظرف مكانی (وسفله یه
اضافتی لامیه‌در (محصول بیت) تنكی بیچاره‌لكه وآجلغه قو یعنی تسلیم ایله والیكی الچق اوكنه
طوتمه یعنی احتیاج عرض ایله دیمكدن كنایتدر * كرفریدون شود بنعمت ومال * بی هنر را هیچ
كس مشمار * هیچ كس باحرف تأكید (مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی حسابه
المه (محصول بیت) اكر نعمت ومالله فریدونده اولورسه هنرسزی هیچ كیمسه صایمه یعنی
بی هنر اولانی هیچه صایمه حاصلی انسان برینه قومه دیمكدر * پرنیان ونسیج برنااهل *
لاجورد وطلاست بردیوار * پرنیان منقش قوماش جنسنه دیرلر ونسیج اغربها لو قوماشه
دیرلر یعنی معتبر قوماشه دیرلر (بر حرف استعلا (نااهلدن مراد ناداندر (لاجورد معروف
(وطلا طانك كسریله یالدز التونه دیرلر (محصول بیت) نادانك اوزرنده پرنیانله نسیج دیوارك
اوزرنده لاجورد ایله طلا كبیدر ادات تشبیه مضمردر یعنی نااهلك اوزرنده اغربهالی قوماشلر
لاجورد والتون صویله منقش دیواردر طلایی عجم اماله ایدوب طلی دیرلر موسایی موسی وعیسایی
عیسی ایلدكلری كبی * حكایت * حاتم طایی را كفتند از خود بزركتر همت درجهان دیده ویاشنیده
كفت روزی چهل شتر قربان كرده بودم وبا امرای عرب بكوشهٔ صحرا بیرون رفتیم خاركنی را دیدمكه
پشتهٔ خار فراهم اورده كفتم بمهمانی حاتم چرا نروی كه خلق برسماط او كرد امداند كفت (بیت)
هر كه نان از عمل خویش خورد) (منت حاتم طایی نبرد) من ورا بهمت وجوانمردی برتر از خود دیدم *
رد شمعی
حاتم عرب تانك كسریله اوقور اسم فاعل وزنی اوزره اما عجم تانك فتحیله استعمال ایدر شارحك
بری عجم تایی مفتوح اوقودیغنه واقف اولمدیغندن فتح تایه منكردر (طایی یه اضافتی بیانیه در
طایی اسم منسوبدر طی قبیله سندن سیدوزنی اوزره (پس طایی قبیله سنه منسوبدر دینی اصل
رد سروری
لغت طی اولوب نسب شاذه دن اولدیغنه آگاه دكل ایمش (بزركتر اسم تفضیل (وهمت هانك
فتحی وكسریله فاعلی معناسی قصد واراده‌در (دیده ده وشنیده ده اولان یا ضمیر خطاب وهمزه
حرف توسل (همزه‌لر خطاب ایچوندر دینی قابل خطاب دكل ایمش (روزی یا حرف وحدت
ردشمعی
(چهل قرق (امرای عرب لامیه (امرا امیرك جمعیدر زیرا فعیل وزنی اوزره اولان اسم اكثر بو وزن
یولمق ایله قوپارمغك فرقی
ندر بیان بیوریله
للطابع
اوزره جمع اولور فقیرك فقرا كبی (خاركن وصف تركیبیدر كنیدندن دكن قریجی (ویاحرف وحدت
(دكن یولیجی دنسه ده جائز (اما قوپاریجی دیمز بعض شارح دیدكی كبی (كه حرف بیان رد شمعی
(ویاحرف رابط صفت (پشته‌دپه‌یه وبغنه دیرلر بونده مراد بغندر (پس ارقه‌یوكی دین غلط
ردشمعی
سو بلمش (خاره اضافتی بیانیه در (پشته‌ده اولان همزه وحدت ایچوندر دین ایكی وجهله
خطا ایلمش فتدبر (فراهم اورده جمع ایلمش دیمكدر (باحرف صله (مهمان میمك كسری
(وهانك سكونیله قونغه دیرلر كه عربجه ضیف دیرلر ضادك فتحیله (ویاحرف مصدر (كه
ردشمعی
حرف تعلیل (خلق (یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (سماط بونده سفره معناسنه‌در
(كرد آمده اند جمع اولمشلر (هر كه تقدیری هر كس كه‌در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی
پس هر كه مبتدا (نان خوردك مقدم مفعول صریحی (واز عمل غیر صریحی (عمل خویش
لامیه در (خورد واو رسمیله خانك و رانك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائب یردیمكدر

(منت حاتم طايی مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب التمزديمكدر
(بونده كتوره‌مزمز اددر (من اوراين انی ديمكدر (بهمت باحرف ظرف وياحرف
مصاحبت (جوانمردی ياحرف مصدر (برتر يوجه رك (يعنی اعلى (محصول حكايه)
حاتم طائی يه ديديلر كندكدن اولورق همتلی كيمسه جهانده كورمش وياايشتمش مىسين
حاتم ديدی بركون قرق دوه‌قربان ايلمشيدم وعرب بكلريله كوشهٔ صحرايه طشره كتمش ايدك
برخاركنی كوردم دكن يعنی جمع ايلمش ديدم نيچون حاتمك ضيافتنه وارمزسين كه‌بربلوك خلق
انك ضيافتنه واروب سفره سی اوزره جمع اولمشلر خاركن بو بيتله جواب ويردی يعنی
هر كيمسه كه كندی عملندن اتمك يريعنی هر كس كه كندی كسبيله معاش ايدر حاتم طاينك
منتنی كتورمز حاصلی انك منتی يوكنی چكمز حاتم ديدی بن انی همتده وجوانمردلكده كندمدن
يوجه‌رك كوردم يعنی انی كندمدن زياده بلند همت كوردم * حكايت * موسی پيغمبر
عليه السلام درويشی راديد كه ازبرهنكی بريك اندر نهان شده‌بود كفت ياموسی دعايی بكن
تاخدای تعالى مرا كفاف دهد كه از بی طاقتی بجان امدم موسی عليه السلام دعا كرد تاحق تعالى
اورادستكاهی دادپس ازچند روزی كه ازمناجات باز امد ديدش كرفتار وخلقی انبوه بروكردامده
كفت اين راچه حالتست كفتند خمرخورده وعربده كرده ويكی راكشته اكنون قصاص
ميكنند * درويشی را يا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (برهنه باده فتح وكسرجائز ورا
مفتوحدر چيللق ديمكدر عربجه عريان ديرلر عينك ضميله وكاف عجم هاء رسميدن بدلدر
(وياحرف مصدرچيلقلق ديمكدر (باحرف ظرف (ريك رانك كسری وكاف عجمله قوم
ديمكدر عربجه رمل ديرلر رانك فتحی وميمك سكونيله (اندر با متضمن اولديغی معنای
ظرفيتی تأكيد ايدر (نهان نونك كسريله كزلی ديمكدر (دعايی ياحرف وحدت (وياتنكير
(تاحرف تعليل (كفافی ياحرف وحدت (وياتنكير (كه حرف تعليل (دستكاه دالك فتحی
وسين وتانك سكونيله قدرت ومكنت ديمكدر (وياحرف وحدت (وياحرف تنكير (حرف وحدته
تخصيص ايلين امعان نظر ايلمامش (دستكاهيدن صكره داد يرينه دهدله اجابت امد يازانلر
صحيح نسخه‌لره مخالف يازمشلر (ديد فاعلی موسی (وشين ضمير درويش برهنه يه راجعدر
(خلقی ياحرف تنكير (انبوه فتح همزه وسكون نون وضم با وهاء اصليه ايله چوق معناسنه
يعنی كثير (عربده سرخوش صواشنه ديرلر (محصول تركيب) حضرت موسی بردرويشی
كوردی چيلقلقدن قوم ايچنه پنهان اولمش يعنی كنديني قوملە ستر ايلمش ديدی ياموسی دعا ايله
خدا بكا كفاف ويره كه طاقتسزلكدن جاندن بيزار اولدم موسی دعا ايلدی تاحق تعالى
اكا قدرت ومكنت ويردی نيچه كوندن صكره كه موسی مناجاتدن كلدی حريفی مؤاخذ
وكرفتار كوردی واوزرينه خلق كثير جمع اولمش ديدی بوكانه حالت اولدی ديديلر كه خمر ايچمش
وسرخوش ايله غوغا وبرينی قتل ايلمش شمدی حريفی قصاص ايدرلر * بيت * كربهٔ مسكين
اكر پرداشتی * تخم كنجشك ازجهان برداشتی * كربهٔ مسكين بيانيه (پرباء عجمك فتحيله بونده
قنت معناسنه‌در (داشتی حكايت حال ماضی مفرد غائب قنت طوتايدی يعنی قنتی اولايدی
(تخم معروف (كنجشك كاف اولی بعض اعجام عربی وبعضيسی عجمی اوقوديلر (وجيم
عربيدر (كاف ثانيده (برداشتی فعل ماضی حكايت حال مفرد غائب جزاء شرطدر قالدرردی
ديمكدر (محصول بيت) مسكين كدينك اكر قنتی اولايدی سرچه‌نك تخمنی جهاندن قالدرردی
يعنی فرصت النه كرسه دنياده برسرچه قوماز دی المادق (بيت) بو بيت شجرهٔ احزب اوزاندن
اولديغيچون شراح بونی نثرظن ايلمشلر كه نثرشكلنده يازمشلر * عاجز باشد كه دست قدرت يابد *

رد سروری

پنجشكده ده بز معنايه يعنی
مرچه معناسنه لغتدر
مه
ردشراح جميعا

قناد
نسخه

برخيز

برخيزدودست عاجزان برتابد * عاجز تقديری شخص عاجزدر (باشد كه اولوركه (دست
قدرت بيانيه‌در (ويابدك مقدم مفعولی (يابد بونده بويله معناسنه‌در يابيدندن (برخيزد فعل
مضارع مفرد غائبدر برخيزيدندن قالقار (واو حرف عطف (دست عاجزان لاميه (وبرتابدك
مقدم مفعولی (برحرف تأكيد تابدفعل مضارع مفرد غائبدر تابيدندن تافتندن دينلرخطا ايلديلر
(محصول بيت) عاجز وزبون كيمسه اولوركه قدرتالنی بولور يعنی قادر اولنجه قالقار وعاجزلك
النی بورر حاصلی عاجزاولور كدا كا قدرت ال ويرنجه ضعيف وزبون اولنلره جور وجفا ايدر نتكه
عالمده تكرار مشاهده‌در (باشد بونده اولور واوله معناسنه متحملدر يعنی چوق واقع اولوركه
عاجز اولان كيمسه قوت وقدرت صاحبی اولنجه يعنی اكا قدرت ال ويرنجه عاجز اولان كيمسه‌لرك
الن بورر يعنی جفا واذا ايدر * موسی عليه السلام بحكمت جهان آفرين اقرار كردو واز تجاسر
خويش استغفار روايت (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) برخواند * با حرف صله
(حكمت جهان آفرين لاميه (جهان افرين وصف تركيبی در تقديری خدای جهان افرين در تجاسر
تفاعل بابندن مصدردر جرأت معناسنه ثلاثيسی جسارتدر پس تجاسره كستاخلق دين كستاخلق
ايلمش (خويشه اضافتی لاميه‌در (استغفاردن صكره بركرد لفظی مقدردر (لوحرف شرط (بسط
فعل ماضی مفرد مذكر غائب فعل شرط (الله لفظا مرفوع فاعلی (الرزق رانك كسريله مفعول
صريحی (لعباده غير صريحی (لبغوا فعل ماضی جمع مذكر غائب جواب شرط (فی الارض ظرف
مكانيدر لبغوا فعلنك (محصول تركيب) حضرت موسی عليه السلام خدانك حكمتنه اقرار ايلدی
وكندينك اول حريف ايچون ايلديكی دعايه جرأتندن استغفار ايلدی ومذكور ايتك مضمونی
اوقودی واكر خدا قوللرينه رزقی واسع ايلسنه يريوزنده البته بری برى اوزره ازغونلق ايدرلردی
يعنی جميعی غنی ايلسه بری برينه ظلم ايدرلردی واكر قوسنی فقير ايلسه هلاك اولورلردی
(ديديلر كه بوايت كريمه اصحاب صفه‌نك برطائفه‌سی حقنه نازل اولديكه وسعت رزق وغنا طلب
ايلديلر * بيت * ماذا اخاضك يامغرور فی الخطر * حتی هلكت فليت النمل لم يطر * ماذا اسلوب
عربيت اوزره ايكی وجهله اعراب اولور بريسی ما اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا وذا اسم موصول
الذی معناسنه (واخاض فعل ماضی مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن ادخال معناسنه اما اصلنده
صوده مستعملدر يعنی صويه ادخال ايلمك مثلا اخاض دابته فی الماء اذا ادخلها ديرلر يعنی
دوارى صويه كيوردی ثلاثيسی لازمدر افعاله نقل ايلمكله متعدی اولور خاض يخوض خوضا
وخياضا نصر بابنك اجوف واويسندن كاف ضمير منصوب محلا منصوب مفعولی (وجملهٔ فعليه
اعرابدن محلی يوق صله سيدر ذالك وذا صله سيله اعرابدن محلا مرفوع خبر مادر (وجملهٔ
اسميه‌نك اعرابدن محلی يوق جملهٔ ابتدائيه (پس معنا نه نسنه‌در شوالكه سنی ادخال ايلدی
ديمكدر (ايكنجی وجه اولدركه ماذا مجموعی اسم واحد اعتبار اولنه ای شیء معناسنه محلا مرفوع
مبتدا نه نسنه ديمكدر اخاضك جملهٔ فعليه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا معناسی ای شیء
جعلك خائضا ديمكدر يعنی سنی نه شیء داخل ومقتحم قلدی ديمكدر (ياحرف ندا (مغرور منادای
مفرد معرفه مبنيدر ضم اوزره (فی الخطر جار مع المجرور اعرابدن محلا منصوب مفعول فيه در
اخاض فعلنك يعنی غير صريح ظرفيدر (خطر خاء معجمه‌نك وطاء مهمله‌نك فتحه‌لريله اشراف
علی الهلاك ايله تفسير ايدرلر يعنی هلاكه قريب اولمق (حتی بونده تاء تعليليه معناسنه‌در (هلكت
فعل ماضی مفرد مذكر مخاطبدر ضرب بابندن هلاكا وهلوكا ومهلكا ومهلكا ومهلكا ومهلكة
كلور مصدرلری (اسمی هلك كلور هانك ضميله (مصدری تهلكه‌ده كلور شذوذا فاحفظ (فليت
فاشرط محذوفه جوابدر (ليت لامك فتحيله حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (نمل نونك فتحيله

ردشراح جميعا

ردشمعی

مطلب اعراب ماذا

مطلب

اولكی مهلكا لامك فتحی
ايكنجيسی كسری اوچنجيسی
ضميله ومهلكة‌ نك لامك
ضميله‌در للطابع

قرنجه دیمکدر لفظا منصوب اسم لیت در (لم یطر طانك کسریله فعل جحد مفرد مذکر غائب
جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبرلیتدر ایکی را ضرورت وزن ایچون کسرك اشباعیله
اوقنور که تقدیرا بریامتولد اولور بعض شارح لم یطرك طاسنی مفتوح اوقمق کرك خطرك
طاسنه قافیه موافق اوله دیمش و بعضیسی فتحك جوازنه حکم ایلمش لیکن ایکسی بله سهوایلمش
زیرا طا وحرکتی حروف وحرکات قافیه یه داخل دکلدر فتدبر (لم یطرده طافتحیله وراکسریله
اوقنور قافیه ضرورتیچون دین خطا ایلمش زیرا طانك حالی مذکورکیدر اما رانك کسری
وتولدیاسی ضرورت وزن ایچوندر ضرورت قافیه یه تعلق یوقدرفتأمل (محصول بیت) ای مغروسنی
نه شروع ایتدردی خطرناك محله تاکیم هلاك اولدك یعنی مخوف محله سنی نه نسنه ادخال
ایلدیکه هلاککه سبب اولدی نه اولیدی قرنجه اوچیایدی جمیع دللرده قرنجه قناد لنماسی
ضرب مثلیدر مذکورك عربك مثلیدر وعجمك کبی بوندن صکره کلن قطعه ده کندی حضرت شیخ
ایراد ایدر وترکیده قرنجه نك قنادیدرز والی دیرلر * نظم * سفله چوجاه آمدوسیم وررش سبلی
خواهد بضرورت سر * بوایکی بیتی رباعی دیو یازنلر احوال نظمدن بی عجب بی بهره ایمشلر
وبونظمه بیت اطلاق ایلین وشرحنده بیت یازان هنوز بیت نیه دیرلر بلمزیمش (سفله اصل لغتده
سینك فتحی وفانك کسریله اسم جمعدر الحق قوم معناسنه صکره بعض عرب فانك کسرینی سینه
نقل ایلدیلر بعد سلب حرکت سین وسفله دیدیلرینه جمع معناسنه لیکن عجم بومشکلی مفردده
استعمال ایلدی بونده کی کبی الحق معناسنه براتقدیریله امدك مقدم مفعولیدر (زرش ضمیر سفله یه
راجعدر (سیلی سینك ولامك کسره لریله و یای اصلیه ایله ترکیده سله معناسنه در هبرده ذیرلر
سیلینك یاسنه کسره حرکت ویریلور ضرورت وزن ایچون دیینلرك صورتنه سبلی اورمق کرك
احوال وزنه مطلع دکل ایکن بویله کتابلره شرح یازدقلری ایچون بایه کسره حرکت
ویرمکسزین سوزندر نتکه مولانا جامی بسمله وعروضنده تقطیع ایلدکده مفعول مفعول
فاعلات بورمسندر بونکده اولی مفعول کلمکله ناموزون اولماز نهایتی سائرمصاریعه تقطیعده
موافقت اولماز لیکن ضررده ویرمزنتکه اوزانی تتبع ایده نه معلومسدر نظامینك مخزن الاسرار
اولی ونواینك حیرت الابراری اولی بسمله ایله واقع اولمش وسائرانبیانك تقطیعاتنه موافق دکل
لیکن موزوندر حضرت مولانا جامینك تقطیع ایلدیکی کی سیلی بعض شارح اوغلانجقلرك اساءت
حینده یوزینه اوریلان تبانچه ایله بیسان ایلمش و بعضیسی اکسیه اوریلان سله یه تخصیص
ایلمش ایکن ایکسیده تخصیصده خطا ایلمش زیرا استعمالده اعمدر نتکه ترکیجه ابی بیلنه معلومدر
سیلی سله معناسنه در اکا متصل اولان همزه وحدت ایچوندر دین ایکی جهتدن خطا ایلمش زیر
بونده همزه نك وجودی یوغیکن همزه اثبات ایلمش و وحدت ایچون منصوص اولان یا ایکن
وحدته دلالتی همزه یه حکم ایلمش بحقیقت یاحرف ظرف یاحرف مصاحبت بعض نسخه ده حقیقت
برینه ضرورت دوشمرسرش ضمیرینه سفله یه راجعدر (محصول بیت) الحق کیمسه که منصب
والتون والجه کلم یعنی بومذکورلره که مالك اوله دنائتندن نامعقول وناشایسته ایشلر وتکبر
وغرور بغلر پس انك باشی بالضروره وبالحقیقه تبانچه استر حاصلی اکا تأدیب لازمدر
* این مثل آخرنه حکیمی * زدست مورهمان به که نباشد پرش * این اسم اشارتدر مصراع ثانیه
(ومثلدن مراد ضرب مثلدرکه مصراع ثانیدن عبارتدر (آخر ادات تأکید وتقریر (نه
بونده ادات استفهام انکاریدر (حکیمی یاحرف وحدت (زدست اصلنده زده استدر ضرورت
وزن ایچون حذف وایصال ایلدی (محصول بیت) بوضرب مثلی برحکیم اورمدیمی یعنی البته
اوردی قرنجه نك اول یکدرکه قنادی اولیه حکیمك سوزی حاصلی بودرکه قرنجه نك قنادیدر

ردابن سیدعلی
ردسروری
ردشمعی
ردشمعی
ردابن سیدعلی وسروری
ردشراح جیعا
ردابن سیدعلی وسروری
ردشمعی

زوالی

زوالی قصدندن حصه بودرکه حضرت موسی علیه السلام دعا ایلدیکی کیمسه نك غناسبب قصاصی
اولدی * حکمت * پدررا عسل بسیارست ولیکن پسر کرمی دارست * کرمی داروصف
ترکیبدر حرارت دار معناسنه زیرا کرمی یای مصدر یله حرارته دیرلر کرکسه ذاتی اولسون کرکسه
عارضی حاد المزاج دیین ذاتی یه تخصیص بلامخصص ایلمش (محصول ترکیب) بو حکمت سابق
حکایته تمثیل طریقیله واقع اولمش بیورر که پدرك عسلی چوقدر اما اوغل حرارت دار در یعنی
باباسی اوغلنه عسل ویرمدیکی بخلندن وخساستندن دکلدر بلکه ضررندن خوف ایدرکه
حرارتی آرتوره دیو قورقار ایمدی الله تعالی هرکسی غنی ایلدیکی اول جهتدندرکه هرکس غنایه تحمل
ایلمز حضرت موسی علیه السلام حقنده دعا ایلدیکی فقیرکبی (بیت تمام مقصودی ترضیح وتنویر
ایدر * بیت * آن کس که توانکرت نمی کرد آند * او مصلحت توازتو بهترد آند * توانکر قوت
وقدرت صاحبی دیمکدر وتا ضمیر خطابدر (کرداند فعل مضارع مفرد غائبدر کرد ایندن
تصییر معناسنه سابقا مذکور اولان کبی (محصول بیت) اول کیمسه که سنی غنی ایلمز یعنی الله تعالی که
سنی اغنیادن وصاحب ثروتدن ایلمز اول سنك مصلحتکی وسکا لایق وموافق اولانی سندن
یکرك بلور زیرا هرکس غنایه تحمل ایلمز فقیر بك نشین کبی که سابقا مرور ایلدی * حکایت *
اعرابی رادیدم در حلقهٔ جوهریان بصره حکایت همی کرد که وقتی در بیابان راه کم کرده
بودم وازازاد معنی بامن چیزی نمانده بود دل برهلاك نهاده بودم که ناکه کیسهٔ یافتم پرازم وارید
هر کزآن ذوق وشادی فرآموش نکنم که پنداشتم که کندم بریانست وبازآن تلخی ونامیدی
که معلوم کردم که مروارید ست * اعراب بریه ده ساکن اولان قومك اسمیدر اسم جنسدر
جمعی اعاریب کلور (پس شیخك اعرابی بیور دیغی یاء وحدتله در (ور ادات مفعول (حلقه دن
چارسو لر یدر مراد (جوهریان (یاحرف نسبت والف ونون ادات جمع جواهر صاتجیلردن
عبارتدر (حلقه نك اضافتی بیانیه در (وبصره لامیه در (زاد معنی بیانیه در یمکدن عبارتدر
هرنه ایسه (پس زاد سفر ایچون التان طعام (ومعنی ذخیره ایدیلن طعام دیین یاکندن سویلمش
(دل برهلاك نهاده بودم کوکلمی هلاکه قومش ایدم (یعنی هلاك اولغی مقرر ایلدم ایدی (که
حرف بیان (ناکه کیسهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مراوارید (میمك ضمی ورانك
سکونیله انجو دیمکدر (شادی یاحرف مصدردر (پنداشتم باء عجمك کسریله فعل ماضی متکلم
وحده ظن ایلدم دیمکدر (کندم بریان بیانیه کندم کاف عجمك فتحیله بغدای دیمکدر (بریان بونده
قاورلمش معناسنه در (شارحك بریسی قاورلمش بغدای دیدکدن صکره بعضیلر دیدیلر که
اوتمه بغدای در دیمش (وبعض شارح قاورلمش بغد ایدر دیدیکنی کند ویه اسناد ایدوب
اوتمه یی مذکور شارحه اسناد ایدوب تعصب ایدوب دخل ایلمش (ایکن بو قولی مدخولدر
(تلخی (ونامیدی یالری مصدریه لردر (محصول ترکیب) بصره جوهرفرشلری مجلسنده
براعراب کوردم یعنی بربریه نشین کوردم که حکایت ایلردی که بروقت بیابانده یول یترمش ایدم وزاد
معنیدن بمله هیچ برنسنه قالمامش ایدی کوکلمی هلاکه قودم یعنی موتمی مقرر بلدم ناکاه انجودن
طلو برکیسه بولدم هرکز اول ذوق وشادلغی فراموش ایلمزم که بولدوغمده ظن ایلدم که
قاورلمش بغدایدر وینه اول امیدلکی واجیلغی تحقیق بلدم که انجوایمش قاورلمش بغدای
دکل ایمش (معنی بونده مراد ولازم اولان نسنه معناسنه در دیین بی معنی سویلمش (دلك ما قبلنده
براو ایراد ایدنلر زائد ایلشلر (وبازندن صکره فراموش نکنم عبارتنی ذکر ایدنلر یعنی کاتبه
کتورنلر بی فائده ذکر ایلشلر * قطعه * در بیابان خشك وریك روان * تشنه رادر دهان
چه درچه صدف * ریك رانك کسریله وکاف عجمله قوم دیمکدر (روان صفت مشبهه در

ردابن سیدعلی
ردسروری
ردسروری
ردشمعی
ردابن سیدعلی وسروری
ردشراح جمیعا

اقغان معناسنه (تشنه‌زارا ادات تخصیص (صدف معروف (محصول بیت) قوزی یبانده
واقغان قده یعنی بریه قنده تشنه‌نك دهانـندن انجو نه صدف نه یعنی ایکیسی برابردر زیرا کسمز
عطش ایدوب صوسزلغی قاندرماز (شارحك بریسی مصراع اولك معناسنده یعنی در بریه دیمش
وبریسی شویله ظن ایلمش که ریك روانی بیاندر واعتراض ایلمش لیکن مقصوده عدم وصولندن
کندی معترض اولمش (بیت) فکم من عائب قولا صحیحا) (وافته من الفهم السقیم) مردبی

ردسروری

توشه کاوفتاداز پای * درکربند اوچه زرچه خزف * مرد بی توشه بیانیه (توشه ازقدر
(کافتاد اصلی که اوفتاد ایدی ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (که حرف رابط
صفت (واو فتاد وآوله و وآو سز لغتدر دوشدی دیمکدر سقوط معناسنه (پس شراح
کاواصلندن که اوایدی (اوضمیر غائب (مردبی توشه‌یه راجع (وفتادفالك کسریله بعضیسنك

ردشراح جمیعا

قولی اوزره (وضمیله بعضیسنك وبری برینك قولنه دخل وتعرض ایلدکلری هب فاسددر
(فارسیده بومقدار بضاعتله بویله مغلق کتابه شرح یازمق غرابتدندر (از پای اوفتاده فعلنه
متعلقدر (درحرف ظرف (کربند قوشغه‌درلر (زرمعروف (خزف خا وزاء معجمه ایله سقسی

ردسروری

دیمکدر (خزفه سقسی پاره‌سی دینه اعتراض ایلین زائد ایلمش (محصول بیت) از قسمز
ارکه ایاقدن دوشه یعنی بورومکه طاقت وقدرتی قالمیه انك قوشغنده التون اولمق نه
سقسی اولمق نه یعنی التونله طپراق اکا کوره برآبردر زیرا بونلر قارن طیورمز قوشاقده التون

خزف شارح مرحومك یازدیغی اوزره لغتلرده سقسی وطپراقدن یاپلان چنق وچوملك دیو مفسر اولوب سقسی قریغی دیمش بوعیکن سقسی قریغی دینه اعتراض ایدنه زائد ایلمش دیو اعتراض یرنده اولمامق کرکدر للطابع

ردابن سید علی وسروری

اولمغك معناسی بودر که عرب وعجم فقراسی التونی واقچه‌یی قوشاغنه بغلر پس در برینه بر یازانلر
بومعنادن اکاه دکللرمش * حکایت * یکی ازعرب زغایت تشنکی همی کفت
* نظم * یالیت قبل منیتی * یوما افوز بمنیتی * یاحرف ندا منادی محذوف تقدیری
یاالله (لیت حرفدر حروف سته‌دن اسمی وخبری محذوفدر (تقدیری لیت الحال
کما اتمنی (قبل ظرف اوفوزدر (منیة فعیله وزنی اوزره اسمدر موت معناسنه (ویا ضمیر
متکلم محلا مجرور مضاف الیه (یوما بدلدر ظرفدن یومدن بونده مراد مطلق ظرفدر یعنی

ردسروری

مطلق (وقت پس یومی تعریف مشهور ایله تعریف ایلدیکدن صکره اما بونده مناسب اولان یومدن
مطلق وقت مراد اولمقدر دینه اعتراض ایلین بی‌تقریب تعصب ایلمشدر (افوز فعل مضارع
متکلم وحده ظفر بولام دیمکدر نصر بابندن اجوف واویدر (باحرف جر (منیه میمك ضمی ونونك
سکونیله آرزو ومراد معناسنه‌در (ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (وجار ومجرور افوزیه
متعلقدر (محصول بیت) یاالله نولیدی موت وفوتمدن اول برکون آرزو ومرادمه ظفر بولیدم
* نهر تلاطم رکبتی * فاظل املاء قربتی * نهر مجروردر منیه‌دن بدل اولمغله مرفوع اولمق جائز
مبتداء محذوفه خبر اولمغله (تقدیری تلك المنیة نهر (تلاطم فعل ماضی مفرد مذکر غائب لغتده
طپانچه اورمقدر اما بونده مراد موج چارپمقدر زیرا طلازی برینه طوقمقده‌ده مستعملدر
(رکبه رانك ضمی وکافك سکونیه دیز دیمکدر یاضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه ورکبه
تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر تلاطم نك وجملهٔ فعلیه صفت نهردر (واظل ان مقدرله
منصوب جواب تمنیدر تقدیری فان اظل درفعلدر افعال ناقصه‌دن اصیر معناسنه فاعلی تحتنده
مستترانا عبارتدر متکلمدن (املاء فعل مضارع متکلم وحده‌در فتح بابنك مهموز اللامندن طولدرام
دیمکدر (قربه قافك کسریله طلومه دیرلر که عجم مشك دیر میمك فتحی وشینك سکونیله (یاضمیر
متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه (وقربه تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر املاءنك وجملهٔ
فعلیه محلا منصوب خبریدر اظل‌نك (محصول بیت) منیه دیدیکم برنهردر که موجی دیزمی
چارپار یعنی بنم مرادم دیزه‌دك نهردر حاصلی دیزه‌دك ایرمغه کرسم وقربامی طولدراوسم یعنی

نه اولایدی بویله برایرمغه ظفر بولسم اولمدن اول (تلاطم فعل ماضی صورتنده کلدیکی تفأل
قصدیله‌در فتدبر * حکایت * همچنین درقاع بسیط مسافری کم شده بود وقوت وقوتش نمانده
ودرمی چند درمیان داشت بسیار بکردید راه بجایی نبرد وبسختی هلاك شد طائفهٔ برسیدند
ودرمها پیش رویش نهاده دیدند وبرخاك نبشته * قاع بونده صحرا معناسنه‌در (وبسیط
مبسوط معناسنه‌در یعنی اوزون وککیش حاصلی بول صحرا دیمکدر (مسافری یاحرف وحدت
(کم کاف عجمك ضمله یتك دیمکدر (کم شده بود یتمش ایدی دیمکدر وقوت وقدرتی دخی قوت
وتوشه‌سی (نمانده قالمامشیدی بربود تقدیریله‌نکه استجاعده قاعده‌در (بکردید چکزندی
یعنی مذکور صحراده چوق کزدی (باحرف صله (جایی یاحرف وحدت (راه‌نبردك مفعول صریحی
(وبجایی غیرصریحی (باحرف مصاحبت (سختی یاحرف مصدر شدتله دیمکدر (طائفهٔ یاحرف
وحدت (وهمزه حرف توسل (درمها ها ادات جمع اقچه‌لر دیمکدر (درمها نهاده‌نك مفعول
اولی (وپیش مفعول ثانیسی ومجموعی دیدندك مفعولی (برخاك نبشته‌نك مفعول غیرصریحی (ومضمون
بیت صریحی (محصول ترکیب) مذکور ایکی عربی بیتی اوقیان عرب کبی بربیوك صحراده برمسافر
ضایع اولمش ایدی (وقوت وتوشه‌سی قالمامشیدی وبلنده برقاچ اقچه‌سیده وار ایدی صحراده
چوق طولندی وچکزندی وبریره یول ایلده مدی یعنی سلامت بقاسنه یول چقاره مدی وشدتله
هلاك اولدی هلاك اولدیغی یره بربلوك طائفه ایرشدی وکوردیلر اقچه‌یی یوزی اوکنه قومش
وطپراق اوزرینه بوقطعه‌یی یازمش * قطعه * کرهمه زرجعفری دارد * مردبی توشه برنکیرد کام *
زری راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (جعفری یه اضافتی بیانیه‌در جعفره منسوب التون
دیمکدر که ایریلکله وخالصلغله مشهوردر (مردبی توشه بیانیه (برنکیرد قالدرمز (کام کاف
عجمله ادم معناسنه‌در که عرب خطوه دیر خای معجمه‌نك ضمی وطاء مهمله‌نك سکونیله وجائزدرکه
کام کاف عربیله مراد معناسنه اوله زر قرینه‌سیله حاصلی مقام قرینه‌سیله زر قرینه‌سی تعارض ایدر
(محصول بیت) مردبی توشه آدم قالدره‌مز یعنی ادم اتامز حاصلی حرکتنه مالك اوله‌مز ویا مرادینی
قالدیرامز یعنی مرادنی الماغه مالك اوله‌مز کرکسه مالی جمیعا جعفری التون ایسه‌ده یعنی مسافرده
توشه اولمایجه زرخالص حرکتنه قوت ویرمز زیرا التون اکل اولماز (بعض شراح کاف عربیله کام

ردسروری

اولماسنده تجویز ایلمش وبعضیسی تجویزینی رد ایلمش لیکن ردی مردوددر * در بیابان فقیر سوخته را
شلغم پخته به که نقرهٔ خام * فقیر سوخته بیانیه (شلغم پخته ده بویله‌در (نقرهٔ خامده بویله در
(نقرهٔ خام سکه‌لنمامش کمش (محصول بیت) بیابانده سوخته فقیره یعنی هوا وکونش
اسیجغنده یانمش فقیره پشمش شلغم خام کمشدن یکدر زیرا شلغم غدا اولور اما سیم خام اولماز

ردسروری

نقرهٔ خام سبیکه کمش معناسنه‌در دیین مسامحه ایلمش * حکایت * هرکز از دور زمان ننالیده
بودم وروی ازکردش آسمان درهم نکشیده مکر وقتی که پایم برهنه بود واستطاعت پای پوشی
نداشتم بجامع کوفه درآمدم دلتنك یکی رادیدم که پای نداشت سپاس وشکر نعمت حق بجای
آوردم وبربی کفشی صبر کردم * هرکز لفظ فارسیدر شراحك بری اصلا دیمکله تفسیر
ایلمش وبری اعتراض ایلمش لیکن اعتراضنك اصلا اصلی یوق (دور زمان لامیه‌در مجازا

ردسروری

(زیرا تغیرات زماندن عبارتدر زمان ایسه متغیر اولماز بلکه احوال ناس متغیر اولور فتدبر
(نناليده بودم نون حرف نفی اینکلمامشیدم دیمکدر بی حضور اولمامقدن کنایتدر (کردش
اسم مصدردر دونش معناسنه آسمانه اضافتی لامیه‌در دور فلك دیمکدر (مکر ادات استثنادر
الا معناسنه (وقتی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (استطاعت قدرت معناسنه‌در
(پای پوش وصف ترکیبیدر پابج معناسنه‌در (ویاحرف وحدت (باحرف صله (جامع کوفه

حضرت امام علی امامت ایلدیکی جامعدرکه کوفه شهرینك اندن غیری جامعی یوقدر
حضرت شیخك بوردیغی زمانده معمور ایمش اما بو زمانده جدران اربعه سی قالمشدر
باقیسی شهر کوفه کبی خراب و یبابدر شویلکه اثر بنادن نام ونشان قالمامشدر (در آمدم
داخل اولدم (دلتك وصف ترکیبدر کوکلی طار دیمکدر قسوت قلبدن کنایه‌در (شکر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وحقه اضافت لامیه (بر باء صله معناسنه در (بی ادات سلب
(کفش کاف عربك فتحیله وسکون فایله پشمق دیمکدر (ویا حرف مصدر (محصول ترکیب)
هرکز دور زماندن ایکلمامشیدم وکردش آسماندن یوزم پورتارمشیدم یعنی بی حضور ومضطرب
اولمامشیدم الا بر وقتده که ایاغم چیلق قالمشیدی یعنی یالك ایاق قالدم ایدی و بر بابج الفنه
قدرتم یوق ایدی جامع کوفه یه قاسی القلب یعنی کوکل طارلغیله و بی حضورلغیله کردم
بریسنی ایاقسز کوردم یابر ایاقسز یاایکی ایاقسز پس حقك نعمتنه شکر ایلدم و پشمقسزلغه
صبر ایلدمکه پشمغم یوغیسه الحمد لله تعالی الیم وایاغم صاغدر دیو اول کیمسه دن عبرت الدم
* قطعه * مرغ بریان بچشم مردم سیر * کمتر از برك تره برخوانست * مرغ ظاهر بودرکه
بونده مراد مرغ خانکی‌در یعنی طاوق مطلق مرغ دکلدر نتکه استعمالات خلقدن معلومدر
پس مطلق قوش ایله بیان ایدنلر اصابت ایلمامشلر (بریانه اضافت بیانیه‌در (باحرف صله در
(چشم مردم سیر لامیه وبیانیه‌در طوق آدمك کوزینه دیمکدر (برك تره تشدید ضرورت
وزن ایچوندر واضافت لامیه در (تره تورکیده‌ده بو اسمله در (خوان بونده سفره معناسنه در
(محصول بیت) پشمش طاوق طوق کشینك کوزینه تره یاپراغندن سفره سنده اکسکدر
یعنی اندن بی قدر وقیمتدر حاصلی بی اعتباردر زیرا طوقلغندن کوزینه کورنمز * وآن که رادستگاه
قدرت نیست * شلغم پخته مرغ بریانست * وآن که را اصلنده وانکس را که در حذف
وایصال طریقیله ترك اولندی (دستگاه وقدرت عطف تفسیر شکلیدر (شلغم پخته بیانیه
(مرغ بریانده بویله در (محصول بیت) اما اول کیمسه نك که قدرت ومکنتی یوقدر یعنی
فقیر اولان کیمسه یه پشمش شلغم همان پشمش طاوقدر یعنی پشمش طاوق کبی خوره کچر
حاصلی اشتهایه دائردر * حکایت * یکی ازملوك باتنی چند ازخاصان درشکارگاهی بزمستان
ازعمارت دور افتاد شب درآمد خانهٔ دهقانی دیدند ملك کفت شب انجا رویم تازحمت سرما
نباشد یکی از وزرا کفت لایق قدر پادشاهان نباشد التجا بخانهٔ دهقانی رکیك بردن هم
اینجا خیمه زنیم واتش افروزیم * ازخاصان تنی چندی بیاندر (باحرف ظرف (زمستان زانك
ومیمك کسره لریله قیش دیمکدر (خانهٔ دهقانی لامیه در (ویا حرف وحدت (رویم فعل امر
متکلم مع الغیر کیده‌لم دیمکدر (تا حرف تعلیل (زحمت سرما لامیه صوق زحمتی (التجا افتعال
بابندن مصدر در صغنمق دیمکدر (رکیك ضعیف دیمکدر (زنیم وافروزیم فعل امر متکلم
مع الغیر در زنیدندن وافروزیدندن (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسی خاصلردن
برنیچه شخصله شکار کاهك برنده قیش کونی عمارتدن ایراق دوشدی یعنی اولدیغی شهردن
دور دوشدی کیجه کلدی برکویلی اوینی کوردیلر پادشاه دیدی کیجه انده کیده‌لم تا کیم
صوق زحمتی اولمیه یعنی صوق زحمتی چکمیه‌لم وزرادن بریسی دیدی پادشاهلرك قدرنه
لایق دکل بر ضعیف کویلینك خانه سنه پناه ایلمك یعنی اوینه صغنمق بونده چادر
قورالم وآتش یالکندەلم * دهقان را خبر شد ماحضری ازطعام ترتیب کرد و پیش سلطان
برد وزمین خدمت ببوسید وکفت قدر بلند سلطان بدین قدر نازل نشدی ولکن نخواستند که
قدر دهقان بلند شود * دهقان را را ادات مفعول (ماحضری یاحرف وحدت برماحضر

رد شراح جمیعا

دیمکدر (زیرا ما اسم موصول (حضر فعل ماضی مفرد مذکر غائب صله سیدر الذی حضر دیمکدر
(ازطعام ماحضری بیاندر (ماحضر ترتیب کردك مقدم مفعولیدر (زمین خدمت لامیه در (قدر
قافك فتحی ودالك سکونیله مقدار معناسنه در (بلنده اضافت بیانیه (وسلطانه لامیه (بدین
دال همزه‌دن بدلدر اشارتدر پادشاهك کندینك خانه سنه مهمان اولمغه (قدر قافك ودالك فتحه‌لریله
ینه مقدار معناسنه در (نازل نشدی الحق اولمازدی (یعنی مرتبه سندن دوشمزدی (محصول ترکیب)
دهقانه خبر اولدی پادشاه انك خانه سنه میل ایدوب وزیر مانع اولدیغی (طعامدن برماحضر
ترتیب ایدوب پادشاه اوکنه ایلتدی (وزمین خدمتی بوس ایلدی ودیدی (پادشاهك بلند مقداری
بنم خانه مه مهمان اولمغله نازل اولمزدی یعنی قدرنه نقصان کلمزدی ولیکن استمدیلر که دهقانك
قدری بلند اوله * ملك راسخن کفتن اومطبوع آمد شبانکه بمنزل اونقل کردند با مدادان خلعت
ونعمتش بخشید شنید مکه در رکاب ملك قدمی چندمی رفت ومیکفت (محصول ترکیب) پادشاهه
انك سوز سویلسی مطبوع ومقبول کلدی کیجه سی یعنی همان اول کیجه انك منزلنه نقل ایلدیلر
ایرتسی پادشاه اکا خلعت ونعمت بغشلدی ایشتدمکه پادشاهك اوزنکی سنده برنیچه قدم یعنی
برقاچ ایق کیدردی وسویلردی * قطعه * زقدر وشوکت سلطان نکشت چیزی کم * زالتفات
بمهمان سرای دهقانی * شوکت شینك وکافك فتحه‌لریله وسکون واوایله شدت حرب یعنی قتی صواش
وآلت حربه کامل کیرمك حاصلی آلت حربی تمام اوسنه المغه دیرلر اماعجم هیبت وعظمت معناسنده
استعمال ایدر (سلطانه اضافت لامیه در (نکشت کاف عجمك فتحیله فعل نفی ماضی مفرد غائب
اولمدی دیمکدر (زیرا کشتن وکردیدن مترادفلردر اصلنده دونمك معناسنه در سابقا ذکر ایلدیکمز کبی
هرنوجهله اولورسه دونمك بوندندر که انتقال معناسنده مستعملدر (مثلا شراب سرکیه دونمك کبی
پس صیرورت معناسنده استعمال بوندندر فاحفظ فانه من المهمات فی هذه اللغة (چیزی
یاحرف وحدت (کم کاف عربك فتحیله اکسکدر ناقص معناسنه (نکشتك چیزی اسمی وکم خبری
زالتفات نکشته متعلق (زاء مفرده ازدن مخففدر تخفیفسز ده نسخه لرده واقعدر حاصلی
بومحرده ایکسیده جائزدر بلا تفاوت (التفات افتعال بابندن مصدردر لغتده کیدرکن باشنی اردینه
دوندروب باقمغه دیرلر (اما استعمالده مطلق بقمغه دیرلر (باحرف صله (مهمان سرای ترکیب
مزجی‌در (اصلنده سرای مهماندر اضافتله قونق اوی معناسنه روم ایلنده عزبخانه دیرلر
(دهقانه اضافت لامیه در (ویاحرف وحدت ویاتنکیر (محصول بیت) (پادشاهك عظیم قدرندن و
عظمت وهیبتندن هیچ برنسنه اکسك اولمدی یعنی هیچ نقصان ویرمدی بر رکیك وضعیف کویلینك
مهمان سراینه التفات ایلمکدن (یعنی بر ضعیف کویلینك اوینه نزول ایدوب قونق اولمقدن
شان سلطنته نقصان ویرمدی * کلاه کوشهٔ دهقان بافتاب رسید * که سایه برسرش افکند
چون تو سلطانی * کلاه کوشه هانك سکونیله ترکیب مزجیدر (اصلنده کوشهٔ کلاه ایدی اضافت
ایله کلاه اوجی دیمکدر (دهقانه اضافت لامیه در باحرف صله (آفتاب فانك سکونیله کونش
(رسید فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده کلاه کوشه یه راجع ضمیر (وبافتاب مفعول غیر صریحی
(که حرف تعلیل (سایه کولکه (بر حرف استعلا (سرش شین ضمیر دهقانه راجعدر (افکند
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی سلطان ومفعول صریحی (سایه وبرسرش غیر صریحی (سلطانی یاسی
حرف وحدت ویاحرف تنکیر (محصول بیت) کویلی نك برکی اوجی قدر وشرفدن آفتابه ایرشدی
یعنی دهقان مکرم ومعزز اولدی (زیرا باشنه سایه صالدی سنك کبی برعظیم الشان پادشاه حاصلی
سلاطین هما مثالدر هرکیمك که باشنه سایهٔ رأفت وعنایت صاله‌لر قدر وشرف صاحبی اولور
* حکایت * کدایی هول راحکایت کنند که نعمت وافرداشت یکی ازملوك کفت می نماید که مال

اشبو ترکیبده اولان اوج قدر
سراپا قافك فتحی ودالك
سکونی یاخود قافك ودالك
فتحه‌لریله مقدار معناسنه در
دالك فتحه سنی ایکنجی قدرده
شارحك ضبطی تخصیص
دیمك دکلدر لکن تخصیص
اکلاء شیلور
للطابع

مطلـــ

بیکران داری و مارا مهمی هست اکر برخی ازان دستکیری کنی بحکم عاریت چون ارتفاع
ولایت رسد وفا کرده شود کفت لایق قدر بلند خداوند جهان نباشد دست همت بمال چون
من کدایی آلودن که جوجو فراهم آورده ام کفت غم نیست که بتاتار میدهم که الخبیثات للخبیثین*
کدایی یا حرف وحدت (هول مخوف یعنی قورقنج یعنی هرکس بویله دیلنجی اولمقدن خوف
ایدردی (شهر آمده مولانا مصلح الدین لاریدن سؤال ایلدمکه کدای هول کیمدر دیدیکه مطلب
شول کدادرکه سؤال ایلدیکی کیمسه دن المایىجه اولمیه که عرب اکا ذوالوجه الوقاح دیردیدی
(کدایه صفتدر بعض نسخه ده اضافتله واقعدر بیانیه طریقیله (را ادات مفعول کنندك کدا
مفعول اولی وحکایت ثانیسی (که حرف بیان (ویا حرف رابط صفت (نعمت وافر بیانیه
وداشتك مقدم مفعولی (می نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور
دیمکدر (که حرف بیان (مال بیکران بیانیه مال بی حد دیمکدر (داری فعل مضارع مفرد
مخاطب طوتارسین یعنی سنك وار دیمکدر (مهمی یا حرف وحدت (با حرف مصاحبت (برخ
بانك فتحیله بعض معناسنه در (یا حرف وحدت برمقدار یله دیمکدر (دستکیر وصف ترکیبیدر
کیرید ندن ال طوتیجی دیمکدر یاء مصدریله معاونت معناسنه در (کنی فعل مضارع مفرد
مخاطب (عاریت یانك تشدیدیله قرض مراددر (چون ادات تعلیل (ارتفاع ولایت مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (کرده شود کرده انضمامیله (شود فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنی
افاده ایدر (کفت کدا دیدی (لایقك قدره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وقدرك بلنده
بیانیه (وبلندك خداونده وخداوندك جهانه لامیه لردر (دست همت بیانیه (با حرف
مصاحبت (مال چون من لامیه (کدایی یا حرف وحدت (آلوده کردن الوده بولاشق دیمکدر
(که حرف تعلیل (جوجو یعنی حبه حبه حاصلی ازرازر دیمکدر (فراهم آورده ام جمع ایلشم
دیمکدر (کفت پادشاه دیدی (بتاتار باحرف صله تاتار بونده کفار معناسنه در (زیرا اول زمانده
بعض سلاطین هلاکویه جزیه طریقیله مال تعیین ایلمش ایدی بعض نسخه ده (بکافران هولاکو نسخه
دوشمش (خبیثات خبیثك جمعیدر مردارلر دیمکدر (محصول ترکیب) برقورقنج دیلنجی بی
حکایت ایدرلرکه وافر مال ونعمتی وار ایدی پادشاهلردن بریسی اکا دیدی شویله کورینورکه
بی حد و بی قیاس مالك واربزم ایسه برمهم ایشمز وار اکر برمقدار یله بزه عاریت ودین
طریقیله معاونت ودستکیرلك ایدرسك محصول مملکت ایرشنجه وفا اولنه یعنی قرض طریقیله
استرم غصب طریقیله دکل کدا دیدی جهان پادشاهنك بلند قدرینه لایق دکل همتی النی
بنم کبی برکدانك مالیله آلوده ایلك یعنی بولاشدرمقکه ازر ازر جمع ایلمشم پادشاه دیدی
غم دکل که سندن الاجغم مالی کافر تاتاره ویره جکیم زیرا خبیثلر خبیثلر ایچوندر یعنی سندن الاجغم
مال مردار ایسه غم دکل زیرا انی کافره ویره جکیم که مردار مرداره لایقدر * بیت * قالوا عجین
الکلس لیس بطاهر * قلنا نسد به شقوق المبرز * عجین فعیل بمعنی مفعولدر یعنی خمیر (کلس
کافك کسری وسکون لامله الجیکه جاملی پنجره لری اندن دوزرلر (عجین الکلس جرد قطیفه
کبیدر (لیس اسمی تحتنده عجینه راجع ضمیر (بطاهر باء زائدایله محلا منصوب خبری (قلنا
جواب قالوا (نسد فعل مضارع نفس متکلم مع الغیردر نصر بابنك مضاعفندن سد ایدرز
مثلا برکدیکی ویایر دایکی بغلمغه واصلاح ایلمکده استعمال ایدرلر (به نسدیه متعلقدر وضمیر
عجین کاسه راجعدر (شقوق المبرز لامیه (شقوق شقك جمعیدر اصلنده مصدردر اما بونده
یارق وکدك مراددر (مبرز رانك زا اوزره تقدیمیله اسم مکاندر محل بروز معناسنه یعنی چقاجق یر
مراد خلادر (محصول بیت) دیدیلرکه کرچ والجی خمیری طاهر دکلدر یعنی ناپاکدر بز بوبله
دینلرك

دینلرك جوابنده دیدك باس یوقدر یعنی قایرمز زیرا انکله آبخانه یارقلرینی ودلکلرینی سدایدرز
* بیت * کرآب چاه نصرانی نه پاکست * جهود مرده میشویم چه باکست * آب چاه نصرانی
لامیه لردر (نصران شامده برکویه دیرلر که بوطائفه اندن ظهور ایلمشدر (یا حرف نسبتدر
(نه پاکست ناپاکست معناسنه در (جهود مرده بیانیه در یاء بطنیله (می شویم فعل مضارع متکلم
وحده در شویدندن (محصول بیت) اکر بت پرست کافرك قویسی صویی پاك دکل ایسه ظلم
یعنی ناپاك ایسه قایرماز زیرا انکله اولمش جهودی یورم (حاصلی مرداری مرداریله یورم
* شنیدمکه سر از فرمان ملك بازند وحجت آوردن کرفت وشوخ چشمی کردن ملك فرمود
تا مضمون خطاب ازو بزجر وتوبیخ مستخلص کردند * فرمان ملك مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(بازند کری اوردی یعنی ملکك قولنه اطاعت ایلمدی وسرکشلك ایلدی (شوخ چشم بونده
یوزسز وخشری معناسنه در (وتا حرف مصدر (تا حرف تعلیل (زجر وتوبیخ بونده عطف
تفسیری شکلیدر سرزنش معناسنه (مستخلص لامك فتحیله اسم مفعولدر استفعال بابندن
(محصول ترکیب) ایشتدمکه ملکك فرماننـدن باشنی دوندردی یعنی سوزینی قبول ایلمدی
ودلیل وحجت کتورمکه باشلدی وادبسزلك وکستاخلق ایلمکه پادشاه بیوردی تاکیم مضمون
خطابی (یعنی بیوردیغی مقداری مالی اندن زجر وتوبیخله (یعنی سرزنش وغصبله استخلاص
ایلدیلر * مثنوی * بلطافت چو بر نیاید کار * سر به بی حرمتی کشد ناچار * بر نیاید حاصل
اولماز دیمکدر سبر تقدیری سرش درسر بونده اوج معناسنه در (یعنی حدی وغایتی دیمکدر
(شین کاره راجعدر (باحرف صله (بی ادات سلب (حرمتی یاحرف مصدر (کشد فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه چکلور دیمکدر فاعلی کاره راجع ضمیر در تأمل بدر (یعنی
منقلب اولور نتکه دیرلر شراب سرکه یه چکلدی (ناچار بالضروره دیمکدر (محصول بیت)
لطافت ورفق وملایمتله چونکه ایش حاصل اولمیه (یعنی ایلکله که برمصلحت بتمیه حد و
غایتی حرمتسزلکه منجر ومتحول ومنقلب اولور حاصلی حرمتسزلکه مؤدی اولور بالضروره
* هرکه برخویشتن نبخشاید * کر نبخشد بروکسی شاید * هرکه یعنی هرکس که بر حرف صله
(خویشتن کندی معناسنه در (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشایدندن ترحم
ایلمز دیمکدر (کر حرف شرط (نبخشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشیدندن که مشترکدر
اسرکمك ایله بغشلق بیننده (بونده اسرکمك معناسنه در (بخشودندن مشتقدر دیین اغوسولمش د
(شاید لایقدر (محصول بیت) هرکس که کندی یه ترحم ایلمزا کرکیمسه اکا ترحم ایلمزسه
لایق وسزا واردر * حکایت * بازرکانی رادیدم که صدو پنجاه شتربار داشت وچهل بنده
وخدمتکار شبی در جزیرهٔ کیش مرا بحجرهٔ خویش برد وهمه شب نیارامید از سخنهای
پریشان کفتن که فلان انبارم بترکستانست وفلان بضاعت بهندوستان و این کاغذ قبالهٔ
فلان زمینست وفلان چیزرا فلان ضمین کاه کفتی که خاطر اسکندریه دارم که هوایی خوشست
وکاه کفتی نه که دریای مغرب مشوشست سعدیا سفری دیکردر پیشست اکر آن کرده شود
بقیت عمر خود بکوشهٔ بنشینم وترك تجارت کنم کفتم آن کدام سفرست کفت کوکرد پارسی
بچین خواهم برده شنیدم که انجا عظیم قیمت دارد وازانجا کاسهٔ چینی بروم آرم ودیبای رومی
بهند وپولاد هندی بحلب وابکینهٔ حلبی بیمن وبردیمانی بپارس و ازان پس ترك تجارت کنم
وبدکانی بنشینم چندین ازین مالخولیا فرو خواند که بیش طاقت کفتنش نماند کفت ای سعدی
تونیز سخنی بکوی ازانها که دیدهٔ وشنیدهٔ کفتم * شتربار دوه یوکی (جزیرهٔ کیش سرحد هندده
برجزیره نك اسمیدر (نیارامید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ارام ایلمدی (یعنی دیکلمدی ارامیدندن

انباز فتح همزه ایله شریك دیمكدر اورتق معناسنه (بتركستان باحرف ظرف (بضاعت بونده سرمایه معناسنه در (قباله فتح قافله قاضی مكتوبی (فلانه اضافتی لامیه در (ضمین كفیل معناسنه در (خاطر اسكندریه فكر اسكندریه دیمكدر (كه حرف تعلیل (هوایی یا حرف تنكیر هوا مبتدا وخوش خبری (نه یعنی اسكندریه كتمم (كه حرف تعلیل دریای مغرب لامیه و مبتدا (مشوش خبری (دریای مغرب برینه دیار عرب یازانلر متنی تتبع ایلمامشلر (سفری دیكر دیدككندن

رد ابن سیدعلی وسروری

ء وحدتله معلومدر كه متعدد اسفار كه مسافات بعیده ده واقع اولور برسفر عد ایدر (كرده شود ایلنمش اوله (بكوشهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ترك تجارت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (كدام قنغی دیمكدر (كوكرد ایكی كاف عجمیله تركیجه ایكی كاف عربیله كوكرد ددیدكلریدر كه عرب كبریت دیر پارسی یه اضافت بیانیه در (كاسهٔ چینی ده یا نبه در (دیبای رومیه بو یله در (پولاد هندیه بو یله در پولاد چلك دمر (ابكینهٔ حلبیده بو یله (بردیمانی ده بو یله (برد برنوع الاجه در كه یمندن كلور (اكثر مكه خلقی انی كیر (چندان اولقدر دیمكدر (ازین بونك كبی دیمكدر (یعنی تشبیه افاده ایدر نتكه سابقا بیان اولندی (مالخولیا فكر فاسد دیمكدر (فر وادات تأكید (خواند اوقدی (یعنی سویلدی (كه حرف بیان (بیش زیاده (طاقت كفتن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول تركیب) برباز ركانی كوردم كه یوز اللی دوه یوكی تجارت اثوابنه مالك ایدی وقرق عدد قول ایله خدمتكاره بر كیجه جزیرهٔ كیشده بنی كندی حجره سنه ایلتدی و بتون كیجه ارام ایلمدی پریشان سوزلر سویلكدن كه فلان شریكم تركستانده در وفلان بضاعتم هند وستانده و بو كاغد فلان یرك قباله سیدر وفلان نسنه یه فلان كیمسنه كفیلدر كاه دیر ایدی كه خاطرم اسكندریه یه سفر ایلمك در كه هوا خوشدر و كاه دیر ایدی كه یوق دریای مغرب مشوشدر یعنی مخوفدر كفاردن ولوند اتدن (بعض نسخه ده دریای مغرب برینه دیار عرب واقعدر فقد بر (ای سعدی او كده برسفر دخی وار اكر اول سفر ایلنمش اولنورسه بقیهٔ عمر مده بر كوشه ده اوتوررم وتجارتی ترك ایدرم شیخ دیر دیدم كه اول سفر قنغی سفردر دیدی فارسی كوكردی چینه ایلدیسرم ایشتدمكه انده عظیم قیمتی وار واندن كاسهٔ چینی رومه كتورم ورومی دیبایی هنده وپولاد هندی حلبه وحلب شیشه سنی یمنه و بردیمانی یی فارسه واندن صكره تجارتی ترك ایدرم و بردكانده اوتوررم اولقدر بونك كبی مالخولیای اوقودیكه آرتق سویلیه طاقتی قالمدی اندن صكره دیدی ای سعدی سنده برسوز سو یله انلردنكه كورمشسین وایشتمشسین یعنی كوردكلركدن وایشتدكلركدن بنده دیدم * نظم * آن شنیدستیكه در صحرای غور * بارسالاری بیفتاد از ستور * آن اسم اشارتدر بیت ثانی یه (شنیدستی سین وتا ادات خبردر و یا ضمیر خطاب ایشتمشسندر دیمكدر (صحرای غور بیانیه غور ایكیدر بریسی تهام ایله یمن مابینده اولاندر و بریسی دخی هند ایله بلخ ارا سنده در نتكه انوری شعرندن فهم اولنور (بارسالار بار باء عربی وسكون را ایله یوكدر (وسالار اولو یه دیرلر مراد تجار ارا سنده كاروان باشی دیدكلری باز ركاندر (پس پاری باء عربیله پار باء عجمیله اعتبار ایدوب بیلد ر معناسنه اخذ ایدنلر ومعناسی كچن یل

ردسروری وشمعی
ردسروری
ردسروری

برسالار دینلر تراكیب فارسیده غریب متصرفلردر (بو تصرفدن صكره تصرف خاص ایدوب باری باء عربیله سالاره اضافت ایدوب سالارك باری دین اغرب تصرف ایلمش غرابت بو مقدار بضاعت ومطالعه ایله صحیح معنایه واصل اوله نه اعتراض ایلمكده در (بیت) فكم من عایب قولا صحیحا) (وآفته من الفهم السقیم) ستور طوار معناسنه در آت وقتر وغیریسی كبی حاصلی بیت مراددر (محصول بیت) آنی ایشتمش میسكدر كه صحرای غورده بر كروان باشی طواردن دوشدی یعنی دوشدیكین ایشتدكمی * كفت چشم تنك دنیادار را * یاقناعت پركند یاخاك كور * كفت فاعلی

بارسالاردر

بارسالاردر (چشم تنك بیانیه در طار كوز دیمكدر یعنی آچ كوز (دنیاداره اضافتی لامیه در (ودنیادار وصف تركیبیدر مالدار وخزینه داركبی اهل دنیا ومحب دنیا دیمكدر یا عربیده اما كیبدر (كاه ابتداء كلامده وكاه مقام عطفده واقعدر (خاك كور لامیه در مقبره طپراغی دیمكدر (محصول بیت) بارسالار طواردن دوشیجك دیدی دنیادارك آچ كوزینی یعنی مال ایله طویمز كوزینی یاقناعت پرایدر و یامقبره طپراغی یعنی یاقناعت كوزینی طویورر و یااولدكده مقبره ترابی بو ایكی بیتی رباعی یازانلر اقسام شعری غریب ایی بیلورلرایمش *حكایت * مالداری راشنیدم كه بجخل چنان مشهور

ردسروری وشمعی

بود كه حاتم طایی بسخا ظاهر حالش بنعمت اراسته وخست نفس جبلی درنهادش همچنان متمكن كه نانی بجانی از دست ندادی وكربهٔ ابوهریره رابلقمه ننواختی وسك اصحاب كهف را استخوانی نیند اختی فی الجمله خانهٔ اورا كسی ندیدی در كشاده وسفرهٔ اوراسر كشاده * بجخل باحرف مصاحبت (حاتم طایی بیانیه (بسخا باحرف مصاحبت (ظاهر حالش لامیه (اراسته بزنمش یعنی معمور (وخست نفس جبلی مصدرك فاعلنه و بیانیه اضافتلریدر جبلی خلقی دیمكدر خانك كسریله (ویا حرف نسبت یاراداشلی دیمكدر (نهاد طبع معناسنه در (متمكن تفعل بابندن اسم فاعلدر ثابت معناسنه (كه حرف بیان (نانی یا حرف وحدت (بجانی باحرف مقابله (ویاحرف وحدت (ندادی یاحرف حكایه (وكربه كدی كاف عجمك ضمی ورانك سكونیله (ابوهریره یه اضافت تعظیمیه در (وراحرف تخصیص باحرف مصاحبت (لقمه یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (ننواختی فعل نفی ماضی مفرد غائب (ویاحرف حكایه نواختندن اوخشامزدی یعنی رعایت ایلمزدی (كهف رادات مفعول اصحاب كهفك سكینه دیمكدر (نینداختی فعل نفی ماضی مفرد غائب و یاحرف حكایت انداختندن آتمزدی دیمكدر (فی الجمله حاصل كلام (خانهٔ اولامیه (وراحرف تخصیص (ندیدی یاحرف حكایت كورمزدی دیمكدر (دركشاده قپوسی آچق دیمكدر (سفرهٔ او لامیه (ورادات تخصیص (سر كشاده سر بونده اوست معناسنه دراوستی آچق دیمكدر (محصول تركیب) برمالداری ایشتدمكه بخل ایله شویله مشهور ایدیكه حاتم طایی سخا وكرمله یعنی حاتم سخا ایله نیجه كه مشهوردر ونامداردر مذكور مالدار بخل ایله اویله مشهور ایدی ظاهر حالی نعمتله مزین وپیراسه یعنی نعمتی چوق ایدی ونفسنك خستی وبخل جبلیسی طبعنده شویله متمكن ایدیكه بر اتمكی بر جانه د كشمزایدی یعنی یاننده بر اتمك جاندن عزیز ایدی وابوهریره حضرتنك كدیسنی بر لقمه ایله اوخشامزایدی یعنی برلقمه ویروب رعایت ایلمزایدی واصحاب كهفك اتینه كمك آتمزایدی ایكسینك بله رعایته استحقاقی وار ایكن حاصل كلام آنك اوینده كیمسه قپوسنی آچق كورمزایدی سفره سنك اوستنی واغزینی آچق كیمسه كورمزایدی حاصلی كیمسه او كنه سفره چكمزایدی یعنی هیچ بر كیمسه یه اتمك یدرمزایدی *بیت * درویش بجز بوی طعامش نشنیدی * مرغ از پس نان خوردن او ریزه نچیدی * درویش یعنی فقیر (بجز باحرف زائد (بوی طعام لامیه (وشین مذكور بخیله راجعدر (نشنیدی فعل نفی حال ماضی مفرد غائب (بونده دویمازدی دیمكدر مجازا (ایشتمك معناسنه د كلدر شراح ظن ایلدیكی كبی (تنكیم تركیده بورنم قوقی طویماز دیرلر (مرغ ظاهر مراد مرغ خانكیدر (یعنی طاوق مطلق مرغ دكلدر (پس پای عجمله ارد و صوك معناسنه در (نان خورد نه اضافتی لامیه در (نان خوردنك مقدم مفعولیدر (اویه اضافتده لامیه در (ریزه دوكوندی معناسنه در بونده اتمك خورده سی مراددر (نچیدی فعل نفی ماضی مفرد غائب و یاحرف حكایت دیرمزدی یعنی دیوشیرمزدی دیمكدر (یعنی خسا سندن اتمك دوكوند وسین بیله دیوشیروب یرایدی (محصول بیت) فقیر یعنی فقرا جنسی طعامنك قوقسندن غیریسنی دویمازدی یعنی یوادنكچن درویش طعامنك قوقوسنی انجق استشمام ایدردی یوزین كورمك ویا اكل ایلمك هركز میسر

بو مقامده درویشی قید وقوعبدر دینسه دخی مبالغه‌لی اولور للطابع
ردشراح جمیعا

دكل ايدى طاوق دخى انك يمك وايمك يدكندن صكره ايمك اوواغين ديوشردى يعنى كندى
ديوشروب يردى طاوعه قالمازدى زياده خساسندن * شنيدم كه بدرياى مغرب راه مصر
بركرفته بودوخيال فرعونى درسر (قوله تعالى) حتى اذا ادركه الغرق * راه مصر لاميه (وبركرفته نك

بو مقامده قوله تعالى واشاغيكى فقره ده قال الله تعالى عبارهلرى بعض نسخه ده بوقدر اولسهلر دخى معناده مدخللرى اولميوب همان نقطه كبى فصل ايچون كلمشلردر زيرا آيت كريمهلر اقتباس طريقيله ذكر اولنمشلردر كه شارحك ويرديكى معنادن دخى مستباندر
للطابع

مقدم مفعولى (خيال فرعونى بيانيه (وراه مصره معطوف تقديرى خيال فرعونى درسر كرفته
بود در (اذا ادات شرط (ادرك فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن وضمير فرعونه راجع
محلا منصوب مفعولى (غرق لفظا مرفوع فاعلى (مذكور كلام فرعونك حقنده نازل اولان آيت
كريمه نك بعضيدر (محصول تركيب) (ايشتدم كه مغرب درياسنده مصر يولنى طوتمشيدى
(يعنى مصره كيدردى وفرعونه منسوب خيالى (يعنى تكبر وغرورى باشنده طوتمشيدى (حتى اكا
غرق ولمق ايرشدكده * ناكاه باد مخالف كرد كشتى برآمد چنانكه كفته اند * (محصول تركيب)
حريف فرعون كبى غرور ايله مصره كيدركن ناكاه مخالف يل كمى اطرافنه طولندى (كردبرآمد
طولندى ديمكدر شويله كه ديمشلردر * بيت * باطبع ملولت چه كندد دل كه نسازد * شرطه همه
وقتى نبودلايق كشتى * باحرف مصاحبت وياحرف صله (طبع ملول بيانيه (وتاء ضميره اضافت لاميه
(چه كندبونده نيه مالك وقادردر ديمكدر (كندك دل فاعلى (كه حرف بيان (نسازد فعل نفى استقبال
مفرد غائبدر اويميه ديمكدر (يعنى موافقت ايلميه فاعلى دل در (جميع شراح باء مكسوره ايله

ردشراح جمعا

يازمشلر ليكن خطا يلمشلركه بونده بايله اولنجه معناسى اولماز فتأمل (شرطه شينك فتحيله يوبراز
ديدكلرى يلك اسميدر (موافق يلك اسميدر دينلر فكرسز سويلمشلر (زيرا موافق يل كشتى يه

ردسرورى وشمعى

لايق اولمامنك معناسى يوقدر ادنى فكره مالك اولن بيلور (وقتى ياحرف تنكير (لايق كشتى
اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (محصول بيت) كوكل نيه مالكدر كه سنك ملول طبعكه اويميه
(يعنى موافق اولميه (حاصلى موافق ولماسى ضروريدر (زيرا صاحبى انى اقتضا ايدر (يعنى
موافقت ايدرسه بالطبع ايلمز (بلكه بالقسر ايلر (نتكه ريح شرطه بالطبع هر كشتى يه لايق اولماز
(مثلا مصره كيدن كشتى يه پويراز لايقدر (اما كلنه لايق دكل بلكه لدوز لايقدر (مصراع ثانى
مصراع اوله نسبت مقام تعليلده واقعدر * دست دعا برآورد وفريادبى فائده كردن كرفت قال الله تعالى

ردشمعى

فاذا ركبوا فى الفلك * (دست دعا لاميه در مجازا (برآورد قالدردى ديمكدر (يوقارى كتوردى ديمك
دكلدر (فريادبى فائده بيانيه (كردن كرفت ايلمكه باشلدى (يعنى شروع ايلدى (اذا ادات شرط
(ركبوا فعل ماضى جمع مذكر غائبدر علم بابندن چنكيم كمى يه بنسهلر ديمكدر (فى الفلك فى حرف جر
(ركبوا فعلنه متعلقدر (فلك فانك ضمى ولامك سكونيله كشتى معناسنه در (بو كلام شريف
برمحذوف كلامه متصلدر كه بوندن اول شرح حال مشركين اكادلالت ايدر (وبو مقامده مفصل
بيانى تطويله مؤديدر (محصول تركيب) شيخك بو كلامى ناكاه باد مخالف كلامنه مربوطدر دعا
الينى قاندردى يعنى دعا ايچون ال قالدردى ديمكدر وفائدهسز فريادده باشلدى شول طائفه كبى كه
خدايه شريك اثبات ايدرلر اما كمى يه بندكارنده اللهه تضرع ودعا ايدرلر الله ايچون دينى خالص
ايلدكلرى حالده مؤمنلر كبى يعنى كنديلرينى مؤمنلر صورتنده مخلص اظهار ايلدكلرى حالده دعايه
مشغول اولورلر ليكن خدا انلرى كمى اضطرابندن قورتاروب نجات ويردكده ينه اولكى شركه
اوزره اولورلر * بيت * دست تضرع چه سود بندهٔ محتاج را * وقت دعا برخدا وقت كرم در بغل *
(دست تضرع بيانيه (تضرع تفعل بابندن مصدر در زاريلق ايدوب عرض نياز ايلمكه ديرلر
(بندهٔ محتاج بيانيه (ورا ادات صله (وقت دعا لاميه (برحرف صله بامعناسنه (وقت كرم ده
لاميه در (در حرف ظرف (بغل بانك وغينك فتحهلريله قولتق معناسنه در كه عربجه (ابط ديرلر
همزه نك وبانك كسرهلريله (محصول بيت) (محتاج بنده يه تضرع ونياز الى يعنى تضرع

ونيازايله

ونيازايله دعايه ال قالدرمق نه فائده (مصراع ثانى اوله نسبت مقام تعليلده در تضرع ونياز فائده
ويرمدكى انكيچوندر كه ضرورت وقتنده دعا الى خدايه در (يعنى حين مضايقه ده خدايه دعا ايچون
ال قالدررسين (حاصلى خدادن دعا ايله مرادك ديلرسين (اما كرم واحسان وقتنده الك قولتغكده در
يعنى محتاجلره برنسنه اعطا ايچون الك ورامزسين (بلكه ايكى الكى قولتغكه قصدر رسين حاصلى
فقرايه نسنه تصدق ايلمزسين (پس دعاك نيچه مقبول اولسون (وقت دعا برخدانك معناسنى دعا وقتى
الك خدا اوزره اوله دين خطا سويلمشدر * قطعه * از زر وسيم راحتى برسان * خويشتن هم تمتعى

ردشمعى

بركير * راحتى (ياحرف وحدت وياحرف تنكير (باحرف تأكيد (رسان فعل امر مفرد مخاطبدر
رسانيدندن ايرشدر ديمكدر (الف ونون ادات تعديه در اصلى رسيدندر ايرشمك معناسنه (خويشتن
واوو بسميله كندى معناسنه ديمكدر (تمتع تفعل بابندن مصدر در فائدهلنمك ديمكدر (وياحرف
وحدت وياحرف تنكير (برحرف تأكيد (وكير فعل امر مفرد مخاطب اخذ ايله ديمكدر (محصول بيت)
زر وسيمدن محتاجلره راحت ايرشدر يعنى فقرايه مال بذل ايلمكله آسوده حال ايله كندك دخى بذل
واحسان سببيله فائده اخذ ايله يعنى الصدقة ترد البلا وتزيد العمر ايله عامل اول كه بوندن ايو فائده
اولماز * دان كه اين خانه ازتو خواهد ماند * خشتى از سيم وخشتى از زر كير * دانكه يرينه چونكه يازانلر

ردابن سيدعلى وسرورى
ردشمعى

وآنكه يازان صحيح نسخهلره مخالف يازمشلر (اين خانه يعنى كندى خانهك (ماند بونده ماندن معناسنه در
زيرا مضارعه مقارندر (خشتى ياسى حرف وحدت (كير طوت يعنى فرض ايله تركيده ده طوت
فرض ايله معناسنده مستعملدر (محصول بيت) سن بلكه بونده كى اوك سندن كروقالبسردر بركرپيچ
كومشدن وبركرپيچ التوندن فرض ايله يعنى خانكى هرنقدركه تزيين ايدرسك غيرى ايچون ايدرسين
پس مالكى خانه زينتنه صرف ايلمه بلكه صدقات وزكوة وآخرت يولنه صرف ايله كه منتفع اولاسين
تاكه ورثه يه قالميه زيرا انلر عدولركدر كه سنك موت وفوتك تمنى ايدرلر * آورده اند كه در مصر اقارب
درويش داشت بقيت مال او توانكر شدند وجامهاى كهن بمرك اوبدريدند وخز ودمياطى
ببريدندهم درآن هفته يكى را ديدم از يشان برباد پاى روان وغلامى پرى پيكر در پى اودوان باخود
كفتم * آورده اند روايت ايلمشلر ديمكدر (اقارب اقربانك جمعيدر واقربا قريبك جمعيدر (اصدقا
صديقك جمعى اولديغى كبى (درويشه اضافت بيانيه در (خز خاء معجمه نك فتحى وزاء معجمهٔ مشدده
ايله دكز قيونى وانك يوكنه ديرلر (سمور وسنجاب ووشق هم حيوانه وهم كوركنه ديدكلرى كبى
(دمياطى دالك كسريله دمياط مصرده طوقونن الاجه جنسيدر (ببريدند فعل ماضى جمع غائبدر
كسديلر يعنى بچنديلر (بادپاى اتك صفتلرندن وصف تركيبيدر يل اياقلى ديمكدر (روان صفت
بادپا دريورو كن معناسنه صفت مشبههدر (غلامى يا حرف وحدت (پرى پيكر وصف تركيبيدر
پرى يوزلى معناسنه (دوان صفت مشبههدر غلامه دويدندن ايلميجى ديمكدر (محصول تركيب) روايت
ايلمشلردر كه مصرده فقيراقرباسى وارايدى انك مالنك بقيهسيله (يعنى درياده كنديله غرق اولان
مالدن غيريله غنى اولديلر واسكى لباسلرينى انك اولمسى سببيله يرتديلر بونده ايهام واردر فندبر
(وخز (ودمياطى بچنديلر هم اول غرق اولديغى هفتهده انلردن بريسنى كوردم بريورغه
اتك اوزرنده وآردنجه برپرى پيكر قول يلوب كيدر كندومه ديدم * قطعه * وه كه كرمرده بازكرديدى
بميان قبيله وپيوند * وه واوك فتحى وهاء اصليه ايله ادات حسرت وتغابندر واه ده ديرلر (مرده
اولى (بازكرو (وكرديدى فعل حكايت مفرد غائب دونيدى يعنى ينه دنيايه كليدى (باحرف صله
(ميان قبيله لاميه قبيله اورتهسنه واراسنه ديمكدر (پيوند خصم وقوم معناسنه در (محصول بيت)
حيف كه اكرميت كرودونيدى (يعنى حى اولوب دنيايه كليدى قبيلهسى واقرباسى اراسنه (حاصلى
تكرار حيات بولوب قبيلهسى وپيوندى ايله سابقده كبى اختلاط ايلسه * رد ميراث سختتر بودى *

وار ثان راز مرك خويشاوند * رد ميراث مصدرك مفعولنه اضافتيدر (سختتر اسم تفضيل
قتيرق ومشكلرك ديمكدر (وارثان فاعل رددر (راادات صله (زاء مفرده من تفضيليه معناسنه‌در
(مرك خويشاوند مصدرك فاعلنه اضافتى قبيلندندر (خويشاوند اسم جمعدر اقربا
معناسنه مفرد مقامنده ده مستعملدر (محصول بيت) اكر مرده مذكور كبى بنه كليدى
وارثلره ميراثى رد ايلك خصملرك موتندن قتيرق ومشكلرك اولوردى (يعنى مال جاندندر
پس مال ويرمك همان جان ويرمكدر * بسابقهٔ معرفتى كه ميان مابود آستينش
بكشيدم وكفتم * باحرف مصاحبت سببيتى متضمن (سابقهٔ معرفت لاميه (معرفت بونده
آشنالق معناسنه‌در (يعنى كچمش آشنالق سببيله (كه حرف رابط صفت (ميان مالاميه
(محصول تركيب) بورغه آت اوزره سوار اولان خصميله كچمش آشنالق سببيله كه آرا مزده
وارايدى يكينى چكدم وديدم * بيت * بخوراى نيك سيرت سره مرد * كان نكون بخت كرد كرد
ونخورد * نيك سيرت وصفت تركيبى در خوش خوى معناسنه (سره مرده اضافتى بيانيه‌در
نيك مرد ديمكدر زيرا اصلنده كچكن ايى اچه يه ديرلر (سره مردى اكا عطف ايدنلر اسلوب
عجمه مخالف ايلمشلر (كان اصلنده كه آن در (كه حرف تعليل (نكون بخت وصف تركيبى در
نونك كسرى وكاف عجمينك ضميله باشى اشغه ديمكدركه عربيده منكس ديرلر افتعال بابندن
اسم فاعلدر عجم روستايلرى نونك ضميله اوقورلر پس بضم النون دين روستايلق ايلمش
بد بخت معناسنه‌در (كرد كرد كاف اول عجمى ومكسوردر (وثانى عربى ومفتوحدر جمع
ايلدى ديمكدر (نخورد خانك فتحى وواو رسميله فتحه قافيه ضرورتى ايچوندر وزن ضرورتى
ايچون دينن خطا سويلمش (محصول بيت) يى اى ايو خويلى ايى مرد (زيرا اول بدبخت جمع
ايلدى ويمدى (يعنى چونكه اول بد بختده ييمك ميسر اولمدى اى نيك مرد سن يى نوش جان
اولسون * حكايت * صياد ضعيف راماهىٔ قوى دردام افتاد طاقت ضبط ان نداشت ماهى
بروغالب آمد ودام ازدستش درربود وبرفت * صياد ضعيف بيانيه (وراادات تخصيص (ماهىٔ
قوى بيانيه (در حرف صله (دام بونده آغ معناسنه‌در كه عربيده شبكه ديرلر (طاقت ضبط
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وضبطك آنه مصدرك مفعولنه‌در (ماهى مبتدا (غالب آمد
خبرى (در حرف تأكيد (ربود فعل ماضى مفرد غائب قاپدى ديمكدر (محصول تركيب) صياد
ضعيفك قوى بالق (يعنى ايرى وقوتلى بالق اغنه دوشدى آنى ضبط ايلمكه طاقتى اولمدى (يعنى
ضبط ايده مدى ماهى اكا غالب كلدى وآغى الندن قاپدى وكتدى * قطعه * شد غلامى
كه آب جوى ارد * اب جوى آمد وغلام ببرد * شد بونده رفت معناسنه‌در (غلام بونده اوغلان
ديمكدر (ويا حرف وحدت (كه حرف بيان (آب جوى لاميه جوى ايرمق غلام ببردك مقدم مفعوليدر
(محصول بيت) اوغلان كتدى كه ايرمق صويني كتوره (يعنى ايرمقدن صو كتوره ايرمق
صويى كلدى (واوغلانى ايلتدى (يعنى كوتوردى ماهى دامى (يعنى اغى كتور ديكى كبى
* دام هر بار ماهى آوردى * ماهى اين بار رفت ودام ببرد * بار بونده كره معناسنه‌در (محصول بيت)
اغ هر زمان بالق كتوردى (يعنى بالق اولاردى ماهى بو كره كتدى وآغى ايلتدى (يعنى
اغى قاپدى وكتوردى * ديكر صيادان دريغ خوردند وملامتش كردند كه چنين صيدى
دردامت افتاد ونتوانستى نكاه داشتن كفت اى برادر اين چه توان كرد كه مرا روزى نبود وماهى را
همچنان روزى مانده بود * دريغ دالك كسريله مشهوردر امامير حسين معناسنده
ضميله ده كلشدر حيف ديمكدر دريغ يديلر يعنى حيفلنديلر (كه حرف تعليل (چنين صيدى
ياحرف وحدت بونجلين بر صيد ديمكدر (واو حرف حال (نتوانستى فعل نفى ماضى مفرد مخاطب

ردشراح جميعا

ردسرورى

ردابن سيدعلى

(نكاه داشتن حفظ ايلمك يعنى ضبط ايده مدك (مرا روزى ياء اصليه ايله رزق ونصيب
معناسنه‌در (ايكنجى روزيده رزق ونصيب معناسنه اولمق جائز (وياء تنكير ايله يوم معناسنه اولمق
جائز (محصول تركيب) غيرى صيادلر حيفلنديلر وانى ملامت ايلديلر كه بونجلين صيد دامكه
دوشدى وضبطنه مالك اولمدك ديو ديدى اى قرداشلر نيجه اتمك كركدر كه بنم نصيبم دكل ايدى
وماهينك بنم نصيبم اولمديغى كبى نصيبى قالمش ايدى ويادر ياده درى كزمكده كونى قالمش
ايدى يعنى دخى اجلى كلمامش ايدى * حكمت * صياد بى روزى درد جله ماهى نكيرد وماهى
بى اجل برخشكى نميرد * (محصول تركيب) نصيبسز صياد دجله ده ماهى طوتماز دجله ماهى
چوقلغنك مقامى ايكن واجلسز ماهى قراده اولماز زيرا كاه اولور كه صياد شبكه سندن بالقلرى
قراده دوكر وبعضيسى طالبزق ينه صويه دوشوب خلاص اولور * حكايت * دست وپا بريدهٔ
هزار پايى رابكشت صاحب دلى بر و بكذشت وكفت سبحان الله باهزار پاى كه داشت چون
اجلش فرارسيد از بى دست وپايى نتوانست كريخت * بريده اسم مفعولدر (وياحرف وحدت
وهمزه حرف توسل (هزار پا قرق آيقلى ديدكلرى بوجك (وياحرف وحدت (وراادات مفعول
(سبحان مصدر لغله منصوبدر بر فعل مقدرله تقديرى اسبح در انزه معناسنه يعنى انزه الله
تنزيهنا اكثر مقام تعجبده مستعملدر بونده كى كبى (فراحرف تأكيد (كريخت بونده كريختن
معناسنه‌در (محصول تركيب) برالى واياغى كسلمش كيمسنه بر هزار پايى قتل ايلدى
بر صاحب دل اوزرينه اوغرادى وديدى سبحان الله بيك اياغله كه طوتاردى يعنى بيك اياغله كه
آنك وارايدى چونكه اجلى ايشدى برالسز واياقسزدن قاچغه قادر اولمدى يعنى خلاص
بولمدى * مثنوى * چوايد زپى دشمن جان ستان * ببندد اجل پاى مرد دوان * پى بونده
ارد معناسنه‌در (دشمن جان ستان بيانيه‌در (جان ستان وصف تركيبيدر جان آلیجى معناسنه
(ببندد فعل مضارع مفرد غائب اجل فاعلى (وپاى مرد لاميه ومفعولى (دوانه اضافت
بيانيه (محصول بيت) چونكه اردن جان آليجى دشمن ايريشه يعنى كله اجل يليجى مردك
اياغين بغلرشويلكه برادم ادملغه قادر اولمز حاصلى اولجك وقتى كلدكده دشمندن خلاص
بولامز * دران دمكه دشمن پيايى رسيد * كمان كيانى نشايد كشيد * دم بونده وقت وساعت
معناسنه‌در (كه حرف رابط صفت (پيايى برى برى آردنجه (كمان كيانى بيانيه سلاطين ماضيه‌نك
بر قسمنه كيانيان ديرلر اوللرى كيخسرو وآخرلرى اسكندر بن دارادر (نشايد فعل نفى مستقبل
مفرد غائب لايق دكل ديمكدر بونده عدم امكاندن عبارتدر (كشيد مصدر معناسنه‌در زيرا
مضارعه مقارندر (محصول بيت) اولدمده كه دشمن برى برى آردنجه كله ايريشه كمان كيانى بى
چكمك ممكن دكل يعنى هرنقدر كه كمانكش وزورباز ايسه الى واياغى دترر شويلكه كمان چكمكه
قادر اولماز كمانى كيانه تخصيص ايلدى زيرا انلرك كمانلرى هم ايى وهم قتى اولورايمش وانلر
جميعا كمانكش اولورايمش نتكه بعض تواريخده ذكر اولنمش * حكايت * ابلهى راديدم
سمين وخلعتى در برثمين ومركب تازى در زير وقصب مصرى برسر كسى كفت اى سعدى
چه كونه مى بينى اين ديباى معلم برين حيوان لايعلم كفتم خطى زشتست كه باب زر نوشتست *
ابلهى ياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (سمين فعيل وزنى اوزره سمين ديمكدر (وثمين
بهالى ديمكدر زيرا ثمن قيمت معناسنه‌در (اسب تازى عربى آت ديمكدر بعض نسخه ده
(مركب عربى دوشمش (قصب مصرى ارشى اپك وارغجى كتاندن طوقنور بردورلو
آلاچه بزدركه مصرك تازه جوانلرى ولونداتى باشنه صارر لر الآن ارالرنده مستعملدر (ديباى معلم
بيانيه معلم اسم مفعولدر افعال بابندن مراد طرازدركه اول زمانده لباسه آنى نشان ايدرلردى

اوموزلرنده وکوکسلرنده اما بو زمانده مهجور ومتروکدر الا آل عثمانك سرایلرنده ایچ اوغلانی
استعمال ایدر حاصلی ایکدن بهار شکلنده یعنی کل وسنبل وقرنفل وغیریلری کبی ایدرلر

ردسروری

(پس ثو بدن برپاره در که ایکی اوموزه دیکرلر دیبن طرازی بیلزیمش (محصول ترکیب)
برسمز ابلهی کوردم اوزرنده آغر بهالی خلعت والتنده عربی آت وباشنده قصب مصری
برکیسه بکا دیدی ای سعدی نیجه کوررسین بودیبای معلم ومطرزی بوحیوان لایعلم ولایفهم
اوزرنده دیدم برچرکین خطدرکه آلتون صویله یازلمشدر * بیت * قدشابه بالوری حمار*
عجلا جسدا له خوار * قد حرف تحقیق (شابه فعل ماضی مفرد مذکر غائب مفاعله بابندن
(با خرف صله (وری واوك ورانك فتحه لریله بنی آدم دیمکدر حرف جرفعله متعلقدر تقدیرا
مجرور مفعول به غیر صریحدر (وحمار لفظا مرفوع فاعلیدر (عجلا قیاس مرفوع اولق
ایدی حماردن بدلدکله لیکن قرآندن اقتباسه دلالت ایلمك ایچون نصب ایلدی (زیرا انده
منصوبدر مفعولیت ایله اتخذ فعلندن اما بونده جائزدرکه دینلن کبی حکایتله اوله وجائزدرکه
اعنی تقدیریله اوله (وجسدا بدلدر عجلادن (له خوارله مقدم خبر وخوار مؤخر مبتدا وجملهٔ
اسمیه صفت جسددر (خوار خاء معجمه نك ضمیله بقر اوازینه دیرلر (محصول بیت) مذکور ابلهی
کاه حماره تشبیه ایلدی وکاه بقره تحقیق حمار بنی آدمه مشابه اولدی اعنی بوزاغی جسدیکه
صغیراوازی صاحبیدر حاصلی صغیراوازلی بربوزاغی جسدلی حمار بنی آدمه مشابه اولدی *قطعه *
بادمی نتوان کفت ماند این حیوان * مکرد راعه ودستار ونقش بیرونش * باحرف صله (ادمی
انسان (کفت مصدر معناسنه در (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بکزر دیمکدر

ردشمعی

مانستندن دیبن خطا ایلمش مصراعده تقدیم وتأخیر وار درتقدیری نتوان کفتنکه بادمی ماند
این حیوان (دراعه دالك کسریله طیلسان دیدکاری لباسدرکه بوزمانده مهجور ومتروکدر
(دستار بونده دلبنددر (محصول بیت) دیمك اولمازکه آدمی یه بکزر بوحیوان مکر طیلسان ودلبند
ونقش وشکل بیرونی یعنی حقیقتده انسان دکلدر وانسانه بکزمز مکر صورت ظاهریسی بعض نسخه ده
مکر یرینه بجز دوشمش * بکرد درهمه اثواب وملك هستیء او * که هیچ چیز نیابی حلال جز خونش *
باحرف تأکید (کرد کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن چکز ین ودولان دیمکدر
(ملکیء هستی بیانیه (محصول بیت) جمیع اثواب ووارلغی ملکنده یعنی ماملکنده چکزین ودولان
یعنی تجسس وتفحص ایله که هیچ برنسنه سنی حلال بولمازسین قانندن غیری یعنی قانی حلال وسائر
اثواب واملاکی جمیعا حرامدر * قطعه * شریف اکر متضعف شود خیال مبر * که پایکاه
بلندش ضعیف خواهد شد * متضعف تفعل بابندن اسم فاعلدر ضعفدنکه ضد ونقیض
قوتدر (که حرف بیان (پایکاه باء عجمیله بونده مرتبه مراد در (بلنده اضافتی بیانیه در (شد
مصدر معناسنه در (محصول بیت) شریف اکر ضعیفده اولورسه خیال ایلمه یعنی ایلمه
حاصلی خیال طوتمه که انك بلند مرتبه سی وعالی منصبی ضعیف اولبسردر یعنی شریفك وجودی
ویا امردنیویسی ضعیف اولمغله شریفلك مرتبه سنه ضعف ونقصان کلز ینه شریف شریفدر
* ور آستانهٔ سیمین بمیخ زرد وزد * کمان مبر که یهودی شریف خواهد شد * آستانهٔ سیمین
بیانیه (باحرف مصاحبت (میخ زرده بیانیه در (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر (دوزیدندن
میخلیه دیمکدر زیرا دوختن ودوزیدن مشترکدر دیکمکله میخلمق بیننده بعض نسخه ده
برند دوشرینه بومعنایه (شریف بونده عزیز ومقبول معناسنه در (محصول بیت) واکر
کمش اشیکی التون اکسریله میخلرسه یعنی بوقدر اموال واثوابه مالك اولورسه ظن ایلمه که
یهودی شریف وعزیز اولبسردر یعنی مال وملك چوقلغیله یهودی معزز ومکرم اولماز

حکایت

* حکایت * دزدی کدایی را کفت شرم نداری که از برای جوی سیم دست پیش هرلئیم
درازمیکنی کفت * (محصول ترکیب) براوغری بردیلنجی یه دیدی اوتانمزمیسین که برارپه
مقدارنجه کمش ایچون الیکی هرالچغك اوکینه اوزادرسین دیلنجی دیدی * بیت * دست دراز
ازپی یك حبه سیم * به که ببرند بدانکی ونیم * دست دراز تقدیری دست دراز کردند در

ردسروری

پس دست کردنك مفعول اولی ودراز ثانیسی پس دست درازوصف ترکیبیدر دیبن معنای یدیه
واصل دکل ایمش بعض نسخه ده دست درازی دوشمش یاایله بوتقدیرجه وصف ترکیبی اولور
(پی باء عجمك فتحیله ادات تعلیلدر (حبه شیء قلیلدن عبارتدر (ببرند فعل مضارع جمع
غائب تشدید ضرورت وزن ایچوندر کسەلر دیمکدر (دانك کاف عجمله درهمده التی حصه دن
برحصه یه دیرلر (محصول بیت) برحبه کمش ایچون ال اوزون ایلمك یعنی ال اوزاتمق یکدرکه
کسەلر بردانك کمش ایچون ویایارم دانك حاصلی اوغریلق ایدوب ال کسلمکدن دیسه دیلنجیلك

ردابن سید علی

ایدوب ال صاغ قالمق اولیدر (بونده پی بعده معناسنه در دیبن خطا سویلمش * حکایت *
مشت زنی را حکایت کنند که ازدهر مخالف بجان آمده بود وازحلق فراخ ودست تنکی بفغان
شکایت پیش پدربرد واجازت خواست که عزم سفر دارم تا مکر بقوت بازود آمن کامی
بکف آرم * مشت زن وصف ترکیبیدر یومرق اوروجی دیمکدر بونك اصلی بودرکه مشت زنلك
برفندرکه صاغ الك باش پرمغین سبابه ووسطی بیننه الور وصول النده برنسنه یی سبرایدر ومطرق
اوینی کبی اوینار حاصلی صاغ الینی مطرق یرینه استعمال ایدر وبوطائفه بوفنده اول قدر
ادمان ایدرلرکه صاغ الینك هر برپرماغی خیاره دونمشدر تحصیلیم زماننده شام شریفه برقاچ
سمرقندی طالب علم کلدی وبعضنك بوفنده برمقدار مهارتی وارایدی مسافرلردر دیو بونلری
منجیك حمامنه ایلتدك ایچروده برمقدار درلدکدن صکره حمامك دیوارینه اولقدر مشت
اوردیلرکه قابل تعبیر دکل مکر انواع ادمانلرندن بوبرنوع ادمان ایمش وبرکره بونلری ربوه
جانبنه سیره چقاردق حین مصاحبتده بردزمانی برضعیفجه سنه قالق برمقدار اوینایهیم دیدی
قالقدیلر واوینایراق اول ضعیف توانانك قولاغی توزینه برمشت اوردی همان دپه سی اوزره کلدی
وکوم کوك اولدی بز برقاچ رومی طالب علملرخوف ایلدك که اولدی دیو اما انلر هیچ آلنمادی
وقالقدیلر اول مضروبی اودیلرعقلی باشنه کلنجه (پس مشت زنی زوربازیله تفسیر ایدنلر

رد شراح جمیعا

تفشیرایلمشلر (یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (دهرمخالف زمان غیر مساعددن عبارتدر
اضافت بیانیه در (حلق فراخده بویله در (حلق نقطه سز عربیده بوغازه دیرلر وفارسیده
کلو دیرلر کاف عجمك فتحی وضمیله (فراخ فانك فتحی وکسریله ککش دیمکدر واسع معناسنه
کثرت اکل وعدم قناعتدن کنایتدر (دست تنك وصف ترکیبیدر (ویاحرف مصدر ال طارلغی
دیمکدر صفر الید معناسنه حاصلی افلاسدن کنایتدر (دست تنك دیو تانك کسرینه تنبیه
ایدوب اضافتله اوقویانلر تنك طبع ایمشلر (بفغان باحرف صله تقدیری بفغان آمده بود در

ردابن سید علی وسروزی

(شکایت پیش پدربرد (بعض نسخه ده مشورت دوشمش شکایت یرینه (که حرف بیان (عزم سفر
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تاحرف تعلیل (مکر حرف تمنی تا اوله که دیمکدر (باحرف مصاحبت
(قوت بازو مصدرك فاعلنه اضافتیدر (دامن کام لامیه در مجازا (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر
مراداتکنی دیمکدر (باحرف صله (کف ال ایاسی درمراد ال در مجاز مرسل طریقیله (ارم فعل مضارع
متکلم وحده در اله کتورم دیمکدر بعض نسخه ده بچنك دوشمش (محصول ترکیب) برمشت زنی
حکایت ایدرلرکه دهر مخالفدن جانه کلمشیدی یعنی جانندن اوصانمش وبیزار اولمشیدی
وکیك بوغزدن وال طارلغندن فغانه واضطرابه شکایتی باباسی قتنه ایلتدی یعنی باباسنه حالندن

شكايت ايلدى واجازت ديلديكه سفره نيت ايدرم ايرله كه قوت بازو يله مراداتكنى اله كتورم ديو
* بيت * فضل وهنر ضايعست تا ننمايند * عود بر آتش نهند ومسك بسايند * تا حرف توقيت در
مادام معناسنه (محصول بيت) فضل وهنر ضايعدر مادامكه كوزتميه لر ويا كوسترلميه لر لزوم
وتعدى طريقيله مصراع ثانى تمثيل طريقيله واقعدر پس عودى آتشه قورلر قوقوسى ظاهر
اولماغيچون ومسكى ازرلر زيرا ازمكله قوقوسى زياده اولور حتى زلفه وكاكله وكيسويه مشكسا
ديرلر بو معنى اعتبار يله فتدبر * پدر كفت اى پسر خيال محال از سر بدر كن و پاى قناعت
در دامن سلامت كش كه بزركان كفته اند دولت نه بكوشيدنست چاره كم جوشيدنست *
(خيال محال بيانيه (پاى قناعت لاميه در مجازا (دامن سلامت ده بو يله در (كش فعل امر مفرد مخاطبدر
كشيدندن (كه حرف تعليل (كوشيدن درشمك ديمكدر (يعنى سعى ايلمك (كم بونك كبى يرلرده
ترك كلمدن عبارتدر (جوشيدن لغتده قينامقدر (اما بونك كبى يرلرده اضطراب ومشقتدن
عبارتدر (محصول تركيب) باباسى ديدى اى اوغل خيال محالى باشكدن چيقار يعنى اخراج ايله
وپاى قناعتى دامن سلامته چك يعنى ممكن اولديغى دكلو قناعت ايدوب اضطراب ومشقتدن
سالم وآزاده اول زيرا اكابر ديمشلردر دولت وسعادت سعى وكوششله دكل يعنى چالشمغله
دولت ال ويرمز مادامكه جانب حقدن عنايت اولميه پس چاره اضطراب ومشقتى ترك ايلمكدر
يعنى صبر ايدوب بحضور اولمقدر * بيت * كس نتواند كرفت دامن دولت بزور * كوشش
بى فائده است وسمه بر ابروى كور * كرفت مصدر معناسنه در (دامن دولت لاميه در مجازا
كوشش بى فائده بيانيه در (وسمه واوك فتحى وسينك سكونيله بونده راستق مراددر كه ديشى اهلى
قاشلرينه چكرلر (ابروى كور بيانيه در (زيرا بونده كور عدم ابرودن عبارتدر (اعمى معناسنه دكل
يعنى ابرونك قبلى اولمايجه ابرويه راستق چكمك فائده ويرمز (شراح كورك بو معناسنه تعرض
ايلمامكلرندن معلومدر كه كورى اعمى معناسنه اخذ ايدرلر (محصول بيت) كيمسه دولت اتكنى
زور ايله طوتمغه قادر دكلدر يعنى قوت بازو يله دولت ال ويرمز زيرا ابروى كوره وسمه چكمك كبى
بى فائده در دولت وسعادته سعى جانب حقدن عنايت اولمايجه * بيت * اكر بهر سر مويت هنر
دو صد باشد * هنر بكار نيايد چو بخت بد باشد * بهر باحرف ظرف) سر مو لاميه قيل اوجى ديمكدر
(هنر دو صد ضرورت وزن ايچون تقديم وتأخير اولمش اصلنده دو صد هنردر (محصول بيت)
اكر هر بر قيلك اوجنده ايكيوز هنرك اولورسه هنر ايشه كلمز (يعنى فائده ايلمز (چونكه بخت وطالع
يرامز اوله (يعنى طالعده مساعده اولمايجه هنر فائده ايلمز * بيت * چه كند زورمند وارون بخت
بازوى بخت به كه بازوى سخت * (زورمند زورلى ديمكدر (زيرا مند ادات نسبتدر (پس زورمند
وصف تركيبيدر دين خطا ايلمش (وارون بخت وصف تركيبيدر نحس طالعلى ديمكدر
زورمندك اضافتى بيانيه در (بازوى بخت وبازوى سخت لاميه لردر مجازا (محصول بيت) زورلى
نحس طالعلى نه ايلسون (يعنى نيه قادر در (ونيه مالكدر طالع ايشلمايجه (مصراع ثانى
مقام تعليلده در (زيرا طالع بازوسى يكدر قوى بازودن يعنى طالع قوى اولمايجه باز وقوتى
فائده ايلمز بو ايكى بيتى بر بحرده ظن ايدوب مثنوى يازانلر غريب بى تشخيص ايمشلر
* پسر كفت اى پدر فوائد سفر بسيارست از نزهت خاطر وجذب فوائد وديدن عجايب وشنيدن
غرائب وتفرج بلدان ومحاورت خلان وتحصيل جاه وادب ومزيد مال ومكسب
ومعرفت ياران وتجربت روزكاران چنان كه سالكان طريقت كفته اند * فوائد سفر لاميه
(از حرف تبيين (نزهت خاطر مصدرك فاعلنه اضافتيدر سرور خاطر ديمكدر (جذب فوائد
مصدرك مفعولنه اضافتيدر فائده لر چكمك (يعنى فوائد تحصيل ايلمك (ديدن عجايب وشنيدن

ردشراح جميعا
ابروى كورك اضافتى لاميه
اولوب كور اعمى ديمك اولسه
هرنقدر جزالت اولمز ايسه ده
معنى فاسد اولمز حتى شارح
مرحوم دخى شراحه
پك يوريمديكندن جوازينه
اشارت ايتمشدر
للطابع

ردابن سيدعلى وسرورى

ردابن سيدعلى وسرورى

غرايب ايكيسى بيله مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تفرج بلدان مصدرك مفعولندر (بلدان
بانك ضميله بلدك جمعيدر شهرلر ديمكدر (محاورت مفاعله بابندن مصدردر (خلانه اضافتى
مفعولنه در سابقلر كبى (خلان خليلك جمعيدر تشديد لامله (مزيد مصدر (ميمى ماله
اضافتى فاعلنه در (ومعرفت ياران مصدر ميمينك مفعولنه در (تجربت روزكاران تجربت تفعلل
بابندن مصدردر سماعى زيرا معتل اللام اولمايجه ياء مصدرى حذف ايلمك سماعيدر
فتأمل (روزكارانه اضافتى مفعولنه در (روزكاران الف ونونله جمع اولمسى خلاف قياسيدر
(محصول تركيب) پسر ديدى اى پدر سفر فائده لرى چوقدر خاطر سرورندن وجذب
فوائددن وعجايب احوال كورمكدن وغرايب قصه لر ايشتمكدن وشهرلر سيرندن ودوستلرله
مكالمه دن ومنصب وادب تحصيلندن ومال ومكسب زياده لكندن ويارانى بلمدن وروزكارلر
تجربه سندن شويلكه طريقت سالكلرى ديمشلردر * قطعه * تا بدكان وخانه در كروى *
هركز اى خام آدمى نشوى * تا حرف توقيت مادام معناسنه (بدكان باحرف ظرف
(در حرف تأكيد (كرو كاف عجمك كسرى وراءنك فتحيله رهن معناسنه در (ويا ضمير
خطاب (نشوى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطبدر (محصول بيت) مادام كه دكان وخانه ده
رهنده سين يعنى انلرله مقيد سين هركز اى خام كيمسه آدمى اولمازسين يعنى مادام كه دكان
وخانه دن چيقوب غربته كتمزسين هركز خاملغك كتمز وانسان اولمازسين * برو اندر جهان
تفرج كن * پيش ازان روز كز جهان بروى * برو فعل امر مفرد مخاطب كيت ديمكدر (اندر
همزه نك فتحيله ادات ظرفدر (كز اصلنده كه ازايدى (محصول بيت) وار جهانده تفرج
ايله اول كوندن اول كه جهاندن كيدرسين يعنى دكاندن واودن چيقوب وار عالمى سير
ايله اول كوندن اول كه عالم فانيدن عالم باقى يه كيدرسين يعنى اولمزدن اول * پدر كفت اى پسر
منافع سفر برين نمط كه كفتى بسيارست وليكن پنج طائفه را مسلمست اول بازركانى كه
باوجود نعمت ومكنت غلامان وكنيزان دلاويز وشاكردان چابك دارد هر روز بشهرى
وهرشب بمقامى وهردم بتفرجكاهى ازنعيم دنيا متمتع شود * منافع سفر لاميه (نمط نونك وميمك
فتحه لريله اسلوب ديمكدر (بعض نسخه ده بسيار يرينه بى شمار دوشمش (پنج طائفه را
(را ادات صله ويا ادات تخصيص فتدبر (بعض نسخه ده مسلم يرينه (سين وتا ادات خبردر
واقع اولمش (پنج طائفه راست ديمش (بعض شراح بو يله يازمش بعينه (وبعضيسى
افترا ايلمش كه پنجك ونه بر باء صله ايراد ايلمش ديو ليكن يازمزده اولان نسخه مذكور
شارحك نسخه سندن يازلمش غايتده صحيح نسخه در وانده افترا ايلديكى بادن نام ونشان
يوق (پس معلوم اولديكه يانده واقع اولان نسخه يا زياده سقيم ايمش ويا تعصبا افترا ايدرمش
وبو يله اعتراضى چوق واقع اوليور (اعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا (بعض
نسخه ده اول يرينه نخستين واقعدر (بازركانى ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(باحرف مصاحب سببيتى متضمن (وجود نعمت لاميه (مكنت قدرت ديمكدر (غلامان
داردك مقدم مفعوليدر (وكنيزانا كامعطوف (الف ونونله جمع اولدقلرى ذوى العقول لدن
اولدقلرى ايچوندر (بعض شراح غيردن نقل ايدوب (كنيزان كنيزكك جمعيدر ديمش
(صكره بحر الغرايب دن نقل ايدوب ديمش (كنيزان كنيزك جمعى (وكنيزكان كنيزكك
جمعيدر ومرجودر كه كنيزان كنيزك جمعى اوله ديمش (وبعضيلر تعصب ايدوب بو كه
بوتقريردن اسناد جهل ايدوب خيلى پريشان كلمات ايلمش (غلامان اولنه بركه حرفنى ايراد
ايلين حق معنايه واصل دكل ايمش (دلاويز وصف تركيبيدر آويزيدندن لغتده اصمقدر

محاورت حايله مصاحبت
معناسنه در وجيم ايله
فوكشيلق ايلمكدر
منه

عجبا يازانك سهو ايتمسى جائز
دكلميدر للطابع

ردسرورى

ردسرورى
ردشمعى

(اما استعمالده تعلق معناسنه درکه کل تعلق ایلدیکی نسنه‌لرده استعمال ایدرلر بونده غلامان
(وکنیزانه صفت واقـع اولمش اشتراك طریقیله (شاکردان چابك بیانیـه (وغلامان
(وکنیزانه معطوف شاکردلردن خدمه مرآددر (یعنی خدمتکار جنسی (دارد فعل مضارع
مفرد غائب مذکورلر مقـدم مفعوللری (وبازرکانه راجع تحتنده ضمیر فاعلی (بشهری
(باحرف ظرف (ویاحرف وحدت (بمقامیده بویله در (بعض نسخه ده (هردم برینه
هرلحظه دوشمش (بتفرج کاهیده بویله (نعیم دنیا لامیه نعمت دنیا دیمکدر (متنعم تفعل
بابندن اسم فاعلدر فائده لنیجی معناسنه (محصول ترکیب) پدردیدی ای پسر بواسلوب اوزره که
سن بیان ایلدك سفر فائده‌لری چوقدر امابش طائفه‌یه مسلمدر اولکبسی بربازرکاندر که نعمت وقدرت
وجودیله دلاویز جوانلری وجاریه‌لری اوله وچابك خدمتکارلری دخی اوله هرکون برشهرده
وهرکیجه برمقـامده وهرلحظه برسیرانکاهده دنیا نعمتلرندن فائده لنه * قطعـه * منعم بکوه
ودشت وبیابان غریب نیست * هرجا که رفت خیمه زد وخوابکاه ساخت * منعم اسم فاعلدر
افعال بابندن صاحب نعمته اطلاق ایدرلر حاصلی اهل دولت دیمکدر غنی معناسنه اسم مفعول
طوتوب عینی فتحـله قید ایلین تصرف خاص ایلمش (بکوه باحرف ظرف (دشت دالك فتحی ردشمعی
وشبنك سکونیـله او واصحرا معناسنه (منعم مبتـدا وغریب ثانیسی (ونیست خبرثانی وثانی
خبریله جملهٔ اسمیـه خبراول واول خبریله جملهٔ ابتدائیـه (خیمه چادر وزدك مقـدم مفعولی
(خوابکاه یتاجق یر یعنی یتاق وراحت یری دیمکدر (ساختك مقـدم مفعولیدر (محصول بیت)
منعم وغنی اولان کیمسه طاغده واوواده وبیابانده غریب دکلدر هریره که واردی چادرقوردی
ویتـاق وحضوریری پیدا ایلدی حاصلی هرنره یه که وارسه حضور وصفا ایدر دیمکـدر یعنی
اهل دنیا هرقنده ایسه ذوق وصفاده در دیمکدر * وآن را که برمراد جهان نیست دست رس *
در زادوبوم خویش غریبست وناشناخت * واوبونك کبی یرلرده استدراك معناسنی متضمندر
(که حرف بیان (مراد جهان بیانیه (دست رس وصف ترکیبیـدر رسیدندن قدرت ووسعت
معناسنه (زادوبوم جمیـع کلستان نسخه‌لرنده واو عطفله کلور اما سید علی زاده ونعمت الله
واوسز ایراد ایلمشـلر وهیچ بریسی تعرض ایلمامشدر که ترکیب اضافی میدر مزجیمیدر وسائر
لغتلرده بوم زمین وقرار کاهدر دیمشـلر اما زاده مستقلا معنی ویرمشـلر لکن اهالیٔ اعجام
دیدیلرکه زاد وبوم عطف تفسـیریدر اما زادك بوندن غیری یرده بومعنـایه دلالتی یوقدر
والعلم عنـد الله (ناشناخت نامعلوم دیمکدر (محصول بیت) منعمك حالی مذکور کبیـدر
اما اول کیمسه‌نك که جهان مرادینه الی ایرشمز یعنی قدرت ووسعتی یوقدر حاصلی فقیر ومفلسدر
کندینـك طوغدیغی وقوپدیغی یرده یعنی کنـدی شهرنده ومملکتنده غریب ومجهول
ومنکوردر حاصلی اذی کیمسه بیلمز ونام ونشـانی اکماز * دوم عالمی که بمنطق شیرین وقوت
فصاحت ومایهٔ بلاغت هرجا که‌رود بخدمتش اقدام نمایند واکرام کنند * دوم بش طائفه نك
ایکنجیسی (عالمی یا حرف وحدت (که حرف بیـان (با حرف مصـاحبت سببیتی متضمن
(منطق شیرین بیانیه مصدرمیمیدر نطق معنـاسنه یعنی تکلم (قوت فصاحت واوك تشدیدیله
لامیه (مایهٔ بلاغتده بویله در (بخدمتش با حرف صله (اقدام نمایند اقدام (نمـایندك مقدم
مفعولیدر (محصول ترکیب) ایکنجیسی برعالمدرکه شیرین تکلمله وفصـاحت قوتیله و بلاغت
سرمایه سیله هریره که کیدر خدمتنه اقدام کوسترلر واکا اکرام ایدرلر * قطعه * وجود مردم
دانا مثـال زرطلاست * که هرکجا که رود قدر وقیمتش دانند * وجود مردم دانا لامیـه
وبیـانیه در (مثال زر طلاست لامیه لردر رادده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (طلا طـانك

کسریله

کسریله یالدز التونیـدر (که حرف رابط صفت (ما بعدی جائزدر که دانایه صفت اوله
وجائزدرکه زرطلایه (محصول بیت) مردم دانانك وجودی یالدز التونی کبیدرکه هرنره یه
کیـدرسه قدر وقیمتی بیلورلر یعنی خالص وصافی التون نیجه که هریرده معزز ومکرم ایسـه
اهل علمده انجلین معتبردر * بزرك زادهٔ نادان بشهروا ماند * که دردیارغریبش بهیچ نستانند *
بزرك زاده وصف ترکیبیدر اکابر زاده معناسنه نادانه اضافت بیانیه در (با حرف صله (شهروا
برلفظدر اما اصلنده مرکبدرشه لفظیله روالفظندن (معلوم اوله که ازمنهٔ ماضیه‌ده برپادشاه
کلمشدر که کونه سکهٔ شاهی یی ضرب ایدوب التونی التونیرینه واقچه‌یی اقچه‌یرینه یوریدوب کندی
حکم سلطنتنده خلق انکله معامله ایدوب بیع وشرا ایدرلرایمش حتی بوزمانده برکیمسه‌نك ظلمندن
تعبیر ایلملی اولسه‌لر مملکتده کون یوریدر دیرلر (پس شه شاهدن مخففدر وروا جائز معناسنه‌در
ردشراح جمیعا
اول پادشاه مذکور قضیه یی جائز کوردوکیچون اول کوندن اقچه والتونه شهروادیدیلر پس شراحك
بونده انواع پریشان اقوالنه التفات اولنمسون که تقیدی تضییع اوقاتدر ماند فعل مضارع مفرد غائبدر
ردشراح جمیعا
مانیدندن بکزمك دیمکدر (مانستن دن دیینلرخطا ایلدیلر (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف
(دیار غریب بیانیـه (شین ضمیر شهروآیه راجعـدر (نستانند فعل نفی مستقبل جمع غائب
صاتون المازلر دیمکدر (حاصلی اعتبار ایلمزلر (محصول بیت) (جاهل اکابر زاده شهروآیه بکزرکه
آنی اول پادشاهك قلمروندن غیری دیارده هیچ المازلر * سیوم خوبرویی که درون صاحب دلان
بمخالطت اومیل کند وصحبتش راغنیمت شناسند وخدمتش منت دانند که کفته اند اندکی جمال به
از بسیاریٔ مال روی زیبا مرهم دلهای خسته است وکلید درهای بسته * سیوم بش طائفه‌نك
اوچنجیسی (خوبرو وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی معناسنه (ویاحرف وحدت (که حرف رابط
صفت (درون صاحب دلان لامیه (صاحب دل سکون بایله اولنجه وصف ترکیبیدر (اما کسربایله
لامیه‌در (حاصلی بونك کبیلر ایکی وجهـله اوقنور (والف ونون ادات جمعدر (باحرف صله
(مخالطت مفاعله بابندن مصدردر وتا اسلوب عجم اوزره مطول یازیلور وتلفظ اولنور (اختلاط
ومخالطه قرشمقدر (اویه اضافت لامیه‌در (میل کندك مفعول صریحی (وبمخالطت غیرصریحی
وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادرکه درون‌در (محصول ترکیب) اوچنجیسی برخوب رویدرکه صاحب دللرك
درونی انك اختلاطنه ویا انکله اختلاطه میل ایدر وصحبتنی یعنی مصاحبتنی غنیمت اکلرلر وخدمتنی
منت بیلورلرکه اواولر دیمشلردر (اندکی جمال یاء مصدرله واضافتله ازاجق جمال (بسیاری مالده
بنه بویله‌در بعینه (حاصلی جمال آزلغی مالك چوقلوغندن یکدر زیباروی زیباخسته کوکارمرهمیدر
وبغلو قپولرمفتاحی کلیدی کاف عربك کسره‌سنه تخصیص ایدنلرخطا ایلمشلر زیرا فتحله افصحدر
ردسروری وشمعی
* قطعه * شاهدآنجا که رود عزت وحرمت بیند * ور برآنندبقهرش پدر ومادرخویش * (شاهد
بونك کبی یرلرده محبوب معناسنه‌در (ور واکردن مخففدر (بقهرش شین ضمیرمعناده برآننده مقیددر
(محصول بیت) (محبوب اول یره که کیدر یعنی هریره که کیدر عزت وحرمت کورر واکرانی
کندینك اتاسی واناسی یانلرندن قهرایله‌ده سوررلرسه (حاصلی کیم اولورسه اکا اتالق واناالق ایدر
* پرطاوس دراوراق مصاحف دیدم * کفتم این منزلت ازقدرتومی بینم بیش * پرباء عجمله وتخفیف
ردشمعی
رایله لفظ مشترکدر قناد ایله یلك بینده اما بونده یلك مراد در قناددین خطا سویلدی زیرا
مصاحفده یلك قنورقناد قونلماز (وبونی هرکس بیلور پرك راسنی تشـدید ایله قید ایدنلرضرورت
ردابن سید علی وسروری
وزن ایچون دیووزن طبعه مالك دکلرایمش (دریرینه برازانلرمعنی جانبنه ناظراولمازلرایمش (اوراق
رد سروری وشمعی
مصاحف لامیه مصاحف مصحفك جمعیدر (منزلت تامرتبت تاسی کبی اسلوب عجم اوزره مطول
ردابن سید علی
یازیلور ومطول تالر کبی تلفظ اولنور (پس ضمیرخطاب اعتبارایدن غفلت ایلمش (بیش باء عربیله

زیاده معناسنه در (محصول بیت) (طاوس یلکنی مصحفلرك اوراقی اراسنده کوردم (نتکه عادتا
اوغلانجقلر طاوس یلکنی مصحفلرك اوراقی اراسنه قویغنلردر (پس مصحفلرك ورقلری اوزره
طاوس قنادینی کوردم دیین ابی کورهمش (کوریجك دیدم بومرتبه ومنزلی و بومقامی سنك قدر کدن
وحد کدن زیاده کورورم (یعنی بومکرم ومعززمقام سنك لایقك دکلدر * کفت خاموش که هر کس که
جالی دارد * هر کجا پای نهد دست ندارند ش پیش * خاموش فعل امر مفرد مخاطب اپسم اول
دیمکدر (که حرف تعلیل (جالی یا حرف تنکیر (ندارند ش شین ضمیر معناده پیشه مقیددر (پیشش
تقدیرنده (ندارند یرینه نونله بدارند یازانلر بایله صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر اکرچه تأویله
معنی ویرمك قابلدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر پرطاوسه بن بویله دینجه دیدی اپسم اول
زیراهر کیمك که جالی وار هر نره یه که ایاق قور یعنی کیدر او کینه ال طوتمزلر یعنی انی کیمسه رد
ومنع ایلمز بلکه هر کس کل بری جانم دیرلر زیرا صاحب حسنه هر کس طالبدر * نظم *
چون در پسر موافقت ودلبری بود * اندیشه نیست کر پدرازوی بری بود * جمیع شراح بو ایکی بیتی
رباعی دیو یازمشلر حال بو که رباعینك بحری معین بحردر نهایتی بوده بحر هزج اقسامندندر یعنی بحر
مضارع اخزبدر ورباعی بحرینه قریبدر فتدبر (دلبری یا حرف مصدر (بری بونده بیزار معناسنه در
(محصول بیت) چون پسرده موافقت ودلبرلك اوله یعنی کوزل اوله واختلاطه لایق و قابل اوله
غم یوقدر اکر باباسی اندن بیزار اولورسه زیراهر کس اکا بابالنور حاصلی هر کیمسه انك کبی فرزنده جانم
اوغل دیر * اوکوهرست کو صدفش در میان مباش * در یتیم راهمه کس مشتری بود * اوضمیری
بیت سابقده پسره راجعدر ومبتدادر (وکوهر خبری (کو فعل امر مفرد مخاطبدر کو بیدندن
کفتن دن دینلر خطا سویلدی (صدفدن مراد بابا سیدر تشبیه طریقیله (مباش فعل نهی
مفرد مخاطب اولمه دیمکدر (در یتیم شول انجویه دیرلر که برصدفده یالکز اوله اما انسانده یتیم
باباسی اولمیانه دیرلر وحیوانده اناسی اولمیانه وجماداتده نظیری اولمیانه (محصول بیت) اول پسر
کوهردر سویله صدفی اراده اولمسون یعنی صدفی مطلوب بزدکلدر کرکمز زیرا در یتیمه هر کس
مشتری اولور ویا مشتریدر یعنی هیچ کیمسه دلبری باباسیله استمز یالکز استر نتکه صبوحی بیورر
(پدر را تابکی همراه آن شیرین پسر بینم) (الهی باشدان روزیکه او رابی پدر بینم * چهارم
خوش اوازی که آب ازجریان ومرغ ازطیران باز دارد پس بوسیلت این فضیلت دل مرد مان
صید کند وارباب معنی بمنادمت اورغبت نمایند * چهارم دوردنجیسی بش طائفه نك (خوش
اواز وصف ترکیبی (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (جریان مصدردر جری یجری یدن
یعنی ضرب بابنك ناقص یائیسندن اقمق معناسنه (طیرانده مصدردر طار یطیردن ضرب بابنك
اجوف یائیسندن اوچمق دیمکدر (باز دارد آلیقور یعنی مانع اولور با حرف مصاحبت (وسیلت
شول نسنه در که انکله غیره اولشیله یعنی غیره یقین اوله تابی، تطویل اسلوب عجم اوزره در
(فضیلت معرفتده ارتقلغه دیرلر وتاینه مذکور کبیدر (دل مرد مان لامیه (وکنندك مفعول اولی
(وصید ثانیسی (ارباب ربك جمعیدر اصحاب معناسنه (معنایه اضافتی لامیه در (باحرف صله
(منادمت مفاعله بابندن مصدردر ندیملك دیمکدر یعنی مصاحبت معناسنه در (اویه اضافت لامیه در
(رغبت نمایندك مفعول صریحی (وبمنادمت غیر صریحی (محصول ترکیب) دوردنجیسی برخوش
اواز درکه صویی اقمقدن وقوشی اوچمقدن منع ایلیه حضرت داود پیغمبر علیه السلامك اوازی کبی
پس بو فضیلتك وسیله سی وسببیله خلقك کوکلنی شکار ایدر وارباب معنی انك مصاحبتنه رغبت
کوسترلر * بیت * سمعی الی حسن الاغانی * من ذا الذی جس المثانی * سمع سینك فتحی ومیمك
سکونیله قولاق معناسنه دریای متکلم ایله اضافت لامیه در وتقدیرا مرفوع مبتدا وجائزدر که سمعی

رد شمعی

ردابن سید علی

ردشراح جمیعا

ردابن سید علی وسروری

مطلـــب

سید علی زاده طریان یازمش وسروری بویله یاز دیغنه اعتراض ایلمش ودعا کویه بو یازیشی زیاده ناپسند کلدی پس متعدد شروحنه مقید اولدم کوردم فی الحقیقه جمیع شروحنده رانك یا اوزره تقدیمیله بولدم لیکن بنده بوخطایی سهو قلملرینه حمل ایدرم لامعی چلبینك نعت رسولده صلوا علیه فعل ماضیدر بیوردیغنی حمل ایلدیکم کبی والا بونلرك کبی افندیلردن بویله خطا قصده مقارن اولماز فقدر پس معترضك اعتراضی یاتعصب طریقیله اولور ویا قصور فهمدن عفی عنه

سماعی

سماعی واصغائی معناسنه اوله ایشتمك ودیكلمك دیمکدر (پس حرف جر مقدره متعلق اولمز
(حسن صفت مشبهه در (اغانی یه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر (اغانی جمع اغنیه غنا
معناسنه در (پس اغنیه جمع غنادر دیین کندی زعمیله سویلمش (من اسم استفهام محلا مرفوع
مبتدا (ذا اسم اشارت محلا مرفوع خبری (الذی اسم موصول (جس جمله فعل ماضی مفرد
مذکر غائب یاپشدی دیمکدر مس کبی جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر الذینك والذی
صله سیله محلا مرفوع صفت ذادر (المثانی جمع مثنادر ایکی قللی سازه دیرلر نتکه مثالث جمع
مثلثدر که اوچ قللی سازه دیرلر (مثانی جس نك مفعولیدر وسکون یاضرورت وزن ایچوندر
(محصول بیت) بنم قولاغم کوزل غناره در ویاخود بنم سماع واصغام کوزل اوازه مقیددر یعنی میلم کوزل
آوازه در کیمدر شول کیمسه که ایکی قللی ساز چلر یعنی اکا نه اعتبار مقصود بودر که کوزل
اوازی سازه ترجیح ایدر حاصلی بنم میلم حسن صوته در سازه دکل علی الخصوص که قللی ساز
دیکلمك حرامدر مصراع ثانینك تحقیقنده مراد حسن صوتدر دیین بیتدن مرادی بیلمامش
* قطعه * چه خوش باشد اواز نرم وحزین * بکوش حریفان مست صبوح * اواز نرم بیانیه
(حزین اینجه ونازك معناسنه در (با حرف صله (کوش قولاق (حریف باده مصاحبی (الف
ونون ادات جمعیدر (کوش حریفان لامیه (مسته اضافت بیانیه (وصبوحه لامیه (صبوح
مصدردر صباح وقتنده شراب ایچمکه دیرلر نتکه غبوق عکسنه دیرلر حاصلی فعول وزنی اوزره
مصدرلردر (صبوح صباح وقتنده ایچلن شرابك اسمیدر دیین مخالف سویلمش (محصول بیت)
نه خوش اولور یومشق اینجه اواز صبوح مستی اولان حریفلر قولغنه یعنی قولقلرینه لطیف کلور
* به از روی خوبست اواز خوش * که آن حظ نفسست واین قوت روح * ان روی خوبه
اشارتدر (واین اواز خوبه (محصول بیت) (روی خوبدن خوب اواز یکدر زیرا روی خوب
حظ نفسدر (واواز خوب قوت روحدر حاصلی حضرت شیخ اوازخوبی روی خوبه ترجیح
ایدر لیکن فیه مافیه * پنجم پیشه وری که بسعی بازو کفافی حاصل کند تا آب روی
از بهر نان ریخته نشود چنانکه خرد مندان کفته اند * پنجم یعنی مذکور طائفه نك
بشنجیسی (پیشه باء عجمیك کسریله صنعت دیمکدر (ور واوك فتحیله ادات نسبتدر لی معناسنه
اوته یقالی در واوایله علی کل حال صنعتلی دیمکدر یعنی اهل صنعت (و یا حرف وحدت (که
حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (سعی بازو مصدرك فاعلنه اضافتیدر (کفافی یا
حرف وحدت (تا حرف تعلیل (آب روی لامیه (بهرنانده بویله در (ریخته نشود دوکلمش
اولمیه یعنی دوکلمیه (محصول ترکیب) بشنجیسی براهل صنعتدر که سعی بازویله برکفاف حاصل
ایلیه تاکیم اتمکیچون یوزصویی دوکلمیه حاصلی جره وکدیه یه محتاج اولمیه شویلکه عقلا
دیمشلردر * قطعه * کر بغریبی رود از شهر خویش * سختی ومحنت نبرد پینه دوز * باحرف
صله (غریبی یا حرف وحدت (سختی یا حرف مصدر (پینه یمه یه دیرلر (پینه دوز وصف
ترکیبیدر دوزیدندن رودك ونبردك تنازع طریقیله فاعلیدر لغت حسبنجه یمه دیکیجی دیمکدر
اما استعمالده اسکیجی یه دیرلر (محصول بیت) اکر غریبلکه کیدرسه یعنی دیار غربته کندی
شهرندن شدت ومحنت ایلتمز یعنی چکمز پینه دوز یعنی اسکیجیلك برجزئی صنعت ایکن انك اهلی
هر نره یه وارسه اول صنعتله چکنور * ور بخرابی فتد ازمملکت * کرسنه خسبد ملك نیم روز *
ور واکردن مخففدر نتکه مکرر بیان اولندی (باحرف صله (خرابی یا حرف مصدر خرابلق
مقابل معمورلق ردیعنی شنلك (فتد فاده کسر وضم جائزدر اصلی افتددر همزه نك فتح وضمیله
مصدری افتادن وافتیدن کلور همزه حذف اولیجق فا کسر وضمله مستعملدر فاحفظ (ازمملکت

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی

مطلـــب

اغنیه همزه نك ضمی وکسری ویانك تشدیدی وتخفیفیله تغنی اولنان برکونه نغمه در کذا فی اللغات للطابع

فنده متعـلقدر (کرسنه بولفظ ایکی وجهله مستعمـلدر بریسی بونده‌کی کبی یعنی کافك ضمی
ورانك سکونی وسینك کسریله وبریسی کافك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله فاحفظ
(خسبد خانك ضمی وسینك سکونی وبانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب یاتور واو یور
دیمکـدر خسبیدندن ملك خسبدك وفتدك فاعلیدر تنازع طریقیله (نیم روزه اضافتی لامیه در
(نیم روز ترکستانده برشهرك اسمیدر ملکی نیم روزه تخصیص پینه دوزه قافیه اولمق ضرورتی
ایچوندر والا مذکور معناده هرملك بردر (محصول بیت) پینه دوزك حالی معـلوم اما اکر کندی
مملکت وسلطنتندن برخراب آباده دوشرسه نیم روز پادشا هیسه ده النده برکالی وصنعتی
اولمدیغی تقـدیرجه آچ یاتور یعنی اچ قالور بونده مراد خرابلقدن کندی مملکتندن غـیریدر
والا حقیقتـده خراب آباده مکد یوللری کبی ذخیره سی اولمدیغی تقـدیرجه هرکس اچ یاتور
حاصلی مراد برتمثیلدر والا حقیقتـده بویله اولمق لازم دکل * چنین صفتها که بیـان کردم
درسفرموجب جمعیت خاطرست وداعیهٔ طیب عیش اما آن که ازین جمله بی بهره است بخیـال
باطل درجهـان برود ودیکرکس نام ونشـانش نشنود * چنین صفتهـا بونجلین صفتلر (که
حرف رابط صفت (ویا حرف بیـان (موجب جمعیت خاطر لامیه‌لردر سبب جمعیت خاطر دیمکدر
(داعیه باعث دیمکـدر (طیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیـدر (وعیشه اضافت
صفتـك موصوفنه در (بی بهره بی نصیب دیمکدر (باحرف مصاحبت (خیال باطل بیـانیه
(در حرف صله در بامعنـاسنه (جهان دنیا (دیکر داخی دیمکدر (معنا سنی دخی کرودیین
سوزی کرودن اکلارمش (محصول ترکیب) پدر دیر بونجلین صفتلر که بیـان ایلدم سفرده
جمعیت خاطره سبب رو کوچك درلکه باعثدر اما اول کیمسه که بوجمله‌دن یعنی مذکور بش
طائفه‌دن اولمایوب جمیعسندن بی نصیب اوله سیاحت جهانه باطل خیال ووهم فاسد له کیدر
ودخی کیمسه نام ونشـانی ایشتمز یعنی نیجه اولدیغنی کیمسه دویماز زیرا مشهور ونامدار کیمسـه
دکلدر که اندن خبر المق ممکن اوله * قطعـه * هرآن که کردش کیتی بکین او برخاست *
بغیر مصلحتش رهبری کند ایام * کردش اسم مصدردر کردیدندن دونش دیمکـدر (کیتی یه
اضافت لامیـه در (کیتی کاف عجمك کسریله ویاء اصلیه ایله جهان دیمکـدر (باحرف صله
(وکین کاف عربك کسریله عداوت دیمکـدر (اویه اضافت لامیه در (برخاست قالقـدی
یعنی قصـد ایلد ی (باحرف صله (وغیر بونده خلاف وعکس معنـاسنه‌در (مصلحته اضافتی
لامیه در (رهبر قولاغوز وصف ترکیبیدر بریدندن یوله ایلتمك دیمکـدر لازمی قولاغوزلقدر
(رهبر کندك مفعول صریحی (و بغیر غیرصریحی (وایام فاعلی (محصول بیت) هراول کیمسه که
عالمك تبدل وتغیری یعنی انقلاب احوال عالم انك عداوتنه قیام ایدوب قصدایلدی ایام وروزکار
انك مصلحتنك خلافنه وعکسنه اکا قولاغوزلق ایدر یعنی اکا مرادینك خلافنه دلالت ایدر
* کبوتری که دکر آشیـان نخواهد دید * قضاهمی بردش تابسوی دانه ودام * کبوتر
کوکرجین (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت ویا حرف بیـان (دکر دخی دیمکدر
(آشیان یوا (نخواهد دید دیدن معنـاسنه کورمیسردر یعنی کورمك میسر اولمیسردر (قضـا
مبتدا (همی‌ها حرف تأکید می حرف استمرار (شین کبوتره راجعدر (تا بونده الی معنـاسنه‌در
(با حرف صله (سوی جانب دیمکدر (دانه یه اضافت لامیه‌در (دام بونده طوزاق معناسنه در
(محصول بیت) برکبوترکه دخی آشیـانی کورمیسردر یعنی کورمك میسر ومقدر اولمیسردر
قضای آسمانی انی دانه ودام جانبنه ایلدر یعنی شکار اولور حاصلی انی یا آوجی اولار ویا مرغ
شکاری الور * پسر کفت ای پدر قول حکمارا چه کونه مخـالفت کنم که کفته اند رزق اکرچه

بعض اعجام دیدیکه نیم روز نصف دنیادن کنایه‌در زیرا شمس حد استوایه وار دقده نصف دنیا مقـدارنی قطع ایلمش اولور پس نیم روز بووجهله اضافت لامیه اولور
مصلح

ردشمعی

مقسومست باسبـاب حصول آن تعـلق شرطست وبلا اکرچه مقـدرست از ابواب دخول
آن احتراز واجب * باحرف صله (اسباب حصول آن لامیه لردر (اسباب سببك جمعیدر تعلقدن
مراد مباشرتدر (ابواب دخول آن لامیه لردر (محصول ترکیب) پسر باباسنك جوابنده دیدی
حکمانك قولنه نوجهله مخالفت ایتدین که دیمشلردر رزق اکرچه مقسومدر یعنی ازلده هرکسك
رزقی تعیین اولمشـدر لیکن انك حصولنك سببلرینه مبـاشرت شرطدر یعنی عقل مبـاشرت
اقتضـا ایدر بلاده اکرچه مقدردر اما اکا داخل اولمق ابواب واسبـابندن احتراز واجبدر
قال الله تعالی ولاتلقوا بایدیکم الی التهلکة حاصلی بونك کبیلر مقتضیات عقلدندر * قطعه *
رزق اکر چنـد بی کمان برسد * شرط عقلست جستن ازدرها * اکرچند اکرچه که معناسنه
مستعمـل لفظدر (پس اکری ادات شرط (وچندی کم خبریه معنا سنه اعتبـار ایدنلر
چندآن کبی بوفنه چندآن وقوفلری یوغمش (محصول بیت) رزق اکرچه که بی کمان وبی شك
ایریشور یعنی مقـدر اولان رزق البته هرحیوانه کلور واصل اولور لیکن عقلك شرطیـدر
قپولردن استمك یعنی عقـل رزقی اهل دنیادن رجا ایلمك اقتضـا ایدر * ورچه کس بی اجل
نخواهد مرد * تومرو دردهان اژدرها * مرد بونده مردن معناسنه‌در (مرو میمك ورانك فتحه‌لریله
کتمه دیمکدر فعل نهی مفرد مخـاطبدر (در حرف صله در با معناسنه (دهان اژدرها لامیه
عربجه اژدرهایه ثعبان دیرلر (محصول بیت) دخی اکرچه که کیمسه اجل سزاولمیسردر یعنی کیمسه
بی اجل اولمز اما سن اژدرها اغزینـه کتمه یعنی هلاك اولاجق یره وارمه * درین صورت که
منم باپیل دمان بزنم وباشیر ژیان پنجه درافکنم مصلحت آنست که سفر کنم که ازین بیش طاقت
بی نوایی ندارم * با حرف صله ویاحرف مصـاحبت (پیل دمان بیانیـه قوتلی وهیبتلی فیل
(بزنم اورورم ویا اورورم وشورم جنك ایلمکه قادرم دیمکدر (باحرف صله (شیر ژیان بیانیـه ژیان
یرتیجی حیوانانك صفتلرندندر کوکره مش وغضبه کلمش دیمکدر (که حرف تعلیـل (ازین پیش
بوندن زیاده دیمکدر یعنی شمدنکرو (طاقت بی نوایی لامیه‌در (بی نوایی قدرت وبی زاد معناسنه‌در
(ویا حرف مصدر (محصول ترکیب) بوصورتده که منم یعنی بوقوت وزور وبومشت زنلك که
بنـده وار قوتلی وهیبتلی فیله کندمی اورورم یعنی اکا بی پروا مشت اورورم ویا انکله صواشـه
قادرم وشیر ژیانه پنجه براغورم یعنی انکله پنجه طوتشماغه قادرم اکـرچه اول پنجه اورمقده
ماهردر پس مصلحت اولدرکه سفر ایدمکه بوندن ارتق نواسزلغه طاقت کتورمم * قطعه *
چون مرد درفتاد زجای ومقام خویش * دیکرچه غم خورد همه آفاق جای اوست * در حرف
تأکید (فتاد فانك کسریله وضمیله دوشدی دیمکـدر بونده ایرلدی معناسنه‌در (جای ومقام
عطف تفسیری (خویشـه اضافت لامیه (دیکر یایله دخی دیمکـدر (آفاق بونده اطراف
معناسنه در (جای او لامیه (محصول بیت) چونکه ار یعنی کشی کندی وطنـدن ومقامندن
دوشدی یعنی مفارقت ایدوب ایرلدی دخی نه غم یر زیرا جمیع اطراف عالم انك مقام ومکانیدر
* شب هر توانکری بسرای همی رود * درویش هرکجـا که شب آمد سرای اوست *
بسرایی با حرف صـله (ویا حرف وحدت (محصول بیت) کیجه هر برغنی برسرایه وبراوه
کیدر یعنی هرکس کندی اوینه کیـدر اما درویش بی کس هریرده که کیجـه کلدی یعنی
قرا کولق بصدی انك سرایدر حاصلی کیجـه کندی بی نرده دوترسه انده یاتور قالور یعنی
جمیـع عالم اکا نسبت برابردر * این بکفت وهمت خواست وپدر را وداع کرد وروان شـد
ودرهنکام رفتن شنیدندش که می کفت * محصول ترکیب) بومذکور قطعـه یی سویلدی
وهمت دیلدی وباباسنه وداع ایلدی وکیتدیکی کتمك وقتنـده ایشتدیلرکه سویلردی یعنی

ردابن سید علی وسروری

بو بیتی اوقوردی * بیت * هنزور که بخشش نباشد بکام * بجایی رود کش نداننـد نام * هنزور
اهل کمال دیمکدر هنزلی معنـاسنه پیشه ورکبی که سابقا کچدی (که حرف رابط صفت (بکام
مرادنجه دیمکدر (بجایی باحرف صله (ویاحرف وحدت (رود فعل مضارع مفرد غائب ویا فعل
امر مفرد غائب (کش کافك فتحیله درزیرا ضمیرك ماقبلی بودلده مفتوح اولور ضرورت وزن
اولمایجه والا ساکنده اولور پس کسر کافله اوقویان خلاف قاعده اوزره اوقورمش (که حرف
رابط صفت ویاحرف تعلیل (وشین ضمیر هنزوره راجعدر معناده نامه مقید در نامش تقدیرنده

ردشمعی

(محصول بیت) اهل هنزکه طـالعی مرادنجه اولمیه یعنی اکا بخت ودولت مسـاعـد اولمیه
بریره کیدر ویا بریره کنسونکه ادینی بیلمزلر ویا بیلمیه لر حاصلی نام ونشـانی اکلمازوایشـیدلمز
یره کیدر یاخود برخلاف سمته کیدرکه نام ونشانی چیقمیه ویاکنسونکه نام ونشانی جیقمیه * تابرسید
بکنار آبیکه سنك ازصلابت او برسنك همی آمد واوازش بفرسنك همی رفت * تاحرف انتهـا
الی معناسنه (برسید فعل ماضی مفرد غائب یعنی ذهب الی ان وصل یاخود حتی وصل (باحرف صله
(کناراب لامیه (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (صلابت شدت یعنی پکلك وتیلق
اویه اضـافت لامیه در وضمیر آبه راجعـدر (همی ها حرف تأکـید (می امد حکایت حال
ماضیدر (وآوازش ضمیری ینه آبه راجعدر (باحرف صله (فرسنك عربجه فرسخ دیدکلریدرکه اون
ایکی بیك ادم برمقدارنه دیرلر (همی رفت حکایت حال ماضیدر کیدردی دیمکدر (محصول ترکیب)
مشت زن کندی تابرصویه ایرشـدیکه یعنی برصویك کنارنه که صلابت وشـدتندن وحـدت
جریانندن طاش طاش اوزره کلوردی یعنی اوکینه کلن طـاشلری یوالاردی تنکه پاك اقار
صولرك شانندندر وآوازی برمیل یره کیدردی یعنی خروشی وچغلدیسی برمیل مقداری یره کیدردی
* بیت * سهمکین ابیکه مرغ ابی دروایمن نبودی * کمترین موج اسیاسنك از کنارش درربودی *

مطلـــــ

تمکین ایامثال اولمغله الویردی زیرا اصلی تملك در وتمکلك آخری میم دکلدر مکر مرادی نم اوله لکن بونده ده التبـاس هیجنتی واردر للطابع

سهم فارسیده خوف معناسندر (معلوم اوله که اخری میم اولان کلمه یه ادات نسبت داخل اولمق
مراداولسه اکثریا برکاف عجمیله توسیط ایدرلر (غمکین ونمکین وشرمکین کبی امامطرد دکل زیرا
غمینده دیرلر کافسز پس غمکین اصلنـده غم اکیندر دیین سهو ایلمش زیرا الف ممـدوده نك
لغتلرنده حذفی جائز دکلدر علی الخصوص که سهمکینده اول ملاحظه غایتله فاسددر تأمل تدر

رد دقایق الحقایق

(سهمکین قورقنج دیمکدر (ابی یاحرف وحدت (که حرف بیان (مرغابی اوردکدر (ایمن امین
معناسنه در (کمترین ترادات تفضیل (ویا ونون ادات نسبت (اسیاسنك دکرمان طاشی (درحرف
تأکید (ربودی راده فتحه وضمه لغتدر (یاحرف حکایه (محصول بیت) برقورقنج صوایدیکه
اوردك ایچنده امین دکل ایدی یعنی اوردك که صوقوشیدر اول صویك صلابتندن وشـدت
جریانندن ایچنده یوزمکه خوف ایدردی مبادا که صوطوپارلیه دیواك کوچك موجی دکرمان
طاشنی کنارندن قاپوب کتورردی حاصلی قره صوکبی وباطونه کبی طـاشدقلرنده شدت وصلابتله
اقردی * کـروهی مرد مازادید که هریك بقراضهٔ در معبرنشسته ورخت سفر بسـته
جوانرادست عطابسته بود زبان ثنابرکشود چند انکه زاری کرد یاری نکردند وکفتنـد *
کروهی کاف عجمك ضمیله ویاء وحدتله بر بلوك (مرد مانرا ادات مفعول (که حرف بیـان
(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (قراضه قافك ضمیله وتخفیف رایله التون اواغنه دیرکه فارسیجه
ریزهٔ زر دیمکله تعبیرایدرلر ظاهر اقجه مراددر والا التون اواغی معاملاتده جاری دکلدر راخرنده
باحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دین غلط سویلمش (معبرسامی لغتنده
معبر کشتی کذرکاه دیمش یعنی کچید کمیسی که خلقی صودن کچورر اسکدار قایقلری کبی اسم الت
وزنی اوزره در واول کچدکلری یره معبردیرلر اسم مکان وزنی اوزره (دست عطااضافت بیانیه در

ردشمعی

ویرمك الی یعنی هیچ برنسنه یه مالك دکل ایدیکه معبراجرتنه ویره (زبان ثنا بیانیه (یعنی کیجی یه
دعا وثنا ایلدی (برکشود اچـدی یعنی ملاحی مدحه باشلدی (زاری یای اصلیه ایله تضرع
معناسنه در (یاء مصدر دیین بودلی بیلمز ایمش (یاری یاحرف مصدر (محصول ترکیب) مشت زن

ردسروری

صویك کنارینه ایرشدکده بربلوك مردمی کوردیکه هر بریسی برقراضه سـببیله یعنی برقراضه
اجرتیله معبرده اوتورمشلرایدی وسفر اثوابنی باغلمشـلر (مشت زنك عطا الی بغلو ایدی یعنی
اجرت کشتی یه ویرمکه نسنه یه مالك دکل ایدی ملاحه مدح وثنا ایلمکه باشلدی اولقدرکه فریاد
وفغـان ایلدی یارلق ویولداشلق ایلمـدیلر حاصلی مرحمت وشفقت ایلمدیلر ودیدیلر * بیت
* بی زرنتوانیکه کـنی برکس زور * ورزرداری بزور محتاج نهٔ * بی زرالتون سز
(نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادرد کلسین دیمکدر (نهٔ یاضمیرخطاب وهمزه حرف توسل
(محصول بیت) زرسز کیمسه یه زورایلمکه قادر دکلسین اما زرك وارایسه زوره محتاج دکلسین
حاصلی قوت وزورایله مرادحاصل اولماز ایکن زورك وارایسه ظلم وزوره محتاج دکلسین زیرا
زرایله جمیع مصالح حاصل اولور * ملاح بی مروت ازو بخنده برکردید وکفت * (محصول ترکیب)
ملاح بی مروت اندن خنده ایله یعنی کولمکله دوندی ودیدی یعنی مزلنمك طریقیله بوکا توجه
ایلدی ودیدی * بیت * زرنداری نتوان رفت بزور ازدریا * زورده مرده چه باشد زریك مرده بیار *
زورده مرده لامیه (وهاء رسمی مقدار معناسنی افاده ایدر یکساله ویکماهه کبی بریللق وبرآیلق
دیمکدر (بونده ده برآدملك دیمکدر یعنی برآدم اجرتی مقداری واون آدم قوتی مقداری
(محصول بیت) اچقك بوقدر یعنی چونکه اچقك وپولك بوقدر دریادن زورایله کتمك اولماز
اون کشی زوری مقداری نه اولور وبونده نه فائده ویرر برآدملك اقچه کتور یعنی برآدمك اجرتی
مقداری اقچه (زیرا دریادن قوتله کچلمز معبرله کچلور دریا بیورد یعنی مبالغه طریقیله درزبرا دریا
جاری اولماز مکرکیم اسکدار بوغازی کبی بریراوله فتدبر * جوانرا ازین طعنه دل بهم برآمد
خواست که ازوانتقام کشد کشتی رفته بودآواز داد که اکربدین جامه که پوشیده ام قانع شوی
دریغ نیست ملاح طمع کرد وکشتی را باز کردآنیـد * (جوانرا را ادات تخصیص (طعنه لغتده
نیزه ایله اورمقدر (اما بونده خاطره طوقنمقدر (بهـم برآمد بیحضور ومنقبض اولدی دیمکدر
(کردآنید دوندردی دیمکدر (زیرا الف ونون ادات تعدیه در اصلی کردیدندر دونمك دیمکدر
(محصول ترکیب) جوانك ملاحك بوطعنه سـندن کوکلی منکسر ومنقبض اولدی دیلدی که
ملاحدن کینن آله کشتی کتمش ایدی آواز ویردی که اکر بوقفتانله که کیمشم قانع اولورسك
دریغ دکلدر ملاح طمع ایلدی وکشتی یی کرودوندردی * بیت * بدوزد شره دیدهٔ هوشمند * درآرد
طمع مرغ وماهی ببند * باحرف تأکید (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر دوزیدندن دیکمك
دیمکدر دوختن دن دینلرزائد سویلنلر (شره شینك ورانك فتحه لریله غلبـهٔ حرصه دیرلر

ردابن سید علی وسروری

صفتی شره کلور فرق وزنی اوزره علم بابندن هاء اصلیه ایله اما فارسـیده هاء رسمی شکلنده
اوقومقده جائز (بدوزدك فاعلیدر (دیدهٔ هوشمند لامیه (در حرف تأکید (آرد فعل مضارع
مفردغائب (طمع فاعلی (مرغ مفعول صریحی (وماهی اکا معطوف (وبنـد غیرصریحی
(محصول بیت) عاقل کیمسه نك حرص کوزینی دیکر یعنی بغلر حاصلی کورایدر طمع مرغ وماهی بی
بنده کتورر یعنی دوزاغه حاصلی طمع سـببیله باغه کرفتار اولور * چندان که دست جوان
بریش وکریبان ملاح رسید اورا بخود درکشـید وبی محابافرو کوفت یارش ازکشتی بدرآمد که
پشتی کند همچنان درشتی دید پشت بکرد آنیـد مصلحت آن دیدند که با او مصالحت کنند
وباجرت کشتی مساحت نمایند * چندان که اولقدرکه (یعنی همان که دیمکدر (دست جوان

لامیه جوانك الی دیمکدر باحرف صله (ریش رانك کسریله بونده صقل دیمکدر (کریبان معطوفدر
ریشه (وملاحه اضافتلری لامیه در (دست مبتدا (رسید خبری (اورا ملاحی دیمکدر (بخود
باحرف صله کندی یه کشید چکدی دیمکدر (بی ادات سلب (محابا مفاعله بابندن مصدر در اصلی
محاباتدر تا اسلوب عجم اوزره حذف اولمشدر زیرا مفاعله نك ناقصندن تایی حذف ایلمك
قاعده لرندندر یعنی بی باك وبی پروا دیمکدر (بی میل وتوقف دین بو لغتده وقوفی یوغیمش (فرو ردسروری
بونده ادات تأکیددر (کوفت کاف عربك ضمیله دوکدی یعنی ضرب شدیدله ضرب ایلدی (که
حرف تعلیل (پشتی پشت باء عجمك ضمیله ارقه دیمکدر (ویاحرف مصدر مظاهرت ومعاونت
معناسنه در (همچنان ملاح کبی دیمکدر (درشتی درشت ایری دیمکدر عربجه خشن دیرلر
خانك فتحی وشینك کسریله (ویاحرف مصدر مراد یاوزلق در حاصلی کنك (باا وجوانله دیمکدر
باحرف مصاحبت (اجرت کشتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مسامحت مفاعله بابندن مصدردر
لغتده مساهله در یعنی آسانلق اما بونده سخا وجومردلك معناسنه در (پس مختار صحاحدن
المسامحة المساهله وتسامحوا تساهلوا دین اجمال ایلمش (محصول ترکیب) همان که جوانك الی ردسروری
ملاحك صقالنه ویقاسنه ایرشدی انی کندینه چکدی وبی پروا وافر دوکدی یولداشی کمیدن
کوردی بونی دوکدیکنی وکمیدن طشره کلدی که مظاهرت ومعاونت ایلیه مذکور کمیجی کبی که
خشم وحدت کوردی پس ارقاسین چوردی یعنی فرار ایلدی ایمدی مصلحت انی کوردیلر که
انکله مصالحت ایده لر وکمی نواوله جومردلك ایده لر وسخا کوسته لر * مثنوی * چو پرخاش بینی تحمل
بیار * که سهلی ببندد در کارزار * پرخاش باء عجمك فتحی وضمیله ورانك سکونیله صواشدر
حرب معناسنه (که حرف تعلیل (سهل سینك فتحیله وسکون ها ایله آسان دیمکدر قولای
معناسنه (ویاحرف مصدر پس معنی سهولت دیمکدر (درکارزار لامیه در کارزار کاف عربله
حرب وجنك معناسنه در (محصول بیت) چونکه صولش وجنك کوره سین تحمل کتور یعنی
تحمل وصبر کتور زیرا سهولت ورفق جنك وحرب قپوسنی بغلر حاصلی ملایمت ویواشلق
جنك وجداله مانعدر * لطافت کن انجا که بینی ستیز * نبرد قز نرم راتیغ تیز * نبرد فعل
نفی مستقبل مفرد غائب (راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (قز قافك فتحی وتشدید زا ایله
عرب ابرشمه دیر مبالغه ایله اسم فاعلی قزاز کلور اما بونده ضرورت وزن ایچون زا مخففدر
(نرمه اضافت بیانیه در (ورا ادات مفعولدر (نرم نونك فتحی ورانك سکونیله یومشق دیمکدر
(تیغ تیز بیانیه تیز تانك کسریله اتی دیمکدر کسکین معناسنه (محصول بیت) لطافت
وملایمتله شول یرده که ستیز وعناد کوره سین زیرا یومشق ابرشمی کسکین قلیج کسمز حاصلی
رفق وملایمت یومشق ایپك کبیدر وعناد وستیز کسکین قلیج کبیدر که انی کار ایلمز
* بشیرین زبانی ولطف وخوشی * توانی که پیلی بموبی کشی * شیرین زبان وصف ترکیبیدر
طتلی دللی دیمکدر (ویا حرف مصدر در دل طاتلیلغیله دیمکدر (خوشی یا حرف مصدر
(توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (پیلی یا حرف وحدت (باحرف مصاحبت
(مویی یا حرف وحدت (کشی یا ضمیر خطاب (یعنی کشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(محصول بیت) شیرین زبانلغله وملایمت وخوشلغله یعنی ایلکله قادرسین که برفیلی برقیل ایله
چکوب یده سین یعنی رفق وملایمتله سکا منقاد اولور بویله قوتلی وزورلی حیوان ایکن حاصلی
ملاح مدارا ایله مشت زنك پنجه سندن خلاص بولدی * بعذر ماضی در قدمش افتادند و بوسهٔ
چند بنفاق برسر وروی ش دادند و بکشتی در آوردند وروان شدند تا برسیدند بستونی که
ازعمارت یونان درآب ایستاده بود ملاح کفت کشتی خللی هست یکی ازشما که دلاور ترست

ومردانه

ومردانه تروزورمند ترباید که برین ستون برود ورسمان کشتی بکیرد تاعمارت کنیم * باحرف
مصاحبت سببیتی متضمن (عذر ماضی بیانیه (در حرف صله (قدمش شین جوانه راجعدر
(بوسهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (باحرف مصاحبت (نفاق نونك کسریله مفاعله
بابنك مصدر ثانیسیدر (بکشتی باحرف صله (درآوردند ادخال ایلدیلر (روان شدند کتدیلر
دیمکدر (تاحرف انتهی (باحرف صله (ستون سینك وتانك ضمیله دیرك دیمکدر عربجه
عمود دیرلر (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (عمارت یونان لامیه (یونان قرمان
ولایتنه دیرلر لیکن اول ولایتده مذکور صوکبی صو یوقدر مکر افلاطون بکاری دیدکاری
صواوله لیکن اول بیانه اقاز بلکه بربیوك مغاره یه دوکلور حاصلی بوکتابك بوراسی شبهه دن
خالی دکلدر (ایستاده طورمش دیمکدر مراد دیکلوب طورمقدر (خللی یاحرف تنکیر (که
حرف رابط صفت (دلاور وصف ترکیبیدر آوریدندن بهادره دیرلر (وتر ادات تفضیل (باید
کرك دیمکدر (که حرف بیان (برین ستون بوستون اوزره دیمکدر (رسمان کشتی لامیه کمینك
ایپی دیمکدر (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) پچن عذر سببیله یعنی بونی کشتی یه المایوب
طمع ایلدکلری سببیله ایاغنه دوشدیلر وبرنیچه بوسه نفاقله باشنه وکوزینه ویردیلر یعنی
باشین ویوزین وکوزین اوپدیلر وکمی یه کتوردیلر یعنی کمی یه قویدیلر وروان اولوب کتدیلر
بردیرکه ایرشنجه که یونان بناسندن صوایچنده دیکلوب طورمش ایدی ملاح دیدی کشتی یه خلل
وضرر وار یعنی کمینك بوزغونیری وار که اصلاحه محتاجدر بریکز سزدنکه بهادررکدر
ومردانه رك وزورلی رکدر مرادی ملاحك بوسوزلریله جوانی مغرور ایلمکدر اولا که
کندی یه حسن ظنله سوزینی طونه پس کرکدر که بوستون اوزره واره وکمینك ایپنی طوته
تاکیم کمی یی عمارت واصلاح ایده لم یعنی خلل وضررینی دفع ایده لم * جوان بغرور دلاوری که
درسرد آشت ازخصم دل آزرده نبند یشید وقول حکما را کار نفرمود که کفته اند هرکرا رنجی بدل
رسانیدی اکر درعقب آن صد راحت برسانی از پاداش آن یك رنج ایمن مباش که پیکان
ازجراحت بدر آید وآزار در دل بماند * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (غرور دلاور لامیه
(ویاحرف مصدر (که حرف رابط صفت (خصم دل آزرده بیانیه کوکلی انجتش خصم
ویا کوکلنی انجتدیکی خصم (نبند یشید قایرمدی (یعنی باك وپروا چکمدی (کار نفرمودایش
بیورمدی یعنی ایش ایدنمدی وعمله کتورمدی (که حرف بیان (هرکرارا ادات تخصیص
هرکیمك دیمکدر (حرف ربط مقدردر (یعنی که حرفی (رنجی یاحرف وحدت برالم دیمکدر
(بدل باحرف صله (رسانیدی فعل ماضی مفرد مخاطب (والف ونون ادات تعدیه
ایرشدردك دیمکدر (در حرف ظرف (عقب آن لامیه (عقب بونده ارد وصوك معناسنه در
(برسانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (والف ونون ینه ادات تعدیه در فعل شرط واقعدر
ایرشدررسك دیمکدر (پاداش باء عجمله جزا وعوض معناسنه در (آنه اضافتی لامیه در
(ایمن مباش جزاء شرط (که حرف تعلیل (پیکان باو کاف عجمله دمرنه دیرلر (جراحت جیمك
کسریله یاره یه دیرلر (بدر اید طشره کلور (یعنی چیقار (ازار الم دیمکدر برشین مقدر در
ازارش دیمکدر ضمیر پیکانه راجعدر (محصول ترکیب) جوان بهادرلق غروریله که
باشنده ایدی خصم دل ازرده دن ایمدی یعنی باك چکوب قایرمدی وقول حکمایی کار بیورمدی
یعنی سوزلرینی عمله کتورمدی که بیورمشلردر هرکیمك که کوکلنه برالم ایرشدردك ایسه اکر اول
المك اردنجه یوز راحت کوکلنه ایرشدررسك اون بر زحمك جزا وعوضندن امین اولمه
زیرا دمرن یاره دن چیقار امار یغ والم کوکلده قالور پس اندن حذر ایلمك کرك

ظاهر بودرکه بوحکایه تصنیمیدر تحقیق دکلدر زیرا ظاهر حاله مخالف یرلری چوقدر فتدبر
حضرت شیخ کعبند نظرا تصنیع مذکور دن ازاده اولوب العهدة علی الراوی قاعده سنجه همان مسموعاتینی نقلدن عبارت اولدیغندن بشقه یونان قرمان ولایتنه منحصر اولدیغی مسلم دکلدر حاصلی حضرت شیخه اعتراض وارد اولماز
للطابع

بيت چه خوش كفت بكتاش با خيلتاش * چو دشمن خراشيدي ايمن مباش * بكتاش (با و كاف
عربيله (با ادات صله (بكتاش (وخيلتاش شاهنامه ده مذكور اولان ايكى بهلوان دلاورك
اسميدر (چو ادات تعليل (خراشيدى فعل ماضي مفرد مخاطب طرملادك ديمكدر انجتمكدن
كنايتدر (محصول بيت) مصراع ثانى مقول بكتاشدر يعنى بكتاش خيلتاشنه خوش
ديدى يعنى ايو ديدى چونكه دشمنى طرملادك انك مكرندن امين اولمه * قطعه * مشو ايمن
كه تنك دل كردى * چون زدستت دلى بتنك ايد * مشو فعل نهى مفرد مخاطب اولمه ديمكدر
(كه حرف تعليل (تنك دل وصف تركيبيدر قياس تنكدل يازمق ايدى لكن مبتدى يه
بو اسهلدر (كردى كاف عجمك فتحيله فعل مضارع مفرد مخاطبدر اولورسين ديمكدر
(كر ديدندن صيرورت معناسنه (دلى يا حرف وحدت (با حرف صله (تنك طار ديمكدر
اضطرابدن كنايتدر (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر امين اولمه كه تنكدل اولورسين
يعنى كوكلك طار اولور و بيحضور اولورسين چونكه الكدن بر كوكل طار اله يعنى — زدابن سيد على وسروزى
چونكه بر كيمسه نك كوكلنى انجتدك البته سنده انجنورسين (شراحك بعضيسى مصراع ثانى يى
جملهٔ شرطيه واولى جزائيه طوتمش و بعضيسى تعرض طريقيله جزا مقدردر ديمش زيرا
جزا شرط اوزره مقدم اولماز لكن ايكيسنك بيله چو لفظنى ادات شرط طوتمقده سو زنده
نظر وار زيرا چو وچون بونك كبى يرلرده ادات تعليلدر ادات شرط دكل وجزا شرط اوزره — وسرورى
مقدم اولمازدين خبط عشوى ايلمش زيرا عدم تقدم علماء نحو قتنده در اما اهل منطق واهل
فرس قتنده اول اعتبار يوقدر فتامل * سنك بر بارهٔ حصار مزن * كه بود كز حصار سنك
ايد * سنك مزن فعلنك مقدم مفعول صريحى (وبر باره غير صريحى (باره هاء رسميله
حصار ديوارى بارو ده ديرلر (وبعض نسخه ده بار و دوشمش (حصاره اضافت لاميه در
(مزن فعل نهى مفرد مخاطب اورمه ديمكدر (كه حرف تعليل (بود فعل مضارع مفرد
غائب اولور معناسنه (كز اصلى كه از ايدى (كه حرف بيان (سنك بودك فاعليدر
(محصول بيت) حصار ديوارينه طاش اورمه يعنى آتمه زيرا اولور كه حصاردن ده طاش
كلور حاصلى سن طاش اتديغك يره جائزدر كه اندن سكا طاش اتهلر بو بيتك معناسى بودر (پس
مصراع ثانينك معناسنى جائزدر كه حصار ديوارندن طاش منقلع اوله يعنى قوپه و سنك
اوزريكه دوشه دين تركى يه مخالف معنى ويرمش * چندان كه مقود كشتى برساعد پيچيد و بر بالاى — زدسرورى
ستون رفت ملاح زمام از كفش در كسلانيد و كشتى براند بيچاره در انجا حيران بماند روزى
دو بلا و محنت ديد و سختى كشيد سيوم روز خوابش كريبان كرفت و باب انداخت * چندان
كه اول قدر كه قلت مدتدن و قصر مكثدن كنايتدر همان كه ديمكدر (مقود لغتده يولار در
(اما بونده كمى يتد كارى ايب مرادر رسيمان كشتى ديمكدر (ساعد بلك معناسنه در عربيده
پيچيد بونده طولادى ديمكدر (بالا بونده اوست معناسنه در (زمام يعنى مقود (زمام فارسى
(و مقود عربيدر يولار معناسنه بونده يدك اپى مراد در (كف عرب فانك تشديديله اوقور
اما عجم تخفيفله ال اياسنه ديرلر (در حرف تأكيد (كسلانيد كاف عجمك ضمى
وسينك فتحيله قردى معناسنه يعنى اوزدى ديمكدر (بعضى نسخه ده (ربود دوشمشدر
كسلانيدينه (كشتى براند كمى يى سوردى (يعنى قرار ايلمدى كتدى (بيچاره مشت زن
ستون اوزره متحير قالدى (خوابش (شين معناده كريبانه مقيد در مجاز ايقاسين
طوتدى (يعنى غلبه ايلدى (باب با حرف صله (انداخت آتدى ديمكدر (يعنى
دوشردى (محصول تركيب) همان كه مشت زن كمى ايپنى قولنه طولادى وديرك اوزرينه

واردى ملاح كشتى ايپى النسدن چكدى قردى ويا قاپدى اندن صكره اكلنمدى كمى يى
سوردى كتدى (بيچاره ديرك اوزره حيران و سركردان قالدى بر ايكى كون انده بلا ومحنت
كوردى وزحمت وشدت چكدى اوچنجى كون اويقو يقاسين طوتدى وصويه آتدى (يعنى
اويقو غلبه ايدوب صويه دوشوردى * بعد از شبان روزى بكنار افتاد از حياتش رمقى
مانده بود برك درختان خوردن كرفت و بيخ كياهان بر اوردن تا اندكى قوت يافت سر در
بيابان نهاد و برفت تا تشنه و كرسنه و بى طاقت بر سر چاهى رسيد قومى را ديد بر وكرد آمده
بودند و شربتى آب بپشيزى مى اشاميدند جوان را پشيز نبود آب طلب كرد اباكردند دست
تعدى در از كرد ميسر نشد تنى چند را فرو كوفت مردان غلبه كردند و بى محابا بزدند ومجروح
كردند * شبان روزى بر كون بر كيجه معناسنه در (حضرت شيخك بو سوزيده غريبدر كه يوزكچ
آدم بر كون و بر كيجه دن صكره صويك كنارنه دوشمكه دريا كرك درياده ايسه جريان اولماز
وحضرت شيخ ابتداء كلامده آبى شدت جريانله وصف ايلمش ايدى (پس ايكى كلامك
بيننى تطبيق ايلمه ده صعوبت وار (واكر بر كيمسه ديرسه كه درياده ده جريان بولنور اسكدار
بوغازى كبى جواب اولدر كه شنا و ربونك كبى يرلرى بر ساعتده كچر بر كون و بر كيجه اكلنمز
(واكر ديرسه كه ستونده ودرياده مكثى بر كون و بر كيجه اولسون (جواب اولدر كه بيورمش
ايدى سيوم روز خوابش كريبان كرفت ديو على كل حال محل اضطرابدن خالى دكل
(رمق رانك وميمك فتحه لريله جانك باقيسنه وصوكنه ديرلر (ويا حرف وحدت ويا حرف تنكير
(برك درختان لاميه (خوردن كرفت يمكه باشلدى ديمكدر (بيخ كياهان لاميه نباتات كوكنى
(بر اوردن يردن چيقارمغه (حاصلى اغاچلر يبراغنى و نباتات كوكلرينى چقاروب يمكه باشلدى
(تا ادات تعليل درختى معناسنه (اندكى يا حرف وحدت بر پاره ديمكدر (سردر بيابان نهاد
باشنى بيابانه قودى (يعنى باشنى الدى بيابانه دوشدى بو فقره نك اولنه بر واوز ياده ايد وب وسردر
بيابان نهاد دين بيابانه سويلمش (تا ادات غايتدر الى معناسنه (تشنه صوسز (كرسنه آچ
(بى طاقت زبون ديمكدر (بر حرف صله سرچاه لاميه قويى باشى ديمكدر (مراد صوقويوسى در
(قومى يا حرف وحدت (و را ادات مفعول (بر او ضمير چاهه راجعدر (كرد آمده كاف عجمك
كسرى و سكون رائله جمع اولمش ديمكدر (شربتى يا حرف وحدت بر ايچيم ديمكدر (با حرف
مقابله (پشيز پولدر يعنى منقر (ويا حرف وحدت (مى اشاميدند حكايت حال ماضى ايچرلردى
ديمكدر (ابا امتناع معناسنه (يعنى ايچمكه مانع اولديلر (حاصلى بولسز ايچرمديلر (دست
تعدى لاميه در مجازا (دراز كرد اوزاتدى (يعنى صويى قهر ايله وزور ايله ايچمك استدى
(ميسر نشد يعنى غصبله ايچه مدى (تنى يا حرف وحدت (چندرا (را ادات مفعول بر نيچه شخصى
(فرو كوفت محكم دوكدى ديمكدر (محصول تركيب) ستوندن صويه دوشدكدن صكره
بر كون و بر كيجه يوزه يوزه صويك كنارنه دوشدى حياتندن بر رمق قالمش ايدى يعنى
زياده ضعيف و زبون اولمش ايدى اغاچلر يبراغنى و نباتات كوكنى چقاروب يمكه باشلدى تاكيم
بر پاره قوت بولدى باشين الوب بيابانه دوشوب كتدى حتى آچ وصوسز و بى طاقت بر قويى
باشنه ايرشدى بر طائفه كوردى قويينك اوزرنده جمع اولمشلر و بر ايچيم صويى بر منقره ايچرلردى
جوانك منقرى يوغيديكه ويروب صو ايچيدى صو ديلديكه ايچمكه ابا ايلديلر يعنى رايكان
صو ايچرمديلر تعدى الن اوزادوب كوجله ايچمك استدى ميسر اولمدى يعنى زور ايله ايچه مدى
بر نيچه كيمسه يى محكم دوكدى ملاحى دوكدكى كبى ارلر چوغيدى يعنى قويى صاحبلرى
چوغيدى اوشديلر و جوانه غلبه ايلديلر و بى باك و بى پروا حربنى دوكديلر و مجروح ايلديلر

فقيره كوره بو اعتراضده غريبدر زيرا مشت زنك يوزكچ ايكن بيتابلغله دريايه ياخود نهره دوشوب سرسام اوله رق بحفظه تعالى چوق زمان صكره بلا شعور قره يه دوشمسى جائز وكثير الوقوعدر اشبو احتماله كوره شارح مرحومك جمله اعتراضى قالقار فتدبر للطابع ردشمى

ردسروری

ردسروری

* قطعه * پشه چو پرشد بزند پیل را * باهمه تندی وصلابت که اوست * پشه پاء عجمك فتحیله سوری سكك شینده تشدید ضرورت وزن ایچوندراغت تشدید ایله اولد یعنی ظن ایلین وهم ایلمش پر بونده چوق معناسنه در (بزند با حرف تأکید (زند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده پشه به راجع ضمیر ومفعولی (پیل تنداتی دیمکدر یعنی یاوزا (و یا حرف مصدر بو قدر یاوزلغله دیمکدر) (صلابت شدت معناسنه در جسامت وقوت وزوردن عبارتدر (كه حرف بیان (اوضمیر غائب فیله راجعدر وسین وتا ادات خبر (تندی برینه مردی یازان نامردلك ایلمش (محصول بیت) (سوری سكك كه چوق اولدی فیلی انجیدر یعنی صوقروالم ویرر فیل ایله پشه یی اشعارده جمع ایلدكلری آنكیچوندر كه فیل كبی خورطومی وار (و بریسی فیلك خورطومنه كنسه غایتده متألم اولوب زبون اولور (حاصلی اكثر زوالی پشه دندر دیرلر بوقدر تندلك وصلابتله كه فیلدر (یعنی بوقدر جسامت وصلابت صاحبیكن پشه چوقلوغندن عاجز وزبوندر * مورچكانرا چو بود اتفاق * شیرژیانرا بدرآنند پوست * مورچكان مورچه نك جمعیدر (قیاس بونده چه ادات تصغیر اولمقدر لیكن استعمالده مطلق قرنجه معناسنه در (را ادات تخصیصدر (شیرژیان بیانیه كوكرمش ارسلان دیمكدر (ورا ادات تخصیص (با حرف تأكید (درانند فعل مضارع جمع غائبدر یرتارلر معناسنه داله فتح وكسر جائزدر فاعلی تحتنده مورچكانه راجع ضمیر ومفعولی پوستندر (محصول بیت) چونكه قرنجه لرك اتفاقی اوله یعنی كه اتفاق ایلیدلر قغان ارسلانك دریسنی یرتارلر یعنی ارسلان یرتیجیلرك پادشاهی ایكن قرنجه چوقلوغندن عاجز وزبوندر حاصلی ارسلان قرنجه دن زیاده عاجز در فیل پشه دن اولدیغی كبی قصه دن حصه بودر كه مشت زن بویله زورلی پهلوان ایكن كثرتناسدن عاجز وزبوندر ایشتدیكك كبی * بحكم ضرورت خسته ومجروح درپی كاروان افتاد وبرفت شبانگاه برسیدند بمقامی كه از دزدان در خطر بود كاروانیان را دید لرزه براندام افتاده ودل برهلاك نهاده گفت اندیشه مدارید كه یكی منم درین میان كه پنجاه مردرا جواب دهم ودیگر جوانان هم یاری دهند مردمان را بلاف اودل قوی شد وبصحبت اوشادمان گشتند وبزاد وآبش دستگیری كردند جوانرا آتش معده بالا گرفته بود لقمه چند از سر اشتها تناول كرد ودمی چند آب آشامید تادیو درونش بیارامید وخوابش درربود وبخفت * درپی كاروان لامیه كاروان اردنجه دیمكدر (شبانگه اول كیجه دیمكدر (بمقامی با حرف صله (ویا حرف وحدت (كه حرف بیان (ویا حرف رابط صفت (لرزه اسم مصدر دردترمه معناسنه (كه حرف تعلیل (یكی بونده بر دیمكدر (آتش معده لامیه (بالا گرفته بود قالقمش ایدی یعنی زیاده آچلغندن معده سی آتش اولمش ایدی بعض نسخه ده وعنان صبر وطاقت از دست رفته بود دوشمش (از سر اشتها اشتها جهتندن (تناول كرد اكل ایلدی دیمكدر (دمی چند آب برنیچه یودم صو دیمكدر (آشامید ایچدی تا حرف تعلیل دیو درون بیانیه (بیارامید فعل ماضی مفرد غائب ساكن اولدی دیمكدر (وخوابش درربود وجوانی اویقو قابدی واو یودی (محصول تركیب) بالضروره جوان خسته ومجروح كاروان اردنجه كندی كیجه سی بر مقامه ایرشدیلر كه اول مقام حرامیلردن خوفناك ایدی یعنی قورقنج یر ایدی جوان كوردی كاروان خلقنك اندامنه لرزه دوشمش وكوكللرین هلاكه قومشلر یعنی هلاك اولملرینی مقرر بلمشلر جوان كاروانیلره دیدی اندیشه طوتمك یعنی قایرمق وپروا چكمك كه بو اراده یعنی اراكزده بر بنم كه اللی اره جواب ویررم وغیری جوانلر دخی معاونت ایلسونلر (دهند بونده فعل امردر كاروان خلقنك كوكلی انك لافیله قوی اولدی وانك مصاحبتیله شادمان وخرم اولدیلر وآزوق وصو ایله دستگیرلك یعنی معاونت ایلدیلر (جوانك آتش معده سی قالقمش ایدی وعنان صبر وطاقتی الندن كتمشیدی اشتها جهتندن برنیچه لقمه تناول ایلدی وبرنیچه یودم صو ایچدی

ردشمعی

ردسروری

ردشمعی

ردشمعی

ردسروری

ردسروری وشمعی

ردسروری وشمعی

(تاكیم ایچریسی شیطانی ساكن اولدی (یعنی زیاده آچلغی كندی وشیطان نفسی راحت اولدی وكندوینی اویقو قابدی واو یودی * پیرمردی پخته وجهان دیده در كاروان بود گفت ای یاران من ازین بدرقه شما اندیشناكم نه چنانكه از دزدان نكه حكایت كنند كه عربی را درمی چند گرد آمده بود شب از تشویش لوریان در خانه تنها خوابش نبردی یكی را از دوستان نزد خود برد تا وحشت تنهایی بدیدار منصرف گرداند شبی چند در صحبت او بود چندان كه بر درمهاش وقوف یافت ببرد وسفر كرد بامداد ان عرب را دیدند عریان وگریان گفتند حال چیست مگر آن درمهای ترا دزد برد گفت لا والله بدرقه برد * پیرمردی یا حرف وحدت (پخته صفتی (جهان دیده وصف تركیبی جهان كورمش یعنی سیاح عالم اولمش (بدرقه شما لامیه (بدرقه لغتده اجرتله قولغوزلق ایلین وساعتجی وامین (ظاهر بونك كبی یرلرده امین وحافظ معناسنه در بدرقه فارسیدر (دوندار معناسنه در دیین ایكی وجهله خطا ایتمش (بریسی فارسیدر دیدیكی زیرا بونی عربی لغتلرده یازمشلر (برخطاسیده دوندار دیدیكیدر كه لغتلر بونی هیچ یازمشلر (ولفظ دوندار ده ده خطا ایلمش كه دمدار درمیله دوندارد كلدر نونله عسكرك آردینه عربیده ساقه دیرلر (نهایتی رومك جهله سی تحریف ایدوب (دوندار دیرلر اندیشناكم برینه اندیشناكترم یازان ادات تفضیل ایله خطاسین اكلامزایمش (چنانكه برینه چند انكه یازمسیده جمیع نسخه لره مخالفدر (عرب برینه اعراب یازمه سیده نسخه لره مخالفدر (تشویش لوریان لامیه (تشویش بونده خوف معناسنه در (لوری واولی عجمك فراجبسنه دیرلر (الف ونونله جمع ایدوب لوریان ولولیان دیرلر (بعض نسخه ده لوریان برینه (دزدان دوشمش (وبعض شراح بو نسخه یی اتخاذ ایلمش وبعضیسی متونی عدم تتبعندن اكا اعتراض ایلمش (لیكن اعتراضی زائددر زیرا لوری جنسی البته دزد اولور رومك چنكانی كبی جوابش شین عربه راجعدر (نبردی یا حرف حكایه (نزد خود لامیه كندینك قتنه دیمكدر (تا حرف تعلیل (وحشت تنهایی لامیه دریالكزلق وحشتی دیمكدر (صحبت اوضمیر عربه راجعدر (چندان كه اولقدر كه (یعنی همان كه دیمكدر عدم تراخیدن عبارتدر (ببرد باء اولك كسری وثانینك ضمیله ایلتدی دیمكدر عجمك روستاییلری ایكی بایی بیله ضم ایله اوقورلر (وانلره تابع اولنلر عجب روستایی طبع ایمشلر (بامداد ان ایرته (یعنی علی الصباح (عریان لفظنی ذكر ایلدیكی گریانله تضمین مزدوج صنعتنی رعایت ایلك ایچوندر والا بر كیسه نك اقچه سی كتمكله عریان اولمق لازم دكل (گریان صفت مشبهه در (گریدندن اغلیان دیمكدر (اما مراد اغلا یجیدر باكی معناسنه (مكر بونك كبی یرلرده كانه معناسنه (والله بدرقه برد (بدرقه بونده امین وقولغوز اولمغه قابلدر (یعنی وحشتی ازاله ایلكه دلیل وهادی معناسنه (محصول تركیب) پخته وجهاندیده بر پیر كیمسه كاروانده بیله ایدی دیدی ای یاران بن بوسزك بدرقه كزدن قورقرم حرامیلردن قورقدیغم كبی دكل بلكه انلردن زیاده انجلین حكایت ایدرلر بر عربك برقاچ اقچه سی جمع اولمش ایدی وكیجه لوریاندن خانه سنده یالكز عربی اویقو المازدی یعنی اوغری قورقوسندن اویقو اویومزدی دوستلرندن برینی كندیله خانه سنه ایلتدی تاكیم یالكزلق وحشتنی انك دیداری سببیله ازاله ایلیه برنیچه كیجه عربك صحبتنده اولدی همان كه اقچه سنه وقوف بولدی یعنی اقچه سی نه یرده اولدیغنی بیلدی الدی كتوردی وسفر ایلدی ایرته سی عربی عریان وگریان كوردیلر دیدیلر حالندر بو خسته اقچه كی اوغریمی ایلتدی عرب دیدی لا والله بدرقه ایلتدی * قطعه * هرگز ایمن زمار ننشستم * تا بدانستم انچه خصلت اوست * تا ابتداء غایت ایچوندر (زمانده منذ كبی عربیده

(وخصلت خوی معناسنه در (محصول بیت) هر کز یلاندن امین اوتورمه دم یعنی اندن امین وغافل اولمدم اولو قتدن بری که بیلدم انك خویی وعادتی حاصلی انك خیانتنی بیلدن بری اندن امن وفراغت اوزره اولمادم دیمکدر (نشتم یرینه نشینم کتورن فعل مضارع خطای فاحش ایلمش

ردسروری وشمعی

زیرا بدانستم فعل ماضیدر (وهر کز دخی قط معناسنه اداتدر وقط خود ماضی یه مخصوصدر مضارعده استعمالی لحندر وجمیع نسخه‌لر ماضی فعلیله مستعملدر علی کل حال بویله یازانلر

ردسروری وشمعی

معنایه وقوفلری یوغیمش * زخم دندان دشمنی بترست * که نماید بچشم مردم دوست * زخم دندان دشمن لامیه‌لردر (ویاحرف وحدت (بترید ترمعناسنه اغتدر (که حرف رابط صفت (نماید فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (باحرف صله (چشم مردم لامیه (نمایدك بچشم مردم مفعول غیرصریحی در (ودوست صریحی وفاعلی دشمنه راجع تحتنده ضمیر (محصول بیت) بردشمنك زخم دندانی مارك زخم دندانندن بتردر که مردمك کوزینه دوست کورینور زیرا ماردن انسان البته خذر ایدر امادشمن کاشحدن یعنی عداوتنی اخفا ایلیندن دکه وجهله احتراز ایلمز زیرا قلبنده اضمار ایلدوکی عداوته علی واصل دکل معلوم اوله که بیتده مفضل مار ومفضل علیه عدوی کاشحدر لیکن شراح مفضل عدوی صریحی ومفضل

ردشراح جمیعا

علیه دشمن غیرصریحی طوتدیلر وحبط عشوی ایلدیلر بو ایکی بیت عربك بدرقه سنه مناسب ذکر اولندی پس ینه پیرجهان دیده نك سوزینه کلدك اهل قافله‌یه دیدی * چه دانید ای یاران من که این جوان هم ازجملۀ دزدان باشد و بعیاری درمیان ماتعبیه شده تابوقت فرصت یاران راخبر کند پس مصلحت ان میبینم که مراوراخفته بکذاریم و برانیم جوانانرا تدبیر پیر استوار آمد ومهابتی ازمشت زن دردل کرفتند رخت برد اشتند و جوانرا خفته بکذاشتند انکاه خبریافت که افتاب بر کتفش تافت سربرا ورد و کاروانرا فته دید بسی بکردید و ره بجایی نبردتشنه و بی نواروی برخاك ودل برهلاك نهاده میکفت * باحرف مصاحبت (عیار لغتده چوق کزیجی ذکی وزیرك کیمسه (وارسلانه عیار دیرلر صید آرامه ده چوق

عیارشده ایله‌در
للطابع
ردسروری

کزدیکیچون اما بونك کبی یرلرده چوق بیلور معناسنه در (ویاحرف مصدر در (عیار عرفده معرو فدر دیو ابهام ایلین عیار لق ایلمش (تعبیه تفعیل بابندن مصدر در برنسنه برنسنه‌یه سکمك مثلا برنسنه‌نك برنسنه‌یه قوقوسی سکمك کبی (بونده ده مراد سکمدر (تاحرف تعلیل (بوقت فرصت (باحرف ظرف واضافت لامیه (مراورا مربونك کبی یرلرده رانك معناسنی تأکید ایدر (خفته اویومش (بکذاریم فعل امر متکلم مع الغیر کذاریدندن ترك ایده‌لم ویاایده‌وز (وبرانیم سوره‌لم وباسوره‌وز دیمکدر (مهابتی مهابت خوف (ویاحرف وحدت نوعیه (برحرف استعلا (کتف کاف عربك فتحی وتانك کسریله یاغرین دیمکدر یعنی اوموزدن اشاغه کورکه دیرلر (تافت فعل ماضی مفرد غائب قزدی دیمکدر لیکن آفتاب قزمز بلکه قزدرر پس معنای لازمیسی ارقاسنی قزدردی دیمکدر (سر برآورد باشنی قالدردی (بسی بکردید چوق چکزندی یعنی اویودیغی یرده کزدی ودولاندی (ره بجایی یا حرف وحدت یولی بریره ایلتمدی یعنی بریول بولمدی (نهاده هاء رسمی بونده حرف ترتبدر قویوب دیمکدر (محصول ترکیب) پیر دیدی نه بیلور سزای بنم یولداشلرمکه بوجوان جملۀ دزداندن اوله وعیارلغله بزم ارامزه سکمش اوله تاکیم فرصت وقتنده یولداشلرینه خبر ایلیه پس مصلحت انی کورورمکه انی اویومش ترك ایدوب کیده وز جوانلره پیرك تدبیری محکم کلدی ومشت زندن برنوع خوف کو کللرینه الدیلر یعنی اندن قورقدیلر اثوابلرین قالدر دیلر یعنی بو کلتدیلر وبیچاره یی اویومش قودیلر اواوقت خبردار اولدیکه کونش

نسخۀ شارحدن یازیلوب مأخذ طبع اولان نسخه ده ثاء وواوایله اوله جق اثواب سراپاعوامك تلفظ ایلدکلری وجهله اسباب یازلمش بومحلده تصحیح اولندیغی کبی جمله سی تصحیح اولنمشدر بعضیسی قالمش ایسه مطالعه ایدنلر تصحیح بیوره لر للطابع

ارقاسین قزدردی باشین قالدردی وکاروانی کتمش کوردی اویودیغی صحراده چوق چکزندی کزدی وبریره یول ایلده مدی یعنی هیچ بریره کیده جك یول بولمادی صوسز وآزقسز یوزینی خاکه وکوکلنی هلاکه قویوب سویلردی یعنی یوزینی یره قویوب هلاکنی مقرر بیلوب سویلردی یعنی بوعربی بیتی اوقوردی * بیت * من ذایحدثنی وزم العیس * ماللغریب سوی الغریب انیس * من اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا (ذا اسم موصولدر الذی معناسنه (یحدثنی تفعیل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده ذایه راجع ضمیر (ونون حرف وقایه (ویاضمیر منصوب متصل مفعولی وجملۀ فعلیه نك اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك واسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبرمبتدادر وجملۀ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملۀ مستأنفه (واو حرف حال وحرف قد مضمردر (زم فعل ماضی مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول ایکی معناسی وار بریسی زماملندی یعنی باشنه یولار اورلدی یوله کتمك ایچون وبریسی یوادده ایلری کتدی قائم مقام فاعل عیسدر عینك کسریله که جمع اعیسدر صاری یه مائل اق دوه‌لره دیرلر (مالیس معناسنه حرف نفیدر (للغریب جار مع المجرور مقدم خبری (وانیس مؤخر اسمی (وسوی بونده سینك کسری وواوك فتحیله غیر معناسنه در وتقدیرا ظرفیتله منصوب ومابعدی مستثنا لفظا مجرور مضاف الیه (محصول بیت) کیم اول کیمسه در یعنی کیمدر اول کیمسه که بنمله مصاحبت ومکالمه ایدر یعنی بندن یالکزلق وحشتنی ازاله ایدوب بنی اکلندیره کیمدر حال بوکه دوه‌لرك یوله کتمك ایچون باشنه یولار طاقلدی یعنی ایلری یوله کتدی وبن بیچاره تن تنها قالدم پس غریبك غریبدن غیری انیس ومونس یوق یعنی غریبك اکلنجه سی ینه غریبدر * بیت * درشتی کند باغریبان کسی * که نابوده باشد بغربت بسی * درشت دالك ورانك ضمه‌لریله وشینك سکونیله ایری دیمکدر یومشق مقابلی عربجه حشن دیرلر حانك فتحی وشینك کسریله (باحرف صله (کسی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (نابوده باشد اولمامش اوله دیمکدر (بغربت باحرف ظرف (بسی باء اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (محصول بیت) غریبلره برکیمسنه خشونت وناسزالق ایدر یعنی غلظت ویوغونلق ایدر که غربتده چوق اولمش اوله یعنی غریبلك چکمین غریبلره جور وجفا ایدر یوخسه جهاندیده ایلمز * اودرین سخن بود که پادشاه زاده در پی صیدی ازلشکریان دور افتاده بود وبالای سرش ایستاده این سخن بشنید ودر هیأتش نظر کرد صورت ظاهرش پاکیزه دید وحالش پریشان پرسیدش که از کجایی وبدین جای که چه کونه افتادی برخی از آنچه برسرش کذشته بود اعادت کرد ملك زاده را بروی رحم آمد خلعت ونعمت داد ومعتمدی همراه او کرد تابشهر خویش بازامد * او درین سخن ضمیر مشت زنه راجعدر (که حرف بیان (پادشاه زادۀ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پی صید لامیه صیدك اردنجه دیمکدر (لشکری یا حرف نسبت والف ونون ادات جمع (بالای سر لامیه باشی اوستنده دیمکدر بالا بونك کبی یرلرده اوست معناسنه در (ایستاده طورمش یعنی قائم اولمش (هیأت بونده شکل معناسنه در (پاکیزه پاك معناسنه در (جایکه جایکاهدن مخففدر محل ومکان معناسنه (برخی بعضی دیمکدر (کذشته بود کچمش ایدی یعنی باشندن آشاغی (اعادت افعال بابندن مصدردر (وتا اسلوب عجم اوزره مطول یازیلوب (معتمد اسم مفعولدر افتعال بابندن اعتقاد اولنان کیمسه‌یه دیرلر (تاحرف تعلیل (ویاحرف انتها (باحرف صله (شهر خویش لامیه (محصول ترکیب) مشت زن بوسوزده ایدی یعنی مذکور بیتی اوقومده ایدیکه برپادشاه زادۀ برصیدك اردنجه لشکریلرندن یعنی سپاهیلرندن ایراق دوشمشیدی وباشی اوزره طورمشیدی

عبس اعبسك جمعیدر بیض ابیضك جمعی اولدیغی کبی تفصیله محتاج بردر لیکن بومقام محل استیفاسی دکلدر منه

بواوقودیغی سوزی یعنی بیتی ایشتدی وشکل وصورتنه نظر ایلدی صورت ظـاهرینی پاکیزه
کوردی اما حالنی پریشان کوردی صوردیکه نه یردن سـین و بومقـامه نه وجهله دوشـدك
مشت زن دخی برمقدار اول نسنه دنکه باشندن کچمش ایدی یعنی سرکذشتنی اکا عادت ایلدی
یعنی تقریر ایلدی ملك زاده نك بوکا رحمی کلدی یعنی بیچاره یی اسرکدی خلعت ونعمت ویردی
وبرمعتمد کیسه یی اکا یولداش ایلدی تاکیم کندی شهرینه کروکلدی * پدرش بدیدن او شادمان
شد وبرسلامت حالش شکرکفت شبانکه ازانچه برسر اورفته بود ازحالت کشتی وجور ملاح وروستا
بیان وغدرکاروانیان باپدر میکفت * دیدن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وسلامت حال وسلامت
فاعلنه (شبانکه کیجه سی یعنی کلدیکی کونك کیجه سی (محصول ترکیب) پدری انی کورمکله شادمان
اولدی حالنه شکر سویلدی کیجه سی اول نسنه دنکه باشندن کچمش ایدی کمی حالندن وملاح
جفاسندن وروستایلردن وکاروان غدرندن یعنی ترك وفاسندن باباسنه سویلدی * پدرکفت
ای پسر نکفتمت در وقت رفتن که تهی دستان را دست دلیری بسته است وپنجهٔ شیری شکسته *
نکفتمت استفهام انکاریدر دیمدمی دیمکدر (وقت رفتن ظرفك مصدره اضافتیدر (که حرف
رابط مقول قولدر (تهی دست وصف ترکیبیدر الی بوش دیمکدر صفر الید معناسنه (والف
ونون ادات جمعدر (ورا ادات تخصیص (دست دلیری بیـانیه (پنجهٔ شیر یده بویله در
(محصول ترکیب) باباسی جوانك تقریرنی ایشیدنجه دیدی بن سکا دیمدمی کتمك وقتنده ای
اوغلم الی بوشارك یعنی مفلسلرك بهادرلقلری الی بغلیدر وارسلانلق پنجه سی صنقدر حاصلی
تهی دستلرهر وجهله وهر یرده عاجز وزبوندر * بیت * چه خوش کفت آن تهی دست
سلحشور * جوی زر بهتر از پنجاه من زور * تهی دست سلحشور ایکی وصف ترکیبیدن مرکب
اضافت بیانیه در (سلح سلاحدن مخففدر ضرورت وزن ایچون (شور بونده قرشدرمق معناسنه در
یعنی آلات حربك کاه برینی اله آلوب اوینادروکاه برینی (جوی یا حرف وحدت (تقدیری مقدار جویدر
(زر بونده التونه واقچه یه یارار زیرا اقچه یه ده زر دیرلر (پنجاه من اضافتسز (من اصلنده تشدید
نونله در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلنـدی بتمن دیمکدر (زور بونده قوت معناسنه در
(محصول بیت) نه کوزل سویلدی اول الی بوش یعنی مفلس سلحشور دیدیکی مصراع ثانیدر که
برار پهٔ جه زر یکرکـدر اللی بتمن قوتدن حاصلی اللی بتمن جه آغر نسنه قالدرمقدن ویایای
چکمدن یکدر دیمکدر حاصلی زرله اولان مصلحت زورایله اولماز * پسرکفت ای پدرهر آینه
تا رنج نبری کنج برنداری وتاجان درخطر ننهی بردشمن ظفر نیابی وتادانه پریشان نکنی خرمن
برنداری نبینی که باندك مایه رنجی که بردم چه مایه کنج آوردم ونیش که خوردم چه مایه نوش حاصل
کردم * باندك با حرف سبب (مایه سرمایه ومقدار معناسنه در (رنجی یا حرف وحدت (نیش آرینك
وچیانك وغیرینك صوقدیغی ایکنه یه دیرلر (نیش بونده آری صوقندیسی معناسنه دردین غیر مسموع
برتازه ادا بیورمشدر (ونوش بونده عسل معناسنه در (محصول ترکیب) پسر دیدی ای پدر مادامکه رنج ردشمعی
والم چکمیه سین کنج قالدرمزسین یعنی حاصل ایده مزسین ومادامکه جانکی خوف وخطره قومیاسین
دشمن اوزره ظفر بولمزسین ومادامکه دانه یعنی تخم پریشان ایدوب صاچمیه سین خرمن قالدرمزسین
یعنی حاصل ایده مزسین کورمزمیسین ازاجق مایه رنج سببیله که ایلتدم یعنی چکدم نه مایه کنج
کتوردم وبرنیش ایله که یدم نمقدار نوش حاصل ایلدم (مایه یی مابعدنه اضافت ایدنلر بیلز
ایمش * بیت * کرچه بیرون زرزق نتوان خورد * درطلب کاهلی نشـاید کرد * نتوان خورد ردابن سید علی
یمك اولماز (خورد بونده مصدر معناسنه در وضمه یه مائل فتحه ایله اوقنور بونك کبی یرلرده عدم وسروری
امکان معناسنی ویرنه دخل ایلین عدم وقوفندندر (کاهل کاف عربیله وفتح ها ئله سست واو یا ردسروری

دیمکدر (ویا حرف مصدر (نشاید فعل نفی استقبال مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (کرد بونده
کردن معناسنه در (محصول بیت) کرچه رزقدن طشره یمك اولماز یعنی زیاده یعنی برزق که مقدر
اولمامش اوله انی یمك ممکن دکل لیکن زیاده طلبده اهمال وتکاسل ایلمك لایق دکل البته
تحصیلنده دست وپا اورمق کرك تك طورمق کرك * بیت * غواص اکراندیشه کند کام نهنك *
هرکز نکند درکرانمایه بچنك * غواص مبالغه ایله اسم فاعلدر صویه طالغج دیمکدر (اندیشه بونده
فکر معناسنه در (کام کاف عربیله بونده چکه معنـاسنه در (نهنك کاف عجمله تمساحدر که
نیل دکزنده چوق اولور معلوم اوله که نون ساکندن صکره طرفده واقع اولان کاف عجمیدر
فاحفظ (درکرانمایه بیانیه در (کرانمایه کاف عجمك کسریله آغر بهالی دیمکدر (چنك بونده مطلب
آوچ معناسنه در (محصول بیت) غواص اکر نهنك چکه سنی فکر ایدرسه یعنی انجو ایچون
طالدقده نهنك نی قپار یودار دیو فکر ایدرسه هرکز اغر بهالی انجویی آوجنه کتورمز یعنی تمساح
قورقوسندن دریایه طالماز که الینه انجو کتوره ضرب مثلدر رومده (سرچه دن قورقن طاری
اکمز دیرلر * حکمت * آسیاسنك زیرین متحرك نیست لاجرم تحمل بارکران میکند *
اسیاسنك دکرمن طاشی (زیرینه اضافت بیانیه (یاونون ادات نسبتدر (لاجرم لامحالة ولاشبهة
دیمکدر (لاجرم بونده سبب معناسنه در دیین عجب بویله دیمنك سببی ندر (بارکران بیانیه اغر ردشمعی
یوك دیمکدر (تحملك یوکه اضافتی مصدرك مفعولنه در (محصول ترکیب) دکرمنك آلت طاشی
متحرك دکلدر پس شبهه یوقکه اغر یوکه تحمل ایدر که اوست طاشیدر * قطعه * چه خورد شیر
شرزه دربن غار * باز افتاده را چه قوت بود * چه خورد استفهام انکاریدر (شیر شرزه بیانیه
غضبدن دیش صریدن حیوانك صفتیدر یرتیجیلر صفتلرندندر (بن غار لامیه در مغاره دیبی دیمکدر
(باز افتاده (بیانیه ورا ادات تخصیص (چه قوت بود استفهام انکاریدر (محصول بیت) مغره
دیبنده شیر شرزه نه ییر یعنی غاردن چیقوب صید ایلمیجك غارده اجلقـدن اولور علی کل حال
معاش ایچون حرکت لازمدر دوشمش طغانکده ازیغی نه اولور یعنی مرضدن ویا پیراکدن
دوشکون طغانك رزقی وازیغی نه اولور یعنی پرواز ایدوب شکار طیور ایلمینجه طوردیغی یرده
اکا قوت بولنماز بهرحال قرنن طیورمغه حرکت ضروریدر * کر تو درخانه صید خواهی
کرد * دست وپایت چو عنکبوت بود * کرد بونده کردن معناسنه در (عنکبوت عربیدر
اورمجك معناسنه در (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر اکرسن حرکت ایلیوب خانه ده
صید وشکار ایلمك استرسك الك وایاغك عنکبوت کبی بریره مقید اولوب برمکس مقـداری
نسنه ایله قناعت ایلمك کرکسین یعنی قوت لایموت اختیـار ایدوب توکل وقناعت ایلمـك کرك
* پدرکفت ای پسر درین نوبت فلك ترا یاوری کرد واقبال رهبری تا کلت ازخار وخارت از پای
بدر آمد وصاحب دولتی بتو رسید وبرتو بخشید وترحم کرد وکسرحال ترا بتفقدی جبر کرد وچنین
اتفـاق نادر افتد وبرنادر حکم نتوان کرد * یاور واوك فتحیله یولداش ومعـاون (ویا حرف
مصدر معاونت دیمکدر (اقبال بونده دولتدر (رهبر وصف ترکیبیدر قولاغوز دیمکدر (ویا حرف
مصدر قولاغزلق دیمکدر (خارت از پای تقدیری خار از پایت در بوادالر اضطراب ومشقتدن
خلاص اولمـق معناسنی ویرر حاصلی فقر وفلاکت وذلت غربتدن قورتلدك (کسرحال
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وترایه لامیه (ورا ادات تخصیص (با حرف مصاحبت (تفقـد
تفعل بابندن مصدردر بیتك ارامق معناسنه بونده یوقلمق معناسنه در (وبا حرف تنکیر جبر لغتده
برفانق نسنه یی سیکلمکدر (وسیکه جبیره دیرلر بونده فقردن غناو برمك معناسنه در (افتد بونده
واقع اولور معناسنه در (محصول ترکیب) جوان باباسنه مذکور احوال واقوالی بیان ایلدکدنصکره

بابا سی دیدی ای اوغل بونو بتده فلك سکا معاونت ونصرت ایلدی ودولت واقبال قولاغوزلق
تا کیم کلك دیکنکدن ودیکن اباغکدن چیقدی وسکا برصاحب دولت ایرشدی وسکا ترحم ایلدی
وسنك حالك صنعنی تفقدله جبر ایلدی یعنی مکسور وپریشان حالکی یوقلیوب اصلاح ایلدی
وبونك کبی اتفاق نادر واقع اولور ونادره حکم ایلمك اولماز زیرا النادر کالمعدوم در * بیت *
صیاد نه هر بارشغالی ببرد * افتد که یکی روز پلنکش بدرد * صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی
(نه حرف نفی معناده (برد فعلنه مقیددر (بار بونده کره معناسنه در (شغال شینك فتحیله فارسیدر
چقاله دیرلر (پس شغال عربیده دلکو وفارسیده چقاله دیرلر دیین دلکولك ایلمشدر (یا حرف
وحدت ویا تنکیر (ببرد فعل مضارع مفرد غائب باء اولی ضمه ایله قید ایلین روستایلق ایلمش
(ببرد بونده آلور وآولار معناسنه در یعنی طوتار پس صیاد هر وقت صیدیرندن خانه سنه برچقال
ایلتمز دیین قیاس ایله سویلمش (ببردیرینه کیردیازان قافیه یی ارادن کتورمش (افتد بونده واقع اولور
معناسنه در (یکی بونده یك معناسنه در (بدرد فعل مضارع مفرد غائبدر یرتار معناسنه (بدرد یرینه
(بخورد یازانلر تکلفه دوشمشلر (محصول بیت) صیاد هرکره چقال الماز یعنی آولماز حاصلی
هرکره که آوه وارر شکار الماز بلکه واقع اولورکه برکون انی قپلان یرتار یعنی یرتیجی حیواناتك
بریسی برکون انی پاره لر * تمثیل * چنان که یکی از ملوك پارس نکین کرنمایه در انکشتری
داشت باری بحکم تفرج باتنی چند از خاصان بمصلای شیراز بیرون رفت وفرمود تا انکشتری
رابر کنبد عضد نصب کردند تاهرکه تیر از حلقهٔ انکشتری بکذاراند خاتم اورا باشد اتفاق
چهار صد حکم انداز که درخدمت او بودند بینداختند جمله خطا کردند مکر کودکی که
بر بام رباط ببازیچه از هر طرف تیر انداختی باد صبا تیراورا ازحلقهٔ انکشتر بکذرانید انکشتری
را بوی ارزانی داشتند ونعمت بی قیاس دادندش پسر بعد ازین تیر وکمان را بسوخت کفتند
چرا چنین کردی کفت تارونق اولین برجای بماند * حضرت شیخ بوحکایه یی تمثیل طریقیله
ایراد ایلمش (نکین نونك وکاف عجمك کسریله یوزك قاشنه دیرلر (انکشتری همزه نك
فتحی وکاف عجمك ضمیله یوزکدر (باری برکره (بحکم تفرج تفرج طریقیله (با حرف صله
(مصلای شیراز لامیه در (مصلا شیرازك مشهور سیرانکاهیدر نتکه خواجه حافظ بیورر
(بیت) بده ساقی می باقی که درجنت نخواهی یافت) (کنار آب رکنا باد وکلکشت مصلا را)
(تا حرف تعلیل (کنبد عضد لامیه مراد عضد الدوله در که خلفاء عباسیه دن برینك وزیری
ایمش که شیرازده متوفی اولمش پس کنبددن مراد تربه سیدر (نصب کردند دکدیلر دیمکدر
(تا حرف تعلیل (حلقه حانك ولامك فتحه لریله انسانك غیریده وانسانده سکون لامله در
(انکشتری یه اضافت لامیه در (حکم انداز وصف ترکیبیدر شول کیمسه یه دیرلر که دعوی
ایلدیکی یره اوقی اوره البته (که حرف رابط صفت (خدمت اولامیه (وضمیر ملك پارسه
راجعدر (مکر ادات استثنادر الا معناسنه (کودك اوغلانجق (ویا حرف وحدت (که
حرف رابط صفت (بام طام اوستی (ورباط رانك کسریله کاروان سرای واضافت لامیه در
معلوم اوله که عربستان وعجمستانك اولرینك اوستلری مسطح اولور یعنی اوستلری دوزدر
اکا بناء بر بام رباط بیورمشدر (ببازیچه باحرف مصاحبت (وبازی یاء اصلیه ایله اویونه
دیرلر (وچه فتح جیمله ادات تصغیردر اویونجغله یعنی حشرانله (ببازیچه اولینه که حرفنی
یازوب وبام رباط اولنه یازمیلر معنای مستقیمدن بی بهره ایمشلر (وایکی برده بیله یازنده کذلك
(انداختی یا حرف حکایه بعض نسخه ده می انداخت واقعدر مآل بردر (باد صبا بیانیه صبا
قید اتفاقی واقع اولمش (بکذرانید فعل ماضی مفرد غائب (والف ونون ادات تعدیه در

ردشمعی
ردسروری
ردشمعی
رد ابن سیدعلی
ردابن سیدعلی وسروری
ردابن سیدعلی
ردسروری وشمعی

کچوردی

کچوردی دیمکدر فاعلی باد در (بوی با حرف صله (ووی ضمیر غائب کودکه راجعدر
(ارزانی باء اصلیه ایله لایق دیمکدر (داشتند طوتدیلر لایق طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (دادند
فعل ماضی جمع غائب وشین ضمیر کودکه راجعدر (رونق بونده اعتبار معناسنه در (محصول ترکیب)
مشتزنه باباسی تمثیل طریقیله دیر ای پسر بوسنك قصك نادر واتفاق برقصه در شویلکه
پارس پادشاهلرندن برینك بوزیکنده آغر قیمتلی قاش وارایدی برکره تفرج طریقیله خاصلردن
برقاچ کیمسه ایله شیرازك مصلاسنه طشره کتدی وبیوردیکه یوزیکی عضد الدولنك تربه سی
اوزرینه دیکدیلر تا هر کیمکه اوقونی یوزیکك خلقه سندن کچوررسه خاتم یعنی یوزك انك اوله
اتفاق دورتیوز حکم انداز پهلوانکه انك خدمتنده ایدیلر آتدیلر جمله خطا ایلدیلر هیچ بریسی
اصابت ایلمدی الا براوغلنجق که کاروان سرای طامی اوزره اویونجاغله هر جانبدن اوق
آناردی نتکه اوغلنجقلرك عادتیدر بادصبا انك اوقونی یوزیکك خلقه سندن کچوردی یوزیکی
اکا ویرمکه لایق کوردیلر دخی بی قیاس نعمت ویردیلر کودك بوندن صکره اوقونی ویاینی
آتشه یاقدی دیدیلر که نیچون بویله ایلدك دیدیکه تا اولکی اعتبار ورونق یرنده قالسون
معلومدر که پسر عاقل ایمشکه بوتدبیری ایلمشدر باباسی جوانه دیدیکه ای اوغل سنك
حالکده بویله براتفاق قصه در شمدنکرو دخی بیانه کتمه که هر زمان وهریرده بر پادشاه زاده
موجود اولماز که سکا رعایت ایدوب بویله اویکه ارسال ایلیه * قطعه * که بود کز حکیم روشن
رای * برنیاید درست تدبیری * روشن رای بیانیه در (روشن رای وصف ترکیبیدر روشن
فکرلی دیمکدر حاصلی پاك فکرلی دیمکدر (برنیاید کلمز (یعنی حاصل اولماز دیمکدر (درست بونده
صاغ وسالم دیمکدر یعنی نقصاندن وخطادن مصون (تدبیری یاحرف وحدت (محصول بیت) کاه
واقع اولورکه حکیم پاك تدبیرو پاك رأیدن بردرست تدبیر چیقماز یعنی تدبیرنده سهو وخطا واقع
اولور * کاه نباشد که کودکی نادان * بغلط بر هدف زند تیری * کودکی (یا حرف وحدت (باحرف
مصاحبت (غلط بونده سهو معناسنه در (هدف ها ودالك فتحه لریله اوق نشانه دیرلر (تیری
(یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (محصول بیت) کاه واقع اولورکه برنادان اوغلانجق یعنی
استاده مقارن اولمقسز وتعلم ایلکسز سهو وخطا ایله نشانه اوق اورر دیمك استرکه بونك
کبیلر اتفاقی ونادر درحیز اعتبارده دکلدر * حکایت * درویشی رادیدم درغاری نشسته
ودر بروی خود ازجهان بسته وملوك وسلاطین رادر چشم همت اوشوکت نمانده * غار مغاره
(ویاحرف وحدت (ودر بروی خود تقدیری ودر اختلاط باخلق بروی خود بسته (محصول ترکیب)
بردرویشی کوردم برمغاره ده اوتورمش دخی خلقله اختلاط قپوسنی تمام جهاندن کندی
یوزینه باغلمش یعنی هیچ بر کیمسه ایله اهل دنیادن الفت ایلمزدی وپادشاهلرك وبکلرك انك
همتی کوزنده شوکت وعظمتی قالمامشدر حاصلی اهل دنیانك نظرنده هیچ اعتباری یوق ایدی
* قطعه * هرکه برخود در سؤال کشود * تابمیرد نیازمند بود * در سؤال بیانیه (تا حرف
انتها (نیازمند محتاج دیمکدر (محصول بیت) هر کیمسه که کندی اوزرینه دیلنجیلك قپوسنی
آچدی یعنی کد الکی عادت وخوی ایدندی اولنجه اول کیمسه محتاج ونیازمند اولور حاصلی
احتیاجدن خلاص بولماز * ازبکذار وپادشاهی کن * کردن بی طمع بلند بود * از الف
ممدوده ایله حرص معناسنه در (بکذار فعل امر مفرد مخاطبدر ترك ایله دیمکدر (کردن بی طمع
بیانیه (بلند باده فتحه وضمه جائزدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر حرصی ترك
ایله وپادشاهلق ایله یعنی دنیا بلاسندن ازاده وسالم اول زیرا طمعسز بیون بلند اولور یعنی
احتیاج ایچون کیمسه یه تواضع ایدوب سرفرو ایلمز زیرا بی نیازد اتماسر فراز در * یکی از ملوك

ان طرف اشارت کرد بکرم اخلاق عزیزان انست که بانان ونمک باما موافقت کنند
شیخ رضا داد که اجابت دعوت سنتست دیکر روز ملك بعذر خدمتش رفت عابد برخاست
وملك رادر کنار کرفت وتلطف کرد چون ملك غائب شد یکی از اصحاب شیخ را پرسید که
چندین ملاطفهٔ پادشاه خلاف عادت بود درین چه حکمتست کفت نشنیده که کفته اند *
(محصول ترکیب) اول طرف پادشاهلرندن بریسی اشارت ایلدی که عزیزلرك اخلاقی کرمندن
مرجو اولدر که نان ونمکده بزله موافقت ایلیه‌لر شیخ رضا ویردیکه اجابت دعوت سنتدر
دیو برکون دخی شیخك خدمتی عذری سببیله پادشاه یانه واردی عابد قالقدی وپادشاهی
قوچدی وتلطف ورفق ایلدی چونکه پادشاه شیخك یانندن کتدی اصحابدن بریسی
شیخه سؤال ایلدی که پادشاهه بوقدر ملاطفت خلاف عادتکز ایدی بونده حکمت ندر شیخ
دیدی ایشتمدکمی که دیمشلردر * بیت * هرکرا بر سماط بنشستی * واجب اید بخدمتش
برخاست * هرکرا ادات تخصیص (بنشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتردك دیمکدر (باحرف
صله (خدمتش شین ضمیر هرکراده کی که یه راجعدر (برخاست بونده مصدر معناسنه‌در
(محصول بیت) هر کیمسه‌نك که سماطنده وسفره سنده اوتوردك یعنی نان ونمکنی یدك واجب
کلور خدمتنه قالقمق زیرا اوستکده حق ثابت اولمش اولور * مثنوی * کوش تواند که همه
عمروی * نشنود آوازدف وچنك ونی * عمروی لامیه‌در (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر کوشه
راجع (نشنود فعل نفی مستقبل مفرد غائب ایشتمیه دیمکدر (آوازدف لامیه (محصول بیت)
قولاق قادر درکیم کندینك تمام عمرنده دف وچنك ونیك اوازینی ایشتمیه یعنی الات لهوك
اوازلرنی قولاق ایشتمامك ایله هیچ نقصان کلمز * دیده شکیبد زتماشای باغ * بی کل ونسرین
بسر ارددماغ * شکیبد فعل مضارع مفرد غائب صبرایدر دیمکدر (تماشای باغ مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (نسرین (ونسترین (ونسترون واوایله (ونستردن داللہ (رومده
کل ناصری دیدکلری چیچکدر قوقوسی خوب اولور (بسر ارد کچنور وعمر کچورر (دماغ
فاعلیدر (دماغدن مراد مشامدر (محصول بیت) کوز باغ وراغی تماشا سنسز صبر
ایدر یعنی باغ وصحرا تماشاسنی ایلمسه صبرایدر ونقصانده کورمز مشام ودماغده کل وسنبل
ونسرین قوقلمسه عمری حده وغایته ایلدر ویبقصور کچنور (بسرارد برینه بسر ایدیازان
عندی یازمش * کرنبود بالش آکنده پر * خواب توان کرد حجر زیرسر * بالش لامك کسریله رد شمعی
(وبالین کذلك یصدغه دیرلر (آکنده الف ممدوده ایله وکاف عجمك فتحیله اسم مفعولدر ا کنندندن
برنسنه‌یی برنسنه‌یه دقق (مثلا یصدغه ودوشکه یولك دقق کبی (آکنده دیقلمش دیمکدر (پر باء
عجمیله بونده مراد قوش تویدر (توان کرد ایلك اولور دیمکدر (یعنی ممکن وقابلدر (پس امکان ایله
تعبیرایلینه دخل ایلین بی تقریب تعصب ایلمش (حجر مبتدا (زیرسر خبری وجملهٔ اسمیه رد سروری
حال واقع اولمش (محصول بیت) اکر قوش تویله دیقلمش وطولمش یصدق اولمزسه که اکا برك
دوشکلری ویصدقلری یوبله اولور که رومده اکا یوپله دیرلر اویقو اویومق اولور باش آلتنده طاش
اولدیغی حالده (یعنی طاش یصدنوب اویقو اویومق اولور (حاصلی یصدقسز ودوشکسز
اویقو اویومق ممکندر (مصراع اولك معناسنی اکر قوش قنادیله طولمش یصدق اولمیه دین رد شمعی
برك معنالرینی احاطه ایلدیکندن غیری یوبلغه ایله اولور یازمش * ور نبود دلبر همخوابه بیش *
دست توان کرد در آغوش خویش * ور معروف (دلبر همخوابه بیانیه (همخوابه دوشکدشه دیرلر
یعنی بردوشکده بیله یاتانه هرکیم ایسه ارککدن ودیشی دن (پیش بونده قت معناسنه‌در (پیشی
بونده اولك معناسنه آلوب معناسنی اکر بردوشکده اوکنده بیله یاتور دلبر اولمیه دیین دلبری چرکن رد شمعی

یاتورمش (دست مبتدا (توان کرد خبری قادردر ایلمك (دراغوش کرد فعلنه مقیددر (زیرا
دراغوش کردن قوچمقدر (بونده کرد مصدر معناسنه‌در (خویشه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول بیت) واکرهم بستر دلبر قتکده اولمازایسه یعنی سنکله بردوشکده یاتور یانکده دلبر
اولمازایسه ال کندیکی قوچمغه قادردر (یعنی الك سنی دراغوش ایلمکه قادردر (حاصلی سن سنی قوچمق
ممکندر (بونده توان ممکن معناسنه‌در (مصراع ثانینك ترکیجه معناسنی الی ایتمك اولور کندی
قوچمغکده دیین ترزیق معنی قوچمقده عجب هنزی وار (والینی کندی قوجاغنده ایلمك ممکندر رد سروری
یعنی الینی قوچوب یتمق دیین اثرنجه کتمش عفی الله عنهما * وین شکم بی هنز پیچ پیچ * صبر ندارد رد شمعی
که بسازد بهیچ * معلوم اوله که پیچ پیچ عبارتی اضداددندر که هم مقام مدحده وهم مقام ذمده مطلب
مستعملدر (بونده مذموم معناسنه در مدح معناسنی متضمن (پیچ پیچ بوستانك بو بیتیدر
(بیت) (بدو کفت کای دلبر پیچ پیچ) (زیغماچه آوردهٔ کفت هیچ) (وذمی متضمن بو بیتیدر
(بیت) (ندیدم چنین پیچ پر پیچ کس) (مکن هیچ رحمت برین هیچ کس) (شکم بی هنز پیچ پیچ
بیانیه‌لردر (بسازد فعل مضارع مفرد غائبدر (سازیدندن قناعت وموافقت معنالرنده مستعملدر
(محصول بیت) واما بو هنزسز مذموم شکم صبری یوقدر که هیچ ایله قانع اوله (البتة ایچنه برنسنه
کیرمك کرك (زیرا بدنك قیامی اکل وشرب ایله در انسز اولمز البته (مصراع اولك معناسنی
ترکیجه دولاشق بغرسقلر والمراد الامعاء دیین غریب بیانه کتمش ونامعقول یرلره دولاشمش (مسکین رد سروری۳
بسازدی ساختن دن اشتقاق ایدنلر عجب ناسازلق ایلمشلر (مصراع ثانینك تحقیقنده فالمعنی ردابن سیدعلی وسروری
بالترکی دوزله هیچ ایله دیین هیچ نسنه‌یه مالك دکل ایمش فقیر * باب چهارم در فوائد خاموشی * ردسروری
* حکایت * یکی از دوستان کفتم امتناع سخن کفتنم بعلت آن اختیار افتاده است که در غالب ۳ ظاهر بودر که بغرسقلره
اوقات درسخن نیك وبد اتفاق افتد ودیدهٔ دشمنان جز بربد نمی آید کفت ای برادر دشمن آن به که انتقال پیچ پیچ عبارتلریندندر
نیکی نبیند * امتناع سخن کفتنم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتن مصدردر (میم متکلمه مضاف ـلهـ
(وسخن مقدم مفعولی (ومجموعی مضاف الیه واقعدر (باحرف مصاحبت (وعلت سبب معناسنه‌در
آنه اضافت لامیه (بااختیاره متعلق (امتناع مبتدا (وافتاده است خبری وجملهٔ اسمیه مقول کفتم در
(که حرف بیان علت (غالب اکثر دیمکدر (واوقاته اضافت لامیه‌در (افتد واقع اولور دیمکدر
(واو حرف حال (دیدهٔ دشمنان لامیه (بر حرف استعلا (بد یرامز (نمی آید فعل نفی استقبال لغتده کلمز
دیمکدر اما مراد دوشمن دیمکدر (کفت مذکور دوست دیدی (آن به که اول یکدر که (نیکی یا حرف
مصدر (نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائب دعاء علیه در ایلك کورمیه دیمکدر (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر دوستلردن برینه دیدم سوزسویلمکه ابا ایلدیکم (یعنی اکثر اوقات سوزسویلمیوب
خاموش اولدیغم اول سببله اختیار واقع اولشدر که اکثر اوقاتده اتفاق سوزده ایی ویرامز
واقع اولور حال بوکه دشمنلرك کوزی یرامزدن غیری یه دوشمز دیدی اول دوست ای برادر دشمن
اول یکدر که ایلك کورمیه * بیت * هنز بچشم عداوت بزرکتر عیبست * کلست سعدی ودر چشم
دوشمنان خارست * هنز معروفدر که عربجه منقبت دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه‌لریله
حاصلی عیبك مقابلیدر (باحرف صله (چشم عداوت بیانیه درمجازا (هنز مبتدا (بزرکتر مبتداء ثانی
ترادات تفضیلدر اولورق دیمکدر عیبست خبر مبتداء ثانی وثانی خبریله خبر اول وجملهٔ اسمیه مستأنفه در
(کلست مقدم خبر وسعدی مؤخر مبتدا (چشم دوشمنان لامیه (وخار ظرفك فاعلیدر (محصول بیت)
عداوت کوزینه هنز اولورق عیبدر یعنی عدو کوزیله باقنه هنز اولو عیب کورینور سعدی
حضرتلری کلدر اما دوشمنلرك کوزینه دیکندر یعنی عداوت کوزیله باقنك کوزینه دیکندر
* بیت * واخو العداوة لا یمر بصالح * الا و یلمزه بکذاب اشر * واو حرف ابتدا واخ قرداشدر

عداوته اضافتی لامیه در مجازا مراد صاحب عداوتدر وملازمی (لایمر فعل نفی استقبال مفرد
مذکر غائبدر نصر بابنك مضا عفندن یچمز دیمکدر (بصالح لایمریه متعلقدر تقدیری برجل
صالح در موصوف ضرورت وزن ایچون ترك اولندی (اخ مبتدا وجملهٔ فعلیه خبری وجمله اسمیه
مستانفه (الاجرف استثنا (واوحرف حال (یلمزه فاعلی تحتنده اخه راجع ضمیر و مفعولی صالحه
راجع ضمیر منصوب متصل لمز لامك فتحی ومیمك سکونیله اصلنده کوزایله اشارته دیرلر صکره
دلله طعن ودخل معناسنده استعمال ایلدیلر (بکذاب یلمزیه متعلق (اشر همزه نك فتحی وشینك
کسریله صفت مشبهه درعلم بابندن اشرهمزه نك وشینك فتحه لریله مصدر یدر (محصول بیت)
عداوت قرداشی یعنی صاحبی برصالح کیمسه دن مرور ایتمز الا اکا طعن وتشنیع ایدر کذاب
اشر که یعنی کذاب ومتکبر ومغرور دردیو صالحه کوردیکی یرده طعن ایدر حاصلی برکیمسه نك که
برصالح کمسنه یه عداوت و بغضی اوله یا نندن یچدکجه اکا سوز آتار که مرا یید ر وخود بین در
و بوندن غیری * بیت * نور کیتی فروز چشمهٔ هور * زشت باشد بچشم موشك کور * نور کیتی بیانیه
کیتی فروز وصف ترکیبی در عالم یا لکلندریجی یعنی روشن ومنور ایدیجی دیمکدر چشمهٔ هوره اضافتی
لامیه در وچشمهٔ هور بیانیه (هور هاء هوز ایله آفتاب معناسنه در (باشد ادات زمانیه در است
معنا سنه (با حرف صله (چشم موشك لامیه (کوره اضافتی بیانیه در (محصول بیت) کونش
چشمه سنك عالم یا لکلندریجی نوری یعنی آفتابك ضیاسی چرکندر موشك کورك یعنی پراسنك
کوزینه یعنی پراسه جنسی کونشده کورمز اول جهتدن کوزینه چرکن کورینور دیو بیورمش
بعض نسخه ده زشت باشد یرینه درنیاید واقعدر یعنی کوزینه کرمز حاصلی عینینه المازدیمکدر [رد شمعی / ردابن سیدی علی]
بو نسخه بو مقامه اولکیدن انسبدر زیرا خفاش کونشده کورمکله کوزینه چرکن کورنمك لازم
کلمز (کیتی فروزی وصف ترکیبی اعتبار ایلامك شبپره چشم اولمقدن کلور (وفروزی افروختن دن اخذ
ایلمك بصیرتسزلیکدن کلور (وهور یرینه حور یازمق قوافیدن عدم اطلاعندندر * حکایت * [ردابن سید علی وسروری]
بازرکانی را هزار دینار خسارت افتاد پسرش را کفت نباید که این سخن را با کسی درمیان نهی
کفت ای پدر فرمان تراست نکویم ولیکن مرا بر فائدهٔ این مطلع کرد آن مصلحت در نهان
داشتن چیست کفت تا مصیبت دونشود یکی نقصان مایه و دیکر شماتت همسایه * بازرکانی
یا حرف وحدت (ورا ادات تخصیص (خسارت زیان (افتاد واقع اولدی دیمکدر (نباید فعل نفی
مستقبل مفرد غائب کرکمز دیمکدر (که حرف بیان (این سخن را (را ادات مفعول (با کسی یا حرف
مصاحبت ویا حرف وحدت (در حرف صله میان ورته واره (نهی فعل مضارع مفرد مخاطب قویاسین
یعنی اورته یه کتوروب سویلیه سین (تراست را ادات تخصیص (وسین وتا ادات خبرسنکدر دیمکدر
(فائدهٔ این لامیه (کردان فعل امر مفرد مخاطبدر کردانیدندن صیرورت معناسنه ایله دیمکدر یعنی بنی
مطلع ایله دیمکدر (که حرف بیان (تا حرف تعلیل (مایه سرمایه معناسنه در (شماتت عدونك بلاسنه
سوینمکه دیرلر (همسایه یه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) بربازرکانك بیك آلتون خسارتی واقع اولدی
اوغلنه دیدیکم اولیا که بو سوزی یعنی زیان مصاحبتی برکیمسه ایله اورته یه قویاسین یعنی ارایه کتوروب
سویلیه سین پسر دیدی ای پدر فرمان سنکدر امابنی بو فائده یه واقف ومطلع ایله که بو سری کزلی
طوتمه ده مصلحت ندر پدر دیدی تا کیم مصیبت ایکی اولمیه بری سرمایه نقصانی و برسی
عدونك سوینوب کولمه سی یعنی ایشیدوب دوشمنلر حظ ایلمسون * بیت * مکوانده خویش
بادشمنان * که لاحول کویند شادی کنان * مکو فعل نهی مفرد مخاطب (کویندن
سویله دیمکدر (کفتن دن اخذ ایلین بلمزایمش (انده فتح همزه ایله (اند وهدن مخففدر غصه
معناسنه (خویشه اضافت لامیه (بادشمنان با حرف صله (که حرف تعلیل (لاحول کویندك [ردسروری]

مقدم مفعولیدر (شادی سوینك (کنان صفت مشبهه در (شادی کن وصف ترکیبیدر شادیلق
ایدیجی (والف ونون ادات جمعدر و بو وصف ترکیبی حالدر (کویندك فاعلندن که دشمنانه
راجع ضمیردر (محصول بیت) دشمنلره کندی غصه کی سویلمه زیرا لاحول ولاقوة دیدرلك
سوینورلر ویاخود لاحول ولاقوة دیرلر سوینزلك یعنی ظاهر ابویله دیرلر اجیق شکلیله
اما کوکللری مسرور اولور کانی بونك کبی یرلرده اسم تفضیل ظن ایلین وهم ایلمش * حکایت * [ردشمعی]
جوانی خردمند که از فنون فضایل حظی وافر داشت وطبعی نادر چندان که در محافل
دانشمندان نشستی هیچ سخن نکفتی باری پدرش کفت ای پسر تونیز ازانچه دانی چرانکویی
کفت ترسم که پرسندم ازانچه ندانم وشرمساری برم * جوانی یا حرف وحدت (خردمند
صفتی (که حرف رابط صفت (فنون فضایل لامیه انواع فضایل دیمکدر فضایل جمع فضیلتدر
علومده آرتقلغه دیرلر (حظ حصه ونصیب معناسنه در (و یا حرف تنکیر (طبعی یاسیده بویله در
(نادر بی مثل ومانند دیمکدر (محافل مجالس معناسنه در (واضافتی لامیه در (نشستی (یا حرف
حکایه (نکفتی یاسیده بویله در (پرسند فعل مضارع جمع غائب (ومیم ضمیر منصوب
متصل کنایتدر متکلمدن (شرمساری یا حرف مصدر (برم فعل مضارع متکلم
وحده در (محصول ترکیب) برعاقل جوان که انواع فضایلدن وافر نسنه دیه مالك ایدی
وخوب وبی نظیر طبعی واریدی اولقدر که دانشمندلر مجالسنده اوتوردی هیچ سوزسویلمزدی
برکره باباسی دیدی ای اوغل سنده بلدیککدن نیچون سویلمزسین جوان دیدی باباسنه قورقرم که بکا
بلمدیککدن برنسنه صورالروبلمیم وشرمسارلق ایله دم یعنی حجاب چکم * قطعه * انشنیدی که
صوفیٔ می کوفت * زیر نعلین خویش میخی چند * که حرف بیان (صوفی یا حرف وحدت
(می کوفت حکایت حال ماضی دوکردی (یعنی میخلر دی (زیر نعلین خویش لامیه لر در
(نعلین لامك فتحیله نعلك تثنیه سیدر (مرادترکیده نعلن دیدکلری بدر بشمق دکلدر زیرا صوفیلرك
اکثر کیدکی بودر (میخدن مراد اکسر یدر که نعلنك التنه قاقرلر سیرلمسون واشنمسون [ردشمعی]
دیو (پس نعلدن مراد بشمقدر و میخدن ککب دیدن معنا یی ایاغه براقشدر (میخی
(یا حرف وحدت (محصول بیت) انی ایشتدکمی که برصوفی نعلنی التنه برقاچ میخ قاقردی
یعنی محکم اولما غیچون التنه برقاچ اکسری ققاردی * آستینش کرفت سرهنکی * که
بیا نعل برستورم بند * استین یك شین ضمیر صوفی یه راجعدر (سرهنك چری باشی وچاوش
وبونلر کبیلره اطلاق ایدرلر (ویا حرف وحدت (که حرف تعلیل (بیا فعل امر مفرد مخاطب
(نعل بونده آت نعلیدر (برحرف صله در با معناسنه حرف استعلا طوتوب معناسنی بنم [ردشمعی / ردابن سید علی وسروری]
ستورم اوزره نعل بغله دیین معنایی یرامز بغلمش (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن
بغله دیمکدر (بستن دن اخذ ایدنلر باغلمه لوایش اشلمشلر (محصول بیت) برصوفی نعلنی
التنه میخ قفار کن یکبنی برسرهنك طوتدی که کل طوارمه نعل بغله یعنی بنتمی نعلله دیو استینی
طوتدی عرض بو کیم صوفی نعلبنه اکسری قاقسه سرهنك اکا آت ویا قاطر نعللکی
تکلیف ایلمزدی بعضی نسخه ده بوستانك بربیتنی بونده یازمشلر * بیت * نکفته ندارد کسی
باتو کار * ولیکن چو کفتی دلیلش بیار * نکفته ناکفته معناسنه در (یعنی سویلدك (حاصلی
سویلمامش ایکن دیمکدر (محصول بیت) سویلمامش ایکن کیمسه نك سنکله ایشی یوق یعنی مادام که
دعوای مرد ایدوب بن فلانم ویا فلان نسنه یی بیلورم دیمیه سین کیمسه نك سنکله کاری
ودعواسی اولمازاماچونکه دیدك یعنی بن فلانم ویا فلان ایشده ماهرم دیدك سویلدیککه دلیل
کتورتا کیم دعوای بی معنی اولماسون * حکایت * یکی را از علماء معتبر مناظره افتاد

بایکی ازملاحده وبا او بحجت برنیامد سپر بینداخت وبرکشت کسی کفتش تو باچندین علم
وادب وفضل وحکمت بابی دینی برنیامدی کفت علم من قرآنست وحدیث وکفتار مشایخ واو
بدینها معتقد نیست ونمی شنود ومرا شنیدن کفر او بچه کار آید * علماء معتبره بیانیه (مناظره بحث
دیمکدر (ملاحده جمع ملحددر که حشره ونشره قائل دکل (با او ملحدله برنیامد چیقشامدی یعنی مقابله
ومعارضه ایده مدی (سپر قلقان (بینداخت اتدی قلقان اتمق عجزدن کنایه در زیرا عرب عدوسندن
قچسه جمیع اثوابنی برر بیانه آتارجان قورترمق ایچون واول سپرینی آتار پس ارالرنده بو عبارت مقام
عجزده مستعملدر (برکشت دوندی یعنی اعراض ایلدی برنیامدی چقشامدک یعنی مقابله ایده مدک
(بدینها دال همزه دن مبدلدر باینها دیمکدر (نمی شنود دکلمز وقبول ایلمز دیمکدر نته که ترکیده
سوزم دکلمدی یعنی استلمدی وقبول ایلمدی دیمکدر (شنیدن کفر او مصدر لک مفعولنه اضافتی در
ولامیه (محصول ترکیب) معتبر علمادن برینک ملحدلردن بریله بحث وجدلی واقع اولدی واول
ملحد ایله حجت وبرهان ایله چیقشامدی یعنی مقابله ایده مدی عاقبت قلقان آتدی یعنی عاجز
قالدی واعراض ایلدی برکیمسه عالمه دیدی سن بو قدر علم وفضلله وحکمت وادبله بردینسزایله
مقابله ایده مدک عالم دیدی بنم علمم قرآن شریف وحدیث نبوی وکفتار مشایخدر اول ایسه
بونلره معتقد دکلدر وقبول ایلمز وبنم نه ایشومه کلور آنک کفرینی ایشتمک یعنی نه فائده ویرر
* بیت * آن کس که بقرآن وخبر زو نرهی * آنست جوابش که جوابش ندهی * انست
مقدم خبر جوابش مؤخر مبتدا (که حرف بیان (جوابش مبتدا (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب ویرمیه سین دیمکدر خبر مبتدادر (محصول بیت) اول کیمسه که قرآن وحدیث ایله اندن
قورتلوب خلاص اولمزسین یعنی بویله قوی حجتلر ایله اکا ظفر بوله مزسین انک جوابی اولدرکه
اکا هیچ جواب ویرمیه سین حاصلی انکله هیچ مکالمه ایلمیه سین * حکایت * جالینوس ابلهی را
دید که دست در کریبان دانشمندی زده وبی حرمتی کرده * بعض نسخه ده زده بی حرمتی می
کرد در بو تقدیرجه هاء رسمی حرف ترتب اولور او روب حرمتسزلک ایلردی دیمکدر * کفت
اکر این دانا بودی کار او با نادان بدین جایکه نرسیدی * جالینوس برمشهور حکیمک اسمیدر
کریبان دانشمندی لامیه (ویا حرف وحدت کرده ایلمش دیمکدر بعض نسخه ده می کرد
دوشمش (جایکه جایکاهدن مخففدر مقام ومرتبه دیمکدر (نرسیدی یا حرف حکایه ایرشمزدی
دیمکدر (محصول ترکیب) جالینوس برابلهی کوردیکه بر دانشمندک یقاسنه ال اورمش
وحرمتسزلک ایدردی جالینوس اکر بو دانشمند دانا وعاقل اولایدی انک ایشی
برنادانله بو مرتبه یه ایرشمزدی * مثنوی * دوعاقل را نباشد کین وپیکار * نه دانایی ستیزد
باسبکسار * دوعاقل را را ادات تخصیص کین بغض دیمکدر (پیکار صواش (دانایی یا حرف
وحدت (سبکسار خفیف معناسنه در (محصول بیت) ایکی عاقلک بغض وصواشی اولماز
یعنی ایکی عاقل نه چکشور ونه صواشور نه برعاقل ودانایی وخفیف کیمسنه ایله عناد اید
یعنی بر دانا ایله برسبکسار نادان برخصوصده جمع اولسه لر دانا اول خفیفله عناد وجدال ایلمز
پیکار کاف فارسیله در دیین تجمیلک ایلمش مصراع اولک معناسنی ایکی عاقلک بیننده ردابن سیدی علی
تباغض وحرب اولماز دیینه اعتراض ایلین کندی معترضدر سبکسارده سار کثرت افاده ایدر ردسروری
دیین سارسر معناسنه اولدیغنی بلمزایمش * اکر نادان بوحشت سخت کوید * خردمندش ردسروری
بنرمی دل بجوید * با حرف مصاحبت (وحشت بوندە نفرت معناسنه در یعنی خشونت
ودرشتلق (باحرف مصاحبت (نرم نونک فتحی وراءنک سکونیله یومشق دیمکدر ویا حرف مصدر
(بجوید فعل مضارع مفرد غائبدر دیلردیمکدر کوکل اله المقدن عبارتدر (محصول بیت) اکر

نادان وحشت وسرکشلکله بک سوبلرسه یعنی ایری یاری سویلرسه خردمند آنک ملایمت
والطافله کوکلنی اله الور یعنی تسلیء خاطر ایدر * دوصاحب دل نکهدارند مویی * همیدون
سرکشی وازرم جویی * نکاهدارند حفظ ایدرلر (مویی یا حرف وحدت (همیدون ادات تشبیه
همچنان دیمکدر عربیده کذلک کبی انجلین معناسنه (سرکشی یا حرف وحدت (واو حرف
عطف آزرم الف ممدود ایله وزاء مفتوح ایله وسکون را ایله حرمت معناسنه در اما بونده
واو مفتوح والف ساکن اوقنور ضرورت وزن ایچون (آزرم جو وصف ترکیبی در حرمت
استیجی یعنی وتعظیم وتکریم صاحبی یعنی اهل عرض ووقار (ویا حرف وحدت بوایکی یایی ردشراح جمیعا
حرف مصدر طوتنلر بوبیتک معناسنه واصل اولمامشلر (محصول بیت) ایکی صاحب دل
برقیلی رعایت ایدرلر یعنی برقیلجه ارالرنده شقاق وخلاف اولماز بوسوز کمال اتفاق وعدم
اختلافدن عبارتدرینه بونجلین برسرکش وبرصاحب حرمت برموبی رعایت ایدرلر یعنی ارالرنده
برقیلجه خلاف وشقاق اولمز زیرا نادانانه مخالفت ایلمز که ارالرنده اختلاف اوله بوبیتک تصویر
معناسنده شراحک غریب تصرفلری واردرکیم عقلا کولمکه لایقدر * وکر از هردوجانب ردشراح جمیعا
جاهلانند * اکر زنجیر باشد بکسلانند * بکسلانند فعل مضارع جمع غائب کسلانیدندن
الف ونون که ادات تعدیه در ضرورت وزن ایچون کلمشدر والا کسیختن وکسلیدن لازمله متعدی
بیننده مشترکدر پس کسیختن لازمدر دیین اشتراک احوالندن آکاه دکل ایمش (محصول بیت) رد سروری
ایکی صاحب دلک وبرسرکشله برعاقلک احوالی ذکر اولان کیدر اما ایکی جانبدن بیله جاهللر ایسه
اکر زنجیر اولورسه قرارلر دکل که برمو حاصلی ایکی جانبدن بیله جاهل ونادان ایسه شقاقدن
خالی اولماز * مثنوی * یکی را زشت خوبی داد دشنام * تحمل کرد وکفت ای نیک فرجام *
(محصول بیت) برینه برچرکین خوبلی دشنام ویردی یعنی سوکدی اولده تحمل ایلدی
ودیدی ای صوکی خیر یعنی عاقبتی خیر (نیک فرجام وصف ترکیبیدر عاقبتی خیرلی دیمکدر
* بتر زانم که خواهی کفتن آنی * که دانم عیب من چون من ندانی * بتر بدتر معناسنه در (زانم
اصلنده ازانمدر (که حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین دیمکدر (آنی
آن اسم اشارتدر ویا ضمیر خطاب اولسون دیمکدر (که حرف تعلیل (عیب من لامیه
(محصول بیت) اندن بترمکه سن بکا اولسون دیسک کرک یعنی بکا دیجککدن بترم زیرا
بیلورمکه بنم عیبمی بیلمزسین حاصلی بن کندی عیبمی سندن ایو بیلورم * حکایت * سحبان
وائل را در فصاحت بی نظیر نهاده اند سالی برسرجمعی سخن کفتی ولفظی را مکرر
نکردی واکر همان معنی اتفاق افتادی بعبارت دیکر کفتی واز جملهٔ اداب ندماء ملوک یکی
اینست * سحبان سینک فتحی وحاء مهمله نک سکونیله حضرت نبینک صلی الله علیه وسلم
مداحلرندن صحابه دن برفصیح وبلیغ شاعر ایدی (وائل اسمنه اضافتی لامیه در (وائل
برقبیله نک اسمیدر که ابن قاسط بن وهب بن افصی بن دعمیدر (را ادات مفعول (نهاده اند
قومشلردر یعنی تعیین ایلمشلردر (سالی یا حرف وحدت (بر حرف ظرف (سر جمع لامیه
جمعدن مراد مجلسدر یعنی صدر مجلسده دیمکدر (ویا حرف وحدت (کفتی یا حرف حکایه
(لفظی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (نکردی یا حرف حکایه (واکر همان معنی نسخه لرک
بعضسنده معنی یرینه لفظ واقع اولمش حاصلی متون بو خصوصده تعارض ایلدی پس
لفظ عبارتی اختیار ایده نه تعرض بی تقریبدر (افتادی یا حرف حکایه (جملهٔ آداب ندمای ملوک رد سروری
لامیه لردر (محصول ترکیب) سحبان وائلی فصاحت وبلاغتده بی نظیر تعیین ایلمشلر یعنی
دیمشلر بریل برمحفل ومجلسک صدرنده سوز سویلسه برلفظی مکرر ایلمزدی واکر همان

اول لفظ و یا اول معنی بعینـه اتفاق واقع اولیدی انی برغیری عبارتله سویلردی وادا ایدردی
وسلاطینك مصاحبلرینك جملهٔ آدابنـدن بریسی بودرکه مجلسده برسوزی تکرار سویلیـه
* مثنوی * سخن کرچه دلبنـد وشیرین بود * سزا وار تصدیق وتحسین بود * دلبنـد
وصف ترکیبدر کوکل بغلیجی یعنی کوکل کندی یه متعلق قلیجی (سزاوار لایق (محصول بیت)
سوز اکرچه کوکل آلیجی ولذیذده اولورسه تصـدیق وتحسین مرتبه سنه لایقده اولورسـه
کرچك اولوب کـوزل اولدیغیچون * چو یکبارکفتی مکو باز پس * که حلوا چو یکبـار
خوردند بس * بازه پس اتبـاع قبیلند ندر (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مقیـدر یعنی
سوز هرنقـدر ممدوح اولورسه ده چونکه برکره سویلدك برکره دخی سویلمه یعنی تکرار ایلمه
زیرا حلوایی چونکه برکره ییدیلر یتر یعنی حلوالذیذ وشیرین ایکن برکره که یندی کفایت ایدر
تکرار ییمك لازم دکل * حکایت * یکی را ازحکمـا شنید مکه می کفت هرکز کسی بجهل
خوداقرارنکند مکرآن کس که چون دیکری درسخن باشد هنوز تمام ناکرده اوسخن آغاز کند*
(محصول ترکیب) حکمـا دن برینی ایشتد مکه سویلردی هرکز برکیمسه کنـدی جهلنه
اقرارایلمز مکراول کیمسه که چون غیرکیمسه سوزده اوله هنوز سوزین تمام ایلمامش ایکن اول سوزه
باشلیـه (مذکورمتدن صکره برجهل خود اقرارکرده باشد یازان جهلنه اقرار ایلمش اولور
* مثنوی * سخن را سرست ای خرد مند وبن * میاور سخن درمیـان سخن * بن دیب
دیمکـدر (محصول بیت) سوزك باشی وار ودیبی یعنی ایاغی حاصلی آخری وار واولی ایمـدی
سوز اورته سنه سوز کتورمه یعنی برکیمسـه سوزده ایکن سن سوزه باشلمه اول سوزینی تمام
ایتمیجه * خداوند فرهنك وتدبیر وهوش * نکوید سخن تانبینـد خموش * خداوند فرهنك
لامیه (فرهنك هنر (محصول بیت) (هنر وتدبیر وعقل وادراك صاحبی سوز سویلمز (مادام که
خموش کورمیه (یعنی ایسم کورمیه (حاصلی حضور مجلسده اولانی ساکت کورمینجه
عاقل وزکی سوزسویلمز * حکایت * تنی چند از بندکان سـلطان محمود حسن میمندی را کفتند که
سلطان امروز ترا چه کفت در فلان مصلحت کفت برشماهم پوشیده نماند کفتند تو دستور مملکتی
آنچه باتوکوید باشال ما کفتن رواندارد کفت باعتمادانکه داند که بکس نکویم پس چرامی پرسید*
سلطان محمودون مراد مشهور پادشاهدر که (حسن میمندی ایکی میمك فتحه لریله آنك وزیری ایدی
اباز ده وزیری وهم محبوبی ایدی (دستور دالك وتانك ضمه لریله اصطـلاحده وزیره دیرلر
(محصول ترکیب) (سلطان محمودغزنوی قوللرندن برقاچ شخص حسن میمندی یه دیدیلرکه
سکا پادشاه فلان مصلحت خصوصنده نه دیدی حسن میمندی دیدی سزده کیزلی قالماز (یعنی
سزه ده سویلردیدیلرکه سن مملکتك وزیری سین سکا دیدیکنی بزم کبی یه سویلمکه روا کورمز
حسن میمندی دیدی اول اعتمادایله که بلور کیمسه یه دیمزم (یعنی کیمسه یه دیمیه جکم بلور (پس نیچون
صورر سز * بیت * نه هرسخن که بداند بکوید اهل شـناخت * بسرشاه سرخویشـتن
نشاید باخت * نه حرف نفی معناده (کوید فعلنه مقیددر (که حرف رابط صفت (هرسخن (بداند
و بکوید مقدم مفعوللریدر اشتراك اوزره (شناخت بونده اسم مصدر درعلم معنا سنه (پس
اهل شناخت اهل دانش دیمکدر (باحرف مصاحبت (سرشاه لامیه در (سرخویشتن ده بویله در
باء بطنیله (باخت بونده باختن معناسنـه در یعنی اوینا تمق متعدی معناسنه زیرالغت مشترکدر
لازمله متعدی بیننده (محصول بیت) اویله دکلدر هرسوزی که بیلورآنی سویلر اهل دانش یعنی
هربیلدیکنی سویلمز زیرا شاهك سریله یعنی سرینی افشاسبیله کشی کندی باشین اوینا تمق
لایق دکل حاصلی پادشاهك امورسلطنتنه وتدبیرمملکتنه متعلق اسرارلرینی اظهار وافشا ایلمك

ردشعی

هلاکه

هلاکه سببدر * حکایت * درعقد بیع سرایی مترددبودم جهودی کفت من از کد خدایان قدیم
این محلتم وصف این خانه چنان که هست از من پرس بخر که هیچ عیب ندارد کفتم بجز آن که
توهمسایهٔ اویی * عقد بیع سرای عقدك بیعه و بیعك سرایه اضافتلری مصدرلرك مفعولنه اضافتلری
قبیلندندر (عقد عینك فتحیله مصدر در بغلمق معناسنه و بیع کاه اولور اشترامعناسنه مستعملدر
حاصلی اضداددندر (و یا حرف وحدت(جهود یهودی یه دیرلر(و یا حرف وحدت کدخدا اواسی
وکوی اسی وسائرنسنه لرك صاحبلرینه دیرلر(قدیمه اضافت بیانیه در (ومحله یه میه(وصف این خانه
مصدرك مفعولنه در (بخر باحرف تأکید (وخرخاء معجمه نك فتحی وکسریله فعل امر مفرد مخاطب
صاتون ال دیمکدر (همسایهٔ اویی لامیه (ویاضمیـر خطاب (محصول ترکیب) (براوك عقد
شراسنده مترددایدم (یعنی براو المق استردم برجهود دیدی بن بومحله نك قدیمی کدخدالرندنم
بواوك وصفنی شویله که وار در بندن صور صاتون ال که هیچ عیبی یوقدر دیدم اندن غیری که
سن انك قوکشوسیسن (یعنی سنك همسایه لکك مذکورخانه یه عیب عظیمدر (زیرا الجارقبل الدار در
* قطعه * (خانهٔ را که چون توهمسایست * ده درم سیم کم عیارارزد * خانهٔ یا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل (ورا حرف تخصیص (همزه یی حرف وحدت دیین وحدتی بیلمزیمش (که
حرف بیان (چون ادات تشبیه (همسایه ده هاء رسمی (وهمزهٔ مجتلبه لفظده وکتابتده ترك اولنمق
کرك (نتکه خمسهٔ نظامینك لیلی ومجنوننده واقعـدر (بیت) (دربند کشادن خزینم)
ترسم زکلید آبکینم (صلنده خزینه ام وآبکینه ام درضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی
لکن شراح جمیعا بوحذف وایصاله اشارت ایلامشلر (ده درم اون اقچه (سیم کم عیار بیانیـه
عیار عینك کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر برنسنه نك وزنی بیلمکه دیرلر یعنی ثقلت وخفتی
تشخیص ایلمکه که ترکیجه اکاداره دیرلر (ارزد فعل مضارع مفرد غائب دکر یعنی بهایه دکر دیمکدر
ارزیدندن (محصول بیت) حضرت شیخ جهوده خطاب ایدوب بیورر براوك که سنك کبی
همسایه سی اوله عیاری اکسك اون درم کومشه دکر یعنی قلب کومشك اون اقچه سنه دکر معلومدرکه
کومش قلب اولنجه اقچه سیده قلب اولور پس اواون دغل اقچه یه دکرمش * لیکن امیدوار بایدبود *
که پس ازمرك توهزارارزد * امید میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر(وار بونده ادات نسبتدر
لی معناسنه امیدلی دیمکدر(بود بونده بودن معناسنه در(که حرف بیان(مرك تو لامیه مرك کاف عجمله
موت معناسنه در تونك ضمی اشباع اولنوب ضرورت وزن ایچون برواو متولد اولور یعنی واو رسمی
واو اصلی کبی اوقونور (محصول بیت) جهوده خطا ایدوب بیورر اما امیدلی اولمق کرك که سنك
مرکدن صکره بیك دکر ظاهر بیوردیغی بیك درم کامل عیارمرادر زیرا اینده مقدار مسکوت
عنه در یعنی همسایه لکدن سنك کبی پلید وخبیث اکسك اولنجه بیك درم سیم تمام عیار دکر
* حکایت * یکی ازشعرا پیش امیردزدان رفت وثنا کفت فرمود تاجامه اش بستدند وازده بدرکردند
سکان در قفای اوافتادند خواست تاسنکی بردارد زمین یخ بسته بود عاجزشد کفت این چه حرام
زاده مردمانند که سك را کشاده اندوسنك رابسته امیرازغرفه بشنید وبخندید وکفت ی حکیم
ازمن چیزی بخواه کفت جامهٔ خودمی خواهم اکرانعـام فرمایی * پیش امیردزدان لامیه لردر
حرامیلربکی قتنه دیمکدر (تا حرف تعلیل (بستدند باحرف تأکید (ستدند فعـل ماضی
جمع غائب الدیلر دیمکدر (ده کسر دال ایله وهاء اصلیه ایله کویدر قریه معناسنه (سکان الف
ونون ایله جمع اولدی ذی حیات اولدیغیچون (درحرف صله (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر
فارسیجه حیره دیرلرحاء حطیله (تاحرف تعلیل (یخ یانك فتحیله بوز دیمکدر(بسته ماضیدن قسمدر
بغلمش دیمکدر طوکمش معنـاسنه (یخ مبتدا (و بسته بود خبری (وزمین مقدم مفعولیدر خبرك

رد شعی

(غرفه غینك ضمی و رانك سكونیله چارطاق معناسنه در (محصول تركیب) شعرادن بری
حرامیلر بكینك یانه واردی ودعا وثنادیدی بیك بیوردی تا كیم لباسنی آلدیلر وكویدن طشره
ایلدیلر ایتلرارد بند دوشدیلر دیلدی تابرطاش قالدره ایتلره آتمق ایچون طپراق طوكش ایدی عاجز
اولدی ایتلرهجومندن دیدی بونه حرامزاده مردملردر كه ایتلری آچشلر یعنی جوزمشلر وطاشلری
بغلمشلر امیردز دان چارطاقدن ایشتدی وكولدی ودیدی شاعره ای حكیم بندن برنسنه دیله یعنی
بندن بخشش ایسته شاعر دیدی كندی لباسم استرم اكر انعام بیوررسك یعنی بكا كندی لباسم
و یرسك همان عین احساندر * بیت * امید وار بود ادمی بخیر كسان * مرا بخیر تو امید نیست
شر مرسان * امیدوار تخفیف میم ایله (یا حرف صله (خیر كسان لامیه در (مرا را حرف تخصیص
(یا حرف صله (خیرتو لامیه (امید تشدید میم ایله (شر مرسانك مقدم مفعولیدر (رسانیدندن
فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمكدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) آدمی یعنی
انسان كیمسه لر خیرینه یعنی احسانته امید واردر حاصلی انسان خلقك خیرات ومبراتنه راجی در
(اما بنم سنك خیریكه امیدم یوقدر همان بكا شر ایرشدرمه حاصلی فائده وجائزه دن كچدم
همان بكا ضرر و زیانك طوقنمسون * مصراع * رضینا من نوالك بالرحیل * رضینا فعل
ماضی متكلم مع الغیردر علم بابندن (من اكا متعلق (نوال نونك فتحیله احسان وعطیه معناسنه در
(كاف محلا مجرور مضاف الیهیدر نوالك (با حرف جر رضینایه متعلق (رحیل فعیل وزنی
اوزره اسمدر كوچ یعنی سفره كتمك معناسنه مصدری رحلت كلور نشدت وزنی اوزره حرف
من بونده بدل معناسنه در (محصول مصراع) رضینا بالرحیل من نوالك یعنی سنك احسانكدن
كتمكه راضی اولدق حاصلی سلامتله بوندن كتمك سندن بزه عظیم عطیه در * سالار دزدان را
بر و رحمت آمد جامه اش بفرمود وقباپوستینی بر و مزید كرد ودرمی چند بداد * سالار هر نسنه نك
اولوسنه دیرلر مثلا سپهسالار عسكرباشی یه وخوان سالار چاشنكیرباشی یه وقس (دزدانه اضافتی
لامیه (و را ادات تخصیص حرامیلر اولوسنك دیمكدر (بر و ضمیر شاعره راجعدر (قباپوستین
تركیب مزجی كوركلی اوكی آچق قفتان دیمكدر (و یا حرف وحدت (بو تركیبی حرف عطفله ایراد
ایدنلر استعمال لرندن آكاه دكللرمش (مزید مصدر میمیدر زیاده معناسنه (محصول تركیب)
دزدان اولوسنك اول شاعره مرحمتی كلدی پس لباسنی ویردی و بر كوركلی فراجه اوزرینه
زیاده ایلدی و برنیجه اقچه ده ویردی * حكایت * منجمی بخانهٔ خود در آمد مرد بیكانه رادید
بازن او بهم نشسته دشنام داد وسقط كفت فتنه وآشوب برخاست صاحب دلی برین واقف شد
وكفت * منجم اسم فاعلدر تفعیل بابندن (زمانی نیجه حصه ایدنه دیرلر نتكه احمد داعی عقود
جواهرده نظم ایلمش (مصراع) منجم آنكه زمانی بچند پاره كند) (و یا حرف وحدت (یا حرف
صله (خانهٔ خود لامیه (درامد كیردی دیمكدر (مرد بیكانه بیانیه (با حرف مصاحبت (زن او لامیه
(بهم بری بریله (نشسته اوتورمش (سقط نامعقول كلمانه دیرلر (فتنه دشنامه وسقطه مترتبدر
(آشوب فتنه یه عطف تفسیریدر (محصول تركیب) بر منجم كندی اوینه كیردی بیكانه ار كوردی
عورتیله بیله اوتورمش حریفه سوكدی وسقط سویلدی پس فتنه وآشوب قالقدی حاصلی
غوغا پیدا اولدی بر صاحب دلكه حضرت شیخ اولمق احتمالی واردر بو قصه یه واقف اولدی
ودیدی * بیت * تو بر اوج فلك چه دانی چیست * چون ندانی كه درسرای تو كیست * اوج
بونده اوست معناسنه در همزه نك فتحیله فلكه اضافتی لامیه در (سرای بونك كبی یرلرده
او معناسنه در یعنی خانه (محصول بیت) منجمه خطاب ایدوب دیرسن فلك اوزره نه بیلورسن
نه وار چونكه بلمزسین كه سرایكده كیم وار یعنی اوك كه سطح زمینده وشهركده ومحلكده اوله

ودابن سید علی
وسروری

ایچنده

وایچنده كیم اولدیغن بلمزسین پس فوق سماده واقع اولان كواكبك احوال واطوارنی ودور
وسیرینی نه بیلورسین ونه اكلرسین دیمكدر * حكایت * خطیبی كریه الصوت خود را خوش
اواز پنداشتی وفریاد بی فائده برداشتی كفتی نعیب غراب البین در پردهٔ الحان اوست یا ایت (ان
انكر الاصوات لصوت الحمیر) درشان او * خطیبی (یا حرف وحدت (كریه الصوت یعنی قبیح
الصوت چركین اوازلی دیمكدر (خوش اواز وصف تركیبیدر كوزل اوازلی معناسنه (پنداشتی
(یا حرف حكایه ظن ایدردی (فریاد بی فائده بیانیه (برداشتی یا حرف حكایه قالدرردی یعنی
فریاد ایدردی (كفتی دیردك یعنی صوتی ایشیدیدك دیردك (نعیب نونك فتحی وعینك كسری
وسكون یائله فعیل وزنی اوزره قرغه اوازی نعب ینعب نعبا ونعیبا ونعابا وتنعابا فتح بابندن ضرب
دنده مستعملدر قلتله حاصلی قرغه اوازنه دیرلر (غراب البین الهجه قرغه كه عرب انكله تطیر
وتشؤم ایدر زیرا عربك عادتیدر قچنكیم اوندن سفره و یا بر مهم مصلحته چیقسه اكر بو قرغه یولده
بولنوب صاغ جانبه اوچرسه مباركدر دیو چكلوب كیدر واكر صول جانبه اوچرسه نامباركدر
دیو دونز اوینه كیدر (بین بانك فتحیله اضداد دندر وصال و فراقده مستعملدر بونده فراق
معناسنه در عبارت ظاهردن مفهوم اولان شأمت اوازنده اوله (الحان بونك كبی یرلرده اواز
پرده سی معناسنه در (یا حرف عطف (ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (انكر اسم تفضیل
چركینرك دیمكدر (اصواته اضافتی لامیه در (لام ادات تأكید صوت الحمیر تركیب اضافی
لفظا مرفوع خبران در (شان بونده حال معناسنه در (محصول تركیب) كریه الصوت بر خطیب
كندینی خوش اواز ظن ایدردی و بی فائده فریاد وفغان قالدرردی دیردك كه غراب البین اوازی
انك الحانی پرده سنده در یعنی اوازی همان غراب البین اوازیدر ودیردك كه مذكور آیت انك
شاننده نازلدر * بیت * اذا نهق الخطیب ابو الفوارس * له صوت یهد اصطخر فارس * اذا
ادات شرط (نهق فعل ماضی مفرد مذكر غائب حمار اكردی دیمكدر (خطیب لفظا مرفوع
فاعلی (ابو الفوارس لفظا مرفوع بدلدر خطیبدن (و یا عطف بیان اصلنده ابو الفوارس ارسلانه
كنیتدر اما بونده حمار مراد در (نهق قرینه سیله (له صوت جملهٔ اسمیه جواب اذا در (یهد فعل
مضارع مفرد مذكر غائب ییقار دیمكدر جملهٔ فعلیه صفت صوتدر (اصطخر فارس مملكتنده
بر محكم حصارك اسمیدر یهدنك مفعول به صریحیدر فارسه اضافتی لامیه در سینلر ساكن اوقونمق
كرككیم ناموزون اولمیه (محصول بیت) قچنكیم خطیب ابو الفوارس نهاق ایلیه یعنی حمار كبی
آغراك بر صوتی واردر كیم فارسك اصطخر نام قلعه سنی هدم ایدر یعنی ییقار زیرا اصوات
شدیده نك هدم بنیانده تأثیر خاصی وار نتكه شرح مواقفده بحث اصواتده مذكوردر
* مردمان ده بعلت جاهی كه داشت بلیتش می كشیدند واذیتش مصلحت نمی دیدند تا یكی از خطبای
آن اقلیم كه باوی عداوت نهانی داشت باری بپرسیدن او آمده بود كفت ترا خوابی دیده ام خیر
باد كفت چه دیدهٔ كفت چنان دیدم كه ترا اواز خوش بود ومردمان از نفست در راحت بودند
خطیب اندرین لختی بیند یشید وكفت چه مبارك خوابست كه دیدی كه مرا بر عیب خویش مطلع
كردانیدی معلوم شد كه اواز ناخوش دارم وخلق از نفسم در رنجند تو به كردم ازین پس كه
نخوانم مكر باهستكی * مردمان ده لامیه (با حرف مصاحبت (علت جاه لامیه (یعنی
خطابت منصبی علتیله (و یا حرف وحدت (بلیت بلا معناسنه در (واذیت اول وزنده اذا
معناسنه (تا حرف انتها (خطبا خطیبك جمعیدر (آن اقلیمه اضافتی لامیه در (كه حرف رابط
صفت (باوی یعنی خطیب مذكور ایله (عداوت نهانی بیانیه (خواب بونده دوشدر
(آواز خوش بیانیه (نفست حركاتله مراد كلامدر (لختی یا حرف وحدت بر پاره دیمكدر آواز ناخوش

ردسروری

حامی
دوست عیبم ستر ایدر دشمنی آکاه ایدر
خوبدر بانجده احبابدن اعدادن بم

بیانیه (درحرف ظرف ویاحرف تأکید (رنج اسمدر الم معناسنه ونون ودال ادات جمع رنجده درلر دیمکدر (ویارنجند فعل جمع مضارع غائب حرف تأکید ایله در رنجند انجنورلر دیمك اوله (لیکن بوقول وهندن خالی دکلدر (مکر الا معناسنه در (محصول ترکیب) (کویك خلق برمنصب علتیله که انك وارایدی یعنی خطابت منصبی سببیله بلاسنی چکرلردی واذاسنی مصلحت کورمزلر ایدی تا اول اقلیمك خطباسندن بری که انکله نهانی عداوتی وار ایدی برکره انك زیارتنه کلوب انی صورمغه کلدی (حاصلی حالن پرسش ایلمکه کلمش ایدی کلن خطیب دیدی سکا بردوش کورمشم خیراوله دیدی نه کورمش سین دیدی شویله کوردم که سنك خوب اوازك وار ایمش وخلق نفسکدن راحتده ایمشلر خطیب بونده برپاره فکر ایلدی اندن صکره دیدی بونه مبارك دوشدر که کوردك که بنی کندی عیبمه مطلع ایلدك (معلوم اولدی که آوازم ناخوشدر وخلق نفسمدن زحمتده درلر توبه ایلدمکه بوندن صکره خطبه یی اوقومیم الا یاپچه یاپچه * قطعه * از صحبت دوستان برنجم * کاخلاق بدم حسن نمایند * صحبت دوستان مصدرك مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر (برنجم بو صیغه اسمه وفعله متحملدر اسم اولنجه باحرف ظرف اولور (معناسی الم وزحمتده یم اولور (فعل اولنجه باحرف استمرار اولور معناسی انجنورم دیمکدر ولکل وجهة (پس اسمیتی قبول ایدنه دخل ایلین کندی مدخولدر مصراع ثانی مقام تعلیلده در (که حرف تعلیل (اخلاق بد بیانیه (ومیم ضمیر معناده نمایندده مقید در (حسن سینك فتحیله کوزل دیمکدر (نمایند فعل مضارع جمع غائب کوسترلر دیمکدر متعدیدر (نمایندندن (محصول بیت) دوستلرك مصاحبتندن رنج والمده یم ویا انجنورم (زیرا یرامز اخلاقمی (یعنی خویلریمی وعادتلریمی بکا کوزل کوسترلر عیبم هنز وکمال بینند * خارم کل ویاسمن نمایند * (محصول بیت) عیبمی هنز وکمال کوررلر ویا کوسترلر دیکنی بکا کل ویاسمن کوسترلر (یعنی بکا محبتلرندن چرکین یرلریمی کوزل کوسترلر کودشمن شوخ چشم چالاك * تاعیب مرا بمن نمایند * کو کاف عربك ضمیله ادات استفهامدر (دشمن شوخ چشم بیانیه در (وچالا که اضافتده بویله در (شوخ چشم وصف ترکیبیدر کستاخ معناسنه (وچالاك بونده بی پروادر (دشمنده اسم جنس ویا اسم جمع معنالری ملحوظ اولمق کرك که ردیفده واقع اولان فعله مطابق وموافق اوله (تاحرف تعلیل (عیب مرا لامیه در ونماینده مفعول صریحی (بمن باحرف صله (وبمن مفعول غیر صریحیدر (محصول بیت) قنی بی پروا کستاخ دشمن تاکیم بنم عیبمی بکا کوستره لر یعنی جواب ایلیوب دلنه کلنی بی پروا سویلیه لر * حکایت * یکی در مسجد سنجاریه بتطوع بانك نماز کفتی باوازی که مستمعان را ازو نفرت بودی وصاحب مسجد امیری بود عادل ونیکوسیرت نخواستش که دل آزرده کردد کفت ای جوانمرد این مسجد را موذنان قدیمند که هریکی را پنج دینارا درارست وترا ده می دهم تابجای دیکر روی برین اتفاق افتاد وبرفت بعد از مدتی پیش امیر بازآمد وکفت ای خداوند برمن حیف کردی که بده دینارم ازین بقعه روان کردی آنجا که رفته ام بیست دینارم میدهند که جای دیکر روم قبول نمی کنم امیر بخندید وکفت زینهار نستانی که به پنجاه دینار هم راضی شوند مسجد سنجاریه تقدیری قصبهٔ سنجاریه در (وسنجار سینك کسریله بغداد جانبنده موصله قریب بر کوزل قصبه درلیکن بوزمانده خرابه مشرف اولمشدر (تطوع تفعل بابندن مصدر در اجرتسز معناسنه (بانك نماز یعنی اذان (کفتی یعنی اوقوردی (باوازی باحرف مصاحبت (ویاحرف وحدت (نخواستش فعل نفی ماضی فاعلی تحتنده مستتر امیره راجع (وشین ضمیر منصوب متصل مذکور موذنه راجع (کفت امیر دیدی (ادرار وظیفه معناسنه در (روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کیده سین دیمکدر (بقعه پارهٔ ارض معناسنه در

اما

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیعا

اما بونده مراد مسجد مذکوردر (نستانی فعل نفی استقبال مغرد مخاطب المیه سین دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی مسجد سنجاریه ده رایکان بلا اجرت اذان اوقوردی براوازایله که مستمع اولنلرك اوازندن نفرتی اولوردی یعنی اوازندن نفرت ایدرلردی حال بوکه مسجدك صاحبی برعادل ونیکوخلق بربك ایدی دیلمزدیکه دل ازرده اوله بك دیدی ای جوانمرد بومسجدك قدیمی موذنلری وار که هربرینك بش التون ادراری ووظیفه سی وار وسکا اون التون ویره یم تاکیم غیری یره کیده سین بوحال اوزره اتفاق واقع اولدی یعنی اون دیناری قبول ایلدی وکتدی برمدتدن صکره ینه بکك اوکنه کلدی ودیدی ای خداوند بکا حیف ایلدك که بوبقعه دن بنی غیری یره کوندردك اول یره که بوندن کتدم یکرمی التون ویررلر غیری یره کیدم اماقبول ایلمم بك کولدی ودیدی زینهار المیه سین که اللی دیناره راضی اولورلر * بیت * به تیشه کس نخراشد زروی خاراکل * چنان که بانك درشت توبخراشد دل * تیشه کسر وکلنك وچپه بونده چپه مراددر (نخراشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طرملامز وقازیمز بونده ایکیسنده مساغ وار (خارا بونده قره طاش معناسنه در (بانك درشت بیانیه (درشت دالك ورانك ضمه لریله ایری معناسنه در ملایم مقابلی (توبه اضافتی لامیه در (میخراشد فعل مضارع مفرد غائب طرملار دیمکدر (محصول بیت) قره طاش یوزندن چپه ایله کیمسه بالچغی قازیمز وقاشیمز وطرملامز انچلین که سنك ناساز ایری اوازك کوکلی طرملار حاصلی قره طاشك اوزره چپه حرکتندن واقع اولان بجردی کوکلی انچلین طرملامز که سنك یوغون وناهموار آوازك (میخراشدك فاعلی تحتنده بانکه راجع ضمیردر ومفعولی دلدر * حکایت * ناخوش آوازی ببانك بلند قرأن همی خواند صاحب دلی بر وبکذشت وکفت ترا مشاهره چندست کفت هیچ کفت پس این زحمت بخود چرامی دهی کفت از بهر خدامی خوانم کفت از بهر خدا مخوان * مشاهره ماه بماه متعین اولان وظیفه یه دیرلر زیرا عربجه ماه شهردر (محصول ترکیب) برناخوش وناسازاوازلی کیمسه بلند اوازایله قرأن اوقوردی برصاحب دل اکثر احتمال حضرت شیخ کندیلری مراد در قاریء ناسازك یانندن کچدی ودیدی سنك آیده وظیفك نقدردر دیدی هیچ دیدی پس بوزحمتی کند یکه نیچون ویررسین دیدی الله ایچون اوقورم دیدی الله ایچون اوقومه یعنی الله ایچون اولسون اوقومه یعنی اوقومك الله ایچون اولسون کلامده ایهام وار فتدبر * کرتوقرأن بدین نمط خوانی * ببری رونق مسلمانی * نمط نونك ومیمك فتحه لریله اسلوب دیمکدر (خوانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بونك کبی فعللرك آخرنده یاره یاخطاب ایچوندر دیمك زائددر زیرا بونلرك افعالی خطاب ایچون اولدقلری یاء ضمیراعتباریله در پس یای افراد بالذکر ایلمك امر زائد اولور (ببری فعل مضارع مفرد مخاطبدر باء استقبالی ظرفاء عجم مکسور اوقور اما روستایلری مضموم (پس ضمه ایله اوقویانلر روستایلق ایدرلر (رونق حسن ولطافت معناسنه در (مسلمانی یه اضافت لامیه لردر (ویا حرف مصدر در (محصول بیت) اکر سن قرأنی بو اسلوب وطریق ایله اوقورسك مسلمانلق لطافت وصفاسنی ازاله ایدرسین حاصلی مسلمانلقده عرض ونام وناموس قومیوب هب هبایه ویررسین * باب پنجم درعشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق بیاننده در * حکایت * حسن میمندی راکفتند سلطان محمود چندین بندهٔ صاحب جمال دارد که هریك بدیع جهانند چکونه است که باهیچ یك ازیشان میلی ومحبتی ندارد چنان که باآیاز که اورا زیاده حسنی نیست کفت هرچه در دل فرود آید در دیده نکو نماید * میمند یرادات مفعول (بندهٔ صاحب جمال بیانیه (که حرف رابط صفت (بدیع غریب وعجیب معناسنه در

(جهانه اضافت لامیه‌در (باهیچ باحرف صله (میلی ومحبتی یالری حرف تنکیر (حسنی یاحرف
تنکیر (دردل در حرف صله (فرودآید کیره دیمکدر یعنی هرنسنه که کوکله کیره ومقبول خاطراوله
دیمکدر دردیده (در حرف صله دیده یه دیمکـدر (نکوایو (نماید فعل مضارع مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محصول ترکیب) سلطان محمودك وزیری حسن میمندی‌یه
سؤال ایلدیلر که سلطـان محمودك بو قدر بندهٔ صاحب جمـالی وار که هر بری جهـانك
بدیعلریدر یعنی هر بریسی یکتای عالمدر نیچوندر که هیچ برینـه انلردن ایازه اولان کبی میـل
ومحبتی یوقدر که انك ارتق حسنی یوقدر یعنی صاحب جمـال دکل ایکن بوکه بوقدر انجذاب
وتوددندر میمندی دیدی هرنسنه که کوکله کیره وکوکل انی قبول ایلیـه کوزه ایو کورینور
ایمدی اولده پادشاهك کوکلنه کرمشدر که کوزینه شیرین کورینور (میلی ومحبتی وحسنی یالری
وحدت ایچون اعتبار ایدنه‌اعتبار اولماز * مثنوی * هر که سلطان مرید او باشد * کرهمه بد کند
نکو باشد (محصول بیت) هر کیمسه که سلطان آنك مریدی اوله یعنی طالبی اوله اکر جمیع ایشلدیکی
ایشی یارامزایسه‌ده اکا ایو اولور یعنی کوزینه کوزل کورینور بو نظمك اولنده مثنوی یرینه بیت یازانلر
هیچ تشخیصلری یوق ایمش * وان که را پادشه بیندازد * کسش ازخیل وخانه ننوازد * خیل
فارسیده بولك وقبیله معناسنه در بعض نسخه ده خیل خانه اضافتله واقعدر یعنی اوجاغندن
دیمکدر (ننوازد فعل نفی مضارع مفرد غائب در نوازیدندن نواختن‌دن دینلر احوال اشتقاقله اشنا
دکللرمش (محصول بیت) اما اول کیمسه یی که پادشاه اتار یعنی رد ایدرانی اوجاغندن وتوابعندن
کیمسه اوخشامز یعنی رعایت ایلمز (حاصلی پادشاهك مردودی اولان تمام آدمسنك مردودیدر زیرا
الناس علی دین ملوکهم در پس ناسك قبولی پادشاهك قبولنه موقوفدر * قطعه * کسی بدیدهٔ
انکار اکرنکاه کند * نشان صورت یوسف دهد بناخوبی * کسی یا حرف وحدت (باحرف
مصاحبت (دیدهٔ انکار بیانیه در (نشان صورت یوسف لامیه‌لر در (با حرف مصاحبت (ناحرف
توصیف نفی (ویا حرف مصدر (محصول بیت) بر کیمسه اکر انکار کوزیله نظر ایلرسه یعنی
محبتله باقمسه وکوکل کوزیله التفـات ایلمسه یوسفك صورتی نشانی بو قدر حسنله مشهور
ایکن ناخوبلغله یعنی حضرت یوسفك حسن برکمالی چرکنلکله وصف ایدر دیمکدر نشان
دهدك مقدم مفعول صریحیدر (وبناخوبی غیرصریحی * وکر بچشم ارادت نکه کند دریو *
فرشته ایش نماید بچشم کروبی * واو حرف عطف (وادات شرط سابقه معطوف
(باحرف مصاحبت (چشم ارادت بیانید (در حرف صله (دیوشیطانه دیرلر (فرشته های رسمیله
فارسیده ملکه دیرلر سروشده دیرلر (وهمزه حرف مجتلبه (ویا حرف وحدت (وشین ضمیر
نکه کندك فاعلی که کسی در اکا راجعدر (نماید فعـل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول
معناسنه کورینور دیمکدر فاعلی دیوه راجع ضمیر در (بچشم با حرف صله (شین سابق
معنی جهتنده چشمه مقید دربچشمش تقدیرنده (کروبی کافك فتحی وراء مشددك ضمیله
ملائکهٔ مقربین در شرح موافقده تخفیف راایله یازارپس بونده تشدید ضرورت وزن ایچوندر
وعوام دللرنده تحریفاتدندر فرشته‌یه صفتدر (محصول بیت) واکرمذکور کس چشم ارادت
ومحبتله دیوه نظر ایدرسه آنك چشمنه دیو فرشتهٔ کروبی کورینور (حاصلی بربد شکل
شخصه عین مودت ومحبتله نظر ایلسك کوزوکه یوسف ثانی کورینور (اما برخوب جماله
انکار نظریله نظر ایلسك کوزوکه اقبح ناس کورینور چشمی کروبی‌یه اضافت ایدنلر اغلاق
ایلمشلر * حکایت * کویند خواجهٔ رابندهٔ نادرالحسن بود وبا او برسبیل مودت ودیانت
نظری داشت بایکی از دوستان کفت دریغ اکراین بندهٔ باچنین حسن وشمائلی که دارد

ردشمعی

ردابن سیدی علی وسروری

ردابن سیدی علی وسروری

زبان درازو بی ادب نبودی کفت ای برادرچون اقرارد وستی کردی توقع خدمت مدار
عاشق ومعشوق درمیـان آمد مالکی ومملوکی برخاست * خواجه لفظ مشترکدر
وزراده ویازرکانلرده وتعظیمی واجب اولنلرده مستعملـدر (خواجهٔ وبندهٔ ده یالرحرف
وحدتدر (وهمزه لر حرف توسط (همزلری حرف وحدت طوتنلرفارسیدن خبردار
دکللرایمش (نادرالحسن بونده بی نظیر معنـاسنه در (نظری یا حرف تنکیر (حرف وحدت
دیین اصابت ایلمدی (بایکی باحرف صله (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله خلق وخوی
معناسنه (اما بونده مطلق جمالدن عبارتدر (که حرف رابط صفت (زبان دراز وصف
ترکیبی دراوزون دیللی معنـاسنه (اقراردوستی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توقع خدمت‌ده
بویله در (عاشق ومعشوقی ومالکی ومملوکی یالری حروف مصـدر در (محصول ترکیب)
حکایت ایدرلر که برخواجـه‌نك فایق الجمـال بربنده سی وارایدی واول بنده‌یه محبت
ودیانت طریق اوزره نظری وارایدی یعنی اکا نظری حقیـقی ایدی نفسانی دکل ایدی
خواجه بروجه شکایت دوستلردن برینه دیدی حیف اکر بو اوغلان بوتجلین حسن
وجمـاله که مالکدر زبان درازو بی ادب اولمیدی اول دوست دیدی ای برادرچونکه
دوستلق ومحبت اقرارینی ایلدك اندن خدمت وحرمت امیدینی دوتمه عاشقلق ومعشوقلق ارایه
کلدی افندیلك وقوللق مرتبه‌لری قالقدی بلکه قضیه عکس اولدی نتکه قطعه‌نك بیتلرندن
مفهومدر * قطعه * خواجه بابندهٔ پری رخسار * چون درآید ببازی وخنده * خواجه مبتدا
وبیت ثانی خبری وبو بیت اکا مرهوندر (با حرف مصاحبت (بندهٔ پری رخسار بیانیه
(پری رخسار وصف ترکیبی در پری یوزلی دیمکدر (ببازی باحرف صله (وبازی
باء اصلیه ایله اویون معناسنـه‌در (وخنده اسم مصدر کولش وکولمه دیمکدر (محصول بیت)
خواجه پری رخسار بنده سیله چونکه اوینامغه وکولمکه کله یعنی مصاحب جانی منزلنه تنزیل
ایلیه * چه عجب کر چو خواجه ناز کند * وین کشد بارناز چون بنده * ناز کندك فاعلی بنده‌یه
راجع ضمیردر (وین اشارتدر خواجه‌یه کشدك فاعلیـده اکا راجع ضمیر در (بارناز بیانیه
(محصول بیت) خواجه بنـده سیله لاتکلف اولنجه استفهام انکاری طریقیـله بیوررنه عجب
یعنی عجب دکلدر اکر بنـده خواجه کبی فخرونازایدرسه وبو خواجه نازیوکنی چکرسه بنـده
کبی یعنی بویله اولنجه قول افندیلك ایدرسه عجب دکل بعض نسخه‌ده بو بیت واقـع اولمش
* بیت * غـلام ابکش باید وخشت زن * بود بندهٔ نازنین مشت زن * ابکش سقا دیمـکدر
وصف ترکیبیدر صوچکیجی معناسنه (خشت زن‌ده وصف ترکیبیدر کرپچجی وکرمدجی
دیمکدر حاصلی خدمتکار دیمکدر (خشتك خاسنده کسر وضم جائزدر (لیکن بونده ضمیله در
مشت زده وصـف ترکیبیدر سابقیان اولنان کبی (محصول بیت) قول جنسی سقـا وکرپچ
وکرمدجی کرك یعنی دلبر جنسی کرکمز زیرا نازلی قول افنـدیسنه یومرق اوروجی اولور
یعنی افنـدیسنه حرمت ایده‌کن اولماز بو بیتی نثر شکلنده یازان اوزاندن خـبردار دکل ایمش
* حکایت * پارسایی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار ورازش از پرده برملا افتاده چندان که ملامت
دیدی وغرامت کشیدی ترك تصـابی نکردی وکفتی * پارسایی رایا ادات وحدت (ورا ادات
مفعول (شخصی یاحرف وحدت (شیخ شخص تعبیرنده ایهـام ایلمش فتـد بر (ملا میمك
فتحیله ضد خلادر (یعنی آشکاره اولمش (غرامت بونده عذاب والم معناسنـه در (ترك تصابی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تصابی اشتیـاق ومحبت معناسنه‌در (نکردی (وکفتی (یعنی
عشق ومحبتی ترك ایلمزدی ودیر ایدی (یالر جمیعـا حکایت افاده ایدر (محصول ترکیب)

ردابن سید علی وشمعی
ردشمعی

ردشمعی

برعابدی كوردم بركیمسه نك محبتنه كرفتار ومبتلا اولمش وراز محبت وعشقی كتمانه مالك اولمادیغندن ملایه دوشمش یعنی عالمه فاش اولمش اولقدر كه سودیكندن ورقبادن ملامت وجفا كورردی وعذاب ومحنت چكردی تصابی وعشق جانانی ترك ایلمزدی ود یرایدی * قطعه * كوته نكنم زدامنت دست * ورخود بزنی بتیغ تیرم * كوته كوتا هدن مقصور در قصه دیمكدر رقصیر معنا سنه (محصول بیت) ای دوست سنك دامنكدن المی كوتاه ایلمم (یعنی الم چكمم واكرخودبنی ایتی یعنی كسكین قلجله اوررسكده یعنی بنی تیغ تیزایله پاره پاره ایدرسكده الیمی اتكلكدن وكوكلومی محبتكدن المام * بعد ازتو ملاذ وملجأم نیست * هم درتو كریزم اركریزم * بعدازتو سندن صكره وغیری دیمكدر (ملاذ وملجاء اسم مكانلردر صغنجق یری دیمكدر (در تودر حرف صله در با معنا سنه‌در (كریزم فعل مضارع متكلم وحده قچارم دیمكدر (محصول بیت) ای جانان سندن صكره وسندن غیری بنا هكا هم یوقدرینه قهر وخشمكدن قچارسم سكا قچارم حاصلی دنیاده بنم سندن غیری كیمسه‌م یوقدر دیمكدر * باری ملامتش كردم وكفتم عقل نفیست را چه شد كه نفس خسبس برو غالب امدزمانی بفكرت فرورفت وكفت * باری یاحرف وحدت (عقل نفیس بیانیه (نفس خسبسده بویله در (نفیس ایو (وخسبس الحق دیمكدر (بفكرت (باحرف صله (فرورفت طالدی دیمكدر (محصول تركیب) بركره بن عابدی ملامت ولوم ایلدم ودیدم دیرشیخ سنك عقل نفیسكه نه اولدیكه نفس خسبسك اكا غالب كلدی برزمان فكره طالدی ودیدی * قطعه * هرکجا سلطان عشق آمدنماند * قوت بازوی تقوی رامحل * سلطان عشق بیانیه عشقه سلطان دیرلر عقله غالب اولدیغیچون (قوت بازوی تقوی لامیه وبیانیه در (ورا ادات تخصیص (محل مكان معنا سنه در (محصول بیت) هریره كه عشق پادشاهی كلدی اندن تقوی بازوسنك قوتنه محل ومكان قالمدی یعنی عشق وتقوی برمحلده جمع اولماز (پس عشق كلنجه تقوی قالقار نماندك فاعلی محادر فتدبر * پاك دامن چون زید بیچاره * اوفتاده تا كریبان در وحل * پاك دامن وصف تركیبیدر طاهر الذیل دیمكدر یعنی معصیتدن بری (چون واو اصلیه ایله ادآت استفها مدر كیف معنا سنه (زید زانك كسری وبانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر زیدندن (زیستن دن دینلر خطا ایلمشلر (دیرلك ایدر یعنی معاش ایدر (بیچارهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل حرف وحدت همزه در دیین زائد سویلمش (بیچاره زیدك فاعلیدر (اوفتاده واو ایله اصل اوزره صفت بیچاره در تقدیری بیچارهٔ كه اوفتاده باشد حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (تاحرف انتها (كریبان كاف عجمك ورانك كسره‌لریله یقه دیمكدر (درحرف الصاق (وحل واوك وحاء حطینك فتحه لریله صوق بالحق دیمكدر چامور وبتاق معناسنه (محصول بیت) عابد عاشق دیركه بربیچاره نیجه پاك دامن دیریله بیلوركه یقاسنه دك بتاغه وچاموره دوشمش اوله یعنی ارزوی طبع وهوای عشقه دوشن نیجه پرهیز ایدوب راه تقوایه واره بیلور * حكایت * یكی را دل ازدست رفته بود وترك جان كفته ومطمح نظر او جای خطرناك وورطهٔ هلاك نه لقمهٔ كه متصور شدی كه بكام آید ویا مرغی كه در دام افتد * یكی را (را حرف تخصیص (دل ازدست رفته بود ككوكل الدن كتمشیدی یعنی عاشق اولمشیدی (ترك جان مصدرك مفعولنه اضافتیدر وكفته نك مقدم مفعولیدر جانك تركنی سویلمشیدی دیمكدر (یا كوكلدن ویادلدن (ویاخود كفته مجازا كرده معناسنه اوله فتدبر (مطمح نظر لامیه‌در مطمح ایكی میمك فتحه‌لریله اسم مكاندر فتح بابندن مرتفع یر دیمكدر (پس مطمح نظر كشینك كوزی مرتفع یره دوشمكدن كنایتدر یعنی نظر

رد شراح جمیعا

رد شمعی

دوشجك یوكسك یر (جای خطرناك بیانیه (مطمح مبتدا) وجای خبری خطرناك بونده خوفناك معناسنه درقورقاجق یر دیمكدر (ورطهٔ هلاك بیانیه‌در زیرا ورطه هلاك معناسنه‌در وجائزدر كه ورطه كردابدن كنایت اوله كه تركیجه چولك وعربیجه در دوردیرلر (لقمهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه‌یه حرف وحدت دیین وحدتی بیلمزایمش (كه حرف رابط صفت (متصور شدی یا حرف حكایه (كه حرف بیان (با حرف صله (كام كاف عربیله دماغ وچكه معناسنه در مقصود دهاندر كاف عجمیله ضبط ایدنلر خطا ایلدیلر (مرغی یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (دام دوزاق معناسنه‌در (محصول تركیب) برینك كوكلی الدن كتمش ایدی یعنی كوكلنی الدیروب عاشق اولمشیدی وجان تركینی سویلمشیدی یعنی راه جانانده هلاك اولورسم اولایم دیمشیدی زیرا سودیكی شاه زاده ایدی ومطمح نظری خطرناك وورطهٔ هلاك یوردیغی بو جهتدندرنه برلقمه ایدیكه متصور اولوردیكه اغزه كلور یعنی بونك اغزینه دوشرلقمه دكل ایدی دخی برمرغ دكل ایدیكه دوزاغه دوشمك ممكن ومتصوراولیدی حاصلی انجلین عالی جناب شاهزاده سومك بونك وظیفه سی دكل ایدی * بیت * چودرچشم شاهد نیاید زرت * زروخاك یكسان نماید برت * درچشم درحرف صله (شاهدبونده محبوب معناسنه‌در (نیاید كلمز یعنی كوزینه كورنمز (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه كورینور دیمكدر (بر بونده قت معناسنه در عربیده عندكبی (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر چونكه التونك واقچه‌لك شاهد كوزینه كرمز یعنی دلبركه مالكه اعتبار والتفات ایلمز زرایله خاك سنك قتكده برابر كورینور زیرا وسیلهٔ حصول مرام اولماز * یاران بنصیحتش كفتند كه ازین خیال محال تجنب كن كه خلقی هم بدین هوس كه توداری اسیرند وپای درزنجیر بنالید وكفت * بنصیحتش یعنی بطریق نصیحت (خیال محال بیانیه (تجنب تفعل بابندن مصدردر تبعد واحتراز معناسنه (كه حرف تعلیل (خلقی یاحرف وحدت (هم حرف عطف (بدین باحرف صله (ودال همزه دن میدلدر بعض نسخه‌ده هوس یرینه كنه واقعدر كانه كه عالی جناب سومك كناهدر (كه حرف رابط صفت (محصول تركیب) عاشق بیچاره‌یه یارانی ودوستلری نصیحت طریقیله دیدیلر كه بوخیال محالدن تبعد واحتراز ایله یعنی بوزائد افكار واوهامدن صقین كه سندن غیری نیجه خلق بوسودایه كه سنك وار یعنی سن كرفتار اولدیغك درده كرفتار واسیرلردر وایاقلری زنجیر عشقده ثابت وبرقرار حاصلی سندن غیری نیجه كیمسه بوشاهزادهٔ بزركوارك عشقنه كرفتار اولوب باشلرینه بلالر كلمش ومقصودلرینه وصول بولمامشلر پس بوهوسك تركی اولی واحرادر بونصیحتی ایشیدنجه ایكلدی ودیدی * قطعه * دوستان كونصیحتم مكنید * كه مرادیده برارادت اوست * دوستان منادی حرف ندا محذوف (كوفعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله (مكنید فعل نهی جمع مخاطب ایلمك دیمكدر (كه حرف تعلیل (برارادت برحرف صله (محصول بیت) ای فلان دوستلره دی ای دوستلر بكانصیحت ایلمك زیرا بنم كوكلم وكوزم اول جانانك ارادتنه در بكا هرنه دیلرسه ایلسون كرك لطفیله دیركورسین كرك قهریله اولدرسین ارادت واختیار انكدر * جنك جویان بزور پنجه وكتف * دشمنان را كشند وخوبان دوست * جنك جو وصف تركیبیدر جویدندن لغتده جنك دیلیجی معناسنه در (اما استعمالده بهادر وصواش ارینه دیرلر (والف ونون ادات جمعدر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (باحرف مصاحبت (زور پنجه لامیه (كتف بونده كاف عربینك كسری وسكون تایله یغرین معناسنه دركه فارسیجه شانه دیرلر (دشمنان كشندك مقدم مفعولی (ورا ادات مفعول (خوبان معطوفدر جنك جویانه

رد شمعی

رد شراح جمیعا

ومبتدا (ودوست خبری (محصول بیت) بهادر ارلر پنجه قوتیله وشانه و بازو قوتیله
دشمنلری قتل ایدرلر وخوبلر دوستلرینی (یعنی عاشقلرینی * شرط مودت نباشد باندیشهٔ
جان دل از مهر جانان بر کرفتن * شرط مودت لامیه (با حرف سبب (اندیشهٔ جان لامیه
خوف جان دیمکدر (دل بر کرفتنك مقدم مفعول صریحیدر (واز مهر جانان لامیه غیر صریحی
(بر کرفتن قالدیرمق معناسنه‌در (یعنی محبتنی ترك ایلمك (معناسی کوکل یوقاری طوتمق
دیمکدر قتی اشاغیدن طوتمش (محصول ترکیب) محبت شرطی دکلدر جان خوفیله
کوکلی جانان عشقندن قالدروب محبتندن فراغت ایلمك * مثنوی * تو که در بند
خویشتن باشی * عشق بازی دروغ زن باشی * بند خویشتن لامیه (عشق بازوصف
ترکیبی در محبوب دوست معناسنه اکثر میمون عشقلی معنا سنده استعمال ایدرلر (ویاضمیر
خطابدر (دروغ زن وصف ترکیبی در (زنیدندن یلان اوروجی دیمکدر یعنی یلانجی معلوم
اوله‌که بعض الفاظ زدن ایله و بونك مشتقاتیله مستعملدر مثلا خنده زدن ولاف زدن
ودروغ زدن و بونلردن غیری (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بیتك اولنده تو مبتدا ومابعدی
صفتی وایکی وصف ترکیبلر تکرر خبر قبیلندندر (محصول بیت) سن که کندی قید کده
وهوا وهوسکده اوله‌سین یعنی مهر ومحبت جانانله تقید ایلیه‌سین عشقبازسین یلانجی سین
یعنی محبوب دوست مدعی سین عاشق دکل سین (عشق بازی یاسنی حرف مصدر اعتبار
ایدوب در عشقبازی تقدیر ایدن مقصدر بدایمش (وحرف مصدر ظن ایدوب ترکیبجه
معناسنی عشقبازلغی یلان اوروجی اوله‌سین دیوب عشق بازی دروغ زنه معطوفدر
دیین معناسه چرکین اوینا مشدر (ویایی حرف وحدت طوتوب معناسنی یلانجی بر عاشق
اولورسین (یعنی یلانجی بر عاشقسین دیین بی نظیر بر یلان سویلمش * کرنشاید بدوست ره
بردن * شرط یاریست درطلب مردن * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عدم
امکاندن عبارتدر (بدوست باحرف صله (ره بردن یول ایلتمك یعنی واصل اولمق
(ره بردنك مقدم مفعولیدر (شرط یاری لامیه (ویاحرف مصدر (وسین وتا ادات خبر
(محصول بیت) اکر دوسته یول ایلتمك یعنی واصل اولمق ممکن ومیسر دکل ایسه یارلق
ودوستلق شرطیدر طلبنده اولمك (یعنی وصال میسر دکل ایسه عشقیله فراقنده
اولمك کرك (حاصلی عاشقه لایق اولان آتش محبتیله یانوب کول اولمق ومحبتنی ترك
ایلمامکدر * رباعی * خیزم چو نماند بیش ازین تدبیرم * خصم ار همه شمشیر زند یا تیرم *
خیزم فعل مضارع متکلم وحده (ویافعل امر متکلم وحده قالقارم (ویاقالقایم (چو ادات
تعلیل (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر (بیش باء عربینك کسریله زیاده
معناسنه‌در (بونده غیر معناسنی متضمندر (ازین بیت ثانی‌یه اشارتدر (تدبیر نماندك فاعلی
(خصمدن جنس خصم (ویااسم جمع مراددر (وهمه تاکیددر (شمشیره (وتیره دکل بعضیلر
ظن ایلدیکی کبی (یاحرف عطف (وتیر شمشیره معطوفدر (بعض نسخه ده (با واقعدر
برنقطه ایله مع معناسنه تیر ایله دیمك اولور (میم معناده زند فعلنه مقید در زندم تقدیرنده
(محصول بیت) قالقارم ویاقالقیم چونکه بوندن غیری تدبیرم قالمدی کرکسه جمیع رقبا
وخصما بکا قلج اورلر وکرکسه اوق ویا بکا قلجله اوق اورلر (یعنی بنی قتل ایچون بکا یراق
اوشوره‌لر * کردست رسد که آستینش کیرم * ورنه بروم براستانش میرم * کر دست رسد اکر
ال ایریشورسه (یعنی ممکن اولورسه (که حرف بیان (آستینیك کیرمك مقدم مفعولی وشین
ضمیر دلده مذکور اولان جانانه راجعدر (کیرم فعل مضارع متکلم وحده دربونده طوتام دیمکدر

ردشمعی
وله خوبان از نیاز اهل دل غافل نیند
عشقبازان اهل تقلیدند واهل دل نیند
مطلا
رد ابن سید علی
رد سروری
ردشمعی
ردشمعی

(بو شرطیه‌نك جوابی محذوفدر فبها ونعمت دیجك یردر (ورنه والامعناسنه‌در (بروم فعل مضارع
متکلم وحده دررویدندن (برحرف استعلا (آستان معروف (وشین یینه جانانه راجعدر (میرم
فعل مضارع متکلم وحده درمیریدندن اولورم دیمکدر (محصول بیت) قالقارم پس الم ایریشورسه که
یکی طوتوب یاپشم (یعنی جانانه واصل اولام فبها ونعمت والا وارورم ایشکنده جان ویروب اولورم
حاصلی یا وصاله حیات بولورم ویا فراقله ممات ایکیسیده عاشقه نسبت سعادت ابدیدر
* متعلقانش را که نظر در کار او بود وشفقت بر روزکار او پندش دادند وبندش نهادند سودی
نداشت * متعلقانش را (را ادات تخصیص متعلقلرینك دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف
صله (کار او لامیه انك ایشنه یعنی له سنه ایدی (شفقت شین وفاوقافك فتحه‌لریله مرحمت دیمکدر
(باحرف صله (روزکار او لامیه در احوال واطوار دیمکدر (پند باء عجمیله نصیحت (وبند
باء عربیله قید وحبس دیمکدر (سودی یاحرف تنکیر (نداشت فعل نفی استقبال مفرد غائب
طوتمدی (یعنی ایلدی (محصول ترکیب) متعلقلرینك که نظری انك ایشنه ایدی یعنی ایلیکنده وله سنه
ایدی یعنی هر وجهله اوکدیغن استرلر ایدی واحوال واطوارنه شفقت ومرحمتلری وار ایدی
بو که پند ویردیلر واوسننه زنجیر وبوقاغی قودیلر یعنی اور دیلر فائده طوتمدی یعنی ویرمدی
نظر در کار او بودك معناسنی انك ایشنده انلرك نظری وار ایدی یعنی انی کوزوب کوزدیرلر ایدی دینلر
مقصودجه بیان ایده‌مشلر * بیت * دردا که طبیب صبر می فرماید * وین نفس حریص را
شکر می باید * صبر ایهام طریقیله مذکوردر (بری آرام وقرار معناسنه بریسیده بر آجی اوت که
بعض جامده شادروان اوزره سرنکون صارقدرلر که قوروموب ییشاروب طورر لیکن بونك
اصلی بانك کسریله‌در (نفس حریص بیانیه (ورا حرف صله (می باید فعل مضارع مفرد غائب
کرك دیمکدر (محصول بیت) درداو حسرتا که طبیب عشق صبر بیورر اما بو نفس حریصه
شکر کرك (یعنی احبا ودوستان محبت جانان ترکنی بکا القا ایدرلر بو ایسه زهر قاتل وسم هلاهل در
نفس بو که تحمل ایلمز بلکه حالتنه مناسب ملایم نسنه استر (یعنی وصال جانان * مثنوی *
آن شنیدی که شاهدی بنهفت * با دل از دست رفته‌ٔ میکفت * (آن شنیدی استفهامدر مخاطبدن
(که حرف بیان (شاهدی یاحرف وحدت (باحرف ظرف (ونهفت نونك وهانك ضمه‌لریله
کیزلی دیمکدر مخفی معناسنه (با حرف صله (دل از دست رفته کوکلی الندن کتمش (یعنی عاشق
(رفتهٔ ده یا حرف وحدت وها حرف توسل ایکی یایله میکفته متعلقدر (محصول بیت) انی
ایشتدکمی که بر محبوب مخفی جه یعنی تنهاده کندینك کوکلی الندن کتمشنه (یعنی عاشقنه سویلردی
مقول قول کلن بیتدر * تا تراقدر خویشتن باشد * پیش چشمت چه قدر من باشد * تا حرف توقیت
(ترا سنك دیمکدر تخصیص معناسنی افاده ایدر (پیش چشمت لامیه (محصول بیت) جانان
بیچاره سنه دیر مادام که سنك کندی قدرك اولور (یعنی مادام که سن کندی قدرکله وشانکله
مقید اوله‌سین سنك چشمك قتنده بنم نه قدرم ونه شانم اولور (حاصلی سن کندکله مقید اولمیوب
بلکه کوزك وکوکلك وظاهر وباطنك بنم محبت وعشقمله مقید اولمق کرکسین که سنك قتکده
بنم مقدارم اوله * پادشه زاده را که مطمح نظر او بود خبر کردند که جوانی برسر این میدان
مداومت می نماید خوش طبع وشیرین زبان سخنهاء لطیف ونکتهاء غریب ازو میشنویم چنین معلوم
میشود که شوری در سر وسوزی در دل دارد که شیدا صفت می نماید پسر دانست که دل او بخته
اوست واین کرد بلا انکیخته او مرکب بجانب او راند جوان چون دید که شاه زاده بنزدیك او عزم
آمدن دارد بکریست وبکفت * (پادشه زاده را (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت
(مطمح نظر او لامیه‌لردر (عاشق جوانك بلند نظر کاهی معناسنه‌در (که حرف بیان (جوانی

ردسروری وشمعی

(ياحرف وحدت (مداومت ملازمت معناسنه در (خوش طبع (وشرين زبان وصف تركيبلردر
سخنهاء لطيف ونكتهاء غريب بيانيه لردر (شوری وسوزی يالری حرف وحدت (ويا تنكيرا (كه
حرف تعليل (شيدا صفت وصف تركيبي كه حرف بيان (دل آويخته وصف تركيبي در (واو ضميرينه
اضافت لاميه در معنا شاه زاده نك دل آويخته سيدر يعني كوكلي اكا متعلقدر (كرد بلا بيانيه
كرد بلادن مراد عشق جواندر (انكيخته او لاميه يعني شاه زاده نك قوپارلمشي در (مركب راندك
مقدم مفعول صريحيدر (وبجانب غيرصريحي (واويه اضافت لاميه (اودن مراد جوان عاشقدر
(راند فعل ماضي مفرد غائبدر سوردی معناسنه (عزم آمدن مصدرك مثلنه اضافتيدر كالك نيتي
ديمكدر (محصول تركيب) پادشاه زاده يه كه جوانك بلند نظر كاهی ايدی يعني منظور نظری
ايدی خبر ايلديلر وديديلر برجوان بوميداندن اوجنده مداومت وملازمت كوسترر خوش طبع
وشيرين زبان لطيف سوزلر وغريب نكته لر اندن ايشيديرز شويله معلومدر كه باشنده برشوری
وسوداسی وكوكلنده برسوز وكدازی وار كه شيدا صفت وعاشق كبی كورينور شهزاده بيلديكه
انك دل آويخته سيدر يعني مبتلا وكرفتاريدر يعني جوانك كوكلی اكا مقيددر وبو بلا توزی
انك قوپارلمشيدر يعني بو بلايی اول پيدا ايلمش در آنی شاه زاده جوانك جانبنه سوردی جوان
چون كوردیكه شاه زاده انك جانبنه يعني يانينه كلمك قصدين طوتار يعني ايلراغلدی وديدی
* بيت * آن كس كه مرا بكشت باز آمد پيش * ما نا كه دلش بسوخت بر كشتهٔ خويش *
باز ادات تأكيد در ويا كرو معناسنه (پيش قت معناسنه در (مانا عربيده كانه معناسنه در بكزر
ديمكدر (بر حرف صله يا معناسنه (محصول بيت) اول كيمسه كه بني قتل ايلدی يانمه كلدی
ويا كرو يانمه كلدی بوكلبشندن بكزر كه مقتولنه ياندی وياقلدی يعني عاشق بيچاره سنه
ترحم ايلدی * چندان كه ملاطفت كرد وپرسيدش كه از كجايی وچه نام داری وچه صنعت
دانی جوان در قعر بحر مودت چنان غريق بود كه مجال دم زدن نداشت * غريق بونده
فعيل مفعول معناسنه در يعني غرق اولمش حاصلی بوغلمش ديمكدر (محصول تركيب) شاه زاده
اوقدر كه ملاطفت وملايمت ايلدی وصوردیكه نه يردن سين ونامك ندر ونه صنعت بيلورسين
جوان محبت درياسنك ديبنده شويله غرق اولمشيديكه نفس اورمغه مجالی بوغيدی حاصلی
هيچ تكلمه قدرتی يوغيدی * بيت * اكر خود هفت سبع از بر بخوانی * چو آشفتی الف بی تی
ندانی * سبع سينك ضميله وبانك سكونيله يدين بره ديرلر اثمن ثائك ضمی وميمك سكونيله
سكزدن بره ديرلر (وهفت سبع تمام مصحفدن كنايتدر زيرا قرا حجاج ظالم زماننده قرآنی يدی
اجزايه تقسيم ايلديلر اندن صكره بردخی اوتوز اجزايه پس ناسك يدی مصحف ديدكلری اول
يدی اجزانك مجموعندن عبارتدر شرعة الاسلامده يازمشدر كه بر كيمسه قرآنی بو يدی اجزا
ترتيبی اوزره اوقوسه اندن صكره دعا ايلسه الله تعالی امريله دعاسی مقبول اولور جمعه كونی — مطلب سبع قرآن
اولندن سورهٔ انعامه دك وسبت كونی سورهٔ انعامدن سورهٔ يونسه دك واحد كونی سورهٔ يونسدن
سورهٔ طه يه دك واثنين كونی طه دن سورهٔ عنكبوته دك وثلثا كونی عنكبوتدن سورهٔ زمره دك
واربعا كونی سورهٔ زمردن سورهٔ واقعه يه دك وخميس كونی واقعه دن آخره دك (آشفتی
فعل ماضی مفرد مخاطب پريشان حال اولدك ديمكدر (بی تی يا ايله اسلوب عجمدر والف ايله
باتا اسلوب عربدر (پس بی تی يا ايله غلط مشهوردر ديين غلط سويلمش (محصول بيت) اكر — ردابن سيدعلی
خود هفت سبعی يعني تمام مصحف شريفی ازبرا اوقورسك يعني حافظ قرآن اولورسك چونكه
عشق آلفته سی وآشفته سی اولدك (الفی وبايی وتايی بيلمزسين يعني عشق ديوانه سی اولنجه
هب يالديكنی اونودرسين ديمكدر خطاب عموم اوزره در * شاه زاده كفت كه با من سخن چرا

نكوبی كه هم از حلقهٔ درويشانم بلكه حلقه بكوش ايشانم آنكه بقوت استيناس محبوب
از ميان تلاطم امواج محبت سر بر آورد وكفت * آنكه اندن صكره ديمكدر (باحرف سبب
(قوت استيناس محبوب لاميه لر در (استيناس استفعال بابندن مصدر در انس طلب ايلمك
ديمكدر بونده مراد يقينكدر (ميان تلاطم امواج محبت لاميه لر در (تلاطم تفاعل بابندن
مصدر در بربرينه طوقوشمق امواج بربرينه طوقوشديغی كبی (سر بر آورد باشين قالدردی
(محصول تركيب) شاه زاده جونه ديدی بكا نيچون سويلمزسين كه بنده درويشلر
حلقه سندنم بلكه انلردنم بلكه انلرك حلقه بكوش بنده سيم اندن صكره جوان محبوبك
قوت استيناسی سببيله محبت امواجی تلاطمی ارته سندن يعني محبت درياسی امواجی طوقوشمسی
اراسندن كلام مجازيدر تأمل تدبر باشين قالدردی وديدی * بيت * عجبست با وجودت كه
وجود من بماند * تو بكفتن اندر آيی ومرا سخن بماند * بكفتن باحرف صله (وكفتن مصدردر
تكلم معناسنه (اندر بالك معناسنی تأكيد ايدر (آيی فعل مضارع مفرد مخاطبدر آيدندن
(بماند فعل مضارع مفرد غائب قاله ديمكدر مانيدندن ماندندن دينلر خطا ايلديلر — ردشراح جميعا
(محصول بيت) عجبدر كه سنك وجودكله كه بنم وجودم قاله يعني سنك قتكده بن محو اولورمكه
بندن اثر وجود قالمازسن تكلمه كله سين وبكا سوز قاله بو عجبدر (حاصلی سن تكلمه
كلدكده نصكره بنده سوز سويلمكه مجال قالمق عجبدر * اين بكفت ونعرهٔ بزد وجان بحق
تسليم كرد * نعرهٔ يا حرف وحدت او همزه حرف توسل (محصول تركيب) جوان بو بيتی
سويلدی وبر نعره اوردی وجانی خدايه تسليم ايلدی رحمة الله عليه * بيت * عجب از كشته
نباشد بدر خيمهٔ دوست * عجب از زنده كه چون جان بدر آورد سليم * محصول بيت) دوستك
خيمه سی قپوسنده كشته اولندن عجب دكل يعني انده قتيل اولندن تعجب ايلمك اولماز زيرا قتلی يريدر
بلكه عجب زنده دندر كه نيچه جانی اندن سليم چيقاردی حاصلی اول قتل يرندن جانی سلامتله
خلاص ايدوب قورتره انده در تعجب انده قتل اولانده دكلدر * حكايت * يكی از متعلمان جمال
بهجتی داشت ومعلم از انجا كه حس بشريتست باحسن بشرهٔ اوميلی داشت بمثابتی كه غالب
اوقات درين سخن بوديكه * متعلم اوكرنيجی يه ديرلر (ومعلم اوكرديجی يه (بهجت بانك
وجيمك فتحلريله حسن وجمال معناسنه در (حس بشريت لاميه در (حس بونده ادراك معناسنه در
بشرك حسی يعني انسان ادراكی (باحرف صله (حسن بشره لاميه (بشره بانك وشينك فتحلريله
انسان دريسنك يوزينه ديرلر حسن بشره يه ميلی حس بشريته تخصيص ايلدی زيرا ساير
حيواناتده حسن بشره يه ميل اولماز ديمشلر (باحرف ظرف (مثابه مرتبه ديمكدر (ويا حرف وحدت
(كه حرف بيان (محصول تركيب) متعلمردن برينك زياده حسن وجمالی وار ايدی ومعلم اولمقامدنكه
حسن بشريتدر يعني مرتبهٔ بشريتدن انك حسن بشره سنه ميلی وار ايدی برمرتبه ده كه اكثر
اوقات بو سوزده ايديكه * قطعه * نه انچنان بتو مشغولم ای بهشتی روی * كه ياد خويشتنم در ضمير
می آيد * بهشتی روی وصف تركيبيدر اهل جنت يوزلی معناسنه (ياحرف نسبتدر (كه حرف
بيان (ياد خويشتن لاميه كندی يادم يعني كندمی اكمق ميم معنی جهتنده ضميره مقيددر
(ضمير بونده خاطر معناسنه در (محصول بيت) ای اهل جنت يوزلی سكا انجلين مشغول
دكلم كه كندمی اكمق خاطرمه كله يعني سكا نويله مقيد ومشغولمكه كندمی فراموش ايلمشم
* زديدنت نتوانم كه ديده بر دوزم * وكر مقابله بينم كه تير می آيد * بر حرف تأكيد (دوزم فعل
مضارع متكلم وحده ديكم ديمكدر كوزنی يومقدن كنايتدر (مقابله تقديری از مقابله در ضرورت
وزن ايچون حذف وايصال ايلدی (محصول بيت) سنی كورمدن كوزم ديكمكه ويومغه قادر

ردابن سیدعلی وسروری

دکلم یعنی سکا اقامغه قادردکلم واکر کوررسم که قارشمدن اوق کلور حاصلی سندن کوزیمی بردم ایرمغه قادر دکلم (دوزمی دوز یدندن اشتقاق ایلمك کرك (دوختندن اشتقاق ایدنلر خطا ایلمشلر * باری پسر کفت آنجنان که درآداب درسم اجتهاد میکنی درآداب نفسم هم نظری فرمای که اکر در اخلاقم ناپسندی می بینیکه مرا بر آن پسندیده نماید برانم مطلع کردان تا بتبدیل آن مشغول شوم کفت ای پسر این ازدیکری برس که آن نظر که مرا باتست جز هنر نمی بینم * باری یا حرف وحدت برکره دیمکدر (اجتهاد سعی وکوشش دیمکدر (نظری یاحرف وحدت (ناپسندی یاحرف وحدت (کردان فعل امر مفرد مخاطب (کردانیدندن تصغیر معناسنه ایله دیمکدر الف ونون ادات تعدیه‌در (محصول ترکیب) برکره اوغلان معلمه دیدی آنجلین که اداب درسمده سعی وکوشش ایدرسین اداب نفسمده برنظر یبور که اکر اخلاقمده بر نامعقول کوررسك که بکا اول معقول کورینور اول ناپسندك اوزرینه یعنی اکا بنی مطلع ایله تاکیم انك تبدیلنه مشغول اوله‌یم معلم دیدی ای اوغل بونی غیریدن صور که اول نظر که بنم سکادر سنده هنردن غیری نسنه کورمم * قطعه * چشم بداندیش که برکنده باد * عیب نماید هنرش درنظر * که برکنده باد جملهٔ معترضه دعاء علیه‌در (کندن قازیمق وقوپرمق ویولمق معناسنه‌در بونده قوپرمقدن مراد چیقارمقدر چیقمش اولسون دیمکدر (هنرشك شینی معناده نظره مقیددر (محصول بیت) عدونك کوزی که چیقمش اولسون انك نظرنده هنر عیب کورینور زیرا چشم عداوتله ناظردر * ورهنری داری وهفتاد عیب * دوست نبیند بجزان یك هنر * وردا وبونك کبی برلرده استدراك معناسنی افاده ایدر واما اکر تقدیرنده در (هنری یاحرف وحدت (محصول بیت) بداندیشك حالی مذکور کبیدر اما اکر برهنرك وارایسه ویتمش عیبك دوست کورمز اول برهنردن غیرینی زیرا چشم مودتله ناظردر (بونده قطعه یرینه بیت یازنلر قطعه ایله بیتی فرق ایلمزلر ایمش (بیت ثانینك اولنده ور یرینه واوایله کریازنلر کافله صحیح نسخه‌لره مخالف یازدقلرندن غیری معنی جهتنده وهن ووهنی وار * حکایت * شبی یاددارم که یار عزیزم ازدردرآمد چنان بی اختیار از جای برامدمکه چراغم باستین کشته شد * (محصول ترکیب) خاطرمده درکه برکیجه یار عزیزم قپومدن ایجری کردی حیرتمدن شویله بی اختیار یرمدن قالقدمکه یکمله چراغ سویندی * بیت * سری طیف من یجلو بطلعته الدجی * شکفت امد از بختم که این دولت ازکجا * سری فعل ماضی مفرد مذکر غائب کیجه کلدی دیمکدر (طیف طانك فتحیله خیال معناسنه درلفظا مرفوع فاعل سرادر مضافدر (من موصوله (یجلو فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر نصر بابنك ناقص واویسندن یکشف دیمکدر آچار معناسنه فاعلی تحتنده منه راجع ضمیر در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك اسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مجرور مضاف الیهیدر طیفك (باحرف جر یجلویه متعلق (طلعت یوز دروجه معناسنه ضمیر مجرور منه راجعدر (دجی دالك ضمی وجیمك فتحیله قرا کولغه دیرلر تقدیرا منصوب مفعول یجلودر (شکفت شینك وکاف عربینك کسری وضمیله لغتدر عجب معناسنه (که حرف بیان (محصول بیت) طلعتیله کیجه قرا کلغنی کشف ایلینك کیجه خیالی کلدی کانه که اول وقتده جانان کلدیکنی استبعاد ایدر وآنی خیالنه اسناد ایدر طالعمدن بکا عجب کلدیکه بودولت قندن طلوع وظهور ایلدی یعنی جانانك بووقتده کلدیکنی استبعاد واستغراب ایدر کانه که سعادت غیر مترقبه در بو بیت بحر طویلك ایکنجی ضربندندر وبونك کبی شعره ملمع دیرلر وبو عربی مصراع حضرت شیخك برعربی غزلندن بربیتك مصراع اولیدر ومصراع ثانیسی (وسائر لیل المقبلین صباح) * بنشست وعتاب اغاز کرد که مرا درحال که دیدی چراغ رابکشتی کفتم کمان بردمکه افتاب برامد ونیز ظریفان کفته اند * محصول ترکیب) جانان اوتوردی

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدی علی وسروری وهن ووهنی ضعف معناسنه‌در هر یری

وعتاب

وعتاب وخطاب ایلمکه باشلدی فی الحال کندی کوردك چراغی سویندردك دیدم ای جانان ظن ایلدمکه افتاب طلوع ایلدی ودخی ظریفلر دیمشلردر * قطعه * کرکرانی به پیش شمع اید * خیزش اندر میان جمع بکش * کرانی (یاحرف وحدت برشیءٔ ثقیل دیمکدر پس رجل تقدیر ایدن یعنی رجل ثقیل دیین وهم ایلمش (خیز فعل امر مفرد مخاطبدر خیزیدندن قالق دیمکدر (خاستندن اخذ ایدنلر سهو ایلمشلر (شین ضمیر کرانه راجعدر ومعناده بکش فعلنه مقیددر ضمیر منصوب متصل معنا سنه بواعرابه ذاهب اولانی رد ایلین مردود ایمش (بکش فعل امر مفرد مخاطبدر لغتده اولدور یعنی قتل ایله دیمکدر اما بونده مراد دفع ایله دیمکدر (محصول بیت) اکر برثقیل شیءٔ شمعك اوکنه کلوب ضیاسنه مانع اولورسه قالق اول شیءٔ ثقیلی جماعت مجلس اورته‌سنده شمعك اوکندن دفع ایله یعنی کیدر * ورشکر خنده ایست شیرین لب * آستینش بکیر وشمع بکش * ور معطوفدر کره (شکرخنده وصف ترکیبیدر طاتلی کولشلی دیمکدر (همزه حرف مجتلبه ویاحرف وحدت (شیرین وصف ترکیبیدر (شکرخنده یه صفت (محصول بیت) واکر مذکور کران شکرخندهٔ شیرین لب ایسه آستینن طوت وشمعی سویندر زیرا بو آفتابدر بو وارایکن شمعه احتیاج اولماز * حکایت * یکی دوستی را مدتها ندیده بود کفت کجایی که مشتاقیم کفت مشتاقی به که ملولی * دوستی (یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (مدتها ادات جمعدر نیجه مدت دیمکدر (کفت یکی دیدی دوستنه (کجایی یاضمیر خطاب (که حرف بیان مشتاقیم یاومیم ضمیر متکلم مع غیره در (کفت دوست دیدی (مشتاقی (یاحرف مصدر (به یك (که من تفضیلیه معناسنه‌در (ملولی یاحرف مصدر (محصول ترکیب) بریسی برسودیکنی نیجه زمان کورممش ایدی سودیکنه دیدی کوردیکی حینده قنده سنکه مشتاقیز یعنی سنی چوقدن کورمدك اولدہ دیدی مشتاقلق یکدر ملوللقدن یعنی صیق کوروب اوصانوب ملول اولمقدن سیرك کوروب مشتاق اولمق یکدر * مثنوی * دیرآمدی ای نکار سرمست * زودت ندهیم دامن ازدست * دیرکج دیمکدر (نکار سرمست بیانیه سرمست لغتده باشی مست دیمکدر اما استعمالده بی پرواهوایی معناسنه‌در (زود تیز دیمکدر مقابل دیردر (وتا ضمیر خطاب (ندهیم فعل نفی متکلم مستقبل مع غیره ویرمز یعنی صالی ویرمزز (محصول بیت) ای بی پروا هوایی نکار کج کلدك پس بویله اولنجه الدن اتککی تیز قویوویرمززیزیعنی تیز کتمکه مانع اولورز * معشوقه که دیر دیر بینند * آخر کم ازآن که سیر بینند * معشوقه‌ها علامت نقلدر عرضه ده وغیریده اولدیغی کبی یعنی عربیدن عجمی یه نقلك علامتیدر (پس معشوقه اختیار ایلدیکی معشوق اوزره ضرورت وزن ایچوندر دیین بومعنایه واصل دکل ایمش (که حرف رابط صفت (بینند فعل مضارع جمع غائبدر بینیدندن کوررلر دیمکدر (آخر ادات تأکید وتقریردر وفارسیدر عربی دکل (کم ازآن بوعبارت ادات استفهامده مستعملدر اندن اکسکمی یعنی اندن قالورمی دیجك یردر (که حرف بیان (بسیر توق دیمکدر (محصول بیت) جانانی که کج کج کوررلر یعنی سیرك سیرك سیر ایدرلر اندن اکسکمیدر واندن قالورمیکه توق کوررلر یعنی سیرك کوروب مشتاق اولمق صیق کوروب اوصانمقدن اکسکمی واندن قالورمی دیمکدر (پس بوعبارتك معناسنی اندنده کمیدر اخی دیین واخراندن کم میدر که طوق کورهلر دیین زیاده ابهام ایلمشلر * شکایت * شاهد که با رفیقان آید بجفا کردن آمدست بحکم آن که از غیرت ومضادهٔ یاران خالی نباشد * مضاده مفاعله بابندن مصدردر (نیجه نسخه‌ده یاران لفظی موجود اولدیغیچون یازلدی بعض نسخه‌ده مضاده‌نك تاسی مطول بولندی علی کل حال یارانه مضافدر موجود اولدیغی یرده آن عبارتنی ایراد ایلیوب وبحکم مبنی ساکن اوقویوب معناسنی البته دینلر بوکتابه هیچ وقوفلری یوغمش (محصول ترکیب)

ردسروری

رد ابن سیدعلی وسروری

ردسروری

ردسروری

رد ابن سید علی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

دلبرکه رفیقلریله کله جفا ایلکه کلمشدر اول علتله که یارانك یعنی عشاقك غیرت وضدیتندن خالی اولماز بو کلامی حضرت شیخك جانانی کیجه تنها کلدیکنه کوره در فتدبر * بیت *
اذا جئتنی فی رفقة لتزورنی * وان جئت فی صلح فانت محارب * اذا اسمدر ظرف مستقبله شرطی متضمن (جئت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب (ونون حرف وقایه (ویاضمیر منصوب متصل کنایتدر متکلمدن (فی حرف جر ماقبلنه متعلق (رفقة رانك ضمی وکسریله رفیقك جمعیدر یولداشلر دیمکدر (لتزورنی لام حرف جر جئت یه متعلق (تزور فعل مضارع ان مقدر ایله منصوب (ونون حرف وقایه (ویاضمیر متکلم (وان جئت بونك کبی یرلرده واو حرف عطفدر خبری قتنده ان لم تجئ وان جئتنی تقدیرنده اما جمهور قتنده حرف حالدر بونك کبی یرلرده ان حرفنه معنای شرطیتدن منسلخ حرف وصل دیرلر (فی صلح ماقبلنه متعلقدر (فانت فا جواب وجزایه داخل اولان حرفدر (انت ضمیر مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (محارب اسم فاعلدر مفاعله بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدا در وجملهٔ اسمیه اعرابدن محلی یوق جواب اذادر (محصول بیت) جانانه خطاب بیورر چقان بکا رفیقلرك ارasنده یعنی انلرله بیله کلسك بنی زیارت ایلمکلك ایچون صلحده ده کلورسك یعنی مصالحه طریقنده ده کلورسك سن صواشیجیسین زیرا انلرله بیله کلمك شقاق وخلاف عشاقه باعثدر * قطعه * بیك نفس که برآمیخت یار با اغیار * بسی نماند که غیرت وجود من بکشد * با حرف ظرف (ویاحرف زائد (یك نفس بردم وبرساعت دیمکدر (که حرف بیان (بر حرف تأکید (آمیخت فعل ماضی مفرد غائب قرشدی دیمکدر (یار فاعلیدر (با حرف مصاحبت (اغیار غیرك جمعیدر رقیبلر مراددر (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر لیکن مقصود زمان استقبالدر (که حرف بیان (غیرت مبتدا (وجود من لامیه ومبتداء ثانی (بکشد بانك کسریله فعل مضارع مفرد غائب خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (محصول بیت) بردم وبرساعتکه یار اغیار ایله مختلط اولدی چوق زمان قالمازکه غیرت بنم وجودمی قتل ایدر یعنی هلاك ایدر * بخنده کفت که من شمع جمع ای سعدی * مرا ازآن چه که پروانه خویشتن بکشد * شمع جمع لامیه یعنی بن جمیع عشاقك محبوبیم کیمسهیه مخصوص دکلم (محصول بیت) جانان مذکور بیتك مضمونی بندن ایشیدیجك خنده ایله دیدی بن مجلس عشاقك شمعیم ای سعدی یعنی سکا وغیره مخصوص دکلم بکا اندن نه ضرر ونه زیان مترتب اولور که پروانه کندینی شمعه اوروب بال وپرینی یاقوب وجودینی هلاك ایلر یعنی بکا نسبت سن شمعه نسبت پروانه کبی سین (بنم یوز بیك طالبم واردر عالمده بریده سعدیدر (بکشدك باسنی ضمله قیدایدنلر روستایلق ایلمشلر * حکایت * یاددارم که درایام پیشین من ودوستی چود ومغز بادام در پوستی صحبت داشتیم ناکاه اتفاق سفر افتاد پس از مدتی که باز آمد عتاب آغاز کرد که درین مدت قاصدی نفرستادی کفتم دریغ آمدم که دیدهٔ قاصد بجمال تو روشن کردد ومن محروم باشم * (پیشین یا حرف نسبت ونون حرف تأکید (دوستی (وپوستی یالری حرف وحدتدر (اتفاق سفر لامیه در (قاف سکونله اوقنور دیین سهو ایلمش (قاصد بونده بیك معناسنه در (ویا حرف وحدت (نفرستادی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کوندرمدك دیمکدر (محصول ترکیب) خاطرمده درکه اولکی ایامده یعنی جوانلغم زمانده بن بر دوستله یعنی محبوبله ایکی بادام ایچی کبی بر پوستك ایچنده یعنی ایکی بادام ایچی بر قابقده نیجه که متحد وصق اولورسه بز آنکله بویله ایدك کمال اتحاد واتفاقدن کنایتدر صحبت طوتاردق دیمکدن غرض مصاحبدك دیمکدر ناکاه اتفاق سفر واقع اولدی (بر نیجه مدتدن صکره که بر وسفردن کلدی بکا عتاب وخطاب ایلمکه باشلدی که بو قدر مدتده بکا بر پیك ارسال ایلمدك

ردابن سیدعلی وسروری

فیه تأمل للطابع

ردسروری

دیدم که بکا حیف کلدی که قاصدك کوزی سنك جمالکله روشن اوله وبن محروم اولم * قطعه * یار دیرینه مرا کو بزبان توبه مده * که مرا توبه بشمشیر نخواهد بودن * یار دیرینه بیانیه (دیر لغتده چوقدن وکج معناسنه در (ویا حرف نسبت (ونون وها حرف تأکید (کو فعل امر مفرد مخاطب دی دیمکدر یار دیرینه مقدم مفعولیدر (وبعضیلر دیدیلر یار دیرینه منادادر وکو امریله مخاطب اولدر ومفعول محذوف جانانه در (تقدیری ای یار دیرینه سویله جانانه (وبعضیلر دیدیلر که کو بونده تأکید افاده ایدر انجق (پس معنی آسان اولور تأمل تدر (که حرف تعلیل حاصلی مصراع ثانی مقام تعلیلده در (محصول بیت) بر مخاطب تجرید ایدوب بیورر ای فلان یار دیرینه یه سویله بکا زبانله توبه ویرمه بویله دی (یاخود ای یار دیرینه سویله جانانه بکا زبانله توبه ویرمه ای جانان (یعنی محبتمی ترك ایله دیمه کانه که قاصد ارسال ایلمدیکچون جانان بو کا طعن ایدر که بنی سومزسین یوخسه بر قاصد ارسال ایلردك دیو (یاخود معنی ای یار دیرینه بکا زبانله توبه ویرمه دیمك اوله (یعنی قاصد ارسال ایلمدیکچون بنی سومزسین دیمه کانه که بویله دیدیکی جانانك ترك عشقنه توبه ویرمسیدر (زیرا بکا شمشیر ایله توبه اولمبسر در (یعنی اوسته شمشیر دوتسك بن سنك عشقکدن توبه ایلم دیمکدر ظاهرا بو بیتك سباق وسیاقه چوقلق مناسبتی کورنمز فتدبر * رشکم آید که کسی سیر نظر در تو کند * باز کویم نه که کس سیر نخواهد بودن * رشك بونده غیرت معناسنه در غبطه معناسنه اخذ ایلین مراد بیته واصل دکل ایمش (سیر لغتده توق دیمکدر اما بونك کبی یرلرده طویجه دیمکدر (در تو در حرف صله (توسن (نه ادات اضراب در (سیر نظر در تو کندن (وکه حرف تعلیل (نخواهد بودن ایکی یرده بله اولمبسر در معناسنه در (محصول بیت) (بکا غیرت کلور که بر کیمسه سکا طویجه نظر ایلیه یعنی سنی طویجه کوره ینه درم که بویله دکل یعنی بکا حسد کلمز (زیرا کیمسه سنی طویجه کورمز یعنی سکا نقدر بقسه بر کیمسه کورمه دن طویمز (بو ایکی بیت اولنده قطعه برینه بیت یازانلر سهو ایلمشلر (ومده دهید ندن مشتقدر داد ندن دینلر خطا ایلمشلر زیرا دادندن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولمز (سیر نظر وصف ترکیبی در دیین بیتك معناسنه طویجه نظر صالمامش (نه که کس سیر برینه که نه کس سیر یازان جمیع متونه مخالف یازمش * حکایت * دانشمندی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار وراضی از وبکفتار جور فراوان بردی وتحمل بی کران کردی باری بطریق نصیحتش کفتم دانم که ترا در محبت این منظور علتی نیست وبنای مودت بر زلتی نه با وجود این معنی لایق قدر علما نباشد خودرا متهم کردن وجور بی ادبان بردن کفت ای یار دست عتاب از دامن روزکارم بدار که بارها درین مصلحت که تو کویی اندیشه کردم صبر بر جفای او سهلتر نماید که صبر ازو وحکیمان کفته اند که دل بر مجاهده نهادن آسانترست که چشم از مشاهده بر کرفتن * علتی وزلتی یالری حرف وحدت ویا حرف تنکیر (دست عتاب (ودامن روزکار اضافتلری بیانیه لر در مجازا (بردار طوت یعنی چك (که حرف تعلیل (بارها کرانله دیمکدر (که صبر ازو که من تفضیلیه معناسنه در که چشم که بنه من تفضیلیه معناسنه در (محصول ترکیب) بر دانشمندی کوردم بر شخصك محبتنه کرفتار یعنی مبتلا واندن بر کفتاره راضی یعنی همان مصاحبتنه راضی وقائل غیری نسنه استمزدی چوق جور وجفا کوتورردی (یعنی چکردی ونهایتسز تحمل ایدردی بر کره اکا نصیحت طریقیله دیدم بلورمکه سنك بو منظورك محبتنده بر علتك وغرضك یوقدر وبناء مودتك بر زلت نفسانی اوزره دکلدر بو معنی وجودیله یعنی بونك بر له که علما قدرینه لایق دکلدر کشی کندینی متهم ایلمك وادبسزلر جورینی چکمك دانشمند بو پندی ایشیدیجك دیدی ای یار عتاب الینی روزکارم اتکندن چك یعنی عتابی ترك ایله بنی ازار ایلمه (زیرا کرانله بو مصلحتده که سن دیرسین فکر ایلدم لیکن

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری
ردابن سید علی وسروری

ردسروری

انك جفاسنه صبر آسا نرق كورينور كه اندن ایسه یعنی انی ترك ایلمك بلاسنه صبر ایلمكدن انك بلاسنه صبر ایلمك آسانرقدر (وحكما دیمشلردر كوكلی مجاهده و زحمت عشقه قومق قولایرقدر چسمی مشاهدهٔ جمال جاناندن قالدرمقدن * مثنوی * آن كه بی او بسر نشاید برد * كر رجفایی كند بباید برد * بسر باحرف صله (نشاید لایق دكل یعنی ممكن دكل (برد مصدر معناسنه در (بباید كركدر دیمكدر برد یعنی بردن (محصول بیت) اول كیمسه كه آنسز عمری پایانه ایلتمك اولمز (یعنی آنسز دیرلمك وكچنمك اولماز حاصلی انسز اولمق ممكن دكل اكر بر جفا ایدرسه كوتورمك كرك (یعنی جورینه تحمل ایلمك كرك * هر كه دل پیش دلبری دارد * ریش در دست دیكری دارد (محصول بیت) هر كیمسه كه كوكلنی بر دلبر اوكنده ویاقنده طوتر یعنی كوكلنی بر دلبره ویرمشدر صقالن غیرینك النده طوتر حاصلی هر كیم كه كوكلنی بر دلبره ویرمشدر صقالن غیرینك النه ویرمشدر كه محبوبدر بعض نسخه ده بو بیت واقعدر اكرچه كه قافیه سی عیبلیدر فتدبر * آهویی پالهنك در كردن * نتواند بخویشتن رفتن * آهویی یاحرف وحدت (پالهنك اصلنده پالاهنك ایدی چلبر ویولار معناسنه (محصول بیت) كردننده پالهنك اولان آهو كندی اختیاریله استدیكی یره كیتمكه قادر دكلدر قصه دن حصه بودر كه كردننده یولار اولان آهو نیجه كه كندی كندی یه كوكلی استدیكی یره كیتمكه مالك دكل ایسه صقالی غیری النده اولان كندی اختیاریله حركت ایده مز * روزی از دست كفتنش زنهار * چند ازان روز كردم استغفار * روزی یاحرف وحدت (دست كفتن بیانیه سویلمك الندن دیمكدر (یعنی نیچون سویلدم دیو (شین ضمیر دلده مر كوز اولان جانانه راجعدر (زنهار مقول قولدر (چندك تقدیری چند بار در (محصول بیت) بر كون جانانه سنك الكدن زنهار یعنی امان دید كدن مكر بر كون جانانه امان الكدن دیمش ایمش اول كوندن بری نیجه كره بو سوزدن استغفار ایلدم یعنی نیچون جانانه امان الكدن دیدم دیو پشمان اولدم (بعض نسخه ده (از دست كفتنش یرینه (ازدوست كفتمش واقعدر (وبعض شارحلر اول نسخه یی اختیار ایلمشلر لیكن طبعنده ذره مقداری استقامتی اولان كیمسه بیلور كه اول نسخه فاسددر (وبعض نسخه ده از دست كفتمش واقعدر بوده اولكی كبیدر بعینه اختیارده * نكنند دوست زینهار از دوست * دل نهادم بر آنچه خاطر اوست (محصول بیت) مآل استغفار بو بیتدر دوست دوستدن امان ایلمز (یعنی امان دیلمز حاصلی عاشق معشوقدن امان دیله مز پس ایمدی كوكلمی قودم اول نسنه یه كه دوستك خاطری اكادر یعنی دوستك خاطری هر نكه مراد ایدینورسه كوكلمی اكابند ایلدم * كر بلطفم بنزد خود خواند * ور بقهرم براند اوداند * جائزدر كه ایكی شرطیه یه بیلهٔ بیتك آخرنده اوداند جمله سی جواب اوله وجائزدر كه مصراع اولك جوابی محذوف اوله فبها ونعمت تقدیرنده (محصول بیت) اكر جانان لطف واحسانله بنی كندی قته دعوت ایدرسه اول بلور واكر بنی یاندن قهرایله سوررسه ینه اول بیلور اختیار انكدر * حكایت * در عنفوان جوانی چنانكه افتد ودانی با خوش پسری سری وسری داشتم بحكم آن كه حلقی داشت طیب الادا وخلقی كالبدر اذا بدا * عنفوان عین مهمله نك وفانك ضمه لریله اول معناسنه در (جوانی یاحرف مصدر (چنانكه افتد ودانی انجلین كه واقع اولور وبلورسین (یعنی جوانلق ایامنده انسانك نیجه درلو احوالی اولور (بو كلام جملهٔ معترضه در (با حرف مصاحبت (خوش پسر كوزل اوغلان (سر سودا ومحبت (سری ینه یاحرف وحدت (داشتم لغتده طوتردم دیمكدر اما استعمالده

ردسروری وشمعی

ردابن سیدعلی

برنسنه نك

برنسنه نك وارلغندن تعبیر در مثلا داشتم بنم وارایدی (وداردم بنم وار وقس (حلق حاء حطینك فتحی وسكون لامله لغتده بوغز در كلو معناسنه (اما بونده مراد اواز در (ویا حرف وحدت ویاحرف تنكیر (طیب الادا خوش ادالی (یعنی كوزل اوازی واداسی وارایدی دیمكدر (وخلق برتمقدر مراد مصدر مبنی للمفعول در مخلوقیت دیمكدر (یعنی وجه حسنه مالك ایدی دیمكدر (ویاینه حرف وحدت وینه بر داشت مقدردر اولكی قرینه سیله كالبدر اذا بدا چنكم ظاهر اولسه یعنی افق سمادن ویامیغدن پیدا اولسه حاصلی یوزی اون دورت كیجه لك آی كبی ایدی كوزللكده (محصول تركیب) جوانلق اولنده شویله كه واقع اولور وبیلورسین یعنی آدم تازه لكنده جوان سومك مقرر ومعین در بر كوزل محبوبله محبت وسر عشقم وارایدی یعنی بر كوزل دلبر سوردم اول بهسانه ایله كه كوزل نغمه لی اوازی وارایدی حاصلی خوش اواز ایدی ویوزی كوزل ایدی بدركبی كه افقدن ویامیغدن طلوع ایلسه كانه كه محبتنه بو ایكی نسنه سبب اولمش ایمش * بیت * آنكه نبات عارضش آب حیات میخورد * درشكرش نكه كند هر كه نبات میخورد * آنكه تقدیری انكس كه ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدیغیچون حذف وایصال اولدی (وكه حرف ایكن اسم مقامنه قائم اولدی (نبات عارض لامیه در نباتدن مراد خطیدر سبز اولمق اعتباریله زیرا تازه صقاله خط سبز دیرلر تازه چمنه تشبیه طریقیله پس مصراع اولده نباتدن مراد یرده بتن نباتدر دیبن مذكور تشبیه واستعاره یی بلمز ایمش (عارض رانك كسریله عرب صقالده استعمال ایدر اما عجم رانك فتحیله صقال بتن یره اطلاق ایدر (وشین كه یه راجعدر (خوش پسره ارجاع ایلین هر كز معنی جانبیله اشناالق ایلمامش (معلوم اوله كه فاعل وزنی اوزره اولان بعض الفاظ عربده عجم تصرف ایدوب عین الفعلی مفتوح اوقور مثلا عارض وخاتم وكافر لفظلرینك عینی مفتوح اوقور فاحفظ (آب حیاتدن مراد عارضیدر زیرا عارضی آبه تشبیه ایلمشلر اضافت لامیه در (میخورد ایچر دیمكدر (در حرف صله (وشكردن مراد لب جاناندر تشبیه طریقیله (وشین ضمیرینه سابق كبی كه یه راجعدر (نكه نكاهدن مخففدر نظر معناسنه (وكند لفظ مشتركدر فعل مضارع ایله فعل امر بیننده نظر ایلر ونظر ایلسون معنالرینه پس بو مقامی برینه تخصیص ایلینلر تخصیص بلا مخصص ایمشلر (نبات یعنی شكر (میخورد اكل ایدر دیمكدر زیرا خوردن اكل وشرب بیننده مشتركدر (محصول بیت) اول كیمسه كه انك نبات عارضی آب حیات ایچر انك شكرلبنه نظر ایلر ویانظر ایلسون هر كیمسه كه قندیر یعنی شكر یین انك شكر لبنه نظر ایلر ویا نظر ایلسون زیرا لب ایله شكرك بیننده مناسبت كلی وار * اتفاقا بخلاف طبع ازو حركتی دیدم كه نپسندیدم دامن ازو دركشیدم ومهرهٔ مهرش در چیدم وكفتم * مهره بونجق جنسنه دیرلر (مهره اضافتی بیانیه در اولكی میمك ضمی وثانیسی كسریله در محبت بونجغی دیمكدر (بر حرف تأكید (چیدم فعل ماضی متكلم وحده در چیدندن دیوشردم محبت بونجغی دیوشرمكدن مراد قطع تعلق واختلاطدر (محصول تركیب) اتفاق طبعمه مخالف اندن بر حركت كوردمكه بكنمدم اتكیم اندن چكدم یعنی مصاحبت ومخالطه یی اندن كسدم ومحبتی بونجغنی دیردم ودیوشردم ودیدم * بیت * برو هرچه میبایدت پیش كیر * سر ماندارى سر خویش كیر * میبایدت فعل حال مفرد غائب (وتا ضمیر خطاب (سرما لامیه دریاء بطنیله بزم سودامز وهوامز دیمكدر (نداری اخباره وانشایه تحملی وار طوتمزسین دیجك اخبار اولور طوتمزسك دیجك انشا اولور زیرا معناء شرطیتی متضمن اولور (سر خویش لامیه در كندی سودا وهواكی دیمكدر (كیرك مقدم مفعولیدر (سرما ندارینك مقدم مفعولی اولدیغی كبی (محصول بیت) وار هر نكه سكا كركسه اوككه طوت یعنی دیلدیكك نسنه یه

رد سروری

رد سروری

مطلـ

رد ابن سیدعلی وسروری

مشغول اول بزم سودا وهوامز طوتمزسين وطوتمزسك يعنى چونكه بزمله موافقت ومرافقتك
يوقدر وبزه متابعت ايدوب اويمزسين كنـدى هوا وسوداكى طوت يعنى كنـدى سوداكه
مشغول اول وهواكه متـابعت ايله يعنى ديلديكك ايله حاصلى شمـدن صكره بلديككدن قالمه
(سرماندارينك معناسنى چون باماسر ندارى دين اداده مسامحه ايلمش (بزم باشمزى طوتمزسك
كندى باشكى طوت دين معنايى ايو طوتمامش (سرخويش كيرك معنـاسنى وارتنهاكيت دين
بو معنايى تنهـاده سويلمش * شنيدمش كه ميرفت ومى كفت * يعنى بن وار بيلديككدن قالمه
ديديكمدن صكره ايشتدمكه كيدردى وسويلردى يعنى بو بيتى اوقويوب كيـدردى * بيت *
شبپره كروصل آفتاب نخواهد * رونق بازار آفتـاب نكاهد * شبپره يراسه كه عربجه خفاش ديرلر
خانك ضميله (وصل آفتـاب مصدرك مفعولنه اضافتيـدر (رونق بازار آفتاب لاميدلردر (رونق
لغتده قليجك وغيرينك صوينه ديرلر امابونك كبى يرلرده لطافت وصفا مراددر (آفتـابه بازار
اضافتى مجازادر (نكاهد فعل نفى مستقبل كاهيدندن كاستن‌دن دينلرك فارسيده رونقلرى يوغيمش
معناسى اكسلمز ديمكدر (محصول بيت) يراسه اكر آفتـابه واصل اولمق استمزسه يعنى آفتابدن
حظ ايلمزسه زيرا يراسه كونشـده كورمز اول جهتدن كونشى سومز پس انك سومدوكندن
آفتاب بازارينـك رونق وصفاسى اكسلمز يعنى لطافتنه نقصان كلمز * اين بكفت وسفر كرد *
وپريشانىء اودر من اثر كرد * يعنى مذكور جوان بو بيتى سويلدى (يعنى اوقودى وسفر ايلدى
يعنى مسافراولدى وانك پريشانلغى بنده اثرايلدى (يعنى فراقى بكا تأثيرايلدى * بيت * فقدت
زمان الوصل والمرء جاهل * بقـدر لذيذ العيش قبل المصائب * فقدت فعـل ماضى متكلم
وحده در يتردم ديمكدر (زمان لفظا منصوب مفعول به در (وصله اضافتى لاميه در (واوحرف حال
(المرء لفظا مرفوع مبتدا (جاهل لفظا مرفوع خبريدر (بقدر جار مع المجرور جاهله متعلقدر
(يا تقويت ايچون كلمشدر (لذيذه اضافتى مصدرك مفعولنه در (ولذيذك عيشه اضافتى صفتك
موصوفنه در (جرد قطيفة قبيلندندر (قبل ظرف جاهلدر (مصائبه اضافتى لاميه در (مصائب
مصيبتك جمعيـدر (محصول بيت) (وصل زمانى يتردم حال بوكه كشى بلمجيدر (يعنى بلمز
لذيذعيشك قدرينى مصيبتلردن اول (يعنى جانانله وصالده ايكن قدر وصلى بلمزدم شمديكه فراقه
دوشدم وصالك لذيذ ديرلكنك قدرينى بلدم بو بيت حضرت شيخك با قافيه سنده برغزلندن
بربيتدر تملم غزلى يازمق جائز ايدى (ليكن شرح اولنمجه صفا ويرمديكى ايچون ترك اولندى
بيت بازاى مرابكش كه پيشت مردن *خوشتركه پس زتوزندكانى بردن *آى الف ممدود ايله
فعل امر مفرد مخـاطبدر (آيدندن آمدندن دينلر فارسيله آشنالقلرى قلبل ايمش (كه حرف تعليل
(خوشتر ترادات تفصيل در (وكه من تفصيليه معناسـنه در (زندكانى ديرلك ديمكدر (حيات
معناسنه (بردن ايلتمك (يعنى ايلمك بردن يرينه كردن يزانلرفن قافيه دن بى بهره ايمشلر (محصول بيت)
كيروكل وبنى قتل ايله زيرا سنك اوككده اولمك خوشتر قدر سندن صكره يعنى سنك فراقكده
ديرلك ايلتمكدن يعنى صاغ اولمقدن حاصلى سنك قتكده مقتول اولمق سنسز حياتده اولمقدن
خوشتركدر * امابشكر ومنت بارى پس ازمدتى بازآمدان حلق داودى متغيرشده وجمال يوسفى
بزيان آمده وبرسبب زنخدانش چوبه كردى نشسته ورونق بازارحسنش شكسته متوقع كه در كنارش
كيرم كناره كرفتم وكنتم * بارى اسم فاعلدر برى يبريدن ضرب بابنك ناقص يائيسندن خالق
ديمكدر مراد خدادر (حلق داودى بيانيه وياحرف نسبت (جمال يوسفى ده بويله در (سبب المه در
عربيده تفاح ديرلر تانك ضمى وفانك تشديديله (زنخدانه اضافت بيانيه در (زنخدان اكه ديرلر
عربجه ذقن ديرلر ذالك وقافك فتحه لريله (چو ادات تشبيه در (به كسر باايله وهاء اصليد ايله

ردابن سيدعلى وسرورى
ردشمعى
ردسرورى

رد ابن سيدعلى

ردابن سيد علی وسرورى

رد ابن سيد علی وسرورى

ايوه ديمكدر ابى ده ديرلر وعربيده سفر جل ديرلر شعرادلبرلرك اككنى ايوه يه تشبيه ايدرلر
(كردتوز درغبار معناسنه (وياحرف وحدت وياحرف تنكير (نشستد اوتورمش (يعنى قونمش
(رونق بازار حسن معلوم (وشين مسافرجانانه راجعدر (شكسته صنمش يعنى كسركلمش ديمكدر
(متوقع تفعـل بابندن اسم فاعلدر (كه حرف بيان (در حرف صله دربا معناسـنه (كناردن
بونده مراد قوجقدر (وكناره دن مراد جانب در (محصول تركـيب) اماالله‌ك شكر ومنتيله
برمدتدن صكره كيروكلدى اول داودى اوازمتغيراولمش (ويوسفى جمال زيانه كلمش (يعنى كوزللكى
كتمش دخى سبب زنخدانده (يعنى اككنه ايوه كبى توزاوترمش (يعنى يوزينه ايوه توبى كبى خط كلمش
وحسنى بازارينك رونق وصفاسى صنمش (اميد واركه اولكى كبى معانقه ايدوب انى دراغوش ايدم
تنكه سفردن كلن كيمسنه ايله تعانق ايدرلر (امابن برجانبى طوتدم (يعنى يان ويردم وديدم* قطعه *
آن روز كه خط شاهدت بود* صاحب نظر از نظر برآندى * آن روز يعنى آن وقت وزمان
(كه حرف بيان (خط شاهد بيانيه (يعنى خط محبوب ومقبول ديمكدر (نوخط اولمقدن كنايه دركه
عرب اكا محشش دير اسم مفعول صيغه سى اوزره وزمانمزده بونك كبى يه مزلف ديرز (تا ضمير خط ايدر
(صاحب نظر وصف تركيبيدر مرد صاحب نظر تقديرنده (ليكن سعت كلامده اضافتده جائزدر
(برآندى سوردك ديمكدر فعـل ماضى مفرد مخاطب (محصول بيت) اول وقت كه محبوب ومقبول
خطلك وارايدى يعنى نوخط ايدك عاشق صاحب نظرى نظركدن سوردك يعنى انى ترك ايدوب كتمدك
ديمكدر برآندى ياسنى حرف حكايه اعتبار ايدن زياده خطا ايلمش زيرا بوتقديرجه فعل مفرد غائب
اولمق كرك بوايسه تزيق محضدر فتدبر* امروز بيامدى بصلحش * كش فتحه وضمه برنشاندى *
باحرف صله (وصلحش اضافتى لاميه (وشين صاحب نظره راجعدر (كش ضميرى خطه راجعدر
كافى كسره ايله قيدايلين قاعدهء عجمدن بى بهره ايمش زيرا ضمايرك ماقبلى انلرده مفتوح ولور
الا ضرورت وزن ايچون ساكـن ده اولور فاحفظ (فتحـه دن مراد بيقدر وضمه دن سيورى
صقـالدر ليكن حضرت شيخـك وبرسبب زنخدانش چوبه كردى نشسته بيورديغنه
مناقضدر فتأمل (برحرف تأكيد (نشاندى فعل ماضى مفرد مخاطب (نشاندندن قوندردك
ديمكدر (فا ايله برفشاندى يازانلر جميـع نسخه لره مخالف يازمشلر (محصول بيت) بوكون
صاحب نظرك صلحنه كلدك يعنى انكله صلح ايلمكه كلـدك كه اول خط محبوبه فتحه وضمه
اوتوردك (يعنى قوندردك (حاصلى نوخط ايكن صـاحب نظره استغنا ايدردك شمدى كه
ريش آوراولدك انكله صلحه طالب سين (ضمـه دن مراد بيغى وفتحه دن غيريسيدر دين
تشبيه دن هيچ خبرى يوغيمش * مثنوى * تازه بهـار اورقت زردشد * ديك منه كاتش
ماسردشت * تازه بهـارا الف حرف ندا اى تازه بهار ديمكدر (ورقت زرد شد (يعنى ورق
كلزارحسنت زرد شد تقديرنده در (ديك دالك كسرى وكاف عجميله چوملك ديمكدر (منه
فعل نهى مفرد مخـاطب قومه (كه حرف تعليل (آتش ما لاميـه (سردشد صوق اولدى
(يعنى صودى (محصول بيت) اى تازه بهار حسنك كلزارينك ورقى صررردى (يعنى بهار
حسنك خزانه ايرشدى (يعنى ريشك كلـدى (پس محبت ديكنى آتش عشقمزه قومه يعنى
يقلشدرمه (زيرا آتش عشقمز صودى (يعنى بزه معشوق ومحبـوب اولمغى ترك ايله (زيرا
بزده سكا عشقدن ومحبتدن اثر قالمدى *چند خرامى وتكبر كنى * دولت پارينه تصـور كنى *
دولت پارينه پيـارينه كچن ييلك دولتى ديمكدر (پار بلدر (ويا حرف نسبت (ونون (وهـا
ادات تأكيد (محصـول بيت) نيجه بر صالنورسين ونيجه برتكبر ايدرسين (يعنى نيجه بربزه
مجوبلق صتـارسين كچن ييلك دولتنى نيجه برتصـور ايدرسين (يعنى نيجه بركنديكى محبوب

ردشمعى

رد سرورى

ردشمعى
مطلـ

ردسرورى وشمعى

فتحه ايله ضمه يى شـارح
مرحومك بيان ايتـديكى
معنالرده مستعمـل اولك
مقصودى اولان وجه شبهى
بكده بيلمك لازم دكلدر لكن
دقت اولنسه واقعـا فتحه
بيغه وضمه صقالدن ماعدا
هرنقـدر مستهجن ايسه ده
غيرى محلده بولنان شعراته
اطلاق اولنمق شاعرانه در
فتدبر للطابع

نيجه بر نيجه بر
للطابع

ظن ایدرسین (پارینه بلدرکی دیمکدر * پیش کسی روکه طلب کارتست * نازبران کن که
خریدارتست * طلبکار کار کاف عجمله ادات فاعلدرجی معناسنه (برحرف صله (خریدار
وصف ترکیبی مراد مشتریدر (تویه اضافت لامیه‌در (محصول بیت) برکسه‌نك قتنه وار كه
سنك طلبكاركدر (یعنی سنی استیجیدر نازی وشیوه یی شول کیمسه یه ایله که سنك مشتریكدر
(حاصلی عاشقك اولنه نازوشیوه ایله كه بزده سكا عاشق یوق * قطعه * سبزه در باغ
کفته اند خوشست * داندان کس که این سخن کوید * این سخن کویدك مقدم مفعولیدر
(وکویدك فاعلی تحتنده آن کسه راجع ضمیردر (محصول بیت) دیمشلردر که باغده سبزه
خوشدر (یعنی سبزه سبز باغك صفاسی یوقدر اول کیمسه بلورکه بوسوزی سویلر (یعنی
سبزه درباغ خوشست دیین (یعنی باغدن مرادی روی جاناندر وسبزه دن خطیدر (بیتدن
مقصودی بیت آتی بیان ایدر * یعنی ازروی دلبران خط سبز * دل عشاق بیشترجوید *
یعنی بیت اولك لخواسین تفسیرایدر واضافتلر لامیه‌لردر (وخط سبز بیانیه ومبتدا (ومصراع
ثانی خبری (دل عشاق جویدك مقدم مفعولیدر (جوید فعل مضارع مفرد غائب
بونده الور معناسنه در وفاعلی تحتنده خط سبزه راجع ضمیر در خط سبز جویدك مفعولی
(وازروی دلبران داندك مفعولیدر دیین زیاده پریشان سویلمش (ودل عشاق بیشتر جویدك
فاعلی وخط سبز مفعولیدر دینلر اثرنجه کتمشلر (محصول بیت) سبزه درباغ خوشتك
معناسن بیان ایدوب بیورر (یعنی دلبرلر رویندن خط سبز دل عشاقی زیاده‌رك الور
(حضرت شیخك مذكور مضمونی ادعایدر (زیراساده رویله خطاور جوان جذب قلوبده
برابردکل قنده قالدی که زیاده‌رك اوله * بوستان تو کند نازاریست * بس که برمیکنی ومیروید * بوستان
تولامیه کند ناکاف عجمك فتحیله پراسادید کاری صارمساغه بکزرسبزه درعربجه کراث
دیرلر کافك ضمی ورانك تشدیدیله کنند نا فارسیده وترکیده مشترك لفظدر دینلر افترا ایلمشلر
ترکیبی ذکر اولنان کبی پراسادر زار لفظنی مبالغه وکثرت قصد ایلدکاری یرده استعمال
ایدرلر مثلا لاله زار وبنفشه زار وکلزار دیرلر (بس کند نازار کندنالك دیمکدر (ویاحرف وحدت
(بس چوق دیمکدر (که حرف بیان (برحرف تأکید (میکنی فعل مضارع مفرد مخاطب (کنیدندن
کندندن دینلرلر بیلمزلرایمش (قزمق ویولمق وقوپرمق معنالرنده مستعملدر (میرویدفعل مضارع
مفرد غائبدر (رویندن بتمك معناسنه (رستن دن دیین خطا ایلمش (محصول بیت) بو بیتك ابیات
سابقه‌ربطی بوقدرابتداء کلامدر یعنی بوستانك سنك برکندنالكدر نقدرچوق که یولارزوقوپاررسین
ینه بتر یعنی یولدقجه بترهیچ بکلمزایکی بیت سابقه بو بیتك هیچ مناسبتی یوقدر فتأمل * قطعه *
توپار برفتهٔ چوآهو * امسال بیامدی چویوزی * معلوم اوله که بو قطعه ازمتلرده بولینور لیکن
شراح یازدیغیچون بزده یازدق (پارباء عجمله بلدر دیمکدر نتکه سابقا بحثی (برفتهٔ یاضمیر
خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایلمش (چو ادات
تشبیه (آهو معروف (امسال بو ییل معلوم اوله که سال ور وزوشبده ام کسر همزه ایله اسم
اشارتدر این معناسنه فاحفظ (یوز پارس دیدکلری حیواندر (ویاحرف تنکیر حرف خطاب
وحرف وحدت اعتبار ایدن معنی جانبنه ناظر دکل ایمش زیرا خطاب ایچون اولان یاحرف اولماز
ضمیر اولور که اقسام اسمدندر تأمل تدر (محصول بیت) سن کچن ییل یعنی بلدر بوندن آهو کبی مقبول
ومطبوع کتمش سین یعنی سنی کورن کسه بی اختیار سکامائل وراغب اولوردی امابو ییل پارس کبی
قللنوب کلدك که بوزوکه هیچ کیمسه بقمز حیوانات اراسنده یوزی اختیار ایلدیکی انکیچوندر که
چوالدزه قافیه اوله (معلوم اوله که رفتهٔ عبارتی اوزره بعضیلر بی فائده وبی نتیجه اولقدر اطناب کلام

واکثار

ردابن سید علی ردسروری وشمعی

ردشر بجیعا ملط

ردابن سیدعلی وسروری ردشمعی

ردسروری وشمعی مطا

ردشمعی

واکثار مقال ایلمشلر که تقیدی صداع ایراث ایدر * سعدی خط سبز دوست دارد * نی هرالف
چوالدوزی * سعدی مبتدا (وخط سبز بیانیه (ودارداك مفعول اولی (ودوست ثانیسی (ودارد
فعل مضارع مفرد غائب خبرمبتدادر (نی ادات سلبدر نه کبی (الف چوالدوز اضافتی بیانیه‌در
همان چوالدوز دیمکدر (محصول بیت) سعدی خط سبز سور یعنی تازه خط سورهرقلی چوالدز
کبی اولان صقللی بی سومز (چوالدوزی یاسی حرف تنکیردر حرف وحدت دیین بیلمزایمش * قطعه *
کرصبرکنی ور بکنی موی بنا کوش * این دولت ایام نکویی بسر آید * ور واکردن مخففدر
(بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (کنیدندن کندندن دینلر خطا ایلمشلر (موی بناکوش لامیه
بناکوش قولاق توزینه دیرلر بونده موی بناکوشدن غرض صقلدر (این مابعدنه اشارتدر (دولت ایام
نکویی لامیه لردر (نکوییده یا حرف مصدردر مراد نکوییدن کوزللكدر (بسر آید غایته ونهایته
کلور یعنی نهایت بولوب تمام اولور (محصول بیت) اکر خطك کلدیکنه صبر ایدوب داغترسك
واکر کلدیکنه صبرایلیوب موی بناکوشنی یولرسك حاصلی کرکسه یول وکرکسه یولمه بو کوزللك ایامنك
دولتی نهایت بولور یعنی تمام اولوب دوکنور اکثرنسخده بو بیت بویله واقعدر وبعضیسنده
مصراع اول بویله واقعدر (کرصبرکنی وبکنی موی بناکوش) راسز واو عاطفه ایله (محصول
مصراع) اکرصبر ایلرسك وموی بناکوشکی یولرسك یعنی موی بناکوشك یولوب آجیسنه صبر
ایدرسك دیمکدر وبعض متنده بکنی یرینه بایله نکنی واقعدر نونله یولمزسك دیمکدر پس نونك
قرینه سیله تقدیر مصراع بویله اولور (اکر موی بناکوش کنی وصبرکنی واکر نکنی (یعنی اکر
موی بناکوشکی یولوب صبر ایدرسك واکر یولمزسك آه (پس بوایکی مصراعی برمنوال اوزره
شرح ایدنه اعتراض ایلیوب وکندی بیتك معناسنك شرحنه هیچ بروجهله مقصدی
اولمیان ظاهر بودر که بیتك معناسنه واصل اولامش * کردست بجان داشتمی همچوتوبریش *
نکذاشتمی تابقیامت که برآید * بجان باحرف صله (داشتمی یا حرف حکایت طوتایدم دیمکدر
(ریش صقلدر (نکذاشتمی فعل نفی مستقبل متکلم وحده (ویا حرف حکایت (تاحرف انتها
(محصول بیت) اکر بم جانمه الم اریشیدی سنك ریشکه یعنی سن ریشکه قادر اولمادیغك کبی
بن جانمه قادر ومالك اولیدم قیامته دك قومزدم که چیقه مصراع ثانینك معناسنی قومزیدمکه
قیامته دك که جانم یوقاری کله اماسن قادرسین پس نه سببدن تراش ایترسین دیین مقصود بیته واصل
اولمامش * قطعه * سؤال کردم وکفتم جمال روی ترا * چه شد که مورچه برکرد ماه جوشیدست *
جمال روی ترالامیه لردر (وراحرف تخصیص مورچه‌دن بونده مراد قرنجه درتصغیری دکلدر (کردماه
لامیه آی چوره سنده دیمکدر (جوشیده ماضیدن قسمدرهاء رسمی ضرورت وزن ایچون حذف
اولنمشدر (محصول بیت) جانانه سؤال ایلدم ودیدم سنك رویك کوزللکنه نه اولدیکه ماهك
چوره سنه قرنجه قینامش یعنی اطرفنه قرنجه اوشمش مراد یوزینه قرنجه آیغی خط
کلدیکیدر * بخنده کفت ندانم چه بود رویم را * مکر بماتم حسنم سیاه پوشیدست *
بود بوند فعل ماضیدر شد معناسنه (رویم را (را حرف صله (مکر کانه معناسنه در
(بماتم (باحرف سبب حسنه اضافتی لامیه‌در (محصول بیت) بن جانانه مذکور
سؤالی ایدنجه خنده ایله دیدی بلم نه اولدی رویمه کانه حسنم ماتمی سببیله سیاه کیمشدر
نتکه ماتم زده لرك عادتیدر که سیاه لرکررلر مصیبت کونلرنده حضرت شیخك مذکور جوانه
زیاده بحضورلغی واقع اولمشدرکه آنك خصوصنده بو قدر تعریضات بیوردی
* حکایت * یکی را از مستعربان بغداد پرسیدند که ماتقول فی المرد کفت لاخیرفیهم مادام
احدهم لطیفا یتخاشن فاذاخشن یتلاطف یعنی تاخوب ولطیفند درشتی کنند وچون درشت

ردشمعی

رد ابن سیدعلی وسروری

رد سروری

ردشمعی

شوند تلطف کنند ودوستی نمایند * مستعرب رانك كسريله استفعال بابندن اسم فاعلدر
(ومتعرب دخی رانك كسريله وتشديديله تفعل بابندن اسم فاعلدر خالص عرب اولميانلره
ديرلر (تركيجه اكاملز ديرلر (بغداده اضافتی لاميه‌در (كه حرف بيان (ماسم استفهام (تقول
فعل مضارع مفرد مذكر مخاطب در ديرسين ديمكدر (فی حرف جر تقول يه متعلق (مرد
ميمك ضمی ورانك سكونيله امردك جمعيدر (حمرا حمرك جمعی اولديغی كبی يوزنده قلی
اولميانه ديرلر نتكه جرد اجردك جمعی دربدننده قيل اولميانه ديرلر (امابونده مراد ساده
رويانك يوزلريدر (لاحرف نفی حكم جنسدر (خير فتح اوزره مبنی اسم مفردی (فيهم جار
ومجرور محلا مرفوع خبری (ماحرف دوام مصدريه وظرفيه ده ديرلر (دام فعلدر افعال
ناقصه‌دن (احد لفظا مرفوع اسمی (هم ضميری مرده راجعدر (لطيفا لفظا منصوب
خبر ما دام (يتخاشن تفاعل بابندن فعل مضارع مفرد مذكر غائب خشونت ايدر (يعنی
غلظت ايدر (زيراخش خانك فتحی وشينك كسريله ايری معناسنه دريو مشق مقابلی (فاذا
ادات شرط (خشن حسن بابندن فعل ماضی مفرد مذكر غائب (يتلاطف تفاعل بابندن فعل
مضارع مفرد مذكر غائب جملهٔ فعليه جواب شرط (مادام مابعديله مقام تعليلده واقعدر
(محصول تركيب) بغداد مستعربلرندن برينه صوردیلر كه امردلر حقنده نه ديرسين ديو
ديدی انلرده خير يوق زيرا مادام كه بريسی انلردن خوب ولطيفدر خشونت وغلظت ايدر
فاما ايريلنوب صقاللندقده ملايمت ايدوب دوستلق كوسترلر وچون درشت شوندقولندن
صكره (چنانكه بكاری نيايند قوانی زياده ايدوب معناسنی آنجلين كه برايشه يراميه‌لر يعنی بوس
وكاره يراميه‌لر ديين زياده يرمزايش ايشلمش * نظم * امردانكه كه خوب روی بود * تلخ كفتار ردشمعی
وتند خوی بود * خوب روی وصف تركيبيدر (تلخ كفتارده بويله‌در آجی سوزلی ديمكدر
(تند خويده بويله‌در ياوزخويلی ديمكدر (محصول بيت) امرد اول وقت كه خوب رويدر يعنی
لطيف وخوبدر حاصلی مادام كه دلبردر آجی سوزلی وياوزخويلی اولور يعنی سردوسركش
اولور (بعض نسخه ده خوب وشيرينست واقعدر وشارحك بريسی آنی يازمش وديمش كه ردشمعی
بعض نسخه‌ده خوب روی بود دوشمش بوتقديرجه قطعه اولمز رباعی اولور ديمش مسكين
عمرنی فارسی تحصيلنده افنا ايلمش دخی رباعی بحرنی اوكرنمامش (بونظمك اولنده رباعی ردابن سيدعلی وسروری
بازانلر اوزان شعردن عجب بيكانه ايمشلر * چون بريش آمد وبلعنت شد * مردم آميز ومهر
جوی بود * بريش باحرف صله صقله كله يعنی صقاللنه (وبلعنت باسيده حرف صله در
(شدرفت معنا سنه درلعنته كتمك مقبول ومطبوع اولمقدن بعيد اولمقدر زيرا لعن بعد
معنا سنه‌در ايراغ اولمق ديمكدر (مردم آميز وصف تركيبيدر (اميزيدندن مردمه قريشيجی
اولور (يعنی ناسله مختلط اولور (مهرجويده وصف تركيبيدر (مهر ميمك كسريله محبت معناسنه در
(وجوی جوييدندندر مهرطلب ايديجی اولور ديمكدر (يعنی هركسله مهربان ومشفق اولور
(محصول بيت) امرد ساده روی ايكن مذكور كبيدر اما چونكه صقله كله ودلبرلكدن
بعيد اوله يعنی كوزللكی كيده مردم آميز يعنی خلقله مختلط اولور ومشفق ومهربان اولور
يعنی هركسه اظهار محبت ايدر * حكايت * يكی را ازعلما پرسيدند كه كسی باماه رويی در
خلوت نشسته ودرها بسته ورقيبان خفته ونفس طالب وشهوت غالب چنانكه عرب
كويد التمر يانع والناطور غير مانع هيچ دانی كه بعلت پرهيزكاری از وبسلامت بماند كفت
اكراز ماه روی بماند از بدكويان نماند * تمر خرما ومبتدا (يانع خبری (ينع يمش
كويمكه (يعنی بشمكه ديرلر (ناطور (وناطر باغبان معنا سنه‌در ومبتدا (غير مانع خبری

محصول

(محصول تركيب) علمادن برينه صوردیلر بركمسه برآی يوزلی كوزلله برخلوتده
اوتورمش اوله وقپولر بغلو اوله رقيبلرده اويومش اوله ونفس طالب وشهوت غالب
اوله نتكه عرب دير خرما يتشمش يعنی كامل اولمش باغبان ايسه مانع دكل هيچ
بلورمیسين كه پرهيزكارلق علت وقوتيله اول ماه رويدن سلامت ايله قالورمی جواب ويردی
وديدی اكر ماه رويدن سلامت ايله قالورسه بدكويلردن قالماز * بيت * وان سلم الانسان
من سوء نفسه * فمن سوء ظن المدعی ليس يسلم * ان حرف شرط (سلم فعل ماضی مفرد مذكر غائب
علم بابندن (الانسان لفظا مرفوع فاعلی (من سلم يه متعلقدر (سوء مجرور در من ايله يرامز
ديمكدر (نفسه اضافتی لاميه‌در (وضميرانسانه راجعدر (فمن سوء ليس يسلم يه متعلقدر (وفا ضرورت
وزن ايچون ليس يسلمدن نقل اولنمشدر (سوء ظن المدعی لاميه‌لردر (ليس يسلم جواب شرطدر
(محصول بيت) اكر انسان يرامز نفسندن سالم اولوب قورتيلور ايسه ليكن مدعينك سوء
ظنندن سالم دكلدر يعنی انك ديلندن قورتلماز * بيت * شايد پس كار خويشتن بنشستن *
ليكن نتوان زبان مردم بستن * شايد بونده ممكندر ديمك اولور (پس كارخويشتن لاميه‌در
(زبان مردم لاميه‌در (محصول بيت) ممكندر كيمسنه جميع مناهی ونامشروع ايشلردن
فارغ اولوب كندی ايشی اردنده اوتورمق يعنی سلامتله كندی حالنه مشغول اولمق ليكن
خلقك دللرينی بغلامق ممكن دكل زيرا خلق هركسك غيبتنی ايلرالبته حتی انبيا واوليايه ودخی
خدايه دخی نيچه افترالر ايدرلر * حكايت * طوطی‌ء را بازاغی درقفس كرد ندازقبح مشاهدهٔ
اومجاهده می بردومی كفت اين چه طلعت مكروهست وهيئت ممقوت ومنظر ملعون وشمائل
ناموزون وياغراب البين ياليت بينی وبينك بعد المشرقين * طوطی ياء ثانی حرف وحدتدر (وراادات
منعول (همزه يی حرف وحدتدر ديين غلط سويلمش زيرا بونده همزه يوقدر واولديغی تقديرجه ردشمعی
همزه هركز وحدت افاده ايلمز (باحرف مصاحبت (زاغی ياحرف وحدت (در حرف صله
(قفس قوش حبس ايده جك نسنه (عرب صادله وعجم سينله استعمال ايدر (قبح مشاهده
مصدرك مصدره اضافتيدر حاصلی لاميه (قبح قافك ضميله نقيض حسندر چركنلك
معناسنه (مشاهده مفاعله بابندن مصدردر كورمك ديمكدر (مجاهده ده مصدر مفاعله در
زحمت معناسنه (طلعت مكروه بيانيه (هيئت ممقوت بيانيه (هيئت صورتدر (وممقوت مغضوب
(ومنظر ملعونده بيانيه‌در (منظر بونده روی معناسنه‌در (وملعون قبولدن بعيد يعنی نامقبول
(شمائل ناموزونده بيانيه‌در (شمائل جمع شمالدر اخلاق ديمكدر (ياغراب البين ياحرف ندا
(غراب البين خطيب حكايه سنده تفصيلی كچدی (ياليت ياحرف ندا منادی محذوفدر يعنی
ياغراب البين تقديراولنور (ليت حرفدر حروف ستهٔ دن (بينی مقدم خبری (بعد مؤخر
اسمی (يا ضمير متكلم محلا مجرور مضاف اليه (بينك ظرفيتله منصوبدر (وكاف ضمير مخاطب
محلا مجرور مضاف اليه (بعد بانك ضمی وعينك سكونيله مصدردر ايراقلق معناسنه لفظا
مجرور مضاف اليه بعددر (مراد بعد المشرق من المغربدر تغليب طريقيله مشرقين ديمش
ياخود مراد مشرق صيف ومشرق شتا اوله (پس تغليب اولمز ياليت بينی وبينك بعد المشرقين
قرآنده مقتبسدر (محصول تركيب) برطوطی‌يی برقرغه ايله قفسه حبس ايلديلر طوطی قرغه‌نك
قبح مشاهده سندن يعنی چركن كورينشندن زحمت ايلدردی يعنی زحمت ومشقت چكردی
وديردی بونه مكروه يوزدر وصورت مغضوبدر يعنی شكلن كورن غضبه كلور دخی نه ملعون
نظركاه وسيرانكاه درونه ناموزون اخلاق واطوار صاحبيدر يا فراق قرغه سی‌نه اوليدی بنم ايله
سنك ارا مزده مشرقله مغرب ماينی مقداری ايراقلق اوليدی يعنی نه اوليدی سنكله هركز

بولشمایدق * قطعه * علی الصباح بروی توهر که برخیزد * صباح روزسلامت بروسباباشد *
بروی تولامیه‌در (صباح روزسلامت لامیه‌لردر (مسامیك فتحیله اخشام معناسنه‌در (محصول بیت)
صباح وقتنده هرکس که سنك یوزکله قالقه یعنی دوشکندن قالقدقده سنك یوزیکه ناظر
اولوب بقه سلامت کوننك صباحی اول کیسه‌یه اخشام اولور حاصلی کونی ماتم کونی کبی سیاه
اولور * بد اختری چوتو درصحبت تو بایستی * ولی چنانکه تو یی درجهان کجا باشد * بداختر
بدبخت دیمکدر (ویاحرف وحدت (صحبت تو لامیه (بایستی بایست یانك کسریله فعل ماضی
مفرد غائبدر (ویاحرف حکایه (ولی ولیکن دن مقصوردر (که حرف بیان (تو یی یاء ثانی
ضمیر خطابدر (محصول بیت) سنك صحبتکده برسنك کبی بدبخت قاره صورتلی کرك ایدی اما
شو بلکه سنسین یعنی سنجلین جهانده قنده اولور یعنی سکا بکزر بد شکل جهانده بولنماز

ردابن سید علی وسروری

(بو بیتلرك اولنده قطعه یرینه بیت یازانلر نادانلق کوسترمشلر * عجبتر آن که غراب
از مجاورت طوطی بجان آمده بود ولاحول کنان از کردش کیتی همی نالید ودستهای تغابن
بریکدکر همی مالید و میکفت این چه بخت نکونست وطالع دون و ایام بوقلمون لایق قدر من
آنستی که بازاغی بردیوار باغی خرامان همی رفتمی * عجبتر ادات تفضیلدر (مجاورت مفاعله
بابندن مصدر در قومشیلق معناسنه بعض نسخه ده نقطه سز واقعدر (محاورت مصاحبت
معناسنه ینه مفاعله مصدر یدر (لاحول کنان لاحول ایدرك یعنی لاحول ولاقوة الا بالله العلی
العظیم دیه‌رك (کردش کیتی لامیه (کردش اسم مصدردر دونش دیمکدر (کیتی جهان جهانك
دو نشندن یعنی روزکارك تغیر وتبدلندن (دستهای تغابن بیانیه تغابن تفاعل بابندن مصدردر
زیان کورمك (بخت نکون بیانیه یعنی باشی آشغی طالع والحق بخت (وروزکار بوقلمون یعنی
درلو دورلو رنکلره کیرر ایام (زیرا بوقلمون برقوماشدر که انواع الواندن کورینور حاصلی
متغیر ومتبدل ایام دیمکدر یعنی عالم هرکون برصورت کوستر (لایق قدر من لامیه‌لردر (آنستی
یاحرف حکایه (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (زاغی یاحرف وحدت (دیوار باغ لامیه
(ویاحرف وحدت (خرامان صفت مشبهه صالنه رق دیمکدر (همی رفتمی نسخه‌لر جمیعا
بویله‌در لیکن قیاس همی رفتیم ایدی زیرا همی ویایکیسیده حکایت حال ماضی افاده ایدر
مکر که یامحض تأکید ایچون کلمش اوله (یاحرف تمنی در دیین عندی سو یلمش فتأمل (محصول ترکیب)

ردشمعی

عجبرك اولدر که غراب طوطینك مجاورتندن جاندن بیزار اولمشیدی ولاحول دیه رك کردش
کیتیدن ایکلردی وزیان اللرینی بربریله اوارایدی وسویلردیکه بونه بد بخت نکوندر یعنی باشی
اشاغه بختدر ونه طالع دوندر یعنی الحق طالعدر ونه ایام بوقلموندر یعنی نه متغیر ومتبدل احوال
روزکاردر بنم قدرمك لایق اول ایدیکه برزاغله بر باغك دیواری اوزره صالنرق کیدیدم یعنی
سکه سکه کزیدم * بیت * پارسارابس این قدر زندان * که بوددرطویلهٔ رندان * پارسارارا
ادات صله (بس یتر دیمکدر (طویلهٔ رندان لامیه طویله دن مراد دیزی وصرامعناسیدر بعض
نسخه ده درطویله یرینه هم طویله واقعدر (محصول بیت) عابده بومقدار زندان کافیدر که
رندلرله هم صحبت وهم مجلس اوله ویاصحبتلرنده مجلسلرنده اوله (رندی اکثر طائفهٔ مباحیلرده
استعمال ایدرلر اما اشعارده باده نوشلردن کنایت ایدرلر * تاچه کناه کرده ام که روزکارم
بعقوبت آن درسلك صحبت چنین ابلهی خودرای وناجنس یافه درای بچنین بند بلا مبتلا
کرده است * تابونك کبی یرلرده عجبا معناسنه‌در (بعقوبت آن باحرف سبب واضافت لامیه در
(سلك دیزی ودیزی ایپلکی (صحبته اضافت لامیه‌در (چنین ده بویله‌در (وطوطی یه اشارتدر
(ابلهی یا حرف وحدت (خود رای وصف ترکیبیدر کندی فکرلی یعنی کندی فکریله

عامل اولوب کیمسه فکریله عامل اولمیا نه دیمکدر (نا حرف نفی (جنس معروف (یافه کلام لغو
یعنی زاید سوز دیمکدر درای ده بومعنایه کلور ایکیسی ترکیب اولسه لرینه کلام لغو
معناسنه کلورلر نتکه کمال اسمعیل بیوررر (بیت) زبس که می بکذ آرد تم زغصه ورنج)
(بجان رسیدم ازین شاعران یافه درای) بوعبارت خورشید عبارتی کبیدر که خور وشید
هر بریسی مستقلا کونشه اطلاق اولنورکن ایکیسنی ترکیب ایدوب ینه کونشه اطلاق ایدرلر
فتدبر (پس ناجنس یافه درای بیانیه (بچنین باحرف صله (بند بلا بیانیه (محصول ترکیب)

ردسروری

بجبانه کناه ایشلمشم که روزکاربنی انك عقوبتی سببیله بونجلین برخودرای وناجنس یافه‌درای
ابلهك صحبتی سلکنده یعنی مجلسی دیزیسنده وصحبتی صراسنده بونجلین بلا بندینه کرفتار
ایلمشدر (درای بونده جرس معناسنه‌در (یعنی دو وقا ترچا کی دیین زائدسویلمسدر * قطعه *
کس نیاید بپای دیواری * که برآن صورتت نکار کنند * با حرف صله (پای دیوار لامیه
دیوار دیبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دیواره (صورتت
تاء ثانیه ضمیر خطابدر (نکار بونده نقش معنا سنه در (کنند فعل مضارع جمع غائبدر
(محصول بیت) برکیمسه دیوار دیبنه کلمز که اول دیواره سنك شکل وصورتکی نقش
ایده لر (یعنی زیاده بد شکل اولدیغیچون سنی بریره کیمسه نقش ایلمز * کرترا در بهشت
باشد جای * دیکران دوزخ اختیار کنند * (محصول بیت) کرسنك یرك جنتده اولورسه
یعنی مقامك فردوس برین اولورسه غیریلر دوزخ اختیار ایدرلر سندن زیاده نفرت ایلدکلرندن
* این مثل بدآن اوردم تابدانی که چندان که دانا را ازنادانی نفرتست صدچندآن نادآن را ازدانا
وحشتست * مثل (میمك وثانك فتحه‌لریله مثال معناسنه‌در (بدان با حرف سبب انکیچون
دیمکدر (تاحرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب بیله سین دیمکدر (که
حرف بیان (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر که طوطیله زاغ مثالنی انکیچون کتوردم
تاکه بیله سین که اولقدر که دانانك ناداندن نفرت وبیزارلغی واردر یوز اولقدر نادانك داناندن
وحشتی وتجنبی واردر * قطعه * زاهدی درسماع رندان بود * زان میان کفت شاهد بلخی *
زاهدی یاحرف وحدت (سماع ساز اوازی وانسان نغماتی (رندانه اضافت لامیه‌در (شاهد
بلخی بیانیه (محصول بیت) رندلر مجلسنده برزاهد وار ایدی یعنی صحبتلرینه داخل ایدی اول
رندلر اراسندن بلخ شهرندن برمحبوب زاهده‌دیدی * کرملولی زما ترش منشین * که توهم درمیان
ما تلخی * ملولی یاضمیر خطاب (منشین فعل نهی مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (میان مالامیه
(تلخی یاضمیر خطاب (محصول بیت) شاهد بلخی زاهده دیدی اکر بزدن وسماعمزدن ملول ایسك
ترش رو ومنقبض اوتورمه زیراسنده بزم ارامزده آجی سین یعنی سن بزدن نقدر ملول ایسك بزسندن
بیز اولقدر ملولز * رباعی * جمعی چو کل ولاله بهم پیوسته * توهیزم خشك درمیانشان رسته *
جمعی یاحرف وحدت برجماعت (یعنی برقوم (بهم پیوسته بری برینه اولاشمش وقرشمش (توزاهده
خطابدر (هیزم خشك بیانیه هیزم اودون وخشك قوری اودون دیمکدر (میانشان میانك
نونی ضرورت وزن ایچون ساکن قلندی (قیاس مفتوح اولمقدر زیراضمایرك ماقبل مفتوح اولور
(رسته بتمش دیمکدر (خشك لفظندن ورسته دن یاء خطابلر حذف اولنمشدر (اصلنده خشکی
ورستهٔ در (محصول بیت) برجماعت کل ولاله کبی بری برینه قرشمش واولاشمش یعنی کمال اتحاد
ایله متحد اولمشلر سن قوری اودونسین انلرك اراسنده بتمش ویابتمش سین جمعی لفظنه هذه جماعة

ردشراح جمیعا

ویو برجماعتدر دیو تقدیر ایدنلر زائد ایلشلر * چون بادمخالف وچوسرما ناخوش * چون برف
نشسته وچون یخ بسته * مخالف (وناخوش (ونشسته (وبسته عبارتلرینه بریاء خطاب تقدیر

اولنورکه حمل صحیح اوله (برف قار (یخ بوزدیمکدر (وبسته بونده طوکمش معناسنه در (محصول بیت)
بو بیت تتمهٔ مقول شاهد بلخیدرای زاهد سن بزم ارامزده باد کبی مخالفسین وصوق کبی ناخوشسین
وقار کبی اوتورمشسین، وقرآرایلمش سین که قالقمق بلمزسین وبوز کبی طوکمش سنکه جزلمك بلمزسن
حاصلی ارامزده هیچ بروجهله حظك یوقدر (بوایکی بیتك اولنده رباعی برینه مثنوی یازانلر اوزان
شعری عجب تتبع ایلمسلر * حکایت * رفیقی داشتم که سالها باهم سفر کرده بودیم ونان ونمك خورده
وبی کران حقوق صحبت ثابت شده آخر بسبب نفعی اندك ازار خاطر من رواداشت و دوستی
سپری شد وبااین همه ازهر دوطرف دلبستکی حاصل بود بحکم آن که شنیدم که روزی دو بیت
ازسخنان من در مجمعی همی کفتند * رفیق (ونفعی (یالری حرف وحدتدر (ودوستی (یاسی
حرف مصدردر (سپری سینده ضمه وکسره جائز (وباء عجمیده فتحه وضمه ایله دو کمك معناسنه
(سپری شدو کندی دیمکدر (دلبستکی یاحرف مصدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدل کلمشدر
(دلبسته کوکلی بغلی وصف ترکیبی اقسامندندر (سخنان (الف ونونله جمعی شاذدر (مجمعی
یاحرف وحدت (همی کفتند سویلرلردی (یعنی اوقورلردی (محصول ترکیب) بریولداشم وارایدی
بوبابده رفیق ایراد ایلدیکندن ظاهردر که محبوب ایمش (که حرف رابط صفت (ییللرله بیله
سفرایلمش ایدك وتوزاتمك یمش ایدك ونهایتسز حقوق صحبت ثابت اولمش ایدی آخرالامر
برازا جق فائده سببیله بنم خاطرمی انجتمکه جائز طوتدی یعنی روا کوردی وارامزده اولان دوستلق
تمام اولدی وبونك بریله یعنی دوستلق تمام اولمغله ینه ایکی جانبدن ارتباط قلب حاصل ایدی یعنی
بندنده اندنده علاقهٔ قلب وار ایدی اول سببله که ایشتدم برکون بنم سوزلرمدن برمجلسده
بوایکی بیتی اوقورلردی * قطعه * نکارمن چودر آید بخندهٔ نمکین * نمك زیاده کند بر جراحت
ریشان * نکارمن لامیه محبوب من دیمکدر (بخنده باحرف مصاحبت ویاحرف صله (نمکینه اضافتی
بیانیه (یاحرف نسبت (ونون حرف تأکید وکاف عربیدر عجمی دینلر زیاده تجمیلك ایلنلر (برحرف
صله (جراحت جیمك کسریله یاره معناسنه در (ریشده یاره معناسنه در پس شیء نفسنه مضاف
اولمز ایدی برمضاف محذوفدر جراحت دلهای ریشان در یاخود جراحت عاشقان دلریشاندر
علی کل حال حمل کلامه برمساغ پیدا ایلمك کرك (ریشك الف ونون ایله جمع اولمغی شاذدر
(محصول بیت) بنم نکارم چونکه خندهٔ نمکینله یعنی مقبول وشیرین خنده ایله ویاخنده یه
کله یاره لی یورکلرك یاره سنه توزی زیاده ایدر یعنی توز سپوپ یاره لرینی تازه لر حاصلی دلریش
عشاقك یاره لرینی یکیلر یعنی محبتلرینی وشور وشغبلرینی زیاده ایدر دیمکدر توز سپمکدن مراد
زیاده اضطراب ویرمکدر معلوم اوله که نمکك ریش ذکری اشعار عجمده چوق واقع اولور
بعض شراح جراحت دلریشان تقدیرایتمش صحت معنی ایچون وبعضیسی تقدیره احتیاج یوق
زیرا ریش باش یارتدر دیمش پس ینه محذور باقی وردك هیچ فائده سی اولمدی * چه بودی ار سر
زلفش بدستم افتادی * چو آستین کریمان بدست درویشان * بودی یاحرف حکایه (ارا کردن
مخففدر (سرزلف لامیه وضمیر نکاره راجعدر (افتادی یاسیده حرف حکایه در (آستین
کریمان لامیه در (باحرف صله (دست درویشان لامیه (محصول بیت) نه اولیدی
نکارك زلفی اوجی بنم الیمه دوشیدی کریملرك یکی درویشلر الینه دوشدیکی کبی حاصلی نه اولیدی
وصالنه دست رس بولیدم دیمکدر * طائفهٔ دوستان نه برلطف این سخن بلکه برحسن سیرت
خویش کواهی داده اند وهم دران میان مبالغه کرده وبرفوت صحبت قدیم تأسف خورده وبخطای
خویش اعتراف نموده معلوم کردمکه از طرف اوهم رغبت هست این بیتها فرستادم وصلح
کردم * طائفهٔ دوستان بیانیه (طائفه‌نك همزه سنی وحدت ایچون طوتان ایکی وجهله

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سیدی علی وسروری
مطلـــ

ردسروری

خطا ایلمش بریسی اولدرکه همزه انده اضافت ایچوندر بریسیده اولدرکه وحدت ایچون
منصوص اولان یادر همزه دکلدر (نه برلطف این سخن بیوردیغی تو اضع وهضما لنفسه
طریقیله در والا کلامنده لطافت وصفا مقرردر (حسن سیرت بیانیه (وخویشه اضافت
لامیه در کواه کاف عجمك ضمیله شاهد معناسنه در (ویاحرف مصدر (فوت فانك فتحی وواوك
سکونیله مصدردر نصر بابنك اجوف واویسندن برنسنه یی کچمك معناسنه (صحبته اضافتی لامیه
(وقدیمه بیانیه (تأسف تفعل بابندن مصدر درغصه معناسنه (ازطرف او هم رغبت هست
(ازطرف اوهم عبارتندن مفهوم اولان اولدرکه حضرت شیخدنده رغبت وارایمش (فرستادم
فعل ماضی متکلم وحده کوندردم دیمکدر (محصول ترکیب) دوستلر طائفه‌سی بوسوزك لطافت
وصفاسنه دکل بلکه کندیلرك حسن خلقنه شهادت ویرمشلر اول رفیق انلرك ارالرنده دخی مدحده
مبالغه ایلمش وصحبت قدیمك فوتنه تأسف وغصه یمش وکندینك خطاسنه اعتراف کوسترمش
معلوم ایلدمکه انك جانبندنده بکا رغبت واردر بوکلیجك بیتلری کوندردم وصلح ایلدم * قطعه *
نه مارادرمیان عهد وفا بود * جفا کردی وبد مهری نمودی * عهد و فا مصدرك مفعولنه
اضافتیدر وفا دار لغه عهد یعنی قول وقرار وفایی عهده عطف ایدنلر معنایه واصل دکللرایمش
(بدمهر وصف ترکیبیدر الحق محبتلی دیمکدر ویا حرف مصدر (نمودی فعل ماضی مفرد مخاطب
کوستردك دیمکدر (محصول بیت) استفهام انکاری طریقیله بیوردر بزم سنکله ارامزده وفادار لغه
عهدمز یوقیدی یعنی وارایدی حاصلی بری بریمزه وفادار اوله وز دیو عهد ایلمش ایدك جفا ایلدك
ومحبت سیزلك کوستردك یعنی ترك محبت ایلدك بعض نسخه ده مارا برینه یارا واقعدر ندا طریقیله
* بیکباراز جهان دل درتو بستم * ندانستم که برکردی بزودی * بیکبار کلیا ویراوغوردن دیمکدر
(درتودر حرف صله (برکردی برحرف تأکید (کردی کاف عجمك فتحیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(کردیدندن دونمك معناسنه یعنی رجوع ایلك (بزودی (باحرف مصاحبت (ویاحرف مصدرتیزلکله
دیمکدر (محصول بیت) براوغوردن کوکلی تمام جهاندن سکا بغلدم بلدم که تیزلکله بنم مهرو محبتمدن
دونوب رجوع ایلیجکك حاصلی سنك بویله علی الفور بندن اعراض ایلیجکك بلسم براوغوردن
سکا کوکلی بند ایلمزدم * هنوزت کر سر صلحست بازای * کزان محبوبتر باشی که بودی *
هنوزت تاضمیر خطاب (سرسودا وهوا معناسنه در صلحه اضافت لامیه در (بازبونده کرومعناسنه در
(وآی فعل امر مفرد مخاطبدر کل معناسنه بازای کروکل معناسنه در ایکنجی کره کروکل دیمك دکلدر
بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (کزان که حرف تعلیل (ازان اشارتدر اولکی حاله (محبوبتر ادات
تفضیل محبوبرك دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولاسین دیمکدر (که حرف بیان
(بود جائزدرکه فعل ماضی مفرد مخاطب اوله (وجائزدرکه ادات زمانیه اوله (محصول بیت)
ای جانان الانا کرسنك صلح سودا وهوسی وارایسه یعنی صلحه میلك وارایسه کروکل یعنی
بزدن نفرت ایدوب قاچمه تا کیم محبوبرك اولاسین که اولده اولدك ایدی ویا که اولده ایدك
سرصلحك معناسنی اکرسنك صلح باشی وارایسه دیین باشدن خطا ایلمش که اندن زیاده اولماز
* حکایت * یکی را زنی صاحب جمال بود درکذشت ومادرزن پیرفرتوت بعلت
صداق درخانه متمکن بماند مرد از محاورت او بجان رنجیدی وبحکم صداق ازمجاورت او
چاره ندیدی یکی ازین طائفه کفت چه کونه در فراق یار عزیز کفت نادیدن زن برمن چنان
دشوار نمی آید که دیدن مادر زن * بعض نسخه ده زن صاحب جمال واقعدر اضافتله قیاسده
بویله اولمقدر درکذشت کچدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (مادرزن قین انا (پیرفرتوت
بیانیه وصفت مادرزندر (فرتوت بونامش دیمکدر (باحرف مصاحبت (علت صداق لامیه

رد شراح جمیعا

ردسروری

رد سروری

صداق صادك فتحى وكسريله كابين ديمكدر بعض نسخـه ده بعلت كابين واقعدر محاورت
مصاحبت معناسنه در ومجاورت جيم ايله قوكشيلق ديمكدر (چاره درمان ديمكدر چاره لغتلرده
شايعدر دين مقام بيانده ابهام ايلمش (يكى ازين طائفهٔ يعنى اوليلردن برى (دوستلر دن برى
دين بيلمزايمش (چه كونهٔ ياضمير خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطـاب ايچوندر دين
قابل خطـاب دكل ايمش (دشوار مشكل (محصول تركيب) برينك برصاحب جمال خاتونى
وارايدى فوت اولدى وبربونامش قين اناكابين علتيله يعنى سبيله كشينك خانه سنده متمكن
وثابت قالدى كيشى انك مصاحبتندن جانله رنجيده ايدى يعنى زياده اينجنوردى وكابين
سببيله بيله اولمه دن چاره كورمزدى (يعنى مهرينى ادا ايده مديكندن بالضروره بله اولمـغه
اختيـار ايدردى اوليلردن بريسى بركون ديدى يارعزيزك فراقنده نجه سين اول كشى ديدى
خاتونمى كورمك بكا اولقدر كوج كلمز كه اناسنى كورمك (يعنى اناسنى كـورمك آنى كورممكدن
مشكل كلور (يعنى فراق جانان بكا اولقدر دشوار كلمز كه وصال اغيار * مثنوى * كل بتاراج
رفت وخار بمـاند * كنج برداشتند ومار بماند * باحرف صله (وتاراج يغما (محصول بيت)
كل يغمايه كتدى يعنى كلى ديو شرد) يلو وديكن يرنده قالدى كنجى يعنى دفينه يى قالدرديلر
ومار يرنده قالدى مشهوردر كه دفينه يى قرق ييلدن صكره يلان تصرف ايدر بو كلاما كوره در
* ديده برتارك سنان ديدن * خوشتراز روى دشمنان ديدن * ديده ديدنك مقدم مفعول صريحيدر
وبرتارك غيرصريحى (تارك هرنسنه نك ديه سنه ديرلر سنانه اضـافت لاميه در (محصول بيت)
كوزى دمرن اوجنده (يعنى ديه سنده كورمك دشمنلر يوزينى كورمكـدن خوشرقدر يعنى
يكركدر * واجبست ازهزاردوست بريد * تايكى دشمنت نبايد ديد * بريد مصدر معناسنه در
تاحرف تعليل (دشمنت تاضمير خطاب (ديد مصدردر ديدن معناسنه (محصـول بيت) بيك
دوستدن كسلمك واجبدر بردشمنى كورمك ايچون حاصلى بيك دوستدن چكمك كرك تاكيم
بردشمنى كوزميه سين ديمكـدر * حكايت * ياد دارم كه درايام جوانى كذر داشتم بكويى
ونظر باماه رويى در تموزى كـه حرورش آب دهـان ابخوشانـدى وسمومش مغز
استخوان بجوشانـدى از ضعف بشريت تاب آفتاب هجير نيا وردم التجـا بسايهٔ ديوارى
كردم مترقب كه كسى زحمت حرتموز ازمن ببردابى فرونشاند ناكاه از تاريكئ دهليز خانهٔ
روشنـايى ديدم يعنى جمـالى كه زبان فصاحت از بيان صباحت اوعاجز بماند چنانكه درشب
تاريك صبح برايد ياآب حيات از ظلمـات بدر آيد قدحى برف آب دردست وشكـر دران ريخته
وبعرق برآميخته ندانم كه بكلابش مطيب كرده ياقطرهٔ چنداز كل رويش دران چكيده فى الجمله
شراب ازدست نكارينش بركرفتم وبخوردم وعمر كذشته ازسر كرفتم * يادارم خاطرمده در كه حرف
بيان (ايام جوانى يا حرف مصدر (كذرداشتم كذرطوتردم يعنى كچردم (بكويى با ازمعناسنه در
وياحرف وحدت (وكوى كاف عربك ضميله محله ديمكدر (باحرف صله) ماه روى وصف تركيبى
مقصود بودركه جوان ايكن دلبرى محله سنه ملازمت ايدوب دوشدكجه جانانى سير ايدرمش
(تموز تنور وزنى اورزه يازك اورته آيدركه اول آينك آدى حزيراندر واورته آينك آدى تموز در
واوچنجينك آب دركه آغستوس ايله بيان ايلين ييلك اون ايكى آينى بيلمزايمش
بعض نسخه ده ايام تموز واقعدر اضافتله (كه حرف رابط صفت (حرور كيجه ايله اسن اسيجق يل
شين ضمير تموزه راجعدر (آب دهاندن مراد توكرك واغز ياريدر (بخوشانيدى ياحرف حكايه
قرودردى ديمكدر والف ونون ادات تعديه در زيرا خوشيدن لازمدركه قرومق ديمكدر
بجوشانيدى يازوب نون وجيمله ونون نافيه نك فتحيله قيد ايلين ومحلك معناسنى صحيح ويره نك

ردسرورى
ردشمعى
ردشمعى

شارح مرحومك اشبوهمزه
ماده سنده اولان اخطارى
ارتق فتور ويردى شمعينك
قولى ايسه قابل تأويلدر
للطابع

ردشمعى

ردابن سيدعلى وسرورى

قصدنى خدا بيلور انجق (سموم كوندز اسن اسيجق يلدر وشين بنه تموزه راجعدر (مغز استخوان
لاميه در مغز ايلك وبينى (واستخوان همزه نك وتانك ضمه لريله وواو رسميله كمكدر (بجوشانيدى
بابنه حرف تأكيد وياحرف حكايه قايناديدى ديمكدر الف ونون بنه ادات تعديه در (ضعف
بشريت لاميه (تاب آفتاب هجير لاميه لردر (تاب بونده طاقت ديمكدر (وهجير غايتله اسيجق زمانك
كون اورته سنه يعنى نصف نهارينه ديرلر (نياوردم كتورمدم يعنى ريانه اسيجغه تحمـل
كتوره مدم (التجا فاتعال بابندن مصدردر صغنمق معناسـنه (باحرف صله (سايهٔ ديوار لاميه
وياحرف وحدت برديواركولكه سنه ديمكدر (مترقب تفعل بابندن اسم فاعلدر منتظر معناسنه
(كه حرف بيان (كسى ياحرف وحدت (زحمت حرتموز لاميه در (تموز اسيجغنك زحمتى
(ببردآبى باحرف مصاحبت (بردآب صوق صو (وياحرف وحدت (فرو ادات تأكيد (نشاند
فعل مضارع مفرد غائب سويندره ديمكدر (زيرا نشاندن مشتركدر اغج ديكمكله سويندرمك
بيننده (ناكاه فجأة ديمكدر (تاريكى دهليز خانهٔ لاميه لردر (تاريكى قراكلق (ياحرف مصدر
(وهمزه اضافت ايچون كلمشدر دين افترا ايلمشدركه بونده همزه يوقدر (دهليز صوقق قپوسيله
اوقپوسنك ارالغنه ديرلر (خانهٔ ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسلدر (روشنايى برآيدنلق يعنى
جمالى (ياحرف وحدت (بعض نسخه ده يعنى عبـارتى يوقدر (پس جمال بدادر روشنايدن
(كه حرف رابط صفت (زبان فصاحت بيانيه در (بيان صباحت ده بويله در (صباحت جمال
وحسن معناسنه در (برآيد طلوع ايليه ديمكدر (بدرآيد چيقه ديمكدر (قدحى ياحرف وحدت
(برف آب فانك سكونيله قارلى صو ديمكدر تركيب مزجى قبيلندندر (وصف تركيبى دينلر خطا ايلمشلر
(مطيب اسم مفعولدر تفعيل بابندن كوزل قوقولى نسنه (ياحرف عطف (قطرهٔ چند بيانيه وياخود
اضافتنه حكم اولنميه (وياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل اوله بواولى در اضافتدن (چكيده
بونده طامزمش معناسنه در (دست نكارين بيانيه نكارين لغتده منقش ديمكدر پس حقيقتنه محمول
اولورسه شربتى كتورن نسوه جنسى اولمق كرك واكر كوزل ومقبول الدن عبارت ايسه محبوب جنسى
اولمق ممكندر (بركرفتم قرودم يعنى الدم (بعض نسخه ده بستدم واقعدر فعل ماضى متكلم وحده
الدم ديمكدر (بخوردم بونده ايچدم ديمكدر (ازسر كرفتم باشدن طوتدم ديمكدر يعنى استيناف ايلدم
(محصول تركيب) يادمده دركيم جوانلق زماننده برمحله يه ملازمت ايدردم يعنى برمحله ده جوان
سوردم دخى محله سنه واروب انى سير ايدردم يعنى جمال پركماله نظر ايدردم برتموز آينده كه
انك حرورى آب دهانى كمال حرارتندن قورودردى وسمومى كموكك ايلكنى زياده اسيجغندن
قيناردردى ضعف بشريتمدن هجير آفتابنه طاقت كتوره مدم پس برديوارك سايه سنه صغندم
يعنى پناه ايلدم مترقب ومنتظر اولديغم حالده كه بركيمسه تموز حرارتنى وشدت زحمتنى بندن برصوق
صو ايله سويندره يعنى ازاله ايليه ناكاه براوك دهليزى قراكلغندن برآيدنلق كوردم يعنى برجمال كه
زبان فصاحت انك كوزللكى وحسنى بياندن عاجز قالور شويله كه قراكلق كيجه ده صبح طلوع ايليه
وياآب حيات ظلماتدن چيقوب ظاهر اوله برقدح قارلى صو النده واكا شكر دوكمش حاصلى قارلى شكر
شربتندن عبارتدر وعرقله قرشـدرمش يعنى كل صويى قاتمش بلمزم كه شربتى نفس امرده
كلابله مى مطيب ايلمش يوخسه زمان اسيجغندن برنيچه قطره يوزى كلندنمى اكا طامزمش ايدى
حاصل كلام شرابى انك دست نكارندن آلدم وايچدم وكچمش عمرى ينه باشدن طوتدم (يعنى
تازه عمر كسب ايلدم * بيت * ظمأ بقلبى لايكاد يسيغه * رشف الزلال ولو شربت بحورا *
ظمأ الف مقصوره ايله عطش وزنى ومعناسى اوزره (باحرف ظرف مقدر حاصل كلمه سنه متعلق
(قلبى باضمير متكلم متعلق ومتعلق اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر كه (ظمأ در (وظمأ نكره

ردشمعى

ردابن سيدعلى وسرورى

موصوفه‌در (تقـدیری ظمأ شدید در (لایکاد افعال مقاربه دندر قریب اولماز دیمکدر (یسیغ
فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن (وضمیر مذکر ظماء نه راجعدر بزیله دیمکدر یعنی
تسکین ایدوب کیدر مز دیمکدر (رشف الزلال لامیه یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رشف
رانك فتحی وشینك سکونیله برنسنه یی صورمقدر (مثلا انجیروار مود صورمق کبی (رشف لفظا مرفوع
یسیغ‌یه فاعلدر رشفی سرپندی ایله تفسیر ایلین رش ایله رشفی فرق ایلمز ایمش (ولواردات وصل ردشمعی
لایکادیه متصل (شربت فعل ماضی نفس متکلم وحده در علم بابنـدن (بحور جمع بحر در
دکزلر دیمکدر (محصول بیت) قلبمده برعظیم وشدید عطش (یعنی تشـنه لك جاسلدر انی
سویندرب ازاله ایلمکه (یعنی کسر ایلمکه قریب اولماز (حاصـلی اول عطشی بندن کیدرمك
ممکن دکل صافی صویی صوره صوره ایچمك صافی صودن دکزلرده ایچسم (عطشی کسر ایلمکه رشفی
تعیین ایلدی زیرا صویی صوره صوره ایچمك صوسزلغی قاندراغندر نتکه ضرب مثلده واردر
الرشف انقع دیو یعنی صوره صوره ایچمك عطشی ارتق کسر ایدر دیمکدر * قطـعه *
خرم آن فرخنده طالع را که چشم * برچنین روی اوفتد هر بامداد * خرم خاء معجمه‌نك ضمیله وراء
مهمله‌نك فتحیله وتشدیدایله شادیعنی شن دیمکدر کاه فرح فانك فتحی ورانك کسری ایله صفت مشبهه
معناسنده مستعملدر وکاه تره یه‌داول منوال اوزره یعنی اراسته و پاك معناسـنه (فرخنده فانك
وخانك فتحه لریله مبارك دیمکدر (طالعله وصف ترکیبیدر (خرم شاد معناسنه اولدیغی تقدیرجه
راحرف زائد اولور (اما معنای مصدریت مضمن اولسه راحرف تخصیص اولور (که حرف رابط
صفت (چشم مصراع ثانی‌یه مرهوندر تقدیری چشمش در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی چشمك میمی ضرورت وزن ایچون تلفظ اولنماز دینلر زائد سو یلمشلر (اوفتد واو ایله دوشه رد ابن سید علی وسروری
دیمکدر (بامداد بونده صباح معناسنه‌در (محصول بیت) سعادت وسرور اول مبارك وقوتلی طالعلی
کیمسه‌نك در که انك چشمی بونجلین رویه دوشر هر صباح (یعنی دولت وسرور هر صباح
یوزینی کورنکدرو یوزینه بقانکدر * مست می بیدار کردد نیم شب * مست ساقی روز محشر بامداد *
مست می لامیه‌در (بیدار باء عربك کسریله او یانق دیمکدر (نیم شب اضافت فی معناسـنه‌در
نصف الليـده دیمکدر (مست ساقیده لامیـه در (روز محشرده بویله در (بامداد ارته
دیمکدر (محصول بیت) شرابك مستی یعنی خمردن سرخوش اولان نصف اللیده بیـدار
اولور یعنی هشیار اولور سرخوشلقدن آییلور اما ساقینك مستی محشر کونـنده طکله یعنی
محشر کونینك صباحی آییلور * حکایت * سالی سلطان محمود خوارزم شاه باخطای برای
مصلحتی صلح اختیار کرد بجامع کاشغر در آمدم پسری دیدم درخوبی بغایت اعتدال ونهایت جمال خوارزم ترکستانده برشهر
چنانکه در مثال اوکفتند * سالی یاحرف وحدت (محمود خوارزم شاه بیانیه بو اول سلطان اسمیدر سه
محموددر که هولاکو ایله محاربه ایدوب انده شهید اولدی (باحرف مع (خطادن مضاف محذوفدر
ملك خطا دیمکدر اول زمانده خطا وختن کافرستان ایدی (خطا فتح خا ایله در کسر خا ایله
خطادر (برای مصلحتی لامیه‌در بر مصلحت ایچون دیمکدر بو کلام جواب سؤال مقدر در (کانه
سؤال کلدی که اسلام پادشاهی نه ضرورت کافرله صلح اختیار ایلدی (جوابی برای مصلحتیدر
فتدبر (صلح کردك مفعول اولی (واختیار ثانیسی اول زمانده حضرت شیخ سلطان محمودك
استادی ومصاحبی ایمش (وبو شیخك سیاحتی زمانی ایمش (پس حضرت شیخی خطا پادشاهنه
ایلچیلك طریقیله ارسال ایدر (کاشغر ترکستان شهرلرندن برینك اسمیدر که طائفهٔ نقشبندیه‌دن
حضرت سـعدالدینك شهریدر که حضرت مولانا جامی نك پیر ارشادیدر (وقزلرینك برینی
حضرت ملایه ویرمش (وبرینی رشحات صاحبی صفی یه قدس الله ارواحهم (پسری یاحرف وحدت

باحرف

باحرف ظرف (غایت اعتدال ونهایت جمال لامیه لردر (محصول ترکیب) بر ییل سلطان محمود
خوارزم شاه خطا مملکتنك پادشاهیله بر مصلحت ایچـون صلح اختیار ایلدی (یعنی بنی خطایه
ارسـال ایلدی که ارالرینی اصلاح ایلیم (کاشغر شهرینك براولو جامعی واردر که مشهور
عالمـدر اول شهره واروب قوندقده اول جامعك سیرینه واروب کردم بر پسر کوردم اول
جامعده کوزللکده غایت اعتدالده ونهایت جمالده شویله که آنك مثالنده دیمشلردر * نظم *
معلمت همه شوخی ودلبری آموخت * جفا و ناز وعتـاب وستمکری آموخت * معلم مبتدا وتاء
ضمیر معنـا ده آموخته مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه (شوخ بونك کبی برلرده ایسیجق
قنلی دیمکدر مطبوع معناسنه (ویاحرف مصدردر (دلبری یاسیده بویله در ینك (آموخت فعل
ماضی مفرد غائب متعدی اوکرتدی دیمکـدر خبر مبتدادر (عتاب مفاعله بابنك مصدر ثانیسی
قاقق وازارلمق معنـاسنه‌در (ستم سینك کسریله ظلم معناسنه‌در (وکرادات فاعلـدرجی
معناسنه کاردن مخفف (ویاحرف مصدر (آموخت عین اول (محصول بیت) معلمك سکا جمیعا
شوخلق ودلبرلك اوکرتدی (یعنی سکا همان بونلری اوقوتدی جفـا دخی ناز دخی ظالملق
اوکرتدی (حاصلی درسك همان بونلری ایلدی (وجائزدر که بو ایکی فعـل معناء استفهامی
متضمن اوله (یعنی همـان بونلریمی اوکرتدی هیچ بیچاره عاشقه مرحمت اوکرتمدیمی دیمـك
اوله * من ادمی بچنین شکل وخوی وقدوروش * ندیده ام مکر این شیوه از پری آموخت * بونده
آموخت فعل لازمدر وایکی سـابقلر متعدی ایدی (یعنی مشترکدر لازمله متعـدی بینده
(روش اسم مصدر دریوریش معناسنه (مکر کانه معناسنه در (محصول بیت) شیخ حضرتلری
خطابدن غیبته التفات ایدوب بیوردبن نوع آدمی بونجلین شکل وخوی وقدوروش واسلوب ایله
کورممشم (پس کانه بوناز وشیوه یی پریدن اوکرنمشدر (یعنی آدمیده اولمـایبجه پریدن اوکرنمشیدر ردشراح جیعا
(بیتلر اولنده نظم یرینه رباعی یازانلر نظم عجمده عجب متصرفلردر * مقدمهٔ نحو زمحشری در
دست همی خـواند ضرب زید عمرا و کان المتعدی عمرو کفتم ای پسر خوارزم وخطـا
صلح کردندو زید وعمرورا همچنـان خصومت باقیست بخندید ومولدم پرسید کفتم
خاك شیراز کفت از سخنان سعدی چه داری کفتم * مقدمهٔ نحـو لامیه‌در (وز محشری‌یه
اضافت بویله در (تقدیری محمود زمحشریدر (مقدمه دن مراد انموزجدر (زمحشر انموزج همزه نك فتحی
خوارزم نواحیسندن بر کویك اسمیدر که کشاف صاحبی اول کویدندر اسمی محموددر (وزمحشر وضمی ایله لغتدر سه
زانك ومیمك فتحه‌لریله صفت نسبی در (همی خواند اوقوردی دیمکـدر (ضرب زید عمروا
زید عمروی ضرب ایلدی (وکان المتعدی عمرو ومتعدی یعنی اورلمش عمرو اولدی (عمرورا
(را ادات تخصیص (همچنان آنجلین دیمکدر (یعنی اولکی کبی (خصومت باقیست بو کلام
استفهامی متضمندر خصومتی باقیمیدر دیمکـدر مولد اسم مکاندر مجلس کبی (چه داری نك وار
دیمکـدر (محصول ترکیب) مذکور پسرك زمحشری‌یه منسوب نحو مقدمه سی النده ایدی
اوقوردی زید عمروی ضرب ایلدی (حال بو که متعـدی ومضروب عمرو اولـدی اندن
بو ترکیبی ایشیدنجـه دیدم ای پسر خوارزم وخطـا صلح ایلدیلر وزید وعمرونك خصومتی
عین اول باقیمیدر (پسر بوسوزدن کولدی ومولدم صوردی دیدم خاك شیراز دیدی سعدی
سوزلرندن نك وار دیدم * قطعه * بلیت بنحوی یصول مغاضیا * علی کزید فی مقابلة العمر *
بلیت فعـل ماضی متکلم وحده مبنی للمفعـول نصر بابنك ناقـص واوی یسندن مبتلی
اولدم دیمکدر (باحرف صله (بلیت‌یه متعلـق (نحوی نونك فتحی وحانك سکونیـله یاء
نسبت ایله اسم منسوبدر (تقدیری بمحبوب نحوی دیمکـدر (یصول فعل مضارع مفرد مذکر

غائب نصر بابنك اجوف واو يسندن حمله وهجوم ايدر ديمكدر فاعلى نحوى يه راجع تحتنده
ضميردر جملهٔ فعليه اعرابدن محـلا مجرورصفت نحويدر (مغاضبا مفاعله بابندن اسم فاعلدر
يصول فاعلندن حال اولمغـله منصوب اولمش (عـلى جار و مجرور يصول يه (ويا مغاضبا
كلمـه سنه متعلقدر (كزيد كاف اسمدر مثل معناسنه محلا منصوب مصدر محذوفه صفتدر
(تقديرى يصول صوله مثل صولة زيد فى مقابلة العمرو (محصول بيت) برنحوا قيجى محبوبه
مبتلا اولدم كه بكا حمله وهجوم ايدر غضبنـاك اولديغى حالده ياخود بكا غضبلى اولديغى
حالده حمله وهجوم ايدر زيدك عمرو مقـابله سنده حمله وهجومى كبى * على جر ذيل لبس يرفع
رأسه * وهل يستقيم الرفع من عامل الجر * على حرف جرجر مجرور در على ايله (وذيل اضافتله
على مجرور يله محلا منصوب حالدر (لبس يرفع فاعلندن كه نحويدر ضرورت وزن ايچون مقدم
اولمشدر (رأس لفظا منصوب مفعول يرفعدر (وضمير ينه نحوى يه راجعدر (واو حرف ابتدا (هل
حرف استفهام (يستقيم فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر استفعال بابندن (الرفع لفظا مرفوع فاعليدر
مراد اقسام اعرابدن اولان رفعدر ايهام طريقيله (من حرف جر يستقيم به متعلق (عامل
جر اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر بو مصراع استفهام انكارى طريقيله واقعـدر وايهام لطيفى
مشتمل فتدبر (محصول بيت) يعنى مذكور نحوى يورود كده باشنى قالدرمز اتكن چكيجى اولديغى حالده
يعنى كيمسه يه اعتبار والتفات ايلمز بلكه اكا برانه تكبر وناز وشيوه ايله اتكن چكرك يعنى سوروبرك
وسوركلبرك كيدر نتكه متكـبر اولان محبوبلرك عادتيدر (معلوم اوله كه اكابر ناسك اتكلرى يعنى
لباسلرى اوزون اولور زيرا اوزون لبـاس ايدنمكه قدرتلرى واردر اما فقرانك اوزون اولمـاز
قصه اولور زيرا اوزون بچمكه وسعتلرى اولماز پس جرذيل وسعتدن واكا برلكدن كنايه در نتكه
حضرت شيخ بوستانده بيورر (بيت) بسا تلخ عيشان تلخى چشان) (كه درخلد باشند دامن كشان)
(وعامل جردن هركز رفع مستقيم اولورمى يعنى رفع عملنى ايلين عوامل غيريدر وجر عملنى ايلين
غـيرى پس عامل جاردن رفع عملى راست دكل بو كلام مصنف جانبندن نحوى جوان ايچون
اعتذاردر يعنى اتكن چكرك تكبرانه ناز وشيوه ايله يوريدكده باشين قالديروب كيمسه يه اعتبار والتفات
ايلمديكنه حاصلى عامل جار رافع اولماز * لختى باانديشه فرورفت وكفت غالب اشعار اودرين
زمين بزبان فارسيست اكر بكويى بفهم نزديكتر باشد (كلم الناس على قدر عقولهم) كفتم * لخت
بونده پاره معناسنه در (ويا حرف وحدت برپاره ديمـكدر (با حرف صله (انديشه بونده فكر
معناسنه در (فرورفت باتدى وطالدى معناسنه در (زيرا رفت فر وايله مستعمل اولدقده بو معنايى
متضمن اولور (غالب اشعار اولاميه لردر (غالب بونده اكثر معناسنه در (درين زمين بويرده يعنى
ديار كاشغرده (اكر بكويى يعنى بخوانى (بفهم (با حرف صله (كلم فعـل امر مفرد مذكر
مخاطب تفعيل بابندن سويله ديمكدر (الناس لفظا منصوب مفعوليدر (على حرف جر كلمه متعلق
(قدر عقول مصدرك فاعلنه اضافتيدر وضميره اضافت لاميه در (محصول تركيب) بن بو ايكى عربى
بيتى اوقويجه برپاره فكره طـالدى وديدى سـعدينك اكثر واغلب اشـعارى بو دياره زبان
فارسيله در اكر فارسى شعرينى اوقوسك فهمه يقين رق اولوردى نتكه حضرت محمد صلى الله عليه
وسلم بيورمش ناسه يعنى خلقه عقللرى مقدارنجه سويله يعنى اكلدقلرى سوزى سويله ديمكدر
ديدم بنده * مثنوى * طبع تراتاهوس نحوشد * صورت عقل از دل ما محوشد * طبع تو لاميه (ورا
ادات تخصيص (تا حرف ابتدادر زمانده منذ كبى عربيده (هوس نحو مصدرك مفعولنه اضافتيدر
(صورت عقل بيانيه (دل ما لاميه (محوشدز يرا بو علم معقولاتدن دكلدر وسماعى مسائلى قياسى سندن
زياده در وكثرتندن ضبط واحاطه سى حيز امتناعده در و بو علمده اقوال علما نامعدود واختلافات

(مشايخ نامحدود بيورديغى كلام مجازى اولمقده جائز يعنى حقيقى اولميوب ادعايى اوله فتدبر (پس
درسى اغياردن اوقوديغيچون صورت عقلمز محو اولدى ديدنلر مقامه مناسب علت سوق ايلمشلر
(محصول بيت) اى جانان اول زماندن برى كه سنك طبعكك نحو هوسى اولدى يعنى طبيعتك علم نحوه
هوس ايدوب ميل ايده لى بزم كوكلمزدن عقل صورتى محو اولدى يعنى كوكلمزدن عقل زائل اولدى
زيرا مسائلى چوق وسن ايسه نازك مزاج حفظنده وضبطنده زحمت چكرسين (پس سنى
زياده آجيد يغمزدن لايعقل اولمشز * اى دل عشاق بدام تو صيد * ما بتو مشغول وتو با عمرو
وزيد * اى حرف ندا منادى محذوف اى جانان ديمكدر (دل عشاق لاميه ومقصود بالندا (پس رد شراح جميعا
منادى محذوفه صفت طوتانلر بو استعمالدن ذره دكلو آكاه دكللر ايمش (با حرف صله (دام تو
لاميه (صيد بونده مصيد معناسنه در يعنى مصدر مفعول معناسنه شكار ديمكدر (بتو با حرف صله
ويا حرف مصاحبت (با عمرو با سيده بو يله در (محصول بيت) اى جانان عاشقك كوكلى سنك
دوزاغكه شكاردر يعنى عشاقك كوكللرينى هپ ضبطكه آلمشسين بز سكا مشغولز وسن عمرو
وزيده يعنى بز سنكله مقيدز وسن اغيار ايله (مصراع ثانيده ايهام لطيف واردر تأمل تدر * بامدادان
كه عزم سفر مصمم شد مكر كسى ازكار وانيان كفته بودش كه فلان سعديست ديده م كه دوان امد
وتلطف كرد وبر وداع تأسف خورد كه چندين روز چرا نكفتى كه منم تا شكر قدوم بزركان را
بخدمت ميان بستمى * بامدادان يعنى مصاحبت واقـع اولان كونك ايرتسى ويا مطلق
ايرته (كه حرف رابط صفت (عزم سفر مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مصمم تفعيل بابندن
اسم مفعولدر مقرر ديمكدر (مكركانه ديمكدر (از حرف تبيين (كفته بودش پسره ديمش ايمش
ديمكدر (كه حرف بيـان (فلان يعنى سنكله دون مصاحبت ايلين سعديدر ديو (ديده م كوردم
(كه حرف بيان (دوان صفت مشبهه در دويدندن يلهرك ديمكدر (تلطف ملايمت ديمكدر
(وداع واوك فتحيـله بونده فراق مراد در (چنـدين روز بو قدر كون ديمكدر (چرا نيچون
ديمكدر (نكفتى فعل نفى مستقبل مفرد مخـاطب (كه منم يعنى سعدى يم ديو (تا حرف تعليل
(شكر قدوم بزركان لاميه لردر (ورا ادات تعليل (بخدمت با حرف صله (بستمى ياحرف حكايه
(محصول تركيب) ايرتسى كه عزم سفر مقرر اولدى مكر كاروانن يعنى يولداشلريمزدن بر كيمسه
مذكور پسره ديمش ايمش بنم ايچون كه ايشته بو سعديدر (كوردم يلهرك يانمه كلدى وتلطف
ايدوب ملايمت كوستردى ووداعه وفراقه تأسف ييوب غصـه چكديكه بو قدر كونده كه
بو شهرده اقامت ايدوب اكـلندك نيچون ديمدك كه بن سعـدى يم تا كيم اولورك كلسى
شكرانه سيچون خدمته بل بغلييدم (بستمى ياسنه حرف تمنيدر دين تمنى معنـاسنى بيلمز ايمش رد شمعى
(حضرت شيخك بامدادان بيورديغيله چندين روز بيورديغى بيننده ظاهرا منـافات اكلنور
تأمل تدبر * مصراع * باوجودت زمن آواز نيامد كه منم * محصول مصراع سنك وجودكله
بندن آواز كلمديكه بن سعدى يم ديم حاصلى سنك قتكده عقلى حيرت الدى شويله كه كنديمى
يتردكدن بنم ديمكه مالك اولمدم (بو مصراعك تعليلنـده زيرا يلدز محو اولور كونشك طلوعى رد سرورى
قتنده دين منـاسبتسز سويلمش * كفتا چه شود كه درين بقعه چنـد روز برآسايى تا ازخدمت
مستفيد شويم كفتم نتوانم بحكم اين حكايت * بقعه دن مراد شهر كاشغردر (بر حرف تأكيـد
(آسايى فعل مضارع مفرد مخاطبدر راحت اوله سين يعنى ديكنه سين (تا حرف تعليل (از خدمت
بعض نسخه ده بخدمت واقعـدر مأل بردر (محصول تركيب) پسر ديدى نه اولور كه بو دياره
نيچه كون اسايش ايلسك تا كيم خدمت شريفدن مستفيد اوليدق بن ديدم قادر دكلم بو حكايه
سببيله * مثنوى * بزركى ديدم اندر كوهسارى * قناعت كرده ازدنيا بغـارى * بزركى يا حرف

وحدت (ودیدمك مقدم مفعولیدر (کوهساری طاغلق دیمکدر زیرا سار مبالغه افاده ایدر (بغاری
(با حرف ظرف (غار مغاره (ویاحرف وحدت (محصول بیت) برطاغده براولو کیمسه کوردم
دنیا ومافیهاسندن اعراض وفراغت ایدوب برمغاره ده قناعت ایدوب اوتورمش * چرا کفتم
بشهر اندر نیایی * که بار بند ازدل برکشایی * چرا کفتم تقدیری کفتم چرادر ضرورت
وزن ایچون قلب مکان ایلدی (بشهر با حرف صله (اندرآنی تأکید ایدر (نیایی فعل نفی
مستقبل مفرد مخاطب کلمزسین دیمکدر (که حرف تعلیل (بار بند بیانیه در اکثر نسخ
بویله واقعدر و اقل قلیلنده باری یا ایله واقعدر و بونکله فریفته او لوب معناسنی برکره ردشمعی
کوکلدن بندی چوزه سین یعنی غمی دفع ایده سین دیین ایکی وجهله خطا ایلمش (باری یی کره
معناسنه اخذ ایلسنده و بندی غم معناسنه بونده خود باردن مراد یوکدر وبندن اکل وشرب
وسائر لوازم انسانیه در (وبند قید معناسنه اولدیغنه برکشایی دلیل واضحدر (بر حرف تأکید
(کشایی فعل مضارع مفرد مخاطب اچه سین دیمکدر (محصول بیت) دیدم شهره نیچون کلمزسین
تا کیم قید اخراجات یوکنی کوکلکدن اچه سین یعنی ازاله ودفع ایلیه سین * بکفت انجا پری
رویان نغزند * چو کل بسیار شد پیلان بلغزند * پری روی وصف ترکیبیدر (والف ونون
ادات جمعدر (نغزند کوکجك یعنی ایو معناسنه بونده کوزللر مراد در (کل کاف عجمك کسریله
بالحق دیمکدر (بلغزند فعل مضارع جمع غائبدر قیارلر دیمکدر (محصول بیت) مغاره
نشینه نیچون شهره کلمزسین دینجه دیدی انده کوزل پری ریلر واردر که بزی یولیمزدن چیقاررلر
(مصراع ثانی مقام تعلیلده در یعنی چونکه بالحق چوق اوله فیللر البته قیاراشترکبی زیرا
نعلی اولمز یعنی هرنقدر که زاهد وعابد ایسه مده کوزللر چوق اولنجه بی اختیار کوکل میل ایدر
* این بکفتم و بوسه برسروروی * هم دیکر دادیم ووداع کردیم * هم دیکر بری بریمزك دیمکدر
بعض نسخه ده هم دیکر یرینه یکدیکر واقعدر مآل بردر (محصول ترکیب) بو بیتلری سویلدم یعنی
اوقودم وبری بریمزك باشنی ویوزینی اوپدك ووداع ایلدك یعنی ایریلشدك * مثنوی * بوسه دادن
بروی دوست چه سود * هم دران لحظه کرد نش پدرود * لحظه بونده ساعت معناسنه در
(کرد نش شین دوسته راجعدر پدر ود باء عجمله استعمال ایدر عجم وروميلر باء عربیله اسنلك
معناسنه عربجه تحیت دیرلر (مثلا سفره کیدن کشی یه سنی خدایه اصمر لدق دیمکه ویرنده قالنه
بویله دیوب شادواسن قال دیمکه پدرود دیرلر (محصول بیت) دوستك وجانانك رویته بوسه ویرمك
یعنی کید جك زمانده یوزین اوپمك نه فائده وهم اول وقتده انی پدرود ایتك (یعنی اسنلك نه فائده
زیرا تأثیر الم ومحنت فراق ینه باقیدر تحیت ودر ودایله مندفع اولماز * سبب کویی وداع یاران کرد *
روی ازین نیمه سرخ وزان سوزرد * (سبب سبنك کسریله الدر (کویی کانه معناسنه در (وداع
توديع معناسنه اسمدر سلام تسلیم معناسنه وکلام تکلیم معناسنه اولدیغی کبی (یارانه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (روی تقدیری رویش در (ازین نیمه ازین سودیمکدر (سرخ تقدیری
سرخست در (زان سو اول جانبدن (زرد یعنی زردست در (محصول بیت) الماکویا که یارانه
توديع ایلدی (یعنی دوستلرندن مهجور ومفروق اولدی که یوزینك بوجانبی قزل واول جانبی
صاریدر (یعنی فراق المندن نصفی زرد اولمش حاصلی آتش عشقله نصفی قزرمش والم ومحنت
فراقله نصفی صررمش معلوم اوله که ازین وازان بینده تقابل اولدیغی بعضیلر بلمدکلرندن ردابن سیدعلی وسروری
ازین عبارتی ادات تعلیل اعتبار ایلمشلر اجل معناسنه بونده سو لفظنه نصف معناسنی ویرمك
مجازادر (مثنوی یرینه بوقطعه نك ابیاتی اولنده بیت یازان سهو ایلمش * بیت * ان لم امت ردسروری
یوم الوداع تأسفا * لاتحسبونی فی المودة منصفا * ان حرف شرط (لم امت فعل جحد مطلق

متکلم

متکلم وحده در مات یموت دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن اولمزسم دیمکدر (یوم ظرف
زماندر وداع اضافتی فی معناسنه در (وداع واوك فتحیله سابقا مذکور اولان کبیدر اما واوك
کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (تأسف تفعل بابندن مصدر در انتصابی تمیز لکله
ویاحالیتله در متأسفا تقدیرنده (لاتحسبوا فعل نهی جمع مذکر مخاطب در علم بابندن نون حرف
وقایه ویا ضمیر منصوب متصل مفعولی فی المودة جار ومجرور منصفه متعلقدر (منصف اسم فاعلدر
افعال بابندن تحسبونك مفعول ثانیسیدر (محصول بیت) وداع جانان کونده غم وغصه جهتندن
اکر اولمزسم یعنی فراق جاناندن غمناك اولوب اولمزسم محبت ومودتده بنی منصف یعنی اهل انصاف
حساب ایلك حاصلی بنی عاشق ظن ایلك وعشق جانا ندن بکا صادق دیمك بو بیت حضرت
شیخك برغزلینك مطلعیدر ومابعدی (اوقفت راحلتی بارض مودع) (وبکیت حتی
ان بلات الموقفا) (من مات لایبکوا علیه ترحما) (وابکوا لحی فارق المتألفا * حکایت * خرقه پوشی
در کاروان حجاز همراه ما بودیکی از امراء عرب مراورا صد دینار بخشیده بود تانفقهٔ عیال
کند ناکاه دزدان خفاجه برکاروان زدند و پاك ببردند بازرکانان کریه وزاری کردن
کرفتند وفریاد بی فائده خواندن * خرقه پوشی وصف ترکیبیدر (ویاحرف وحدت برخرقه کیجی
یعنی برفقیر (کاروان حجاز لامیه (حجازدن مراد مکه در بوندن غیری بو کتابده برایکی یرده
بویله بیورمشدر (همراه ما لامیه (امرا امیرك جمعیدر بك معناسنه (عربه اضافتی لامیه در هر بونك
کبی یرلرده ادات مفعول اولان رایی تأکیدایدر (تا حرف تعلیل (نفقهٔ عیال لامیه در (عیال عینك
کسریله جمع عیلدر عینك فتحی و یاء مشدده نك کسریله فقیر دیمکدر (دزدان خفاجه لامیه
خفاجه حرامیلری دیمکدر خانك فتحی وجیم معجمه ایله بنی عامردن برقبیله نك اسمیدر (پاك ببردند
جمیع مالملکی آلدیلر هیچ نسنه قومدیلر دیمکدر (محصول ترکیب) برخرقه پوش فقیر کاروان
حجازده بزه یولداش اولدی عرب بکلرندن بریسی بو فقیره یوز التون بغشلمش ایدی تاکیم اهلی وعیالنه
نفقه ایلیه ناکاه خفاجه حرامیلری کاروانی اوردیلر یعنی قافله یی بصدیلر و جمیع مالملکی الدیلر
هیچ نسنه قومدیلر بازرکانلر کریه وزاری یعنی ناله وفغان ایلمکه باشلدیلر و بی فائده فریادا وقومغه
باشلدیلر یعنی ایلدیلر * بیت * کر تضرع کنی وکر فریاد * دزد زر باز پس نخواهد داد * تضرع
تفعل بابندن مصدر در زاریلق ایلمك (دزد مبتد (ونخواهد داد خبری (وزر خبرك مفعولی (و باز پس
اصلنده باز و پس ایدی عطف تفسیری طریقیله صکره ترکیب ایدوب باز پس دیدیلر کرو معناسنه
پس معناسنده کرو صکره دیین استعمالدن آکاه دکل ایمش (محصول بیت) خطاب عام طریقیله رد سروری وشمعی
بیورر اکر تضرع ایدرسك واکر فریاد ایدرسك حرامی التونی کرو ویرمیسردر * مکر آن درویش که برقرار
خود مانده بود وتغیر در و نیامده کفتم مکر آن معلوم ترا نبردند کفت بلی بردند ولیکن مرا با آن
چندان الفتی نبود که بمفارقت آن خسته دل باشم * (محصول ترکیب) جمیع اهل قافله فریاد
وفغان ایلدیلر الا اول درویش که کندی قراری وثباتی اوزره قالمشیدی واکا هیچ وجهله تغیر
کلمامش ایدی دیدم مکر اول سنك معلومکی المدیلر اوله دیدی بلی الدیلر (اما بنم اکا اولقدر
الفت ومحبتم یوغیدی که انك مفارقتی سببیله خسته دل اولام * بیت * نباید بستن اندر چیز وکس دل *
که دل برداشتن کاریست مشکل * نباید فعل نفی مستقبل کرکمز دیمکدر (اندر ادات صله (چیز
اشیادن عبارتدر (وکس انساندن (که حرف تعلیل (کاری یا حرف وحدت (مشکل صفتدر
(محصول بیت) نسنه یه وکیمسه یه کوکل بغلمق کرکمز یعنی برشیئه تعلق قلب جائز دکلدر
زیرا اندن کوکل قالدرمق مشکل ایشدر (چیزی کسه اضافت ایلین سهو ایلمش * کفتم ردا بن سیدعلی
موافق حال منست آنچه تو کفتی که مرا درعهد جوانی باجوانی اتفاق مخالطت بود وصدق مودت

بشاتى كه قبلهٔ چشم جمال او بودوسود وسرمايهٔ عمرم وصال او* (محصول تركيب) درويش حالنى بيان ايدنجه بن درويشه ديدم اول نسنه يى كه سن سويلدك بنم حالمه موافقدر كه بنم جوانلق زماننده برجوانله اتفاق اختلاطم وار ايدى وصدق مودتم برمرتبـه ده كه كورمك قبلهسى انك جمالى ايدى دخى عمرمك سودوسرمايه سى انك وصالى* قطعه* مكرملائكه برآسمان وكرنه بشر* بحسن صورت اودر زمى نخواهد بود* مكر بونك كبى يرلرده ترجى معناسنى متضمن اولور (وكرنه والا معناسـنه در (بشر مصراع ثانى يه مرهوندر (بحسن باحرف مصاحبت حسن صورت او اضافتلرى لاميه لردر زمى دن نون تأكيد ضرورت قافيه ايچون حذف اولنمشدر زيرا زم صوق معناسنه در وياحرف نسبت ونون حرف تأكيد نسبت وارض بارد بالطبع اولديغيچون اكا زمين اسم ايلديلر (محصول بيت) مكرآسمانده ملائكه انك حسن صورتيله اوله والايروزنده بشرانك حسن صورتيله اولبسر دكلدر يعنى اكامشابه ونظير مكرفلكده ملك اوله يوخسه يريوزنده اكا مشابه بشراولمز* بدوستى كه حرامست بعداز وصحبت* كه هيچ نطفه چواوآدمى نخواهد بود* بدوستى باحرف قسم (ويا حرف وحدت وياحرف مصدر (كه حرف رابط صفت وياحرف بيان حرامست مقدم خبر (وصحبت مؤخر مبتدا (كه حرف بيان (نطفه بونده ارك صوينه ديرلر اما منى اعمدر (محصول بيت) بردوست حقيچون آنجلين دوست كه اندن صكره برغيرى دوستله صحبت حرامدر ياخود دوستلق حقيچون كه مذكور دوستدن صكره غيرى دوستله صحبت حرامدر كه هيچ برآدم نطفه سى انك كبى ادمى اولمايسرردوستى ياسى حرف مصدراولنجه مصراع ثانيده كه حرف تعليل اولور غفلت اولنميه* ناكاه پاى وجودش بكل اجل فرورفت ودودفراق ازدودمانش برآمد روزها برسرخاكش مجاورت كردم وجملهٔ بيتها كه درفراق اوكفتم اين بود* (پاى وجود بيانيه باحرف صله (كل اجل ده بيانيه (فرورفت باتدى ديمكدر (دود فراق بيانيه (دود مان قوم وقبيله ديمكدر (برحرف استعلا (سرخاك مقبره اوجى ديمكدر (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر قوكشيلق معناسنه (امابونده ملازمت ومداومت مراددر (جملهٔ بيتها لاميه در (كه حرف رابط صفت (محصول تركيب) (ناكاه مذكور جوانك پاى وجودى كل اجله باتدى وفراق توتونى قوم وقبيله سـندن قالقدى يعنى ماتمين چكديلر بنـده نيجه زمان مقبره سى باشى اوجنده مجاور وملازم اولدم وانك فراقنده سويلديكم ابيا تدن بونلر بعضيدر* قطعه* كاش كان روز كه درپاى توشـد خاراجل* دست كيتى بزدى تيغ هلاكم برسر* (كاش كاشكى معناسنه در (كه حرف بيان (آن روز اول كون ديمكدر (كه حرف رابط صفت (در حرف صله (پاى تو لاميه (شد رفت معناسـنه در (خاراجل بيانيـه (دست كيتى لاميه در مجازا (بزدى حكايت حال ماضى اوره ايدى ديمـكدر (تيغ هلاك بيانيـه در مجازا ميم متكلم معناده سره مقيـد در (محصول بيت) كاشكى اول كون كه سـنك اياغكه كندى (يعنى باتدى اجل ديكنى دست كيتى باشمه هلاك تيغينى اوره ايدى يعنى نه اولايدى سن اولدكده بنـده هلاك اولوب كيديدم* تادرين روزجهان بى تونديدى چشمم* اين منم برسرخاك توكه خاكم برسر* تاحرف تعليـل (جهان نديدينك مفعول صريحى در (وبى تو غيرصريحى (چشم فاعلى (اين بونده اشته معناسنه اسم اشارتدر (برسرخاك تو لاميه لردر (كه حرف تمنى (خاكم برسرميم متكلم معنـاده سره مقيد در دعاء عليه در طپراق باشمه ديمكدر (محصول بيت) نوليدى بن هلاك اوليدم تاكيم بوكونده جهـانى سنسز كوزم كـورميدى اشته بنم سنك مقبرك اوجنده كه طپراق باشمه يعنى طپراق باشمه اولسون ديمكدر جهانده جانانسز قالد يغمه كندينـه بد دعا ايدر* قطعـه* آنكه قرارش نكرفتى وخواب* تاكل ونسرين نفشـاندى نخست* آنكه

اصلنده انكس كه در (كس حذف وايصال طريقيله حذف اولنوب كه يرينه قائم اولوب حرفيدن اسميتـه دوندى (قرارش مصدرك فاعلنه اضافتيدر (وضميركه يه راجعـدر (حبيبه ارجاع ايلينلر مذكور حذف وايصال احوالنى بيلمزلرايمش (نكرفتى ياحرف حكايه طوتمزدى ديمكدر فاعلى تحتنده كه يه راجعـدر ضمير ومفعولى قرار وخوابدر امافاعلى تحتنـده قراره راجع ضمير ومفعولنى مذكورشين ضميرى طوتنلر عجب پريشان سويلمشلر (ظاهر بودركه علوم عربيـه ده مطـالعه لرى بويله اولسه كرك غرابت بونده دركه استقـامت اوزره معنى ويره نك مرادنى بعضيـلر فهم ايده ميوب تعرض ايلمسى وار (خواب قراره معطوفدر اويقو ديمكدر (تا حرف توقيت (نفشاندى فعـل نفى حكايت حال ماضى صاچميدى (نخست اول (محصول بيت) اول جانانكه قرار وخواب طوتمزدى يعنى قرار ايلمزدى واويقواويومزدى مادامكه اول دوشكنه كل ونسرين صاچميدى حاصلى دوشكنه كل ونسرين صاچمينجه ياتوب اويومزدى* كردش كيتى كل رويش بريخت* خاربنـان برسرخاكش برست* كردش اسم مصـدر (كيتى يه اضافتى لاميـه در (كردشدن مراد تغير وتبدلدر (كل روى بيانيـه (خاربن ديكن اوجاغى نتكه كل بن ديرلر كل اوجاغنه حاصلى شنلكدن وكورلكدن كنايتـدر (والف ونون ادات جمعدر شذوذا بوندن ديب مراد اولدقده بنى مضاف ايدرلر وبن خار ديرلر بس بونده ديكن ديبلرى ديينـلر اصطلاحدن آكاه دكللرايمش (با حرف تأكيد (رست رانك ضميـله بتـدى ديمكدر (محصول بيت) فراشنه كل ونسرين صاچمينجه اويوميانك شمـدى كردش كيتى وتغيروتبدل احوال جهان كل كبى رويني دوكدى مقبره سى طپراغى اوزره قوجق قوجق ديكنلر بتدى يعنى مقبره سنى ديكنلر قاپلدى* بعد ازمفـارقت اوعزم كردم ونيت جزم كه بقيهٔ زندكانى فرش هوس درنوردم وكرد مجـالست نكردم* مفـارقت او مصدرك مفعولنه ويا فاعلنه اضافتيـدر (عزم قصد معناسـنه (نيتده قصد معناسنه در (جزم بونده اسم مفعول معنـاسنه در يعنى نيت مجزوم ومقرر ديمكدر (كه حرف بيان (بقيهٔ زندكانى لاميه (ويا حرف مصدر (فرش هوس بيانيه (در حرف تأكيد (نوردم فعل مضارع متكلم وحده ديرم وديوشررم يعنى هواوهوسى ترك ايدم ديمكدر (كرد مجالست لاميه در مجازا مجالست چوره سنده ديمكدر (نكرم فعل نفى مستقبل چكزنيم ديمكدر (محصول تركيب) مذكور جانانك مفـارقت ووفاتـندن صكره عزم ايلدم ونيت جزم كه عمرمك وحيـاتمك بقيه سنده يعنى مادامكه زنده يم فرش هوا وهوسى دورم يعنى ترك هوا وهوس ايدم ومجالست ومصاحبت اطرافنده وچوره سنده چكزنميم يعنى شمدنكرو دلبرسوميم ديمكدر حاصلى عزلت وخلوت اختيـار ايدم* قطعه* سود دريانيك بودى كرنبودى بيم موج* صحبت كل خوش بدى كرنيستى تشويش خار* سوددريا لاميه (بودى ياحرف حكايه (بيم موج لاميه (صحبت كل مصدرك مفعولنه اضافتيدر (بدى اصلنـده بودى ايدى ياء حكايه ايله واو ضرورت وزن ايچون حذف اولندى (نيستى ياحرف حكايه يوق ايمش سه ودكل ايمش سه ديمكدر (تشويش خار مصدرك فاعلنه اضافتيدر (محصول بيت) دريانك فائده سى ايو اولوردى اكرموج قورقوسى اولميدى كلك صحبتيده خوش ايدى وياخوش اولوردى اكرديكن زحمتى وبلاسى اولمسه يعنى كوزللرايله مصاحبت ومخالطت لطيف ايدى اكرهجران المى وفراق بلاسى اولمسه* دوش چون طاوس مى نازيدم اندرباغ وصل* ديكر امروز ازفراق يارمى پيچم چومار* مى نازيدم مى ماضى اولنده حكايت حال ماضى افاده ايدر نازلنورم ديمكدر (باغ وصل بيانيه (محصول بيت) دون كيجه طاوس كبى وصل باغنده كوه نورم و قوازم يعنى وصل جانان ايله تفـاخر ونازايدردم ليكن بوكون يارك

رد شراح جميعا
كه بهرحال بومقامده حبيبدر
فتدبر للطامع
رد سرورى وشمعى

رد شراح جميعا

فراقندن مار كبی بورولور وبوكلورم یعنی اضطراب وبی حضورلغمدن یلان كبی قیور بلور
ودور یلورم* حكایت* یكی را ازملوك عرب حدیث لیلی ومجنون بكفتند وشورش حال او باكال
فضل وبلاغت سردر بیابان نهاده است وزمام اختیارازدست داده بفرمودش تاحاضر آوردند
ملامتش كردن كرفت كه درشرف انسانی چه خلل دیدیكه خوی حیوانی كرفتی وترك عیش آدمی كفتی
مجنون بناليدو كفت* بریسنه عرب بكلرندن لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر (شورش اسم مصدردر
قرش مورش معناسنه یعنی اختلاط (حاله اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (اوضمیری مجنونه
راجعدر (كه حرف بیان (با حرف مصاحبت (كال فضل مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(بلاغت فضله معطوف (سرنهاده نك مفعول صریحی (ودر بیابان غیرصریحی (درحرف صله در
(زمام اختیار بیانیه (بفرمود فاعلی ملك عرب (وشین ضمیر مجنونه راجعدر ومعناده آوردنده
قیددر (ملامتش ضمیری مجنونه راجعدر (كه حرف تعلیل (شرف انسانی بیانیه (كه حرف
تعلیل (خوی حیوانی بیانیه (ترك عیش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (آدمی یه اضافتی لامیه
(كفتی ترك لفظیله مستعمل اولیجق كردی معناسنه در (مجنون بوسوزلری ایشدیجك ایكلدی مطلـــ
ودیدی (محصول تركیب) عرب پادشاهلرندن برینه لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر ومجنون
حالنك قارشقلغی كه كال فضل وبلاغتله باشنی بیابانه قومش وزمام اختیارینی الدن ویرمش
پادشاه بیوردی تاكیم مجنونی احضار ایلدیلر مجنونی ملامت ایلمكه باشلدیكه شرف انسانیده
نه خلل ونقصان كوردك كه حیوانلق خوین طوتدك وانسان دیرلكنی ترك ایلدك یعنی نوع انساندن
قاچوب طاغلره دوشدك مجنون ایكلدی ودیدی* بیت* ورب صدیق لامنی فی ودادها*
الم یرها یوما فتوضح لی عذری* بوبیت حضرت شیخك برغزلندندر (پس مؤنث ضمیرلری
كندی حبیبه سنه راجعدر (لیلی یه ارجاع مجازیدر شویله معلوم اوله (رب بونده تكثیر افاده
ایدرحرفدر (صدیق دوست دیمكدر نیجه دوستلر دیمكدر (لام فعل ماضی مفرد مذكرغائبدر لوم
ایلدی یعنی قاقدی وآزارلدی (نون حرف وقایه (ویاضمیرمنصوب متصل مفعولی (فی حرف جر
لامیه متعلق (ودادواوك فتحیله دوستلق دیمكدر (وضمیرمؤنث معهودبرحبیبه یه راجعدر (الم یرها
همزه حرف استفهام (لم یر فعل جحد مطلق مفرد مذكرغائب فاعلی تحتنده صدیقه راجع ضمیردر
وضمیر منصوب متصل معهود حبیبه یه راجعدر (یوما ظرف زمان ایامدن بركون دیمكدر فتوضح
جواب استفهام ان مقدرله منصوب (فان توضح تقدیرنده فاعلی تحتنده حبیبه یه راجع ضمیر در
افعال بابندن كه اوضح یوضح در (لی جار ومجرور توضح یه متعلق بم ایچون یعنی بم (مفعول غیر
صریحیدر توضحنك (وعذری عینك ضمیله تقدیرا منصوب مفعول صریحی (محصول بیت) نیجه
دوست بنی لوم وآزارایدر اول جانانه نك محبتنده انی بركون كورمدیمی تاكیم بم عذریمی ایضاح واظهار
ایلیه یعنی جانانی بركون كورمش ایمش سه بنی آزار ایلمیوب عذرمی قبول ایدردی (بوغزلك مطلعی
(بیت) (امطلع شمس باب دارك ام بدر) (اقدك ام غصن من البان لا ادری* قطعه* كاش كانان كه
عیب من جستند* رویت ای دلستان بدیدندی* كانان (كه حرف بیان (ایكنجی كه حرف رابط
صفت (عیب من لامیه (وجستندك مقدم مفعولی (رویت بدیدندینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت)
كاشكی انلركه سنك محبتكده بنم عیبم استدیلر یعنی عشقكده سنك بنی تعییب ایلدیلر ای دلستان یعنی
ای كوكل آلیجی جانان سنك یوزوكی كوره لردی* تابجای ترنج درنظرت* بیخبردستها بریدندی*
تاحرف تعلیل (باحرف صله (جای ترنج لامیه بدل ترنج دیمكدر (درنظرت یعنی درحضورت
مصراع ثانی مقام حالده واقعدر بدیدندی (وبریدندی یالری حرف حكایه در (محصول بیت) ای
دلستان كاشكی بكا طعن ایدنلر یوزوكی كوره لردی تاكیم سنك نظركده وحضوركده سكاحیران

اولدقلرندن كندیلرندن بی خبرایكن ترنج یرینه اللرین كسرلردی حضرت یوسفی كورن مصرك
خاتونلری كبی نتكه آیت كریمه بیانده كلجكدر ان شاء الله تعالی* تاحقیقت معنی برصورت
دعوی كواهی دادی* تاحرف تعلیل (حقیقت معنی لامیه مراد حسن لیلادر (بر حرف استعلا
(صورت دعوی لامیه مراد دعوی عشق ومحبت صادقدر (كواه كاف عجمك ضمیله ویاء
اصلیه ایله شاهد دیمكدر طانق معناسنه (محصول تركیب) كاشكی ای دلستان یوزوكی
كوره لردی تاكیم سنك حسن وجمالك بنم دعوای صدق وعشق ومحبتمه شهادت ویریدی حضرت
یوسفك كال جمالی زلیخانك افراط محبتنه شهادت ویردیكی كبی* قال الله تعالی فذلكن الذی لمتننی
فیه* معلوم اوله وقتا كه زلیخا حضرت یوسفی افراط محبت ومودتله سودی ایسه وانواع حیله لر
ایله وصالنه طالب اولدی ایسه مصرك خاتونلری بو حالی ایشتدیلر وتعییب ایلدیلركه عزیزك
خاتونی عبد كنعانی سند عاشق اولمش دیو (پس وقتا كیم زلیخا بونلرك غیبت ومكرلرینی استماع
ایلدیسه بونلری یانه دعوت ایلدی (وحضرت یوسفی برحجره یه پنهان ایلدی (وبونلرایچون
برعالی مجلس پیدا ایلدی (وكلدكلرنده هر برینه بركسكن بچاق ایله برترنج ویردی كه صویك
سزكله ترنج مرباسی تدارك ایده لم دیو (پس بونلر ترنجی صویركن حضرت یوسفه چیق بونلره
برجلوه ایله دیدی (حضرت یوسف بونلره كوزندكده كمال دهشت وحیرتلرندن ترنج یرینه
اللرین دوغرادیلر (وحضرت یوسفك حسننی اكبار واستعظام ایلدیلر (ودیدیلر حاش لله
بو بشردكلدر (بودكلدر الاملك كریمدر (یعنی مكرم ومعزز فرشته در دیدیلر (اندن صكره زلیخا
دیدی (فذلكن الذی لمتننی فیه (ذلك ایله حضرت یوسفه اشاتدر (وكن ایله خاتونلره مخاطبدر
الذی اسم موصولدر (لمتن فعل ماضی جمع مؤنث مخاطبه درقلتن كبی (ونون مكسور حرف
وقایه در (ویا ضمیر منصوب متصل متكلمدن كنایتدر فعلك مفعول صریحی در (فیه ضمیر
(حضرت یوسفه راجعدر (ومضاف محذوفدر فی افتتانه دیمكدر (محصول تركیب) اشته بودر
ای خاتونلر اول عبد كنعانی كه بنی لوم ایلدیكز انك محبتنده واكا مفتون اولدیغم ایچون واكر
بوندن اول بونك جمال باكالنی كوریدیكز بنی معذور طوتوب لوم ایلمز دیكز* ملك رادر دل
آمد كه جمال لیلی را مطالعه كند تابداند كه چه صورتست كه موجب چندین فتنه است بفرمود
طلب كردن در احیای عرب بكردیدند وبدست آوردند وپیش ملك در صحن سراچه بداشتند
ملك درهیئت او نظر كرد شخصی دیدسیه فام ضعیف اندام درنظرش حقیر آمد بحكم ان كه
كمترین خدام حرم او بجمال ازو پیش بود وبزینت پیش مجنون بفراست دریافت وكفت
ای ملك ازدریچهٔ چشم مجنون بجمال لیلی نظر بایست كرد تاسر مشاهدهٔ او برتو تجلی كند*
ملك را را ادات تخصیص (دردل درحرف صله (تاحرف تعلیل (احیا حیك جمعیدر قبیله
معناسنه (بكردیدند فعل ماضی جمع غائب چكزندیلر (یعنی ارادیلر (سراچه تصغیر
سرادر (فام كونه دیمكدر یعنی رنك (كمترین خدام حرم اولامیه لردر (بجمال باحرف ظرف
(ویاحرف مصاحبت (پیش باء عجمله ایلری دیمكدر (بعض نسخه ده درپیش واقعدر مآل بردر
(بزینت بانه سابق كبیدر بیش زیاده دیمكدر (دریچه تصغیر دردر قپوجق معناسنه در (چشم
مجنونه اضافت بیانیه (وبولامیه (باحرف صله (جمال لیلی لامیه (بایست كرك دیمكدر (كرد مصدر
معناسنه در (تاحرف تعلیل (سرمشاهدهٔ اولامیه لردر (تجلی تفعل بابندن مصدر درظهور
معناسنه (محصول تركیب) ملكك كوكلنه كلدی كه جمال لیلایی مطالعه ایلیه تابله كه نه صورتدر
كه بوقدر فتنه یه باعثدر طلب ایلمكه بیوردی عرب قبایلنده دولاندیلر یعنی ارایوب اله كتوردیلر
وپادشاهك اوكنده وقرشوسنده سرا یجغنك میدانندە طورغوردیلر (پادشاه آنك هیئتنه

(یعنی شکلنه نظر ایلدی قره یغز وضعیف اندام برشخص کوردی (یعنی لیلی بویله ایدی
نظرنه حقیر کلدی (یعنی حقیر کورندی اول سببله که حرمنك خدامنك الا کسکر کی کوزللکده
اندن ایلری ایدی (وزینت وزیورده اندن ارتق (مجنون ملکك لیلا یی حقیر کوردیکنی فراستله
اکلادی ودیدی ای ملك مجنونك کوزی پنجره سندن جمال لیلا یه بقمق کرك تا کیم انك
مشاهده سنك حقیقتی تجلی ایدوب ظاهر اولیدی * مثنوی * تا بر درد من رحمت نیاید *
رفیق من یکی هم درد باید * (محصول بیت) سکابنم دردمه رحمت کلمز (یعنی سن بنی اسیرکزسین
بنم رفیق ویارم بر همدرد کرکدر یعنی کندی حالمه موافق ومناسب بر اهل درد کرکدر
* که با او قصه می کویم شب وروز * دو هیزم را بهم خوشتر بود سوز * که حرف تعلیل (با حرف
صله (هیزم اودون (بهم بری بریله (محصول بیت) بکابنم کبی اهل درد کرك تا کیم اکا قصهٔ
درد عشق ومودتی کیجه و کوندز سویلیم (زیرا ایکی اودونك یانشی بری بریله خوشترقدر تنها
برینك یانشندن (یعنی کشی دردینی اهل دردہ سویلمك یکرکدر بی دردہ سویلمکدن * نظم *
مامر من ذکر الحمی بمسمعی * لو سمعت ورق الحمی صاحت معی * ما اسم موصولدر الذی معناسنه
(مر فعل ماضی مفرد مذکر غائب نصر بابنك مضاعفندن مرور ایلدی (یعنی کچدی
دیمکدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر مانك وماصله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (من حرف جر اسم موصولده اولان ابهامی بیان ایدر (مر یه متعلقدر (ذکر لفظا مجرور
من ایله مضاف اولمشدر حمایه (وحمی تقدیرا مجرور مضاف الیه در (وحمی حانك کسری ومیمك
فتحیله چایر قوریسنه دیرلر (و کاه اولور که جانانه نك منزلنه حمی دیرلر آهو اولان حمایه
تشبیه طریقیله (بمسمعی باحرف جر مریه متعلق ومسمع میم اولك کسری وسکون سینله
ومیم ثانینك فتحیله اسم آلت سمع که نردمرادقولق در ویاء متکلم ضمیر مجرور متصل محلا مجرور
مضاف الیه (لو حرف شرط (سمعت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه علم بابندن اعرابدن محلی یوق
فعل شرط (ورق واولك ضمی ورانك سکونیله جمع ورقاء در حمر حمراء نك جمعی اولدیغی کبی
طاغ کوکرجنی که جمعی کولك رنکنده اولور ترکیجه تحته کوکرجنی وهپال دیرلر لفظا مرفوع
فاعلی سمعت در مضاف اولمشدر حمایه (صاحت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در ضرب بابندن
فاعلی تحتنده ورقه راجع ضمیر در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق جواب لو در وجملهٔ شرط
وجواب اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر (صیحه صوتی قالدرمقدر (یعنی آواز ایله چاغرمقدر
مع ظرفیتی لازم اسمدر مضافدر ضمیر متکلمه جار مجرور یله اعرابدن محلا منصوب حالدر صاحت
فاعلندن (محصول بیت) شول نسنه که بنم قولاغمدن کچدی منزل جانان ذکرندن یعنی منزل جاناندن
بنم سمعمدن مرور ایلین خبرلرا کر اول نسنه یی یعنی اول مذکوری ورق حما ایشید سیدی بنمله
بله صیحه وفریاد ایدردی ذوق وصفادن لفظ حمی که منزل جاناندن عبارتدر انی تکرار ظاهرا
ذکر ایلدیکی استلذاذ طریقیله در والا اضمار مقامی ایدی زیرا معرفه معرفه لکله اعاده اولسه
اکثر بودر که ثانی عین اول اوله (بیت) تالله یا ظبیات القاع قلن لنا) (لیلای منکن ام لیلی من البشر)
* یا معشر الخلان قولوا للمعافی * لست تدری ما بقلب الموجع * یا حرف ندا (معشر میمك وشینك
فتحه لریله وعینك سکونیله اسم جمعدر قوم ورهط کبی لفظندن مفردی یوقدر بلوك دیمکدر
(خلانه اضافت بیانیه در (خلان خانك ضمیله خلیلك جمعیدر دوستلر دیمکدر (قولوا فعل امر
جمع مذکر مخاطب سویلك دیمکدر (للمعافی لام اول حرف جر قولوا یه متعلق وثانی حرف تعریف
(معافی مفاعله بابندن اسم مفعول مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن (تقدیری رجل معافی در
(یعنی عشق ودرد بلاسندن عافیت وسلامت بولمش کیمسه مراددر (معلوم اوله که مصراع اول

معافینك الفی اوزره تمام اولور (وفی مصراع ثانینك اولی وابتداسی اولور و بو اسلوب اشعار عربده
چوق واقعدر و بو اسلوبه مرهون دیرلر (و بونك کبی اشعار مصراع یازلمز بلکه متصل
یازیلور فاحفظ ولا تغفل (لست افعال ناقصه دن مفرد مذکر مخاطب دکلسین دیمکدر (تدری
فعل مضارع مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقصندن (لست تدری اکلر و بلور دکلسین
دیمکدر (ما اسم موصولدر الذی معناسنه (با حرف ظرف ویا حرف الصاق (قلب معروف (موجع
اسم مفعولدر افعال بابندن (یعنی مفرد مذکر غائب مثال واویدن (وجع واوك وجیمك فتحه لریله
آغری یه دیرلر موجعك جیمی تشدیدیله قید ایلین وجود شریف عجب وزن طبعه مالك ایمش ردسروری
جزاه الله (محصول بیت) ای دوستلر زمره سی عشق دردندن سلامت وعافیتده اولان کیمسه یه
سویلك سن بیلور دکلسین (یعنی بیلمزسین شول نسنه یی که دردلی کوکلده در (یعنی عشق
دردندن خبردار دکلسین دیمکدر تقدیری ما حصل فی قلب الموجع ویا ما التصق بقلب الموجع
دیمکدر (موجعده عیندن صکره یا اثبات ایلین اشعار عرب املاسندن آکاه دکل ایمش * نظم * ردشمعی
تن درستان را نباشد درد ریش * جز بهم دردی نکویم درد خویش * (تن درست صاغ معناسنه در
زیرا تن بدن دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر (را حرف تخصیصدر (درد ریش لامیه یاره آغریسی
دیمکدر (بهم با حرف صله (همدرد دردداش دیمکدر (درد خویش لامیه (محصول بیت)
صاغ اولان کیمسه لرك یاره آغریسی اولماز (یعنی بی درد اولور پس کندی دردمی همدرد اولان
کیمسه دن غیری یه دیمزم * کفتن از زنبور بی حاصل بود * با یکی در عمر خود ناخورده نیش *
زنبور آری دیمکدر عربیدر (فارسیده منج دیرلر میمك ضمیله (با حرف صله (نیش بونده آری
ایکنه سیدر (محصول بیت) آریدن وایکنه سندن سوز سویلمك بی فائده در بر کیمسه یه که تمام عمرنده
آری ایکنه سنی یمش اوله (یعنی اهل درد اولمیان اهل دردك حالنی بیلمز * تا ترا حالی نباشد همچو ما *
حال ما باشد ترا افسانه پیش * تا حرف توقیت در مادام معناسنه (ترا را حرف تخصیص (حالی یا حرف ردشمعی
تنکیر حرف وحدت دیین خطا ایلمش (حال ما لامیه (محصول بیت) مادام که سنك حالك بزم حالمز
کبی اولمیه بزم حالمز سنك قتکده افسانه اولور یعنی بی فائده حکایه وآوردصاورد اولور * سوز من
با دیکری نسبت مکن * او نمك بردست ومن برعضو ریش * محصول بیت) بنم سوز وکدازمی غیره
نسبت ایلمه یعنی بو سوز که سنده وار غیرده ده وار دیمه زیرا توزلك یاره سز آوجنده در و بنم
یاره لی عضومده در حضرت شیخ مذکور ابیاتی مجنون جانبندن بیورر خطاب عام طریقیله مقصود
قصه دن حصه در فتدبر * حکایت * قاضی همدان را حکایت کنند که با نعلبند پسری
سرخوش بود ونعل دلش در آتش روز کاری در طلبش متلهف بود و پویان و مترصد وجویان
وبرحسب واقعه کویان * (قاضی همدان را لامید (ورا ادات مفعول (امام یافعی تاریخنده یازمش
(همدان هانك ومیمك وذال معجمه نك فتحه لریله دیار عجمده برشهردر اما هانك فتحی ومیمك سکونی
وذال مهمله ایله یمنده برقبیله نك اسمیدر بویله بیورمش) لیکن مذکور همدان دال مهمله ایله
مشهوردر (قاضینك اضافتنده همزه اثبات ایلین املادن آکاه دکل ایمش (با حرف صله اعتبار ردشمعی
اولنورسه سرخوش مست معناسنه اولور اما حرف مصاحبت اعتبار اولنورسه باشی خوش
ایدی دیمك اولور (نعلبند پسرده ایکی وجهه محتملدر نعلبند اوغلانی ونعلبند اوغلی دیمك اولور
(نعل دلش بیانیه ولامیه در (در آتش بونده بر بود تقدیر اولنور بونك اصلی بودر که بر کیمسه یی
بر کیمسه یه مطیع ومنقاد ایلمك مراد اولسه طالبك ومطلوبك اسمنی وسر یانجه بر قاچ اسمی استعماله
کلمامش بر آت نعلنه یازوب آتشه براغورلر علی الفور تأثیر ایدر بونده استعاره طریقیله قاضینك
کوکلنه نعل اطلاق ایلمش آتش عشقه دوشوب یاند یغیچون (روز کاری یا حرف وحدت یعنی

برزمان (متلهف تفعـل بابندن اسم فاعلدر متحسر معناسـنه یعنی حسرتلی ایدی (پویان
متلهفه معطوف صفت مشـبهه در (پو یدندن یلکن دیمکدر پویانی حال طوتنلر بی حال
ردابن سیدعلی وسروری
ایمشلر (مترصد مترقب معناسنه (مترصد تفعل بابندن اسم فاعلدر یعنی اوغلانی کوزدیجی ایدی که
نه حالده ونه کارده در دیو نتکه عشاقك عادتیدر معشوقله مقیداولمق (جویانده صفت مشبهه در
رد شراح جمیعا رد سروری وشمعی
جو یدندن جستن دن دینلرخطا ایلمشلر (حسب حانك وسینك فتحه لریله مقدار معناسـنه در
وقعه یه اضافت لامیه در (کویانده صفت مشـبهه در (کو یدندن (کفتن دن دینلر یلمزلك
ایلمشلر (محصول ترکیب) (قاضی همدانی حکایت ایدرلر حضرت شیخك بوسوزنده ابهام ظاهردر
یعنی محتملدر که همدان قاضیلرندن برقاضی اوله ویاشیخك زماننده اولان قاضی اوله که برنعلبند
پسره عاشق ومست ایدی (یعنی وصالنه طالب ایدی واناك محبتندن نعل دلی آتشده ایدی برزمان انك
طلبنده حسرتلی و پو ینده ایدی ومترقب وجو ینده ایدی ومقدار واقعه سنه وحسب حالنه نسبت
کو ینده یعنی جوانله سرکذشتنه کوره بور باعی بی اوقوردی * رباعی * درچشم من آمدان سهی
سرو بلند * بربود دلم زدست ودر پای افکند * (درحرف صـله (چشم من لامیه (آمد بونده
کردی کوزینه کلمکدن مراد انی کورمکدر (سهی سروه وقده صفت اوله کلمشدر (پس کاه مقدم
اولور موصوفدن وکاه مؤخر طغری سرو دیمکدر (بلند بانك فتحی وضمیله یوجه دیمکدر
(بربود با حرف تأکید (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائب قاپدی دیمکدر بونده را
ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور (دلم زدست تقدیری دل زدستم در (درپای درحرف صـله
(افکند فعل ماضی مفرد غائب براقدی دیمکدر (محصول بیت) بنم کوزومه دوش اولدی اول
طغری بلند سرو (یعنی اول سروکبی سهی قد وبلند قامت جانان حاصـلی منظورم اولدی
بویله اولنجه کوکلمی الدن قاپدی وایاغه براقدی یعنی دلمك قدرینی بلمیوب اهانت وحقارت ایلدی
* این دیدهٔ شوخ می کشد دل بکمند * خواهی که بکس دل ندهی دیده ببند * دیدهٔ شوخ بیانیـه
کستاخ دیده دیمکدر کندی دیده سنه اشارت ایدر پس دیدهٔ شوخی مطبوع عبارتیله تفسیر ایدنلر
ردابن سید علی وسروری
بونی محبوبه صفت ظن ایدوب خطا ایلمشلر (دل میکشدك مفعول صریحی (و بکمند غیرصریحی
خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معناء شرطی متضمن استرسك دیمکدر (که حرف بیان
(بکس ندهی نك مفعول غـیر صریحی ودل صریحی ببندك مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه
جواب شرط (محصول بیت) بو بنم کسـتاخ کوزم کوکلی کمند عشق ومحبته چکر (یعنی کوز
کورر وکوکل بی اختیار سور (پس دیلرسك که کیمسه یه کوکل و یرمیه سین کوزوکی بغـله یعنی
رد ابن سیدعلی وسروری
کوزلره باقدرمه که کوکل سووب بلایه دوشمیه دیمکدر ببندك باء استقبالی مضموم اوقیانلر
روستاییلق ایدرلر * بیت * ازیاد تو غافل نتوا نکرد بهیچم * سرکوفتـه مارم نتوانم که بپیچم *
یاد تو مصدرك مفعولنه اضافتیدر زیرا یاد ذکر معناسـنه در (غافل نتوان کرد تقدیری نتوان
غافل کرددر (کرد مصدر معناسنه در زیرا نتوان مضارعت معناسنی متضمندر (بهیچم با حرف
مصاحبت هیچله دیمکدر (سرکوفته مار اصلنده مارسرکوفته ام در اضافت بیانیه تقدیریله
زیرا سرکوفته وصف ترکیبیدر ضرورت وزن ایچون تأخیرقلندی (نتوانم قادر دکلم دیمکدر (که
حرف بیـان (بپیچم فعل اسـتقبال متکلم وحده بور ولام وبوکلم دیمکدر یعنی کمال دردمدن
وزبونلکمدن حرکته مالك دکلم دیمکدر بعض نسخه ده نپیچم نون نافیه ایله واقعدر (پس
سرکوفته دن ازلمش مراد اولمز بلکه اورولمش مراد اولور یعنی باشنه اورلمش مارکبی مالك دکلم (پیچ
وتاب ایلمکه حاصلی اضطراب ایلمکه وبی حضور اولمغه قادر دکلم دیمکدر (محصول بیت)
ای جانان سنی اکمقدن هیچ برنسنه ایله بنی غافل ایلك ممکن دکل یعنی هیچ برنسـنه سنی تذکر

ایلمکه

ایلمکه مانع اوله مز (مارسرکوفتـه ام یعنی باشی ازلمش مارم قادر دکلم که پیچ وتاب اورام نتکه
صاغ اولان ییلان بوریلور وبوکیلور حاصلی دردعشقدن مقتول مارکبی حرکته مالك دکلم
رد سروری ردشمعی
(مصراع اولك معنـاسنی سنی اکمقدن غافل ایلی بیلك اولماز بنی هیچ دیین مقصوده واصل
اولمامشدر (هیچ بهیچ باسنك زیاده سنه قائل اولان اثرنجه کتمش * شنیدم که درکذری پیش
قاضی بازآمد برخی ازین معامله بکوشش رسید رنجیده دشنام بی تحاشی داد وسقط کفت وسنك
برداشت وهیچ ازبی حرمتی فرونکذاشت قاضی بایکی از علمـاء معتبر که همعنان او بود کفت *
کذر لغتده بچد معناسـنه در اما بونك کبی یرلرده یول مراد در (بازآمد باز بونده ادات تأکیددر
نتکه سابقا برقاچ یرده تنبیه اولنمشدر (برخی بعضی دیمکدر بعض نسخه ده طرفی واقعدر مآل بردر
(معامله دن مراد سودیکی قصه سی اوله ویااوقودیغی ابیات واشعـار اوله (رنجیده هاء رسمی
بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور انجنوب دیمکدر (دشنام بی تحاشی بیانیـه در بی باك وبی پروا
دیمکدر (سقط یرامز ونامعقول سوز (برداشت قالدردی دیمکدر (حرمتی یا حرف مصـدر
(فرونکذاشت الحق قومدی یعنی قادر اولدیغی اهانتی اشاغه قومدی (بایکی با حرف صله
(علماء معتبر بیانیـه (همعنان دیزکین دیزکینه بیله کیدنه دیرلر بونده مراد مصاحبدر
(محصول ترکیب) ایشتدمکه پسر بریولده قاضینـك اوکینه کلدی وبرمقـدار بوعشق
معامله سندن ویااوقودیغی ابیات واشعـاردن اوغلانك قولاغینه ایرشدی انجنوب قاضی یه
بی پروا سوکدی ونامعقول کلمـات ایلدی وطاش قالدردیکه قاضی یی اوره یعنی طاشه چاپندی
وهیچ حرمتسزلکدن اشاغه قومدی یعنی بولدیغی اهانتی ایلدی قاضی معتبر علمادن برینه که
رد سروری
کندیله دیزکین دش ایدی دیدی * بیت * آن شاهدی وخشم کرفتن بینش * وآن عقـده
برابروی ترش شیرینش * شاهدی یا حرف مصـدر حرف وحدت دیین خطـا سویلمش
(خشم کرفتن شاهدی یه معطوفدر وایکیسی بیله ببینك مقدم مفعوللریدر (ببین باء عربینك
کسریله فعـل امر مفرد مخاطبدر بینیدندن وشین ضمیر پسره راجعدر (عقده لغتده دوکومه
دیرلر اما بونده قاشده اولان بورشق مراددر (ابروی ترش بیانیه در (شیرین عقده یه صفتـدر
(وشین ضمیرینه پسره راجعـدر (محصول بیت) اول پسرك محبوبلغی وخشم طوتمقلغی
کورسیرایله بونده مخاطب همعنان قاضیدر واول ترش شکل ابروسی اوزرنده عقـدهٔ شیرینی
کور یعنی اول شیرین ومقبول قاشین چاتمسین کورسیرایله (ابرویی ترشه مضـاف قلیوب ترشی
رد سروری وشمعی
عقـده یه وشیرینی ابرویه صفت طوتوب نامطبوع ونامعقول تعقیداته ارتکاب ایدنلر غریب
ناساز وناهموار طبع صاحبلریمش العیاذ بالله تعالی * در بلاد عرب کویند ضرب الحبیب زبیب *
ضرب الحبیب مصدرك فاعلنه اضافتیدر ومفعول متروکدر (وحبیب فعیل مفعول معناسنه در
(زبیب زانك فتحی وبانك کسـریله قوری اوزومه دیرلر (محصول ترکیب) قاضی مذکور بیتی
اوقودقدن صکره دیدی بلاد عربده سویلرلر محبوبك ضربی یعنی کوتکی عاشقـه قوری
اوزومدر یعنی شیریندر دیمکدر * بیت * ازدست تو مشت بردهان خوردن * خوشترکه بدست
خویش نان خوردن * بردهان برحرف صله (بدست خویش با حرف مصـاحبت واضافت
لامیه در (محصول بیت) سنك الکدن ای پسر آغزه یومرق یمك کشی کندی الیله اتمك یمکدن
خوشترقدر * همانا که از وقاحت او بوی سماحت می آید پادشاهان سخن بصلابت کوینـد
وباشند که درنهان صلح جویند * اندن صکره قاضی دیدی (همانا کانه دیمکدر (که حرف بیـان
(وقاحت قلت حیا معنـاسنه (سماحت عطا واحسان معنا سنه در (با حرف مصـاحبت
(صلابت شدت معنـاسنه در (پادشاهان مبتدا ومابعـدی خبری (محصول ترکیب) بکزرکه

پسرك قلت حباسندن احسان قوقوسی كله یعنی بو یله چبلاق ملایمته دلالت ایدر زیرا پادشاهلر
ظاهرا خصمه پك پك سویلرلر اما اولور كه كزلین صلح استرلر پس جائزدر كه پسر دخی
ظاهرا خلق یاننده سركشلك كوستره اما تنهاسی ملایمت اوزره اوله * بیت * انكور
نو آورده ترش طعم بود * روزی دوسه صبر كن كه شیرین كردد * انكور نو آورده بیانیه
(نوآورده تروانده معناسنه در یعنی قورق كه عجم غوره دیر (ترش طعم وصف تركیبیدر
اكشی لذتلی معناسنه در (زیرا طعم طانك فتحیله لذت دیمكدر (روزی یاحرف وحدت
(محصول بیت) تروانده كتورلمش اوزوم اكشی لذتلی اولور بر ایكی اوچ كون صبر ایله كه لذیذ اوله
یعنی دادیه * این بكفت وبمسند قضا باز آمدتی چند از عدول كه ملازم او بودند زمین
خدمت بیوسیدند كه باجازت سخنی داریم در خدمت بكوییم اكرچه ترك ادبست وبزركان
كفته اند * باحرف صله مسند قضا لامیه در محل حكم دیمكدر (باز ادات تأكید (تی یاحرف
وحدت (چند نیجه دیمكدر (یعنی برنیجه شخص (عدول عینك ودالك ضمیله جمع عدلدر
عادل معناسنه (بعض نسخده هدول مزكی واقعدر تفعیل بابندن اسم مفعول (یعنی
پاك عادللر اسم فاعل طوتنلر بیلزایمش (كه حرف رابط صفت (ملازم او اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (زمین خدمت بیانیه (كه حرف بیان (باجازت باحرف مصاحبت (سخنی
یاحرف وحدت (محصول تركیب) قاضی كچن نظم ونثر سوزلرینی سویلدكدن صكره
مسند حكم وقضایه كلدی برنیجه كیمسه عادللردن كه آنك ملازملری ایدی تعظیم وتبجیل
طریقیله زمین خدمتی اوپدیلر یعنی قاضی یه تعظیم ایلدیلر كه برسوزمز واردر اجازتله
خدمتكزده سویلیه لوم اكرچه ترك ادبدر واولولر دیمشلردر * بیت * نه در هر سخن
بحث كردن رواست * خطا بر بزركان كرفتن خطاست * نه حرف نفی روایه مقیددر
(محصول بیت) هر سوزده بحث ایلمك روا دكلدر اولولر اوزره خطا طوتمق خطادر یعنی
هر سوزده كلمات ایلمك جائز دكلدر واكابر اوزره قصور طوتمق قصوردندر * اما بحكم آنكه
سوابق انعام خداوندی ملازم روزكار بندكانست مصلحتی كه بینند واعلام نكنند نوعی
از خیانت باشد طریق صواب انست كه پیرامن این طمع نكردی وفرش ولع درنوردی كه منصب
قضا پایكاهی منیعست تابكناهی شنیع ملوث نكردانی حریف اینست كه دیدی وحدیث این كه
شنیدی * سوابق جمع سابقه در مبتدا (انعامه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر تقدیری
انعامات سابقه در (وخداوندی یه بیانیه (ملازم خبر مبتدا (روزكاره اضافت اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (وبندكانه لامیه (مصلحتی یاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بینند فعل
مضارع جمع غائب كوررلر (نوعی یاحرف وحدت (طریق صواب بیانیه (پیرامن اطراف
(این طمعه اضافتی لامیه در (نكردی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب كردیدندن كاف عجمك
فتحیله دونمك معناسنه (نكردی دولانمیه سین دیمكدر (فرش ولع بیانیه (ولع واوك ولامك
فتحه لریله حرص معناسنه در (درحرف تأكید (نوردی نونك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد
مخاطب دوره سین ودیوشیره سین دیمكدر (كه حرف تعلیل (منصب قضا بیانیه (پایكاه بونده
مرتبه دیمكدر (ویاحرف وحدت (منیع محكم دیمكدر (تاحرف تنبیه (بكناهی باحرف مصاحبت
ویاحرف وحدت (شنیع چركین (ملوث اسم مفعولدر بولاشق معناسنه (نكردانی فعل نفی
استقبال مفرد مخاطب ایلمیه سین دیمكدر (نكردانی فعلنی نون یرینه میم یازوب فعل نهی ظن
ایدوب ای لاتجعله ملوثا بالذنب الشنیع دیین فارسی بی غریب ملوث بیلورمش (محصول تركیب)
قاضی یه عدول دیركه اما اول سببله كه افندینك انعامات سابقه سی بنده لرك زمانه ملازمدر

ردشمی

رد سروری

یعنی

یعنی بزسنك نعمتكله حاصل اولمشز تمام عمر یمزده نعمتك بزه ملازم اولوب بزدن منفك اولمامشدر
(ایمدی بو بنده لر برمصلحتی كه كوره لر واعلام ایلمیه لر خیانتدن برنوع اولور پس طریق
صواب اولدر كه بو طمعك اطرافنده چكزنمیه سین وشدت حرص فرشنی دوروب دیوشیره سین
زیرا منصب قضا بلند مرتبه در احتراز ایله بركناه شنیع ایله اول منصبی ملوث ایلمیه سین حریف
بودركه كوردك یعنی نعلبند اوغلانی كوردك نه ماهیتدر وسوزی بودركه ایشتدك كه سكا بوقدر
ناسزا كلمات ایلدی * مثنوی * یكی كرده بی آب روبی بسی * چه غم دارد از آب روی كسی *
یكی بریسی ادات ربط ضرورت وزن ایچون حذف اولنمش تقدیری یكی كه كرده در بریسی كه
ایلمش (بی ادات سلب جوامد (آب روی لامیه در یوزصوبی یعنی عرض دیمكدر (ویاحرف مصدر
(بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمكدر (آب روی كسی لامیه لردر (محصول بیت) بریسی كه چوق
یوزسزلك ایلمش اوله نه غم طوتار كیمسه نك آب رویندن یعنی نه غمی ونه پرواسی وار كیمسه نك عرض
اكسكلكندن * بسا نام نیكوی پنجاه سال * كه یك نام زشتش كند پایمال * بسا بسی كبی
چوق معناسنه در (نیكوی پنجاه سال لامیه لردر (كه حرف بیان (نام زشت بیانیه (وشین
ضمیر نام نیكویه راجعدر (كند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده نام زشته راجع ضمیر
ومفعول اولی نام نیكو وثانیسی پایمالدر (پایمال لغتده چیكنقدر اما بونك كبی یرلرده ضایع
معناسنه در (محصول بیت) چوق واقع اولور اللی یلده كسب اولان نام نیكو كه برچركین
آدانی پایمال وضایع ایدر برانده وبرساعتده * قاضی را نصیحت یاران یكدل پسند آمد وبرحسن
رأی وحفظ وفای ایشان آفرین كرد وكفت نظر عزیزان در مصلحت حال من عین صوابست
ومسئله بی جواب ولیكن (محصول تركیب) قاضی یه صادق یارانك نصیحتی مقبول كلدی وانلرك
حسن رأی وتدبیرنه وحفظ وفاسنه آفرین دیدی وایتدی عزیزلرك نظری بنم حالمه عین
صوابدر ومسئله بی جواب ولیكن * بیت * ولوان حبا بالملام یزول * لسمعت افكا یفتریه
عذول * واوحرف ابتدا (لوحرف شرط (ان حرف ناصب ورافع (حبا حانك ضمیله لفظا
منصوب اسم ان (بالملام با حرف جر (ملام لوم معناسنه مجروردر باایله جار مجرور یله یزول یه
متعلق (یزول فعل مضارع مفرد مذكر غائب كیدر دیمكدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع
خبر ان در وان اسمیله وخبریله اعرابدن محلی یوق جملهٔ شرطیه مقامنده واقعدر (لسمعت فعل
وفاعل اعرابدن محلی یوق جواب لو واقعدر (افكا لفظا منصوب مفعولی (یفتری فعل
مضارع مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص یائیسندن وضمیر مذكر محلا منصوب مفعولی
افكه راجع (عذول عینك فتحی وذال معجمه نك ضمیله مبالغهٔ عاذلدر ملامت ایدیجی معناسنه
لفظا مرفوع فاعل یفتریدر وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا منصوب صفت افكادر(بعض نسخه ده
عدول واقعدر عینك ودال مهمله نك ضمیله دخول وزنی اوزره عادل معناسنه عدلك جمعیدر
سابقاتی چنداز عدوله ده مناسبدر (محصول بیت) اكر محبت ملامت وازار ایله زائل اولوب
كیدیدی البته بركون ایشیدردم بریلانكه انی عذول ویاعدول افترا ایدر یعنی فلانك محبتی
ملامت وازار ایله زائل اولوب كتدی دیو ایشیدردم * بیت * ملامت كن مرا چندان كه
خواهی * كه نتوان شستن از زنكی سیاهی * كه حرف تعلیل (نتوان شستن یومق اولمز یعنی
ممكن دكل (زنكی یاء نسبیله قره عربلره مستعملدر زنك دیارینه منسوب دیمكدر (سیاهی
یاحرف مصدردر (محصول بیت) عذوله خطاب ایدوب دیر بنی ملامت ایله هرنقدر كه استرسك
فائده سی یوقكه بكا تأثیر ایلمز زیرا زنكیدن سیاهلغی یومغله كیدرمك اولمز یعنی بكا محبت
جانانی ترك ایله دیمك سیاه عربدن قره لغی كیدرمك كبیدر * این بكفت وكسانرا بتفحص حال

او برانکیخت ونعمت بی کران بریخت که کفته اندهر کرازرد رتراز وست زوردر بازوست * کسانزارا
ادات مفعول متعلقاتندن کیسه لری دیمکدر باحرف صله (تفحص تفعل بابندن مصدر در تجسس
دیمکدر حاله اضافتی مصدرك مفعولنه در (واویه لامیه یعنی حالنی بوقلغه (برانکیخت برحرف تأکید
(انکیخت فعل ماضی مفرد غائب حواله ومسلط ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی مذکور
بیتلری دیدی ومتعلقاتندن بعض کیسه لری اوغلانك احوالی تجسسنه حواله ایلدیکه انی بختلیوب
قلبنی ملایم ایدوب قاضی یه مائل ایده لر واوغلانك یولنه بی نهایت و بی پایان نعمت دوکدی زیرا
دیمشلردر که هر کیسه نك که التون ترازوسنده در زور بازوسنده در بوضرب مثلدر یعنی هر کیسه نك که
مالی چوق اوله شویلکه صایمغله اولمیوب تراز وایله طارتمغه محتاج اوله (زور باز وسنده در یعنی
هرنه کیم استرسه ال و یرر دیمکدر حاصلی مالك وفرتندن کنایتدر * وانکه بر دنیا دست رس ندارد در همه
عالم کس ندارد * دست رس وصف ترکیبیدر رسیدندن وسعت وقدرتدن عبارتدر (محصول ترکیب)
مالدار اوله نك حالی مذکور کبیدر اما اولکه انك دنیایه الی ایرشمز یعنی ماله مالك دکل تمام دنیاده
کیمسه سی یوقدر یعنی مراداتنه ظفر بولمغه کیمسه اکا معین ودستکیر اولماز * بیت * هر که زردید
سرفرو اورد * و رترازوی آهنین دوشست * هر که یعنی هر کس که حذف وایصال طریقیله که
اسم اولدی (فرودوفرود آلسمز برمعنایه در آشاغه دیمکدر (اورد فعل ماضی مفرد مذکر غائب
کتوردی دیمکدر یعنی باشین اکدی حاصلی میل ایلدی دیمکدر (ترازوی اهنین اهن دمور
(ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دوش قول معناسنه در یعنی ترازو قولی اوموز معناسنه دیین ردشمعی
حق اداده خطا ایلمش (محصول بیت) هر کیمسه که التون کوردی اکا باشین اکدی یعنی بی اختیار
میل ایلدی کرکسه دمور قوللی تراز و ایسه ده یعنی التونی تراز و یله وزن ایدنجه کامل اولنجه وزندن
برمقدار اغرجه کلور پس میزانك اول حالتنه سرفرو آوردیور مشدر حاصلی التونده بر مرتبه ده
قوت جاذبه واردر که انساندن غیری جادبله اکا میل ایدر (انوشروان مجلسنده برکون حکما مطا
ایتدیلر صابون غم دنیاده ندر کیمی دیدیکه منصبدر و کیمی دیدیکه کوزل یوزینه بقمقدر بزرجمهر
دیدی باده در جعبسی بوکا قائل اولدیلر (نوشروان دیدی حقیقتده صابون غم التوندر که جمیعا
بونلر انکله حاصلدر جمیع حکما بو سوزه سرفرو ایلدیلر * فی الجمله شبی خلوتی میسر شد وهم در آن
شب شحنه را خبر شد که قاضی همه شب شراب در سر وشاهد در بر از تنعم نخفتی و بترنم کفتی * فی الجمله
حاصل کلام (شبی وخلوتی یالری حرف وحدتدر وجائزدر خلوتی یاسی حرف تنکیر اوله فتأمل (شحنه
شینك فتحی وحانك سکونیله لغتده نائب دیمکدر (امابونده صو باشی مرادر (ورا ادات صله (که حرف
بیان (قاضی مبتدا (وشراب درسر وشاهد در برحالیه لردر (بر بونده ایهام طریقیله ذکر اولنمشدر
فتدبر (از تنعم نخفتی یه متعلق (ویا حرف حکایه (وجمله خبر مبتدادر (وهمه شب نخفتینك
وکفتینك ظرفیدر (وبترنم کفتی یه متعلقدر (وازتنعم نخفتی یه معطوف (محصول ترکیب) حاصل
کلام بر کیجه جوان ایله خلوت میسر اولدی وهم اول کیجه صو باشی یه خبر اولدی که قاضی
بتون کیجه شراب باشنده (یعنی سرخوش ودلبر سینه سنده ویا یانده تنعم وذوق وصفا دن
اویومزدی ویااویومدی وترنم ونغمات ایله سویلردی ویاسویلمدی یعنی ایرلردی * نظم * امشب
مکر بوقت نمی خواند این خروس * عشاق بس نکرده هنوز از کار و بوس * امشب بوکیجه (مکر
کانه (بوقت باحرف ظرف (نمی خواند فعل نفی استقبال مفرد غائب اوقومز (یعنی اوتمز
دیمکدر (حکایت حال ماضی معناسنی اخذ ایدنلرنه لفظدن خبردار ایمش ونه معنادن (خروس رد شراح جمیعا
لفظنی مفرد ایراد ایلمك ضرورت وزن ایچوندر والاخروسان مقامی ایدی (ویاخود جنس
خروس مرادادر (عشاق مبتدا (بس نکرده خبری (بس باء عربله یترد یمکدر اکتفادن عبارتدر

(پس

(پس بس نکرده نك معناسنی چوق ایلمامش دیین چوق خطا ایلمش (نکرده ماضیدن قسمدر ردشمعی
ایلمامش دیمکدر (پس اسم مفعولدر دیین فاعلیت ومفعولیت معنالرینی تشخیص وتمییز ایلمز رد سروری
ایمش (هنوز الان دیمکدر (کاردن بونده آغوش مرادر (حاصلی پهلو دیمکدر (وبوس
اسم مصدردر اوپمه معناسنه (محصول بیت) بوکیجه کانه وقتنده اوتمز بو خروس زیرا عشاق
هنوز اکتفا ایلمامش کار وبوسدن یعنی دلبری اوپمه دن وقوچمه دن طویمامش بعض نسخه ده
بو وزنده و بوقافیه ده بر بیت واقع اولمش بونده * رخسار یار در خم کیسوی تابدار * چون
کوی عاج درخم چوکان آبنوس * رخسار یار لامیه در (درحرف ظرف (خم کیسوی تابدار
لامیه وبیانیه در (تابدار وصف ترکیبی در (تاب بونده اسمدر بکلم معناسنه (ودار داریدندن
طویجی دیمکدر (تاب بونده تافتندن مشتقدر دیین بوفنده تاب وتوانی یوغمش (چون ادات رده سروری
تشبیه (کوی عاج بیانیه (کوی طوب (وعاج فیل کوکی (خم چوکان آبنوس لامیه و بیانیه در
(چوکان جیم وکاف عجمیله اوجی اکری عجه عصادر که اکثر رهبانلر (یعنی کشیشلر استعمال
ایدرلر (وآت اوزرنده انکله طوب چلرلر عجم سپاهیلری جرید اویونی یرینه آنی اوینارلر تعریب
ایدوب صولجان دیرلر صادك ولامك فتحه لریله (آبنوس بانك سکونیله آب ایله نوسدن مطا
مرکبدر (آب صو (ونوس سین مهمله ایله نوشدن مصحفدر (شین معجمه ایله وتصحیف ایلین
قوم هنددر (زیرا شینی نقطه ایله انلرسین اوقورلر (وبواغاج هندك بلوطیدر که هنددر یاسنده
برزمان یاتمغله قرار رونامی آبنوس اولور فاحفظ (محصول بیت) یارك رخساری یعنی یوزی
کیسوی تابداره بوکلنده فیل کوکندن طوب کیبدر آبنوسدن چوکان بوکلنده تشبیه خاصدر
مذکور بیتك قاضی قصه سنه مناسبتی یوقدر لیکن شراح شرح ایلدکلری ایچون شرح
ایلدك * یکدم که چشم فتنه بخفتست زینهار * بیدار باش تا نرود عمر در فسوس * چشم
فتنه لامیه در مجازا (بخفتست اصلی بخفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی بونده اویومش دیمکدر (زینهار یایله ادات تنبیه در (بیدار اسمدر اویانق معناسنه
(باش فعل امر مفرد مخاطب بیدار اول دیمکدر (تا حرف تعلیل (نرود فعل نفی مستقبل مفرد
غائب عمر فاعلی (درحرف صله (فسوس افسوسدن مخففدر (بونده حیف معناسنه در (محصول بیت)
بردم که فتنه کوزی اویومشدر یعنی بردم که عالم اغیاردن خالیدر زینهار صقین بیدار اول و
اویقویی ترك ایله تا کیم عمر نازنین حیفه کتمیه یعنی ضایع یره صرف اولمیه * تا نشنوی ز مسجد آدینه
بانك صبح * یا از در سرای اتابك غریو کوس * تا حرف توقیت در مادام معناسنه (ونشنوی
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب مادام که ایشتمیه سین دیمکدر (مسجد آدینه جمعه مسجدی
دیمکدر (زیرا آدینه داالله وذاالله جمعه کوننه دیرلر (ذاالله مشهوردر (اما داالله میرحسین
معماینك آدینه معماسندن معلومدر (بانك صبح صباح اذانی اضافتی لامیه در (یا حرف عطف
(در سرای اتابك لامیه لردر (غریو کوس لامیه در (غریو اواز ایله اغلمقدر (بونده فریاد وفغان
مرادر (کوس سابقا مفصل بیان اولنمشدر (محصول بیت) مادام که مسجد جمعه دن صباح اذانی
ایشتمیه سین واتابك سراینك قاپوسندن کوسك ناله وافغانی * لب از لب چو چشم خروس ابلهی
بود * برداشتن بکفتن بیهوده خروس * لب برداشتنك مفعول صریحی (وازلب غیر صریحی
(چو چشم اضافتی بیانیه در (وخروسه لامیه (ابله افعل وزنی اوزره صفت مشبهه در احمق
معناسنه (ویاحرف مصدر ومبتدا (بود بانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب
خبر مبتدا در ابلهلق اولور (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (برداشتن بوده فاعلدر (بکفتن
(باحرف مصاحبت برداشته متعلق (بعض نسخه ده (بکفتن یرینه بکفته واقعدر

سوز معناسنه بیهوده‌یه اضافت بیانید (وخر وسه لامیه (ازلب برینه برلب یازانلر معنایه واصل ردسروری وشمعی
دکلرایمش (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مرتبطدر (لبی یعنی عاشق لبنی چشم خروس کبی
قزل وصافی اولان معشوق لبندن قالدرمق خروسك وقتسز اوتمه سیله ابلهلق اولور
ویا ابلهلقدر حاصلی زائد یره خروس اوتمه سیله صباح اولدی دیو جانان صفاسندن فراغت
ایلمك ابلهلقدر * قاضی درین حالت بود که یکی از متعلقان در آمد و کفت که خیز وتاپای داری
کر یز که حسود آن برتو دقی کرفته اند بلکه حق کفته اند تامکر این آتش فتنه که هنو زاند کست
باب تدبیری فرونشانیم مبادا که فردا چون بالا کیرد عالمی زافرا کیرد قاضی بتبسم درونکه کرد و کفت *
که حرف رابط مقول قول (خیز فعل امر مفرد مخاطب قالق دیمکدر (خیزیدندن (خاستن دن
دینلر خطا ایلمشلر (تاحرف توقیت (پای دآری اياغك وار (یعنی قوت وقدرتك اولدقجه ردابن سیدعلی وسروری
(کریز فعل امر مفرد مخاطب قاچ دیمکدر (کریزیدندن کریختن دن دینلر یکلش قاچشلر
(که حرف تعلیل (دق غمز ونمیمه دیمکدر (ویاحرف وحدت ویاتنکیر (بل حرف اضراب ردابن سیدعلی وسروری
(حق یاحرف وحدت (تاحرف تعلیل (مکر حرف تمنی (اتش فتنه بیانیدر (که حرف بیان
(هنوز الآن دیمکدر (باحرف مصاحبت (آب تدبیر بیانیه (و یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر
(فروحرف تأکید (نشانیم فعل مضارع متکلم مع الغیردر سویندره لم دیمکدر (نشانیدندن که
لفظ مشترکدر آتش سویندرمکله برنسنه‌یی نصب ایلمك (یعنی بر مصلحت اوزره بر کیسه‌یی دیکمك
بینده (مباد فعل نهی مفرد غائب اولمیه دیمکدر دعا امردر (که حرف بیان (فردا یارین (چون
حرف تعلیل (بالا ارتفاع کیرد طوته ارتفاع طوته (یعنی قالقه دیمکدر فاعلی آتش فتنه‌در
(عالمی یاحرف تنکیر (ورا ادات مفعول (قاضی مبتدا (بتبسم با حرف مصاحبت (نکه کرد
متعلقدر (تبسم تفعل بابندن مصدردر کولمسمك دیمکدر (درحرف صله (واو ضمیری، قپودن
ایچری کلنه راجعدر (نکه کرد نظر ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی بو حالتده ایدی یعنی
بسرله بوس وکارده ایدی که متعلقلرندن بریسی ایچری کیردی ودیدی که قالق واياغك اولدقجه
قاچ یعنی اياغك تحمل ایدوب قادر اولدقجه زیرا حسودلر سنك اوزریکه دق طوتمشلر (یعنی
غمز ایلمشلر بلکه حق سویلمشلر تا اوله که بو اتش فتنه که از آجقدر برتدبیر صویی ایله
سویندره وز اولمیه یارین چونکه مرتفع اولوب قالقه تمام عالمی احاطه ایلیه قاضی تبسمله اکا نظر
ایلدی ودیدی * قطعه * پنجه در صید برده ضیغم را * چه تفاوت کند که سك لاید * صید بونده
مفعول معناسنه‌در (یعنی مصید پنجه برده نك مفعول صریحی (ودر ضیغم غیر صریحی (در حرف
صله‌در (و برده ماضیدن قسمدر ایلتمش معناسنه (ضیغم ضادك وغینك فتحیله ارسلان دیمکدر
(وراحرف صله ویاحرف تخصیص (لاید فعل مضارع مفرد غائب افقر ردیمکدر (لاییدندن
ایت افقرمق معناسنه (محصول بیت) پنجه‌سین صیده یعنی آوه ایلتمش یعنی باصمش ارسلانه
نه تفاوت ایدر که ایت افقرر یعنی یانسه کلوب شکارین الماز دیمکدر یعنی اعدانك وحسادك
بکا ضرری یوقدر همان جانان بنم اولسون دیمکدر (قونه دیرلرسه دیسونلر طوته کور یارا تکن)
* روی در روی دوست کن بکذار * تاعدو پشت دست میخاید * روی کنك مفعول صریحی
(ودر روی غیر صریحی (ودوسته اضافتی لامیه‌در (بکذار فعل امر مفرد مخاطب قو (یعنی اهمال
ایله (تاحرف تعلیل (عدو مبتدا (پشت دست لامیه ومفعول (میخاید فعل مضارع مفرد غائبدر
وخبر مبتدا (محصول بیت) خطاب عام طریقیله ویاکلی متعلقه بیورر که یوزوکی دوست
یوزینه ایله یعنی لب لبه وسینه سینه‌یه اول جانانله وقوطمه تاکیم عدو الی ارقاسنی چکنید عداوت
وحسدندن حاصلی سن جانانله صفاده اول وقو عدو وحسد آتشنه یانوب کول اولسون * ملك راهم

درآن شب اکاهی دآدند که درملك توچنین منکری حادث شده است چه فرمایی کفت من اورا
از جملهٔ فضلای عصر و یکانهٔ دهر میدانم باشد که معاندان درحق او بغرض خوض کرده
باشند این سخن در سمع قبول من نیاید مکر آنکه که معاینه کردد که حکما کفته اند * ملك پادشاه
(ورا ادات مفعول (اکاهی یاحرف مصدر خبردارلق دیمکدر (که حرف بیان ملك تو لامیه (منکری
اسم مفعولدر افعال بابندن (و یاحرف وحدت (حادث شده است پیدا اولمشدر (جملهٔ فضلاء عصر
لامیه‌لردر (یکانه‌یی فضلایه (وجمله‌یه عطف ایلمك جائز یکانه فرید دیمکدر (دهره اضافتی لامیه‌در
(باشد که اوله که یعنی احتمالدر که (درحرف ظرف (حق او لامیه (بغرض باحرف صله غرضه دیمکدر
(خوض شروع معناسنه‌در (سمع قبول من بیانیه ولامیه‌در (نیاید کلمز یعنی کیرمز دیمکدر (مکر الا
معناسنه‌در (که حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاهه دخی اول کیجه خبردارلق ویردیلر که سنك
مملکتکده شونجلین برچرکین ایش ظاهر وهویدا اولمشدر نه بیوررسین پادشاه دیدی بن انی جملهٔ
فضلای عصردن یعنی زمانه فاضللرینك بریسین بلورم وفرید دهرك بریسنی یحتمل که معاندلر
وحسود وعدولرانك حقنده غرضه شروع ایلمش اوله لر بو سوز بنم سمع قبولمه کیرمز الا اول وقتکه
معاینه واشکاره اوله زیرا حکما دیمشلردر * بیت * بتندی سبك دست بردن بتیغ * بدندان برد پشت
دست دریغ * باحرف مصاحبت (تندلفظ مشترکدر ترکیده ایتی کبی بریسی کسکین معناسنه در
(بریسیده حدتلی یعنی یاوز معناسنه‌در (ویاحرف مصدر پس بونده حدتله وتیزلکله دیمکدر (سبك
لغتده یینی دیمکدر خفیف معناسنه اما بونده فوری دیمکدر یعنی تأنیسز وفکر وفراستسز دیمکدر
(بردن مصدرینه مرتبطدر (دست ده بو یله‌در (باحرف صله بردنه متعلقدر (تیغ قلجدر سیف معناسنه
بدندان بردك مفعول غیر صریحی (وپشت صریحی (پشت دست دریغ بیانیه‌لردر (محصول بیت)
حدتله فوری ال قلجه ایلتمك یعنی ال صونمق حیف وپشمانلق الی ارقاسنی دیشنه ایلدر حاصلی
اول حالتی ایلك حیفلنوب وپشمان اولوب ال ارقاسنی دیشنه ایلدر اسناد مجاز یدر فقد بر
بعض نسخه‌ده بردیرینه کزد واقعدر ایصررر دیمکدر یعنی بو حدت سببیله حیف دیو ال ارقاسن ردابن سیدعلی وسروری
ایصرر (مصراع) اولك معناسی درزمان دشواری وضجرت دست بتیغ بردن بشتاب واستعجال ردابن سیدعلی وسروری
دیمن معنایی دشوار ایلمش وصر پلغله الی یینی ایلتمك قلجه دیمن معنایی صرب یره چکمش (وبرد
فعل مضارعدر بردندن دینلر صوق سو یلمشلر * شنیدم که سحر کاهی ملك باتنی چند از خاصان
بربالین قاضی رسید شمع را دید ایستاده وشاهد نشسته ومی ریخته وقدح شکسته وقاضی در
خواب مستی بی خبر ازملك هستی بلطف بیدار کرد وکفت برخیز که آفتاب بر آمد دریافت که
حال چیست کفت ازکدام جانب برامد کفت از جانب مشرق الحمدلله که هنوز در تو به بازست
بحکم این حدیث که (لایغلق باب التوبة علی العباد حتی تطلع الشمس من مغربها) کفت استغفرالله
واتوب الیه * سحرکاهی ایرته سحروقتی (ملك پادشاه باحرف مصاحبت (تنی یاحرف وحدت
برنیجه‌تنله دیمکدر (برحرف صله (بالین قاضی لامیه یصدیغی اوجنه یعنی باشی اوجنه (ایستاده
راستاده تخفیف یاایله طورمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق ردسروری
ایلمزایمش (وقاضی مبتدادر (خواب مستی مستلق اویقوسنده خبره مبتدادر (بیخبر ازملك هستی
خبر بعد الخبردر (یافت اکلدی حضرت شیخك بیخبر ازملك هستی دیدیکندن صکره (دریافت
یوردیغی تردن خالی دکل فتامل (درتوبه لامیه درمجازا (باز بونده آچقدر مفتوح معناسنه
(بحکم این حدیث (باحرف مصاحبت واضافت لامیه‌در (حکم بونده سند وحجت معناسنه‌در
(که حرف بیان (لایغلق فعل نفی استقبال مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول لایجعل مغلقا دیمکدر
(باب التوبة فاعل لایغلقدر ولامیه‌در مجازا (علی العباد لایغلق یه متعلق (حتی تطلع ان مقدره

ايله منصوبدر الى ان تطلع ديمكدر (الشمس لفظا مرفوع فاعلى (من مغربها تطلع يه متعلقدر
(استغفر فعل مضارع متكلم وحده (الله لفظا منصوب مفعولى (واتوب استغفر يه معطوف فعل
مضارع متكلم وحده در نصر بابنك اجوف واو يسندن (اليه اتوب يه متعلقدر (محصول تركيب)
ايشتدم كه اول صباح وقتنده پادشاه خواصندن برنيجه شخصله قاضينك باشى اوجنه ايرشدى
يعنى كلدى شمعى كوردى برنده طوروب ينار ودلبر مجلس كنارنده اوتورمش و باده دوكلمش وقدح
صنمش يعنى بونلرى بويله كوردى وقاضى مستلك اويقوسنده وارلق عالمندن بيخبر ملك آنى اطفله
بيدار ايلدى يعنى اوياردى وديدى قالق كه آفتاب طلوع ايلدى قاضى اكلديكه حال ندر ديدى
آفتاب نه جانبدن طلوع ايلدى پادشاه مشرق جانبندن ديدى قاضى ديدى الحمد لله كه توبه قپوسى
هنوز اچقدر بو حديث شريف استدلاليله كه توبه قپوسى باغلنماز عباد اوزره شمس مغربدن
طلوع ايدنجه اندن صكره قاضى ديدى ايلديكيم خطادن اللهدن مغفرت وعفو طلب ايدرم ودخى
نامشروع ونامعقول ايش اشليم خدايه توبه ورجوع ايدرم يعنى جميع نامشروع ايشلردن شمدى
كرو فراغت ايدرم * قطعه * اين دو چيزم بركناه انكيختند * بخت نافرجام وعقل ناتمام * چيزم ميمى
معناده كناهه مقيددر (انكيختند فعل ماضى جمع غائب اغرا ايلديلر يعنى قندر ديلر ديمكدر (بخت
نافرجام بيانيه (ناحرف توصيف نفى (فرجام فانك فتحيله ايشك صوكى عاقبت كار معناسنه
(محصول بيت) قاضى توبه واستغفار ايلدكدن صكره بو ايكى بيتله اعتذار ايدر كه بو ايكى نسنه بنى
كناهه قندرديلر بريسى عاقبتسز يعنى ابتر وناقص طالع وبريسيده ناتمام وناقص عقلم (مصراع
ثانى مصراع اولى بيان ايدر حاصلى طالعمك وعقلمك قصوريدر بنى معصيته اغرا واغوا ايدن
* كر كرفتارم كنى مستوجبم * ور بجشى عفو بهتر ز انتقام * مستوجب استفعال بابندن
اسم فاعلدر مستحق معناسند (باحرف تأكيد (بخشى فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
واقعدر بغشلرسك ديمكدر (عفو مبتدا بهتر خبر (ز انتقام بهتره متعلق جملهٔ اسميه جواب
شرطدر (محصول بيت) اكر بنى جرمم ايچون مؤاخذه ايدوب كرفتار عقوبت وعذاب ايدرسك
لايق ومستحقم واكر رحيملق صفتيله متصف اولوب كناهمى وجرممى بغشلرسك بهر حال
عفو وغفران انتقام ايدوب عقوبت ايلمكدن يكركدر * ملك كفت توبه درين حالت كه
برهلاك خود اطلاع يافتى سودى ندارد قال الله تعالى فلم يك ينفعهم ايمانهم لما رأوا بأسنا *
يافتى فعل ماضى مفرد مخاطب (سودى ياحرف تنكير ياء وحدت دينلر فكرسز سويلمشلر (فا
جواب شرطه داخل اولان فادر (لم يك اصلى يكون ايدى لم جازمه داخل اولمغله التقاء
ساكنين واقع اولدى واودن ونوندن واو حذف اولندى لم يكن قالدى صكره نون كثرت استعمال
ايچون تخفيفا حذف اولندى جواز طريقيله لزوما دكل (ينفع فعل مضارع مفرد مذكر غائب (هم
ضمير منصوب متصل مفعولى (ايمان لفظا مرفوع فاعلى هم ضمير مجرور متصل مضاف اليه
لما وقتا ديمكدر (رأوا فعل ماضى جمع مذكر غائب مهموز العين معتل اللام واو ضمير سابقده
مذكور كفاره راجعدر (بأس لفظا منصوب مفعول نا محلا مجرور مضاف اليهدر (محصول تركيب)
پادشاه ديدى بو حالتده توبه كه كندى هلاككه مطلع اولدك فائده ويرمز نتكه خدا يوزر
مشركلره ايمان كتورمك نفع ويرمز وقتا كه شدت عذابمزى كورديلرسه يعنى ايمان يأس وخوف
مقبول دكلدر سنده اى قاضى هلاك اولاجغك بلدك كه توبه واستغفار ايلرسك * قطعه *
چه سود از دزدى آنكه توبه كردن * كه نتوانى كمند انداخت بركاخ * دزدى ياحرف مصدر
(كه حرف بيان (نتوانى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب (كمند لفظ مشهوردر فارسيده وتركيده
وتركيجه اوقرغ ديديلر (كاخ كاف عربيله قصر در كوشك معناسنه (محصول بيت)

زد سرروى وشمعى

مطا___

اوغريلقدن نه فائده اول وقت توبه ايلمك كه كوشك اوزره كمند اتمغه قادر اولميه سين يعنى
قصره چيقماغه عدم قدرتكدن خرسزلقدن توبه ايلمك نه فائده ايمدى سنده اى قاضى عقوبتمدن
خلاص اولميه جغك بلورسين كه توبه ايدرسين * بلند از ميوه كو كوتاه كن دست * كه كوته
خود ندارد دست برشاخ * بلند كونك مقدم مفعوليدر (ازميوه كوتاه كنه متعلقدر بر مخاطب
تجريد ايدوب اكا خطاب ايدوب كو دير يعنى بلنده سويله (كو بونده ادات تأكيددر دين
زائد سويلمش (دست كنك مفعول اول صريحى (وكوتاه ثانيسى (وازميوه غير صريحى (كه
حرف تعليل (كوتاه مبتدا (خود ادات تأكيد (ندارد فعل نفى مستقبل مفرد غائب فاعلى
تحتنده كوتاهه راجع ضميردر (دست مفعول صريحى (وبرشاخ غير صريحى وجملهٔ فعليه
خبر مبتدادر (محصول بيت) بلند اولان كيمسه يه سويله اى مخاطب مجرد كه اليكى ميوه دن
كوتاه ايله يعنى قصه ايله حاصلى الك چك اوزانمه ميوه يه يعنى بو تنبيه بلند قامته لازمدر (كوتاه
قد اولانه لازم دكل زيرا كوتاه قامت خود داله وبداغه ال طوتماز يعنى ال ايرشدرمز كه اكا تنبيه
لازم اوله * ترا با وجود چنين منكرى كه ظاهر شد خلاص صورت نبندد اين بكفت وموكلان
عقوبت دروى آويختند كفت مرا در خدمت سلطان يك سخن باقيست ملك پرسيد
آن چيست كفت * منكرى ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (خلاص ترا قرينه سيله
خلاص تو تقديرنده در ومبتدادر (صورت نبندد خبرى ملحوظ ومتصور دكل ديمكدر (موكلان
عقوبت لاميه (موكلانى جلاددن اعم طوتن زائد سويلمش (در حرف صله (وى ضمير قاضى يه
راجعدر (آويختند ياپشديلر ديمكدر (آويختند يرينه آويخت يازان وفاعلنى پادشاهى طوتن
غريب مطالعه سى واريمش (كفت قاضى (مرا بنم ديمكدر (محصول تركيب) سنك
بو نجلاين برنامشروع ايشك وجوديله كه سندن ظاهر اولدى خلاصك صورت بغلمز يعنى
خلاص ايلمكه معقول دكلدر پادشاه بو سوزى سويلدى واشكنجه موكللرى يعنى جلادلر
قاضى يه ياپشديلر قاضى ديدى بنم پادشاه خدمتنده برسوزم باقيدر يعنى برسوزم دخى وار ديمكدر
پادشاه صوردى كه اول ندر قاضى ديدى * قطعه * باستين ملالى كه بر من افشانى * طمع
مدار كه از دامنت بدارم دست * با حرف مصاحبت سببيتى متضمن (طمع مداره متعلق
(آستين ملال بيانيه (وياحرف وحدت وياحرف تنكير حرف مصدر دين يكلش سويلمش
(كه حرف رابط صفت (افشانى فعل مضارع مفرد مخاطب سلكرسين اعراضدن كنايتدر
(طمع مدارك مفعول صريحى وباستين غير صريحى (مدار فعل نهى مفرد مخاطب داريدندن
طوتمه ديمكدر (كه حرف بيان (ازدامنت بدارمك مفعول غير صريحى ودست صريحى
(محصول بيت) برملال آستين سبيله وياملال آستينى سبيله كه بنم اوزريمه سلكرسين يعنى كه
بندن اعراض ايدرسين طمع طوتمه يعنى اميد ايلمه كه دامنكدن الم طوتام يعنى اتككدن الم چكم
* اكر خلاص محالست ازين كنه كه مرا * بدان كرم كه تودارى اميد وارى هست * بدان
باحرف صله (كه حرف رابط صفت (اميد وارى ياحرف مصدر (محصول بيت) اكر
خلاص محال ايسه يعنى قورتلق ممكن دكل ايسه بو كناهدن كه بندر يعنى بنده اولان
كناهدن خلاص جائز دكل ايسه اول كرمه كه سنك وار اميدليلك واردر يعنى كرم ولطفكه اميد
وارم اندن رجامى قطع ايلم * ملك كفت اين لطيفه بديع آوردى واين نكته غريب كفتى
وليكن محال عقلست وخلاف شرع كه ترا امروز فضل وبلاغت از چنك عقوبت من
برهاند مصلحت مى بينم كه ترا از قلعه بشيب اندازم تا ديكران عبرت كيرند كفت اى خداوند جهان
پرورده نعمت اين خاندانم ونه تنها من اين كنه كرده ام ديكرى انداز تا من عبرت كيرم ملك ازين

ردسرورى

رد سرورى

ردسرورى

ردسرورى

سخن خنده آمد و بعفواز سر خطای اودر کذشت ومتعنتان را که اشارت بکشتن او کرده بودند*
کفت ملك دیدی (لطیفه آوردینك مفعول اولی (و بدیع ثانیسی بدیع عجیب دیمکدر (ونکته
کفتبنك مفعول اولی (وغریب ثانیسی غریب معناسنه در (لطیفه یی بدیعه ونکته یی غریبه

ردسروری

مضاف ایدن نه ملاحظه ایلدی مسکین (چنك عقوبت بیانیه (ومنه اضافت لامیه در (باحرف
صله (وشبب نشبیدن مخفف لفظدر (شین نشبندن مخفف اولدیغی کبی آشغا وآت
وانش معنالرنده مستعمل لفظدر کاه اولورکه اتباع ومزاوجه طریقیله تیب لفظی بوکه عطف
ایدوب شبب وتیب دیرلر عربیده حسن بسن وترکیده قزن قزن دیدکلری کبی (پرورده نعمت

ایکنجی قز قانك ضمیله در للمطابع

این خاندانم لامیه لردر (پرورده اسم مفعولدر (سر سودا وجهت معناسنه در (خطایه اضافت
لامیه در (متعنت تفعل بابندن اسم فاعلدر برکیسه نك ذلتنی استمکه دیرلر (والف ونون ادات
جمعدر (محصول ترکیب) پادشاه دیدی بو لطیفه یی عجب کتوردك وبو نکته یی غریب
سویلدك وایکن محال عقلدر وخلاف نقل که سنی بوکون فضل و بلاغت بنم عقوبتم
پنجه سندن قورتره یعنی خلاص ایلیه مصلحت انی کورورمکه سنی قلعه دن اشاغه خندقه اتام
طونه لر یعنی تا کیم غیرلر عبرت اله لر قاضی بوسوزی ایشید نجه دیدی ای جهانك پادشاهی بوخاندانك
نعمتی پرورده سیم بوکنا می یالکز بن اشلامشم بندن غیریسنی آت تا کیم بن عبرت الام پادشاهه
بوسوزدن خنده کلدی یعنی کولدی وعفو ایله انك خطاسی سوداسندن کچدی وانك متعنتلرینه که
بونك هلاکنه اشارت ایلمشلرایدی دیدی * بیت * همه حمال عیب خویشتنید * طعنه
برعیب دیکران مزنید * حمالك عیبه اضافتی اسم فاعلك مفعوله اضافتیدر (وخویشتنه
لامیه در (طعنه هاء رسمی علامت نقلدر عرضه ومعشوقه کبی (عیب دیکران مصدرك مفعوله
اضافتیدر (مزنید فعل نهی جمع مخاطبدر اورماك دیمکدر (محصول بیت) جمیعکز کندی
عیبکزك حمالیسز یعنی هر بریکزده نیجه درلو عیوب واردر ایمدی غیرلرك عیوبنه طعنه
ایلمك * حکایت منظومه * جوانی پاك باز و پاك رو بود * كه باپاكیزه رویی در کرو بود *
جوانی یا حرف وحدت (پاك باز وصف ترکیبیدر پاك نظرلی دیمکدر مصلح معناسنه (پاك روده
وصف ترکیبیدر پاك یوریشلو معناسنه مستقیم دیمکدر (كه حرف رابط صفت (با حرف صله
(پاکیزه پاك معناسنه در (پاکیزه روی وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی (ویا حرف وحدت (در
حرف ظرف (کرو کاف عجمك کسریله ورانك فتحیله رهن معناسنه در (محصول بیت) برپاك باز
و پاك روجوان وارایدی یعنی صالح پاك دامن كه برپاك رویه مرهون ایدی یعنی کرفتار ومبتلا

ردشمعی

ایدی (بعضیلر کرویرینه کرویازدیلر کاف عربینك ورانك فتحه لریله کشتی معناسنه ودریا
عبارتی بوکه قرینه طوتدی لیکن عربیده بویله یرده واو اعلال اولمامق خلاف قیاسدر
انکیچون مشهور لغتلرنده موجود دکل وفارسی لغتلرده کرو قوغوق دیشه دیرلر یعنی ایچی بوش
دیش كه قورت یمش اوله علی کل حال عربی وفارسی لغتلرده موجود اولمایجق فرنکجه
ویااورمجه اولمق کرك * چنین خواندم كه دردریای اعظم * بکردابی درافتادند باهم * كه حرف
بیان (با حرف صله (کرداب کاف عجمك کسریله صوچولکی یعنی صوچوریلوب باتدیغی یرکه
هلاك اولمق خوفی واله عربجه (در دور دیرلر (ویا حرف وحدت (در حرف تأکید (افتادند دوشدیلر
(باهم بیله (محصول بیت) حکایه لرده شویله اوقدم كه دریای اعظمده برکردابه دوشدیلر
ایکیسی بیله (حضرت شیخ بوبیتده اجمال ایلمش (یعنی نیجه دوشدکلری بیان اولنمدی * چو ملاح
آمدش تادست کیرد * مبادا کاندران حالت بمیرد * (ملاح کمیجی (آمدش شین معناده دسته
مقیدر (دستش تقدیرنده (تا حرف تعلیل (مبادا فعل نهی غائب (کاندران (كه حرف بیان (بمیرد

عجبا تفعل واجبیلدر للطابع

فعل

فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده جوانه راجع ضمیردر (محصول بیت) چونکه ملاح کلدی
تا عاشق جوانك الین طوته اولمیه کیم اول حالتده اوله دیو * همی کفت ازمیان موج وتشویر *
مرا بکذار ودست یار من کیر * همی ادات حکایه (میان موج لامیه دریاء بطنیله (تشویر
تانك فتحی وشینك سکونیله خجالت معناسنه در (تشویش معناسنه ده کلور (بعضیلر موجه عطف
تفسیری طوتدیلر (بکذار قو یعنی ترك ایله (دست یار من لامیه لردر (کیر فعل امر مفرد مخاطب
طوت دیمکدر (محصول بیت) (جوان ملاحه موج وتشویر یعنی خجاب در یااورته سندن سویلردی
بنی قو ویاریمك الین طوت (یعنی انی خلاص ایله بن بوغلورسم بوغلایم * درین کفتن جهان
بروی برآشفت * شنیدندش كه جان میداد ومیکفت * جهان مبتدا (وبرآشفت خبری (شنیدندش
شین جوان معهوده راجعدر (كه حرف بیان (محصول بیت) بوسوزی سویلرکده جهان اوزرینه
پریشان یعنی قرش مورش اولدی اکا یقین اولان کیمسه لر انی ایشتدیلر که جان ویرردی
وسویلردی سویلدکی کلن بیتك مضمونیدر * حدیث عشق ازان بطال منیوش * كه درسختی
کندیاری فراموش * حدیث عشق لامیه (بطال بیکار دیمکدر یعنی دردعشقدن خالی (منیوش
فعل نهی مفرد مخاطب در (نیوشیدندن ایشتمك ودیکلمك معناسنه (كه حرف رابط صفت (سختی
یاحرف مصدر (یاری یاسیده بویله در دوستلق معناسنه (فراموش اسم مصدر در اونتمه دیمکدر
(محصول بیت) (عشق قصه سنی اول بطالدن دکلمه كه شدت حالده یارلغی ودوستلغی فراموش ایلیه
اونوده * چنین کردند یاران زندکانی * زکار افتاده بشنو تابدانی * یاراندن مراد عشاقدر (زندکانی
یاحرف مصدردر دیرلك دیمکدر (کار افتاده مجرب احوال دیمکدر (یعنی باشنه ایش دوشمش
دیمکدر بوبیتك مصراع اولی ابیات سابقه یه ناظردر (ومصراع ثانیسی ابیات آتیه یه فتدبر
(محصول بیت)مذکور جوان کبی ایلدیلر یاران دیرلکی پس باشنه ایش دوشندن یعنی احوال
روزکاری تجربه ایلیندن ایشت مراد مجرب احوالدن حضرت شیخ کندیدر انك ایچون بیوررکه
تابله سین * كه سعدی راه ورسم عشقبازی * چنان داند كه در بغداد تازی * كه حرف بیاندر
مصراع ثانی یی (سعدی مبتدا (رسم بونده عادت وقانون معناسنه در (عشقباز بونده عاشق
معناسنه در (ویاحرف مصدر عاشقلق دیمکدر (مصراع ثانی خبر مبتدادر (كه حرف بیان
تازی عربی دیمکدر عربی دل مراددر (بغداده تخصیص ایلمك وجهی بودرکه کندی زمانده
بغدادلی عرب وعجم دیلنی فصیح سویلرلردی اما بوزمانده ایکیسندنده بی بهره بربلوك جهله در
(محصول بیت) سعدی عاشقلق راه ورسمنی آنجلین بیلور که بغدادده عربی دیلی یعنی اهل بغداد
لسان عربی ایو بیلدکلری کبی (سعدی عشقبازلق طریقنی انجلین ایو بیلور مصراع ثانینك
معناسنی انجلین بیلور که بغدادده عربی بیلور یعنی شبهه سز بغدادده عرب وارایدوکنی بیلدیکی کبی

ردشمعی

عشقبازلغك رسم وراهنی دخی انجلین بیلوردیین کیمسه هیج نسنه بلمزایمش * دلارامی كه داری
دل درو بند * دکر چشم ازهمه عالم فرو بند * بو بیت حقیقی یه ومجازی یه متحملدر (دلارام
وصف ترکیبیدر آرامیدندن دیکنمك یعنی راحت اولمق (ویاحرف وحدت (كه حرف رابط
صفت (دلارام دارینك مقدم مفعولیدر طوتارسین دیمکدر وآرلقدن تعبیر در (دل بندك
مفعول صریحیدر (غیر صریحی (او ضمیری دلارامه راجعدر (بند فعل امر مفرد مخاطب در
(بندیدندن بغله دیمکدر (دکر دخی دیمکدر (چشم فرو بندك مفعول صریحی (وازهمه عالم غیر
صریحی فرو بند یوم دیمکدر (محصول بیت) بردلارامك كه وار کوکلکی اکا بغله یعنی اکا تعلیق ایله
دخی کوزوکی جمیع عالمدن یوم یعنی اندن غیری یه التفات ایلمه اکر ظاهر دلارامی در
واکر باطن (مصراع ثانینك معناسنی کرو دوکلی عالمدن چشمکی اشاغه بغله دیین معنای

ردشمعی

قتی بد باغلمش * اکر لیلی و مجنون زنده کشتی * حدیث عشق ازین دفتر نوشتی * دفتردن
مراد کتاب کلستاندر (کشتی (ونوشتی یالری حرف حکایه در (محصول بیت) اکر
لیلی ایله مجنون زنده اولایدی (یعنی صاغ اولسه لردی عشق قصه سنی بو کتابدن یازارلردی
یعنی هر بریسی (حضرت شیخك بوسوزی بشنجی بابه نسبتدر که عشق بابیدر * باب ششم
در ضعف و پیری * حکایت * باطائفهٔ دانشمندان در جامع دمشق بحثی همی کردم
ناکاه جوانی از در درآمد وگفت درمیان شما کسی هست که زبان فارسی داند اشارت
بمن کردند کفتم خیرست کفت پیری صد و پنجاه ساله درحالت نزعست وبزبان فارسی چیزی
می کوید ومفهوم مانمی کردد اکر بکرم قدم رنجه شوی مزد یابی باشد که وصیتی کنند چون
ببالینش فرارسیدم این میکفت * با حرف مصاحبت (طائفهٔ دانشمندان بیانیه (طائفهٔ
همزه سنی حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (بحثی یا حرف تنکیر (پیری یاحرف وحدت ردشمعی
(صد و پنجاه ساله یوزاللی یاشلی دیمکدر (حالت نزع لامیه (باحرف مصاحبت (زبان فارسی
بیانیه (چیزی یا حرف وحدت (واو حرف حال (مفهوم ما لامیه (نمی کردد اولماز دیمکدر
نمی شود معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (قدم رنجه شوی الم وزحمت معناسنه در
قدم زحمتنه کررسك دیمکدر ایاق یوریمکدن کنایتدر (مزد میمك ضمیله وزانك سکونیله
اجرت وکرا دیمکدر اما بونك کبی یرلرده ثواب معناسنه در (یابی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
یافتندن بولمق معناسنه بافتندن دینلر خطا ایلدیلر (باشد که اولا که یعنی مرجودر که دیمکدر
(وصیتی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (ببالینش با حرف صله یصدغنه دیمکدر (فرا
حرف تأکید (رسیدم فعل ماضی متکلم وحده ایرشدم دیمکدر (این میکفت بو ایکی بیتی
وقوردی (محصول ترکیب) دانشمند طائفه سیله بحث ایلرایدم جامع دمشقده یعنی بنی
امیه ده ناکاه برجوان قپودن ایچری کیردی ودیدی سزك اراکزده برکیمسه وارمیدر عجم دیلنی
بیلور شیخ دیرکه بکا اشارت ایلدیلر یعنی ایشته بو بیلور دیدیلر بن دیدم خیر در جوان دیدی
یوزاللی یاشنده برپیر حالت نزعده در وفارسی داله برنسنه سویلر حالبوکه بزا کلامز اکر کرمله
قدم رنجه اولورسك یعنی زحمته کررسك ثواب بولورسین مرجودر که بروصیت ایلیه مبادا
فوت اوله چونکه یصدیغنه یعنی باشی اوجنه ایرشدم بو ایکی بیتی اوقوردی * قطعه * دمی چند
کفتم برارم بکام * دریغا که بکرفت راه نفس * دم نفس (یاحرف وحدت (چند نیچه دیمکدر
ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلنمشدر تقدیری کفتم دمی چند (برآرم چیقارم دیمکدر
(بکام باحرف صله ویاحرف مصاحبت کامه ویا کامله دیمکدر (کام کاف عربیله بونده ایهام
طریقیله مذکور در مرادایله دماغ بیننده فتأمل (دریغا الده کسره وضمه لغتدر (الف حرف
ندا یعنی حرف ندبه (بکرفت فعل ماضی مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتلدی دیمکدر (راه
نفس لامیه (محصول بیت) دیدمکه برقاچ نفس مرادمجه کتورم یعنی چیقارم یاخود اغزمه حاصلی
برقاچ زمان یشایوب عمرسوررم دریغ وحیف که نفس یولی طوتلدی چقمغه مجال قالمدی حاصلی رد شمعی
اجل کلدی ایرشدی (مصراع اولك معناسی ایتدمکه برقاچ نفس مرادمله یوقاری کتورم دیین
ادایی ایو کتورممش * دریغا که برخوان الوان عمر * دمی چند خوردیم وکفتند بس * بعض نسخه ده
دمی خورده بودیم واقعدر (خوان الوان عمر بیانیه لردر (محصول بیت) حیفا که عمرك درلی درلی
نعمتی سفره سنده یعنی انواع نعم عمرده برنیچه نفس یدك وایچدك ویتریدك دیدیلر حاصلی
نفقه مز قطع ایلدیلر (خوان بونده سفره معناسنه در دیین کیجه یدیکن بیلزیمش * معنای ردشمعی
این سخن باشامیان بعربی کفتم تعجب کردند از عمردراز وتأسف خوردن او برحیات دنیا کفتمش

چه

چه کونهٔ درین حالت کفت چه کویم * (محصول ترکیب) بوسوزك یعنی بو ایکی بیتك معناسنی
شام قومنه عربجه سویلدم تعجب ایلدیلر انك اوزون عمرندن وحیات دنیایه تأسف وغصه
ییدیکنه دیدم نیجه سین بو حالتده دیدی نه دیه یم * قطعه * نه دیدهٔ که چه سختی همی
رسد بکسی * که ازدهانش بدرمیکنند دندانی * ندیدهٔ استفهام انکاری کورمش میسین
دیمکدر (که حرف بیان (بکسی با حرف صله (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت
(دهانش نون ضرورت وزن ایچون ساکن اوقونمق کرك (بدر طاشره دیمکدر (میکنند
کاف مضموم اوقنیجق کینونت معناسنه اولور ایدرلر دیمکدر یعنی طشره ایدرلر چیقارمقدن
عبارت اولور اما کاف مفتوح اوقنیجق قوپاررلر دیمکدر علی کل حال چیقارمقدن کنایتدر
(دندانی یا حرف وحدت (محصول بیت) کورمش میسین که نه شدت والم ایریشور شول
کیمسه یه که دهانندن بردیشنی چیقاره لر یعنی بردیشنی چیقارنجه نه قدر الم چکر ندیدهٔ همزه سی
خطاب ایچوندر دیین یاء خطابدن وهمزهٔ توسلدن آکاه دکل ایمش * قیاس کن که چه حالش ردشمعی
بوددران ساعت * که ازوجود عزیزش بدر رود جانی * حالش ضمیری کسی یه راجعدر (وجود عزیز
بیانیه وشین بنه سابق کبی (جانی یا حرف تنکیر (محصول بیت) قیاس ایله که حالی نه اولور اول
ساعتده که وجود عزیزندن جانی چیقه کیده یعنی روحی بدنندن چیقه کیده مصراع ثانینك معناسی
که انك عزیز وجودندن برجان طشره کیده دیین قتنده انسانده برقاچ جان وار ایمش کبی * کفتم ردشمعی
تصور مرك ازخیال بدرکن و وهم را برطبیعت مستولی مکردان که فیلسوفان کفته اند که مزاج
اکرچه مستقیم بود اعتماد بقارا نشاید ومرض اکرچه هائل بود دلالت کلی برهلاك نکند اکر
فرمایی طبیبی رابخوانم تامعالجه کند که به شوی کفت هیهات * تصور مرك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مستولی غالب دیمکدر استفعال بابندن اسم فاعلدر (مکردان فعل نهی مفرد
مخاطب ایله دیمکدر (الف و نون ادات تعدیه در (که حرف تعلیل (فیلسوف فانك ولامك
فتحه لریله حکیم معناسنه در (که رابط مقول وقول (اعتماد بقا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(ورا ادات صله (هائل قورقنج (طبیبی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (تا حرف تعلیل (هیهات
یعنی محالدر (محصول ترکیب) پیره دیدم که اولوم تصورینی خیالکدن اخراج ایله ووهم وخوفی
طبیعتکه غالب ایلمه زیرا حکما دیمشلردر مزاج اکرچه مستقیم وقوی اولور بقایه اعتماد ایلمکه
لایق دکل ومرض اکرچه هائل ومخوف اولور اما هلاکه کلیا دلالت ایلمز اکر بیورورسك سکا
برطبیب دعوت ایده لم تا کیم سکا معالجه ایلیه که ایو اوله سین یعنی صاغله سین هیهات دیدی یعنی
بو محالدر * مثنوی * خواجه دربند نقش ایوانست * خانه ازپای بست ویرانست * خواجه
وزراده وتعظیمی واجب اولان ارباب دولتده مستعملدر بونده مطلقا دولتلی مراد در (بند بونده
قید وهوس وارز ومعناسنه (نقش ایوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ایوان کسر همزه ایله
چارداقدر عربیدر اما عجم فتح همزه ایله اوقور (پای بست بای عربك فتحیله تمل معناسنه درکه
عربجه اساس دیرلر باء عجمیله اولمسیده تجویز ایلین افترا ایلمش (ویران خراب دیمکدر (محصول بیت) رد شمعی
خواجه قصرك نقشی قیدنده در لیکن خانه تملدن خرابدر یعنی سن تمك ایچون طبیب تدارك ایلمه ده سین
لیکن بناء وجود فنایه مشرفدر * دست برهم زند طبیب ظریف * چون خرف بنید اوفتاده
حریف * دست زندك مفعول صریحی (وبرهم غیرصریحی (وطبیب فاعلی (وظریفه اضافتی
بیانیه در (خرف خاء معجمه نك فتحی وراء مهمله نك کسریله صفت مشبهه در بونامش معناسنه (خرف
(بیندك مفعول ثانیسی وافتاده واو ایله اکا قیددر (وحریف یعنی شخص مفعولی اولی (محصول بیت)
ظریف اولان طبیب الینی بربرینه اورر تأسف وتغابن طریقیله اما علاجه مباشر اولماز چونکه

خريف مريضى بونامش ودوشمش كوره يعنى حالت نزعه قريب ومشرف على الموت كوره زيرا
بلوركه علاج پذيراولميوب سعى ضايع اولور *پيرمردى زنزع مي‌ناليد * پيرزن صنداش همى ماليد
*پيرمردمرد پير تقديرنده در برقوجه اركشى (زنزع برمضاف مقدردرتقديرى نزع ديمكدر (مي‌ناليد حكايت
حال ماضى معناسنه ايكلردى ديمكدر زيرا جان اجيسى سائر آجيلره بكزه مز (پيره‌زن تقديرى پيره
زنيدر ضرورت وزن ايچون وقرينه قائم اولديغيچون ياء وحدت ترك اولندى بونده برقوجه قرى
ديمكدر زوجه سى وقزقرنداشى ومتعلقاتندن برقرى اولمق جائزدر (صندل هند ديارندن كلور
برخوش قوقولى اغاچدر آنى دكرمنده ويادورپيله اوت ايدرلر وانى كلابله خلط ايدوب دفع صداع
ايچون باشه سورترلر ودفع حرارت ايچون اللره واياقلره (شين ضمير پيره راجعدر (همى ماليد حكايت
حال ماضيدر لغتده اومق ديمكدر اما بونده سورتمك معناسنه در (محصول بيت) برپيرمرد نزع
آجيسندن ايكلردى وبرپيره ذن اكا صندل سورتردى *چون مخبط شد اعتدال مزاج * نه عزيمت
اثركند نه علاج *چون حرف تعليل (مخبط تفعيل بابندن اسم مفعولدر لغتده دوشمش ديمكدر اما
بونده مختل معناسنه در (اعتدال مزاج مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نه حرف نفيدر معناده كنده
مقيد (عزيمت بردرده برنسنه اوقويوب اوفورمكه ديرلر (رقيه ده ديرلر رانك ضمى وقافك سكونيله
وفارسيجه افسون ديرلر (علاج مفاعله بابنك ايكنجى مصدريدر (عزيمته معطوف (عزيمت مبتداء
اول واثر ثانى وثانى خبريله خبر اول تقديرى عزيمت اثر نكند در (محصول بيت) چونكه اعتدال مزاج
مختل اولدى يعنى مزاج اعتدالدن دوشدى اكانه افسون تأثير ايدر ونه علاج *حكايت * پيرى
حكايت كند كه دخترى خواسته بودم وحجره بكل اراسته وبخلوت با او نشسته وديده ودل در وبسته
شبهاى دراز نخفتمى وبزلها ولطيفها كفتمى تاباشد كه وحشت نكيرد ومؤانست پذيرد ازان جمله شبى مى
كفتم كه بخت بلندت يار بود وچشم دولت بيدار كه بصحبت پيرى افتادى پخته وجهان ديده كرم وسرد
روزكار چشيده ونيك وبد ازموده حق صحبت بداند وشرط مودت بجاى آرد مشفق ومهربان
خوش طبع وشيرين زبان * دختر دالك ضمى وخاء معجمه نك سكونيله وتانك فتحيله قيزه ديرلر
(ويا حرف وحدت (شبهاى دراز بيانيه (نخفتمى نخفتم فعل نفى ماضى متكلم وحده ويا حرف
حكايت بذله لطيفه ديمكدر (وهاادات جمعدر (لطيفها عطف تفسيرى (كفتمى اعرابده
(نخفتمى كبيدر (تاحرف تعليل (بخت بلند بيانيه (وتا معناده باره مقيدر (بود جائزدر كه
فعل اوله (وجائزدر كه ادات زمانيه اوله يارك اولدى ويايارك ايدى ديمك اوله (چشم دولت بيدار
مذكور فقره يه معطوف (كه حرف بيان (وياحرف تعليل (باحرف صله (صحبت پير مصدرك
مفعولنه وياقاعلنه اضافتيدر (وياحرف وحدت (جهان ديده وصف تركيبيدر جهان
كورمش ديمكدر (مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر (ومهربان عطف تفسيرلدر (يعنى
اسركيجى معناسنه ومحبتلى (محصول تركيب) برپير حكايت ايدر كه برقز ديلدم يعنى برقزنكاح
ايلدم وكردك خانه مى كل ايله ارآسته وپيراسته ايلدم وخلوتده آنكله اوتودم وكوزمى
كوكلمى اكا بغلدم يعنى اكا كوكل ويردم بونده كلنجه بر بود تقديراولنور اوزون كيجه لر
اويومزدم وبذله لر ولطيفه لر سويلردم كه وحشت طوتميه يعنى توحش ايليه وبنله انس
ومؤانست قبول ايليه (حاصلى بنله الفت ايده ذكر ايلديكم احوالك جمعندن بريسى بودر كه بر كيجه
سويلردم كه بخت بلند يارك ايدى ويايارك اولدى وچشم دولتك بيدار ايدى ويا بيدار اولدى كه
برپيرك صحبتنه دوشدك پشمش وجهان كورمش وروزكارك اسيسنى وصوغنى طاتمش
وايو ويرامز ايشلر صنامش حق صحبتى بلور وشرط صحبت ومودتى برينه كتورر ومرحمتلى
ومحبتلى خوش طبع وشيرين زبان * مثنوى *تا توانم دلت بدست آرم * ور بيازاريم نيازارم

پيره‌زن اولدقدنصكره اشبو احتمالات تكلفى بولنه صابلامق شاعرانه‌در للطابع

تاحرف

تاحرف توقيت (توانم قادرم ديمكدر (بدست (با حرف صله (آرم فعل مضارع متكلم
وحده كتوررم (ور (واكردن مخفف (بيازاريم فعل مضارع مفرد مخاطب (وميم ضمير
منصوب متصل مفعولى ياء ضمير (يعنى ضمير خطاب مفتوح اوقمق كرك وزنه خلل كلميه
واكربنى انجدرسك ديمكدر بونده متعديدر (نيازارم فعل نفى مستقبل متكلم وحده لازمله
متعدى بينده مشتركدر يعنى انجنيم (وياسنى انجتيم ديمكدر (نيازارم دينلر نونك كسريله
نياز كتوررم يعنى حاجت كتوررم معناسنه بيتى مردف ايدوب مقفا ايلامشلر (محصول بيت)
مادام كه قادرم كوكلكى اله كتوررم (يعنى اله الورم حاصلى الدن كلدكى دكلى كوكلكى
رعايت ايدرم (وياايده يم واكرفرضا بنى انجيدرسكده انجنيم وياسنى انجتيم * ورچو طوطى
شكر بود خورشت * جان شيرين فداى پرورشت * بوشرطيه مذكور شرطيه يه معطوفدر
(پس بونده وريرينه كر ذكر ايدنلر متونه مخالف ذكر ايلمشلر (خورش لغتده اسم مصدر در
ييش معناسنه اما بونده طعام مراد در (جان شيرين بيانيه (فداى پرورشت مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (پرورش اسم مصدردر بسلبش معناسنه مراد طعامدر (محصول بيت) واكر
فرضا طوطى كبى شكر اولورسه طعامك جان شيرين سنك سكرى غدالريكه فدا اولسون
(وياجانى سنك سكرى طعاملريكه فدا ايده يم (حاصلى سنى سكرله بسليه يم * نه كرفتار آمدى
بدست جوانى معجب وخيره راى سرتيز وسبك پاى كه هردم هوايى پزد وهر لحظه رايى زند
وهرشب جايى خسبد وهرروز يارى كيرد * پيرك دختره تتمهٔ قولندندر (جوانى ياحرف وحدت
(معجب افعال بابندن اسم فاعلدر متكبر ديمكدر (خيره راى وصف تركيبيدر ضعيف وزبون
فكرلى يعنى سفيه (سرتيز وصف تركيبى دريينى معناسنه آغر باشلى مقابلى (سبك پايده
وصف تركيبيدر يينى آيقلى يعنى يلراوكز معناسنه (هوايى ياحرف وحدت (پزد فعل مضارع مفرد
غائب باء عجمك فتحيله پزيدندن پختن دن دينلر خطا ايلمشلر پيشرر ديمكدر (رايى ياحرف وحدت
(زند فعل مضارع مفرد غائبدر زنيدندن اورر ديمكدر جايى ياحرف وحدت (خسبد خانك
ضميله فعل مضارع مفرد غائب ياتور واويور ديمكدر خسبيدندن (يارى ياحرف وحدت
(محصول تركيب) قيزه دير كه برمتكبر جوان النه كرفتار كلمدك (يعنى مبتلا اولمدك سفيه وخفيف
ويلراوكز كه هرنفس برهوا وهوس بشوره وهرساعت برفكر قوللنه وهركيجه بريرده ياته وهر
كون برنكار طوته * بيت * وفادارى مداراز بلبلان چشم * كه هردم بركل ديكرسرايند *
وفادار وصف تركيبى در (وياحرف مصدر (مدار فعل نهى مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر
(از بلبلان مداره متعلقدر (چشم مدارك مفعول صريح اولى در (ووفادارى ثانيسى (واز بلبلان
غيرصريحى ليكن تقديرى چشم وفادارى مدار در (يعنى وفادارلق اميدنى طوتمه ديمكدر (كه
حرف تعليل (كلى ياحرف وحدت (ديكر غيرى معناسنه در (سرايند سينك فتحى وكسريله فعل
مضارع جمع غائب ايرلرلر ديمكدر (محصول بيت) (بلبللردن وفادارلق اميدنى طوتمه يعنى
انلردن وفا كلمز زيرا هرنفس وهرساعت برغيرى كل اوزره ايرلرلر يعنى بريرده قرارلرى يوقدر
جوانلركده احوالى بويله درسابقا ذكر ايلديكى كبى * اماطائفهٔ پيران بعقل وادب زندكانى كنندنه
برمقتضاى جهل جوانى *طائفهٔ پيران بيانيه (زندكانى ياحرف مصدر ديرلك ديمكدر (مقتضاى جهل
مصدر ميمينك فاعلنه اضافتيدر (جوانى يا حرف مصدر واضافت بيانيه در (محصول تركيب)
جوانلرك احوالنى بيان ايلدك اما طائفهٔ پيران عقل وادبله ديرلك ايدرلر جهل وجوانلق
مقتضاسى اوزره دكل بعض نسخه ده جوانى جهله عطف ايلمش * بيت * زخود بهترى جوى
وفرصت شمار * كه باچون خودى كم كنى روزكار * بهترى ياحرف وحدت جوى وشمار

ردابن سيد على وسرورى

رد شراح جميعا

ردسرورى وشمعى

فعل امر مفرد مخاطبلردر (كه حرف تعليل (با حرف مصاحبت (چون ادات تشبيه (خودى
ياضمير خطاب (كم كاف عجمك ضميله ضايع معناسنه در (كم كنى نك مفعول اول صريحى ور وز كار
ثانيسى (وياچون خودى غير صريحى (محصول بيت) خطاب عام طريقيله نصيحت ايدوب بيورر
كند كدن ايبرك بركيمسه ارايوب بول وانى ارايوب بولمغى فرصت صاى يعنى براواو نعمت بيل
زيرا كندك كبيله روزكاركى يعنى احوال واوقات واياملى ضايع ايدرسين (حاصلى كند كدن ايى
بركيمسه ايله صحبت ايله وانكله مصاحبتى غنيمت بيل (زيرا كندك كبيله مصاحبت تضييع احوال
واوقات وايام واتلاف عمر بلا فائده در * كفت چندان برين نمط بكفتم وكمان بردم كه دلش در قيد
امدو صيد من شد ناكاه نفسى سرد از دل پردرد بر آورد و كفت چندين سخن كه كفتى در ترازوى عقل
من وزان آن يك سخن ندارد كه از قابلهٔ خويش شنيده ام كه زن جوانرا اكر تيرى در پهلو نشيند به
كه پيرى * كفت پيرديدى (نمط ونسق اسلوب وكونه معنا سنه در (در قيد در حرف صله (قيد دن
مراد بند در منه اضافت لاميه در (صيد من مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نفسى ياحرف وحدت

رد شمعی
ردابن سید علی وسروری

وزان مفاعله بابنك مصدر ثانيسيدر (قابله رومده آورده ديدكلرى خاتوندر كه طوغان اوغلنجقلرك
كوبكن كسر (يكه دز ديين يكلش سويلمش (قابله يرينه قبيله يازان صحيح متلره مخالف يازمش
(تيرى (و پيرى يالرى حرف وحدتدر (پهلويان معناسنه در كه عربجه جنب ديرلر (محصول تركيب)
پير ديدى بو اسلوب اوزره اولقدر سوز سويلدم وظن ايلدم كه كوكلى بنم قيديمه كلدى (يعنى
بكا مقيد اولدى وبنم صيدم اولدى (يعنى بكا شكار اولوب رام اولدى ناكاه دل پر دردندن
بر صووغق نفس كتوردى يعنى براه چكدى وديدى بو قدر سوز كه سويلدك بنم عقلم ترازوسنده
اول برسوزك وزن طوتماز يعنى اكا موازن دكل كه كندى ابهدن ايشتمشم كه تازه زنك اكر پهلوسنده
اوق اوتورسه يعنى يانه اوق باتوب طورسه يكدر يانده برپير اوتروب طورمقدن حاصلى پيرايله
همنشين وهم بستر اولمقدن اوق يارهسنى چكمك يكدر * نظم * لما رأت بين يدى بعلها * شيئا
كارخى شفة الصائم * لما بولمايه وجوديه ديرلر مشايخ عربك بعضيسى اسميته ذاهب اولدى
وبعضيسى حرفيته اسميته ذاهب اولانلر جمله يه اضافتى لازمدر ديديلر (حاصلى وقت معناسنى
متضمندر وقتا كه ديمكدر (رأت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه مهموز العين معتل اللام اصلنده
رايت ايدى اعلال ايله رات اولدى فعت وزنى اوزره وقتا كيم كور ديسه (فاعلى پيرك زوجهسيدر

مطلب

(بين ظروف مكانيهدندر مضاف اولمشدر (يدى لفظنه اصلنده يدين در حالت رفعى يداندر
نصب وجرى يدين در نون اعراب بعله اضافتله ساقط اولمشدى نكه نحو كتابلرنده مسطور در
بونده معناسى اوكنده ديمكدر (بعل لفظا مجرور مضاف اليهدر زوجه بعل ديرلر
بانك فتحى وعينك سكونيله وزوجه يه بعله ديرلر وضمير تأنيث رأتك فاعلى اولان زوجه يه
راجع در (شيئا لفظا منصوب مفعول رأت در شيئا دن مراد آلت پير در (كارخى كاف
مثل معناسنه در (وارخى اسم تفضيلدر رخوه دن رانك فتحى وكسرى ايله يومشقلق
وكوشكلك معناسنه در بونده سسترك ديمكدر (شفة لفظا مجرور مضاف اليه
ارخى در (شفه دوداغه ديرلر صائمه اضافتى لاميه در (صائم اورج طوتيجى كيمسه در وآنك
دوداغى نهايتله كوشك اولاغندر اول جهتدن پيرك ذكرينى صائمك كوشكرك دوداغنه تشبيه
ايلمشدر (محصول بيت) وقتا كيم پيرك زوجهسى پيرك اوكنده يعنى زوجنك اوكنده برشىء
كورديسه يعنى ذكرينى كورديسه صائمك كوشكرك دوداغى كبى يعنى غايتله سست وزبون
كورديسه * تقول هذا معه ميت * وانما الرقية للنائم * تقول جواب لما در قياس قالت ديمك ايدى
ليكن مراد حكايت حال ماضى در سويلردى ديمكدر (وبعض كيمسه ديديكه لما مضارعى

مطلب

ماضى

رد ابن سیدی علی

ماضى يه رد ايدران مصدر يه ماضى بى معناى استقباله رد ايلديكى كبى (پس تقول قالت معناسنه
اولور بويله ديين زياده خطا ايلمش (وهيچ بروجهله كندى يه دوشر سوز دكلدر زيرا ديديكى
لماء جازمه در بو خودلماء وجوديه در كه اسم اولديغى تقديرجه جمله يه مضاف اولمقدرشه طى فتامل
(تقول فاعلى رأتك فاعليدر (يعنى پيرك زوجهسى (هذا اسم اشارتدر مذكورشيئه محلا مرفوع مبتدا
(وميت خبرى ومعه ميته متعلق (وضمير مذكر بعله راجعدر (وآوحرف ابتدا (ان حرفدر
حروف مشبه بالفعل دن (وماحرف كافه كه ان حرفنى عملدن كف ومنع ايدر (الرقية رانك
ضمى وقافك سكونيله مريض اوزره اوقيوب اوفورمكدر تا كيم افاقت بوله لفظا مرفوع مبتدا
افسون ديمكدر سابقا بو معنايى غريمتله تعبير ايلمش ايدى (ليكن بونده مراد شيوه ونازدر (للنائم
لام حرف جر بر مقدره متعلق (نائم اسم فاعلدر نوم دن اويوين كيمسه يه ديرلر (بونده مراد
جوانك ذكريدر جار ومجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسميه اعرابدن محلى
يوق جملهٔ مستأنفه (محصول بيت) وقتا كه بعله پير ذكرينى كورديسه ديدى بو آلتى پير كنديله
بله ميتدر يعنى نه كنديده حيات وار ونه آلتنده رقيه وافسون خود نائمه نافعدر يعنى غنج ودلال
جوانك چكونى تحريك ايدر پيرك مرده ذكرنى تحريك ايلمز حاصلى جوانك چكونى شخص نائمه
تشبيه ايلمش و پيرك شخص مردهيه * رباعى * زن كز بر مرد بى رضا برخيزد * بس فتنه وجنك
از آن سرا برخيزد * زن مبتدا (و برخيزد خبرى (وما بيلرى خبره متعلق (كز اصلى كه از ايدى
ضرورت وزن ايچون حذف وايصال ايلدى (بر مرد لاميه (بر بونده قت معناسنه در (بى رضا
رضاسز ديمكدر (يعنى مجامعتسز (برخيزد قالقه (حاصلى دوشكدن موطؤيه قالقميه (سرادن
يا ضرورت وزن ايچون وقافيه ايچون ترك اولدى (محصول بيت) زن كه ار ينك يانندن يعنى دوشكندن
رضاسز قالقه حاصلى موطؤ قالقمايه چوق فتنه وجنك اول اودن قالقار يعنى اچلغه وچپلقلغه
صبر ايدر اما كيجه دوشك خدمتى اولمايجه صبر ايلمز مصراع اولك معناسنى عورت كه زوجنك
قتندن رضاسز واجازتسز قالقار ديين اجازت عبارتندن معلومدر كه معنايى خلافنه صرف

رد شمعی

ايلمش اوله * پيرى كه زجاى خويش نتواند خاست * الا بعصا كيش عصا برخيزد * پيرى ياحرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (جاى خويش لاميه (خاست ماضى مصدر معنا سنه در زيرا
مضارعه مقارندر (الا ادات استثنادر نتواند خاست تركيبندن (بعصا باحرف استعانت
(كى يچون ديمكدر (شين ضمير پيره راجعدر (عصا برخيزد تقديرى عصا يش كى برخيزد (يعنى
ضمير معناده عصايه مقيدر (محصول بيت) بر پير كه كندى يرندن قالمغه قادر اولميه الا عصا ايله
انك عصاسى يعنى ذكرى يچون قلقار حاصلى يرندن دكنك سز قالقمغه قادر اولميانك دكنكى
قلقماز * فى الجمله امكان موافقت نبود و بمفارقت انجاميد چون مدت عدت برآمد عقد نكاحش
با جوانى بستند تند ترش روى تهى دست بد خوى جور و جفامى ديد و رنج و عنامى كشيد
وشكر نعمت حق همچنان مى كفت كه الحمد لله كه از آن عذاب اليم برهيدم و بدين نعمت مقيم
برسيدم * فى الجمله حاصل كلام (امكان موافقت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نبود اولمدى (واو
حرف عطف (باحرف مصاحبت (مفارقت مصدردر مفاعله بابندن آيريلشمق ديمكدر
(انجاميد آخر اولدى يعنى ايريلشدك ديمكدر (مدت عدت لاميه (برآمد چيقدى (عقد نكاحش
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وشينه اضافت لاميه در (باحرف صله (جوانى ياحرف وحدت
(تند ياوز (ترش رويه اضافتى بيانيه اكشى صورتلى ديمكدر (تهى دست وصف تركيبيدر صفر اليد
معناسنه (يعنى مفلس وفقير (بدخويه اضافتى بيانيه در (بو اوصاف صفت بعد الصفت واقعدر
(ميديد حكايت حال ماضيدر كورردى ديمكدر (ميكشيده بويله در (شكر نعمت حق مصدرك

ردسروری وشمعی

مفعولنه اضافتی ولامیه در (همچنان ابخلین یعنی میکفت عبارتندنصکره حمد کبی دیمکدر (عذاب
الیم‌ٔ بیانیه‌در مولم معناسنه (برهیدم فعل ماضی متکلم وحده قورتلدم دیمکدر (و بدین با حرف صله
(نعمت مقیم یعنی نعمت ثابت (برسیدم ایرشدم حاصلی واصل اولدم (محصول ترکیب) حاصل
کلام موافقت ایلکه امکان اولمدی زیرا الت مساعده ایلدی و کار عمز مفارقتله تمام اولدی یعنی
اخرایرلشدك انجامیدك معناسنی ایرشدیلر دیدین لغته مخالف سویلمش (چونکه مدت عدت چقدی
یعنی تمام اولدی عقد نکاحنی برجوانه بغلدیلر یاوزا کشی صورتلی فقیر بدخوی اندن جوروجفا
کوردی ورنج وعنایعنی درد والم چکردی وخدانك نعمته بو نجلین شکرایدردی که الحمدلله که اول
عذاب الیمدن خلاص بولدم و بو نعمت مقیمه ایرشدم دیو * بیت* بااین همه جوروتند خویی *
نازت بکشم که خو برویی * تند خو وصف ترکیبیدر یاوزخو یلی معناسنه (و یاحرف مصدر
(نازت تاضمیر خطاب در(بعض نسخه‌ده بارت دوشمش یعنی یوکك (خوبرو وصف ترکیبیدر
و یاضمیر خطاب (محصول بیت) بوجیم جور ایله و یاوزخو یلولغله نازك چکرم زیرا کوزلسین
یعنی کوزللکك ایچون هرنه بلاك ورایسه چکرم *قطعه* باتومر اسوختن اندرعذاب *به که
شدن بادیکری در بهشت * شدن صیرورت ایچوندر اولمق معنا سنه (دیکری یاحرف وحدت
(محصول بیت) قیزجوانه‌دیر که بکاسنکله جهنمده یانمق یکرکدر که غیرایله یعنی پیرایله جنتده
اولمق یعنی پیرایله جنتده اولمقدن سنکله دوزخده اولمق یکدر * بوی پیاز ازدهن خوب روی *
نغزترآید که کل ازدست زشت * نغز کو یکك یعنی ایو (وترادآت تفضیل (محصول بیت) صوغان
قوقوسی کوزلك اغزندن ایورك کلور که کل چرکین الندن یعنی چرکین الندن کل فوقوسندن
کوزل اغزندن صوغان قوقوسی یکرکدر بونده بعض شراح ایکی بیت ایراد ایلمش که متونده موجود
دکل لیکن انلره تقلیدا ایراد ایلدك بزده * قطعه *روی زیبا وجامهٔ دیبا *عرق وعودرنك
و بوی وهوس * روی زیبا (وجامهٔ دیبا بیانیه‌لردر (دیبا شبب ددكلری قماشدر (عرق کلاب
(عود معروف خوش قوقولی عجدر که هنددن کلور (رنکدن مراد خانونلرا ستعمال ایلدکلری
اقلق وقرزللق در (بوی کوزل قوقو (هوس بونلری ارزوایلمك (محصول بیت) کوزل یقشقلو
یوز ودیباوسراسر قماش قفتان کلاب وعودورنك و بوی و بونلرك ارزوسی (بو بیت بیت ثانی یه
مرهوندر * این همه زینت زنان باشد * مردرا کیر وخایه زینت بس * زینت زنان لامیه (باشد
ادات زمانیه اولمق جائز (وفعل مضارع مفرد غائب اولمق جائز (کیر چوك (یعنی ذکروخایه
همسایه‌سی (بس یتر دیمکدر (محصول بیت) بیت سابقده مذکور اولانلر جمیعا عورتلر زینتیدر
اماارکه کیروخایه‌زینت یتر معلومدر که بوایکی بیت بو کتابدن دکلدر لیکن بعض جهله دخل
ایلمسون دیو یازدق * حکایت *مهمان پیری بودم در دیار بکر که مال فراوان وفرزند خوبروی
داشت شبی حکایت کرد که مرادر عمرخویش بجزاین فرزند نبود دست درختی درین وادی
زیارتکاهست که مردمان بحاجت خواستن انجاروند شبها در پای ان درخت بحق نالیده ام تامرا این
فرزند بخشیده است شنیدم که پسربار فیقان آهسته میکفت چه بودی که من آن درخت را
بدانستمی که کجاست تا دعا کردمی که پدرم بمیرد * مهمان پیر لامیه (و یاحرف وحدت (بودم
حکایت حال ماضی (دیار بکر (ودیار ربیعه بری برینه متصل مملکتلردر دیار بکرك تختی آمددر که
شیخ محمد آمدی حضرتلری مذکور آمد شهرندندر (ور بیعه نك تختی موصلدر که بن خباز موصلی که
قرآن شریفه معرب واسباب نزول یازمشدر اندندر (که حرف رابط صفت (مال فراوان بیانیه
(فرزند خوبده بویله در (شبی یاحرف وحدت (حکایت کردبر کیجه حکایت ایلدی (بوسوز
اول معنایی کوسترر که حضرت شیخ برزمان بو بیرك مهمانی اولمش اوله (که حرف رابط

مقول وقول (مرارا ادآت تخصیص (عمرخویش لامیه کندی عمرمده دیمکدر (بجز باحرف
زائد (درخت مبتدا (یا حرف وحدت (وآدی دره (زیار تکاهست خبر مبتدادر (یعنی
مستجاب الدعوه‌برمقام (که حرف رابط صفت (مردمان مبتدا وروند خبری (و بحاجت خواستن
خبره متعلق (شبها کیجه‌لر مبتدا (ونالیده ام خبری (ودر پای ان درخت (و بحق باء صله ایله خبره
متعلق (تا حرف تعلیل (آهسته یاپچه یاپچه (میکفت حکایت حال ماضی (چه بودی ادآت تمنی
نه اولیدی دیمکدر (بدانستمی حکایت حال ماضی بیلیدم دیمکدر (کردمی‌ده بویله‌در ایلیدم دیمکدر
(محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر که سیاحتم زماننده دیار بکرده بر پیره قونق اولدم که
وافر مالی وارایدی و کوزل اوغلی بر کیجه حکایت ایلدی که بنم تمام عمرمده بو براوغلدن غیری
اولمامشدر (بودره‌ده بر زیارتکاه اغاج وار در که خلق حاجت دیلمکه که انده وارر لر نیجه
کیجه اول اغاجك دبنده حقه اغلیوب ایکلمشم که خدای تعالی بکا بو اوغولی باغشلامشدر
حضرت شیخ دیر که باباسی بو سوزی سویلیجك ایشتدم که اوغلی یولداشلرینه آهسته سویلردی که
نه اولیدی اول اغاجی بن بیلیدم قنده در ودعا ایدیدم تابابام اولیدی * حکمت *خواجه شادی
کنان که فرزندم عاقلست و پسرطعنه زنان که پدرم فرتوت * خواجه مبتدا (شادی کن وصف
ترکیبی (یاحرف مصدر (والف ونون مبالغه افاده ایدر (یعنی شادیلق ایده کندر (حاصلی سوینکندر
خبر مبتدا واقعدر (که حرف تعلیل (فرزند مبتدا (عاقل خبری (و پسر مبتدا (وطعنه
زنان خبری شادی کنان کبی (که حرف تعلیل (پدرم مبتدا (وفرتوت خبری (محصول ترکیب)
خواجه شادیلق ایلکندر که فرزندم عاقلدر او پسر طعنه اوراغندر که بابام فرتوتدر (یعنی
بونامشدر (حاصلی پدرك حالی بویله (و پسرك حالی بویله * قطعه * سالها بر تو بکذرد که کذر *
نکنی سوی تربت پدرت * سالها مبتدا (بر تو بکذرت اوستکدن مرور ایدر (یعنی اوزرکدن کچر
خبر مبتدادر (که حرف بیان (کذر ذال معجمه ایله وکاف عجمك ضمیله اسم مصدردر کچمه واوغرامه
معناسنه (مصراع ثانی یه مرهوندر (نکنی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (سوی تربت اضافت لامیه
(و پدره کذلك (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر ییللر کچر سنك اوزرکدن که بابالك
مقبره سی جانبنه کذر ومرور ایلمزسین (یعنی جانبنه بردعا ایلمك ایچون و یاپر اسنه اولشدرمك ایچون
قبرینه اوغرامزسین * تو بجای پدرچه کردی خیر * تاهمان چشم داری از پسرت *باحرف صله
(جای پدر لامیه حق پدر دیمکدر (تا حتی معناسنه در (چشم امید ورجا معناسنه در (داریك
مفعول صریحی (واز پسرت غیر صریحی (محصول بیت) ینه خطاب عام طریقیله بیورر
سن بابالك حقنه نه خیرایلدك یعنی نه لطف واحسان ایلدك تا کیم همان اول احسانی اوغلکدن رجا
ایلیه سین (یعنی سن باباکله نیجه عمل ایلدکسه اوغلك سنك ایله همان اول عملی ایلسه کرکدر
ان خیرافخیر وان شرافشر * حکایت * روزی بغرور جوانی سخت رانده بودم وشبانکه بپای
کریوهٔ سست مانده پیرمردی ضعیف از پس کاروان همی آمد وکفت چه خسبی خیز نه جای
خفتنست کفتم چون روم که نه پای رفتنست کفت نشنیدهٔ که کفته‌اند رفتن ونشستن به که دویدن
کسستن * سخت رانده بودم محکم سوردم ایدی یعنی یولده قتی یلك کندم ایدی (شبانکه
کیجه‌سی (باحرف ظرف (پای کریوه لامیه (پای بونده دیب معناسنه در (کریوه کاف عجمك
(ورانك کسریله طاغ بلکینه دیرلر (و یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (سست بونده عاجز
و بی مجال معناسنه در (مانده قالمش ینه بربودم مقدر در (خسبی فعل مضارع مخاطب بونده
یاتورسین دیمکدر (دویدن مصدردر یلمك معناسنه (کسستن کاف عجمك ضمی و کسریله وسینك
فتحی و کسریله بونده اوزلمك معناسنه مصدر در (محصول ترکیب) بر کون جوانلق غروریله

محکم کتمشیدم و کیجه‌سی بر بلك دیبینده عاجز و بی مجال قالمشیدم برضعیف پیر کشی کاروان اردندن کلوردی و بکادیدی نه یاتورسین قاق یتاجق یر دکل دیدم که نیجه کیده یم که کیده جك آیق یوق یعنی ایاقدن چیقـدم دیدی ایشتمدکی که عقلا دیمشلردر کتمك واتورمق یعنی دیکنی دیکنی کتمك بکدر یلوب اوزلمکدن (نشنیدهٔ ده اولان همزه خطاب ایچوندردیین قابل خطاب دکل یمش
ردشمعی
* قطعه * ای که مشتاق منزلی مشتاب * پندمن کار بند وصبر آموز * ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای آن کس که‌در حذف وایصال طریقیـله که حرفیتدن اسمیته نقل اولندی نتکه مکرر بیان اولندی (مشتاق اسم فاعلدر افتعال بابنـدن (منزله اضافتی مفعولنه اضافتیدر (و یاضمیر خطاب (مشـتاب فعل نهی مفرد مخاطب (شتا بیـدندن ایومه دیمکدر (شتافتن‌دن اخذایلین خطا یلمش (پند من لامیه (و بندك مفعول اولی (و کار ثانیسی (وصبر
رد سروری وشمعی
آموزك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای شول کیمسه که منزلك مشتاقیسین ایومه (یعنی منزله که تیز ایرشمك دیلرسك عجله ایلمه بنم پندمی ایش بغله یعنی کار ایدك وصبر اوکرن (حاصلی آهسته کیت یولده قالمیه‌سین (بندبستن‌دن امر حاضردر دیین اخذاشتقاقده خطا ایلمش زیرا بند
ردشمعی
بندیدندن اخذ اولنور * اسب تازی دوتك رود بشتاب * اشتر آهسته میرود شب وروز * (اسب تازی بیانیه (دوتك ایکی سکردم دیمکدر زیراتك اسم مصدردر (تکیدندن یلمه معناسنه (پس اصطلاحلرنده ایکی سکردم دیمکدر زیرا سکرتمکه تك دیرلر (ترکیده حمله دیدکلری کبی (تانك فتحی وکاف عربیـله آتك صحرادیغی دیین ایو صحرا تمامش وعربی آت ایکی یلمك کیدر سرعتله یعنی برایکی
ردسروری
ردشمعی
ردشمعی
قوشمغله یور یلور دیین خیلی یورلمش (منه سنده تازی عرب وتازی عربی آت دید کدن صکره تك بو نده تکیدن معنا سنه در بترکی یلمك دیین ایکی یرده خبط عشوی ایلمش فتـدبر (باحرف مصاحبت (شتاب اسم مصدر ایوی معناسنه (اسب تازی مبتدا (ودوتك مبتداء ثانی و رود خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (بعض نسخـه‌ده رود برینه دود واقعدر دالله یلردیمکدر دو یدندن تکیدن ایله مرادف اولور (اشتر مبتدا (آهسته مبتداء ثانی (ومیرود خبر ثانی و ثانی خبریله خبر اول (محصول بیت) عربی آت ایکی سکردم کیدر ایو یله اما اشتر کیجه وکوندز آهسته کیدر قالمز (حاصلی اسب تازی برایکی منزل سکرتمکله یور یلور قالور اما دوه شب وروز آهسته کیدوب قالمز قصه دن حصه بودر کیم یولده عجله ایله کتمـامك کرك * حکایت * جوانی چست ولطیف وخندان و شیرین زبان در حلقهٔ عشرت مابود که درد لش از هیچ نوعی غم نیامدی ولب ازخنده فراهم نیاوردی روز کاری برآمد که اتفاق ملاقات نیفتاد بعدازان دیدمش زن خواسته وفرزندان خاسته وبیخ نشـاطش بریده وکل هوسش پژمرده پرسیدمش که این چه حالتست کفت تا کودکان بیاوردم دیکر کودکی نکردم * جوانی یاحرف وحدت (چست چابك وظریف معناسنه در (حلقهٔ عشرت مایانیه ولامیه در (یعنی مجلسمزه داخل اولوب مصاحبمز ایدی (که حرف رابط صفت (نوعی یاحرف وحدت (بعض نسخـه‌ده ازهیچ نوع واقعدر یاسز (نیامدی یا حرف حکایه (فراهم بری برینه دیمکـدر جمعدن عبـارتدر (نیاوردی یاحرف حکایندر بریره کتورمزدی دیمکدر (که حرف بیان (اتفاق ملاقات مصدرك مصدره اضافتیدر (بعدازان مذکور روز کاره اشارتدر (زن خواسته اولنمش (فرزندان خاسته پیدا وحاصل اولمش (بیخ نشـاط بیانیه شنلك کوکی (کل هوسده بیانیه (پژمرده باء عجمك فتحیـله وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمیله صولمش دیمکـدر (تاحرف ابتدادر منذ کبی زمانده (کودك اوغلان (الف ونون ادات جمعدر (کودکی یاحرف مصـدر (محصول ترکیب) چست ولطیف وخندان وشیرین زبان یعنی طاتلی دیللی برجوان بزم مجلس عشرتمزده ایدی یعنی بزمله هم صحبت ایدی

شویلکه

شویلکه کوکلنده هیچ برنوعدن غم یوغیدی یعنی کوکلنه غم کلمز ایدی و دوداغنی کولمه دن جمع ایلمزایدی یعنی یومزدی برروز کار کچدی که اتفاق انکله ملاقات واقع اولمدی اندن صکره انی کوردم اولنمش واوغل قزی پیدا وظاهر اولمش وشنلکی کوکی کسلمش و کل هوسی صولمش (حاصـلی اولده اولان ذوق وشوق وصفاسی کتمش صوردم که بونه حالتدر دیدم دیدی اوغلانجقلر کتوردن بری یعنی اولاد صاحبی اولالی ارتق اوغلانجقلق ایلمدم * بیت * ماذاالصبا والشیب غـیرلمتی * وکفی بتغیر الزمان نذیرا * ماذا ای شیٔ معناسنه محلا مرفوع مبتدا (الصبا صادك کسریله جهله وهوا وهوسه میله دیرلر الف مقصوره ایله اما صاد مفتوح اولنجه الف ممدوده‌در (واو حرف حال (الشیب پیرلکه دیرلر لفظا مرفوع مبتدا (غیر فعـل ماضی مفرد مذکر غائبدر تفعیل بابندن (لمه لامك کسری ومیمك تشدیدیله اوموزلره اینن صاچه دیرلر ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه وجار مجروریله محلا منصوب مفعول غیردر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه‌نك محلی نصب در حالیت ایله (کفی فعل ماضی مفرد مذکر غائب ضرب بابنك ناقص یائیسندن (بتغیر باحرف زائد فی الفاعل‌در وجار مجروریله محلا مرفوع فاعل کفادر وتغیرك زمانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ونذیرا تغیرالزمانی تمیز ایدر انذار معنا سنه (انذار اعلام درتخویفله (وکفی متعلقاتیله برقدتقدیریله محلا منصوب حالدر (محصول بیت) نذر بو جهله وهوا وهوسه میل دخی ارزوی نفسانیه رکون واحبابله طرب وشوقه تهالك حال بو که پیرلك که نذیر موت وسفیر فوت در صاچمك اوتی تبدیل وتغییر ایلدی و بنی عمرمك آخری قریب اولمغله انذار وتخویف ایلدی (یعنی موتك قرینه دلالت ایلمکله حال بو که صاچمك لوتی زمانك تغییری بکا نذیر ومخوف یتر (حاصلی شعرمی زمانك تغییر ایلدیکی کافی ایکن وموتمك قریله نذیر ایکن بیرلك شعرمی اغرتمق نه بلادر * بیت * چون پیرشدی زکودکی دست بدار * بازی وظرافت بجوانان بکذار * کودکی یاحرف مصدر (دست بدارك مفعول صریحی وزکودکی غیر صریحی بدار داریدندن فعل امر مفرد مخاطب در بونده طوتمك معناسنه‌در (بداری داشتن‌دن اخذایدنلر خطا ایلمشلر (بکذار فعل امر مفرد مخاطب قو دیمکدر ترك وتسلیم ایله معناسنه
ردابن سیدعلی وسروری
(محصول بیت) پیرلره خطاب عام طریقیله بیوررچونکه پیر اولدك اوغلانلق هوسندن ال چك یعنی اول هوایی ترك ایله او یونی وظرافتی جوانلره قو یعنی انلره بغشله * مثنوی * طرب نوجوان زپیر مجوی * که دکر نایداب رفته بجوی * طرب نوجوان مصدرك فاعلنه اضـافتیدر (که حرف تعلیل (ناید اصلی نیاید ایدی ضرورت وزن ایچون همزه دن منقلب اولان یا حذف اولندی (بجوی باحرف صله (مجوی فعل نهیدر جوییدندن جستن‌دن دین یاکلش سو یلمش (محصول بیت) تازه
ردابن سیدعلی وسروری
جوانك شنلکنی وشادلغنی پیردن استمه یعنی پیرتازه جوان کبی اهل شوق وذوق اولماز زیرا ایرمقدن آقوب کیدن صو بردخی ایرمغه کلمز ایمدی جوانلق کتدکدن صکره بردخی کلمز * زرع راچو رسید وقت درو * نخرامد چنانکه سبزهٔ نو * زرع اکن (ورا حرف تخصیص (ویا حرف مفعول (وقت درولامیه درنجم وقتی دیمکدر (درو دالك کسری ورانك فتحیله اسم مصدردر بچم معناسـنه (درویدندن (نخرامد فعل نفی استقبال مفرد غائب (سبزهٔ نو بیانیه نو بونده تازه معناسنددر(محصول بیت) زرعك ویا زرعه چونکه بچم وقتی ایرشدی یعنی بچلمك زمانی اولدی تازه سبزه کبی صالنمز پس پیر دخی تازه جوان کبی شـادان وخنـدان اولماز قصه دن مراد حصه‌در * قطعه * دور جوانی بشداز دست من * آه ودریغ آن زمن دل فروز * دورجوانی زمان جوانی (بشد برفت معناسنه در (زمن زانك ومیمك فتحه‌لریله زمان معنـاسنه‌در (دلفروز اضافتی بیـانیه در (دلفروز وصف ترکیبیـدر فروز یدندن کوکل یالکلندریجی یعنی قلبی روشن

ایدیجی دیمکدر (محصول بیت) المدن جوانلق زمانی کتدی یعنی پیر اولدم آه ودریغ اول دلفروز
ونورانی زمان حضرت شیخ بچمش جوانلق زمانه تأسف چکوب دریغ وحسرت بیر * قوت
سر پنجهٔ شیری برفت * راضیم اکنون بپنیری چو یوز * قوت سر پنجهٔ شیری لامیه وبیانیه در
(بپنیری باحرف صله (پنیر معروف (یوز پارس دید کلری حیوان مفترسدر که پنیره زیاده مائلدر
(محصول بیت) بیرلکدن شکوی ایدوب بوررارسلانه منسوب سر پنجه قوتی کتدی یعنی جوانلق
زوری کتدی قالمدی شمدی پیر اولوب دیشلرم قالمیجق پارس کبی پنیره راضیم اولده قوری
اولمامق شرطیله بو برقاچ بیت که پیرلك احوالنده واقع اولمشدر سودیٔ نامرادك تمام وصف
حالیدر عفی عنه * پیره زن موی سیه کرده بود * کفتمش ای مامك دیرینه روز * مامك
مام مادر معناسنه در (وکاف ادات تصغیر (دیرینه روزه اضافتی بیانیه در (دیرینه روز
وصف ترکیبیدر اسکی وچوقدانکه کونلی دیمکدر زیرا دیرینه اسکی وچوقدنکی دیمکدر
(محصول بیت) بر پیرقاری صاچنی سیاه ایلمشیدی یعنی بویامشیدی بن اکا دیدم ای چوق
کونلی یاشلی اناجغم * موی بتلبیس سیه کرد کیر * راست نخواهد شدن این پشت کوز *
بو بیت معقول قولك تتمه سیدر (پشت کوز بیانیه در کوز کاف عجمك ضمی وزاء عربله بوکری
دیمکدر زاء عجمله دینلر بو ابیاتك قافیه لرینه ناظر اولمامشلر (محصول بیت) پیره زنه دیدم مویکی
تلبیس وحیله ایله سیاه ایلمش یعنی بویامش فرض وقیاس ایله اما بوکلمش ارقه ومنحنی قامت
راست اولیسر دکلدر حاصلی صاچ قرارمغله بوکلمش ارقه طوغرلماز * حکایت * روزی
بجهل جوانی بانك بر مادر زدم دل آزرده بکنجی نشست کریان همی کفت مکر خردی فراموش
کردی که درشتی میکنی * بانك برمادر زدم یعنی آنام اوزره بك چاغردم حاصلی اوسته غضیله
سوزآتدم (دل ازرده بکنجی نشست کوکلی اینجنوب بر بوجقده اوتوردی (ارزده ده هاء رسمی
حرف ترتبدر (کریان صفت مشبهه در اغلیارق دیمکدر (همی کفت سویلردی (محصول ترکیب)
برکون جوانلق جهلیله انامك اوسته بك چاغردم کوکلی اینجنوب بر بوجقده اوتوردی اغلیارق
سویلدیکی حالده کانه اوشقلغی اونتدك که خشونت وغلظت ایدرسین بکا * قطعه * چه خوش
کفت زالی بفرزند خویش * چودیدش پلنك افکن وپیل تن * زال قارر عجوز معناسنه (باحرف
صله (فرزند خویش لامیه کندینك اوغلنه دیمکدر (پلنك افکن وصف ترکیبیدر (افکیندندن پلنك
براغیجی یعنی یقیجی حاصلی بهادرلقدن عبارتدر پیل تن ده فیل کوده لی یعنی زورلی دیمکدر (محصول بیت)
برقاری کندی اوغلنه نه کوزل دیدی چونکه ارسلانلره وقپلانلره غالب وفیل زورلی کوردی
* کراز عهد خوردیت یاد آمدی * که بیچاره بودی دراغوش من * عهد خردی لامیه (ویاء
ساکنه حرف مصدر (وتا ضمیر خطاب (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (اغوش قوجق
دیمکدر (محصول بیت) قاری فرزندینه دیر اکر اوشقلق زمانی ووقتدن یادیکه کلیدی یعنی
کوچکلك حاصلی خردهلك اکاید ك که بنم قوجاغمده بیچاره وبی تاب وتوان ایدك * نکردی
درین روز برمن جفا * که توشیر مردی ومن پیره زن * نکردی جواب شرط واقعدر وشرط
وجوابی مقول قول زالدر (که حرف تعلیل (شیر مرد بهادر معنا سنه ترکیده تحریف ایدوب
شره مد دیرلر (محصول بیت) اکر سن قوجاغمده ایکن عجز یکی وبیچاره لککی بلیدك بوکونده
بنم اوزره بو جفا ایلمزدك یعنی بکا اذا وجفا ایلمزدك زیرا سن بهادر ارسین وبن قوجه قاری
حاصلی اول حالی آکیدك بکا رحم ایدردك * حکایت * توانکری بخیل را پسری رنجود بودنیك
خواهانش کفتند مصلحت آنست که از بهر او ختم قرآن کنی ویا بذل قربان باشد که خدای تعالی
شفا دهد لختی باندیشه فرورفت وکفت ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست صاحب دلی

زد حلبي ونعمة الله

بشنید وکفت ختمش بعلت آن اختیار افتاد که قرآن برسر زبانست وزر درمیان جان * رنجور
مریض (نیك خواه وصف ترکیبیدر خواهیدندن ایلك دیلیجی (والف ونون ادات جمع دوستلر
دیمکدر (ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست) ختم مصحف مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(باحرف ظرف (حضورده یعنی حاضر (کله کاف عجمك فتحیله سوری یعنی قویون سوریسی
وغیریسی (بعض یرده لام ضرورت وزن ایچون مشدد قلنور (محصول ترکیب) بر بخیل غنینك
اوغلی مریض ایدی ویا مریض اولدی دوستلر اکا دیدیلر مصلحت اولدر که انکچون ختم قرآن
ایلیه سین ویا بذل قربان اوله که خدای تعالی شفا ویره برزمان اندیشه یه باتدی یعنی فکره
طالدی ودیدی حضورده واقع اولان مصحفی ختم ایلمك اولی در زیرا سوری ایراقدر قویون
کچ کلور بر صاحب دل بو مصاحبتی ایشتدی ودیدی ختم قرآن اکا اول علتله اختیار واقع
اولدیکه قرآن دل اوجنده در واقچه والتون جان اورته سنده در (کله تشدید لامله قید ایلینلر
زائد ایلمشلر * مثنوی * دریغا کردن طاعت نهادن * کرش همراه بودی دست دادن *
دریغا الف حرف ندبه مصراع ثانی یه مصروفدر کردن طاعت بیانیه در مجازا (کردن
کاف عجمك فتحیله بویون دیمکدر که عرب جید دیر (کرش ضمیر کردن طاعته راجعدر (همراه
یولداشدر قرین معناسنه (بودی اولیدی (یاحرف حکایه (دست دادن بیانیه (محصول بیت)
حیفا ودریغا اکر کردن طاعته کرم وسخا الی همراه اولیدی یعنی کردن طاعتی قومغه
نه اولیدی اعطا واحسان الی قرین اولیدی حاصلی شویلکه عبادت وطاعته سرفرو ایدوب
باش ایندوره لر حیف اکر صدقات وزکات وسخا وکرم بوکه منضم اولیدی نه کوزل اولوردی
یعنی عبادت وطاعتی زیاده مبرور ومقبول اولوردی حاصلی عبادت وطاعته سخا وکرم قرین
اولمدیغنه دریغ وحیف چکر (مصراع اولك معناسی ای دریغ انك طاعتی بوینی قومه سنه
یعنی طاعتنه دینی معنایه حیف ایلمش (ومصراع ثانینك نتیجه سنده حیف انك طاعتنه که
سخاسز برعمله یرامز دیدیکی اولکیدن دخی یرامز * بدیناری چوخر درکل بماند * ور الحمدی
بخواهی صد بخواند * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (دینار التون (ویا حرف وحدت
(الحمدی یا حرف وحدت (محصول بیت) بردینار سببیله یعنی صدقه یه ویا زکاته ویا برعطیه یه
برالتون ویرمك تکلیف اولنسه خر بالچقده قالدیغی کبی قالور یعنی ویرمه ده عجز چکر خر
بالچقده قالمغی عجم چوق استعمال ایدر زیرا مسکین بالچغه باتنجه چقمه ده زیاده عاجز اولور
اکر برالحمد یعنی برسورهٔ فاتحه طلب ایلسك یوز اوقور بلکه دخی زیاده زیرا جبدن چقماز
دل اوجندن چیقار * حکایت * پیرمردی را کفتند چرا زن نکنی کفت باپیره زنانم الفتی نباشد
کفتند زن جوان بخواه چون مکنت داری کفت مرا که پیرم باپیره زنانم الفت نباشد اورا که
جوان باشد بامن که پیرم چون دوستی صورت بندد * زن کردن اولنك معناسنه در نکه
دیباجه ده کچدیکه (مردیت بیازمای وآنکه زن کن) بیورمشیدی (الفتی یاحرف تنکیر حرف
وحدت دین بیلمزیز (بعض نسخه ده عبشی واقعدر دیرلك معناسنه (ویاحرف تنکیر در
(مکنت قدرت معناسنه در (مرارا حرف تخصیص بنم دیمکدر ادات مفعول اولمقده جائز
(اورا بوراده مذکور راکیدر (چون واو اصلیه ایله نیجه کیف معناسنه (دوستی یا حرف
مصدر (محصول ترکیب) بر پیره دیدیلر نیچون اولنمز سین پیر دیدی قریلرله الفتم یوقدر وانلرله
عبش وزندکانه ایدهمم دیدیلر تازه زن دله چونکه جماعه مکنت وقدرتك واردر دیدی
بنم که پیرم قریلرله الفتم اولمیه یاخود بکا که پیرم قریلرله عبش والفت اولمیه انك که
جوان اوله بنمله که پیرم نیجه دوستلغی صورت بغلر یاخود اکا که جواندر نیجه دوستلق

ردابن سیدعلی وشمرودی

رد شمعی

رد شمعی

ردشمعی

صورت بغلر (حاصلی پیر اهل انصاف ایمش که بویله جوابلر ویر مشدر * بیت *
زور باید نه زر که بانورا * کزری دوسترکه ده من کوشت * بانوخاتون دیمکدر (کزر کاف عجمك
فتحی وزاء عربیله هاوچ معناسنه در (ویا حرف وحدت (من بطمان دیمکدر (نون ضرورت
وزن ایچون تخفیف قلندی (کوشت کاف عجمك ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (محصول بیت)
زور کرکدر زر کرکمز زیرا قادنجغه برکز رسوکلی رکدر اون بطمان اتدن حاصلی آچ اولور چاق
اولور اما کزرسز اولمازیانلرنده مقبول ومکرم کیر سخندر اندن غیری برنسنه دکل * حکایت
منظومه * شنیده ام که درین روزها کهن پیری * خیال بست به پیرانه سر که کیرد جفت * رد ابن سید علی وسروری
کهن کاف عربك ضمی وهانك فتحی وضمیله اسکی دیمکدر هایی ضمه یه تخصیص ایدنلر بی وجه
ایلمشلر (پیرانه سر پیرلك وقتنده دیمکدر استعمالرنده (جفت جیم عربك ضمی وفانك سکونیله
بونده زوجه مراددر زیرا طرفینه جفت دیرلر (محصول بیت) ایشتمشم که بوزمانده براسکی پیر
یعنی برچکین قوجه خیال بغلدی پیرلك وقتنده که زوجه اله یعنی تأهل ایلیه حاصلی اولمك
خیالنی بغلدی بوقصه حضرت شیخك زماننده کندینك معلومی اولان قصه لرندندر نتکه
بونظمك آخرنده تصریح ایلر * بخواست دخترکی خوبروی کوهرنام * چودرج کوهرش ازچشم
مردمان بنهفت * دخترکی کاف حرف تصغیر (ویا حرف وحدت (خوبروی وصف ترکیبی
صفت دختر (کوهرنام اضافتی بیانیه در اولده وصف ترکیبی اقسامندندر (چوادات تشبیه (درج
دالك ضمی وانك سکونیله جواهرحقه سنه دیرلر (کوهره اضافتی لامیه تعریب ایلدکلرنده
جوهر دیرلر (شین ضمیر دختره راجعدر (چشم مردمان لامیه (بنهفت باحرف ظرف (ویاحرف
تأکید (ونهفت نونك وهانك ضمه لریله کزلی دیمکدر بونده مراد مستوره لکدر (محصول بیت)
کوهر آدلی خوبروی برقیز جغز دیلدی حاصلی برکوزل قزدیلدی جوهرحقه سی کبی اول قیز
مردم کوزندن مخفی ومستوره ایدی یاخود کندینك کوهری حقه سی کبی خلقك کوزندن مستوره
ایدی مصراع ثانینك (معناسنی فرجی کبی مردمك کوزندن مخفی ایدی دیین قتی ایلری کتمش رد ابن سید علی
* چنان که رسم عروسی بود تماشا بود * ولی بحمله اول عصای شیخ بخفت * عروسی یاء
نسبتله دکونه دیرلر (بود فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (وبود فعل ماضی مفرد غائب
اولدی دیمکدر (ولی ادات استدراك (باحرف ظرف (حملهٔ اول بیانیه (عصای شیخ لامیه
(بخفت باحرف تأکید (خفت خانك ضمیله فعل ماضی مفرد غائب بونده یاتدی دیمکدر
(محصول بیت) انجلین که دوکونك عادت وقانونی اولور تماشا اولدی اما حملهٔ اولده یعنی اول
سکردمده شیخك عصاسی یاتدی حاصلی آلتی ازالهٔ بکارت ایده مدی یعنی درج عقیق دلمده
دولت مساعد اولمدی (تماشا برینه مهیا یازنلر جمیع متونه مخالف یازمشلر * کمان کشید نزد ردسروری وشمعی
برهدف که نتوان دوخت * مکر بسوزن پولاد جامهٔ هنکفت * هدف هانك ودالك فتحه لریله
اوق نشانه دیرلر (دوخت مصدر معناسنه در (مکر الامعناسنه در (باحرف صله (سوزن
سینك ضمیله اکنه دیرلر پولاده اضافت بیانیه در (پولاد باء عجمك ضمیله چلیك دموره دیرلر
(جامهٔ هنکفت بیانیه (هنکفت هانك فتحی وکاف عجمك ضمیله صیق طوقنمش نسنه (محصول بیت)
پیر کمانی چکدی اما نشانه اورامدی یعنی ازالهٔ بکارته مالك اولمدی زیرا دیکمك اولماز مکر
پولاد ایکنه ایله صیق طوقنمش اسبابی حاصلی آلت مساعده ایده مینجه ازالهٔ بکارت میسر
اولماز * بدوستان کله آغاز کرد وحجت ساخت * که خانمان من این شوخ دیده پاك برفت *
کله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (خانمان اوو برق معناسنه در اما نعمة الله مال
وملك وطوار دیمش (پس مال ورزق دینه دخل ایدن زائد ایلمش حاصلی ترکیب اولوب ردسروری

املا اولمق کرك (شوخ دیده کستاخ معناسنه در (پاك برفت پاك سپردی یعنی هرنم وار ایدیسه
اتلاف ایلدی زیرا پاك برد دیرلر هرنسی وار ایسه الوب کتورمکه یعنی برنده نسنه قومغه
(محصول بیت) پیر حجاب ایلامك ایچون دوستلرینه شکایت ایلمکه باشلیوب حجت ودلیل
پیدا ایلدیکه بنم مال و ماملکمی بو کستاخ پاك سپردی نسنه قومادی کیمی مهر معجلنه
وکیمی دوکونه صرف ایدوب فقیر اولدم بوخود قیز دکل ایمش بن مغبون اولدم دیوا ظهار
شکوی ایلدی (پاك برفتك معناسنی نم واریسه اتاسی واناسی اوینه ایلتدی دیین معنای رد شمعی
مرادی قتی بیانه ایلتمش * میان شوهر وزن جنك وفتنه خاست چنان * که سر بشحنه
وقاضی کشید وسعدی کفت * شوهر شینك فتحی وضمیله عورت اری (بشحنه با حرف صله
(خاستك فاعلی (جنك وفتنه یه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (سر بونده غایت ونهایت
معناسنه در تقدیر سرشدر (شین جنك وفتنه یه راجعدر طریق مذکور ایله (کشید فعل ماضی
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه نه فاعلی مذکور کیدر چکلدی یعنی منتهی اولدی دیمکدر
(وسعدی کفت مابعدنه مرهوندر (محصول بیت) ار وعورت اراسنده جنك وفتنه شویله
قالقدیکه اوجی یعنی اوته سی شحنه یه وقاضی یه منتهی اولدی یعنی دعوالك اوجی قاضی یه وصو
باشی یه چکلدی حاصلی دعوی ایله قاضی یه وصوباشی یه واردیلر * پس ازخلافت وشنعت کناه
دختر نیست * تراکه دست بلرزد کهرچه دانی سفت * خلافت تا بونده اسلوب عجم اوزره
داخلدر زیرا بونك اصلی خلافدرکه مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (شنعت وشناعت چرکنلك
معناسنه در (ترارا حرف تخصیص سنك دیمکدر (بلرزد باء استمرار ایله فعل مضارع مفرد غائب
فاعلی تحتنده یده راجع ضمیردر (کهر سفتك مقدم مفعولیدر (وسفت سفتن معناسنه در (دانینك
مفعولیدر (دانی فعل مضارع مفرد مخاطب نه بلورسین یعنی نیه قادرسین دیمك اولور (محصول بیت)
سعدی دیدی بوقدر مخالفت وشناعتدن صکره دخترك کناهی یوقدر سنکدر زیرا سنك که
پیرلکدن الك دترر کهر دلمکه نه بلورسین یعنی قادر دکلسین دخترك نامی کهر اولدیغی جهتدن
بیتده ایهام ولطیفه وار قندیر * باب هفتم در تأثیر تربیت * یکی از وزرا پسری
کودن داشت پیش یکی از دانشمندان فرستاد که یکی مر این را تربیتی کن مکر عاقل شود مدتی
تعلیمش کرد مؤثر نبود پیش پدرش کسی فرستاد که این عاقل نمی شود ومرا دیوانه کرد * کودن
کاف عربك ودالك فتحه لریله عربیدر لغتده سمرآتنه دیرلر صکره غبی واحمق معنالرنده شایع
اولدی (تربیتی یاحرف تنکیر (مکر ادات تمنی (مدتی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) وزیرلردن
برینك براحق اوغلی وار ایدی دانشمندلردن برینك قتنه کوندردیکه بونی تربیه ایله اوله که عاقل
ودانا اوله برمدت بوکه تعلیم ایلدی مؤثر اولمدی باباسی قتنه برکیمسه کوندردیکه بو عاقل اولماز
وبنی دیوانه ایلدی حاصلی بو عاقل اولمدیغندن غیری بنیده دیوانه ایلدی * قطعه * چون بود اصل
جوهری قابل * تربیت رادر واثر باشد * اصل جوهر لامیه در (ویاحرف وحدت (تربیت تفعیل
بابندن مصدردر تاباء مصدردن بدلدر (وراحرف تخصیص (درحرف ظرف (اوضمیری اصل
جوهره راجعدر (محصول بیت) چونکه برجوهرك اصلی یعنی ذاتی قابل اوله تربیتك انده اثری
اولور یعنی تربیت انده مؤثر اولور * هیچ صیقل نکوندانذ کرد * اهنی راکه بدکهر باشد * صیقل
صادك وقافك فتحه لریله ویانك سکونیله دموردن پاس اچیجی کیمسه یعنی صانعك اسمیدر عجم
صانعندن صنعه نقل ایدوب استعمال ایدردیین افترا ایلمش بلکه اسم التی که مصقله درانك معناسنه ردسروری
استعمال ایدرلر (نداند بونك کبی برلرده نتواند معناسنه در (وکرد کردن معناسنه در (اهن دمور (ویاحرف
وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (کهر بونده اصل معناسنه در (محصول بیت)

هیچ براستاد صیقلی ایو ایلمکه قادر دکلدر بر مریکه اصلی وذاتی یرامز اوله * سك بدریای
هفتکانه مشوی * که چوترشد پلید تر باشد * سك مشوی مفعول صریحی و بدریاغیرصریحی
هفتکانه یه اضافتی بیانیه در اصلنده هفتکانه یدیشر یدیشر دیمکدر امابونده دریای هفتکانه دن
یدی دریامراد در پس یدی دورلی دریاایله تفسیر ایدنلر تفشیر ایلمشلر (مشوی فعل نهی مفرد
مخاطبدر (شو یدندن شستن دن دینلر غلط سویلدیلر (که حرف تعلیل (تر یاش معناسنه در
(پلید باء عجمك فتحی ولامك کسریله مردار دیمکدر (وتر ادات تفضیل (محصول بیت) کلبی پاك
اولسون دیو یدی دکزله یومه زیرا چونکه یاش اولدی اولکیدن دخی مردار اولور * خرعیسی
کرش بمکه برند * چون بیاید هنوز خر باشد * کرش ضمیر خره راجعدر (محصول بیت) حضرت
عیسی علیه السلامك خرینی اکر فرضا مکه یه دهایلدوب کتوررلرسه چونکه مکه دن کله الان خردر
مکه یه واروب کلمك خرلکدن آنی اخراج ایلمز * حکایت * حکیمی پسران راپند همی داد که جانان
پدرهنر اموزید که ملك ودولت دنیا اعتماد رانشاید وجاه ازدر وازه بدر نرود سیم وزر در محل
خطرست یادزدیکبار ببرد ویاخواجه بتفاریق بخورد اما هنر چشمهٔ زاینده است و دولت
پاینده واکر هنرمند از دولت بیفتد غم نباشد که هنر در نفس خود دولتست هنرمند هرجا که
رود قدر بیند ودر صدر نشیند وبی هنر هرجا که رود لقمه چیند وسختی بیند * حکیمی
یاحرف وحدت (پسران راتقدیری پسرانش رادر (را ادات مفعول (که حرف بیان (جانان
الف ونون ادات جمعدر (آموزید فعل امر جمع مخاطب (که حرف تعلیل (ملك میمك کسریله
اموال واثقال معناسنه در یعنی هر کس مالك اولدیغی نسنه اما میمك ضمیله مملکت و پادشاهلغه
دیرلر مصدر معناسنه (دولت دنیا لامیه (اعتماد را را ادات مفعول (نشاید فعل نفی استقبال
مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (جاه منصب (دروازه شهر قپوسی که سوقاق باشلرنده اولور که
کوندز اچق طورر و کیجه ایله قپانور زیرا در قپو (وواز باز معناسنه آچق دیمکدر (وهاء رسمی
ادات تخصیصدر اچیق دوردیغیچون بوجنس قپویه کوچه بندده دیرلر سوقاق باشنی بغلدیغیچون
زیرا کوچه تصغیر کودر که کویدن مقصود در که محله در سوقاق بغلیجی دیمکدر (ایمدی دروازه
سوقاق وقلعه قپوسی دیین حقیقتن بیلیوب غیریلره تقلید ایله سویلمش (وسیم وزر در سفر
محل خطرست یعنی خوف محلنده (یادزد یکبار ببرد (ویا خواجه بتفاریق بخورد (یکبار
براوغوردن دیمکدر (خواجه یعنی صاحب سیم وزر (بتفاریق آزر آزر (چشمهٔ زاینده بیانیه
زاییدندن طوغوجی چشمه یعنی دائما کسلمز (دولت پاینده بیانیه پایند ثابت دیمکدر زیرا پاییدن
کویمکدر (لقمه چیند لقمه دیو شرریعنی دیلنجیلك ایدر فعل مضارع مفرد غائبدر چینیدندن
چیدندن دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (محصول ترکیب) برحکیم اوغللرینه نصیحت ویردی که
ای بابانك جانلری هنر تحصیل ایلك زیرا دنیانك ملك ودولتی اعتماده لایق دکل وجاه ومنصب
شهر قپوسندن طشره سنکله کتمز یعنی غربته کتسك منصب سنکله بیله کتمز بلکه یدیکك یرده
قالور والتون واقچه سفرده خوف مقامنده دریا اوغریلر براوغرودن ایلدر ویا صاحبی آزر آزر
یاب یاب ییر اما هنر دائما آقیجی بکاردر که هیچ کسلمز وثابت دولتدر که اولنجه سندن آیرلمز
هرقنده ایسك سنکله بیله در واکر اهل هنر دولتدن دوشرسه غم دکل زیرا هنر نفسنده دولتدر
اهل هنر هرقنده که کیدر قدر وعزت وحرمت کورر وصدر مجلسده اوتورر حاصلی رعایت بولور
اما هنرسز هر یره که کیدر دیلنجیلك ایدر وروز کاردن شدت کورر * بیت * سخنست پس ازجاه
تحکم بردن * خو کرده بناز جور مردم بردن * سخنست مقدم خبر (وبردن مؤخر مبتدا
(پس ازجاه خبرك ظرف زمانی (تحکم تفعل بابندن مصدر در برکیمسه نك حکمی التنده اولمق

ردشراح جمیعا
زد ابن سید علی وسروری

ردسروری وشمعی

رد شمعی

یعنی حکومتن چکمك برده نك مفعولی (خو کرده مأنوس اولمش دیمکدر (بناز با حرف صله
(ویاحرف مصاحبت نازه ونازایله (جورمردم لامیه (و برده نك مفعولی (بردن مبتدا ومقدر سخنست
خبری (محصول بیت) منصبدن صکره یعنی منصبدن آیرلدقدن صکره انك حکمنی و امرنی
کوتورمك قتیدر یعنی مشکلدر ناز ونعمته و با ناز ونعمتله مأنوس اولان خلق جور و جفاسنی
کوتورمك شدید در حاصلی کوچدر * قطعه * وقتی افتاد وفتنهٔ درشام * هرکس از کوشهٔ
فرارفتند * وقتی یاحرف وحدت (فتنهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (در حرف صله
حرف ظرف اعتبار ایدن بیلمزایمش (کوشهٔ یاسیده حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (فتنهٔ
وکوشهٔ همزه لرینی حرف وحدت دیین غریب افترا ایلمش (محصول بیت) بروقت شامده برفتنه
دوشدی پس هرکس که برکوشه دن کتدیلر یعنی وطندن آیریلوب دیارغربته طاغلدیلر * روستا
زادکان دانشمند * بوزیری پادشا رفتند * روستا کویدر قریه معناسنه (روستا زادکان
کویده تولد ایلین اولاد (دانشمنده اضافتی بیانیه (بوزیری باحرف صله (ویاء اولی حرف
مصدر (وثانی اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (پادشاهدن ها ضرورت قافیه ایچون حذف
اولندی ضرورت وزن ایچون دیین خطا ایلدی (محصول بیت) کویك دانشمندا وغلانجقلری
یعنی اوقومش کویلیلر پادشاهك وزیرلکنه کتدیلر یعنی سلاطینه وزرا اولدیلر * پسران وزیر
ناقص عقل * بکدایی بروستا رفتند * پسران وزیر لامیه (ناقص عقل وصف ترکیبیدر
پسرانه صفتدر وزیره دکل (بکدایی با حرف صله ویاحرف مصاحبت (ویا حرف مصدر
(بروستا با حرف صله (محصول بیت) وزیرك ناقص عقل اولان اوغللری کدالغله کویه کتدیلر
یعنی شهرده دیلنجیلك ایلمك حجابندن روستالره جرارلك ایدرلردی زیرا اعتبار علم وکماله در
نسب وماله دکل * بیت * میراث پدر خواهی علم پدرآموز * کین مال پدر خرج توان کرد بده
روز * میراث پدر لامیه (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای شرطی متضمن (علم
پدر لامیه واموزك مقدم مفعولیدر (آموز فعل امر مفرد مخاطب اوکرن دیمکدر (کین اصلنده
که این در (که حرف تعلیل (واین اشارت قریبدر مال پدره که لامیه در (وتوان کردك
مفعول اولی (وخرج ثانیسی (کرد مصدر معناسنه در (بده روز با حرف ظرف (ده روز
اون کون (محصول بیت) اکر بابانك میراثنی دیلرسك بابانك علمنی اوکرن یعنی بابانك منصبنی
دیلرسك بابانك هنرینی تحصیل ایله زیرا بومال پدری اون کونده خرج ایلمك ممکندر اما هنر
بردوکنمز مالدر * حکایت * یکی از فضلا تعلیم ملك زاده کردی وضرب بی محابا زدی وزجر
بی قیاس کردی پسر از بی طاقتی شکایت پیش پدر برد و جامه از تن دردمند برداشت پدر را
دل بهم برآمد استادرا بخواند وکفت بر پسران آحاد رعیت چندین جفاوتوبیخ روانمی داری که
پسرمراسبب جیست کفت سخن باندیشه باید کفتن وحرکت پسندیده باید کردن همه خلق را
خاصه پادشاهان را که هرچه بردست وزبان ملوك رفته شود هرآینه بافواه کفته شود وقول وفعل
عوام را چندان اعتبار نباشد * تعلیم ملك زادهٔ مصدرك مفعولنه اضافتیدر (زادهٔ یاحرف وحدت
وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت دیین زائد سویلمش (کردی یاحرف حکایت
(ضرب بی محابا بیانیه بی توقف وبی پروادیمکدر (زدی یاحرف حکایت (زجر بی قیاس (زجر
لغتده سورمکدر اما بونك کبی یرلرده جور وجفا مراد در (کردی یا حرف حکایت (بی طاقتی
یاحرف مصدر (تن دردمند بیانیه (بهم برآمد منقبض اولدی (آحاد رعیت افراد رعیت
دیمکدر (پسر مرا لامیدر بنم پسریمه دیمکدر (بعض نسخه ده (فرزند مرا واقعدر (بونده بر پسرمرا
یازان بوندن معلومدر فارسیده رسوخی (سخن باید کفته نك مفعول صریحی (وباندیشه غیرصریحی

ردشمعی
ردشمعی

ردابن سیدعلی

رد شمعی

بعض نسخه‌ده اندیشیده واقعدر وبعض نسخه‌ده باید کفت و باید کرد واقعدر (خاصه خصوصا
دیمکدر (پادشاها نرا رادات مفعول (که حرف تعلیل هرآینه البته (بافواه باحرف ظرف (افواه
فمك جمعیدر اغزلر دیمکدر (محصول ترکیب) فضلادن بریسی برپادشاه زاده‌یی تعلیم ایدردی
وبی توقف وبی پروا بوکا کوتك اورردی واورانسزجور وجفا ایدردی شاه زاده طاقتسزلکدن
باباسی قتنه شکایت ایلتدی (یعنی پدرینه اول بی رحم استادندن شکایت ایلتدی (ومجروح
کوده سندن قفتانن چیقاروب چومق نشانلرین کوستردی باباسی بونك بوحالنی کورنجه منقبض
ومکدر اولدی (حاصلی غضبه کلدی استادی دعوت ایلدی ودیدی افراد رعیت اوغللرینك
اوزرینه بوقدر جوروتوبیخی روا یعنی جائز طوتمزسین که بنم اوغلومه روا طوترسین سبب ندر
استاددیدی سوزی فکرایله سویلمك کرك (وحرکتی مقبول ایلمك کرك جمیع خلقه خصوصا پادشاهلره
زیرا هرنسنه که ملوکك الندن ودیلندن صادر اولور البته دیللرده سویلنور یعنی خلق اراسنده
شیوع بولور اما عوامك قول وفعلنه اعتبار یوقدر یعنی ملوکك اقوال وافعالی کبی معتبر دکلدر
* قطعه * اکرصدنا پسندآید ز درویش * رفیقانش یکی ازصدنداننـد *(محصول بیت) اکر
یوز قول وفعل نامقبول کلورسه (یعنی صادر اولورسه مردرو یشدن یولداشلری یوزدن بریسنی
بیلمزلر زیرا حیز اعتبارده اولنلردن دکلدر * وکریك ناپسند آید زسلطان * زاقلیمی باقلیمی
رسانند * (محصول بیت) اما اکر سلطاندن برقول وفعل ناپسند صادر اولورسه انی اقلیمدن اقلیمه
ایرشدررلر (یعنی مملکت مملکت یاییلور کیدر * پس درتهذیب اخلاق خداوند زادکان انبتهم الله
نباتا حسنا اجتهاد بیش ازان باید کردکه درحق عوام * تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر
معناسنه (اخلاقه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمی
ولامك ضمی وسکونیله خوی وعادت معناسنه (خداوندزادکانه اضافتی لامیه‌در (انبت فعل ماضی
مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن (انبات بتورمکدر (هم ضمیر منصوب متصل مفعول صریحیدر
انبت نك (وجلاله فاعلی (نباتا مفعول مطلق (حسنا صفتی (اجتهاد افتعال بابندن مصدردر
سعی وکوشش معناسنه (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه‌در (محصول ترکیب) وقتا کیم
سلاطینك اقوال وافعالی عوامك اقوالی وافعالی کبی اولمدیسه پس پادشاه زاده لرك اخلاقنی پاك
ایلیه‌ده الله تعالی انلری کوزل نبات بتورسین یعنی کوزل ومقبول نبات کبی مقبول عالم ایلسون جمله‌ٔ
معترضه دعاء‌له در پس بونلرك تهذیب اخلاقنده سعی وکوششاندن زیاده ایلمك کرك که
عوامزاده لرك حقنده زیرا مقام اعتبارده بونلردر عوامزاده لردکل * قطعه * هرکه درخردیش
ادب نکند * در بزرکی فلاح ازو برخاست * هرکه یعنی هرکس که نتکه مکرر بیان اولندی (خردی
یاحرف مصدر وشین که یه راجعدر (بزرکی یاحرف مصدر اولوق وبیوکلك (فلاح اسمدر فوز ونجات
معناسنه (یعنی صلاح حال معناسنه ثلاثیدن فعلی مستعمل دکلدر افعال بابندن مستعملدر
مفلح دیرلر ایو ایشلی کشی یه (محصول بیت) هرکیمسه که خرده لکنده (یعنی اوشاقلغنده انی تأدیب
ایلمزلر ایریلکنده وبیوکلکنده اندن فلاح قالقار (بونده ماضی مستقبل معناسنه‌در حاصلی
کوچك ایکن مؤدب اولمیان بیوك اولنجه بی ادب اولور * چوب ترا چنان که خواهی پیچ *
نشود خشك جزبآتش راست * چوب تر بیانیه چوب اغج (وتریاش (پیچ فعل امر مفرد مخاطبدر
پیچیدندن بونده اکمك وبوکمك معناسنه‌در (نشود فعل نفی مستقبل مفرد غائب اولمز دیمکدر
خشك تقدیری چوب خشك در (باتش باحرف مصاحبت (راست بونده طوغری معناسنه‌در
(چوبی عصایله بیان ایدن اغاجی بیلمزایمش (محصول بیت) یاش اغاجی آنجلین که دیلرسین اکوبوك ردسروری
اما قوری اغاج آتشدن غیریله راست اولماز یعنی طوغرلماز * بیت * ان الغصون اذا قومتها

اعتدلت * ولیس ینفعك التقویم بالخشب * غصون غصنك جمعیدر دال وبوداق معناسنه (اذا
معنای شرطی متضمن اسم ظرف (قومت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در تفعیل بابندن
مصدری تقویم کلور طوغرتمق معناسنه (ها ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (غصونه
راجعدر (اعتدلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه‌در افتعال بابندن فاعلی تحتنده غصونه راجع
ضمیر (معتدل بونده مستوی ومستقیم معناسنه‌در همزه‌سی وصلله ساقط اولور (لیس اسمی
مقدر ضمیر شاندر لیس الحال والشان دیمکدر (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن
(وکاف ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (التقویم لفظا مرفوع فاعلیدر وجمله فعلیه
اعرابدن محلا منصوب خبر لیس در (بالخشب جار مجرور یله تقویمه متعلقدر (خشب خانك
وشینك ضمیله خشبه نك جمعید رخانك وشینك فتحه لریله بونده قوری اغاچلر مراد در
(محصول بیت) تحقیق تازه بوداقلر وقدانلرچین سن انلری طوغرتمق مراد ایلسك طوغریلور
(اما حال وشان بودر که سکا فائده ویرمز قوری اغچلری طوغرتمغه سعی وکوشش ایلمك
نتکه بیوردی آتشدن غیریله راست اولمز * ملك را حسن تدبیر ادیب وتقریر سخن او پسندیده
آمد خلعت ونعمت بخشید وپایکاهش ازآنچه بود برتر کرد انید * (محصول ترکیب) پادشاهه
استادك حسن تدبیری وآنك سوز تقریر ایلمه سی مقبول کلدی خلعت ونعمت باغشلدی
ومرتبه ومنصبنی اولدوغندن یوجه‌لرك ایلدی یعنی منصبنی زیاده ایلدی اولکیدن (معلوم
اولا که مذکور ادیبك فضلی وار ایمش اما تعلیمی یوغیمش والا اسلوب تعلیمه مالك اولان
شاکردی دوککه محتاج اولماز بلکه ازارلمغه بله محتاج اولماز دکل کددوککه (زیرا حسن تعلیم
دادخدادر علمه وفضله نسبت دکلدر * حکایت * معلم کتابی * اسم فاعلك ظرف مکانه
اضافتیدر (معلم تفعیل بابندن اوکردیجی کیمسه (ومتعلم تفعل بابندن اوکرنیجی کیمسه
بعض جهله معلم شاکرد نه دیرلر تفعیل بابندن اسم مفعول صیغه‌سی اوزره بوجود حیوانات
جنسنده مستعملدر انسانده استعمالی جائز دکلدر (نته که تعلیم متعلم بوکه قرینه درو فروع
کتابلرنده کتاب صیدده کلب معلم بحثی خود مشتدر فتدبر (کتاب کافك ضمی وتانك تشدیدیله
لفظ مشترکدر مفردایله جمع بیننده (مفرد اولنجه مکتب معناسنه‌در (اما جمع اولنجه کاتبلر
ردسروری دیمکدر (بعض شراح مختار صحاحك کلامنی غلط چیقروب خطاء فاحش ایلمش دیمش که
بضم الکاف وتشدید التاء بمعنی الکتبة والکتاب والمکتب (والمعنی علی الاول بالترکی برپازیجیلر
معلمین (وعلی الثانی برکتاب معلمین وعلی الثالث برمکتب معلمین ومختار صحاحك عبارتی
بودر الکتاب بالضم والتشدید الکتبة والکتاب ایضا والمکتب واحد انتهی تأمل تدر (منه سنده
رد شمعی کتاب جمع کاتبدر اما بونده مکتب مراد در دیین جمعه حصر ایلد کنده اظهار جهل ایلمش
پس معلوم اولدیکه کتاب مکتبله برمعنایه در (ویاحرف وحدت (ورا ادات مفعول * دیدم
دردیار مغرب ترش روی وتلخ کفتار وبدخوی ومردم آزار وکدا طبع وناپرهیزکار که عیش
مسلمانان بدیدن او تبه کشتی وخواندن قرأنش دل مردم سیه کردی جمعی پسران پاکیزه
ودختران دوشیزه بدست جفای او کرفتار نه زهرهٔ خنده ونه یارای کفتار که عارض یمین
یکی را تبانچه زدی وکاه ساق بلورین دیکری را شکنجه کردی القصد شنیدم که طرفی از
خیانت او معلوم کردند بزدندش وبراندند ومکتب اورا بمصلحی دادند پارسایی سلیم نیك
مردی حلیم که سخن جز بحکم ضرورت نکفتی وموجب ازار کس برزبانش نرفتی کودکانرا
هیبت استاد نخستین ازسر بدرفت ومعلم دومین را اخلاق ملکی دیدند دیو یکدیکر شدند
وباعتماد حلم او ترك علم کردند ودراغلب اوقات بباز یچه فراهم نشستندی ولوح درست ناکرده درسر

یکدکرشکس تندی * ترش روی وصف ترکیبی در اکشی صورتلی دیمکدر (تلخ کفتار آجی سوزلی
دیمکدر (بدخوی (ومردم (ازارده بویله دریرامز خویلی آدم انجیدیجی (کدا طبع دیلنجی
طبیعتلی یعنی طمعکار (ناپرهیز کار (کار ادآت فاعلدر پرهیز سز (یعنی فاسق وفاجر (تبه (تانك
وباء عربینك فتحه لری وهاء اصلیه ایله (تباهدن مخفف فاسد دیمکدر (کشتی یاحرف حکایه
اولور دی دیمکدر (کردی یاسیده بویله در (جمعی (یاحرف وحدت بر بلوك دیمکدر (پسران
پاکیزه بیانیه (پاکیزه پاك معناسنه در (دختران دوشیزه ده بیانیه در (دوشیزه قزاوغلان
معناسنه در (باحرف صله (دست جفای او بیانیه ولامیه در (کرفتار مبتلا دیمکدر (زهرهٔ خنده
لامیه (زهره لغتده جکر یانده اولان اوده دیرلر اما اصطلاحده مجال وقدرت معناسنده مستعملدر
(نته که شاعر دیمش (بیت) زهره ندارم که ببوسم لبت) (تیروکمان دارد ابروی تو (خنده اسمدر
کولمه معناسنه (یارای کفتار مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ز یرایارا قدرت معناسنه اسمدر
مصدری (یارستن (ویاریدن کلور (کفتارکلیجی معناسنه در اما اصلنده وصف ترکیبیدر نهایتی
ترکیب خفی قبیلندندر سوز کتوریجی معناسنه (صکره نفس کلامه اطلاق ایلدیلر (که کاهدن
مخففدر (عارض سیمین بیانیه (عجم رایی مفتوح اوقورسابقاتکه بیان اولندی (بونده عارضدن
مرادیوزدر (رخله تعبیرایدەنه دخل ایدوب یوزك ایکی یانیدر دینەنه سویلد یکن بلزایمش
ردسروری
(طبانچه باء وجیم عجملرایله ترکیجه هپاز وشپله دیرلر (ساق بلورین بیانیه (بللور بانك کسری
ولام مفتوحك تشدیدیله در اصلنده (اماعوام تحریف ایدوب لام مخففك ضمیله استعمال ایدر
(ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دیکره اضافتی لامیه (ویاحرف وحدت (وراحرف تخصیص
(طرفی یاحرف وحدت برمقدار دیمکدر (مصلحی باحرف صله (ویاحرف وحدت افعال
بابندن اسم فاعلدر اهل صلاح دیمکدر (پارسایی بدلدر مصلحدن (ویاحرف وحدت (سلیم
صفتی نیك مرد صفت بعد الصفت (ویاحرف وحدت (حلیم نیك مرده صفت (که حرف
رابط صفت (باحرف مصاحبت (حکم امرمعناسنه در (یعنی شان و کار (موجب سبب معناسنه در
(موجبك ازاره وازارك کسره اضافتلری لامیه لردر (کود کان راالف ونون ادات جمع ورا حرف
تخصیص (هیبت خوف معناسنه در (نخست نونك و خانك ضمه لریله وسینك سکونیله اول
دیمکدر (ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دومین یاونون سابق کبی (وراحرف تخصیص
(اخلاق ملکی بیانیه (ویاحرف نسبت (باحرف صله (اعتماد حلم اومصدرك مفعولنه اضافتیدر
ولامیه (ترك علم ده مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اغلب اوقات لامیه اکثر اوقات دیمکدر (باحرف
صله بازیچه اویجق (چه حرف تصغیردر (فراهم مجموع معناسنه در (لوح لامك فتحی وواوك
سکونیله تخته دیمکدر (عربك وعجمك اولادی قرآن شریفی تخته دن اوکرنورلر (درست ناکرده
(یعنی اندەیازیلانی تمام از برلمکسز (درسر یکدیکر (درحرف صله (نشستندی (وشکستندی
(یاری حرف حکایه در (محصول ترکیب) برمکتب خانه معلمنی کوردم دیار مغربده اکشی صورتلی
وآجی سوزلی وبرامز خویلی وادم انجیدیجی ودیلنجی طبیعتلی اهل طمع وفاسق وفاجر که مسلمانلرك
دیرلکی آنی کورمکله فاسد اولور دی وقرآن اوقوماسی خلقك کوکلنی قرآر در دی
بربلوك پاك وپاکیزه اوغلانجقلر وبکر قزلر انك جفاسی الینه مبتلا انك خوف وخشیتندن نه کولمکه
مجاللری ونه بری بریله سویلشمکه قدرتلری وارایدی کاه برینك عارض سیمیننه طبانچه اورردی
وکاه برغیرینك ساق بللورینی شکنجیه یعنی فلقەیه چکردی قصەنك اونەسی بودر که برمقدار
خیانتندن معلوم ایلدیلرانی دوکدیلر ومکتبدن سوردیلر ومکتبنی برصالح کیمسه یه ویردیلر
برزاهد وعابد وسلیم وبوایو حلیم کیمسه یه که سوزی امرضرور تسز سویلمزدی ودیلندن

کیمسه‌یی انجیمك صادر اولمزدی بویله اولنجه اوغلانجقلرك اولکی استادك خوفی باشندن کتدی
وایکنجی معلمك اخلاق ملکیسنی کوردیلر برینه شیطان اولدیلر وانك حلمنه اعتماد ایله علم
اوقومغی ترك ایلدیلر واکثر اوقاتده بری بریله اویون اوینامغه اوتورر لردی ولوحنی تمام اوکرنوب
بیلمزدن اول بری برینك باشنه قادرلردی * بیت * استاد معلم چو بود کم آزار * خرسك بازند کودکان
در بازار * کم بونك کبی یرلرده ترك کلیدن عبارتدر (پس کم آزار انجتمیجی دیمکدر (خرسك
خانك کسری ورانك سکونیله وسینك فتحیله اوزنجه اشك اوینه دیرلر و بعضیلر دیدیلر خرس
آیودر وکاف حرف تصغیراسکی بسکی کبه لردن وکمارردن آیو شکلنده برصورت پیدا ایدرلر
وبریسی اول صورته کروب انی اوینادر رومده رمضان کونلرنده جمال اوینا تدقلری کبی
ولکل وجه (محصول بیت) استاد معلم چونکه کم آزار اوله یعنی حلیم وسلیم اوله اوغلانجقلر
بازارده خرسك اوینونی اوینارلر بعض نسخه ده (استاد ومعلم دوشمش واو عطفله * بعداز دو
هفته بردر آن مسجد کذر کردم معلم اولین را دیدم که دل خوش کرده بودند وبمقام خویش
بازآورده انصاف برنجیدم ولاحول کنان کفتم که ابلیس را دیکر بار معلم ملائکه چرا کردند
پیرمردی جهاندیده بشنید وبخندید وکفت نشنیدهٔ که کفته اند * بعض نسخه ده (دل بروخوش
کرده بودند واقعدر (انصاف بونك کبی یرلرده زیاده معناسنه در (لاحول ولاقوة الا بالله العلی
العظیم دیمکدر (محصول ترکیب) ایکی هفته دن صکره اول مسجدك قپوسنه کذر ایلدم کوردم
اولکی یاوز معلمك کوکلنی خوش ایلمشلر وینه کندی مقامنه کتورمشلر الحق بومعنی ایچون
زیاده انجندم ولاحول دیه رك دیدم شیطانی ینه ملکلره نیچون معلم ایلدیلر بر پیرمرد جهان دیده
ایشتدی وکولدی ودیدی ایشتمشمیسین که دیمشلردر (نشنیدهٔ ده همزه خطاب ایچوندر دیین ردشمعی
قابل خطاب دکلمش * مثنوی * پادشاهی پسر بمکتب داد * لوح سیمینش برکنار نهاد * لوح سیمین
بیانیه (لوح لغتده مطلق تخته در اما عرب وعجم اولادی اوستندن تعلم ایلدکلری تخته نك جنسنه
علم اولمشدر (پس کومشدنه اولسه اکا لوح دیرلر آنکیچون لوح سیمین دیمشدر (معلوم اوله که
ابناء سلاطینك لوحی کومشدن اولور اما غایتله اینجه اولورمش (بونده سیمینك نون تأکیدی وشین
ضمیری ضرورت وزن ایچون ساکن اوقونمق کرك وضمیر پسره راجعدر کنار یاندر (اما بونده
مراد قولتقدر (محصول بیت) برپادشاه اوغلنی مکتبه ویردی کومشدن برلوح قولتوغنه قودی (یعنی
اکابر کومش لوح ویردی * برسر لوح او نوشته بزر * جور استاد به که مهر پدر * سر لوح لامیه در
اویه اضافتده بویله در (نوشته واوایله ویایله لغتدر جور استاد مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مهر پدر
لامیه در مهر بونده محبت معناسنه در (محصول بیت) اول شاه زاده نك لوحی اوجنه آلتونله
یعنی آلتون صویله یازلمشیدی یازیلان بومصراعدر که (استادك جور وجفاسی بابانك محبتندن
یکدر زیرا جور استاد علم وفضله ایرشدرر ومهر پدر جهله * حکایت * پارسازادهٔ را نعمت بی قیاس
از ترکهٔ عمان بدست افتاد فسق وفجور آغاز کرد ومبذری پیشه کرفت فی الجمله چیزی نماند از سائر
معاصی ومنکری که نکرد ومسکری که نخورد باری بنصیحتش کفتم ای فرزند دخل آب روانست
وعیش آسیای کردان یعنی خرج فراوان مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد * پارسازادهٔ را یاحرف
ردشمعی
وحدت وهمزه حرف توسل وراحرف تخصیص (همزه وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (ترکه
تانك فتحی ورانك کسریله متروك معناسنه در (طلبه لامك کسریله مطلوبه معناسنه اولدیغی کبی
آخرنده همزه اضافت ایچون کلمشدر (عمان عمك جمعیدر اسلوب عجم او زره عربیده اعمام کلور
جمع قلت وزنی اوزره (مبذر تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (ویاحرف مصدر
(سائر معاصی بیانیه (سائر جمیع دیمکدر (ومعاصی معصیتك جمعیدر کناه معناسنه (منکر اسم

مفعولدر افعال بابندن نامشروع معناسنه ویاحرف وحدت (مسکر افعال بابندن اسم فاعلدر
سکر ویرن نسنه ویاحرف وحدت (باری یاحرف وحدت برکره دیمکدر (بنصیحتش تقدیری
بطریق نصیحتدر (دخل دالك فتحی وخاء معجمه نك سکونیله خارجدن کلوب الکه کرن نسنه یه
دیرلر (آب روان آقان صو یعنی سریع الزوالدر (عیش یعنی ذوق وصفا (آسیای کردان بیانیه
(آسیا وآسیاب بایله دکرمن دیمکدر کردآن کاف عجمله صفت مشبهه در کردیدندن دونه کن
دیمکدر (خرج فراوان بیانیه (کسی یاحرف وحدت (ورا حرف صله (دخل معین بیانیه
(محصول ترکیب) برعابد زاده نك عملرینك متروکاتندن نعمت بی قیاس وبیحد النه دوشدی
یعنی اورانسز ماله مالك اولدی فسق وفجوره باشلدی واسرافی کندی یه صنعت طوتندی
حاصل کلام هیچ برنسنه قالمدی جمیع معاصیدن وبرمنکر ونا مشروع قالمدی که ایلمدی یعنی
جمیع منکراتی ایشلدی وبرمسکر یعنی سکر ویروب سرخوش ایدن نسنه قالمدی که ایچمدی
واستعمال ایلمدی حضرت شیخ بیورر برکره بن اکا نصیح طریقیله دیدم ای اوغل دخل یعنی
بوالیکه کیرن نعمت بی کران آب رواندر یعنی اقرصو کبی اکلنمز کچر کیدر وذوق وصفادونه کن
دکرمندر یعنی بولدیغن اوکیدر کیدر یعنی ییکه وایچمکه مال طیانمز حاصلی چوق خرج برکیمسه یه
مسلمدر که دخل معینی اوله حاصلی معین کلوری اوله * قطعه * چو دخلت نیست خرج آهسته
ترکن * که میکویند ملاحان سرودی * که حرف تعلیل (سرود ایر معناسنه در یعنی ایرلادقلری
نسنه (ویاحرف وحدت (محصول بیت) پارسا زاده یه خطاب ایدوب بیورر چونکه معین کلورك
یوقدر خرجی باب اپراك ایله یعنی خرجی چوق ایلمه زیرا کمیجیلر بر ایرسو یلرلر یعنی ایرلرلر ایر بیوردیغی
بیت ثانیدر * اکر باران بکوهستان نبارد * بسالی دجله کردد خشك رودی * با حرف صله
(کوهستان طاغلق (بسالی باحرف ظرف (ویاحرف وحدت (دجله دالك کسری وجیم عربك
سکونیله بغداد ایرمغی (کردد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مستتر دجله یه راجع ضمیر
(خشك قوری دیمکدر یابس معناسنه (رود دره یه دیرلر (ویاحرف وحدت (محصول بیت)
اکر طاغلرده باران یاغمزسه بریلده دجله ایرمغی برقوری دره اولور یعنی بریابس چای اولور
حاصلی یغموردن معاونت اولمایجه دجله صویی اقوب دوکنور پسره تمثیل طریقیله بیورر
سنکده چونکه معین کلورك یوقدر چوق خرج ایله الکده کی تیز دوکنور * عقل وادب پیش
کیر ولهو ولعب بکذار که چون نعمت سپری شود سختی بری وپشیمانی خوری پسر ازلذت نای
ونوش این سخن در کوش نیاورد وبرقول من اعتراض کرد وکفت راحت عاجل بتشویش محنت
آجل منغض کردن خلاف رأی خرد مندانست * لهو همتی لایق اولمیان نسنه یه صرف ایلمکه دیرلر
(لعب لامك فتحی وعینك کسریله وسکونیله ولامك کسری وعینك سکونیله لغتدر (لعب فرح طلب
ایلمکدر حسن اولمیان نسنه ایله (که حرف تعلیل (سپری سینك وباء عجمك ضمه لریله دوکنمك
معناسنه در (پسر یعنی پارسازاده (نای لفظ مشترکدر بوغزله دودك پینده بونده ایکیسنه ده مساغ — ردشمعی
وار برینه قصر ایلین تقصیر ایلمش (نوش اسم مصدر در نوشیدندن ایچمه وایچکی معناسنه
(عاجل شمدی حاضر معناسنه در (وآجل الف ممدود ایله حاضر اولمیوب کلجکه دیرلر (منغض
مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) پسره دیدم عقل وادبی اوکوکه طوت یعنی عاقل ومؤدب اول ولعب
ولهوی ترك ایله زیرا چونکه نعمت دوکنه شدت ایلدرسین یعنی چکرسین وپشیمانلق پرسین اوغلان
بوغز وایچکی لذتندن ویاساز وسوز وایچکی لذتندن حاصلی ییمه وایچمه لذتندن بوسوزی قولاغنه
کتورمدی یعنی قولاغنه قویمدی وبنم سوزیمه اعتراض یلدی ودیدی شمدی حاضر راحت و
حضوری کلجك محنتك تشویشیله مکدر ایلك خلاف فکر وتدبیر عقلادر * مثنوی * خداوند آن کام

ونیك بختی * چرا سختی برند از بیم سختی * خداوند صاحب ومالك معناسنه در (الف ونون ادات
جمعدر (کامد اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واو حرف عطف (نیك بخت وصف ترکیبیدر
(ویاحرف مصدر (چرا جیمه فتح وکسره جائزدر (سخت شدید معناسنه در (ویاحرف مصدر
شدت دیمکدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلدیرلر (بیم قورقو سختی یه اضافتی لامیه (محصول بیت)
اصحاب کام یعنی مراد واصحاب نیکبختی یعنی دولت نیچون شدت ایلدرلر یعنی چکرلر شدت
قورقوسندن یعنی بن برز زمان زحمت وشدت چکرم دیو قورقوسندن الان نیچون شدت چکرلر
حاصلی کلجك زمانده فقر واحتیاج چکرم خوفندن بالفعل نیچون متألم اولورلر * برو شادی کن
ای یار دلفروز * غم فردا نشاید خوردن امروز * برو فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن کیت
دیمکدر رفتندن دیینلر خطا ایلدیلر (بانی ضمه یه تخصیص ایلینلر وستایلق ایلمشلر (شادی یا — رد ابن سیدی علی وسروری
حرف مصدر (کن فعل امر مفرد مخاطبدر کنیدندن ایله دیمکدر (یار دلفروز بیانیه (دلفروز دالك
کسری ولامك فتحی وفانك سکونیله وصف ترکیبیدر فروزیدندن که مخففدر افروزیدندن کوکل
یاقلندریجی یعنی روشن ایدیجی حاصلی مسرور ایدیجی دیمکدر (غم فردا لامیه ایرته نك غمی
دیمکدر (محصول بیت) وار شنلك ایله ای دلفروز یار یعنی بوکونی خوش کور ایرته نك غمی بوکون
ییك لایق دکلدر نتکه شاعر بیورر (بیت) غم نا آمده خوردن بتقدم رنجه می دارد) (همان بهتر که
بافردا کذارم کار فردارا * فکیف مرا که درصدر مروت نشسته ام وعقد فتوت بسته وذکر
انعام در افواه عوام افتاده * فکیف خصوصا دیمکدر ایاتك مضموننده مستثنادر (مرا بکا
دیمکدر (که حرف رابط صفت (صدر مروت لامیه در مجازا (عقد فتوتده بویله در (ذکر انعام مصدرك
مصدره اضافتیدر لامیه (انعام افعال بابندن مصدر در احسان معناسنه (افواه عوام لامیه
(محصول ترکیب (هرکسه مذکور مدعی ایله عامل اولمق لازم خصوصا بکا که صدر مروتده اوتورمشم
یعنی کرم واحسان باشنده وفتوت وجوانمردلك عقدینی بغلمشم یعنی سخا ولطف دوکونی دوکمشم دخی
انعام واحسانم افواه عوامه دوشمشدر حاصلی جوانمردلکله مشهور عالم اولمشم * مثنوی * هرکه
علم شد بسخا وکرم * بند نشاید که نهد بر درم * علم بونده مشهور معناسنه در (درم دالك کسری
ورانك فتحیله اقچه معناسنه در عربجه درهم دیرلر دالك کسری ورانك سکونی وهانك فتحیله
(محصول بیت) هرکس که مشهور اولدی سخا وکرمله لایق دکلدر که اقچه سنه دوکوم دوکه یعنی
بذل ایلمیوب صاقلیه وکرم واحسانی ترك ایلیه * نام نکوبی چو برون شد بکوی * در نتوانی که
ببندی بروی * نام نکو بیانیه (ویاحرف مصدر تقدیری نام نیکو بیت سنك آدك ایلکی معناسنه (برون
طشره دیمکدر ظرف فاء عجم بانك کسریله اوقوامار وستایلری ضمیله پس برون لفظنی بضمتین عبارتیله
قید ایلین روستایلق ایلمش (شد بونده رفت معناسنه در (بکوی باحرف صله در (در قپو تقدیری — رد ابن سید علی وسروری
در احسان وکرمدر (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادر دکلسین دیمکدر
(که حرف بیان (ببندی فعل مضارع مفرد مخاطب بونده بغلیه سین دیمکدر (بروی
باحرف صله تقدیری برویتدر (محصول بیت) چونکه سنك آدك ایلکی یعنی سخا وکرمك
آدی محله یه طشره چیقدی یعنی فاش اولدی لطف واحسان قپوسنی یوزکه بغلمغه قادر دکلسین
حاصلی سخا وکرمی ترك ایده مزسین زیرا شهرت بند ایلمکه مانعدر (بونده در دن مراد در خانه در — رد ابن سید علی
دیین بوبابده خطا ایلمش (برویك تقدیرینی بر وی هیچ کس دیین معناء خطابدن غفلت ایلمش — رد ابن سید علی
والمعنی بالسترکی قپویی بغلیو بلمزسین یوزه دیین معنایی ایو بغلمامش * دیدم که نصیحت نمی — رد سروری
پذیرد ودم کرم من در آهن سرد او اثر نمی کند ترك مناصحت کردم وروی از مصاحبت او بکردانیدم
وبکنج سلامت بنشستم وقول حکما را کار بستم که کفته اند بلغ ما علیك فان لم یقبلوا فما

عليك * نمى پذيرد فعل نفى مستقبل مفرد غائب قبول ايلمز ديمكدر (دم كرم من بيانيه ولاميه (در حرف صله (آهن سرد او سابق كبى بيانيه ولاميه (ترك مناصحت مصدرك مصدره اضافتى لاميه در (مناصحت مفاعله بابنك مصدر اوليدر نصيحت معناسنه (بلغ فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر تفعيل بابندن ايرشدر ديمكدر (ما اسم موصولدر الذى معناسنه (عليك جار مجرى يله مقدر ثبت يه متعلقدر وجملهٔ فعليه اعرابدن محلى يوق صلهٔ موصولدر موصول صله سيله اعرابدن محلا منصوب مفعول بلغ در (ان حرف شرط (ولم حرف جزم (يقبلوا فعل جحد مطلق علامت جزم نونك سقوطيدر (فما عليك ما اسم استفهام حرف نفى او لمقده جائز (عليك اولكى كبيدر (محصول تركيب) كوردم كه پسر نصيحت قبول ايلمز و بنم اسى نفسم انك صوق دمورينه اثر ايلمز يعنى دمور كبى شديد كوكلنه كار ايلمزا كا نصيحتى ترك ايلدم ومصاحبتندن يوزم دوندردم وكنج سلامتده اوتوردم وحكما قولنى ايش بغلدم يعنى كار ايدندم كه ديمشلردر سنك اوزريكه لازم اولان قولى ايصال ايله اكر قبول ايلمزلرسه سكا نسنه يوق ياخود سكا نه وار اندن يعنى قبول ايلمدكلرندن سكا ضرر يوق زيرا ما على الرسول الا البلاغ در * قطعه * كرچه دانى كه نشنوند بكو * هرچه ميدانى از نصيحت و پند * نشنوند فعل نفى مستقبل جمع غائب بونده قبول ايلمزلر معناسنه در (محصول بيت) كرچه بلورسين كه سوزوكى ديكلمزلرسن سويله هر نسنه يى كه بلورسين نصيحت و پنددن يعنى سكا لازم نصيحتدر كر كسه قبول ايلسونلر كركسه قبول ايلسونلر * زود باشد كه خيره سر بينى * بدو پاى اوفتاده اندر بند * خيره سر عاجز وزبون وسراسيمه (بينى نك مفعول اولى ومصراع ثانينك مضمونى مفعول ثانيسى (بدو پاى باحرف مصاحبت (اوفتاده واوله اصل اوزره (اندر ادات صله (محصول بيت) تيز اولور كه نصيحت دكلمين سرسمى ايكى اياغيله دوزاغه دوشمش كوررسين يعنى بر مصيبته كرفتار كوررسين * دست بردست ميزند كه دريغ * نشنيدم حديث دانشمند * (محصول بيت) خيره سر الني النه اورر كه حيف دانشمندك سوزنى ايشتمدم ديو يعنى نادم و پشيمان اولوب نصيحت دكلمدوكنه حيف ير * پس از مدتى آنچه انديشه كرده بودم از نكبت حالش بصورت بديدم كه پاره پاره برهم ميدوخت ولقمه لقمه همى اندوخت دلم از ضعف حالش بهم برآمد مروت نديدم در چنين حالت ريش درونش را بملامت خراشيدن ونمك پاشيدن بادل خود كفتم * (محصول تركيب) برمدتدن صكره شول نسنه يى كه اول فكر ايلمشيدم انك نكبت حالندن ظاهرا كوردم كه يمه يمه اوزره ديكردى ولقمه لقمه قزانوردى يعنى جرايدردى كوكلم ضعف حالندن وزياده فقر وفناسندن مكدر ومنقبض اولدى بويله حالنده مروت كورمدم ريش درونى يعنى خاطرى پاره سنى حاصلى ريش دلنى ملامتله طرملبوب اوستنه توز صاچوق يعنى انى ارزلبوب كوكلنى مجروح ايلمكى مروت كورمدم كندى كوكلمه ديدم * مثنوى * حريف سفله در پايان مستى * نينديشد زروز تنكدستى * حريف سفله بيانيه سينك كسرى وضميله لغتدر (در حرف ظرف (پايان مستى لاميه (وياحرف مصدر (نينديشد فعل نفى مستقبل مفرد غائب (روز تنكدستى لاميه (ويا حرف مصدر (محصول بيت) دنى يعنى الحق باده نوش مستلك نهايتنده حاصلى غايت سكرده ال طارلغندن وفقردن قايرمز يعنى صوكنى فكر ايدوب قايرمز حاصلى ال طارلغى كونى يادينه كلمز * درخت اندر بهاران برفشاند * زمستان لاجرم بى برك ماند * درخت مبتدا (اندر ادات ظرف (بهاران جمع بهاردر خلاف قياس اوزره (بر يمشدر ميوه معناسنه (فشاند فعل مضارع مفرد غائب سلكر وصاچار معناسنه خبر مبتدا در (بر فشاندك مقدم مفعوليدر (زمستان زاده فتح وكسر جائز قيش ديمكدر (لاجرم لاشبهة ولا محالة ديمكدر (برك يپرق وازق بونده

يپراق مراددر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور (محصول بيت) ايام بهارده درخت يمشين سلكر ودوكر قيشين شبهه سز يپراقسز يله قالور قصه دن حصه بودر كه پارسازاده اول زياده حركت ايدوب آخرتهى دست قالدى شويله كه جره محتاج اولدى * حكايت * پادشاهى پسرى باديبى داد وكفت اين فرزند تست تربيتش چنان كه يكى از فرزندان خود سالى بر وسعى كرد بجايى نرسيد وفرزندان اديب در فضل وبلاغت منتهى شدند ملك دانشمند را مؤاخذه كرد وكفت وعده را خلاف كردى وشرط وفا بجا نيا وردى كفت اى ملك تربيت يكسانست وليكن استعداد مختلف * پادشاهى و پسرى يالرى حرف وحدت (باحرف صله (اديب مؤدب معناسنه در (وياحرف وحدت (محصول تركيب) بر پادشاه اوغلنى بر استاد اديبه ويردى يعنى بر معلمه ويردى وديدى بوسنك اوغلكدر بوكه كندى اوغلرك كبى تربيه ويرمعلم بر ييل مقدارى بوكه سعى وكوشش ايلدى يعنى تعليمنده تقصير ايلمدى ليكن بر مرتبه يه واصل اولمدى حاصلى هيچ بر نسنه تحصيل ايدهمدى ومعلمك اوغللرى فضل وبلاغتده منتهى اولديلر پادشاه اديبى مؤاخذه ايلدى كانه كه كناه ايلمش اوله پادشاهك اعتقادنجه زيرا مؤاخذه كناهكاره اولور ليكن بونده مراد عتابدر و پادشاه ديدى اوغلمك تعليمنده خلف وعد ايلدك وشرط وفايى يرينه كتورمدك كانه كه معلم ديمش ايمش كندى فرزندلرمدن اكا زياده سعى ايده يم وكندى فرزندلرى كامل اولوب وشاهزاده كمالدن بى بهره اولديغى ملك تعليمده تقصيره حمل ايدوب اديبى مؤاخذه ايدوب عتاب وخطاب ايدر اديب ديدى اى پادشاه تربيت برابردر ليكن استعداد وقابليت مختلفدر * قطعه * كرچه سيم وزر زسنك آيد همى * در همه سنكى نباشد زر وسيم * زسنك ديديكى مجازا در زيرا سيم وزر طپراقدن چيقر ليكن طاشك اصلى طپراقدر ديمش اصحاب علم طبيعى على الخصوص سيم وزر چيقن پر اواق اواق طاش سز اولماز نتكه مشاهددر (آيد همى اصلنده همى آيدر ضرورت وزن ايچون تقديم وتأخير اولدى (زر وسيم راده تشديد ضرورت وزن ايچوندر (محصول بيت) شاه زاده ايچون تمثيل بيورب دير كه كرچه سيم وزر طاشدن چيقر اما هر طاشده زر وسيم اولمز واقعده بويله در * بر همه عالم همى تابد سهيل * جايى انبان مى كند جايى اديم * همى تابد يلدزار يعنى پرتو صالر (سهيل سينك ضمى وهانك فتحى تصغير شكلى اوزره بر كوكب دركه ديار يمن اوزره طلوع ايدر خاصه سى بعض اشيايه قرمزيلق لونى ويرمكدر كرهٔ ارضك هر يرنده مرئى دكل يعنى هر يرده كورنمز پس مصنفك بر همه عالم همى تابد بيورديغى ادعائى در (جايى ياحرف وحدت (انبان طاغرجق (واديم سختيان (محصول بيت) بنه تمثيل طريقيله بيورر كه سهيل يلدزى جميع عالمه پرتو صالر ليكن بر يرده طاغرجق حاصل ايدر يعنى مشين وبر يرده سختيان وبلغرى يعنى هر نسنه يه استعداد نه نسبت رنك ويرر يعنى فياضده بخل يوق ليكن استعداد مختلفدر (ميكنند بونده ميشود معناسنه در دين يتدن مقصوده واصل اولمامش در * حكايت * يكى را شنيدم از پيران مربى كه مريدى را مى كفت چندان كه تعلق خاطر آدمى زاد بروزيست اكر بروزى ده بودى بمقام از ملائكه در كذشتى * تعلق خاطر مصدرك فاعلنه اضافتيدر (وآدمى زاده اضافتى لاميه در (باحرف صله روزى ياء اصليدايله رزق معناسنه در اكر حرف شرط (باحرف صله (روزى ده وصف تركيبيدر دهيدندن رزق ويريجى ديمكدر (بمقام باحرف ظرف (وياحرف صله (محصول تركيب) پيران مريدن بريني ايشتدم كه بر مريدنه سويلردى اولقدر كه آدم اوغلنك خاطرينك رزقه تعلق وار اكر رزق ويريجى خدايه اوليدى مرتبه ومقامده ملائكه دن كچردى يعنى انلردن خدايه اقرب اولوردى * قطعه * فراموشت نكرد ايزد در آن حال * كه بودى نطفهٔ مدفون ومدهوش * ايزد هر زنك

رد شمعی

کسری و یانك سکونی وزاء عربینـك کسریله تکری دیمکدر خدا معناسنه (که حرف رابط
صفت (بودی یاحرف حکایه (نطفـهٔ مدفون بیانیه (ومدهوش معطوفدر مدفونه (نطفه
اتابلندن اناقرنـنه دوشن صوکه اوغلن اندن منعقد اولور (مدهوش لایعقل دیمکدر (محصول بیت)
یعنی سنی خدافراموش ایلدی اول حالده که نطفهٔ مدفون ومدهوش ایدك یعنی اناك قرننده مدفون
لایعقل نطفه ایدك * روانت داد وعقل وطبع وادراك *جمال ونطق ورأی وفکرت وهوش *
روان بونده روحدر (محصول بیت) خدا سکا روح ویردی دخی عقل وطبع و ادراك و جمال
یعنی حسن ونطق یعنی تکلم ورأی یعنی تدبیر وفکر (وهوش قافیه ضرورتی ایچون کلمشدر والا
عقلله اکتفا اولنور (فکرتك تاسی علامت نقلدر نتکه سابقـا برایکی یرده مرور ایلدی پس نفس
کلمه دندردیین بونقلدن خبرداردکل ایمش * ده انکشت مرتب کرد بردست * دوبازویت مرکب
ساخت بردوش * (محصول بیت) سنك الکده اون پرمق مرتب ایلدی یعنی ایکی الکه اون پرمق
ویردی وایکی اوموزك اوزره ایکی بازو ترکیب ایلدی یعنی سکا ایکی قول ویردی * کنون پنداری ای
ناچیز همت * که خواهد کردنت روزی فراموش * پنداری فعل مضارع مفرد مخاطب پندار یدندن
صانمقدر ظن معنـاسنه معنای استفهامی متضمن (ناچیز همت همتسز دیمکدر (خواهد کردن
ایدیسردر دیمکدر (وتا ضمیر خطاب (روزی یاحرف وحدت اعتبـار اولنورسه برکون دیمکدر
امایا نفس کلمه دن اعتبار اولنورسه رزق دیمك اولور پس تقدیر کلام (که خواهدت وزیت کردن
فراموش اولور ولکل وجه (محصول بیت) شمدی اویله می ظن ایدرسـین ای بی همت که
سنی برکون اونیدیسردر و یا که سنك رزقکی اونیدیسردر حاصلی سکا بوقدر اشیا اعطا ایلین
هیچ برکون وظیفـهٔ روزیکی فراموش ایلمز * حکایت * اعرابی رادیدم که پسر خودرا میکفت
یا بنی انك مسئول یوم القیمة ماذا اکتسبت ولایقال بمن انتسبت یعنی تراخواهند پرسیدن که عملت
چیست ونکویندکه پدرت کیست * اعرابی را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (یاحرف ندا
(بنی بانك ضمی ونون و یاء مشددك فتحه لریله ابنی نك تصغیریدر اوغلجغم دیمکدر (ما اسم استفهام
(وذا اسم موصول ترکیله براسم حکمنده قلنمشدر ای شئ معناسنه (اکتسبت نك مقدم مفعولیدر
اکتسبت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب کسب ایلدك یعنی قزاندك (بمن باحرف صله (من اسم
استفهام (انتسبت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب کیمه منسوب اولدك دیمکدر (عملت تاسی ضمیر
خطاب (پدرت تاسیده بویله در (محصول ترکیب) براعرابی کوردمکه کندی اوغلنه سویلردی
ای بنم اوغلجغم تحقیق سن قیامت کوننده مسئولسین یعنی صورلورسین دنیاده نه کسب ایلدك وسکا
دینلمز کیمه منسوبسین یعنی سندن صورلور که دنیاده خیرمی اشلدك شرمی ودیمزلر که باباك کیمدر
شریفمیدر حسیبمیدر حاصلی حسبکدن مسئولسین نسبکدن دکل * قطعه * جامهٔ کعبه راکه   ردشمعی
میپوشند * اونه از کرم پیله نامی شد * جامهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (کعبه رارا
ادات مفعول (که حرف رابط صفت (میپوشند فعل مضارع جمع غائب کیدررلر واورترلر دیمکدر
بعض نسخه ده می بوسند واقعدر باء عربیله وسین مهمله ایله بوس ایدرلر یعنی اوپرلر دیمکدر
بوتقدیرجه جامه کعبه یه مضاف اولمق لازمدر (اوضمیری جامه یه راجعدر (نه حرف نفی معناده شده
مقیددر (کرم پیله لامیه (کرم کاف عربك کسریله ورانك سکونیله قورت دیمکدر (پیله باء عجمك
کسریله ایپك دیمکدر (نامی یاحرف نسبتدر آدلی دیمکدر یعنی مشهور (نامی اسم فاعلدر نمودن
دیین بونی عربی ظن ایلمش (محصول بیت) برجامه یی که کعبه یه کیدررلر یعنی انکله کعبه یی اورترلر
یاخود کعبه نك جامه سنی که اوپرلر یعنی اکا تعظیم وتبجیل ایدرلر اول جامه ایپك قوردندن نامدار   ردشمعی
ومشهور اولمدی والا ایپك قوردینه ده تعظیم ایدوب اوپرلردی پس ایمدی اصلی بودر که * باعزیزی

نشست روزی چند * لاجرم همچو او کرامی شد * باحرف مصاحبت (عزیزی یاحرف وحدت
(رزی یاحرف وحدت (کرامی کاف عجمك کسری وضمیله و یاء اصلیه ایله عزیز معناسنه در کرامی
کرامه منسوبدر دیین خلاف سویلمشدر (محصول بیت) بلکه جامهٔ کعبه برعزیز ایله اوتوردی   رد ابن سیدعلی
برنیچه کون یعنی کعبهٔ مکرمه مقـارنت ایلدی پس شبهه یوق انك کبی عزیز اولدی یعنی
شرفی اندن کسب ایلـدی * حکایت * در تصانیف حکما آورده اند که کژدم را ولادت
معهود نیست چنانکه سـائر حیوانات را بلکه احشـای مادررا بخورند وشکمش را بدرند وراه
صحرا کیرند وآن پوستها که درخانهٔ کژدم بیند اثر انست باری این نکته راپیش بزرکی همی کفتم
کفت دل من بصدق این حدیث کواهی میدهد وجز چنین نشاید بود که درحالت خردی بامادر
و پدر چنین معامله کرده اند لاجرم در بزرکی چنین مقبواند ومحبوب * تصانیف تصنیفك جمعیدر
مصنف معناسنه (حکمایه اضافت لامیه در (اورده اند روایت ایلمشلر (کژدم کاف عربك فتحی
وزاء عجمك سکونیله عقربه دیرلر (ورا حرف تخصیص (ولادت معهود بیانیه ولادت مصدردر
طوغمق معناسنه مراد بودرکه سائر حیواناتك کبی اناسی قرنندن ولادتی اولماز (احشا جمع حشادر
ایچریسی معناسنه بخورند جمع صیغه سنی ایراد ایلدی زیرا برقرنندن برقاچی چیقار (محصول ترکیب)
حکما مصنفاتنده روایت ایلمشلردر که عقربك سائر حیواناتك کبی ولادتی معین دکلدر یعنی سائر حیوانات
کبی اناسی قرنـندن تولد ایلمز بلکه انالرینك ایچریسنی یرلر وقرنتی یرتارلر وصحرایواتی طوتارلر
واول دریلر که عقربك خانه سنده کوریلور بو ایلدکلری اوضاعك اثریدر برکره بونکته یی براولونك
قتنده سویلدم دیر شیخ دیدی که بنم کوکلم بوسوزك کرچکلکنه شهادت ویرر و بوندن غیری
نسنه اولمق لایق دکل زیرا خرده لك حالتنده اتایه واتایه بویله معامله ایلدیلر یعنی انلرله بویله
معامله ایلدکلری ایچون بلاشبهه بیوکلکده بونجلین محبوبلر ومقبوللردر * قطعه * پسری راپدر
وصیت کرد * کای جوانمرد یاد کیراین پند * پسری را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (پدر
تقدیری پدرشدر ضرورت وزن ایچون ضمیر ترك اولندی (که حرف بیان (وای حرف ندا جوانمرد
ازیکت وسخی آدم (یاد کیر خاطرکده طوت یعنی ازبرله دیمـکدر (این پند بیت آتینك مضمونه
اشـارتدر (محصول بیت) براوغلنه باباسی وصیت ایلدیکه ای جوانمرد بو پندی ازبرله * هرکه
بااصل خود وفانکند * نشود دوست روی ودولتمند * باحرف صله (اصل خود لامیه (دوست
روی وصف ترکیبیدر مقبول معناسنده مستعملدر (دولتمند مندا ادات نسبتدر دولتلو دیمکدر (پس
(دولتمند وصف ترکیبیدر دینلر فارس میدان فرس دکللر ایمش (محصول بیت) هرکسکه کندی   ردابن سیدعلی وسروری
اصلنه وفا ایلمز یعنی لطف واحسان اوزره اولمـاز اول کیمسه مقبول و دولتلو اولمز یعنی دولت
وسعادت یوزین کورمز * لطیفه * کژدم را کفتند چرا بزمستان بیرون نمی آیی کفت بتابستانم چه
حرمتست که بزمستان نیز بیایم * (محصول ترکیب) عقربه دیدیلر قشین نیچون طشره کلمزسین یعنی
چقمزسین دیدی یازین نه حرمتم وار که قشین دخی طشره کلم *حکایت * فقیرهٔ درویشی
حامله بود مدت حملش بسر آمد درویش را در همه عمر فرزند نیامده بود کفت اکر خدای عزوجل
مرا پسری دهد جز این خرقه که پوشیده ام هرچه ملك منست بذل درویشان کنم اتفاقا
زنش پسری آورد شادمانی کرد وسفرهٔ یاران بموجب شرط بنهاد پس ازچند سال که از سفر
شام بازامدم بمحلهٔ ان درویش برکذشتم واز کیفیت حالش پرسیدم کفتند بزندان شحنه درست
کفتم سبب چیست کفتند پسرش خمر خورده است وعربده کرده وخون یکی ریخته واز شهر
کریختـه پدر را بعلت ان سلسله در نای وبند کران برپای نهـاده اند کفتم این بلا را بدعا
خواسته است * فقیـرهٔ درویشی لامیه (همزه وحدت ایچوندر دیین ایکی جهتدن خطا ایلمش

اولكی اولدركه وحدت ایچون منصوص اولان یادر همزه دكلدر ایكنجی اولدركه وحدتی قبول
ایلدیكمز تقدیرجه اضافتی مانع اولور ومعنی فاسد اولور (حامله وحامل یوكلی عورته دیرلر
(حامل دیین دیدیكه بوصفت زنانه مخصوصدر بس التباس لازم كلمز اما حامله دیین بونی جاری
علی الفعل قلدی جاری علی الفعلك معناسی اولدركه صیغه یه كتوره لر مثلا حملت تحمل فهی
حاملة دیرلر بو اسلوبه مبنی علی الفعلده دیرلر (مرضع ومرضعه ده بوقبیلدندرفتدبر (جمیع شراح
بومقامدن اهمال ایله كچمشدر (و بعضیسی حامل یازمش لیكن جمیعی متونه مخالف یازمش
(مدت حمل لامیه (بسر امد نهایته كلدی یعنی وضع حمل وقتی كلدی بعض نسخه ده
امد یرینه اورد واقعدر (پس مدت مفعول صریحی اولور (و بسر غیرصریحی (درویش را
(راحرف تخصیص (پسری یاحرف وحدت (ملك میمك كسریله مالك اولدیغی اشیا
(ایثار درویشان مصدرك مفعولنه اضافتیدر بذل معناسنه (سفرهٔ یاران لامیه (با حرف
مصاحبت (موجب جیمك فتحیله مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتی لامیه در (باحرف
ظرف (زندان شحنه لامیه در (در بامتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأكید ایدر (نتكه مكرر مرور
ایلدی (عربده سرخوش صواشنه دیرلر (پدرش راشین پسره راجعدر (وراحرف تخصیص
(سلسله زنجیر (درحرف صله (نای بونده بوغز معناسنه در بعض نسخه ده نای یرینه كردن
واقعدر (محصول تركیب) بردرویشك خاتونی یوكلیدی حمل مدتی نهایته واردی
(یعنی وضع حملی قریب اولدی ودرویشك جمیع عمرنده هیچ فرزندی كلمامش ایدی دیدی
اكرخدای تعالی بكا براوغل ویرسه بو كیدیكم خرقه دن غیری هرنه ملكم ایسه درویشلره
بذل ایده یین اتفاق عورتی اوغل طوغردی (شادمانلق ایلدی (وموجب شرطله درویشلره
سفره قودی (یعنی ضیافت ایلدی نیچه ییلدن صكره كه شام سفرندن كروكلدم اول درویشك
محله سنه اوغرادم وكیفیت حالندن سؤال ایلدم دیدیلر كه صوباشی زندانندەدر دیدم كه
سبب ندر دیدیلر كه اوغلی خمر ایچمشدر وعربده ایلمش وبرینك قانن دوكمش یعنی بركیمسه قتل
ایلمش وشهردن قاچمش یعنی قصاص قورقوسندن باسنك اول سببله زنجیر بوغزینه
یعنی بیوننه و آغر بوقاغی اایاغنه قومشلر دیدم كه بو بلایی خدادن دعا یله دیلمشدر * قطعه *
زنان باردار ای مرد هشیار * اكر وقت ولادت مار زایند * زنان باردار بیانیه (باردار وصف
تركیبی دریوك طوتیجی دیمكدر (یعنی یوكلی خاتونلر (مرد هشیار بیانیه اصلی هوشیار ایدی
ضرورت وزن ایچون واو حذف اولندی (معلوم اوله كه عرب دیلندن غیری دیلده صفتله
موصوف بیننده مطابقت لازم دكل انكچون زنانه بارداری مفرد ایكن صفت قیلدی (پس
ضرورت شعر ایچون مفرد ایراد ایلدی دیین مخالف سویلدی واداسنده مسامحه واردر
زیرا ضرورت شعر ایچون دیمك ادا دكلدر ضرورت وزن ایچون دیرلر (وهشیار وصف
تركیبیدر (هوشله یاردن عقل كندی یه یار دیمكدر (آیقده وعاقلده مستعمل لفظدر (پس
برینه قصر ایلینلر تقصیر ایلمشلر (وقت ولادت ظرف زمانك مصدره اضافتیدر (وزاینده
مفعول فیهیدر (ومار مفعول بهی (زایند فعل مضارع جمع غائب طوغره لر دیمكدر (محصول بیت)
حبلی عورتلر ای مرد هشیار اكر ولادت وقتنده ولد یرینه ییلان طوغرسه لر * ازان بهتر بنزدیك
خرد مند * كه فرزندان ناهموار زایند * ازان مصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (كه حرف
بیان (فرزندان ناهموار بیانیه (ناهموار ناموافق ونامساعد دیمكدر (زیرا هموار دوز دیمكدر
(پس دوز اولمامق معناسنه عدم وفاق و مساعده لازمدر (فرزندان مفعول زایند در
(محصول بیت) ولادت وقتی مار طوغرسه لر عاقل قتنده اندن یكركدر كه ناموافق اولاد طوغرالر

یعنی

ردشراح جمیعا ردسروری

مطلب

ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی وسروری

یعنی بدبخت و بدخوی اولاد طوغرمقدن (زیرا یلانی تربیه ایدوب احوالنده زحمت چكمزلر
بلكه تولد ایلدكی كبی قتل ایدرلر اما فرزندك آخری نیچه اولاجغن كیمسه بلمز و تربیه سنده
نیچه زحمت ومشقت چكرلر صكره اقاربندن غیری اباعدینه ده نیچه دورلی نكبتی ایریشور
* حكایت * طفل بودم كه بزركی راپرسیدم از بلوغ كفت در مسطور آمده است كه سه نشان
دارد یكی پانزده سالكی و دوم احتلام وسوم آمدن موی زهار اما در حقیقت یك نشان
دارد كه در بند رضای حق جل و علا بیش ازان باشد كه در بند حظ نفس هركه دروااین
صفت موجود نیست محققان بالغ نشمارندش * كه حرف بیان (بزركی را یاحرف وحدت (ورا
ادات مفعول (مسطور كتب اسم مفعول قائم مقام فاعلنه مضافدر (اصلی كتب مسطوره در
(بعض نسخه ده در كتب مسطورست واقعدر (پانزده باء عجمیله ونون وزانك سكونیله
اون بش دیمكدر (سالكی یاحرف مصدر (وكاف عجم هاء رسمیدن بدل حرف توسط (پس
كی معنای مصدریت افاده ایدر دینلر زائد سویلمشلر (آمدن موی مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(زهاره اضافت لامیه درزانك فتحیله قاسق دیمكدر (درحرف ظرف (بند رضای حق
لامیه لردر (بیش باء عربله زیاده معناسنه در (ازان بند حظ نفسه اشارتدر تقدیری نفس
خوددر (محققان جمع محققدر اهل تحقیق دیمكدر (الف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم
اوزره (محصول تركیب) طفل ایدمكه براولویه صوردم احوال بلوغدن (یعنی انسان نه وقت بالغ
اولور ونشانی ندر دیدی كه كتابلرده مسطوردر كه اوچ نشانی وار بریسی اون بش یاشدر
وایكنجیسی احتلامدر واوچنجیسی قاسق قیلی كلمكدر اما حقیقتده بر نشانی وار اولدر كه خدای
تعالینك رضاسی قیدنده اندن ارتق اوله كه كندی حظ نفسی قیدنده در یعنی كندی حظ
نفسی قیدنده اولدیغندن خدانك رضاسی قیدنده ارتق اوله حاصلی هروجهله خدای تعالینك
رضاسنی كوزه ده * قطعه * بصورت آدمی شد قطرهٔ آب * كه چل روزش قرار اندر رحم ماند *
باحرف ظرف (قطرهٔ آب بیانیه در (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش كه وحدت
ایچون منصوص اولان یادر همزه دكلدر (مصراع ده تقدیم وتأخیر وار در تقدیری قطرهٔ آب
بصورت آدمی شد در (كه حرف تعلیل (چل چهلدن مخففدر قرق دیمكدر (روزش شین
قطرهٔ آبه راجعدر (اما معناده قراره مقید در (قرار بونده مستقر معناسنه در قرار ایدیجی
دیمكدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله نك كسریله آناقرننده اوغلان یتاغنه دیرلر (ماند بونده
قالدی دیمكدر (محصول بیت) قطرهٔ آب یعنی نطفه صورتا ویا صورتنده آدمی اولدی
زیرا قرق كون مقداری اناقرننده مستقر اولدی یعنی انده قرار ایلدی * وكرچل ساله را عقل
وادب نیست * بتحقیقش نشاید آدمی خواند * (ساله را هاء رسمی مقدار افاده ایدر (ورا حرف
تخصیص (بتحقیقش شین خواند فعلنه مقیددر (وخواند (خواندن معناسنه در (محصول بیت)
اكر قرق یاشلینك عقل وادبی اولمزسه حقیقتده ویاحقیقتله اكا آدمی دیمك اولماز یعنی اهل تحقیق
اكا انسان دیمز * قطعه * جوانمردی ولطفست آدمیت * همین نقش هیولانی مپندار *
جوانمردی مقدم خبر ویاحرف مصدر سخا وكرم دیمكدر (لطف معطوفدر اكا (آدمیت
یاوتا ادات مصدر در اسلوب عرب اوزره انسانیت كبی مبتدادر خبر مقدمه (همین انجق دیمكدر
(نقش هیولانی بیانیه (هیولایی حقیقتله بلكه حكمت كتابلرینی كورمكه موقوفدر (اكثر نسخه ده نونله
واقعدر (اما قیاس هیولایی در یاایله (هیولا هرنسنه نك ماده سنه دیرلر (نقش هیولانی هیزدن وكالدن
خالی نقش دیمكدر (مپندار فعل نهی مفرد مخاطبدر (پنداریدندن ظن ایله دیمكدر (پنداشتن دن
دیین خلط سویلدی (محصول بیت) آدمیلك جوانمردلك ولطفدر همان نقش بی معنی یعنی صورت

ردابن سیدعلی وسروری

رد شمعی

ردابن سیدعلی وسروری

بی هنزو بی کمال دکلدر انجق * هنز باید که صورت میتوان ساخت * بایوانها در آز شنکرف وزنکار *
هنز مبتدا (باید خبری (که حرف تعلیل (صورت میتوان ساختك مقدم مفعولی (ساخت مصدر
معناسنه در (با حرف ظرف (ایوانها جمع ایواندر مراد چارطاقدر نتکه سابقا بیان اولندی (در
ردسروری
بانك متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکیدایدر (دری بونده باب معناسنه اخذایلین بو بابده خطا
ایلمش (شنکرف شینك کسری ونونك سکونی وکاف عجمك فتحی ورانك سکونیله زنجفر دیدکاری
که قزل مرکب اندن اولور (وژنکار زاء عجمك فتحی ونونك سکونیله قلم ژنکار دیدکاری رنکدر
(محصول بیت) هنز کرك که چارطاقلرده شنکرف وژنکاردن صورت دوزمك اولور یعنی صورت
بی معنی یه اعتبار یوقدر (حاصلی انسان صورتنده اولوب بی هنز اولمق نقش دیواره مشابه اولمقدر
* چوانسانرا نباشد فضل واحسان * چه فرق از آدمی تا نقش دیوار * اکثر متون تانقش واقعدر تا ایله
انتهاء غایت ایچون (وازعبارتی بوکه قرینه‌در (محصول بیت) چونکه انسانك فضل واحسانی اولمیه
آدمیدن نقش دیواره دك فرق ندر یعنی فرق یوقدر حاصلی بی معرفت اولان انسان ایله نقش دیوار
برابردر * بدست آوردن دنیا هنز نیست * یکی را کر توانی دل بدست آر * بدست باحرف (صله آوردن
دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یکی را را حرف تخصیص دل آرك مفعول صریحی (وبدست غیر
صریحی آر فعل امر مفرد مخاطبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن کتور دیمکدر (محصول بیت) (دنیا
ردشمعی
اله کتورمك هنز دکلدر اکر قادر ایسك برینك کوکلنی اله کتور (یعنی کوکل اله المقدر هنز یوقسه
مال واسباب دنیا دکلدر (دل بدست آور که حج اکبرست) بیتلرینی رباعی دیو یازنلر غریب بی دانش
ایمش * حکایت * سالی نزاع درمیان پیادکان حجاج افتاد وداعی هم در آن سفر پیاده بود
انصاف درسر وروی یکدیکر افتادیم وداد فسق وجدال بدادیم کجاوه نشینی را شنیدم که باعدیل
خود همی کفت یاللعجب پیادهٔ عاج چون عرصهٔ شطرنج بسر میبرد فرزین میشود یعنی به از آن
میشود که بود و پیادکان حجاج عرصهٔ بادیه بسر بردند و بتر شدند * سالی یا حرف وحدت (نزاع
یعنی جدال (در حرف صله (میان پیادکان حجاج لامیه لردر (داعی هم یعنی شیخ (انصاف
الحق دیمکدر مبالغه مراد در (در حرف صله (سر وروی یکدیکر افتادیم بری برینه
دوشدك دیمکدر زیاده نزاع وجدالدن عبارتدر حاصلی محکم خصومت ایلدك (وداد فسق
وجدال بدادیم فسق وجداله عدالت ویردك یعنی فسق وجدالده قصور قومدق آیت کریمه یه
تلمیح بیوررکه (فلا رفث ولافسوق ولاجدال فی الحج) یعنی فسوق وجدال منهی ایکن بز رعایت
ایده میوب حددن آشوردق (کجاوه نشین وصف ترکیبیدر (کجاوه کاف وجیم عربیلر ایله اوستی آچق
محفه‌در که مصردن وشامدن حاجیلر اکابنرلر اما هودج اوستی اورتولی یعنی مقبب محفه‌در که دوه یه
برینی قورلر انجق کعبه یه وارن بیلور (باحرف صله (عدیل خود لامیه (عدیل فعیل فاعل
معناسنه‌در ترکیجه دکدش دیمکدر یعنی قرشوکی محفه یه بنن کیمسه (یاللعجب فتح لام تعجبیه ایله‌در یا الیاء
کبی که اولورکه لام مکسور اوقونور منادی محذوف اولمق اعتباریله تقدیری یاقوم ایتو اللعجب دیمك
اولور وبونده یا صاح ایت للعجب دیمکدر لامك کسرینه قائل اولمین ظاهر بودرکه کتب نحویه
رد سروری
تتبع ایلمامشدر (پیادهٔ عاج شطرنج بیانیه ولامیه‌در (عاج فیل کموکنه دیرلر (شطرنج شینك کسریله‌در
صحیحی زیرا براسمی یعنی اسم اعجمی بی تعریب ایلدکلرنده عربیده وزندشلرینه الحاق ایدرلر
یعنی وزندشلرینه رد ایدرلر عربیده لغت عربیده خود فعلل فانك فتحیله یوقدر اما کسریله وار
جرد حل لغظی یوغون دوه یه دیرلر پس شطرنجی جرد حله الحاق ایلدیلر اما کتب فارسیده
بو اعتبار لازم دکل پس انکیچون فتح شینله مشهوردر اکثر متونده عاج لفظندن صکره شطرنج
یوقدر همان عرصه دن صکره وار انجق (بسر باحرف صله (بسردن نهایت وغایت مراددر
رد شراح جیعا

برد

رد شراح جیعا
(برد فعل مضارع مفرد غائبدر بریدندن ایلدر دیمکدر بریدندن بانك ضمیله کسر دیمك دکلدر
(عرصهٔ بادیه را لامیه (ورا ادات مفعول (محصول ترکیب) بریل حجاج پیاده لری اراسنه نزاع
وجدال دوشدی بن دعاجیده اول سفرده پیاده ایدم الحق محکم بری برینه دوشدك وفسق
وفجوره عدالت ویردك یعنی فسق وجدالی کماله ایلتدك واجراسنده قصور قومدق حاصلی
فلا رفث ولافسوق آیت کریمه سنه تمام مخالفت ایلدك برکجاوه نشینی ایشتدم مکه کندی عدیلنه
سویلردی یاللعجب فیل کموکندن دوزولن پیاده چونکه شطرنج میداننی باشه ایلده فرزین اولور
(شیخ بونی تفسیر ایدوب بیورر یعنی اول اولدیغندن یك اولور زیرا بو اوینده خصوصا فرنکیده
فرزین رکن اعظمدر اما حجاج پیاده لری صحراء مکه میداننی غایته ایلتدیلر واولکیدن بتر اولدیلر
* قطعه * ازمن بکوی حاجیٔ مردم کزای را * کو پوستین خلق بازار می درد * بکوی باء تأکید ایله
ردابن سیدعلی وسروری
فعل امر مفرد مخاطبدر کوییدندن سویله دیمکدر کغتندن دینلر خطا ایلدیلر (حاجیٔ مردم کزای
بیانیه (مردم کزای وصف ترکیبیدر کزاییدندن مردم دالایجی یعنی اصریجی دیمکدر کزیدندن
رد سروری
مطلـــ
اخذایدن احوال اشتقاقدن آکاه دکل ایمش (حاجی اصلنده حاجدر یعنی نصر بابنك مضاعفندن
اسم فاعلدر اجتماع مثلین ثقیل اولدیغیچون مثلینك ثانیسنی یایه قلب ایلدیلر تقضی البازی کبی
حاجی اولدی (کو اصلنده که او ایدی (که حرف رابط صفت (او ضمیر غائب حاجی یه راجعدر
حذف وایصال طریقیله کو اولدی (پوستین لغتده کورکدر که عربجه فروه دیرلر اما عجم بو یله یرلرده
غیبت ومساویدن پوستین دیمکله کنایت ایدر مراد اذا وجفادر (خلق اضافتی لامیه‌در (پوستین
برینه آستین یازانلر مذکور کنایه یی بلمدکلرندن جمیع نسخه مخالف یازمشلر (باحرف مصاحبت
ردابن سیدعلی وسروری
(آزار الف ممدود ایله اسم مصدر در آزاریدندن انجتمه دیمکدر (می درد فعل مضارع مفرد
غائب فاعلی تحتنده حاجی یه راجع ضمیردر دریدندن یرتمق معناسنه داله فتح وکسر جائزدر
(محصول بیت) بندن حاجیٔ مردم کزایه یعنی مردم آزاره سویله انجلین حاجی که غیبت ومساوی
سببیله خلقك عرضنی خرق وکسر ایدر یعنی خلقی آزار ایدر * حاجی تونیستی شترست از برای
آنك * بیچاره خار میخورد و بار می برد * برای ادات تعلیلدر اجل معناسنه (از برای آنك
مصراع ثانی یه مرهوندر (بیچاره یعنی شتر باربونده یوك معناسنه‌در (خار میخوردك
وبار می بردك مقدم مفعوللریدر (محصول بیت) ای مردم کزای سن دکلسین حاجی بلکه
شتردر زیرا بیچاره شتر خار ییر ویوك ایلتدر یعنی یوك چکرسن ایسه اوزرینه یوکنوب
حضور ایدرسین لفظ بارده ایهام بیورمش تأمل تدر * حکایت * هندویی نفط اندازی
همی آموخت حکیمی کفتش ترا که خانه نیینست بازی نه اینست * هندویی یا حرف وحدت
(نفط انداز وصف ترکیبیدر اندازیدندن (نفط نونك فتحی وکسریله وفانك سکونیله
نفط یاغی که شرواندن کلور (ویاحرف مصدر مراد قومبره اتیجیدر که حصارلردن وکملردن
اتارلر (همی آموخت فعل لازمدر حکایت حال ماضی افاده ایدر اوکرنوردی دیمکدر (حکیمی
یاحرف وحدت (خانه اضافتسز (نی قامشدر (ویا حرف نسبت ونون حرف تأکید نسبت
رد سروری وشمعی
(یا ونون ایکیسی بیله نسبت ایچوندر دینلر بیلمزلر ایمش (نیین لفظی ادات خبرله ترکیب
رد ابن سیدعلی وسروری
ایلیوب همزهٔ مجتلبه ایله توسط ایدنلر املادن بی خبرلر ایمشلر (بازی اویون معناسنه‌در اندیه اولان
ردشمعی
یا خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایمش (نه ادات نفی (این اسم اشارتدر نفط اندازغه
(محصول ترکیب) برهندو نفط اندازلق صنعتنی اوکرنوردی یعنی قومبره اتیجیلق فننی برحکیم
اکا دیدی سنك که خانك یعنی اوك قامشدندر اویونك بودکلدر (شارحك بریسی خانهٔ نیین اولدرکه
قشدن یاپیله وبریسی بو ادایی بکنمیوب سنك اوك قشدندر دیمش حق الانصاف مأل بردر

بكمند يكى بى تقريبيدر * بيت * تاندانى كه سخن عين صوابست مكوى * وآنچه دانى كه نه
نيكوش جوابست مكوى * تاادات توقيت (ندانى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب (كه حرف بيان
(مكوى فعل نهى مفرد مخاطب سويله ديمكدر (مصراع ثانينك تقديرى وآنچه دانى كه نه
نيكوست جوابش مكو (محصول بيت) مادامكه بيليه سين كه سوزعين صوابدر اول سوزى سويله
واول سوزى كه بيله سين كه ايو دكلدر اكا جواب سويله يعنى مقبول اولميان سوزك جوابيله مقيد
اولمه يعنى حكيمك هند ويه سويلديكى سوزعين صوابدر ومسئلهٔ بى جواب حاصلى بيتدن
نصيحت عام چيقار پس بو بيتك ماسبقه مناسبتى قليلدر دين مناسبتن بيله مش (ومصراع

رد ابن سيد على
ردسرورى

ثانينك معناسنى زيرا حقه اصابت ايلمزسين وعملك ضايع ايدرسين دين ده معنايه اصابت ايلمامش
واول نسنه يى كه بيلورسين كه ايو ومعقول جواب دكلدر سويله دين معقول جواب ايلمامش

ردشمعى

* حكايت * مردكى رادرد چشم خاست پيش بيطارى رفت كه مرادوا كن بيطار از آنچه
در چشم چهارپايان كردى در ديدهٔ كشيد كور شد حكومت پيش داور بردند كفت بروهيچ
تاوآن نيست اكر اين خر نبودى پيش بيطار نرفتى مقصود ازين سخن آنست كه هركه نا آزموده
را كار بزرك فرمايد باآن كه ندامت برد بنزديك خردمندان بخفت رأى منسوب كردد * مردك
كاف عربى حرف تصغير مراد تصغير تحقيردر (ورا حرف تخصيص (دردچشم كوز آغريسى
(خاست لغتده قالقدى ديمكدر امامراد پيدا وحادث اولدى ديمكدر (بيطار باء عربك فتحى
وياءك سكونيله نعلبند ديمكدر بيطرده لغتدر (كه حرف بيان (دوا علاج ديمكدر (از آنچه
اول نسنه دن يعنى اول اوتدن ديمكدر (در حرف صله (چشم چهارپايان لاميه دورت اياقلى
حيوانات مراد در (كردى ياحرف حكايه (در حرف صله (ديدهٔ او لاميه (حكومت حانك
وكافك ضمه لريله خصومت ديمكدر (داور حاكمدر بونده قاضى مراد در (برو يعنى بر بيطار

رد سرورى

(شارحك بريسى قاضى بيطاره خطابا بويله ديدى ديمش ليكن سهودر (تاوآن اودكه ديرلر كه
عربيده ارش ديرلر (ناآزموده صنانمامش يعنى تجربه اولنمامش (ورا ادات مفعول (كار بزرك بيانيه
(فرمايد بيوره (محصول تركيب) برارجكزك يعنى برابلهك كوز اغريسى حادث اولدى بيطار قتنه
واردېكه بكا علاج ايله ديو بيطار دخى اول نسنه دن يعنى اول اوتدنكه طواررلك كوزلرينه ايدردى
يعنى قوياردى انك كوزينه چكدى كور اولدى حكومتى يعنى خصومتى قاضى اوكنه ايلتديلر
طلب ارش ايچون قاضى ديدى نعلبنده بوندن ارش لازم دكل زيرا اكر بومردك خر اولميدى
بيطار قتنه كتمزدى حضرت شيخ بيورر مقصود بوسوزدن اولدر كه هركيمسه كه مجرب وممتحن
اولميان كيمسه يه اولو يعنى عظيم ايش بيوره انك برله كه پشيمانلق ايلدر يعنى چكر عقلا قتنده
خفت رأيه منسوب وسخافت فكرله مذموم اولور * قطعه * ندهد هوشمند روشن راى *
بفرومايه كارهاى خطير * ندهد فعل نفى مستقبل مفرد غائب (هوشمند روشن راى بيانيه
(روشن راى اوصف تركيبيدر آچيق فكرلى وكورتد بيرلى ديمكدر (باحرف صله (فرومايه الحق اصللى
دنى الاصل معناسنه (كارهاى خطير بيانيه عظيم ومخوف ايشلر ديمكدر (محصول بيت) آچيق فكرلى
وكورتدبيرلى عاقل دنى الاصل اولنه عظيم ومخوف ايشلر ويرمز يعنى عظيم ايشلر بيورمز ندهدك
كارهاى خطير مفعول صريحى (وبفرومايه غير صريحى * بورياباف اكرچه بافندست *

رد ابن سيدعلى وسرورى

نبرندش بكاركاه حرير * بورياباف وصف تركيبيدر (بافيدندن بورياطقو يجى ديمكدر
بوريا سابقا بيان اولندى (بونده مراد حصير بافدر بافى بافتن دن اخذ ايدنلر سهو ايلمشلر
(بافندست هاء رسمى وهمزهٔ مجتلبه ضرورت وزن ايچون لفظا وكتابة ترك اولندى حذف وايصال

ردابن سيدعلى وسرورى وشمعى

طريقيله كتابتده اثبات ايدنلر خطا ايلديلر (نتكه سابقا ادله سيله بيان اولندى (نبرند فعل نفى مستقبل

جمع غائب وجائزدر كه فعل نهى غائب اوله شين ضمير بورياباڧه راجع در (باحرف صله (كاركاه
وكارخانه برمعنايه در حريره اضافتى لاميه در (محصول بيت) حصير طوقويجى اكرچه طوقويجيدر
يعنى اكاده طوقويجى ديرلر ليكن انى حرير كارخانه سنه ايبك ايشنى ايشلمكه ايلتمزلر ويا ايلتمسونلر زيرا
اول كاره استعدادى يوقدر حاصلى هركسه قابليتنه كوره كار تكليف اولنمق كركدر كه آخرنده ندامت
وخسران چكميه * حكايت * يكى از بزركان پسرى شايسته داشت وفات يافت پرسيدندش كه
برصندوق تربتش چه نويسيم كفت آيات كتاب مجيد را عزت وشرف بيش از انست كه برچنين جايها
نويسند كه بروزكار سوده كردد وخلايق برو بكذرند وسكان برو شاشند اكر بضرورت چيزى مى
نويسيد اين دو بيت كفايت مى كند * شايسته يانك فتحى وكسريله لايق معناسنه در معقول ومقبول
ديمكدر (پرسيدند فعل مضارع جمع غائب صورديلر ديمكدر شين ضمير يكى يه راجعدر (كه حرف بيان
(صندوق صادك ضميله مشهورتر كيجه صاندوق ديدكلريدر جمع صناديق در تربته اضافتى لاميه در
وشين ضمير پسره راجعدر (آيات كتاب مجيد لاميه وبيانيه در (ورا حرف تخصيص (كه حرف تعليل

ردسرورى

(بروزكار باحرف مصاحبت زمانله ديمكدر (سوده كردد سودن سورتمك وازمك (كردد كاف
عجمك فتحيله (پس سوده كردد ازيلور واشينور (يعنى محواولور ديمكدر شراحك بريسى كرددى شود
معناسنه الوب محوشود ديمش (وبريسى بوكا افترا ايدوب محوشود ديدى ديمش (ليكن نسخه لرى
تتبع ايلدك هيچ بريسنده شد بولنمدى جميعا نسخه ده شود بولندى (پس معلوم اولدى كه محض
افترا ايمش (شاشند ايكى شينله تبول ايدرلر فعل مضارع جمع غائبدر شيندن صكره سين ايله در

رد ابن سيدعلى

دين خطا ايلمش (اكر بضرورت (باحرف مصاحبت (مى نويسيد فعل مضارع جمع مخاطب
فعل شرط واقعدر اكر بالضرورى يازارسكز ديمكدر (بوسوزانى كوسترركه نسنه يازمق لازم دكل
واكر ضرورى ايسه (اين دو بيت كفايت مى كند بوايكى بيت كفايت ايلر (محصول تركيب)
اكابردن برينك معقول ومقبول اوغلى وارايدى وفات ايلدى (بعضى كيمسه لر صورديلر كه مقبره سى
صندوقنه نه يازالم ديو (ديدى كتاب مجيدك آيتلرينك عزت وشرفى اندن زياده در كه بونجلين يرلره
انلرى يازالر (زيرا مرور ايامله محو اولور وخلق اوزرينى چكنز كچر (وكلاب اوزرينه تبول ايدر
يعنى سكر (پس اكر برنسنه يازمق لازم ايسه بوايكى بيتى يازك يعنى بالضرورى برنسنه يازارسكز
بوايكى بيت كفايت ايدر * قطعه * وه كه هركه كه سبزه در بستان * بدميدى چه خوش شدى دل من *
وه واوك فتحى وهاء اصليه ايله واه دن مخففدر كه استغراب وتحسر وتحزن وندامت مقامنده مستعمل
لفظدر بونى عربى ظن ايدوب اسماء افعالدن اولان واها دن مخفف كليوب كه مقام تعجبده مستعمل

ردابن سيدعلى

لفظدر وتحقيقى مختار صحاحه احاله ايلين كيمسه نك حقنده واه واه ديمليدر (كه حرف بيان (هركه
كاف عجميله كاهدن مخففدر هروقت ديمكدر (كه ينه حرف بيان (سبزه در بستان واو ايله
استعمال ايدر عجم وواوسز عرب (باحرف تأكيد (دميدى ياحرف حكايه مصدرى دميدن كلور بتمك
وبلورمك واو فورمك ويل اسمك وبرنسنه طلوع ايلمك بونده بتردى ديمكدر (شدى ياسيده
حرف حكايه در (دل من لاميه (محصول بيت) واه كه هروقت كه بوستانده سبزه بتردى بنم حياتمده
يعنى ديريكن نه خوش اولوردى بنم كوكلم (يعنى زياده مسرور اولوب كشت باغ وراغ ايدردم
حاصلى بوايكى بيت وفات ايدن پسرك جانبندندر بدميدى عبارتندن صكره (يعنى اكردر بوستان

ردابن سيدعلى

هرزمان سبزه من بدميدى (يعنى آن پسر من ظاهر شدى دينك جميع غرابندن بواداسى اغربدر
بكذر اى دوست تابوقت بهار * سبزه بينى دميده از كل من * بكذر فعل امر مفرد مخاطب كچ
تاحرف تعليل (بوقت باحرف ظرف بهاره اضافت لاميه (بينى فعل مضارع مفرد مخاطب كورهسين
ديمكدر (دميده ماضيدن قسم در بتمش ديمكدر (محصول بيت) اى دوست قبريمه كذر ايله

يعني اوغره تا كيم بهـار وقتنده قبرم بالچغندن سبزه بتمش كوره سين (يعني بن حيـاتمده ايكن
عالم سبزه زارني سير ايلديكم كبي سن بنم ترابمدن بتن سبزه زاري سيرايله (از يرينه بر يازنلر جميع
نسخه‌لره مخـالف يازمشلر * حكايت * پارسايي بريكي ازخدا وندان نعمت كـذر كرد ديد كه ردشراح جميعا
بندهٔ رادست وپاي استوار بسته عقوبت همي كرد كفت اي پسر همچو تو مخلوقي را خداي
عزوجل اسير حكم تو كردانيده است وترا بروي فضيلت نهـاده شكر نعمت حق تعالى بجاي
آر و چندين جفـا بروي روا مدار نبايد كه فردا در قيامت اين بنده ازتو به باشد وشرمساري بري *
پارسـايي يا حرف وحدت (بندهٔ رايا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا ادات مفعـول
(استوار محكم ديمكدر (عقوبت اشكنجه ديمكدر (مخلوقي را ياحرف وحدت (وراادات مفعول
(اسير حكم تولاميه‌لردر (كردانيده كاف عجمك فتحيله ماضيدن قسمدر تصيير معناسني افاده ايدر
مخلوقي مفعول اولى (واسير مفعول ثانيسى (وفاعلي خدادر (ترارا حرف تخصيص سنك ديمكدر
(بروي اول قولك اوزرينه (بجاي باحرف (صله آرفعل امر مفرد مخاطبدر (اريدندن كه مخففدر
اوريدندن كتور ديمكدر (امر در اوردندن دينلر سهو ايلمشلر (بروي قولك اوزرينه ديمكدر (نبايد ردابن سيدعلي وسروري
فعل نفي مستقبل مفرد غائبدر (بايدندن (بايستن‌دن دينلر خطا ايلديلر اولميا كه ديمكدر (كه ردابن سيدعلي وسروري
حرف بيان (شرمسـاري (ياحرف مصدر اوتانغلق (بري ايلده سين (محصول تركيب)
برعابد اصحـاب نعمتدن برينك يانته اوغرادي كوردي كه برقولينك الين واياغن محكم بغليوب
شكنجه ايدر زاهد ديدي اي اوغل سنك كبي بر مخلوقي خداي تعـالى سنك حكمكه وامركه
اسير ايلمشدر وآنك اوزرينه سـنك فضيلتك قومشدر يعني سني آنك اوزرينـه سيد وحاكم
قومشدر خدانك نعمتنه شكري يرينـه كتور وآنك اوزرينه بوقدر جفـاي روا وجائز كورمه
اولميه كه يارين قيـامت كوننده بو بنده سندن يك اوله واوتانغلق ايلده سين يعني خجـاب
چكه سين ديمكدر * مثنوي * بربنده مكير خشم بسيار * جورش مكن ودلش ميازار * مكير
فعل نهي مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (خشم بسيار بيانيه (ومكيرك مفعول صريحي (وبر بنده
غير صريحي (جورش مصدرك مفعولنـه اضافتيدر (مكن فعل نهي مفرد مخاطب (جورش
مقدم مفعـولي (دلش معطوفدر جورشه (ميازار فعل نهي مفرد مخـا طبدر (ازاريدندن
انجتمه ديمكدر دلش مقدم مفعولي (وضميرلر بنده‌يه راجعدر (محصول بيت) خطاب عام طريقيله
يورر قولك اوزرينه چوق خشم طوتمه يعني زياده غضب ايلمه اكا جور وجفـا ايلمه وكوكلني
انجتمه (حاصـلي قولك ايسه ده اكا ظلم ايلمه * اورا تو بده درم خريدي * آخرنه بقدرت
آفريدي * اورا ادات مفعول (بده درم (باحرف مقابله كلام مجازيدر (خريدي خانك وراتك
كسره‌لريله فعل ماضي مفرد مخاطب صاتون الدك ديمكدر (آخر ادات تأكيد (نه حرف
نفي معنـاده آفريده‌يه مقيد (افريدي فعل ماضي مفرد مخاطب يارتدك ديمكدر (محصول بيت)
اول بنده‌يي سن اون اقچه‌يه الدك برمقدار مالدن كنايتدر اني قدرتكله خلق ايلمدك حاصلي
قوللكدر مخلوقك دكلدر پس بوقدر جفايي اكا لايق كورمه * اين حكم وغرور وخشم تاچند
* هست ازتو بزركتر خدا وند * خشم خانك فتحيله اصحدر (تا حرف انتهـادر الى معناسنه
(محصول بيت) بو حكم وغرور وغضب نچانه دك يعني نيچه برسندن اولورق خـداوند واردر
(يعني سندن بيوك افندي تكريدر * اي خواجـهٔ ارسلان واغوش * فرمان ده خود مكن
فراموش * خـواجه بونده افندي معناسنه‌در ارسلان واغوشه اضـافتي لاميه‌در بونلر
برر قولدن كنايتدر رومده سياوش وفريدون كبي (فرمان ده وصف تركيبيدر بويرق ويريجي
ديمكدر (دهيدندن معناسي قوت دهندهٔ خوددين قتي ترز بق سويلمش * خوده اضافت اسم فاعلك رد ابن سيدعلي

مفعولنه اضافتيدر (وفرمان ده مكنك مفعول اولي (وفراموش ثانيسي (محصول بيت) اي
ارسلان وآغوشك افنديسي كند كه بويرق ويريجي خـدايي فراموش ايلمه (يعني سني قوله
وخدمتكاره مالك ايلين خدايي اونتمه (پس قوللركي رفقله طوت شدتله طوتمه * در خبرست
از پيغمبر عليه الصلوة والسلام كه بزركترحسرتي در روز قيامت آن باشد كه بندهٔ صالح را ببهشت
برند وخدا وند فاسق بدوزخ * حسرتي (يا حرف وحدت ويا حرف تنكير (بندهٔ صالح
(وخداوند فاسق بيانيه‌لردر (محصول تركيب) (حضرت پيغمبردن عليه الصلوة والسلام حديث
شريفده وارد اولمشدر كه قيامت كوننده اولورق حسرت اولدر كه بندهٔ صالحي جنته (وخداوند
طالحي دوزخه ايلده‌لر (يعني قول جنته كيده وافنديسي دوزخه *قطعه * برغلامي كه طوع خدمت
تست * خشم بي حد مران وطـيره مكير * غلامي ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(طوع طانك فتحيله مصدردر انقياد معناسنه (خدمته اضافتي مصدرك فاعلنه اضافتيدر (تسته
لاميه (خشم بي حد بيانيه (ومرانك مفعول صريحي (وبرغلامي غير صريحي (مران فعل نهي مفرد
مخاطبدر رانيدندن سورمه ديمكدر (طيره قاقمقدر غضب معناسنه (خشمه معطوف (مكير فعل
نهي مفرد مخـاطب طوتمه ديمكدر (محصول بيت) برغلامك اوزرينه آنجلين غـلام كه سنك
خدمتكه مطيع ومنقاددر اول غلامه خشم بي حد سورمه واكا غضب طوتمه حاصلي برغلام كه
خدمتكي طوع ورغبتله ايدر اكا حددن بيرون خشم سوروب اوستنه غضبلنوب جور وجفا اوزره
اولمه * كه فضيحت بود براوزشمار * بنده ازاد وخواجه در زنجير * كه حرف تعليل (فضيحت
فانك فتحي وضادك كسريله رسوايلق ديمـكدر (باحرف ظرف (زورشمار ظرف زمانك مصدره
اضافتيدر (محصول بيت) خدمتكه مطيع اولان قولك اوزرينه بيحد غضب سورمه زيرا رسوا اولق
اولور ويا رسواالقدر يوم حسابده يعني حشر كوننده بنده آزاده اوله يعني جنته لايق اوله وافندي
زنجيرده اوله يعني دوزخه مستحق اوله * حكايت * سالي ازبلخ باشاميان سفر بود راه ازحراميان
برخطر جواني ببدرقه همراه ما ٢ شـد سپرباز وچرخ انداز وسلحشور وبيش زور كه ده مرد ٢ من نسخه
توانا كمان اورازه كردندي وزورآوران روي زمين پشت اورا بزمين نياوردندي امامتنعم بود وسايه
پرورده نه جهان ديده ونه سفر كرده رعد كوس دلاوران بكوش اورسـيده وبرق شمشير سواران
نديده * سالي ياحرف وحـدت (بلخ خراسـان توابعندن برعظيم شهرك اسميدر كه حضرت
مولانانك پدري اول دياردندر (باحرف صله درالي معناسنه (شاميان سرحدهندده برمملكتك اسميدر
عربستانده شام كبي ورومايلنده بوسنه كبي شاميان يرينه همدان يازان احوال كائناتدن هيچ خبردار ردشمعي
دكل ايمش زيرا بلخدن همدانه دك صافي عجمدر غربيسي دكلدر (سفر بود سفر اولدي ياسفرم
وارايدي (بود فعل ماضي اوله (ويا ادات زمانيه (خطر بونده خوف معناسنه‌در وبربود مقدردر
(جواني ياحرف وحدت ببدرقه باحرف مصاحبت تقديري بطريق بدرقه‌در بدرقه اجرتله يعني كرا
ايله قلاوزلق ايلمكه ديرلر (دحرج بابندن مصدردر (بدرقه‌يه حارس ديوب يعني دونداد ديمكله تفسير ردسروري
ايلين زياده تقشيرايلمش (ومقام بيانده بدرقه ايله ديين معناسين بيلمزايمش (سپرباز وصف تركيبيدر ردشمعي
بازيدندن قلقـان اوينايجي ديمكدر كه براوينيدر سلحشورلر اراسنده يعني برفندر شراح مستقلا ردشراح جميعا
برفن اولديغني بيلمدكلرندن اهماالله كچمشلر (چرخ انداز وصف تركيبيدر (اندازيدندن چرخ لفظ
مشتركدر بورايه مناسب بك يايدر كه كريشي آلتدقدن صكره ايكي باشي بريره كله زنبورك يانيده
چرخ ديرلر كه رومده اكا زنبرك ديرلر وبوتك اوقنه ناوك ديرلر كاف عربيله (پس چرخ اندازدن
مراد ناوك اندازدر مجاز مرسل طريقيله يعني ذكر محل واراده حال ديمكدر (پس زنبرك آتيجي وچرخ ردسروري وشمعي
آتيجي دينلر مسـامحه ايلمشلر (سلحشور عجم اصطلاحلرنده آلات حرب اويناديجي يعني قوللنيجي

قوللانجی (بیش زور زیاده زورلی دیمکدر (ده اون (مردتوانابیانیه دهه صفتدر (کمان اولامیه (زه زاء عربك کسریله بونده یای کریشی مراددر (کردندی یاحکایت حال ماضی افاده ایدر بعض نسخه ده نکردندی واقعدر ایدمزلردی دیمکدر (زورآور وصف ترکیبیدر زورکتوریجی یعنی زورلی والف ونون ادات جمعدر (رویه ورویك زمینه اضافتلری لامیه لردر (پشت اولامیه (ورا ادات مفعول (بزمین باحرف صله (نیاوردندی فعل نفی ماضی جمع غائب (و یاحرف حکایه بو فقره ده درمصارعه عبارتی ایراد ایلینلر جمع نسخه لره مخالف ایراد ایلمشلر (منعم تفعل بابندن اسم فاعلدر نعمت ایچنده بیومش ونعمته معتاد اولمش دیمکدر (سایهٔ پرورده کولکه ده بسلنمش یعنی شدت وزحمت روزکار کورممش حاصلی اودن طشره چیقمامش (رعدکوس دلاوران لامیه لردر (رعد رانك فتحی وعینك سکونیله کوك کورلکدر بونده مراد مطلقا اواز درکوسی سابقا بیان ایلمشز بونده دلاورلرك کوکسی صداسی مراددر رعددن دیین بیانه صده لمش (دلاوراندن مراد بهادرارلردر (بکوش او باحرف صله واضافت لامیه در (برق شمشیرسواران لامیه لردر (محصول ترکیب) بریل بلخدن شامیانه سفرم واقع اولدی ویول حرامیلردن خطرده ایدی برجوان قولاغزاق طریقیله بزه همراه اولدی بو جوان سپر باز وناوك اندازو سلحشور وبیش زور ایدیکه اون قوتلی ارانك یاینه کریش کچوردی یعنی اون زورلی ادم یاینی قوررلردی یاخود قورامزدی ویربو زینك زورلیلری ارقاسنی یره کتوره مزلردی حضرت شیخ جوانك خصوصنده اغراق بیوردی اما بو جوان متنعم ایدی وسایهٔ پرورده یعنی اناسی قویندن طشره چقمامش حضور وصفاده بیومش نه جهان کورمش ونه سفر ایلمش بهادرلرك کوسی اوازی قولاغنه ایرممش وآتلیلرك قلیجی پیلدرامسنی کورممش * بیت * نیفتاده دردست دشمن اسیر * بکردش نباریده باران تیر * نیفتاده ماضیدن قسم همزه یایه قلب اولمش دوشمامش دیمکدر (درحرف صله (دست دشمن لامیه (اسیر نیفتاده نك مفعول صریحی (و دردست غیرصریحی (باحرف صله و یاحرف ظرف (کرد کاف عجمك کسری ورانك سکونیله بونده اطراف دیمکدر (شین ضمیر مذکور جوانه راجعدر (نباریده ماضیدن قسم فعل نفی مفرد غائب (باران فاعلی تیره اضافتی بیانیه (محصول بیت) مذکور جوان دشمن النه اسیر واقع اولمامش حضرت شیخ طرابلس فرنکنه اولدیغی کبی اطرافنه اوق یغموری یاغمامش حاصلی نه اسیر اولمش ونه صواش کورمش * اتفاق من واین جوان درپی هم دوان هران دیوار قدیم که پیش آمدی بقوت بازو بیفکندی وهر درخت عظیم که دیدی بزور سرپنجه برکندی وتفاخر کنان کفتی * درپی هم بری بریمزاردنجه (دوان صفت مشبهه دردویدندن یلرك دیمکدر (دیوار قدیم بیانیه (آمدی یاحرف حکایه (بیفکندی یاحرف حکایه ییقردی دیمکدر (درخت عظیمده بیانیه در (که حرف رابط صفت (دیدی یاحرف حکایه (برکندی کاف عربك فتحیله ویاء حکایه ایله قوپردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاق بن بوجوان ایله بری بریمز اردنجه یله کن ایدك یعنی یلوب کیدرکن هر اول اسکی دیوارکه اوکومزه کلوردی قوت بازو ایله ییقاردی وهر اولو اغاجیکه کورردی زورسرپنجه ایله کوکندن قوپارردی وتفاخر ایده رك دیرایدی * بیت * پیل کوتا کتف وبازوی کردان بیند * شیرکوتا کف وسرپنجهٔ مردان بیند * پیل معروف (کو کاف عربك ضمیله قنی دیمکدر عربیده این دیرلر (تا حرف تعلیل عربیده کی معناسنه (کتف کاف عربك فتحی وتانك کسریله یاغرین معناسنه در فارسیجه شانه دیرلر (بازو قولدر آرشده دیرلر همزه نك فتحی ورانك کسریله (کردان کاف عجمك فتحیله صفت مشبهه در کردیدندن دونه کن دیمکدر مراد جسلك وچوکلك درز یرافیلك الی صومدر یعنی سائر حیواناتك کبی دیزده اکلمز پس کردانلق صفتی بولنمز

ردشراح جمیعا

ردشمعی

بونی مصراع ثانی یه قافیه دوشورن فیله نسبت کتف وبازوی کردان مناسبتنی بیلمزیمش (کردان کاف فارسیله صفتدر کردانیدندن دیین بومد عاده خطا ایلمش زیرا کردان لازمدر دونه کن دیمکدر وکردانیدن متعدیدر دوندرمك دیمکدر (بازوی کردان اضافتی بیانیه در دونه کن بازو دیمکدر بعضیلر کاف عجمك ضمیله اوقودیلر کردك جمعی یعنی بهادرلر بویله اوانجه هیچ تأویله احتیاج اولنمز زیرا حرف روی متحرك اولنجه حرف قیدك ماقبلنده اولان حرکت مختلف اولمق جائزدر بونده ایسه حرف روی دالدر ومتحرکدر وحرف قید رادر پس ماقبلنك حرکتی مختلف اولمق جائزدر نتکه فن قافیه یه عالم اولان واقفدر نتکه حضرت مولانا جامی قافیه رساله سنده ایراد بیورمشدر (رباعی) کرسوز توام یك نفس آهسته شود) (از دود دلم راه نفس بسته شود) (دردیده ازان آب همی کردانم) (تاهرچه نه نقش تست ازوشسته شود) بور باعیده سبنك ماقبلی ایکی یرده مفتوح وبریرده مضموم واقعدر پس کاف عجمك ضمیله کردان اوقویانی رد ایلیین مردوددر هم لفظ جهتندن هم معنی جهتندن (کف آیه درکه عربجه راحه دیرلر (واو حرف عطف (سرپنجه پرمق اوجی پس کفی سرپنجه یه اضافت ایلین معنایه عالم دکل ایمش (مردانه اضافتی لامیه در (مردان پرینه کردان یازان سرپنجه یی کردانه اضافت ایلدکدن صکره معنایی بویله تصویر ایدوب دیر (والمعنی بالترکی ارسلان قنی تاپنجه اوجی دوندریجی آیایه یی کوره بوتصویرده اوچ خطاسی واردر بلکه زیاده الفاظ قافیه تصویرنده وکفی سرپنجه یه اضافتده وکردانی متعدی طوتمه سنده وسرپنجه یی اکامضاف قیلوب دونوب مفعول به ایلمه سنده حاصلی بومصورك معنادن هیچ وقوفی یوغیمش پس بویله کتابلره شرح یازمق نه زحمت ایدی بوشرحه تابع اولوب الفاظ قافیه یی تبدیل ایلینده مناسبت بیلمزایمش (محصول بیت) فیل قنی تاکیم بهادرلرك یغرینی وقولونی کوره یعنی بهادرلرك قوت وزوری نه مرتبه اولدیغنی کوره زیرا بن انلردنم یاارسلان قنی تاشیرمردلرك کف وسرپنجه سنی کوره یعنی شیرك هنری نیجه ده در اماشیر مردلره نسبت مغلوبدر هنزی واریسه کلسون بنمله پنجه طوتشسون کورسون که کف وسرپنجه نیجه اولور * مادربن حالت بودیم که دوهندواز پس سنکی سربراوردند وقصد قتال ماکردند دردست یکی چوبی ودر بغل دیکری کلوخ کوبی جوان راکفتم چه پایی * که حرف بیان (پس سنك لامیه (ویا حرف وحدت (قصد قتال ما مصدرك مصدره اضافتیدر ولامیه (چوبی یاحرف وحدت (درحرف ظرف (بغل بانك وغینك فتحه لریله قولتق دیمکدر عرب ابطدیر (همزه نك وبانك کسره لریله (دیکره اضافتی لامیه در (کلوخ کوب وصف ترکیبیدر (کوبیدندن کلوخ کاف عربك ولامك ضمه لریله کسك که تارلاده اولور (کوبی کوفتندن اخذ ایلین سهو ایلمش (کلوخ کوبك ایکی کافی بله وباسی فارسیلردر دیین قتی خطا ایلمش (یاحرف وحدت (پایی فعل مضارع مفرد مخاطب نه طورر سین دیمکدر (محصول ترکیب) بزجوان ایله بوحالتده ایکن ایکی هندو برطاشك اردندن باش قالدردیلر وبزم قتالمزه یعنی بزمله مقاتله یه قصد ایلدیلر برینك النده براغج وبرینك قولتوغنده برکسك ازجك اوجی توقفلی براغج جوانه دیدم نه اکلنورسین اشته ارلك دمیدر * بیت * بیار انچه داری زمردی وزور * که دشمن بپای خودامد بکور * بیار امردر (اریدندن اوردندن دیینلر غلط سویلشلر (داری فعل مضارع مفرد مخاطب (مردی یاحرف مصدر (که حرف تعلیل (دشمن مبتدا (باحرف مصاحبت (آمده متعلق (پای خود لامیه (بکور باحرف صله (آمده متعلق جمله فعلیه خبرمبتدادر (بکورك تقدیری بکورش در (محصول بیت) جوانه دیدم کتوراول نسنه یه که مالك سین ارلکدن وزوردن یعنی ارلق وبهادرلق وقتیدر زیرا دشمن کندی ایاغیله

رد سروری
رد سروری

کرد کافك ضمیله در للطابع

رد سروری

ردسروری

رد سروری

ردشمعی

ردسروری
ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی وسروری

ردسروری

قبرینه کلدی یعنی اوچلك یارار بکورش نقدیراید نه دخل ایدن ذره مقداری معنایه دخولی
بوقدر *نیروکمان‌رادیدم ازدست جوان‌افتادولرزه براستخوان*استخوآندنصکره برافتاد تقدیر
اولنور (بوتقدیره قایل اولمین سجع احوالن بلمزایمش (محصول‌ترکیب)کور دم که جوانك
اوق ویای الندن دوشدی وکوکنه دترمه دوشدی یعنی‌خوفندن‌اندامنه‌لرزه دوشدی *بیت*
نه هر که موی شکافد بتیرجوشن خای *بزور حملهٔ جنك اوران بدارد پای*نه حرف نفی معنا ده
مصراع ثانی‌یه مصروفدر (حاصلی (بدارد فعلنه مقیددر (هر که اصلند ه هرکس که در نتکه
مکرر بیان اولندی(شکاف فعل‌مضارع مفرد غائب یارر دیمکدر (موی‌مفعول صریحی (و بتیر
غیرصریحی (جوشن خای بیانیه (جوشن خای وصف ترکیبیدر خاییدندن جوشن چینیجی
(یعنی جوشن یرتیجی ودلیجی‌تیر دیمکدر (باحرف مصاحبت (زور حملهٔ جنك‌آوران لامیه‌لر در
(جنك آوروصف ترکیبیدر جنك کتوریجی (یعنی صوآشجی معناسنه بهادردن کنایتدر (الف
ونون ادآت جمعدر (بدارد فعل‌مضارع مفردغائب (پای‌مفعول صریحی (وبزور غیرصریحی
(محصول‌بیت) اویله دکلدرهر کیمسه که‌جوشن چینیجی تیرایله‌قیل یره یعنی اسنادتیراند ازاوله
جنك آورلرك جمله‌سی زور ینه ایاق طوته یعنی‌تحمل ایلیه یعنی هراستاد تیرانداز وسلحشور
صوآش میداننده ثابت قدم اولوب پایدار اولماز * چاره جزآن ندیدم که رخت وسلاح وجامه
رها کردیم وجان‌بسلامت بردیم (محصول‌ترکیب) اندن‌غیری چاره کورمدك که اسباب وراغی
ولباسی ترك ایلدك وجانی‌سلامته ایلتدك یعنی‌ماملکمزی ویرمکله اولمکدن خلاص بولدق
* قطعه* بکارهای کران مرد کاردیده فرست * که شیرشرزه‌دراردبزیرخم کمند *باحرف
صله (کارهای کرآن بیانیه (کران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر ثقیل معناسنه (امابونده

ردابن سید علی وسروری

عظیم معناسنه‌در (مرد کاردیده‌بیانیه ایش کورمش اردیمکدر (فرست فانك ورانك کسریله
وسینك سکونیله فعل امرمفرد مخاطبدر (فرستیدندن(فرستادندن دینلرغلط سویلمشلر
(که حرف تعلیل (شیرشرزه بیانیه شرزه‌یاوزلغندن دیش‌صریدن جانور (در حرف تأکید
(اردفعل مضارع مفرد غائب کتوره دیمکدر (باحرف صله (زیرخم کمند لامیه‌لردر ازیرالت
معناسنه‌درعربجه (تحت‌دیرلر (خم خانك فتحیله بوکلمدر (میمده تشدید ضرورت ورن ایچوندر
بونده حلقهٔ کمند مراددر (محصول‌بیت) عظیم ایشلره ایش کورمش مجرب روزکار کیمسه
کوندرتاکیم شیرشرزه‌یی کوکرمش ارسلان کبی بهادربهلوانلری کمندی حلقه‌سی آلتنه
کتوره، شکارایلیه اول زمانده الات حربك بریسیده کمند ایمش حاصلی اواو مصلحتلره تجارب
کثیره‌ایله‌مجرب کیمسه‌لرکوندرکارکورممش ناآزموده کوندرمه خطاب‌عامدر *جوان‌اکرچه قوی
بال‌وپیل‌تن باشد * بجنك دشمنش ازهول بکسلد پیوند * قوی‌بال وصف ترکیبیدرقوی‌حال
معناسنه‌در زیرا بال بونده حال وبوی وبوس معناسنه‌اولمغه متحملدر (قول‌اولمقده‌ممکندر بازو
معناسنه (امامهابت معناسنه نه‌عربی ونه فارسی لغتلرده‌وار(پیل تن وصف ترکیبیدر فیل جثه‌لی

ردسروری وشمعی

دیمکدر عظیم جسمدن عبارتدر (باحرف ظرف(جنك دشمن لامیه‌دروشین‌جوآنه‌راجعدر (هول
هانك فتحیله خوف معناسنه‌در (باحرف تأکید (کسلد کاف‌عجمك ضمیله وکسریله وسین
ولامك فتحه‌لریله فعل‌مضارع مفرد غائبدر(کسلیدندن لازم ومتعدی کلور (بونده متعدیدر
(کسیختن‌دن اخذایدوب لازمدرد ین‌ایکی قولنده‌بله خطاایلمش (تنکیم تحقیق‌معنادن معلوم

رد سروری

اولیسردر (پیوندبونده اته اورقلری پیوندر کوستك معناسنه (رومده اوزدی کوستکی دیدکلری
کبی چمق مقامنده (انلرده بکسیخت پیوند (وبکسلد پیوند دیرلر (پس بونده پیوندی بند
معناسنه اخذایدوب اکله شرح ایلین زیاده فاسد شرح ایلمش زیراانلراکی بندایله تعبیرایدرلر

مثلا

(مثلا بندانکشتان دیرلر برمفاصله اولان بوغمله (پیوند انکشتان دیمزلر (سائراعضاده ده تعبیر
بویله‌در (محصول بیت) جوان اکرچه قوی حاللی وبویلی بوسنلی ومحکم قوللی وقناتلی اولور

رد سروری

وفیل کوده لی وجسامتلی یعنی‌مجسم وعظیم جثه‌لی اولور دشمن جنکنده اول‌جوان قورقودن
اوزرکوستکی یعنی‌فرارایدرچار(مصراع ثانینك ترکیبده معناسی‌دشمن جنکنده انك‌قورقودن
اوزیلورآکی‌دیین معنانك بلن اوزمش‌الله‌رحمت‌ایلیه(مجموع بیتك‌معناسی‌جوان‌اکرچه‌مهابتلو
وقوتلودخی ایری کوده لواوله اول کیمسه دشمن جنکندن خوفندن پیوندی قراراکر اباعنده

ردشمعی

پیوند اولسه دیین عجبا اویور کیمی سویلدی بومعنایی عفی‌الله عنه * نبرد پیش مصاف آزموده
معلومست *چنان که‌مسئله شرع پیش‌دانشمند * نبرد نونك وبانك فتحه‌لریله ورانك‌سکونیله
جنك دیمکدر صواش معناسنه مبتدآدر (پیش مصاف ازموده تقدیری پیش مرد مصاف
آزموده در (مصاف میمك ضمیله نبرد له مرادفدر (مصاف ازموده جنك صنامش یعنی جنکه
کرمش وچیقمش دیمکدر مجرب حروب معناسنه (معلومست خبرمبتدادر (مسئلهٔ شرع و پیش
دانشمند لامیه‌لردر (محصول‌بیت) جنك صنامشك قتنده جنك یعنی‌صواش کورمش وصوآشه
کرمش وچیقمش کیمسه قتنده حرب وقتنده معلوم‌درشویلکه مسئله شرع دانشمند قتنده
معلومدر یعنی اهلنه هرنسنه اساندر *حکایت* توانکرزادهٔ رادیدم برسرکورپدرش نشسته
وبادرویش بچهٔ مناظره درپیوسته که صندوق تربت پدرم سنکینست وکتابهٔ رنکین

فیروزه معرب پیروزه در للطابع

وفرش رخام انداخته وخشت‌فیروزه درو ساخته بکورپدرت چه ماند خشتی وفراهم آورده
ومشتی دوخاك برآن پاشیده درویش بسراین بشنید وکفت خاموش که تاپدرت زیراین‌سنك

ردشمعی

کرآن برخود بجنبیده باشدپدرم ببهشت‌رسیده باشددرخبرست (موت‌الفقرآءراحة* توانکرزادهٔ
(همزه سی وحدت‌ایچوندر دیین یاوه سویلمش (بلکه یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسلدر
(رادآت مفعول(کور کاف عجمك ضمیله قبردر(سرکورلامیه‌قبراوجی دیمکدر (پدره‌اضافتینه
لامیه‌در (شین‌توانکرزادیه راجعدر (باحرف مصاحبت (درویش‌بچه‌در ویش یاوریسی (یعنی

ردابن سید علی وسروری

اوغلنجغی (بچهٔ‌یاحرف‌وحدت‌وهمزه‌حرف‌توسل(بچه یرینه زاده یازانلرصحیح نسخه‌لره مخالف
یازمشلر (درحرف تأکید (پیوسته اولشدرمش یعنی ایصال ایلمش (که حرف بیان (صندوق
صادك ضمیله فصیحدر مراد قبراوزره یاپدقلری صندوقدر (تربه وتربتك‌پدره (وپدرك میم

رد شراح جمیعا

متکلمه اضافتلری‌لامیه‌لردر (سنکینست عبارتی همزهٔ مجتلبه ایله‌یازانلراملادن اکادکللرایمش
(یاحرف نسبت (ونون حرف تأکیددرسنکه منسوب یعنی‌طاشدندر(کتابهٔ رنکین بیانیه (مراد
قبرطاشلرینه یازیلن نسنه در (فرش رخام‌بیانیه (رخام رانك‌ضمیله مرمره دیرلر(خشت کرپیچ
(پیروزه‌یه اضافتی بیانیه (درحرف ظرف (اوضمیری (رخامه راجعدرمراد بودرکه قبرینك
مرمری‌فیروزه‌ایله مرصعدر(وساخته‌بوکه قرینه در(لیکن‌خشت عبارتنده مسامحه ایلمشدر
زیرا فیروزه خرده اولور (خشت اولمق مرتبه سنده ایری اولماز (بعض نسخه ده در وساخته
یرینه (در وبرده واقعدر بنه مراد ترصیعدر (باحرف صله (کورپدرت لامیه (ماند فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده کورپدره راجع ضمیردر بکزر دیمکدر (مانیدندن مشتق

ردابن سید علی وسروری

(مانستن‌دن دینلرسهوایتمشلر (چه ماند استفهام انکاریدر (یعنی بکزمز دیمکدر (خشتی یاحرف
وحدت (فراهم آورده بربره کتورلمش (مشتی (یاحرف وحدت (بر یعنی‌خشتك اوزرینه
(پاشیده اسم مفعولدر صاچلمش معناسنه (درویش زاده یعنی درویش بچه (خاموش فعل
امرمفرد مخاطب اسم دیمکدر (که حرف تعلل(زیراین‌سنك کران لامیه وبیانیه‌در(کران‌اغر
معناسنه‌در (باحرف تأکید (جنبیده اسم مفعولدر پرنمش معناسنه (موت لفظا مرفوع مبتدا

(فقرایه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (راحة لفظا مرفوع خبر مبتدادر (محصول ترکیب)
بر توانکرزاده یعنی برا کابرزاده کوردم که باباسنك قبری اوجنده اوتورمش و بردرویش زاده ایله
مناظره اولاشدرمش یعنی بحث ایدر که بنم بابامك قبری صندوقی طاشدندر واوزرنده رنکین
وملون خط یازلمشدر یعنی تاریخ وفاتی وغیری نسنه سی التون صو یله یازلمشدر نتکه عادت
بویله در واطرافنده مرمر فرش دوشنمش یعنی هجا طاشلری والواح قبر پیروزه ایله مرصعدر
سنك بابالك قبرینه نه بکزر یعنی بکزمز برایکی کرپیچ بریره کتورلمش یعنی برایکی کرپیچ چاتلمش
وبرایکی آوچ طپراق اوستنه صاچلمش یعنی برایکی آوچ طپراق اوستنه دوکلمش درویش
بچه بو سوزینی ایشتدی ودیدی اپسم اول که تا سنك بابالك بو آغر طاشك التنده کندی
کندینه قلدامش اوله بنم بابام جنته واصل اولمش اولور زیرا حدیث شریفده بیورر که
فقرانك اولومی راحت وحضوردر زیرا برنسنه لری یوقدر که انك حسرتیله کیده لر
* بیت * خر که کمتر نهند بروی بار * بره آسوده تر کند رفتار * که حرف رابط صفت (وی
ضمیری خره راجعدر (بار یوك (باحرف ظرف (ره رانك فتحیله راهدن مخففدر (اسوده
دیکنمش دیمکدر راحت معناسنه (تر ادات تفضیلدر اسوده رك دیمکدر یعنی حضورلیرك وراحتلیرك
(رفتار یوریش دیمکدر (خر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (محصول بیت) خرکه اوزرینه
یوکی ازرق قویالر یعنی یوکی که ازرق وینی رك اوله یولده اسوده رك رفتار ایدر یعنی ینی رك
یورر حاصلی یوکی خفیف اولمغله کندی چویکرك یورر * قطعه * مرددرویش که بارستم فاقه
کشید * بدر مرك همانا که سبکبار اید * مرددرویش بیانیه (که حرف رابط صفت (بارستم فاقه
لامیه وبیانیه در فقر ظلمی یوکی دیمکدر (باحرف صله در (مرك لامیه در مجازا (همانا کانه
معناسنه بکزر دیمکدر (که حرف بیان (سبکبار وصف ترکیبی اقسامندندر ینی یوکلی دیمکدر
زیرا سبك ینی دیمکدر (وبار یوکدر (محصول بیت) مرد درویش که فقر جوری وجفاسی یوکنی
دنیاده چکدی یعنی دنیاده فقر آتشنه یاندی ویاقلدی بکزر که موت قپوسنه ینی یوکلی کله حاصلی
دنیاده متوغل دکلدر که حساب وعذاب یوکلرینی چکوب کتوره نتکه شاعر بیورمشدر (مصراع)
یانمغه اودون هرکشی بوندن ایلدرلر * وآنکه در نعمت ودر راحت واسایش زیست * مردنش
زین همه شك نیست که دشوار اید (محصول بیت) اما اول کیمسه که نعمت وراحت وآسایشده
دیرلدی وکچندی اول کیمسه نك اولمسی بونلرك جمعندن یعنی نعمت وراحت وآسایشدن شك
یوقدر که مشکل کلور زیرا اونه سنك حالی معلوم دکلدر حاصلی موت الفقراء راحة * بهمه حال اسیری
که زبندی برهد * بهترش دان زامیری که کرفتار اید * اسیری یا حرف وحدت (که حرف رابط
صفت (بندی یاسیده حرف وحدتدر نسبت دیین خطا سویلمش (برهد فعل مضارع مفرد غائبدر
(رهیدندن قورتیله دیمکدر مضارعدر رهانیدندن دیین خطا ایلمش (بهترش شین اسیره راجعدر
(امیری یاسی حرف وحدت (کرفتار مبتلا دیمکدر (محصول بیت) جمیع احوالده براسیر که بربند دن
خلاص بولوب قورتیله انی سن یکرك بیل بر بکدن که بربنده کرفتار ومبتلا اوله حاصلی محبوس
بکدن حبسدن خلاص بولمش بنده یکرکدر * حکایت * بزرکی را پرسیدم ازمعنای این حدیث که
(اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك) کفت بحکم آن که هران دوشمنکه باوی احسان کنی دوست
کردد مکر نفس که چندان که مدارایش کنی مخالفت زیادت کند * اعدی اسم تفضیلدر عدا یعدودن
تجاوز معناسنه اظلم دیمکدر (عدو فعولدر فاعل معناسنه صدیقه مقابل انده مذکر ومؤنث برابردر
اسم جنسدر جمیع مقامده زیرا اسم تفضیل تعدد اقتضا ایدن شبئه مضاف اولور معرفه اولدقده
(اعدی تقدیرا مرفوع مبتدا (وعدوك مضاف الیه نفسك لفظا مرفوع خبر مبتدادر مراد نفس امارهدر ردسروری ردشمعی

(التی

(التی اسم موصول مفرد مؤنث محلا مرفوع صفت نفسدر (بین مقدر ثبتت ویاکانت فعلنه متعلق
مضاف اولمشدر جنبیك یه که جنبك تثنیه سیدر حالت جرده (وجمله ظرفیه نك اعرابدن
محلی یوق صله سیدر اسم موصولك (کفت بزرك دیدی (بحکم آن که اول سببله که (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر براولیه بو حدیثك معناسندن سؤال ایلدم که سنك دشمنلر یکك دشمنزکی
وظالمرکی نفسك درر که ایکی پهلوك بیننده در (یعنی دائما سنکله اولوب وسندن برنفس منفك اولمیان
نفس اما رکدر دیدی اول سببله اعدای عدوکدر که هر آن اول دشمنه که احسان ایلرسین سکا
دوست اولور (الانفس بویله دکل بلکه هرنقدر که مدارا ورفق که زیاده ایدرسین اول سکا مخالفتی
زیاده ایدر * قطعه * فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن * وکر خوری چو بهایم بیوفتی
چو جماد * فرشته خوی وصف ترکیبیدر ملك خویلی وعادتلی دیمکدر (با حرف مصاحبت
(کم بونده از معناسنه در (خوردن مصدر در اکل معناسنه قلت اکله دیمکدر (بهایم بهیمه نك
جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه در (با حرف تأکید (یوفتی اصلی اوفتیدر بادقار نتیله همزه یایه
قلب اولمشدر نتکه سابقا بیان اولنمشدر فعل مضارع مفرد مخاطبدر (اوفتیدندن دوشرسین
دیمکدر (اوفتادندن دیین خطا ایلمش (جماد جیمك فتحیله ازدیاد اوزره اولمیان اشیاده مستعملدر ردسروری
یعنی بیومیان وآرتمیان اشیاده (محصول بیت) آدمی قلت اکله فرشته خویلی اولور (یعنی خلوق
وملایم اولور وعبادت وطاعته چابك اولور غائبدن مخاطبه التفات ایدوب بیورر واکر حیوانات کبی
چوق یرسك جماد کبی یقلوب دوشرسین نه عبادته مالك اولورسین ونه طاعته (حاصلی قلت اکل
وشرب انسانی ملکیت صفتلرینه ایصال ایدر وکثرت حیوانیت * مراد هرکه برآری مطیع
امر تو شد * خلاف نفس که کردن کشد چو یافت مراد * (مراد هرکه بیانیه (مراد مفعول برآری در
(هرکه اصلنده هرکس که در که حذف وایصال طریقیله که حرف ایکن اسم اولدی (بر حرف تأکید
(آری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (آریدندن که مخففدر آوریدندن (مطیع امر اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (وتویه اضافت لامیه در (خلاف نفس مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتیدر
(که حرف بیان (کردن کشد بیون چکر (یعنی سرکشلك وعناد ایدر (محصول بیت) هرکیمسه نك
که مرادینی حاصل ایلیه سین سنك امریکه مطیع اولور اما نفس ظالم بونك خلافنجه درکه کردن کش
ومعاند اولور چونکه مرادین بولدی (یعنی هرنقدر که رعایت ایلسك مطیع فرمانك اولماز
(بلکه طغیانی زیاده اولور (منه سنده خلاف نفسه مضاف دکلدر دیین عجب کج طبع ایمش ردشمعی
* جدال سعدی با مدعی در بیان توانکری ودرویشی * یکی درصورت درویشان نه بر سیرت ایشان
در محفلی * محفلی نك ماقبلنه ومابعدنه (دیدم عبارتی زیاده ایدنلر زائد ایلمشلر * نشسته وشنعتی ردشراح جیعا
در پیوسته ودفتر شکایت باز کرده وذم توانکران آغاز سخن بدینجا رسانیده که درویشانرا دست
قدرت بسته است وتوانکران راپای ارادت شکسته * محفل مجلس (ویا حرف وحدت (شنعت ردشمعی
رسوایلق (ویا حرف تنکیر حرف وحدت دیین اصابت ایلمامش (در حرف تأکید (پیوسته ماضیدن
قسم مفرد غائب اولاشدرمش یعنی مجلسده اضافت ایلمش حاصلی شنیع وفضیح کلمات ایلمکه ردشمعی
باشلمش (پس دخی برشنعته اولاشمش دیین خیلی شنعت ایلمش (اغازدن صکره برکرده مقدر در
(محصول ترکیب) بریسی درویشلر صورتنده اما انلرك اخلاق وسیرتنده دکل بر مجلسده اوتورمش
واوردیغی مجلسه شناعت وفضاحت ایصال ایلمش یعنی قبیح سوزلر سویلمکه باشلمش وشکایت
دفترینی آچش یعنی شکایته باشلمش واغنیایی ذم ایلمکه اغاز ایلمش سوزی بو مرتبه یه
ایرشدرمشکه فقرانك ودرویشانك دست قدرتی بغلیدر یعنی برنسنه یه مالك وقادر دکللردر
واغنیانك ارادتی ایاغی شکسته در یعنی درویشلره ارادت ومحبتلری یوقدر حاصلی فقرایه

اوزره دكللردر شكسته دن صكره براست مقدردر * بيت * كريمان را بدست اندر درم
نيست * درم‌داران عالم‌را كرم نيست * كريمانرا را ادات تخصيص (بدست اندر يعنى اندردست
(اندر بانك معناى ظرفيتنى تأكيدايدر (درم‌دار وصف تركيبيدر مالدار معناسنه والف ونون ادات
جمعدر (عالمه اضافتى لاميه‌در (وراحرف تخصيص (محصول بيت) كريملرك الده درم يوق
يعنى كريم طبع اولنلرك سرمايهٔ كرمى يوق يعنى اقچه‌يه مالك دكللر وعالم درم‌دارلرينك كرمى يوق
يعنى ماله مالك اولنلرك طبع كرمى يوق حاصلى كريملرك مالى يوق مالدارلرك كرمى يوق * مرا كه
پروردهٔ نعمت بزركانم اين سخن ناپسند آمد كفتم اى يار توانكران دخل مسكينانند و ذخيرهٔ كوشه
نشينان ومقصد زايران وكهف مسافران ومتحمل بار كران از بهر راحت ديكران دست تناول بطعام
آنكه برند كه متعلقان وزير دستان بخورند وفضلهٔ مكارم ايشان بارامل و پيران واقارب وجيران
رسيده * مرا بكا ديمكدر (را ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (پروردهٔ نعمت بزركان لاميه‌لردر
اولولرك نعمتى پرورده سى يعنى بسلنمشى (ميم ضمير متكلم (ناپسند نامعقول بعض نسخه ده سخت آمد
ديمش (توان كران مبتدا (دخل مسكينان لاميه وخبر مبتدا (دخل كشينك خارجدن ملكنه
داخل نسنه‌در اقچه وغيرى نسنه (ذخيرهٔ كوشه نشينان لاميه در دخله معطوف (ذخيره ازقدر
(مقصد زائران لاميه‌در (مقصد اسم مكاندر ضرب بابندن (زائران زائرك جمعيدر زيارت ايديجى
معناسنه (كهف مسافران لاميه كهف مغاره در بونده ملجاء مراددر صغناجق يرديمكدر (متحمل
بار كران لاميه و پيسانيه‌در (باركران آغر يوك ديمكدر (بهر راحت ديكران لاميه‌لردر غيريلرك
راحتيچون ديمكدر (دست تناول لاميه‌در مجازا طعام يمك ايچون ال اوزاتمق (بطعام باحرف
صله (آنكه كاف عجميله آنكاهدن مخففدر اول وقت ديمكدر (برند بانك ورانك فتحه‌لريله فعل مضارع
جمع غائبدر ايلدرلر يعنى صونارلر (كه حرف بيان (زيردست رانك سكونيله وصف تركيبى اقسامندندر
ال التنده اولنلر قول كبى وخدمتكار كبيلر (والف ونون ادات جمعدر (فضلهٔ مكارم ايشان
لاميه‌لردر (فضله زياده ارتق معناسنه (مكارم مساجد كبى منتهاء جموع وزنى اوزره در مفردى
مكرمت كلور ايكى ميمك فتحى ورانك ضميله ايلك ديمكدر كرم واحسان معناسنه انلرك نعمتنك فضله سى
ديمكدر (باحرف صله (ارامل ارملك وارمله نك جمعيدر زوجه سى اولن يعنى وفات ايدن ار
ارمل ديرلر وزوجى وفات ايدن زنه ارمله (اقارب منتهاى جموعدن اكابر كبيدر يقين اولان خصملر
(اقارب جمع اقربا و اقربا جمع قريب ديين احوال جموعى قياسى ظن ايلمش (جيران جمع
جاردر قوكشيلر ديمكدر (بعض شارح كلستانك نيچه لغتلرينى كاه فارسى عبارتيله شرح ايلر وكاه
تركى (غرابت بونده‌دركه غيرينك تركيله وفارسيله شرح ايلديكنه دخل ايدر (محصول تركيب) بكاكه
اولولرك نعمتى پرورده سيم بو كيسه نك سوزى نامقبول كلدى يعنى سوزين بكنمدم ديدم اى يار
اغنيا مساكينك معينى يعنى كلوريدر وكوشه نشين اولان فقرانك ذخيره لريدر وزيارتچيلرك مقصديدر
يعنى زائرلر انلرك انعام واحسانه قصد ايدوب واررلر ومسافرلرك صغناجق وقونجق يرلرى
حاصلى مسافرخانه‌لريدر وغيريلرك راحتيچون آغر يوكه متحمللردر يعنى فقرا ومساكين حضور
وصفا سورمك ايچون زحمت اختيار ايدرلر اللرين طعامه اواوقت صونارلركه متعلقلرى واللرى
التنده اولان قوللرى وخدمتكارلرى ييك يه‌لر وانلرك نعمتنك فضله سى يعنى زياده سى طول
عورتلره و پيرلره وخصملره وقوكشولره ايرشمش اوله حاصلى بونلرك جميعنه طعاملرى واصل
(اولمايجه كنديلرى طعامه ال صونمازلر * نظم * توانكرانرا وقفست ونذر ومهمانى * زكات
وفطره واعتاق وهدى وقربانى * توانكرانرا را حرف تخصيص (نذر ادق معناسنه در يعنى
بركيسه برنسنه‌يى فقرايه ويا اميرله ويا علمايه ادار (مهمانى ياحرف مصدر قونقلق ديمكدر

ردشمعی
ردسروری

(فطره رمضان بيرامنده فقرايه ويردكلرى بغداى وسائرنسنه (اعتاق افعال بابندن مصدردر
قول ازاد ايلمك (هدى هانك فتحيله ودالك سكونيله حرم شريفه اهدى اولنان طواردر قيون
وصغر ودوه كبى نسنه (قربانى ياحرف نسبت قربانه لايق طوار هرنه ايسه (محصول بيت)
اغنيانك وقفى ونذرى وقونقلغى وزكاتى وفطره سى وقول وجاريه ازاد ايلمه سى وهديى
وقربانى وار يعنى مذكورلرك جميعنه مالكلردر (معلوم اوله كه مصراع اول سكتله اوقونور
بو نظمه رباعى دينلر زياده خطا ايلديلر * توكى بدولت ايشان رسى كه نتوانى * جزاين دو ركعت
وآن هم بصد پريشانى * كى وقتدن سؤالدر استفهام انكارى طريقيله نچن ديمكدر (باحرف
صله (دولت ايشان لاميه انلرك دولتنه ديمكدر (رسى فعل مضارع مفرد مخاطب ايريشيرسين
ديمكدر (كه حرف تعليل (نتوانى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب قادر دكلسين ديمكدر (دوركعت
اقل صلاتدن كنايتدر زيرانماز ايكى ركعتدن اكسك اولماز (پريشانى ياحرف مصدر (محصول بيت)
سن اغنيانك بوقدر خيراتيله دولتنه نچن واصل اولورسين كه قادر دكلسين بو برايكى ركعت نمازدن
غيرى يه آنيده يوز پريشانلغله زيرا فقر واحتياجله صفاى خاطر بولنماز صفاى خاطر بولنمايجق
صفاى صلات بولنماز * اكر قدرت جودست واكر قوت سجود توانكران را به ميسر مى شود كه مال
مزكى دارند وجامهٔ پاك وعرض مصون ودل فارغ وقوت طاعت در لقمهٔ لطيفست وصحت عبادت
دركسوهٔ نظيف پيداست كه ازمعدهٔ خالى چه قوت آيد وازدست تهى چه مروت وازپاى بسته
چه سير آيد وازشكم كرسنه چه خير * قدرت جود مصدرك مفعولنه اضافتيدر سخايه قدرت
ديمكدر (قوت سجوده بويله (كه حرف تعليل (درمال مزكى بيانيه مزكى اسم مفعولدر تفعيل
بابندن زكاتى چيقمش مال مطهر معناسنه (عرض مصون بيانيه مصون اسم مفعولدر صان
يصون دن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن (قوت طاعت مصدرك مفعولنه اضافتيدر
ومبتدا (درحرف ظرف (لقمهٔ لطيف بيانيه وخبر مبتدادر (صحت عبادت مصدرك فاعلنه
اضافتيدر ومبتدا (درحرف ظرف (كسوهٔ نظيف بيانيه وخبر مبتدادر (پيداست مبتداء
محذوفه خبر در تقديرى اين معنى ويا اين حال پيداست (كه حرف بيان (معدهٔ خالى بيانيه
معده ميمك فتحى وعينك كسريله وميمك كسرى وعينك سكونيله انسانده شردن يرينه در
حيوانده شكم (كرسنه بيانيه در بعض نسخه ده شكم يرينه دست واقعدر بوتقديرجه اضافت
لاميه اولور اجك الندن ديمكدر (محصول تركيب) اكر سخايه قدرت واكر سجوده يعنى عبادته
قوت اغنيايه فقرادن يك ميسر اولور زيرا مال مزكالرى وار يعنى زكاتن ويرمكله مالّلرى پاك
وطاهردر ولباسلرى پاك وعرضلرى جردن وفسق وفجوردن مصون ومحفوظدر وكوكللرى
تشويش نان وجامه دن فارغ وقوت طاعت لقمهٔ لطيفه‌دره وصحت عبادت كسوهٔ نظيف
وطاهرده در معلوم وظاهردر كه معدهٔ خاليدن نه قوت يعنى معده خالى اوليجق عبادت
وطاعته مجال قالماز وبوش الدن نه مروت كلور وبغلوايقدن نه سيركلور يعنى وجه معاشله
مقيد اولان كيمسه سيره كيده مز زيرا انكله مقيددر واچ قرندن وياآچ كيمسه نك الندن نه خيركلور
(جميعا بونلر معدهٔ خالى يه معطوفدر استفهام انكارى طريقيله حاصلى هب بونلر ظاهر وهويدادر
صحت عبادتى مبتدا و پيداست لفظنى خبر طوتوب معناسنى عبادتك صحتى پاك لباسده ظاهردر
ديين عجب ناپاك سويلمش * قطعه * شب پراكنده خسبدان كه پديد * نبود وجه بامدادانش *
شب ظرف زمان (خسبد فعل مضارع مفرد غائب خسبيدندنكه مشتركدر ياتمق واويومق
بيننده (پراكنده باوكاف عجمك فتحه‌لريله طاغق ديمكدر پريشان معناسنه پركنده ده ديرلر (آن كه
آن كس كه تقديرنده‌در نتكه مكرر ذكر اولندى (پديد باء عجمك فتحيله اوقور عجم امارومبلر باء عربك

ردشراح جميعا

ردشمعی

مصراع ثانی یه مرهوندر آشکاره (نبود فعل نفی مستقبل اولمیه دیمکدر (وجه بامداد لامیه وجه
بونده خرج معناسنه در (بامدادان و بامداد ایرته دیمکدر (شین مصراع اولده که یه راجعدر
(محصول بیت) کیجه پریشان و بی حضور یاتور واویور اول کیمسه که انك آشکاره اولمیه ایرته
خرجلغی یعنی ایرته خرجنه جنی اولمیان کیمسه کیجه تشویشدن نه یته بیلور ونه اویویه * مورکرد
آورد بتابستان * تافراغت بود بزمستانش * مور مبتدا (کردآورد کاف عجمك کسریله بونده
جمع معناسنه در (آورد فعل مضارع مفرد غائب اکیسینك ترکیبندن جمع ایلر معناسی چیقر خبر
مبتدادر (با حرف ظرف (تابستان یاز معناسنه مستعملدر اصلنده تاب حرارت واسیجق
معناسنه در (وستان مدخولنك کثرتن افاده ایدر کلستان و بهارستان ونکارستان کبی پس اصل معناسی
اسیلك دیمکدر اسماء منقوله دندر (تا حرف تعلیل (فراغت مصدردر دلالت وزنی اوزره (زمستان
قیش فصلنه دیرلر (تابستان یازفصلنه دیدکاری کبی (اصلنده زم زانك فتحیله صوغه دیرلر (وستان
بنه سابق کبیدر پس اصل معناسی صوقلق دیمکدر (زمستان فراغتك ظرف زمانیدر درزمستان
تقدیرنده (شین معناده فراغته مقیددر (محصول بیت) قرنجه یازین لوازمنی جمع ایدر تاکیم
قیشك فراغتی اوله یعنی آسوده حال اولوب حضور ایلیه * فراغت بافاقه نپیوندد وجمعیت درتنك
دستی صورت نبندد یکی تحرمهٔ عشابسته ودیکری منتظر عشا نشسته هرکز این بدان کی ماند*
فراغت مصدر در دلالت وزنی اوزره بونده مبتدادر (باحرف مصاحبت نپیونده متعلق (فاقه
فقر (نپیوندد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خبر مبتدادر حاصل اولماز یعنی جمع اولماز (جمعیت مبتدا
یعنی جمعیت خاطر (در حرف ظرف (تنك دست وصف ترکیبیدر (ویاحرف مصدر (نبندد
خبر مبتدادر (صورت مقدم مفعولی (تحرمه تفعیل بابندن مصدر در یاء مصدر حذف اولنوب ردابن سیدعلی وسروری
بدلنه تاویرلمشدر یانك وجودیله تایی جمع ایدنلر غالبا بوقاعده دن آکاه دکللرایمش (عشایه کسر عینله
اضافتی لامیه در (تحرمه تکبیرة الافتتاح وعشا بونده اخشام نمازیدر (منتظر عشا اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (عشا عینك فتحیله اخشام طعامی (این یعنی منتظر عشا (باحرف صله
(آن یعنی صاحب تحرمه (ماند فعل مضارع مفرد غائب بکزر دیمکدر (محصول ترکیب) فراغت
فقره متصل اولمز یعنی فقر ایله حاصل و جامع اولمز و جمعیت خاطر ال طارلغنده صورت بغلمز
یعنی ایکیسی بریرده جمع اولمز برسی تکبیرة الافتاحه ال بغلمش یعنی شروع ایلمش و بری عشایه
منتظر اوتورمش یعنی اخشام طعامی نه یردن پیدا اولور دیو هر جانبه متوجه اوتورمش حاصلی
غنی فراغت قلب ایله عبادت وطاعته شروع ایلمش اوله وفقیر نمازه شروع ایلیوب اخشام ییکی نه
یردن کلور دیو منتظر اولمش اوله هیچ بو فقیر اول غنی یه بکزرمی استفهام انکاریدر یعنی بکزمز
* بیت * خداوند روزی بحق مشتغل * پراکنده روزی پراکنده دل * خداوندروزی لامیه
صاحب رزق دیمکدر مبتدا (بحق مشتغله متعلقدر (که خبر مبتدادر واسم فاعلدر افتعال بابندن
(پراکنده مبتدا طاغق دیمکدر (روزی فاعلی (پراکنده دل خبر مبتدا (ودل فاعلی (محصول بیت)
رزق صاحبی اولان غنی حقه وعبادت وطاعت صفای قلب ایله وفراغته خاطر ایله مشغولدر اما
رزقی پریشان وپراکنده اولان فقیرنه عبادتی عبادت ونه طاعتی طاعته اولور زیرا پراکنده دل
وپریشان خاطر اولمغله صحت عبادت بولنمز * پس عبادت اینان بمحل قبول نزد یکترست که جمعند
وحاضرنه پریشان وپراکنده خاطر که اسباب معیشت ساخته و باوراد وعبادت پرداخته عرب
کوید (اعوذبالله من الفقر المکب ومجاورة من لا احب ودرخبرست (الفقر سواد الوجه فی الدارین)
کفتا نشنیدهٔ که پیغمبر علیه الصلوة والسلام کفت (الفقر فخری) کفتم خاموش که اشارت خواجهٔ
عالم بفقر طائفه ایست که مردان میدان رضااند وتسلیم تیرقضانه اینان که خرقهٔ ابرار پوشند ولقمهٔ

ادرار

ادرار فروشند * پس بونده شرط محذوفك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (عبادت اینان مصدرك
فاعلنه اضافتیدر اغنیایه اشارتدر (بمحل قبول با حرف صله (نزدیکتره متعلقدر واضافت بیانیه
(عبادت مبتدا (ونزدیکتر خبری (که حرف تعلیل (جمعند یعنی اغنیا جمعی انلره اسناد مجازادر
قلبلری مجموع اولوب پریشان اولمدیغیچون (که حرف تعلیل (اسباب معیشت لامیه ومبتدا (ساخته
خبری ماضیدن قسمدر وفاعلی اغنیادر پس اسم مفعول دیین معلومندر که اسم مفعول معناسنی رد سروری
ملاحظه ایلمزایمش (با وراد عبادت با حرف صله پرداخته یه متعلق واضافت بیانیه (پرداخته
ماضیدن قسم مفرد غائب فاعلی ینه اغنیادر (بوکاده اسم مفعول دیوب محله غیر مناسب نیجه دورلی رد سروری
مغنالر ویرن عجب غافل وجود شریف ایمش طیب الله ثراه (پرداخته بونده مشتغل معناسنده در (فقر
معروف (مکب اسم فاعلدر افعال بابنك مضاعفندن لغت عربده نادر کلن افعالدندر که ثلاثیسی
متعدی وافعالی لازم کلور (کبیته فاکب دیرلر فلانی یوزی اوزره دوشردم اولده دوشدی دیمکدر
بوتقدیر اوزره مکب اولان فقیردر لیکن بونده فقره اسناد اولدی مجازا بوصورتده مبالغه وار کما کاب
فقیر فقرده برمرتبه یه واردی که اکباب کندیدن غیری صفتنه که فقردر اکابیله عارض اولدی (یعنی
کندیدن غیری فقری یله یوزی اوزره دوشدی وجائز در که اکباب ملازمت معناسنه اوله (یعنی فقر
ملازم ومداوم دن اللهم صغنورم دیمك اوله ولکل وجه (مجاورت مفاعله بابندن مصدر در جوار کبی
که مصدر ثانیسیدر (پس مجاورت جواردن مشتقدر دیمك همان مصدر مصدردن مشتقدر دیمکدر
بوایسه کلام لغودر فتدبر (منه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر من اسم موصولدر الذی معناسنه ردابن سیدعلی وسروری
(لا احب اصلی لا احبه در (سجعی رعایت ایلك ایچون ضمیر مفعول حذف اولندی (لا احب
فعل نفی استقبال نفس متکلم وحده در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك
(الفقر لفظا مرفوع مبتدا (سواد الوجه لفظا مرفوع خبری (سواد مصدر درقرالق معناسنه
بونك ثلاثیده فعلی مستعمل دکلدر (بلکه افعالده وافعیلالده مستعملدر سائر الوانکده حالی بویله در
(پس (سواد الوجه یوز قرالغی دیمکدر (فی الدارین جار مجرور یله سواده متعلقدر (نشنیدهٔ
همزه سنی خطاب ایچون طوتان قابل خطاب دکل ایمش (الفقر فخری جملهٔ اسمیه (بونده کفتك ردشمعی
مقول قولی واقع اولمش (الفقر مبتدا (فخری جار مجروریله تقدیرا مرفوع خبری یا ضمیر متکلمدر
(خاموش فعل امر مفرد مخاطب (خاموشیدندن (که حرف تعلیل (اشارت خواجه مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وعالمه اضافت لامیه در (باحرف صله (فقر طائفه لامیه (ویاحرف وحدت (وهمزه
حرف توسل همزبی حرف وحدت طوتان اسکی ضلالتی اوزره یوریمش (که حرف رابط صفت ردشمعی
(مردان میدان رضا لامیه وبیانیه در (انداستك جمعیدر (تسلیم مردانه معطوفدر میدانه عطف رد ابن سیدعلی
ایدن خطا ایلمش ورضایه عطف ایلین خبط عشوی ایلمش شویلکه هیچ ملاحظه یه مالك دکل ایمش رد سروری
(تسلیمك تیره اضافتی مصدرك مفعولنه در (وتیرك قضایه بیانیه بعض نسخه ده سپر تیرقضا واقعدر یعنی
تسلیم برینه سپر واقع اولمش قضادن صکره براند مقدردر (نه حرف نفی (فقر اینان لامیه وفقر طائفه دن
منفیدر (که حرف رابط صفت (خرقهٔ ابرار لامیه (وپوشندك مقدم مفعولیدر (ابرار برك ویابارك
جمعیدر ایولر دیمکدر (پوشند فعل مضارع جمع غائبدر (لقمهٔ ادرار لامیه ادرار وظیفه دیمکدر و فروشندك
مقدم مفعولیدر (فروشند فعل مضارع جمع غائبدر (فروشیدندن فروختن دن دینلر خطا سویلمشلر ردابن سید علی وسروری
(محصول ترکیب) وقتا کیم اغنیانك احوالی مذکور کبی اولدیسه بونلرك عبادتی محل قبوله یقینرقدر
فقرا عبادتندن زیرا جمع وحاضرلردر یعنی تشویش وغصه لری یوقدر پریشان و پراکنده خاطر
دکللردر یعنی جمعیت خاطر وصفای قلبه مالکلردر زیرا اسباب معیشتلرین دوزمشلر واوراد وعبادته
مشغوللردر یعنی اغیاردن فارغ اولوب عبادته مشتغللردر عرب دیرکه اللهم التجا ایدرین یوزی اوزره

دوشن فقردن يعني شول فقردن كه صاحبي انك شدت وزحمتندن يوزى اوزره دوشر يعني خور
وحقير اولور دخي اللهم التجا ايدرين سومديكيم كيمسه نك قوكشولغندن وحديث شريفده وارد
اولمشدر كه فقرا يكي عالمده يوزقرالقيدر درويش بندن بوسوزلرى ايشدنجه ديدى ايشتمامش مسنكه
پيغمبر عليه الصلوة والسلام ديدى فقر بنم فخرمدر كه فقرى كندى ذات شريفنه اضافت ايلدى
بن ديدم ايسم كه خواجهٔ عالمك الفقر فخرى بيورديغى برطائفه نك فقرينه اشارتدر كه رضا
ميدانك ارلريدر يعني قضايه رضا كتورن مردلره وقضا وقدر تيرينه تسليم وسپر اولان درويشلره
اشارتدر بوطائفه نك فقرينه اشارت دكلدر كه ايولرك واولولرك خرقه سني كيرلر ووظيفه لقمه لرين
دنيايه طمعلريدن صتارلر حاصلي دنيايه كمال حرصلريدن عيوب صتارلر * رباعى * اى طبل بلند بانك
در باطن هيچ * بى توشه چه تدبير كنى وقت بسيج * اى حرف ندا (طبل مجازا منادى (بلندبانكه
اضافتي بيانيه بونده طبلدن مراد كنديني مدح ايلمه ده تصلف ايلين كيمسه در امالغتده طاوله ديرلر
(بلندبانك وصف تركيبيدر يوكسك آوازلى ديمكدر (و بونك در باطنه اضافتي بيانيه در (در باطني رداين سيد علي وسروري
ماقبلنه عطف ايدنلر صحيح نسخه لره مخالف ايلمشلر (بانكدن صكره كه حرفني ايراد ايدوب و باطني
هيچه مضاف قيلوب معناسني اى بلند آوازلى طبل كه باطنكده هيچ معرفت وفضلدن نسنه يوقدر ردشمعي
ديين هم وزنده وهم معناده خطا ايلمش فتأمل (بى توشه ازقسز (وقت بسيج لاميه (بسيج با وجيم
عجميله سفر يراغنه ديرلر بعضيلر باء عربيله اوقورلر (اما جيمك عربي اولمسني تجويز ايلين قافيه
فندن اكاه دكل ايمش (محصول بيت) اى بلند اوازلى باطنده هيچ نسنه اولمين طبل ياخود اى رد سروري
باطنده هيچ نسنه اولمين بلند اوازلى طبل توشه سزنه تدبير ايدرسين اخرت يراغن كورمك
وقتنده يعني هركس اخرت اسبابن تدارك ايلدكده سن بوزرق وريا يوكيله نه تدبير ايدرسين * روى
طمع ازخلق بپيچ ارمردى * تسبيح هزاردانه بردست مپيچ * روى طمع لاميه در مجازا (بپيچ فعل
امر مفرد مخاطبدر پيچيدندن بونده دوندر ديمكدر (ارا كردن مخففدر (مردى ياحرف خطاب
(تسبيح هزاردانه بيانيه (ظاهر هزاردانه بيورديغى ضرورت وزن ايچوندر والا عادتا صددانه
اولمقدر (بردست ال اوزرنده ديمكدر جميع متون (بردست واقعدر معناده اني اقتضا ايدر (پس
در دست يازان مخالف يازمش (مپيچ فعل نهي مفرد مخاطب دوندرمه ديمكدر يعني چورمه رد شمعي
(محصول بيت) خلقدن طمع يوزيني دوندر اكر ارايسك يعني هيچ كيمسه دن برنسنه رجا ايلمه اكر
كرچكدن درويش ايسك يك دانه لى تسبيحي الكه الوب چورمه حاصلي صوفيلق ودرويشلك تسبيح
چورمكله اولمز هرخلقدن طمع يوزين چويروب هيچ كيمسه دن نسنه اميد ايلمامكدر * درويش
بى معرفت نيارامد تافقرش بكفر انجامد كه (كاد الفقر ان يكون كفرا) نشايد جز بوجود نعمت برهنهٔ
راپوشيدن يادر استخلاص كرفتارى كوشيدن ابناى جنس مارا مرتبهٔ ايشان كه رساند و يدعليا
بيد سفلى چه ماندنه بيني كه حق جل وعلا در محكم تنزيل از نعمت اهل بهشت خبرمى دهد كه
(اوائك لهم رزق معلوم فواكه وهم مكرمون في جنات النعيم) تا بداني كه مشغول كفاف ازدولت عفاف
محرومست وملك فراغت زيرنكين رزق معلوم * درويش بى معرفت بيانيه (نيارامد فعل نفي مستقبل
مفرد غائب ارام ايلمز يعني ساكن اولوب تك طورمز (تا حتى معناسنه در (فقرش ضميري درويشه راجع در
بكفر با حرف مصاحبت (انجامد آخر اولور (يعني فقرى كفرله اخر اولور (و يا فقراني كفرله اخر ايدر
(يعني ختم ايدر (حاصلي فقر آني كفره ايرشدرر (پس معناسني فقرى كفره ايرشور ديين معناي رد سروري
مطابقيسني سويلامش (كه حرف تعليل (كاد كاد فعلدر افعال مقاربه دن (الفقر لفظا مرفوع اسمي
(ان يكون كفرا او يل مفرده خبرى (باحرف مصاحبت (وجود نعمت لاميه (برهنه بانك فتحي
وضميله ورانك فتحيله چپلق ديمكدر عريان معناسنه (وياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل

ورا

(ورا ادات مفعول (پوشيدن لفظ مشتركدر كيمك واورتمك بينده (بونده كيمك معناسي ياقشمز
اورتمك معناسيده بويله (مكر پوشانيدن معناسني تضمين ايده وز (يعني كيدرمك و يا اورتمكله
كيدرمكدن تعبير ايده وز (استخلاص كرفتارى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تخليص
كرفتار معناسنه (و ياحرف وحدت (ابناى جنس ما لاميه لردر (و را ادات مفعول (باحرف
صله (مرتبهٔ ايشان لاميه در انلرك مرتبه سنه ديمكدر (كه اسمدر من استفهام معنا سنده كيم
ديمكدر (رساند رانك فتحيله ايرشدرر معناسنه در (ابناى جنس مفعول صريحي (وبمرتبه غير
صريحي (بعض نسخه ده كه يرينه كى واقعدر بوتقديرجه (رساندك فاعلي فقر اولور معنى
دخي مستقيم وجسبان اولور تامل تدر (يد عليا بيانيه يدال در دست معناسنه (عليا عينك
ضمى ولامك سكونيله مؤنث اعلى در يوجه ديمكدر بلند معناسنه (مراد دست اعطادر (يعني
ويريجي ال (باحرف صله (يد سفلى سينك ضمى وفانك سكونيله اسفلك مؤنثيدر يته بيانيه
التالى دست زير معناسنه مراد فقيرك اليدر كه اليجي در (چه ادات استفهام (ماند نونك فتحيله
فعل مضارع مفرد غائبدر (مانيدندن بكزمك معناسنه (نبيني كه فعل نفي استقبال مفرد
مخاطب استفهامي متضمن كورمزميسين ديمكدر (كه حرف بيان (حق جل وعلا (در حرف
ظرف (محكم تنزيل لاميه (محكمدن مراد ايكيدن خالى دكل ياكتب اصولده ذكر اولان اوله
يعني تأويله محتاج اولميان آيت و يا معناى لغويسي مراد اوله واكل وجه (نعمت اهل بهشت
لاميه لردر (خبرميدهدك مفعول صريحي (وازنعمت غير صريحي (اولئك محلا مرفوع مبتدا
(لهم جار ومجروريله مقدر حصل يه متعلق (ورزق لفظا مرفوع فاعل ظرفدر وجملهٔ
ظرفيه خبر مبتدادر (ومعلوم صفت رزقدر فواكه رزقى تفسير ايدر (بعضيلر عطف بيان
رزقدر ديديلر (وبعضيلر بدلدر اندن ديديلر (فواكه فاكهه نك جمعيدر يعني يمشلر (وهم
مكرمون مبتدا وخبر جمله اسميه اعرابدن محلا منصوب جملهٔ حاليه (في جنات النعيم مكرمونه
متعلقدر (نعيم نعمت معناسنه در (تا حرف تنبيه (بداني فعل مضارع مفرد مخاطب (كه حرف
بيان (مشغول مشتغل معناسنه در (كفاف كاف عربك فتحيله رزق ديمكدر واضافت لاميه در
(دولت عفافده بويله در (عينك فتحيله (ملك فراغت بيانيه (زيرنكين رزق لاميه لردر (ومعلومه
اضافت بيانيه (نكين نونك وكاف عجمك كسريله يوزك قاشنه ديرلر وعربجه فص ديرلر فانك فتحي
وصادك تشديديله (محصول تركيب) معرفتسز درويش ارام وقرار ايلمز يعني تك دورمز تا فقري
كفرله آخر اولور و يا كفره ايرشور و ياني كفره ايرشدرر حاصلي معرفتسز درويشك اوته سي كفره
چيقار زيرا حديث شريفده بيورر فقر كفر اولمغه قريبدر يعني كفره قريبدر حاصلي فقر نااهل
كيمسه يي عصمتدن اخراج ايدوب كفره برابر ايشه ادخال ايدر نعمت دنيا وجودندن غيريله برچپلقي
كيدرمك قابل وممكن دكل و يا براسيرى دشمن النده ن ومحبوسي زنداندن تخليص ايلمكه اندن
غيريله ممكن اولمز واكا سعى وكوشش آنسز لايق وسزاوار دكل بزم ابناى جنسمزى يعني فقراء
صوفيه يي انلرك مرتبه سنه فقر نچون ايصال ايدر و يدعليا يعني اعطا واحسان ايديجي ال يد سفلايه
يعني زكات وصدقات واحسانات وعطيات قبول ايديجي اله نه بكزر يعني بكزمز استفهام انكار يدر
كورمزميسنكه الله تعالى محكم تنزيلده يعني كلام مجيدنده اهل جنت نعمتندن خبر و يروب بيورر كه
انلرك معلوم ومعين رزقلرى واردر كه اول رزق ميوه لردر واول اهل بهشت جنات نعيمده يعني
جنان نعمتلرنده مكرم ومعززلردر تا بله سين كه رزقه و كفافه مشغول ومقيد اولان دولت عفافدن
يعني حرامدن پرهيز ايلمدن محرومدر وملك فراغت رزق معلومك نكيني التنده در يعني هركسك كه
رزق معلومى ونعمت معيني واردر صفاى قلبه وفراغت خاطره مالكدر * بيت * تشنكانرا نمايد

اندر خواب * همـه عالم بچشم چشمهٔ آب *تشنكان تشنـدنك جمعيدر (وراحرف تخصيص (نمايد فعل مضارع مفرد غائب مبنى للمفعول معناسنه كورينور ديمكدر (اندرادات ظرف (خوآب بونده دوش معناسنه‌در (همه عالم جميع عالم ديمكدر (نمايدك نائب عن الفاعليدر (بچشم باء صله ايله مفعول غيرصريحى (وچشمهٔ آب اضافت بيانيه ايله صريحى (محصول بيت) تشنه‌لرك دوشده كوزينه جميع عالم صوچشمه‌سى كورينور يعنى هر كس اويا نقلقده نكه فكر وملاحظه ايدرسه اويودقده دوشنده آنى كورر حاصلى قصه دن حصه بودركه فقرآى بى معرفتلرده فراغت بال وصفاى درون اولماز زيرا كوكللرى فقر جهتندن هزار وسوسه ايله موسوسدر* هر كجا كه سختى كشيدهٔ وتلخى چشيدهٔ رابينى خودرابشره دركارهاى مخوف انداز دوازتوابع آن نپرهيزد واز عقوبت آخرت نهراسد وحلال ازحرام نشناسد * سختى ياحرف مصدر (كشيدهٔ ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (تلخى ياحرف مصدر (چشيدهٔ ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا ادات مفعول (بشره شره فتح شين وراوهاء اصليه ايله حرص معناسنه در (نهراسد فعل نفى مستقبل مفرد غائب (محصول تركيب) هر يرده كه شدت چكمش وآجيلق طاطمشى كوررسين كنديى حرصله قورقنج ايشلره آتار وآنك توابعندن صاقنمز وعقوبت آخرتدن قورقمز وحلالى حرامدن بيلمز * قطعه *سكى را كركلوخى برسرآيد * زشادى برجهد كين استخوانست * سكى ياحرف وحدت (ورا حرف تخصيص (كلوخ كاف عربك ضمى وفتحيله ولامك ضميله كسكه ديرلر كه تارلاده وغيرى يرده اولور (وياحرف وحدت (برحرف استعلا (شادى ياحرف مصدر (برحرف تأكيد (جهدجيم عربك وهانك فتحه‌لريله فعل مضارع مفرد غائب صيچرار ديمكدر (جهدى جهيدندن يعنى جيم عجمك ضميله اشتقاق ايدنلر تصرف جديد ايلمشلردر كين(كه حرف تعليل (اين اسم اشارتدر (كلوخه ومبتدا(واستخوان خبرى (محصول بيت) بر كلبك بر كسك باشى اوزرينه كلسه يعنى بر كيمسه بر كلبه بر كسك اتسه واوستندن آشسه شاديلقدن صيچرار كه بواستخواندر

ردشمعى

ديو استخوانه زياده تهالكندن قصه‌دن حصه بودركه زياده فقر واحتياجندن مانده بر كيمسه جيفه‌ال اورسه ظن ايدر كه كندى يه برنسنه احسان ايدر * وكر نعشى دو كس بردوش كيرند* لئيم الطبع پندارد كه خوانست * نعش نونك فتحى وعينك سكونيله قبره ميت كتوره‌جك صال (يعنى تابوت اكرايچنده ميت اولورسه عرب اكا جنازه ديرجيمك كسريله (واكرميت اولمايوب خالى اولورسه اكا سرير ديرلر (ياحرف وحدت (برحرف استعلا (دوش اوموز (كيرند فعل مضارع جمع غائب (معلوم اوله كه عرب ديلندن غيريده تثنيه وجمع صيغه‌ده مشتركدر (لئيم الحق ديمكدر دنى الاصل وشحيح النفس معناسنه (طبعه اضافتى فعيلك فاعلنه اضافتيدر (پندارد

مطلب

فعـل مضارع مفرد غائب (پندار يدندن ظن ايدر ديمكدر (كه حرف بيان (خوان بونده سفره معناسنه‌در (طعام دينلر پنداريله سويلمشلر (محصول بيت) واكرايكى كيمسه برنعشى اوموزينه الوب كوتورسلر دنى الاصل وشحيح النفس ظن ايدر كه سفره در كه ايچنده طعام وارلئيم الطبعى

رد شراح جميعا

كلبه تشبيه ايلدى طعامه زياده حرصنده مراد فقير بى معرفتدر* اما اصحاب دنيا بعين عنايت حق ملحوظست وبحلال ازحرام محفوظ من هما نا كه تقريراين سخن نكردم وبرهان بيان نياوردم انصاف ازتوتوقع دارم هر كز ديدى كه دست دغايى بركتف بسته يابى نوايى درزندان نشسته يا پردهٔ معصومى دريده يا كفى ازمعصم بريده الابعلت درويشى شيرمردان را بحكم ضرورت درنقبها كرفته اند وكعبها سفته ومحتملست كه درويش رانفس اماره مطالبت كند چون قوت احصانش نباشد بعصيان مبتلا كردد كه بطن وفرج توامانند يعنى دو فرزند يك شكمند مادام كه اين برجاست آن برپاست شنيدم كه درويشى راباحدث خبثى

باحداث نسخه

يكر

بكر فتند باآن كه شرمسارى برديم سنكسارى بود كفت اى مسلمانان رزندارم كه زن كنم وقوت ندارم كه صبر كنم چه كنم لارهبانية فى الاسلام * صاحب دنيا اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (باحرف مصاحبت (عين عنايت بيانيه(وحقه اضافت لاميه (ملحوظ منظور معناسنه‌در اصلده لحظ كوز اوجيله باقمقدر (همانا بونده كانه معناسنه در لازمى فرض وقياسدر (تقريراين سخن مصدرك مفعولنه اضافتيدر (برهان دليل معناسنه‌در بيانه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (انصاف دارمك مفعول اولى (وتوقع ثانيسى توقع بونده اميد معناسنه در (هر كز بعض شراح هيچله بيان ايلمش (وبعضيسى ديمش هر كزلفظى بديهياتدندر بيانه احتياجى يوقدر لكن هر كز عبارتى فارسيدر تركيبه نسبت بيانه احتياجى واردر كمالا يخفى ديدى فعل ماضى مفرد مخاطب استفهامى متضمن (دست دغا لاميه (دغابر كيمسه‌يه ديرلر كه ظاهرى باطنه اويميه (حاصلى حيـله بازوقلب ودغل معناسنـده مستعملدر (وياحرف وحدت (بى نوا يى ياحرف وحدت (پردهٔ معصوم لاميـه (تقديرى پردهٔ عرض معصومدر (يعنى برپاك وپرهيزكارك عرضى پرده‌سى ديمكدر (دريده بونده اسم مفعولدر يرتلمش ديمكدر (كفى (ياحرف وحـدت (معصم ميمـك كسرى وعينك سكونى وصـادك فتحيله الده بلزك يرينـه ديرلر (بريده بونده اسم مفعـولدر كسلمش معناسنـه (الا ادات استثنـا درمذكورلردن (باحرف مصـاحبت (علت درويشى لاميه‌در ياء مصدريه ايله (شيرمردان ارسلان ارلر بهادردن كنـايتدر (نقب نونك فتحى وقافك سكونيله تحريف ايدوب لغم ديدكلريدر (بونده مراد اوغريلق ايچون ديوار دلمكدر (كعب طوپقدر (سفته سينك ضمى وفانك سكونيله ماضيدن قسمدر (اندتقديريله دلمشلرديمكدر مراد بوقاغودن طپوقلرى مجروح اولمقدر (سفتـه اسم مفعولدردن مفعولى فاعلدن فرق ايلمزيمش (درويش رانفس اماره (راحرف تخصيص

رد سرورى

واضافت بيانيه درتقديرى امارة بالسؤدر يرامزلغه امرايدن نفس ديمكدر (قوت احصان مصدرك مصدره اضافتيدر (وشبنه لاميه (بعصيان باحرف صله (كه حرف تعليل (بطن بانك فتحى وطانك سكونيله قرن معناسـنه‌در كه فارسيجه شكم ديرلر (فرجدن مراد اركك وعورتك قبليدر يعنى اوكلرى (توأمان تانك وهمزه‌نك فتحه‌لريله ايكز معناسنه‌در يعنى قرندن بريردن طوغان ايكى اوغلانه ديرلر فارسيجه همزاد ديرلر (شيخ شرح ايدوب يعنى بطن وفرج برشكمك ايكى فرزنديدر (اين اسم اشارتدر بطنه وآن اشارتدر فرجه (درويشى را(ياحرف وحدت (وراحرف تخصيص (باحرف ظرف (حدث خبث بيانيه مردارحالده ديمكدر (مرادزنادر (باان كه انك بريله ديمكدر عرب مع ذلك دير(شرمسار صفت مشبهه درخجل معناسنه(وياحرف مصدر (بيم سنكسار لاميه (وياحرف مصدر(زن كنم اولنم ديمكدر زيرازن كردن اولنمك معناسنه‌در (ع)مرديت يازماى وانكه زن كن) رهبانيت رانك فتحى وهانك سكونيله مصدردر رهب يرهب دن يعنى علم بابندن مصدرى رهبت دكلور رانك فتحى وهانك سكونيله (لارهبانية فى الاسلام تلميحدر برمطول حديث شريفه كه انده (لارهبانية ولا تبتل فى الاسلام) واقعدر(يعنى دين اسلامده افعال رهبان اولماز (يعنى صوم دايمى وكشيلرپلا سين كيمك وات(يعنى لحم يمك وبوندن غيرى نيجه احوال(تبتل تفعل بابندن مصدردرنكاحى ترك ايدوب نسادن كليا منقطع اولمقدر (محصول تركيب) بى معرفت درويشك احوالى مذكوركبى در اما اصحاب دنيا يعنى اغنيـا (خدانك عين عنايتيله منظورلردر(وحلال سببيله حرامدن محفوظلر كانه كه بن بوسوزى تقرير ايلمدم وبيانمه برهان ودليل كتورمدم سندن انصاف اميدين طوتارم هر كز كوردكمى برعيار وحيـله بازك اليارديـنه بغلى اوله ويابربى نوازندانده اوتورمش اوله يعنى زندانه كرمش اوله ويابرمعصومك

عرضی پرده سی یرتلمش اوله (ویابرآیه بلزك یرندن کسلمش اوله (الا درویشلك وفقیرلك علتیله
شیر مردلری و بهادرلری ضرورت فقر سببیله اوه کرمك ایچون دیوار دلمکده طوتوب ایاغنه
بوقاغی اوروب طوپقلرین مجروح ایلمشلر (حاصلی کرچکدن بهادر ار لر فقر ضرورتیله
نا معقول ایشلره ارتکاب ایدوب باشلرینه بلالر کلمش (واحتمالدر که درویشك نفس اماره سی
مطالبه ایلیه (پس چونکه قوت احصانی یعنی صیانت نفسی اولمیه عصیانه مبتلا اولور (زیرا
بطن وفرج ایکزلردر (یعنی برقرندن طوغمش ایکی اوغولدر مادمکه قرن یرنده در فرج ایاغ
اوزره در یعنی قرن طوق اولدیجه فرج حرکت ایدر (ایشتدم که بردرویشی برنا مشروع ایشده
طوتدیلر (حاصلی زناده طوتدیلر انك برله که حجاب چکدی طاشلمق قورقوسی اولدی (درویش
دیدی ای مسلمانلر اچم یوقدر که اولنم (واول قدر قوتم یوقدر که صبر ایدم نیجه ایدهیم دین
اسلامده رهبانیت اولماز یعنی کشیلر عادت وقانونی اولماز * واز جمله مواجب سکون وجمعیت
درون که خداوندان نعمت راست یکی آنست که هرشب صنمی دربر کیرند و هر روز جوانی
از سر که صبح تا بان ازدست از صباحت او بردلست وسرو خرامان را پای جهالت درکل *
جملهٔ مواجب سکون لامیه لر در (مواجب جمع موجب در که مصدر میمیدر وجوب معناسنه

رد شراح جمیعا

بونده مراد سببدر اسم مکان ظن ایدنلر ظن فاسد ایلمشلر (که حرف رابط صفت خداوندان
نعمت اصحاب نعمت دیمکدر (یعنی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی در (راحرف تخصیصدر
لام جاره معناسنه (یکی مبتدا (آنست خبری (که حرف بیان (صنمی یاحرف وحدت (بر بونده
سینه و پهلو معناسنه در (جوانی یاحرف مصدر (از سر باشدن دیمکدر استیناف معناسنه
(یند کیرند مقدر در (که حرف رابط صفت (صبح تابان بیانیه (ورا حرف تخصیص
(صباحت جمال معناسنه در (او یه اضافتی لامیه در (دل بونده یورك معناسنه در (سرو خرامان
بیانیه (خرامان صفت مشبهه درصالتغان معناسنه (پای جهالت لامیه در مجازا (پای درکل
اولمق عجزدن ومغلوبلقدن کنایتدر (محصول ترکیب) جملهٔ اسباب سکون وجمعیت دروندنکه
نعمت صاحبلرینکدر یعنی انلره مخصوصدر بریسی اولدر که هر کیجه برصنمی پهلویه چکرلر
وهر کون باشدن یکتلك کسب ایدرلر یعنی کوزللرله یاتوب قالقمغله تازه جوان اولورلر انجلین صنم
که صبح تابانك الی انك حسن وجمالندن یورکی اوزره در یعنی بوقدر حسن وجمال صاحبی ایکن
انك صباحتی رشك وحسدندن یورکی صنجر پس الی یورکی اوزره طوتار تکه یورکی صانجین
کیمسه بویله ایدر (بونده دلدن سینه یی مراد ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلردخی اول صنمك
صبا حتندن وحرامان قامتندن سرو خرامانك جهالت ایاغی بالحقده دررشك وحسددن یعنی

ردابن سید علی وسروری

انك قامتی کبی خرامان اولمدیغندن حجاب چکوب حیرتده قالمش یند سجع رعایتی ایچون ادات خبر
یعنی سین وتا مقدردر * بیت * بخون عزیزان فرو برده چنك * سر انکشتها کرده عناب رنك *
با حرف صله (خون عزیزان لامیه (فرو برده ماضیدن قسمدر مفرد غائب فاعلی مذکور صنمه

رد سروری

راجع تحتنده ضمیردر (فرو برده اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق ایلمزمش (چنك

ردسروری

مفعول صریحی (وبخون غیر صریحی چنکدن مراد پنجه در پرمقلر در دیین خطا ایلمش
(سر انکشتها رانك کسریله پرمقلر اوچی کرده نك مفعول اولی (عناب رنك وصف ترکیبی
ومفعول ثانیسی (عناب عینك ضمی ونونك تشدیدیله ایکده دیدکلری یمشدر فارسیجه سنجد

لکن ضرورت وزن ایچون بوراده سرك راسي ساکن اوقنور للطابع

دیرلر (محصول بیت) عزیزلك یعنی عاشقلرك قاننه پنجه سنی باترمش یعنی نیجه عاشق قتل ایلمش
و پرمقلر اوچنی قیزار دوب اول قاندن عناب رنك ایلمش حاصلی پرمقلرینك اوجنك قزللغی
حنادن دکلدر بلکه قتیل ایلدکلری عشاقك قاندن رنك آمیز اولمش * محالست که باوجود

عناب مشهور میوه در وترکیده دخی عناب دیرلر شارح مرحومك ایکده ایله تفسیری یرنده دکلدر زیرا ایکده بشقه میوه دن که عربیسی غبیراء درفی الحقیقه بونك فارسیسی سنجد وعنابك تبرخونددر حسن غینك ضمی وفتح باوسکون نون والفك مدیله للطابع

حسن طلعت او کرد مناهی کردند ویا قصد تباهی کنند * که حرف بیان (با حرف مصاحبت
(وجود حسن طلعت او لامیه لردر بونده طلعت یوز معناسنه در (کرد مناهی لامیه (کرد کاف
عجمك کسری ورانك سکونیله اطراف معناسنه در (مناهی منهینك جمعیدر یعنی شرع شریف
نهی ایلدیکی معنالر حاصلی نامشروع ایشلر دیمکدر (کردند کاف عجمك فتحی ورانك سکونیله
فعل مضارع جمع غائبدر چکزینه لر دیمکدر (قصد تباهی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تباه
تانك فتحیله فاسد دیمکدر (ویا حرف مصدر فساد معناسنه (محصول ترکیب) محالدر که اول
صنمك حسن طلعتی وجودیله اغنیا نامشروع ایشلر اطرافنده چکزینه لر ویافساده قصد ایده لر
* بیت * دلی که حور بهشتی ربود ویغما کرد * کی التفات کند بر بتان یغمایی * دلی یا حرف
وحدت (که حرف رابط صفت (حور بهشتی بیانیه (حور عربیده احورك وحوراء نك جمعیدر
حمرا حمرك وحمراء نك جمعی اولدیغی کبی لیکن عجم حور لفظنی مقام مفردده استعمال ایدرلر
(بهشتی یا حرف نسبت (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دل ربودك
مفعولی (ویغما کردك (بر حرف صله (بتان یغمایی بیانیه (یا حرف نسبت یغمایه منسوب بتلر
دیمکدر (محصول بیت) برکوکلی جنت حوری قپدی ویغما ایلدی یعنی برکوکل که جنت
حورینه تعلق ایدوب اکا عاشق اولدی نیچون التفات ایدر دنیانك یغماجی محبوبلرینه یعنی جنت
حوری کبی کوزللره مالك اولان کیمسه انلردن ادنالره نیچون التفات ایدر بتان یغماییدن مراد
روسپی زنلر ومستعمل اوغلانلر در دیین قتی یاوه سویلمش * بیت * من کان بین یدیه ما اشتهی

ردشمعی

رطب * یغنیه ذلك عن رجم العناقید * من اسم موصول (وکان تامه (بین یدیه لامیه اوکنده

لکن اقتضای جزالت معنی شمعی مرحومك دیدیکیدر فتدبر للطابع

دیمکدر قدام معناسنه بو عبارتی بو معنایه استعمال ایدرلر (وما بونده مصدریهٔ حینیه در یعنی
دوام افاده ایدر (اشتهی افتعال بابندن فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن فاعلی
تحتنده موصوله راجع ضمیردر (رطب رانك ضمی وطانك فتحیله لفظا مرفوع فاعلی کان در
جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (یغنی فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن وضمیر بارز موصوله راجعدر
(ذلك لفظا مرفوع فاعل یغنیدر ورطبه اشارت وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر
مبتدا در که موصول صله سیله در (عن حرف جر یغنی فعلنه متعلق (رجم عناقید
مصدرك مفعولنه اضافتیدر رجم طاش اتمغه دیرلر (عناقید عنقودك جمعیدر لغتده اوزم
صلقمیدر اما بونده مراد خرما صلقمیدر (محصول بیت) برکیمسه که او کندهٔ اشتها ایلدکجه
تازه خرما اوله یعنی کوکلی استدکجه رطبه مالك اوله بوکا مالك اولمق یعنی رطبه اکا استغنا ویرر خرما
صلقمنه طاش اتمقدن حاصلی حاضر وار ایکن حاضر اولمینه سعی ایلمکه نه احتیاج مصراع اولك
معناسی شول کیمسه نك تازه خرمایه اشتهاسی اولوقت اول نسنه آنك او کنده اوله دیین ومصراع
ثانیی بوکا کوره بیان ایلین معلومدر که بیتك معناسنه واصل اولمامشدر * اغلب تهی دستان

ردشمعی

دامن عصمت بمعصیت الایند وکرسنکان نان ربایند * اغلب اکثر دیمکدر (تهی دستانه اضافتی
لامیه در (تهی دست تانك فتحی و کسریله لغتدر وصف ترکیبی اقسامندندر الی بوش دیمکدر صفر
الید معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (اغلب مبتدا (والایند خبری دامن مفعول صریحی
(وبمعصیت غیر صریحی (دامن عصمت بیانیه (عصمت پاکلك معناسنه در (با حرف
مصاحبت (معصیت کناه دیمکدر (الایند فعل مضارع جمع غائبدر (الایندن (وکرسنکان
کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله آچ کیمسه لر (کاه اولور که ضرورت وزن

ضرورتسز ایکیسی دخی لغتدر للطابع

ایچون راسا کن وسین مکسور اوقنور بونده مبتدا واقعدر (اصلنده مبتدا مقدر اغلب لفظیدر

ردابن سيدعلي وسروري

(فقرهٔ سابقه‌ده كبي (ور بايـــدر انك فتحى وضميله فعل مضارع جمع غائبـــدر (ربايندندن
ر بودندن دينلر خطا ايلمشلر (نان مقدم مفعولى (جملهٔ فعليه خبرمبتدا آدرمعناسى قپارلر ديمكدر
(محصول تركيب) تهى دستلرك يعنى فقرآنك اكثرى عصمت اتكنى معصيتله بولاشدررلر يعنى
كناه سببيله كنديني رسوآى ايدرلر وآچ اولنلرك اكثرى اتمك قپارلر حاصلى بى عرض ووقار اولورلر
* بيت * چون سك درنده كوشت يافت نپرسد * كين شترصالحست ياخرد جال * سك درنده
بيانيه دالده فتح وكسرجائزدر (ورآمفتوح وتشديد ضرورت وزن ايچوندر يرتيجى كلب ديمكدر
(سك مبتدآ (ويافت خبرى (وكوشت كاف عجمك ضميله ات ديمكدر لحم معنا سـنه (يافتك
مقدم مفعوليدر بولدى ديمكدر (نپرسد فعل نفى مستقبل مفرد غائب صورمز ديمكدر (مصراع
ثانى يه مرهوندر (كين اصلنده كه اين ايدى (كه حرف بيان (واين اشارتدر كوشته (شترصالح لاميه
(ياحرف عطف (خرد جال لاميه (دجال مسيح كذاب ديدكلرى لعينك اسميدر (محصول بيت)
چون كه يرتيجى كلب يعنى كلب عقورات بولدى صورمز كه بوات شترصالحك اتميدر يوخسه خر
دجالك اتميدر يعنى حلال وحرام فرق ايلمزاج اولن فقيرده بويله در كه ييجك بولنجه حلال وحرام
ديمز البته بولديغن ييرونفسى طغيان ايدنجه جماع حرامدن احتراز ايلمز * بسيار مستوران بعلت
درويشى درعين فساد افتاده اندوعرض ودين كرامى بباد زشت نامى داده اند * مستواردن مراد
پرهيزكارلردر (دين كرامى بيانيـــه باحرف صله (بادزشت نامى بيانيه (زشت نام وصف تركيبيدر
چركين آدلى ديمكدر (وياحرف مصدر (عرض داده اندك مقدم مفعول صريحيدر (وباد غير
صريحى (محصول تركيب) چوق مستورلر فقيرلق علتيله محض فساده دوشمشلردر وعرض ودين
شرفنى زشت نامك يلنه ويرمشلردر يعنى حرامه ارتكاب ايلمك سببيله عرض ووقارينى هبايه
ويرمشلر * بيت * با كرسنكى قوت پرهيز نماند * افلاس عنان از كف تقوى بستاند * باحرف
مصاحبت (كرسنه ضرورت وزن ايچون سابقا مذكور اولان كبيدر (وكاف عجم هاء رسميدن
بدلدر (وياحرف مصدر (قوت پرهيز مصدرك فاعلنه ويا مفعولنه اضافتيدر (نماند فعل نفى
مستقبل مفرد غائب قالماز ديمكدر (افلاس مصدردر افعال بابندن مفلس وفقير اولمق ديمكدر
مبتدا واقعـــدر (وبستاند خبرى (وعنان خبرك مفعول صريحى (واز كف غيرصريحى (كف
تقوى لاميه‌در مجازا (بستاند فعل مستقبل مفرد غائب باء تاكيدايله الور ديمكدر (محصول بيت)
آچلغله قوت پرهيز قالمـــاز يعنى آچلق پرهيزه مانعـــدر مفلسلك وفقيرلك تقوى الندن عنان
اختيـــارى اولور حاصلى فقر تقوايه مانعدر زيرا تقوى غناسز اولماز * حالى كه من اين
سخن بكفتم عنان طاقت درويش ازدست تحمل برفت وتيغ زبان بركشيـــد واسب فصاحت
در ميدان وقاحت جهـــانيد وبرمن دوانيد وكفت چندآن مبالغه در وصف ايشان كردى
وسخنهاى پريشان كفتى كه وهم تصور كند كه زهرفاقه راترياقند وياكليد خزينـــهٔ ارزاق *
حالى ديمك فى الحال ديمكدر (كه حرف بيان (عنان طاقت درويش بيانيـــه ولاميه‌در (دست
تحمل بيانيه (تيغ زبانده بويله‌در (اسب فصاحت (وميدآن وقاحت ده بويله‌در (فصاحت
رسوايلق (وقاحت ادبسزلك (جهانيد جيم عربك فتحيله فعل ماضى مفرد غائبدر (جهانيدندن
صيچراتدى ديمكدر (دوانيد دال مهمله نك فتحيله فعل ماضى مفرد غائبدر (دوانيدندن يلدردى
ديمكدر (زهرفاقه بيانيـــه (كليد خزينهٔ ارزاق لاميه‌لردر (كليد كاف عربك فتحيـــله مفتاح
معناسنه‌در (محصول تركيب) فى الحال كه بن بوسوزلرى سويلدم درويشك طـــاقتى
ديزكنى تحملى الندن كتدى (يعنى سوزمه طاقت وتحمل كتوره مدى واوزريمـــه دل قلجنى
چكدى يعنى ديلمكه باشلدى ورسوايلق آتنى ادبسزلك ميدانده صيچراتدى (يعنى رسوالغه

وادبسزلكه باشلدى (وبنم اوزرمه يلدردى (وديدى اغنيـــانك حقنده ووصفنده اول قـــدر
مبالغه ايلدك (واولدكلى انلر ايچون پريشان سوزلر سويلدك كه قوت واهمه تصور ايلر كه
فقروفاقه زهرينـــه ترياقلردر (ويا فقرانك رزقلرى خزينه سنك مفتاحيدرلر * مشتى متكبر
ومغرور ومعجب ونفور ومشـــتغل مال ونعمت ومفتتن جاه وثروت سخن نكوينـــد الا بسفاهت
ونظر نكنند الا بكراهت علمارا بكدايى منسوب كنند وفقرا را به بى سروپايى معيوب كردانند
بغرور مالى كه دارند وعزت جاهى كه پندارند برتراز همه نشينند وخود بهترازهمه بينند نه
آن درسر دارند كه بكسى سربردارند بيخبر ازقول حكما كه كفته اند هركه بطاعت از
ديكران كمست وبنعمت بيش بصورت توانكرست وبمعنى درويش * مشتى مشت مبك ضمى
وشينك سكونيله بونده آوج معناســنه درقلتدن كنايتدر ومراد تحقيردر (وياحرف وحدت
(معجب اسم فاعلدر افعال بابندن متكبروخود بين معناسنه (نفور فعول‌در فاعل معناسنه مبالغه
ايچون زياده نفرت ايديجى معنـــاسنه (مشتغل مال اسم فاعلك مفعولنه اضافتيـــدر ماله مشغول
ديمكدر (مفتتن اسم مفعولدر افتعال بابندن جاهه اضافتى قائم مقام فاعلنه اضافتيدر مفتون جاه
ديمكدر (ثروت ثانك وواوك فتحه‌لرى رانك سكونيله غنا معناسنه‌در (سفاهت خفت معناسنه در
مقابلى حلمدر (به بى سروپايى باحرف مصاحبت (حرف صله ديين غلط سويلمش (بى سروپا
شول كيمسه‌يه ديرلر كه بى پروا كزوب هيچ بركار وكسبله تقيدايلميه (كردانندبونده كنند معناسنه‌در
باحرف مصاحبت (غرورمال لاميه (وياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عزت جاه
غرور مال كبيدر (وياحرف وحدت (كه ينه حرف صفت (نه آن درسردارند يعنى باشلرنده آنى
طوتمزلر (حاصلى باشلرنده اول هواوسودا يوقدر ديمكدر (كه حرف بيان (بكسى باحرف صله
(وياحرف وحدت (سربردارندك مقدم مفعوليدر (يعنى بركيمسه‌يه التفات ايدوب باشين قالدرمزلر
حاصلى تكبر كوسترزلر (محصول تركيب) اغنيـــا ديدكك برآوج متكبرومغرورلردر وخودبين
ونفورلر مال ونعمته مشتغل ومنصب ودولتك مفتونلرى سوز سويلمزلر الا سفاهتله وفقرايه
نظر ايلمزلر الا كراهتله علمايى ديلنجيلكه منسوب ايدرلر (يعنى علما كدالردر ديرلر (وفقرايى بى سر
وپالغـــله معيوب ايدرلر (يعنى بربلوك باشى واياغى بلورسزبى پرواوبى كار وكسب ايشسز
وكوچسز حريفلردر ديرلر (برمال غروريله كه دوترلر (يعنى كنديلرده اولان مالك غرورى سببيله
وبرمنصب عزتيله كه ظن ايدرلر (يعنى منصبمز عزيز وشريفدر ديو ظنى سببيله مجلسده جميع
ناسدن يوقارى اوتورلر وكنديلرينى جميعندن يكرك بلورلر (وباشلرنده اولان غرور وتكبر يوقدر كه
كيمسه‌يه باشلرين قالدروب التفات ايده‌لر قول حكمادن بيخبرلردر كه ديمشلركه هركيمسه كه طاعتله
وياطاعتده غيرلردن اكسكدر (ونعمتله ويانعمتده زياده درصورتده غنيدر (اما معناده فقيردر
* بيت * كربى هنربمال كند كبر برحكيم * كون خرش شمار اكر كاوعنبرست * (بمال باحرف سبب
(كبر كافك كسريله تكبرلك معناسنه در (كون خرش لاميه لردر (كون كاف عربك ضميله وواو
اصليه ايله كوت ديمكدر دبر معناســـنه كاه اولور كه واوى حذف ايدوب كن ديرلر (شين ضمير
بى هنره راجعدر (شمار فعل امر مفرد مخاطب (كاوعنبر لاميه در بعضيلر ديديلر كه عنـــبر
دكز صغرندن حاصل اولور يعنى انك ترسـندن پس بوسوز اكا كوره در (محصول بيت) اكر
هنرسز مال سببيله حكيم اوزره كبروغرور ايدرسه انى كون خرصاى يعنى كون خرعدايله اكر
كاوعنبر ايسه ده يعنى انى احقر ناسدن عدايله اشرافدن عدايلمه * كفتم مذمت ايشان روامدار كه
خداوندان كرمند كفت خطا كفتى كه بندهٔ درمندچه فائده كه ابرآذارند وبركس نمى بارند وچشمهٔ
آفتابند وبركس نمى تابند وبرمركب استطاعت سوارند ونمى رانند قدمى بهرخدا ننهند ودرمى

ردابن سيدعلي

ردابن سیدعلی ردسروری

بی من واذی ندهند ومالی بمشقت فراهم آورند وبحسرت نکهدارند وبحسرت بکذارند وحکما
کفته‌اند سیم بخیل وقتی از خاك برآید که وی بخاك رود * ابراذارلامیه (آذار وآذرالفله والفسن
وذال یرینه زایله بونده مارت آیی مراددر (پس صوك کوزآیی دیین تاریخ جلالی یه نسبت سویلمش که
بونده اول مراد دکلدر (وتعمیم ایدوب بهارك صوك آیی وکوزك صوك آیی وقبش آیی دیین
اصابت ایلامش (بارندبونده یغدرمزلر دیمکدر متعدی معناسنه یعنی یغمور یاغدرمزلر دیمکدر
مراد کیسه‌یه احسان ایلمزلر دیمکدر (تابنده متعدیدر یعنی کیسه اوزره پرتوصالمازلر (مرکب
اسطاعت بیانیه (محصولتركیب) دیدم که اغنیانك مذمتنی رواطوتمه زیراکرم صاحبلریدر دیدی
خطاسویلدك که انچه قوللریدرنه فائده که آذار بلوطیدرلر وکیسه اوزرینه یغمازلر وکونش
چشمه سیدرلر وکیسه اوزرینه ضیا وپرتو صالمزلر وقدرت مرکبنه سوارلردر وآشوب کتمزلر
یعنی کیسه‌یه احسان ایلمزلر خدا ایچون برقدم قومزلر یعنی الله ایچون برآدم آدملامزلر وبراقچه
کیسه‌یه منتسز واذاسز ویرمزلر وبیك مشقتله مالی جمع ایدرلر وحسرتله صاقلرلر وحسرتله
کیدوب مالی بونده قورلر وحکما دیمشلر مال بخیل اولوقت یردن چیقارکه کندی یره کیرر
یعنی اولور * بیت * برنج وسعی کسی نعمتی بچنك آرد * دیکرکس ایدبی رنج وسعی بردارد * برنج
باحرف مصاحبت (کسی یاحرف وحدت (نعمتی یاسیده بویله‌در (بچنك باحرف صله در
(ارد فعل مضارع مفرد غائبدر اریدندن کتورر دیمکدر (آید فعل مضارع مفرد غائب
کلور دیمکدر (بردارد قالدیرر دیمکدر (محصول بیت) رنج وسعیله یعنی زحمت ومشقتله
برکیسه برنعمتی اله کتورر واکا نصیب اولمیوب غیری کیسه کلور ورنج وسعیسز یعنی زحمت
ومشقتسز قالدرر یعنی ورثه بی رنج وزحمت الور یر * کفتم بربخل خداوندان نعمت وقوف نیافتهٔ
الا بعلت کدایی ورنه هرکه طمع یکسونهد کریم وبخیلش یکسان نماید محك داندکه زرچیست
وکدادانده که ممسك کیست کفت بتجربهٔ آن میکویم که متعلقان بردر بدارند وغلیظان شداد برکارند
تابارعزیزان ندهند ودست برسینهٔ صاحب تمیزان نهند وکویند که کس درسرای نیست وبحقیقت
راست کفته باشند * برحرف استعلا (بخل خداوندان نعمت لامیه لردر (ورنه واکردن مخففدر
یوخسه دیمکدر (طمع نهدك مفعول اولی (ویکسوثانیسی (یکسان برابر دیمکدر (نماید فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محك میمك فتحی وکسریله اولمق جائزدر اسم
الت ویا اسم مکان اعتباریله (ممسك اسم فاعلدر افعال بابندن خسیس معناسنه (بتجربهٔ آن
باحرف مصاحبت واضافت لامیه‌در (غلیظان شداد بیانیه (شداد شدیدك جمعیدر محکم معناسنه
(برکارند کاف عجمك ضمیله نصب ایدرلر (تاحرف تعلیل (بارعزیزان لامیه (بار بونده اجازت
معناسنه در (صاحب تمیزان اضافتله وقطعله اوقومق جائز (سرای بونك کبی یرلرده خانه
معناسنه‌در (محصول ترکیب) دیدمکه اصحاب نعمتك بخلنه وقوف بولمامش سن الا کدالق علتیله
والاهرکیسه که طمعی برجانبه قویه یعنی ترك طمع ایلیه کریم وبخیل اکا برابرکورینور محك بلورکه
کومش التون ندر (وکدا بلور که ممسك کیمدر یعنی خسیسی کدا بلور که انلره نسنه ویرمز
درویش دیدی اول تجربه ایله دیرمکه متعلقاتی قپوده قورلر ومحکم غلیظلری قپولرنده نصب
ایدرلر یعنی قپوجی ایدرلر تاعلما وصلحایه اجازت ویرمیه‌لرکه ایچرو کروب بولوشه‌لر (وصاحب
تمیزك کوکسنه ال قویه‌لر ودیرلرکه اوده کیمسه یوقدر دیولیکن کرچك دیمش اولورلر * بیت *
انراکه عقل وهمت وتدبیر ورأی نیست * خوش کفت پرده دار که کس در سرای نیست *
انرا راحرف تخصیص (پرده دار قپوجیدر که عرب حاجب دیر (محصول بیت) اول کیمسه نك که
عقل وهمت وتدبیر وفکری یوقدر کوزل دیدی پرده دار که اوده کیمسه یوقدر یعنی بونك کبی

شداد کاب وزنده در لطائع

ردسروری وشمعی

کیمسه‌لر یوق مثابه سنده در * کفتم بعذر آن که ازدست متوقعان بجان آمده اند واز رقعهٔ کدایان
بفغان ومحال عقلست که اکر ریك بیابان درشود چشم کدایان پرشود * باحرف مصاحبت (عذرآن
لامیه‌در (که حرف بیان (دست متوقعان لامیه‌در (متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر امیدلی دیمکدر
والف ونون ادات جمعدر (رقعهٔ کدایان لامیه (بجان بفغان باری حرف صله در (محال عقل لامیه
(که حرف بیان (ریك بیابان لامیه ریك رانك کسری وکاف عجمله قم دیمکدر عرب رمل دیررانك فتحی
ومیمك سکونیله رمال بوندندر (دردالك ضمی وراء مشدد ایله انجو دیمکدر لیکن را بونده سکن اوقونور
پرلفظنه موافق اولمغیچون (چشم کدایان لامیه (پرشود پراوله یعنی کوزلری طویه قناعتدن کنایتدر
(محصول ترکیب) بن درویشه دیدم متعلقان وغلاظ شدادی قپویه قودقلری انکیچوندر یعنی
اول عذرایله درکه احسانلرینی امید ایدنلرك الندن جانه کلمشلر یعنی جاندن بیزار اولمشلر وجرار
رقعه سندن ناله وفغانه حاصلی دیلنجیلر الندن بیزار اولمشلر انکیچون قپولرینه ادم قورلر ومحال
عقلدرکه بیابانك قمی انجو اولسه کدالرك کوزی طویه یعنی اغنیا هرکون برخزینه اوله‌شدرسه
بونلره قناعت کلمز * بیت * دیدهٔ اهل طمع بنعمت دنیا * پرنشود همچنانکه چاه بشبنم * دیدهٔ
اهل طمع لامیه‌لردر (واهلك اضافتی بطنیدر یعنی لامك کسره سنی اشباعله اوقومق کرك موزون
اوله (باحرف مصاحبت (نعمت دنیالامیه در (نعمت تاسنك کسری اشباعله اوقونمق کرك
ناموزون اولمیه دینلرزیاده ناموزون سویلمشلر زیرا انی اشباعله اوقومق بیتی ناموزون ایدر
همچنانکه کافی ساکن اوقومق کرك وزن ایچون دینلراصلا اوزاندن خبرلری یوغمش (چاه قویی
(باحرف مصاحبت (بشبنم چه معناسنه درکیم کیجه ایله یغار عربجه ندادرلر (محصول بیت) اهل
طمعك دیده سی دنیانعمتیله پراولمز یعنی طویمز چاه شبنمله پراولمدیغی کبی یعنی بومحال اولدیغی کبی
اول محالدر * حاتم طایی که بیابان نشین بودا کردر شهر بودی ازجوش کدایان بیچاره کشتی
وجامه برتن او پاره * محصول ترکیب) حاتم طایی صحرانشین ایدی اکرشهرده اوایدی دیلنجیلر
کثرتندن بیچاره ومضطر اولوردی واوزرنده لباس فقرلقدن پاره پاره اولوردی * کفتامن
برحال ایشان رحمت میبرم کفتم نه برمال ایشان حسرت میخوری * محصول ترکیب) درویش
دیدی بن انلرك حالنه رحمت ایلدرم یعنی حاللرینه ترحم ایدرمکه نعمت دنیایه مالکلردر وثواب
کسب ایلمزلر بن دیدمکه اویله دکل بلکه انلرك مالنه حسرت پرسین یعنی حسرت چکرسین
* مادرین کفتار وهردو بهم کرفتار هر بیدقی که براندی بدفع آن بکوشیدمی وهرشاهی که
بخواندی بفرزین بپوشیدمی تانقد کیسهٔ همت همه درباخت وتیر جعبهٔ حجت همه بینداخت *
بیدق شطرنج آلاتندن پیاده دن معربدر (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (براندی یاحرف
حکایه سورردی دیمکدر (باحرف صله (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف تأکید
(کوشیدمی یاحرف حکایه‌دور یشردم یعنی سعی ایدردم (شاهی یاحرف وحدت مراد شاه دیمکدن
کشت دیمکدر شاهدن مراد بونده کشت کافك ضمیله عوام تحریف ایدوب کشت دیرلر کافك کسریله
دیین تحریف عوام ایلمشدر زیرا عجم کافك کسریله اوقور نتکه تتبع ایدنه معلومدر (که حرف
رابط صفت (باحرف مصاحبت (فرزین آلات شطرنجدن برمعروف التدر (بپوشیدمی یاحرف
حکایه بونده اورتردم دیمکدر (تاحتی معناسنه در (نقد کیسهٔ همت لامیه وبیانیه در (درحرف
تأکید (باخت اوینادی دیمکدر یعنی کیسهٔ همتدن نه وارایسه نسنه قومایوب دوکتدی (وتیر جعبهٔ
حجت لامیه وبیانیه‌در (جعبه ترکش معناسنه در (محصول ترکیب) بزدرویشله بوکلماتده ایدك
وایکیمزبری بریمزله کرفتار یعنی قاورشمش ایدك هر بیدقیکه سورردی انك دفعنه سعی ایدردم
یعنی هرنه سوزکه سویلردی انی موجه جوابله ردایدوب قارشیلردم وهر بارکه کشت شاه دیردی انی

رد سروری وشمعی

فرز ينله ستر ايدردم يعني كلامنده هر برحجت و برهان كه سوق ايدردي اني قوي دليللرله منع ودفع
ايدردم تا كيم جميع نقد كيسهٔ همتي دوكتدي يعني سو يليجك سوزي قالمدي بلكه جميع مامِلكني
يعني بيلديكني بالتمام او ينانتدي وافنا ايلدي وحجت بركسنك اوقوني جيعا اتدي يعني حجت ودليلي
قالمدي حاصلي بنمله حجتلشمكه مجالي قالمدي * قطعه * هان تا سپر نيفكني از جملهٔ فصيح * كورا
ردابن سيدعلي جزان مبالغهٔ مستعار نيست * هان ادات تنبيه درا كاه اول غافل اولمه معناسنه پس حاضر باش
دين مسامحه ايلمش (تا ادات تأكيددر بونك كبي يرلرده سپر قلقان ديمكدر نيفكني فعل نفي مستقبل مفرد
مخاطب برقيه سين ديمكدر سپر مفعول صريحي (وازجمله غير صريحي (جملهٔ فصيح لاميه و يا بيانيه
فصيحك جمله سندن و يا فصيح جمله دن (كورا اصلنده كه اورا ايدي حذف وايصال ايلديلر (مبالغهٔ
مستعار بيانيه در (محصول بيت) اكاه اول غافل اولمه قلقانك براقياسين يعني عجز كوسترميه سين
سپر براقق عجز كوسترمكدن عبارتدر فصيح كيمسه نك هجوم وجمله سندن يعني فصاحتله تكلم
ايليندن اوشمه زيرا انك اولمبالغهٔ مستعاردن غيري نسنه سي يوقدر يعني فصاحتله تكلمي طبيعي
دكلدر نشانله طريقيله درحضرت شيخك خطاب عام طريقيله پنديدر فقدبر * دين ورز ومعرفت
كه سخندان سجع كوى * بردر سلاح دار دو كس درحصار نيست * ورز واولك فتحي ورانك
سكونيله فعل امر مفرد مخاطبدر (ورزيدندن سعي ايلك معناسنه (دين مقدم مفعولي (ومعرفت
اكا معطوفدر (كه حرف تعليل (سخن دان سجع كوي بيانيه ايكي وصف تركيبيدن مركبدر
(سخن دان سوز بليجي (وسجع كوي سجع سو يليجي يعني مسجع سوز سو يليجي ديمكدر (بردر برحرف
رد شمعي صله قپوده ديمكدر (قپواوزره دين الحق سو يلمش (سلاح سينك كسريله آلت حربدر (محصول بيت)
دينه ومعرفته سعي وكوشش ايله زيرا سجع كوي سخندان قپوده يراق طوتر اما حصارده كيمسه يوق
يعني سخندان سجع كوي شول حصاره بكزر كه قپوسنده آلت حرب اوله (اما حصارده صواش
اري اولميه يعني معرفتي كسبي دكلدر مستعاردر حاصلي همان نشانلمه دراوته سي يوقدر اندن اوشمه زيرا
ردسروري شوندن بوندن درمه چتمه در (بردر سلاح دار دك معناسني قلعه قپوسنده سلاحي واردين ايي
سلاحدارلق ايده مش زيرا بو كلامدن مراد تشبيه در (يعني اغزلغي نشانلمه اولا ني ايچريسي خالي
قپوسي يراقلي حصاره بكزتمش * عاقبت الامر دايلش نماند ذايلش كردم دست تعدي درا ز كرد
و بيهوده كفتن آغاز وسنت جاهلانست كه چون بدليل ازخصم فرو ماند سلسلهٔ خصومت
بجنبانند چون آزر بت تراش كه بحجت باپسر برنيامد بجنك برخاست كه قال الله تعالى (لئن لم تنته
لارجمنك) دشنام داد سقطش كفتم كريبانم دريدز نخدانش كرفتم * دلياش ضمير در و يشه
راجعدر) ذلياش ضميريده (يعني ادلهٔ قويه ايله اكا غالب اولمغله اني حقير وخوار ايلدم (دست تعدي
لاميه در مجازا (تعدي تفعل بابندن مصدر در دالك كسري يايي صيانت ايچوندرنتكه كتب صرفده
ردشمعي مبين در (درا ز كرد اوزاتدي ديمكدر يعني بكا ال اوزاتدي (معناسني خصومته شروع ايلدي
ردشمعي دين بدسو يلمش (منه سنده تعدي تجاوز معناسنه در اما خصومت معناسنه استعمال اولنور دين
افترا ايلمش زيرا درازكرد بو استعماله مانعدر (بيهوده كفتن آغاز يعني آغاز كرد ديمكدر
بيهوده زايد و باطل معناسنه در (بعض شراح بالين تربت يحيى حكايه سنده دماغ بيهده
بخت وخيال باطل بست بيوريغنده (بيهده هرزه و باطل معناسنه در ديمش (و بونده بيهوده
هرزه معناسنه در ديمش (زيرا هرزه باطل معناسنه در (و بعض شارح هرزه نك معناسنه واصل
ردسروري اولمديغندن حددن بيرون هرزه سوزلر سو يلمش نتكه دائما عادتي بو يله در (سنت بونده سيرت وعادت
معناسنه در (جاهلانه اضافتي لاميه در بعض نسخه ده واو برينه (كه سنت واقعدر واو حرف حال
(و كه حرف تعليل اولور (كه حرف بيان (وچون حرف تعليل (بدليل باحرف مصاحبت و باحرف

ظرف دليل ايله و يا دليلده ديمكدر (فرو ماند عاجز قاله لر معناسنه در زبر ماندن قالمقدر وفرو ماندن
عاجز قالمقدر (سلسلهٔ خصومت بيانيه در (بجنبانند دپره درلر يعني خصومت ايدرلر (چون
ادات تشبيه (آزر زاء معجمه وراء مهمله ايله ابراهيم پيغمبرك عليه السلام اتاسينك آديدر (بت تراشه
اضافتي بيانيه در (بت تراش وصف تركيبيدر تراشيدندن بت يونيجي ديمكدر يعني فني وصنعتي
بت تراشلق ايمش نتكه بعض تواريخده مثبتدر كه انك زماننده انك كبي بت يونار يوغيدي آكر انسان
شكلنده واكر بعض حيوان شكلنده (كه حرف بيان (بحجت باحرف ظرف و باحرف مصاحبت
(باپسر باحرف مصاحبت تقديري باپسرش در حذف ايصال ايلدي (برنيامد چيقشامدي
يعني حجتلشامدي (حاصلي احتجاجده غلبه ايده مدي جنكه قالقدي (يعني اوغليله جنكه
مباشر اولدي نتكه كلام شريفده بيورركه (اراغب انت عن آلهتي يا ابراهيم لئن لم تنته لارجمنك
واهجرني مليا) * دشنام داد سقطش كفتم كريبانم دريد زنخدانش كرفتم * همزه حرف استفهام
راغب اسم فاعلدر علم بابندن عن حرفيله استعمال اولنسه اعراض معناسنه در (انت ضمير مرفوع
منفصل محلا مرفوع فاعل راغب در (عن حرف جر راغبه متعلقدر (الهه الهك جمعيدر
بونده اصنام مراددر يا ضمير متكلم محلا مجرور مضاف اليه در بنم معبودلرمدن ديمكدر (يا حرف ندا
(ابراهيم منادي (لئن لام حرف موطئهٔ قسم (ان حرف شرط (لم تنته فعل جحد مطلق
حرف شرط معناسني استقباله نقل ايلمشدر (لئن لم تنته جملهٔ شرطيه (لارجمنك لام حرف جواب
قسم (ارجم فعل مضارع متكلم وحده در رجمدن بونده مراد شتم وذمدر شيطان رجيم بوندندر
يعني لعنله مرمي معناسنه و بعضيلر ديديلر كه مراد رجمدن طاش اتمقدر زيرا رجمك معناسي
رمي بالرجام در ديمشلر رانك كسريله كه رجمه نك جمعيدر همزه ولمزة وزني اوز رينه (يعني سني
طاشلرله اورورم يا اوله سين و يا بندن قچاسين (ونون مثقله حرف تأكيد (وكاف ضمير منصوب
متصل مفعولي والله البته سني رجم ايدرم ديمكدر (واهجرني واو حرف استيناف اهجر فعل امر
مفرد مذكر مخاطبدر نصر بابندن ونون حرف وقايه و يا ضمير منصوب متصل مفعولي (بندن
ايرل ديمكدر واهجرني تقديرنده (مليا زمانا طويلا ديمكدر ظرف زمان اولمغله منصوبدر
(محصول تركيب) عاقبت الامردر و يشك اثبات مدعا ايچون دليلي قالمدي آني غلبه سببيله
ذليل وحقير ايلدم تعدي الني بكا اوزاتدي يعني بني اوردي دخي باطل سو يلمكه باشلدي وجاهللرك
رسم وعادتيدر كه چون دليل ايله خصمدن عاجز قالوب زبون اوله لر خصومت زنجيريني دپره درلر
يعني خصومت ايلمكه باشلرلر آزر بت تراش كبي كه احتجاجده اوغليله چيقشامدي جنكه قالقدي
يعني اوغليله صواشه باشلدي يعني حضرت ابراهيم بته طپمقدن نهي ايدوب خدانك عبادتنه
دعوت ايلديسه ديدي يا ابراهيم سن بنم معبودلرمدن اعراضمي ايدرسين والله اكر بو اعراضدن
منتهي اولمزسك يعني بوندن يغلنوب منتهي اولمزسك البته سني رجم ايدرم يا دل ايله ياطاشله
تا كيم يا اوله سين و يا بندن قچاسين ايرل بندن و بني ترك ايله نيجه زمان سني كورميه يم درويش
بكا سوكدي بنده اكا نا معقول سو يلدم اولده يقامي يرتدي بنده صقالنه ياپشدم حاصلي
دو كشمكه باشلدق * بيت * اودرمن ومن در وفتاده * خلق از پي مادو آن وخندان *
ايكي يرده درحرفي ادات صله در (فتاده اكثر نسخ هاء رسميله واقعدر (و بعضنده (فتاديم واقعدر
(ليكن اندنده مراد بودر دوشدك ديمكدر (او مبتدا (فتاده خبردر (وخلق مبتدا (پي مالاميه
(دوآن صفت مشبهه در (دويدندن يلك معناسنه وخندانده خنديدندن صفت مشبهه در
خبر مبتدا معقدر (شدند و يا بودند اولور (محصول بيت) اول درويش بكا و بن اكا دوشدك يعني
يري بريمزله چكشه وصواشه دوشدك خلق بزم اردمزجه يلكن وكولكن اولديلر يعني يلرك

وكوزلك ازديمزه دوشديلر * انكشت تعجب جهانى از كفت وشنيد مابد ندان * انكشت تعجب
بيانيه و يالاميه درمجازا (جهانى ياحرف نسبت (جهان خلق ديمكدر (كفت وشنيد اسم مصدردر
ديمه وايشمه معناسنه (كفتن (وشنيدن معناسنه مصدردر دين خطا ايلمش (مايه اضافت
ردشمعی
لاميـه در (باحرف ظرف (دندان ديش ديمكدر (محصول بيت) جهـان خلقنك تعجب برمغى
برم ديمه مزدن وايشتمامزدن ديشنده ايدى يعنى تعجب ايدوب برمقلرين اصرر لردى تنكه مقام
تعجبده عادتدر برمغى ديشه المق برمق اصرمق معناسنه در * القصه مرافعهٔ اين سخن پيش قاضى
برديم و بحكومت عدل راضى شـديم تا حاكم مسلمانان مصلحتى بجويد و در ميـان توانكران
و درويشان فرقى بكويد قاضى چون هيئت مابديد ومنطق مابشنيد سر بجيب تفكر فرو برد
و بعداز تأمل بسيارسر برآورد و كفت اى انكه توانكران راثنا كفتى و بردرويشان جفاروا داشتى
بدآن كه هرجا كه كلست خارست و باخمر خمارست و برسر كنج مارو انجا كه درشهوارست نهنك
مردم خوارست لذت عيش دنيارالدغهٔ اجل در پسست ونعيم بهشت راديوار مكاره در پيش *
القصه محصل كلام (مرافعهٔ اين سخن مصدرك مفعولنه اضافتيدر (و برديمك مقدم مفعول اولى
(و پيش قاضى ثانيسى (مرافعه ايكى خصم دعوى ايله حاكم قتنه وارمغه ديرلر مفـاعله بابندن
مصدردر (باحرف صله (حكومت مصدردر حكم معناسنه (عدله اضافتى لاميه در (وعدل بونده
عادل معناسنه در (بعضى نسخه ده قاضى عدل واقعدر (راضى شديمك مفعول صريحى (و بحكومت
غيرصريحى (تاحرف تعليل (حاكم مسلمانان لاميه (مصلحتى بجويدك مقدم مفعولبدر (و ياحرف
وحدت (در حرف ظرف (ميان توانكرآن لاميه (درويشان ا كامعطوف (فرقى ياحرف وحدت
و ياحرف تنكير (فرق بكويدك مفعول صريحى ودرميان غيرصريحى (قاضى مبتدا (چون ادات
تعليل (هيئت مالاميه (و بديدك مقدم مفعولى (ومنطق ماده لاميه در (و بشنيدك مقدم مفعولبدر
(منطق مصدرميميدر نطق معناسنه (بونده مرآد حاصل بالمصدردر كه كلامدر (باحرف صله
(جيب تفكر لاميه درمجازا (سرفرو بردك مفعول صريحى (و بجيب غيرصريحى (وجملهٔ فعليه
جواب تعليلد ر (وتعليل جوابيله خبرمبتدادرفتدبر (فرو بونك كبى يرلرده تأكيد افاده ايدرا كرچه
فى الجمله اشاغه لق معناسنـه دلالت ايدرتامل (بسيار مصدرك فاعلنه اضافتيدر (سر برآوردك
مفعول بهى (و بعد مفعول فيهى (برآورد قالدردى ديمكدر (اى حرف ندا (آن كه تقديرى
(آن كس كه در (توانكران را كفتى نك مفعـول اولى (وثنا ثانيسى (وجفـاداشتى نك مفعول
اول صريحى (ورواثانيسى (وبردرويشان غيرصريحى (داشتى فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(در شهوار بيانيـه غايتله ايو وارى يعنى صافى وايرى انجو يعنى بيوك شاهانه ديمكدر (حاصلى
پادشاهه لايق انجو (نهنك مردم خوار بيانيه (نهنك تمساح ديمكدر كه نيل دكزنده
چوق اولور ليكن انجو اولان دكزده تمساح اولمقـده نظر وار مكركيم كلام ادعائى اوله
(مردم خوار وصف تركيبيدر (لذت عيش دنيـا لاميه لردر (ورا حرف تخصيص (لدغهٔ اجل
لاميه درمجازا (لدغه لامك فتحى و دالك سكونيـله اصلنده عقرب صوقونديسنه ديرلر پس
ردابن سيد على وسرورى
مصدر معناسنى و يرنلر اصابت ايلمامشلر زيرا مصدرى لدغ وتلداغ كلور (نعيم بهشت لاميـه
(ورا حرف تخصيص (ديوار مكاره بيانيه (مكاره مكروهك جمعيـدر بوكلام حديث شريفه
تلميحدر قال عليه الصلوة والسلام (حفت الجنة بالمكاره والنار بالشهوات) (حفت فعل ماضى
ردشمعی
مفرد مؤنث غائبـه مبنى للمفعول قاپلندى ديمكدر احاطه دن عبارتدر تزيين اولندى دين خطا
سو يلمش يعنى جنت زحمت ومشقتله قاپلندى حاصلى جنته داخل اولمق استين تكاليف شرعيه يى
اختيار ايلمك كرك (محصول تركيب) حاصل كلام بوسوزك يعنى اغنيـا ايله فقرا بينى تشخيص

وتميز

وتمييز ايلمك سوزينى قاضى قتنه ايلتدك يعنى بومدعايى قاضى يه عرض ايلدك وقاضى عادلك حكومتنه
راضى اولدق تا كيم مسلمانلرك حاكمى بر مصلحت ارايوب بوله واغنيا ايله فقرا بيننده برفرق تمييز
سو يليه قاضى چونكيم درويشله بزم هيئت وشكلمزى كوردى وكلاممزى ايشتدى باشنى تفكر
يقاسنه ايلتدى وچوق فكردن صكره باشنى قالدردى وديدى اى شول كيمسه كه اغنيايه ثنـا
سو يلدك يعنى دعا وثنارينه مشغولسين ودرويشلره جفايى جائز كوردك يعنى درويشلرى ذم
وقدح ايدرسين سن بيلكه هرنه يرده كل وار البتة دكن وار وهر يرده كه خمر وار خمار وار يعنى البتة
خمر خمار ويرر وهرنه يرده كه دفينـه وار البتة انى بكلرمار وار زيرا دفينه يى قرق ييلدن صكره
اژدر تصرف ايدر ديرلر وشول يرده كه درشهوار وار نهنك مردم خوار وار يعنى هرشىٔ ضـدندن
خالى دكل دنيا ديرلكى لذتنك اجل صوقونديسى اردنده در يعنى حياتدن صكره ممات ضروريدر
وجنت نعمتلرينـك ديوار مكاره اوكنده ده يعنى جنته داخل اولمغه اول نيجه زحمت ومشقت
چكمك كرك ديوار مكارهدن مراد موانع شديده ديمكدر * بيت * جور دشمن چه كنـد كرنكشد
طالب دوست * كنج ومار وكل وخار وغم وشادى بهمند * مصراع اول قلبه محمولدر تقديرى طالب
دوست كرنكشد جور دشمن چه كند (نكشدك فاعلى طالب دوستدر (وجور دشمن مفعولى (جور
دشمن لاميه (طالب دوست اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (بهمند نون ودال استك ادات جمعيدر
(محصول بيت) دوستك طالبى يعنى دوسته طـالب اكر دشمنك جورينى چكمزسه نه ايلريعنى
نيه قادردر والندن نه كلور البته چكمك لازمدر (مصراع ثانى مقـام تعليلده در زيرا دفينه ايله
مار يله در وكل ايله خار بيله در وغم ايله شاديلق بيـله در * نظرنكنى در بستان كه بيد مشكست
وچوب خشك همچنان درزمرهٔ توانكران شاكرند وكفور ودرحلقهٔ درويشان صابرند وضجور *
نكنى فعـل نفى استقبال مفرد مخاطب استفهامى متضمن نظر ايلمزمبسين ديمكدر (درحرف صله
(بستان عرب واوسز استعمال ايدر وعجم واو ايله (كه حرف بيان (بيد مشك لاميه در (بيـد
سكوت در عربجـه خلاف ديرلر اما بيد مشك قواق جنسندن برنوع در كه كوزل قوقوسى
وار (چوب خشك بيانيه در (زمرهٔ توانكرانده بويله در (كفور فعول فاعل معنـاسنه در كفران
نعمت معنـاسنه (در حرف ظرفدر ايكى يرده بيله (حلقهٔ درويشان بيانيه تفنن بيوروب انده
زمره ديدى وبونده حلقه (ضجورده فعول فاعل معناسنه در مقابلى صبوردر ضجرتدن مشتق
كوكل طارلغى معنـاسنه (محصول تركيب) بستانه نظر ايلمزمبسين كه انده بيد مشك ده چوب
خشكده وار ينه بونك كبى اغنيـا بلوكنده شاكرده وار كفران نعمتده وخلقهٔ درويشانده
صبورده وار ضجورده يعنى فقره تحمل ايليوب اظهار عجز وضجرت كوسترلر * بيت * اكر ژاله
هر قطرهٔ درشدى * چو خرمهره بازار از و پرشدى * ژاله بونده چه معناسنه در كه كيجه يغار
ردشمعی
(قطرهٔ يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسـل همزه حرف وحدتدر دين غلط سو يلمش
(در تخفيف را ايله در ضرورت وزن وقافيه ايچون (چو ادات تشبيـه (خرمهره اشك
بونجغينه ديرلر (ازو اصلنده ازاو ايدى حذف وايصال ايله ازو اولدى (او ضميرى دره راجعدر
(محصول بيت) اكرچه نك هر برقطره سى لؤلؤ اوليـدى خرمهره دن كبى بازار اندن طوپطلو
اولوردى كثرتنـدن (قصه دن حصه بودر كيم نه هر برغنى سخى وكـريمدر ونه هر
بر درويش اهل توكل وقناعتـدر * مقربان حضرت حق جل وعلا توانكرانند درويش
سيرت ودرويشانند توانكر همت مهين توانكران آنست كه غم درويشان بخورد وبهين
درويشان ان كه كم توانكران نكيرد قال الله تعالى (ومن يتوكل على الله فهو حسبه) * مقربان
حضرت حق لاميه وبيـانيه در ومبتدا (توانكرآن خبرى (درويش سـيرت وصف

ترکیبی در صفت توانکران (درویشاند توانکرانه معطوف (توانکر همت وصف ترکیبی
صفت درویشاندر (مهین توانکران لامیه در (مه میمك کسری وهاء اصلیه ایله اولودیمکدر
بزرك معناسنه (ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید اولویه منسوب دیمکدر معنای لا زمیسی
اولور قدر بونده مبتدا واقعدر (آنست خبری (که حرف بیان (غم درویشان لامیه ومبتدا
(بخورد فعل مضارع مفرد غائب خبرمبتدا درویشلرك غمین یه دیمکدر (و بهین درویشان
لامیه (بهین مهینه معطوف (بهبانك کسری وهاء اصلیه ایله یك دیمکدر (و یانون سابق کبی (انکه
تقدیری آنست که در (کم توانکران لامیه درکم کاف عربك ضمی ومیم مشدد ایله عربید ریك
دیمکدر آستین معناسنه (غم درویشان بخوردك مقدم مفعولی اولد یغی کبی (کم توانکران
نکیردك مقدم مفعولیدر (بعض نسخه ده کم توانکران کیرد واقعدر (کم غنده اکسك معناسنه در
اما بونك کبی یرلرده ترکدن کنایتدر (معناسی اغنیایی ترك طوته یعنی اکابری ترك ایلیه حاصلی
حطام دنیا ایچون انلره عرض حاجت واظهار عجز ایلمیه بلکه توکل و قناعتی پیشه ایدینه
نتکه کلام شریف بیورر (من اسم شرط (یتوکل تفعل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب
فعل شرط (علی الله جار و مجرور فعل شرطه متعلقدر (فهوفا جواب شرطه داخلدر (هوضمیر
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (حسبه لفظا مرفوع خبرمبتدا وجملهٔ اسمیه جواب
شرط (حسب حانك فتحی وسینك سکونیله اسماء افعالدندر کافی معناسنه (محصول ترکیب)
قاضی بیورر که حضرت خدانك مقربلری درویش سیرتلی اغنیادر واغنیاهمتلو درویشلردر
(حاصلی خدانك مقبوللری ایکی طائفه در بریسی صورتا غنی وسیرتا درویش اولاندر (وبریسی
صورتا درویش وسیرت وهمتده غنی اولاندر (اغنیانك اولورغی اولدر که غم درویشانی یید
(یعنی انلرك رعایتیله مقید اوله (ودرویشلرك ایی رکی اولدر که اغنیانك آستینی ابرام والحاح ایله
طوتمیه یعنی انلردن برنسنه دیلمیه (ویااغنیایی کلیا ترك ایلیوب انلره عرض حاجت واظهار
فقر ایلمیه (نتکه خدا بیورر هر کیمسه که خدایه توکل ایلیه الله تعالی اکا کافیدر غیره
احتیاج ایتدرمز * پس روی عتاب ازمن بدرویش کردو کفت ای که کفتی توانکران مشتغل
مناهی اند ومست ملاهی نعم طائفهٔ چنین که کفتی هستند قاصرهمت وکافرنعمت ببرند و بنهند
ونخورند وندهند اکر بمثل باران نبارد ویاجهان طوفان برارد باعتماد مکنت خویش ازمحنت
درویش نپرسند وازخدای تعالی نترسند وکویند * پس اندن صکره دیمکدر (روی عتاب لامیه در
مجازا (بدرویش باحرف صله ای که تقدیری ای انکه درحذف وایصال واقع اولدی (مشتغل
مناهی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدرمست ملاهی لامیه مناهی شریعت نهی ایلدیکی امور در
(بعض نسخه ده مناهی یرینه تباهی واقعدر باطل و فاسد ایشلر معناسنه (وملاهی لهوك
جمعیدر بازی دیمکدر یعنی اویون (نعم نونك وعینك فتحه لریله حرف تصدیقدر (طائفهٔ
یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (وحدت ایچوندردین غلط سویلدی (قاصرهمت (وکافر ردشمعی
نعمت وصف ترکیبلردر اضافتلرین تجویز ایدنلر قاصرهمتلرایمش (ببرند فعل مضارع جمع ردابن سیدعلی
غائب ایلدرلر یعنی مالی (بنهند ینه مذکور کبی قورلر (یعنی صقلرلر دیمکدر (نخورند فعل وشمعی
نفی استقبال جمع غائب یمزلر دیمکدر بعض نسخه ده باایله دوشمش بخورند کندیلری یرلر
معناسنه (ندهند سابق کبی ویرمزلر (یعنی خیراته صرف ایلمزلر دیمکدر (بمثل مثلا معناسنه در
(نبارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب یغمیه دیمکدر (جهان باردك مقدم مفعولیدر (طوفان
مبتدا برارد خبری (طوفان چوق یغمور وچوق صوکه قبلهدق یرقومیه (برارد فعل مضارع
مفرد غائب احاطه ایلیه (یعنی قپلیه (باحرف مصاحبت (اعتماد مصدر در افتعال بابندن

طایغق

طایغق وسویکمك (مکنت قدرت معناسنه مصدر در (لیکن ثلاثیدن فعل مستعمل دکلدر
(خویش واو رسمیله کندی دیمکدر (اعتماد مکنت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وخویشه
اضافت لامیه (محنت درویش لامیه در (نپرسد فعل نفی استقبال جمع غائب صورمزلر
(نترسند ده بویله در قورقمزلر (محصول ترکیب) (پس عتاب یوزینی بندن درویشه
ایلدی بوسوزاول معنایه اشارت ایدر که قاضی شیخی اغنیایی مصدقا درویشان اوزرینه
ترجیح ایلدیکنه یعنی ایلدیکیچون تخطئه ایلمش اوله فتدبر یعنی قاضی کلام عتاب آمیزینی بندن
درویشه صرف ایلدی ودیدی ای شول کیمسه که دیدك اغنیا مشتغل تباهیلردر ومست ملاهی
یعنی لهو ولعبك مستلریدر کرچك بونلردن برطائفه دیدیکك کبیدرلر قاصرهمت وکافرنعمت یعنی
همتسز وکفران نعمت درلر مالی ایلدرلر وخزینه لرینه قورلر ویمزلر وخیراته صرف ایدوب
کیمسه یه ویرمزلر ویاکندیلری یرلر اما کیمسه یه ویرمزلر اکر مثلا باران یغمیوب عالم قحط اولورسه
وسر بسر جهانی طوفان قپلرسه کندیلرك قدرتلرینه اعتمادله درویشك محنت وعذابندن
صورمزلر وخدادن قورقمزلر و دیرلر * بیت * کرازنیستی دیکری شد هلاك * مراهست
بط رازطوفان چه باك * نیستی یاحرف مصدر (دیکری یاحرف وحدت (مرا بنم دیمکدر (راحرف
تخصیصدر (بط بانك فتحیله قازمعناسنه در اصلنده مشدددر لیکن عجم تخفیف ایدر (راحرف
تخصیص (ویا ادات مفعول قازك و قازه دیمکدر (باك بای عربیله ایمنمك وقایرمق دیمکدر که
عربجه مبالات دیرلر (محصول بیت) مذکور اغنیادیرکه اکر یوقلقدن برغیری کیمسه هلاك اولدیسه
بنم واردر قازك طوفاندن نه باکی واردر زیرا غرق اولمز یعنی کندیلرك مالی ومالنه اعتماد ایدوب
بویله دیرلر امافقرا جانبنه نظر والتفاتلری یوق * بیت * وراکبات نیاقا فی هوادجها * لم یلتفتن
الی من غاص فی الکثب * واو حرف رب در تقدیری رب نساء راکبات در (راکبات راکبة جمعیدر
اسم فاعل جمع مؤنثدر موصوفه اعتماد ایلدیکیچون عمل ایلمشدر (نیاق ناقه نك جمعیدر دیشی دوه لره
دیرلر لفظا منصوب مفعولیدر (راکباتك فی هوادجها جار ومجرور جملهٔ ظرفیه حالدر (نیاق دن که
مفعول راکبات در (هوادج هودجك جمعیدر برنوع محفه در که دوه نك اوزرینه بریغی اوررلر
انجق اوستی اورتلی اولور عورتلره مخصوصدر ارلر ایچنده اوتورمز مکه خلقی عرفاته چیقدقده قزلری
وکلنلری هودجلرله چیقارحج ایلینلر بلور ضمیرمؤنث راکباته راجعدر ایکی فصیح لغتك بریسی
اوزره یعنی هوادجها وهواد جهن لغتدر النساء فعلت وفعلن کبی نهایتی بونده ها اولور انجق
ضرورت وزن ایچون (لم یلتفتن فعل جحد مطلق جمع مؤنث غائبه التفات ایلمدیلر دیمکدر
جواب رب در (الی من غاص الی حرف جر فعل جحده متعلق (من محلا مجرور اسم موصول (غاص
فعل ماضی مفرد مذکر غائب اجوف واوی طالدی دیمکدر غوصدن مشتقدر اکثر صویه طالمقده
استعمال ایدرلر غواص بوندندر (فی الکثب فی غاص یه متعلقدر (کثب کافك وثاء مثلثك ضمه لریله
کثیبك جمعدر سررسر یرك جمعی اولدیغی کبی قومك چوقلغنه دیرلر (محصول بیت) ناقه لره راکب
چوق نسا اول ناقه لر انلرك هودجلری التنده اولدقلری حالده اول نساء التفات ایلمدیلر قوملره
طالوب بتان کیمسه یه یعنی دوه لره بنن خاتونلر حاصلی دوه اوزره هودجلره راکب اولان خاتونلر
قومه بتابتا کیدن پیاده لره التفات ایلمدیلر دیمکدر بو بیت ماقبلنی توضیح وتنویر طریقیله کلمشدر
* بیت * دونان چوکلیم خویش بیرون برند * کویند چه غم کرهمه عالم مردند * دونان جمع دوندر
الف ونون ادات جمعدر (چو حرف تعلیل (کلیم خویش لامیه (وبرندك مفعول اولی (و بیرون
ثانیسی (کویند جواب تعلیلدر (محصول بیت) الچقلر چونکه کندی کلیمنی صودن قورتردیلر
یعنی محنت وبلای دنیادن خلاص بولدیلر دیرلر نه غم اکر جمیع عالم اولدیسه حاصلی همان

کندی نفس خبیثنی تدارك ایدوب قایر ر غیریله هیچ مقیـد اولمز اما ایلر کندی نفسنی قیردیغی
کبی سائر خلقیده قایر ر بلکه سائری نفسندن تقـدیم ایدر نتکه کتابلرده بعض کیمسه لردن نقل
ایدرلر * قومی برین صفت که بیان کردم وطـائفهٔ دیکر خوان نعم نهـاده وصلای کرم درداده
ومیان بخدمت بسته وابر و بتواضع کشاده طالب نامند ومغفرت وصاحب دنیا وآخرت * قومی
یاحرف وحدت (وطائفهٔ دیکر بیانیه (یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت در ردشمعی
دیین غلط سویلمش (خوان نعم لامیه در زیرا خوان سفره (ونعم طعـاملر معناسنه اکرچه نعم جمع
نعمتدر وطعامدن اعم (خوانی طعام معناسـنه اخذا یلین بلمزایمش (صلای کرم لامیه (در حرف رد سروری
تأکید (داده ویرمش یعنی احسـان وکرمنی عام ایلمشلر وعلمـا وفقرانك خدمتنه بل بغلمشلر (ابرو
همزه نك فتحی و بانك سکونی وواو اصلیه ایله قاش معناسنه در (کشاده نك مفعول صریحی (و بتواضع
غیرصریحی (طـالب نام اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ونون ودال استك جمعیدر (محصول ترکیب)
قاضی دیرکه بر قوم بو صفت اوزره در که بیان ایلدم و بر طائفه دخی نعمتلر سفره سنی قومش یعنی نعمت
سفره سنی دوشه مش وکرم واحسان صلاسنی ویرمش یعنی کرم واحسانی تعمیم ایلمش وتواضعله
قاشین اچش یعنی کرمش یعنی یوزین وکوزین بوروشدروب اضطرابدن قاشین چاتمز بلکه لطف
ایلمکدن حظ ایلرانی نامك طالبلریدر یعنی ایلکله اکلمغه طالبلردر تا کیم ذکر خیر مغفرتلرینه سبب اوله
وصاحب دنیا وآخرتدرلر یعنی هم دنیاده خیرایله مذکورلردر وهم آخرتده یعنی اولدکلرندن صکره
ینه خیرایله اکلورلر * چون بندکان حضرت پادشاه عالم مؤید من عندالله مظفر ومنصور علی
الاعـداء مالك ازمة الانام حامی ثغور الاسلام وارث ملك سلیمـان اعدل ملوك زمان مظفر
الدین ابو بکر سعد ادام الله ایامه ونصر اعلامه * ظاهر بودر که بو القاب ذکر قاضی جانبندندر
(چون ادات تشبیه (بندکان حضرت پادشاه لامیه لردر (بندکاندن مراد پادشاه ملازمتندن اولان
اکابردر عالمه اضافت لامیه در بعض نسخه ده عالم یرینه عادل واقعدر (مؤید تفعیل بابنـدن
اسم مفعولدر محکم دیمکدر (من عندالله مؤیده متعلقدر (مظفرده تفعیـل بابندن اسم مفعولدر
بونده غالب معناسنه در (منصور معروف (علی الاعداء مظفر ومنصوره متعلقـدر علی سبیل
البدل (مالك ازمة الانام مالکك ازمه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیـدر (ازمه زمامك
جمعیـدر انامه اضافتی لامیه در (انام معرف باللام اولیجق ازمه یه تا لازمدر اولمایجق لازم دکل
فتدبر (زمام اویان دیزکنی (وانام خلق معنـاسنه در (حامی ثغور الاسلام لامیه لردر (حامی حافظ
معناسنه در حمایتدن حامینك ثغوره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در ترکیب عربی اعتبار اولنسـه
حامینك یاسی ساکن تلفظ اولنور اما فارسی اعتبار اولنسـه مکسور اوقونور (ثغور ثغرك
جمعیـدر دشمندن خوف ایده جك یردیمکدر (وارث ملك سلیمان سابقا ایکی قرینه کبیدر اضافتده
واعرابده (اعدل ملوك الزمان لامیه لردر (اعدل اسم تفضیل (مظفر الدین پادشاهك لقبیـدر
(وابو بکر کنیتی تقدیری ابو بکر بن سعددر (ادام فعـل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن
مقام دعاده واقعدر (الله لفظا مرفوع فاعلی (وایام لفظا منصوب مفعولی (ونصر اعلامه بوده
اعرابده قرینهٔ سابقه کبیـدر (اعلام علمك جمعیدر سنجاقلر دیمکدر (محصول ترکیب) بو ذکر
ایلدیکمز اصحاب خیرات اغنیا پادشاه زمانك بنده لری کبیـدر یعنی پادشاه عالمك اعیان واکابری
مذکور اغنیا کبی اصحـاب لطف وکرمدر که اول پادشاه مؤید من عندالله در دخی اعدا اوزرینه
مظفر ومنصوردر جمیع خلقك زماملرینـك مالکیدر یعنی جمیع خلایق اکا مطیعدر اسـلام
بندرلرینك حافظیدر یعنی دشمن کلجك یرلری حفظ ایدر سلیمان ملکنك یعنی تختنك وارثیدر
نتکه دیباجه ده مفصل بیان اولندی ایدی زمان پادشاهلرینـك عادلی کبیدر مذکور القابله ملقب

واوصافله موصوف مظفر الدین ابو بکر بن سعد در الله تعـالی ایامنی دائم ایلسون یعنی عمرینی
ودولت وسعادتنی باقی وثابت ایلسون وسنجاقلرینی منصور ومظفر ایلسون هر نه جانبه توجه ایدوب
حرکت ایدرسه * قطعه * پدر بجای پسر هرکز این کرم نکند * که دست جود تو با خاندان آدم کرد *
پدر مبتدا (باحرف صله (جای بونك کبی یرلرده تحسین لفظ وتکمیل وزن ایچون کلور وجائزدر
حق معناسنه اوله (و پسره اضافتی لامیه اوله (نکندك بجای پسر مفعول غیر صریحیـدر
(واین کرم صریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (که حرف بیان ویارابط صفت (دست جود تو
لامیه در مجازا ومبتـدا وتو یه اضافتی لامیه در (با حرف صله (خاندان آدم لامیه در (وکردك
مفعـول غیر صریحی و جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) اتا اوغوله هرکز بو کرمی
ایلمز که سنك جودك الی خاندان آدمه ایلدی یعنی اولاد وذریات آدمه سن ایلدیکك لطف
وکرمی کیمسه کندی اولادینـه ایلمز * خدای خواست که بر عالمی بخشاید * ترا برحمت خود
پادشاه عالم کرد * خدای مبتـدا (خواست خبری (که حرف بیان (عالمی یاحرف تنکیر (ویا
حرف نسبت عالمه ویا عالمه منسوب اولنه دیمکدر (بخشاید فعل مضارع مفرد غائبدر بخشاییدندن
اسرکمك یعنی ترحم ایلمك دیمکدر (تراسنی دیمکدر (باحرف مصاحبت (رحمت خود لامیه (پادشاه
عالمه لامیه در (تراکردك مفعول صریح اولی و پادشاه عالم ثانیسی و برحمت غیر صریحی (محصول بیت)
الله تعالی دیلدیکه عالمه ویا اهل عالمه ترحم ایلیه پس سنی کندی رحمتیله عالمه پادشاه ایلدی یعنی سنی
خدای تعـالی عالمه رحمت کوندردی حضرت محمد علیه الصلوة والسلامك امتنی رعایت ایلیه سین
حضرت محمد صلی الله علیه وسلمی ایکی عالمه رحمت کوندردیکی کبی * قاضی چـون سخن بدین
پایه رسانید وازحد قیاس ماسب مبـالغه در کذرانید بمقتضای حکم قضا رضا دادیم وازمامضی
در کذشتیم و بعذر ما جری طریق مدارا کرفتیم وسر بتدارك برقدم یکدیکر نهادیم و بوسه راه مدارا نسخه
برسر وروی همد یکرد آدیم وختم سخن بدین دو بیت بود * قاضی مبتدا (چون ادات تعلیل (سخن
رسانیدك مفعول صریحی (و بدین پایه غیر صریحی (پایه مرتبه دیمکدر (رسانید فعل متعدیدر
ایرشدردی دیمکدر (حد قیاس ما لامیه لردر (وکذرانیدك مفعول غیر صریحی (اسب مبالغه
بیانیه ومفعول صریحی (در حرف تأکید (کذرانید فعل ماضی مفرد غائبدر (کذرانیدندن
(الف ونون ادات تعدیه درکچوردی دیمکدر (با حرف صله (مقتضای حکم قضا لامیه لردر
(ودادیمك مفعول غیر صریحی (ورضا صریحی (وجملهٔ فعلیه جواب تعلیل وجملهٔ تعلیلیه خبر
مبتدادر (ما اسم موصول (مضی فعل ماضی مفرد مذکر غائب جملهٔ فعلیه صلهٔ موصولدر (در حرف
تأکید (کذشتیم فعل ماضی متکلم مع الغیر کچدك دیمکدر (باحرف مصاحبت (عذر ما جری
لامیه (وماموصول (وجری فعـل ماضی مفرد مذکر غائب جاری اولدی (یعنی مرور ایلدی
دیمکدر (طریق مدار لامیه (اصلی مدارات درلیکن عجم مفاعله بابنك ناقصندن تاء مصدرك حذفیله
استعمال ایدر (سر نهادیمك مفعول صریحی (و بتدارك غیر صریحی (برقدم یکدیکرده بو یله در
وقوم یکدیکر لامیه در بری بریمزك قدمنه تدارکله باشمزدن قودق (و بوسه دادیمك مفعول
صریحی (و برسر وروی همدیکر غیر صریحی (ختم سخن لامیه در (یعنی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول ترکیب) قاضی سوزی چونکه بو مرتبه یه ایرشدردی و بزم حد قیاسمزدن
اسب مبالغه یی کچوردی حکم قضا مقتضاسنه رضا ویردك ومامضادن کچدك وماجری عذریله یعنی
ارامزده کچن جنك وجدال عذریله یعنی بو سببله مدارا طریقنی طوتدق وتدارکله بری
بریمزك ایاغنه باشمز قودق یعنی احوالمز حد تعزیره وآرمشیدی کچن غوغا ایچون پس مصالحه
طریقین طوتدق قبل شرعدن بزه برنسنه توجه ایلمسون دیو و بری بریمزك رو ینه بوسه ویردك

يعنى او پشدك نتكه حالت مصالحه‌ده عادتدر وسوزك ختمى وتمامى بو ايكى بيتله اولدى *قطعه*
مكن ز كردش كيتى شكايت اى درويش * كه تيره بختى اكرهم برين نسق مردى* كردش كيتى
لاميه در (كردش اسم مصدر دردونش معناسنه (كرديدندن كاف عجمك فتحيله (وكيتى كاف
عجمك كسريله جهان ديمكدر (كه حرف تعليل (تيره بخت وصف تركيبيدر سيه بخت معناسنه
(وياضمير خطاب (نسق نونك وسينك فتحه لريله اسلوب وطريق معناسنه (هم بونده تحسين
لفظ وتكميل وزن ايچون كلمشدر (مع معناسنه‌در ديين معلومدر كه نه همك معناسنى بلورمش نه
معنك (مردى فعل ماضى مفرد مخاطبدر مردندن (محصول بيت) جهان كردشندن يعنى دونشندن
شكايت ايلمه اى درويش زيراسيه بختسين اكر بو اسلوب وطريق اوزره اولورسك يعنى در ويشلك
توكل وقناعتدر وتسليم ورضا درويشه شكايت لايق دكل زيرا شكايت بدبختلقدر* توانكرا
چو دل ودست كامرانت هست * بخور ببخش كه دنيا وآخرت بردى *توانكرا الف حرف ندادر
چو حرف تعليل (دل كوكل (دست كامران بيانيه (بخور فعل امر مفرد مخاطب (ببخش ده بويله‌در
بخشيدندن (كه حرف تعليل (بردى فعل ماضى مفرد مخاطبدر بردندن ايلتدك ديمكدر
(محصول بيت) اى توانكر چونكه مراد سوريجى الك وكوكلك واردر يعنى چونكه خدا سكا
مرادك ويردى يى وبغشله زيرا هم دنيا وهم آخرت كتودك يعنى دنيا وآخرت سنك اولدى
حاصلى يمكله دنيا وبغشلمغله آخرت سنك اولدى يعنى ييوب ويرمكله دنيا واخرته مالك اولدك
*باب هشتم درآداب صحبت *باب هشتم بيانيه (اداب ادبك جمعيدر خيرلى خو بلرك اجتماعنه
ديرلر اديب شول كشى‌يه ديرلر كه خيرلى خو يلرانده جمع اوله (صحبته اضافتى لاميه‌در * حكمت *
مال از بهر آسايش عمرست نه عمر از بهر كرد كردن مال عاقلى را پرسيدند نيكبخت
كيست وبدبخت كه كفت نيكبخت آنكه خورد وكشت وبدبخت آنكه مرد وهشت * مال
سكون لامله مبتدا وما بعدى خبرى (بهر آسايش عمر لاميه لردر (آسايش ديكنمش معناسنه اسم
مصدردر آسايدندن (بهر كرد كردن مال لاميه لردر (كرد كردن كاف عجمك كسريله وعربك
فتحيله جمع ايلمك ديمكدر (عاقلى يا حرف وحدت (ورا حرف مفعول (نيكبخت وصف تركيبيدر
ايو بختلو معناسنه بدبخت يرامز بختلو معناسنه در (كه تقديرى كيست در (كشت كاف عربك
كسريله وسكون شينله فعل ماضى مفرد غائب در اكدى معناسنه (وهشت هانك كسرى
وشينك سكونيله فعل ماضى مفرد غائبدر قودى يعنى ترك ايلدى ديمكدر (كشت كشتن وهشت
هشتندن مشتقدر (محصول تركيب) مال عمرك آسايش وحضورى ايچوندر عمر مال جمع ايلمك ايچون
دكلدر (بر عاقله صورديلر كه ايو بختلى كيمدر ويرامز بختلى كيم ديدى ايو بختلى اولدركيم اكدى
ويدى (اكدى ديمكدن مراد آخرت ايچون بذل ايلدى (الدنيا مزرعة الآخرة) اعتباريله
(وبدبخت اولدر كيم اولدى وقودى (يعنى ورثه وحساده ترك ايلدى وكتدى (وبدبخت كه برينه
جبست يازان احوال سجعدن غافل ايمش * بيت * مكن نماز بران هيچكس كه هيچ نكرد
* كه عمر در سر تحصيل مال كرد ونخورد * مكن نماز نماز قيله ديمكدر (هيچكس سفله ودنى
معناسنه (كه حرف رابط صفت (هيچ نكرد يعنى بر خيرلى وفائده‌لى ايش ايشلمدى (حاصلى
حقه لايق عمل ايلمدى (كه حرف تعليل (عمر كردك مفعول اولى ومقدر صرف ثانيسى (در حرف
ظرف (سر تحصيل لاميه ماله اضافت مصدرك مفعولنه در (محصول بيت) اولديكندن صكره
نماز قيله اول سفله وناكسك اوزرنده كه خدايه لايق عمل ايشلمدى (حاصلى آخرت يولنه
برخير ايلمدى (زيرا عمرينى تحصيل مال سوداسنده صرف وتلف ايلدى ويمدى (يعنى نه كندى
يدى ونه خدا ايچون ييدردى * پند * حضرت موسى عليه السلام قارونرا نصيحت

رد سرورى

رد سرورى وشمعى

كرد

كرد كه (احسن كما احسن الله اليك) نشنيد وعاقبتش شنيدى *قارونرا (را ادات مفعول كه حرف
بيان احسن فعل امر مفرد مذكر مخاطب در افعال بابندن احسان ايله ديمكدر (كما كاف
حرف تشبيه (وما حرف مصدر (احسن فعل ماضى مفرد مذكر غائب (الله فاعلى (اليك
جار ومجرور فعل ماضى يه متعلقدر (نشنيد فعل نفى ماضى مفرد غائب فاعلى قاروندر ايشتمدى
يعنى پندينى دكلمدى وقبول ايلمدى ديمكدر (عاقبتش ضمير قارونه راجعدر (شنيدى فعل
ماضى مفرد مخاطب عاقبت نيجه اولديغن ايشتدك ديمكدر (محصول تركيب) موسى پيغمبر
عليه السلام قارونه نصيحت ايلدى كه خدانك قوللرينه احسان ايله يعنى مالكدن زكات
وصدقه اعطا ايله نتكه الله تعالى سكا احسان واعطا ايلدى (قارون موسانك پندينى دكلمدى
(يعنى قبول ايلمدى عاقبت نيجه اولديغن مفصل ايشتدك باب اولده * قطعه *ان كس كه بدينار
ودرم خير نيند وخت * سر عاقبت اندر سر دينار ودرم كرد * معلوم اوله كه بعض مقامده
انكه نك تقديرينى (ان كس كه ايدردك بوندن معلوم اولسون اول تقدير (بدينار ودرم (با حرف
مصاحبت (نيند وخت فعل نفى ماضى مفرد غائب قزانمدى (يعنى كسب ايلمدى (يا همزه‌دن
منقلبدر (نتكه مفصل بيانى كچمشدر (خير مفعول صريحى (وبدينار غير صريحى (سر كردك
مفعول اول صريحى (وتلف (ويا صرف مقدر ثانيسى (واندر سر مفعول فيهى (اوليكى سر باش
معناسنه در وايكنجيسى سودا معناسنه در (محصول بيت) اول كيمسه كه دينار ودرم سببيله
خير كسب ايلمدى (يعنى مالنى خيراته صرف ايلمدى باشنى عاقبت دينار ودرم سوداسنده تلف
ايلدى (يعنى اول سودا ايله فوت اولدى قارون كبى * خواهى متمتع شوى از نعمت دنيا *با خلق
كرم كن كه خدا با تو كرم كرد * خواهى فعل مضارع مفرد مخاطب در معناى شرطى متضمن
ديلرسك ديمكدر (متمتع اسم فاعلدر تفعل بابندن فائده‌مند وبهره‌مند ديمكدر (بعض نسخه‌ده
(خواهى كه متمتع شوى واقعدر تفعيل بابندن اسم مفعول (ليكن معنى بردر (شوى فعل مضارع
مفرد مخاطب اوله‌سين ديمكدر (با حرف صله (كه حرف تعليل (خدا مبتدا (وكرد خبرى (وكرم
مفعول صريحى (وبا تو غير صريحى (وبا حرف صله (محصول بيت) ديلرسك كه دنيا نعمتندن
فائده‌مند وبهره‌مند اوله‌سين خدانك خلقنه كرم ايله (چونكه خدا سكا كرم ايلدى *عرب
كويد (جد ولا تمنن فان الفائدة اليك عائدة * جد جيمك ضميله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
جاد يجوددن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن قل كبى قال يقولدن جومردلك ايله ديمكدر
(ولا تمنن فعل نهى مفرد مذكر مخاطب منت ايلمه (يعنى ايلك ايلديكك كيمسه‌يه منت ايلمه
(فان الفائدة (فا حرف تعليل نهى در (زيرا تحقيق انك فائده‌سى ديمكدر (اليك جار ومجرور عائده‌يه
متعلقدر (محصول تركيب) عرب ديرجومردلك ايله ومنت قومه جومردلك ايلديكك كيمسه اوزرينه
زيرا ايلديكك جومردلكك فائده‌سى ينه سكا عائددر (يعنى فائده‌سى سكادونر (نتكه شيخ
شرح ايدوب بيورر * يعنى ببخش وعطاده ومنت منه كه فائدهٔ آن بتو بازمى كرد * (محصول تركيب)
يعنى بخشش ايله وعطا وير يعنى احسان ايله ومنت قومه (زيرا فائده‌سى ينه سكادونر (حاصلى
فائده‌سى سكادر اول ويرديككه دكلدر * قطعه * درخت كرم هر كجا بيخ كرد * كذشت از فلك
شاخ وبالاى او * (درخت كرم بيانيه (بيخ كرد بيخ كوكدر باء عربينك كسريله كوك ايلدى (يعنى
كوك صالدى ديمكدر (درخت مبتدا (وكرد خبرى (وبيخ مفعول صريحى (وهر كجا مفعول فيهى
(كذشت فعل ماضى مفرد غائب كچدى ديمكدر (يعنى تجاوز ايلدى (از فلك مفعول غير صريحى
(شاخ دال وبداق معناسنه در (بالا بوى ديمكدر (اويه اضافت لاميه در (محصول بيت)
كرم درختى هر يرده كه كوك صالدى (يعنى مستحكم اولدى (يعنى نه يرده كه ثابت وقائم اولوب

مطلـ

یرلشدی انك بوی ودال وبداغی فلكدن بچدی حاصلی ثوابی عرش اعلایه واصل اولدی
* كرامید وآری كز وبرخوری * بمنت منه اره برپای او * امیدوار امیدلی دیمكدر زیرا وآر نسبت
معناسنی افاده ایدر میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (ویا ضمیر خطاب (كز وتقدیری كه
ازودر (كه حرف بیان (واو ضمیری درخت كرمه راجعدر (بر بونده حاصل ومیوه معناسنه در
(خوری فعل مضارع مفرد مخاطبدر یه سین دیمكدر (بمنت باحرف مصاحبت (منه فعل نهی
مفرد مخاطب نهیدندن (نونك فتحی وكسریله نهادندن اخذ ایدنلر یبلمزلرایمش (اره دسته در
تشدید ضرورت وزن ایچوندر (بر حرف استعلا (پای اولامیه ضمیر درخته راجعدر (اره منهنك
مفعول صریحی وبرپای وبمنت غیر صریحلری (محصول بیت) اكر امیدلی ایسك كه مذكور
درختدن میوه وحاصل یه سین منتله دیبنه دستره قومه یعنی ایلدیكك كرمی منت ایلمكله
ضایع ایلمه حاصلی ایلدیكك احسانی من واذا ایله ابطال ایلمه (كما قال الله تعالی ولا تبطلوا صدقاتكم
بالمن والاذی) اره دن مراد منتدر كه احسان وكرمك ثوابنی ابطال ایدر بعض نسخه ده امید وآری
یرینه واوله امید دآری دوشمش داله لیكن معنالر متقاربدر * قطعه * شكر خدای كن كه
موفق شدی بخیر * ز انعام وفضل او نه معطل كذاشتت * شكر خدای مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(كه حرف تعلیل (موفق اسم مفعولدر تفعیل بابندن توفیق وهدایت ویرلمش معناسنه (شدی
فعل ماضی مفرد مخاطب اولدك دیمكدر (بخیر باحرف مصاحبت ویاحرف صله خیرایله
ویاخیره دیمكدر (انعام فضل اولامیه در (نه حرف نفی معناده كذاشته مقید در نكذاشتت
تقدیرنده (محصول بیت) خدایه شكر ایله كه خیرایله موفق اولدك ویاخیره توفیق وهدایت بولدك
خدای تعالی كندی انعام وفضلندن سنی معطل قومدی (یعنی لطف واحساندن سنی معطل
ترك ایلمدی * منت منه كه خدمت سلطان همی كنی * منت شناس ازو كه بخدمت بداشتت *
(كه حرف بیان (خدمت سلطان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (شناس فعل امر مفرد مخاطب
(ازو ضمیری سلطانه راجعدر (كه حرف بیان (بخدمت باحرف ظرف (تقدیری بخدمتش در
(محصول بیت) منت قومه كه پادشاهه خدمت ایدرم دیو (یعنی پادشاهه بن سكا خدمت
ایدرین دیو منت ایلمه بلكه پادشاهدن منت بیلكه سنی خدمتنده طوتدی یعنی سنی خدمتكار
ایدندیكنی اندن منت بیل سنی خدمتكار اید نمسه نیجه ایدردك * حكمت * دو كس رنج
بیهوده بردند وسعی بی فائده كردندیكی آن كه اندوخت ونخورد دیكران كه آموخت ونكرد*
رنج بیهوده بیانیه (سعی بی فائده ده بویله در (اندوخت تقدیری (مال اندوخت در
(آموخت تقدیری علم آموخت در (نكرد تقدیری عمل نكرد در (محصول تركیب) ایكی كیمسه
باطل وزائد یره رنج وزحمت ایلتدیلر (یعنی یوق یره امك چكدیلر وفائده سز یره سعی وكوشش
ایلدیلر (بریسی اولدر كه مالی قزندی ویمدی (وبریسی اولدر كه علم اوكرندی ومقتضای
علمله عمل ایلمدی * مثنوی * علم چندان كه پیشتر خوانی * چون عمل در تو نیست نادانی * علم
خوانیدنك مقدم مفعولی (محصول بیت) علمی نقدر كه زیاده رك اوقوسك چونكه سنده
عمل یوقدر نادان سین یعنی جاهل سین * نه محقق بود نه دانشمند * چارپایی بر و كتابی چند *
محقق تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسائلی دلائل ایله اثبات ایدنه دیرلر (حرف نفی معناده فعله
مقید در نبود تقدیرنده (چارپا دورت ایقلی حیوان نبودك فاعلیدر و یاحرف وحدت (بر و كتابی
یاحرف وحدت جمله ظرفیه صفت چارپادر (چند نیجه دیمكدر (محصول بیت) محقق اولماز
دانشمنده اولماز برحیوان كه اوزرنده برنیجه كتاب اوله یعنی او سننده برنیجه كتاب اولان چارپا
نه محقق اولور نه دانشمند یعنی علمیله عامل اولمیان كیمسه برنیجه كتابی یوكلنمش حیواندر كه

كلام

رد ابن سید علی وسروری

كلام خداده واقعدر (كمثل الحمار یحمل اسفارا) اسفار سفرك جمعیدر كتاب معناسنه * آن تهی
مغز را چه علم وخبر * كه بر وهیزمست ویا دفتر * تهی مغز وصف تركیبیدر عقلسز دیمكدر
تاده فتح وكسر جائزدر (را ادات تخصیص (كه حرف بیان (هیزم هانك كسری وزانك ضمیله اودون
معناسنه در (دفتردن مراد كتابدر بونی قافیه ضرورتی ایچون اختیار ایلدی (محصول بیت) اول
یمنی سزك یعنی عقلسزك نه علم وخبری وار یعنی علمی وخبری یوقدر كه اوزرنده اودونمیدر
یوقسه دفترمی حاصلی بر یوكدر چكر اما بیلمز كه یوكی ندر * حكمت * علم از بهر دین
پروردنست نه از بهر دنیا خوردن * (محصول تركیب) علم دینی تربیت وتقویت ایچوندر دنیا یمك
ایچون دكلدر (یعنی تحصیل دنیا ایچون ووسیلهٔ جاه ایچون دكلدر علم * بیت * هركه پرهیز
وعلم وزهد فروخت * خرمنی كرد كرد وپاك بسوخت * (خرمنی یاحرف وحدت كرد كرد جمع
ایلدی دیمكدر پاك بسوخت تمام یاقدی هیچ نسنه قومدی دیمكدر ارالرنده بو مستعملدر (محصول بیت)
هركیمسه كه خلق عالمه پرهیز وعلم وزهد صاتدی (یعنی بونلری وسیلهٔ تحصیل مال وجاه ایلدی
برخرمن جمع ایلدی وپاك یاقدی هیچ نسنه قومدی یعنی آخرته باعث مغفرت اولماز وفائده سی
همان دنیایه دك انجق * حكمت * عالم ناپرهیز كار كوریست مشعله دار یهدی ولا یهتدی *
عالم ناپرهیز كاز بیانیه در (كار كاف عجمیله ادات فاعلدر جی معناسنه (عالم مبتدا (كور یست
خبری (یاحرف وحدت (مشعله دار وصف تركیبیدر (داریدندن مشعله طوتیجی دیمكدر (یهدی
فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر ضرب بابنك ناقص یائیسندن ناسه یول كوسترر (یعنی مطلوبه
واصل اوله جق طریقی كوسترر (لا یهتدی فعل نفی مستقبل مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص
یائیسندن مهتدی اولماز (یعنی هدایت بولماز (محصول تركیب) پرهیز ایلمایجی عالم یعنی پرهیزسز
اهل علم مشعله دار بر كوردر (یعنی آكا بكزر (زیرا اول مشعله ایله خلقه یول كوسترر اما كندی
انكله یول كورمز (حاصلی عالم غیر عاملدن بر كیمسه علم كسب ایدوب عمل ایلسه مهتدی اولور
واعظ غیر متعظ دنده بویله ناصح غیر منتصح دنده * بیت * بی فائده هركه عمر در باخت *
چیزی نخرید زر بینداخت * (عمر در باختك مقدم مفعولیدر (چیزی یاحرف وحدت
زر بینداختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) هركیمسه كه فائده سز یره عمرینی اویناندی
یعنی عبث یره صرف ایدوب ضایع ایلدی شول كیمسه یه بكزر كه هیچ برنسنه المدی واقچه والتونی
بیانه آتدی یعنی نسنه صاتون المدی واقچه سنی طاغتدی وتلف ایلدی * حكمت * ملك از خرد
مندان جمال كیرد ودین از پرهیز كاران كمال یابد پادشاهان بنصیحت خرد مندان محتاج ترند كه
خرد مندان بتقرب پادشاهان * ملكدن مراد مملكتدر (دیندن مراد دین اسلامدر (كمال یابد
فعل مضارع مفرد غائبدر یابیدندن یافتندن دیبن خطا ایلش یازمزده واقع اولان متونده كمال
یابد دوشمش اكرچه كه قیاس مقدر كیردا ولمق ایدی پس یابدی یازانه اعتراض بی تقریبدر محتاجترند
ترادات تفضیل (وكه من تفضیله معناسنه در (محصول تركیب) مملكت عقلادن جمال طوتار یعنی
شول مملكت كه انده عقلا اوله كوزل اولور زیرا عقلا زینت عالمدر دین اسلام دخی پرهیز كارلردن
كمال بولور یعنی دین اسلام اهل زهد وتقوادن كمال بولور زیرا هر ایشلری شرعی اولور
پادشاهلر عقلانك نصیحتنه محتاجرقلر در عقلا پادشاهلرك تقربنه ایسه یعنی عقلا اولقدر
سلاطینك تقربنه محتاج دكللردر كه سلاطین انلرك نصیحتنه محتاجلردر * قطعه * پندم اكر
بشنوی ای پادشاه * در همه دفتر به ازین پند نیست * پندم بعض نسخه ده بندی واقعدر
یاء وحدتله اما پند میسر ویاسز یازمزده موجود اولان متونده یوقدر پس میملی نسخه یی
اختیار ایدنه اعتراض قلت تتبعدن كلور (دفتردن مراد كتابدر (محصول بیت) ای

رد ابن سید علی
رد سروری

رد سروری

ردسروری

پادشاه اکر بنم پندمی ایشیدرسك جمیع کتابلرده بو ندن ایو پند یوقدر اول پند بیت ثانیدر
* جز بخرد مند مفرما عمل * کرچه عمل کار خرد مند نیست * بخرد مند (باحرف صله
(مفرما فعل نهی مفرد مخاطبدر (فرمایدندن فرمودندن دین خطا ایلمش (محصول بیت)
ای پادشاه عاقلدن غیری یه عمل بیورمه اکرچه عمل عاقل ایشی دکل یعنی سن عملکی عاقلدن
غیری یه و یرمه اکرچه که عاقل اولان عمل قبول ایلمز * حکمت * سه چیز پایدار نماند مال
بی تجارت وعلم بی بحث وملك بی سیاست رحم اوددن بربدان ستمست برنیکان وعفو کردن از ظالمان
جور دست بر درویشان * (محصول ترکیب) اوچ نسنه ثابت و پایدار قالماز (بریسی تجارتسز مال (یعنی
مال که انکله تجارت اولنمیه یاپ یاپ خرج اولور کیدر ومذا کره سز علم ده فراموش اولور کیدر
وسیاستسز ملك وسلطنت دخی پایدار قالماز (زیرا بو سببله ظلمه طغیان ایدوب مملکت الدن کیدر
(نتکه سبینی کندی بیان ایدوب بیورر یرامزلره رحم کتورمك (یعنی ترحم ایلمك ایولره ظلمدر
(وظالملردن ظلمی عفو ایلمك درویشلره (یعنی فقرایه جور وجفادر پس ظلمله سلطنت قائم
اولماز (زیرا یرامزلر ایولره (وظالملر فقرایه جفا ایدرلر پس بد دعایه سبب اولور که سلطنت انکله ثابت
و پایدار اولماز * بیت * خبیث را چو تعهد کنی و بنوازی * بدولت تو کند می کند بانبازی *
خبیث مردار دیمکدر (ورا ادات مفعول تعهد تفعل بابندن مصدردر تحفظ ورعایت معناسنه در
(بنوازی باء تأکید ایله فعل مضارع مفرد مخاطب اوخشایه سین دیمکدر (بدولت باحرف ظرف
و یاحرف مصاحبت تویه اضافت لامیه در (کنه می کندك مفعول صریحی (وانبازی غیر صریحی
باحرف مصاحبت (انباز اورتغه دیرلر شریك معناسنه (و یاحرف مصدر (محصول بیت) خبیثی
چونکه رعایت وحمایت ایلیوب اوخشیه سین سنك دولتکده و یا دولتکله اوزنقلغه کناه
ایلر (یعنی سن اکا رعایت ایلدکك سببله ظلمه رضا و یرمکدر (پس ظلمده انکله شریك
اولورسین * حکمت * بردوستی پادشاهان اعتماد نتوان کرد و برآواز خوش کودکان غره نباید
بود که آن بخیالی متبدل شود واین بخوابی متغیر کردد * بر حرف استعلا (دوستی یا حرف
مصدر اضافت ایچون مکسور اوقنور واضافت لامیه در (نتوان کردك (بردوستی مفعول
غیر صریحی (واعتماد صریحی (آواز خوش کودکان بیانیه ولامیه در (کودك ایکی کاف عربیدر
واولکیسی مضموم ودال مفتوح اوغلنجق دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر (غره غینك
کسریله در لغت (اما عجم فتح غینله اوقور (غره نبایدك مفعول صریحی (وبرآواز غیر صریحی
(کردو بود مصدر معناسنه در (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دوستی یه (باحرف مصاحبت
(خیال بونده ظن ووهم معناسنه در (این اسم اشارتدر اوازه (باحرف سبب (خواب بونده
دوش دیمکدر مراد احتلامدر (محصول ترکیب) پادشاهلرك دوستلغنه اعتماد ایلمك اولماز
واوغلنجقلرك کوزل اوازینه مغرور اولمامق کرك (زیرا پادشاهلرك دوستلغی برخیال ایله متبدل
اولور یعنی برسوء ظنله دوستلغی بوزار واطفالك اوازی احتلام سببیله متغیر اولور * بیت *
معشوق هزار دوست رادل ندهی * ورمی دهی آن دل بجدایی بنهی * معشوق هزار دوست
بیانیه (هزار دوست وصف ترکیبی در بیك دوستلی (یعنی بیك عاشقلی (ورا ادات مفعول (ندهی
نونك فتحی ودالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب
و یرمیه سین دیمکدر (معشوق مفعول اولی ودل ثانیسی (ور (وا کردن مخففدر (نتکه کراتله ذکر
اولدی (میدهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرطدر (بجدایی باحرف صله (و یاحرف
مصدر (بنهی باحرف استقبال (نهی نونك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل مضارع
مفرد مخاطب قویاسین دیمکدر جواب شرطدر (آن دل مفعول صریحی و بجدایی غیر صریحی

محصول

ردسروری
ردابن سیدعلی
ردابن سیدعلی

(محصول بیت) بیك دوستلی معشوقه کوکل و یرمیه سین (یعنی اکا عاشق اولمیاسین واکر اکا کوکل
و یروب عاشق اولورسك اول کوکلی فراقه قورسین (یعنی وصال میسر اولمیوب فراق چکر (جدایی ده
یای اول اشباعیدر دیین فاسد سویلمش که یاء اصلیه در (بنهی نك نونی کسره یه تخصیص
ایلین بی وجه ایلمش ایکی مصراعك آخرنده یالرکسره نك اشباعندن حاصلدر دیین خطا
ایلمش * حکمت * هر آن سری که دادی با دوست درمیان منه چه دانی که وقتی دشمن کردد
وهر کزندی که توانی بدشمن مرسان باشد که وقتی دوست کردد رازی که خواهی نهان ماند با کسی
درمیان منه اکرچه معتمد بود که هیچکس بر سر تو از تو مشفق تر نباشد * سری یاحرف
وحدت (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت دوستله دیمکدر (درمیان (در حرف صله
(منه قومه دوستله اورته یه قومه (یعنی دوسته افشا ایلمه (وقتی یاحرف وحدت (کزند کاف
عجمك ضمی وزانك فتحی ونونك سکونیله ضرر معناسنه در (و یاحرف وحدت (که حرف رابط
صفت توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (توانیدندن قادرسین دیمکدر (بدشمن (باحرف صله
(مرسان فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (باشد که اوله
که یعنی جائز که دیمکدر (وقتی یاحرف وحدت (رازی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسك دیمکدر (نهان کزلی (ماند فعل مضارع مفرد
غائب قاله دیمکدر (معتمد اسم مفعولدر افتعال بابندن اینانه جق کیمسه (که حرف تعلیل
(مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر محبتلی وشفقتلی معناسنه (وتر ادات تفضیلدر (محصول ترکیب)
هر بر اول سرك که وار در یعنی هر بر سرك که وارانی دوستله اورته یه قومه یعنی انکله اول سری
سویلشوب اکا افشا ایلمه نه بیلورسین که بر وقت دشمنك اوله یعنی ارا کره عداوت دوشه وخلقه
رازکی افشا ایلیه وهر بر ضرره که قادرسین دوشمنکه ایرشدرمه جائز که بر زمان دوستك اوله
صکره اوتانمق لازم کلور بر راز که کزلی قالدیغن دیلرسك کیمسه ایله ارایه قومه انی یعنی ایکیکز
ارا سنه کتوروب انی سویلشمك حاصلی انی کیمسه یه دیمه اکرچه اینانه جق کیمسه ایسه ده زیرا
هیچ کیمسه سنك سریکه سندن محبتلرك ومشفقرق اولماز یعنی سن حفظ ایده میجه کندی
رازیکی غیریلر هیچ حفظ ایلمز زیرا کیمسه کیمسه نك سرینه خزینه دار اولماز * قطعه *
خامشی به که ضمیر دل خویش * با کسی کفتن و کفتن که مکوی * خاموشی (وخموشی (خامشی
(وخمشی یاء مصدریه ایله اسم اولمق ضمیر بونده سردر (دله وخویشه اضافتلر لامیه لردر (باحرف
صله (کسی (یاحرف وحدت (کفتن مصدر در سویلمك معناسنه ایکی یرده بله (که حرف
بیان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب سویلمه دیمکدر (محصول بیت) اپسم اولمق یکدر کندی
کوکلك سرینی بر کیمسه یه دیمکدن ودیمك که کیمسه یه سویلمه یعنی بر کیمسه یه رازکی دیمکدن
وتنبیه ایلمکدن که بو رازی کیمسه یه افشا ایلمه دیو اپسم اولوب رازکی کیمسه یه دیممك یکدر * ای
سلیم آب زسر چشمه ببند * که چو پر شد نتوان بستن جوی * سلیم بونده ساده دل معناسنه در
(یعنی بون (رآب ببندك مفعول صریحی (وزسر چشمه غیر صریحی (سرچشمه رانك سکونیله
بکار باشی دیمکدر (ببند فعل امر مفرد مخاطبدر بغله دیمکدر (که حرف تعلیل (پرشد
چوق اولدی دیمکدر (یعنی چونکه ایرمق اولدی (نتوآن بستن بغلنق اولماز (جوی ایرمق
(بستنك مفعولی اضافتله اوقنقده جائز (پس مصدر مفعولنه مضاف اولور (بوتقدیرجه شدك
فاعلی آبه راجع ضمیر اولور (پس جو یده شد ایله بستن تنازع ایلردیین معنای بیته واصل اولمامش
(محصول بیت) ای ساده دل آبی بکار باشندن سد ایله زیرا چونکه چوق اولوب ایرمق اولدی ایرمغی
بغلمق اولماز قصه دن حصه بودر که سن سرك آبنی سرچشمه دلکده بند ایدوب ایکی دوداغکدن

ردابن سیدعلی

طشره آنی چیقرمه والاتمام عالمه منتشر اولور * بیت * سخنی درنهان نبـاید کفت * که بهر انجمن نشاید کفت * سخنی یاحرف وحدت (در حرف ظرف (نهان کزلی (کفت کفتن معناسـنه در (ایکی یرده یله (که حرف رابط صفت (انجمن درنك دیمکدر مجمع معنا سـنه (محصول بیت) برسوزی کزلیده دیمك کرکز که اول سوزی هرمجلسده سویلك لایق دکل یعنی برکلام که هر مجلسده آنی اشکاره سویلك لایق وجائز اولمیه اول کلامی خفیة یعنی مخفی سویلك کرکز * حکمت * دشمنی ضعیف که درطاعت آید ودوستی نماید مقصودوی جزان نیست که دشمنی قوی کرد دو کفته اندبردوستیٔ دوستان اعتماد نیست تاتملق دشمنان چه رسد هر که دشمن کوچك راحقـیر شمار دبدآن ماند که آتش اندك رامهمل کذ ارد * دشمنی یاحرف وحـدت (ضعیف صفت دشمندر (بعض نسخه ده دشمن ضعیف واقعدر اضافتله (که حرف بیان (و یا رابط صفت (در طاعت (در حرف صله (آید کله دیمکدر (دوستی (یا حرف وحدت (نماید

رد سروری

کوستره دیمکدر (نمایدندن (بوفقره یی ماقبلنه عطف تفسیری حکمنده اعتبارایدن ملاحظه سی یوغیمش (مقصودوی لامیه وی دشمنه راجعـدر (دشمنی یاحرف مصدر (کردد کاف عجمك فتحیله فعـل مضارع مفرد غائب کردیدندن بونده اوله دیمکدر وعقلا دیمشلردر (بر حرف صله (دوستیٔ دوسـتان یا حرف مصدر واضافت لامیـه در (تا ادات تعجب عجبا معنـاسنه وبعضیلر دیدیلر (که حرف تنبیه در آکاه اول غافل اولمه معنـاسنه (باحرف صله (تملق تفعل بابندن مصدردر یالتقلنمق معناسنه (چه رسد تقدیری چه اعتماد رسد در یعنی دشمنلرك تملقنه نه اعتماد ایریشور استفهام انکاریدر یعنی اعتماد ایرشمز حاصلی اعتماد یوقدر دیمکدر (معنـاسنی دشمنلرك تملقنه نه ایریشور یعنی اعتبـاریوقدر دیین حق ادایی ایده ممش (هرکـه یعنی

ردشمعی

هرکس که (دشمن کوچك بیانیـه (و را ادات مفعول (شمارد ك مفعول اولی وحقیر ثانیسی (شمارد فعل مضارع مفرد غائبدر شماریدندن بونده صایه دیمکدر (بدآن باحرف صله (وآن اشـارتدر برمقدره حاله وقصه وقضیه وغیریلری (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیـدندن

مطلب

ردشراح جبعا

زیرامانستن مانیدن وار وماندن مانیـدن وارا ولکیلری بکزمك معنـاسنه در وثانیلری قالمق وقومق معنـاسنه درفاحفظ پس بونده مانستندن مشتقدر دینلر غلط سویلمشـلر (کـه حرف بیـان (آتش اندك بیـانیه (ورا ادات مفعول (کذاردك مفعول اولی (ومهمل ثانیسی (کذارد کاف عجمك ضمیـله ترك ایلیه یعنی اهمال ایده (محصول ترکیب) برضعیف دشمن که طاعته کله یعنی سکا مطیع اوله ودوستلق کوستره انك مقصودی اندن غیری نسـنه دکلدر الا دشمنـلك قوی ومستحکم اوله حاصلی دشمنلکنی زیاده ایلمك ایچوندر سکا مطیع اولوب محبت کوستردیکی تاکیم فرصت وقتنده ایشین ایشلیه وعقلادیمشـلردر کیم دوستلرك دوستلغنه اعتماد یوقدر یادشمنلرك یالتقلنمه سنه نه اعتماد ایریشور یعنی اعتمـاد یوقدر هرکیمکه کوچك دشمنی حقیر وضعیف عد ایلیـه اکا بکزر که ازاجق آتشی مهمل ترك ایده یعنی ضررندن قورقوب سویندرمیه زیرا برقغلجمی برشهری یقـار * قطعه * امروز بکش که میتوان کشت * کاتش چو بلندشدجهان سوخت * بکش فعل امر مفرد مخاطبدراتشده سویندرمك معناسنده مستعملدر وذی روح اولنده قتل معناسنه پس بکشك مفعول اتش اعتبار اولورسه سو یندردیمکدر ودشمن اعتبار اولورسه قتل ایله دیمکدر (که حرف بیان (میتوان کشت کشتن تقدیرنده یعنی سویندرمك ویاقتل ایلمك ممکندردیمکدر (مصراع ثانی ایکی وجهله یله علت اولمغه قابلدر زیرا اتش دیمکدر (بلندباده فتح وضم جائزدر پس فتحه یی انکارایدنلرتتبـلری یوغیمش (جهان سوختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) بو کون سو یندر و یا اولدر که سویندرمکه واولدرمکه ممکندر زیرا چونکه

رد سروری وشمعی

اتش حقیقی ویااتش دشمنی بلند اولدی یعنی چوغلدی و یودی جهانی یاقدی وفنایه ویردی حاصلی فرصت الدویرمشیکن مضرك وضارك ضرر ینی دفع ایلمك کرك زیرا یو یوب ارتدقدن صکره عالمی فنـایه ویرر (بعض شراح مصراع ثانیده شد یرینـه شود اولسه بیت موزون ومستقیم اولوردی دیمش پس بوندن معلوم اولدر که موزونی وناموزونی تشخیص ایلمزایمش یا کلستانه شرح

ردابن سیدعلی

یازمق نه زحمت ایدی (سوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بینـنده مشترك مستعملدر بونده متعدیدر (پس چو لفظی ادات شرط اکلیوب ماضی یه مستقبل معناسنی ویرنلر معنای شرطی اکلمزلرایمش * مکدار که زه کنند کمان را * دشمن چو بتیر میتوان دوخت * کمان کنـندك

ردابن سیدعلی وسروری

مفعول اولی (وزه ثانیسی ودشمن فاعلی وجمله مفعول مکذاردر که فعـل نهی مفرد مخاطبدر (زه یای کریشی زه کنند کمانرا یایه کریش چوره یعنی یابین قوره (بتیر تقـدیری بتیرشدرضمیرد شمنه راجعـدر (دوختك دشمن مقدم مفعولیدر حاصلی متنازع فیه در (و بتیر مفعول غیرصریحیدر و بواعرابه منکر اولوب دشمنك مابعـدی صفتیدر دیین معنی جانبله اشنالغی یوغیمش (دوخت

ردسروری

فعـل ماضی مفرد غائبدر دوختندن که مشترکدر درزیلر دیکمسیله برنسنه یی میخلامق بینـنده بونده مراد میخلمقدر که ترکیده ده بومعنـایه مستعملدر مثلا اوقیله میخلدی دیرلر (محصول بیت) قومه که دشمن یایینه کریش چوره یعنی یایین قوروب جنکه متهیٔ اوله چونکه انی اوقیله میخلمق یعنی اوقه دیکوب هلاك ایلمك ممکندر حاصلی دشمنه فرصت وامان ویرممك کرك * پنـد * سخن درمیان دو دشمن چنان کوی که اکر دوست شوند شرم زده نبـاشی * شرم زده وصف ترکیبی اقسامندندر (شرم زده نبـاشی شرم زده اولمیه سین یعنی اوتانمیه سین (محصول ترکیب) ایکی دشمنك اراسنده سوزی شویله سویله که اکر بری بریله دوست اولورلرسه اوتانمش اولمه سین یعنی خجل وشرمنده اولمیه سین * مثنوی * میان دو کس جنك چون آتشست * سخن چین بدبخت هیزم کشست * میان دوکس لامیه وظرف مکان (وجنك مبتـدا ومابعدی خبری

ردشراح جبعا

(آتش وکش عبارتلرینه سین وتایی املا ایلیوب همزهٔ مجتلبه اثبات ایدنلر املا احوالندن آکاه دکللرایمش (چون ادات تشبیه (سخن چین وصف ترکیبیدر (جینیدندن بحسب لغت سوز دیوشیرجی دیمکدر اما غماز معنـاسنده مستعملدر (بدبخته اضافتی بیانیه در (هیزم کش وصف ترکیبیدر کشیدندن اودون چکیجی یعنی طـاشیجی (سخن چین مبتدا (وهیزم کش خبری (محصول بیت) ایکی کشینك اراسـنده جنك آتش کبیدر اما بدبخت غماز اول آتشك اودون طـاشیجیدر حاصلی جنك آتشی اوفلیجیدر * کنند این وآن خوش دکر باره دل * وی اندرمیان کوربخت وخجـل * این وآن کنندك فاعلی (ودل مفعول اولی (وخوش ثانیسی (ودکرباره ظرف زمان (وی مبتدا (سخن چینه راجعدر (اندرمیـان ظرف مکان (کوربخت وصف ترکیبیدر (بدبخت ومکدر الحـال دیمکدر (شوربختده دیرلر خبرمبتدا در (خجل شرمنده معناسنه در (محصول بیت) اول ایکی دشمن بربریله کوکللرین خوش ایدرلر یعنی مصالحه ایدوب باریشیرلر اما سخن چین اورتاده خبیث طـالع ومکدر حال شرمنده در همان غمازلغی کندی یه قالور انجق * میان دوتن اتش افروختن * نه عقلست خوددرمیان سوختن * میان دوتن لامیه (وافروختنك ظرف مکانی (وآتش مفعول افروختن یالکلندرمق معناسنه در (خود سوختنك مقدم مفعولیدر متعدی اولنجه اما لازم اولمقده قابلدر تأمل تدر (ودرمیان ظرف مکانی (محصول بیت) ایکی تنك یعنی کیمسه نك اراسنده آتش عداوت یالکلندرمق مقتضای عقلدن دکلدر کندینی اراده یاقمق بو بیت کانه که ماقبلنه نسبت مقام تعلیلده در یعنی ایکی کیمسه نك اراسنده غمازلق ایلمك کندینی شر وفسـاد آتشنه یاقوب یاندرمقدر مذکور ابیاتك اولنه قطعه یرینه بیت یازان غلط یازمش

ردسروری

* قطعه * درسخن بادوستان آهسته باش * تاندارددشمن خونخواره کوش * درحرف ظرف
(باحرف مصاحبت دوستلرله دیمکدر (آهسته یاپ یاپ یعنی قتی قتی سویله کیمسه ایشتمسون (تاحرف
تعلیل (ندارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (دشمن خون خواره بیانیه وفاعل ندارد (خونخواره
وصف ترکیبیدر قان ایچیجی معناسنه (وهاء رسمی حرف تخصیص (کوش کاف عجمک ضمیله
قولاق دیمکدر قولاق طوتمقدن دیکلمك مراد درترکیده ده دکله دیجك یرده قولق طوت دیرلر
(محصول بیت) سوزده یعنی سوزسویلدکده دوستلرله آهسته اول یعنی پك پك سویله تاکیم قان
ایچیجی دشمن قولاق طوتوب دکلسون زیراسریکه مطلع اولوب خلقه فاش ایدر * پیش دیوارانچه
کویی هوش دار * تانباشددرپس دیوارکوش * پیش دیوارلامیه (هوش عقل واوص معناسنه در
دارك مقدم مفعولیدر (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر (داریدندن اوصك طوت یعنی عقلك او یاد
حاصلی اکاه اول غافل اولمه دیمکدر (تاحرف تنبیه تاکیم دیمکدر (پس دیوار لامیه در (کوش
فاعل نباشددر (محصول بیت) دیواراوکنده اول نسنه یی که سویلرسین عقلك او یاد یعنی عاقلانه
دیرن تاکیم دیور اردنده قولاق اولمیه یعنی سوزك دکلراولمیه زیرا رازك فاش ایدر بعض نسخه ده
هوش دار یرینه کوش دار واقعدر * حکمت * هرکه بادشمنان دوستان خود صلح کند سرآزار
دوستان دارد * باحرف مصاحبت (دشمنان دوستان خود لامیه لردر (صلح کندك مفعول صریحی
(وبادشمنان غیرصریحی (که بونده اسمدر من شرطیه معناسنه (کند فعل شرط (ومصراع
ثانی جوابی (سرازار دوستان لامیه زردر (ودارك مقدم مفعولیدر (سر بونده سودا معناسنه در
(وآزار اسم مصدردر انجمه معناسنه (دوستانه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب)
هرکیمسه که کندی دوستلرینك دشمنلریله صلح ایلیه یعنی انلرله دوستلق ایلیه دوستلرینی انجتمك
سوداسین طوتار یعنی دوستلرینی بیحضور ایلمك مراد ایدر * بیت * بشوی ای خردمند ازآن
دوست دست * که بادشمنانت بود همنشست * باحرف تأکید (شوی شینك ضمیله فعل امر
مفرد مخاطبدر (شویدندن شستن دن دیین سهو ایلمش (دست بشویك مفعول صریحی
(وازان دوست غیرصریحی (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (دشمنانت (تاضمیر
خطابدر (هم نشست مجالسی ومخالط دیمکدر (محصول بیت) ای خردمند اول دوستکدن
الك یو یعنی اول دوستی ترك ایله که دشمنلرکله مصاحب ومجالس اوله * حکمت * چون
در امضای کاری متردد باشی آن طرف اختیار کن که بی ازآرتر برآید * امضا افعال بابندن
مصدردر کچورمك معناسنه (کاره اضافتی مفعولنه در (ویا حرف وحدت (متردد تفعل
بابندن اسم فاعل در (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (باشیدندن متردد اولهسین
(یعنی ایده یممی ایتیممی دیو (آن طرف کنك مفعولی اولی (واختیار ثانیسی (که حرف بیان
(بی حرف سلب (ازار اسم مصدر (وتراد آت تفضیل (برآید حاصل اوله دیمکدر (محصول ترکیب)
چونکه برایشی کچورمکده (یعنی ایشلمکده متردد اولاسین حاصلی ایشلمك وایشلمامك بیننده
دغدغه اوله اول جانبی اختیار ایله که انجتمکسزرك وانجتمکسزرك حاصل اوله یعنی نه سن انجنه سین
ونه کیمسه انجنه حاصلی زحمت اولمیان جانبی اختیار ایلمك کرك * بیت * بامردم سهل کوی دشوار
مکوی * باانکه درصلح زند جنك مجوی * باحرف صله (و یاحرف مصاحبت (مردم سهل کوی بیانیه
(مردم یرینه مردیازنلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (ومردك دالی سکونیله در دیدکلری انجش
خطا یادندر (وکوی امردر گفتن مصدرندن دیدکلرینده ایکی خطاوار اول بو که کوی بونده فعل
دکلدر اسمدر که سهلله ترکیب اولوب وصف ترکیبی اولمش وکوی فعل واقع اولدیغی یرده گفتن دن
مشتق اولمز (کوییدندن منتقدر علی کل حال بوشارحلر بو بیتك معناسنه واصل اولمامشلر

رداین سیدعلی وسروری

رداین سیدعلی وسروری

رداین سیدعلی وسروری

(پس سهل کوی وصف ترکیبیدر ملایم ورفقله سویلیجی دیمکدر (دشوار چتك دیمکدر مشکل
معناسنه (سهله مقابلدر که قولای معناسنه در (یعنی اسان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب
(باحرف مصاحبت (ان اسم اشارت وکه اسمدر کیمسه معناسنه (درصلح لامیه (وزندك مقدم
مفعولی (جنك مجوبك مقدم مفعولی مجوی فعل نهی مفرد مخاطبدر (جوییدندن (محصول بیت)
سهل کوی مردمه یعنی رفق وملایمتله سویلیجی کیمسه یه چتك یعنی کوچ وپاوز سویلمه
اول کیمسه ایله که صلح قپوسنی اورر یعنی قاقرجنك ایلمك دیلمه یعنی صلحه مائل وراغب اولان
کیمسه ایله صواشه مائل وراغب اولمه بلکه صلح اوزره اول انکله * حکمت * تا کار بزر برمی
آیدجان درخطر افکندن نشاید * تابونده حرف توقیتدر (کارمبتدا (برمی آیدخبری حاصل
اولور دیمکدر (بزر خبره متعلقدر (درحرف صله (خطرخانك وطانك فتحه لریله خوف معناسنه در
(افکندنك مفعول غیرصریحی (وجان صریحی (محصول ترکیب) مادام که ایش اقچه والتونله
حاصل اولور کشی جانی خوف وخطره برقق لایق دکل یعنی ضرری دفع ایلمك ایچون مالی
صرف ایلمك لازمدر زیرامشهور سوزدر که مال بلایه قلقاندر * بیت * چودست ازهمه حیلتی
درکسست * حلالست بردن بشمشیر دست * دست مبتدا (حیلتی (یاحرف وحدت (درحرف
تأکید (کسست کاف عجمك ضمی وکسری وسین اولك فتحی وکسریله لغتدر (بونده سین ده
فتح لازمدر قافیه ضرورتیچون (اما کافده ایکی حرکتیله جائزدر فعل ماضی مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه در خبر مبتدادر کسلدی واوزلدی دیمکدر (حلالست مقدم خبر (وبردن
مؤخر مبتدا (ودست مفعول صریحی (وبشمشیر باء صله ایله غیرصریحی (محصول بیت)
چونکه ال جمیع حیله لردن اوزلدی وکسلدی یعنی هیچ وجهله حیله یه مجال قالمایجق قلجه ال
صونمق حلالدر زیرا اخر الحیل السیف در * پند * برعجزدشمن زحمت مکن که اگرقادرشود برتورحمت
نکند * (محصول ترکیب) دشمنك عجزنه وزبونلغه مرحمت ایلمه یعنی زبوندر دیواسرکه زیرا
قادراولورسه اول سنی امرکز بونثری نظم لمن ایدوب اولنده بیت ازآن نثردن نظم فرق ایدر دکل
ایمش * بیت * دشمن چوبینی ناتوان لاف از بروت خود مزن * مغزیست درهر استخوان
مردیست درهر پیرهن * دشمن بینینك مفعول اولی (وناتوان ثانیسی (بروت بانك ورانك ضمه لریله
بیقدر که عربجه شارب وسبلت دیرلر (مغز بینی وایلك معناسنه در (ویا حرف وحدت
(مردیست ینه یاحرف وحدت (پیرهن کوکلك مصراع ثانی اوله نسبت حکم تعلیلده واقعدر
(محصول بیت) چونکه دشمنکی ناتوان وضعیف کوره سین کندی بیغکدن لاف اورمه یعنی
قووت قدرتکه مغروراولوب بیغکی بوروب لاف اوروب اوکنمه زیراهرکوکده ایلك واروهرکوکلکده
ارواریعنی عالم خالی دکلدر هیچ سزمدکك دن کاه اولورکه ارلکلر وبهادرلکلر کلورکه آدم
خیران قالور نتکه ترکیده سزمدکك طاش باش یارر دیرلر مزن نهیدر زدندن دیین اصابت
ایلمامش * لطیفه * هرکه بدیرا بکشد خلق را از بلای او برهاند واو را ازعذاب خدای *
بدی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (بکشدك مقدم مفعولیدر (خلق را ادات مفعول
(برهاندك مقدم مفعول صریحی (وازبلای اولامیه ایله غیرصریحی (برهاند باء استقبالله فعل مضارع
مفرد غائب قورترر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رهیدندر صکره رهانیدن اورا
معطوفدر خلق رایه (محصول ترکیب) هرکیمسه که بریرامزی قتل ایدرسه خلقی انك بلاسندن
خلاص ایدر وانی عذاب خدادن زیرا یشادجه کناه کسب ایدر که عذابه باعث اولور * قطعه *
پسندیدست بخشایش ولیکن * منه برریش خلق آزار مرهم * پسندیدست باء عجمك فتحیله اصلی
پسندیده استدر هاء رسمیله وهمزه مجتلبه ایله پس ضرورت وزن ایچون ایکیسی بله کتابتدن

ردشمعی

ردسروری

وتلفظدن ترك اولندی ایمدی ایکیسن بیله کتابتده اثبات ایدوب وصل همزه ایله دینلر غلط ایلمشلر ردابن سیدعلی وسروری
(بخشایش اسم مصدردر اسرکمش معناسنه یعنی مرحمت (لیکن ادات استدراك (منه فعل نهی
مفرد مخاطبدر (نهیدندن قومه دیمکدر نهادندن دیین سهو ایلمش (ریش بونده یاره‌در (حلق ردسروری
آزاره اضافتی بیانیه‌در (خلق آزار وصف ترکیبیدر آزاریدندن خلق انجدیجی دیمکدر آزردندن ردابن سیدعلی
اخذایلین خطا ایلمش (مرهم یاره یه قودقلری نسنه‌در معربدر (منهك مفعول صریحی (وبرریش
غیرصریحی (محصول بیت) مرحمت مقبولدر ولیکن خلق انجدیجینك یاره‌سنه مرهم اورمه یعنی
ظالمی اسرکیوب دردینه درمان ایلمه حاصلی ظالمه رحم ایلمه * ندانست نکه رحمت کرد بر مار * که آن
ظلمست بر فرزند آدم * ندانست فعل نفی مفرد غائب بیلدی دیمکدر وجائزدر که استفهامی
متضمن اوله یعنی بیلدیمی دیمك اوله (آن اسم اشارتدر که‌یه (که بونده اسم واقعدر کس معناسنه (وان
ندانستنك فاعلیدر (رحمت کردك مفعول صریحی و برمار غیرصریحی (که حرف بیان (آن اسم اشارتدر
رحمته ومبتدادر (وظلمست خبری (بر حرف استعلا ظلمه متعلق (فرزند ادم لامیه (محصول بیت)
بیلدی و یابیلدیمی اول کیمسه که ییلانه رحمت ایدوب انی قتل ایلمدیکه اول رحمت آدم اوغللرینه
ظلمدر زیرا فرصت بولدقده آدمی صوقر رحم ایلمز ایمدی اکا رحم ظلم صریحدر * تحذیر * نصیحت
ازدشمن پذیرفتن خطاست ولیکن شنیدن رواست تا بخلاف آن کار کنی وان عین صوابست *
(پذیرفتن باء عجمك فتحی وذال معجمه‌نك کسری ورانك ضمیله قبول ایلمك معناسنه‌در بونده مبتدادر
(ونصیحت مفعول صریحی (وازدشمن غیری صریحی (وخطاست خبری (لیکن ادات استدراك
(شنیدن مبتدا (رواست خبری جائز دیمکدر (تا حرف تعلیل (بخلاف آن کنینك مفعول غیری
صریحی (وکار صریحی (وآن اسم اشارتدر خلافه ومبتدا (عین صوابست بیانیه وخبر مبتدا
(محصول ترکیب) دشمندن نصیحت قبول ایلمك خطادر اما ایشتمك جائزدر تاکیم اول نصیحتك
خلافنجه ایش ایشلیه‌سین واول خلاف خود عین صوابدر * مثنوی * حذر کن زانچه دشمن
کویدان کن * که بر زانو زنی دست تغابن * که حرف تعلیل (بر حرف استعلا (زانونك ضمیله دیز
معناسنه‌در که عربجه رکبه دیرلر (زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اورسین دیمکدر (زنیدندن
دست تغابن لامیه‌در مجازا (زنینك مفعول صریحی (وبرزانو غیرصریحی (تغابن تفاعل بابندن مصدردر
الدانمق معناسنه بونده مشارکت مراد دکلدر (محصول بیت) حذر ایله اول نسنه‌دن که دشمنك
سکا انی ایله دیه یعنی دشمنك سکا ویردیغی نسنه‌دن حذر ایله صقین انی ایشلمه زیرا تغابن وندامت
النی دیزیکه اورسین یعنی انك سوزیله بر ایش ایشلرسك الدانوب پشیمان اولورسین نیچون دشمن
سوزیله عامل اولدم دیو * کرت راهی نماید راست چون تیر * ازو برکرد وراه دست چپ کیر * کرت
تا ضمیر خطاب (راهی یا حرف وحدت (نماید فعل مضارع مفرد غائب ضمیر تامفعول اولی (وراه
ثانیسی (وراست صفت راهدر (چون ادات تشبیه (ازو اصلی ازاودر ضمیر اوراهه راجعدر
بعض نسخه‌ده او یرینه آن واقعدر اسم اشارتدر راهه (بر حرف تأکید (کرد کاف عجمك
فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن دون دیمکدر ارجع معناسنه (راه دست چپ لامیه
وبیانیه‌در بونده چپ ذکری (راست مناسبتیله‌درزیرا چپ صوله وراست صاغه دیرلر
(راه کیرك مقدم مفعولی (محصول بیت) اکر سکا دشمنك اوق کبی برطوغری یول کوسترسه البته اول
یولدن دون وصول اله یولینی طوت بوندن مراد بودر که دیدیکینك خلافنی ایشله * حکمت *
خشم بیش از حده وحشت آرد ولطف بی وقت هیبت ببرد نه چندان درشتی کن که از تو سیر کردند ونه
چندان نرمی که بر تو دلیر شوند * خشم بیش بیانیه ومبتدا اضافتی تجویز ایلمیلر لذت کلامدن
بی ذوق ایمشلر (از حد بیشه متعلقدر (وحشت بونده نفرت معناسنه‌در (وارد مقدم مفعولیدر ردابن سیدعلی وسروری

وآرد

(وآرد خبر مبتدادر (لطف بی وقت ده بیانیه‌در ومبتدا (وهیبت ببردك مقدم مفعولیدر
(وببرد خبر مبتدادر (درشتی درشت ایری دیمکدر غلیظ وخشن معناسنه (یا حرف
مصدر غلظت وخشونت معناسنه‌در (سیر بونك کبی یرلرده اوصانمق ونفرت ایتمك
معناسنه‌در (کردند کاف عجمك فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر اوله‌لر معناسنه کینونت
افاده ایدر سندن اوصانه‌لر دیمکدر (نرمی نرم یومشق (ویا حرف مصدر (دلیر بهادر
معناسنه‌در غلبه‌دن کنایتدر (محصول ترکیب) حددن زیاده غضب نفرت و وحشت
کتورر یعنی غضوب اولان کیمسه‌دن خلق نفرت ایدرلر کلب عقوردن کبی وونتسز لطف
آدمك هیبتنی وصلابتنی ایلدر یعنی عزت وعظمتی ضایع ایدر ایمدی نه اولقدر خشونت
وغلظت ایله که سندن طویالر یعنی اوصانوب نفرت ایده‌لر ونه اولقدر ملایمت ورفق ایله که
اوزریکه بهادر اولوب غالب اوله‌لر حاصلی نه یاوز اول آصلاسین نه یواش اول باصلاسین
* مثنوی * درشتی ونرمی بهم در بهست * چو فاصد که جراح ومرهم نهست * درشت ایری
دیمکدر یوشق مقابلی (ویا حرف مصدر (نرمیده‌ده یا حرف مصدردر (بهم با حرف صله (وهم
ادات اجتماعدر همخانه وهمحجره وهمراه کبی بونده بری بریله دیمکدر (در بانك افاده ایلدیکی
معنایی تأکید ایدر (به یك دیمکدر (فاصد اسم فاعلدر قان الیجی معناسنه مصدری فصد کلور
فانك فتحی وصادك سکونیله (که حرف بیان (جراح یاره اوران کیمسه بونده مراد طمری یاره‌لمکدر
(مرهم نه وصف ترکیبیدر نهیدندن مرهم قویجی دیمکدر (محصول بیت) خشونت
وملایمت بری بریله یعنی بیله اولمق یکدر نتده یبوردیغی کبی قان الیجی کبی که هم طمری یارەلر
وهم اوکلتمق ایچون یره مرهم قورباره یه (بهم دربهك تقدیرینی دربهم بهست دیین تراکیب
فارسینك استعمالاتنه واصل دکلدر * درشتی نکیرد خردمند پیش * نه سستی که ناقص کند ردشمعی
قدر خویش * درشتی نکیردك مقدم مفعولی (وخردمند فاعلی (وپیش مفعول ثانیسی (نه سستی
یعنی سستی نکیردك مفعولیدر یعنی مقدر نکیردك تقدیری سستی هم نکیرد (که حرف تعلیل (ویا
حرف بیان (قدر خویش لامیه وکندك مفعول اولی وناقص ثانیسی (محصول بیت) خردمند
یعنی عاقل کیمسه خشونت وغلظتی اوکه طوتماز یعنی خشونت وغلظتله عامل اولماز
حاصلی درشت خویلغی عادت ویشه ایدنمز ملایمت وتواضعی دخی کار ایدنمز که کندی
قدرینی ناقص ایلیه یعنی زیاده رفق وملایمت آدمی خلق یاننده بی‌قدر ایدر * نه مرخویشتن را
فزونی نهد * نه یکباره تن دربذلت دهد * نه حرف نفی معناده نهده مقیدر نهد تقدیرنده
(مرانك معناسنی تأکید ایدر (خویشتن واوره بیله کندی دیمکدر (فزونی یا حرف مصدردر
(نه یینه حرف نفی دهده مقیددر (یکباره برکره‌دن و برواوغوردن دیمکدر (تن بونده وجود
معناسنه‌در (در حرف صله (مذلت لامك تشدیدیله مصدر میمیدر ذلت معناسنه (دهد فعل
مضارع مفرد غائبدر و ویر دیمکدر ایکی فعلك بیله فاعلی خردمنددر (محصول بیت) عاقل اولان
کندی یه ارتفاق قومز یعنی تعظیم وتکبر ایدوب کندینی بیوك طوتمز حاصلی بیوکلنمز برکره‌دن وبر
اوغوردن کندی وجودینی ده مذلته ویرمز یعنی کندینه تحقیر ایدوب وجودینی ذلت وهوانه
دوشرمز حاصلی نه مقدارندن زیاده بیوکلنور ونه کندینی ذلیل وحقیر طوتوب کوچکلنور حاصلی
کندینی ذلته دوشروب پایمال ایتدرمز * مثنوی * شبانی باپدر کفت ای خردمند * مرا تعلیم ده
پیرانه یك پند * شبانك شینك ضمیله چبان دیمکدر (ویا حرف وحدت (باپدر یعنی باپدرش (ده دالك
کسریله وهاء اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطبدر دهیدندن ویر دیمکدر دادندن دینلر سهو
ایلمشلر (پیرانه هاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصیص ولیاقت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت) رد ابن سید علی وسروری

برچوبان باباسنه دیدی ای خردمند بکا پیرلره لایق ومناسب بر پند ویر یعنی بکا بر نصیحت ویر
* بکفتانیك مردی کن نه چندآن * که کردد چیره کرك تیزدندان * نیك مرد وصف ترکیبیدر
(ویا حرف مصدر (که حرف تعلیل (کردد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر (چیره
جیم عجمیك کسریله غالب ویکین معناسنه‌در (کرك تیزدندان بیانیه تیزدندان وصف ترکیبیدر
کسکین دیشلی دیمکدر (کرددك کرك اسمی وچیره خبریدر زیرا معنای صیرورتی متضمندر
(محصول بیت) باباسی چوبانه دیدی نیك مردلك ایله یعنی رفق ولین اوزره اول اما اولقدر دکل که کسکین
دیشلی قوردسکا غالب اوله وقیونلریکی هلاك ایلیه حاصلی اول دکلو ملایم اولمه که سکا ضرر مترتب
اوله چوبانه لایق ومناسب پند بوقدر اولور انجق * حکمت * دوکس دشمن ملك ودینند پادشاه
بی حلم وزاهد بی علم * لف ونشر مرتب طریقیله (محصول ترکیب) ایکی کیمسه مملکت ودینك
دشمنلریدر بریسی پادشاه بی حلمدر که غضبی سببیله خلق اندن نفرت ایدوب تچار ومملکتی خالی
قالور بریسیده زاهد بی علمدر که جهلی سببیله دیندار اولان امیلری طریق مستقیمدن اضلال ایدوب
ضلالته دوشرر * بیت * برسر ملك مبادان ملك فرمان ده * که خدارا نبود بندهٔ فرمان بردار *
(بر حرف استعلا (سر ملك لامیه (مباد نهیله دعادر (آن تقدیری (آن کس در (ملك فرمان ده
بیانیه (فرمان ده وصف ترکیبیدر بویرق ویریجی معناسنه (که حرف رابط صفت (بندهٔ فرمان بردار
بیانیه (فرمان بردار وصف ترکیبیدر برداریدندن بویرق قالدریجی معنای لازمی بویرق
طوتیجیدر (محصول بیت) مملکت اوزرینه اول کیمسه بویرق ویریجی پادشاه اولمسون که خدانك
بویروغن طوتیجی قولی اولمیه یعنی امر ونهینه مطیع اولوب اکا امتثال ایلمیه وجائزدر آن اسم
اشارتی ملك فرمان دهه اوله پس (محصول مصراع) مملکت اوزره اول فرمان ویریجی پادشاه
ثابت وقائم اولمسون یعنی هالك وفانی اولسون آه حاصلی پادشاه ظالمه بد دعادر * حکمت * پادشاه
باید که تابحدی بردشمنان خشم نراند که دوستانرا اعتماد نماند آتش خشم اول در خداوند افتد آنکه ز بانه
بخصم رسد یا نرسد * باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان (تا حرف انتها
(بحدی با حرف صله (و یا حرف وحدت (بردشمنان (بر حرف استعلا و یا حرف صله (خشم خانك فتحی
وکسریله لغتدر (نراند فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده پادشاهه راجع ضمیردر ومفعول
صریحی خشم (وغیر صریحی بردشمناندر وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادرکه پادشاهدر رانیدندن
مشتقدر راندندن دینلر سهو ایتمشلر (که حرف بیان (دوستانرا را حرف تخصیص (آتش خشم
بیانیه بو کلام ماقبلنه نسبت حکم تعلیلده واقعدر (در حرف صله خداوند خشم لامیه صاحب
خشم دیمکدر (افتد همزه‌نك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آتش خشمه
راجع ضمیردر دوشر دیمکدر (آنکه اندن صکره دیمکدر (زبانه زانك فتحی وضمیله آتش یالیکی
بخصم با حرف صله (رسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده زبانه راجع ضمیردر
یا حرف عطف (نرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی سابق کبیدر (محصول ترکیب) پادشاه
کرکدر کیم دشمنلره برحدده و برمرتبه‌ده غضب سورمیه که دوستلرك اکا اعتمادی قالمیه زیرا
جائزدر کیم دوستلر غضبندن خوف ایدوب کندیه ضرر ایرشدره لر هیچ نسنه ایتمزلرسه ده
نفرتلری مقرردر (زیرا خشم آتشی اول صاحبنی یاقراندن صکره یالیکی خصمه ایریشه ویا ایرشمیه
حاصلی کندیه ضرری مقرردر پس خصمه ضرر ایلیه ویا ایلمیه * مثنوی * نشاید بنی آدم
خاکزاد * که درسر کند کبر وتندی وباد * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عربیده لاینبغی
معناسنه (بنی آدم لامیه اصلنده بنین ایدی اضافتله نون ساقط اولمشدر (خاکزاده اضافتی بیانیه‌در
خاکزاد وصف ترکیبیدر بحسب اللغت طپراقدن طوغیجی دیمکدر لکن مراد خاکدن مخلوق

ردابن سید علی وسروری

ردشمعی

اولاندر (که حرف بیان (در حرف (صله حرف ظرف طوتن ایو طوتمامش (درسر کندك مفعول
غیر صریحی (وکبر معطوفاتیله صریحی (تندی تندلق دیمکدر یعنی کسکین (و یا حرف مصدر یاوزلق
وحدت دیمك اولور (باد بونده هوا معناسنه‌در که خفتدن عبارتدر (محصول بیت) لایق دکلدر
خاکدن مخلوق اولان بنی آدم که باشنه کبر وحدت وهوایی ایلیه یعنی بونلری باشنه قویه (حاصلی
بونلرله متصف اولمق لایق دکلدر * ترا باچنین کرمی وسرکشی * نپندارم از خاك یار آتشی *
تراسنی دیمکدر (با حرف مصاحبت (چنین تشبیه معناسنی متضمن اسم اشارتدر (حاصلی ادات
تشبیه ایله اسم اشارتدن مرکبدر بویله دیمکدر (کرم ایسیجق دیمکدر بونده تیز معناسنه‌در
(ویا حرف مصدر مراد حدت وتیزلکدر (سرکش وصف ترکیبیدر (بحسب لغت باش
چکیجی دیمکدر کشیدندن مشتق اما معاند معناسنده مستعملدر (ویا حرف مصدر معاندلق دیمکدر
(نپندارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده (مفعول صریحی ترادر وغیر صریحلری (باچنین ایله
از خاکدر (یا حرف عطفدر عربیده ام واوکبی آتشیده‌کی یا ضمیر خطابدر (محصول بیت)
سنی بوحدت وسرکشلکله ظن ایتمزمکه خاکدن سین یوخسه آتشدن سین یعنی یقینم وظنم
یوقدرکه بنی آدم کبی خاکدنی خلق اولدك یوخسه شیطان لعین کبی آتشدنمی (حاصلی
بو ایکی معنی بیننده متردددم (بعض متونده مصراع ثانی نپندارم از خاکی از آتشی واقعدر
ایکی یاء خطابله (محصول مصراع) سنی خاکدن مخلوق اولدیغك ظن ایتمزم بلکه عزازل
ملعون کبی ناردن مخلوقسین (دعاکویك قتنده اشبه واوجه متون بودر تأمل تدر * قطعه *
درخاك بیلقان برسیدم بعابدی * کفتم مرا بتربیت از جهل پاك کن * در حرف ظرف (خاك
بیلقان لامیه بیلقان بانك فتحی ویانك سکونیله ولامك فتحیله بدخشان ولاینده بر ناحیه‌نك
اسمیدر (بعابدی با حرف صله (ویا حرف وحدت (کفتم تقدیری کفتمش در مرا و پاك کن فعلنك
مفعول صریحلریدر وبتربیت از جهل غیر صریحلری (محصول بیت) بیلقان ولاینده بر عابده
ایرشدم دیر حضرت شیخ یعنی سیاحتلغم زماننده اکا واصل اولدم زیرا حضرت شیخك دنیایی
کزمکدن مرادی اهل اللهه وصول ایدی پس هر یرده که بر عزیز ایشیتسه آنك جانبنه عزم ایدرمش
نتکه بعض حکایه لردن معلومدر اول عابده دیدم بنی تربیتکله جهلدن پاك ایله حاصلی بنی ارشاد ایله
* کفتا برو چو خاك تحمل کن ای فقیه * یا هرچه خواندهٔ در زیر خاك کن * کفتا عابد دیدی
برو باء مکسوره ادات تأکیددر (باء ضمیله اوقیان روستایلق ایدرمش (چو ادات تشبیه
فقیه‌دن بونده مراد عالمدر (یا هرچه یا حرف عطف (خواندهٔ ماضیدن قسم در (و یا ضمیر
خطاب (وهمزه حرف توسل هرنکه اوقومشسك دیمکدر (در حرف تأکید (زیر خاك لامیه
(زیر زانك کسریله آلت معناسنه عربجه تحت دیرلر (محصول بیت) عابد دیدی ای فقیه
وار خاك کبی هر جفا وجوره تحمل ایله (زیرا علمك مقتضاسی تواضع وتحملدر کبر وغرور دکل
پس اکر سکا کبر وغرور علم تواضع وتحمله مانع اولورسه جمیع اوقودیغکی یعنی تحصیل
ایلدیککی خاك التنه ایله یعنی نسیا منسیا ترك ایله زیرا درویشلك وصوفیلق علم ومعرفت
وجودیله تحصیل اولنماز بلکه یوقلق وفنا ایله کسب اولور انکیچون مشایخ علما ارشادنده
زحمت چکرلر زیرا عالم وهمدن خالی دکل پس عابدك مرادی بودر کیم علم وکماله تحمل وتواضع
الویرسه فبها ونعمت والا بونلر اسباب پنداردر که درویشلکه مانعدر پس بونلری
فراموش اولمش منزلنه تنزیل ایدوب آسوده حال اول که علم لدنی میسر اوله حاصلی یا علمله
تحمل وتواضع ایله ویا علمی ترك ایله مانع راه اولمسون * مطایبه * بد خوی در دست دشمنی
کرفتا رست که هر کجا رود از چنك عقوبت اوخلاص نیابد * بد خوی وصف ترکیبی در

ردابن سید علی وسروری

یارامز خو یلی دیمکدر (درحرف صله در بامعنا سنه (دست دشمن لامیه (ویاحرف و حدت
(که حرف رابط صفت (هر کجا که هر قنده که دیمکدر (که حرف بیان در(رود فعل مضارع
مفرد غائب کیدر دیمکدر (چنك عقوبت بیانیه (واویه اضافت لامیه در! نیابد فعل نفی مستقبل
مفرد غائب (محصول ترکیب) بدخوی بردشمن النه کرفتـاردر که هرزه یه کیدرسه آنك عقوبتی
پنجه سندن خلاص بولمـاز یعنی بدخویلق اکه بر بلادر که قنده کیدرسه الدن خالی اولماز* بیت*
اکرز دست بلا بر فلك رود بدخوی * زدست خوی بدخویش در بلاباشد* دست بلا لامیه در
مجـازا (برفلك فلك اوزره دیمکدر (دست خوی بدخویش لامیه و بیانیه ولامیه در (لف ونشر
طریقیله (محصول بیت) اکر بلا الندن بد خوی فلك اوزره کیـدرسه(یعنی فلکه چیقرسه
کدینك یرامز خویی الندن بلاده اولـور یعنی کندینك یرامزخویی هرقنده کیدرسه کندی به
قرین بددر* پند *چو بینی که درسپاه دشمن تفرقه افتاد توجمع باش واکرجمع شوند از پریشانی
اندیشه کن * که حرف بیان (درحرف صله (سپاه دشمن لامیه (تفرقه تفعیل بابندن مصدردر
یاء مصدر سماعا حذف اولنوب بدلنه تاویرلشدر طاغقلق دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطبدر
(باشیدندن جمع اول یعنی پریشان و بی حضور اولمه (محصول ترکیب) چونکه کوره سین که
دشمنك لشکرینه پریشانلق وپراکنده لك دوشدی سن جمـع اول قورقه واکر کوره سین که
جمع اولوب درنك ایدرلر (پریشانلقدن اندیشه ایله یعنی صقین درنکلری سنکچـون اولمسون
* قطعه* برو بادوستـان آسوده بنشین * چو بینی درمیان دشمنان جنك * برو بانك کسری
ورانك فتحیله فعل امر مفرد مخاطب کیت دیمکـدر (بانك ضمیله دینلر روستا یبلغه ما ثل ایمشلر — ردابن سیدعلی وسروری
(و برو رفتن مصدرندن مشتقدر دینلر علم اشتقـا قله اصلا مناسبتلری یوغیمش (باحرف — ردابن سیدعلی وسروری
مصاحبت (آسوده بونده مستریح معنـاسنه در (یعنی فارغ وراحت دیمکدر (محصول بیت)
وار دوستلرکله آسوده حال وفارغ البال اوتور یعنی حضور ایله چونکه دشمنلرك اراسنده جنك
و جدال کوره سین *وکر بینی که باهم یك زبانند * کمان را زه کن و بر باره برسنك* باهم بری بریله
دیمکـدر (یك زبان زانك فتحی وضمیله وصف ترکیبی دربردیللی معنا سنه(یعنی متحد ومتفق
(کمان را را ادات مفعول(زه کن زه کرش دیمکدر زانك کسری وهاء اصلیه ایله (کن کاف عربك
ضمیله ایله دیمکـدر فعل امر مفرد مخاطب درکنیدندن(کمان مفعول اولی وزه ثانیسی (برحرف
استعلا(باره هاء رسمیله وباروواوله حصار معنـاسنه در (وایکنجی بر فعل امر مفرد مخاطبدر
بریدندن ایلت دیمکدر (سنك مفعول صریحی(وبرباره غیرصریحی (محصول بیت) واکردشمنلرکی
بری بریله یك دل ویکزبان کوره سین (یعنی متفق فی الکلام ومتحد فی المرام کوره سین جنك
ایچـون یایکی قورو حصاره طاش ایلت (یعنی سنکله جنکلرینی مقرر بیلوب صواشه حاضر
اول حصارا وزره طاش ایلت دیمکدن مرادی بودر که دشمن حصاره یوریش ایلدکده اکا اتمغیچون
طاش حاضرله(زیرا اول زمانده طوب وتوفنك یوغیمش اما اوق وسائر یراقلروار ایمش(دیرلر که
طوب وتفنك درتیوز ییل انجق وار انکروسدن یعنی لهدن چیقالی والعهدة علی الراوی *تنبیه*
دشمن چو از همه حیلتی درماند سلسلهٔ دوستی بجنباند پس انکه بد وستی کارها کند که دشمن
نتوان کرد* حیلتی یاحرف تنکیر (درماند فعـل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده ضمیر دشمنه
راجعدر فعل تعلیل واقعدر (تقدیری چودرماند ازهمه حیلتی در(سلسلهٔ دوستی بیانیه(ویاحرف
مصدر (بجنباند باء استقبالله فعـل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دشمنه راجع ضمیردر
(جنبانیدندن دپردر دیمکدر (یعنی دوستلق ومحبت اظهار ایدر جواب تعلیلدر (وجملهٔ تعلیلیه
خبر مبتدادر که لفظ دشمندر (پس بونك کبی یرلرده مطلـق عطف معناسنی افاده ایدر(انکه

اندن

اندن صکره دیمکـدر (بدوستی (باحرف مصاحبت (ویاحرف مصدر (کارها کندك مفعول
صریحی (وبدوستی غیرصریحی (که حرف رابط صفت (دشمن مبتدا (نتوان کرد کردن معناسنه
خبری (محصول ترکیب) دشمن چونکه حیـله دن عاجز قاله دوستلق سلسله سنی دپره در
(یعنی محبت ودوستلق اظهار ایدر (واندن صکره دوستلق صورتیله ایشلر ایلر که دشمن ایلکه
قادردکلدر * پند *سرمار بدست دشمن بکوب که ازاحدی الحسنیین خالی نباشد اکراین غالب
آمد مار کشتی واکر ان ازدشمن رستی *سرمار لامیه (باحرف مصاحبت (دست دشمن لامیه
(بکوبك سرمار مفعول صریحی (وبدست دشمن غیرصریحی (باحرف تأکید(کوب کاف — ردابن سیدعلی وسروری
عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر (کوبیدندن (کوفتندن در دینلر خطا ایلمشلر (کاف — ردابن سیدعلی
عجمیله دردین غلط سویلمش (که حرف تعـلیل (احدی همزه نك کسری وحانك سکونی
ودالك فتحیله احدك همزه نك وحانك فتحهلریله مؤنثیدر (حسنیین حانك ضمی وسینك سکونی
ونونك فتحی ویای اولکیده وثانینك سکونیله حسنی نك تثنیه سیدر که احسنك مؤنثیدر (افضلك
فضلی(واعلی نك علیـا مؤنثی اولدیغی کبی موصوفی محذوفدر (تقدیری احدی الفـائدتین
الحسنیین ایکی کـوزلجك فائده نك بریسندن (خالی نباشد خالی اولماز دیمکدر (این اسم
اشارتدر دشمنه (کشتی فعل ماضی مفرد مخاطب دپلدك یعنی قتل ایلدك دیمکدر (وآن اسم
اشارتدر ماره (رستی رانك فتحیله فعل ماضی مفرد مخاطبدر (رستن دن قورتلدك دیمکدر
(محصول ترکیب) مارك کله سنی یعنی باشنی دشمن الیله دوك یعنی از یعنی دشمنکه انی اولدر د
(زیرا ایکی کوزل فائده نك برندن خالی اولماز (اکردشمن ماره غالب اولورسه ماری قتل ایلمش
اولورسین (واکر مار دشمنکه غالب اولورسه دشمندن قورتلدك یعنی قورتلمش اولورسین* بیت*
بروزمعرکه ایمن مشو که خصم ضعیف * که مغز شیر برآرد چودل زجان برداشت * باحرف ظرف
روزمعرکه لامیه اسم مکاندر صواش یرینه دیرلر اما بونده جنك مراددر (ایمن همزه نك ومیمك
کسره لریله امین معناسنه در (مشو میمك وشینك فتحه لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر شویدندن
اولمه دیمکدر (خصم ضعیف بیانیه (که حرف تعلیل (مغز شیرلامیه مغز بینی وایلك بونده باشك
بینیسی مراددر(وشیرارسلان(برآرد چقارر(چوحرف تعلیل (دل برداشتك مفعول صریحی (وزجان
غیرصریحی (برداشت فعل ماضی مفرد غائب قالدردی دیمکدر (محصول بیت) صواش کوننده
خصم ضعیفدن امین اولمه زیرا ارسلانك بینی سین چیقارر چونکه دیلنی جاندن قالدردی یعنی
خصم هرنقدر ضعیف اولورسه جاندن نا امید اولنجه ارسلانه غلبه ایدوب انی هلاك ایدر پس خصمك
ضعفنه بقمق اولماز که کاه اولور که اقویا یتین ایشلر نکه ملك زادهٔ کوتاه وحقیر حکایه سنده
کچدی *پند * خبری که دانی که دلی بیازارد توخاموش باش تادیکری بیارد* خبری یاحرف
وحدت (کـه حرف رابط صفت (دانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (دلی
یاحرف وحدت (بیازاردك مقدم مفعولیدر (تاحرف تعـلیل (دیکری یاحرف وحدت (بیاردك
فاعلی تحتنده دیکره راجع ضمیردر ومفعولی برمقدر خبر (محصول ترکیب) برخبری که بلورسین که
برکوکل انجیـدر (یعنی اول خبری سویلدیکك تقـدیرجه بیله سین که برخاطر انجنـوب
پریشـان اولور اول خبری سن سویلمه دیمه تاکـیم برغیری کیمسه کتوروب سویلسون
* بیت * بلبلا مژدهٔ بهار بیار *خبر بد ببوم باز کذار * بلبلا الف حرف ندا(مژدهٔ بهار لامیه
(خبربد بیانیه(وکذارك مفعول صریحیدر (وببوم غیرصریحی (بازادات تأکید(کذار فعل امر
مفرد مخاطب ترك ایله دیمکدر (محصول بیت) ای بلبل سن بهار مژده سـین کتور زیرا سکا
دوشن اولدر (ویرا ما ز خبری بوم شومه ترك ایله که بد خبر اکا لایقدر * تحـذیر * پادشاه را

برخيانت كسى واقف مكردان مكرانكه كه برقبول كلى واثق باشى وكرنه درهلاك خودهمى كوشى* پادشاه رارادات مفعول (برحرف استعلا (خيانت كسى لاميد (وياحرف وحدت (مكردان فعل نهى مفرد مخاطبدر (كردانيدندن ايله ديمكدر اصلى كرديدندر اولمق معناسنه يعنى صيرورت معناسنه والف ونون ادات تعديه در ايلمك معناسنى افاده ايدر (مكرادات استثنا (انكه اول وقت ديمكدر (كه حرف بيان (قبول كلى بيانيه (واثق اسم فاعلدر معتمد معناسنه مصدرى وثوق وثقه كلور عدة وزنى اوزره تركيجه طيانجى معناسنه ديمكدر (باشى فعل مضارع مفرد مخاطب اوله سين ديمكدر (وكرنه استثنادن مستثنادر يعنى واكر واثق كلى اولمزسك (همى كوشى همى بونده ادات استمرار در (محصول تركيب) پادشاهى بركيمسه نك خيانتنه واقف ايلمه يعنى اكا كيمسه خيانتنى اعلام ايلمه مكركه قبول كليه معتمد اولاسين يعنى سوزك انك قتنده مقبول ومسلم اوليديغن بله سين حاصلى مقبول مقربلردن اوله سين والا كندى هلاككه سعى وكوشش ايدرسين * بيت *
بسيج سخن كفتن انكاه كن * كه دانى كه دركار كيرد سخن * بسيج سخن كفتن لاميه در بسيج لغتده يول يراغى وغيريسيدر اما بونده تدارك معناسنه در (سخن كفتن سوز سويلمك (كه حرف بيان دانى فعل مضارع مفرد مخاطبدر دانيدندن بيله سين ديمكدر (كه حرف بيان (در ادات تأكيد (كار كيرد تأثيرايلر ديمكدر فاعلى سخندر (محصول بيت) سوز سويلمك فكرينى وتداركنى اول وقت ايله كه بيله سين كه سوزك تأثيرايدر يعنى سوزوكك نفوذى اوليديغنى بيلكدن صكره سوز سويلمكه متهيأ اول * مطايبه * هركه نصيحت خود رايى ميكند * او خود بنصيحت كرى محتاجست * كه بونده اسمدر كم معناسنه (نصيحت خودراى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (خودراى وصف تركيبيدر كندى رأيله عامل اولوب غيرينك سوزينى ديكميينه خودراى ديرلر (وايكنجى ياحرف وحدت وضمير غائب بيت اولنده كه يه راجعدر (خود ادات تأكيد (باحرف صله (نصيحت كر كاف عجمك فتحيله نصيحتجى زيرا كر ادات فاعلدر جى معناسنه (وياحرف وحدت (محصول بيت) هركس كه برخودراى وخود پسنده نصيحت ايدر اول كس برناصحه محتاجدر كه اكا ديه نيچون خودرايه پند ونصيحت ايدوب سوز جوهرينى ضايع ايدرسين اول بلورسنكه سوزك طوتماز (پس اكا نصيحت جنوندن ناشيدر * ملاطفه * فريب دشمن مخور وغرور مداح مخر كه ان دم زرق نهاده است واين كام طمع كشاده احمق راستايش خوش ايد چون لاشه كه دركعبش دمى فربه نمايد * فريب فانك ورانك كسريله اسم مصدر در (فريبيدندن الدامه معناسنه (فريفتن دن ديينلر خطا سويلمشلر (دشمنه اضافتى لاميه (مخور فعل نهى مفرد مخاطبدر (خوريدندن يمه ديمكدر خوردندن ديين غلط سويلمش (غرور مداح مصدرك فاعلنه اضافتيدر (مخر ميمك وخانك

ردابن سيدعلى وسرورى
ردابن سيدعلى

فتحه لريله فعل نهى مفرد مخاطبدر (خريدندن صاتون المه ديمكدر (فريب مبتدا ومخور خبرى وغرور مبتدا ومخر خبرى (كه حرف تعليل (آن اسم اشارتدر دشمنه ومبتدا (دام زرق بيانيه ويالاميه در مجازا ونهاده نك مقدم مفعولى ونهاده خبر مبتدادر (اين اسم اشارتدر مداحه ومبتدا كام طمع ده بيانيه ويالاميه در مجازا كاف عربيله در بونده اغز مراددر كاف فارسيله ديينلر فاسد سويلمشلر كشاده نك مقدم مفعو ليدر وكشاده خبر مبتدادر اين اسم اشارتنى دشمنه وآن اسم اشارتنى مداحه صرف ايدنلر قريبى بعيددن تشخيص وتمييز ايلمزلر ايمش (احمق را خوش ايدك مقدم مفعولى وستايش مبتدا واسم مصدر در ستاييدندن سينك كسريله اوكش ديمكدر ستودندن ديينلر سهو ايلمشلر خوش ايد خبر مبتدادر چون ادات تشبيه لاشه ميت ديمكدر تركيده تحريف ايدوب لش ديرلر معناسى لاغر ديين زياده اغر سويلمش (كه حرف بيان در حرف صله (كعب كافك فتحى وعينك سكونيله طبوق ديمكدر وشين لاشه يه راجعدر (دمى دالك

ردشراح جميعا
ردشراح جميعا
ردابن سيد على وسرورى
رد ابن سيدعلى

فتحى

فتحى وميمك كسريله فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دميدندن اوفورمك ديمكدر قصابلر باجغه اوفوردكلرى كبى (دركعبش دمينك مقدم مفعوليدر (فربه فانك فتحى وبانك كسرى ورانك سكونى وهاء اصليه ايله سمز ديمكدر عربجه سمين ديرلر مبتدا واقعدر (ونمايد خبرى (محصول تركيب) فريب دشمنى يمه يعنى آنك الدامه سيله الدانمه ومداحك غرور وغفلتنى صاتون المه يعنى آنك مدحيله مغرور اولمه زيرا اول دشمن زرق ومكر وحيله دوزاغنى قوروب سنى نفاقيله غافل قلمق استر (وبو مداح طمع دهاننى آچشدر ظرافتله سندن برنسنه المق استر حاصلى سنى مدح ايلمسى الله ايچون دكلدر بلكه سنى مدحله مغرور ايدوب سندن برجائزه المق استرتكه اكثر خلق بويله در اماسن احمق دوشمه زيرا احمق اولانه ستايش خوش كلور لاشه كبى كه باجغنه اوفوره سين سمز كورينور يعنى احمق انى سمز ظن ايدر ايمدى سنده برزاقك مدحيله مغرور اولوب شيشمه وقبرمه * قطعه * الاتا نشنوى مدح سخن كوى * كه اندك مايه نفعى از تودارد * الاحرف تنبيه (تاحرف تعليل (نشنوى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطبدر بونده مراد معناى نهى در ايشتمه ديمكدر شنويدندن مشتق (مدح سخن كوى مصدرك فاعلنه اضافتيدر ونشنوينك مفعولى (سخن كوى وصف تركيبيدر سوز سويليجينك مدحى معناسنه در (كه حرف تعليل (اندك آز يعنى قليل ديمكدر (مايه بونك كبى يرلرده سرمايه ومقدار معناسنه در (نفعى يا حرف وحدت وياحرف تنكير (محصول بيت) آكاه اول غافل اولمه تاكيم مداحك مدحنى دكليه سين يعنى مدحيله مغرور اولمياسين زيرا سندن ازاجق مقدار فائده طمع طوتار يعنى سنى مدح ايلمه دن طمعى سندن جزئى فائده در الله ايچون سنى مدح ايلمز * اكر روزى مرادش برنيارى * دوصد چندان عيوبت برشمارد * روزى ياحرف وحدت (مرادش ضمير سخن كويه راجعدر (برنيارى فعل مضارع مفرد مخاطبدر آريدندن كه مخففدر آوريدندن همزه يايه مبدل اولمشدر نتكه سابقا بيان اولمشدر فعل شرط واقعدر (دوصد ايكيوز ديمكدر (چندان اولقدر ديمكدر يعنى ايكيوز مدحى قدر ديمكدر (عيوب عيبك جمعيدر (وتاضمير خطاب (برحرف تأكيد (شمارد فعل مضارع مفرد غائب عد ايدر ديمكدر جواب شرطدر وعيوب مقدم مفعولى (محصول بيت) اكر بركون مداحك مرادينى حاصل ايليه سين ايكيوز مدحى قدر عيبلركى صيار يعنى سنى چوق چوق ذم ايدر * تربيت * متكلم را تاكسى عيب نكيرد سخنش صلاح نپذيرد * متكلم را رادات مفعول (وياحرف تخصيص (تاحرف توقيت (كسى ياحرف وحدت (سخنش شين متكلمه راجعدر (نپذيرد فعل نفى مستقبل مفرد غائب قبول ايلمز ديمكدر (محصول تركيب) متكلمك مادام كه بركيمسه عيبنى طوتميه سوزى صلاح قبول ايلمز يعنى سوزى مقبول اولماز * بيت * مشو غره برحسن كفتار خويش * بتحسين نادان وپندار خويش * مشو فعل نهى مفرد مخاطب (غره مغرور معناسنه در (برحرف صله (حسن كفتار خويش لاميه لردر (بتحسين با مشو غره يه متعلقدر نادانه اضافتى مصدرك فاعلنه اضافتيدر (پندار خويش ده بويله در ليكن پندار اسم مصدر در مصدر دكلدر (محصول بيت) مغرور اولمه كندى حسن كفتاريكه يعنى كوزل سوزيكه نادانك تحسينى سببيله وكندى پنداركه يعنى كنديكه حسن ظنكله كنديكه غرور وبرمه * ملاطفه * همه كس عقل خود بكمال نمايد وفرزند خويش بجمال * (محصول تركيب) جميع كيمسه يه كندى عقلى كمال ايله كورينور وكندى اوغلى جمال الله يعنى هركس عقلنى كامل بيلور وفرزندنى صاحب جمال اكلر * قطعه * يكى جهود ومسلمان نزاع مى كردند * چنان كه خنده كرفت ازحديث ايشانم * يك برويكى بريسى ديمكدر ليكن كاه اولور كه يكى بى يك معناسنده استعمال ايدرلر (خنده اسم مصدر در كولمه معناسنه (حديث بونده سوز وقصه معناسنه در

(محصول بیت) برجهود ایله برمسلمان نزاع ایدرلردی شویلکه بنی خنده طوتدی انلرك قصه‌سندن
*بطیره کفت مسلمان کر این قبالهٔ من *درست نیست خدایا جهود میرانم * با حرف مصاحبت
(طیره طانك کسریله غضب معناسنه‌در (قباله قافك فتحیله قاضی مکتوبینه دیرلر (قبالهٔ من
لامیه ومصراع ثانی‌یه مرهون (خدایا الف حرف ندا (میرانم فعل امر مفرد مخاطبدر میرانیدندن
اصلی مردن ومیریدندر اولمك معناسنه (والف ونون تعدیه ایله میرانیدن اولدی اولدرمك
معناسنه پس میرانم بنی اولدر دیمکدر (محصول بیت) غضبله مسلمان دیدی اکر بنم بو قبالم
کرچك دکل ایسه یا الله بنی جهود اولدر یعنی بنی جهود ختم ایله حاصلی جهود قوپایم
دیمکدر * جهود کفت بتوریت میخورم سوکند * اکر خلاف کنم همچو تو مسلمانم * بتوریت
با حرف صله یا تصرفات اعجامدندر موسی وعیسی کبی علیهما السلام (سوکند یمین معناسنه در
(محصول بیت) جهود دیدی توراته یمین ایچرم یعنی اند ایچرم اکر یمینمده خلاف ایدرسم
سنك کبی مسلمانم یعنی سنك کبی مسلمان اولایم * کر از بسیط زمین عقل منعدم کردد * بخود
کمان نبرد هیچ کس که نادانم * بسیط زمین لامیه در روی زمین معناسنه (بخود با حرف صله
(محصول بیت) اکر یریوزندن عقل منعدم اولوب کیدرسه یعنی دنیاده نام و نشانی
قالمزسه هیچ کیمسه کندی‌یه ظن ایلمز یعنی ایلمز که بن نادانم دیو یعنی هرکس کندینی
عاقل ودانا اعتقاد ایدر * مطایبه * ده آدمی برسفره بخورند ودوسك برجیفهٔ بسر نبرند
حریص باجهانی کرسنه است وقانع بنانی سیر * ده آدمی اون آدم دیمکدر (برسفرهٔ ردشمعی
یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه‌یی حرف وحدت دیین خطا ایلمش بعض نسخه ده
سفره یرینه (خوانچه) واقعدر ینه سفره معناسنه (جیفه مردار دیمکدر (ویا حرف وحدت
و(همزه حرف توسط همزه حرف وحدتدر دیین اظهار جهل ایلمش (بسر با حرف صله سر ردشمعی
بوك كبی یرلرده جد وغایت معناسنه در (نبرند فعل نفی مستقبل جمع غائب باشه ایلتمزلر یعنی جیفه
اوزره اکلی تکمیل ایدوب حد و پایانه ایلتمزلر حاصلی اتحاد وامتزاج ایلمزلر دیمکدر بعض نسخه ده
(جیفه یرینه مرداری واقعدر لیکن معنا بردر (حریص مبتدا (با حرف مصاحبت (باجهانی
تقدیری باملك جهانیدر (یا حرف تنکیر در (حرف وحدت دیین استقامت معنادن خبردار ردشمعی
دکلدر (کرسنه خبر مبتدادر (وقانع مبتدا (بنانی با حرف مصاحبت (ویا حرف وحدت (سیر خبر
مبتدادر توق دیمکدر (محصول ترکیب) اون انسان برسفره اوزره اوتوروب ییك یرلر اما ایکی سك
برجیفه اوزره تمیم وتکمیل اکل ایلمزلر بلکه غوغا ایدرلر یعنی خرلداشرلر حریص اولان کیمسه
جهان ملکیله آجدر یعنی تمام دنیا ایله کندی‌یه قناعت کلمز اما قانع اولان کیمسه براتمکله توقدر یعنی
براتمك النه کردکدن صکره کیمسه‌یه عرض احتیاج وبیان حال ایلمز (باجهانی معناسنی بتون جهانه
دیین (وبنانی برنانه دیین معلومدر که بانك معناسنی احاطه ایلمامشدر * بیت * رودهٔ تنك بیك نان ردشمعی
تهی پر کردد * نعمت روی زمین پرنکند دیدهٔ تنك * رودهٔ تنك بیانیه روده رانك ضمیله بغرسقدر که
عربجه معا دیرلر میمك کسریله (تنك تانك فتحی ونونك سکونیله وکاف عجمله طار دیمکدر که
عربجه ضیق دیرلر ضاد معجمه‌نك فتحی ویاء مشددك کسریله (بیك با حرف مصاحبت (نان تهی
بیانیه تهی تانك فتح و کسریله وهانك کسریله لغتده بوش دیمکدر خالی معناسنه اما بونده نان تهیدن
مراد قتقسز اتمکدر یعنی خبز بلا ادام (پر کردد پر اولور دیمکدر یعنی طویار (نعمت روی زمین لامیه‌لردر
(پرنکند پر ایلمز یعنی طویورمز (دیدهٔ تنك بیانیه (روده مبتدا (پر کردد خبری بیك نان تهی خبره
متعلق (نعمت مبتدا (پرنکند خبری (دیدهٔ تنك مفعولی (محصول بیت) بوش بغرسق قتقسز
براتمکله پر اولور یعنی طولازم مراد طویمقدر اما یریوزینك نعمتی طار کوزی یعنی اچ کوزی پر ایلمز یعنی

طو یورمز

طویورمز حاصلی زیاده حرصدن کنایتدر * مثنوی * پدر چون دور عمرش منقضی کشت * مرا این
یك نصیحت کرد و بکذشت * پدر مبتدا (چون ادات تعلیل (دور عمر لامیه زمان عمرش دیمکدر
(بو مصراع تقدیم وتأخیره محمولدر تقدیری پدرم چون کشت منقضی دور عمرش در (پس کشت
فعل تعلیل مفرد غائب (ومنقضی اسم فاعلدر انفعال بابندن دوکندی دیمکدر وکشتك اسمی
(ودور عمرده تنازع ایلدیلر (منقضی فاعلیله (وکشت خبر اکاه مرا بکا دیمکدر (کرد فعل ماضی مفرد
غائب فاعلی تحتنده پدره راجع ضمیردر (واین یك نصیحت مقدم مفعولی (بکذشت فعل ماضی
مفرد غائب ینه فاعلی ضمیر پدردر وجملهٔ فعلیه معطوفدر جملهٔ فعلیه‌یه که جواب تعلیلدر وجملهٔ
تعلیلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) پدرم چونکه زمان عمری منقضی اولدی یعنی دوکندی بکا
بو برنصیحتی ایلدی وکتدی یعنی وفات ایلدی اول نصیحت بوندن صکره کلن ایکی بیتدر معلوم
اوله که بو ابیات ثلثه‌نك ماقبلنه تعلق یوقدر * که شهوت آتشست از وی بپرهیز * بخود بر آتش
دوزخ مکن تیز * که حرف بیان نصیحتدر (شهوت بونده جماعدن حاصل اولان لذتدر مبتدادر
(وآتش خبری با حرف تأکید (پرهیز فعل امر مفرد مخاطبدر پرهیزیدندن عربجه احتما
دیرلر افتعال بابندن مصدر در (بخود با حرف صله ویا حرف مصاحبت کندیکه ویا کندکله
دیمکدر بر با متضمن اولدیغی وافاده ایلدیکی معنای تأکید ایدر نتکه سابقا (بروی زمین برنشان
نماند دیو بیورمش ایدی (آتش دوزخ لامیه ومکنك مفعول اولی (وتیز مفعول ثانیسی
(تیز کسکین ویاوز دیمکدر (محصول بیت) پدرك بکا نصیحتی بودر که شهوت آتشدر اندن
پرهیز ایله کندیکه جهنم اتشنی یاوز ایلمه یاخود کندکله جهنم اتشنی تیز ایلمه یعنی کندیکی
دوزخه اتمغله اتشی یاوزلندرمه زیرا اتشه برنسنه برقسك البته پارلار وعلی الخصوصکه یانمغه قابل
نسنه اوله (تیزی بونده برسبیل استعجال معناسنه اخذ ایلین غریب عجله ایلمش (وتیزی آتشه ردابن سید علی
صفت ایدوب کندیکی آتش تیزه آتمه دیدیکی خود عجایب عجیبه دندر وتور کیجه معناسنی کندی ردابن سید علی
اوزرکه جهنم اودنی تیز ایلمه دینلر ظاهر بودرکه باء حرف زائد طوتمشلر یاخود معنی بویله رد سروری وشمعی
اوله که کندیکی دوزخ اتشی اوزره تیز ایله دیین تصرف خاص ایلمش * در آن آتش نداری ردشمعی
طاقت سوز * بصبر آبی برین آتش زن امروز * در آن اتش یعنی در اتش دوزخ (طاقت سوز
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یعنی سوزه قدرت وطاقت طوتمزسین دیمکدر (بصبر با حرف
مصاحبت (آبی یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (واین اتشدن مراد آتش شهوتدر (زن فعل امر
مفرد مخاطبدر (زنیدندن اوردیمکدر زدندن دینلر سهو ایلمشلر (زنینك آب مفعول صریحی وبصبر
غیر صریحی (برین اتشه بویله‌در (وامروز ظرف زمانی (محصول بیت) اول اتش دوزخك ردابن سیدعلی وسروری
سوز وحرارتنه طاقت کتورمزسین باری بو کون بو آتش شهوته صبر ایله صو اور یعنی صبر صوینی
اوزرینه سپ حاصلی صبر ایدوب ترك شهوت ایله صبر ایله صو اورمقدن مقصود شهوت اتشی
سوندرمکدر *حکمت* هر که در حال توانایی نیکویی نکند در وقت ناتوانی سختی بیند *حال
توانایی لامیه (توانا صفت مشبهه در کوچلی وقدرتلی دیمکدر (ویاء اولی اصلی (ویاء ثانیه
حرف مصدر در (نیکویی یاریده بویله در (نیکویی نکندك مقدم مفعولیدر (ودر حال ظرف
زمان (وقت ناتوانی لامیه (ناتوانی یا حرف مصدر کوجسزلك وقدرتسزلك وقتنده دیمکدر
(سختی یا حرف مصدر (بیند فعل مضارع مفرد غائب در (بینیدندن کورر دیمکدر (سختی مقدم
مفعولی (ودروقت ظرف زمانی (محصول ترکیب) هرکیمکه قدرتی حالنده احسان وکرم ایلمیه
قدرتسزلك حالنده شدت کورر یعنی زحمت چکر * بیت * بداختر تراز مردم ازار نیست *
که روز مصیبت کسش یار نیست * بداختر وصف ترکیبیدر بدبخت کبی (وترادات تفضیل

(مردم ازآر وصف ترکیبیدر (از آریدندن مردم انجدیجی دیمکدر (که حرف تعلیل (روزمصیبت
لامیه (کسش ضمیر مردم ازاره راجعدر (محصول بیت) مردم ازاردن بد بختك و بد طـالعرك
کیمسه اولماز زیرا مصیبت وبلا کوننده اکا کیمسه یاردکلدر یعنی باشنـه برحال کلدکده کیمسه
اکایار اولمز * حکمت * جان در حمایت یکدمست ودنیا وجودی میان دوعدم دین بدنیافروشان
خرند یوسف بفروشند تاچه خرند * جاندن مراد روح وحیاتدر (در حرف ظرف (حمایت
یکدم لامیه (حمایت مصدردر حفظ معناسنه (ودم نفس معناسنه (پس مادام که نفس داخل
وخارجدر ذوحیات ثابت وقائمدر (نفس که منقطع اولدی حیات کیدوب ممات لازمدر
(پس حیات برنفسك حفظنده دیمکك معناسی بودر (وجودی یاحرف وحدت (میان دوعدم
لامیه در بریسی عدم سابقدر که اکا عدم قدیم دیرلر وبریسی عدم لاحقدر که اکا عدم حادث
دیرلر (باحرف مقابله (دنیافروش وصف ترکیبیدر (فروشیدندن صاتمق معناسنه (خر معروفدر
حمار معناسنه (ونون ودال ادات خبر (استك جمعیدر والف ونون ادات جمعدر (فروشان ظاهرا
دنیـا ایله ترکیب اولمشدر (اما حقیقتده دینه قیدر (دین فروشان تقدیرنده (بفروشند فعل
مستقبل جمع غائب (یوسف مقدم مفعولی (تاعجبا دیمکدر (خرندخانك فتحی وکسریله ورانك
فتحیـله فعل مضارع جمع غائبدر خریدندن (محصول ترکیب) حیات حیوانات برنفسك
حفظنده در ودنیا ایکی عدم بیننده بروجود در یعنی موجود اولان اشیاعدمدن وجوده کلمشدر
وینه جمیعا عدمه رجوع ایدر دینی دنیایه صاتیجیلر حمارلردر یعنی حمار وبقر کبی بربلوك لا یعقل
احمقلردر یوسفی صاترلر عجبا انك بهاسیله اندن یکنه آلورلر یعنی دینی دنیایه صاتانلر یوسفی برقاچ
اقچه یه صاتانلر کبیدر * الم اعهد الیکم یابنی ادم ان لاتعبدوا الشیطان * همزه حرف
استفهام (الم اعهد فعل جحد مطلق عهد بونده وصیت معناسنه در (الیکم فعل جحده متعلق
(یاحرف ندا (بنی اصلنده بنین ایدی اضافتله نون دوشدی ان لاتعبدوا تأویل مفردده فعل جحدك
محلا منصوب مفعولیدر نونك سقوطی علامت نصبدر (الشیطان لاتعبدونك مفعولی (محصول ایت)
ای آدم اوغللری سزه وصیت ایلدمی شیطانه عبادت ایلك دیو یعنی عبادتنه امرایدیجی یعنی
خدا یه عبادته وغیریدن نهی ایدیجی عقلی وسمعی دلیللر وحجتلر نصب یلدممی استفهام انکار یدر
یعنی ایلدم دیمکدر عبادتی شیطانه تخصیص ایلدی زیرا کندی به عبادته امر ایدیجی اول
ملعوندر * بیت * بقول دشمن پیمان دوست بشکستی * ببین که از که بریدی و باکه پیوستی *
باحرف مصاحبت (قول دشمن لامیه (پیمان دوستده بویله در وبشکستینك مقدم مفعولی
(بشکستی فعل ماضی مفرد مخاطب (ببین فعل امردر بینیدندن (که حرف بیان وایکنجی که اسمدر کیم
معناسنه (بریدی (بانك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب مبنی للمفعول معناسنه کسلدك دیمکدر
(باحرف صله (که بنه اسمدر کیم معناسنه (پیوستی (باء عجمك وواوك فتحی ویانك سکونیله فعل
ماضی مفرد مخاطب اولاشدك (یعنی واصل اولدك دیمکدر (محصول بیت) دشمن قولیله دوستك
عهد وپیمانی صدك یعنی بوزدك کورکه کیمدن کسلدك وکیمه اولاشدك یعنی کور که نیجه کیمسه دن
ایرلدك ونیجه کیمسه یه واصل اولدك حاصلی شیطانك اغواسیله خدانك عهد وپیمانی صدك
کورکه ایمدی کیمدن منقطع اولدك وکیمه متصل * حکمت * شیطان بامخلصان برنمی آید وسلطان
بامفلسان * شیطان مبتدا (باحرف مصاحبت (مخلصان خدا دوستلری (الف ونون ادات جمع
(برنمی آید چیقشامز (یعنی مخلصلری اضلال ایدهمز زیرا توجهلری دائما رب عزته در هوا وهوسه
دکلدر که شیطـان انلره وسوسه وبرمکه قادر اوله (برنمی اید خبر مبتدادر (وبا مخلـصان
اکا متعلق (سلطان بامفلسان ده بویله در یعنی پادشـاه مفلسلر ایله چیقشامز حاصلی انلردن

حق تخلیص ایده مز زیرا برنسنه یه مالك دکلدر که انی الوب حقلشه فقرهٔ اولك معناسنی
شیطان مخلصلره موافق ومصاحب اولمز دیین معنابی مقصوده موافق سویلـامش وفقره
ردسروری
ثانیه نك معناسنی سلطاننده مفلسلره موافق ومصاحب اولمز دیدیکیده اولکیدن افحش واوحش
رد سروری
سویلمش * مثنوی * وامش مده ان که بی نمازست * ورخود دهنش زفاقه بازست * وام بورج
دیمکدر که عربجه (قرض دیرلر (وشین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله که یه راجعدر (مده میمك
فتحی ودالك کسری وهاء اصلیه ایله فعل نهی مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیـله ویرمه
دیمکدر (دهیدندن (آن که اول کیمسه که دیمکدر (که بونده اسمدر کیمسه معناسنـه (ورخود
(واکر خوددن مخففدر (دهنش ضمیرینه که یه راجعدر (فاقه فقر دیمکدر (وباز آچق
معناسـنه (محصول بیت) اودنج ویرمه اول کیمسه یه که بی نمـاز در یعنی تارك صلوتدر واکر
فرضا آغزی فقردن اچیق ایسه ده یعنی اکرچه زیاده فقیر اولوب معاشنده متحیر ایسه ده برمرتبه که
برنسنه بولمیاسه اغزینه قویاجق واغزی آچلغندن اچق قالسه * کو فرض خدا نمی کذارد *
ازقرض تونیز غم ندارد * کواصلنده که اوایدی (که حرف تعلیل (واوضمیری بی نماز اولان
کیمسه یه راجعدر (فرض خدا لامیـه (نمی کزاردز ایله ادا ایلمز ذال ایله یازانلر املادن اکاه
رد شراح جمیعا
دکللردیمش (قرض تولامیه (فرض (وقرض بیننده صنعت تجنیس خط واردر (نیز حرف
عطفدر ردخی دیمکدر (محصول بیت) زیرا بی نماز خدانك فرضنی ادا ایلمز یعنی اوزرینه مفروض
اولانی ادا ایلمز سنـك قرضکنندده غم طوتماز یعنی بورجنی ادا یلمـه ده بی پرواد رکه هیچ اداسی
خاطرینه کلمز * حکمت * هرچه زود براید دیر نپاید * زودتیز دیمکدر (دیر کج (محصول ترکیب)
هرنسنه که تیز حاصل اولور اول نسنه چوق زمان اکلنمز * قطعه * خاك مشرق شنیده ام که
کنند * بچهل سال کاسهٔ چینی * خاك مشرق لامیه (وکنندك مقدم مفعولی (باحرف ظرف
(چهل سال ظرف زمان (کاسهٔ چینی بیانیه (وکنندك مفعول ثانیسی (محصول بیت) ایشتمشم که
خاك مشرقی قرق ییلده کاسهٔ چینی ایدرلر یعنی قرق ییلده فغفوری ایدرلر بعضیلر دیدیلر که بونده
خاکدن مراد مملکتدر خاك بیلقان یوردیغی کبی ودر بغداد بو که قرینه در بویله اولنجه خاك
کنندك ظرف مکانی اولور ومحصول بویله اولور که دیار مشرقده مسموعدر که قرق ییلده کاسهٔ
چینی یاپارلر ولکل وجهـة * صد بروزی کنند در بغداد * لاجرم قیمتش همی بینی * صد یعنی
صد کاسه (بروزی باحرف ظرف (ور وز ظرف زمان (ویاحرف وحدت (کنندك صد کاسه
مفعول صریحی (وبروزی ظرف زمانی (ودر بغـداد ظرف مکانی (لاجرم لاشك ولامحالة
دیمکدر (محصول بیت) یوز کاسـه یاپارلر برکونده بغدادده لاجرم قیمتینی کوریورسین یعنی
چوقدر واوچوز قیمتش ضمیر صد کاسهٔ بغدادیه راجعدر کاسهٔ چینی یه ارجاع ایلین دورودراز
ردشمعی
افکاره دوشمش * قطعه * مرغك از بیضهٔ برون آید وروزی طلبد * وادمی بچه ندارد خبر
ازعقل وتمیز * مرغك کاف حرف تصغیر قوشجغز دیمکدر (بیضه (بانك فتحیله بونده یمورده
دیمکدر (برون ایدچقار دیمکدر (روزی رزق معناسنه در (طلبدك مقدم مفعولیـدر (آدمی
بچه آدم یوریسی (یعنی اوغـلانجغی (ندارد خبر طوتماز (یعنی بیخبر در تمیزك اصلی
تمیزدر (اما عجم یانك حذفیله استعمال ایدر (محصول بیت) قوشجغز یموردهدن چقار همان
رزق طلب ایدر یعنی یموردهدن چقدیغی کبی کزوب دانه دیو شرمکه بشلر اما آدمی زاده اناسندن
طوغدقده عقـل وتمیزدن بیخبر در اغزینه ممه ویرلرسه الور امر واکر ویرمزلرسه اچ قالور
* انکه ناکاه کسی کشت بچیزی نرسید * وین بتمکین وفضیلت بکذشت ازهمه چیز * ان اسم
اشارتدر (مرغکه (که حرف بیان (ناکاه بونده دفعة بلا تدریج دیمکدر (کسی یاحرف وحدت

بونده معنی چیزی اقتضا ایدردی لیکن وزن ضرورتندن کسی یورمش (کشت فعل ماضی مفرد
غائب اولدی دیمکدر صار معناسنه (وین اشارتدر آدمی بچه یه (باحرف مصاحبت (ویاحرف
ظرف (تمکین قدرت معناسنه در (بکذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی یعنی تجاوز ایلدی
(همه چیز جمیع اشیادن عبارتدر (محصول بیت) اول مرغك که برکره دن و براوغوردن نوعندن
فرد واحد کامل اولدی هیچ برمرتبه یه واصل اولمدی یعنی انسان کبی معزز ومکرم اولمدی حاصلی
مقام عزت وکرامته واصل اولمدی اما ادمی زاده تمکین وفضیلتله ویا تمکین وفضیلنده جمیع
مخلوقاتدن کچدی یعنی عزت وکرامتده جمیع اشیادن ایلری کتدی حاصلی تشریف ولقد کرمنا
بنی ادم) ایله مشرف اولدی یعنی هرنسنه که کچ حاصل اولور تیز حاصل اولاندن اعزواکرمدر
* ابکینه همه جاهست ازان قدرش نیست * لعل دشوار بدست ایدازانست عزیز * ابکینه الف
ممدوده وسکون بایله وکاف عجمك کسریله صرچه دیمکدر که عرب زجاج وقاروره دیر (همه جاهر یرده
دیمکدر (ازان ادات تعلیلدر انکیچون معناسنه (دشوار مشکل دیمکدر (بدست باحرف صله
(ازانینه ادات تعلیلدر (محصول بیت) بو بیت ایکی سابق بیتی تنویر ایدر بیورر که صرچه هر یرده
واردر یعنی هر یرده بولنور هر یرده بولنور بیوردیغی کلام ادعائیدر حقیقی دکل انکیچون قدر وقیمتی
یوقدر یعنی کثیر الوجود اولدیغیچون ذی قیمت دکل اما لعل مشکل اله کلور یعنی تحصیلی کوچدر
انکیچون عزیز ومعتبردر * حکمت * کارها بصبر برآید ومستعجل بسر درآید * محصول ترکیب)
مصالح صبرایله حاصل اولور یعنی هر ایش صبر وتأنیله ایو حاصل اولور ومستعجل یعنی ایویجی
کیمسه ایومکله سورچر واوزولور یعنی یقلور وایشی ایلرو کلوب حاصل اولماز * مثنوی *
بچشم خویش دیدم در بیابان * که مرد آهسته بکذشت ازشتابان * باحرف مصاحبت (وچشم
خویش لامیه (که حرف بیان (مرد آهسته قلبه محمولدر تقدیری آهسته رفتار مرددر وبعضیلر
دیدیلر اصلنده مرد اهسته رفتار ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون اضافتدن قطع اولنوب
همزه وصلله ساقط اولوب فتحه سی داله نقل اولنوب وصلله اوقنور (شتابان صفت مشبهه در
(شتابیدندن ایوکن معناسنه (محصول بیت) کندی کوزمله کوردم که بیابانده آهسته رفتار مرد
مرد شتاباندن کچدی یعنی یورومه ده اهسته کیدن عجله ایله کیدندن سبق ایلدی یعنی منزله اندن
ایلری واصل اولدی * سمند باد پای ازتك فروماند * شتربان همچنان آهسته میراند * سمند سینك
ومیمك فتحه لریله صاری وقوله ویاغز آتده مستعمل لفظدر اشتراك طریقیله (باد پایه اضافتی
بیانیه در (بادپا یوکرکات اصلنده وصف ترکیبیدر یل ایقلی معناسنه (تك تانك فتحی وکاف عربیله اسم
مصدردر تکیدندن یلمك معناسنه بونده یله دیمکدر (فروماند عاجز قالدی دیمکدر (شتربان
دوه جی دیمکدر (بان ادات فاعلدر جی معناسنه (همچنان اولکی کبی یعنی اهسته میراند
سوردی یعنی قالمدی (محصول بیت) دیدکیم بیابانده سمند بادپا یلوب یورمقدن عاجز قالدی اما
دوه جی آهسته آهسته دوه سنی سوروب کیدردی هیچ قالمدی یعنی بیابانده کندی کوزمله بویله
کوردم * مطایبه * نادان را به از خاموشی نیست واکر این مصلحت بدانستی نادان نبودی *
نادان را (راحرف صله (خاموشی یاحرف مصدر (بدانستی ونبودی یالری حکایت ایچوندر
(محصول ترکیب) نادانه یعنی جاهله اپسم اولمقدن یك اولماز واکر بو مصلحتی بیلیدی نادان
اولمزدی یعنی سکوت ایدوب خاموش اولمق کندی مقدارینی بیلمکدن ناشیدر بوایسه نفس علم
ومعرفتدر * قطعه * چون نداری کمال وفضل ان به * کر زبان در دهن نکه داری * (محصول بیت)
خطاب عام طریقیله بیورر چونکه کمال وفضلك بوقدر اول یکدر که دیلکی اغزکده حفظ ایلیه سین
یعنی تکلم ایلیه سین * ادمی را زبان فضیحه کند * جوز بی مغز را سبکساری * فضیحه رسوا

دیمکدر ضرورت وزن ایچون تاهاء رسمی شکلنده اوقونور (جوز بی مغز بیانیه (جوز جیمك فتحیله
قوز معناسنه در ومغزدن مراد ایچیدر (وراحرف صله در (محصول بیت) انسانی دلی رسوای ایدر
ایچسز قوزی یعنی ایچدن خالی اولان جوزی سبکسارلق یعنی خفت رسوای ایدر حاصلی انسانی
دلی وجوزی خفت رسوای وبی اعتبار ایدر زیرا جوزی النه الان خفتندن بلور ایچی
اولمدیغنی پس اعتبار ایلموب بیانه آتار (جوزه ادات تشبیه تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر
رد سروری وشمعی
* قطعه * خری را ابلهی تعلیم می داد * بر و برصرف کرده عمر دائم * خری را ادات مفعول
(ابلهی یا حرف وحدت می دادك مفعول اولی خر (وثانیسی تعلیم در (بر واصلنده براوایدی
ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (ایکنجی برادات تأکیددر (کرده نك
عمر مفعول اول صریحی (وصرف ثانیسی (وبرو مفعول غیر صریحی (دائم کرده یه قید در
(محصول بیت) برابله برخره تکلم تعلیم ایدردی یعنی انی نطقه کتورمکه قصد ایدردی دائم
وهر زمان انك اوزره یعنی تعلیمی اوزره عمرینی صرف ایلمشیدی (حاصلی دائما ایشی انك تعلیمنه
مصروف ایدی * حکیمی کفتش ای نادان چه کوشی * درین سودا بترس از لوم لائم * لوم لامك
فتحیله مصدردر لام یلومدن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن ازارلمق معناسنه (ولائم اسم
فاعلدر ازارایجی دیمکدر (محصول بیت) برحکیم اول ابلهه دیدی ای نادان نه چالشورسین یعنی
نه زحمت چکرسین بو سوداده لائمك لومندن قورق (حاصلی اعتراض ایدن معترضدن صاقن
یعنی ملامت ایدیجیلرك ملامتندن احتراز ایله * نیاموزد بهائم از تو کفتار * تو خاموشی بیاموز
از بهائم * (محصول بیت) بو بیت تتمهٔ قول حکیمدر (ابلهه دیر که حیوانات سندن کفتار اوکرنمز یعنی
سندن تکلم اوکرنمز (ایمدی سن حیواندن اپسم اولمغی اوکرن (حاصلی اول سندن سوز اوکرنمك
احتمالی یوق باری سن اندن سکوت ایلمکی اوکرن * مثنوی * هر که تأمل نکند در جواب *
بیشتر آید سخنش ناصواب * (محصول بیت) هر کیمسه که جوابده فکر وتأمل ایلیه ویا ایلمز یعنی
فکرسز برنسنه یه جواب ویره اکثر سوزی ناصواب کلور یعنی خطا واقع اولور * یاسخن
آرای چومردم بهوش * یابنشین همچو بهائم خموش * یاحرف تردید (سخن آرایات مقدم مفعول
صریحی در (وبهوش غیر صریحی (آرای فعل امر مفرد مخاطبدر ارایدندن بزه مك یعنی زینت
ایلمك معناسنه در (محصول بیت) یاسو یلیجك سوزی عقل وفکرایله برخوشجه بزه یعنی عاقلانه سویله
ویاحیوانات کبی اپسم اوتور یعنی سکوت ایله دیمه * مطایبه * هر که باداناتر ازخود بحث کند
تابدانند که داناست بدانند که نادانست * باحرف مصاحبت (داناتر دانا عالم (وتر ادات تفضیل در
(تاحرف تعلیل (بدانند بله لر دیمکدر (که حرف بیان (بدانند لفظ مشترکدر مضارع له امر غائب
بینده بیله لر ویابلسونلر دیمکدر (محصول ترکیب) برکیمسه که کندیدن عالمرك برکیمسه ایله بحث
ایلرتا بله لرکه داناد یعنی دیسونلر که عالمدر دیو بیلورلرکه ویابلسونلرکه جاهلدر والا کندیدن
عالمرکله بحث ایلمزدی * بیت * چون درآید به از تو بی بسخن * کرچه به دانی اعتراض مکن *
تو بی یای ثانی ضمیر خطابدر (بسخن بادر آیده متعلقدر وحرف مصاحبت حرف ظرف دیوب
معناسنی چونکه سوزده برکیمسه سندن یك کله دیین سوز سویلده ایو دکل ایمش (محصول بیت)
ردشمعی
چونکه سندن ایو برکیمسه تکلمه ونطقه کله یعنی سوز سویلکه باشلیه اکرچه اول سوزی اندن ایوده
بلورسك اعتراض ایلمه (زیرا جائزدر که اول سوزی بروجهله توجیه ایلیه که سنك بیلدیککدن
اشبه واوجه اوله * لطیفه * هر که بابدان نشیند نیکی نبیند * (محصول ترکیب) هر کیمسه که
یرامزله اوتوررایلك کورمز * مثنوی * کر نشیند فرشتهٔ بادیو * وحشت آموزد وخیانت وریو *
فرشتهٔ) یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسط (همزهٔ حرف وحدتدر دیین بیلمزایمش (آموزد
ردشمعی

فعل مضارع مفرد غائب اوکرنور دیمکدر (ریو رانك کسریله حیله ومکر معناسنه در (محصول بیت)
کرنشبند اکر اوتو ررسه دیمکدر (یعنی برفرشته دیو ایله اوتوررسه اول دیودن وحشت وخیانت
وریو اوکرنور (حاصلی اندن اوکرندیکی محض شردر هیچ خیر اوکرنمز * بیت * ازبدان نیکوبی
نیاموزی * نکند کرك پوستین دوزی * پوستین دوز وصف ترکیبیدر (دوزیدندن کورك
دیکیجی (ویاحرف مصدر (حاصلی کورکجیلك دیمکدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (محصول
بیت) خطاب عام طریقیله یور یرامزلردن ایلك اوکرنمزسین زیرا قوردن کورکجیلك کلمز
(یعنی قورد کورکجیلك ایلمز (زیرا طبیعتی پرتجیلك اوزره مجبولدر دیکیجیلك اوزره دکل (حاصلی
قوردن پوستین دوزلك کلدیکی کبی یرامزلردن ایلك کلمز * پند * مردمان را عیب نهانی
آشکارا مکن که مرایشان رارسوا کنی وخودرا بی اعتماد * مردمان را رادات تخصیص (عیب
نهانی بیانیه (آشکارا (وآشکاره (وآشکار برمعنایه در (که حرف تعلیل (مرحرف تأکید (یعنی رانك
معناسنی تأکید ایدر (محصول ترکیب) مردمك کیزلی عیبنی آشکاره ایله زیرا انلری رسوای ایدرسین
وکندیکی اعتماد سز یعنی سکا هیچ برنسنه اینانمیوب سندن هرکس نفرت ایدر * تشبیه *
هرکه علم خواند وعمل نکرد بدان ماند که کاوراند وتخم نیفشاند * بدان باحرف صله ودال
همزه دن مبدلدر بان تقدیرنده (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر بکزر دیمکدر ماندیدندن مانستندن
دیین خطا ایلدی (که حرف بیان (کاو کاف عجمیله صغر دیمکدر بقر معناسنه (راند فعل
ماضی مفرد غائب سوردی دیمکدر کاو مقدم مفعولی اوکوز سوردی دیمکدر مراد چفت
سورمکدر (نیفشاند فعل نفی ماضی مفرد غائب صاچدی دیمکدر تخم مقدم مفعولیدر
(محصول ترکیب) هرکیمسه که علم اوقودی یعنی تحصیل علم ایلدی وعلمله عمل ایلمدی اول
کیمسه یه بکزر که چفت سوردی ودانه صاچدی یعنی اکین اکمدی * عبرت * ازتن بی دل
طاعت نیاید وپوست بی مغز بضاعت را نشاید * تندن مراد شخصدر (وبی دلدن مراد
صاحب قلب اولمیاندر زیرا اهل اللهه اصحاب قلوب دیرلر مراد شول قلبدر که انده محبت خدا
ومیل آخرت اوله ایمدی بویله اولمیان شخصدن طاعت کلمز (پوست بی مغز بیانیه پوستدن
بونده مراد قبقدر که عربجه قشر دیرلر (ومغزدن مراد ایچدر فندق وفستق وبادم ایچی کبی
بضاعت سرمایه (محصول ترکیب) شخص بی قلبدن یعنی بی محبت حقدن ومیل آخرتدن
طاعت خدا کلمز یعنی صدقله طاعت وعبادت ایلمز بلکه ایلدیکی ریا ایله در ایچسز قبق دخی
بضاعت وسرمایه یه لایق دکلدر یعنی بیع وشرایه لایق اولماز حاصلی تن بی قلب قشر بی لبه
بکزر که هیچ برنسنه یه یرامز * تنبیه * نه هرکه درمجادله چست درمعامله درست * نه حرف نفی
مجموع ترکیبه مصروفدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمسه که بحث وجدلده چست
وچابکدر معامله ده یعنی تقوا وصلاحده وخدا ایله معامله ده درستدر زیرا نیچه بحاث واردر که
صلاح وتقواسی هیچ یوقدر (معلوم اوله که بوسجعده ادات خبر یعنی سین وتا مقدر درچست
ویا درستست تقدیرنده در * بیت * بس قامت خوش که زیر چادر باشد * چون بازکنی مادر
مادر باشد * بس چوق دیمکدر (قامت خوش بیانیه (که حرف رابط صفت (زیرچادر لامیه بونده
چادردن دالك فتحیله عورتلر بورندیکی چارمر اددر که دیار عربده اکثر عورتلر آنی استعمال ایدرلر
(بازکنی آچه سین دیمکدر (مادر مادر لامیه در معلوم اوله که چوندن برضمیر غائب محذوفدر ضرورت
وزن ایچون چونش تقدیرنده (محصول بیت) چوق کوزل قامت که چادر التنده اولور یعنی چار التنده
چوق قامت لطیف وموزون کورینور اما چونکه اول چاری اوستندن آچه سین وکوره سین انك اناسی
اولور ویا اول چار صاحبنك اناسنك اناسی اولور یعنی صورتا کوزل کورینور اما حقیقتده بریاشلی قاری

ردشمی

اولور

اولور حاصلی ظاهره اعتبار یوق حکم باطنکدر * حکمت * اکر شبها همه قدر بودی پس
شب قدربی قدر بودی * ایکی بودی ده یا حرف حکایه در (محصول ترکیب) اکر کیجه لر جمیعا
قدر کیجه سی اولیدی قدر کیجه سی بی قدر وبی اعتبار اولوردی بعض نسخه ده بی قدر برینه
چه قدر واقعدر * بیت * کرسنك همه لعل بدخشان بودی * پس قیمت لعل وسنك یکسان
بودی * لعل بدخشان لامیه (بودی ده یا حرف حکایه در ایکی یرده بیله (محصول بیت)
اکر هر برطاش لعل بدخشان اولیدی پس لعل وطاشك قیمتی یکسان اولوردی یعنی ایکیسنك
براولوردی قیمتی ایمدی قلیل الوجود ولانك اعتباری زیاده ایمش کثیر الوجود اولاندن * حکمت *
نه هرکه بصورت نیکوست سیرت زیبا دروست کاراندرون دارد نه پوست * بصورت باحرف
ظرف (سیرت زیبا بیانیه سیرت خلق معناسنه در (زیبا صفت مشبهه در یاراشق ویاقشق دیمکدر
(دروست اصلنده دراوست اوضمیری که یه راجعدر (اندرون بونده قلب معناسنه در (پوستدن
مراد ظاهر حالدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمکه صورتده ایودر سیرت زیباانده در
یعنی هرکس که صورتده وسیماده ایو وکوزلدر اویله دکلدر که انده سیرت زیبا واخلاق حسنه
اوله بلکه بعضیسی بویله وبعضیسی خلافنجه در زیرا ایش قلبکدر پوستك دکلدر یعنی مصلحت
باطنکدر ظاهرك دکلدر حاصلی هرکسك باطننه نظر ایلمك کرك ظاهرینه دکل * قطعه *
توان شناخت بیك روز درشمائل مرد * که تاکجش رسیدست پایکاه علوم * شناخت بونده
شناختن معناسنه در (شمائل مرد لامیه در اخلاق مرد دیمکدر مرهوندر (که حرف
بیان (تا حرف انتها (کجش ضمیر مرده راجعدر (پایکاه بانك سکونیله مرتبه دیمکدر (علومه
اضافت لامیه در (محصول بیت) آدمك اخلاق واطوارندن برکونده بیلك ممکندر که نریه دك
ایرشمشدر مرتبهٔ علومی یعنی اخلاق واطوارندن کسبنك مرتبه ومقام علومی نه حدده
واصلدر بیلك اولور * ولی زباطنش ایمن مباش ومغرور مشو * که خبث نفس نکردد بسالها
معلوم * ولی ادات استدراك (باطنش ضمیری (مرده راجعدر که حرف تعلیل (خبث نفس لامیه
(محصول بیت) اما باطنندن امین ومغرور اولمه زیرا خباثت نفس ییللرله معلوم اولمز * تخویف *
هرکه بابزرکان ستیزد خون خود ریزد * (محصول ترکیب) هرکیمکه اکابرله لج وعناد ایلرسه
کندی قانی دوکر یعنی کندی کندینی هلاك ایدر زیرا اکابرله چیقشاماز * قطعه * خویشتن
رابزرك می بینی * راست کفتند یك دو بیند لوچ * می بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کورر سین
دیمکدر (خویشتن مفعول اولی (وبزرك ثانیسی (راست بونده کرچك معناسنه (بیند فعل
مضارع مفرد غائب کورر دیمکدر (بینیدندن (یك مفعول اولی (ودو ثانیسی (اوج لانك ضمی
وجیم عربله شاشی دیمکدر احول معناسنه (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر که کندیکی
اولو کورر سین کرچك دیدیلر ویا دیمشلر که شاشی بری ایکی کورر یعنی سن غرور وتکبردن
کندیکی اولو کوردکك شاشینك بری ایکی کوردیکی کبی فاسددر زیرا اونه سی یوقدر * زود بینی شکسته
پیشانی * تو که بازی بسر کنی با قوچ * زود زانك ضمیله تیز دیمکدر ظرف زماندر (بینیك
شکسته مفعول اولی (وپیشانی ثانیسی بازی اویون دیمکدر (کنیك مفعول صریحی (وبسرله
(باقوچ غیر صریح بحلری (قوچ لفظ مشترکدر ترکیله فارسی بینیده (محصول بیت) تیز زمان
النکی شکسته کورر سین سن که باشکله قوچله اویون اوینارسین یعنی کله کله قوچله طوقشورسین
ترکیده قوچ جیم عجمیله در قافیه رعایتیچون بونده عربی اوقنورفقدبر * پند * پنجه باشیر ومشت
باشمشیر کار خرد مند آن نیست * معلوم اوله که بونك کبیلر بر مقدرله ملحوظدر (باشیر باحرف
مصاحبت ویاحرف صله (محصول ترکیب) (باشمشیر باحرف صله ارسلانله پنجه طوتشمق

و یاارسلانه پنجه اورمق و یومروغی شمشیره اورمق عقلا ایشی دکلدر زیرا انلر کندینی تهلکه یه
صالمازومضرتدن احترازایدرلر *بیت* جنك وزور آوری مکن بامست* پیش سر پنجه در بغل نه
دست* زوراوروصف ترکیبیدر (آور یدندن زورکتوریجی (و یاحرف مصدر زوراورلك دیمکدر
(بامست باحرف مصاحبت (پیش سر پنجه لامیه (سر پنجه قوی وغالب معناسنه در (بغل بانك
وغـین معجمه نك فتحه لریله قولتق دیمکدر (نه نونك کسری وهاء اصلیـه ایله فعل امر مفرد
مخاطبدر (نهیدندن مستقبلاتنده نونك فتحیله مستعملدر (نه نهادندندر دینلر سهوایلمشلر (دست ردابن سیدعلی وسروری
مفعول صریحی (ودر بغل غیرصریحی (و پیش ظرف مکانی (محصول بیت) مست ایله جنك
وزور کتوریجیلك ایلیه یعنی انکله محاربه ومقـاتله ایدوب اکاقوت بازوکی کوسترمه پس قوی
وغالب کیمسه نك اوکنده الکی قولتوغکه قو یعنی انکله جنك وجـدال ایدوب خصومت
کوسترمه * تحـذیر* ضعیفی که باقوی دلاوری کـند یار دشمنست درهلاك خویش *
ضعیفی یاحرف وحدت (که حرف بیان و یاحرف رابط صفت (و باحرف مصاحبت (دلاور
وصف ترکیبیدر آور یدندن بهادر معناسـنه در (یاردشمن لامیـه (هلاك خویش ده بویله در
(محصول ترکیب) برضعیف که قویله برابردلاورلك ایلیه واکا بهادرلق کوستره یعنی اکابها درلق
صتا وکندینی اکاکوره دلبرطوته کندی هلاکنده دشمنك معین وناصریدر * قطعه * سایه
پرورده راچه طاقت آن * کهرود بامبارزان بقتال* سایه پرورده کولکه ده بسلنمش (یعنی نازونعمت
ایچنده بیومش (ورا ادات تخصیص (طاقت ان لامیه در (که حرف بیان (باحرف مصاحبت
(مبارز بهادر دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (بقتال باحرف صله (قتال مفاعله بابنك مصدر
ثانیسیدر (بامبارزان رووده ده (قتـاله ده متعلق اولمق جائز (محصول بیت) سایه پرورده نك نه
قدرت وطاقتی اوله اول نسنه یه که بهادرلرله جنکه ومقاتله یه واره *سست بازو بجهل میفکند *
پنجه بامرد آهنین چنکال *سست بازو وصف ترکیبیدر بازوسی ضعیف کیمسه دیمکدر (بجهل
(باحرف مصاحبت (میفکند فعل مضارع مفرد غائب براغوردیمکدر (پنجه مفعول صریحی
(وبجهل و بامرد غیرصریحلری (مرداهنین چنکال بیانیه در (آهنین چنکال وصف ترکیبیدر
دمور قینقلی (یعنی پنجه لی دیمکدر (محصول بیت) ضعیف بازولی اولان کیمسه جهلیله دمور پنجه لی
اولان کیمسه یه پنجه براغور یعنی انکله پنجه طوتشور آهنین چنکال قوی بازولیدن کنایتدر ومحکم
پنجه لیدن عبارتدر * توبیخ* هر که نصیحت نشنود سرملامت شنیدن دارد* سر بونده سودا
وهوس معناسنه در (محصول ترکیب) هر کیمکه نصیحت دیکلمز یعنی قبول ایلمز ملامت ایشتمك
سوداسین طوتار حاصلی ازارلنمق سوداسین طوتار (یعنی ازار لنمق استر *بیت* چون نیاید نصیحت
در کوش* اکرت سرزنش کنم خاموش *نصیحت در کوش تقدیری (نصیحت در کوشندر
(اکرت سرزنش کنم تقدیری (اکرسرزنش کنمت (و یااکرسرزنشت کنم در (خاموش فعل
امر مفرد مخـاطبدر اپسم اول دیمکدر (محصول بیت) چونکه نصیحت قولغکه کرمزا کربن
سکا توبیخ وسرزنش ایدرسم اپسم اول *لطیفه* بی هنران هنرمندان را نتوانند دیدن همچون
سکان بازاری سك شکار را بینند ومشغله برارند و پیش آمدن نیارند * سکان بازاری بیانیه (سك
شکار یده بویله در (مشغله غوغا (برآرند قالدررلر دیمکدر (نیارند فعـل نفی مستقبل جمع غائبدر
(یاریدندن قادر اولمـازلر دیمکدر (برمصدری دخی یارستن در قدرت معناسنـه (پس نیاردی
ارستن دن اخـذایدن سهو ایلمش (محصول ترکیب) هنرسزلر هنرلیلری کورمکه قادر اولمـازلر ردشمعی
یعنی انلرله برابرلك ایده مزلر ومعارضه ومقابله قیله مزلر بازارایتلری کبی که آوایتنی کوردلر وغوغا
وعوعوقالدررلر یعنی ایدرلر وایلری کلمکه قادراولمـازلر * تحذیر* سفله چون بهتربا کسی

برنیاید بخبثش در پوستین افتد *بر نیاید چیقشامز (یعنی مقابله ومعارضه ایده مز (محصول ترکیب)
سفله کیمسه یعنی دنی وناکس چونکه هنرده و یاهنرله بر کیمسنه ایله چقشامز یعنی مقابله ومعارضه
ایده مز خباثتله غیبتنه دوشر حاصلی اردنجه قدح ایلمکه باشلر *بیت * کندهر آینه غیبت حسود
کوته دست* که درمقابله کنکش بود زبان مقال *هر آینه البته دیمکدر (غیبت غین معجمه نك
کسری وبانك فتحیله بر کیمسه نك اردنجه غائبانه سو یلمکه دیرلر شول سوزی که ایشتدیکی تقدیرجه
مغموم اوله اکراول سو یلدیکی سوز کرچکسه غیبت دیرلر واکر کذب ودروغ ایسه بهتان دیرلر
(حسود کوته دست بیانیه در (کوته دست وصف ترکیبیدر قصه اللی دیمکدر نسنه یه قادر اولمیان
کیمسنه ده مستعملدر (که حرف تعلیل (کنـك کاف اول عربی ومضمومدر (وکاف ثانی عجمی
(معـلوم اوله که نون ساکندن صکره اخرده کاف واقع اولسه البته عجمیدر فاحفظ (شین مطلب
ضمیر حسوده راجعـدر (امامعناده مقاله مقیددر (محصول بیت) حسود کوته دست یعنی عاجز
بی قدرت البته غیبت ایدر حاصلی غیبتن قومازز یرا مقابله ده زبان مقالی کنك اولور یعنی دلی طوتلور
نطقه قادر اولماز (کنك کاف عجمك ضمیله فصیحدر دیین خطا سو یلمش* شکایت * اکرجور ردشمعی
شکم نیستی هیچ مرغی در دآم نیفتـادی بلکه صیاد دآم ننهادی * جور شکم لامیـه (نیستی
(یا حرف حکایه (مرغی یاحرف وحـدت (در دام درحرف صله (نیفتادی یاحرف حکایه
(صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی دیمکدر (ننهاد فعل نفی حال ماضی مفرد غائب (و یاحرف
حکایه (محصول ترکیب) اکرجور شکم یوق ایمش سه یعنی آچلق بلاسی یوغیمش سه هیچ برمرغ
دامه دوشمزدی بلکه آوجی دوزاق قورمزدی زیرا بوغزدردی اولمسه مرغ دامه واز مزدی
* غبرت * حکیمـان دیرد برخورند وعابدان نیم سیر وزاهدان تاسدرمق وجوانان تاطبق برکیرد
و پیران تاعرق کنند اماقلندر آنچند آن که درمعـده جای نفس نماند و برسفره روزئ کس *
حکیملر کج کج (یعنی سیرك یرلر تا کیم طعام هضم اوله (وعابدلر نیم سیر (یعنی تمام طویمازلر (تاحرف
انتها (سدرمق مصدرك مفعو لنـه اضافتیدر رمق سد دیمکدر (رمق جانك صو کیـدر (مراد
اولمیجك جه ییمك یرلر دیمکدر (تا حرف انتها (طبقدن مراد ایچندن ییمك یینن اسبابدر صحن
وتپسی وطاس کبی (برکیرند قالدرلر دیمکدر (تا ینه حرف انتهـا (عرق کنندر لیه لر دیمکدر
(معـده میمك فتحی وعینك کسریله ومیمك کسری وعینك سکونیله انسـانده حیوان جنسنك
شیردانی یرنده مستعملدر (یعنی تحریف ایدوب شیردن دید کلریدر (جای نفس لامیه در (نماند
فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالمیه دیمکدر (روزئ کس لامیـه (محصول ترکیب) حکیملر سیرك
ییمك یرلر تا کیم یید کلری هضم اوله وعابدلر یارم طویجه یعنی تمـام طوق اولنجه ییمزلر وزاهدلر
سدرمقجه یعنی جانی تنده حفظ ایلمك مقدارنجه حاصلی اولمیجك جه وجوانلراوکلرندن ظرف
طعام قالقنجه یعنی ایچنده اولانی دو کدنجه و پیرلردرلینجه اماقلندرلراولقدر یرلر که معده ده نفسه
برقالمیـه وسفره ده کیمسه نك رزقی ونفقه سی یعنی جوانلر طبقـده ییمك قالمانجه یرلر اماقلندرلر
سفره ده اتمك دخی قالمانجه یرلر وجائزدر که خورند فـل امر غائب اوله یعنی هرطائفه مذکور
اولان مقدآری ییسونلر دیمك اوله * بیت* اسیر بند شکم رادوشب نکیرد خواب* شبی معده
سنکی شبی زدلتنکی *اسیر بندشکم لامیه و بیانیه در (بند شکم مجازدر (ورا ادآت تخصیص (نکیردك
خواب فاعلی (واسیر بند شکم مقـدم مفعولی (ودوشب ظرف زمانی (شبی یاحرف وحدت
(معده میمك کسری وعینك سکونیله ذکراولنان کبی در (سنکی یه اضافتی بیانیه در (و یاحرف نسبت
طاشه منسوب معده دن (یعنی زیاده طوقلقدن طاش کبی بکشمش معده دن دیمکدر (دلتنك
وصف ترکیبیدر کوکلی طار (و یاحرف مصدر کوکل طارلغی دیمکدر (محصول بیت) شکم قیدبنه

اسيراولان كيسه يى ايكى كيجه اويقو طوتمز يعنى ايكى كيجه او يقو اويماز بركيجه زياده چوق يمك يمك ثقلندن وبركيجه طعام يعنى ييجك بولمديغى اجلدن كوكلى طارلغندن * وعظ * مشورت بازنان تباهست وسخاوت بامفسدان كناه * محصول تركيب) زنلرله مشورت فاسد در ومفسدلره سخاوت وكرم كناه زيرا فسادينك ازديادينه باعثدر * بيت * ترحم بر پلنك تيز دندان * ستمكارى بود بر كوسفندان * پلنك تيز دندان بيانيه در (ستمكار ظالم ديمكدر) ويا حرف مصدر (محصول بيت) كسكين ديشلى قپلنه ترحم ايدوب انى اسركمك ستمكارلق يعنى ظالمقدر قيونلره حاصلى ظالمره مهر ومحبت مظلوملره جفا وظلمدر ديمكدر * پند * هركراكه دشمن در پيشست اكرنكشد دشمن خويشست * (محصول تركيب) هركيمك كه دشمن اوكنده در اكر انى اولدرمزسه كندييه دشمندر زيرا دشمن فرصت بولنجه انى اولدرر * بيت * سنك دردست ومار برسر سنك * خيره رايى بود قياس ودرنك * خيره رايى وصف تركيبيدر الحق فكرلى ديمكدر (ويا حرف مصدر در الحق وضعيف فكرليلك ديمكدر (درنك دالك فتحى وكسريله ورانك فتحيله اكلنمك ديمكدر (محصول بيت) طاش الكده اوله ويلان برطاشك اوزرنده اوله الحق فكرليلكدر قياس ودرنك يعنى اورايمى واورمايايمى ديو قياس وتردد ايلمك فكرك فسادندندر * وكروهى از خردمندان بخلاف اين مصلحت ديده اند وكفته اند كه دركشتن بنديان تأمل اوليترست بحكم آن كه اختيار باقيست توان كشت وتوان هشت تا اكر بى تأمل كشته شود محتملست كه مصلحتى فوت شود كه تدارك مثل آن ممتنع باشد * كروهى يا حرف وحدت (كروه كاف عجمك ورانك ضمه لريله بلوك معناسنه در (كشتن بنديان مصدرك مفعولنه اضافتيدر (بندى بند باغ معناسنه دركه عربجه قيد ديرلر (ويا حرف نسبت بنده منسوب ديمكدر يعنى محبوس (والف ونون ادات جمعدر محبوسلر ديمكدر بعض نسخه ده بند كان واقعدر (كشتن ووهشتن هشتن معناسنه در صاليويرمك يعنى ترك ايلمك (تا حرف تعليل (كشته شود اسم مفعولدر مقتول اوله ديمكدر (محتمل اسم فاعلدر افتعال بابندن (كه حرف بيان (مصلحتى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت ويا حرف بيان (تدارك مثل آن مصدرك مفعولنه اضافتيدر ولاميه در (ممتنع اسم فاعلدر افتعال بابندن (محصول تركيب) اما بر بلوك عقلادن بونك خلافنى مصلحت كورمشلردر وديمشلركه محبوسلرى قتل ايلمكده تأمل اوليركدر يعنى قتلنده عجله ايلمامك كرك اول سببله كه اختيار باقيدر قتل ممكن وترك ايدوب ازاد ايلمك ممكن زيرا اكر تأملسز قتل اولورايسه احتمالدر كه بر مصلحت فوت اوله كه اول مصلحتك كبى نك تداركى ممتنع اوله يعنى قتل سببيله فوت اولنجه تداركى ممتنع اولور بهرحال * مثنوى * نيك سهلست زنده بى جان كرد * كشته راباز زنده نتوان كرد * نيك بونك كبى يرلرده محكم معناسنه در قتى آساندر ديمك اولور (زنده كردك مقدم مفعول صريحى (وبى جان غير صريحى (وكرد كردن معناسنه در (وكشته نتوان كردك مفعول اولى (وزنده مفعول ثانيسى (وباز زمان معناسنى متضمندر (محصول بيت) قتى قولايدر زنده يى جانسز ايلمك يعنى زنده نك جانن المق امامقتولى ينه جانلى ايلمك ممكن دكل * شرط عقلست صبر تيرانداز * كه چورفت ازكمان نيايد باز * شرط عقل لاميه ومقدم خبر (وصبر تيرانداز مؤخر مبتدا ولاميه (وتيرانداز وصف تركيبيدر اندازيدندن انداختندن دينلر سهوايلمشلر (كه حرف تعليل (ازكمان رفته متعلقدر (نيايد فعل نفى مستقبل مفرد غائب (باز ينه ديمكدر (محصول بيت) شرط عقلدر تيراندازك صبرى يعنى اوقى آتمازدن اول دوشه جك يرى ملاحظه ايلمك كرك زيرا چونكه اوق يايدن كتدى يعنى چيقدى ينه عودت ايلمز * نصيحت * حكيمى كه باجهال در افتد بايد كه عزت توقع ندارد * بعض نسخه ده توقع

رد ابن سيد على وسرورى

عزت واقعدر اضافتله * وجاهلى كه بزبان آورى برحكيمى غالب آيد عجب نيست كه سنكست جوهرى رامى شكند * برحكيمكه جهله ايله جمع اولوب مختلط اوله كركدركه انلردن عزت اميد ايلميه وبرجاهل كه تكلمله برحكيمه غالب اوله عجب دكلدركه طاشدر جوهرى كسرايدر * بيت * نه عجب كرفرورود نفسش * عندليبى غراب هم قفسش * نه حرف نفى (فرورود لغتده اشاغه كيده ديمكدر اما استعمالده باتمق معناسنه در نتكه تركيده سسى باتدى ديرلر (نفسش شين ضمير اضمار قبل الذكر طريقيله عندليبه راجعدر (عندليب بلبله ديرلر (ويا حرف وحدت (غراب مبتدا (وهم قفس خبرى وجمله صفت عندليب در (قفسى عرب صادله استعمال ايدر وعجم سينله (محصول بيت) نه عجب يعنى عجب دكل اكر نفسى بتارسه عندليبك كه غراب هم قفسى اوله يعنى قفسده شى اوله (حاصلى غرابك آوازى عندليبك اوازينى بصرسه عجب دكل * بيت * كرهنرمند زاوباش جفايى بيند * تادل خويش نيازارد ودرهم نشود * اوباش جمع صيغه سيله مستعملدر لونددن معناسنه وبعضلر ديديلركه مفردى بوش در قلب بعض طريقيله جمع اولدى (جفايى يا حرف وحدت ويا حرف تنكير (تا حرف تنبيه (دل خويش لاميه (ونيازارد مقدم مفعولى نيازارد لفظ مشتركدر فعل نفى مستقبل ايله نهى غائب بيننده انجميه ويا انجمسين ديمكدر (درهم لغتده قرشمورش ديمكدر اما بونده بحضور معناسنه در (نشود ينه مشتركدر بحضور اولميه ويا اولمسون ديمكدر (محصول بيت) اكرهنرمند اراذل واسافلدن جفا كوررسه البته كندى كوكلنى انجتميه ويا انجمسون وبحضور اولميه ويا اولمسون * سنك بدكوهر اكر كاسه زرين شكند * قيمت سنك نيفزايد وزر كم نشود * سنك بدكوهر بيانيه (كاسه زرين دهبويله در (زر التون (ويا حرف نسبت (ونون حرف تأكيد (شكند فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط واقعدر صيرسه ديمكدر (قيمت سنك لاميه (نيفزايد فعل نفى مستقبل آرتمز (يعنى زياده اولماز (قيمت زر مبتدا (ونشود خبر مبتدا (وكم خبرنشود در واسمى تحتنده قيمت زره راجع ضميردر (محصول بيت) سنك بدكوهر يعنى بداصل اكر التوندن كاسه يى صيرسه يعنى شكست ايدرسه اول سنكك قيمتى زياده اولماز (وكاسه مكسورك زرى قيمتى اكسلمز (حاصلى كسريله جوهر ينه نقصان كلمز كه قيمتدن قاله (وقيمتنه نقصان كله (بو بيت ضرب مثل حكمنده واقعدر زياده شهرتندن * لطيفه * خردمنديرا كه در زمره اجلاف سخن صورت نبندد شكفت مدار كه آواز بربط با غلبه دهل برنيايد وبوى عبير ازكند سير فروماند * خردمنديرا را حرف تخصيص (كه حرف بيان (زمره زانك ضمى وميمك سكونيله بلوك معناسنه در اجلافه اضافت بيانيه در (اجلاف جلفك جمعيدر غليظ طبعلى يابس اولان كيسه يه ديرلر (سخن نبندد دك مفعول اولى (صورت ثانيسى شكفت شينك وكافك ضمه لريله وكسره لريله عجب معناسنه اسمدر كسره يه تخصيص ايدنلر بيلمزلر ايمش (مدار فعل نهى مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (كه حرف تعليل (آواز بربط لاميه (بربط ايكى بانك فتحه لريله وسكون رايله قوپزدر (با حرف مصاحبت (غلبه دهل لاميه (برنيايد چيقماز يعنى طاول يانجه اوازى ظاهر اولماز (دهل دالك وهانك ضمه لريله طاول معناسنه در (بوى عبير لاميه عبير عينك فتحى وبانك كسريله كوزل قوقولى اون كبى برنسنه در (كند سير ده لاميه در (كند كاف عجمك فتحى وسكون نونله چركين قوقويه ديرلر (سيرسينك كسريله صرمساق معناسنه در (فروماند فعل مضارع مفرد غائب بونده مغلوب اولور ديمكدر (محصول تركيب) برعاقلك كه اجلاف وناسازلر بلوكنده سوزى صورت بغلامز يعنى انلر اراسنده كه سوزى رونق والتفات بولوب مسموع اولماز عجب مدار (يعنى عجب طوتمه زيرا قپوزاوازى طاول ايله چيقماز (يعنى طاول يانده اوازى ايشيدلمز وعبير قوقوسى صرمساق قوقوسندن مغلوب اولور (يعنى صرمساق قوقوسى عبير قوقوسين بصار (زيرا لطيف قوقونك خبيث قوقو يانده ظهورى اولماز

رد شراح جميعا

رد شراح جيعا
ردشراح جيعا

* مثنوى * بلنداوازناداں كردن افراخت * كه دانارابي شرمى بينداخت * بلنداوازناداں بيانيه ومبتدا كردن افراختك مقدم مفعوليدر (وافراخت فعل ماضى مفرد غائب يوجه لتدى وقالدردى ديمكدر زياده يك چاغرمقدن عبارتدر (جملهٔ فعليه خبر مبتدادر (بلندآواز وصف تركيبيدر يوكسك اوازلى ديمكدر (بلندآوازى اضافتدن قطع ايدنلراسلوب عجمه واصل دكللرايمش (كردن افراختك معناسنى اقدام وهجوم ايله تفسير ايدنلر معناى مقصوده مخالف سو يلمشلر (كه حرف رابط صفت (دانارا رادات مفعول (باحرف مصاحبت (بى شرمى ياحرف مصدر حياسزلغله ديمكدر (بينداخت لغتده اتدى ديمكدر (اما بونده ناساز كلماتله بو كه غلبه ايلدى ديمكدر (بيند اختك دانا مفعول صريحى (وبى شرمى غير صريحى (محصول بيت) يوكسك اوازلى برناداں بو يني يوجلتدى يعنى پك پك چاغردى شويله كه بردانانى حياسزلغله مغلوب ومقهورايلدى (زيراجهله ادم اوزرينه پك چاغرمغى پرمعرفت اكلر * نمى داند كه اهنك حجازى * فرو ماند ز بانك طبل غازى * نمى داند فعل نفى مستقبل بيلمز ديمكدر (كه حرف بيان (اهنك بونده اوازمعناسنه در حجازى يه اضافتى بيانيه (معلوم اوله كه علم انغامك اصولى درددراولكبسى راستدر كه جميع نغماتك اصليدر ايكنجيسى عراقدر اوچنجيسى زيرافكنددر دردنجيسى اصفهاندر بودرتدن هر برينك ايكى فرعى وارليكن بزبونده لازم اولانى بيان ايدرز انجق پس عراقك ايكى فرعى وار برى مايه وبرى بوسلك در وهر ايكى فرعدن مخرج اولان نغمه يه آوازه ديرلر پس مايه وبوسلكك اوازه سى حجازدر فاحفظ (پس شراحك حجاز اون ايكى مقامدن برمقامك اسميدر ديدكلرى باطل ادادر كه محض جهلدن ناشيدر وبعضيسى علم انغام يرينه علم موسيقى ديمش خطا ايلمش زيرا موسيقى صافى ترنماتدر غيرى نسنه دكلدر (آهنك حجازى مرهوندر (فروماند سابقا مذكور اولان كيدر (بانك طبل غازى لاميه وبيانيه در (طبل طاول معناسنه در (غازى لفظ مشتركدر اهل غزايه وجانبازه ديرلر ايكن طبل غازى طاوله ديرلر طبل بازدن احترازايچون (پس بونده جانباز طاولى ديين خيلى پهلوانلق اظهار ايلمش (محصول بيت) بلندآواز ناداں بلمزكه آهنك حجازى يعنى آوازهٔ حجازى طاول آوازندن بتارقالور يعنى انك يانده ايشيدلمز زيرا طاولك يانده بورى وصورناى وزيل وبونلركبيلر ايشيدلور انجق (نازك نغمه كه انسان خنجره سندن پيدا اولور قنده ايشيدلور * حكمت * جوهرا كردر خلاف افتد همچنان نفيسست وغبار اكر برفلك رسد هنوز خسيس استعدادبى تربيت در يغست وتربيت نامستعد ضايع خاكسترا كرچه نسب عالى دارد كه آتش جوهر علويست وليكن چون بنفس خود هنرى ندارد باخاك برابرست قيمت شكرنه ازنيست كه ان خاصيت ويست * خلاب خانك فتحى وكسريله چركاب معناسنه در (همچنان كذلك معناسنه در يعنى دوشمزدن اولكى كبى (هنوزالان ديمكدر بعض نسخه ده همان واقعدرهنوز يرينه (استعدادبى تربيت بيانيه ومبتدا (ودريغست خبرى (وتربيت نامستعد مصدرك مفعولنه اضافتيدر ومبتدا وضايع خبرى (خاكستر كول (نسب عالى بيانيه (كه حرف تعليل (آتش مبتدا (جوهر علوى خبرى (باحرف ظرف (نفس خود بيانيه (هنرى ياحرف وحدت وياتنكير (محصول تركيب) جوهرا كرخلابه ده دوشرسه ينه نفيسدر يعنى ذاتنه تغيرونقصان كلمز وغبارا كرفلكه ده ايريشورسه ينه همان خسيسدر يعنى مقام شريفه وصون ايله خساستدن چيقوب شريف اولمز تربيتسز قابليت ظلم وحيفدر يعنى استعدادى اولان كيمسه بى تربيه ايليوب اهمال ايلمك ظلم وحيفدر ونا قابلى تربيه ايلمك ضايعدر كول اكرچه عالى نسب طوتار يعنى نسبى عاليدر زيرا آتش جوهر علويدر زيرا عناصرك جميعندن اعلادر اما كولك چون كندى نفسنده جوهرى يوقدر خاكله برابردر اندن چوق تفاوتى يوقدر شكرك قيمتى قشدن دكلدر بلكه اول قيمت واعتبار كندى خاصيت وخاصه سيدر * مثنوى * چوكنعان را طبيعت بى هنر بود *

ردشراح جيعا
ردابن سيدعلي

ردشمعي

پيمبرزادكى قدرش نيفزود * كنعان حضرت نوح عليه السلامك كنديه عاصى اولان اوغليدر كه سائر مشركلرله طوفانه غرق اولدى (را ادات تخصيص پيغامبر وپيغمبر وپيامبر وپيمبر هب برمعنايه درخبر ايلنجى ديمكدر (بريدندن (كاف عجم هاء رسميدن بدلدر (وياحرف مصدر (نيفزود فعل نفى ماضى مفرد غائب افزودندن كه لازمله متعدى بينده مشتركدر بونده متعديدر كه قدر مفعوليدر (محصول بيت) چونكه كنعانك خلقت وطبيعتى هنرسز ايدى پيغمبر اوغلى اولمق قدرينى ارترمدى بلكه سائر مشركنله بيله غرق اولدى (فكان من المغرقين) انك حقنده در * هنر بنماى اكردارى نه كوهر * كل ازخارست وابراهيم ازآزر * هنر بنماك مقدم مفعوليدر كوهردن مراد بونك كبى يرلرده اصلدر كه نسبدر از حضرت ابراهيم عليه السلامك باباسيدر كه بتلر يوناردى (محصول بيت) هنر كوستر اكر وار يسه كوهر ونسب كوسترمه كورمزميسين كه كل ديكندن طوغرو پيدا اولور وابراهيم ازردن پس اصله ونسبه اعتبار يوق بلكه ذاته وحسبه در * لطيفه * مشك انست كه ببويد نه ان كه عطار بكويد دانا چون طبلهٔ عطارست خاموش وهنرنماى ونادان چون طبل غازيست بلند اوازوميان تهى * ببويد فعل مضارع مفرد غائب بوييدندن لازمله متعدى بينده مشتركدر بونده لازمدر قوقى ويره معناسنه (طبلهٔ عطار لاميه در طبلهٔ عطار اولدركه عطار ديار عرب وعجمده برطبله يه انواع مبخراتى ترتيب ايدوب صتار اما رومده بو اسلوب اولمز (هنرنماى وصف تركيبيدر نمايدندن هنر كوستريجى ديمكدر (بلند اواز وصف تركيبيدر (ميان تهى ده وصف تركيبيدر ايچى بوش ديمكدر (محصول تركيب) مشك اولدركه كندى قوقه يعنى قوقوسى چيقه اول دكلدركه يعنى عطار سويليه عطارك تعريفيله اولان مسكه اعتبار يوقدر عالم طبلهٔ عطار كبى ايسمدر وهنر كوستريجى يعنى تصلف ايليوب اظهار هنر ايلر اما ناداں طاول كبى بلند اواز وايچى بوشدر يعنى همان اوكمه سى وار انجق اما هنردن بى بهره در طبل غازى بى جانبازطاولنه تخصيص ايلين طاول كبى ميان تهى در * قطعه * عالم اندرميان جاهل را * مثلى كفته اند صديقان * ميان جاهل لاميه (جاهلدن مراد جنسيدر (ورا معاده عالمه قيددر عالم راميان جاهلان تقديرنده در مرهوندر (مثلى ياحرف وحدت (مراد مثلدن تمثيلدر (صديقان صديقك جميدر صادك ودال مشددك كسره لريله صفت مشبهه در (محصول بيت) جهله ارسنده عالمه برتمثيل سويلمشلر صديقلر اول تمثيل بيت ثانيدر * شاهدى درميان كورانست * مصحفى درميان زنديقان * شاهدى ياحرف وحدت (مصحفى ده بويله در (زنديقان (زانك ودالك كسره لريله (زنديقك جميدر ملحدان معناسنه (يعنى حشر اجساده قائل اولميان ظالملر (محصول بيت) جاهللر ارسنده عالمك مثلى برمحبوبدركورلر ارا سنده وبرمصحفدر زنديقلرارا سنده يعنى بونلره بكزر عالم جهله ايچنده * پند * دوستى را كه بعمرى فراچنك آرندنشايد كه بيكدم بيازارند * دوستى (ياحرف وحدت ورا ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (باحرف ظرف (وعمر بونك كبى يرلرده مدتدن عبارتدر (وياحرف وحدت برمدتده وبرزمانده ديمكدر (فرا بونك كبى يرلرده ادات صله در (چنكدن مراد ال در (آرند فعل مضارع جمع غائبدر (بيكدم (باحرف ظرف (ودم نفس وساعت معناسنه در بردمده وبرساعتده ديمكدر (بيازارند فعل مضارع جمع غائب انجيده لر ديمكدر (محصول تركيب) بردوستى برمدتده اله كتوره لر يعنى تحصيل ايده لر لايق دكلدر كيم آنى برنفسده انجيدوب بيحضور ايده لر * بيت * سنكى بچند سال شودلعل پارهٔ * زنهار تابيك نفس نشكنى بسنك * سنكى ياحرف وحدت (بچند سال باحرف ظرف نيچه ييلده ديمكدر (شود فعل مضارع مفرد غائب فاعلى (يعنى اسمى تحتنده سنكه راجع ضميردر (وخبرى (لعل پاره در (تقديرى پارهٔ لعل در (زنهار ادات تنبيه (تاحرف تأكيد (باحرف

رد شمعي

زنديق مطولده بيان اولنديغى اوزره صانع عالمى نافى وقاموس بيانجه نور وظلمتك قديم اولملرينه قائل اولان وعلى قول آخرته ور بوبيته ايمانى اولميان دينسزلره وعند البعض كفرى كيزليوب صورتا ايمان واسلام اظهار ايدن منافقه دينور للطابع

ظرف (يك نفس برنفسده ديمكدر (شين لعل پاره يه راجعدر (نشكنى فعل نفى مستقبل مفرد
مخاطب ضميه سين ديمكدر (يعنى كسرايليه سين (محصول بيت) برطاش نيجه يلده برلعل پاره سى
اولور زنهار نابرنفسده انى طاشله كسرايليه سين بو بيت چكن نثره تمام تنوير وتنظيردر * تشبيه *
عقل در دست نفس چنان كرفتارست كه مرد عاجز دردست زن كربز * دست نفس لاميه در
مجزا (مردعا جز بيانيه (زن كربزده بويله در (كربز كاف عجمك ضمى وراسك سكونى وبانك ضميله
زورلى وقوتلى وز يرك ديمكدر (محصول تركيب) عقل نفسك النده آنجلين كرفتاردر كه عاجزاز
قوتلى عورت النده * بيت * درخرمى برسرايى بيند * كه بانك زن ازوى برآيد بلند * در خرمى
بيا نيه درياء بطنيله (برسرايى ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بانك زن لاميه در
عورتك اوآزى (وى ضمير غائبدر سرايه راجع (برآيد چيقار ديمكدر (محصول بيت) اول اوك
اوزرينه شنلك وشاديلق قپوسنى بغله يعنى قپه اندن عورتك اوازى يوكسك چيقه يعنى عورتك
اوازينى طاشره ده اولان خلق ايشيده * حكمت * راى بى قوت مكر وفسونست و قوت
بى رأى جهل وجنون * رأى فكر ديمكدر (بى قوته اضافتى بيانيه در (يعنى بى قوت عقل
مكر وفسون عطف تفسيرى قبيلندندر زائد وبى فائده ديمكدر (قوت بى رأيده بيانيه در (يعنى قوت
عقل بى رأى وتدبير جهل وجنوندر (محصول تركيب) رأى خالص بى قوت عقل و بى فائده
و بى نتيجه ايشدر وعقل بى رأى وتدبير صافى جهل وجنوندر حاصلى رأى وتدبيره عقل لازمدر
وعقله رأى وتدبير لازمدر يعنى هر ايشده عقل ورأى بيله اولمق كرك * بيت * تميز بايد وتدبير
وعقل انكه ملك * كه ملك ودولت نادان سلاح جنك خداست * تميز (ياء اول اسلوب عجم
اوزره ضرورت وزن ايچون حذف اولنمشدر (ملك لفظ مشتركدر مملكت وسلطنت بيننده
بونده ايكيسنه ده مساغ وار (كه حرف تعليل (دولت ملكه معطوف ونادانه مضافدر لاميه ايله
(سلاح جنك خدا لاميه لردر (محصول بيت) انسانه تميز وتدبير وعقل كرك اندن صكره مملكت
وسلطنت زيرا نادانك ملكى ودولتى خدا ايله جنك ايلمكه يراقدر (يعنى خدانك امر ونهينه
مخالفت ايلمكه سببدر * تربيت * جوانمردى كه بخورد و بدهد به از عابدى كه روزه دارد
وبنهد * جوانمردى ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عابدى ياحرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (روزه داردك مقدم مفعولى اوروج طوته ديمكدر (بنهد فعل مضارع
مفرد غائب قويه ديمكدر (يعنى صقليه وحفظ ايليه (حاصلى ادخار ايليه (محصول تركيب
برصخى كيمسه كه يه وغيريه بذل ايليه يكدر شول عابددن كه صائم اوله وكندى يميه
وينه كندى ايچون حفظ ايليه * مغذابيه * هركه ترك شهوت ازبهر قبول خلق كرده است
ازشهوت حلال در شهوت حرام افتاده است * ترك شهوت مصدرك مفعولنه اضافتيدر شهوتدن
مراد لذت دنيويه در (بهر ادات تعليل (قبول خلق مصدرك فاعلنه اضافتيدر يعنى خلقك مقبولى
اولمغيچون (شهوت حلال وشهوت حرام بيانيه لردر (محصول تركيب) هركيمكه آرزو ولذت دنيايى
خلقك قبوليچون ترك ايلمشدر يعنى پرهيز كار مرتاض اكلسونلر ديو لذائذ دنيادن كسلن لذت
حلالدن لذت حرامه دوشمشدر زيرا ايلديكى وضع ريا ايله در ريا ايسه اهل تحقيق قتنده كفردر
العياذ بالله تعالى * بيت * عابد كه نه ازبهر خدا كوشه نشبند * بيچاره درآينه تاريك چه بيند *
كه حرف بيان (نه حرف نفى معناده نشبنده مقيددر (كوشه نشبندك ظرف مكانى بردر تقديريله
(ازبهر خداده اكا متعلقدر (درحرف ظرف (آينه تاريك بيانيه (چه ادات استفهام (بيند فعل
مضارع مفرد غائب نه كورر ديمكدر استفهام انكارى طريقيله يعنى كورمز (عابد مبتدا ومابعدى
صفتى (بيچاره مبتداء ثانى (وچه بيند خبر ثانى وثانى خبريله خبر اول بيچاره عابددن بدل اولمقده

جائز

جائزدر (محصول بيت) عابد كه خدا ايچون كوشه ده اوتورميه يعنى الله ايچون كوشه نشين اولميه
ريا ايچون اوله بيچاره عابد قرا كلق آينه ده نه كورر يعنى آينه قلبى كه ريا ژنكيله پاسلنمش اوله انده
نور وفيض خدا عكس ايلمز * لطيفه * اندك اندك خيلى شود وقطره قطره سيلى كردد يعنى
آنان كه دست قدرت ندارند سنك خرد نكه دارند تابوقت فرصت دمار ازدماغ ظالم برارند *
اندك اندك تأكيد لفظى (خيلى ياحرف تنكير بونده چوق ديمكدر (شود اولور ديمكدر (وقطره
قطره يه تأكيد لفظى (سيلى ياحرف تنكير (خيلى وسيلى يالرينه حرف وحدت دبين لذت ردشمعى
كلامدن بيخبر ايمش (كردد فعل مضارع مفرد غائب شودكبى صيرورت معناسنى افاده ايدر
اولور ديمكدر حضرت شيخ معناى مرادى يعنى ايله شرح ايدوب بيورر (آنان آنك جمعيدر انلر ديمكدر
(كه حرف رابط صفت (دست قدرت بيانيه (ندارند طوتمزلر يوقلقدن كنايتدر (سنك خرد
تركيب مزجى در (سنك زيره كبى طاش اواغى ديمكدر تركيب اضافى ده اولمغه ده قابلدر (نكه دارند
فعل امر جمع غائب حفظ ايلسونلر ديمكدر فعل مضارعده اولمق ممكندر امكان بعيد ايله
(تا حرف تعليل باحرف ظرف (وقت فرصت لاميه (دمار دالك فتحى وكسريله انتقام معناسنه در
(دماغ دالك كسريله بونده باشك بيننى مراد در (برآرند چيقاره لر ديمكدر (محصول تركيب)
ازاجق ازاجق برنسنه برى برينه منضم اولنجه چوق اولور مثلا صوقطره قطره بربره جمع اولنجه
سيل اولور بونك معناسى بودر كه شونلرك كه دست قدرتلرى يوقدر يعنى برنسنه يه قادر دكللر سنك
خرده يى حفظ ايدر ويا حفظ ايلسونلر تاكيم فرصت وقتنده ظالمك دماغندن انتقام حاصل
ايده لر يعنى دماغنى چيقره لر حاصلى اندن انتقام اله لر يعنى انى هلاك ايده لر ديمكدر * بيت *
وقطر على قطر اذا اتفقت نهر * ونهر الى نهر اذا اجتمعت بحر * قطر لفظا مرفوع مبتدا
على قطر جار مجروريله اتفقته متعلقدر (اتفقت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه در افتعال بابندن
اصلى اوتفقت ايدى قبل تاء افتعال واو واقع اولدى تا حرفدر حروف مهموسه دن واو حرفدر
حروف مجهوره دن بينهما تنافر وتباعد واقع اولديغيچون واوى تايه قلب ايدوب تايى تاده ادغام
ايلديلر (اتفقت اولدى (نهر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (ونهر لفظا مرفوع مبتدا (الى نهر
اجتمعته متعلق اجتمعت انضمت معناسنى متضمن اولدوغيچون الى ايله تعديه ايلدى (بحر لفظا
مرفوع خبر مبتدادر (محصول بيت) طمله طمله اوزره چقن متفق اولسه ارمق اولور يعنى قطرات
برى بريله مجتمع اولسه نهر اولور ونهر انهر يله مجتمع اولسه بحر اولور يعنى انهار برى برينه منضم
اولسه بحر عظيم اولور * بيت * اندك اندك بهم شود بسيار * دانه دانست غله در انبار *
دانستى هاء رسمى وهمزه مجتلبه ايله يازنلر املادن اكاه دكللر ايمش (محصول بيت) ازاجق ردشراح جميعا
ازاجق برى بريله جمع اوليجق چوق اولور كورمزمى سين كه انباره غله دانه دانه در يعنى دانه لر
برى بريله جمع اولوب برانبار طوپ طولو اولور (غله غينك فتحى ولامك تشديديله تورك
تحصيل ديدكلريدر * حكمت * عالم را نشايد كه سفاهت از عامى بحلم دركذراند كه هردو
طرف را زيان دارد هيبت آن كم شود وجهل اين مستحكم * عالم را رادات مفعول (كه حرف
بيان (سفاهت مصدردر سفه دن يعنى حسن بابندن زيرا بو لغت ايكى بابدن مستعملدر علم
وحسن بابلرندن مصدر سفه اما حسن دن سفاه وسفاهت كلور (بونده حلمك نقيضى مراددر (عامى
جاهل معناسنه در (اصلنده ميم مشدددر اما عجم تخفيف ميمله اوقور (بحلم باحرف سبب (درحرف
تأكيد (كذراند فعل مضارع مفرد غائب كچوره ديمكدر (يعنى حلم سببيله سفاهتنى ترك ايليه (حاصلى
سفاهتندن اغماض عين ايليه (كه حرف تعليل (هردو طرفدن مراد عالم وعاميدر (را ادات صله (هيبت
آن لاميه اشارتدر عالمه (كم بونده ناقص معناسنه در (جهل اين لاميه اشارتدر عامى يه (مستحكم محكم

مستحكم ده قياس اسم فاعل وزنى اوزرينه كلمك ايدى زيرا استحكم فعل لازمدراندن
اسم مفعول كلمز مكركه حرف جرايله لكن بونده كم كلمه سنه سجع موافق اولسون ديو اسم مفعول ايراد ايلمش فتدبر منه

(یعنی قوی دیمکدر (محصول ترکیب) عالمه لایق دکلدر حلم سببیله عامیدن صادر اولان سفاهتی
اهمال ایدوب ترك ایلیه یعنی ایلدیکی سفاهتنه مقید اولمیوب ۹ دیمیه زیرا ایکی جانبه بیله زیان ۹ (طینه) نسخهٔ مستعمله در للطابع
ویرر عالمك هیبتنه نقصان ویرر وعامینك جهلی محکم اولور زیرا بونك اهمالیله ا کا غرور
کلور که طغیانه سبب اولور * بیت * چو با سفله کویی بلطف وخوشی * فزون کرددش
کبر و کردن کشی * چو ادات تعلیل (با حرف صله (سفله الجق ودنی کیمسه (فزون افزوندن
مخففدر زیاده معناسنه اسمدر (کردد فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (شین ضمیر معناده
کشی یه مقیددر کشیش تقدیرنده (کردن کش معناند معناسنه در (محصول بیت) چونکه
الجغه (یعنی دنی یه و سفیهه لطفله وایلکله سوز سویلیه سین کبری وعنادی زیاده اولور
(یعنی وسوسه یه دوشر که بندن قورقدیغندن بکا ملایم سویلردیو * موعظه * معصیت
از هر که صادر شود ناپسندست واز علما ناپسند تر که علم سلاح جنك شیطانست وخداوند
سلاح را چون باسیری برند شرمساری بیشتر بود * معصیت یعنی کناه و عصیان (ناپسند
نامقبول دیمکدر (زیرا خدایه خلاف و شیطانه طاعتدر (واز علما اما علمادن (ناپسند تر
نامقبولرکدر (که حرف تعلیل (علم مبتدا (سلاح جنك شیطان لامیه لردر (و خبر مبتدا (واو
حرف حال (خداوند سلاح لامیه صاحب سلاح دیمکدر (ورا ادات مفعول (چون حرف
تعلیل (با حرف مصاحبت (اسیری یا حرف مصدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلدهلر دیمکدر
(خداوند مفعول صریحی (وباسیری غیر صریحی (شرمساری مبتدا (ویا حرف مصدر بیشتر بود
خبر مبتدا وجملهٔ اسمیه جواب تعلیل (محصول ترکیب) عصیان و کناه هر کیمدن که صادر
اولورسه نامقبولدر (اما علمادن نامقبولرکدر (زیرا علم سلاح جنك شیطاندر (یعنی شیطانله
جنك ایلمکه یراقدر ویراق صاحبنی چونکه اسیر ایلکه ایلدهلر خجالت زیادهرك اولور * مثنوی *
عامیٔ نادان پریشان روزکار * به ز دانشمند ناپرهیزکار * عامیٔ نادان بیانیه (پریشان روزکار
وصف ترکیبی وصفت عامی ومبتدا ومصراع ثانی خبری (دانشمند ناپرهیزکار بیانیه (محصول بیت)
احوالی واموری پریشان عامیٔ نادان پرهیزسز دانشمنددن یکدر (یعنی بو صفتلی دانشمنددن
اول صفتلی عامی یکدر عامی یی جهل صفتندن تجرید ایلك کرکدر کم نادانه اضافتی صحیح اوله (یعنی
عوامدن برشخص معناسنه * کان بنابینایی از راه اوفتاد * وین دو چشمش بود در چاه اوفتاد *
کان که حرف تعلیل ان اشارتدر عامی یه (با حرف مصاحبت نابینا نا ادات نفی بینا صفت مشبهه در
بینیدندن کوره کن دیمکدر (ویا حرف مصدر نابینالغله دیمکدر اوفتاد واوایله دوشدی دیمکدر (وین
اسم اشارتدر دانشمنده (محصول بیت) زیرا عامی نابینالغله یولدن دوشدی یعنی جهل ونادانلغله
ضلالته دوشدی امادانشمندك ایکی کوزی وارایکن چاه ضلالته دوشدی (یعنی اول جهل ایله
ضلالته دوشدی و بو علمله عامل اولمدیغندن * مطایبه * هر که در زندکی نانش نخورند چون
بمیرد نامش نبرند * (محصول ترکیب) هر کیمکه دیریلکنده وصاغلغنده (یعنی حال حیاتنده
اتمکین یمزلر چونکیم اولور یعنی اولیجك آدنی ایلتمزلر یعنی اکمزلر * حکمت * یوسف علیه السلام
درخشك سالی مصر سیر نخوردی تا کرسنکان را فراموش نکند لذت انکور زن بیوه داند
نه خداوند میوه * خشك سال قورقلق ییل (ویا حرف مصدر مصره اضافتی لامیه در (تا حرف
تعلیل زن بیوه طول عورت (محصول ترکیب) یوسف پیغمبر علیه السلام مصرك قورقلق
ییلنده (یعنی قحطلق ییلنده طوق یمزدی (یعنی طویнجه یمزدی تا کیم آجلری فراموش ایلمیه
بلکه کندینی انلردن ایلمکه قصد ایدردی آجلر حالنی بلمك ایچون (زیرا اوزومك لذتنی طول
عورت بلور که فقیر ومحتاجدر میوه صاحبی (یعنی انکور اسی بیلمز (زیرا مراد ایلدیکجه

الورا کل ایدر * مثنوی * آنکه در راحت وتنعم زیست * اوچه داند که حال کرسنه چیست *
(تنعم تفعل بابندن مصدر در نعمت ایچنده اولمق (زیست فعل ماضی مفرد غائب دیرلدی
دیمکدر (که حرف بیان (حال کرسنه لامیه (محصول بیت) اول کیمسه که نعمت وراحتده تعیش ایلدی
یعنی انده بیودی وچکندی اول کیمسه نه بیلورکه آجك حالی ندر (حاصلی اجك حالنی اول کیمسه
بیلورکه اجلق چکمش اوله * حال درماندکان کسی داند * که باحوال خود فروماند * حال
درماندکان لامیه در (مانده عاجز کاف عجم حرف توسط والف ونون ادات جمع (که حرف رابط صفت
(با حرف ظرف (احوال خود لامیه (فرو ادات تأکیددر اما ماندله مستعمل اولسه عاجز معناسنی
ردابن سید علی وسروری افاده ایدر (ماند بونده فعل مضارع مفرد غائبدر ماندن قالمق معناسنه ماندندن دینلر
غلط سویلمشلر (محصول بیت) عاجزلرك حالنی بر کیمسه بیلورکه کندی احوال واطوارنده عاجز قاله
یعنی دورلی عجز چکن بیلور عاجزلرك حالنی * قطعه * ای که بر مرکب تازنده سواری هش دار *
که خرخارکش مسکین در اب وکلست * ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای کسی که
(مرکب تازنده بیانیه یلیجی ویوریجی بنت دیمکدر (یعنی چویك وچابك مرکب (سواری یا ضمیر
خطاب اتلی سین دیمکدر (هش دار هوشله فعل امر مفرد مخاطبدر اوصك طوت یعنی اوصلی اول
حاصلی عقلك اویار (که حرف تعلیل (خرخارکش لامیه ویا بیانیه (خارکش وصف ترکیبی در
دیکن چکیجی دیمکدر (مسکینه اضافت بیانیه در یاء بطنیله (خره خارکش صفت اول اولنجه
مسکین صفت ثانی اولور پس ایکی اضافت بله بیانیه اولور تأمل (محصول بیت) ای شول کیمسه که
یلیجی مرکب (یعنی بنت اوزره سوارسین عقلك باشیکه دیوشر (یعنی جمع ایله وبیهوش
وغافل یوریمه (زیرا مسکین خارکشك خری ویا مسکین خارکش خر آب وکل ارا سنده در (یعنی
رد سروری آب وکله باتمش قالمش چیقامز بر مدد ایله باتقدن چیقسون (مسکین یرینه سوخته یازان وزنه
خفت ویرمش (لیکن نسخه لره مخالف یازمش (وبالجمله ضرورت وزن ایچون مسکینك یاسی تلفظه
کلمز * آتش از خانهٔ همسایهٔ درویش مخواه * کانچه بر روزن اومی کذرد دود دلست * خانهٔ
همسایهٔ درویش لامیه وبیانیه در (همسایه قوکشی (ودرویشدن مراد فقیردر (آتش مخواهك
مفعول صریحی واز خانه غیر صریحی (مخواه فعل نهی مفرد مخاطبدر (خواهیدندن دیلمه وایستمه
دیمکدر (کانچه که حرف تعلیل آن اسم اشارتدر چه نك مضمونه (بر روزن او بعض نسخه ده
از روزن او واقعدر معنی بردر (روزن رانك وزانك فتحه لریله وواوك سکونیله باجه وپنجره بونده مراد
اوجاقدر که عجم بخاری دیر او ضمیری درویشه راجعدر (می کذرد فعل مضارع مفرد غائب کچر دیمکدر
یعنی مرور ایلر (محصول بیت) فقیر قوکشینك خانه سندن اتش ایستمه زیرا اول نسنه که انك باجه سندن
واوجاقندن چیقار کوکلی دوتونیدر یعنی دوداهیدر حاصلی فقرا قوکشیلرك احوالنه نظر ایلمکه
ردابن سید علی وسروری ترغیبدر (مخواه فعل نهی در (خواستن دن دیینلر سهو ایلمشلر * وعظ * درویش ضعیف حال
بنهی درتنکیٔ خشك سال مپرس که چونی مکر بشرط انکه مرهمی بر یشش نهی ومعلومی در پیشش *
نسخه درویش ضعیف حال بیانیه ضعیف حال وصف ترکیبی در (ورا ادات مفعول (در حرف ظرف
تنکیٔ خشك سال لامیه (تنکی یا حرف مصدر خشك سال ترکیب مزجیدر قوراقلق ییل معناسنه
صلنده سال خشك ایدی اضافتله صکره ترکیب مزجی ایلدیلر (مپرس فعل نهی مفرد
مخاطبدر پرسیدندن صورمه دیمکدر (درویش مفعول صریحی ودرتنکی غیر صریحی (که حرف
بیان (چونی واو اصلیه ویاء خطابله نیجه سین دیمکدر (مرهمی یا حرف وحدت (بر حرف صله
(ریش بونده یاره معناسنه در وشین ضمیر درویشه راجعدر بنهی فعل مضارع مفرد مخاطب
قویاسین دیمکدر (ومعلومی پیشش بونك کبی یرلرده معلومدن مراد نقددر (محصول ترکیب)

احوال واطواری ضعیف اولان درویشه قوراقلق وقحطلق یل طارلغنده صورمه که نیجه سین
وحالك ندر الاول شرطله که فقر وفاقه یاره سنه احسان وکرم مرهمنی قویاسین واوکنه برمقدار
نقد براغه سین حاصلی بونك کبی بیلده النه برنسنه ویروب عطیه ایلمایجه ندر حالك درویش دیو
صورمیه سین * قطعه * خری که بینی وباری بکل در افتاده * بدل برو شفقت کن ولی مرو
بسرش * خری (یاحرف وحدت (که حرف بیان ویاحرف رابط صفت (بینی فعل مضارع
مفرد مخاطب کورر سین دیمکدر (بار خره معطوف (ویا حرف وحدت (بکل باحرف صله
در حرف تأکید (افتاده دوشمش دیمکدر ماضیدن قسم (بدل باحرف مصاحبت دلله
یعنی کوکل ایله (برو اصلنده براوایدی (بر حرف صله ویا استعلا (شفقت شین وفا وقافك
فتحه لریله مرحمت دیمکدر اسرکك معناسنه (کن کاف عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر
ایله معناسنه (ولی ادات استدراك (مرو فعل نهی مفرد مخاطبدر رویدندن کتمه دیمکدر (بسرش
باحرف صله وشین ضمیر خره راجعدر (محصول بیت) برخری وبریوکی یعنی یوکیله بالجمعه که
دوشمش کوره سین کوکل ایله اکا شفقت ومرحمت ایله اما باشنه ویاننه وارمه اکر بالحقدن
چیقرمغه قادر دکل ایسك (مرو برینه مزن یازان نسخه لره مخالف یازمش * کنون که رفتی
و پرسیدیش که چون افتاد * میان بند چو مردان بکیردم خرش * کنون کاف عربك ونونك رد سروري
ضمه لریله اکنوندن مخففدر شمدی معناسنه (که حرف بیان (پرسیدی یاضمیر خطاب (شینه
اتصال ضرورت وزن ایچون مفتوح قلنمشدر شین قرینه ایله صاحب خره راجعدر زیرا خر
وباری صاحبسز اولماز البته (پس بوشین حرف زائدر دینلر زائد سویلمشلر (که حرف بیان رد شراح جميعا
(چون جیم عجم وواو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (میان بل معناسنه درکه عرب اکا
وسط دیر (یبندك مقدم مفعولیدر بیل بغلمقدن مراد یراقلنوب حاضرلنمقدر (چو ادات تشبیه
(مردان الف ونون ادات جمع ارلر دیمکدر (بکیر فعل امر مفرد مخاطبدر کیریدندن طوت دیمکدر
کرفتندن دینلر سهو ایلمشلر (دم خر لامیه ومفعول بکیردر دم دالك ضمی وتشدید میمله قویرق
دیمکدر تشدید ضرورت وزن ایچوندر شین ینه صاحب خره راجعدر سابق کبی شعر ایچون
زائدر دینلر زائد سویلمشلر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر شمدیکه واردك صاحبنی رد ابن سید علی وسروری / رد شراح جمیعا
صوردك که بالجمعه نیجه ونوجهله دوشدی دیو بلکی بغله یعنی اتککی بیلکه چال وخرینك
قویریغنه یاپش بعض نسخه ده کوش خرش واقعدر * وعظ * دوچیز محال عقلست خوردن
بیش از رزق مقسوم ومردن پیش از وقت معلوم * (محصول ترکیب) ایکی نسنه محال عقلدر
بریسی رزق مقدر ومقسومدن زیاده یمك وبریسی وقت معلومدن یعنی معیندن اول اولمك
حاصلی ازلده مقدر اولندن زیاده یمز واجل کونندن اول کیمسه اولمز * قطعه * قضا دکر
نشود کر هزار ناله وآه * بشکر یا بشکایت برآید ازدهنی * قضادن مراد حکم ازلیدر دکر بونده
غیر معناسنه در یعنی تغییر وتبدیل اولمز (هزار ناله وآه مرهوندر (بشکر باحرف مصاحبت (یا
حرف عطفدر ام واو معناسنه (برآید چیقا دیمکدر (قضا مبتدا نشود خبری هزار معدودیله
مبتدا (برآید خبری ایکی یا واز حرفی خبره متعلقدر (دهنی یا حرف وحدت (محصول بیت)
قضا وقدر خدا متغیر اولمازا کر بیك ناله وآه شکرله ویاشکایتله بردهندن چیقه یعنی برکیمسه کندی
حالندن کرکسه شاکر اولسون وکرکسه شاکر اولماسون انکیچون حکم ازلی بوزلماز * فرشتهٔ که
وکیلست برخزینهٔ باد * چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی * فرشتهٔ یاحرف وحدت (وهمزه
حرف توسط همزه وحدت ایچوندر دیین غلط سویلمش (که حرف رابط صفت (وکیل موکل رد شمعي
معناسنه درکه مراد حضرت میکائیلدر (خزینهٔ باد لامیه (که حرف بیان (بمیرد فعل مضارع

مفرد

مفرد غائب سونه دیمکدر زیرا مردن لفظ مشترکدر اولمکله سونمك بیننده (چراغ بیوه زن
لامیه (ویاحرف وحدت بیوه زن برینه پیره زن یازان صحیح نسخه لره مخالف یازمش (محصول بیت) ردسروری
برفرشته که بادخزینه سی اوزره وکیلدرنه غم ییرا کر برطول عورتك چراغی سوینورسه یعنی
انك چراغی سوینمکله کندی خدمتنی ترك ایلمز * نصیحت * ای طالب روزی بنشین کدبخوری
وای مطلوب اجل مروکه جان نبری * (محصول ترکیب) ای رزقه طالب اولان کیمسه اوتورکه یییه سین
یعنی رزق قنده ایسه ایاغکه کلور انی سن ارامق لازم دکلدر وای اجلك مطلوبی اولان شخص
قاچمکه جان قورتارمزسین زیرا اجل قنده ایسه سنی بولور کرکسه اوکوز بوینوزینه کیرسك
* قطعه * جهد رزق ار کنی ورنکنی * برساند خدای عز وجل * جهد رزق مصدرك مفعولنه
اضافتیدر رزقه سعی واجتهاد دیمکدر (محصول بیت) رزق ایچون سعی وجهد ایلرسکده
ایلمزسکده البته خدای عز وجل یتشدرر هرقنده ایسه * ورروی درد هان شیر و پلنك *
نخورندت مکر بروز اجل * ور اصلنده واکر (در روی فعل مضارع مفرد مخاطب (در
حرف صله (دهان شیر لامیه (نخورندت فعل نفی مستقبل (وتا ضمیر منصوب متصل
سنی یمزلر دیمکدر (مکر ادات استثنا (با حرف ظرف (روز اجل لامیه (محصول بیت)
واکر شیر وپلنکك اغزینه وارسك یعنی اغزلرینه کررسك سنی یمزلر الا اجل کوننده
یعنی اجل تقدیر اولان کونده * حکمت * بنانهاده دست نرسد وچیزی که نهاده است هرجاکه
هست برسد * با حرف صله (ناحرف نفی قونلمامشه دیمکدر نرسدك مفعول غیر صریحیدر (چیزی
(یاحرف وحدت (محصول ترکیب) ازلده تعیین اولمیوب قونلمامشه ال ایرشمز ویرنسنه که ازلده
قونلوب تعیین اولمشدر هر نه یرده که واردر ایریشور حاصلی مقدر اولان هرقنده ایسه صاحبنه
واصل اولور اما ازلده تعیین اولمیان ییك سعی وکوششله اله کلمز * بیت * شنیدهٔ که سکندر
برفت تاظلمات * بچند محنت وخورد آنکه خورد آب حیات * شنیدهٔ یاضمیر خطاب (وهمزه
حرف توسل (که حرف بیان (وتا حرف انتها (ظلمات جمع ظلمتدر قرا کولقلر دیمکدر اما انجام اکثر
مفرد مقامنده استعمال ایدرلر (بچند محنت برفته متعلقدر (خورد بونده ایچدی دیمکدر
(محصول بیت) ایشتمش سنکه سکندر ظلماته دك نیجه محنتله کتدی وآب حیاتی ایچن ایچدی یعنی
آب حیات حضرت حضر علیه السلامه میسر اولدی اکا اولمدی * حکمت * صیادبی روزی
در دجله ماهی نکیرد وماهی بی اجل در خشکی نمیرد * صیادبی روزی بیانید (دجله بغداد ایرمغی
(ماهیٔ بی اجل بیانیه (خشکی یا حرف مصدر قوریلق دیمکدر (نمیرد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولمز
دیمکدر (محصول ترکیب) نصیبسز صیاد دجله ایرماغنده بالق طوتمزو اجلسز بالق قوریلقده اولمز
* بیت * مسکین حریص درهمه عالم همی دود * او در قفای رزق واجل در قفای اوست * همی دود
فعل مضارع مفرد غائب یلرو یوپرز او ضمیری حریصه راجعدر قفای رزق لامیه در قفای اوست ده
بویله در (محصول بیت) مسکین حریص جمیع عالمده یلر یوپرر یعنی اشاغه ویوقاری سکردر اول
رزق اردنجه یلر ویوپرر واجل انك اردنجه یلر ویوپرر اما اول بو حالدن غافل * تشبیه * توانکر فاسق
کلوخ زراندودست ودرویش صالح شاهد خاك الود این دلق موسیست مرقع وآن ریش فرعونست
مرصع شدت نیکان روی درفرج دارد ودولت بدان سر درنشیب * توانکر فاسق بیانیه ومبتدا خرقه نسخه
(کلوخ زراندود بیانیه وخبر مبتدا (زراندود وصف ترکیبیدر التونله صوانمش یعنی یالدزلنمش (کلوخ
کاف عربك ولامك ضمه لریله کسك دیمکدر (درویش صالح بیانیه ومبتدا (شاهد خاك الود بیانیه
وخبر مبتدا (وخاك الود وصف ترکیبیدر طپراغه بولاشق دیمکدر (این اسم اشارتدر درویشه
ومبتدا (وخرقه موسی لامیه وخبر مبتدا (مرقع یمانمش دیمکدر صفت خرقه در (وان اسم اشارتدر

(توانكر فاسقه ومبتدا (و ریش فرعون لامیه وخبر مبتـدا (مرصع اسم مفعولدر تفعیل بابندن جواهرله طونانمش دیمكدر زیرا فرعونك صقالی جواهرله بزنمش ایدی نتكه مشهوردر (مرصع جواهراوتوردلمش كشه والتونه دیرلر بونده ریشه صفتدر(شدت نیكان لامیه ومبتدا(روی داردك مفعول صریحی (ودرفرج غیر صریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (درفرج درحرف صله (فرج فرح كبیدر لفظا ومعنی (دولت بدان لامیه ومبتدا (سرمقدر دارك مفعول صریحیدر (ودرنشیب غیری صریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (نشیب انش معناسنه در (محصول تركیب) فاسق غنی التون یالدزلی كسكدر یعنی طاشی قاللی واپچی وایلی (وصالح درویش طپراغه بولاشق محبوبدر یعنی توزلی دلبردر بودرویش صالح حضرت موسی نك یمالی خرقه سی كبیدر كه بر پیغمبرك كسوه سی در كه عزت وشرفده مكه اورتسی كبیدر واول فاسق غنی فرعونك مرصع صقالی كبیدر كه كندی كبی خبیثدر ایشه یارایان همان جواهر یدر ایلرك شدت یوزینی فرجه طوتار یعنی چكدكلری شدتك توجهی فرجه در حاصلی شدتدن تیز خلاص بولورلر اما یرامزلرك دولتی باشی اشاغه طوتار دیمكدن مرادز والی تیزدر حاصلی سریع الزوالدر* قطعه * هركرا جاه ودولتست وبدان* خاطرخسته در نخواهدیافت * هركرا تقدیری هركرا كه در ضرورت وزن ایچون رابطه حذف اولندی (وبدان واو حرف حال (وباحرف سبب ودال همزه دن مبدلدر اصلی بان در مرهوندر (خاطرخسته بیانیـه ویا لامیه در مجروح خاطری ویامجروحك خاطرینی (درادات تأكید در(دال یرینه

ردشمعی

واو یازوب وراوقین زیاده وروكتمشدر (باخت بونده باختن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر (خاطرخسته نخواهد یافتك مفعول صریحی (وبدان غیرصریحی (محصول بیت) هركیمك كه منصب ودولتی وار یعنی هركیمكه صاحب جاه ودولتدر حال بوكه اول منصب ودولت سببیله بر مجروح خاطری ویامجروحك خاطرینی یعنی برشكسته دلی تدارك وتفقد ایلمسه در حاصلی بركوكل اله كتورمز وجائزدر كه بدانك باسی حرف ظرف اوله یعنی اول جاه ودولتده اولدوغی حینده شكسته دللری رعایت ایلیه دیمك اوله مجموع بیتك معناسی هركیمك كه منصبی ودولتی واردر لیكن

ردشمعی

انكله خسته نك خاطرین اكر بولمق استمیه دیین تصویر معناده عجب بی نظیر ایمش عفی الله عنه * خبرش ده كه هیچ دولت وجاه * بسرای دیكر نخواهـد یافت * خبرش شین هركراده كی كه یه راجعدر كه معناء شرطی متضمندر پس بو بیت جواب شرط اولور (ده فعـل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله (دهیدندن دالك فتحی وكسریله خبر مقدم مفعولی (كه حرف بیان (هیچ دولت وجاه نخواهد یافتك مقدم مفعول صریحی (و بسرای دكرغیرصریحی (باحرف ظرف واضافتی بیانیه در (محصول بیت) شكسته خاطری جبر ایلمین صاحب جاه ودولته خبر ویركه دار آخرتده هیچ دولت وجاه بولمسه در یعنی دنیاده منصب ودولت سببیله نا مرادلره رعایت ایدوب خیرات ایلمین دار آخرتده هیچ منصب ومرتبه بولمز یعنی انده منظور نظر خـدا اولمز دیمكدر * لطیـفه * حسود ازنعمت حق بخیلست ومردم بی كناه رادشمن * حسود مبتدا (وبخیل خبری (وازنعمت حق اضافتی لامیه ایله خبره متعلق (مردم بی كناه بیانیه ودشمنك مقـدم مفعولیدر (محصول بیت) حسود خدانك نعمتندن بخیلدر یعنی خدانك ویردوكی نعمتـه بخل ایدوب محسوددن زوالن استر وكناهسز مردمه عدودر یعنی خدا محسوده نعمت ویردیكیچون عداوت ایدر حال بوكه انك هیچ كناهی یوقدر زیرا نعمتی خدا كندی لطف واحسانیله ویردی

ردشمعی

بواندن زور وقوتله المدی (مردم اسم جنسدر قلیله وكثیره شامل پس مردمی كشیله بیان ایلین بومعنایه واصل دكل ایمش * قطعه * مردكی خشك مغز رادیدم * رفته در پوستین صاحب جاه * مردكی بونده كاف عربی تصغیر وتحقیردر (ویاحرف وحدت بعض نسخه ده اضـافتله

واقعدر یعنی بیانیه ایله (خشك مغز وصف تركیبیدر قوری بینلی یعنی بی عقل ودانشكه بونده مرادحسود در (ورا ادات مفعول (مردك دیدمك مقدم مفعولیدر (وخشك مغزصفتی (رفته دیدمك مفعول ثانیسی (درحرف صله (پوستین باء عجمك ضمیله وسینك سكونی وتانك كسریله غیبت ومذمت معناسنه در (صاحبه وصاحبك جاهه اضافتی لامیه لردر (محصول بیت) برعقلسز حسود ارجكزی كوردم صـاحب منصبك مذمت وغیبتنه كتمش یعنی صاحب منصبی غیبت ایدر كوردم * كفتم ای خواجه كرتو بدبختی * مردم نیك بخت راچه كناه * بدبختی یاضمیر خطاب (مردم نیك بخت بیانیه (وراحرف تخصیص (محصول بیت) مرد كه دیدم ای خواجـه

ردسروری

اكر بد بخت ایسك یعنی طـالعك نحس ایسه نیك بخت مردمك نه كناهی وار سنك بد بخت وند بغكدن دولت ورفعتی ویرن خدادر پس غیرینك نه كناهی وار (بو نظمی نثرظن ایدوب قطعه برینه حكمت یازن نظمی نثردن فرق ایلمز ایمش * قطعه * الا تا نخواهی بلا برحسود * كه ان بخت بركشته خود در بلاست * الا حرف تنبیه (تاحرف تأكید (نخواهی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر دیلیه سین دیمكدر بلا مفعول صریحی (وبرحسود غیرصریحی (كه حرف تعلیل (بخت بركشته تانك سكونیله وصف تركیبیدر (خود بونده جائزدر كه كندی معناسـنه وجائزدر كه تحسین لفظ ایچون اوله (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر آكاه اول غافل اولمه تاكیم حسوده بلا ومصیبت استمیه سین زیرا اول بركشته طـالع ومعكوس بخت كندی بلاده در یعنی حسـد

ردابن سیدعلی وسروری

بر بلادر كه اول اكا كرفتاردر * چه حاجت كه باوی كنی دشمنی * كه اوراچنان دشمنی درقفاست * باوی باحرف صله وضمیرحسوده راجعدر (دشمنی یاحرف مصدر (كه حرف تعلیل (او را ضمیر بنه حسوده راجعدر (ورا حرف تخصیص (چنان اشارتدر حسود دن مسـتفاد اولان حسده (دشمنی یاحرف وحدت (محصول بیت) نه حاجت كه حسوده دشمنلك ایلیه سین یعنی سن اكا دشمنلك ایلمكه احتیاج یوق زیرا كندینك حسدكبی دشمنی وارقفاسنده حاصلی هرقنده كیم كیدرسه حسدی كندینه دشمندر (بونظمك اولنده قطعه یرینه تشبیه وحكمت یزانلر نظمی ونثری بر بیلورلر ایمش * تشبیه * تلمیذ بی ارادت عاشق بی زر است ورونده بی معرفت مرغ بی پر وعالم بی عمل درخت بی بر وزاهد بی علم خانهٔ بی در * تلمیذ تانك ومیمك كسریله شاكرد معناسنه در بونده عامدر طالبه ومریده (ارادت افعال بابندن مصدردر طلب ومحبت مراددر (تلمیذ بی ارادت بیانیه ومبتدا (عاشق بی زر بیانیه وخبر مبتدا (روندهٔ بی معرفت بیانیه ومبتدا (مرغ بی پرینه بویله خبری (رونده دن مراد سیاح عالمدر (پر بونده قنت معنـاسنه در بوندن صكره ایكی فقره نكده اعرابی بویله در (محصول تركیب) طلبسز وارادتسز شاكرد وطالب انچه سز عاشق كبیدر كه مراد ومقصودینـه ظفر بولماز وسیاح بی معرفت قنتسز قوش كبیـدر كه اضطراب والمدن خالی اولماز وعملسز عالم یمشسز

فیض نسخه

اغاج كیدر كه اندن انتفاع قابل دكلدر زیرا فیاض اولمـاز وزاهد جاهل قپوسز خانه در یعنی كیسه یی ارشاد ایلمكیچون اغزین اچوب سوز سویلمكه قادر دكل دهبسته قالور خانهٔ بی دركبی * نصیحت * مراداز نزول قرآن تحصیل سیرت خوبست نه ترتیل سورهٔ مكتوب عامیٔ متعبد پیادهٔ رفته است وعالم متهـاون سوار خفته عاصی كه دست برد ارد به ازعابدی كه كبر در سر دارد * نزول قرآن مصدرك فاعلنـه اضافتیدر تحصیل سـیرت مصدرك مفعولنـه اضافتیدر (وخوبه اضافت بیـانیه در (ترتیل سورهٔ مكتوب اضافتیده سابق كبیدر (ترتیل تفعیل بابندن مصدردر مراد تجویدایله اوقومقدر (عامیٔ متعبد بیانیه ومبتـدا (پیادهٔ رفته بیانیه وخبری (عالم متهاونده بیانیه ومبتـدا (متهاون اسم فاعلدر تفاعل بابندن كاهل معناسنه (سوار خفته بیانیه وخبرمبتـدا یولده اویمش اتلی دیمكدر (عاصی یاحرف وحدت(كه حرف

رابط صفت (دست برد آرك مقدم مفعوليدر (عاصی مبتدا (ودست برد آرد صفتی (به از عابدی خبر مبتدا (ویاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت كرداردك مقدم مفعول صريحی (ودرسر غيرصريحی (محصول تركيب) مراد نزول قرآندن تحصيل خلق خوب وسيرت محبوبدر تجويد سورهٔ مكتوب دكلدر يعنی قرآنی تجويد وترتيل ايله اوقومق دكلدر متعبد جاهل يوله دوشوب كيدن پياده كبيبدر كه ياپ ياپ منزله ايريشور وعالم كاهل يولده اويويب قالان آتلی كبيدر كه منزله مشكل ايريشور برعاصی كه تضرع ونياز ايله خدايه ال قالديروب كناه وجرمنه اعتراف ايدوب زاربلق ايليه باشنده كبر وغرور اولان عابدن يكدر حاصلی كناهنه معترف عاصی عبادتيله مغرور عابد وزاهددن يكدر * بيت * سرهنك لطيف خوی دلدار * بهتر زفقيه مردم آزار * سرهنك لطيف خوی دلدار بيانيه لردر (لطيف خوی ودلدار وصف تركيبلردر لطيف خويلی وكوكل رعايت ايديجی ديمكدر (سرهنك مبتدا (و بهتر خبری (فقيه مردم آزار بيانيه (مردم آزار وصف تركيبيدر آزار يدندن مردم انجديجی ديمكدر (محصول بيت) كوكل اله آليجی لطيف خويلی سرهنك يعنی سرعسكر مردم ازار فقيهدن يكدر حاصلی موذی فقيهدن ملايم وخوشخوی سرهنك يكدر * مطايبه * يكی را كفتند عالم بی عمل بچه ماند كفت بزنبور بی عسل * (محصول تركيب) برينه ديديلر كه عملسز عالم نيه بكزر ديدی بالسز آريه بكزر (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانيدندن بكزمك معناسنه مانستندن دين سهو

ردشمعی

ايلمش * بيت * زنبور درشت بی مروت را كوی * باری چو عسل نمی دهی نيش مزن * زنبور درشت بی مروت را لاميه لردر (زنبور مطلقا آريدر اما سياق كلامدن مفهوم اولان بال آريسندن غيری اوله فتدبر (درشت دالك ورانك ضمه لريله يومشق مقابلی ايری معناسنه در (نيشدن بونده آری ايكنه سی مراد در (مزنك مقدم مفعوليدر اورمه ديمكدر (محصول بيت) خطاب عام

ردشراح جيعا

طريقيله بيورر مروتسز خشن آريه سويله چونكه عسل ويرمزسين باری نيش اورمه يعنی آدم اوغلنی صوقمه حاصلی چونكه فائده دك يوق باری زيانكده اولماسون (كوی امر حاضردر كفتندن ديينلر خطا سويلشلر * تشبيه * مرد بی مروت زنست وزاهد باطمع رهزن * مرد بی مروت بيانيه ومبتدا (وزن خبری (وزاهد باطمع بيانيه ومبتدا (ورهزن وصف تركيبی خبری يول اوريجی ديمكدر يعنی حرامی زنيدندن (محصول تركيب) مروتسزار عورت كبيدر وطمعكار زاهد يول كسيجی كبيدر يعنی خلقك مالنی ريا ايله المقده حرامی كبيدر كه خلقك مالنی رايكان آلور * قطعه * ای بناموس كرده جامه سپيد * بهر پندار خلق ونامه سياه * ای حرف ندا منادی محذوف (با حرف مصاحبت (ناموس بونده عرض وغيرت معناسنه در (كرده ايلمش ديمكدر ماضيدن قسمدر (جامه مفعول اول صريحی (وسپيد ثانيسی (و بناموس غيرصريحی (بهر پندار خلق لاميه لردر وكرده يه مقيد (نامه جامه يه معطوفدر واعرابی جامه سپيد اعرابی كبيدر (نامه دن مراد دفتر اعمالدر سپيد وسفيد بر معنايه در (محصول بيت) ای ناموس وغيرتله لباسنی بياض ايلين خلقك حسن ظنی ايچون ونامهٔ عملنی كثرت ذنوبله سياه ايلين (يعنی ظاهرنی ريا ايله تزيين ايدوب باطننی كثرت ذنوبله تسويد ايلين كيمسه * دست كوتاه بايد از دنيا * آستين چه دراز وچه كوتاه * (محصول بيت) دنيادن ال قصه كرك (يعنی دنيادن الی چكمك كرك وقفتان يكی اوزون اولمق نه وقصه اولمق نه (يعنی لباسه اعتبار يوقدر اعمال صالحه وخلوص طويته در كركسه اطلس كی وكركسه عبا (زهد وتقوی قبا وعبايله دكلدر بلكه نيت پاك وقلب صافله در (چه لفظلرنده اولان كسره برمقدار اشباعله اوقنمق كركدر كيم وزنه نقصان كلميه (بعض نسخه ده چه برينه خواه واقعدر (ليكن سرعتله اوقنمق كركدركم موزون اوله

لطيفه

* لطيفه * دوكس را حسرت از دل بدر نرود وپای تغابن از كل برنيايد تاجری كشتی شكسته ووارثی باقلندران نشسته * پای تغابن بيانيه (تغابن تفاعل بابندن مصدردر الدانمق وزيان ايلك (از كل تقديری از كل ندامتدر (تاجری ياحرف وحدت (وارثی ده بويله در (باقلندران نشسته يه متعلق (محصول تركيب) ايكی كيمسه نك كوكلندن حسرت طاشره چيقماز وتغابن اياغی كل ندامتدن خارج اولماز يعنی چيقماز (بريسی كمسی پاره لنمش بازركان (وبريسی قلندرلرله اوتوروب طورمش وارث (يعنی كمی سفرينی اختيار ايلديكيچون تاجر مادامكه صاغدر ندامت چكر وقلندرلرله اختلاط ايلين وارث مالی مور ونمی ايچون انلره بذل ايتدم ديو دائما پشيمانلق چكر ايكی ودوم عبارتلرينی متن ظن ايدوب يازانلر سهو ايلمشلر * قطعه * پيش در ويشان بود

ردشراح جيعا

خونت مباح * كر نباشد در ميان مالت سبيل * (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر درويشلر قتنده قانك وقتلك مباح وحلال اولور اكر مالك ارايرده سبيل اولمازسه (يعنی انلره مالكی بذل ايلمزسك (زيرا درويشلرله اختلاط ايدن انلرك رنكنه كيرمك كرك (انلر ايسه مالملكی درميان ايدرلر (يعنی بوكونم ايرتيه قالسون ديمزلر (پيش درويشانك معناسی ظاهرا درويش اولنلرك

ردشمعی

قتنده ديين ظاهرا قيدی زائد واقع اولمش * يامرو بايار ازرق پيرهن * يابكش برخانمان انكشت نيل * يابونده حرف ترديد در عربيده اما كبی كسر همزه ايله (مرو فعل نهی مفرد مخاطب كتمه ديمكدر (رويدندن (با حرف مصاحبت (يار ازرق پيرهن بيانيه (ازرق پيرهن وصف تركيبيدر كوك كوملكلی ديمكدر زيرا ازرق كوك رنك معناسنه در (يا حرف عطف (بكش فعل امر مفرد مخاطبدر (كشيدندن چك ديمكدر (بر حرف استعلا (خانمان مال وملك معناسنه در تركيبله اسم واحد قلنمشدر (حلبی لغتنده اوبرق ديمش وبعض لغت اكاساعدر وبعضيسی ماسبقه (انكشت نيل بيانيه در (زيرا انكشت بونده برمق معناسنه دكلدر بلكه چوتك دانه سيدر (نيل نوك كسريله چويت ديمكدر بوشول قصه يه تلميحدر كه زمان سابقده بركيمسه نك اوندن برعزيز ميت چيقسه سوقاق قپوسنك اوست يانی برمقدار چويتله بوياردی اول ماتم خانه اولديغنه دلالت ايلمك ايچون كلنلك ججه واران كيمسه قپوسنك اطرافنی كرجلمه آغردرلر ججه وار ديغی اندن معلوم اولسون ديو لاكن شامده وغيرسنده بوقاعده مستعملدر پس انكشت نيل چكمكدن مراد چويتلمك كسر بونده ايهام طريقيله مذكوردر (محصول بيت) يا كوك كوملكلی مصاحبله يورومه يعنی اختلاط ايله ويا ايدرسك سنده اثواب واثقالكی چويت رنكنه چك يعنی انكله همرنك اول مراد بودر كه هرطائفه ايله كه اختلاط ايدرسين انلرك رنكنه كيروب انلرله همرنك اولميجه صفا بولمزدين مجموع بيتك معناسی ياخود كوك كوملكلی يار ايله كتمه يعنی نامعقول يار ايله باش قوشمه

ردشمعی

ياخود خانمانك اوزره چويت برمغنی چك يعنی جميع مالكدن اميدی قطع ايله ديين بيتك معناسنه انكشت نيل چكمش در تأمل تدر * يامكن باپيلبانان دوستی * يابناكن خانهٔ درخورد پيل * يا اينه اما معناسنه در (مكن فعل نهی مفرد مخاطبدر (كنيدندن ايله ديمكدر (باحرف مصاحبت (پيلبان فيلجی ديمكدر (زيرا پيل فيل ديمكدر بلكه فيل اندن معربدر (وبان ادات فاعلدر بجی معناسنه والف ونون ادات جمع (دوستی ياء مصدر له مكنك مفعول صريحی (وباپيلبانان غيرصريحی (يا حرف عطف (بناكن مفعول اول صريحی (وخانه ثانيسی (وياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (درخورد پيل اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبيلندندر (زيرا درخور ودودرخور دالله ودالسز لايق معناسنه در بواوچ بيت بيله خطاب عام طريقيله واقعدر (محصول بيت) يا فيلجيلرله دوستلق واختلاط ايله ويافيله لايق برخانه بنا ايله يانكه كلدكده انده ياته وقالقه (حاصلی مصاحبت ايلديككك كيمسنك هرحالنه موافقت ومطابقت ايلك كرك كيم امتزاج

تمکن اوله والا اختلاطی ترك ایلمك کرك (حضرت شیخ خلقله اسلوب مصاحبتی تعلیم بیورر * بند *
خلعت سلطان اکرچه عزیزست جامهٔ خلقان خود ازان بعزت تر و خوان بزرکان اکرچه
لذیذست خردهٔ انبان خود ازان بلذت تر * خلعت سلطان لامیه (جامهٔ خلقان خود بیانیه
ولامیه در (خلقان خانك ضمی وسکون لامله خلقك جمیدر خانك ولامك فتحه لریله اسکی دیمکدر
کهنه معناسنه (خوان بزرکان لامیه نعمت بزرکان دیمکدر (خردهٔ انبان خود لامیه لردر ایکی
یرده خود عبارتی کندی معناسنه در (که غائبه ومخاطبه ومتکلمه شاملدر پس متکلمه
تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (انبان طاغرجق خردهٔ انبان طاغرجق اواغی دیمکدر بوسوز
اکا کوره در کیم عرب وعجم فقراسی آز یعنی طاغرجقده کتورر لر (بعزت تر) وبلذت تر باری
تخصیص ونسبت معناسنی افاده ایدر عزتلیرك ولذتلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) پاشاه
خلعتی اکرچه عزیزوشریفدر لیکن کشینك کندی کهنه لباسلری اندن عزتلیرکدر زیرا بخشش
جابدن خالی دکل وا کابرك نعمتی اکرچه لذیذدر اما کشینك کندی طغرجغی خرده سی
اندن لذتلیرکدر (زیرا بی منت وبی جابدر اوایکی فقره نك معناسی لیکن کندی کهنه لرم اندن
عزترك ایله در (وایکنجی فقره نك لیکن کندی طغرجغم خرده سی اندن لذترك ایله در دیین
تصویر کج معناده عجب بی نظیر ایمش عفاالله عنه * بیت * سر که از دست رنج خویش وتره
* بهتر از نان ده خدا و بره * دست رنج ترکیب مزجی ال امکی دیمکدر (خویشه اضافت
لامیه در (تره سر که یه معطوفدر معروف نباتدر (سر که مبتدا (وبهتر خبری (نان ده خدا
لامیه (ده خدا کوی اسی (یعنی صاحبی هر کیم ایسه کتخداسی وغیریسی کبی ترکیب مزجیدر
(اصلنده خدای ده ایدی اضافتله که ترکیب مزجیده قانون بودر (بره بانك فتحیله قوزی
دیمکدر نانه معطوفدر (محصول بیت) کشینك کندی کیسبندن (یعنی الی امکندن سرکه وتره
کوی کتخداسنك نان وبره سندن یکرکدر زیرا بی منت وبی جابدر (حاصلی کشی کندی الی امکیله
قانع اولمق غیرینك مفت نعمتندن یکرکدر که جابدن خالی دکل * حکمت * خلاف راه صوابست
ونقض عهد اولی الالباب دارو بکمان خوردن وراه نادیده بی کاروان رفتن از امام مرشد
محمد غزالی پرسیدند که بدین منزلت در علوم چه کونه رسیدی کفت بدان چه که
هرچه ندانستم از پرسیدن آن ننك نداشتم * خلاف راه صواب لامیه وبیانیه ومقدم خبر
(نقض عهد اولی الالباب لامیه لردر (وخلافه معطوف (دار وخوردنك مقدم مفعول صریحی
وبکمان غیر صریحی (وخوردن مؤخر مبتدادر (راه نادیده بیانیه ودارویه معطوف ورفتنك
مفعول صریحی وبی کاروان غیر صریحی (امام مرشد بیانیه (محمد عطف بیان امام غزالی
صفت نسبیتی زانك تشدیدیله درتکه حضرت مولانا جامی قدس سره سبحة الابرارده ایراد
بیورمش (مثنوی) (تا کهان نیر اقبال بتافت) (ره سوی احمد غزالی یافت) (رشتهٔ عهد
بغزالی بست) (سر این رشته اش افتاد بدست) (بدین باین دیمکدر نتکه مکر ربیان اولندی
(منزلت مرتبه دیمکدر بدان چه بان چه دیمکدر (پرسیدن آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(محصول ترکیب) صواب یولینك خلافیدر واصحاب عقولك نقض عهدیدر کانیله دوا ایچمك
وایچمك یعنی شبهه لی غیر مجرب دوا استعمال ایتمك وکورلمامش یوله کاروانسز کتمك زیرا جائزدر که
دارو مهلك اوله وضرر ایلیه وطریق مخالف یره چیقوب هلاکه مؤدی اوله امام مرشد
محمد غزالیدن سؤال ایلدیلر علومده بو مرتبه یه نیجه ایرشدك ونه ایله واصل اولدك دیدی
اول نسنه ایله که هر نسنه یی که بیلدم انی صورمدن عار طوتمدم یعنی عارلنمدم * قطعه * امید
عاقبت انکه بود موافق عقل * که نبض را بطبیعت شناس بنمائی * امید عاقبت مصدرك

رد شمعی

رد شمعی

رحمه الله تعالی نسخه

مفعولنه اضافتیدر انکه اول وقت دیمکدر (موافق عقل اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(که حرف بیان (نبض لغتده حرکتدر اما بونده طمرك صچرامه سی مراددر (ورا ادات
مفعول (باحرف صله (طبیعت شناس وصف ترکیبیدر (شناسیدن شناختن دیین
غلط سویلمش مراد طبیب حاذقدر (بنمائی فعل مضارع مفرد مخاطب کوستره سین دیمکدر
(نمایدندن (محصول بیت) صحت وعافیت امید ایلمك اول وقت عقله موافق اولور که نبضکی حاذق
طبیبه کوستره سین زیرا اهمال ایلمك عقله موافق دکل قصه دن حصه بودر که اهل علم واهل فضل
اولمق امیدی اول وقت عقله موافق ومطابق اولور که مشکلات وشبهاتکی اهلنه عرض ایلمکه عار
ایلمیه سین * بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن * دلیل راه تو باشد بعز دانایی * که حرف تعلیل
(ذل پرسیدن مصدرك مصدره اضافتیدر (ذل ذالك ضمیله ولامك تشدیدیله حقارت معناسنه در
مرهوندر (دلیل راه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وتویه اضافتی لامیه (باحرف صله (عز دانایی
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) هر نسنه یی که بیلمزسین صور زیرا صورمق ذلتی عالملك
ودانالق عزت وشرفنه سکا یول قلاغوزی اولور یعنی اکرچه که سؤالده تواضع وار لیکن نهایتی عزت
وحرمتدر * حکمت * هر آنچه دانی که هر اینه معلوم تو خواهد شد بپرسیدن آن تعجیل مکن که
حکمت را زیان دارد * بعض نسخه ده حکمت یرینه هیبت واقعدر (محصول ترکیب) هر اول نسنه یی که
بیلورسین البته سنك معلومك اولیسردر یعنی لابد سن انی بروجهله بیله جکسین انی سؤال ایلمده
استعجال ایلمه زیرا هیبت وحکمتکه زیان ویرر زیرا خفت عقل وفکره حمل اولنور ظاهر بودر که
بیوردیغی بدیهیاتده اوله زیرا نظریاتده سؤال ضرر ویردر اکرچه که نظریاته حمل ایدوب ترك
عجله یه وتأخیره اولو یتنه حکم ایلمکده قابدر نتکیم حضرت داود ایله لقمان قصه سنده مشهوردر
* قطعه * چو لقمان دید کاندر دست داود * همی آهن بمعجز موم کردد * همی تقدیر ده کردد
فعلنه مقیددر (همی کردد دیمکدر اولور معناسنه (بمعجز باحرف مصاحبت (وتا ضرورت وزن
ایچون حذف اولنمشدر (مومدن مراد بال مومیدر (محصول بیت) چونکه لقمان کوردی که
حضرت داودك النده دمور قوت معجزه ایله موم اولور یعنی بال مومی کبی مشار والیه التسز زره اورر
* نپرسیدش چه می سازی که دانست * که بی پرسیدنش معلوم کردد * پرسیدش ضمیر مستتر لقمانه
راجعدر (ویازر داوده (که دانست مرهون (که حرف تعلیل (ودانستك فاعلی مستتر لقمانه
راجع ضمیر (که حرف بیان (بی پرسیدنش ضمیر لقمانه راجعدر (محصول بیت) لقمان داوددن
بوحالی کورنجه اکا صورمدیکه نه ایشلرسین زیرا بیلدیکه صورمقسزین اکا معلوم اولسردر
بو سوزك اصلی بودر که قاضی تفسیرنده بیورر شول یرده که خدا بیورر (ولقد آتینا لقمان الحکمة)
بیورمشکه لقمانك جملهٔ حکمتندرکه حضرت داوده برآی مصاحب اولدی واول طور میوب
زره طوقوردی ولقمان هیچ سؤال ایلمزدیکه بو یاپدیغك ندر پس تمام یاپدقدنصکره حضرت
داود کیدی ودیدی نه خوشجه صواش کوملکیدر پس لقمان دیدی الصمت حکم وقلیل فاعله یعنی
سکوت حکمتدر حال بوکه فاعلی ازدر وبعضیلر دیدیلر که بریل مقداری یانته کلوب کیدردی بوحالی
بیلمك ایچون اما سؤال ایلمزدی اوله که سؤالسز بیلم دیو وبعضیلر دیدیلر که بومذکور قصه شول
یرده در که سکوتدن ضرر مترتب اولمیه والا سؤال لازمدر * ادب * از لوازم صحبت یکی آنست که خانه
بپردازی یا با خانه خدای درسازی * لوازم لازمك جمعیدر صحبته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (صحبت مصاحبت معناسنه در (که حرف بیان (خانه پردازینك مقدم مفعولیدر
(باحرف تأکید (پردازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر پردازیدندن بوشالتمق معناسنه (پرداختندن
دیین خطا سویلمش (پرداختن وپردازیدن مشترکدر بوشالتمق ایله برنسنه یی دوزمك ویاپمق وتمام

ردابن سید علی

ردابن سید علی وسروری

رد سروری

ایلمك بیننده (یا حرف تردید یا یرینه حرف تعلیل یعنی تا یازان اصلا معنایه وصولی یوغیمش یا بو یله کتابلره
شرح یازمق نه زحمت ایدی (با حرف مصاحبت (خانه خدای صـاحب خانه دیمکدر ترکیب
مزجیدر اصلنده خدای خانه ایدی اضافتله بو یله ترکیبلرده خدا صاحب معناسنه دردده خدا

رد ابن سید علی وسروری

وکدخدا کبیدر (سازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر سازیدندن موافقت ومطابقت ایلیه سـین
دیمکدر زیرا بو مصدر مشتقاتیله درحرفیله مستعمل اولنجه بو معنای افاده ایدر فاحفظ (ساختندن
مشتقدر دینلر غلطسو یلشلرتکه عادتلریدر (محصول ترکیب) خلقله اسلوب مصاحبتك واختلاطك
لوازمندن بریسی اولدرکه اولدیغك اوال اویسه انی تخلیه ایلیه سین یعنی بو شا لداسـین
کنایتدر اودن چیقماقدن (زیرا اودن چقما یجه او بوشالماز (یاخود صاحب خانه ایله امتزاج یدوب
اکا موافقت ایلیه سین حاصلی ال اونده اولدیغك تقدیرجه اواسی ایله موافقت وملاطفت اوزره
اولمق کرکسین (ویا اوندن چیقمق کرکسین که اراکزده برودت وکدورت واقع اولمید (پردازی یی
تمام اولمق معناسـنه اخذایدن ناتمام ایمش (بونده پردازیدندن مراد اغیاردن خالی قلمقدر دیین

رد ابن سید علی
رد سروری
رد شمعی

ترکیبی راست معنادن خالی قلمشدر (خانه پردازینك معناسی کیسه نك خانه سـنده اولمیاسین دیین
یاوه سو یلمش * قطعه * حکایت برمزاج مستمع کوی * اکردانی که دارد با تو میلی * حکایت
کویك مفعول صریحی (وبرمزاج غیر صریحی (مستمعه اضافت لامیه در (دارد فعـل مضارع
مفرد غائب فاعلی تحتنده مستمعه راجع ضمیردر (باتو با حرف صله (میلی یا حرف تنکیر (میل داردك

رد سروری وشمعی

مفعول صریحی (وباتو غیر صریحی (میلی یاسی حرف وحدت طوتی لذت کلامدن آکاه
دکل ایمش (محصول بیت) حکایتی مستمعك مزاجنجه سویله اکر باورسك که سکا میلی وار
وسوزیکه رغبتی زیرا بو تقدیرجه کلامك اصغا ایدر وسوزك ضایع اولماز *هر آن عاقل که با مجنون
نشیند* نکوید جز حدیث روی لیلی * که حرف رابط صفت (بامجنون با حرف مصاحبت (نشیند
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده عاقله راجع ضمیردر (نکوید مستترکدر فعل مضارع ایله
امر غائب بیننده سو یلمز ویاسو یلسون (جز غیر معناسنه در (حدیث روی لیلی لامیه لردر (هر آن عاقل

رد سروری وشمعی

مبتدا (ونکوید خبری (ومابعدی مقول قول (نکویدی مضارعده تخصیص ایدنلر بلا مخصص
ایتمشلر (محصول بیت) هر اول عاقل که مجنونله اوتوره یعنی مصاحبت ایلیه سو یلمز ویاسو یلسون
لیلینك رویی قصه سندن غیری نسنه (یعنی مصاحبتی حدیث روی لیلی اولسون حاصلی سوزی همان
لیلی جانبندن اولسون زیرا مجنونك مقصودی اکا منحصردر * مطایبه * هرکه با بدان نشیند
اکرچه طبیعت ایشان نکیرد بطریق ایشان متهم کرد دچنان که اکر شخصی بخرابات رود بنماز
کزاردن منسوب شود بخمر خوردن * بعض نسخه ده اکرچه یرینه (اکر نیز واقعدر (وبطریق
یرینه (بفعل واقعدر ایشانه اضافت لامیه در متهم اقتعالدن اسم مفعولدر (شخصی یا حرف وحدت
(بخرابات با حرف صله (روده متعلق (بنمازده بو یله در (کزاردن ادا ایلمك دیمکدر (بخمر خوردن

(اوطورد) نسخهٔ مستعمله در لطائف

شوده متعلقدر (محصول ترکیب) هر کیمکه یرامزلرله اوتورر یعنی مصاحبت واختلاط ایدرا کرچه
انلرك طبیعتلرین طوتمزسه یعنی انلرك خو یله خو یلنمزسه ده لیکن انلرك طریقیـله متهم اولور
حاصلی انلرك فعلنی اکا اسناد ایدرلر (شو یله که برکیمسه اکر میخانه یه نماز قلمغه کیدر ویا کیدرسه
انه واردیق سببیله شراب ایچمکه منسوب اولور * مثنوی * رقم برخود بنادانی کشیدی * که نادان را
بصحبت برکزیدی * (رقم رانك وقافك فتحه لریله خط معناسنه اسمدر (برحرف صله (بنادانی
باحرف صله و یا حرف مصاحبت (و یا حرف مصدر کندی نادانلغنه و یا کندی نادانلغله (کشیدی
چکدك (یعنی نادانلغنه اقرار واعتراف ایلدك دیمکدر (که حرف تعلیل (نادان را (رادات مفعول
(بصحبت با حرف صـله (تقدیری بصحبت خود در (برحرف تأکید (کزیدی فعـل ماضی

مفرد مخاطب اختیار ایلدك دیمکدر (نادان مفعول صریحی و بصحبت غیر صریحی (محصول بیت)
کندی نادانلغنه رقم چکدك یعنی جهلکه اعـتراف واقرار ایلدك زیرا نادانی مصاحبتکه
اختیار ایلدك یعنی جاهلله صحبت ایلمك کشینك جهلنه دلیلدر * طلب کردم زدانایی یکی پند *
مرا کفتا که با نادان میپوند * (محصول بیت) خلقـله اختلاط ومصاحبت ایچون برعالمدن
برنصیحت طلب ایلدم بکا دیدی که جاهلله مختلط ومصاحب اولمه بیت آتی مقام تعلیلده واقعدر
* که کردانای عصری خر بباشی * وکر نادانی ابله تر بباشی * دانای عصر لامیه (و یا ضمیر خطاب
(با حرف تأکید (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسین دیمکدر (ابلهتر ابلهرك دیمکدر
(محصول بیت) زیرا دانای عصر ایسك نادانله مصاحبت سببیله خر اولورسین واکر نادان ایسك
ابلهرك اولورسین زیرا صحبت مؤثردر بیتده دورت یرده یا ضمیر خطاب واقعدر *عبرت *
جلم شـتر چنان که معلومست اکر طفلی مهارش کیرد وصد فرسـنك ببرد کردن از متابعت
او نپیچید اما اکر دره هولناك پیش آید که موجب هلاك باشد وطفل بنادانی آنجا خواهد
رفتن زمام از کفش در کسـلاند ودیکر مطاوعت نکند که هنکام درشتی ملاطفت مذمومست
وکفته آند که دشمن بملاطفت دوست نکردد بلکه طمع زیاده کند * حلم شـتر لامیه
(طفلی یا حرف وحدت (مهار میمك فتحیله یولار دیمکدر (وشین شتره راجعـدر (فرسنك
فارسی (وفرسخ عربیدر فارك فتحه لریله برمیل مقداری یره دیرلر بعضیلر (وبعضیلر ثلث فرسنك
برمیلدر دیدیلر (وبعضیلر درت بیك ادم ودرت یوز ادم (وبعضیلر اوچ فرسنك دیمشلر (دره اغظ
مشترکدر عجمله ترك بیننده (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (هولناك صفت دره دلقور قنج
معناسنـه (که حرف رابط صفت (موجب هلاك اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واو حرف
حال (زمام در کسلاندك مفعول صریحی (واز کفش غیر صریحی (وشین طفله راجعدر (در حرف

رد سروری

تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وکسریله اغتدر (کسلا نیدندن (کسلاندندن دیین خطا
ایلمش (که حرف تعلیل (هنکام درشتی لامیه هنکام وقت معناسنه در (درشتی یا حرف مصدر خشونت
دیمکدر (ملاطفت ملایمت دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ دوه نك حلمنی بیان ایدوب
بیورر دوه نك حلمی شو یله که معلومدر اکر برطفل یولارینی طوتسه و یوز فرسخ برابتسه بوینونی
انك متابعتندن دوندرمز اما اکر اوکنه برقورقنج دره کلسه که سبب هلاك اولسه وطفل نادانلغله
انده وارمق دیلسه یولاری الندن چکوب اوزر ودخی مطاوعت ایلمز زیرا خشونت وقتنده
ملایمت مذمومدر ودیمشلردر که دشمن ملایمت سببیله دوست اولمـاز بلکه طمعی زیاده ایدر
* قطعه * کسی که لطف کنـد با تو خاك پایش باش * وکر خلاف کند در دو چشمش
اکن خاك *اکن الف ممدودیله وکاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر (اکنیدندن برنسنه یی

رد شراح جمیعا

برنسـنه یه طقمق وطولدرمق معناسنه (اکندندن دینلر خطا ایتمشلر (خاك مفعول صریحی
(ودرچشم غیر صریحی وایکی شین کسی یه راجعـدر (محصول بیت) برکیمسه که سکا لطف
ایلیه انك خاکپایی اول واکر سکا خلاف ایدرسه ایکی کوزینه طپراق طولدر حاصلی سکا مخالف اولنه
سن زیاده مخالف اول کوزینـه طپراق طولدرمقدن مراد اکا عداوت و بغض کوزیله باقمقدر
حاصلی طپراق کوزینه دی *سخن بلطف وکرم با درشت خوی مکوی * که زنك خورده نکردد
بنرم سوهان پاك *با حرف صله (درشت خو وصف ترکیبیدر ایری خو یلی معناسنه ملایم خو یلینك
نقیضی یعنی غلیظ (مکوی فعل نهی سو یلمه دیمکدر (که حرف تعلیل (زنك خورده وصف ترکیبیدر
پاس یمش دیمکدر (با حرف مصاحبت (نرم سوهـان صفتك موصوفنه اضافتی قبیلندندر
زیرا نرم یومشق دیمکدر که عرب (ناعم دیر صفت مشبهه در (وسوهان سینك ضمیله اکه یه دیرلر

اصلی سوهان نرم در یومشق اکه دیمکدر (نکردد ك اسمی تحتنده (ژنك خورده یه راجع ضمیردر وخبری پاکدر (ونرم سوهان مفعول صریحی (محصول بیت) درشت خویلی یه وغلیظ طبیعتلی یه سوزی لطف وکرمله سویله یعنی اکا سوزده ملایمت کوسترمه زیرا پاس یمش دمور یومشق اکه ایله پاك اولماز مصراع ثانی مقام تعلیلده واقعدر *ادب *هر که درمیان سخن دیکران افتد تامایهٔ فضلش بدانند پایهٔ جهلش بشناسند * (محصول ترکیب) هر کیمکه غیریلرك سوزی اراسنه دوشه یعنی سوزی اراسنه کیره تا کیم فضلینك مقدارینی بیله لر دیو جهلینك مرتبه سنی اکلرلر بو اسلوب خلقك مصاحبتنده چوق واقع اولور اما ا کثر ناس بونك قباحتنی اکلامزلر *قطعه* ندهد مرد هوشمند جواب* مکرانکه کزو سؤال کنند * مکر ادات استثنا (ان که او وقت دیمکدر (کزو اصلنده (که از وایدی حذف وایصال واقع اولمشدر (محصول بیت) اوصلی اولان کیمسنه جواب ویرمز مکر اول وقت که اندن سؤال ایلیه لر یعنی عاقل کشیدن برنسنه یی صورمایجه جوابه متصدی اولماز سکوت ایدر* کرچه برحق بود مزآج سخن *حمل دعویش برمحال کنند * مزاج سخن لامیه در اصل سخن دیمکدر (تقدیری مزاج سخنش در شین ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (حمل دعویش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دعویده واو مکسور و یا ساکن اوقنور (وشین مرد هوشمنده راجعدر بو بیت سابقه مقام تعلیلده واقعدر (محصول بیت) مرد هوشمند انوکچون مسؤل اولمایجه جواب ویرمز یراسوزینك اصلی حق اوزره اولوب انده هیچ کذب وشبهه اولمازسه ده سوزینی کذب ومحاله حمل ایدوب ایناممزلر پس سؤال اولنمایجه جوابه مبادرت ایلمز * ادب* ریشی درون جامه داشتم حضرت شیخ رحمه الله هرروز پرسیدی که ریشت چونست ونپرسیدی که کجاست دانستم که از آن احترازمی کند که دکر هرعضوی روانباشد وخردمندان کفته اند هر که سخن نسنجد ازجوابش برنجد * ریش یاره (و یا حرف وحدت (درون جامه لامیه قفتان ایچنده (یعنی ستری لازم اولان یرمده برجبانم وارایدی (پرسیدی یا حرف حکایه صورردی دیمکدر (که حرف بیان (ریشت تا ضمیر خطاب بعض نسخه ده دملت واقعدر ریشت یرینه دالك ضمی ومیمك ولامك فتحیله چبان دیمکدر (نسنجد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طارتماز یعنی میزان عقله اورماز (سخن مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) قفتانم ایچنده یعنی ستری لازم اولان یرمده یاره م وارایدی یعنی چبانم حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی هرکون صوررد یکه یاره ك و یاچبانك نیجه در اما صورمزدیکه نه یرده در بیلدمکه اندن احتراز ایدر که برعضوی اکمق جائز دکلدر زیرا جائزدر که ذکری قبیح اولان عضوده اوله وعقلا دیمشلردر هرکیم که سویلدیکی سوزی میزان عقله ومعیار فکرله وزن ایلمز اول سوزك جوابندن زحمت چکر یعنی بی حضور اولور زیرا سویلدیکی سوزینه کوره جواب ایشیدر * قطعه * تا نیك ندانی که سخن عین صوابست * باید که بکفتن دهن ازهم نکشایی * تا حرف توقیت (بکفتن باحرف صله (ازهم بری بریندن یعنی یوملقدن (نکشایی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (محصول بیت) مادامکه ایو بیلیه سین که سوز عین صوابدر یعنی کرچکدن صواب اولدیغنی بیلمینجه کرکدر که سویلمکه اغزیکی یوملقدن اچیه سین حاصلی اغزیکی یوموق طوتوب عین صواب اولمیان سوزی سویلمیه سین که صوکی ندامتدر * کرراست سخن کویی ودربند بمانی * به زان که دروغت دهد ازبند رهایی * کرراست سخن کویی تقدیری کرسخن راست کویی در ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (دربند یعنی درحبس (بمانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر مانیدندن قالورسك و یاقاله سین دیمکدر (دروغت تاء خطاب معناده دهده مقیددر دهدت تقدیرنده (رهایی یاء ثانی حرف مصدردر قورتلق دیمکدر خلاص معناسنه (محصول بیت).

اکر سوزی کرچك سویلرسك وزندانده قالورسك یعنی طوغری سویلدیکك ایچون حبسده قالورسك اندن یکدر که یلان سکا حبسدن خلاص ویره حضرت شیخك بو سوزی کشینك کندی ذاتنه راجع احوالده در اما اغیاره نسبت دروغ مصلحت آمیزی راست فتنه انکیزدن اولی طوتمشدر پس بین الکلامین تناقض لازم کلمز تأمل تدر * تشبیه * دروغ کفتن بضربت لازب ماند که اکر نیزجراحت درست شود نشان بماند چون برادران یوسف علیه الصلوة والسلام که بدروغ موسوم شدند برراست کفتن ایشان نیز اعتماد نماند قال الله تعالی (بل سولت لکم انفسکم امرا فصبرجمیل *دروغ کفتنك مقولیدر وکفتن مبتدا وماند خبری (و بضربت لازب خبره متعلقدر واضافت بیانیه در (لزب لصوق وثبوت معناسنه در یعنی یاپشمق وثابت اولمق (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بکزر دیمکدر مانستندن دینلر خطا ایلمشلر (که حرف بیان (نیز حرف عطفده معناسنی افاده ایدر مثلا اکر جراحت درستده اولورسه دیمکدر (نشان مبتدا , و بماند خبری وجملهٔ اسمیه جواب شرطدر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور دیمکدر مانیدندن ماندندن دینلر حبط عشوی ایلمشلر (چون ادات تشبیه (برادران یوسف علیه الصلوة والسلام لامیه (که حرف بیان (و یا حرف رابط صفت (موسوم مبتدا (وشدند خبری (و بدروغ موسومه متعلقدر نشانلنمش وعلامتلنمش دیمکدر جملهٔ اسمیه صفت برادراندر (بر حرف صله (راست کفتنك مقولی وایشانه اضافتی مصدرك فاعلندر (اعتماد مبتدا (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر خبر مبتدادر (برراست کفتن اعتماده متعلق (بو قصه نك اصلی بودرکیم یوسفك قرداشلری یوسفی باباسندن نیجه در او حیله ایله آیروب قویی یه براقدیلر وکوملکنه برمقدار قان بولاشدردیلر واخشام بابالرینه اغلیو اغلیو کلدیلر که یوسفی قورت ییدی دیو حضرت یعقوب قوت معجزه ایله قوردلری جمع ایدوب یوسفمی قنغیکز ییدی دیو سؤال ایدیجك جمیعی یمین ایلدیلر که بزدن بو خطا صادر اولمدی دیو پس یعقوب علیه الصلوة والسلام بیلدیکه بو خصوصده اوغللری کاذبلردر برغیری حال اولمشدر ایدی مصردن کلوب اوغلك سرقه ایلدی ومصر پادشاهی بو جرم ایچون انی الیقودی دیجك یعقوب ایناممدی ودیدی (بل سولت لکم انفسکم الآیة (محصول ترکیب) یلان سویلمك ثابت یره یه و یاره یه بکزر که جراحت اوکلورسه ده نشانی قالور یوسفك قرداشلری کبی که یلانله نشانلنوب معلوم اولدیلر کرچك سویلدکلرینه ده اعتماد قالمدی زیرا مصردن کتوردکلری خبر کندیلرك عادته نسبت صحیح ایدی زیرا یوسفك ایلدیکی حیله یی بیلمزلردی ایکن چونکه یوسف خصوصنده کذب ایلمشلرایدی باباری بو خبرلرینه اعتماد ایلمدی ودیدی خبرویریککزکبی دکلدر اصل قصه بلکه بونده سزلك برحیله کز وصنعکز واردر اندن صکره دیدی فصبر جمیل تقدیری فامری صبر جمیلدر یعنی مبتدای محذوفه خبراوله و یاخود تقدیری فصبر جمیل اجمل یعنی صبر مبتدای موصوف واجمل خبری اوله * قطعه * کسی را که عادت بود راستی * خطا کرکند در کزارند ازو * کسی یا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص (که حرف بیان (راستی یا حرف مصدر طوغریلق وکرچکلك دیمکدر (درکزارند فعل مضارع جمع غائب ترك ایدرلر دیمکدر یعنی مؤاخذه ایلمزلر (ازو اصلنده از اوایدی حذف وایصال ایلدیلر ضمیر کسی یه راجعدر (محصول بیت) بر کیمسه نك که عادتی وخویی کرچکلك وطوغریلق اوله اکر خطا ایدرسه اندن کچرلر یعنی خطاسنه اعتبار ایلیوب اعراض عین ایدرلر حاصلی خطاسنی صواب عد ایدرلر *وکر نامور شد بنا راستی* دکر راست باور ندارند ازو * نامور نام اسمدر (و ور واوك فتحیله ادات نسبت آدلی دیمکدر یعنی مشهور (باحرف مصاحبت (ونا ادات توصیف نفی (و یا حرف مصدر

ردشراح جمیعا

رد شراح جمیعا
مانستن مانیدندن بکزمك
و ماندك مانیدندن قالمق
وقومق معناسنه در عهد

(نا راستی نقیض راستیدر مراد یلانجیلقدر (راست ندارند ك مفعول اولی (و باور ثانیسی
باور واوك فتحیله اینانمقدر تصدیق معناسنه (محصول بیت) واکر بر کیمسه نار استلغله نامدار
ومشهور اولدیسه دخی کرچکی وطوغری یی اندن اینانمزلر یعنی یلانجیلغله شهرت
بولدقدن صکره کیمسه اندن کرچکی وطوغری یی تصدیق ایلمز * قطعه * دروغی نکیرند
صاحب دلان * برآن کس که پیوسته کفتست راست * دروغی یا حرف تنکیر (حرف وحدت
دینلر خطا سویلمشلر (نکیرندك مقدم مفعولیدر یعنی صریحی (و برآن کس غیر صریحی (پیوسته
دائم دیمکدر (محصول بیت) صاحب دللر یلان طوتمامشلر شول کیمسه نك اوزرینه که دائما کرچك
سویله یی کلمشدر یعنی دائما کرچك وطوغری سویلینك کذبنی طوتمامشلر زیرا بونجلین کیمسه دن
کذب صادر اولماز مکر خطا ایله وخطایه اعتبار یوق * وکرمشتهر شد بنار آستی * اکر راست
کوید تو کویی خطاست * مشتهر اسم فاعلدر افتعال بابندن حضرت شیخ تفنن قصد
ایدوب سابقده نامور و بونده مشتهر بیوردی بر معنایه اولدقلریچون (تو کویی خطاب عامدر
(محصول بیت) واکر بر کیمسه نار آستلغله یعنی کذبله مشهور ونامدار اولورسه کرچکده سویلرسه
سن خطادر یعنی یلاندر دیرسین * مطایبه * اجل کائنات ازروی ظاهر آدمیست واذل موجودات
سك و باتفاق سك حق شناس به از آدمی ناسپاس * اجل لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر
اعظم معناسنه (کائناته اضافتی لامیه در (ازروی ظاهر قیدی انکیچوندر که خدای تعالی (ولقد
کرمنا بنی آدم) بیورمشدر لیکن حقیقتده جائزدر که خدانك قتنده بنی آدمدن اکرم واشرف
مخلوق اوله یا نمزده واقع اولان متونده هب بوقید موجود در اما شراح بوقید یرینه باتفاق
عبارتنی ایراد ایلمشلر وفیه نظر (اجل مبتدا وآدمیست خبری (اذل ده لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر
حقارت وهوان معناسنه (موجوداته اضافتی لامیه در (واز روی ظاهر قیدی ینه مقدر در زیرا
جائزدر که حقیقتده سکدن احقر مخلوق اوله (اذل مبتدا وسك خبری (و باتفاق یعنی باتفاق
خردمندان (خردمندان عبارتنی متن ظن ایدوب یازانلر زائد یازمشلر (سك حق شناس بیانیه حق
شناس وصف ترکیبیدر حق بلیجی سك دیمکدر مبتدادر (وبه خبری (آدمی ناسپاس بیانیه انسان
غیر شاکر دیمکدر کفور معناسنه یعنی کفران نعمت (محصول ترکیب) کائناتك اجل واعظمی ظاهر
یوزندن آدمیدر واذل واحقر موجودات کلبدر واتفاق عقلا ایله کلب حق شناس انسان ناسپاسدن
یکدر زیرا کلبی دوکسك وقوسك قپوکی قوبوب کتمز اما انسان ادنی بهانه ایله الوب یوریو ویرر
* قطعه * سکی را لقمهٔ هرکز فراموش * نکرد ار زنی صد نوبتش سنك * سکی
یا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص برسکك دیمکدر (لقمهٔ یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر
(وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (فراموش مر هوندر نکردد
تقدیری فراموشش نکرد در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (زنی فعل
مضارع مفرد مخاطب اورسك دیمکدر (نوبتش ضمیری سکه راجعدر زنینك سك مفعول
بهی وصد نوبت مفعول فیهی (محصول بیت) برسکك ویاسکك بر لقمه فراموشی اولماز
یعنی ویردکك لقمه یی اونتماز اکر یوز کره اکه طاش اورسك (یعنی یوز کره طاشله واغاجله
اوروب قوسك قپوك قیوب کتمز (نکردد عبارتی عنده عبارتیله قید ایدنلر زائد ایلمشلر (برکلبه
برلقمه هرکز فراموش اولماز دیین راحرف تخصیص اولدیغن بلمزایمش که تزییق سویلمش
* وکر عمری نوازی سفلهٔ را * بکمتر چیزی آید باتو در جنك * عمری یا حرف وحدت برزمان
دیمکدر (نوازی فعل مضارع مفرد مخاطب نوازیدندن اوخشیه سین یعنی رعایت ایلیه سین
(نواختن دن دیین خطا ایلمش (سفلهٔ یا حرف وحدتدر (همزه یی حرف وحدتدر دیین

اسکی

اسکی خطاسی اوزره مصر اولمش (ورا ادات مفعول برسفله یی دیمکدر (نوازینك مفعول بهی در
(وعمری مفعول فیهی (بکمتر با حرف سبب (کز بونده آزرق یعنی جزؤی معناسنه در (چیزی
یا حرف وحدت (اکثر متونده یا یوقدر (باتو با حرف مصاحبت (در حرف صله در با معناسنه
(محصول بیت) اما اکر برزمان بر الچغی رعایت ایدوب اوخشیه سین آزرق نسنه سببیله (یعنی
جزؤی بهانه ایله سنکله جنکه کلور حاصلی ازاجق بهانه ایله سنکله چکشور وصواشر یعنی
ایلدیککك ایلکی رعایت ایلمز * لطیفه * ازنفس پرور هنروری نیاید و بی هنر سروری را نشاید *
نفس پرور وصف ترکیبی در تن پرور کبی پروریدندن (هنرور هنرلی دیمکدر (زیرا ورادات
نسبتدر (ویا حرف مصدر (سرور باش اری (یعنی رئیس القوم ویا حرف مصدر ورا
حرف صله (محصول ترکیب) نفس پروردن نفسنی بسلمکله مقید اولان کیمسه دن هنرلیلك
کلمز (یعنی اهل هنر اولماز (وهنرسز کیمسه سرورلکه ورئیس قوم اولمغه لایق اولماز
* مثنوی * مکن رحم بر کاو بسیار خوار * که بسیار خسبست بسیار خوار * کاو بسیار خوار
بیانیه در چوق ییجی صغر بسیار خوار وصف ترکیبی در (خوار یدندن (الف اصلیه ایله
لیکن الفك حذفیله استعمالی زیاده اولدیغیچون چوق کیمسه الفی حرف زائد ظن ایدر (خوردن
(وخوریدن (وخواریدن بر معنایه مصدرلردر (بعض نسخه ده (خوار یرینه بارکلور چوق بوکلی
(یعنی چوق یوك چکیجی بویله اولنجه قافیه مکرر اولماز (بونده خواری حقیر معناسنه اخذ ایدن
بسیار خوار ایمش (که حرف تعلیل (بسیار خسب وصف ترکیبی در (خسبیدندن چوق
اویویجی دیمکدر (بعض نسخه ده (بسیار خواب واقعدر ینه بو معنایه (بسیار خوارده
وصف ترکیبی در سابق کبی ومؤخر مبتدا (و بسیار خسب مقدم خبر (پس بسیار خواری
بسیار خسبه عطف ایدنلر مقصود بیته واصل دکللر ایمش (و خواری خوردندن اخذ ایدن
خطا ایلمش * (محصول بیت) مرحمت ایله چوق ییك یین کاوه بونده کاودن مراد مرد
اکولدر (یعنی چوق ییك ییجی شخص در تشبیه طریقیله حقیقت کاودکلدر فقدبر یعنی
تن پرور اولان اکول کیمسه یه رحم ایله یعنی انسان منزلنه تنزیل ایدوب آنی اسر که زیرا
چوق ییجی وچوق یاتیجی وچوق اویویجیدر مصراع اولده بسیار خوار کاوه صفت واقع
اولمش وثانیده مبتدا پس قافیه یه بوقدر تغایر کفایت ایدر تأمل تدر * چو کاو ارهمی
بایدت فربهی * چو خرتن بجور کسان در دهی * چو ادات تشبیه (همی ادات مضارعتدر
(باید فعل مضارع مفرد غائب (وتا ضمیر منصوب متصل مفعولی (وفربهی یا مصدریه ایله
فاعلی (فربه فانك فتحی ورانك سکونی و بانك کسری وهاء اصلیه ایله سمز معناسنه در (چو ینه
ادات تشبیه (تن دن مراد کندی وجودیدر (باحرف صلة (جور کسان لامیه (در حرف
تأکید (دهی دالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر ویره سین
دیمکدر تن دهینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) کاو کبی اکر سکا سمزلك کرکسه یعنی
کندیکی سمرتمك استرسك خر کبی تنکی کیمسه لر جورینه ویر رسین حاصلی کندیکی سمرتمك
استرسك خر کبی وجودیکی الك جور وجفاسنه تسلیم ایلك کرکسین کاو وخر ایلدیکی کبی
(فربهی بایدك مفعولیدر دینلر مفعولله فاعلی فرق ایدر دکللر ایمش * تربیت * در انجیل
آمده است که ای فرزند آدم اکر توانکری دهمت ازمن مشتغل شوی واکر درویش کنمت
تنکدل نشینی پس حلاوت ذکرمن کجا یابی و بعبادت من کی شتابی (محصول ترکیب)
انجیلده کلمشدر که ای آدم اوغلی اکر سکا غنا ویررسم بندن امور دنیویه یه مشغول اولورسین
واکرسنی فقیر ومحتاج ایدرسم تنکدل وغمناك اوطوررسین (پس بنم ذکرم لذتی قنده بولورسین

وبنم عبادتمه قچن ایورسین (یعنی بنی قنده ذکر ایدرسین وبنم قوللوغمی قچن ایدرسین
قطعه که اندر نعمتی مغرور وغافل * که اندر تنکدستی خسته وریش * که کاهدن مخففدر
نعمتی یا ضمیر خطاب معناده مغرور وغافله مصروفدر (اندر ادات ظرف (تنکدست وصف
ترکیبی در الی طار یعنی فقیر کیمسه (ویا حرف مصدر (وخسته وریشه بریای ضمیر تقدیرا اولنور
(محصول بیت) کاه نعمت وغناده مغرور وغافل سین (یعنی دنیا نعمتنه مشغول اولمغله حقدن
زاهل وغافل سین وکاه ال طارلغنده خسته ومجروح سین (یعنی افلاس وفقردن دل ریش
ومجروح خاطرسین * چودر سرا وضرا حالت اینست * ندانم کی بحق پردازی ازخویش *
(سرا بونده سرور وحبور معناسنه در (ضرا غم وغصه معناسنه (پردازی فعل مضارع
مفرد مخاطب در (پردازیدندن پرداختن دن دیین سهو ایلش مشغول اولور سین معناسنه
(ازخویش کند کدن (محصول بیت) چونکه حالت سرورده وغمده حالک بودر بیلمزم
کند کدن خدایه نوقت مشغول اولور سین * عبرت * ارادت بیچون یکی را از تخت شاهی
فرود آرد ودیکری را در شکم ماهی نکهدارد * ارادت بیچون لامیه بیچون بی کیف دیمکدر
(تخت شاهی بیانیه در (زیرا یا حرف نسبتدر حرف مصدر دینلر غلط سویلمش (فرود آرد بونده
ایندرر معناسنه در (دیکری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (شکم ماهی لامیه ماهی بالقدر
بالغک قرننده دیمکدر نکهدارد حفظ ایدر دیمکدر (محصول ترکیب) خدانک ارادتی بیسنی
تخت سلطنتدن ایندرر (یعنی پادشاهلغی فراغت ایدوب درویش اولور (ابراهیم ادهم
(ویحیی بن معاذ که شیخ محی الدین عربینک دایسیدر بونلر کبی یه اشارتدر (زیرا جائزدر که
ادیان سابقه ده دخی نیچه بونلر کبی پادشاهلر تختلرین براقش اوله لر وبرغیریسنی بالق قرننده (یعنی
قورساغنده حفظ ایدر یعنی اولدرمزدیری طوتر یونس پیغمبر علیه السلام کبی *بیت* وقتست خوش
آن را که بود ذکر تو مونس * ورخود بود اندر شکم حوت چو یونس * وقتست بعض نسخه ده
وقتیست واقعدر یای وحدتله خوش وقتک صفتیدر (آن را (راحرف تخصیص انکس را تقدیرنده در
(که حرف رابط صفت (ذکر تو مصدرک مفعولنه اضافتیدر (مونس اسم فاعلدر افعال بابندن
ورواکردن مخففدر (خود ادات تأکید (شکم حوت لامیه حوت عربجه بالق دیمکدر یونس
بونده نونک کسریله در قافیه رعایتیچون (محصول بیت) اول کسک وقتی خوشدر که سنک
ذکرک اکا مونس اوله یعنی دائما سنی ذکر ایدنک وقتی وحالی خوشدر کرکسه بالق قورساغنده
اوله یونس علیه السلام کبی زیرا حضرت یونس علیه السلام بالق قرننده ذکر خدایی
هیچ ترک ایلمامشدر *حکمت* اکر تیغ قهر بر کشد نبی وولی سر در کشد واکر غمزهٔ لطف بجنباند
بدان را بنیکان در رساند * سر در کشد باشنی کرو چکر یعنی خوف ایدوب سکر ونطقه قادر
اولماز (غمزهٔ لطف بیانیه یعنی لطف محض (بجنباند فعل مضارع مفرد غائب دپره ده دیمکدر
بدان بدک جمعیدر یرامزلر دیمکدر یعنی اشقیا (ورا ادات مفعول (باحرف صله نیکان ایلر یعنی
سعدا (در حرف تأکید (رساند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی خدادر (محصول ترکیب) اکر
خدا قهر قلجنی چکرسه یعنی اظهار جلال ایدرسه نبی وولی باشین کندویه چکوب سکر قورقوسندن
واکر لطف غمزه سین دپره درسه یعنی لطف اظهار ایدرسه شقیلری سعیدلره ایرشدرر یعنی
شقیلری سعیدلر مقامنه ایصال ایدر * قطعه * کر بمحشر خطاب قهر کند * انبیا راچه جای
معذرتست * خطاب قهر لامیه جای معذرت ده بویله در معذرت مغفرت وزنی اوزره مصدر در
(محصول بیت) اکر خدای تعالی محشرده قهرایله خطاب ایدوب اظهار غضب ایدرسه
انبیانک ویا انبیایه نه عذر بریدر یعنی انبیایه عذره مجال اولماز (ویا انبیانک اعتذاره مجالی اولماز

پرده

ردسروری

ردشمعی

* پرده ازروی لطف کو بردار * کاشقیارا امید مغفرتست * روی لطف لامیه در مجازا
(کو بونک کبی یرلرده تأکید افاده ایدر انجق اکرچه نوعا تنکلله معنی ویرمکده قابلدر (بردار فعل
امر مفرد مخاطب قالدر دیمکدر (که حرف تعلیل (اشقیا شقینک جمعیدر (ورا ادات تخصیص
(امید مغفرت مصدرک مصدره اضافتیدر (محصول بیت) خدایه خطاب ایدوب مناجات ایدر
(یارب لطف یوزندن پرده یی قالدر یعنی رفع حجاب ایدوب اظهار لطف ایله زیرا شقیالک امیدی مغفرتی
وار یعنی مغفرت وعفو رجا ایدر حاصلی کناهکارلر غفران رجا ایدرلر ایمدی اظهار لطف ایله
محروم قالماسونلر رحمتکدن * وعظ * هرکه بتأدیب دنی راه صواب نکرد بتعذیب عقبی
کرفتار آید قال الله تعالی (ولنذيقنهم من العذاب الادنى دون العذاب الاكبر * هرکه اصلنده
هرکس که در تنکه مکرر بیان اولندی پس که اسمدر کیم معناسنه هرکه معنای شرطی
متضمندر (با حرف مصاحبت (تأدیب دنی مصدرک فاعلنه اضافتیدر (راه صواب بیانیه
رونکردک مفعول صریحی (وبتأدیب غیرصریحی (باحرف مصاحبت (تعذیب عقبی مصدرک
فاعلنه اضافتیدر (وآیدک مفعول غیرصریحی (وکرفتار صریحی وجملهٔ فعلیه جواب شرط
(عذاب ادنادن غرض دنیا عذابیدر قتل واسیرلک وبونلردن غیری عذابلر اما مجاهد دیدیکه
عذاب قبردر (دون بونده قبل معناسنه در (عذاب اکبر عذاب آخرتدر (محصول ترکیب) هرکیمسه که
دنیا تأدیبیله صواب یولنی طوتماز یعنی راه صوابه کتمز آخرت تعذیبنه کرفتار کلور یعنی آخرت عذابن
چکرتکه خدا بیورر البته بزنلره دنیا عذابن طاتدیررز آخرت عذابندن اول یعنی هم دنیاده تعذیب
ایدرز انلری وهم اخرتده آیت کریمه کفار حقنده در (دون لفظنی غیر عبارتیله تفسیر ایدنلر لغته
مخالف ایلشلر * بیت * پند ست خطاب مهتران آنکه بند * چون پند دهند ونشنوی
بند نهند * پند ست مقدم خبر (خطاب مهتران لامیه ومؤخر مبتدا (آنکه بند یعنی اندن صکره
قید وحبس دیمکدر (چون ادات تعلیل (پند دهندک مقدم مفعولی (دهند فعل مضارع جمع
غائب ویررلر دیمکدر (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ایشتمیه سین دیمکدر (بند نهندک
مقدم مفعولی (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر (محصول بیت) اولولرک خطابی
نصیحتدر اندن صکره بنددر یعنی حبس وقیددر چونکه نصیحت ویره لر وایشتمیه سین الیکه
وایاغکه باغ قورلر حاصلی نصیحت پذیر اولمایجه سنی حبس ایدرلر * عبرت * نیک بختان
بحکایات وامثال پیشینیان پند کیرند پیش ازآن که پسینیان بواقعهٔ ایشان مثل زنند * نیکبخت
وصف ترکیبیدر ایو بختلی دیمکدر یعنی سعادتلی (الف ونون ادات جمعدر (امثال پیشینیان
لامیه (پیشین یا حرف نسبت ونون حرف تأکید ویاء ثانی هاء رسمیدن بدلدر اصلی پیشینه در
والف ونون ادات جمعدر پسینیانده اعرابده بویله در (باحرف مصاحبت (واقعهٔ ایشان لامیه
مثل زنندک مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) مسعود بخت اولنلر کندیلردن اوکدن کلنلرک
امثال وحکایاتیله نصیحت طوتارلر یعنی منتصح اولورلر اندن اول که کندیلردن صکره کلنلر
انلرک واقعه سیله مثل اوررلر حاصلی سعادتلیلر کندیلردن اول کلن ایلرک امثال وحکایاتیله پند
پذیر اولورلر کندیلردن صکره کلنلر کندیلرک احوال وواقعاتنی بضرب مثل ایلرزدن اول * قطعه *
نرود مرغ سوی دانه فراز * چون دکرمرغ بیند اندر بند * نرود فعل نفی مستقبل مفرد غائب
ومرغ فاعلی (سوی دانه لامیه جانب دانه دیمکدر (فراز سویی تأکید ایدر فاده فتحه وکسره
جائزدر (چون ادات تعلیل (دکرمرغ غیر مرغ دیمکدر (بیندک مقدم مفعول صریحی (واندر بند
غیرصریحی (محصول بیت) مرغ دانه جانبنه وارماز یعنی دانه یه توجه ایلمز چون غیر مرغی
بندده کوره یعنی دوزاغه طوتلمش کوره (فراز بونده قرب ومقابله معناسنه در دینلر سهو ایلمشلر

ردسروری وشمعی

ردسروری وشمعی

* پند کیراز مصائب دکران * تانکیرند دیکران زتو پند * پند کیرك مقدم مفعولیدر (کیر فعل امر مفرد مخاطبدر طوت معناسنه (مصائب مصیبتك جمعیدر (دیکرانه اضافت لامیه در (تا حرف تعلیل ویا حرف دوام (نکیرند فعل نفی مستقبل جمع غائب طوتمیه لر (دیکران یا ایله در اصلی اوزره (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر غیر یلر مصیبتلرندن نصیحت طوت تا کیم غیر یلر سندن نصیحت طوتمیه لر یعنی خلق عالمه عبرت اولمزدن اول غیر یلردن عبرت ال وانکله متنصح اول * حکمت * آن را که کوش ارادت کران آفریده اند چون کند که بشنود وانرا که بکمند سعادت کشیده اند چون کند نه رود * آن را را حرف تخصیص (که حرف بیان (کوش ارادت بیانیه (کران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر صممدن کنایتدر (آفریده اند ماضیدن قسم جمع غائب یاراتمشلردر دیمکدر (چون واو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (بشنود فعل مضارع مفرد غائب (وآنرا که واول کیمسه یی که دیمکدر (با حرف صله (کمند سعادت بیانیه (کشیده اند ماضیدن قسم جمع غائب چکمشلردر دیمکدر (محصول ترکیب) اول کیمسه نك که ارادتی قولغنی آغر یعنی صاغر یراتمشلردر یعنی حق سوز قبول ایلمکه ارادت قولغنی آغر خلق ایلمشلر حاصلی کوکلی قولغنی ارادتدن خالی خلق ایلمشلردر نیجه ایلرکه ایشیده یعنی نه چاره ایدر که کلام خدا ورسولی ایشیده بیله وقبول ایلیه واول کیمسه یی که سعادت کمندیله چکمشلردر یعنی مسعود ونیکبخت خلق ایلمشلر نیجه ایدر که چکد کلری یره کتمیه یعنی بالضروری چکد کلری یره کیدر حاصلی بر کیمسه یی که شقی خلق ایلمشلردر نه چاره ایدر که مسعود ونیکبخت اوله بیله و بر کیمسه یی که مسعود ونیکبخت خلق ایلمشلر اوله نیجه شقی وبدبخت اوله بیلور نتکم الشقی شقی فی بطن امه والسعید سعید فی بطن امه در * قطعه * شب تاریك دوستان خدای * می بتابد چو روز رخشنده * شب تاریك دوستان خدای بیانیه ولامیه لردر (شبی بونده ظرف زمان اعتبار ایدوب قرا کلق کیجه ده دیین بیلنمیش (می ادات استمرار (وبا حرف تأکید (تابد فعل مضارع مفرد غائب پیلدرار دیمکدر (چو ادات تشبیه (روز رخشنده بیانیه رخشنده اسم فاعل مفرد غائب اصلی درخشنده ایدی تخفیف ایدوب رخشنده دیدیلر (محصول بیت) خدا دوستلرینك قرا کلق کیجه سی روز رخشنده کبی پیلدرار یعنی ضیا ویرر یعنی کیجه سی وکوندزی برابردر نور وضیا ویرمده حاصلی کیجه سی کوندزی کبی نورانیدر * وین سعادت بزور باز و نیست * تا نبخشد خدای بخشنده * وین سعادت اشارتدر (شب تاریك روز روشن کبی رخشان اولمسنه (با حرف مصاحبت (زور باز ولامیه در (تا حرف توقیت (نبخشد فعل نفی استقبال مفرد غائب (خدای بخشنده فاعلیدر اضافت بیانیه ایله (بخشنده اسم فاعلدر بخشیدندن (محصول بیت) لیکن مذکور سعادت زور بازو وقوت پنجه ایله دکلدر ولا کثرت عبادت وطاعتله در مادامکه محسن ومعطی خدای بغشلمیه حاصلی عطیهٔ خدادر کسبی دکلدر * رباعی * ازتو بکه نالم که دکر داور نیست * وزدست تو هیچ دست بالاتر نیست * بونده رباعی برینه قطعه یازانلر عجب تشخیص صاحبی ایمشلر (تونك ضمی اشباعله اوقومق کرکدر کیم وزنه خلل کلمیه (بکه با حرف صله وکه اسمدر کیم معناسنه (نالم فعل مضارع متکلم وحده در (که حرف تعلیل (داور واوك فتحیله حاکم معناسنه در (دست تو لامیه (هیچ دست مبتدا (بالاتر نیست خبری (وزدست تو خبره متعلق (دستی بالایه مضاف ایدن فن فارسیده عجب ماهر ایمش (محصول بیت) یارب سندن کیمه شکایت ایدوب ناله وزاری ایده یین که سندن غیری حاکم مطلق یوقدر وسنك قدرتك الندن یوجرك بر ال یوقدر یعنی سنك قدرتك الی جمیع اللردن اوستوندر زیرا قادر مطلق سن سین نتکه بیورمش سین (ید الله فوق ایدیهم) * آن را که تو رهبری کنی کم نشود *

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

رد شمعی

وآن را که

وآن را که تو کم کنی کسش رهبر نیست * (محصول بیت) یارب اول کیمسه یه که سن دلالت وهدایت ایدرسین اول ضال وکم اولمز یعنی ضلالته دوشمز اما اول کیمسه یی که سن کم ایدرسین یعنی اضلال ایدرسین هیچ کیمسه اکا هادی ورهبر اولماز العیاذ بالله تعالی * عبرت * کدای نیك انجام به از پادشاه بدفرجام * کدای نیك انجام بیانیه (پادشاه بدفرجامده بویله در (نیك انجام و بدفرجام وصف ترکیبیدر (انجام وفرجام عاقبت وصوك معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبتی ایی یعنی خیر کدا پادشاه بدفرجامدن یکدر یعنی عاقبتی شر اولان پادشاهدن یکدر * بیت * غمی کز پیش شادمانی بری * به از شادیی کز پسش غم خوری * غمی یا حرف وحدت (کز که حرف رابط صفت (پی باء عجمك فتحیله پس معناسنه در آرد وصوك معناسنه (وشین غمه راجعدر (شادمان وصف ترکیبیدر مانیدندن بکزمك معناسنه صکره سرور معناسنه اسم اولدی آسمان کبی که وصف ترکیبی ایکن فلکه اسم اولدی (ویا حرف مصدر شادمانلق دیمکدر پس اوچ لفظدن مرکب اولدی (شاد که صفت مشبهه در فرح معناسنه فانك فتحی ورانك کسریله (ومان که من خمدر مانده دن ویای مصدردن فتأمل (شادیی یای اول حرف مصدر وثانی حرف وحدت شادیی ده اولان یا مصدریه در وهمزه اضافت ایچوندر دیین سؤال اولنسه همزه قنده در واضافت نیه در عجب نه جواب ویرردی اوله (کز که حرف رابط صفت (پسش شین شادی یه راجعدر (محصول بیت) بر غم که انك اردنجه شادمانلق وسرور چکه سین یعنی اردنجه شاد وخرم اولورسین اول شادلق وسروردن یکدر که اردنجه غم یرسین حاصلی صوکی سرور اولان غصه یکدر صوکی غصه اولان سروردن * لطیفه * زمین را از آسمان نثارست وآسمان را ازرمین غبار کل اناء یترشح بما فیه * زمین را را حرف تخصیص ویا حرف صله در بامعناسنه (نثار بونده صاچی معناسنه در (یعنی اول نسنه که صاچرلر اقچه وآلتون کبی اما بونده باران مراددر (اناء همزه نك کسریله ظرف دیمکدر (یعنی قاب (یترشح فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر تفعل بابندن سزر دیمکدر (بما با حرف مصاحبت ما اسم موصولدر الذی معناسنه (فیه جار ومجرور جملهٔ ظرفیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر (محصول ترکیب) زمینه اسماندن حاصلی نثار بار اندر ویا زمینك اسماندن محصولی نثار باراندر اما اسمانه زمیندن غبار ویا اسمانك زمیندن غبار قتدر هر ظرف کندینك ایچنده اولانله سزر یعنی ایچنده نه وار ایسه طاشره سندن اول سزر واول چیقار * بیت * کرت خوی من امد ناسزاوار * تو خوی نیك خویش ازدست مکذار * کرت ضمیر خطاب (خوی من لامیه (ناسزاوار ناموافق وغیرلایق (خوی نیك خویش بیانیه ولامیه در (محصول بیت) اکر سکا بنم خویم وخصلتم ناموافق وناسزاوار کلدیسه سن کندی ایی خویکی وخلقکی الدن قومه یعنی ترك ایلمه * ادب * حق تعالی می بیند ومی پوشد وهمسایه نمی بیند ومی خروشد * می خروشد فعل مضارع مفرد غائبدر (خروشیدندن چوقرامق (مثلا چوملك وقزن وغیریسی چوقرادیغی کبی چوقرامق (بونده مراد کورلك وچغرمقدر (محصول ترکیب) خدای تعالی قوللرك عیوب وجرایمنی کورر وستر ایدر اماقوکشو کورمز وچغرر یعنی غائبانه نیجه دورلی افترا ایدر * بیت * نعوذ بالله اکر خلق غیبدان بودی * کسی بحال خود از دست کس نیاسودی * غیبدان وصف ترکیبیدر غائب بلیجی دیمکدر دانیدندن (دانستن دن دیین خطا ایلش (با حرف ظرف (حال خود لامیه (نیاسودی فعل نفی حکایت حال ماضی دیکلنمزدی وراحت اولمزدی دیمکدر (محصول بیت) نعوذ بالله یعنی خدایه صغنورم خلقك شرندن اکر خلق عالم غیب بلیجی اولیدی یعنی احوال غیبدن خبردار اولیدی هیچ بر کیمسه کندی حالنده کیمسه الندن آسایش وحضور ایلمزدی یعنی خلق بری برینك عیوبنه مطلع اولیدی

رد شمعی

رد ابن سید علی

رد ابن سيد علی

هيج بر كيمسه دنيـاده خلقدن سالم زند كانی ايلمزدی (بحال خودك معاشنی بسبب حال نفسه
دينن خطاديمش *مطايبه * زرازمعدن بكان كندن بدرايدوازدست بخيل بجان كندن بر نيايد*
معدن دالك كسرى ايله اسم مكاندر ضرب بابندن (با حرف سبب (كان كاف عربيله مرادف
معدن در (كندن قازيمقدر (بدرايد چيقار ديمكدر (زرمفعول صريحی (وازمعدن غيرصريحی
(بكان كند نده اكا متعلقدر (دست بخيل لاميـه (بجان كندن بكان كندن كبيدر اعرابده
(تقديری بجان كندن بدرآ يددر بعض نسخه ده برنيايد واقعدر (جان كنـدندن مراد جان
چكشمكدريعنی بلاومشقت چكمـك (محصول تركيب) التون معدندن معدنی قازمغله چيقار
امابخيلك الندن جان چكشمكله جيقار يعنی چوق زحمت ومشقت چكمكله الندن چيقار حاصلی
زياده امساك ايلديكندن دكه بلا ايله اندن الئماز پس برنيـايدك معناسی بو و جهله راست
كلور معدندن صكره كان ذكری جانله قافيـه ده مطابق اولمغيچوندر وتفنن قصـد ايچون

ردشمی

وتكراردن احترازايچوندر (مصراع ثانی نك معناسنی بخيلك الندن التون اولمكله چيقاردين مقصود
اولان معنـاسنی چيقاره مش * قطعه * دونان نخورند وكوش دارند * كوينـد اميد به كه
خورده *دون بونده خسيس وناكس معناسنـه در (الف ونون ادآت جمعدر (ونخورند خبری
(كوش داشتن ودآريدن صقلبوب حفظ ايلمكدر (نخورندك (وكـوش دارندك مفعولی
محذوف مالدر (اميد به تقديری اميـد خوردن به در (كه من تفضيليه معنا سنه در (خورده
تقديری خورده شده در (محصول بيت) بخيـل وخسيس اولنلر مالنی يمزلر وصـا قلرلر ديرلر كه
يمك اميدی يكدر يمش اولمقدن يعنی يبوب مفلس ومحتاج اولمقدن صاقليوب هرچن ايسنـه
بيرم ديو اميد لمك يكدرتكه عرب دير (المأمول خيرمن المأكول) يعنی صا قلبوب اميد لنمك
يمش اولمقـدن يكدر * روزی بينی بكام دشمن * زرمانده وخاكسارمرده *روزی ياحرف
وحدت (بينی فعـل مضارع مفرد مخاطب (باحرف مصا حبت (كام دشمن لاميه دشمنك
مراد نجه ديمكدر رمرهوندر (زرمبتدا مانده فعـل ماضيدن قسم مفرد غائب (خاكسار
مرده زرمانده يه معطوفدر وايكسی يله بيننك مفعول صريحلری (وبكام دشمن غيرصريحی
(خاكسار لغتـده طپراقلق ديمكدر (اما استعمالده طپراقده ياتوب يوالنن كيمسـه يه ديرلر

رد سروری

ديارعربك مزبله لكده ياتن عريان مجانينی كبی بونده ده خاكسارايله ديوانه دن تعبيرايلمش
زيراكشی كسب ايلديكی مالی يبوب صاقلمق جنوندن ناشيدر (خاكساررجل كثيرالترابدر كه تراب
درهم ودينارك اصليدر دينی كيمسه نك طپراق باشته معنی تصويريله معنـا ی بيتی اول بويله
تصويرايدوب كه والمعنی روزی بينی دشمن رازرمانده ومرده حال كونه بخاك الوده تكرار بو جهله

رد ابن سد علی

دخی تصويرايدوب (روزی بينی برمرادد شمنش كه زرش مانده بو ارثان وتنش بخـاك الوده مرده
شده دينن معنـا ی بينی عجب تراب الوده ايلمش عفی الله عن سيأته (پس محصول بيت) بركون
كورر سين دشمنك مرادنجـه زر قالمش وخاكسار اولمش يعنی مالنی قويوب كتمش مصراع
اولده سكت وازغفلت اولنماسين يعنی بينی سكتله اوقونور * ادب *هركه بزيرد ستان نبخشايد
بجورزبردستان كرفتار آيد *زيردست وصف تركيبيدر (والف ونون ادآت جمعدر كشينك
الی التنده اولنلردن عبارتدر خدمه ورعايا كبی (نبخشايد فعل نفی مستقبل مفرد غائب ترحم ايلمز
ديمكدر (بجور با حرف صله (جورزيردستان لاميه در (زيردست زبردستك نقيضـيدر
والف ونون ادآت جمع اقويادن عبـارتدر (محصول تركيب) هركيمكه الی التنـده كيلره و
ضعفايه مرحمت ايلمز اقويانك جور و جفاسنه كرفتار كلور يعنی مبتلا اولور حاصلی ضعفـايه
رحم ايليـان اقويا قهرينـه مبتلا اولور *مثنوی * نه هر بازو كه در وی قوتی هست *

* بمردی عاجزان رابشكند دست * قوتی ياحرف تنكير بمردی باحرف مصـاحبت (و باحرف
مصدر (عاجزان را(راحرف تخصيص (بشكندفعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده باز ويه
راجع ضمير(وعاجزان مفعول اول صريحی وثانيسی دست(و بمردی غيرصريحی (محصول بيت)
او يله دكلدر كه بازو كه انده قوت واردر يعنی قوتليدر مردلكله وزو رايله عاجزلك النی صريعنی
شكست ايدر دكلدر حاصلی بويله ايدرسه يانته قالماز ديمكدر بلكه خدا اندن انتقـام الوز
و كيمسه حقنی كيمسه ده قومز * ضعيفان رامكن بردل كزندی * كه درمانی بجوری زورمندی *
ضعيفــان رارا حرف تخصيص (كزند ضرر (وياحرف تنكير (كه حرف تعليل (در مانی فعل
مضارع مفرد مخاطب عاجزقالورسين ديمكـدر مانيدندن ماندندن دينلرخطا ايلمـلر (باحرف ظرف

ردابن سيد علی وسروری

جور زور مندلاميه (وياحرف وحدت(محصول بيت) ضعفانك كوكلنه كزندايله يعنی ضرر وزيان
ايرشدرمه زيرابر زورمندك جور وجفاسنده عاجز قالورسين يعنی دست قهرينه كرفتاراولورسين
زيرا دنيامحل مكافاتدر(كما تدين تدان) در(كزندينك ياسنی حرف وحدت دينن سهوايلمش زورمند

وشمعی

ردابن سيدعلی وسروری

وصف تركيبيدر دينلرخطای فاحش ايلمشلر *حكمت* عاقل چون خلاف درميان بيند بجهد

رد ابن سيدعلی وسروری

وچون صلح بيندلنكر بنهد كه انجاسلامت بركنارست واينجاحلاوت درميان* بجهد فعل مضارع
مفرد غائب صچرار ديمكدر (يعنی صچرا در معنا سـنه (حا صلی صاولور واراده طورمز
(لنكر بنهد لنكرقور (يعنی قرار ايدر وثابت اولور (لنكر كميلرده اولور اصلده اما بونك كبی
يرلرده تثبت وقرارمراد در (محصول تركيب) عاقل اولان كشی چونكه اورته ده خـلاف
كوره صچرادر انده طورمز (اما چونكه صلح اراده كوره ثابت اولوب قرار ايدر (زيرانده
سلامت كنارده در و بونده حلاوت ولذت ميانده (لف ونشرمرتب رعايت ايلدی *حكمت*
مقامر راسه شش می بايد وليكن سه يك می آيد * (مقـامر مفاعله بابندن اسم فاعلدر بونده مراد
اوجيله نردوطولی اوينايندر(سه شش اوچ كره آلتی ديمكدر (وسه يك اوچ كره بر ديمكدر.(تركيبك
معناسی ظاهرامذكور اولان كبيدر اما مرادسه وشش دروسه ويكدرفتأمل (محصول تركيب)
مقامره سه شش كركدرلكن سه يك كلور (يعنی روزكاردائما كشينك مرادی اوزره اولماز * بيت *
هزار بار چرا كاه خوشتراز ميدان * وليكن اسب ندارد بدست خويش عنـان * بار بونده كره
معناسـنه در (چراكاه اوتلق (زيرا چرا اسمدر اوتلمه معناسـنه چريدندن (وكاه ظرف مكان
(محصول بيت) بيك كره اوتلق ميداندن يكدر وليكن اتك دزكنی كندی النده دكلدركه ايستديكی
يرده اوله * تضرع * درويشی درمناجات ميكفت يارب بربدان رحمت كن كه برنيكان خودرحمت
كردهٔ كه ايشانرانيـك آفريدهٔ * درويشی ياحرف وحدت (ميكفت می حرف حكايت (برحرف

مطلـــ...

صله در ايكی يرده يله (معلوم اوله كه عربيده رحمت علی حرفيله مستعمل اولديغی كبی فارسيده ده
برحرفيله مستعملدر (بدان جمع بددر (ونيكان جمع نيك(خود ادات تأكيد(كردهٔ ماضيدن قسم
مفرد مخاطب (كه حرف تعليل (آفريدهٔ ماضيدن قسم مفرد مخاطب يارا تمش سين ديمكدر
كردهٔ ده وآفريدهٔ ده همزه لر خطـاب ايچوندر دينن معهود جهلی اوزره مصراولمشـدر

ردشمعی

(محصول تركيب) بردرويش مناجاتده سويلردی يارب يارامزلره رحمت ايله كه ايلره خودرحمت
ايلمش سين (زيرا انلری ايی يراتمش سـين يعنی انلری ايی خلق ايلديكك انلره رحمت ايلمكدر
* حكمت * اول كسی كه علم برجامه وانكشتری دردست نهـاد جمشيد بود كفتندش چراهمه
زينت وارايش بچپ داری وفضيلت راست راست كفت را ست را زينت راستی تمامست * كسی
ياحرف وحدت(كه حرف بيان(علم بونده قفتانه وضع ايلدكلری نشانمركه اول زمانده صاغ اومزدن
اشاغه كوكسن اوزره قفتانك ظاهرينه بعض شكوفه شكلنده ويابعض حيوانات شكلنده ايپكدن

پیدا ایدرلردی که اکا علم دیرلردی واول قفتانه جامهٔ معلم تتکه سابقا مفصل بیان اولندی
(انکشتری همزه نك فتحی ونونك سكونی وكاف عجمك ضمی وشين معجمه نك سكونی وتانك فتحی
ورانك كسری و ياء اصليه ايله يوزك معناسنه‌در (دردست درحرف صله در با معناسنه اول كسی مبتدا
(وجمشيد بود خبری (جمشيد جيمك فتحی وميمك سكونيله قديم پادشاهلردن براولو پادشاهك
اسميدر (بچپ باحرف صله (وجيم وبا عجميلردر صول معناسنه‌در كه عربيده يسار ديرلر (يانك
فتحيله (واو حرف حال (فضيلت مبتدا (راست راست خبری اولكی (راست بركلمه‌در صاغ ال
وصاغ جانب معناسنه كه عربجه (يمين ديرلر (وايكنجی (راست مركبدر را ايله ادات خبردن كه
سين وتادر معناسی راستكدر ديمك اولور (راست را را ادات صله راسته ديمكدر (زينت راستی
لاميه (ويا حرف مصدر (تمام بونده كافی معناسنه‌در (محصول تركيب) اول بركيمسه كه قفتانه علم
واله يوزك قودی (يعنی پرمغه يوزك طاقدی جمشيددر (اكا ديديلر نيچون جميع زينت وآرايشی
صول اله ويردك حال بوكه فضيلت صاغ الكدر (ديدی كه صاغ اله راستلق زينتی كافيدر (راستی
عبارتنده ايهام وار (يعنی صاغلق وطوغريلق معناسی * قطعه * فريدون كفت نقاشان چين را *
كه پيرامون خر كاهش بدوزند * فريدون باب اولك اولنده مفصل ذكری كچمشدر (نقاشان
چين لاميه (ورا ادات مفعول (كه حرف رابط مقول وقولدر (پيرامون باء عجمك كسريله اسمدر
اطراف معناسنه (پيرامنده ديرلر (خركاه خانك كسريله ورانك سكونيله قرا اوكه كيچه ايله
اورتلوردريم اويده ديرلر (حاصلی قبه شكلی اولور (خركاه بونده اوتاغ معناسنه‌در دينن خركاهی — رد شمعی
بيلزايمش (بدوزند فعل مضارع جمع غائب ديكه‌لر ديمكدر مفعولی (يعنی ديكلجك نسنه
بيت ثانيدر (زيرا عادتدر اوتاغلرده وچادرلرده رنك آميز بزلردن بعض نسنه كسوب ديكرلر مثلا
مبارك بادوسعادت باد عبارتلرينی كسوب ديكرلر (بومعنايه واصل اولميان مصراع ثانينك معناسنی كه
انك اوتاغنك اطرافنی ديكه‌لر يعنی لازم اولان يری مرمت ايده‌لر ديين زياده ترزيق سويلمش — ردشمعی
(بدوزند فعل مضارعدر دوختن دن ديينلر خطا ايلمشلر * بدان را نيك دارای مرد هشيار * — ردابن سيدعلى وسرورى
كه نيكان خود بزرك ونيك روزند * بدان را را ادات مفعول (وبدان دارك مفعول اولی (ونيك
مفعول ثانيسی (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر داريدندن طوت ديمكدر (كه حرف تعليل (خود
ادات تأكيد (بزرك ونيك روزند تقديری (بزركند ونيك روزند اولولر وسعادتلی‌لردر ديمكدر (بس — ردابن سيدعلى وسرورى
بزركاند ونيك روزاند ديو تقدير ايلمكه احتياج يوقدر (محصول بيت) خركاهك اطرافنه ديكيلجك
بوبيتدر كه يرامزلری ايی طوت يعنی ايی رعايت ايله ای مرد هشيار زيرا ايیلر خود اولولر ونيك
بختلردر (نيك روز ديمكدن غرض صاحب سعادتلردر ديمكدر حاصلی يرامزلری ايی رعايت
ايلمك كرك كه ايیلر رعايتی قلجيله الورلر كه شانلری رعايت اقتضا ايدر (مجموع بيتك معناسنی يرامزلری — ردشمعی
ايی طوت يعنی انلره ايی رعايت ايله ای عاقل كشی زيرا ايیلر خود اولولر وسعادتليلردر سنك — (ابو) نسخهٔ مستعمله در المطابع
دعا كه اصلا احتياجلری يوقدر دينن بددعايه مستحق ايمش * حكمت * بزركی را كفتند باچندين
فضيلت كه دست راست دارد خاتم چرا در دست چپ ميكند كفت ندانی كه هميشه اهل فضل
محروم باشد * ندانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انكاری طريقيله (محصول تركيب)
براولويه ديديلر كه بوقدر فضيلتله كه صاغ الك واردر يعنی صاغ الده وار خاتمی نيچون صول اله
ايدرلر يعنی صول الك صرچه برماغنه طاقرلر صاغ اله وصرچه برماغنه طاقرلر ديدی بلزميسين كه
دائما اهل فضل محرومدر * بيت * آن كه حظ آفريد وروزی سخت * يافضيلت همی دهد يابخت *
حظ حانك فتحی وظانك تشديديله نصيب معناسنه‌در (آفريدك مقدم مفعوليدر (روزی يای
اصليه ايله رزق معناسنه‌در (سختك مقدم مفعوليدر (سخت فعل ماضی مفرد غائبدر (ساخت

لفظندن

لفظندن مخفف يعنی ايلدی حاصلی براتدی ديمكدر (محصول بيت) اول كيمسه كه نصيب براتدی
ورزق پيدا ايلدی يعنی وجوده كتوردی آدمه يافضيلت ويرر ويابخت ودولت بعضی نسخه‌ده
بخت يرينه تخت واقعدر لطيفدر * ملاطفه * نصيحت پادشاهان مسلم كسی راست كه بيم سر
ندارد واميد زر * (محصول تركيب) پادشاهلره نصيحت ايلمك بركيمسه‌يه مسلمدر كه باش قورقوسی
واميد زری اولميه يعنی نه اولمك خوفی اوله ونه دينار ودرم اميدی * مثنوی * موحدچه درپای
ريزی زرش * چه شمشير هندی نهی برسرش * موحد اسم فاعلدر تفعيل بابندن خدايی برليجی
توحيد ايدندر (چه بونك كبی يرلرده مساوات معناسنی افاده ايدر (ريزی فعل مضارعدر (ريزيدندن
دوكه سين ديمكدر (ريختندن ديينلر خطا ايلديلر (زرش شين معناده پايه مقيددر تقديری
درپايش در (شمشير هندی بيانيه (نهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (نهيدندن نونك فتحی — ردابن سيدعلى وسرورى
وكسريله قومق معناسنه (محصول بيت) موحد اولان كيمسه‌يه نسبت اياغنه التونله اگرچه
دوكسين نه وباشی اوزره قلج طوتاسين نه يعنی اياغنه مال دوككلك باشی اوزره قلج طوتمق برابردر
نه اندن سوينور ونه بوندن يرينور * اميد وهراسش نباشد زكس * برينست بنياد توحيد وبس *
هراس هانك كسريله خوف معناسنه‌در يعنی قورقو (وشين موحده راجعدر (برينست مقدم خبردر
(بنياد توحيد لاميه ومبتدا (واو بس ايله بونك كبی يرلرده فقط معناسنه‌در (محصول بيت) موحدك
كيمسه‌دن اميد وهراسی اولماز يعنی نه كيمسه‌دن قورقوسی وپرواسی ونه كيمسه‌دن اميد ورجاسی وار
(بنياد توحيد بونك اوزره‌در انجق يعنی نه كيمسه‌دن بيمی ونه كيمسه‌دن اميدی اوله * لطيفه *
پادشاه از بهر دفع ستمكار انست وشحنه براى خون خواران وقاضی مصلحت جوی طراران هر كز
دوخصم بحق راضی پيش قاضی نروند * دفع ستمكاران مصدرك مفعولنه اضافتيدر (شحنه
صوباشی‌يه ديرلر (خون خوار وصف تركيبيدر قان ايچيجی معناسنه (خوار يدندن والف ونون ادات جمع
(مصلحت جوی وصف تركيبيدر جويدندن طرارانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر
(پادشاه مبتدا ومابعدی خبری (وشحنه مبتدا ومابعدی خبری (وقاضی مبتدا (ومابعدی خبری
طراريان كسيجی‌يه ديرلر (فارسيجه كيسه بر ديرلر (محصول تركيب) پادشاه ظالملرك ظلمنی دفع ايلمك
ايچوندر وصوباشی قان ايچيجی ظالملر ايچوندر يعنی قانليلرك واهل شر وفسادك خلقدن ضررينی دفع
ايلمك ايچوندر وقاضی طرارلرك مصلحتنه متعلق احوالی كورمك ايچوندر يعنی شريعته متعلق
اموری كورمك ايچوندر يعنی طراره نه لازمدر ديو شرعله كورمك ايچوندر هركز حقه راضی ايكی
خصم قاضی اوكنه كتمزلر زيرا هر كس حقنه راضی اولدقدن صكره خصومته احتياج قالماز
بعض نسخه‌ده هر كز دوخصم از پيش قاضی نروند واقعدر (يعنی هر كز ايكی خصم قاضی
قتندن راضی كتمزلر بلكه بريسی راضی كيدرسه بريسی ناراضی كيدر * قطعه * چو حق
معاينه دانی كه می ببايد داد * بلطف به كه بجنك آوری ودلتنكی * معاينه مفاعله بابندن مصدردر
(كه حرف بيان (می حرف استمرار (وبا حرف تأكيد (بايد فعل مضارع مفرد غائب كرك ديمكدر
(بلطف برمقدر دادن مصدرينه متعلقدر (كه من تفضيليه معناسنده‌در (جنك اور وصف
تركيبيدر محارب (يعنی صواشيجی معناسنه (ويا حرف مصدر (دلتنك ده وصف تركيبيدر كوكلی طار
معناسنه (ويا حرف مصدر كوكل طارلغی ديمكدر (محصول بيت) چونكه معاينه بيلورسين كه الك
حقنی ويرمك كركدر لطفله ويرمك يكدر كه صواشيجی لغله وكوكل طارلغيله ايسه حاصلی
حقوق ناسی ملايمت ورفقله ادا ايلمك يكدر محاربه ومجادله ايله ادا ايلمكدن (دلتنكی جنكه عطف
ايدوب واوری اكافيد طوتوب ای وبدلتنكی اوری اوری ده يای خطابله ديين زياده باطل سويلمش — ردابن سيدعلى
وبوجهله دخی معنی تصوير ايدوب بلطف دادنبه كه بجنك اوری دادی وبدلتنكی دادی

ایکی وصف ترکیبی یه داخل ایکی یای مصدریه ابله دیین عجب قوی تزیق کوی ایمش
عفا الله عنه * حراج اکرنکزارد کسی بطیبت نفس * بقهرازو بستانند مردسرهنکی *
طیبت مصدر درطاب یطیب دن تطیابده کلورتانك فتحیله بو نده ایلك معناسنه در (مرد سرهنکی
بیانیه در موصوف وصفتی ضرورت وزن وقافیه ایچون افراد ایلدی (والافعله نسبت جمع
مناسب ایدی (یعنی مردان سرهنکیان (محصول بیت) اکر بر کیمسه خراجی طیبت نفس
وصفای خاطرله ادا ایلمزسه مردسرهنکی اندن آنی قهریله الور زیراحق شرعیدر که هیچ کیمسه
اکا انکار ایلمز * مطایبه * همه کس رادندان بترشی کند کردد وقاضی رابشیرینی * (محصول ترکیب)
هر کسك دیشی اکشی نسنه ییمکله کند اولور یعنی قاشر اما قاضینك طاطلیله که هیچ نسنه کسمز
اولور ترشیده وشیرینده یالرنسبت ایچوندر * بیت * قاضی که برشوت بخورد پنج خیار * ثابت کند
از بهر توده خربزه زار * برشوت باحرف مصاحبت (وراده کسره وضمه جائزدر (خربزه زار
کلزارولاله زار کبی در (یعنی قاون لق کثرتدن کنایتدر (حاصلی قاون بستانی دیمکدر
(محصول بیت) قاضی که رشوت طریقیله بش خیار اکل ایلیه سنکیچون اون قاونلق ثابت
ایدوب مقرر ایدر * لطیفه * قحبهٔ پیرازنابکاری چه کند که توبه نکند وشحنهٔ معزول ازمردم
ازاری * نابکاری فاسق وفاجرده استعمال ایدرلر (ویاحرف مصدردر (بونده مراد نابکار یدن
زنادر قرینه قیامیله (محصول ترکیب) پیر قحبه زنادن نه ایلیه که توبه ایلمیه یعنی توبه ایلمیوب
نیه قادردر زیرا یوزینه کیمسه باقمزتوبه ایلمیوب نیه مالکدر بالضرورتوبه ایدر شحنهٔ معزولده
خلق ازارلقدن توبه ایلمسه نه ایلیه بیلور یعنی خلق انجتمکه قادر دکلدر زیرامعزولدر پس
توبه ایلمسی ضروریدر * بیت * جوان کوشه نشین شیرمرد راه خداست * که پیرخود نتواند
زکوشهٔ برخاست * جوان کوشه نشین بیانیه در (کوشه نشین وصف ترکیبیدر کوشه ده
اوتریجی دیمکدر (شیرمردترکیب مزجیدر (اصلی مرد شیردر اضافت بیانیه ایله ارسلان ار
یعنی ارسلان کبی ار حاصلی پهلوان وبهادر دیمکدر مصراع مبتدا وخبردن مرکبدر (که حرف
تعلیل خود ادات تأکید (کوشهٔده یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین
اسکی خطاسی اوزره مصرا اولمش (برخاست برخاستن معناسنه در (محصول بیت) کوشه نشین
جوان خدا یولینك شیرمردیدر یعنی هوادن چوب نفسینه غالب اولوب کوشه وعزلت اختیار
ایدن جوان کرچکدن اردر زیرا پیرخود بر کوشه دن قیام ایلمکه قادر دکلدر پس برکوشده
اوتورماسی ضروریدر * بیت * جوان سخت می باید که ازشهوت بپرهیزد * که پیرسست
رغبت را خود آلت برنمی خیزد * جوان سخت بیانیه (که حرف تعلیل (پیرسست
رغبت بیانیه (سست رغبت وصف ترکیبیدر رغبت میل معناسنه در (ورا حرف
تخصیص (نمی خیزد فعل نفی مستقبل مفرد غائب اخیزیدندن قالقماز دیمکدر (محصول بیت)
محکم جوان کرکدر کیم شهوتدن پرهیز ایلیه یعنی نفسی وشهوتی غالب ایکن پرهیز ایلمك
هنردر زیرا پیربی قدرت وطاقته پرهیز امرضروریدر که آلتی مساعده ایلمز یعنی قالقماز که
برنامشروع ایشه مرتکب اوله * حکمت * حکیمی راپرسیدند که چندین درخت نامورکه خدای
تعالی آفریده است بلند وبرومند هیچ یکی را آزاد نخوانند مگرسرو را که ثمره ندارد درین
چه حکمتست کفت هریکی را دخلی معینست ووقتی معلوم که کاهی بوجود آن تازه است
وکاهی بعدم آن پژمرده وسرو راهیچ ازین چیزی نیست ودرهمه وقت تازه است واین صفت
آزادکانست * درخت نامور بیانیه نامورنامی دیمکدر زیراور نسبت معناسنی افاده ایدر معنای
لازمیسی مشهور ونامدار دیمکدر لازمیله تفسیر ایدنه دخل ایدن کندی مدخولدر (برومند

ردشمعی

ردسروری

بونده

بونده یمشلی دیمکدر زیرا بر یمشدر (ومند ادات نسبت دولتمند وحاجتمند کبی نهایتی برلفظیله
واوسزاستعمالی معهود دکلدر یعنی برمند دیمزلر واو مبالغه ایچون زیاده اولندی دیین عندی
سویلمش (بعض نسخه ده بلند برینه بارور واقعدر (یعنی بارور وبرومند دوشمش وجهدن خالی
دکل زیرا باراغج حاصلنه دیرلر (وور ادات نسبتدر لی معناسنه (که ثمره ندارد مقام حالده
واقعدر حال بوکه ثمره سی یوقدر دیمکدر (ثمره میوه معناسنه در بونده کانجه سؤالدر (وکفت
مابعدیله جواب (دخل بونده حاصل معناسنه در (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (هردرخته
دخل معین اثبات ایلمك مبالغه طریقیله در (زیرا هر بر درختك حاصلی اولماز قندبرا وقتیده
بویله در (کاهی یاحرف وحدت (پژمرده بانك فتحی وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمی وراء مهمله نك
سکونیله صولمش دیمکدر فعل ماضیدن قسمدر (واین صفت آزادکانست جملهٔ حالیه در
(محصول ترکیب) حکمادن برینه سؤال ایلدیلر که بو قدر نامور ونامدار درخت که خدای
تعالی خلق ایلمشدر بارور وبرومند هیچ برینه آزاد دیمزلر الا سرو یمشی وحاصلی یوغیکن
بونده نه حکمتدر حکیم دیدیکه درختلرك هر برینك معین حاصلی ومعلوم وقتی واردر که کاهی
اونك حاصل وجودیله تازه در وکاهی عدمیله پژمرده وسروك بوندن هیچ نسنه سی یوقدر
وجمیع اوقاتده تازه در حال بوکه بو حالات ازاده لر صفتیدر * قطعه * برآنچه می کذرد دل منه که
دجله بسی * پس ازخلیفه بخواهد کذشت در بغداد * دل منهك مفعول صریحی (وبرآنچه
غیرصریحی (ومی کذرد آنچه نك صفتی (که حرف تعلیل (دجله بغدادده شطك اسمیدر یعنی
بغداد ایرمغنه غیری یرده شط دیرلر اما بغدادده دجله دیرلر (بسی چوق زمان (دجله بسی مرهوندر
(پس ازخلیفه خلیفه دن صکره دیمکدر خلیفه دن بونده مراد معتصم بالله در که آخر خلفای دولت
عباسیه در که هولاکو آنی هلاك ایلدکدن صکره دنیادن خلافت کلیا مرفوع اولوب دور
سلاطین ظهور ایلدی یعنی هر یره پادشاهلر حکم ایلمکه باشلدی مثلا بغدادده ابتداء سلاطین
ایلخانیه حاکم اولدی اق قیونلی زمانه دك اندن صکره قزلباش اندن صکره آل عثمان الهی
دولت وشوکتلری قیامته دك ممتد اولسون آمین (کذشت بونده کذشتن معناسنه در (در بغداد
از بغداد تقدیرنده در (محصول بیت) اول نسنه یه که کچر یعنی ثابت وباقی اولمیوب فانی اولان
نسنه یه کوکل بغلمه یعنی تعلیق قلب ایلمه زیرا دجله چوق زمان خلیفهٔ معتصمدن صکره بغداددن
کچیسردر یعنی فانی وکذران اولان اشیا آقرصو حکمنده در که تعلیق قلبه لایق دکل شراح بو بیتك
تحقیقنده اهمال ایلمشلر ظاهر مراده واصل اولمدقلرندن اهمال ایلمشلر * کرت زدست براید چونخل
باش کریم * ورت زدست نیاید چو سرو باش آزاد * کرت تاء خطاب معناده دسته مقیددر
زدستت تقدیرنده در (نخل بونده خرما اغاجیدر (باش فعل امر مفرد مخاطب اول دیمکدر اسمی تحتنده
انت وخبری کریم افظیدر مصراع ثانی اولکی کبیدر اعرابده (محصول بیت) اکر الکدن کلورسه
خرما اغاجی کبی کریم اول خرما اغاجینك کرامتی اولدر که هر بری ایشه یرار قویونك کی که
هر بری برنسنه یه کرکدر واکر خرما اغاجی کبی الکدن کریم اولمق کلمزسه باری سرو کبی آزاده
اول یعنی سرو باروبردن آزاد اولدیغی کبی سنده تعلق دنیادن سالم اول حضور ایلیه سین
سرو کبی آزاد اول کیمسه یه جفا ایله دیین معنا یه جفا ایلمش * وغظ * دو کس
مردند وتحسر بردند آن که داشت ونخورد وآن که دانست ونکرد (محصول ترکیب) ایکی
کیمسه اولدیلر وتحسر ایلتدیلر یعنی حسرتله کتدیلر بری اولدر که ماله مالك اولدی
ویمدی وبری اولکه علمه مالك اولدی وموجبیله عمل ایلمدی * قطعه * کس نبیند
بخیل فاضل را * که نه در عیب کفتنش کوشد * بخیل فاضل بیانیه (ورا ادات مفعول

ردابن سید علی

ردشراح جمیعا

ردشمعی

(که حرف بیان (نه حرف نفی معناده کوشده مقید در پس فعل نفی مستقبل اولور (در عیب
(در حرف صله کفتنش شین ضمیر بخیل فاضله راجعدر (محصول بیت) کیمسه فاضل بخیلی
کورمز که انك عیبنی سویلیکه دورشمید یعنی عیوبن تعدید ایلمکه سعی ایلر البته حاصلی فضل
بخل عیبنی سترایلمز هرنقدر فاضل ایسه ده * ورکریمی دوصد کنه دارد * کرمش عیبها فرو پوشد *
کریمی یاحرف وحدت (فروادات تأکید (محصول بیت) اما اکر برکریمك ایکییوز عیبی
وکناهی اولورسه کرمی واحسانی جمیع عیوبنی ستر ایدر (* خاتمة الکتاب * تمام شد کتاب کلستان
والله المستعان درین جمله چنان که رسم مؤلفانست ازشعر متقدمان بطریق استعاره تلفیق
رفت * والله مبتدا (المستعان اسم مفعولدر استفعال بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدادر (معاونت
طلب اولنان کیمسه یه مستعان دیرلر بونده الله در (درین جمله یعنی جمیع کتابده (بورایه کانجه پس سکز
بابه حصر ایدنلر معقول ایلمامشلر (رسم مؤلفان لامیه عادت مؤلفان دیمکدر (شعر متقدمان لامیه
(تلفیق تفعیل بابندن مصدر در برشیئی برنسنه یه ضم ایدوب قاتمغه دیرلر (محصول ترکیب) کتاب
کلستان تمام اولدی ومستعان الله تعالی در یعنی عون اندن مطلوبدر کتابده انك اعانتیله تمام
اولدی بو جمیع کتابده انجلین که مؤلفین متقدمینك عادتیدر یعنی قدیم مؤلفینك قانونیدر شعرای
متقدمینك اشعارندن استعاره طریقیله تلفیق واقع اولمدی یعنی سوزیمه کیمسه سوزینی قاتمدم
غیریلر قاتدیغی کبی بلکه بونده واقع اولان نظم ونثر هب بندر نتکه حریری مقاماتنده بویله بیورمش
ومعشرات السحریه صاحبی بونلره تقلید ایلمش نتکه دیباجه سنده یازمش * بیت * کهن خرقهٔ
خویش پیراستن * به ازجامهٔ عاریت خواستن * کهن خرقهٔ خویش بیانیه ولامیه در (پیراستن بزه مك
وسیلك معناسنه در (جامهٔ عاریت بیانیه (محصول بیت) کشی کندینك اسکی خرقه سنی یمایوب
اصلاح ایلسی جامهٔ عاریتی خلقدن استمکدن یکدر حاصلی کندینك اسکی لباسنی یمایوب کیمك
الك عاریت لباسنی کیمکدن یکدر (مصراع اولك معناسنی کندی کهنه خرقم ایله بزنمك یعنی انی
کیمك دیوب وحاشیه ده بکهن خرقهٔ خویش تقدیرنده در دیمك بیته زیاده نامعقول وترزیق لباس
کیدرمکدر * غالب کفتار سعدی طرب انکیزست وطیبت آمیز وکوته نظران رابدین علت زبان
طعن دراز کردد که مغز دماغ بیهوده بردن ودود چراغ بی فائده خوردن کار خردمندان نیست ولیکن
برأی روشن صاحب دلان که روی سخن در ایشانست پوشیده نماند که در موعظهای شافی
درسلك عبارت کشیده است وداروی تلخ نصیحت بشهد ظرافت برآمیخته تاطبع مخاطب ملول
نشود واز دولت قبول محروم نماند * غالب کفتار سعدی لامیه لردر ومبتدا (طرب انکیز وصف
ترکیبدر وخبر مبتدا (انکیزیدندن قوپرمق وپیدا ایلمك یعنی طرب قوپاریجی وپیدا ایدیجی دیمکدر
(انکیختندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (وطیبت آمیز وصف ترکیبیدر (طیبت مصدر در طاب
یطیب دن ایلك وکوزللك معناسنه (آمیزیدندن قرشدرمق معناسنه (آمیختندن اخذ ایدنلر خطا
ایلمشلر (وکوته نظر بصیرتسز دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر حاصلی وصف ترکیبیدر
(ورا حرف تخصیص (بدین علت بوعلتله یعنی کفتار سعدی (طرب انکیز وطیبت آمیز اولدیغی
جهتدن بصیرتسزلرك زبان طعنی دراز اولور (که حرف بیان (مغز دماغ (بیهوده مغز
بونده بینی معناسنه در دماغ بونده بینی طوران یر مراد باشدر (مغز دماغ بیهوده لامیه وبیانیه در
(مغز بردنك مقدم مفعولی در باطل یره امك چکمکدن عبارتدر (دود چراغ بی فائده لامیه
وبیانیه در سابق کبی باطل یره تضییع اوقات ایلمکه دیرلر (دود خوردنك مقدم مفعولی در (رأی
روشن صاحب دلان بیانیه ولامیه در (که حرف رابط صفت (روی سخن لامیه در مجازا (در ایشان
(در حرف صله در بامعناسنه (پوشیده نماند مخفی قالمیه دیمکدر (در موعظه های شافی بیانیه لردر

رد ابن سیدعلی وسروری

عظه های
نسخه

ردابن سیدعلی وسروری
ردابن سیدعلی وسروری

درانجو

(در انجو (موعظه مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وها ادات جمع (در حرف صله (سلك عبارت
بیانیه (سلك سینك کسری ولامك سکونیله دیزی ایپلکنه دیرلر (داروی تلخ نصیحت
بیانیه لردر (با حرف مصاحبت (شهد ظرافت بیانیه شهد کومج بالنه دیرلر (بر حرف
تأکید (آمیخته ماضیدن قسم مفرد غائب قرشدرمش دیمکدر (محصول ترکیب) سعدینك
اکثر کلماتی طرب انکیزدر وطیبت آمیز وبصیرتسزلرك سعدینك کلامی بویله اولدیغی علتله
زبان طعنلری درازاولور که مغز دماغ بیهوده ایلتمك ودود چراغ بی فائده یمك عقلا ایشی
دکلدر اما صاحب دللرك رأی روشننه که سوزك ظاهری وتوجهی انلره در مخفی قالمیه که
شفا ویریجی نصیحتلر انجوسنی سلك عبارته چکمشدر یعنی جوهر کبی کلماتی ترکیب وترتیب
ایلمشدر دخی نصیحت آجی داروسنی شهد ظرافتله قرشدرمشدر تا کیم مخاطبك طبعی
ملول اولمیه ودولت قبولدن محروم قالمیه * مثنوی * ما نصیحت بجای خود کردیم
* روزکاری درین بسر بردیم * بجای خود تقدیری (بجای خود شدر ضرورت وزن
ایچون حذف وایصال اولدی ضمیر نصیحته راجعدر (روزکاری یاحرف وحدت
(درین یعنی در نصیحت (بسر باحرف صله حده وغایته دیمکدر (بردیم ایلندك دیمکدر
(محصول بیت) بز نصیحتی محلنده ایلدك بر زمانی یعنی بر مدتی بو نصیحتده حده وغایته
ایلندك حاصلی بر مدت بو بابده عمر کچوردك * کر نیاید بکوش رغبت کس * بر رسولان
پیام باشد وبس * نیایدك فاعلی نصیحتدر (با حرف صله (کوش رغبت کس بیانیه
ولامیه در (کوش رغبتدن مراد رغبتله دیکلمکدر (رسول ایلچی وخبرجی در
یعنی خبر ایلدوب کتوریجی یه دیرلر فعول بمعنی فاعلدر (پیام خبردر (بس انجق دیمکدر
(محصول بیت) اکر بنم نصیحتم کیمسه نك کوش رغبتنه کلمزسه یعنی کیمسه رغبتله
ایشیدوب دیکلمزسه باکه نسنه لازم کلمز زیرا خبرجیلر اوزرینه خبر ویرمکدر
لازم اولان انجق قبول ایتدرمك لازم دکل زیرا (وما علی الرسول الا البلاغ) در یعنی
خبرجی اوزرینه واجب اولان همان ایصال خبردر انجق طوتدرمق دکلدر * قطعه *
یاناظرا فیه سل بالله مرحمة * علی المصنف واستغفر لکاتبه * یا حرف ندا (ناظرا منادای
غیر مقصوده یعنی نکره (فیه ضمیر کتاب کلستانه راجعدر (سل سینك فتحی وسکون لامله فعل
امر مفرد مخاطبدر سئل یسئل دن همزه سماعا حذف اولنمشدر اما سال یسال دن اولنجه عین
الفعل قیاسا حذف اولنمش اولور (بالله بامن معناسنه در بعض نسخه ده لله دوشمشدر بنه
بو معنایه (مرحمة مفعول سلدر (علی المصنف سله (ویا مرحمة متعلقدر (واستغفر سله معطوفدر
(لکاتبه استغفره متعلق (وضمیر کاتبه راجعدر (محصول بیت) ای کتاب کلستانه ناظر اولان
یعنی مطالعه ایدن الله تعالیدن مصنفه رحمت استه وکاتبنه غفران طلب ایله * واطلب لنفسك
من خیر تریده * من بعد ذلك غفرانا لصاحبه * واو حرف عطف (اطلب فعل امر مفرد
مخاطب طلب ایله دیمکدر (لنفسك اطلبه متعلقدر (من خیره (ترید فعل مضارع مفرد مذکر
مخاطب (به باتقویت عمل ایچون کلمشدر تقدیری تریده در (من بعد ذلك غفرانا برمقدر اطلبك
مفعولی به صریحیدر (ولصاحبه غیر صریحی (محصول بیت) دخی ای کلستانه ناظر اولان کیمسه
دخی نفسکه استدیکك خیری طلب ایله یعنی هرنه خیر که مراد کدر انی خدادن طلب ایله
وبو سؤال وطلبدن صکره صاحبنه ومالکنه غفران طلب ایله (معلوم اوله که صحیح نسخه لرده
بیت اولده سئل بالله در وبعضنده سل لله در (اما حرف جرسز سل الله هیچ برنده واقع دکل زیرا
بویله اولنجه ناموزون اولور که بو بحر بسیط مثمندر که اوچنجی جزئی سالمدر یعنی مستفعلن

ردشراح جمیعا

موالی فخامدن رئيس الكتاب واصف افندی زاده عبدالله
لبيب افنديتك اشبو طبعه موفق اولديغی مصراع مطبوعدر

رياض ارای شوکت خان محمودك بهار اسا — كل متن معارف باد فيضيله اولوب مشروح
لبيبا يعنی بو تاريخده امر شريفيله — باصلدی كلستان سوديسی اولدی بركل ممدوح

خواجه عينی افنديتك دخی كلستان طبعه
غرس ايتديكی نهال تاريخ لطافت شمار يخلربدر

شه فرخنده طبع وداور علامه دانش كيم — مطابق هرايشی شرع شريفه نص قرأنه
حروف علم وعرفان دستكاه طبعنه موضوع — كه هر بر سطر اوصافی وير فرقالب جانه
لغات وانقولی قاموس وبرهان بهجه وفرهنك — يتشمز مدحت شاه زمان خاقان دورانه
جناب خان محمود السير مجموعهٔ شوكت — يتشدی صيت لطفی ملكت ايران وتورانه
باصلدقجه كتب خرمان ودفترلر يازلدقجه — اوقوندقجه نسخ مظهر اوله توفيق يزدانه
او وصاف زمان وقعه نويس اسعد افنديكيم — ويرن حسن نظام اول خدمت مبرور وذيشانه
سعادتله كلستان شرحنی طبع ايتمكه مأمور — اولوب كوستردی فيض ذاتی ارباب عرفانه
تمام ومجمندن سويلدی عينی ايكی تاريخ — اوقو بلبل كبی شوق آور اول بزم سخندانه

باصلدی كلستان سوديسی نفعن عام ايده هادی
كلستان شرحی سودی باصدی دولت مژده بارانه
١٢٤٩

١١٤٢٦

لكن شراح جميعا سل الله يازمشلر پس معلومدركه اشعار عرب اوزانده قاصرلر ايمش
تم الكتاب بعون الملك الوهاب

تاريخ كتاب

شود مكيم شرحه هاتف ديدی تمت — غدايدی صور رايسك سال هجرت
صفر ماهينك اوچنجيدی روزی — كه تكميلينی مولی قيلدی روزی
مبارك اولسون اوقويوب يازانه
دخی سهو وخطا سبنی دوزانه

تاريخ ختام طبع للطابع الفقير

صفحهٔ اقبالی محمود خانك سر تسر — لطف اثار ايله املا ايلمش كلك ازل
نو بنو شيرازه بند نسخهٔ فيض اولمده — رشتهٔ احسانله دست كريمی ماحصل
سيما نشر علومه شويله رونق ويرديكيم — مبتديلر اولديلر عصرنده خواجويه بدل
قيد استكتاب نسخه ويرمسون زحمت ديو — امر طبعه اهتمام ايتدی علی وفق الامل
اشته از جمله كلستان شرحی سوديكيم اودر — فارسينك فهم حل سبكنه اصل ومحل
بندهٔ ديرينه اسعد طبعنه مأمور اولوب — ايردی انجامه بحمدالله اول خير العمل
نسخهٔ مطبوعه سن شمدی سهولتله آلوب — بلبل طبع بليغان ايلسون ترك كسل
برهزار دلستان كلدی ديدی تاريخنی
يتدی سودئ كلستان طبعی اولدی بی بدل

خواجو تخلبند شعرا ايله ملقب اولان فاضل كرمانيدر
م

فد
١٠٠٤

قد كمل طبع هذا الشرح المنشرح بمطالعته القلوب * المؤسس على ابدع طرح واحسن اسلوب * فی عهد سلطنة السلطان الاعظم * والخاقان الافخر الافخم * خادم الحرمين المحترمين مالك البرين والبحرين * المبدد لشمل اعدائه بالعوانی والشوارف * المجدد بالمعالی ما اندرس من العوارف والمعارف * المتوسد فی اريكة الخلافة الكبری * التی لا اشرف منها ولا اسمی * السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبد الحميد خان ابن السلطان الغازی احمد خان * لا زالت رياض شوكته بنسايم الظفر باسمة الزهر * ولا برحت اغصان معالم جلادته تهتف فيها هواتف التأييد بسورتی الفتح والنصر * وذلك فی دار الطباعة العامره ببلدة اسلامبول القاخره * حرسها الله سبحانه وتعالی مع ساير البلاد بحفظه الصمدانی * من الجهات الست بالسبع المثانی * بمعرفة العبد المحتاج الی آلاء ربه الصمد * شيخزاده السيد محمد اسعد * المتسعد برتبة اسلامبول * التی عقد فخرها الی جيد الجوزاء موصول * وكان الاختتام * اواخر صفر الخير * المزيل لكل ضير * لتسع واربعين ومائتين والف من الاعوام * من هجرة سيدنا ومولانا محمد
عليه وعلی آله الصلاة والسلام
مافاح مسك الختام
ولاح بدر
التمام

جدول تصحیح درون

صواب	خطا	صحیفه	سطر	صواب	خطا	صحیفه	سطر
دایهٔ ابر بهاری را	دائیهٔ ابر بهارست	١٠	٤	ایمندی	ایمدی	٣١٥	٣٤
پرورد	پرود	١٠	٥	ریسمان	رسپان	٣١٦	٢٩
انبیاء و نبأء	انباء وابناء	١٣	٢٦	یویه مز	یویرمز	٣١٩	٣٢
اسم فاعلدر	اسم قادر	١٧	٢٢	تقریرنی	تقرینی	٣٢٢	١٥
دکلدر	دکار	١٨	١٣	اصلنده	صلنده	٣٢٣	١٦
تورادن	تودن	٢٦	٢	بیانك	بیسانك	٣٢٧	١٨
تصریفیه	تصیریفیه	٢٨	٢٨	نحر	ثحر	٣٣٣	٣٢
فی اول کلمهٔ	فی کلمهٔ اول	٢٩	٩	اتککدن	اتکلکدن	٣٤٠	٠٧
قابلدر	قابلدن	٢٩	٢٢	تفبسکه	نفسیکه	٣٤٠	١٥
بقا	ابقا	٣٣	٣٧	حس بشر یتدر	حسن بشر یندر	٣٤٥	٢٩
تجوید	ایجوید	٣٩	٩	و یرمز یعنی	زیز یعنی	٣٤٧	٢٤
تمام انکه شود	انکء که شود	٥٣	١٦	لاتغفل	لاتفعل	٣٧٥	٠٣
نوشیر	نورشیر	٦١	١٩	لمتی	لمنی	٣٩٧	٠٦
روضه	رومضه	٦٩	١٤	قاری وعجوز	قارر عجوز	٢٩٨	٢٣
حکمتست	حکنست	١٠٠	٣٣	ایمش	یمز	٣٩٩	٣١
مطعوم	مطعموم	١١٤	٢٣	محوشددیدی	محوشوددیدی	٤١٩	١٤
خردمند	خرمند	١١٧	٢٠	اوغلنجغی	لوغلنجغی	٤٢٥	٢٣
بالنه وضع ایدر	النه ایدر	٢٠٩	٢٧	اکاه	اکا	٤٢٥	٢٦
قاسیلر	قاصیلر	٢٠٩	٢٦	سی	سنی	٤٣٠	٠٨
پرمشقنده	پرمشتقده	٢١٢	١٧	فراغت	فراغته	٤٣٠	٣١
مشقله	مشتقله	٢١٥	٣٢	طاعت	طاعته	٤٣٠	٣٢
متضمندر	متضمدر	٢١٦	١١	مشتقدر	مشقتدر	٤٣١	١٥
لطیفه	لطیفله	٢٢٩	٢٥	خرمهره کبی	خرمهره دن کبی	٤٤٥	٣٢
عالمده	عالمه	٢٣٧	٢٧	اکابری	اکابری	٤٤٦	١٠
یاء	ء	٢٩٦	٦	مناهیلر	تباهیلر	٤٤٧	٠٧
کورمز	کومز	٢٩٧	١٩	یوپرمقدن	یورمقدن	٤٧٢	٢٩
پیراسته	پیراسه	٢٩٧	٢٢	معتاده	معاده	٤٨١	٢٢
دیوشرمزدی	دیوشردی	٢٩٨	٠١	معاند	معنساند	٤٨٤	٧
اولنه	لنه	٣٠٥	٢٦	عظیم	عظم	٤٩٨	١٥
لحظه	لخطه	٣٠٦	٠٦	نکردده	نکردد	٤٩٨	٢٨
صواش	صولش	٣١٤	٢٠	اولول	اولورلر	٥٠٦	٢٩
ریسمان	رسپان	٣١٥	٠١	خبردر	خبرد	٥١١	١٨

جدول هامش

صواب	خطا	صحیفه	سطر	صواب	خطا	صحیفه	سطر
متجلی ومتحلی	متحلی ومتحیل	٥٦	٠٣	ضبطی	ضطی	٢٩٣	٠٦
دکزجامعی	دکزجامی	١٠٥	١١	میوه‌در	میودن	٤٣٧	٠٩